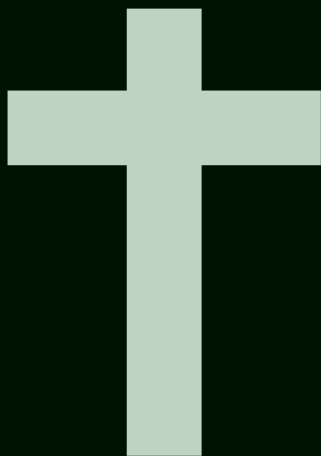


Ŋwa' Nyo' Moŋkan mo
Monfem



New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

N̄wa' Nyo' Monkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e

Contents

Matio	1
Maaku	38
Luka	60
Jon	99
Nwa' Lemme	126
Lum	161
1Kol en	179
2Kol en	196
Galeshia	207
Efesus	213
Filibi	219
Kolose	224
1 Tesalonika	228
2 Tesalonika	232
1 Timatio	234
2 Timatio	239
Taytus	243
Filemun	246
Ibulu	247
Jem	261
1 Bita	266
2 Bita	271
1 Jon	274
2 Jon	279
3 Jon	280
Jut	281
Mwεem mvù Jisos to dunçee	283

**Saaka wvù Jee wvu ekumε
Jisos no
Matio
to Sanjεε**

Fiεε fi nu ê N'wa' Mat wvun e

Saaka wvù jee wvù nu ê N'wa' Mat wvun e, jemyi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Saaka wvù jee wvun nu fô bonyii bocii le yî ekole ke nshε le. N'wa' wvun dunji le è nu Jisos Wee N'yεεyi wvu leji wvù kee keelooce enele fiεε fi bonci bo Nyo' le jemyi. N'yεεyi wvu Jisos tfuu ê N'wa' wvun e nu ε bô ε baance bikuu bitin. (1) No Jisos to beneε shii yî kum e no yεεyi ekumε bonyii bô bvunfon bvufowe nu bvubole. (2) No Jisos to nyae ntefe ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ekumε lemme di wvù to tumεε bó yî dvù le. (3) Bonjan bô Jisos to maε ekumε bvunfon bvufowe. (4) N'yεεyi ekumε fiεε fi è nu wee ηgoo Jisos. (5) N'yεεyi ekumε no wonj wvun nu ke eka bô no bvunfon bvufowe Nyo' le nu ke eto.

Bikuu bi mwεem e ê N'wa' wvun e

- 1:1-2:23 Kfuu di bo Jisos Klistu le bô no bó to bokεε wvù
3:1-12 Lemme di Jon Nleseεjoo le
3:13-4:11 No bó to leseε Jisos ê joo bô no Satan to momεε wvù
4:12-18:35 Lemme di Jisos to ghane gee Galilee
19:1-20:34 E Jisos nε Galilee, gen Jelusalem
21:1-27:66 Kemaa ke Jisos e ke fokemεse Jelusalem bô mbew jó le
28:1-20 No Tata Jisos to buyεε yî kpwe le, dunjε ekole kew ê bonyii bew

*Kfuu di bo Jisos Klistu le
(Luk 3:23-38)*

¹ Eyan nu ediee ε bo'icee kfuu di bo Jisos Klistu le. Jisos Klistu to nu waa Nfon Dawe wvù to nu waa Aba'am. ² Aba'am to nu icee Aysik, ε Aysik nu icee Yakow, ε Yakow nu icee Judas bô boom bo ice le, ³ ε Judas nu icee Beles bô Sela bô bwee bó to nu Tama. E Beles nu icee Eslon, ε Eslon nu icee Lam. ⁴ E Lam nu icee Aminada, ε Aminada nu icee Na'shon, ε Na'shon nu icee Salmon. ⁵ E Salmon nu icee Boas wvù bwee to nu La'ab. E Boas nu icee Obed wvù bwee to nu Lut. E Obed nu icee Jεεε. ⁶ E Jεεε nu icee Nfon Dawe.

E Nfon Dawe nu icee Saamun wvù bwee to nu kpweε Uliaa. ⁷ E Saamun nu icee

Le'ubwam, ε Le'ubwam nu icee Abija, ε Abija nu icee Asa. ⁸ E Asa nu icee Jε'ushεfat, ε Jε'ushεfat nu icee Jolam, ε Jolam nu icee Usaya. ⁹ E Usaya nu icee Jotam, ε Jotam nu icee A'as, ε A'as nu icee Esikaya, ¹⁰ ε Esikaya nu icee Manase, ε Manase nu icee Amos, * ε Amo nu icee Josaya. ¹¹ E Josaya nu icee Jεkonaya bô boom bo bwee bó le. Bó to boke bó ε è to nu kefew kε bonyii bo Babilon to kooyεε bonyii bo Islael gen dvù wonj wvun bo wvù Babilon e.

¹² Ejim jodvu, no bó to kooyεε bonyii bo Islael gen dvù Babilon, ε Jεkonaya no nu icee Shiltia, ε Shiltia nu icee Selubabel, ¹³ ε Selubabel nu icee Abiud, ε Abiud nu icee Eliakim, ε Eliakim nu icee Aso, ¹⁴ ε Aso nu icee Sadok, ε Sadok nu icee Akim, ε Akim nu icee Eliyu, ¹⁵ ε Eliyu nu icee Eliesa, ε Eliesa nu icee Matan, ε Matan nu icee Yakow. ¹⁶ E Yakow nu icee Yosεw wvù dwee Maalia, ε Maalia nu wvù to bokεε Jisos wvù bó terje le Klistu.

¹⁷ Nonen bo'icee kfuu di bo Jisos e ban ε mum e no nu yuufe ncow bonew keekew yî Aba'am e eto ebuy yî Nfon Dawe le, bvuu nu yuufe ncow bonew keekew yî Nfon Dawe le eto ebuy seke bó to kooyεε bonyii bo Islael gen dvù Babilon. E keekew seke bó to kooyεε bonyii bo Islael eto ebuy seke bó to bokεε Klistu nu ten ε bo'icee kfuu dibole nu yuufe ncow bonεw.

*Ekumε no boo di Jisos e to lenεε
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Boo di Jisos Klistu le to len ε je yin e. Bwee wvù Maalia to nu ε bó ε seyse wase le wvù nu ke enu kpweε Yosεw. E bó se keeke etaashε bvujen, nu ε fi to nε buy le wvù nu wase bó fue ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le. ¹⁹ No fi kooyεε nonen, ε Yosεw wvù dweese, no è to nu wee wvu teyey yaa koonjke keeshoose wvù ke, mum yen le wen nu egawsen bô wvù ε è nu ejim ejim. ²⁰ No wvù to bεε kpwaake keege nonen, ε fi kooyεε nceendaa Tata to nu ε nε to fô wvù le ê εfile le seke wvù to leete gay ε wvù le, "Yosεw, waa Nfon Dawe, fo efan keejo Maalia bwee yew wo le ke, njefo fue din di wvù nu bó dí nu ε wvù kenjke ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le. ²¹ Wvù nu ke eboo wan diemsen é wo ecu diee dieu le Jisos, † njefo wvù nu ke eboyse bonyii bew can bibefe bibole." ²² Mwεem mvun mvuncim to kooyi keege é fi eto ekocen no Tata to jemyεε wase diuw wee we ntum e le, ²³ "Ben eyeke eyuw, wan wvu tfu mvu nu ke eleem bô fue, eboo wan diemsen é bó etenje wvù le Emanwel." Diee

1:1 Lum 1:3-4; 2Tim 2:8; Mat 20:30-31 1:2 Kerj 21:2-3; 25:26; 29:32-30:24 1:3 Kerj 38:29-30; Lut 4:18-22 1:5 Yosh 2:1-24; Lut 1-4 1:6 2Sam 11-12 1:7 2Klo 11:31-13:23 1:8 2Klo 13:23-21:20; 26:1 1:9 1Klo 26:1-28:27
1:10 2Klo 29:1-33:25 * 1:10 Bon'wa' bo boyvuum bonew kenjke diee din le Amon. 1:11 2Klo 34:1-36:21 1:16 Luk 1:27 1:18 Luk 1:35 1:21 Mben 130:7; Mat 1:25; Luk 1:31; Lem 4:12 † 1:21 Diee di Jisos nu le, "Wvù nu ke eboyse bonyii bew can bibefe bibole." 1:23 Yesa 7:14

din nu le, “Nyo' nu beene e bó.”²⁴ No efile kie lamee Yosew nonen, e wvú ke kamse mum ge ke no nceendaa Tata gayee e wvú. Wvú to nu e jo Maalia bwee yew we le,²⁵ geenen e bó wvú fanje yaa ecee diewe no wee bó kpwee ké no cee ke. E bó wvú ke ce nonen gen buy no Maalia to ghanee eboo. E Yosew mum cu diee di wan e le Jisos.

2

E bogoyfee gen keebun Jisos

¹ Bó to boke Jisos ntew wvú Betele'em wvu e keba ke wonj e kè Judea le. E e to nu kefew kedvu le e 'Elod nu Nfon wvu Judea jodvu. E fi kooy le bogoyfee bomew to nu e ne wonj wvumew e e keba kè diuu sane le, to Jelusalem no biwci le,² “Nfon Bojuu wvú bó boke we nu fée? Bese biwci nen njefo bese nu e yen jon ye le e keba kè diuu sane le, e mum e no too keebun wvú.”³ E Nfon 'Elod dioo yuw saaka wvun e wvú shiw fitele fiew, shiw noo fi bonyii bo Jelusalem e bocii.⁴ E wvú tooy bocee ncese bo baay baay bocii bó bonyii bocii bó dunji bonci bó Nyo' le e bonyii, e bó tase. E wvú bife e bó le laa fò bó to nu keeke eboo Mboise wvú Nyo' to kawee, nu fée le?⁵ E bó tfúse le, “Bó to nu keeke eboo ntew wvú Betele'em wvu e keba kè Judea le. Fifi nu no wee ntum Nyo' to sañee le,⁶ ‘Wo wvú Betele'em wvu wonj wvú Juda le, fo wo ekpwaakè le wo nu fintew fi caan baay wonj wvú Juda le ke.

E keè le wee nu ke ebuy ntew wvun e wvú nu ke esaake bonyii bem bo Israel.’”

⁷ E Nfon 'Elod mum tooy ten bogoyfee ba ejim ejim biwce yuw e bó ntay kefew ké jon yidvu to buyee.⁸ No wvú yuw mum tum bó Betele'em gaye, “Ben egen ebosen egom wan wvudvu ntay. Ben dioo e gom e yen, kase to see e me, wvu le e nulo e me ten engen embun wvú.”⁹ E bonyii bodvu yuw no Nfon gay nonen, mum buy no gene ngen wvubo. E bó dioo gene, e fi kooy le jon yi bó to yenee e keba kè diuu sane le ye to nu e no lene gene e bó fwe dunji bó je. E yi to ke gen nen buy fò wan wvudvu to nu, mum leem fò.¹⁰ No bó yenee jon yidvu le nonen, e njon yuwye bó baay, e ye no jee bó.¹¹ E bó ke gen ley yew yi wan to nu dvú le, yen wan bó bwee wvú Maalia le, mum gbwe e wan ejise bun wvú. No bó bun mum yene bikele bibole bvuse mwem mvubole mvu kembunfon e, nya e wvú. E mwem mvun to nu ketwaa ke bigew e kè yelee, bó kfuú jiin dimew, noo kfuú nfiey mvu.*¹² E Nyo' ke ciise lo e bó e efile le le bó eyene fo bó ebvuú etu jim le bó

eyen Nfon 'Elod e ke. E bó ke mum tu wase jim wonj wvubole e je mi le jeej.

E Yosew jo wan e bó bó sam gen Ijii

¹³ No bogoyfee ba nen'ye wase gen, e fi kooy le nceendaa Tata to nu e ne to fò Yosew e e efile le gay e wvú le, “Ja we ejo wan bó bwee e ben e bó efée egen wonj wvú Ijii e, enú jó egen ebuy kefew ké me nu nke engay le ben ekase le. Me ngayte nen njefo Nfon 'Elod nu egomte wan wvudvu keeyu.”¹⁴ E Yosew mum ja we, jo wan bó bwee entan ne gen Ijii,¹⁵ mum no nu jó gen buy kefew ké Nfon 'Elod to lae le. Fí to kooy nonen keege e fi eto ekocen no Nyo' to jemee diuw wee ntum we le le, “Me nteje waa wem wvú e buy e e nu wonj wvú Ijii e.”

E Nfon 'Elod yuwye boom Betele'em

¹⁶ E 'Elod ke dioo yen le bogoyfee ba nu e lee wen, e fi ffluw wvú baay. E wvú mum tum bonyii le bó egen Betele'em noo biba bi mbew jó le bicii, eyuwye boom bolemse bó nu e kew bilum bifee e tu jim. Wvú to nya bilum bin bii no wvú to biwcee e bogoyfee ba yuw ntay kefew ké bó to yenee jon ye le.¹⁷ E bó gen yuwye boom ba nonen, e fi mum kocen no wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemee wase le,¹⁸ “Bó nu e yuw etale ntew wvú Lama le, e wee fuunje kpwe, beele ffule. E e nu Lashel e wvú beele boom bew. E bó cimse wvú cimse nkun, njefo ke boom bew bee ke.”

E bo Yosew ne Ijii kase tu jim

¹⁹ E Nfon 'Elod ke dioo la, e fi kooy le nceendaa Tata to nu e buyen fò Yosew e e efile le wonj wvú Ijii e, gay e wvú le,²⁰ “Ja we ejo wan bó bwee e ben e bó ekase etu jim wonj wvú Israel e, njefo bó ba bó se gomte keeyu wan wvun nu e kpweken wase.”²¹ Nonen e Yosew mum ja we jo wan bó bwee e bó bó no tuu jim wonj wvú Israel e.²² Geen en, e wvú ke dioo to, yuw le waa Nfon 'Elod wvú Akilius nu e die kentaw ke ice le Judea e no saake, e wvú mum fan keegen jó. E bó bvuu lew e wvú e efile le le fo wvú egen jó ke. E wvú mum bee gen wase e e nu e keba ke wonj e kè Galilee le,²³ gen no cee ntew wvú bó tenje le Nasalet e. Fí to kooy nonen keekocen no wee ntum Nyo' to jemee wase le, “Bó nu ke etenje wvú le Wee wvu Nasalet.”

3

N'yeeyi Jon Nlesejoo

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ E to nu kefew kekíe le, e Jon Nlesejoo ne buy gen nkpaante e keba ke wonj e kè Judea

1:25 1:21 2:2 Luk 2:4-7; Mat 27:11 2:6 May 5:2; Jon 7:42 * 2:11 Jiin din e diw bala le nu, «frankincense», e nfiey wvun nu, «myrrh». 2:15 Os 11:1 2:18 Yeli 31:15-16 2:23 Luk 1:26; 2:39, 51; Jon 1:46 2:23 Os 11:1
3:2 4:17; Luk 3:3 3:3 Yesa 40:3

bi nu mbew mamase le Joo Joodan kewvu keki,
 nshε yi Galilee jo bonyii bō yaa nu ke Bojuu,
 16 bonyii bō se shee cee ejiwε le,
 nu ε yen wase n'yuu wvu baay e.
 Diuu nu ε san wase
 fō bonyii ban bō se shee cee gbwen ejiwε ke
 kpwe le.”
 17 E κεw kefew kekie le, ε Jisos mum κεw no
 fewci ε bonyii gayte le, “Ben ekumεn mvun-
 telem mvunen, njefo bvunfon bvu fowe nu
 wase nceencee.”

*E Jisos tee bonyii bonεw le bō enū boom
 bew bo ηgoo le*

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 E Jisos ke ne no lene mbew Mamase yi
 Galilee le, yen bonyii bomew e bofεε, ε ε nu
 wee bō waa bwεe. Bonyii ban to nu Semon
 wvū bō to teje le Bitā, bō waa bwεe wvū
 Andulu, ε bō laanηke kensan η mamase le, no
 ηkian wvubō to nu byε yi koolεn. 19 E Jisos
 gay ε bō le, “Ben ebii me le ε me enηε ε ben
 ekoolε wase ε ε nu bonyii.” 20 Kan mwaan
 ε bō mum cinε binsan bibole no bii wvū le.
 21 E Jisos ke dioo ne fō gence, bvuu yen bonyii
 bomew e bofεε ε ε nu ten wee bō waa bwεe.
 Bonyii ban to nu Jεm bō waa bwεe wvū Jon
 bō to nu boom bo Sebεdee le, ε bō nu ε kekon
 e bō bo icee bō wvū Sebεdee tumci binsan. E
 wvū tee ten bō. 22 Kan mwaan ε bō mum cinε
 kekon e bō icee bō le no bii wvū le.

*E Jisos no yeeyi bonyii bvuu fele bo bincem
 e*

(Luk 6:17-19)

23 E Jisos ke ne mum no ghane ε keba kē
 Galilee le kecii yeeyi bonyii yēw bunle yibole
 bvuu fewci saaka wvū jee wvu ekumε bvun-
 fon bvū Nyo' le. Wvū to fele ten kencem kecii
 noo ntum tfuu yi bonyii le. 24 Nonen, ε saaka
 wvu ekumε wvū saanηen gen won wvū Silia
 le tfuu. E bonyii mum no too bō bonyii bocii
 bō to cemkene noo bō to nu yi monlum e fō
 wvū le, kenεε ε nu bō bonceendaa bo dεwle
 le njinsene bō bō, kenεε bō gwεe kenηbwe,
 kenεε bō nu ε kpwe keba kemwaan. E bō
 too dvū nonen ε wvū fele bō bocii. 25 Naa
 fεε fō wvū to gene nu ε bibombom bi bonyii
 le bi baay no sfumte ke ε wvū ejim. Bonyii
 ban to nen'yi ε keba ke won e kē Galilee le, ε
 bomew nen'yi ε Bilaante bi Yuufe le, bomew
 Jεusalem noo bontew bo Judea le bomew e.
 E bomew nen'yi Joo Joodan kewvu keki.

5

*Njon wvū ε nu wvu baay
 (Luk 6:20-23)*

1 E Jisos ke dioo yen kebombom ke bonyii
 le nonen, mum ne ben gen shii yi kum e, ε
 boom bew bo ηgoo le baance to mbew ye le.
 2 E wvū mum κεw no yeeyi bō gayte le,
 3 “Njon wvu baay nu fō bonyii bō kee le bō
 fuute yi mwεεm mvu ε keyoy e,
 njefo bvunfon bvū fowe nu bvubole.
 4 Njon wvu baay nu fō bonyii bō beele le,
 njefo Nyo' nu ke ecimse bō.
 5 Njon wvu baay nu fō bonyii bō joo bikuu
 bibole fokuse,
 njefo bō nu ke eyow εkolε ke nshε le.
 6 Njon wvu baay nu fō bonyii bō jen yuu bō
 ε kendon yumte bō ekumε nce wvu
 teytey e,
 njefo Nyo' nu ke ege ε bō effuu.
 7 Njon wvu baay nu fō bonyii bō camte shen
 fō bomew e,
 njefo Nyo' nu ke ecam ten shen fō bō le.
 8 Njon wvu baay nu fō bonyii bō yuule ε
 mvuntelem e,
 njefo bō nu ke eyen Nyo' le.
 9 Njon wvu baay nu fō bonyii bō too bō
 nyεkeey e,
 njefo Nyo' nu ke etenje bō le boom bew.
 10 Njon wvu baay nu fō bonyii bō bonyii
 bone bikaa ε bō ejim nje bō cee nce
 wvu teytey,
 njefo bvunfon bvū fowe nu bvubole.

11 Njon wvu baay nu wene, seke bonyii
 nan'yi ben, bone bikaa ε ben ejim, jemyi
 kfuu mwεεm mvū befe mvunciim ε ben yi
 ecici le nje ben nu bonyii bem. 12 Fi ke dioo
 kooyi nonen ε ben no yuukē njon lanlanē,
 njefo mmawce wene wvū kuuke nu won
 wvu we le. Ben ekeē le ε nu ke nonen no
 bonyii to bone bikaa ejim jo bonyii bo ntum
 Nyo' le bō to yawεε to fwe ε ben e.

*Ben nu ηkaw bō n'yuu wvu yi won wvun
 e*

(Mak 9:50; Luk 14:34, 35)

13 E nu ben ηkaw yi yi nshε yin e. Geenen
 ε ηkaw ne lo ε cife, ε bō ebvuu ege neε dvū
 ε yi se ebvuu ekase eyeke? Ke ε nulo ε bō
 ebvuu ege fiεε fi jee dvū efey le bō elan lo ε
 bonyii efele lεnci bō bikaa ke. 14 E nu ten
 ben n'yuu wvu yi won wvun e. Ke kelaante
 kē bō bom yi kum e kē no nyiime ke. 15 Ke
 wee kē tfuuke ten ken'yeese bvuu jo ηkaa
 kfuke dvū ke. Wvū kē tome ε ε nu yi fiεε fi
 bō tomyi ken'yeese yi dvū le, ε kī mum no
 yeese wee tfuu wvū nu yew. 16 E nu ke lenηen
 no n'yuu wene kenηke keebaa ε bonyii ejise,
 wvu le bō eyene lemme dinen di jee le emum
 enyaa mbense ε icee wene wvū nu fowe.

N'yeeyi ekumε bonci bo Muses e

4:17 3:2; 4:23; 6:10; 10:7	4:20 8:21-22	4:23 9:35; 4:17	5:1 Luk 6:20-49	5:1 4:8; 14:23; 15:29; 17:1; 28:16
5:3 Yesa 57:15; 61:1	5:4 Mben 126:5	5:5 Mben 37:11	5:7 18:33; Jem 2:13	5:8 Mben 24:3-5
5:9 Ibu 12:14	5:10 1Bi 3:14	5:11 10:22; Luk 6:22	5:12 2Klo 36:16; Mat 23:30; Luk 6:23; Lem 7:52; Ibu 11:32-38; Jem 5:10	5:13 Mak 9:50
	5:15 Mak 4:21; Luk 8:16	5:16 Efe 5:8; Fili 2:15; 1Bi 2:12		

¹⁷ Fo ben ekpwaakè le me nto keenfiwse mwεem mvù nu è Nwa' bonci bo Muses e noo mvù nu è Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le ke. Me nto keenge é mvù ekocen lo. Ke me nto keenfiwse lo ke. ¹⁸ E me ensee é ben keceey le e gen e buy naa no ebule bò nshε nu ke eka, nu e ke fijise fi nwa' le è Nwa' bonci le naa é fi cim doose nεε, nu ke eyuu efey kuse se fiεε fidvu e kocen no fi dunçi ke. ¹⁹ Fí e mum ε no nu le é è nu naa yεε wvù jine nci mvu è bonci ban e, é wvuwe nci cim doose naa nεε, ε no yεeyi bonyii le bó ejinè ten nonen, tu mweten nu ke enu lo wee wvu caan ente jo bvunfon bvü fowe. Geenen é wee geεle bonci ban, bvuu yεeyi ten bonyii le bó egele, tu mweten nu ke enu lo wee wvu baay ente jo bvunfon bvü fowe. ²⁰ Nonen me ε no nseje é ben le, é gee dinen di teyey baa fele di bonyii bò dunçi bonci bo Nyo' le noo di Bofalasii le, ben saa ke eyuu eley bvunfon bvü fowe le ke.

N'yεeyi ekume shém yì ton'yεen

²¹ Ben nu e yuw wase le bó to nu e gay é bonyii bo fwele le, 'Fo wo eyu wee ke. E wee yu lo wee, tu wvù keñke nsaw.' ²² Geenen me ε no ngayte é ben le wee tfuu wvù ton'yi shém bò waa bwee, nu e wvù keñke ten nsaw. Wee é nan waa bwee, é wvù no keè le wvù nu ke eleem fwe dvu bonyii bò saake bonsaw. Wee é tee waa bwee le, 'keyun' é wvù no keè le wvù nu ke eley nguy wvu baay e. ²³ Fí e mum ε no nu le, é wo leeme keenya nnya yo fò ketanj ke ncese le, ε kume le waa bwoo keñke wo fò shem, ²⁴ é wo cine nnya yo le mbew ketanj ke ncese le, gen e ben e wvù yaw mance mwεem, ε wo se kase to nya nnya yo. ²⁵ E wee jo wo ε no gene dvù yew nsaw e, é wo mom e ben e wvù yanşen seyse tu wee bò nsan ε è beε é je, fo wvù ke egen efese wo can wee wvù saake bonsaw e, é wvù efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e. ²⁶ E me ensee é wo keceey le ke wo nu ke ebuy dvù se wo e mεse e law finyinyi ficii fi bó shieele ke.

N'yεeyi ekume kenjan

²⁷ Ben nu e yuw wase le bó to nu e gay le, 'Fo wo ejan kpweεε wee ke.' ²⁸ Geenen me ε no ngayte é ben le, wee tfuu wvù taale kpwoon keñke shiee we, nu e wvù e jan ke wase wvù é fitele le. ²⁹ E jise diuw di eceey gee ε wo gee kebefε, é wo min jise didvu lanj. Fí jee le wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo bó ke elanj ye yo yicii nguy wvu baay e. ³⁰ Kebo kuw ke eceey é no gee ten ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu lanj. Fí jee le wo elase

keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo ye yo yicii egen nguy wvu baay e.

N'yεeyi ekume keekun kpwoon
(Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

³¹ Bó to nu e gay ten le 'E wee kunj lo kpwese, é wvù sanj nwa' nya é kpwoon wvudvu wvù dunçi le ke wvù beε kpweεε wen ke.' ³² Geenen me no ngayte é ben le, é wee kunj lo kpwese, ε è baa nu le kpwoon wvudvu nu e ge nsake, tu wvù nu e ge le wvù egen etu kpwoon nsake. Wee é jo kpwoon wvù buy é diemsen yew e gee yew dvu wvù, tu wvù nu e jo kpweεε wee.

N'yεeyi ekume keejeme fiεε ekan

³³ Ben nu e yuw wase ten no bó to gayεε é bonyii bo fwele le, 'Fo wo ejeme fiεε ekan se wo nu ke ege fi ke. Wo keñke keege fiεε fi wo nu e jeme e kan le wo nu ege fò Tata le.' ³⁴ Geenen me ε no ngayte é ben le, fo wee dioo ε jeme fiεε kan naa lo ke. Fo wvù ekan é diee di fowe le ke, njefo fowe nu kawla Nyo'. ³⁵ Fo wvù ekan nshε ke, njefo nshε nu kedvuushεε ke bikaa bi Nyo' le. Fo wvù ekan Jelusalēm ke, njefo Jelusalēm nu kelaante ke Nfon wvu baay e. ³⁶ Fo wvù cim ekan naa ekole kew ke, njefo ke wvù nulo ege é yuw miaanj etu dibvuu kenε eyiile ke. ³⁷ E wee beje fiεε le "Eε," é fi kocen nonen. Wvù é tun le, "Aay," é fi kocen nonen. E wvù bvuu bise lo fiεε fò, tu fife nε wase fò Satan wvù wee kebefε le.

N'yεeyi ekume keetfuse εnvuke
(Luk 6:29, 30)

³⁸ Ben nu e yuw wase ten le bó to nu e gay le, 'E wee bvuse jise di wee le, é bó bvuse ten diew. Wee é baa ege ke wee le, é bó baa ten kew.' ³⁹ Geenen me ε no ngayte é ben le, fo wee etεcinε fiεε bó wee wvù befe ke. E wee sunj lo kediew kuw ke eceey, é wo banke ke eñkonko e wvù mεse. ⁴⁰ Wee é shomse wo le wen efi kekum kuw ke ente, é wo mεse nya naa noo ke ekfunj fò. ⁴¹ Wee é kan wo le wo elen egen may mwaan, é wo len buy naa bomay hofεε ben e wvù. ⁴² Wee é no leke fiεε é wo, é wo nya. Wee é no foole fiεε é wo, fo wo etun keenya ke.

N'yεeyi ekume no wee egeε bó wee we bvuban
(Luk 6:27, 28, 32-36)

⁴³ Ben nu e yuw wase le bó to nu e gay le, 'E koonkε waa bwoo banè wee wo bvuban.' ⁴⁴ Geenen me ε no ngayte é ben le, ben ekoonkε bonyii bonen bo bvuban e, eburnleε fò bó bone bikaa é ben ejim e. ⁴⁵ Nonen, é

5:17 3:15; 7:12; 22:40; Lum 3:31 5:18 Jem 2:10 5:21 Ksm 20:13; Lew 24:17 5:22 1Jon 3:15 5:24 6:14-15
5:25 Luk 12:58-59 5:26 18:34 5:27 Ksm 20:14 5:28 Job 31:1; 2Bi 2:14 5:29 18:8-9; Mak 9:43-47 5:31
Dito 24:1; Mat 19:7, 9; Mak 10:3-4 5:32 19:9; Mak 10:11-12; 1Kol 7:10-11 5:33 23:16-22; Jem 5:12 5:33 Lew
19:12; Ktj 30:2 5:34 Yesa 66:1; Lem 7:49 5:35 Mben 48:2 5:37 2Kol 1:17-19 5:38 Ksm 21:24 5:39
Lum 12:17 5:40 1Kol 6:7; Ibu 10:34 5:43 Lew 19:18; Mat 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27 5:44 Ksm 23:4-5; Lum
12:20; 1Bi 2:20-23; Luk 6:28; 23:34; Lem 7:60; Lum 12:14; 1Kol 4:12; 1Bi 3:9 5:45 Efe 5:1

ben emum enu boom bo Icee wene wvù nu fowe le. E nu wvù wvù ké no gee ε diuu sane fò bonyii bò befe le noo bò jee le. Wvù ké no gee ten ε jan too fò bonyii bò gee mwεem teytey, noo fò bò yaa gee ke mwεem teytey e. ⁴⁶ Ben kpwaake le é ben koonjke ke ε è nu bonyii bò koonjke ben, é sew wvudvu enu la fò ben e? Ke naa bonyii bò fii shile gee ke ten nonen e? * ⁴⁷ E ben fen gayte ke ε è nu boom bo bwee wene le, tu fise fi ben gee fi bonyii bomew yaa gee ke nula? Ke bonyii bò yaa kee ke Nyo' ké no gee ke leηleη e? ⁴⁸ Fi ε mum ε no nu le ben keηke keejeé gene mεεse no Icee wene wvù nu fowe jee gene mεεse.”

6

N'yεεyi ekume nnya

¹ “Ben eyenè fo ben dioo gee mwεem mvù jee, no gee fwe dvu bonyii wvu le bó eyenè ke. E ben gee nonen, é icee wene wvù nu fowe saa ke emawce ben ke. ² Nonen, seke wo nyaa fise é wee wvù fuute, fo wo emum etoonjke soη diewe no bonyii bo kensaa ye le ké no gee yéw bunle le noo jé le, wvu le bonyii ebenseé bó ke. E me ensee é ben keceey le bó nu ε keηke wase mmawce wvubo. ³ Geenεn, seke wo nyaa fise é wee wvù fuute, fo wo ege é kebo kuw ke eηkoonko ekieε fise fi ke eceey gee ke. ⁴ Nonen é nnya yo enù é nnyile le, é Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee é nnyile le ke emawce wo.

N'yεεyi ekume bunle (Luk 11:2-4)

⁵ Seke ben bunlee, fo ben egeé diewe no bonyii bo kensaa ye le ké no gee ke. Bó ké no koonjke keeleemene yéw bunle le, noo ntasen jé le se bunlee, wvu le bonyii eyenè bó le. E me ensee é ben keceey le bó nu ε keηke wase mmawce wvubo. ⁶ Geenεn seke wo nu keebunle, ε wo ley gen yew ente, faa kembun se no bunlee é Ico wvù nu é nnyile le. E Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee é kenyile le ke emawce wo. ⁷ Ben dioo bunlee, fo ben eshe elamte diewe no bonyii bò maa Nyo' ké no gee ke. Bó ké no gee nonen kpwaake le bó nu eyuw bunle yibo nje diéw yi bó jemyi nteen. ⁸ Fo ben enù ke diewe bó le ke. Ben ekeé le Icee wene ké no kee wase fise fi ben shieele ε ben se ké no biite. ⁹ E neε no è nulo é ben ebunleé nen:

‘Icee wese wvù nu fowe,
gee é bonyii ewwmtte diee diuw,
¹⁰ ege é bvunfon bwuw eto,

ege é fise fi wo shieele enù fokuse fen no fi nu fowe.

¹¹ Nya bese bó mwεem mvudien mvu εben.

¹² Leεshe bibefe bisese,
no bese leεshi bibefe bi bonyii bomew gee fò bese le.

¹³ Fo wo ecine é bese eley mmom yi eghaw bese le ke.

Fi bese can wee kebefe le.’ * [Bvunfon nu bwuw, ε mvunḡay nu mwuw, ε bvukuke nu bwuw sekeci se ηka. Fí enù nonen.]

¹⁴ Ben ekeé le é ben leεshi bibefe bi bonyii bomew gee fò ben e, é Icee wene wvù nu fowe eleεshi ten binen. ¹⁵ Geenεn, é ben nu se ben leεshi bibefe bi bonyii bomew gee fò ben e, é Icee wene wvù nu fowe saa eleεshi ten binen ke.

N'yεεyi ekume mbam mwεem mvudien

¹⁶ Seke ben bamte mwεem mvudien, fo ben etaalé nen yvulaa diewe no bonyii bo kenduḡce ye le ké no gee ke. Bó ké kumen monshim mobole sekekie, wvu le bonyii eyenè le bowen bamte mwεem mvudien. E me ensee é ben keceey le bó nu ε keηke wase mmawce wvubo. ¹⁷ Geenεn, seke wo bamte mwεem mvudien, ε wo yefe ekole kuw, cuke bvushiw bwuw, ¹⁸ wvu le fo eyenè bonyii le wo bamte mwεem mvudien ke, é eyene Ico wvù nu é nnyile le. E Ico wvù ké no yene mwεem mvù bonyii gee é kenyile le ke emawce wo.

N'yεεyi ekume ntfu (Luk 12:33, 34)

¹⁹ Fo ben egeε ntfu wene fokuse fen fò è nulo é shéw ekan, ε è nulo ten é wvù eduwse, ε bocoon nulo enḡoy eley ecoη ke. ²⁰ Ben egeε ntfu wene ε è nu woη wvu we le, fò è yaa nulo é shéw ekan ke, ε è yaa nulo ten é wvù eduwse ke, ε bocoon yaa nulo ten enḡoy eley ecoη ke. ²¹ Ben ekeé le fò wee gke kpaw we nu ke fò fò fitele fiew nu enu.

Ken'yeese ke ye wee le (Luk 11:34-36)

²² Jise di wee le nu ken'yeese ke ye ye le. Nonen, é jise diuw yuule lo, é ye yo yiciu enu ε yi ε yinḡen bó n'yu. ²³ Geenεn, é jise diuw jiiime lo, é ye yo yiciu enu ε yi ε yinḡen bó kejiwe. E n'yu wee ne ε tu kejiwe, é kejiwe kedvu ebemte wase neε?

Nyo' taale fò bonyii bew e (Luk 16:13; 12:22-31)

* **5:46** Bonyii bò fii shile nu ε bonyii to yene le è nu bonyii bò befe. **5:48** Lew 19:2 **6:1** 23:5 **6:8** 6:32; Luk 12:30 **6:9** Esek 36:23 **6:10** 4:17; 7:21; 12:50; 18:14; 21:31; 26:39-42; Mak 3:35; 14:36; Luk 22:42; Jon 4:34; 6:38-40; Lem 21:14 **6:11** 6:24-34 **6:12** 6:15 **6:13** 10:16-25; 24:3-28; Jem 1:12-15; Jon 17:15; 2Tes 3:3; 2Tim 4:18 * **6:13** Bojwa' bomew keηke fen le, “Bvuse bese é kebefe ente.” **6:14** 5:24; Luk 6:37; Efe 4:32 **6:15** 18:35 **6:16** Yessa 58:5; Mat 4:2; 9:14-15; 17:21; Mak 2:18; 9:29; Luk 2:37; 4:2; 5:33; 18:12; Lem 13:2-3; 14:23; 2Kol 6:5; 11:27 **6:19** Jem 5:2-3 **6:20** 19:21; Mak 10:21; Luk 12:33 **6:24** 6:11

²⁴ Kε wee nulo elemte bocee εkolε le bofee ke. E wvú lemte nonen, é wvú ebane wvumvu, koonke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le ntay, joo wvumvu ekuse. Ke ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e ke.

²⁵ Nonen, me ε no ngaye é ben le fo ben eyanyanjé ekumε nshii wene le laa ben nu ke edie la, kenεε ewu la, kenεε ekumε ye yene laa ben nu ke ejise la le. Ke keyoy ke wee le fele mwεem mvudien, ε ye wee fele ten ndvú le? ²⁶ Ben etaa eyen no mvunyiim mvú bile we nu. Ke mvú ké no jewyi, kenεε gbweci ngu baanci geele é bigone le ke. Geenen, Icee wene wvú nu fowe nyanyi ke mvú. Ke ben fele mvunyiim e? ²⁷ E nu yεε é ben entelenj wvú yanyanje, wvú nulo ebise ke naa kefew caan yí nshii we le? ²⁸ Ben yanyanje ekumε ndvú nje la? Ben ke etaa eyen no fow kuu njkpaante nu. Ke fow ké no lemte kenεε shile ndvú ke. ²⁹ Geenen, é me ensee é ben le ke naa Nfon Saamun bô bvukuke bvucii bvú wvú to kenjke to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fô fow mvu le ke. ³⁰ E Nyo' suute egayyo njkpaante nen, egayyo kuu eben, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotan, tu ke é nulo é wvú esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvú doose le! ³¹ Nonen, fo ben eyanyanjé duu le laa ben nu ke edie la, ewu la, kenεε ejise la ye le le. ³² Mwεem mvun mvunciim nu mvú bonyii bô yaa kee ke Nyo' ké no leese bvufee yí dvú le. Ben nu finen ε Icee wene wvú nu fowe kee le ben shieele mwεem mvun mvunciim. ³³ Ben eyaw elese bvufee bvunen ε è nu yí bvunfon bvú Nyo' le noo yí fiεε fi lenj fi wvú gomte le, é wvú emum enyaa ten mwεem mvun mvunciim é ben. ³⁴ Fí ε mum ε no nu le, fo ben eyanyanjé ekumε ntfuu ke. Bó nu ebuy eyanyanje yí fiεε fi ntfuu le, ε è nu ntfuu. Ngew wvu yí diuu le ekocen ke yí diuu didvu die le."

7

*Fo wee elomté gee di wee mvu le ke
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ "Fo ben elomté gee di bonyii bomew e ke, nonen é Nyo' saa ke elom ten dinen ke. ² Ben ekele le je yí ben lomte gee di wee mvu le jó, nu ke yí Nyo' nu ke elom ten dinen jó. Fiεε fi wee feeke fiεε jó se nyaa é wee, nu ke fi fi Nyo' nu ke efew jó se nya é mweten. ³ E nu nje la wvú wo ké no taale ε è nu sheshe yí nu é waa bwoo jise, geenεn yaa yene kekew kè nu é diuw jise le ke? ⁴ E nulo é wo eghan nεε se no gayte é waa bwoo le, 'Ke leem é me

embvuse sheshe é wo jise,' geenεn ε kekew nu é diuw jise le? ⁵ Wo nu wee kendunje ye! Yawε ebvuse kekew kè nu é diuw jise le se looce eyen sheshe yí nu é jise di waa bwoo le, emum ebvuse.

⁶ Fo ben ejo fiεε fi Nyo' le enya é bwé ke. E ben ge nonen, é yí ebanjke ye elumye lo ben. Fo ben ejo ten ejise ε banj eyene enya é bonjnyam ke. E ben ge nonen, é bó efoy ke lo bô bikaa.

*Ben ebüté, gomté, kumci
(Luk 11:9-13)*

⁷ Ben ebüté, é Nyo' ke enya é ben. Ben egomté, é Nyo' ke ege é ben eyen. Ben ekumci kembun, é Nyo' ke eyene é ben. ⁸ Ben ekele le wee tfuu wvú biite, nu ke ekenjke, ε wee tfuu wvú gomte, nu ke eyen, ε wvú kumci kembun nu ε bó nu ke eyene é wvú.

⁹ E nu yεε é ben entelenj wvú waa we bife bvulem, é wvú enya ε è nu te é wvú? ¹⁰ Kenεε wvú bife bye, é wvú enya ε è nu yo é wvú? ¹¹ E ben fen bó è nu bonyii bó befe kee keenya mwεem mvú jee é boom bonen, tu ke Icee wene wvú nu fowe nulo enya mwεem mvú jee é bonyii bó biite é wvú efey naa lo nonen e? ¹² Fí ε mum ε no nu le, naa la fi ben shieele le bonyii egeé fô ben e, enú fi fi ben egeé ten fô bó le, njefo fifin nu naa fiεε ficii fi Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le yeeyi.

*Diuw ketaanj wvu fiasaa noo wvu gb-
wuuu*

(Luk 13:24)

¹³ Ben eley é ketaanj e ε è nu fô diuw wvu fiasaa le, njefo diuw wvú nu gbwuuu nu wvu cekey keeley fó, ε wvuwe nu wvú gene fô bó nu ke else lo bonyii, ε bonyii leyte fô wvuwe le nteen. ¹⁴ Ben ekele le diuw ketaanj wvu fiasaa, bô je yí temyi nu yí gene fô nshii wvú mey lo le. E bonyii bó yene yí le nu caan.

*No è nulo é wee ekiε bonyii bo ntum Nyo'
le bo mbiay e*

(Luk 6:43, 44)

¹⁵ Ben eyenè ekumε bonyii bó mbiayte le bó nu bonyii bo ntum Nyo' le. Bó too fô ben e yen'yí ye le le è nu njée, geenεn ε ente nu bokuula bó nulo eyese lo njée. ¹⁶ Ben nu ke ekiε bó ε è nu yí gee dibole ke lenjlenj no bó ké kίεε kete yí mvuntam mvú yumte yí dvú le. E nulo é bó ekoy yonj yí bisafe le, kenεε ekoy fimbi yí ewante le? * ¹⁷ Fí nu le kete kè jee kecii ké no yumte mvuntam mvú jee, ε kete kè befe yumte mvuntam mvú befe.

6:25 Fili 4:6; 1Bi 5:7 6:26 10:29-31; Luk 12:6-7 6:29 1Bfn 10 6:30 14:31 6:32 6:8 6:33 1Bfn 3:11-14; Mben 37:4-5 6:34 Ksm 16:4, 19-20 7:1 Jem 4:11-12; 1Kol 4:5 7:2 Mak 4:24; Lum 2:1; 14:10-12 7:7 Yeli 29:12-14; Mat 18:19; 21:22; Mak 11:24; Jon 14:13-14; 15:7; 16:24; Jem 1:5; 1Jon 5:14-15 7:11 Jem 1:17 7:12 5:17; Lum 13:8-10; Gal 5:14 7:14 Lem 14:22 7:15 Dito 13:1-3; Mat 24:11, 24; Lem 20:29; 2Kol 11:13-15; 2Bi 2:1; 1Jon 4:1

7:16 12:33 7:16 Jem 3:12 * 7:16 Fen jemyi é díew yí ejeeje le le, "E nulo é bó ekoy mvuntam mvu glab e yí bisafe le, kenεε koy mvuntam mvu fig e yí kete ke biay e?" 7:17 Gal 5:19-23 7:19 3:10; Luk 3:9; Jon 15:2, 6

18 Kε kete kè jee nulo eyum mvuntam mvù befe ke. E ke è nulo ten é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee ke. 19 Kete kecii kè yaa yumte mvuntam mvù jee nu ε bó ké gbwo ton lo. 20 Nonen, ben nu ke ekiεε bonyii bo mbiay e bodvu ε è nu yí gee dibole.

(Luk 13:25-27)

21 Kε è nu wee tfuu wvù teje me le, 'Tata, Tata', wvù nu ke eley bvunfon bvù fowe le ke. E nu ke eley ke wee wvù gee fiεε fi Icεm wvù nu fowe shieele. 22 E nu ke enu ebvubwe bvù nsaw wvu fokemεse le, é bonyii nteen ebiite é me le, 'Tata, Tata, bese se teete ke bontum bo Nyo' le yí mvunjay mvu diee diuw e, bvuuεe bonceendaa bo dewle le yí bonyii le yí mvunjay mvu diee diuw e, bvuu gee binghaw bi mwεεm e yí mvunjay mvu diee diuw e?' 23 E me emum enjay lo é bó le, 'Kε me nke nu ε nkíεε wa lo ben ke. Ben enε lo é me ejise bonyii bò buwyi mwεεm.'

Wee kembom wvù kenke bvufee bò wvù nu keyuj

(Luk 6:47-49)

24 Nonen, wee tfuu wvù yuuke njeme wεm wvun, gee no wvù gayte nu diewe wee bvufee wvù to bomεε yew ye yí kambaan e. 25 E jan ke gbwe, ε jóo yijsen buy, ε fwefwε fey ci yew yidvu, geenεn ε yí fanε yaa ekese ke, njefo wvù to nu ε lese kenffuy kedvu yí kambaan e. 26 Geenεn, ε wee wvù yuuke njeme wεm wvun yaa gee no wvù gayte, nu ke diewe keyuj ke wee le wvù to bomεε ye yew ε è nu yí monshεem e. 27 E jan ke gbwe, ε jóo yijsen buy, ε fwefwε fey ci yew yidvu, ε yí kese, shii fokuse yicii nen wuuu."

Mvunjay mvu n'yeeyi le mvù Jis ke kenke

28 E Jis ke jeme mwεεm mvun mvuncciim mεse, ε kebombom ke bonyii le kedvu no kenke lo nghan yí n'yeeyi we le, 29 njefo wvù to yeeyi diewe wee wvù kenke mvunjay mvu n'yeeyi le. Ke wvù to yeeyi diewe no bonyii bobole bò dunji bonci bo Nyo' le to ké no yeeyi ke.

8

E Jis fe wee ntun wvu baay

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 E Jis ke ne yí kum e bow, ε kebombom ke bonyii le ke baay shfum bi wvù le. 2 E fi kooy le wee mvu wvù to cεmte bò ntun wvu baay, to nu ε ne to tum envwu fwe dvu Jis gay é wvù le, "Tata, wo nulo efε me é me en'yuule, é wo fen koonke lo." 3 E Jis ke mum neke kebo kum wvù le gay le, "Me nkoonke lo, bonεn le eyuule." Kan mwaan, ε ntun

wvu baay wvudvu mum ka yí ye le, ε wvù no yuule. 4 E Jis ciise lo é wvù le, "E yenε, fo wo esee é wee ke. Geenεn, genε dunce ekole kuw é cee ncese, emum enya nnya yí Muses to gayεε le wee kenke keenya keedunce é bonyii le wen nu ε bonεn wase yí ntun wvun e ε no yuule."

E Jis fe waa lemme ekole ke bonyii bo nci le

(Luk 7:1-10)

5 E Jis ke ne gen ley kelaante kè Kafana'um e, ε ekole ke bonyii bo nci le kemew to yen wvù le no kule can é wvù gayte le, 6 "Tata, waa wεm lemme jiime yew ngeyte lo, ε wvù ε kpwe wase keba kemwaan." 7 E Jis gay é wvù le, "Me nu ento enfε wvù." 8 Geenεn, ε ekole ke bonyii bo nci le kedvu tfuse é Jis le, "Tata, ke me wvun nu ε me ε nkocεn wee wvù wo eto é wvù yew ke. Jeme ke è è nu diew é waa wεm lemme emum ebonεn. 9 E keè le me nu é mvunjay mvu wee mvu le ekuse, ε bonyii bo nci le nu ten é me ekuse. E me nké enjay é mvu le, 'E genε, é wvù no gene lo, nké enjay é mvu le, 'To, ' é wvù no too lo. E me nké enjay ten é nfwa wεm le, 'Gee nen,' é wvù no gee lo." 10 E Jis dioo yuw fiεε fi wvù jeme, ε diuw yum lo wvù. E wvù jeme é bonyii bò to bii wvù le le, "E me ensee é ben kecey le, me nke mbaa n'yen wase wee le ke naa Israel ε wvù ε lese kfuu fin fiεε yí yem e nen ke. 11 E me ensee é ben le bonyii nteen nu ke enε biba bicii ε kew jò diuu sane ε gen ε buy jò dí seeyi, eto eshii ediekene bò bo Abila'am noo Aysik noo Yakow wvun Nyo' wvu we le, 12 geenεn, ε boom bò wonj wvudvu nu wvubu no ε bó ε lan é ejíwe le ekfun fò bonyii nu ke ebeele ngeci bigew." 13 No Jis jeme nonen mum gay é ekole ke bonyii bo nci le kie le, "E genε le, fi ege ye fò wo le no wo nu ε lese fiεε yí yem e." E waa lemme ekole ke bonyii bo nci le wvudvu mum bonεn lo ke sekedvu.

E Jis fe bonyii bo bincεm e nteen

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 E Jis ke ne gen ley yew dvu Bitu, yen ε mwese Bitu jiime cεmte bò ken'ya'. 15 E Jis kum kebo kew e, ε ken'ya' kedvu mum cinε wvù le, ε wvù mum ja we taε fiεε ε Jis die.

16 E é ke no nu ekiεguu, ε bonyii no too bò bonyii nteen bò bonceendaa bo dewle le to njinsene bò bó. E Jis no bvuuεe biyoy bidvu ε è nu ke bò diεw maan. E wvù bvuu no fele ten bonyii bocii bò to cεmkene. 17 Fifin to kooy keege é fi ekocεn no wee ntun Nyo' wvù Yesaya to jemyeε wase le, "Wvù nu ε jo wase bontun bosese, ε tuu bincεm bisese."

*Bongew bo wee wvù bii Jisos e
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ E Jisos ke dioo yèn ε kebombom ke bonyii le ke baay ε tase wase mbew ye le, ε wvù gay ê boom bew bo ngoo le le, “Beene elente mamase egen kewvu keki.” ¹⁹ E wee mvu wvù to dunçi bonci bo Nyo' le mum bence gay ê Jisos le, “Wee n'yeyi, me nu embii wo le naa fεε fô wo gene.” ²⁰ E Jisos tfuse ê wvù le, “Nyám yi nkpaante kenke bibuw bibole, ε mvunyiim mvù bile we kenke yéw yibo, geenen ke wee wvù diee nu Waawee kenke naa lo fô wvù ejike ekole kew ke.” ²¹ E wee we ngoo mvu gay ê wvù le, “Tata, yawε ecine é me enjen endwey icem nse no mbii.” ²² Geen en ε Jisos tfuse ê wvù le, “E bii me le, ecine é bonyii bô nu le bó nu ε kpweken wase edweyte bonyii bobole bô kpwekene.”

*E Jisos wam nffum
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ E Jisos ke gen ley ê kekonj e, ε boom bew bo ngoo le bi ten wvù le jó. ²⁴ E fi kooy le nffum mvu wvu baay to nu ε ne sese kew ê mamase yidvu le no buvyte joo ε yi bene, gomte keeyinjen ê kekonj e. E è to nu ε Jisos leete lo fiew. ²⁵ E boom bew bo ngoo le gen no kamsee wvù gayte le, “Tata, ficε, beene nu ekpweken.” ²⁶ E wvù kamsee gay ê bó le, “O oo bonyii bo mbee wvù doose le. Ben fane la?” No wvù gay nonen mum ja we wam nffum wvudvu noo joo yi baay, ε mvù lu, ε mondvuum cife nen ndvumm. ²⁷ E diuw yum bonyii bodvu nen kaww. E bó ghay le, “Kfuu wvu wvun wee nu wvu nεε wvù naa nffum noo joo yuuke wvù le?”

*E Jisos bvuse bonceendaa bo dεwle le yi
bonyii bofεε le*

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ E Jisos ke lente buy kewvu keki ê keba ke bonyii bo Gadala le. * E bô bonyii bofεε tasen ε bonceendaa bo dεwle le nu yî bó le. Bonyii bodvu to buy ê ditfum di bô dweyte bonyii jó le, ε bó to ké no cεwkene baay, ε wee yaa nulo efey lo je jó ke. ²⁹ E fi kooy le bó to nu ε kew no wamte fowεwe biite le, “Waa Nyo', wo fii la ê bese? Wo to fεn keenya ngew ê bese se kefew ε kpwen e?” ³⁰ E to nu ε ngoo bonjkunyam bomew diekene kelenj kedvu le ε bó duule lo. ³¹ E bonceendaa bo dεwle le bodvu mum lke Jisos le, “Kee wo, é wo bvuse lo bese, é wo ciinse bese yi bonjkunyam boba le.” ³² E Jisos mum gay ê bó le, “Ben egen lo.” E bó mum buy, gen ley yi bonjkunyam bodvu le. E fi kooy le ngoo bonjkunyam yidvu yicii to nu ε sen bow ê nkonj e, shii é mamase yidvu le kpweken jó. ³³ E

bonyii bô to ceyte bonjkunyam bodvu fεε lo, gen εlaante, see ficε ficci naa noo fi kooyεε bô bonyii bô bonceendaa bo dεwle le to nu yî bó le. ³⁴ E fi kooy le kelaante kedvu kecii to nu ε buy lo keeto yèn Jisos e. No bó toε yèn wvù le, lke le wvù ene gbwen bowene.

9

*E Jisos fε wee ε wvù ε kpwe wase keba
kemwaan*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ E Jisos ley ê kekonj e, kase lente gen ê kelaante kew e. ² E fi kooy le bonyii bomew to nu ε to bó wee mvu fô wvù le ε wvù ε kpwe wase keba kemwaan, ε bó ε tuu é fikεεy e. E Jisos yèn no bonyii bodvu nu ε lese fitele yî ye le, ε wvù gay ê wee wvù to kpweε keba kemwaan wε le, “Nsaa yem, jice fitele le. Me nu ε nleεshe wase bibefe biuw.” ³ E fi kooy le bonyii bomew bô to dunçi bonci bo Nyo' le to nu ε kew no wvukene εbonebon gayte le, “Wee wvun joo bvudvu buv Nyo' le.” ⁴ E Jisos kieε ficε fi bó kpawwci, bife é bó le, “Ben kenke nkpwawce wvù befe é mvuntelem mvunen e nen nje la?” ⁵ Ficε fi nu cekey keegay nu fi la? Keegay ê wee wvun le me nu ε nleεshe wase bibefe biew, nuu le wvù eja we elne le? ⁶ Geen en, me nu enje é ben ekiεε le wee wvù diee nu Waawee kenke mvungay fokuse fεn keeεshe bibefe.” No wvù gay nonen mum gay ê wee wvù to kpweε keba kemwaan wε le, “Ja we, ejo fikεεy fiuw egene fô yew e.” ⁷ E wvù mum ja we no gene fô yew e. ⁸ E kebombom ke bonyii le yèn ficε fi kooyεε le, ε nfan koo bó, ε bó no tumte monjm mo Nyo' wvù nu ε nya kfuu mvumvun mvungay ê wee wvu wum.

E Jisos tee Matio

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ E Jisos ke nε fô dioo lene gene yèn wee mvu le ε bó teje le Matio, ε è nu wee wvù to fii shile, ε wvù ε shii fô bvudvu bwew buv lemme le. E Jisos gay ê wvù le, “E bii me le.” E wvù mum ne we no bii wvù le.

¹⁰ E Jisos ke gen shii dioo diekene yew dvu Matio, ε fi kooy le bonyii bomew nteen bô to fii shile, noo bonyii bô befe bomew ten to nu ε to shii no diekene bó bo Jisos noo boom bew bo ngoo le. ¹¹ E Bofalasi dioo yèn no bô bó diekene nonen mum bife é boom bew bo ngoo le le, “E nu nje la wvù wee wene n'yeyi diekene bó bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew?” ¹² E Jisos yuw no bó bife, gay é bó le, “Kε bonyii bô temyi ké no gomte wee εfuwε ke. E ké no gomte bó cεmkene. ¹³ Ben egen ekpwawce, eyen laa kenyi ke ficε

8:20 2Kol 8:9 **8:21** 4:20, 22; 9:9; 19:21; Mak 1:18, 20; 2:14; 10:21; Luk 5:11, 28; 18:22; Jon 1:43; 21:19, 22 **8:26**

Mben 89:9; Mat 14:30-32 * **8:28** Bonjwa' bo boyvuum bomew teje le, “Gadalen, bomew le Gelgesen.” **8:29** Mak 3:11; 1Kol 15:24 **9:2** Luk 7:48; Mben 103:3; Jon 9:2 **9:6** Jon 5:36 **9:9** 8:21-22 **9:10** 11:19; Mak 2:15; Luk 5:29; 7:34; 15:1-2; 19:7 **9:13** Os 6:6; Mat 12:7; Luk 19:10

fi bó sanj fin ε Nyo' jemyi le, 'Me nshieele le bonyii ecamtè ε è nu shen fò bonyii le, kε me nshieele le bó egeè boncese fò me le kε', nu le la le? Ben ekeè le kε me nto keentee bonyii bò nu teytey kε. Me nto keentee ε è nu bò befe."

ε bonyii bife ekumε keebamte mwεem mvudien

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ ε boom bo ηgoo le bo Jon Nlesejoo le ke nε to bife ε Jis le, "ε nu nje la wvù beε Bofalasií kε no bamte mwεem mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte kε?" ¹⁵ ε Jis ofuse é bó le, "Ben kpwaake le è nulo é bó ebe bonyii bó bvujen, é bó egen enu yii yii ε cee bvujen nu bó bó? Geenen, diuu too lo di bó nu ke efi cee bvujen wvudvu é bó, é bó emum ekεw ebamte mwεem mvudien. ¹⁶ Kε wee nulo ejo njaw ndvu yi fie, etumcε ndvu yi yvum dvú kε. ε wvù ge lo nonen, é njaw ndvu yidvu emεse esaa ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fò emεse ekuw efey lo no kí be shee nu. ¹⁷ ε kε wee nulo tεn ejo mbvuum mo monfem egeε é gham bvujum wvù bó kene bó jew nyam e, * ε wvù ε yvumen wase kε. ε wvù ge lo nonen, é mbvuum mo monfem modvu ke ekoo, é gham wvudvu ebvuyε etawse lo, é mbvuum modvu emum egen kuse. Fi lεη nu le bó kεηke keegeε mbvuum mo monfem ε è nu é gham wvu fwε le. Nonen, é mbvuum bó gham emum enù."

ε kpwoon mvu kum Jis e bonen, ε Jis yemmke waa wee wvu baay

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Kε no Jis to bεε jemyi é bó nonen, ε fi kooy le wee wvu baay mvu to nu ε to ley tum εnvuw é wvù ejise lεke le, "Waa wem wvù kpwoon nu ε kpwe kε keseen nεn, geenen, to ekum wvù le bó kebo kuw é wvù ekase etu dvú." ¹⁹ ε Jis mum nε we é bó wvù no gene, ε boom bew bo ηgoo le bii tεn wvù le.

²⁰ ε fi kooy le kpwoon mvu wvù to nu ε cεm wase bó kεncεm ke bokεne le bilum yuufe ncow bifεε to nu ε to é Jis ejim kum ηgem ndvu ye le. ²¹ Wvù to kum nonen, ε wvù to jeme wase fò fitele fiew e le, "ε me encim εηkum kε naa ε è nu ndvu ye le, tu me ε mbonen wase." ²² No wvù kumεε nonen, ε Jis banke ye yεn wvù le, gay é wvù le, "Bwεem, fo wo efanè kε. Fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε bonen." Kε sekedvu, ε kpwoon wvudvu mum bonen lo.

²³ ε Jis ke gεn fese fò yew e fo wee wvu baay wε, yεn bonyii bó to kε no toonke bondonj bo kpwe le noo kebombom ke bonyii

le. ε fò ffule lo bó kpwe. ²⁴ ε Jis gay é bó le, "Ben etawse, wan wvudvu baa kpwe kε, wvù leete lo." ε bonyii bodvu no kielee lo wvù. ²⁵ ε bó ke dioo bvuse bonyii bodvu ekfunj, ε wvù mum ley gεn yew, jicε wan wvudvu yí kebo le, ε wvù mum ja we. ²⁶ ε saaka wvu ekumε fiseε fidvu ghan gεn é keba ke wonj e kedvu le kecii.

ε Jis yene ejise binfefe bifεε

²⁷ ε Jis ke nε fò yew e fε, dioo lεne gene, ε binfefe bimew bifεε, ε è nu bolemεε no kunjene bii wvù le wamte fowεεwe gayte le, "Waa Nfon Dawe, came shen fò bese le." ²⁸ ε Jis ke gεn ley yew, ε binfefe bidvu bi wvù le, ε wvù bife é bó le, "Ben nu ε bee le è nulo é me ηnge fiseε fi ben beele fin e?" ε bó bee le, "εε Tata." ²⁹ ε Jis mum kum ejise εbole gay le, "Bii fitele fi ben lese yí yem e, fi ege le ye nonen fò ben e." ³⁰ ε ejise εbo mum yene. ε Jis loocε lew lo é bó gay le, "Ben eyεnè fo ben emom ege é wee ekieε kε." ³¹ Geenen, ε bó kaa gεn no sanse lo saaka ekumε lemme di Jis e é keba ke wonj e kedvu le kecii.

ε Jis fε kεncife

³² No bonyii bodvu to nεn'yεε wase egeε, ε fi kooy le bonyii to nu ε nε to bó kεncife kemew fò Jis e ε nceendaa dewle nu yí ye le. ³³ ε Jis dioo bvuse nceendaa dewle wvudvu yí wee wvudvu le ε wvù mum kεw no jemyi. ε kebombom ke bonyii le yεn nonen no ghayte gayte le, "Kε bó ke nu ε yuu wase eyen fiseε le diεwe fin e wonj wvù Israel e kε." ³⁴ Geenen, ε Bofalasií gay fibole le, "Wvù bvuuse bonceendaa bo dewle le ban nεn ε è nu bó mvungay mvu nfon bonceendaa bo dewle le bodvu."

Ngbwele duule baay, ε bonyii bo ηgbwele le nu caan

³⁵ ε Jis ke nε no ghane é bilaante le bicii noo é bontεw e yεεyi bonyii yéw bunle yibole, bvuu fewci tεn saaka wvù jee ekumε bvunfon bvú Nyo' le. Wvù to ghane nonen fεle tεn kεncεm kecii noo ntun tfuu. ³⁶ ε wvù kε eyen kebombom ke bonyii le, é shen koo wvù bó bó njefo bó to nu yí monlum, ε se wee wvù efi bó, diεwe njée yí nu se wee ncey e. ³⁷ ε wvù ke mum nε gay é boom bew bo ηgoo le le, "Ngbwele duule baay, geenen ε bonyii bo ηgbwele le nu caan. ³⁸ Nonen, ben ebunleè le Tata wvù Cee wεε ecinse bonyii bo ηgbwele le wεne dvu wvù."

9:14 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34 9:15 22:2; 25:10; Jon 2:1-12; 3:29; Mwm 19:7 * 9:17 Bojuu to kε kene gham mbvuum ε è nu bó jew nyam. 9:20 Lew 15:25-27; Mat 14:36; Mak 5:27; 6:56; Luk 6:19; 8:44 9:22 8:13; Mak 5:34; 10:52; Luk 7:50; 8:48; 17:19; 18:42; Lem 3:16 9:24 Jon 11:11-13 9:25 Mak 5:41 9:27 20:29-34 9:29 8:13 9:30 12:16; Mak 7:36 9:31 Mak 7:36 9:32 12:22-24 9:34 10:25; 12:24, 27; Mak 3:22; Luk 11:15, 19 9:35 4:23 9:36 Ktj 27:17; Esek 34:5; Saka 10:2; Mat 14:14; 15:32; Mak 8:2

10

*Bongɔw bo boom bo ntum e bo Jisos e
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

*E Jisos tum boom bew bo ngoo le bo yuufe
ncow bofɛɛ*

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ E Jisos ke ne tee boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofɛɛ ε bó to. E wvú nya mvungay é bó mvú bó ebvuuse biyoy bí yíile yí bonyii le bvuu fele kencem kecii noo ntun tfuu dvú. ² Eyan nu ediee ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofɛɛ le bodvu: Wvu fwe nu Semon wvú bó to bvuu tenje le Bitá, bó Andulu wvú waa bwee. E bomew nu Jem wvú waa Sebɛdee bó waa bwee wvú Jon noo ³ Filew bó Batolomu, Toma bó Mat wvú to fii shile, Jem wvú waa Alfiyus, Tadio bó ⁴ Semon wvú to nu ngoo Boselot e * bó Judas Iskaliot wvú to gesɛɛ Jisos.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ E Jisos tum bonyii bo yuufe ncow bofɛɛ ban, gay é bó le, “Ben dioo gene, fo ben egen bvudvu le se é nu bvú wee Juu le ke. Fo ben egen bilaante bí é nu bí bonyii bo Samalia le ke. ⁶ Ben egen ε é nu fô boom bo Islael e bó nu ε lakɛn wase diɛwɛ njée le. ⁷ Ben dioo gene no fewci é bó gayte é, ‘Bvunfon bvú fowe nu wase ncencee.’ ⁸ Ben efelè ten bonyii bó cɛmkene, geé ε bonyii bó kpwekene tuu dvú, felè bonyii bó kenke ntun wvu baay, bvuu sé bonceendaa bo dɛwle le yí bonyii le. Me nu ε nya mvungay é ben εcici. Ben egen ε efii ten bonyii dvú εcici. ⁹ Ben dioo gene, fo wee ejo bigew suu yí kecaw e ke, kenɛɛ é nu bí bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle, kenɛɛ é nu kè baa, kenɛɛ kè bó kene bó kfuu ketwaa kè nɛɛ. ¹⁰ Fo wee ejo ekɛle. Fo wee ejo bikum bifɛɛ kenɛɛ bolaba bomew, kenɛɛ kambaŋ ke. Ben ekeè le é wee lemte lemte, tu é nu fô wvú kenke keediekene. ¹¹ Ben dioo ε gen ε ley é kelaante le, kenɛɛ ntew e, gom yen wee wvú nu ε kocɛn e, ε ben ε bó no cee gen buy kefɛw kè ben ke enɛnɛ jó le. ¹² Ben ke dioo ε gen, ε dioo leyte yew dvu wee, gay yew e. ¹³ E yew yidvu nu ε yí e kocɛn, é kembonen kenɛn eto yew dvudvu. E yew yidvu baa nu ε yí ε kocɛn, é kembonen kenɛn ekase etu é ben. ¹⁴ E wee faj keefiisen ben kenɛɛ keeyuw fiɛ fi ben jem yi le, é ben dioo buyte yew dvudvu kenɛɛ kelaante kedvu le kuɛɛ kebvú ke yí bikaa binɛn e. ¹⁵ E me ensee é ben keɛɛy le é nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemɛse le, é mwɛɛm ebonɛn yí kelaante kè Sodom bó kè Gomola le efey kelaante kekicɛ.

¹⁶ Ben eyeke yuw, me ntumte ben ε ben nu egen enu diɛwɛ njée le ente jo bokuula. Nonɛn ben dioo ghane no feefenè diɛwɛ yó le, enú ten nyakeey diɛwɛ bibembɛ le. ¹⁷ Ben dioo ghane no yenè ekumɛ bonyii. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bó saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle yibole. ¹⁸ Bó nu ke egufe ben egen dvú fwe dvu bonyii bó saake biba bí wonj e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben emum ejeme é bó noo é bonyii bó yaa nu ke Bojuu ekumɛ me. ¹⁹ Bó ke dioo ε nya ben é bó nonɛn, fo ekole ekumtè ben le laa ben nu ke egen ejeme naa la é je yí nɛɛ le le, njefo Nyo' nu ke enya fiɛ fi ben ejeme kefew kedvu le. ²⁰ Ben ekeè le ke é bɛɛ ke ejemyi ben ke. E nu ke ejemyi Keyoy ke Icee wene le diuw wene le. ²¹ Wee nu ke enɛ ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enɛ ebone bikaa é bó icee bobole ejim, gee é bó yuuyi bó. ²² Bonyii nu ke ebane ben nje dieɛ diem. Geenɛn wee wvú nu ke ekuu shém egen ebuy fokemɛse nu wvú nu ke eboy. ²³ Seke bonyii ε bon bikaa é ben ejim é kelaante kemew e, ε ben fɛɛ gen é kemew e. E me ensee é ben keɛɛy le, ke ben nu ke elɛn bilaante bí Islael e bicii se wee wvú diee nu Waawee ε to ke.

²⁴ Ke waa njwa' ké no fele wee wvú yeɛyi wvú ke, ε ke waa lemme ké no fele ten cee ekole we ke. ²⁵ Fi nu lenj le waa njwa' nulo enu diɛwɛ wee wvú yeɛyi wvú le, ε waa lemme nu ten diɛwɛ cee ekole we le. E bó tenje cee yew le wvú nu Bɛlsebu, é bó saa ke etee boom bo yew e bó diee di bɛmte fele lo didie?

(Luk 12:2-7)

²⁶ Nonɛn fo ben efanè wee ke. Ben ekeè le ke fiɛɛ nu dvú fi bó banyi fi nu ke enu se fi ε buy ɛmwa ke. E ke fiɛɛ nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu se bó ε kicɛ ke. ²⁷ Fiɛ fi me nseŋ é ben ɛntaŋ, ε ben no jem yi é bonyii ɛmvunsheen. E fi me ntfumtfume lo é ben, ε ben jaŋ ε é nu fô ekole ke yew e. ²⁸ Fo ben efanè bonyii bó nulo eyu ten ke ε é nu nyam ye maaj se é nulo é bó eyu ten keyoy ke. Ben efanè ε é nu Nyo' wvú nulo elɛse keyoy ke wee le bó ye ye ngyu wvu baay e. ²⁹ Ke bó geese mvunsha mvunfɛɛm ke yí finyinyi le maaj? Geenɛn, ke fimwaan ké gbwe fokuse se Icee wene nu ε bee ke. ³⁰ Finɛn nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yi nu é ben efa. ³¹ Nonɛn

10:2 Jon 1:40-44; Lem 1:13 * **10:4** Boselot to nu Bojuu bó to tomte wonj, diuu keebvuse yí ngɛw e can bonyii bo Lum e. **10:5** Luk 10:4-12 **10:5** Luk 10:33 **10:6** Yeli 50:6; Mat 15:24; Lem 13:46 **10:7** 4:17 **10:10** 1Kol 9:14; 1Tim 5:18 **10:13** Luk 2:14 **10:14** Lem 13:51 **10:15** Kenj 18:20; 19:1-29; Mat 11:24 **10:16** Luk 10:3 **10:17** 24:9-14; Mak 13:9-13; Luk 21:12-19; Jon 16:1-4 **10:17** Lem 5:40; 2Kol 11:24 **10:18** Lem 24-26 **10:19** Luk 12:11-12 **10:21** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **10:22** 5:11; Jon 15:18 **10:23** 16:28; Lem 8:1 **10:24** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25** 9:34 **10:26** Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28** Ibu 10:31 **10:30** Luk 21:18 **10:32** Mwm 3:5

fo ben efané ke. Ben fele lo mvunsha fó nteen.

(Luk 12:8-9)

³² E wee beje é bonyii fwe le wen kee me, tu wee wvú díee nu Waawee nu ke ebee ten mweten fwe dvu Ice wvú nu fowe. ³³ Geenén naa yee wvú ma lo me fwe dvu bonyii, nu é me nu nke ema lo ten wvú fwe dvu Icem wvú nu fowe.

Jisos to bô kenjawsen

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Fo ben ekpwaakè le me nto é è nu bô nyekéeyi yí nshé le fen ke. Ke é nu fifie fi me nto dvú ke. Me nto é è nu bô jem. ³⁵ Ben ekeè le me nto keenje é wan wvú diemsen ediuu bô ice, é wan wvú kpwoon diuu bô bwee, é kpwee wan diuu bô bwee dweese. ³⁶ Bonyii bo bvuban e bo wee le nu ke enu ke bonyii bo é wvú yew. ³⁷ E wee koonjke ice kenee bwee fele me, tu wvú baa ekpwenten keenu wee wem ke. Wee é no koonjke ten waa we wvú diemsen kenee wvú kpwoon fele me, tu wvú baa ekpwenten ten keenu wee wem ke. ³⁸ E wee baa etuu kekentam ebii me le, tu wvú baa ekpwenten keenu wee wem ke. ³⁹ E wee bawci nshii we, é wvú ke elase ke nshii wvudvu. Geenén é wee lase nshii we nje me, é wvú ke ekéjke nshii wvú méy lo.

(Mak 9:41)

⁴⁰ E wee fiisene ben, tu wvú fiisene é è nu me. Wee é fiisene me, tu wvú fiisene é è nu wee wvú tum me. ⁴¹ E wee fiisene wee ntum Nyo' njefo wvú kee le è tum Nyo' wvú, tu wvú nu ke ekéjke mmawce wvú Nyo' mawci bonyii bew bo ntum e dvú. E wee fiisene wee wvu teyey njefo wvú kee le mweten nu wee wvu teyey, tu wvú nu ke ekéjke mmawce wvú Nyo' mawci bonyii bo teyey dvú. ⁴² E me ensee é ben keceey le, é wee nya ke naa fiko fi joo yi le le é wee mwaan njoo bonyii bo caan caan ban e njefo wvú kee le è nu wee wem njoo, tu ke mweten nu ke efufe mmawce we ke."

11

E Jon Nlesejoo tum boom bew bo njoo le fó Jisos e

(Luk 7:18-35)

¹ E Jisos ke mese tefe boom bew bo njoo le bo yuufe ncow bofée mum né fó no ghane é bilaante bi jó le yeyi bonyii bvuu fewci saaka wvú jee. ² E to nu kefew kedvu le, é Jon Nlesejoo nu yew ncaw e. E wvú ke né yuw ekumé mwéem mvú Klistu to gee, mum

tum boom bew bo njoo le le bó egen, ³ ebife é wvú le laa, é nu wvú wvú to nu keeke eto, nuu bó eceyté wee mvu le. ⁴ E bó gen bife, é Jisos tfuse é bó le, "Ben ekase egen eese é Jon mwéem mvú ben nu é yuw bó mvú ben yen e. ⁵ Binfeve yene wase mwéem e, é bontenje lene teyey, é bonyii bô cemkene bô ntun wvu baay bonene, é bincife yuuke mwéem, é bonyii bô kpweken kaase tuu dvú, é bó hvuu fewci ten saaka wvú jee wvú wvu Nyo' é bonyii bo kefufe le. ⁶ Njon wvu baay nu wvu wee wvú baa manjene me ke."

⁷ E boom bo Jon e bo njoo le ba ke né, é Jisos tum kéw nu jemýi é kebombom ke bonyii le ekumé Jon biite le, "Ben se shee buyte gene njkpwaante keegen yen é è nu la le? Gayi di fwefwe fele shiike? ⁸ No é baa nu nonen, ben é se é no buyte gene jó nje la? Ben se gene keeyen wee le é wvú é sufe ye bô ndvú yi bonene? Ben eyeke eyuw, bonyii bô suute ye bô ndvú yi bonene ké no nu é è nu é bontow e. ⁹ No é baa nu nonen, ben é se é no buyte gene jó nje la? Keegen yen wee ntum Nyo' le nuu? 'Ee, é me ensee é ben le é nu wee é wvú fele wee ntum Nyo'. ¹⁰ E nu wvú wvú bó to sanje ekumé wvú é Nyo' gayte le, 'Yeke eyuw, me nu nke encinse wee wem ntum é wvú esa fwe dvu wo, eseuse je yo é wo se no too.'

¹¹ E me ensee é ben keceey le, ente jo bonyii bô bokene nu é boo wase, nu é bó baa boo wase wee wvú kuuke fele Jon Nlesejoo ke. Geenén, é wee wvú nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvú fowe nu é wvú kuuke fele wvú. ¹² E kéw yi kefew ké Jon Nlesejoo to kéwé lemme diwe é to é buy keseen e, nu é bonyii taanjke bvunfon bvú fowe, * é bonyii bo mvungay e lole bô mvungay. ¹³ E fi nu nonen njefo bonyii bo ntum Nyo' le bocii noo bonci bo Muses e to jemýi ekumé bvunfon bvú fowe ke ghan to buy kefew ke Jon Nlesejoo le. ¹⁴ E ben nu é yen le ben nulo ebee, é ben bee le Jon wvun nu élayja wvú to nu keeke eto. ¹⁵ Wee wvú kenjke bitem é wvú yuw."

¹⁶ E Jisos né ghay ye le, "E nulo é me enfewsén engoké ke keseen kin é è nu bó la? Bó nu ke lo diwe boom bo caan caan e bó shiiyen mondvuum mo way e, é bomew teje bomew biite le, ¹⁷ 'Bese toonjke ndon se ben bine lo le? Nyaa njkiee kpwe se ben beje lo le?' ¹⁸ Me njemýi nonen njefo Jon to nu é to fanje yaa diekene kenee wukene ke, é ben no jemýi le wvú kenjke nceendaa dèwle yi

10:33 Mak 8:38; Luk 9:26; 2Tim 2:12 **10:34** Luk 2:14 **10:35** May 7:6 **10:35** 10:21; 24:10; Mak 13:12; Luk 21:16 **10:37** Dito 13:6-10; 33:9; Mat 19:29; Mak 10:29; Luk 18:29 **10:38** 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; Jon 12:25-26 **10:40** 18:5; Mak 9:37; Luk 9:48; Jon 13:20; Gal 4:14 **11:1** 7:28 **11:2** 14:3 **11:3** Jon 1:15, 27; 3:31; 11:27 **11:5** Yesa 35:5-6; 26:19; 61:1; Luk 4:18 **11:10** Mala 3:1; Ksm 23:20; Mak 1:2; Luk 1:76 * **11:12** Kenee le, "... nu é bvunfon bvú fowe too bô mvungay," **11:14** 1Bfn 17:1; Mala 3:23; Mat 17:12-13; Mak 9:13 **11:15** 13:9, 43; Mak 4:9, 23; 7:16; Luk 8:8; 14:35 **11:18** 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 **11:19** 9:10; 11:2

ye le. ¹⁹ Wee wvù diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyen, wvù ghane wuwte mwεεm mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bò fii shile noo bonyii bò befe bomew. Ben ekeè le bvufee ké no dunji ye ε è nu yí fiεε fi bvù lemte le.”

ε Jisos no shaanje gee di bilaante bimew e

(Luk 10:13-15)

²⁰ ε Jisos mum ne kεw no shaanje gee di bilaante bimew bi wvù to yameε ge binghaw bi mwεεm e bí le, njefo wvù to nu ε ge nonen, ε bonyii bo jó fanε yaa cim kumen nce wvubo kε. ²¹ ε wvù no shaanje nonen, jemyi le, “Ngεw wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, ε ngεw wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, ε me nto ndioo nje binghaw bi mwεεm e bì me nto ngeε jo ben ε è nu Taya bò Sidon, tu bó to nu ε jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le nceke keedunje le bó nu ε kumen wase mvuntelem mvubole. ²² ε me ensee ε ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, ε mwεεm ebonene fò bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. ²³ Noo ben bonyii bo Kafana’um, ben kpwaake le bó nu ke ebnse ben ε ben ebnse w? ‘Aay! Bó nu ke eshike lo ben ε ben eshii egen woj bonkfu le. Ben ekeè le, ε me nto ndioo nje binghaw bi mwεεm e bì me nto ngeε jo ben ε è nu Sodom, tu kelaante kedvu be bεε dvù ε to ε buy ebn e. ²⁴ Geenen, ε me ensee ε ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, ε mwεεm ebonene fò bonyii bo Sodom e fele ben.”

Kemmbuj ke Jisos e yaatene lo
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kε kefew kedvu le, ε Jisos nε gay le, “Me nyaa keyoone ε wo Icεm Nfon εbulε bò nshe le wo nu ε nyile mwεεm mvun ε bogoyfee noo bonkiefiεε, ε dunje ε è nu ε mvunlay mvu boom e. ²⁶ ε nu no fi nu Icεm, njefo ε nu no wo to shieele le fi enù.

²⁷ Icεm nu ε nya wase mwεεm mvunciim ε me. Kε wee nu dvù wvù kee Waa Nyo’ efey Ice kε. ε kε wee nu dvù wvù kee Ice efey Waa we noo bonyii bò Wan nu ε caw keedunje Ice ε bó ke.

²⁸ Ben bocii bò nu εkuse jo bvujite ε bvù ghaake ben, ben eto fò me le, ε me enje ε ben elεεten. ²⁹ Ben ejo ε è nu kemmbuj kem eshfume, ebii n’εyeyi wεm e, njefo me nu fiem wee wvu nyεkeey, njεnke fitele fi lεεtene, ε ben ke ekεnke nleεten fò mvuntelem mvunen e. ³⁰ Kε kemmbuj kem

ghaake nshfume le kε, ε kε bvujite bwem jite kε.”

12

ε Jisos nεle saaka wvu ekumε diuu di mbam e

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ ε è nu kε kefew kedvu le, ε Jisos bò boom bew bo n̄goo le no lene fele wεε εgij wvumew e, ε è nu diuu di mbam e. ε to nu ε jenj yuu boom bew bo n̄goo le, ε bó mum ne kεw no sumyi bicεε diee. ² ε Bofalasii yen, gay ε Jisos le, “Taa eyen, boom buw bo n̄goo le gee fiεε fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e kε.” ³ ε wvù bife ε bó le, “Ben ke baa tanj wase ε Nwa’ Nyo’ le no jenj to yuu Nfon Dawe bò n̄goo ye, ε wvù ge le? ⁴ Wvù to nu ε ley yew Nyo’ le, die blεed wvù bó to gee ncese dvù fò Nyo’ le, ε è to nu nci fo wvù kenεε bonyii bò to nu bó wvù edie. ε to nulo edie kε bocee ncese. ⁵ Nuu le ben ke baa tanj wase ten ε bonci bo Muses e no è ké dioo nu diuu di mbam e, ε bocee ncese n̄goy nci mbam ge lemme dibole yew ncese le, geenε ε nsaw saa nu kε? ⁶ ε me ensee ε ben le fiεε nu dvù fen keseen fi kuuke fele yew ncese. ⁷ Bó nu ε sanj ε Nwa’ Nyo’ le ε Nyo’ jemyi le, ‘Me nshieele le bonyii ecamtè ε è nu shen fò bonyii le, kε me nshieele le bó egeè boncese fò me le ke.’ ε ben fen be kee fiεε fi bvudvuu bvudvu bvun gayte, ben saa esaake bonyii se bó kenje jay kε. ⁸ Fí nu le wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

ε Jisos fε wee diuu di mbam e ε kebo ε kpwe

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ ε Jisos ke nε fò, gen ley yew bunle yibole. ¹⁰ ε fí kooy le wee mvu to nu dvù ε kebo kew kemew ε kpwe wase. ε bonyii bomew nε bife ε Jisos le, “Nci nu ε bee le ε nelo ε bó efe wee diuu di mbam e?” ε bó to biite nonen gomte ε è nu fiεε fi bó etey yí ye le. ¹¹ ε Jisos tfuse ε bó le, “ε nu yεε ε ben εnte wvù kenje njee, yí ε gbwe ε fweñ diuu di mbam e, ε wvù enu se wvù ε jice ε gufe ε bvuse? ¹² Kε wee wvu wum fele naa lo njee baay e? Nonen tu nci nu ε bee le wee ege lemme di jee diuu di mbam e.” ¹³ ε wvù mum gay ε wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Neke kebo kuw.” ε wee wvudvu nεke. ε kí mum bonen no nu ke diεwε kemew kie le. ¹⁴ Geenen ε Bofalasii buy gen mum jo nsey no bó nu ege se yu Jisos.

Jisos nu wee lemme wvu Nyo’ wvù wvù nu ε caw

¹⁵ E Jisos kiese ekume nsey wvu bó joe, mum nene fó. E bonyii nteen bi wvu le. E wvu fe bó bocii bô to kenke bincem, ¹⁶ ciise ê bó le fo bó ege é bonyii ekiese wen ke. ¹⁷ Fí to nu nonen keege é fi ekocen no wee ntum Nyo' wvu Yesaya to jemye le,

¹⁸ “Ben etaa eyen, wvun nu waa wem lemme wvu me nu e ncaw.

Me njokojke wvu, é fitele fiem yuuke njonj bó wvu.

Me nu nke enya Keyoy kem ê wvu, é wvu efewci é bitum ekume je yi teyey yi me nsumtene bonsaw jó.

¹⁹ Ke wvu nu ke ewaale bó bonyii, kene kumte diuw ke.

E ke wee nu ke eyuw diew ye bifianj bi jé le ke.

²⁰ Ke wvu nu ke emese engoy gayi di ngeyte wase ke.

E ke wvu nu ke ejimse ken'yee se kè beenci jiwewiwe ke.

Wvu nu ke ege nonen egen ebuy no je yi teyey

yi wvu sumtene bonsaw jó nu ke eso.

²¹ E bitum bicii nu ke etaale fwe é bí é gee bvufee yi ye le.”

Mvungay mvu Jisos e nen'yi fee?

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² E bonyii bomew ke ne to bó wee mvu é wvu é fefe, nu kencife, é nceendaa dawle nu yi ye le. E Jisos fe wvu é wvu no jemyi bvuu yene mwem e. ²³ E diuw yum bonyii bó to nu fó bocii, é bó no biite le, “E nulo é wee wvun enu waa Nfon Dawe?” ²⁴ Geen en é Bofalasií dioo yuw no bó biite nonen gay le, “Wee wvun bvuu se bonceendaa bo dawle le nen é è nu ke bó mvungay mvu Belsebu wvu nfon bonceendaa bo dawle le.” ²⁵ E Jisos kiese fié fi bó kpawci mum gay é bó le, “E ketum ne é gawsen é no diuu ekinékin, tu kí nu ke ene etu binffuy. Kelaante kene e yew é ne é gawsen é no diuu eyineyin, yi saa ke eleem ke. ²⁶ Nonen, é Satan bvuu se Satan mvu yi we le, tu wvu nu é gawsen wase ye ye. E fi nu nonen, bvunfon bwew saa ke eleem ke. ²⁷ E é nu le me mbvuu se bonceendaa bo dawle le nen é è nu bó mvungay mvu Belsebu le, tu bonen boom bvuu se bó mvu ye le? Fié fi boom bonen bodvu gee nu edunje le ben nu é gbwe wase nsaw. ²⁸ Geen en é me mbvuu se bonceendaa bodvu é è nu bó mvungay mvu Keyoy ke Nyo' le, tu bvunfon bvú Nyo' le nu é to wase fó ben e. ²⁹ Ben kpwaake le é nulo é wee eley yew dvu ntemmvungay, ekuu mwem mwew ebuy dvú, se wvu é yaw é koo ntemmvungay wvudvu é kay e? Seké wvu é kay nonen se

kuu mwem mwew keesy buy dvú. ³⁰ E wee baa nu é keba kem e, tu wvu bane me. Wee é no nu se wvu fici me keebaanci lo, tu wvu tawse lo. ³¹ Nonen, é me nsee é ben le Nyo' nulo eléshé mwem mvu befe noo diéw yi befe yicii yi bonyii jemyi. Geen en é wee jeme diéw yi befe ekume Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' eléshé ke. ³² E wee jeme diéw yi befe ekume wee wvu diee nu Waawee, tu Nyo' nulo eléshé. Geen en é wee jeme diéw yi befe é è nu ekume Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' ke eyuu eléshé é è cim nu kfew kin é kene kfew kè too le ke.

Bó ke kiese kete yi mvuntam mwew e
(Luk 6:43-45)

³³ E wee kenke kete kè jee, é wvu ekenke mvuntam mvu jee mvu yumte yi dvú le. Wee é no kenke kete kè befe, é wvu ekenke ten mvuntam mvu befe mvu yumte yi dvú le. Bó ké kiese kete é è nu yi mvuntam mvu yumte yi dvú le. ³⁴ Engoke ke yó le kin. Ben nulo ege ne se no jemyi njeme wvu jee é ben nu bonyii bó befe? Ben ekeè le fié fi nu é yinjen é fitele fi wee le nu fi fi ké no buyte diuw we le. ³⁵ Wee dioo nu wee wvu kenke ntfu mwem mvu jee yi ye le, é wvu no bvuu se mwem mvu jee. E dioo nu wvu kenke é è nu ntfu mwem mvu befe, é wvu no bvuu se mwem mvu befe.

³⁶ E me enseé é ben le é nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é wee ekenke keetane diuw yi diéw yi ncewncaw yi wvu ke nu é jeme wase le. ³⁷ Ben ekeè le bó nu ke edioo esaake wee, é enu diéw yi buyte diuw we le yi nu ke ege é wvu eyuu, é è nu ke ten diéw yi buyte diuw we le yi nu ke ege é wvu eley ngew e.”

E bonyii bomew no gomte le Jisos edunje kenghaw ke fié le

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ E bonyii bomew bó to dunji bonci bo Nyo' le noo Bofalasií mum ne gay é Jisos le, “Wee n'yeyi, bese gomte le wo ege fié fi dunji mvungay mwuw é bese eyen.” ³⁹ E Jisos tfuse é bó le, “Engoke kè befe kè nu é cine wase Nyo' le é tu diéw kpwoon nsake le, gomte keeyen fié fi dunji mvungay mwem e! Ke é nulo é me edunje fié é engoke kin efey fi wee ntum Nyo' wvu Jona le ke. ⁴⁰ No Jona to ceé é shem jo bye yi baay ediuw eta, nu ke lenjen no wee wvu diee nu Waawee nu ke enu ente jo nshé ediuw eta. ⁴¹ E nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemese le, é bonyii bo Ninive eleem bó engoke ke keseen kin ege é bó elese kí ngew e, njefo bó, bonyii bo Ninive to nu é yuw fié fi Jona to fewci,

kumen nce wvubo. Geenen ben eyeke eyuw, wee nu fen bô fiε ε fi kuuke fele fi Jona le. ⁴² Yaa wvù to saake ketum kè Sheba nu ke eleem ten diuu di nsaw wvu fokemεse le bô εngokε ke keseen kin ege é bó elsele kí ngew e, njefo wvù to nu ε ne ketum kew e é kendvuse ke wonj e keeto eyuw bvufee bvù Nfon Saamun e. Geenen ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bô fiε ε fi kuuke fele fi Saamun e.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Keyoy kè yiile ké buyte yí wee le mum gen njkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenen ke dioo ε gom njkuuj, ⁴⁴ mum jeme é ekolε kew le, 'Me nu enkase entu é me yew fô me nse mbuyee.' Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu se fiεε dvú, ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, ⁴⁵ nonen ε kí mum kase gen, to bô biyoy bimew bisooshwiy bí befe fele kí, ε bó bí mum to ley no cee dvú. E mwεem mum mεse fo yí mwεten e sekedvu fey no mvú se shee nu. E nu ke lenjεj no fi nu ke enu fô εngokε kè befe ke keseen kin e."

Bonyii bô è nu kftuu di Jisos e
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ke no Jisos to beε jemyi é bonyii nonen, ε fi kooy le bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e to nu ε to leem εkfunj no gomte le bô bó ejeme. ⁴⁷ E wee mvu gay é Jisos le, "Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εkfunj gomte le ben ε bó ejeme." * ⁴⁸ E wvù bife é wvù le, "Bwεem nu yεε, ε boom bo bwεem e nu baa?" ⁴⁹ No wvù bife nonen, mum no lomte bonyii bew bo ngoo le, gayte le, "Bwεem bô boom bo bwεem e ban. ⁵⁰ Ben ekeé le wee tfuu wvù gee fiεε fi Icεm wvu fowe shieele nu ε wvù nu waa bwεem bó jeme yem no bwεem."

Bonjan ekumε bvunfon bvù fowe

13

(13:1-50)

Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ngow
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Ke εbvubwε, ε Jisos ke ne buy yew, gen shii mbew mamase le. ² E kebombom ke bonyii le ke baay tase mbew ye le nen ghemm. E wvù mum ne wase ley shii ε è nu é kekonj e é joo, ε kebombom kedvu no leeme é njkpwaante njem joo le. ³ E wvù no jemyi mwεem nteen é bó é bonjan e. Wvù to nu ε gay le, "Wee to nu ε laa keegen etfume ngow. ⁴ E wvù ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken é je, ε mvunyiim to tace die. ⁵ E yimi ngow gbweken fô bvudvuu bvù εta le ε nshe yaa nu fó ntay ke, ke mum yanjen buy njefo ke nshe to nu fó ntay ke. ⁶ E mvum ke dioo

kew ebaa mum sunj ngow yidvu. No yí to baa cime genj ntay ke, ε yí mum yowlεn. ⁷ E yimi ngow gbweken é bisafe le. E bisafe bidvu ke ku mum banj ngow yidvu. ⁸ E yimi ngow gbweken ε è nu yí nshe yí jee le, ke buy, ku yum ntay. E binyi bimew no nu ejise gbwee, bimew mbanjsoocaa, bimew mbaanshe. ⁹ Wee wvù kenjke bitem, ε wvù yuw."

Shiee wvù Jisos jemyi é bonjan e
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ E boom bo ngoo le bo Jisos e ne bence gen bife é wvù le, "E nu nje la wvù wo jemyi é bonyii ban ε è nu é bonjan e?" ¹¹ E wvù tfuse é bó le, "E nu ben bó Nyo' nu ε ge wase le è nulo é ben ekieε mwεem mvu bvunfon bvù fowe le mvù nu é kenyile le. Geenen wvù baa ge le è nulo é bonyii ban ekieε ke. ¹² Ben ekeé le wee wvù kenjke fiεε nu ε bó nu ke ebise é wvù ekenjke ε fi duule. E wee wvù yaa kenjke ke fiεε nu ε naa fi caan fi wvù kenjke nu ε bó nu ke efi lo é wvù. ¹³ E neε fiεε fi me njemyi é bó é bonjan e, njefo bó taale mwεem yaa yene ke. Bó yeke mwεem, yaa yuuke kenεε kee mvú ke. ¹⁴ Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yesaya to jemyεε nu ε looce naa ε kocen bó fiεε fi bonyii ban gee. Wvù to nu ε gay le, 'Ben nu ke eyeke naa mwεem, geenen yaa yuuke ke. Ben nu ke etaale naa mwεem, geenen yaa yene ke. ¹⁵ E è ge njefo mvuntelem mvu bonyii ban e nu ε le wase, ε bitem bibole nu ε bí ε cin wase, ε bó ε kfuke wase ejise ebo. E bó ge nonen wvu le fo bó eyenè mwεem e bó ejise ebo, yuuke mwεem bó bitem bibole, é mvuntelem mvubole eyuvwsee, é bó emum ekase etu jim fô me le, é me enfε bó.'

¹⁶ Geenen, njonj wvu baay nu wene njefo ejise eyene nu yò yene mwεem e, ε bitem binen nu bí yuuke mwεem. ¹⁷ E me ensee é ben keceey le, bonyii bo ntum Nyo' le nteen bó bonyii bo teytey bomew to shee beele keeyen mwεem mvù ben yene le, ke fanjε yaa eyen ke. No beele ten keeyuw mwεem mvù ben yuuke, ke fanjε yaa eyuw ke.

Fiεε fi ngan wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunji
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ben eyuw le fiεε fi ngan we wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunji. ¹⁹ Wee ké yuuke fiεε fi ekumε bvunfon bvù fowe se wvù ε kieε kenyi kedvu, ε Satan wvù wee kebefε mum to cun diεw yí bó jewe fô fitele fiew e bvuse. Fifi nu ngow yí bó to dioo

12:42 1Bfn 10:1-10 12:45 2Bi 2:20 * 12:47 Ke bonjwa' bo boyvuum bomew bó bó to yawee sanj diεw Nyo' jó kenjke kencim kin ke. 12:50 6:10 13:9 11:15 13:12 25:29 13:14 Yesa 6:9-10; Jon 12:40; Lem 28:26-27 13:17 1Bi 1:10-12

tfumyi ε yí gbwekɛn ê je. ²⁰ Ε ηgow yí bó to tfumyi ε yí gbwekɛn fò bvudvuu bvυ stá le nu wee wvú yuuke diéw Nyo' mum fiisen lo kan mwaan bó njon. ²¹ Geenen, ε yí baa cime gen yí ye le ke. Ε yí moocε ke caan. Ε ηgew ke dioo ε kεw kenεε bó bone ε è nu bikaa ê wvú ejim nje diéw yidvu, ε wvú mum tfuw bikaa kan mwaan. ²² Ε ηgow yí bó to tfumyi ε yí gbwekɛn ê bisafe le, nu wee wvú yuuke diéw Nyo', ε ken'yanjan ke ekume mwεεm mvυ yí woj wvun e, noo shieε bvukukε mum tase ban diéw yidvu ε yí laayε lo ecici. ²³ Ε ηgow yí bó to tfumyεε yí nshε yí jee le mum nu wee wvú yuuke diéw yidvu, yuw naa ntay no gee no yí gomte diéwε ηgow yí yum yimi ε nya ejise gbwee, yimi ejise mbansoocan, yimi mbaanshe le."

Ngan ekume ηgow egin bó yi egay

²⁴ Ε Jisos bvuu ma ngan mvυ ê bó le, "Bvunfon bvυ fowe nu ε è nulo ê bó efewsen bó wee mvυ wvú to gεnεε tfume ηgow yí jee yí è nu egin ê wvú wεne. ²⁵ Ε bonyii ke dioo eleete wase, ε wee we bvuban gen tfume ηgow egay yó fiesene egin ente dvudvu mum nεne. * ²⁶ Ε egin yodvu ke dioo eku wase ekεw eftumyí, ε ηgow egay ye mum yene ten. ²⁷ Ε bonyii bo lemme le bo wee wεε wvudvu le to bife ê wvú le, 'Cee ekole, wo to dioo tfume ηgow wene ε è nu yí egin, yí egay yin ε ghan nεε le ε sε no nu ente dvudvu?' ²⁸ Ε wvú tfuse ê bó le, 'Ε ge ke wee wεm bvuban fifeε fifeε.' Ε bonyii bo lemme le bodvu bife ê wvú le, 'Wo gomte le bese egen edvun'ye?' ²⁹ Ε cee ekole wvubo tun gay ê bó le, 'Ε nelo é ben dioo dvun'yi ene ebaale ten egin ente dvudvu. ³⁰ Ben ecine é mvú ekuu mvunciim egen ebuy kefwε ke ηgbwele le. Ε ke dioo enu kefwε ke ηgbwele le, é me ηgay ê bonyii bo ηgbwele le le bó eyaw edvun'ye egay yodvu ebaance eyile egeε bijiw e bijiw e, é bó ke eton, emum ebaance egin egeε ê ηwaw wεm e."

Ngan ekume kfuu ηgow fintam fimew (Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ε Jisos bvuu ma wvumvu ngan ê bó le, "Bvunfon bvυ fowe nu diéwε jise di ηgow fintam fimew e, † fi wee to joε tfume ê wvú wεne. ³² Νgow yin nu ε yí ηoynene baay fele ηgów mi yici. Geenen, seke yí ε buy, ε yí ku w fey tej mwεεm mvunciim, mum nε tu wase kete wvu le è nulo é mvunyiim mvú bile we eyoote yí tíεw yidvu le."

Ngan ekume fintunλεn (Luk 13:20-21)

³³ Ε wvú bvuu ma wvumvu ngan ê bó le, "Bvunfon bvυ fowe nu diéwε fintunλεn fi kpwoon to fewεε mvuum bintee bi baay baay bitete, jo frysεn dvú, tow gee, ε fi mum ge ε mvuum modvu ben."

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisos to jemyi mwεεm mvun mvunciim ê kebombom ke bonyii le ε è nu ke ê bonjan e. Kεcεεy, ke wvú to ké jeme fifeε ê bó sε è nu ê ngan e ke. ³⁵ Wvú to gee nonε kegeε é fi ekocεn no wee ntum Nyo' mvυ to jemyεε wase le,

"Me nu ηke endioo enjawse diuw wεm é ebuyte ke bonjan.

Me nu ηke embwaashe mwεεm mvú to nu ê kenyle le
ε kεw no bó to bomεε woj."

Fieε fi ngan wvu ekume ηgow egin bó yi egay dunçi

³⁶ Ε Jisos ke nε cinε kebombom ke bonyii le ley gen yew. Ε boom bew bo ηgoο le bi wvú le bife ê wvú le, "Kε yuuse ê bese fifeε fi ngan wvu ekume egay yo wene eya dunçi."

³⁷ Ε wvú mum gay le, "Wee wvú tfumyi ηgow yí jee nu wee wvú diee nu Waawee. ³⁸ Ε wεε nu woj wvun. Ε ηgow yí jee dunçi boom bó è nu bo bvunfon bvυ Nyo' le. Ε egay nu boom bó è nu bo wee kebefε wε le. ³⁹ Ε wee bvuban wvú to tfumyεε ηgow yidvu nu dεwle. Kefew ke ηgbwele le nu kefwε kε woj wvun nu ke eka. Ε bonyii bo ηgbwele le nu bonceendaa bo Nyo' le. ⁴⁰ Kε no bó ké baayi egay baance ton bó ηguy, nu ke lηlηη no fi nu ke enu kefwε kε woj kaa wase le. ⁴¹ Wee wvú diee nu Waawee nu ke eciiεne bonceendaa bew, é bó ghan ebaance mwεεm mvunciim mvú too bó kebefε noo bonyii bó gee bibefε bocii ebvuse é bvunfon bwew e, ⁴² elaj ê kembvuwlen ke ηguy e. Ε nu fó fò bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew. ⁴³ Nonεn é bonyii bo teyey ebaa diéwε diuu le é bvunfon bvυ Icee bó le. Wee wvú kenke bitem ε wvú yuw.

Ngan ekume ntfu noo jise di banje le

⁴⁴ Bvunfon bvυ fowe nu diéwε ntfu mvυ wvú wee to joε gen nyile wene le. Ε wee mvυ ke to yen mum kase banje, no kfuuyi ε njon yuu lo wvú. Ε wvú mum gen gese mwεεm mvunciim mvú wvú to kenke, gen guy wεε wvudvu.

⁴⁵ Ε bvunfon bvυ fowe bvuu nu ke diéwε wee way mvυ wvú to ghane gomte ejise ε ban yó jee nen ntay. ⁴⁶ Ε wvú ke dioo egomte, gen yen dimew e ε è nu naa di lumte. Ε wvú mum gen gese mwεεm mvunciim mvú wvú to kenke gen guy jise di banje le didvu.

13:22 1Tim 6:9-10 * **13:25** Egay cyan nu ε bó teje é diéw bala le le «darnel» ε ηgow yidvu nu njii. **13:30** 3:12; Mwmm 14:14-15 **13:31** 17:20; Luk 17:6 † **13:31** Fintam fin nu é diéw bala le le «mustard». **13:32** Esek 17:23 **13:33** 1Kol 5:6; Gal 5:9 **13:34** 13:10-17 **13:35** Mben 78:2 **13:40** 7:19; Jon 15:6 **13:41** 24:31; Mak 13:27 **13:42** 8:12 **13:43** Dan 12:3; Biku 5:31; Mat 11:15 **13:44** Fili 3:7-14

Njan ekume kensanj ke byé le

⁴⁷ Bvunfon bvú fowe bvúu nu ké diéwé kensanj e kè bó to tfumyé é joo, é dikfuú di byé le dicii tase jó, ⁴⁸ é kí yinşen. É bonyii mum gufe bvuse é nkpwaante, shii fokuse, cam byé yí jee gée é nkáa le, lan yí befe. ⁴⁹ É nu ké no fí nu ke enu kefew kè wonj kaa le. Bonceendaa bo Nyo' le nu ke ebuye eto egawşen bonyii bó befe fò bo teyete yé, ⁵⁰ emum elanj bó befe é kembvuwlén ke ngyu e, fò bonyii nu ke ebeele ngeci bigew."

⁵¹ É Jisós mum bife é boom bew bo nşoo le le, "Ben nu é yuw mwéem mvun mvunciim ntay e?" É bó bee le, "Ée." ⁵² É wvú mum gay é bó le, "Fí é mum é no nu le, wee tfuu wvú duñci bonci bo Nyo' le wvú bó nu é yéeyi wase wvú ekume bvunfon bvú fowe nu diéwé ceé yew wvú keñke ntfu, é wvú nulo ebvuse mwéem mvu mvunfem keneé mvu mvuyvuum jó."

É bó ma lo Jisós nşew we le

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ É Jisós ke meşe ma bonjan ban, mum ne jó, ⁵⁴ gen nşew we le, gen ley no yéeyi bonyii yew yibo yí bunle le. É bó yuw n'yéeyi we no keñke lo nşhaw, mum kew no ghayte le, "Wee wvun jo fée bvun bvufee bvú baay bó mvunşay mvú wvú gee binşhaw bi mwéem e dvú nen?" ⁵⁵ É nu ké waa ceé la wvun wvú kane bite? Ké bwee nu Maalia le? Ké boom bo bwee le nu Jem bó Yosw noo Semon noo Judas e? ⁵⁶ Ké jéme ye yicii nu beene é bó fen e? Wee wvun é ja fée bó mwéem mvun mvunciim nen?" ⁵⁷ No bó ghay nonen mum ma lo wvú. Nonen é Jisós gay é bó le, "Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' mondvuum e monciim, şfúw ké wonj we le noo é kfuú diew e." ⁵⁸ É Jisós fanşé yaa ebvuu ege binşhaw bi mwéem e jó nşeen ké, nşefo bó to baa eleşe fitele yí ye le ké.

14

Ekume kpwe Jon Nleşeşjoo

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ É to nu kefew kedvu le, é Nfon 'Elod wvú to saake keba ke wonj e kè Galilee yuw ekume lemme di Jisós e. ² É wvú gay é boceé wonj bew le, "Wee wvun nu Jon Nleşeşjoo é wvú é kase é buy yí kpwe le. É nu fişé fi ge wvú é se no keñke mvunşay keeşee binşhaw bi mwéem e bin nen."

³ Fí nu é 'Elod to gay é bó koo Jon, kay, fen yew ncaw e nje 'Elodia wvú kpweşé Filew wvú waa bwee 'Elod, é 'Elod to jo kpweşé le. ⁴ É Jon no tune gayte le nci baa bee le wvú ejo wvú kpweşé le ké. ⁵ É 'Elod mum no gomte le wen eyu Jon, geenen no fane bonyii, nşefo bonyii to keñke Jon diéwé wee ntum Nyo' le.

⁶ É é ke no nu diuu di Nfon 'Elod to gee nşkaw keekume diuu di bó to bokéşé wvú, é waa 'Elodia wvú kpwoon ley ceşj bine fwe dvu bonyii bó to nu fò nşkaw wvudvu le, é 'Elod yen e ye yuwweşé wvú. ⁷ É wvú mum kaw wan wvudvu, die kelew le wen nu efene wvú é è cim nu naa bó la fi wvú é bife le wen efene wvú dvú. ⁸ É bwee wan mum beşye wan le wvú egay le wvú enya ekole ke Jon Nleşeşjoo le é juy e é wvú. ⁹ É wvú gay, é Nfon 'Elod yuw nonen é ye keeşé lo wvú. Geenen nje kelew kè wvú to dieşé wase fwe dvu bonyii bó to nu fò nşkaw e, é wvú mum gay le bó ege no wan gay. ¹⁰ É wvú mum tum bonyii é bó gen yew ncaw e bvuse ekole ke Jon e, ¹¹ to dvú é juy e nya é wan kpwoon wvudvu, é wvú mum gen dvú nya é bwee. ¹² É boom bo Jon e bo nşoo le ke gen jo gyvine di Jon e dwey, gen see saaka wvudvu é Jisós.

É Jisós nyanje bonyii bontfuke botin

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ É Jisós ke dioo yuw fişé fi kooy bó Jon, mum ley é kekonj e lewşe ye gen fò bonyii yaa nu ké. Geenen é bibombom bi bonyii le yuw, mum buy é bilaute le len bó bikaa bi wvú le. ¹⁴ É wvú ke buy é kekonj e dioo feşéşé é nkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm. É şhen koo wvú bó bó, é wvú mum no fele bonyii bó to cemkene. ¹⁵ É é ke dioo nu ekişguu, é boom bew bo nşoo le benceşé gay é wvú le, "Fen nu nkpwaante, é diuu é gen wase, gaye le bonyii ban egen bontew e eguy mwéem mvubole mvudien." ¹⁶ É Jisós tfuşe é bó le, "Ke şhiee nu dvú wvú bó enenşé ké. É nu enya ben fişé é bó edie." ¹⁷ É bó tfuşe é wvú le, "Beşe keñke ké é nu bontuw bo bleşed e botin bó byé yifíşe maan." ¹⁸ É wvú gay é bó le, "Ben eto dvú enya é me." ¹⁹ É bó to dvú, é wvú fi, mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eşhii fokuse yí egay e. É wvú jo bontuw bo bleşed e bo botin ba bó byé yí yifíşe ye, taa we, nya keyoone é Nyo', mum guuşé bontuw bodvu nya é boom bew bo nşoo le, é bó mum gawce é kebombom kedvu. ²⁰ É bonyii bocii die fflu. É boom bo Jisós e bo nşoo le baanceşé bimbeke bi to şheetéşé é bí yinşen nşkaa yuufe ncow fişé. ²¹ Bonyii bó to dieşé mwéem mvudien mvudtu to nu bolemeşé diéwé bontfuke botin e, é seşé jo bokeneşé bó boom.

É Jisós len yí joo le

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² É Jisós mum gay é boom bew bo nşoo le le bó eley é kekonj e esaa fwe kewvu kékí é wen eşhéşé egay kebombom ke bonyii le é kí ekfuuyi. ²³ É wvú ke şhéşé gay bó le, mum neşé ben yí kum e wvú embenj keegen ebunle.

Ɛ ɛkfurj ke jiiim ɛ wvú nu ke fò wvú embenj. ²⁴ Geenen è to nu kefew kedvu le, ɛ kekonj nu wase ê joo ncejole, ɛ joo kale kí, njefo fwefwe to too je fwe cile kí. ²⁵ Ɛ è ke no nu wase en'yulem, ɛ Jisos ne no too fò bô le lene yí joo le. ²⁶ Ɛ boom bew bo ngoo le dioo yen no wvú lene yí joo le, ɛ kedvum gbwo bó. Ɛ bó no gayte le “Ɛ nu njfusay,” Ɛ bó mum no wamte foweewe bô nfan. ²⁷ Kanj mwaan ɛ Jisos mum jeme ê bó le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, è nu me. Fo ben efanè ke.”

²⁸ Ɛ Bitá gay ê wvú le, “Tata ɛ è fen nu wo, è wo gay ɛ me nlen ten yí joo le nto fò wo le.” ²⁹ Ɛ Jisos gay ê bó le, “Ɛ too le.” Nonen ɛ Bitá mum buy ê kekonj e no lene yí joo le gene fò Jisos e. ³⁰ No wvú to lene gene, dioo yen no fwefwe gee, ɛ wvú mum no fane, mum kew no shiile ê joo. No wvú shiile mum bee le, “Tata fi me!” ³¹ Kanj mwaan ɛ Jisos lanj kebo jice wvú le gay ê wvú le, “O oo, mbee wo doose baay! Wo be kenjke kemañen nje la?” ³² Ɛ bó wvú mum ben ley ê kekonj e, ɛ fwefwe wvudvu mum lu. ³³ Ɛ boom bew bo ngoo le bô to nu ê kekonj e mum nya n'wvum ê wvú gay le, “Keceey, wo nu Waa Nyo'.”

*Ɛ Jisos fe bonyii bo bincem e Genesalet
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Ɛ bó ke lente mamase buy keba kè Genesalet e. ³⁵ Ɛ bonyii bo jó yen wvú le kice wvú, mum ciinse ntum ê keba kedvu le kecii, ɛ bonyii no too bô bonyii bo bincem e bocii fò Jisos e, ³⁶ leke le wvú ecine é bó ekum ke naa ɛ è nu ngem ndvu ye le. Ɛ wee tfuu wvú to kumte, mum no bonone.

15

*Ɛkume nce wonj bô diew Nyo'
(Mak 7:1-13)*

¹ Ɛ Bofalasií bô bonyii bomew bô to dunji bonci bo Nyo' le ke mum ne Jerusalem to fò Jisos e bife ê wvú le, ² “Ɛ nu nje la wvú boom buw bo ngoo le beete bô nce wonj bo'icee bosεbeene bo fwele? Ke bó cuke can ê je yí nci gomte le se dieken ke.” ³ Ɛ Jisos tfuse ê bó le, “Ɛ nu nje la wvú ben beete finen bô bonci bo Nyo' le bii ɛ è nu nce wene wonj e? ⁴ Me njemyi nen, njefo Nyo' to nu ɛ gay le, ‘Wvume ico bó bwoo.’ Bvuú gay ten le, ‘Ɛ wee nan lo ice kenεε bwee, é bó yu lo mweten.’ ⁵ Geenen, ben ɛ no gayte finen le, ‘Ɛ wee ne ɛ gay ê ice kenεε bwee le, ‘Fieε fi wo bee keekenjke can yem e nu ɛ me e nya wase ê Nyo’,” tu ke é nulo é wvú ebvuu ejo fieε fidvu efi ice kenεε bwee dñvú ke.’ ⁶ Ɛ neε no ben bii nce wene wonj e nen mum gee ɛ diew Nyo' tuu fieε fi ecici. ⁷ Bonyii bô jemyi jεey gee jεey ban! Fieε fi wee ntum Nyo' wvú Yesaya to

jemyεε ekume ben nu naa lo keceey, no wvú to gayεε le,

⁸ ‘Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu, ɛ mvuntelem mvubole nu ncejole fò me le.

⁹ Bó bunlee me ɛ è nu ke ecici, njefo bó joo mwεem mvú é kpwawci bonyii yεeyi le è nu diew yem.’”

*Fieε fi nulo ebefe bô wee
(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Ɛ Jisos ke ne tee kebombom ke bonyii le ɛ kí to. Ɛ wvú gay ê kí le, “Ben eyeke eyuw, ekiεε ntaɣ. ¹¹ Ke fieε fi leyte ê wee εmvu nulo ebefe bô wvú ke. Ɛ nu fieε fi buyte lo ê wee εmvu fi nulo ebefe bô wvú.”

¹² Ɛ boom bó Jisos e bo ngoo le ke ne to gay ê wvú le, “Wo kee ke le Bofalasií be ɛ yuw fieε fi wo be jeme fie fi ɛ gbwe bó?” ¹³ Ɛ wvú tfuse ê bó le, “Kete kecii kè è nu se è ye le Icεm wvú nu fowe nu ɛ bó nu ke ebaa. ¹⁴ Ben edaaye ê bó le, è nu binfefe bí dunji je é bonyii. Ɛ kenfefe dunji je ɛ kemew, é bó bocii ke egen egbweken é kentuke le.” ¹⁵ Ɛ Bitá gay ê Jisos le, “Ke yuuse é bese fieε fi ngan we jemyi.” ¹⁶ Ɛ Jisos bife le, “Ke ben ten kee mwεem e? ¹⁷ Ke ben kee le fieε ficii fi leyte é wee εmvu booke é shem ké ghan buy lo le? ¹⁸ Geenen, ɛ fieε fi buyte diuw wee le nen'yi ɛ è nu fò fitele le. Ɛ è nu fife fi beete bô wee. ¹⁹ Fí ké ne ɛ è nu fò fitele le, ɛ wee se no kenjke njpwawce wvú befe, mum yu wee, jo kpweε wee kenεε dwee wee, janj kenjan, conj hvucon, ben jim nsaw mbiay kenεε befe bô diee di wee le. ²⁰ Mvun nu mwεem mvú nulo ebefe bô wee. Ke keediekεn bó can se bó ɛ cuke nulo ebefe bô wee ke.”

*Ɛ kpwoon mvu wvú to nu wee ketum lese
fitele yí Jisos e
(Mak 7:24-30)*

²¹ Ɛ Jisos ke ne fò lεwse ye gen keba ke Taya bó Sidon e. ²² Ɛ fi kooy le kpwoon mvu wvú Kaanan wvú to nu jó to nu ɛ ne to yen Jisos e, bee fò wvú le le, “O Tata, waa Nfon Dawe, camε ke shen fò me le. Waa wεm wvú kpwoon nu ɛ nceendaa dεwle mvu njinsene naa lo bó wvú baay.” ²³ Geenen ɛ Jisos yuw fanje yaa ghay lo ke. Ɛ boom bew bo ngoo le bence to lkeε wvú gay le, “Gayε ke é kpwoon wvun le wvú egenè. Wvú bii nyaa njεese é beene.” ²⁴ Ɛ Jisos tfuse le, “Bó to tum me ɛ è nu fò bonyii bo Israel e maan bó nu diewe njée yi nu ɛ ne wase ɛ no bvuyte lo le.” ²⁵ Geenen ɛ kpwoon wvudvu to ke tum envuw é Jisos ejise gay le, “Tata, fi ke me.” ²⁶ Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ke fi nu lenj keejo ngu boom elanj fò bwé le ke.” ²⁷ Ɛ kpwoon wvudvu gay le, “Ɛ nu keceey icεm. Geenen

naa bwé ké no bonyi ké tfúw yí icee bó dioo diekene é yí no gbwekene.”²⁸ É Jisos mum tfuse é wvú le, “O kpwoon wvun, mbee wo temyi lo. Fí ekooy fô wo le no wo shieele.” Ké nonen é waa we mum bonen lo.

É Jisos nyanje bonyii bontfuke bonew

²⁹ É Jisos ke ne fô no gene, gen fey mbew Mamase yi Galilee le, ben gen yi kum e, shii fô. ³⁰ É kebombom ke bonyii le ke baay to fô wvú le nen ghemm. É bomew to too bô bonyii bô nu bontenje, noo bô kenje bonfiaw ye le, noo bô nu binfe, noo bô nu bincife, noo bomew bo bincem e nteen. No bó too bô bó, no jiwse é wvú ejise é wvú fele bó. ³¹ É kebombom kedvu no kenje lo nghaw no bó to yene é bincife jemyi, é bonyii bô kenje bonfiaw ye le bonene, é bontenje lene ten teyete, é binfe yene mwæm e. É bó tum monkum mo Nyo' bonyii bo Islael e.

(Mak 8:1-10)

³² É Jisos mum tee boom bew bo ngoo le gay é bó le, “Me nkenke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó édiuw eta, é fiée fi bó edie yaa bvuu nu ke. É ke me ngomte le me encine bó le é bó egene jen ke, njefo é nulo é bó egen egbwe jen é je.”³³ É boom bew bo ngoo le gay é wvú le, “É nulo é beene ejo fee mwæm mvudien nkpwaaante jan mvú ekpwenten keenyanje kfuu kin kebombom ke bonyii le dvú?”³⁴ É Jisos bife é bó le, “Ben kenje bontuw bo blæd e bomæ?” É bó tfuse le, “É nu bosooswiy bô mvubyetele nen caan.”³⁵ É Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. ³⁶ É bó shii, é wvú jo bontuw bo blæd e bo bosooswiy ba noo byé yidvu, nya keyoone é Nyo', mum guushe nya é boom bew bo ngoo le, é bó mum gawce é bonyii bodvu. ³⁷ É wee tfuu die, ffuu. É bó baance bimbeke bi to shæte, é bí yinsh nkáa yisooswiy. ³⁸ Bonyii bô to diee to nu bolemse bontfuke bonew, é se jo bokene noo boom. ³⁹ É wvú mum cine kebombom kedvu le é kí no kfuuyi. É wvú ley é kekonj e gen é keba kè Magadan e.*

16

É bonyii bomew no gomte le Jisos ege kenghaw ke fiée le

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ É Bofalasii bô Bosadusii ke ne to fô Jisos e keemom wvú, mum gay le wvú ege fiée fi dunji mvungay mvú ne fowe. ² É Jisos gay é bó le, “É ke dioo nu seke diuu seeyi é ebule yeæle, é ben no gayte le, ‘Ekfuj nu ebuy ejon,’ njefo ben nu é yen é ebule yeæle. ³ É ke dioo nu seke diuu sane é ebule yeæle é kembew é suu,

é ben no gayte le, ‘Nffum nu ke efey eben,’ njefo ben nu é yen é ebule yeæle é kembew é suu. Ben kee keetaa ebule mum kieé no ekfuj nu enu, geenen yaa kee ké bonciise bô mwæm mvú kooyi yí kefew kin e dunji nje la? ⁴ Éngoke kè befe ké nu é cine wase Nyo' le é no nu diæwe kpwoon nsake le kin, gomte fiée fi dunji mvungay mvú ne fowe. Ké é nulo é me endunje fiée é kí efey fi wee ntum Nyo' wvú Jona le ke.” No wvú gay nonen mum cine bó le ne no gene.

É Jisos tefe boom bew le bó eyenè ekume gee di Bofalasii bô Bosadusii le

(Mak 8:14-21)

⁵ É boom bo Jisos e bo ngoo le ke dioo fese kewvu kekí yen le bó be é daaye keejo blæd. ⁶ É Jisos ke ne gay é bó le, “Ben eyenè, bvuu joo kefew yí fintunjeen fi Bofalasii noo fi Bosadusii le.” ⁷ É boom bew bo ngoo le mum kew no jemyi ebonebon ekume fiée fidvu, gayte le, “Wvú jemyi fintunjeen fin nen njefo beene baa to bó blæd ke.”⁸ É Jisos kieé fiée fi bó jemyi ekume fi mum gay le, “O oo bonyii bo mbee wvú doose le ban! Ben jemyi ebeneben é é nu ekume blæd wvú ben baa kenje ke nje la? ⁹ Ben baa yene wase mwæm e le? Ké ben kumyi bontuw bo blæd e bo botin bó bonyii se diee bontfuke botin e? Bimbeke bi ben se baance se nu nkáa yimiæ? ¹⁰ É ke ben bvuu kumyi ten bontuw bo blæd e bo bosooswiy bô bonyii be die bontfuke bonew e? Ben be baanci bimbeke bí é buy nkáa yimiæ? ¹¹ É ge la wvú ben baa kieé le ke me njemyi é é nu ekume blæd ke? Me mbvuu ngayte ke le ben ejod kefew ekume fintunjeen fi Bofalasii bô Bosadusii le.”¹² No wvú jeme nonen é bó mum kieé le ke wvú jemyi le bó ejoo kefew é é nu ekume fintunjeen fi bó towte é blæd e ke, le wvú jemyi é é nu ekume n'yeeyi wvú Bofalasii bô Bosadusii.

É Bita cee le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawæ

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ É Jisos ke gen buy é keba ke wonj e kè Kaysalia Filibi le, ke ne bife é boom bew bo ngoo le le, “Bonyii duu le wee wvú diee nu Waawee nu yeæ?”¹⁴ É bó tfuse é wvú le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nlesejoo, bomew le Elayja, é bomew duu le wo nu Yelimia kenæ wee ntum Nyo' wvumvu.”¹⁵ É wvú bife é bó le, “Ben duu finen le me nu yeæ?”¹⁶ É Semon Bita tfuse le, “Wo nu Mboyse wvú Nyo' to kawæ wvú Waa Nyo', Nyo' wvú kenje nshii.”¹⁷ É Jisos tfuse é wvú le, “Semon waa Jona, Nyo' nu é buw wo,

15:29 5:1 15:32 14:13-21 15:32 9:36 * 15:39 Botjwa' bo boyvuum bomew teje bvudvuu bvun le «Magdala».

16:1 12:38-39; Luk 11:16, 29-30 16:1 Jon 6:30 16:6 Luk 12:1 16:7 Mak 6:52 16:8 14:31 16:9 14:20

16:10 15:37 16:14 14:2; 17:10-13; Mat 21:11 16:16 14:33; Jon 1:49; 11:27 16:18 Luk 22:32; Jon 1:42; 21:15-17;

njefo ke fin nu ε è seije wee wvu wum ê wo ke, è seije Icem wvu nu fowe ê wo. ¹⁸ Me ε no ngayte ê wo le wo nu Bita, * ε è nu yi kembraan kin e wvu me nu nke en'yo kentaashε kem ke bonyii bo mbee le. Ε ke mvungay mvu kpwe le nu ke eyuu eghaw kentaashε kedvu ke. ¹⁹ Me nu nke enya ken'yene ke bvunfon bvu fowe le † ê wo. Fieε fi wo ε ke ε suu fokuse fen, tu bó nu ε suu wase fowe. Fieε fi wo ε ke ε fay fokuse fen, tu bó nu ε fay wase fowe.” ²⁰ No Jisos gayεε nonen, mum looce ciise lo ê boom bew bo ngoo le le bó eyene fo bó ke emom esee ê wee le wen nu Mboyse wvu Nyo' to kawεε ke.

Ε Jisos jeme ekume kftuu kpwe yi wvu nu ke ekpwe

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Ε kew yi kefew kekie le, ε Jisos mum kew no dunji ê boom bew bo ngoo le le wen kenke ke keegen Jelusalεm. Ε wen nu egen eyen bonjεw nteen can bonyii bô saake wonj e bô bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le. Bó nu ke eyu wen, ε ediuw ebuy εta ε wen ekase ebuy yi kpwe le. ²² Ε Bita mum jo wvu ε bó wvu lewse ye. Ε wvu mum kew no saake wvu yi fieε fidvu le, gayte le, “Tata, Nyo' elεwseε. Ke fin fieε nu ke eyuu ekooy bó wo ke.” ²³ Ε Jisos banke ye gay ê Bita le, “Ja ε me ejim Satan! Wo jεwsee lo me njefo ke wo leeme ê keba ke Nyo' le ke. Wo leeme ε è nu ê ke wee wvu wum e.” ²⁴ No Jisos jeme nonen, mum gay ê boom bew bo ngoo le le, “Ε wee gomte keenu wee wεm ngoo, tu wvu kenke keetun ekole kew, etuu kentam kew ebii me le. ²⁵ Ben ekeε le wee wvu bawci nshii we fo wvu elase nu ke elase ke lo. Geenen ε wee wvu lase nshii we nje me nu ke ekenke nshii. ²⁶ Ε bó baanci naa wonj wvun nen tfuu, ε nya ê wee wvu ε die, ε ke ε lase nshii we, ε sεw wvudvu enu la? Nuu le fieε nu dvú fi è nulo ε wee esum keyoy kew dvú le? ²⁷ Ben ekeε le wee wvu diee nu Waawee nu ke eto bó bonceendaa bew ê bvukuke bvu Ice le, emum elaw wee tfuu yi fieε fi wee nu ε ge le. ²⁸ Ε me ensee ε ben keceεy le bonyii bomew leeme fen bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe se bó ε yen no wee wvu diee nu Waawee too bó bvunfon bwew ke.”

17

Ε Jisos dunjε bvukuke bwew bvú wvu to kenke fowe

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

* **16:18** Diee di Bita din nu le, «Te». **16:19** Luk 11:52; Mat 18:18; Jon 21:15-17 † **16:19** Fen nu teytey le, bin'yene bi bvunfon bvu fowe le. **16:20** 17:9 **16:21** 17:22-23; 20:17-19; 26:2 **16:24** 10:38-39; Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25-26; 1Bi 2:21 **16:27** Mben 62:12; Job 34:11; Mat 7:23-27; 13:41; 25:31-46; Luk 13:27; Jon 5:29; Lum 2:6; 1Kol 3:13-15; 1Bi 1:17; 2Tim 4:14; Mwm 22:12 **16:28** 10:23; 24:34; Mak 9:1; 13:30; Luk 9:27; 21:32 **17:1** 5:1 **17:2** 2Bi 1:16-18; Mwm 1:16 **17:5** 3:17 **17:9** 16:20 **17:10** Mala 3:23-24; Mat 16:14 **17:12** 11:14; Luk 1:17; Jon 1:21 **17:17** Dito 32:5, 20

¹ Ε ediuw ke fey εsoocaan, ε Jisos jo Bita bó jem noo Jon wvu waa bwee jem, ε bó bó ben yi kum wvumew e ε wvu defe εwe, no nu fó εbonebon. ² Ε bó ke ne yen ε nfiiesen ye ε kumen ê bó ejise, bvushiw bwew ε no baa lawkene diewe diuu le, ε ndvu ye baa ten lawkene nen mwawmwawmwaw. ³ Ε fi kooy le Muses bó Elayja to nu ε ne buynen fó bó le, no jemyi bó bo Jisos. ⁴ Ε Bita mum ne bvumten gay ê Jisos le, “Tata, fi jee no beene nu fen. Ε wo fen koonke lo é me en'yo cún fen she, é yimi enu yo, yimi yi Muses, yimi yi Elayja.” ⁵ Ke no wvu to beε jemyi, ε fi kooy le kembεw ke baa nen bvuuu to nu ε ne to banj bó, ε diew jeme ê kembεw kedvu le le, “Wvun nu Waa wεm, wvu nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bó wvu baay. Ben eyuukε ε è nu wvu le.” ⁶ Ε boom bew bo ngoo le dioo yuw diew yidvu ε kedvum gbwo bó, ε bó gbweken tum monshim fokuse. ⁷ Geenen ε Jisos gen kum bó le gay le, “Ben eja we. Fo ben efanε ke.” ⁸ Ε bó dioo cake ejise we fanje yaa bvuu yen wee mvu le efey Jisos ke.

⁹ Ε bó ke ne yi kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos lew ê bó le, “Fo ben ke esee fieε fi ejise eyene be yen ε wee se wee wvu diee nu Waawee ε buy wase yi kpwe le ke.” ¹⁰ Ε boom bew bo ngoo le bife ê wvu le, “Ε nu nje la wvu bonyii bó dunji bonci duu le Elayja kenke keeke eyaw eto ε Mboyse wvu Nyo' to kawεε se to?” ¹¹ Ε Jisos tfuse le, “Ε nu keceεy le Elayja kenke keeyaw eto ekene mwεem mvuncim. ¹² Geenen ε me ensee ε ben le Elayja nu ε to wase bó fanje yaa kieε wvu ke, ε mum ε ge fieε fi bó koonke bó wvu. Ε è nu ke lenlenj no wee wvu diee nu Waawee nu ke eyen ngεw can yibole.” ¹³ No wvu gay nonen, ε boom bew bo ngoo le mum kieε le wvu jemyi ε è nu ekume Jon Nleseejoo.

Ε Jisos fe wan mvu wvu to gbwee kenjbowe
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ε Jisos bó boom bew bo ngoo le ke bow fεse fó kebombom ke bonyii le to nu. Ε wee mvu ne to tum εnvuw ε Jisos fwe, gay ê wvu le, ¹⁵ “Tata, came ke shen fó waa wεm e. Wvu gbwee kenjbowe, yene ngεw baay. Wvu nen'yi gbwe fotanj, ké ne gbwe é joo le. ¹⁶ Me mbe ε nto bó wvu fó boom buw bo ngoo le bó ε mom ηkuunj keefε wvu.” ¹⁷ Ε Jisos gay le, “O oo! Engokε ke εcici kε baa lese fitele yi Nyo' le kin. Me nu nke enu beene enjen embuy neε? Me nu nke enkuu shém bó ben enjen embuy neε? Ben eto bó wan wvudvu fen enya é me.” ¹⁸ Ε bó to dvú, ε Jisos wam nceendaa dεwle

wvù to nu yì wan wvudvu le ε wvù buy, ε wvù mum bonen lo kan mwaañ.

¹⁹ Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ke ne gen fò wvù le ejim ejim, bife ε wvù le, “Ε nu nje la wvù bese be mom ηkuuη keebvuse nceendaa dεwle wvudvu?” ²⁰ Ε wvù tfuse ε bó le, “Ε nu njefo mbee wene doose lo. Ε me ensee ε ben keceey le, ε ben be keñke mbee ε wvù nu ke naa diεwe shem nsusu le, * tu ben nulo egay ε kum wvun le wvù emvuw ye fen egen eleemfofe, ε wvù mvuwe, fiεε saa nu dvù fi nulo eghaw ben ke. ²¹ [Geenen, ke kfiuu wvuwwun nceendaa dεwle nulo ebuy se wee ε bunle ε she mbam mwεem mvudien ke.]”†

Ε Jisos bvuu jeme ekume kfiuu kpwe yi wvù nu ke ekpwe

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² No Jisos bò boom bew bo ηgoo le to taashεε Galilee, ε wvù gay ε bó le, “Wee wvù diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvù can bonyii le, ²³ ε bó eyu wvù, ε ke edioo enu εdiuw εta, ε wvù ebuy yi kpwe le.” Ε bó yuw nonen, ε ye keeshε bó baay.

Ekume shile wvu yew ncese

²⁴ Ε Jisos bò boom bew bo ηgoo le ke gen buy Kafana'um, ε bonyii bò to fii shile wvu yew ncese ke to yen Bita le sow ε wvù le, “Wee wene n'yεeyi ké no laañke ke shile wvu yew ncese?” ‡ ²⁵ Ε wvù bee le, “Εε.” Ε Bita ke dioo tu fò yew e, ε ε yaw Jisos jike fiεε fidvu fokuse, bife ε wvù le, “Semon, wo yene fiuw le la? Bonfon bo fokuse fen ké no fii shile bó kensuw ε ε nu ε baa? Bó ké no fii ε boom bo wonj e, nuu ε botolo le?” ²⁶ Ε Bita tfuse le, “Bó ké no fii ε ε nu ε botolo.” Ε Jisos gay ε wvù le, “Tu ke boom bo wonj e yaa keñke keelaañke ke. ²⁷ Geenen, wvu le fo bee wo eteensen mvuntelem mvu bonyii bodvu le, gene elañ fincaw ε mamase le, bye yi wo ε yaw ε koo, ε wo yene diuw wvudvu, ε wo eyen jise di bigew e jó, emum ebvuse egen enya ε bó keelanj shile wesebeewo dvù.”

18

Wee wvù kuuke ente jo bvunfon bvufowe
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Ε ε no nu ke kefew kedvu le, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le to bife ε wvù le, “Wee wvù kuuke fele wee tfuu ε bvunfon bvufowe le nu wvù la?” ² Ε Jisos mum tee wan caan leke ε bó entelen, ³ gay le, “Ε me ensee ε ben keceey le, ε ben baa ekumen etu diεwe boom

bo caan caan e, tu ke ben nu ke eyuu eley naa lo bvunfon bvufowe le ke. ⁴ Naa yeε wvù nu ε jo εkolε kew caan ε no nu diεwe wan wvun e, nu ε wvù nu wee wvù kuuke ente jo bvunfon bvufowe. ⁵ Ε wee fiisene wan diεwe wvun e ε diee diem e, tu wvù fiisene ε ε nu me.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ε ε nu ke wee ege ε wee wvù nu ε lese fitele yi yem e diεwe boom bo caan caan ban e ege kebefε, ε fi ejee fò wvuwe wee le le bó eshenke kebwee ke diene le ε kendonj kew e, edomse wvù ε wvù eshii egen ε joo yi baay e. ⁷ Ngeε wvu baay nu fò bonyii bo yi wonj wvun e. Mwεem mvù teeyi bonyii ε bó gee bibefe keñke ke keenu. Geenen ε ηgeε wvu baay nu fò wee wvù teeyi wee mvu ε wvù gee kebefε le. ⁸ Ε kebo kuw keεεε ekale kuw gee e wo gee kebefε, ε wo sum kebo kedvu keεεε ekale kedvu lanj. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bó kebo keεεε ekale kenkfuyte, efey keekεñke can yicii keεεε bikaa bicii ε bó ke ejo wo etfume ηguy wvù mey lo le. ⁹ Ε jise diuw gee ε wo gee kebefε, ε wo min jise didvu lanj. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bó jise dimwaan, efey keekεñke ejise ecii, ε bó ke elañ wo ηguy wvu baay e.”

Ngan ekume njee yi to lae

(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Ben eyenε fo ben ejoð mvu boom bo caan caan ban e εkuse ke. Ε me ensee ε ben le fowe nu ε bonceendaa bo Nyo' le bó shee bó bó ké no nu ke sekecii ejise jo Icem wvù nu nu fowe. ¹¹ [Ε wee wvù diee nu Waawee to to keeboyse bonyii bó nu e laken wase.] *

¹² Ben kpwaake le la? Ε wee keñke njεε gbwee, yimiaañ ε la ente dvudvu, wvù saa eyaw ecine yi mban bvuuε ncow bvuuε le ε kum, egen egom njee yimiaañ yi la yidvu? ¹³ Ε me ensee ε ben keceey le, ε wvù gom ε yen, ε wvù eyuuke njon bó njee yimiaañ yidvu fele yi mban bvuuε ncow bvuuε yi baa la ke. ¹⁴ Ε nu ke lenjlen ten no Icen wvù nu fowe baa shieele le wee mwaañ ηgoo boom bo caan caan ban e ela ke.

No ε nulo ε wee emance mwεem bó waa bwεe

¹⁵ Ε waa bwoo ge fiεε fi ε befe fò wo le, ε wo gen yen wvù le dunce jay we ε wvù ke ben ε wvù bofεε. Wvù ε yuw fiεε fi wo jeme, tu wo ε kase wase e keñke waa bwoo jim. ¹⁶ Wvù ε no nu se wvù ε yuw fiεε fi wo jeme, ε wo jo wee mwaañ keεεε bofεε e ben ε bó kase

17:20 13:31; 14:31; 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6 * **17:20** Nsusu yin nu ε diεw bala le le, «mustard». † **17:21** Ke bonjwa' bo boyvuum bomew bó bó to yawεε san diεw Nyo' jó keñke kencim kin ke. **17:22** 16:21 **17:24** Ksm 30:13 ‡ **17:24** Shile wvun to nu diεwe kenjawten ke nlawma wee lemme le yi diuu le. **18:1** Luk 22:24 **18:3** 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:4** 23:12 **18:5** Luk 10:16 **18:8** 5:29-30 **18:10** Jon 10:11-15 * **18:11** Ke bonjwa' bo boyvuum bomew bó bó to yawεε san diεw Nyo' jó keñke kencim kin ke. **18:14** 6:10 **18:15** Lew 19:17; Gal 6:1 **18:16** Dito 19:15; Jon 8:17; 2Kol 13:1; 1Tim 5:19 **18:17** Tay 3:10

gen fô wvú le, wvu le njeme wemen ekeŋke bonyii bofée kenée botete bô eben jim nsaw wvudvu. ¹⁷ Wvú é gen e fan keeyuw fiée fi bó jemyi, é wo jo keseen gen dvú fô kentaashe ke bonyii bo mbee le. Wvú é fan keeyuw naa noo kentaashe ke bonyii bo mbee le, é wo jo wvú diéwe wee wvú yaa kee ke Nyo' kenée diéwe wee wvú fii shile le.

¹⁸ E me ensee é ben kecéey le fiée fi ben e ke e suu fokuse fen, tu bó nu e suu wase fowe, fiée fi ben e ke e fay fokuse fen, tu bó nu e fay wase fowe. ¹⁹ Me e mbvuu e no ngayte é ben le, é bonyii bofée é ben ente berje yí fiée le fokuse fen, e léke é bunle le, é Icem wvú nu fowe ege fimweten fô bó le. ²⁰ Ben ekeè le fô bonyii bofée kenée botete nu e taashe é diee diem e, nu e me nu é bô entelen."

Ngan ekumé wee fioo wvú yaa koole ke shen

²¹ E Bitá mum bence bife é Jisos le, "Tata, é nu bokaŋ bomée bô waa bwéem gee mwéem mvú befe fô me le, é me enléeshi ke lo? E nulo é ke egen ebuy bokaŋ bosooshiwiy e?" ²² E Jisos tfuse é wvú le, "Ke é nelo é me enjag é wo le é nelo enu ke bokaŋ bosooshiwiy maan ke. E nelo enu mbansooshiwiy bokaŋ bosooshiwiy. ²³ E nee fiée fi bó nelo efewsen bvunfon bvú fowe bô nfon mvu wvú to gomte keekpwanŋen bô bonyii bew bo lemme le bô kpaw we to nu can yibole. ²⁴ No wvú to kéwee keetaasae, e bó to bô wee mvu e ye fioo nu bikele bi bigew e bontfuke yuufe. ²⁵ No ke é to nulo é wvú elaw, e nfon wvudvu mum gay le bó ejo wvú bô kpwese noo boom noo mwéem mwew mvunium egese eto bó bigew hidvu elaw fioo ye dvú. ²⁶ No nfon gay nonen, e wee wvudvu gbwe é wvú ejise ku can é wvú gay le, 'Tata, kuu ke shém bee wo, me nu nke enlaw fiée ficii.' ²⁷ E shen ge e cece ekole we cine wvú le daaye lo é fioo yidvu le. ²⁸ Geenén, e wee we kebee ke buy dioo gene, buynen yí wee mvu wvú bô bó lemte nfon e, e wvú to keŋke wvú fioo ekele ke bigew e ke kemwaan. † E wvú mum jice wvú yí sew e gay le, 'Lawé fioo yo.' ²⁹ E wee lemme wvudvu mum gbwe ten é wvú ejise, léke wvú gay le, 'Kuu ke shém bee wo, é me nke enlaw wo.' ³⁰ E wvú tun, jo wvú gen fen yew ncaw e le wvú enú dvú egen ebuy no wvú ke elaw fioo ye. ³¹ E bonyii bomew bô bó bó to lemte dioo yen fiée fi kooy le, e fi ley bó baay. E bó mum gen see fiée ficii fi be kooy é nfon. ³² E nfon tooy wvú e wvú to, e wvú gay é wvú le, 'Wo nu fiée fi ecici. Me mbe e ndaaye é yo fioo le yicii njefo wo be e ku can é me. ³³ Ke é be nulo ten é wo ecam shen fô wee wvú ben e bó lemte le no me mbe e

ncam ten fô wo le?" ³⁴ E nfon ton'ye shém, nya wvú le bó efen yew ncaw e, enyewle bô wvú egen ebuy no wvú ke elaw fioo ye yicii. ³⁵ Nonen, é nu ke lenjlenj no lcam wvú nu fowe nu ke ege bó wee mwaan mwaan ben e, fen é wee baa eléshé bó fitele fiew ficii fiée fi befe fi waa bwee nu e ge fô wvú le."

19

N'yeeyi ekumé keekunj kpwoon (Mak 10:1-12)

¹ E Jisos ke jeme mwéem mvun mese, mum ne é keba ke wonj e kè Galilee le gen é kè Judea le Joo Joodan wvuke. ² No wvú gen, e kebomom ke bonyii le shfum bi wvú le, e wvú fe bó bocii bô to camkene jó.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

³ E Bofalasio ke ne to fô wvú le keemom wvú, mum bife le, "Nci nu e bee le é nulo é wee ekunj kpwese yí fiée le kenée é nu naa fi la?" ⁴ E Jisos tfuse é bó le, "Ben ke baa taŋ wase fiée fi bó saŋ le, 'Fonjkw nu e wee wvú to bomé bonyii to bom bó e bó no nu diemsen bô kpwoon' e?" ⁵ Wvú to bom nonen mum gay le, 'E nu nje fifin wvú diemsen nu ke ecine ice bó bwee le etaashe bó kpwese, é bó bofée emum etu wase wee mwaan.' ⁶ Nonen, ke bó bee bonyii bofée ke, bó nu wase wee mwaan. Fí e mum e no nu le, fiée fi Nyo' nu e taashe wase, fo wee emom egawsen ke."

⁷ E bonyii bodvu mum bife é Jisos le, "E no nu nje la wvú Muses to gaye le wee nulo esan jhwa' enya é kpwese wvú dunji le wen nu e kunj wase wvú, emum ekunj wvú?" ⁸ E Jisos tfuse le, "E to nu nje bikuu binen bi temyeten wvú Muses to cin'ye le wee nulo ekunj kpwese. Geenén, ke é nu no fi to nu fonjkw ke. ⁹ Me e no ngayte é ben le, é wee ne e kunj kpwese é jo wvumvu, é é baa nu le kpwoon wvudvu nu e ne e no ghane gee nsake, tu wvú nu e ge kebefé ke diéwe keejan kpwoon mvu."

¹⁰ E boom bo Jisos e bo ngoo le yuw fin gay é wvú le, "E é fen nu no fi nu ekumé diemsen bô kpwoon, é fi ejee le wee emey fiew nonen se wvú e taashe bvujen." ¹¹ E Jisos gay é bó le, "Ke é nu wee tfuu wvú nulo ebee fifin fiée ke. E nulo ebee ke bonyii bó Nyo' nu e ge le bó ebee. ¹² Ben ekeè le bonyii bomew nu dvú e bó yaa ké no keŋke shiee kpwoon ke, e é nu no bó to bokeé wase bó e bó nu. E bomew nu nonen e é ge bonyii bó can le bó enu nonen. E bomew nu fibole nonen e é ge bó bó bikuu bibole le bó enu nonen nje bvunfon bvú fowe. Wee wvú nulo ebee fifin e wvú bee."

E Jisos lanj kembonen yi boom bo caan e

¹³ E bonyii ke ne no too bô boom fô Jisos e le wvü ekum bó le, ebunle fô bó le, e boom bew bo ngoo le mum no saake lo bonyii bodvu. ¹⁴ E Jisos gay fiew le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le. Fo ben ejewse bó ke, njefo bvunfon bvü fowe nu e è nu fô bonyii diéwe boban e.” ¹⁵ No wvü gay nonen, mum gee can ye yi bó le mum ne no gene.

Jisos bô cee kpaw

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ E fi kooy le wee mvu to nu e ne to fô Jisos e, bife é wvü le, “Wee N'yeeyi, fiée fi jee fi me njeñke keenge nse njeñke nshii wvü mey lo nu la?” ¹⁷ E Jisos bife é wvü le, “Wo biite e è nu é me ekume fiée fi jee nje la? Wee wvü jee mey ke mwaan. E wo gomte keeke eley nshii wvü mey lo le, é wo no geele bonci bo Nyo' le.” ¹⁸ E wee wvudvu bife é Jisos le, “Bonci bo Nyo' le nu bô la?” E Jisos tfuse le, “Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpwee wee, fo wo econj bvucōj, fo wo eben jim nsaw mbiay, ¹⁹ é wvumtè ico bô bwoo, noo le, è koonké waa bwoo no wo koonke ekole kuw.” ²⁰ E cuwee wvudvu mum gay é wvü le, “Bonci ban bocii nu e me nse ngeele wase. E bvuu sheke la?” ²¹ E Jisos tfuse é wvü le, “E wo fen gomte keenu wee wvü jee gene meese, é wo gen gese mwem mvü wo keñke, gaw bigew bidvu é bo kufefe le, é wo ke emum ekeñke ntfu é nu fowe. E wo dioo e ge nonen emum eto ebii me le.” ²² E cuwee wvudvu yuw nonen, mum ne no gne nu lo shen shen, njefo wvü to keñke kpaw baay.

²³ E Jisos mum gay é boom bew bo ngoo le le, “E me ensee é ben keceey le fi nu ke etemyi fô wee kpaw e keeley bvunfon bvü fowe le. ²⁴ E me embvu ensee é ben le, fi nu cekey fô nyambala le keeley é jise di tase le fele fô wee kpaw e keeley bvunfon bvü Nyo' le.”

* ²⁵ E boom bo Jisos e bo ngoo le yuw fifin, e diuw yum bô baay. E bó bife le, “E è fen nu nonen, é ke yuu eboy yee?” ²⁶ E Jisos taa bó nen, gay é bó le, “E è nu fô wee wvu wum e, tu fi nulo eghaw. Geen en é fô Nyo' le nu e ke fiée yaa nulo eghaw wvü ke.” ²⁷ E Bitá gay é wvü le, “Taa eyen, bese nu e cine wase fiée ficii le e no bii wo le. Bese nu ke ekeñke la?” ²⁸ E Jisos gay é bó le, “E me ensee é ben keceey le seke wee wvü diee nu Waawee e shii wase yi kawla we bvukuke le wonj wvu fwe le, é ben ban bô se bii me le, eshii ten yi bokawla le yuufe ncow bofee esaake dikfuu di Islael di yuufe ncow difee. ²⁹ Wee tfuu wvü nu e cine la diew e, keñee boom bo bwee le, keñee jéme

ye le, keñee ice le, keñee bwee le, keñee boom e, keñee ñee le, e wvü cin'yi nje yem, nu ke ekeñke bonyii bô mwem bokanj gbwee fele no wvü se keñke. E wvü nu ke ekeñke ten nshii wvü mey lo. ³⁰ Geen en, bonyii nteen bô nu fwe keseen nu ke enu ejim, é nteen bô nu ejim keseen enu fwe.”

20

Ngan ekume wee wvü to joe bonyii bo lemme le lese wene

¹ E Jisos bvuu gay le, “Bvunfon bvü fowe nu diéwe ce le mvu wvü to buyee ja fontañtanj gen keejo bonyii bo lemme le elese é wvü wene. ² No wvü to genee yen bó le, e bó bó mum kamen le wvü nu ke elaw bó danali danali yi diuu le. * E wvü mum ciinse bó e bó gen no lemte é wvü wene. ³ E è ke no nu diéwe didiuu bvuuke le, e wvü buy gen yen bomew bonyii le e bó leeme fô way laame. ⁴ E wvü gay é bó le, ‘Ben egen ten elemtè é me wene, é me ñke enlaw ben no bó ké no laake.’ E bó mum gen. ⁵ E wvü ke bvuu buy ke diéwe emvunshenj entelanj e, bvuu kase buy ke diéwe didiuu ditete le, joo ke bonyii bo lemme le. ⁶ E è ke no nu diéwe didiuu ditin e ekieguu, e wvü bvuu buy gen yen bonyii bomew e e bó leemene. E wvü bife é bó le, ‘E nu nje la wvü ben to e she leemene fen diuu dicile ecici?’ ⁷ E bó tfuse le, ‘E nu njefo wee baa jo bese lemme le ke.’ E wvü mum gay é bó le, ‘Ben egen le ten elemtè é me wene.’

⁸ E è ke no nu ekieguu, e cee wee mum to gay é cee ekole bonyii bew bo lemme le le wvü etee bonyii bo lemme le, enya nlawma wvubo, keeke yi bonyii bô be to ejim e, egen emese yi bô be to fwe le. ⁹ E wvü mum kew no laake. E bonyii bô bó to joe bó yi lemme le didiuu ditin to e wvü law bó danali danali. ¹⁰ E bonyii bô bó to yawee ejo ke dioo to mum no kpwaake le bó nu elaw bó efey bomew ba. Geen en, e bó law ke ten bó danali danali. ¹¹ E bó fi nlawma wvubo mum kew no wvukene cee la we, ¹² gayte le, ‘Bonyii ban bô wo be jo ejim lem ke ntam kefew mwaan maanj, geen en wo e law bee bó lenjen, e bese nu bô be she e ngvuse yi lemme le diuu dicile e mvum sheyte yi yese le.’ ¹³ Geen en e cee wee wvudvu tfuse é wee mvu bó le le, ‘Nsaa yem, ke me mbaa njay fiée bee wo ke. Bee wo be kamene ke lemme din yi danali le?’ ¹⁴ Joo nlawma wo egené. E konj me le me enlaw wee wvu ejim lenjen diéwe no me nlaw wo. ¹⁵ Ke me njeñke mvunjay keenge fiée fi me njeñke bó fiée fi è nu fiem

19:14 18:3 19:18 Ksm 20:12-16; Lew 19:18 19:19 22:39 19:21 6:20; 8:21-22; Luk 12:33 19:22 Mben

62:10 * 19:24 Nyambala yin nu e bó teñe é diéw bala le le «camel». 19:26 Saka 8:6; Luk 1:37 19:28 25:31; Luk 22:30; 1Kol 6:2; Mwm 3:21 19:29 10:37 19:30 20:16; Mak 10:31; Luk 13:30 * 20:2 Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvü yi lemme di yi diuu le. 20:8 Lew 19:13; Dito 24:15 20:16 19:30

e? Nuu le wo bene kendorj njefo me nu e n'yene can yem fô bonyii le le?" 16 No Jisos jeme nɛn, mum mɛse le, "E nu ke no bonyii bô nu ejim keseen nu ke enu bo fwe, e bo fwe nu bo ejim."

E Jisos bvuu jeme ekumɛ kfuu kpweyi wvú nu ke ekpwe

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 E Jisos ke no bene Jelusalɛm, e bô boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofɛɛ buy ê je, e wvú tee bó e bô bó lɛwse ye, e wvú gay ê bó le, 18 "Ben eyeke eyuw, beene bene wase genɛ Jelusalɛm, e bó nu egen enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le, é bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, 19 emum enya wvú can bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bó esɛwse wvú, tamte wvú bô bongbwan, emum eta wvú yí kentam e, é ke edioo enu édiuw eta é Nyo' ekase ebvuse wvú yí kpwe le."

E bwee Jon bó Jɛm lɛkɛ bintaw bi boom bew e é Jisos

(Mak 10:35-45)

20 E bwee boom bo Sɛbɛdee le ke nɛ to fô Jisos e bô boom bew, tum ɛnvuw ê wvú ejise keelɛke fiɛɛ. 21 E Jisos bife ê wvú le "Wo be gomte le la?" E wvú gay ê wvú le, "Kawɛ le è nu ke edioo enu seke wo saake wase bvunfon bwuw, é boom bem bo bofɛɛ ban eshii mbew yo le, wvumvu ê ebo kuw ke elemɛse le, wvumvu ê ke ekɛnɛ le." 22 E Jisos tfuse ê boom bodvu le, "Kɛ ben kee fiɛɛ fi ben biite kɛ. E nulo é ben ke ewu fiko fi ngɛw e fi me nu njke enj'wu?" E bó tfuse le, "Bese nulo ke ewu." 23 E wvú gay ê bó le, "E nulo é ben ke ewu fiko fiem keceɛy. Geenɛn keeshii ê ebo kem ke elemɛse bó ke ekɛnɛ le yaa nu bvudvuu bwem keenya é ben ke. Mondvuum modvu nu e è nu fô bonyii bô Icɛm nu e seyse wase e geɛ fô bó le." 24 E kebɛse ke boom bo ngoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekumɛ fiɛɛ fidvu, e shém ton'yɛ bó bô boom bo bofɛɛ bodvu. 25 Geenɛn e Jisos tee bó bocii, e bó to e wvú gay ê bó le, "Kɛ ben kee le bonyii bô saake bitum ké no shiile lo yí bonyii bobole, e bonyii bo baay baay bobole dunji mvungay mvubole é we jo bó? 26 Kɛ fiɛɛ kɛnjke keenu é ben ɛntelɛj kɛ. Wee wvú gomte keenu wee wvú baay é ben ɛntelɛj kɛnjke keenu wvú lemte lo ben e. 27 Wee é no gomte keenu wee wvú fwe é ben ɛntelɛj, tu wvú kɛnjke keenu nfwá wene. 28 E nu ke lɛjɛj no ke wee wvú diee nu Waawee to to le bonyii elemte lo wvú le kɛ. Wvú to to keelem lo fô bonyii le,

enya nshii we keesum wee nteen yí kpwe le."

E Jisos yene ejisɛ binfefe bifɛɛ

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke gen dioo fele Jeliku, e kebombom ke bonyii le no shfumte é wvú ejim. 30 E fi kooy le binfefe bimew bifɛɛ, e è nu bolemɛ bi to ké no shiile diuw je le, to nu e dioo yuw le Jisos fele lo, e bí mum no wante gayte le, "Tata, Waa Nfon Dawe, camɛ shen fô bese le." 31 E kebombom ke bonyii le no wamene bó gayte le bó ebanj lo. Geenɛn e bó bvuu wam gen lo fwe fwe le, "Tata, Waa Nfon Dawe camɛ shen fô bese le." 32 E Jisos mum leem, tee bó, e bó to, e wvú bife le, "Ben gomte le me enje la fô ben e?" 33 E bó tfuse le, "Tata, geɛ é ejisɛ eyese eyene ye." 34 E shen koo Jisos, e wvú kum ejisɛ ebole. Kanj mwaanj e bó mum no yene mwɛɛm e, mum nɛ no bii Jisos e.

21

E Jisos ley Jelusalɛm diɛwɛ Nfon e

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke dioo feɛjɛne Jelusalɛm, e bó nu wase ntew wvú Betfaj e yí Kum Bite bi Olif e, e wvú mum tum boom bew bo ngoo le bomew bofɛɛ, 2 gay ê bó le, "Ben egen ntew wvú fwe we le. Ben nu dioo e gen, emum eyɛn lo bwee kembɛɛbey e e bó e suu e waa we nu mbew ye le, é ben efay, eto dvú é me. 3 E wee bife lo fiɛɛ é ben, é ben tfuse le Cee Ekole kɛnjke shiie wvudvu, é wvú emum ecine lo kanj mwaanj é ben eto dvú." 4 Fifin to kooy nonɛn keege é fi eto ekocɛn no wee ntum Nyo' mvu to jemyeɛ, gayte le,

5 "Wee egay é kelaante kè Sayon le,

'Ben etaa eyɛn, Nfon wene too é ben e.

Wvú nu e shike ekole kew,

e ben yí kembɛɛbey e, e è nu waa kembɛɛbey, kembɛɛbey e kí beɛ caan.' "

6 E boom bo Jisos e bo ngoo le ba gen, ge ke no wvú to jemyeɛ. 7 E bó to bô kembɛɛbey kedvu noo wan, yey bikum bibole yí dvú le, e Jisos ben shii yí kemew e, no gene. 8 E kebombom ke bonyii le nteen no yeyte ten bikum bibole é je, e bomew faasshi tíɛw bite yeyte. 9 E kebombom kè to gene fwe dvu Jisos bó kè to bii ejim no wvuuyi le, "Eeeee, mbense enú fô waa Nfon Dawe le lɛɛɛ! Nyo' nu e lanj kembonɛn yí wee wvú too é diee di Tata le lɛɛɛ! Eeeee, mbense enú fô Nyo' wvu fowe le lɛɛɛ!"

¹⁰ E Jisos ke gen fese Jelusalēm, ε kelaante kedvu kecii shiw. E bonyii no ghayte, biite le, “Wvun se nu yeε le?” ¹¹ E kebombom tfuse le, “E nu wee ntum Nyo' wvù Jisos wvù ne ntaw wvù Nasalet e, Galilee.”

E Jisos kunj bonyii ε bó kamene way fô yew ncese Nyo' le

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² E Jisos ke gen fô yew ncese Nyo' le, kunj bonyii bocii bô to geese bô bô to guyte mwεem fô, baashe bidanj bi bonyii bô to kumene bigew e, bô bintaw bi bonyii bô to geese bibemε le. ¹³ Wvù to kuuŋke gayte le, “Fí nu ε bo ε sanj ε Nyo' gayte le, 'Bó nu ke etenje yew yem le yew bunle.' Ben ε banjke ε to tfum bocoŋ.”

¹⁴ E Jisos no nu fô yew ncese le, ε binfefe bô bontenje too ε wvù fεle bó. ¹⁵ Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to duŋci bonci bo Nyo' le ke dioo yen binghaw bi mwεem e bi wvù to gee, bô no boom bo caan caan wvuuyi fô yew ncese le, gayte le, “Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le leεε,” ε fi no ton'yi lo bó. ¹⁶ E bó mum waa lo Jisos le, “Ke wo yuuke fiεε fi boom ban gayte le?” E wvù tfuse ε bó le, “Eε, me n'yuuke lo. Fí nu le ben ke baa tanj wase fiεε fi bó sanj le, 'Nyo' nu ε ge mbense wvù jee gene mεese ε no buyte dew boom bo caan caan e, noo dew boom bô bεε yamte emben e?” ¹⁷ E Jisos ke ne cine bó le, buy ε kelaante kedvu le, gen ntaw wvù Betani le, ce jó.

E Jisos low kete kemew
(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ E ε ke no nu entanentan, no Jisos to kaase tuu jim elaante, ε jenj no yuu wvù. ¹⁹ E wvù yen kete kemew e mbew je le ε bó ké no diee, * mum gen fô, geenεn fanje yaa yen fiεε le yí dvù le ke, yen ke ε è nu bibε yí dvù le maanj. E wvù mum low kete kedvu gay le, “Fo fintam bεε ke ebvuuy eyuu eyum lo yí yo le ke!” Kanj mwaan, ε kete kedvu mum yowlen lo. ²⁰ E boom bo nŋoo le bo Jisos e dioo yen nonεn, ε diuw yum bó. E bó no ghayte le, “Kete kedvu ghan neε e se yowlen lo kanj mwaan nen?” ²¹ E Jisos tfuse ε bó le, “E me ensee ε ben keceey le, ε ben lese fitele yí Nyo' le, yaa kenjke naa lo kemaŋen ke, ben saa ge ke ε è nu fiεε fi me nje bó kete kin maanj ke. Ben ε cim e gay ε kum wvun le, 'Mvuwe ye fen egeŋ egbwe ε jóo yi baay e,' ε fi ekooy nonεn. ²² E naa la fi ben bunlee leke, nu ε ben nu ke ekenjke fen ε ben nu e lese fitele yí Nyo' le.”

E bó bife fô mvungay mvu Jisos e ne
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ E Jisos ke bvuu kase ley fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj Bojuu ke to yen no wvù yeeyi bonyii, mum bife ε wvù le, “Wo jo fεε mvungay ε se no gee mwεem mvun? E nya yeε mvungay mvudvu é wo?” ²⁴ E Jisos tfuse ε bó le, “Me ten nu embife fiεε ε ben. E ben tfuse lo, ε me emum ensee ε ben wee wvù nya mvungay le me engeè mwεem mvun. ²⁵ Jon to leese bonyii ε jóo ε mvungay mvudvu ne fεε? E to nya Nyo', nuu wee wvu wum e?” No wvù bife nonεn, ε bó no kejene εbonebon gayte le, “E beene tfuse le è to nya Nyo', ε wvù ebife ε beene le laa ε è ge la fo beene ebee Jon e le?” ²⁶ Geenεn, ε è yaa nulo ε beene ke fuse le, ‘E to nya wee wvu wum,’ ke, njefo beene fane kebombom ke bonyii le, no bó bocii nu ε bee le Jon to nu wee ntum Nyo'.” ²⁷ Nonεn, ε bó mum tfuse ε Jisos le, “Ke bese kee ke.” E Jisos mum gay ε bó le, “Tu ke me nu ensee ten ε ben wee wvù nya mvungay ε me le me engeè mwεem mvun ke.”

Ngan ekume boom bolemse bofεε

²⁸ E Jisos gen fwe bife le, “Ben kpwaake le la ekume fin? Wee mvu to kenjke boom bolemse bofεε. E wvù ke ne gen fô wan wvu fwe le, gay ε wvù le, ‘Waa wεm, gene eshe elemte wene εben.’ ²⁹ E wvù tfuse le, ‘Ke me nu enjgen ke.’ Geenεn ke ne kase kumεn fitele fiew mum gen wene dvudvu. ³⁰ E wee wvudvu gen fô wvu ejim e gay ke fiεε fi wvù be gay wase ε wvu fwe. E wvù tfuse ε wvù le, ‘Me nu enjgen icem.’ Geenεn, fanje yaa gen ke. ³¹ Tu entelen jo boom bo bofεε ban, nu ε wvù to gee fiεε fi ice shieele nu wvù la?” E bó tfuse le, “E nu wvu fwe.” E Jisos mum gay ε bó le, “E me ensee ε ben keceey le, bonyii bó fii shile no bokεne bo nsake le nu ε bó leyte wase bvunfon bvù Nyo' le fwe ε ben e. ³² Me njemyi nen njefo Jon Nleseejoo to nu ε to keedunje je yi teyten ε ben, ε ben fanje yaa bee wvù le ke, geenεn ε bonyii bó fii shile bó bokεne bo nsake le bee wvù le. E ben ke dioo cim yen no bó beŋe nonεn, fanje yaa ekumεn mvuntelem mvunen ebee ten wvù le ke.”

Ngan ekume bonyii bó wee to teSeε weε ε bó
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ E Jisos bvuu jeme le, “Ben ebvuuy eyuw njan mvu. Wee mvu to nu ε lem weε mvuntam mvù bó keenci mbvuum dvù, gem bó ketaanj keεkeε, cim fô bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ε mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wene dvudvu, mum tεse weε wvudvu ε bonyii, mum ne gen ketum kemew e. ³⁴ E kefew kè bó ké no koyte

mvuntam mvudvu ke to kocen, ε wvú tum bonyii bew bo lemme le fò bonyii bò wvú to tēsēē wēē é bó le, le bó egen efi mwuwene mvuntam. ³⁵ É bó gen, ε bonyii bò wvú to tēsēē wēē wvudvu é bó koo bó, sunj mvu, yu mvu, tumye mvu bò éta. ³⁶ É wvú bvuu tum bomew bonyii bo lemme le é bó duule fele bo fwe ba, ε bonyii ba bvuu ge ke lenjen no bó gee bó bo fwe ba. ³⁷ Ejim jodvu ε wvú tum wase ε é nu waa we, kpwaake le bó nu egen ewvum waa wen wvun. ³⁸ Geenēn, ε wvú gen, ε bonyii bodvu dioo yen wvú le, jeme ébonēbon le, 'Wvun nu ndiela wee wēē wvun. Ben eto é beene eyu wvú emum eyow bvushēw bvudvu.' ³⁹ É bó mum koo wvú bvuse wēne, mum yu."

⁴⁰ No Jisos fē nēn, mum bife le, "Wee wēē wvudvu nu ke edioo é to ege nēē bó bonyii bodvu?" ⁴¹ É bó tfuse le, "Wvú nu ke eto elēse lo mvunyaame mvudvu, etēse wēē wvudvu é bonyii bomew bó nu ke enyaa mwew mvuntam seke njkoy e." ⁴² É Jisos bife é bó le, "Ben ke baa taj wase é Njwa' Nyo' le le, 'Tē didvu dié di bonyii bó kembom e to tunēē, to nu ε kase nē tu tē di buu di yew e. É fifin nu ε é ge ke Tata,

bonyii ε no taale kēnje nghan' e'?

⁴³ Me ε mum ε no nseje é ben le, Nyo' nu ke efi bvunfon bwew can yene le, enya ε é nu é ketum kē nu ke egee no wvú gomte le."

⁴⁴ ["Tē didvu din nu é wee gbwe yí dvú le, ecaafie lo, é dí gbwe yí wee le, efoonce lo mweten."] †

⁴⁵ No Jisos ma nghan wvun nēn, ε bocee ncese bo baay baay noo Bofalasií dioo yuw, mum kīēē le wvú ma ε é nu ekumē bowen. ⁴⁶ É bó mum no gomte keekoo wvú, geenēn, kase fan kebombom ke bonyii le, njefo kebombom kedvu to kēnje Jisos le é nu naa wee ntum Nyo'.

22

*Nghan ekumē nkaw bvujen
(Luk 14:15-24)*

¹ É Jisos bvuu no jemyi é bó é bongan e, ε wvumvu no nu le, ² "Bvunfon bvú fowe nu ε é nulo é bó efewsēn bó nfon mvu wvú to seyseē nkaw bvujen bvú waa we wvú diemsen e. ³ É wvú ke tum bonceendaa bew le bó egen etooy bonyii bò wvú to beē bó bó nkaw bvujen wvudvu le bó etod. Geenēn, ε bonceendaa bodvu gen ε bonyii bodvu fanje yaa to ke. ⁴ É wvú tum bomew bonceendaa gay é bó le, 'Ben egen ejeme é bonyii bó me nse mbeē bó nkaw bvujen wvun le bó eyeke eyuw, me nu ε nseyse wase mwēēm mvudien, ε nghanw binsonj bi nyám e bó boom

bo bona' le bó fanjēn. Me nu ε nseyse wase mwēēm mvuncim, le bó etod le fò nkaw e.'

⁵ Geenēn, ε bó gen ε bonyii bodvu case lo, nē fibole no genē. É wee mvu laa wēne dvu wvú, ε wee mvu laa way wa. ⁶ É kebese ke bonyii le kooye bonceendaa bodvu nyewle bó bó, mum yuwyē bó. ⁷ É fitele bente nfon wvudvu, ε wvú ciinse bonyii bew bo jem e, ε bó gen lese lo bonyii bó yuwyē bonceendaa bew, mum ton kelaante kebole. ⁸ No wvú ge nonēn, mum gay é bonceendaa bew bomew le, 'Me nu ε nseyse wase nkaw bvujen. Geenēn bonyii bó me nse mbeē ba se baa nu naa lo bonyii ke. ⁹ Ben egen ntaen jé le yicií, ebe bonyii bocii bó ben ε yen, le bó eto fò nkaw bvujen wvun e.' ¹⁰ É bonceendaa bodvu mum buy gen jé le yicií, kum bonyii bocii bó bó to yenē, bonyii bó jee bó bó befe to dvú. É yew bvujen mum yinjen bó bonyii.

¹¹ É nfon ke nē ley yew bvujen yidvu le keeyēn bonyii bó to toē fò nkaw e, mum yen wee mvu le dvú ε wvú baa jise ndvú nkaw bvujen ke. ¹² É wvú bife é wvú le, 'Nsaa yem, wo ghan nēē ε se ley dvun se ndvú nkaw?' É wee wvudvu mēy diuw tfu. ¹³ Nonēn, ε nfon mum gay é bonceendaa bew le, 'Ben ekay can ye noo bikaa, etfume wvú é ejtwe le ekfun, jò bonyii nu ke ebeele njeci bigew.' "

¹⁴ No Jisos jeme nonēn, mum gay le, "Ben ekeē le Nyo' nu ε be bonyii nteen, geenēn ε caw ke caan."

*É bó tele Jisos ekumē shile wvú lanjēn
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ É Bofalasií mum nē gen seyse no bó nu ege é Jisos se lowsēn njeme é bó ekoo wvú. ¹⁶ É bó mum tum boom bobole bo ngoo le noo ngoo bonyii bo Nfon 'Elod e fò Jisos e. É bó gen jeme é wvú le, "Wee n'yēyí bese kee naa le wo nu wee keceey, ε wo yēyí bonyii bó je yí yí Nyo' é je yí keceey e. Kē wo kē no joo le wee mvu nu jēy ke, njefo ke wo taale laa mweten nu naa la le. ¹⁷ Kē see é bese wo njkpawacē. Nci nu ε bee le beene elanjke shile é Kaysa, nuu fo bó elanjke le?"

¹⁸ É Jisos kīēē fiε fi bó wēentene bó fi, mum gay é bó le, "Ben bonyii bó jemyi jēy, gee jēy ban, ben teeyi me nje la? ¹⁹ Ben eto bó bigew bi ben kē no laanjke shile dvú é me n'yēn." É bó to bó danali, nya é wvú. ²⁰ É Jisos bife é bó le, "Ékolē kin kē nu yí dvú le nu ke yēē le? É diee nu di yēē le?" ²¹ É bó tfuse le, "É nu ke Kaysa le, ε diee nu ke tēn diēw." É wvú mum gay é bó le, "Ben emum enyaà le é Kaysa fiε fi é nu fi Kaysa le, nyaà é Nyo' fi é nu fi Nyo' le." ²² É bó yuw nonēn, ε diuw yum lo bó. É bó mum cinē wvú le nē no genē.

É bó tele Jisos ekumε mbuy wvu yí kpwe le (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Kε εbvubwε, ε Bosadusii nε to fô Jisos e. Bosadusii nu ngoo bonyii bô to ké no duu le kε bonyii nu ke ebuy yí kpwe le kε. No bó toε, mum bife é Jisos le, ²⁴ “Wee n’yεεyi, Muses to nu ε gay le, ‘É wee kpwe lo sε wan, tu waa bwee kεnke keegεε kpwεsε é bó wvu ebou boom é diee di nkfu waa bwee wvudvu le.’ ²⁵ Keseen, boom bo wee mvu le to cee bee bó jan bosooshwiy. É wvu ngaywee ke jo kpwoon, ke ghan kpwe ε bó wvu baa kεnke wan kε, cinε kpwεsε le é ejime kew. ²⁶ É fi kooy kε nonεn bó ejime kew noo ejime ke wvuwe le, gen buy yí wvu bosooshwiy e. ²⁷ Ejim jodvu, ε kpwoon wvudvu tεn kpwe. ²⁸ Nonεn keseen no bó bocii bosooshwiy to nu ε jo kpwoon wvudvu, é nu ke edioo enu seke bonyii buyte yí kpwe le, é kpwoon wvudvu enu kpwεε yεε?”

²⁹ É Jisos tfuse é bó le, “Ben nu ε jay baay, ε é nu njefo kε ben kee fise fi bó sanj é Nwa' Nyo' le kε. É ben yaa kee tεn mvungay mvu Nyo' le kε. ³⁰ Ben ekeé le é nu ke enu seke bonyii buyte yí kpwe le, kε bolemse bó bokene bεε ke ebvuu etaashi bvujen kε, ε bonyii yaa bεε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen kε. Bó nu ke enu wase kε diεwe bonceendaa bo Nyo' le fowe. ³¹ É dioo nu fi ekumε mbuy wvu bonyii nu ke ebuy yí kpwe le, ben ke baa tan wase Nwa' Nyo' yuw fise fi wvu jemyi é ben e? Nyo' to nu ε gay le, ³² ‘É nu me Nyo' Aba'am bó Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow.’ Fi nu le kε Nyo' nu Nyo' bonkfu kε, é nu Nyo' bonyii bó nu dvú.” ³³ É kebombom kε to leeme fô yuw ntfuse wvu Jisos nya, ε diuw yum lo bó bó n’yεεyi we.

Nci wvu fele bonci bocii (Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ É Bofalasii ke dioo yuw le Jisos nu ε ban lo diuw Bosadusii, ε bó mum baance ye to fô wvu le. ³⁵ É wee mvu bó le wvu to looci kee bonci bo Nyo' le, mum tele wvu bó mbife mvu le, ³⁶ “Wee n’yεεyi, nci wvu kuuke fele bonci bocii nu wvu la?” ³⁷ É Jisos tfuse é wvu le, “Nci wvu kuuke nu wvu gayte le, ‘É koonkε Tata wvu Nyo' wo bó fitele fiuw ficii, enya ekole kuw é wvu kecii, egeε bvufee bwuw yí ye le bvucii.’ ³⁸ Wvuuvun nu nci wvu fwe wvu kuuke fele bonci bocii. ³⁹ É wvu bii wvu le nu kε diεwe wvuwe le. É wvu nu le, ‘É koonkε waa bwoo no wo koonkε ekole kuw.’ ⁴⁰ Mwεεm mvunciim mvú nu é Nwa' bonci le, noo mvú nu é Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le, leeme ε é nu yí bonci bo bofεε ban e.”

Mboyse wvu Nyo' to kawεε nu waa yεε? (Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ No Bofalasii to nu ε bó taashe fô, ε Jisos mum nε bife mbife mvu é bó le, ⁴² “Ben kpwaake le la ekumε Mboyse wvu Nyo' to kawεε? Ben kpwaake le é nu waa yεε?” É bó tfuse é wvu le, “É nu waa Nfon Dawe.” ⁴³ É Jisos kase bife é bó le, “No é nu waa Nfon Dawe, ε fi ghan nεε ε Keyoy ke Yuule sε ge ε Dawe no tenje wvu le Tata wen? Dawe to nu ε jeme le,

⁴⁴ ‘Tata Nyo' to nu ε gay é Tata wem le wvu eshii é εbo kew ke εcεεy e, egen ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e

é wvu etome bikaa biew yí bó le.’

⁴⁵ É Dawe fεn tenje wvu le Tata wen, “É wvu ebvuu eghan nεε sε no nu waa we?” ⁴⁶ No Jisos jeme nεn, ε wee fanje yaa nu dvú mwaan wvu etfuse fise é wvu kε. É kεw tεn εbvubwε le, ε wee fanje yaa ke ebvuu emom lo ebife fise é wvu kε.

23

É Jisos cεεye kenyi ke bonyii bó dunji bonci noo ke Bofalasii le

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ É Jisos mum nε jeme é kebombom ke bonyii le bó boom bew bo ngoo le le, ² “Bonyii bó dunji bonci bó Bofalasii nu bonyii bó nu ε jo kentaw ke Muses e. ³ Fi ε mum ε no nu le, ben eyuukε fise ficii fi bó senje é ben, mum geé. Geenεn, fo ben egeé fise fi bó gee kε, njefo bó fewci jεεy, gee jεεy. ⁴ Bó nεn'yi yile bvujite ε bvú fele mvungay mvu bonyii le yike bonyii dvú, ε é yaa nu naa lo é bó kebεε emom keelaw kε naa lo kpwan εbo keefice bó kε. ⁵ Mwεεm mvú bó gee mvunciim nu kε keege le bonyii eyεné bó le. Mvunjukw mvubole mvu Nwa' Nyo' le nu naa mvú kukene. * É mvunjεεnken mvu ngem ndvú yibo le nu naa mvú dewkene. ⁶ Bó ké gne fô nkaw e no koonkε keeshii kε ε é nu fô bonyii ewvumte bó, ké gen yéw bunle le no koonkε ke keeshii ε é nu yí bintaw bi fwe le. ⁷ Bó ké no koonkε tεn keelene é way ε bonyii gayte bó le, bvuu koonkε le bonyii etenje bó le Bolabay. ⁸ Geenεn, fo wee ebenjε ε bonyii tenje wvu le Labay kε, njefo ben kεnke Wee N'yεεyi ke mwaan maan, ε ben bocii nu boom bo bwee wan e. ⁹ Fo ben etenje wee mvu yí nshε le fεn le é nu icee wene kε, njefo ben kεnke Icee wene mwaan wvu nu fowe. ¹⁰ Fo wee ebenjε ε bó tenje wvu le Cee Ekole kε, njefo Cee Ekole wene nu kε mwaan wvu é nu Klistu. ¹¹ Wee wvu baay

22:24 Dito 25:5-6; Kenj 38:8 **22:32** Ksm 3:6 **22:37** Dito 6:4-5 **22:39** Lεw 19:18; Mat 5:43; 19:19; Lum 13:9; Gal 5:14; Jem 2:8 **22:40** 5:17; Lum 13:10 **22:41** 20:30-31 **22:44** Mben 110:1; Lem 2:33-35; 1Kol 15:27; Ibu 1:13; 8:1

22:46 Mak 12:34; Luk 20:40 **23:3** Lum 2:21-23 **23:5** Ksm 13:9; Dito 6:8; Ktj 5:38-39; Mat 6:1 * **23:5** Mvunjukw mvun nu mvú bó to geele bonci bo Nyo' le bomew jó, jiise yí monshim bó nkεnken e. **23:8** Jon 13:13 **23:11** 20:26-27; Mak 9:35; 10:43-44; Luk 9:48; 22:26

ê ben entelêŋ keŋke keenu wee wvù lemte lo ben e. ¹² Naa yee wvù bensee ekole kew, nu e Nyo' nu ke eshike lo wvù, e naa yee wvù shiwse ekole kew, nu e Nyo' nu ke ebense lo wvù.

È jisos tooshe bonyii bò dunçi bonci bò Bofalasi

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben leeme ejise jo bonyii banji je yi leyte bvunfon bvu fowe le. Ke ben koonke keeley bvù le ke, e bvuu e no baanke je fo bonyii bò koonke keeley e.

[¹⁴ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben looci shiwse lo boka' bo bonkfu le, gee dibunle di dewkene keeduŋke ye. Ben ekeè le wene ngeŋ nu ke efo lo.] † ¹⁵ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben nen'yi len won tŋu bvuu lente jóo yi baay baay ke le ben gomte wee mwaan wvù ebanke etu wee wene mbee. E wvù ké tu wase wee wene mbee, e ben kase ge e fiew mese fo lo, e wvù no nu wase wee ngyu wvu baay ke diewe ben e.

¹⁶ Ngeŋ wvu baay nu wene. Ben nu binfefe duu le ben dunçi je ê bonyii! Ben nu bonyii bò duu le, 'E wee jeme fiée, e kan diee di yew ncese le, tu ke è nu fiée ke. Geenen, é wee jeme fiée e kan e è nu diee di ketwaa ke bigew e kè yezele ke yew ncese le, tu wvù keŋke keege no wvù jeme e kan.' ¹⁷ Binfefe bin! Ben nu biyun! Fiée fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay kuuke ketwaa ke bigew e kè yezele, nuu yew ncese yi gee e ketwaa kedvu se nu fiée fi è nu fi Nyo' le le? ¹⁸ Ben jemyi ten le, 'E wee jeme fiée e kan diee di ketan ke ncese le, tu ke è nu fiée ke. Geenen é wee jeme fiée e kan e è nu diee di fiée fi wee nya ncese dvù, tu wvù keŋke keege no wvù jeme e kan.' ¹⁹ Binfefe bin! Fiée fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay nnya yidvu kuuke, nuu ketan ke ncese le kè gee e nnya yidvu se nu fiée fi è nu fi Nyo' le le? ²⁰ Fiée fi nu, nu le é wee kan diee di ketan ke ncese le, tu wvù kan nonen e kan noo mweem mvunciim mvu yi dvù le. ²¹ E wee kan diee di yew ncese le, tu wvù kan nonen e kan noo Nyo' wvù cee dvù. ²² E wee kan wonj wvu we, tu wvù kan e è nu kawla Nyo' noo wvù wvù Nyo' wvù shiile yi dvù le.

²³ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben ké no

nyaa keba kemwaan ê Nyo' ente jo biba yuufe bi mbáse yicii yi ben keeke naa noo mweem jeeŋ jeeŋ mvù ben keeke geele ê mbáse le le yi eshumte, geenen laanke fiée fi jite fi nci jemyi ekume fi le ben egeè, fi è nu keege mweem leŋ fô bonyii le, camte shen fô bonyii le noo keelese fitele yi Nyo' le. Ben be keŋke keege mweem mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke. ²⁴ Binfefe bi dunçi je ê bonyii! Ben kunyi yeeŋguu bvuuuse é mbvuum e, geenen kaa mii nyam yi baay eshem! †

²⁵ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben cuke mvunkom bò shúw ye le, geenen e mweem mvù nu e yiŋsen jó nu mvù ben loci é bonyii noo mvù ben yezele ejise dvù. ²⁶ Binfefe bi Bofalasi le, ben eyaw ecuke mvunkom bò shúw ente, wvu le mvù emum eyuule ten ye le.

²⁷ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben nu diewe jém yi bó nu e seyse e yefe yi e no baa yen'yi ejise jee, geenen e ente jodvu nu e jó e yiŋsen bò bikufe bi binkpwe bi bonyii le noo mweem mvunciim mvu nyene. ²⁸ E nu ke lejey no ben yen'yi ejise le ben nu bonyii bo teyete, geenen e ente nu e ben e yiŋsen bò kenleema noo gee di befe.

(Luk 11:47-51)

²⁹ Ngeŋ wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasi. Ben nu bonyii bò jemyi jeeŋ, gee jeeŋ! Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le, feele ten jém bonyii bò to keŋke nce wvu teyete seyse e yi jee. ³⁰ Ben gee nonen gayte le, 'E bese to bee nu wase dvù kefew ke bo'icee bosese le, tu bese to baa leem fisese fô fiée fi bó to gee keeyuwyi bonyii bo ntum Nyo' le ke.' ³¹ Ben jemyi nonen, jemyi e è nu ekume bikuu binen mum tomte bò dew yene le ben nu naa boom bo bonyii bò to yuwye bonyii bo ntum Nyo' le. ³² Ben emum egen lo fwe emese lemme di bo'icee bonen to keewe! ³³ Yó yin! Engoké ke yó le kin! Ben kpwaake le ben nu ke enu se bó e lese ben ngyu wvu baay e?

³⁴ No fi nu nonen, me e mum e no ntumte bonyii bo ntum Nyo' le fô ben e noo bonyii bo bvufee le bò bonyii bò dunçi bonci. Ben nu ke eyuwye bomew, etawye bomew yi bintam e, etam bomew yéw yene bunle le, ebone bikaa é bomew ejim bilaante bicii bi bó gene bí le. ³⁵ Ben nu ke egeè nonen wvu le eleme ke bonyii bocii bò to cee nce wvu

23:12 Mben 75:8; Mat 18:4; Luk 1:52; 14:11; 18:14 † **23:14** Ke bon'wa' bo boyvuum bomew bò bó to yawee san diw Nyo' jó keŋke kencim kin ke. **23:16** 5:34-37 **23:16** 15:14 **23:18** Ksm 29:37 **23:21** 1Bfn 8:13 **23:23** Lew 27:30; May 6:8; Luk 18:12 **23:24** 15:14 ‡ **23:24** Nyam yi baay yin nu é diw bala le le, «camel». **23:25** Mak 7:4 **23:26** Jon 9:40 **23:28** Luk 16:15 **23:30** 5:12; Lem 7:52 **23:33** 3:7 **23:34** 1Tes 2:15 **23:35** Kej 4:8-10

teyter yí nshé le bô bó yuwýe enú fô ben éfa. Elémé kin nu ke enú fô ben éfa é kéw yí ke Abel wvú bó yue se wvú kéjke jay e, é to é buy yí ke Sakalia wvú waa Belekaya wvú ben to yue entelén jô yew ncese bô ketanj ke ncese le. ³⁶ É me ensee é ben kecéy le, lon mwéem mvun mvunciim nu ke ekoo éngoké ke keseen kin.”

*É Jisos bəm bonyii bo Jelusalem
(Luk 13:34-35)*

³⁷ No Jisos jeme nən, mum bəm le, “Ébécý Jelusalem! Ébécý Jelusalem! Wo wvú yuwýi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bô Nyo' tumte fô wo le bô eta! É nu wase bokanj boméem no me mom keembaance boom buw ké diéwé no bweeshie ké baance boom bew kfuke é bibé biew e, wo é fanj? ³⁸ Taa eyén, bó nu é lanj wase yew yo, é yí nu etu binffuy. ³⁹ Me nseje lo é wo le ké wo bécé ke ebvuu eyén me le ké, egen ebuy kefew ké wo ke egay le, ‘Nyo' nu é lanj kembonen yí wee wvú too é diee di Tata Nyo' le.’”

24

*É Jisos see le bó nu ke ebvuw yew ncese
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ É Jisos ke buy yew ncese le, ke dioo géne, é boom bew bo ngoo le bence to mbew ye le no dunjci yéw yí fô yew ncese le é wvú. ² Geenən, é Jisos jeme é bó le, “Ben yéne yéw yin e? É me ensee é ben kecéy le ké te dimwaan nu ke eshéé yí dimew e se bó é base fokuse ké.”

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ É Jisos ke dioo gen ben shii yí Kum Bite bi Olif e, é boom bew bo ngoo le bence to ebonebon fô wvú le bife le, “Ké see é bese kefew ké fiéé fidvu fin nu ke ekooy, noo nciise wvú nu ke edunje kefew ké wo nu ke ekase eto noo le wonj kaa wase?” ⁴ É Jisos tfuse é bó le, “Ben eyéné fo wee ke elé ben é ben ejay je. ⁵ Ben ekeé le bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem téské fojise, é wee duu le é nu wen wvú Mboyse wvú Nyo' to kawéé. É bó dioo gee nonen emum eléle bonyii nteen é bó jayte je. ⁶ Ben nu ke eyuuke le bó tumte jem, bvuu yuuke ten bosaaka le jem nu enu. Fo ben ke dioo eyuuke nonen, é finteem no buyte ben ké. Mvumvun nu mwéem mvú kéjke keeke ekooy. Geenən é mvú yaa mum dunjci le wonj kaa wase ké. ⁷ Ketum nu ke etumte jem bó kemew, é nfon mvu tumte jem bó wvumvu. Jen nu ke ekoole, é nshé shiike mondvuum é mondvuum e. ⁸ É mvumvun mvunciim bécé

ke lo mvun'yanj ké diéwé seke kpwoon é kéw lume.

⁹ Bonyii nu ke enya ben é bó enyéwle bó ben, eyuwýe ben. Bitum bicii nu ke ebane ben nje diee diem. ¹⁰ Nonən é bonyii nteen emum etfuw bikaa é me ejim, banene, geese bikuu bibole. ¹¹ É bonyii nteen bô mbiayte le é tum Nyo' bó nu ke ebuynən emum eléle bonyii nteen. ¹² No kebefé nu ke eduule ké gene lo fwe, nu é fi nu ke ege é kejkonen ke bonyii le nteen emum ewéé. ¹³ Geenən, wee wvú nu ke ekuu shém egen ebuy fokemése nu wvú nu ke eboy. ¹⁴ É bó kéjke ké keeke efewcé saaka wvú jee wvun wvu ekume bvunfon bvuu Nyo' le egen ebuy yí ekole ke nshé le kecii é bitum bicii eyuw, nonən é wonj se keeke eka.

*N'yéyi ekume kefew ke ngéw wvu baay e
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ Nonən seke ben é yén é kemaante ke fiéé le ké nulo ejin bvudvuu ké wee ntum Nyo' wvú Dania to jemýé ekume kí, é kí leeme wase yew ncese le, (wee wvú taanjke njwa' wvun eyuw fin ntay.) ¹⁶ É bonyii bó nu Judea mum féé ben yí dikum e. ¹⁷ Fo wee wvú nu é yew me dioo é shii bvuu ley keejo fiéé fi nu yew ké. ¹⁸ Fo wvú nu wéne ebvuu ekfulé le wen egen ejo ndvu ye yí buléén ké. ¹⁹ Ngéw wvu baay édiuw yoya le nu ke enu wvu bokéne bó nu bó difue, noo bó yamsee boom e. ²⁰ Ben ebunléé le fo kenléwte kin ke enu é é nu kefew ke nffum e, kéneé diuu di mbam e ké, ²¹ njefo ngéw wvu baay nu ke enu kefew kekie le, é kfuu wvuwe ngéw ke baa yuu nu wase é kéw no wonj to kéwéé é to é buy keseen e, é ké kfuu wvuwe bécé ke ebvuu eyuu enu dvú ké. ²² É Nyo' to baa fafe édiuw é ngéw wvudvu, tu ké wee wvu wum mwaanj bee ke eboy ké. Geenən Nyo' nu é fafe édiuw yodvu nje bonyii bew bó wvú nu é caw. ²³ É nu ke edioo enu sekeie wee é jeme é ben le, ‘Ben etaa eyén, Mboyse wvú Nyo' to kawéé wvun fən!' Kéneé le, ‘Wvuwe fofe!’ Fo ben ebee ké. ²⁴ Ben ekeé le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bó Nyo' to kawéé, é bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwéem mvú témýi mvú dunjci mvungay mvubole, egee ten mwéem mvu diuw wvú yuméén e wvu le bó eléé bonyii é bó ejay je, léé naa noo bonyii bó Nyo' nu é caw, fən é je nu dvú. ²⁵ Ben eyéke eyuw, me nu é nsee wase mwéem mvun é ben é mvú se keeke ekooyi. ²⁶ Nonən, é bonyii ne é no gayte é ben le, ‘Ben etaa eyén, Mboyse wvú Nyo' to kawéé we

ɲkpwaante,' fo ben egen jó ke. Kεεε le, 'Ben etaa eyen, wvuwe yew ente,' fo ben ebee bó le ke. ²⁷ Ben ekeè le no jan ké lawte we é keba ke diuu sane le, ba gen buy jó diuu seeyi, nu ke lenjen no nto wee wvu diee nu Waawee nu ke enu. ²⁸ 'Naa fεε fò kenjpwε ke fiεε le nu, nu ke fò fò bonguluj nu etaashi.'

Ekume no Jisos nu ke eto
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Kan mwaanj seke kefew ke ngεw wvu baay wvun e ε to wase ε fey, é diuu ne esεse ejime, kpwee saa ebvuu ebaa ke, é jón ene fowe egbwεken, é mwεem mvu fowe mvunciim mvú kenjke mvungay eshiike. ³⁰ E nciise wee wvu diee nu Waawee emum ebuynen yí ebule le. E bitum bicii bi yí nshe le emum ekew effule lo bó kpwe. Bonyii nu ke eyen no wee wvu diee nu Waawee shiile too é kembεw e fowe bó mvungay no bvukuke bvú baay. ³¹ Sonj yi baay nu ke edioo ε jeme foweεwe, é wvu emum eciinse bonceendaa bew é bó egen εbuw ε wonj yo εna le noo fowe, ebaance bonyii bew bó wvu nu ε caw.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Ben eyeyi fiεε yí kenjgwun e. Tíew ye ké bocí, é bibε ekew etεεke yí dvú le, é ben mum kiεε le ekfuj kumene wase. ³³ E nu ke lenjen no ben nu ke edioo ε yen mwεem mvun e mvunciim, é ben emum ekieε le wvu nu wase nceencee naa wase é yew fwese. ³⁴ E me ensee é ben keceey le ke enjgokε ke keseen kin nu ke eka sε mwεem mvun mvunciim ε kooy wase ke. ³⁵ Ebule bó nshe nu ke eka, geenεn ke diεw yem nu ke eyuu eshiw ke.

Ke wee nu dvú wvu kee diuu di Jisos nu ke eto ke

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ Ke wee nu dvú wvu kee diuu didvu kenε kefew ke. Ke naa bonceendaa bo Nyo' le bo fowe kenεe Waa Nyo' kee ten ke. E kee ke Nyo' Ice wvu emben. ³⁷ Ke lenjen no fi to nu kefew ke Noa' le nu ke no fi nu ke enu seke wee wvu diee nu Waawee kaase too. ³⁸ E to nu ε joo baa yinjen wase yí ekole ke nshe le, ε bonyii nu fibole diekene bvuu wukene, ε bokεne bó bolemse taashi bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bó bó, ke gen buy diuu di Noa' to leyεε é nguw e, ³⁹ ε bonyii bodvu yaa kee fiεε fi nu ekooy ke, gen buy seke joo to yinjenεε yí nshe le, kuu bó bocii gen dvú. E nu ke lenjen no fi nu ke enu diuu di wee wvu diee nu Waawee nu ke eto le. ⁴⁰ Bolemse hofεε nu ke enu wεne, é bó ejo mwaanj é mwaanj esheε. ⁴¹ E bokεne hofεε nu ke egooke bvulem fodien, é

bó ejo mwaanj é mwaanj esheε. ⁴² Nonen, ben emum ecεytε njefo ke ben kee diuu di Tata wene nu ke eto ke. ⁴³ Ben ekeè le é cee yew kee kefew kè coonj nu ke eto entan, é wvu ecεyte, wvu saa ke ecine é bó eto enjogoy yew ye ke. ⁴⁴ Fí ε mum ε no nu le, ben ten kenjke keecεytε njefo wee wvu diee nu Waawee nu ke eto é kefew kè ben yaa kee ke le.

N'yeyi ekume waa lemme wvu keceey noo wvu yaa nu ke wvu keceey
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Waa lemme wvu nu wvu keceey bvuu kenjke bvufee nu wvu la? Ke é nu wvuwe wvu cee ekole we nu ε gεε wvu le wvu etaalé fò yew ye le, le kefew ke edioo ε kocen, ε wvu nya mwεem mvudien mvu boom bo lemme le é bó le? ⁴⁶ Njonj wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuwe wvu cee ekole we nu ke edioo etoo eyen é wvu gee lemme lenjen no wvu beε kegee. ⁴⁷ E me ensee é ben keceey le cee ekole we nu ke ebense wvu é wvu etaalé fò mwεem mwew e mvunciim. ⁴⁸ Geenε é waa lemme wvudvu ne ε no nu wvu kenjke kenje kè befe, ε jeme é ekole kew le, 'Ke cee ekole wem nu ke eyanjen ekase eto ke', ⁴⁹ ε mum ε kew ε no suunjke boom bo lemme le bomew bó bó lemte, diekene bvuu wukene bó bonyii bó wuwte mbvuum, ⁵⁰ tu cee ekole we nu ke ene esεse ebuynen diuu dimew di wvu yaa be kpwaake le noo é kefew kè wvu yaa be kee le ke. ⁵¹ Wvu nu ke edioo ε buynen nonen, emum enya ngεw é waa lemme wvudvu, eciinse wvu é wvu egen enu ngoo bonyii bó jemyi jεey, gee jεey e, ε é no fò fò bonyii nu ke ebee le njeci bigew."

25

Ngan ekume ngón bokεne bomew yuufe

¹ "E nulo é bó emum efewsen bvunfon bvú fowe bó ngón bokεne bomew yuufe bó to joε bin'yεese bibole, buy keegen efiisen cee bvujen mvu. ² Bó to nu nonen ε bo botin nu biyuj, ε bo botin feefene. ³ Fi nu le bó to nu biyuj to dioo jo bin'yεese bibole fanε yaa jo mεem momew ke, ⁴ geenεn ε bó to feefene jo bibole bin'yεese jo mεem momew mbew yí dvú le. ⁵ E bó gen no cεyte cee bvujen wvudvu, ε wvu no dvuyte keeto, ε nyii mum ne no yεεke bó, ε bó mum lefe. ⁶ E é ke no nu entan entelen, ε bó ne yuw e wee wvule le, 'Eeeee, ben etaa eyen, cee bvujen wvun εεε! Ben ebuy eto efiisen wvu lεεε.' ⁷ E ngón bokεne ba bocii mum ja we bense bin'yεese bibole. ⁸ E ngón bokεne bó to nu biyuj ba gay é bó to feefene ba le, 'Ben enya ke bese

24:28 Job 39:30; Mwm 19:17-18 24:29 Yesa 13:10; 34:4; Aga 2:6, 21; 2Bi 3:10, 12; Mwm 6:12-14 24:30 Saka 12:10-14; Dan 7:13-14; Mat 24:27; 26:64; Mak 14:62; Mwm 1:7 24:31 13:41; 1Kol 15:52; 1Tes 4:16 24:34 16:28
24:36 Lem 1:7 24:37 Kenj 6:11-13; 7:7-13; 2Bi 3:6 24:42 24:44, 50; 25:13; Mak 13:33, 35; Luk 12:40; 21:36
24:43 1Tes 5:1-2; 2Bi 3:10; Mwm 3:3 24:45 25:21-23 24:48 2Bi 3:4 24:50 24:42 24:51 8:12 25:1 Luk 12:35-36

bô mæem monen momew. Bin'yeesê bisese shiile wa lo.' ⁹ Geenen ε bô to feefene ha tfuse le, 'Kε è nelo é mó ekocæn fô beene le bocii kε. Ben egæn ε è nu fô bonyii bô geese le, eguy monen.' ¹⁰ No bô to gene keeguy, ε cee bvujen mun shεε fese. E ba bô to nu ε seyse wase ye ε no cεyte, mum gen ley bô wvù yew nkaw bvujen e, ε bó mum faa kembun. ¹¹ Ejim jodvu ε ngón bokεne bomew ba bô to genεε keeguy mæem fεse, leem ê yew fwese no gayte le, 'Cee εkole, cee εkole, yene kembun é bese eley.' ¹² Geenen, ε wvù tfuse ê bó le, 'E me ensee é ben kecεεy le kε me nkεe ben kε.' ¹³ Fí ε mum ε no nu le, ben eseyse ye, ecεyté, njefo kε ben yaa kee diuu kenεε kεfew kè me nu nkε enkase nto kε.

Ngan ekumε boom bo lemme le botete (Luk 19:11-27)

¹⁴ Kefew kedvu nu ε fí nu ke enu diεwe wee mvu wvù to nu keegen ghane, tee boom bew bo lemme le gεε kpwaw we can yibole. ¹⁵ Wvù to nu ε nya mvu waa lemme bikele bi bigew e bitin, nya mvu bikele bifεε, nya mvu εkεle ke bigew e kemwaan. Wvù to nyaa kε bii no mvungay mvu wee le nu. No wvù nyæ nonen, mum laa ghane diew. ¹⁶ E waa lemme wvù to fiε bikele bi bigew e bitin mum gen lo kan mwaañ ge way dvù, die sεw bikele bitin. ¹⁷ E wvù to fiε bikele bifεε ge ten way, die sεw bikele bifεε. ¹⁸ Geenen, ε waa lemme wvù to fiε εkεle kemwaan we, gen fiεw cim fokuse nyilε bigew bi cee εkole we le bidvu fô.

¹⁹ E cee εkole boom bo lemme le bodvu ke laa ghane diε, gen ce jó baay. E wvù ke dioo kase to, mum tee boom bew bo lemme le le bô bó ekpwanæn mwæem. ²⁰ E waa lemme wvù to fiε bikele bi bigew e bitin mum to wase bô bikele yuufe, gay le, 'Cee εkole, wo to nya me bikele bi bigew e bitin, taa eyen me nu ε nshεε ε nge way dvù, ε nkεnkε bimew bikele bitin é we jodvu.' ²¹ E cee εkole we gay é wvù le, 'Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvù jee bvuu nu wvu kecεey! Wo se nu ε shεε ε kiεε keetaa fô fiεε fi caan e nta. Nonen, me nu engeε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonkε bvυ cee εkole wo le.' ²² E waa lemme wvù biew bigew to nu bikele bifεε to ten, gay le, 'Cee εkole, wo to nya me bikele bi bigew e bifεε, taa eyen, me nu ε nshεε ε nge way dvù, ε nkεnkε bimew bikele bi bigew e bifεε é we jodvu.' ²³ E cee εkole we gay é wvù le, 'Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvù jee bvuu nu wvu kecεey! Wo se nu ε shεε ε kiεε keetaa fô fiεε fi caan e. Nonen, me nu engeε wo keseen é

wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonkε bvυ cee εkole wo le.' ²⁴ E waa lemme wvumvu we wvù to fiε εkεle ke bigew e kemwaan to ten, gay le, 'Cee εkole, me nkεe le wo nu wee wvù temyi ejim. Wo kè no gbweci ε wo baa jewe kε, baanci εgin ε wo baa le kε. ²⁵ Nonen me nse ε mum ε nfan ε ngen ε nyilε bigew biuw fokuse. Taa eyen, bigew biuw bin, jice.' ²⁶ E cee εkole we tfuse é wvù le, 'Wo nu waa lemme wvù befe, nu kenkpwen! Wo se kee le me nké no ngbweci ε me mbaa njewe kε, mbaanci εgin ε mbaa nle kε. ²⁷ No wo se kee nonen, tu wo se bee egεε bigew biem nfu wvu le seke me ε nkase enfi bigew biem bidvu bô sεw é we jodvu.' ²⁸ No wvù gay nonen, mum gay le bó efi εkεle ke bigew e kedvu é wvù, enya é wvù kenkε bikele bi bigew e yuufe. ²⁹ Le bó ekeé le wee wvù kenkε nu ε bó nu ke ebise é wvù ekenkε nteen. Geenen ε wee wvù baa kenkε, nu ε naa fi caan fi wvù kenkε nu ε bó nu ke efi lo é wvù. ³⁰ No wvù gay nonen mum gay le, 'Ben etfume kenεne ke waa lemme le kin é εjiwe le εkfun, fô bonyii nu ke ebeele ngeci bigew.'

N'yeyi ekumε nsaw wvu fokemese

³¹ E nu ke edioo enu kefew kè wee wvù diee nu Waawee kaase too é bvukuke bwew e, ε wvù too bô bonceendaa bo Nyo' le bocii, é wvù emum eshii yí kawla we bvukuke le. ³² Bitum bicii bi yí εkole ke nshε le nu ke ebaance é wvù fwe, é wvù emum egaw bó diεwe no wee ncey ké gaw njée bvuse é biε tewe le. ³³ Wvù nu ke egεε njée εbo ecεey, gεε biε tewe εbo εnkorko. ³⁴ Wvù wvù Nfon nu ke emum egay é ba bô nu εbo ecεey le, 'Bonyii bô icem nu ε lanj kombonan yí bó le, ben eto ekenkε bvudvuu ente jo bvunfon bvù wvù to seyσεε fô ben e ε kew no bô to bomεε woj, ³⁵ njefo jenj to yuu me, ε ben nya me bó mwæem mvudien. Kendonj to yumte me, ε ben nya me bó fiεε ε me nj'wu. Me nto nu tolo, ε ben fiisen me. ³⁶ Me nto nu kenyi kencimte, ε ben jise ndvu yí yem e. Me nto ncmte ε ben to gay me le. Me nto nu yew ncaw e, ε ben to gay me le.' ³⁷ Wvù nu ke edioo ε gay nonen, é bonyii bo teyete bodvu emum ebife é wvù le, 'Tata, é nu seke la wvù bese to yeneε wo le ε jenj yuu wo, ε bese nya mwæem mvudien é wo, kenεε seke la wvù kendonj to yumte wo ε bese nya fiεε ε wo wu?' ³⁸ E nu seke la wvù bese to yeneε wo le ε wo nu tolo, ε bese fiisen wo, kenεε kenyi kencimte, ε bese jise ndvu yí yo le?' ³⁹ E é nu seke la wvù bese to yeneε wo le ε wo cmte kenεε nu yew ncaw e, ε bese to gay wo le?' ⁴⁰ Nfon nu ke emum etfuse é bó le, 'E me ensee é ben kecεey le no ben to gεε mwæem mvun, kε naa fô wee wvu caan

25:10 9:15 25:11 Luk 13:25 25:12 7:23 25:13 24:42 25:14 Mak 13:34 25:15 Lum 12:6 25:19 18:23 25:21 24:45-47; Luk 16:10 25:29 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26 25:30 8:12 25:31 16:27 25:31 Dito 33:2; Saka 14:5; Mat 16:27; 19:28; 1Tes 3:13; Jut 14 25:35 Yesa 58:7 25:40 Bngn 19:17; Mat 10:40, 42; 12:50; 28:10 25:41 Jut 7; Mwm 20:10, 15

boom bo bwεem e ban e, nu ε ben to ge ε è nu fô me le.’⁴¹ Nonen, wvù nu ke emum egay ε̄ ba bô nu εbo εηkoηko le, ‘Ben bô lon nu ε koo, ben enε lo ε̄ me ε̄jise, egen eley ηguv wvù mεy lo wvù bô to seyseε fô dεwle bô bonceendaa bew e,⁴² ηjefo jεη to yu me, ε ben fanε yaa enya me bô fiεε fidien ke. Kendonj to yumte me, ε ben fanε yaa enya me bô fiεε ε̄ me ηj’wu ke.’⁴³ Me nto nu tolo, ε ben fanε yaa efisen me ke. Me nto nu kenyi kencimte, ε ben fanε yaa εjise ndvu yî yem e ke. Me nto ncamte, mbvuu no nu yew ncaw e, ε ben fanε yaa eto egay me le ke.’⁴⁴ Bô tεn nu ke emum bife ε̄ wvù le, ‘Tata, ε̄ nu seke la wvù bese to yεnεε wo le ε̄ jεη yuu wo, kenεε ε̄ kendonj yumte wo, kenεε ε̄ wo nu tolo, kenεε kenyi kencimte, kenεε camte, kenεε yew ncaw e, ε bese fanε yaa efi wo ke?’⁴⁵ Wvù nu ke emum etfuse ε̄ bô le, ‘E me ensee ε̄ ben keceεy le, no ben to baa ege mwεem mvun, ke nna fô wee wvu caan boom bo bwεem e ban e, nu ε ben to baa ege ε̄ è nu fô me le ke.’⁴⁶ Boba bonyii nu ke emum egen eley ηgεw wvù mεy lo le. Geenen, ε̄ ba bô nu tεyete egen eley fibole ε̄ è nu nshii wvù mεy lo le.”

26

ε̄ bô kaa mvunarj ε̄ Jisos ε̄jim

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ ε̄ Jisos ke jeme mwεem mvun mvunciim mεse, gay ε̄ boom bew bo ηgoo le le,² “Ben ekeε le ε̄ shεete wase ε̄diuw ε̄faa, ε̄ emum enu Nkaw Danεfey, ε̄ bô nu ke emum enya wee wvù diee nu Waawee kan bonyii le ε̄ bô eta yî kentam e.”³ Ke kefew kedvu le, ε̄ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj mum gen baance ye ε̄ntow Kayfas wvù to nu ε̄kolε ke bocee ncese le,⁴ mum cu ntarj no bô nu ke ewεenten se koo Jisos, eyu.⁵ ε̄ bô dioo cu nonen, gay le, “Fo beene emom fiεε fin kefew ke Nkaw e ke, ηjefo ε̄ beene mom lo, ε̄ fi eto bô diuw ε̄ bonyii entelen.”

ε̄ kpwoon mvu yefe Jisos bô nfiey wvù shfuunjkene Betani

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ ε̄ Jisos ke no nu ntεw wvù Betani le, yew dvu Semon wvù wee ntun wvu baay.⁷ ε̄ bô ke shii no diekene, ε̄ kpwoon mvu nε ley bô fikaa fimew ε̄ bô kene bô tε,* ε̄ è nu fi nfiey mvu wvù shfuunjkene le, ε̄ wvù lumte naa baay, mum fuce yî ε̄kolε ke Jisos e.⁸ ε̄ boom bo Jisos e bo ηgoo le yεn nonen ε̄ fiεε fidvu ton’ye lo bô. ε̄ bô gay le, “Wvù nyεw bô nfiey wvun nen nje la?”⁹ Bô be nelo egese nfiey wvun bigew nteen, enya bigew bidvu ε̄ bonyii bo kefufe le.”¹⁰ Geenen, ε̄ Jisos kiεε ηkpawace wvubo, gay ε̄ bô le, “Ben nyaa

ηgεw ε̄ kpwoon wvun nje la? Wvù nu ε̄ ge ε̄ è nu fiεε fi jee fô me le.¹¹ Ben ekeε le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε̄ bô sekecii, geenen ke me nu ηke enu beene sekecii ke.¹² Wvù fuci nfiey wvun yî yem e nen seysee lo me no bô nu ke edwey me.¹³ ε̄ me ensee ε̄ ben keceεy le naa fεε fô bô nu ke efewci saaka wvù jee wvun yî ε̄kolε ke nshε le kecii nu ε̄ fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε̄ bô nu ke esenje tεn, keekumyi wvù.”

ε̄ Judas gese Jisos

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

¹⁴ ε̄ wee mvu ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvù bô to teje le Judas Iskaliot mum nε gen fô bocee ncese bo baay baay,¹⁵ bife ε̄ bô le, “ε̄ me nya Jisos can yene le, ε̄ ben enya la ε̄ me?” ε̄ bô mum tarj bigew mbaanshε bi bô kene bô ketwaa kε̄ baa, nya ε̄ wvù.¹⁶ ε̄ kεw sekekie le, ε̄ wvù mum kεw no gomte je yî wvù nu enya Jisos jô can yibole.

ε̄ Jisos bô boom bew bo ηgoo le die Nkaw Danεfey

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

¹⁷ ε̄ è ke dioo nu diuu di fwe di Nkaw Blεεd wvù bô baa gεε Fintunjεen jô, ε̄ boom bo ηgoo le bo Jisos e to fô wvù le, bife ε̄ wvù le, “Wo gomte le bese egen eseyse fô wo nu edie Nkaw Danεfey ε̄ è nu fεε?”¹⁸ ε̄ wvù tfuse ε̄ bô le, “Ben egen ε̄laante, eyen key e, egay ε̄ wvù le, ‘Wee N’yεeyi gayte le kefew kewene nu ε̄ kocεn wase. Wen nu edie le Nkaw Danεfey bô boom bowene bo ηgoo le ε̄ è nu ε̄ wvù yew.’”¹⁹ ε̄ boom bo ηgoo le bodvu gen ge ke no Jisos be gay ε̄ bô, mum seyse mwεem mvudien mvu Nkaw Danεfey e dvù.²⁰ ε̄ è ke no nu ekiεguu, ε̄ wvù shii bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε keediekene.²¹ ε̄ bô dioo diekene, ε̄ wvù nε gay ε̄ bô le, “ε̄ me ensee ε̄ ben keceεy le, wee mvu ben e nu egese me.”²² No wvù gay nonen, ε̄ boom bew bo ηgoo le nε no nu yii yii baay, mum kεw no biwci ε̄ wvù mwaan mwaan le, “ε̄ nu me le Tata?”²³ ε̄ wvù tfuse ε̄ bô le, “Wee wvù nu egese me nu wvù nu ε̄ lese ebo ε̄ shuw e bee wvù.²⁴ Wee wvù diee nu Waawee nu ke egen ke no bô to sanεε ekumε wvù. Geenen, ηgεw wvu baay nu fô wee wvù gese wee wvù diee nu Waawee le. Fî to bee ejee fô wvuwe wee le baay fεn ε̄ bô to baa eboo wvù ke.”²⁵ ε̄ Judas wvù to nu keegese Jisos bife tεn ε̄ wvù le, “ε̄ nu me le Wee N’yεeyi?” ε̄ Jisos gay ε̄ wvù le, “Wo nu ε̄ jeme bô diuw wo.”

25:46 Dan 12:2; Jon 5:29; Jem 2:13 26:1 7:28 26:2 16:21 26:4 21:46 26:6 Luk 7:37-38 * 26:7 Fikaa fin nu ε̄ bô to kene bô tε di bô teje le «alabaster». 26:11 Dito 15:11 26:15 Ksm 21:32; Saka 11:12; Jon 11:57; 13:2
26:17 Ksm 12:1-20 26:20 Jon 13:2, 21-30 26:23 Mben 41:9 26:24 Mben 22:7-8, 16-19; Yesa 53:9

Ɛ Jisos bô boom bew die ntaashε

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25)

²⁶ No bô to diekene, ε Jisos ne jo blæed, nya keyoone ε Nyo', mum guushε nya ε boom bew bo ngoo le gay le, "Ben eko edie, fin nu ye yem." ²⁷ Ɛ wvú mum jo ten fiko, nya keyoone ε Nyo' mum nya fiko fidvu ε bó gay le, "Ben ewu bocii. ²⁸ Fin nu elæmε kem kε Nyo' gbwo monkan dvú kí ε buy nje wee nteen, wvu le wvú elæshε bibefε bibole. ²⁹ Ɛ me ensee ε ben le kε me mbεε nke embvuu enj'wu mbvuum mo twenj kete kε lane le man ε kεw keesen e, ε gen ε buy diidu di me nu nke enj'wu mó monfem beene ente jo bvunfon bvú Icem e kε." ³⁰ Ɛ Jisos bô boom bew bo ngoo le ke mæse, yem nkíee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

Ɛ Jisos gay le Bitu nu ke ema wen

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ No Jisos bô boom bew bo ngoo le to gene, ε wvú nε gay ε bó le, "Entanj jo eben nu ε ben bocii nu ke etfuw bikaa ε me ejim nje fiεε fi nu ke ekooy bô me. Ɛ nu no bô nu ε sanj ε Nyo' gayte le, 'Me nu enke en'yú ncey njée ε ngoo njée esaanjken.' ³² Geenen, seke Nyo' ε bvuse me yí kpwe le, ε me ensa fwe jo ben Galilee." ³³ Ɛ Bitu mum gay lo fiew ε wvú le, "Ɛ bonyii bocii cim tfuu lo bikaa ε wo ejim nje fiεε fi nu ke ekooy bô wo, tu kε è nulo ε me nke en'yuu entfuw bikaa ε wo ejim kε." ³⁴ Ɛ Jisos gay ε wvú le, "Ɛ me ensee ε wo kecey le entanj jo eben jan, nu ε nyimshie nu ke enu le yí etonj, ε wo ε ma wase me bokanj botate." ³⁵ Ɛ Bitu gay ε wvú le, "Ɛ è cim nu naa le me nu enkpwe lo bee wo, tu kε è nulo ε me en'yuu ma wo kε." No wvú gay nonen, ε boom bo ngoo le bo Jisos e bomew ba bocii gay ke ten nonen.

Ɛ Jisos bunle Gεsemane

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ɛ Jisos bô boom bew bo ngoo le ke gen ley fô wεε ketaanj wvumew e, ε bó teje le Gεsemane, ε Jisos gay ε boom bew bo ngoo le le, "Ben eshii fen ε me en'wawce ecej nene embunle." ³⁷ Ɛ wvú jo Bitu bô boom bo Sebædee le bo bofεε, ε bó bó gen. Ɛ wvú kεw no nu yii yii, ε fitele fiew buuke. ³⁸ Ɛ wvú mum gay ε bó le, "Fitele fiesh nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben eshεε fen ε beene eεyte." ³⁹ No wvú gay nonen, mum hεnce gen fwe caan, gbwe tum bvushiw fokuse mum bunle le, "Icem, ε je nu dvú yí è nulo ε wo ege ε fiko fi ngεw e fin efey sε me ε n'wu, ε wo ge. Geenen, fo wo ege no ε shieele me

kε, gεε no è shieele wo." ⁴⁰ Ɛ wvú ke nε kase tu jim fô boom bew bo ngoo le, yem ε bó leete. Ɛ wvú bife ε Bitu le, "Fi nu le kε è nulo ε ben eshii we ebuy ntam kefew mwaanj e? ⁴¹ Ben enú we, bunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben. Ɛ nu kecey le fitele koonke lo, geenen ε nyam ye wεeyi." ⁴² Ɛ wvú bvuu kase gen yí bokanj bofεε le bunle le, "Icem, ε è fen nu le kε fiko fin nulo efey sε me ε n'wu, ε wo ge ke no wo koonke." ⁴³ Ɛ wvú dioo ekase etu jim bvuu yem ε boom bew bo ngoo le leete njefo nyii to nu ε bó ejise. ⁴⁴ Ɛ wvú bvuu cine bó le, kase gen bvuu bunle yí bokanj e botete, bunleε jemyi kε ε è nu fiεε fi wvú be shee jemyi wase. ⁴⁵ Ɛ wvú bvuu kase tu jim fô boom bew bo ngoo le gay ε bó le, "Ben fen bεε ke leete lætene finen e? Ben etaa eyen, kefew nu ε kocen wase. Bó nu ε gese wase wee wvú diee nu Waawee ε bonyii bô befe. ⁴⁶ Ben enε we ε beene egænè. Ben etaa eyen, wee wvú gese me wvun ε wvú too wase."

Ɛ bó koo Jisos

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Kε no Jisos to bεε jemyi nonen, ε Judas wvú to nu wee ngoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynen. Wvú to too bó kebombom ke bonyii le ke baay, ε bó kenke nyó bó bibuse, ε è to tum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô saake wonj. ⁴⁸ Ɛ to nu ε wee wvú to geseε Jisos to seyse wase nciise bó bonyii bodvu gay le, "Wee wvú me nu nke engay wvú le, embam enjocε, nu wvú, ε ben emum ekoo." ⁴⁹ No bó bó toε, ε wvú mum gen lo fô Jisos e kanj mwaanj gay wvú le le, "Me ngayte wo le Wee N'yεeyi." No wvú gay nonen, mum bam wvú njocε. ⁵⁰ Ɛ Jisos gay ε wvú le, "Nsaa yem, gεε lo fiεε fi wo to keege." Ɛ bonyii ba mum gen lo fô Jisos e koo wvú, ghej. ⁵¹ Ɛ fi kooy le wee wvú wvú to nu bó Jisos to nu ε mum dvun nyo ye jem, cun kentuntanj ke nfwa εkolε ke bocee ncese le dvú, sum. ⁵² Ɛ Jisos gay ε wee wvudvu le, "Kase etfuse nyo jo jim fô bvudvuu bwew e. Ɛ keè le wee tfuu wvú cawse nyo we, nu ke ekpwe yí nyo le. ⁵³ Wo kpwaake le kε è nulo ε me enjay ε Icem eciinse bonceandaa bew fen kanj mwaanj bontfuke le, ε bó fele ngóo yuufe ncow fεε le? ⁵⁴ Geenen, ε me nε ε nje nonen, ε fi ke eghan nεε sε kooy no bó sanj ε N'wa' Nyo' le le fi kenke keenu?"

⁵⁵ Sekεkie, ε Jisos mum bife ε kebombom kiε le, "Ben to keekoo me ε no too bó nyó noo bibuse kε diεwε ben too keekoo ε è nu cooj e? Me nse nshee no diuu nu, ε me ε nshii yew ncese le n'yεeyi bonyii sε ben koo me

26:26 1Kol 10:16 26:28 Ksm 24:8; Yeli 31:31; Ibu 7:22; 9:15-20 26:30 Luk 22:39; Jon 18:1 26:31 Saka 13:7; Mat 26:56; Jon 16:32 26:32 28:7, 16 26:34 Luk 22:33-34; Jon 13:36-38 26:34 26:75 26:36 Luk 5:16; Ibu 5:7-8 26:39 6:10; 20:22; Jon 18:11; Ibu 10:9 26:41 Efe 6:18; Ibu 2:18 26:44 2Kol 12:8 26:45 Jon 12:23; 13:1; 17:1 26:50 Kεnεε le, "Nsaa yem, wo to keege la?" 26:52 Kenj 9:6 26:55 Luk 19:47 26:56 Mat 26:31; Luk 24:46

nje la? ⁵⁶ Geenen, fifin ficii jo bvudvu keege e fi eto ekocen ke no bonyii bo ntum Nyo' le to saŋee." E boom bo Jisos e bo ŋgoo le bocii mum laŋ wvú fó, fee lo.

E Jisos leem yew nsaw e

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ E bonyii bò to koolée Jisos mum jo wvú gen bó wvú fó Kayfas wvú cee ekole ke bocee ncese le. E bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le bó bonyii bò saake wonj to taashe wase fó. ⁵⁸ Bó to gene bó Jisos e Bitá bii lo ejim ncejole. E wvú gen buy naa lakfuléŋ ekole ke bocee ncese le, mum ley gen shii bó bonyii bò to ceyte la didvu keeyen no fi nu ke eghan eleem. ⁵⁹ E bocee ncese bo baay baay bó bonyii bocii bó saake bonsaw mum no gomte fiée fi mbiay e fi bó etey yí Jisos e wvu le bó eyu wvú. ⁶⁰ Geenen, faŋe yaa keŋke fiée ke, naa no bonyii nteen to cim too fwe bene jim nsaw mbiay. E fi ke ghan nen, e bonyii bomew bofee to leem fwe, ⁶¹ gay le, "Mbwe wvun se gayte le wen nulo esáw yew ncese Nyo' ekase ebom yí ediuw e eta." ⁶² E ekole ke bocee ncese le mum ja we bife é Jisos le, "Ke wo keŋke fiée keefuse le? Wo yuuke ke mwem mvú bonyii ban jemyi yí yo le?" ⁶³ E Jisos may diuw tfu. E ekole ke bocee ncese le kase gay é wvú le, "E diee di Nyo' wvú keŋke nshii le, é wo fen nu Mboysé wvú Nyo' to kawee wvú Waa Nyo', é wo see é bese." ⁶⁴ E Jisos tfuse le, "Fí nu no wo gay. Geenen é me ensee é wo le, ejim jo kefew kin nu e ben nu ke eyen wee wvú diee nu Waawee le, e wvú e shii é ebo ke eceey ke Wee wvú keŋke Mvungay e, ke ebvuu eyen no wvú too é kembew e fowe." ⁶⁵ E ekole ke bocee ncese le yuw nonen, mum saayé ndvú ye le, gay la, "Wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le. Shiee nu dvú wvú beene ebvuu egomte wee le wvú eleem fen ejeme fiée le? Ben nu e yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le. ⁶⁶ Ben e sumten le la?" E bó tfuse le, "E nu wee wvú bó eyu lo." ⁶⁷ E bó mum kew no cuyte ncej yí bvushiw bvú Jisos e, kfuné wvú bó mvunjo, suunke bó can gayte é wvú le, ⁶⁸ "Wo wvú nu Mboysé wvú Nyo' to kawee, ke geé kewee ntum Nyo' kuw keseen fó bese le. Ke see wee wvú suŋ wo."

E Bitá ma Jisos

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E to nu e Bitá e shii ekfunj lakfuléŋ e. E wan kpwoon mvu wvú to lemte fó, ne to mbew ye le gay é wvú le, "Wo ten bee ben e

Jisos wvu Galilee wvudvu." ⁷⁰ Geenen, e Bitá tun fwe dvu bonyii bocii gay le, "Ke me ŋkee fiée fi wo jemyi ke." ⁷¹ E Bitá mum ne buy gen no nu diuw kebuw e. E wvumvu wan kpwoon wvú to lemte ten fó, yen wvú le, mum jeme é bonyii bò to leemene fó le, "Wee wvun bee bó Jisos wvu Nasalet wvudvu." ⁷² E Bitá bvuu tun, lew lo gay le, "Ke me ŋkee wee wvudvu ke." ⁷³ E kefew ke dioo bvuu gen caan, e bonyii bò to leemene fó bence gen mbew Bitá le gay é wvú le, "Keccey, kecey wo nu ten wee mvu bó le, njefo njeme wo gene diewe wvubole." ⁷⁴ E Bitá mum kan, tee lon yí ekole kew e gay le, "Ke me ŋkee wee wvun ke." Kan mwaan e nyimshie mum tonj. ⁷⁵ E Bitá kume njeme wvú Jisos be jeme é wvú le, "Nyimshie ke enu le yí etonj, e wo e ma wase me bokan botete." E wvú ne fó buy ekfunj, bee kpwe baay.

27

E Judas shiim

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ E ekfunj ke dioo yuule too, e bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonj, shii cu ntaŋ ekume Jisos keeyu wvú. ² E bó mum kay wvú, jo gen nya can Baylet wvú wee sa' wvu é keba kedvu le.

³ E Judas wvú to gesé Jisos ke dioo yen le bó nu e leke le bó nu eyu wvú, e wvú kumen fitele fiew, jo bigew bi mbaanshe bie kase gen dvú keefuse é bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonj. ⁴ No wvú gen, gay é bó le, "Me nu e ŋge kebefé keengese wee e wvú baa keŋke jay ke." E bó tfuse é wvú le, "Fifé keŋke la keege bó bese? E kee wo fifé." ⁵ E Judas mwase bigew bidvu fokuse yew ncese le, mum buy, gen shiim. ⁶ E bocee ncese bo baay baay tace bigew bidvu gay le, "Bin nu bigew bi eléme le, e nci baa bee le bó egé bibin ntfu wvu yew ncese le ke." ⁷ E bó shii cu ntaŋ, gen guy gbwen wee mvu wvú bomte nsháan dvú le bó ke edweyte botolo fó. ⁸ E nu fiée fi bó teje gbwen wvudvu e to e buy e ben e le, "Gbwen eléme." ⁹ Fí to kooy nonen e fiée fi wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemye mum to kocen no wvú to gaye le, "Bó to nu e jo bigew bi mbaanshe bi é to nu kpaww we no boom bo Islael to seyse yí ekole kew e, ¹⁰ guy gbwen wee wvú bomte nsháan dvú, ke no Tata Nyo' to gaye é me."

E Jisos leem fwe dvu Baylet wvú wee sa' bala wvu Lum

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ No Jisos to leemee fwe dvu Baylet wvú wee sa', e Baylet bife é wvú le "E nu wo wvú

26:61 27:40; Jon 2:19; Lem 6:14 **26:63** Yesa 53:7; Mat 27:12-14; Mat 14:33; 27:40, 43; Luk 22:70 **26:64** Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27 **26:65** Ktj 14:6; Esl 9:3; Lew 24:16; Jon 19:7 **26:67** Yesa 50:6; 53:5 **26:68** 21:11 **26:75** 26:34 **27:3** 26:15; Lem 1:18-19 **27:6** Dito 23:18 **27:9** Saka 11:12-13; Yeli 32:8-9 **27:11** 2:2; 27:29, 37, 42; Mak 15:2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23:3, 37-38; Jon 1:49; 12:13; 18:33, 39; 19:3, 15, 19, 21 **27:12** Jon 19:9; Mat 26:63

Nfon Bojuu le?" E Jisos tfuse le, "E nu no wo gay." ¹² Geenen, e bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won ke dioo ke w keeteyte mwεem yi ye le, e wvú fanε yaa bvuu tfuse fiεε ke. ¹³ E Baylet mum bife ê wvú le, "Ke wo yuuke kfuu mwεem mvun mvú bô jemyi yi yo le le?" ¹⁴ Geenen, e Jisos fanε yaa tfuse fiεε ê wvú naa ke fimwaan ê mvú bô teyεε yi ye le ke. E wee sa' wvudvu taa nen e diuw yum wvú baay.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

¹⁵ E to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danfey e, e wee sa' wvun bvuse wee mwaan yew ncaw e wvú bonyii gomte le wvú ebvuse. ¹⁶ E to nu kefew kedvu le, e wee mvu nu yew ncaw e, e bó ké no kee wa lo wvú yi gee di befe le, e diee diew nu le Balabas. ¹⁷ E bonyii ke dioo to tase, e Baylet bife ê bó le, "Ben gomte le me embvuse e ε nu yεε yew ncaw e? Ben gomte le me embvuse Balabas, nuu Jisos wvú bó teje le ε nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε le?" ¹⁸ Wvú to biite nonen njefo wvú to kee lo le bó to nya Jisos can wen e ε ε nu njefo bó to bene kendorj bó wvú. ¹⁹ E keebvuu bise fó nu e seke wvú to shiileε wase fó bó ké no saake bowsaw, e kpwese tum ntum fó wvú le gay le, "Fo wo ege fiεε bó wee wε ke. E nu wee wvu teyete. Me njemyi nen njefo εfiεε nu e njinsen bó me entan eβen baay kómε wvú." ²⁰ No Baylet bifeε nonen, e bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won bεyse bonyii le bó egay le wvú ebvuse e ε nu Balabas, elese lo Jisos. ²¹ E wee sa' bvuu nε bife ê bó le, "Wee wvú ben gomte le me encine ente jo bonyii bo bofεε ban nu wvú la?" E bó tfuse le, "Balabas." ²² E Baylet bvuu bife ê bó le, "E me ndioo e ncine nonen, enge nεε bó Jisos wvú bó teje le Klistu?" E bó bocii gay le, "Bó eta lo wvú yi kentam e." ²³ E wvú kase bife le, "Bó eta wvú nje la? Fiεε fi befe fi wvú ge nu la?" E bó bvuu no wamte gene ke lo fwe le, "Bó eta lo wvú yi kentam e."

²⁴ E Baylet ke dioo yen le ke je nu ke, le é wen lumtene bó fiεε fin, e diuw ke ene ebuy. E wvú fi joo, cuke can ye dvú fwe dvu kebombom ke bonyii le gay le, "Ke εbo kem nu fó kpwe wee wvun e ke. E kee ben dvú." ²⁵ E bonyii bocii tfuse ê wvú le, "Eε, cine é eleme kew enu yi bikuu bisεε le noo yi boom bosεε le." ²⁶ E Baylet mum bvuse Balabas no bó to gomte, gay e bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yi kentam e.

E bonyii bo nci le no sεwse Jisos
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ E bonyii bo nci le bo wee sa' le mum jo Jisos ley dvú entow we le fô bó to teje le Bletolium, mum kum kebese ke n̄ḡoo bonyii bo nci le kecii e kí tase gem Jisos keεkeε. ²⁸ E bó baayε ndvú ye, jo ndvu bvunfon yi yeεle shfuse yi ye le, ²⁹ mum lu kefo ke bvunfon e e kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa, mum nya nkéw ê εbo kew ke εceεy e le ε nu ketoomε. E bó mum no too n̄gvuumene ê wvú fwe sεwse wvú gayte le, "Biaa kembraan! Nfon Bojuu!" ³⁰ No bó gee nonen, no cuyte ncεj yi ye le, fi nkéw wε shele wvú dvú fofa. ³¹ E bó ke sεwse wvú nonen mεse, mum baa ndvu bvunfon ye, jise wase e ε nu ndvú ye yi ye le, mum jo wvú keegen eta yi kentam e.

E bó ta Jisos yi kentam e

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² No bó to gene, buynen yi wee mvu wvu é kelaante kε Selin e ε diee diew nu le Semon. E bó kan wee wvun e wvú tuu kentam ke Jisos e. ³³ E bó ke gen buy bvudvuu bvumew e e bó teje le Golgota, (ε diee din nu le N̄gbwow Ekole,) ³⁴ e bó mum nya mbvuum ê wvú e bó e fysen bó fiεε fimew e fi cewcewe diεwe lele le wvú ewu. Geenen e wvú dioo mom, fan keewu. ³⁵ E bó mum ta wvú yi kentam e, jo ndvú ye tum kan dvú keegaw é bikuu bibole. ³⁶ No bó ge nonen mum shii fó no cεyte wvú. ³⁷ E bó sanj n̄wa' wvú dunji fiεε fi bó tae wvú yi kentam e nje fi, mum ta yi kentam e é we jo ekole kew e wvú nu le, "Wvun nu Jisos, Nfon Bojuu." ³⁸ E bó ta ten bocoon bofεε yi bintam e bó bo Jisos, wvumvu εbo εceεy, wvumvu εbo εn̄konko jo Jisos. ³⁹ E bonyii no fele yene Jisos e mεeke lo bikuu, baale wvú bó boncun, ⁴⁰ gayte le, "Wo wvú se nu keeke esáw yew ncese ekase eyoo yi εdiuw e eta, ke fi le ekole kuw! E wo fen nu Waa Nyo', é wo shii yi kentam kie le." ⁴¹ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bó dunji bonci noo bonyii bô saake won no sεwse ten wvú gayte le, ⁴² "Wvú se fi bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole nkun̄j. Ke wvú nu Nfon bonyii bo Isael. Wvú eshii le yi kentam e keseen é bese emum ebee wvú le. ⁴³ Wvú se gεεle ekole yi Nyo' le. E Nyo' fen koonke wvú, é wvú fi le wvú keseen no wvú se duu le wen nu Waa Nyo'." ⁴⁴ E bocoon ba bó bó to tae yi bintam e bó bo Jisos, no baale ten wvú bó boncun ke nonen.

E Jisos kpwe

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ E diuw ke ben leke, e εkfuj nε jiim won tfuu gen buy didiui ditεte εmvunsheej. ⁴⁶ E

27:19 Luk 23:47	27:20 Lem 3:13-14	27:24 Dito 21:6-9; Mben 26:6	27:25 Lem 5:28	27:26 20:19	27:28
Luk 23:11	27:29 27:11	27:30 26:67	27:35 Mben 22:18	27:37 27:11	27:38 Yesa 53:12
27:39 Mben 22:7-8; 109:25	27:40 26:61, 63	27:42 27:11	27:43 Mben 22:8; Mat 26:63	27:45 Amo 8:9	27:46 Mben 22:1

è ke no nu ke diewe didiuru ditete le, ε Jisos ne fun foweewe le, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Fi nu le, “Nyo' wem, Nyo' wem, wo lan me nen nje la?” ⁴⁷ ε bonyii bomew bô to leeme fô dioo yuw, gay le, “Wee wvudvu teje Elayja.” ⁴⁸ ε wee mvu bô le mum lwetε lo kan mwaaŋ jo kuca, ffum ê mbvuum mo ngbwayngbwayi le, bon yî fite le neke le wvú ewu. ⁴⁹ Geenε ε bomew bonyii gay le “Ke leem nen ε beene eyen laa Elayja nu eto efi wvú le!”

⁵⁰ ε Jisos bvuu wam foweewe, ε keyoy kew mum buy. ⁵¹ ε fi ne kooy le, ndvu yi to gawsene yew ncese ente to nu ε sele entelenj kew fowe bow buy fokuse biba bifee. ε nshε shiw, ε eta wamken, ⁵² ε jém ten yene ye ε bonyii bô è to nu bo Nyo' le nteen bô to kpwekenεε wase mum kase buy yî kpwe le. ⁵³ ε Jisos ke dioo buy yî kpwe le, ε bonyii bodvu ne gen ê kelaante kê yuule le Jelusalem, ε bonyii nteen yen bô le. ⁵⁴ ε cee ekole bonyii bo nci le bô bonyii bô bô bô to nu fô ceyte Jisos ke dioo eyen no nshε shiw, bô fiεε ficii fi to kooyεε, ε nfan koo bô baay. ε bó gay le, “Kecey, kecey wee wvun se nu Waa Nyo'.” ⁵⁵ Bokene nteen to leeme ten fô ntamndwee taale. ε bokene ban nu bô to nen'yεε Galilee no bii Jisos e fici wvú. ⁵⁶ Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen noo Maalia wvú bwee jem bô Yosew, noo bwee boom bo Sebεdee le.

ε bó dwey Jisos

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ ε è ke no nu ekiεguu, ε cee kpaw mvu wvu Alimatia ne to ε diee diew nu le Yosew. Wvú ten to nu wee ngoo Jisos mvu. ⁵⁸ ε wvú gen yen Baylet e leke le wvú enya gvune di Jisos e ê wen ε wen egen edwey. Nonen ε Baylet mum gay le bó egen enya ê wvú. ⁵⁹ ε Yosew fi gvune didvu mum kule ê ndvu yi yuule le, ⁶⁰ mum gen jike ê jem yi ye le ε yî bæε fiε, ε wvú to cow jem yidvu yî kemaan e, mum binse kebwee ke te le ban diuw jem yidvu dvú, mum nene. ⁶¹ Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu we to nu fô, ε bó ε shii mbew jem yidvu le keba keki.

ε bó no ceyte jem Jisos

⁶² ε ekfun buy yuu, ε diuu di bó to ké no seysee mwεem mvu mbam wvubole ε fey wase, ε bocee ncese bo baay baay bô Bofalasi gen yen Baylet e, ⁶³ gay ê wvú le, “Wee wvu baay, bese kumyi fiεε fi wee mbiay we to jemyeε seke wvú to bæε dvú. Wvú to nu ε gay le, ε nu ke edioo ε buy εdiuw eta ε wen ekase ebuy yî kpwe le. ⁶⁴ No fi nu nonen, gayε ε bonyii egen ecεyte jem egen ebuy εdiuw eta, njefo bese fane le è nelo ε boom bew bo ngoo le ke ene egen econj gvune diew

enene dvú emum esenje ê bonyii le, ‘Wvú nu ε buy yî kpwe le.’ ε bó ge nonen, ε yiyin mbiay yi keseen efo efey lo yi fwe.” ⁶⁵ ε Baylet gay ê bó le, “Ben ejo bonyii bo nci le ε ben ε bó egen, ε ben egay ε bó ecεyte jem yidvu ntaŋ no è nulo ε ben ecεyte.” ⁶⁶ Nonen ε bó mum gen looce fen diuw jem, mum ge nciise yî te di bó to banεε diuw jem dvú, mum geε bonyii bo nci le bô ecεyte. *

28

ε Jisos buy yî kpwe le

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ ε diuu di mbam e ke fey, ε ekfunj ke no gbwekene too, ε è nu diuu di fwe yî kemaa le, ε Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu we gen keetaa jem. ² ε fi kooy le, nshε to nu ε ne shiw bô mvungay, njefo nceendaa Tata to nu ε shii we to binse kebwee ke te die di bó to banεε diuw jem dvú mum shii yî dvú le. ³ Nceendaa wvudvu nu ε bvushiw bwew to lawkene diewe jan e, ε ndvú ye baa nen bvuuu. ⁴ ε bonyii bô to ceyte jem ba yen wvú le fan baay, cinj nen kikikiki, gbwekenεε fokuse no jiimene diewe binjpwε bi bonyii le. ⁵ ε nceendaa Nyo' wvudvu gay ê bokene ba le, “Fo ben efané ke. Me ηkee lo le ben gomte ε è nu Jisos wvú bó se taε yî kentam e. ⁶ Ke wvú bæε fen ke, wvú nu ε buy wase yî kpwe le no wvú to gayεε. Ben eto eyen fô wvú se jiime. ⁷ Ben emum egen cekey esee ê boom bew bo ngoo le le wvú nu ε buy wase yî kpwe le, le wvú nu ε sa wase fwe dvunen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó. Ben eyeke eyuw, ben nu ε yuw wase no me nsenje ê ben.” ⁸ ε bokene ba mum ja fô jem cekey cekey bô nfan, geenεε kenjke ten njonj wvu baay, no lewte gene keegen see ê boom bo Jisos e bo ngoo le. ⁹ No bó to gene, ε fi kooy le bó bo Jisos to nu ε tasen, ε wvú gay bó le le, “Me ngayte ben e.” ε bó mum to mbew ye le, gbwe bam bikaa biew, wvum wvú. ¹⁰ ε Jisos gay ê bó le, “Fo ben efané ke. Ben egen egay ê boom bo bwεem e le bó egenε Galilee eyen me le jó.”

ε bonyii bô to ceyte jem see fiεε fi to kooyεε

¹¹ ε bokene ba ke ne dioo egene, ε fi kooy le bonyii bo nci le bô to ceyte jem bomew to nu ε ne gen elaanεε gen see fiεε ficii fi to kooyεε ε bocee ncese bo baay baay. ¹² ε bocee ncese bo baay baay bodvu mum kum bonyii bô saake wonj ε bó bó shii cu ntaŋ, mum ban diuw bonyii bo nci le ba bô bigew nteen, ¹³ gay ê bó le, “Ben egaytε ε bonyii le ben se leete boom bew bo ngoo le e se ε to ε conj gvune diew ε gen dvú. ¹⁴ ε ben senje nonen, fi ε ley bitem bi wee sa' le, wvú ε no gomte

27:48 Mben 69:21 27:51 Ksm 26:3; Ibu 10:19-20 27:54 14:33; 26:63; Mak 15:39 27:57 Dito 21:22-23 27:63 12:40 27:64 28:13 * 27:66 Nciise wvun to nu keege le fo wee efey lo fô ke. 28:6 16:21 28:7 26:32 28:10 12:50; Jon 20:17 28:13 27:64

keenya ɲɛw ê ben, é bese eseyse wvú, wvú saa ebvuu enya ɲɛw ê ben kɛ.”¹⁵ Nonɛn é bó mum fi bigew bidvu mum no seɲe kɛ no bó to gayɛɛ ê bó. Kenfɛ kedvu kin é mum é lam ente jo Bojuu é to é buy ebɛn e lɛ bó to coɲ lo gvune di Jisos e.

É Jisos tum bonyii bew yî woɲ e tfiu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Lem 1:6-8)

¹⁶ É boom bo ɲoo le bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanɲ mum nɛ ɣɛn Galilee, ben ɣɛn yî kum wvú Jisos to gayɛɛ ê bó le. ¹⁷ É bó díoo yɛn wvú le, wvum wvú. Geenɛn é bomew no marɲene wvú. ¹⁸ É Jisos bence to gay ê bó lɛ, “Bó nu é nya wase mvunɲay mvunciim mvu fowe noo mvu fokuse ê me. ¹⁹ Nonɛn, ben eɣɛn lɛ bitum e bicii, egeè é bonyii nu bonyii bem bo ɲoo le, eleeɛé bó ê joo ê diee di Nyo' Ice bô Wan noo Keyoy ke Yuule le. ²⁰ Ben eyɛɛyî bó lɛ bó egeè fiɛɛ ficii fi me nu é n'yɛɛyi ben dvú. Ben eyekɛ eyuw, me nu enu beene sekecii eɲɛn embuy naa kefew kè woɲ nu ke eka.”

Saaka wvù Jee wvu ekumε
Jisos no
Maaku
to Sañεε
Fiεε fi nu ê Njwa' Mak wvun
e

Saaka wvù jee wvù Mak to sañεε wvun dunji le Jisos nu wee wvù to gee mwεεm bvuu kenjke mvungay keejeme fiεε é fi enù no wvù jeme. Wvù to dunji mvungay mvun yí n'yεεyi we le bô keebvuuse bonceendaa bo dewle le, noo keelεshí bibefε bi bonyii le. Jisos to tenje ekolε kew le wen nu wee wvù diee nu Waawee, ε wvù ε to keenya ekolε kew keeboyse bonyii. Diee din nu di nu ê njwa' Dania le 7:3-14.

Mak yam ε sañ ε è nu ekumε mwεεm mvù Jisos to gee efey mvù wvù to jemýi. Biba bi fokemεse ke njwa' wvun e jeme ekumε mwεεm mvù to kooyε bô Jisos yí kemaa kew ke fokemεse le, efey mvunciim no bó to taε wvù yí kentam e, bô no wvù to buyεε yí kpwe le, ben we.

Bikuu bi mwεεm e ê Njwa' wvun e

- 1:1-13 Kenjεwεε ke saaka wvù jee ekumε Jisos e
 1:14-9:50 Lemme di Jisos e ê keba kè Galilee le
 10:1-52 É Jisos nε Galilee gen Jelusalem
 11:1-15:47 Kemaa ke Jisos e ke kemεse le mbew Jelusalem e noo Jelusalem
 16:1-8 Mbuy wvu Jisos yí kpwe le
 16:9-20 Ekumε no Jisos to dunjεε ekolε kew no wvù to buyεε yí kpwe le bô no wvù to benεε we

Saaka wvù Jon Nleseεjoo to fewci

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹Wvun nu saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu wvù Waa Nyo'. ²Wvù to kεw kε no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to sañεε ε Nyo' gayte le,

“Yekε eyuw, me nu njke enciinse wee wεm ntum é wvù esa fwe dvu wo, wvù nu egen euseyε je yo.

³Diεw wee fuunjke njkpwaante le bó euseyε je Tata, enεlé é yí enù teyey.”

⁴Nonen, ε wee mvu wvù bó to tenje le Jon Nleseεjoo ke mum ne buynen njkpwaante, no fewci é bonyii le bó ekumen mvuntelem mvubole, é wen elese bó é joo wvu le Nyo' elεεshe bibefε bibole. ⁵É bonyii mum no buyte é bontεw bo wonj wvù Judea le tfuu noo é kelaante kè Jelusalem e kecii gεne fô

Jon e, señε bibefε bibole, ε wvù mum leese bó é joo é Joo Joodan e.

⁶Jon to jiise ndvú ε bó kene bô yvúw nyam mi yí bó tenje le kamel, seenjke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam, diee ε è nu cúma bô ndonj. ⁷Wvù to fewci, gayte le, “Wee mvu too é me εjim kuuke fele me, ε me mbaa ncim enjkoceen keengvuwεε fokuse enfay laba we kε. ⁸Me nleese ben ε è nu é joo, geenεn, ε wvù nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

No bó to leseε Jisos é joo bô no Satan to momte wvù

(Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹Kε ediuw yoya le, ε Jisos nε Nasalεt é keba ke wonj e kè Galilee le, to ε Jon lese wvù é joo é Joo Joodan e. ¹⁰Kε no Jisos to buyte é joo nen, mum yen ε ebule yene ye, ε Keyoy ke Yuule no shiile too yí ye le diεwε ebembε le. ¹¹É diεw jeme fowe le, “Wo nu Waa wεm, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njonj bô wo baay.”

¹²É Keyoy ke Yuule mum ge lo kanj mwaan ε Jisos gen no cee njkpwaante. ¹³É wvù no nu jó yí ediuw e mbaanyε, ε Satan momte wvù. Wvù to nu jó nonen bô nyám yí njkpwaante, ε bonceendaa bo Nyo' le taale fô wvù le.

É Jisos tee bonyii bonεw le bó enù boom bew bo njoo le

(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴É bó ke nε koo Jon lese yew ncaw e. É è no nu εjim jodvu, ε Jisos gεn Galilee, no fewci saaka wvù jee wvù wvun Nyo' jó. ¹⁵É wvù no fewci, gayte le, “Kefew nu ε to wase ε kocεn, ε bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee. Ben ekumen mvuntelem mvunen, ebee saaka wvù jee wvun e.”

¹⁶É Jisos ke no fele mbew Mamase yí Galilee le, yen Semon bô waa bwee wvù Andulu le ε bó laanjke kεnsanj é mamase le, no njkienj wvuboo to nu byé yí koolεen. ¹⁷É Jisos gayt é bó le, “Ben ebii me le é me enge é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ¹⁸Kanj mwaan, ε bó mum cine binsanj bibole, no bii wvù le. ¹⁹É Jisos ke dioo kenjci gene fwe, yen Jem bô waa bwee wvun Joo e, bó to nu boom bo Sebedee le, ε bó bó nu é kekonj e tumci binsanj. ²⁰É Jisos mum tee lo ten bó. É bó cine icee bó le é kekonj e bô bonyii bó bó to joε é bó elemte bó le, mum no bii wvù le.

É Jisos bvuse keyoy kè yiile yí wee le
(Luk 4:31-37)

²¹É bô bo Jisos nε gεn é kelaante kè Kafana'um. É è ke no nu diuu di mbam e, ε Jisos mum gen lo yew bunle le no yεεyi bonyii dvú. ²²É bonyii no yuuke kenjke lo njhaw yí n'yεεyi we le, njefo wvù to yεεyi diεwε wee wvù kenjke mvungay mvu n'yεεyi le. Ke wvù to yεεyi diεwε no bonyii bó dunji bonci bo Nyo' le to ké no yεεyi ke. ²³Kε

sekedvu, ε wee mvu nε fese yew bunle yidvu le, ε è to nu wee ε keyoy kè yiile nu yí ye le. ²⁴ No wvú ley dvú, mum wam le, "Jisos wvu Nasalet, wo fi la è bese? Wo to keelεse bese le? Me nkee naa wo. E nu wo wvudvu wvú yuule wvú nε fò Nyo' le." ²⁵ E Jisos kan keyoy kè yiile kedvu, gay le, "Ban lo, buy yí wee wvun e." ²⁶ E keyoy kedvu mum ge ε wvú gbwe fokuse no taake, ε kí funj foweεwe, mum buy yí ye le. ²⁷ E bonyii yεn nonεn, ε diuw yum bó, ε bó no ghayte εbonebon biite le, "Fin nu la? E nu n'yεεyi mvu wvu fwε le? Wee wvun kenjke mvunγay kane naa noo biyoy bì yiile ε bì yuuke wvú le." ²⁸ Kan mwaan, ε saaka wvu ekumε Jisos saanjen gen bontew bocii bo è keba kè Galilee le.

E Jisos fε bonyii bo bincem e nteen
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ E Jisos ke buy yew bunle yidvu le, gen yew dvu Semon bô Andulu, ε jem bô Jon nu bô bó. ³⁰ E to nu ε mwεse Semon jiime, cεmte bô ken'ya'. Ke no Jisos ley yew, ε bó mum see lo ε wvú ekumε kpwoon wvudvu. ³¹ E Jisos gen fò wvú to jiime, jicε wvú le yí kebo le, cake wvú we. E ken'ya' kedvu mum cine wvú le, ε wvú ja we, taa fiεε ε bó die.

³² E è ke no nu ekiεguu εbvubwe no diuu to seeyi, ε bó no too bô bonyii bocii bô to cεmkene noo bonyii bô boncendaa bo dewle le to njinsene bô bó fò Jisos e. ³³ E kelaante kedvu kecii tase è fwese. ³⁴ E wvú fε bonyii nteen bô to kenjke bincem jεey jεey, bvuu bvuse boncendaa bo dewle le nteen yí bonyii bomew e. E wvú dioo bvuuuse, saa ebee le boncendaa bodvu ejemyi lo ke, njefo bó to kee wee wvú è nu wvú.

E Jisos fewcε diεw Nyo' Galilee
(Luk 4:42-44)

³⁵ E è ke no nu kebitele, ε Jisos ja we, buy gen bvudvuu bvumew e wvú εmben no bunlee. ³⁶ E Semon bô bonyii bô bó to nu, sheε buy gen keegom wvú. ³⁷ E bó yεn wvú le, gay è wvú le, "Bonyii bocii nu ε sheε ε no gomte wo." ³⁸ E Jisos tfuse fiew è bó le, "Beene edanjen egen bontew bomew e wvu le è nulo é me enfewcε ten diεw Nyo' jó. E nu fiεε fi me nto nje fi." ³⁹ E wvú mum no ghane keba kè Galilee le kecii fewci diεw Nyo' yéw bunle yibole, bvuuuse boncendaa bo dewle le yí bonyii le.

E Jisos fε wee ε wvú cεmte bô ntun wvu baay

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ E wee mvu wvú to cεmte bô ntun wvu baay ke nε to, tum εnvuw è Jisos εjise, lεke wvú gay le, "Wo nulo efe me é me en'yuule, é wo fεn koonjke lo." ⁴¹ E shen koo Jisos, ε wvú nεke kebo kum wvú le, gay è wvú le,

"Me njkoonjke lo, bonen le, eyuule." ⁴² Kan mwaan, ε ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le, ε wvú bonen mum no yuule. ⁴³ E Jisos mum gay le wvú egenè lo, loocε ciise lo è wvú, ⁴⁴ gay le, "E yεnè fo wo eese è wee ke. Geenε, gεnε edunçε ekole kuw è cee ncese, emum enya nnya yí Muses to gayεε le wee kenjke keenya keedunçε è bonyii le wen nu ε bonen wase yí ntun wvun e ε no yuule." ⁴⁵ No Jisos ciise nonεn, ε wee wvudvu kaa no gene bwaashi lo fiεε fidvu. E saaka wvudvu saanjen, ε je fanε yaa bvuu nu dvú yí è nulo é Jisos eley kelaante le endan ke. E wvú mum mεy ke wase no nu njkpwaante, ε bonyii nεn'yi mondvuum e mondvuum e, too fò wvú le.

2

E Jisos fε wee ε wvú ε kpwe keba kemwaan
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ E εdiuw ke dioo genci, ε Jisos kase tu jim Kafana'um. E bonyii yuw le wvú nu wase fò yew e, ² ε bó mum to tase fò nteen, ε je fanε yaa nu dvú fò yí è nulo é wee tome ekale naa noo è yew fwese ke. E wvú no fewci diεw Nyo' è bó. ³ E bonyii bomew ke nε no too bonεw bô wee mvu fò wvú le ε bó ε shfume è fikεey e, ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan. ⁴ E fi ghaw keeley gen bô wvú fò wvú le njefo bonyii to faci baay. E bó mum ben ε è nu è yew we, too keyey. No bó toleε nonεn, mum shike wee wvudvu è fiεε fi wvú to jiime jó le. ⁵ E Jisos yεn no bó nu ε lese fitele yí ye le, ε wvú mum gay è wee wvú to nu ε kpwe keba kemwaan wε le, "Naa yem, me nu ε nleεshe wase bibefe biuw." ⁶ E bonyii bomew bô to dunji bonci bô Nyo' le bô to nu fò yuw nonεn, mum no wvukene è mvuntelem e, biite le, ⁷ "Wee wvun jemyi nεn nεε le? Wvú joo bvudvuu bvun Nyo' le. E nu yεε dvú wvú nulo eleεshe bibefe efey Nyo' maan?" ⁸ E Jisos mum kiεε lo è fitele fiew e fiεε fi bó to kpwaake, mum bife è bó le, "Ben se kenjke kfuu ban bonjpwawcε è mvuntelem mvunen e nεn nje la?" ⁹ Fi cekey keegay è wee wvun nu fi la? Keegay le me nu ε nleεshe wase bibefe biew, nuu le wvú ejo fikεey fiew egene le? ¹⁰ Geenε, me nu enjε è ben ekiεε le wee wvú diee nu Waawee kenjke mvunγay fokuse fεn keelεεshe bibefe." E wvú mum gay è wee wvú to nu ε kpwe keba kemwaan wε le, ¹¹ "Me njemyi è wo, ja we ejo fikεey fiuw egene fò yew e." ¹² E wvú mum ja we, jo no buyte ε bonyii bocii taale wvú. E bó taa nεn, ε diuw yum bó, ε bó no tumte monjkum mo Nyo' le, gayte le, "Bese ke baa yεn wase kfuu fin fiεε le ke."

E Jisos tee Lεwe le wvú enù waa we ηgoo
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 E Jisos ke bvuu ne gen mbew mamase le, e kebombom ke bonyii le to fô, e wvú no yeyi bó. 14 E wvú ke ne dioo gene, yen Lewe wvú waa Alfiyus e, e wvú e shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le, e no fii shile. E Jisos gay e wvú le, “E bii me le.” E wvú mum ne we no bii wvú le.

15 E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke gen no diekene yew dvu Lewe bô bonyii bô to fii shile noo bonyii bomew bô befe ten. Kfuu ban bonyii to ké no bii wvú le naa nteen. 16 E Bofalasií bô to dunji bonci bo Nyo' le yen no Jisos diekene bô bonyii bô befe noo bô to fii shile, mum bife e boom bew bo ngoo le le, “E nu nje la wvú wvú diekene bô bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew?” 17 E Jisos yuw no bó bife, gay e bó le, “Ke bonyii bô tanyi ké no gomte wee efuwe ke. E ké no gomte bô cemkene. Ke me nto keentee bonyii bô no teyey ke. Me nto keentee e e nu bô befe.”

*Ekume keebamte mwëem mvudien
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

18 E e ke no nu, e boom bo Jon e bo ngoo le, noo bo Bofalasií le bamte mwëem mvudien. E bonyii bomew mum to bife e Jisos le, “E nu nje la wvú boom bo ngoo le bo Jon e, noo bo Bofalasií le bamte mwëem mvudien, e boom buw bo ngoo le yaa bamte ke?” 19 E Jisos tfuse e bó le, “E nulo e bó ebe bonyii bô bvujen e bó egen ebvuu ehamte mwëem mvudien e cee bvujen nu bô bó? Ke e nulo e bó ehamte mwëem mvudien e wvú nu bô bó ke. 20 Geenën, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu e bó, e bó emum ekew eshee mbam mwëem mvudien kefew kedvu le. 21 Ke wee nulo ejo njaw ndvu yi fie, etumce ndvu yi yvum dvu ke. E wvú ge nonen, e njaw ndvu yidvu ke emese esaa lo ndvu yi yvum yidvu, e kebuw kè nu fô emese ekuw efey lo no kí be shee nu. 22 Ke e nulo ten e wee ejo mbvuum mo monfem, egee e gham mbvuum wvú bó kene bó jew nyam e, * e wvú e yvumen wase ke. E wvú ge nonen, e mbvuum mo monfem modvu ke ekoo, esawye gham wvu yvum wvudvu, e mbvuum bó gham ela ecici. Fi len nu le, bó kenje keegee mbvuum mo monfem ke e e nu e gham wvu fwe le.”

*Ekume diuu di mbam e
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

23 E to nu diuu di mbam e dimew, e Jisos bô boom bew bo ngoo le no lene fele wee egin wvumew e. E boom bew bo ngoo le ke w no sumyi bicëe diee. 24 E Bofalasií yen, bife e Jisos le, “Tata, taa eyen, e nu nje la wvú boom

buw bo ngoo le gee fiee fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e?” 25 E Jisos bife ten e bó le, “Ben ke baa tarj wase e Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ngoo ye e wvú ge le? 26 E to nu kefew ké Abiata to nu ekole ke bocee ncese le, e Dawe ley yew Nyo' le jo bleed wvú bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya ten ngoo ye dvú, e e to nu nci fo wee edie bleed wvudvu efey bocee ncese.” 27 E Jisos mum mase gay e bó le, “Nyo' to geeke diuu di mbam e nje wee. Wvú to baa bom wee nje diuu di mbam e ke. 28 Nonen, wee wvú diee nu Waawee nu Cee Ekole naa noo wvu mbam.”

3

*E Jisos fe wee e kebo kew e kpwe
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

1 E Jisos ke bvuu gen ley yew bunle le. E wee mvu nu dvú e kebo kew e kpwe. 2 E bonyii bomew bô to nu dvú no gomte fiee fi bó etey yi Jisos e, mum luñ ejise yi ye le no taale laa wvú nu efe wee wvudvu diuu di mbam e le. 3 E Jisos gay e wee wvú kebo to nu e kpwe we le, “Ja we eto fen.” 4 No wvú toe, e Jisos bife e bonyii le, “Fiee fi nci nu e bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiee fi jee, nuu fi befe le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” E bó cife. 5 E Jisos ton'ye shém bó bó, taa bó bocii kenën, e shen koo wvú yi mvuntelem mvubole mvú yiile le. E wvú gay e wee wvú kebo to nu e kpwe we le, “Neke kebo kuw.” E wvú neke e kí mum bonen. 6 E Bofalasií mum buy, gen lo kan mwaan e bó bo ngoo bonyii bo Nfon 'Elod e jo nsey no e nulo e bó ege se yu Jisos.

E bonyii no nen'yi biba bicii too fô Jisos e

7 E Jisos bô boom bew bo ngoo le mum ne jó gen fô Mamase yi Galilee le. E kebombom ke bonyii le ke baay bi wvú le. E bomew bonyii to ne keba kè Galilee bó kè Judea le. 8 E bomew to ne Jelusalém, bomew keba kè Idumea le, bomew Joo Joodan wvuke, bomew biba bi Taya bó Sidon e. Kebombom kedvu to to nonen njefo bó to yuuke mwëem mvú wvú to gee mvunciim. 9 E Jisos ne gay le boom bew bo ngoo le egom kekonj eseyse egee e wen eley jó fo kebombom ke ene eface wen. 10 Wvú to gay nonen njefo wvú to nu e fe wase bonyii nteen, e bonyii bo bincem e beë ke too keekum wvú le. 11 E bonyii bô biyoy bi yiile to njinsene bó bó ké yen Jisos e mum no gbwekene fwe dvu wvú wamte gayte le, “Wo nu Waa Nyo'.” 12 No bó wamte nonen, e Jisos looce ciise lo e bó le fo bó ege e bonyii kieë wen ke.

Ɛ Jisos baa bonyii yuufe ncow bofɛɛ ƙɛ è nu boom bew bo ntum e

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Ɛ wvù ke nɛ ben gen yì kum e, tee bonyii bò wvù to shieele ɛ bó to fò wvù le. ¹⁴ Ɛ wvù baa bonyii yuufe ncow bofɛɛ, tee bó le boom bew bo ntum e, * wvu le bó bó enù, ɛ wen etumte bó ɛ bó ghane fewci diew Nyo', ¹⁵ bvuu kɛnke mvungay keebvuuse bonceendaa bo dewle le yì bonyii le. † ¹⁶ Bonyii bodvu to nu: Semon, wvù wvù to nyae diee diew dimew le Bitá. ¹⁷ Ɔm bò waa bwee wvù Jon bò to nu boom bo Sebɛdee le, bò wvù to nyae diee ɛ bó le "Boanɛges" di nu le, "Boom bo jan yì baykene le." ¹⁸ Ɛ bomew nu Andulu, Filew, Batolomu, Matio, Toma, Ɔm wvù waa Alfiyus, Tadio, Semon wvù to nu wee ngoo Bosɛlot, ‡ ¹⁹ noo Judas Iskaliot wvù to ghanɛɛ gese Jisos.

Ɛ bonyii no duu le Bɛlsebu wvù nfon bonceendaa bo dewle le nu yì Jisos e

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ɛ Jisos ke nɛ gen fò wvù to cee, ɛ kebombom ke bonyii le bvuu tase fò, ɛ bó boom bew bo ngoo le faɲe yaa kɛnke naa lo je keediekɛn ke. ²¹ Ɛ kfuu diew ke dioo yuw, mum gen keejo wvù njefo bonyii to duu le wvù ghaanene lo. ²² Ɛ bonyii bò to duɲci bonci bó Nyo' le bò to nɛn'yɛɛ Jelusalem bow jó no gayte le, "Bɛlsebu nu yì ye le, ɛ wvù bvuuuse bonceendaa bo dewle le nɛn ɛ è nu bò mvungay mvu nfon bonceendaa bodvu le." ²³ Ɛ Jisos ben bó, bife ɛ bó ɛ ngan e le, "Ɛ nulo ɛ Satan ebvuu ebvuuse ekole kew yì wee le nɛɛ le? ²⁴ Ɛ ketum nɛ ɛ gawsɛn ɛ no diuu ɛkinekin, kí saa ke eleem ke. ²⁵ Yew ɛ nɛ ɛ gawsɛn ɛ no diuu ɛyineyin, yì saa ke eleem ke. ²⁶ Nonɛn, ɛ Satan nɛ ɛ gawsɛn bò ngoo ye ɛ no diuu ɛbonebon, wvù saa ke eleem ke, ɛ emum enu kemese kew. ²⁷ Geenɛn, ben ekeɛ le ke wee nu dvù wvù nulo eley yew dvu nɛmemvungay, ekuu mwɛɛm mwew keɛɛy elewte dvù, sɛ wvù ɛ yaw ɛ kay nɛmemvungay wvudvu ɛ sɛ kuu ke. ²⁸ Ɛ me enseɛ ɛ ben keɛɛy le, Nyo' nulo elɛsɛhe mwɛɛm mvù befe noo díɛw yì befe yicii yì bonyii jemyi. § ²⁹ Geenɛn, ɛ wee jeme diɛw yì befe ɛkume Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo ɛ Nyo' elɛsɛhe ke, njefo wvù nu ɛ ge kebefɛ ɛ è nu kè mɛy lo." ³⁰ Jisos to jemyi nonɛn njefo bonyii bodvu to duu le keyoy kè yiile nu yì ye le.

Bwee Jisos bò boom bo bwee Jisos e
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ɛ bwee Jisos bò boom bo bwee Jisos e mum fɛse, leem ɛkfuɲ, tum wee le wvù etee wvù. ³² Ɛ to nu ɛ kebombom ke bonyii le ɛ shii ɛ gem wvù ɛ tase. Ɛ bó gay ɛ wvù le, "Bwoo bò boom bo bwoo le gomte wo ɛkfuɲ." ³³ Ɛ Jisos bife le, "Bwɛɛm bò boom bo bwɛɛm e nu baa?" ³⁴ No wvù bife nonɛn mum jije bonyii bò to shilɛɛ gem wvù ba, gay le, "Bwɛɛm bò boom bo bwɛɛm e ban. ³⁵ Wee tfuu wvù gee fiɛ fi Nyo' gomte, nu wvù wvù nu waa bwɛɛm bò jeme yɛm noo bwɛɛm."

4

Ngan ɛkume wee wvù to tfumyi ngow
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Ɛ Jisos ke bvuu kɛw no yɛɛyi bonyii mbew mamase le, ɛ kebombom ke bonyii le ɛ tase fò nɛn ghemm. Ɛ wvù mum nɛ wase ley shii ɛ è nu ɛ kekonj e ɛ joo, ɛ kebombom kedvu no leeme ngem joo le ɛ nkpwaante. ² Ɛ wvù no yɛɛyi bó bó mwɛɛm nteen ɛ bonɲan e. Ɛ wvù nɛ ma ngan wvù ɛ bó le, ³ "Ben eyeke eyuw, wee to nu ɛ laa keegen etfume ngow. ⁴ Ɛ wvù ke dioo etfumyi, ɛ yimi gbweken ɛ je, ɛ mvunyii to tace die. ⁵ Ɛ yimi ngow gbweken fò bvudvuu bvuu ɛta le ɛ nshɛ yaa nu fò ntay ke. Ɛ yì mum yanɛn buy njefo ke nshɛ to nu fò ntay ke. ⁶ Ɛ mvum ke dioo ekew ebaa, mum suɲ ngow yidvu ɛ yì yowlen, njefo yì to baa cime gen ke. ⁷ Ɛ yimi ngow gbweken ɛ bisafe le. Ɛ bisafe bidvu ke ku mum ban ngow yidvu ɛ yì faɲe yaa eyum mvuntam ke. ⁸ Ɛ yimi ngow gbweken ɛ è nu yì nshɛ yì jee le, ke buy, ku yum, duu fey no bó to tfumyeɛ, ɛ jise di ngow e yumte ɛjise mbaanshe, dimew ɛjise mbansoocaa, dimew ɛjise gbwee." ⁹ No Jisos ma nonɛn mum mɛse le, "Wee wvù kɛnke bitem ɛ wvù yuw."

Shiee wvù Jisos to jemyi ɛ bonɲan e
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ɛ Jisos ke dioo nu wase wvù ɛmber, ɛ bonyii bomew bò bó bó to nu noo boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofɛɛ bife ɛ wvù ɛkume ngan wvudvu. ¹¹ Ɛ wvù tfuse ɛ bó le, "Ɛ nu ɛ ben bò Nyo' nu ɛ duɲɛ wase kenyle ke bvunfon bwew e. Geenɛn, fò bonyii bomew e nu ɛ fiɛ ficii nu ke ɛ è nu ɛ bonɲan e, ¹² wvu le bó ke ɛtaale naa ntay, geenɛn yaa yɛne ke, ke eyeke naa ntay, yaa yuuke ke. Ɛ fi nu nonɛn wvu le fo bó ke ekumen mvuntelem mvubole, ɛ Nyo' elɛsɛhe bibefɛ bibole."

* **3:14** Ke bonɲa' bo boyvuum bomew kɛnke njeme wvù le, "Tee bó le boom bew bo ntum e" ke. † **3:15** Bonɲa' bo boyvuum bomew nu ɛ bise fɛn le, "Ɛ bó ɛfɛle ten bonyii bo bincem e." **3:16** Lem 1:13; Jon 1:40-44 ‡ **3:18** Bosɛlot to nu Bojuu bò to tomte won, diuu keebvuse yì ngew e can bonyii bo Lum e. **3:21** 3:31; Jon 7:5 **3:22** Mat 9:34; 10:25 **3:27** Yɛsa 49:24 § **3:28** Bonyii nteen yɛne le mwɛɛm mvù befe noo díɛw yì befe yin nu ɛ bó jemyi ɛkume Nyo'. **3:30** Jon 7:20 **3:31** 3:21 **3:35** Mat 6:10 **4:1** 3:9 **4:9** Mat 11:15 **4:12** Yɛsa 6:9-10; Mat 13:14-15

Fiee fi ngan wvù Jisos to mæ dunji
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ E Jisos nε bife ε bonyii ba le, “Fí nu le ben baa kieε fieε fi ngan wvun jemýi le? E ben baa kieε wvun, ε ben ke ekieε bomew bonjan nεε le?” ¹⁴ Ngow yi wee wvudvu tfumýε nu diεw Nyo'. ¹⁵ Ngow yi gbweε ε je nu bonyii bō yuuke diεw Nyo', ε Satan mum to lo kan mwaan bvuse diεw yidvu fō mvuntelem mvubole. ¹⁶ E ngow yi gbweε fō bvudvuu bvū eta le nu bonyii bō yuuke diεw Nyo', fiisen lo kan mwaan bō njon, ¹⁷ geenen, ε yí baa cime geη fō mvuntelem mvubole ke. E yí moocε ke fō caan, ε ngew ke dioo ε to, kenεε bonyii bon ε è nu bikaa ε bō ejim nje diεw yidvu, ε bō mum tfuw lo bikaa kan mwaan. ¹⁸ E ngow yi to gbweε ε bisafe le nu bonyii bō yuuke diεw Nyo', ¹⁹ ε ken'yanjan ke ekumε mwεem mvu yí won wvun e, bō shieε bvukukε noo shieε mwεem mvumew mum tase ban diεw yidvu ε yí laaye ecici. ²⁰ Ngow yi gbweε yí nshε yi jee le ε mum ε no nu bonyii bō yuuke diεw Nyo', fiisen, no gee no yí gomte gene lo fwe fwe, ke diεwe ngow e fō yí ε yum ejise mbaanshe, yimi ejise mbansoocaa, yimi ejise gbweε.”

Ekumε ken'yeese
(Luk 8:16-18)

²¹ E Jisos nε bife le, “Wee ké leyte bō ken'yeese yew kfukε bō ηkaa, kenεε lese εgaaku le? Ke wee ké leyte dvú tome ε è nu yí fieε fi bō tomyi ken'yeese yí dvú le le?” ²² Ben ekeε le fieε ficii fi nu ε nnyile le nu ε bō to nyile le bō ke ege ε fi eyene, ε fi nu ejim ficii fi bō ege ε fi ebuy εmwa. ²³ Wee wvù kenke bitem, ε wvú yuw.” ²⁴ E Jisos bvuu gay le, “Ben dioo yeke diεw Nyo' no yeke ntaý, ekeε le je yi wee yeke jó nu no Nyo' nu ke efew se nya ε mweten, ε wvú nu ke enya nua fesen lo. ²⁵ Wee wvù kenke fieε nu ε bō nu ke ebise. E wee wvú yaa kenke ke fieε nu ε naa fi caan fi wvú kenke nu ε bō nu ke efí lo ε wvú.”

Ngan ekumε ngow no yí ké no kuu

²⁶ E Jisos bvuu jeme le, “Bvunfon bvū Nyo' le nu diεwe ngow fō wee ε tfume wene. ²⁷ E ké dioo nu entaj ε wvú no leete, ε ekfun ké yuu ε wvú nε we. E ngow yidvu ké buy no kuu, ε wvú yaa cim kee laa yí gee nεε se kuu le, ²⁸ ε è gee ke nshε ε yí se kuu. E yí ké nε yaw low, nε fō nya bikem, ké nε fō tum ejise. ²⁹ E yó ké dioo ε be, ε wvú mum jo finyo ley wene, njefo kefew ke ηgbwele le nu ε kocen wase.”

Ngan ekumε kfuu ngow fintam fimew
(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ E Jisos bvuu nε gay le, “E nulo ε beene efewsen bvunfon bvū Nyo' le bō la? E nulo ε beene efewsen bō ngan wvú la?” ³¹ Bvú nu ke

diεwe kfuu ngow fintam fimew, * fi hoynene ejise fele mvunjgokε mvuncim fokuse fen. E wee ké tfume wene, ³² ε yí ku, yin fey bite bicii bì bō tfumýi wene, ε tiεw ye fanken no nyaa kendvu, ε mvunyiim mvú bile we nulo eyoote yéw yí dvú le ε kendvuj kedvu le.”

³³ E nεε no Jisos to fewci diεw Nyo' ε bonyii ε bonjan e diεwe ban e, ε je yi è nulo ε bō eyuw e. ³⁴ Ke wvú to ké jeme fieε ε bō se è nu ε ngan e ke. Geenεn, ε wvú ké dioo nu wase bō boom bew bo ngoo le εbonεbon, mum mεse yuuse bonjan bodvu bocii ε bō.

E Jisos wam nffum
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ E Jisos yεyε bonyii εbvubwe, ε è ke dioo nu fokieggu, ε wvú gay ε boom bew bo ngoo le le, “Beene elente mamase egen kewvu keki.” ³⁶ E bō mum cinε kebombom ke bonyii le ké to nu fō le, ley ε kekon ké Jisos to nu wase jó kie le, ε bō bō no leenci, ε bikon bimew bii bō le. ³⁷ No bō to leenci, ε nffum wvu baay nε seε kew no bvuyte joo ε yí leyte ε kekon e gomte keyinjεn. ³⁸ Jisos to nu ε kekon e ejim leete, ε wvú ε jike εkolε yí mbwaan e. E bō gen no kamsee wvú gayte le, “Wee n'yεyεi, kpwe gomte keejo beene nεn ε wo yaa ghayte ke le?” ³⁹ E Jisos kamsε, wam nffum wvudvu, gay ε joo le, “E nù nyεkeey.” E nffum wvudvu mum lu, ε mondvuum cife nεn ndvumm. ⁴⁰ E wvú mum bife ε boom bew bo ngoo le le, “Ben fane la? Ben baa lese wase fitele yí yem e le?” ⁴¹ E ye bem bō, ε bō no ghayte εbonεbon le, “Wvun wee nu wvú nεε, wvú naa nffum bō joo yuuke wvú le?”

5

E Jisos bvuse bonceendaa bō dεwle le yi wee le

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ E Jisos bō boom bew bo ngoo le lente mamase yidvu buy wvuke, keba ke bonyii bo Gelasen e. ² No wvú to buyte ε kekon e, ε bō wee mvu tasen ε keyoy ké yiile njijsene bō wvú, ε wvú buy ε ditfum di bō to dweyte bonyii jó le. ³ Wee wvudvu to ké no cee ε ditfum didvu le. E wee yaa to nu dvú wvú nulo ebvuu ekay wvú ε è cim nu naa bō ncaw ke. ⁴ Bokan nteen nu ε bō to ké leese wvú ε difwan e, kay can ye bō boncaw, ε wvú sumyε boncaw bodvu, sawyε difwan. Ke wee to nu dvú wvú nulo ejice wvú le ke. ⁵ Wee wvudvu to ké no kale ε ditfum didvu le bene buyte yí dikum e entaj bō εmvunsheen, wamte, kaashi ye ye bō eta.

⁶ No wvú yeneε Jisos e bεε ncejole, lewte to tum envuw ε wvú ejise, ⁷ wam foweεwe

le, "Jisos Waa Nyo', Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e, wo fii la é me? Me nleke lo wo é diee di Nyo' le le fo wo enya ngew é me ke." ⁸ Wvú to jemý nonen, njefo Jisos to nu e wam wase le, "Keyoy kè yiile kin, buye lo yí wee wvun e." ⁹ É Jisos bife é wvú le, "Diee diuw nu yεε." É wvú tfuse le, "Diee diem nu kebombom, njefo bese duule lo." ¹⁰ No wvú tfuse nonen, mum leke Jisos shiee le le fo wvú ekuj bowen keba kedvu le ke.

¹¹ É to nu ε ngoo bonkunyam diekene yí mbéke le fò. ¹² É biyoy bì yiile bidvu mum leke Jisos le, "Ciinse bese ε é nu é bonkunyam boba le é bese eley yí bó le." ¹³ É Jisos bee. É biyoy bidvu mum buy yí wee wvudvu le, gen ley yí bonkunyam e. É ngoo yidvu to nu bonkunyam diεwe bontfuke bofεε le. É bó sen, bow é nkon e, shii é mamase yidvu le, le jó. ¹⁴ É bonyii bò to cεyte bonkunyam bodvu ja fò, fεε lo, gen see saaka wvudvu εlaante bó é bontεw bo jó le. É bonyii no yuuke, buyte keeto eyen fiεε fi to kooyεε le. ¹⁵ É bó to fò Jisos to nu, yen wee wε wvú kebombom ke bonceendaa bo dεwle le to shee njinsene bó wvú, ε bvufe ε shii fò, ε jise ndvú, ε bvufee bwew ε kase wase ε tu fò. É bó fan baay. ¹⁶ É bonyii bò to yεnεε fiεε fi to kooyεε le, mum no senje é bó no fi to kooyεε bó wee we noo ngoo bonkunyam ba. ¹⁷ No bó yuw nonen, kew no leke Jisos le wvú ene gbwen bowene.

¹⁸ É Jisos dioo leyte é kekon e, ε wee wvú bonceendaa bo dεwle le to buyεε yí ye le we mum no leke Jisos le bó wen ege. ¹⁹ É Jisos tun, gay é wvú le, "É gené ε é nu fò yew e, egen esee é bonyii buw fiεε fi Tata ge fò wo le, bó no wvú nu ε cam shen fò wo le." ²⁰ Nonen, ε wee wvudvu mum nε, gen no ghane woj wvudvu le tfuu wvú bó to tenje le Bilaante bi Yuufe le, senje fiεε fi Jisos ge fò wvú le. É bonyii no yuuke, keŋke lo nghanw.

Ekume waa Jaylus noo kpwoon mvu wvú to kumε ndvu Jisos e bonen

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ É Jisos kase lente é kekon e tu kewvu keki no nu mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le bvuu tase fò. ²² É cee ekole yew bunle mvu mum nε to fò, ε diee nu Jaylus. No wvú yen Jisos e, gen gbwe é wvú ejise, ²³ leke wvú shiee le gay le, "Waa wem wvu caan wvú kpwoon kpwee lo. Kee wo, to ke ekum wvú le é wvú ebonen fo wvú ekpwe." ²⁴ É Jisos mum nε ε bó wvú no gene, ε kebombom ke bonyii le shfumte bii faci Jisos.

²⁵ Kpwoon mvu to nu ente jo kebombom kedvu ε wvú ε cεm wase bó kencεm ke bokene le bilum yuufe ncow bifeε. ²⁶ Wvú to nu ε yen wase ngew can bonyii bo bifuv

le nteen, jεwe fiεε ficii fi wvú to keŋke, ε mwεem foo ke gene lo. ²⁷ No wvú to nu ε yuw wase ekumε Jisos, ε wvú mum to é wvú ejim é kebombom ente, kum ndvu ye le, ²⁸ njefo wvú to gayte fò fitele fiew e le, "É me ncim enkum ke naa ε é nu ndvu ye le, tu me ε mbonen wase." ²⁹ No wvú to kumεε nonen, ε kencεm kew mum semε lo kan mwaan. É kpwoon wvudvu yuw ten ye ye le le wen nu ε bonen.

³⁰ É Jisos dioo yuw ye ye le le mvunɔay nu ε buy yí wen e, ε wvú banke ye kan mwaan, bife é bonyii le, "É kum yεε ndvu yem e?" ³¹ É boom bew bo ngoo le tfuse é wvú le, "Wo yene ε kebombom ke bonyii le faci wo, ε wo bvuu biite wee wvú kum wo le le?" ³² É Jisos mεy ke no taale kenene keeyen wee wvú kum wvú le. ³³ Nonen, ε kpwoon wvudvu no wvú to kee fiεε fi to kooyεε bó wvú, ε wvú mum to, fane, ciŋke, tum envuw é Jisos ejise see kecεyε kew kecii é wvú. ³⁴ É Jisos gay é wvú le, "Waa wem, fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε bonen. É gené ntaɔ. Kencεm kuw ka wa lo nen."

³⁵ Ke no Jisos to bεε jemý é kpwoon wvudvu nonen, ε bonyii bomew fese fò é bó nε fò yew e fo Jaylus wvú cee ekole yew bunle wε, gay é wvú le, "Waa wo nu ε mεse wase. Wo bvuu shee nyaa ngew é wee n'yεeyi ε é nu wvú la?" ³⁶ No bó gay nonen, ε Jisos yuw, geenen ge ke diewe wvú baa yuw ke, gay é Jaylus le, "Fo wo efané ke, lese ke ε é nu fitele yí yem e maan." ³⁷ É bó no gεne ke lo, ε Jisos fanje yaa bε le wee mvu ebi wen e efey Bita bó Jem noo Jon wvú waa bwee Jem ke. ³⁸ É bó ke gen fese fò yew e fo Jaylus, ε Jisos yen ε bonyii beele ffule lo fò, ε kpwe ghamte lo. ³⁹ É wvú ley yew, bife le, "Ben beele, ffule mondvuum nen nje la? Wan baa kpwe ke, wvú leete lo." ⁴⁰ É bó no kieele lo wvú. É wvú nε bvuse bonyii bocii ekfunj, jo ke ε é nu cee wan bó bwee wan noo bonyii bew bo ngoo le bo botεte ba, ε bó bó ley gen fò wan wvudvu to jiime. ⁴¹ É wvú jice wan wvudvu le yí kebo le jeme é diεw yiibole le, "Talita kum!" Fi nu le, "Wan kpwoon, me njemyi é wo le, ja we." ⁴² Kan mwaan nonen, ε wvú mum ja we no lene. É bó yen nonen ε diuw yum bó. Wan kpwoon wvudvu to nu bilum yuufe ncow bifeε. ⁴³ É Jisos ciise lo é bó le fo bó ege é wee ekieε fiεε fi be nu ke, mum gay le bó enya fiεε é wvú edie.

6

É bó ma Jisos ntew we le

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ É Jisos ke nε fò, ε bó boom bew bo ngoo le gen ntew wvubole. ² É è ke no nu diuu dibole di mbam e, ε wvú gen yew bunle

le kɛw no yɛyɛi bonyii. Ɛ bonyii nteen no yuuke no wvú yɛyɛi kɛŋke lo nɔghaw. Ɛ bó mum nɛ no ghayte gayte lɛ, “Wee wvun yɛyɛi mvun mwɛɛm fɛɛ nɛn? Wvú jo bvun bvufɛe fɛɛ? Wvú ghan nɛɛ ɛ sɛ no gee bin bɪŋghaw bi mwɛɛm e? ³ Ɛ nu kɛ wvú wɛ wvú kane bite wvú waa Maalia lɛ? Kɛ è nu waa bwee Jem bó Yosɛs noo Judas bó Semon e? Ɛ kɛ jéme ye nu jan beene ɛ bó lɛ?” No bó ghay nonɛn mum ma wvú. ⁴ Nonɛn ɛ Jisos gay è bó lɛ, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo’ naa mondvuum e monciim. Ɛ nu kɛ wonj we le bó è kfuu diew e noo è wvú yew dvú bó yaa ké no wvumte wvú kɛ.” ⁵ No bó ma Jisos nonɛn, ɛ fi mum ghaw wvú keebvuu ege bɪŋghaw bi mwɛɛm e jó nteen, ɛfey kɛ lɛ wvú to nu ɛ kum bonyii bo bincɛm e caan ɛ bó bonɛn. ⁶ Ɛ wvú kɛŋke lo nɔghaw no bó to baa lese fitele yí ye le kɛ.

Ɛ Jisos tum boom bew bo nɔgoo le bo yuufe ncow bofɛɛ

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ɛ Jisos ke nɛ fó no ghane bontɛw bo jó le yɛyɛi bonyii. ⁷ Ɛ wvú ke nɛ tee boom bew bo nɔgoo le bo yuufe ncow bofɛɛ, no tumte bó ɛkfuɔ bofɛɛ bofɛɛ, nyaa mvunɔgay è bó mvú bó ebvuuɛ biyoy bi yiile yí bonyii le dvú. ⁸ Ɛ wvú dioo tumte bó gay lɛ fo bó ejo naa lo fɛɛ ɛfey kɛmɔŋ kɛ. Fo bó ejo mwɛɛm mvudien kɛ. Fo bó ejo ɛkele kɛnɛɛ bigew è bicaw bibole kɛ. ⁹ Bó elɛse bolaba, geenɛn fo bó ɛtfume bikum bifɛɛ kɛ. ¹⁰ Ɛ wvú bvuu gay è bó lɛ, “Ben ke dioo ɛ gen ntɛw e, ɛ ley yew, no cee kɛ ɛ è nu dvú gen buy diuu di ben ke enɛ jó. ¹¹ Ɛ ntɛw mvu tun keefiɛn ben, eyuw fɛɛ fi ben jemyi, é ben nɛnɛ jó, dioo nɛn’yi kucɛ kebvú ke yí bikaa binɛn e, é enu nciise fɛɛ fi bó mom.” † ¹² Nonɛn, ɛ bó mum nɛ gen no ghane fewci lɛ bonyii ekumen mvuntelem mvubole. ¹³ Ɛ bó bvuu no bvuuɛ tɛn bonceendaa bo dɛwle le nteen yí bonyii le, yeefe bonyii bo bincɛm e nteen bó mɛɛm ɛ bó bonɛnɛ.

No bó to yuɛ Jon Nlɛsɛjoo

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Ɛ Nfon ‘Elod ke yuw saaka wvu ekumɛ Jisos, no bonyii to yuuke wase dieɛ diew mondvuum e monciim, ɛ bonyii bomew no gayte lɛ, “Jisos wvun nu Jon Nlɛsɛjoo ɛ wvú ɛ kase ɛ buy yí kpwe le. Ɛ nu fɛɛ fi ge wvú ɛ sɛ no kɛŋke mvunɔgay keegeɛ bɪŋghaw bi mwɛɛm e bin nɛn.” ¹⁵ Ɛ bomew gayte lɛ, “Ɛ nu Elayja ɛ wvú ɛ kase ɛ to.” Bomew lɛ, “Wvú nu wee ntum Nyo’ mvu kɛ diɛwɛ bo fwele fwele lɛ.” ¹⁶ Ɛ ‘Elod dioo yuw mwɛɛm mvun nɛn gay fiew lɛ, “Ɛ nu Jon Nlɛsɛjoo wvú me

nto mbvuseɛ ekolɛ kew ɛ wvú ɛ kase ɛ buy yí kpwe le.”

¹⁷ Jon nu ɛ ‘Elod to tum bonyii ɛ bó gen koo wvú, kay fen yew ncaw e nje ‘Elodia wvú kpweɛ Filew wvú waa bwee ‘Elod, ɛ ‘Elod to jo kpweɛ le. ¹⁸ Ɛ Jon no tune gayte è wvú lɛ, “Nci baa bee le wee ejo kpweɛ waa bwee kpweɛ le kɛ.” ¹⁹ No Jon to gayte nonɛn, ɛ ‘Elodia mum no kɛŋke wvú fó fitele le gomte keeyu wvú, geenɛn yaa kɛŋke je kɛ, ²⁰ njefo ‘Elod to fane Jon lɛ wvú nu wee wvu teyɛyɛi bvuu nu wee Nyo’. Ɛ wvú mum no yɛne fo bó eyu wvú. ‘Elod to ké dioo yeke fɛɛ fi Jon jemyi, ɛ fitele fiew no saake wvú baay, geenɛn ɛ wvú no yuuke kɛ njon keeyeke fɛɛ fi wvú jemyi. ²¹ Ɛ je ke mum yɛnɛ fó ‘Elodia le diuu dimew di ‘Elod to gee nɔkaw bó boceɛ wonj noo bikuu bi nci le noo bonyii bo baay baay bo Galilee keekume diuu di bó to bokɛɛ wvú. ²² Ɛ waa ‘Elodia wvú kpwoon ke ley cɛŋ bine, ɛ fi jon ‘Elod bó bonyii bew bo nɔkaw e. Ɛ wvú mum gay è wan wvudvu lɛ, “Bife naa fɛɛ fi wo koonke, é me ɛfene wo dvú.” ²³ Ɛ wvú bvuu die kelew gay lɛ, “Ɛ wo bife naa la è me, ɛ è cim nu naa kɛngawɛn ke wonj wɛm e, é me enya è wo.” ²⁴ Ɛ wan kpwoon wvudvu mum buy gen bife è bwee lɛ, “Me enɔgay lɛ bó ɛfene me bó la?” Ɛ bwee tfuse lɛ, “Geneɛ egay lɛ bó enya ekolɛ ke Jon Nlɛsɛjoo le è wo.” ²⁵ Ɛ wvú mum yansɛn tu jim kan mwaan, gay è Nfon ‘Elod lɛ, “Me nɔgomte lɛ wo enya ekolɛ ke Jon Nlɛsɛjoo le è me keseen è juy e.” ²⁶ Ɛ Nfon yuw nonɛn, ɛ ye keeshɛ wvú baay. Geenɛn nje kelew kè wvú to dieɛ wase fwe dvu bonyii bó to nu fó nɔkaw e, ɛ wvú fanɛ yaa egomte keebvuu ekumen diɛw ye yí wvú to jemyɛɛ è wan kɛ. ²⁷ Ɛ wvú mum tum lo nceendaa kan mwaan lɛ wvú egen eto bó ekolɛ ke Jon e. Ɛ wvú mum gen yew ncaw e, bvuse ekolɛ ke Jon e, ²⁸ gɛɛ è juy e, to dvú nya è wan wvudvu. Ɛ wvú fi, buy dvú gen nya è bwee. ²⁹ Ɛ boom bo nɔgoo le bo Jon e kɛ dioo yuw, mum gen jo gvune di Jon e dwey.

Ɛ Jisos nyanɛ bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Ɛ boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim fó wvú le, see mwɛɛm mvunciiim mvú bó to gɛɛ bó mvú bó to yɛyɛɛ bonyii dvú è wvú. ³¹ Ɛ wvú mum nɛ gay è bó lɛ, “Ben eto kɛ ben ben é beene egen bvudvuu bvú bonyii yaa nu kɛ fó le, elɛɛɛn caan.” Wvú to gay nonɛn njefo bonyii nteen to too fó bó to nu, é bomew dioo nɛn’yi, é bomew no too. Ɛ bó yaa cim kɛŋke naa lo kefew keediekɛn kɛ. ³² Ɛ bó bó mum ley è kekonj e base ye ɛbonebon no gɛnɛ fó bvudvuu bvú bonyii

6:3 Jon 6:42 **6:4** Jon 4:44 * **6:8** Bó to shee leese bigew fwele è bicaw e. † **6:11** Bonɔwa’ bo boyvuum bomew nu ɛ bise fɛn lɛ, “Ɛ me ensee è ben keceyɛ le è nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwɛɛm ebonɛn fó kelaante kè Sodom bó kè Gomola le ɛfey ntɛw wvudvu.” **6:13** Jem 5:14 **6:14** 8:28 **6:15** Luk 7:16 **6:17** Lɛw 18:16; 20:21; Luk 3:19-20 **6:23** Est 5:3, 6; 7:2 **6:30** Luk 6:13; 10:17 **6:32** 8:1-10

yaa nu ke le. ³³ Geenen, e bonyii nteen yen ke bó le no bó gene, kieé bó, mum ne é bilaante le bicii no lewte sumtene bó. É bó gen fese fô, e Jisos bó boom bew bo ngoo le se ke fese. ³⁴ É Jisos ke dioo fese é nkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm, e shen koo wvú bó bó, njefo bó to nu diewe njée yi nu se wee ncey e. É wvú mum kew no yeyi bó, ke yeyi bó bó mwëem nteen. ³⁵ É diuu ke dioo seeyi, e boom bew bo ngoo le hence gay é wvú le, “Fen nu nkpwaante e kefew e gen wase, ³⁶ ke cine bonyii ban e é bó egen bontew bó éla yo nceence le, eguy mwëem mvubole mvudien.” ³⁷ É Jisos tfuse fiew le, “É nu enya ben fiée é bó edie.” É bó bife é wvú le, “Wo gomte le bese egom bodanali gee fee eguy mwëem mvudien dvú eto enya é bó?” ³⁸ É Jisos bife é bó le, “Ben kenke bontuw bo bléed e bomé? Ben ke gen taa.” É bó gen taa, to see le, “Bontuw bo bléed e nu botin bó byé yifíe.” ³⁹ É Jisos mum gay le boom bew bo ngoo le egay le bonyii eshiiyen ngóo le ngóo le, yí nkfunkfún e. ⁴⁰ Nonen, e bonyii bodvu mum shiiyen fokuse ngóo le gbwee gbwee bomew mbaanshen mbaanshen. ⁴¹ É Jisos jo bontuw bo bléed e bo botin ba bó byé yi yifíe ye, taa we, nya keyoone é Nyo', mum guushé nya é boom bew bo ngoo le, e bó nya é bonyii. É wvú gawce ten byé yi yifíe ye é bó bocii. ⁴² É bonyii bocii die ffuu. ⁴³ É boom bo Jisos e bo ngoo le baance bimbéke bi bléed e bó bi byé yi shéete le, e bí yiñsen nkáa yuufe ncow fiée. ⁴⁴ Bonyii bó to diee mwëem mvudien mvudvu to nu bolemse bontfuke botin.

É Jisos len yi joo le
(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ É Jisos mum gay le boom bew bo ngoo le eley é kekonj e kanj mwaan esaa fwe Besayda é wen eshéé egay bonyii le é bó ekuuyi. ⁴⁶ É wvú ke shéé gay bó le, mum ne ben yi kum e keebunle. ⁴⁷ É ekfunj ke jiim, e kekonj nu wase é joo entelenj, e Jisos béé ke nkpwaante wvú embenj. ⁴⁸ É wvú yen no boom bew bo ngoo le katene bó kekonj keekey, njefo fwefwe to too je fwe cile kí. É è ke no nu ke diewe en'yulem e e wvú ne no too fô bó le, lene yi joo le. É wvú to too gomte keefey mbew bó le. ⁴⁹ É bó dioo yen wvú le no wvú lene yi joo le, no kpwaake le é nu nkfusay. É bó wam foweewe, ⁵⁰ njefo bó bocii to nu e yen wvú le e kedvum gbwo bó. Kanj mwaan, e Jisos mum jeme é bó gay le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, é nu me. Fo ben efané ke.” ⁵¹ No wvú gay nonen, mum ley shii é kekonj e bó bó, e fwefwe wvudvu mum

lu. É bó taa nen, e diuw yum bó nen kaww, ⁵² nje bvufee bvubole to kfufene lo, e bó to baa cim kieé ten fiée fi bontuw bo bléed e ba to dunji ekume Jisos ke.

É Jisos fe bonyii bo bincem e Genesalet
(Mat 14:34-36)

⁵³ É bó le lente mamase buy keba ké Genesalet e, wow kekonj ngem joo le. ⁵⁴ No bó buyee é kekonj e, e bonyii mum kieé lo Jisos kan mwaan, ⁵⁵ no lewte gene bontew bó jó le bocii, bvuuse bonyii bo bincem e too bó bó é mvunkeey e naa fée fô bó to yuuke le Jisos nu fô le. ⁵⁶ É Jisos ké gen naa fée keneé wvú gen ntew e, keneé élaante, keneé nkpwaante, e bonyii no geele ke bonyii bo bincem e fô bonyii ké no taashi. É Jisos ké dioo fele, e bó no leke le wvú ecine é bó ekum ke naa ngem ndvu ye le. É wee tfuu wvú to kumte, mum no bonene.

7

Bonci bo wee wvu wum e
(Mat 15:1-9)

¹ Diuu dimew e Bofalasií bó bonyii bomew bó to dunji bonci bo Nyo' le ne Jelusalem to tase mbew Jisos e. ² É bó ke ne yen e boom bo ngoo le bo Jisos e bomew diekene bó can yile, fi nu le bó to baa cuké can ke.

* ³ Bojuu bocii, se bvuu ge Bofalasií to bii ke e é nu nce wonj wvu bo'icee bobole bo fwele le, le ke è nulo é wee edie fiée se wvú e cuké can lenjen no bó to ké cuké ke. ⁴ Ke è nulo ten é wee ke ekfule fô way edie fiée se wvú e cuké ye é yiye je le ke. É bó bvuu gee mwëem mvumew mvu nce wonj e nteen, ke diewe keeuke mvunjom noo bibéenj noo bonton. [†] ⁵ É Bofalasií bó bonyii bó dunji bonci bodvu mum bife é Jisos le, “É nu nje la wvú boom buw bo ngoo le yaa bii nce wonj bo'icee boseebeene bo fwele le ke? É nu nje la wvú bó diekene bó can yile?” ⁶ É Jisos tfuse é bó le, “Yesaya wvú wee ntum Nyo' to nu e jeme keceey le ben nu bonyii bó jemyi jeej gee jeej. Ben gee ke e è nu fiée fi wvú to sanje le, Nyo' gayte le, 'Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu, e mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le. ⁷ Bó bunlee me e è nu ke ecici, njefo bó joo mwëem mvú è kpawwci bonyii, yeyi le è nu diew yem.’

⁸ É nu ke ten no ben cin'yi bonci bo Nyo' le, geele e è nu bó é geke bonyii.’ ⁹ É Jisos gay é bó le, “Ben looci naa kee keetun bonci bo Nyo' le wvu le ben ebii e è nu bonen e. ¹⁰ Fi nu e Muses to gay le, ‘Wvumé ico bó bwoo.’ Bvuu gay ten le, ‘É wee nan lo ice keneé bwée,

6:34 Yeli 10:21; Esek 34:5; Saka 10:2; Mat 9:36; 14:14; 15:32; Mak 8:2 6:43 2Bfn 4:43-44 6:46 Luk 5:16 6:48 Job 9:8; Luk 24:28 6:49 Luk 24:37 6:51 4:39 6:52 8:16-18; Mat 16:7-9 6:56 Mat 9:20; Lem 5:15 7:2 Mat 23:25; Luk 11:38-39; Kolo 2:21-22 * 7:2 Bó to kenke keecuke can yin é je yi nce wvubo wonj gomte le. † 7:4 Bonjwa' bo boyvuum bomew nu e bise le, “... noo bintaw bi bó to ké no jiime yi dvú le se diekene.” 7:6 Yesa 29:13 7:10 Ksm 20:12; 21:17

é bó yu lo mweten.’¹¹ Geenen, ben e no gayte finen le, ‘E wee kenke fi e fi è be nelo é wvú efi ice kenee bwee dvú, e ne e gay é ice kenee é bwee le fi e fidvu nu wase Koban,’ fi nu le è nu wase fi Nyo’ le,¹² tu ben baa bvuu bee le wvú ejo fi e fidvu efi ice kenee bwee dvú ke.¹³ Ben gee nonen, gee e diew Nyo’ tuu fi efi e cici nje nce wene won wvú ben yeyi bonyii dvú. E mwem mvumew bvuu nu ten dvú nten diewe mvun e mvú ben gee.”

*Fi e fi nulo ebefe bó wee
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ E Jisos bvuu tee bonyii e bó to, e wvú gay é bó le, “Ben bocii eyeke eyuw fi e fi me njemyi, ekiee ntay. ¹⁵ Ke fi e fi wee diee e fi bow é shem nulo ebefe bó wvú ke. E nu fi e fi buyte diuw wee le fi beete bó wvú. [¹⁶ Wee wvú kenke bitem keeyuw, e wvú yuw.]” †

¹⁷ E Jisos ke cine bonyii bodvu le, ley yew, e boom bew bo ngoo le bife é wvú ekume ngan wvudvu. ¹⁸ E wvú tfuse é bó le, “Ke ben ten kee mwem e? Ke ben kee le fi e fi cicii fi wee leese é wvú emvu yaa nulo ebefe bó wvú ke le? ¹⁹ Fi nu nonen, njefo fi ké leyte saa gen e è nu fô fitele fiew e ke, bow e è nu é shem, ke mum ghan buy lo.” (No Jisos to gayee nonen, e fi mum no nu le mwem mvudien mvuncium yuule lo.) ²⁰ E wvú bvuu gen fwe gay le, “E nu fi e fi buyte yi wee le fi beete bó wee, ²¹ njefo mwem mvú befe mvú wee gee nen’yi fô fitele fiew e. Mwem diewe bonkpawce bó befe, keejan kenjan, keecon bvucan, keeyu wee, keejo kpwee wee kenee dwee wee,²² keedewkene ejise yi mwem e, keebuyi mwem, keelele kenleema, keege nnyen, keebene kendon, keebeete bó ediee e bonyii, keebense ye noo keeyunsene keyunsee. ²³ Mwem mvú befe mvun mvuncium nen’yi e è nu fô fitele fi wee le se beete bó mweten.”

*Fitele fi kpwoon mvu e è nu wee ketum to
lesse yi Jisos e*

(Mat 15:21-28)

²⁴ E Jisos ke ne jó, gen keba ke bilaante bi Taya bó Sidon e. No wvú gen jó, ley yew dvumew fanje yaa gomte le wee ekiee le wen nu jó ke. Geenen, e bonyii kiee ke lo. ²⁵ Kpwoon mvu to nu jó e keyoy ké yiile nu yi waa we wvú kpwoon e. Kan mwaan no wvú yuw ekume Jisos, mum to gbwe bikaa biew e. ²⁶ Kpwoon wvudvu to nu wee Glek, ke è to nu wee juu ke. Bó to boke wvú Fonishia won wvú Silia le. No wvú gbwe nonen, mum leke Jisos le wvú ebvuse nceendaa dewle wvudvu yi waa wen e. ²⁷ E Jisos tfuse é wvú le, “Cine é bó eyaw enyanje boom, njefo ke fi nu lenj keejo ngu boom elan fô bwé le ke.” ²⁸ E

kpwoon wvudvu tfuse é wvú le, “E nu keceey ice m. Geenen, boom ké dioo diekene e bwé no bonyi ke tfúw yi gbwekene fokuse.” ²⁹ E Jisos mum gay é wvú le, “Nje fi e wo tfuse fin, wo nulo egene fiuw, nceendaa dewle wvudvu nu e cine wase waa wo le.” ³⁰ E kpwoon wvudvu mum ne no gene fô yew e, dioo gen yen e waa we jiime fontaw e nceendaa dewle wvudvu e buy wase.

E Jisos ge e kencife no yuuke mwem jemyi

³¹ E Jisos ne é keba ké Taya le, fey Sidon bvuu fey keba ké Bilaante bi Yuufe le, mum tu je fô Mamase yi Galilee le. ³² E bonyii bomew ke ne to bó wee mvu e è nu kencife e wvú yaa kee keejeme ke. E bó leke Jisos le wvú egene can ye yi ye le, efe wvú. ³³ E Jisos mum jo wvú e bó wvú buy é kebombom ente no nu ebonebon. E wvú lese boom bew bo can e é bintuntun bi wee wvudvu le, cuy nceñ kum leme di wee wvudvu le dvú. ³⁴ Taa we, shom, S jeme é wvú le, “Efata,” fi nu le, “Yene.” ³⁵ E bintuntun bi wee wvudvu le mum yene kan mwaan, e leme diew yaaten, e wvú mum no jemyi naa ntay. ³⁶ E Jisos mum ciise lo é bonyii le fô bó ke esee é wee ke. Geenen, no wvú to ciise, e è kaa no nu ke no bó nu esenje gene dvú fwe fwe. ³⁷ E diuw no yumte bonyii naa baay. E bó no ghayte, gayte le, “Jisos kee keege mwem mvuncium naa ntay. Wvú gee e bincife yuuke mwem, e bindvumem jemyi.”

8

*E Jisos nyanje bonyii bontfuke bonew
(Mat 15:32-39)*

¹ Ke ediuw yoya le, e kebombom ke bonyii le bvuu to tase nen ghemm. E è ke no nu e bó yaa bvuu kenke mwem mvudien ke, e Jisos tee boom bew bo ngoo le gay é bó le, ² “Me nkenke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó ediuw eta, e fi e bó edie yaa bvuu nu ke. ³ E me ncine lo bó e no gene ela ebole, é bó egen egbwe jen é je no bomew bó le ne ncejole.” ⁴ E boom bew bo ngoo le tfuse le, “E nulo é wee ejo fee mwem mvudien nkpwaante jan keenyanje kfuu ban bonyii dvú?” ⁵ E wvú bife é bó le, “Ben kenke bontuw bo bleed e bomee?” E bó tfuse le, “E nu bosoochwiy.” ⁶ E Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. E bó shii, e wvú jo bontuw bo bleed e bo bosoochwiy ba, nya keyoone é Nyo’, guushe, nya é boom bew bo ngoo le le bó egawce é bó. E bó mum gawce. ⁷ Bó to kenke ten mvubyetale nen caan. E wvú bvuu jo, nya keyoone é Nyo’, gay e bó gawce é bonyii bodvu. ⁸ E wee tfuu die ffuu. E bó

7:15 Mat 15:11 † 7:16 Ke bonwa’ bo boyvuum bomew kenke kencim ke 16 kin ke. 7:21 Gal 5:19-21 7:33 8:23

§ 7:34 Jisos to shom nen koole e è nu shen fô wee wvudvu le. 7:36 Mat 8:4; 9:30-31; 12:16; Mak 1:44-45; 5:43; 9:9; Luk 5:14-15; 8:56 7:37 Kenj 1:31; Yesa 35:5-6 8:1 6:32-44 8:2 Mat 9:36

baance bimbɛke bi to sheeteɛ, ɛ bi yiɲsen nkáa yisooshiwiy. ⁹ Bonyii bô to dieɛ to nu diɛwe bontfuke bonɛw e. ¹⁰ Ɛ wvú mum cinɛ bó le ɛ bó no kfuuyi. Ɛ wvú ley lo ê kekoɲ e kaɲ mwaan bô boom bew bo ngoo le mum nɛ gen keba kè Dalmanuta le.

Ɛ Bofalasií no gomte le Jisos edunɛe kenghaw ke fiɛ le

(Mat 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Ɛ Bofalasií ke nɛ to fô Jisos e, kɛw mbew bô wvú, gay le wvú ege fiɛ fi dunɲi mvunɲay mvú nɛ fowe. Ɛ bó to gayte nonen momte lo wvú. ¹² Ɛ Jisos shom naa baay, gay le, “Ɛngokɛ kin gomte fiɛ fi dunɲi mvunɲay mvú nɛ fowe keeɲ la dvú? Ɛ me ensee ê ben keɛɛy le kɛ ɛngokɛ kin nu eyen fiɛ le kɛ.” ¹³ Ɛ wvú mum cinɛ bó le, kase ley ê kekoɲ e, no gene kewvu keki.

Ɛ Jisos tefe boom bew bo ngoo le le bó eyene ekumɛ gee di Bofalasií bô di ‘Elod e

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Jisos to gene ɛ boom bew bo ngoo le ɛ daayɛ keejo blɛɛd, keɲke kɛ ɛ è nu ntuw mwaan ê kekoɲ e. ¹⁵ Ɛ wvú no teete bó gayte le, “Ben eyenè, bvuu joo kefey yi fintunɲɛn fi Bofalasií noo fi ‘Elod e.” ¹⁶ Ɛ boom bew bo ngoo le mum kɛw no jemyi ɛbonebon ekumɛ fiɛ fidvu, gayte le, “Wvú jemyi fintunɲɛn fin nen njefo beene baa keɲke blɛɛd kɛ.” ¹⁷ Ɛ Jisos kɛɛ fiɛ fi bó jemyi ekumɛ fi, mum bife ê bó le, “Ben jemyi ɛ è nu ekumɛ blɛɛd wvú ben baa keɲke kɛ nje la? Kɛ ben yene wase mwɛɛm e keɲɛ kee mwɛɛm e? Fi nu le bvufee bvunen baa yene wase le? ¹⁸ Ben keɲke ejise yaa yene mwɛɛm e le? Ben keɲke bitem yaa yuuke mwɛɛm e? Kɛ ben kumyi mwɛɛm e? ¹⁹ Seke me nto nguushɛɛ bontuw bo blɛɛd e botin ɛ bonyii die bontfuke botin, ben to baanci bimbɛke bi to sheeteɛ ɛ bi yiɲsen nkáa yimiɛ?” Ɛ bó tfuse le, “Yuufe ncow fiɛ.” ²⁰ Ɛ wvú bvuu bife le, “Ekumɛ bontuw bo bosoooshiwiy bô bonyii be die bontfuke bonɛw, ben be baanci bimbɛke bi be sheke bi ɛ yiɲsen nkáa yimiɛ?” Ɛ bó tfuse le, “Yisooshiwiy.” ²¹ Ɛ wvú mum bife ê bó le, “Kɛ ben kee wase mwɛɛm e?”

Ɛ Jisos yene ejise kenfefe ntɛw wvú Besayda le

²² Ɛ Jisos bô boom bew bo ngoo le ke lente buy Besayda, ɛ bonyii bomew to bô kenfefe kemew fô wvú le leke le wvú ekum wvú le efe wvú. ²³ Ɛ Jisos jice wvú le yi kebo le, jo ɛ bó wvú buysen ntɛw wvudvu. Ɛ wvú cuy nɛɲ yi ejise eye le, gee can yi ye le mum bife ê wvú le, “Wo yene fiɛ le?” ²⁴ Ɛ kenfefe kedvu cake ejise we, taa gay le, “Me n’yene bonyii

le jiwejiwe ɛ bó lenɛ nu diɛwe bite le.” ²⁵ Ɛ Jisos bvuu gee can yi ejise ɛ wee wvudvu le, ɛ wvú taa nen tunɲ, ɛ ejise eye mum yuu, ɛ wvú no yene mwɛɛm mvunɲiim e ntay. ²⁶ Ɛ Jisos mum gay ê wvú le, “Ɛ genè fô yew e, dioo gene fo wo ebvuu eley ntɛw e kɛ.”

Ɛ Bitá cɛɛ le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Ɛ Jisos bô boom bew bo ngoo le nɛ fô no gene bontɛw bo keba kè Kaysalia Filibi le. Ɛ bó dioo gene, ɛ wvú bife ê bó le, “Bonyii duu le me nu yeɛ?” ²⁸ Ɛ bó tfuse le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseejoo, bomew le Ɛlayja, ɛ bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' mvu.” ²⁹ Ɛ wvú mum kase bife ê bó le, “Ben duu finɛn le me nu yeɛ?” Ɛ Bitá tfuse le, “Wo nu Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ.” ³⁰ Ɛ Jisos mum ciise lo ê bó le fo bó ke emom esee fifin ê wee ekumɛ wen kɛ.

Ɛ Jisos jeme ekumɛ kfuu kpwe yi wvú nu ke ekpwe

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Ɛ wvú mum kɛw no yeɛyi boom bew bo ngoo le jemyi ekumɛ ekole kew le, “Wee wvú dieɛ nu Waawee keɲke keeɲ eyen bonɲɛw nteen, ɛ bonyii bô saake wonɲ bó boceɛ ncese bo baay baay noo bonyii bó dunɲi bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, ɛ ɛdiuw ke ebuy eta ɛ wvú ekase ebuy yi kpwe le.” ³² Wvú to jemyi mwɛɛm mvun ê bó endan. Ɛ Bitá mum jo wvú ɛ bó wvú lewse ye, mum kɛw no saake wvú yi fiɛ fidvu le. ³³ Ɛ Jisos banɲe ye, taa boom bew bo ngoo le, wam Bitá gay le, “Ja ê me ejise Satan! Wo jewsee lo me njefo kɛ wo leeme ê keba ke Nyo' le kɛ. Wo leeme ɛ è nu ê ke wee wvu wum e.”

³⁴ Ɛ wvú mum tee kebombom ke bonyii le bó boom bew bo ngoo le, gay ê bó le, “Ɛ wee gomte keenu wee wɛm, tu wvú keɲke keetun skolɛ kew, etuu kentam kew ebii me le. ³⁵ Ben ekeè le wee wvú bawci nshii we fo wvú elase, nu ke elase kɛ lo. Geenen, wee wvú lase nshii we nje me noo nje saaka wvú jee nu ɛ wvú ɛ bawce lo nshii wvudvu. ³⁶ Ɛ bó baanci naa wonɲ wvun nen tfuu ɛ nya ê wee wvú ɛ die, ɛ ke ɛ lase nshii we, ɛ sɛw wvudvu enu la? ³⁷ Fiɛ fi è nulo ɛ wee esum keyoy kew dvú nu la? ³⁸ Ben ekeè le ɛ wee wuumeɛ keebii me le noo diɛw yɛm e ente jo ɛngokɛ kè buwiy mwɛɛm kin kè nu diɛwe kpwoon wvú nu ɛ cinɛ wase dweese le ɛ no gee ɛ è nu nsake le, ɛ wvú no keè le wee wvú dieɛ nu Waawee nu ke ewuunen tɛn mwɛɛn seke wvú ɛ kase ɛ to ente jo bvukue

bvu Ice bô bonceendaa bo Nyo' le bô yuule le."

9

¹ E Jisos bvuu gay ê bô le, "E me ensee ê ben kecëy le, bonyii bomew leeme fën ε bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe sε bó ε yen ε bvunfon bvuu Nyo' le ε to bô mvunggay mvumwew kε."

*E nfieesen Jisos kumen
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² E εdiuw ke fey εsoocaan, ε Jisos jo Bitā bô Jem noo Jon ε bô bô ben yī kum wvumew ε ε wvú defe éwe, no nu fô ebonebon. E bó ke nε yen ε nfieesen ye ε kumen ê bô ejise, ³ ε ndvú ye baa lawkene naa fele lo no ε nulo é wee ecuke fokuse fën é yī ebaa. ⁴ E bó ke nε yen ε Elayja bô Muses ε buynen fô bó le, ε no jemyi bô bo Jisos. ⁵ E Bitā nε bvumten gay é Jisos le, "Cee Ekolε, fi jee no beene nu fën. Cinε é bese eyoo cún shε, é yimi enu yo, yimi yī Muses, ε yimi nu yī Elayja." ⁶ Wvú to jeme nonen njefo kedvum to nu ε gbwo bô baay ε wvú fanje yaa bvuu kicε fiεε fi wvú ejeme kε. ⁷ Kε no wvú jeme nonen, ε kembaw nε to banj bó, ε diεw jeme é kembaw kedvu le le, "Wvun nu Waa wem, ε wvú nu fitele fiem. Ben eyukè ε è nu wvú le." ⁸ E bó nε sεsε dioo taa fanje yaa bvuu yen bonyii ba le ke, yen kε wase ε è nu Jisos e maan.

⁹ E bó ke nε yī kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos ciise é bó le fo bó ke esee fiεε fi bó be yen ε é wee sε wee wvú diee nu Waawee ε buy wase yī kpwe le kε. ¹⁰ E bó yuw kε nonen gεε é bó εshem, geenεn no ghayte kε ebonebon le laa mbuy wvu yī kpwe le wvun sε nu la le. ¹¹ E bó nε bife é Jisos le, "E nu nje la wvú bonyii bô dunji bonci duu le Elayja kenke keeke eyaw eto é Mboyse wvú Nyo' to kawεε sε to?" ¹² E Jisos tfuse é bó le, "E nu kecëy le Elayja nu ke eyaw eto ekene mwεem mvunciim é mvú etu no mvú to nu. Geenεn, è no nu nje la wvú bó nu ε sanj le wee wvú diee nu Waawee kenke keeke eyen bonjεw nteen, é bonyii ema wvú? ¹³ Geenεn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase, bonyii ε ge fiεε fi bó koonke bô wvú. E è nu kε no bó to sanjεε ekumε wvú."

*E Jisos bvuse keyoy kè yiile yī wan mvu le
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke bow to buy fô boom bew bo ngoo le bomew to nu, yen ε kebombom ke bonyii le ke baay ε gem bó, ε bonyii bomew bô to dunji bonci bo Nyo' le beeke mbew bô bó. ¹⁵ Kanj mwaanj no kebombom keci yenεε Jisos e, mum sεsε wvú baay, lewte gen gay wvú le. ¹⁶ E wvú bife é bó le, "Ben beeke mbew ε è nu ekumε la?" ¹⁷ E wee tfuse é wvú é kebombom ente

le, "Wee n'yεeyi, me mbe ntoo bô waa wem fô wo le njefo keyoy kemew nu yī ye le, ε è nu kè ké ge ε wee tu kencife. ¹⁸ Keyoy kedvu ké cuute wvú tufe fokuse, ε diffuw no buyte é wvú εmvu ε wvú njeciε bigew, nen'yi taame. Me ε ngay le boom buw bo ngoo le ebvuse keyoy kedvu, bó ε mom njkuunj." ¹⁹ E Jisos yuw nonen, gay é bó le, "O oo! Engokε kè baa lese fitele yī Nyo' le kin. Me nu njke enu beene enjen embuy nεε? Ben eto bô wan wvudvu fën enya é me." ²⁰ E bó mum jo wan wvudvu no too bó wvú fô Jisos e. No keyoy kedvu yenεε Jisos e, mum cufe wan wvudvu kanj mwaanj ε wvú gbwe fokuse no biñlene fô, ε diffuw buyte εmvu. ²¹ E Jisos bife é cee wan wvudvu le, "Fiεε fin to kεw seke la?" E wvú tfuse le, "Fí to kεw ε wvú bεε caan. ²² Keyoy kedvu nu ε tufe wase wvú bokanj e bokanj e njuy e noo é joo le gomte keeyu wvú. E wo nulo ege fiεε, kee wo, é wo cam kε shen fô bese le, fi bese." ²³ E Jisos bife é wvú le, "Lε laa é nulo é me ege fiεε le le? Nyo' nulo ege fiεε ficii fô wee wvú nu ε lese fitele yī ye le." ²⁴ Kanj mwaanj ε cee wan wvudvu mum funj foweεwe le, "Me ε nlese fitele yī Nyo' le. Geε é me embvuu enlese enfey lo nonen." ²⁵ E Jisos dioo yen ε kebombom ke bonyii le lewte too taashi fô wvú to nu, ε wvú wam keyoy kè yiile kedvu gay le, "Wo, keyoy kè yiile kin kè gee ε wan wvun yaa jemyi kε yaa yuuke ten mwεem kε, me ngayte é wo, buyε yī wan wvun e, egen lo. Fo wo ke ebvuu eley yī ye le kε." ²⁶ E keyoy kedvu funj foweεwe, bvuu cufe wan wvudvu, tufe é je yī befε le, mum buy yī ye le. E wvú no jiime fokuse kε diεwε kenkpwe ke wee le. E wee nteen yen nonen, mum no duu le, "Wvú nu ε kpwe wase." ²⁷ E Jisos jicε wvú le yī kebo le cake ε wvú leem we.

²⁸ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke dioo gen ley yew, ε bó bife é wvú ejim ejim le, "E nu nje la wvú bese be mom njkuunj keebvuse nceendaa dεwle wvudvu?" ²⁹ E wvú tfuse é bó le, "Fiεε fi nulo ebvuse kfuu wvun nceendaa nu kε bunle yī temyi maan. Kε é nulo é fiεε fimew jεey ebvuse kε."

E Jisos bvuu jeme ekumε kfuu kpwe yī wvú nu ke ekpwe

(Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

³⁰ E bó ke nε fô fey je yī Galilee le, ε Jisos yaa gomte le wee ekicε kε, ³¹ njefo wvú to lenε yεeyi boom bew bo ngoo le. Wvú to yεeyi bó le bonyii nu ke enya wee wvú diee nu Waawee can bonyii le é bó eyu wvú. E bó dioo ε yu wvú nonen, é ke edioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yī kpwe le. ³² No wvú gay nonen, ε bó fanje yaa kicε fiεε fi wvú jemyi kε, geenεn, no fane keebife.

Wee wvu baay nu yee?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ E bó ke gen buy Kafana'um, ke dioo ley nu yew e Jisos bife é bó le, "Ben be beeke mbew é je e é nu ekumé la?" ³⁴ E bó mey diuw tfu, njefo bó to lene é je beeke mbew ébonébon le laa wee wvu baay se nu yee le. ³⁵ E Jisos shii fokuse, tee bó bo yuufe ncow bofee gay é bó le, "E wee gomte keenu wee wvu fwe, tu wvú kenke keejo ekole kew le wen nu kencilejimé noo wee wvú lemte fô bonyii bocii le." ³⁶ No wvú gay nonen, mum jo wan caan leke é bó entelen, mum kase jo koyce gay é bó le. ³⁷ "E wee fiisene wan diéwe wvun e é diee diem e, tu wvú fiisene e é nu me. Wee é fiisen me, tu ke wvú fiisene e é nu ke me ke, tu wvú fiisene ten e é nu wee wvú tum me."

E wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo
(Luk 9:49-50)

³⁸ E Jon gay é wvú le, "Wee n'yeyi, bese se nu e yen wee mvu le e wvú tenje diee diuw se bvuuuse bonceenda bo dëwle le yí bonyii le, bese e kan, njefo wvú baa nu wee wesebeene ngoo ke." ³⁹ Geenén e Jisos tfuse é bó le, "Fo ben ecilé kfuu wvuwee wee ke. Ben ekeé le é wee gee kenjghaw ke fice le tenje diee diem, tu ke é nulo é wvú ebvuu ejeme fice fi befe ekumé me ke. ⁴⁰ E wee baa kicine beene, tu wvú tomte beene. ⁴¹ E me ensee é ben keceey le, é wee nya ke naa fiko fi joo le é ben njefo bó tenje ben le bonyii bo Klistu le, tu ke é nu naa lo é wvú ke efufe mmawce we ke."

Mweem mvú nelo egee e bonyii gee bibefe
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² E Jisos bvuu gay le, "E é nu le wee ege é wan mwaan ngoo boom bo caan ban bó nu e lese fitele yí yem e ege kebefé, é fí ejee fô wvuwee wee le bó éshenke kebwee ke diene le ke baay é kendorj kew e, edomse wvú é joo yí baay e. ⁴³⁻⁴⁴ Fí e bvuu é no nu le, é kebo kuw gee e wo gee kebefé, é wo sum kebo kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvú mey lo le bó kenkfuyte ke kebo le, efey keekenjke can yicii egen nguy wvu baay e wvú fiee sekecii se njime. * ⁴⁵⁻⁴⁶ E ekale kuw gee e wo gee kebefé, é wo sum ekale kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvú mey lo le nu ntenj, efey keekenjke bikaa bicii é bó elanj wo nguy wvu baay e wvú fiee sekecii se njime. ⁴⁷ E jise diuw gee e wo gee kebefé, é wo min jise didvu. Fí jee le wo eley bvunfon bvú Nyo' le bó jise dimwaan, efey keekenjke ejise ecii, é bó elanj wo nguy wvu baay e. ⁴⁸ Bvudvuu bvun

nu bvú yín yí diee bonyii fô yaa ké kpweken ke, e nguy yaa ké jime fô ke. ⁴⁹ Ben ekeé le bó nu ke eseuse wee tfuu bó nguy lenlen no bó ké seuse fice bó nkauw. ⁵⁰ Nkauw nu fice fi jee, geenén é yí nelo e cife, é wo ebvuu ege nee dvú é yí se ebvuu ekase eyeke? Ben enú diéwe nkauw yí yeke le, é wee noo wee enú yí nyekeey e."

10

Ekumé keekunj kpwoon

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ E Jisos ke ne jó, gen keba ke wonj e kè Judea le, lente joo joodan gen wvuke. E bibombom bi bonyii le bvuu no taashi too fô wvú le, e wvú no yeyi bó ke no wvú to ké no yeyi. ² E Bofalasi ke ne to keemom wvú, mum bife é wvú le, "Nci nu e bee le é nulo é wee ekunj kpwece?" ³ E Jisos kase bife ten é bó le, "Muses to nya nci le ben egeé nee?" ⁴ E bó tfuse le, "Muses to nu e cine le é nulo é wee ekunj kpwece. E wvú dioo kuunjke, sanj njwa' wvú dunji le wven nu e kunj wase wvú nya é wvú." ⁵ E Jisos tfuse é bó le, "E to nu nje bikuu binen bi temyeen wvú Muses to sanje nci wvun. ⁶ Geenén, é to nu fonjkw seke Nyo' to bomte mwéem, e wvú bom é é nu diemsen bó kpwoon. No wvú bom nonen gay le, ⁷ 'E nu nje fifin wvú diemsen nu ke ecine ice bó bwée le etaashé bó kpwece, ⁸ é bó bofee emum etu wase wee mwaan! Nonen, ke bó beé bonyii bofee ke, bó nu wase wee mwaan. ⁹ Fí e mum e no nu le, fice fi Nyo' nu e taashé wase, fo wee emom egawsen ke."

¹⁰ E Jisos bó boom bew bo ngoo le ke dioo nu yew, e bó bvuu bife é wvú ekumé fice fidvu. ¹¹ E wvú tfuse é bó le, "Naa yee wvú kunj kpwece e jo wvumvu, nu e wvú e ge kebefé ke diéwe keejanj kpwoon mvu. ¹² E kpwoon buy dweese le, e gen é diemsen mvu le, tu wvú nu e ge kebefé fô dweese le keejim bó diemsen mvu."

E Jisos lanj kembonen yí boom bo caan caan e

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ E bonyii ke ne no too bó boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, e boom bew bo ngoo le no saake lo bó. ¹⁴ E Jisos dioo yen nonen, e shém ton'ye wvú, e wvú gay é bó le, "Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le, fo ben ejewé bó ke, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu e é nu fô bonyii diéwe boban e. ¹⁵ E me ensee é ben keceey le é wee baa efisen bvunfon bvú Nyo' le ke diéwe wan caan e, wvú saa ke eley bvunfon bvudvu le ke." ¹⁶ No wvú gay

9:33 Luk 22:24 9:35 10:43-44; Mat 20:26-27; Luk 22:26

9:37 Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 9:40 Mat 12:30;

Luk 11:23 9:43-44 Mat 5:30 * 9:43-44 Bojwa' bo boyvuum bomew nu e bise fen e bvuu e bise ten ejim jo 46 le,

"Bvudvuu bvun nu bvú yín yí yaa kpwekene ke diee bonyii fô, e nguy yaa ké jime fô ke." 9:47 Mat 5:29 9:48 Yesa

66:24 9:49 Lew 2:13 9:50 Luk 2:14; 1Tes 5:13; Lum 12:18 10:1 Luk 9:51 10:3 Mat 5:31 10:6 Kenj 1:27

10:7 Kenj 2:24

10:11 Mat 5:32; Luk 16:18; 1Kol 7:10-11

10:15 Mat 18:3

nonen, mum no joo bó koyci, geele can yi bó le, laanke kembonen yi bó le.

nteen bò nu fwe keseen nu ke enu ejim, é nteen bò nu ejim keseen enu fwe.”

Jisos bò cee kpaww
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 É Jisos ke ne le wen egene, ε wee mvu lewte to tum envuw é wvú ejise bife é wvú le, “Wee n'yeyi, wo wvú wee wvú jee, fiε fi me ηkeηke keenge nse ηkeηke nshii wvú mεy lo nu la?” 18 É Jisos tfuse é wvú le, “Wo tenje me le wee wvú jee nje la? Kε wee nu dvú wvú jee ke. É nu ke Nyo' maan wvú jee. 19 Kε wo kee bonci bò le, 'Fo wo eyu wee, fo wo ejaη kpweε wee, fo wo ecoη bvucoη, fo wo eben jim nsaw mbiay, fo wo efuw kenfiw, noo le é wvumtè ico bó bwoo?’ ” 20 É wee wvudvu tfuse é Jisos le, “Wee n'yeyi, bonci ban bocii nu ε me nto ηkew wase no ηgeele naa ε me mbεε cuwee.” 21 É Jisos taa wvú nen tunη, koη wvú, mum gay é wvú le, “Tu fiεε nu ε shεε fimwaaη fi wo bεe ege. Gene egese mwεεm mvú wo keηke, egaw bigew bidvu é bonyii bo kefufe le, é wo ke emum ekeηke ntfu ε è nu woη wvu we le. É wo dioo ε ge nonen, emum eto ebii me le.” 22 No Jisos jeme nonen, ε wee wvudvu yuw ε bvushiw tfuse lo wvú, ε wvú banke ye no gene nu lo shen shen, njefo wvú to keηke kpaww baay.

23 É Jisos ne banke ye taa boom bew bo ηgoo le nen, gay é bó le, “Fí nu ke etmyi baay fô bonyii bo kpaww e keeke eley bvunfon bvú Nyo' le.” 24 É njeme wvudvu ffumse boom bew bo ηgoo le. É Jisos bvuu gay é bó le, “Boom bem, fi temyi baay fô wee le * keeley bvunfon bvú Nyo' le! 25 Fí nu cekey fô nyambala le keeley é jise di tase le fele fô wee kpaww e keeley bvunfon bvú Nyo' le.” 26 É bó yuw nonen ε fi ghaw bó baay, ε bó no ghayte le, “É è fen nu nonen, é ke eyu eboyy ee?” 27 É Jisos kase taa bó nen, gay le, “Fifin nulo eghaw wee wvu wum, geenen yaa nulo eghaw Nyo' ke, njefo Nyo' nulo ege fiεε ficii.” 28 É Bitá mum ne gay é Jisos le, “Taa eyen, bese nu ε cine wase fiεε ficii le ε no bii wo le.” 29 É Jisos tfuse é wvú le, “É me ensee é wo keceey le, ke wee nu dvú wvú nu ε cine yew e, keεε boom bo bwee le, keεε jéme ye le, keεε bwee le, keεε ice le, keεε boom e, keεε ηεε le, ε wvú cin'yi nje yem noo saaka wvú jee wvú wvu Nyo', 30 wvú nu ke enu se wvú ε keηke yéw noo boom bo bwee le, noo jéme, noo bobwee, noo boom, noo ηεε yi nshii wvu keseen e bokan gbwee ke. É bonyii nu ke ebone ten bikaa é wvú ejim, é ke dioo enu kefew ke nshii wvú too le, é wvú ekeηke nshii wvú mεy lo. 31 Geenεn, bonyii

É Jisos bvuu jeme yi bokan e botete ekume kpweye

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 É Jisos bó boom bew bo ηgoo le ke ne jo je, no bene Jelusalem ε wvú saa fwe. É boom bew bo ηgoo le keηke lo nghaw. É bonyii bò to bii ten no keηke nfan. É Jisos bvuu jo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó bó lewse ye ε wvú no seηe é bó fiεε fi nu ke ekooy bó wvú. 33 É wvú gay é bó le, “Ben eyeke eyuw, beene bene wase gene Jelusalem, ε bó nu egen enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bó dunçi bonci bo Nyo' le, é bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, emum enya wvú can bitum e, 34 é bó esεwse wvú, cuyte nceη yi ye le, suunke wvú, emum eyu wvú, é ke dioo enu ediuw εta, é wvú ebuy yi kpwe le.”

É Jem bó Jon leke bintaw bi baay baay é Jisos

(Mat 20:20-28)

35 É Jem bó Jon bò to nu boom bo Sebedee le ne bence to fwe dvu Jisos gay é wvú le, “Wee n'yeyi, fiεε nu dvú fi bese gomte le wo ege fô bese le.” 36 É wvú bife é bó le, “Ben gomte le me enje la fô ben e?” 37 É bó tfuse le, “Bese gomte le seke wo nu yi bvukuke bwuw e, é bese eshii yi bintaw bi baay baay e, wee mvu é ebo kuw ke eceey e, wvumvu é ebo ke eηkoηko le.” 38 É Jisos tfuse é bó le, “Kε ben kee fiεε fi ben biite ke. É nulo é ben ke ewu fiko fi ηgew e fi me nu ηke enj'wu, keεε eley kfuu ηgew wvu baay wvú me nu ηke enley wvú le?” 39 É bó tfuse é wvú le, “Bese nulo ke ege.” É Jisos gay é bó le, “Ben nulo ewu fiko fi ηgew e fi me nu ηke enj'wu, eley ten kfuu ηgew wvu baay wvú me nu ηke enley e, 40 geenεn e keeshii é ebo kem ke eceey e keεε ke eηkoηko le yaa nu bvudvuu bwem keenya é wee ke. Mondvuum modvu nu fô bonyii bó bó nu ε seyve wase fô bó le.” 41 É kebese ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekume fiεε fidvu mum no ton'yi shém bó Jem noo Jon. 42 É Jisos tee bó bocii ε bó to, ε wvú gay é bó le, “Kε ben kee le bonyii bó è nu bó saake bitum ké no shiile lo yi bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunçi mvungay mvubole é we jo bó? 43 Kε fifie keηke keenu é ben enteleη ke. Wee wvú gomte keenu wee wvu baay é ben enteleη keηke keenu wvú lemte lo ben e. 44 Wee é no gomte keenu wee wvu fwe é ben enteleη, tu wvú keηke keenu nfwá wee tfuu. 45 Ben ekeè le ke wee wvú diee nu Waawee to to le bonyii

10:19 Ksm 20:12-16; Dito 24:14 10:21 Mat 19:21 10:22 Mben 62:10 * 10:24 Borjwa' bo boyvuum bomew
keηke fen le, “fô wee wvú nu ε gee bvufee yi kpaww e ...” 10:27 Mat 19:26 10:29 Mat 10:37 10:31 Mat 19:30
10:32 8:31 10:34 15:15-20 10:38 Mat 26:39; Mak 14:36; Luk 12:50; 22:42; Jon 18:11 10:39 Lem 12:2 10:43
9:35; Mat 23:11; Luk 9:48 10:45 Mat 20:28

elemte lo wvú le ke. Wvú to to keelem lo fò bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen can kpwe le.”

*É Jisos yene ejise Batimayus
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

46 É bó ke len to buy ntew wvú Jeliku le. É Jisos ke dioo nen'yi jó bó boom bew bo ngoo le noo kebomom ke bonyii le, é kenfefe kemew é shii diuw je le leke mwεεm é diee nu le Batimayus, wvú waa Timayus. 47 É wvú dioo yuw le é nu Jisos wvu Nasalet, é wvú mum kew no wamte foweεwe le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, came shen fò me le.” 48 É bonyii nteen nε kew no wamene wvú gayte le wvú ebanj lo. Geenεn é wvú bvuu mεse wam lo foweεwe le, “Waa Nfon Dawe, came shen fò me le.” 49 É Jisos leem, gay le bó etee wvú. É bó mum tee kenfefe kedvu gay le, “Ekole kuw é jonj wase, ja we, wvú tenje wo.” 50 É kenfefe kedvu mum mwase ndvu ye fokuse, may we gen fò Jisos e. 51 É Jisos bife é wvú le, “Wo gomte le me enje la fò wo le?” É kenfefe kedvu tfuse le, “Wee N'yεεyi, me ngomte keen'yene mwεεm e.” 52 É Jisos mum gay é wvú le, “É gene fiuw. Fitele fi wo lese yi yem e nu é ge wase wo é bonen.” Kanj mwaan nonden é ejise eye mum yuu é wvú no yene mwεεm e, mum no bii Jisos e jó wvú to gene.

11

*É bó fiisen Jisos Jelusalem diewe Nfon e
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

1 É Jisos bó boom bew bo ngoo le len ke dioo fenene Jelusalem, nu wase mbew ntew wvú Betfaj bó wvú Betani le bó nu mbew Kum Bite bi Olif e, é wvú baa boom bew bo ngoo le bofεε tum, 2 gay é bó le, “Ben egen ntew wvu fwe we le. Ben nu ke eleyte jó nen kanj mwaan, eyen waa kembεεbey e é bó é suu, é wee ke baa ben wase yi dvú le ke, é ben efay eto dvú. 3 É wee bife é ben laa ben fayte nje la le, é ben tfuse le Cee Ekole kenke shiee wvudvu, é wvú nu ekase etfuse jim ke keseen keseen.” 4 É bó mum nε gen yen waa kembεεbey wvudvu le é bó é suu diuw fwese yew mi le diuw je le. É bó mum fay. 5 É bó dioo fayte é bonyii bomew bó to leeme fò bife é bó le, “Ben gee é é nu la? Ben fayte waa kembεεbey we nje la?” 6 É bó mum see é bó fiεε fi Jisos be gay. É bó mum cine é bó no gene dvú. 7 É bó to dvú fò Jisos e, yeγ ndvu yibo yi nyam yidvu le, é Jisos mum ben. 8 É bonyii nteen no yeyte ndvú é je, é bomew faasshi tiεw bite nkpaante, yeγte ten é je. 9 É bonyii bó to gene fwe dvu Jisos noo bó to bii

ejim no wvuuyi le, “Eeeee, mbense enú fò Nyo' le leεε! Nyo' nu é lanj kembonεn yi wee wvú too é diee di Tata le leεε! 10 Nyo' nu é lanj kembonεn yi hvunfon bvui icee wesebeene wvú Dawe le bvú too le! Eeeee, mbense enú fò Nyo' wvu fowe le leεε!” 11 É Jisos gen fεse Jelusalem, ley fò yew ncese le, taa no mwεεm mvuncium nu. É wvú dioo mese é kefew é gen wase é bó boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε nε gen Betani.

*É Jisos jinj kete kemew
(Mat 21:18-19)*

12 É ekfunj buy yuu é Jisos bó boom bew bo ngoo le nε Betani bvuu no gene Jelusalem, é jenj no yuu wvú. 13 É wvú lanj jise yen kete kemew e ncejole é ki teεke é bó ké no diee. * É wvú mum no gene fò keeyen laa é nulo é wen ekoy fiεε yi dvú le edie le. É wvú dioo gen buy fò fanje yaa yen fiεε le yi dvú le ke, yen ke é é nu bibε le maan, njefo é to baa nu kefew ké kí ké no yumte ke. 14 É wvú mum gay é kete kedvu le, “Fo wee bεε ke ebvuu eyuu edie fiεε yi jo le ke.” No wvú gay nonen é boom bew bo ngoo le yuw.

É Jisos kanj bonyii bo way e fò yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 É bó ke gen fεse Jelusalem, é Jisos gen fò yew ncese le kew no kuunje bonyii bó to kamene way fò. É wvú no kuunje nonen baashi bidanj bi bonyii bó to kumene bigew e, noo bintaw bi bonyii bó to geese bibembe le. 16 É wvú fanje yaa bvuu beε ten le wee etuu fiεε elen edanjsen dvú fò yew ncese le ke. 17 É wvú no yeγyi bó gayte le, “Kε bó nu é sanj le Nyo' gayte le, ‘Yew wen nu é bó nu ke etenje le yew bunle fò bitum e bicii?’”

Geenen ben é banje é tu tfum bocooj,” 18 É bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó to dunji bonci ke yuw mum no gomte je yi bó eyu wvú jó. Bó to kenje nfan ekume wvú njefo kebomom ke bonyii le to yuuke wase n'yεεyi we é diuw yumte lo bó. 19 É é ke dioo nu fokieguu, é Jisos bó boom bew bo ngoo le buy é kelaante kedvu le.

N'yεεyi wvú nen'yi yi kete kε Jisos to jinje le

(Mat 21:20-22)

20 É Jisos bó boom bew bo ngoo le ke buy no fele fontanentan, yen kete kie le é kí é yowlen wase kecii é shii é buy yi gen e. 21 É Bitu kume fiεε fi se kooγe, jeme é Jisos le, “Wee N'yεεyi, yen no kete kie kε wo se jinje é yowlen wase.” 22 É Jisos jeme é bó bocii le, “Ben else fitele yi Nyo' le. 23 É me ensee

10:47 Mat 20:30-31 10:52 Mat 9:22 11:8 2Bfn 9:13 11:9 Mben 118:26 11:10 Mben 148:1; Mat 20:30-31

11:13 Luk 13:6 * 11:13 Kete kin nu kε bó tenje é diεw bala le le «fig». 11:17 Yesa 56:7; Yeli 7:11 11:18 12:12;

14:1-2 11:23 Mat 17:20; Luk 17:6

ê ben keceey le, é wee gay ê kum wvun le, 'Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e', é wvú gayte nonen yaa manene ke é fitele le, é wvú é bee le fiée fi wvú gay nu ekooy, é wvú emvuwe. ²⁴ Nonen é me ensee é ben le, fiée ficii fi ben leke é bunle le, é ben é bee le ben nu é kenke wase, nu é ben nu ekenke. ²⁵ Ben dioo leem ten keebunle, é è nu le wee kenke wee mvu fô fitele le, é wvú leese nye é wvú. Ben egeè nonen wvu le Icee wene wvú nu fowe eleeshi ten binen bibefe. [²⁶ É ben baa eleeshi bibefe bi bonyii bomew e, Icee wene wvú nu fowe saa eleeshi ten binen ke.] †

*É bó bife fô mvunggay mvu Jisos e ne
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ É Jisos bô boom bew bo ngoo le bvuu gen ley Jerusalem. É wvú ke dioo ghanci fô yew ncese le, é bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le noo bonyii bô saake wonj ne to yen wvú le, ²⁸ bife é wvú le, "Wo jo fee mvunggay e se no gee mwem mvun? É nya yee mvunggay mvudvu é wo le wo egeè mwem mvun?" ²⁹ É Jisos gay é bó le, "Me nu embife fiée é ben fimwaan, é ben dioo é tfuse, é me emum ensee é ben wee wvú nya mvunggay le me engeè mwem mvun. ³⁰ É to nya yee mvunggay é Jon se no leese bonyii é joo? É to nya Nyo' nuu wee wvu wum é? Ben ke tfuse é me en'yuw!" ³¹ É bó ne no kenene ebonebon le, "É beene tfuse le é to nya Nyo', é wvú ebife é beene le laa é è ge la fo beene ebee Jon e le?" ³² Beene é tfuse le é to nya wee wvu wum, é fi ecem jó?" Bó to fane bonyii njefo bonyii bocii to nu é bee le Jon to nu naa wee ntum Nyo'. ³³ Nonen, é bó mum tfuse é Jisos le, "Ke bese kee ke." É Jisos mum gay é bó le, "Tu ke me nu ensee ten é ben wee wvú nya mvunggay é me le me engee mwem mvun ke."

12

*Ngan ekume bonyii bô wee to teSee weé é bó
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ É Jisos mum ne no jemyi é bó é bongan e le, "Wee mvu to nu é lem wee mvuntam mvú bô keenci mbvuum dvú, gem bô ketaanj keeke, cim fô bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte é mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wene dvudvu, mum tese wee wvudvu é bonyii, mum ne gen ketum kemew e. ² É kefew ké bó ké no koyte ke to kocen, é wvú tum waa wee lemme mvu fô bonyii bô wvú to teSee weé é bó le le bó enya mvuwene mvuntam é wvú eto dvú. ³ É wvú gen é bó kaa koo lo sunj, kunj é wvú tu jim cancan. ⁴ É wee wee wé bvuu tum wvumvu waa lemme, é wvú gen é bó bvuu sunj kay ekole, shoose

wvú. ⁵ É wvú bvuu tum wvumvu, é bó yu wvuwe. É wvú bvuu tum bomew mwaan mwaan é bó duule lo, é bó sunj bomew, yuwyé bomew. ⁶ É wvú ke tum, é è to ke wase wee mwaan shee, é wee wvun nu waa we, é è nu fitele fiew. É wvú mese tum wvú fô bó le kpwaake le bó nu egen ewvum waa wen wvun. ⁷ É wvú gen, é bonyii bodvu jeme ebonebon le, 'Wvun nu ndiela wee wee wvun, ben eto é beene eyu wvú é bvushew bvudvu enu wase bvusee beene.' ⁸ É bó mum koo wvú, yu, bvuse lanj ekfun jo ketaanj." ⁹ No Jisos jeme nen, mum bife le, "Fiee fi é nulo é wee wee wvun ege nu la? Wvú nu ke eto elese lo bonyii bodvu, etese wee wvudvu é è nu wase é bonyii bomew. ¹⁰ Ben ke baa tanj wase bvudvu bvun é Nwa' Nyo' le le? Bó nu é sanj le,

'Te didvu die di bonyii bo kembom e to tunee, to nu é ne kase tu te di buu di yew e.

¹¹ Fifin nu é è ge ke Tata, bonyii é no taale kenke ngaw."

¹² É bonyii ba yuw ngan wvun, mum kiee le Jisos ma é è nu é bó. É bó mum no gomte keekoo wvú, se fan é è nu kebombom ke bonyii le ké to nu fô. É bó mum cine wvú le ne no gene.

*É bó tele Jisos ekume shile wvú lanjen
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ É bikuu bi wonj e ke ne tum Bofalasi noo bonyii bomew bo ngoo Nfon 'Elod e le bô egen etele Jisos ekoo wvú yi njeme we le. ¹⁴ É bó to, gay é Jisos le, "Wee n'yeyi, bese kee le wo ké no jemyi ke é è nu keceey, njefo ke wo fane jise di wee le ke, kene mweten nu naa la. Wo yeyi keceey é è nu je yi yi Nyo'. Ke see é bese laa nci nu é bee le bó elaanke shile é Kaysa, nuu wvú baa bee le? * ¹⁵ Beene elaanke, nuu fô bó elaanke le?" É Jisos kiee fiée fi bó to weentene dvú, tfuse le, "Ben teeyi me nje la? Ben ke eto bô danali é me en'yen." ¹⁶ É bó to dvú, é wvú fi, bife le, "Ekole kin kè nu yi dvú le nu ke yee le, é diee din nu di yee le?" É bó tfuse le, "É nu ke Kaysa le, é diee nu ke ten diew." ¹⁷ É Jisos mum gay é bó le, "Ben enyaà fiée fi è nu fi Kaysa le é wvú, nyaà fi Nyo' le é Nyo'." É bó yuw nonen, é diuw yum lo bó ekume wvú.

*É bó tele Jisos ekume kentaashe ke kpwoon bó diemens e seke bó é buy yi kpwe le
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ É Bosadusi bomew ke ne to keebife fiée é Jisos. Bosadusi to nu bonyii bô to duu le ke bonyii nu ke ebuy yi kpwe le ke. ¹⁹ No bó to nonen, gay le, "Wee n'yeyi, Muses to nu é sanj é beene é bonci le le,

11:24 Mat 7:7; Luk 11:9 **11:25** Mat 7:1; Luk 6:37 † **11:26** Ke borjwa' bo boyvuum bomew bó bó to yawee sanj diew Nyo' jó kenke kencim kin ke. **11:32** Mat 14:5 **12:1** Yesa 5:1-2 **12:6** 1:11 **12:10** Mben 118:22-23 **12:12** 11:18 * **12:14** Kaysa nu Nfon wvu baay wvu Lum. **12:17** Lum 13:7 **12:18** Luk 20:27 **12:19** Dito 25:5-6; Kej 38:8

'E waa bwee wee kpwe e gee kpwoon se wan, tu wee wvudvu kenke keege kpwe nkfu e bo wvu eboo boom e diee di nkfu waa bwee wvudvu le.'

20 Nonen, wee mvu to kenke boom bolemse bososhwi, e wvu ngaywee ke jo kpwoon, ke kpwe se bo wvu e boo wan. 21 E ejime kew gee kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan. E fi ke kooy ke ten lenlen bo ejime ke wvuwe le. 22 E bo ghan gee wvu bocii, e wee fanje yaa nu dvu ente jo bonyii bo bososhwi bodvu wvu eboo wan bo kpwoon wvudvu ke. Ejim jodvu e kpwoon wvudvu kpwe ten. 23 No bonyii bo bososhwi bodvu to nu e jo kpwoon wvudvu bocii, e nu ke enu seke bonyii buyte yi kpwe le, e wvu enu kpwee ye?" 24 E Jisos gay e bo le, "Ben jemyi nen jayte lo njefo ke ben kee fiee fi bo san e Nwa' Nyo' le ke, yaa kee ten mvungay mvu Nyo' le ke. 25 Fiee fi nu, nu le e nu ke enu seke bonyii e buy wase yi kpwe le, ke bolemse bo bokene bee ke ebvuu etaashi bvujen ke, e bonyii yaa bee ke ebvuu enyaa boom e bo taashi bvujen ke. Bo nu ke enu wase ke diewe bonceendaa bo Nyo' le fowe. 26 Fiee fi ekume le bonyii nu ke ebuyte yi kpwe le, ben ke baa taj wase bvudvuu e Nwa' Muses e ekume kete ke to beenci e Nyo' jemyi e Muses gayte le, 'E nu me Nyo' Abla'am bo Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow e?'

27 Fi nu le ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, e nu Nyo' bonyii bo nu dvu. Ben nu e jay baay."

Nci wvu fele bonci bocii (Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 E wee mvu wvu to dunji bonci bo Nyo' le ke to, dioo yuw no Jisos bo bonyii ba beeke mbew, bvuu yen no wvu nu e tfuse fiee fi bo bife e wvu e je yi jee le, e wvu mum bife ten e Jisos le, "Nci wvu fele bonci bocii nu wvu la?" 29 E Jisos tfuse e wvu le, "Nci wvu fele bonci bocii nu wvun wvu duu le, 'O bonyii bo Islael ben eyuw, Tata Nyo', wvu Nyo' wesebeene, Tata Nyo' wvudvu nu ke mwaan.

30 E koonke Tata wvu Nyo' wo bo fitele fiuw ficii,

enya ekole kuw e wvu kecii, egee bvufee bwuw yi ye le bvucii, elemte fo wvu le bo mvungay mwuw mvunciim.'

31 E nci wvu bii wvun e nu le, 'E koonke waa bwoo no wo koonke ekole kuw.'

Ke wvumvu nci bvuu nu dvu wvu fele boban ke." 32 E wee wvu to dunji bonci bo Nyo' le we gay e Jisos le, "Wee N'yeeyi, wo nu e tfuse naa len. Wo jemyi e e nu keeey le Nyo' nu ke mwaan e wvumvu yaa bvuu nu dvu

efey wvu ke. 33 E keekoonke wvu bo fitele ficii, egele bvufee yi ye le bvucii, lemte fo wvu le bo mvungay mvunciim bo keekoonke waa bwoo no wo koonke ekole kuw, nu e fi fele naa lo keege boncese bo nyam yi tonen noo boncese bomew." 34 E Jisos dioo yen no wvu tfuse diewe wee bvufee le, e wvu mum gay e wvu le, "Ke wo nu ncejole keeley bvunfon bvu Nyo' le ke." Ejim jodvu, e wee fanje yaa ke ebvuu emom eto keebife fiee e wvu ke.

Mboyse wvu Nyo' to kawee nu waa ye (Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 E Jisos ke no yeeyi bonyii fo yew ncese le, ke ne bife e bo le, "Bonyii bo dunji bonci ghan nee le e se no duu le Mboyse wvu Nyo' to kawee nu waa Nfon Dawe? 36 E Keyoy ke Yuule to ge wase e Nfon Dawe wvun jeme ekume Mboyse wvudvu gayte le, 'Tata Nyo' to nu e gay e Tata wem le wvu eshii e ebo kew ke eceey e, egen ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e

e wvu etome bikaa biew yi bo le.'

37 E Dawe kebee teje wvu le Tata wen, e wvu ebvuu eghan nee se no nu waa we?" No Jisos to jemyi mwem mvun nen e kebobom ke bonyii le ke to nu fo, no yeke e njon yuu lo bo.

E Jisos tooshe gee di bonyii bo dunji bonci bo Nyo' le

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

38 E wvu dioo yeeyi bonyii ne gay e bo le, "Ben ejoo wee ben e bonyii bo dunji bonci bo Nyo' le. Bo ke no koonke keetfumyi ndvu yi baay baay ghanci dvu mondvwun mo bo kamene diwaci le, le bonyii egayte bo le bo n'wvum. 39 E bo ke gen yew bunle le, keene fo nkaw e, caw ke e e nu bintaw bi baay baay se shii yi dvu le. 40 Bo shiwe lo mwem mvu boke' bo bonkfu le, mum buwee bo bo dibunle di dewkene. Ngew wvubo nu ke eyuu ekuuke baay."

Nnya kpwe nkfu (Luk 21:1-4)

41 E Jisos ke ne gen shii keba keki fo finkuw fi nnya le fo yew ncese le, no taale no bonyii too geele bigew e finkuw fidvu le. E bonyii bo kpaw e nteen no too geele bigew jo e bi duule. 42 E kpwe nkfu mvu ke ne to e e nu wee kefufe, gee mvunyinyi jo mvunfem mvu gee jise di bigew e e di baa buy fiee le ke. 43 E Jisos ben boom bew bo ngoo le gay e bo le, "E me ensee e ben keeey le kpwe nkfu wvun wvu nu wee kefufe nen, nu e nya e fey bonyii bocii bo geele fiee e finkuw fi yew ncese le fin e. 44 Bonyii bocii bo be nyaa, be too e e nu bo

tfúw kpwaw wvubo wvù nu e yĩnsen wase ε to bô kefufe kew keci ε nya fiεe ficii fi wvù keŋke, ε è nu fi fi wvù bee keecee yĩ dvù le.”

13

Binghaw bi mwεem e bi nu ke ekooyi seke won nu keeke eka

(*Mat 24:1-2; Luk 21:5-6*)

¹ E Jisus ke dioo nen'yi fô yew ncese le, ε waa we ŋgoo mvu ghay ê wvù le, “Wee N'yεeyi taa eyen bibwee bi eta le bi nu yĩ yéw yin e. E nu naa lo binghaw bi yéw e!” ² E Jisus tfuse ê wvù le, “Wo yene binghaw bi yéw e bin e? Ke te dimwaan nu ke eshεε yĩ dimew e se bó ε base fokuse ke.”

(*Mat 24:3-14; Luk 21:7-19*)

³ E Jisus ke gen ben shii yĩ Kum Bite bi Olif e ε keba kè taale yew ncese le, ε Bitá bô jem noo Jon noo Andulu gen ebonebon bife ê wvu le, ⁴ “Ke see ê bese kefew kè fiεe fidvu fin nu ke ekooyi, ebvuu esee nciise wvù nu ke eduŋce kefew kè mwεem mvudvu mvun mvunciim nu ke ekooyi.” ⁵ E Jisus mum gay ê bó le, “Ben eyenè fo wee ke elεe ben ε ben ejay je. ⁶ Bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem tεeke fojise, ε wee duu le, ‘E nu me wvudvu.’ * E bó dioo gee nonen emum elεele bonyii nteen ε bó jayte je. ⁷ Ben ke dioo ε yuw le bó tumte jem kenεε le jem nu enu, fo finteem ebuytε ben ke. Mvumvun nu mwεem mvù keŋke keeke ekooyi. Geenεn ε mvù yaa mum duŋci le won kaa wase ke. ⁸ Ketum nu ke etumte jem bó kemew, ε nfon mvu tumte jem bó wvumvu. Nshε nu ke eshiike mondvuum e mondvuum e, ε jen koole. E mvumvun mwεem beε ke lo mvun'yan ke diεwe seke kpwoon ε kew lume.

⁹ Ben dioo nu no yenε. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bó saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle le. Ben nu ke eleemen fwe dvu bonyii bó saake biba bi won e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben ejeme ê bó ekume me. ¹⁰ Geenεn ε bó keŋke ke keeyaw efewce saaka wvu jee wvù wvu Nyo' ê bitum bicii. ¹¹ Seke bó ε koo ben ε no gne dvù keenya yew nsaw e, fo ekole ekfuntε ben le laa ben nu ke egen ejeme le la le. Seke ben ε gen, no jemyi ke ε è nu fiεe fi buyte diuw wene le kefew kekiε le, njefo ke è beε ke ejemyi ben ke. E nu ke enya Keyoy ke Yuule njeme diuw wene le. ¹² Wee nu ke ena ejo waa bwee enya ε bó eyu, ε cee wan ejo waa we enya ε bó eyu. Boom nu ke ene ebone bikaa ê bo'icee bobole εjim, gee

ε bó yuwyi bó. ¹³ Bonyii bocii nu ke ebane ben nje diee diem. Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém egen ebuy fokemεse nu wvù nu ke ebooyi.

Ekume mwεem mvù bemte mvù nu ke ekooyi

(*Mat 24:15-28; Luk 21:20-24*)

¹⁴ (Wee wvù taanke ŋwa' wvun eyuw fin ntay,) seke ben ε yen e kemaante ke fiεe le kè nulo ejin bvudvu leeme wase fô kí yaa be keŋke keenu ke, ε bonyii bó nu Judea mum fεε ben yĩ dikum e. ¹⁵ Fo wee wvù nu ê yew we dioo ε shii bvuu ley yew le wen ejo naa lo fiεe elewte dvù ke. ¹⁶ Fo wee wvù nu wene ebvuu ekfulε le wen too ejo ndvu ye yĩ bulεen ke. ¹⁷ Ngεw wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bó nu bó difufe, noo bó yamsee boom e. ¹⁸ Ben ebunleè le fo fiεe fin ke ekooyi ε è nu kefew ke nffum e ke. ¹⁹ Bonyii nu ke eyen ngεw εdiuw yoya le, ε kfuu wvuwe ngεw ke baa nu wase dvù ε kew no Nyo' bomεε won ε to ε buy keseen e ke. E ke kfuu wvuwe beε ke ebvuu eyuu enu dvù ke. ²⁰ E Tata to baa fafe εdiuw ε ngεw wvudvu, tu ke wee wvu wum mwaan bee ke ebooyi ke. Geenεn, nje bonyii bew bó wvù to cawεε wase gee, wvù nu ε fafe εdiuw yodvu. ²¹ E wee ke egay lo ê ben εdiuw yoya le le 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fen!' Kenεε le, 'Ben eyen wvuwe fofel!' Fo ben ebee ke. ²² Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiaiyte le bowen nu bomboise bó Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεem mvù duŋci mvungay mvubole, gee ten mwεem mvu diuw wvù yumεen e, momte fen ε je nu dvù, keelεε bonyii bó Nyo' nu ε caw ε bó ejay je. ²³ Ben eyenε. Me nu ε nsee wase mwεem mvun mvunciim ε ben ε mvù se keeke ekooyi.

No fi nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too

(*Mat 24:29-31; Luk 21:25-28*)

²⁴ E nu ke edioo enu εdiuw yoya le seke bongεw bodvu ε fey wase, ε diuu ene esεε ejime, ε kpwεe saa bvuu baa ten ke, ²⁵ ε jón enen'yi fowe gbwekene, ε mwεem mvu fowe mvunciim mvù keŋke mvungay eshiike. ²⁶ Nonen ε bonyii emum eyen no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e keŋke mvungay mvu baay noo bvukuke. ²⁷ E wvù emum eciinε bonceanda bew ε bó egen εbuw ε won yona le yĩ nshε le noo fowe, ebaanε bonyii bew bó wvù nu ε caw.

(*Mat 24:32-35; Luk 21:29-33*)

13:2 Luk 19:44 * **13:6** "... me wvudvu," jemyi ε è nu ekume Mboyse wvù Nyo' to kawεε. **13:8** 2Klo 15:6; Yεsa 19:2
13:9 Mat 10:17-22; Jon 16:1-4 **13:11** Luk 12:11-12 **13:12** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **13:13** Jon 15:21;
Mwm 13:10 **13:14** Dan 9:27 **13:15** Luk 17:31 **13:19** Dan 12:1; Mwm 7:14 **13:21** Luk 17:23-24 **13:22**
Mat 24:24 **13:24** Mat 24:29 **13:26** Mat 24:30

28 Ben eyeyi fiεε yi kenjvum e. Tíew ye ké boci, é híbe ekεw etεεke yi dvú le, é ben mum kíεε le ekfuj kumene wase. 29 E nu ke lenlen no ben nu ke edioo ε yen ε mwεem mvun kooyi, é ben emum ekíεε le wvú nu wase nceencee naa wase é yew fwese. 30 E me ensee é ben keceey le ke enjokε ke keseen kin nu ke eka se mwεem mvun mvunciim ε kooy wase ke. 31 Ebule bó nshε nu ke eka, geenεn ke diεw yem nu ke eyuu eshiw ke.

(Mat 24:36-44)

32 Geenεn ke wee nu dvú wvú kee diuu didvu kεnεε kefew kedvu ke. Ke naa bonceenda bo Nyo' le bo fowe kεnεε Waa Nyo' kee ten ke. E kee ke Ice wvú embenj. 33 Nonεn ben eyenε bvuu cεytε, † njefo ke ben kee kefew kedvu ke. 34 Fí nu ke enu diεwe wee fó wvú gene ghane, ε dioo nen'yi, ε gεε yew ye can boom bew bo lemme le, wee bó diεw lemme, wee bó diεw lemme, ε gay é wee wvú cεyte diuw ketaanj le wvú eshεε ecεytε ntaɲ. 35 Nonεn ben emum ecεytε, njefo ke ben kee kefew kε cee yew nu ke ekase eto ke. E nεlo é wvú ke eto ekiεguu, kεnεε entanj entelenj, kεnεε seke nyimshie yi fwe le, kεnεε entanjentanj. 36 Fo wvú ke ene esεε ebunyn eyen ε ben leete ke. 37 Fiεε fi me njemyi é ben fin nu ε me njemyi ten é wee tfuu le, 'Wee wemen ecεytε.'

14

E bonyii cu ntaɲ keekoo Jisos eyu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 E to shεete wase εdiuw εfaa é emum enu diuu di Nkaw Danjefey noo Nkaw Bleεd wvú bó baa gεε Fintunjen jό ke. E bocee ncese bo baay baay noo bonyii bó duɲci bonci bo Nyo' le no gomte je yi bó ekoo Jisos jό é kenyile le, eyu. 2 E bó cu ntaɲ εbonebon le, "Fo beene emom fiεε fin kefew kε bó gee Nkaw e ke, njefo é beene mom lo, é fi eto bó diuw é bonyii entelenj."

E kpwoon mvu yefe Jisos bó nfley wvú shfjuunjene

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 E Jisos ke no nu ntεw wvú Betani le, yew dvu Semon wvú wee ntun wvu baay, ε bó ke shii no diekene,* ε kpwoon mvu nε ley bó fikaa† fi nfley mvu wvú shfjuunjene le. Nfley wvudvu to lumte naa ntaɲ, ε bó kene bó naad εwvunεwvun. No wvú ley, mum koy diuw fikaa fidvu fuce nfley wvudvu yi ekole ke Jisos e. 4 E bonyii bomew kaa ne no wvukene εbonebon gayte le, "Wvú nyεw bó nfley wvun nen nje la? 5 E be nεlo é

bó egese nfley wvun é wvú efey lo bigew bodanali gee te, enya bigew bidvu é bonyii bo kefufe le." E bó mum no njasene lo yi ye le. 6 Geenεn, ε Jisos jeme é bó le, "Ben ecine wvú le nyεkeey. Ben nyaa njεw é wvú nje la? Wvú nu ε ge ε nu fiεε fi jee fō me le. 7 Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε bó sekecii. E ben nulo efici bó seke ben koonke. Geenεn, ke me nu njε enu beene sekecii ke. 8 Kpwoon wvun nu ε ge ε è nu fiεε fi wvú nulo ege. Wvú yefe me bó nfley wvun nen seysee ε è nu no bó nu ke edwey me.‡ 9 E me ensee é ben keceey le, naa fεε fō bó nu ke efewci saaka wvú jee yi ekole ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje ten, keekumyi wvú."

E Judas gen keegese Jisos

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 E Judas Iskaliot wvú to nu wee njoo boom bo njoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε, mum nε gen fō bocee ncese bo baay baay e wvu le wen egese Jisos é bó. 11 E bó dioo yuw nonεn yuw njonj baay, mum kaw wvú le bó nu enya bigew é wvú. E wvú mum kew no gomte je yi wvú nu enya Jisos jό can yibole.

E Jisos bó boom bew dieken yi kemese le

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 E diuu di fwe di Nkaw Bleεd wvú bó baa gεε Fintunjen jό di bó to ké no seεle waa keyaw wvu Nkaw Danjefey ke to kocen, ε boom bo Jisos e bo njoo le bife é wvú le, "Wo gomte le bese egen eseyse ε è nu fεε fō wo nu edie Nkaw Danjefey?" 13 E wvú mum tum boom bew bo njoo le bomew bofεε, gay é bó le, "Ben egen εlaante, ben nu dioo gene, eyen wee le ε wvú ε tuu joo é nshaan e, é ben ebi wvú le. 14 Seke wvú ε gen ε ley yew yi wvú ley dvú le, ε ben gay ε wee wvú kenke yew yidvu le Wee N'yεeyi biite le laa kebuw ke bonyii bo ghane le kewene kε bó boom bowene bo njoo le nu edie Nkaw Danjefey dvú nu fεε le? 15 Wvú nu ke emum edunje kebuw ke baay yew yi εwe le ε bó ε looce wase ε seyse kí ε no nu lo, é ben emum eseyse mwεem mvudien dvú." 16 E boom bo njoo le bodvu mum nε gen εlaante, gen yen mwεem e ke lenlen no Jisos to jemyeε é bó. E bó mum seyse mwεem mvudien mvu Nkaw Danjefey e dvú. 17 E è ke no nu ekiεguu, ε Jisos bó boom bew bo njoo le bo yuufe ncow bofεε taashe dvú. 18 E bó ke shii no diekene, ε Jisos nε gay é bó le, "E me ensee é ben keceey le wee mvu ben e nu egese me,

13:30 Mat 16:28 13:32 Lem 1:7 13:33 Mat 24:36 † 13:33 Bon'wa' bo boyvuum bomew nu e bise fen le, «bunleè». 13:34 Mat 25:14-15; Luk 19:12-13 14:1 11:18 14:3 Luk 7:37-38 * 14:3 E diεw Glek e nu le: "Jiim no diekene", ε è nu no bó to ké no diekene kefew kekε le. † 14:3 Fikaa fin nu ε bó to kene bó te dimew di bó teje é diεw bale le le «alabaster». ‡ 14:8 Wee Juu to ké kpwee, ε bó yefe gvune diεw bó nfley se dwey. 14:12 Ksm 12:1-14 14:12 Ksm 12:15-20 14:17 Jon 13:2, 21-30 14:18 Mben 41:9

ε wee wvun nu wvù diekene bee wvù." 19 Ε bó yuw nonen, ne no nu lo yii yii, mum no biite ε wvù wee mwaan mwaan le, "Ε nu me le?" 20 Ε wvù tfuse le, "Ε nu ke wee mvu ben bo yuufe ncow bofεε le wvù bee wvù cuwte blεεd ε shuw e." 21 Wee wvù diee nu Waawee nu ke egen ke no bó to sarεε ekume wvù. Geenen, ηgεw wvu baay nu fô wee wvù gese wee wvù diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee wee le baay fen ε bó to baa ebou wvù ke."

*Ε Jisos bó boom bew die ntaashe
(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20)*

22 No bó to diekene, ε Jisos ne jo blεed, nya keyoone ε Nyo', guushe, nya ε boom bew bo ηgoo le gay le, "Ben eko, fin nu ye yem." 23 Ε wvù mum jo ten fiko, nya keyoone ε Nyo', mum nya fiko fidvu ε bó, ε bó wu bocii. 24 Ε wvù gay ε bó le, "Fin nu ελεμε kem kε Nyo' gbwo monkan dvú kí ε buy nje wee nteen. 25 Ε me ensee ε ben keceey le ke me mβεε ηke embvuu en'wu mbvuum mó twerη kete kε lane le man ke ε gen ε buy diuu di me nu ηke en'wu mó monfem ente jo bvunfon bvú Nyo' le." 26 Ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le ke mεse, yem ηkiee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

*Ε Jisos gay le Bitá nu ke ema wen
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)*

27 Ε Jisos ke ne gay ε bó le, "Ben bocii nu ke etfuw bikaa ε me ejim. Ε nu no bó nu ε sarη ε Nyo' gayte le, 'Me nu enke en'yu ncey njεε ε njεε esaanken.' 28 Geenen, seke Nyo' ε bvuse me yí kpwe le, ε me ensa fwe jo ben Galilee." 29 Ε Bitá tfuse ε Jisos le, "Ε bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ε wo ejim, tu ke ε nulo ε me ηke en'yu entfuw ke." 30 Ε Jisos gay ε wvù le, "Ε me ensee ε wo keceey le entanη jo eben jan, nu ε nyimshie nu ke enu le yí etoη bokanη bofεε, ε wo ε ma wase me bokanη botete." 31 Ε Bitá jeme tεme lo gay le, "Ε ε cim nu le me enkpwe lo bee wo, tu ke ε nulo ε me en'yu ema wo ke." No wvù gay nonen, ε bó bocii gay ke ten lenηηη nu wvù gay.

*Ε Jisos bunle Gεεmane
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)*

32 Ε bó ke gen ley fô weε ketaanη wvumew e, ε bó tenε le Gεεmane, ε Jisos gay ε boom bew bo ηgoo le le, "Ben eshii fen, ε me engen embunle." 33 Ε wvù mum jo Bitá bó jem noo Jon, ε bó bó ne fô. Ε wvù ne no kpwaake mwεem ε monlum koole wvù. 34 Ε wvù gay ε bó le, "Fitele fien nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben eshεε enu fen cεyte." 35 Ε

Jisos ne fô bence gen fwe caan, gbwe fokuse, bunle le ε je be nu dvù, ε kefew ke ηgεw e kedvu efey ke lo. 36 Ε wvù bunle le, "Abba, Icem, wo nulo ege fιεε ficii. Cake fiko fi ηgεw e fin fo me en'wu. Geenen, geε ke no wo koonke. Fo wo ege no me ηkoonke ke." 37 Ε Jisos kase tu jim fô bó le, yen ε bó leete. Ε wvù bife ε Bitá le, "Semon, wo leete lo le? Ke ε nulo ε wo ecey egeη ebuy yí ntam kefew e ke mwaan e? 38 Ben enu we bunlee fo mmom ke eto fô ben e eghaw ben. Ε nu keceey le fitele koonke lo, geenen ε nyam ye weeyi." 39 No wvù jeme nonen bvuu kase gen bunle ke no wvù be bunle wase. 40 Ε wvù dioo kase tu jim bvuu yen ε boom bew bo ηgoo le leete njefo nyii to nu ε bó ejise baay. Ε bó fanε yaa kieε fιεε fi bó etfuse ε wvù ke. 41 Ε wvù kase tu jim yí bokanη bo botete le, bife ε bó le, "Ben fen bεε ke leete leεtene finen e? Dí nu ε kocen. Ε nu wase kefew. Bó nu ε gese wase wee wvù diee nu Waawee ε bonyii bó befe. 42 Ben enε we ε beene egenε. Ben etaa eyen, wee wvù gese me wvun ε wvù too wase."

Ε bó koo Jisos

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Ke no Jisos to bεε jemyi nonen, kan mwaan ε Judas wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynen. Wvù to too bó kebombom ke bonyii le ε bó kenke nyó bó bibuse, ε ε to tum bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó dunçi bonci noo bonyii bó saake won. 44 Ε to nu ε wee wvù to geseε Jisos to seyse wase ncise bó bonyii bodvu gay le, "Wee wvù me nu ηke engay wvù le, embam enoεe, nu wvù, ε ben emum ekoo, ejo egeηe dvú eyenε fo wvù elewte." 45 No Judas to nonen, mum gen lo kan mwaanη fô Jisos e, gay wvù le le, "Wee N'yεeyi." No wvù gay nonen, mum bam wvù ηoεe. 46 Ε bonyii ba mum koo Jisos, ghen wvù. 47 Ε wee mvu wvù to leeme bó bo Jisos mum dvun nyo ye jem, cun kentunηηη ke nfwa ekole ke bocee ncese le dvú, sum. 48 Ε Jisos bife ε bonyii bodvu le, "Ben to keekoo me ε no too bó nyó noo bibuse ke dieweε ben to keekoo ε ε nu coon e? 49 Me nse nshee nu beene no diuu nu fô yew ncese le, n'yεeyi bonyii se ben koo me nje la? Geenen, fifin kooyi keseen nen le fιεε fi bó to sarεε ε Nwa' Nyo' le eto ekocen." 50 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bocii mum lanη wvù fô, fεe lo. 51 Ε cuwee mvu no bii wvù le, ε wvù baa tfume fιεε ye le ke, ε wvù bu ke ε ε nu waa ndvu ye le. Ε bó gen le bó koo ten wvù, 52 ε ndvu yidvu feye, ε wvù cine dvú lewte kenyi kencimte.

Ɛ bó saw nsaw Jisos

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Ɛ bó mum jo Jisos, gen bó wvú fô ekolê ke bocee ncese le. Ɛ bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó saake wonj noo bonyii bó dunji bonci nu Ɛ bó to tase wase fô. ⁵⁴ Bó to gene bó Jisos Ɛ Bitá bii lo ejim ncejole. Ɛ wvú gen buy naa lakfulêɛɛɛɛ yí ekolê ke bocee ncese le, mum shii bó bonyii bó to ɛyete la didvu no yosene nguy. ⁵⁵ Ɛ bocee ncese bo baay baay bó bonyii bocii bó saake bonsaw mum no gomte fiê fi bó etey yí Jisos e, ege é bó eyu wvú. Geenen, fanje yaa yen fiê le ke. ⁵⁶ Ɛ bonyii nteen mum ben jim nsaw mbiay ekume Jisos. Geenen, Ɛ wee no jemyi fiê Ɛ fi yaa too kpwentene bó fi wee mvu le ke. ⁵⁷ Ɛ bonyii bomew ke nƐ mum leem we, cu yibo mbiay yí ye le gay le, ⁵⁸ “Bese se nu Ɛ yuw Ɛ wvú gayte le wen nu ke esâw yew ncese yin yí bó bom bó can, ejo Ɛ diuw Ɛta ekase bom yimi Ɛ è yaa nu bó can ke.” ⁵⁹ Naa no bó to jemyi nonen, Ɛ njeme wvubo fanje yaa etoo kpwentene ke. ⁶⁰ Ɛ ekolê ke bocee ncese le mum nƐ leem we fwe dvu bonyii, bife é Jisos le, “Ke wo kenke fiê keetfuse le? Wo yuuke ke mwɛɛm mvú bonyii ban jemyi yí yo le?” ⁶¹ Ɛ Jisos meɣ diuw tfu, fanje yaa tfuse fiê ke. Ɛ ekolê ke bocee ncese le bvuu bife é Jisos le, “Ɛ nu wo Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ wvú Waa Nyo', Nyo' wvú bó bensee?” ⁶² Ɛ Jisos tfuse le, “Ɛ nu me. Ben nu ke eyen no wee wvú diee nu Waawee Ɛ shii é Ɛbo ke Ɛɛɛɛɛ ke Wee wvú kenke Mvunɣay e, ke ebvuu eyen no wvú shiile too we é kembaw e.” ⁶³ Ɛ ekolê ke bocee ncese le yuw nonen, mum saaye ndvú ye le, bife le, “Shiee nu dvú wvú beene ebvuu egomte wee le wvú eleem fen ejeme fiê le? § ⁶⁴ Ke ben nu Ɛ yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ben Ɛ gay le la?” Ɛ bonyii bocii mum sumten le wvú nu wee wvú bó eyu lo. ⁶⁵ Ɛ bonyii bomew mum kew no cuyte nɛɛɛɛ yí Jisos e, kay ejise eye, no kfuno wvú bó mvunko, gayte le, “Ke gee kewee ntum Nyo' kuw keseen.” Ɛ bonyii bo nci le ke nƐ jo Jisos mum kew no suunke.

Ɛ Bitá ma Jisos

(*Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ No Bitá to nu je ekueku lakfulêɛɛɛɛ e, Ɛ wan kpwoon mvu ngoo boom bokene bó to lemte ekolê ke bocee ncese le nƐ to mbew ye le. ⁶⁷ No wvú yɛn Bitá le Ɛ wvú yosene nguy, Ɛ wvú taa wvú nen tunj, gay le, “Wo ten be nu ben Ɛ Jisos Wee wvú Nasalet we.” ⁶⁸ Ɛ Bitá tun, gay le, “Ke me nke fiê fi wo

jemyi fin ke. Ke me nke ke.” No wvú gay nonen, mum nƐ fô gen fô diuw ketaan e, Ɛ nyimshie mum tonj.* ⁶⁹ Ɛ wan kpwoon we bvuu yɛn wvú le, gay é bonyii bó to leeme fô le, “Wee wvun nu mvu bó le.” ⁷⁰ Ɛ Bitá bvuu tun. Ɛ kwefw ke dioo gence caan, Ɛ bonyii bó to leemene fô ba bvuu gay é Bitá le, “Ɛ nu keɛɛɛɛ le wo nu mvu bó le, njefo wo nu ten wee wvú Galilee.” ⁷¹ Ɛ Bitá mum kan, tee lon yí ekolê kew e gay le, “Ke me nke wee wvun wvú ben jemyi ekume wvú ke.” ⁷² Kan mwaan Ɛ nyimshie bvuu tonj le bokan bofɛɛ. Ɛ wvú yuw mum kume njeme wvú Jisos be jeme é wvú le, “Nyimshie ke enu le yí eton bokan bofɛɛ, Ɛ wo Ɛ ma wase me bokan botete.” Ɛ wvú mum kɛse kpwe no beele.

15

Ɛ bó nya Jisos can Baylet wee sa' wvu Lum e

(*Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38*)

¹ Ɛ Ɛkfunj ke gen le jó eyuule too nen, Ɛ bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó saake wonj noo bonyii bó dunji bonci bo Nyo' le, bó è nu bonyii bocii bó saake bonsaw mum shii jo ntan, kay Jisos, jo wvú gen nya can Baylet e. ² Ɛ Baylet bife é Jisos le, “Ɛ nu wo wvú Nfon Bojuu le?” Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ɛ nu no wo gay.” ³ Ɛ bocee ncese bo baay baay mum kew no teyte mwɛɛm yí Jisos e nteen. ⁴ Nonen Ɛ Baylet bvuu bife é Jisos le, “Ke wo kenke fiê keetfuse le? Wo yuuke ke mwɛɛm mvú bó cucu yí yo le?” ⁵ Geenen Ɛ Jisos fanje yaa ebvuu etfuse lo fiê é wvú ke. Ɛ diuw yum Baylet.

(*Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16*)

⁶ Ɛ to ké dioo nu kwefw ke Nkaw Danɛfey wvun e, Ɛ Baylet bvuse wee ncaw mwaan yew ncaw Ɛ wvú bonyii nu Ɛ leke. ⁷ Ɛ to nu kwefw kedvu le, Ɛ wee mvu nu yew ncaw e Ɛ diee nu Balabas, Ɛ wvú nu ngoo bonyii bó to nu yew ncaw e bó to kɛwee mvunlaa elaante yuwɣe bonyii le. ⁸ Ɛ kebombom ke bonyii le mum to kew no biite le Baylet ege no wvú to ké no gee fô bowen e. ⁹ Ɛ Baylet bife é bó le, “Ben gomte le me embvuse Ɛ è nu Nfon Bojuu le?” ¹⁰ Wvú to biite nonen njefo wvú to nu Ɛ kiê le bocee ncese bo baay baay to nya Jisos can wen e Ɛ è nu njefo bó to bene kendonj bó wvú. ¹¹ Geenen, Ɛ bocee ncese bo baay baay beyse kebombom ke bonyii le le bó egay le wvú ebvuse Ɛ è nu Balabas. ¹² Ɛ Baylet bvuu bife é bó le, “Ɛ me ndioo Ɛ mbvuse nonen, enge nɛɛ bó wee

14:56 Mben 35:11 14:58 15:29; Mat 26:61 14:61 Yesa 53:7; Mak 15:3-5; 15:39 14:62 Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27 14:63 Mat 26:65 § 14:63 Wvú to saayi ndvú ye le nonen, njefo fi to nu Ɛ sase wvú le.

14:65 Yesa 50:6; 53:5; Luk 7:16 * 14:68 Ke bonjwa' bo boyvuom bomew kenke njeme wvu le, “Ɛ nyimshie mum tonj” ke. 14:72 14:30 15:2 Mat 27:11 15:3 Jon 19:9; Mak 14:61 15:9 Mat 27:11 15:11 Lem 3:13-14

wvun wvù ben teje le Nfon Bojuu?" ¹³ E bó mum wam lo foweewe le, "Bó eta lo wvù yí kentam e." ¹⁴ E Baylet bife é bó le, "Bó eta wvù nje la? Fiee fi befe fi wvù ge nu la?" E bó bvuu no wamte gene ke lo fwe le, "Bó eta wvù yí kentam e." ¹⁵ Nonen é Baylet mum bvuse Balabas njefo wvù to gomte keege no kebombom shieele. E wvù gay é bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yí kentam e.

E bonyii bo nci le no sewse Jisos

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ E bonyii bo nci le mum jo Jisos ley gen dvù entow fò bó to teje le Bletolium. No bó ley, mum kum kebese ke ngoo bonyii bo nci le kecii é kí tase. ¹⁷ E bó mum jo ndvu bvunfon shfuse yí ye le, bvuu lu kefo ke bvunfon e é kí nu bíay bíay bon é wvù efa. ¹⁸ E bó mum kew no bune wvù gayte le, "Biaa kembraan. Nfon Bojuu." ¹⁹ No bó gee nonen mum no suenje wvù bó kembraan yí ekole le, cuyte ncej yí ye le, too tumte envuw é wvù ejise, bune wvù. ²⁰ E bó ke sewse wvù nonen mese, mum kase baa ndvu bvunfon ye yí ye le, jise ndvú ye yí ye le, mum jo wvù no gene dvù keegen eta yí kentam e.

E bó ta Jisos yí kentam e

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ E bó dioo gene, é bó bo wee mvu tasen é wvù kfuuyi nkpwaaante e diee nu Semon, é è nu wee wvu Selin. Wvù to nu icee Eleksanda bó Lufus. E bó mum kan wvù é wvù tuu kentam ke Jisos e. ²² E bó no gene bó Jisos gen buy bvudvuu bvù bó teje le Golgota le, (é diee din nu le Ngbwow Ekole.) ²³ mum nya mbvuum é wvù le wvù ewu é bó é fyiysen bó efuwe kemew é bó teje le mæl. Geenen é Jisos fanje yaa wu ke. * ²⁴ E bó mum ta wvù yí kentam e. E bó jo ndvú ye keegaw é bikuu bibole mum tum kan bó ndvú yidvu keekiee no wee nu ejo. ²⁵ Kefew kè bó to tae Jisos yí kentam e to nu didiuu bvuu ke fontanentan. ²⁶ E bó sanj fiee fi bó tae wvù yí kentam e nje fi é fi nu le, wvù nu, "Nfon Bojuu." ²⁷ Bó to nu é ta ten bocoon bofee yí bintam e, wvumvu é ebo ke Jisos e ke eceey e, wvumvu é ebo kew ke enkonko le. [²⁸ E fi mum kocen no bó to sanje wase é Nwa' Nyo' le le, "Bó to nu é tanj wvù ngoo bonyii bó nu é buw mwem e."] †

²⁹ E bonyii no fele yene Jisos e mæke lo bikuu, baale wvù bó boncun gayte le, "En'gheee! Wo wvù se nu keeke esaw yew ncese ekase eyoo yí ediuw e eta, ³⁰ ke fi le ekole kuw eshií yí kentam kie le." ³¹ E bocee

ncese bo baay baay bó bonyii bó dunji bonci bo Nyo' le no buu ten wvù ebonebon gayte le, "Wvù se fii bonyii bomew se wvù nulo efi kew ekole nkun. ³² Wvù wvù Mboyse wvù Nyo' to kawee, wvù wvù nu Nfon bonyii bo Israael ke eshií le yí kentam e keseen é bese eyen emum ebee wvù le." E bonyii ba bó bó to tae yí bintam e bó bo Jisos no baale ten wvù bó boncun.

E Jisos kpwe

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ E diuu ke dioo ben leke, é ekfun ne jiiim wonj tfuu gen buy didiuu ditete emvunsheen. ³⁴ E è ke no nu didiuu ditete, é Jisos ne fun foweewe le, "Eloy, Eloy lama sabaktani," fi nu le, "Nyo' wem, Nyo' wem, wo lanj me nen nje la?"

³⁵ E bonyii bomew bó to leeme fó dioo yuw, gay le, "Ben eyeke eyuw, wvù teje Elayja." ³⁶ E wee mvu bó le ne lewte jo kusha, ffum é mbvuum mo ngbwayngbwayi le, bon yí fite le neke le wvù ewu, mum gay le, "Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto eshike wvù yí kentam kin e le." ³⁷ E Jisos ne wam foweewe mum yoy n'oy wvu fokemese. ³⁸ E ndvu yí to gawsene yew ncese ente sele entelen kew fowe bow buy fokuse biba bife. ³⁹ E cee ekole bonyii bo nci le wvù to leeme fwe dvu Jisos dioo yen je yí Jisos kpwe jó le, mum gay le, "Keccey, wee wvun se nu Waa Nyo'."

⁴⁰ Bokene bomew to leeme fó ntamndwee taale. Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen bó Maalia wvù bwee jem wvu caan bó Yosés, é wvumvu nu Salome. ⁴¹ Bokene ban nu bó to bii Jisos e Galilee fici wvù. Bó to nu fó bó bokene bomew ten nteen bó to bie Jisos e é bó bó to Jerusalem.

E bó dwey Jisos

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² E è ke no nu wase ekiiguu ebvubwe, no è to nu Diuu di Nseyse le keeley yí diuu di mbam e, ⁴³ é wee mvu wvu Alimatia wvù bó to teje le Yosew, kuu fitele gen yen Baylet e keeleke gvune di Jisos e egen edwey. Yosew wvun to nu ngoo bonyii bó saake won e, é bonyii to wvumte naa wvù ntay. E wvù kebee to ceyte ten kefew kè bvunfon bvuu Nyo' le nu ke eto. ⁴⁴ E Baylet yuw, é diuw yum lo wvù le Jisos be é kpwe wase. E wvù tee ekole ke bonyii bo nci le kie é kí to, é wvù bife é wvù laa Jisos be é kpwe wase le. ⁴⁵ E wvù dioo yuw é ekole ke bonyii bo

15:15 10:34 15:17 Luk 23:11 15:18 Mat 27:11 15:19 14:65 15:21 Lum 16:13 * 15:23 Mbvuum man to nu keege le wvù ewu eciwle saa ebvuu eyuuke nsase ke. 15:24 Mben 22:18 15:26 Mat 27:11 15:27 Yesa 53:12 † 15:28 Ke bonjwa' bo boyvuum bomew kenje kencim kè 28 ke. 15:29 Mben 22:7-8; 109:25 15:29 14:58 15:32 Mat 27:11 15:33 Amo 8:9 15:34 Mben 22:1 15:36 Mben 69:21 15:38 Ksm 26:31; Ibu 10:19-20 15:39 1:1; 3:11; 14:61; Mat 27:54 15:40 Luk 8:1-3

nci le kedvu le Jisos be e kpwe wase, e wvú mum nya gvune didvu e Yosew. ⁴⁶ E Yosew mum ne gen guy ndvu yi jee, gen shike gvune di Jisos e, baance jó, gen jike ê jem e e bó cow yi kemaan e, mum binse kebwee ke te le to ban diuw jem yidvu dvú. ⁴⁷ E Maalia Magdalen bó Maalia wvú bwee Yosés yen bvudvuu bvú bó dwey Jisos fò le.

16

E Jisos buy yi kpwe le

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ E diuu di mbam e ke dioo fey wase, e Maalia Magdalen bó Maalia wvú bwee jem, noo Salome guy bonfey bó shfuunkene wvu le bó egen eyefe gvune di Jisos e dvú. ² E ê ke no nu e è bee naa lo fontanentan ke no diuu bee san lo yi diuu di fwe yi kema le, e bó ne no gene fò jem. ³ E bó dioo gene nonen no jemyi ebonebon le laa ê nu ke ebinse yee te di bó ban diuw jem dvú ê bó se ley e? ⁴ Geenen e bó dioo lan jise, yen e bó e binse wase te didvu. Te din to nu naa lo kebwee ke te le. ⁵ E bó dioo ley gen ê jem, yen cuwee mvu le e wvú e shii ebo eceey e tfume ndvu e yi defe, baa. E ye kufe bó nen wuuu. ⁶ E cuwee wvudvu gay ê bó le, “Fo diuw eyumtè ben ke. Me nkee lo le ben gomte e ê nu Jisos wvu Nasalet wvú bó se ta e yi kentam e. Ke wvú be fən ke. Wvú nu e buy wase yi kpwe le. Ben etaa eyen fò bó se jikee wvú. ⁷ Ben egen esee ê boom bew bo ngoo le noo ê Bita le wvú nu e sa wase fwe dvanen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó no wvú to gayee ê ben.” ⁸ E bokene ba buy ê jem ciinke nen kikikiki, ne fee lo, e diuw e looce e yum bó nen kaww. E bó fanje yaa jeme fi ee ê wee ke, njefo bó to fane lo.†

E Jisos dunce ye ye ê bonyii

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

[⁹ Jisos to buy yi kpwe le diuu di fwe yi kema le e è bee kebitele, yaw buynen e è nu fò Maalia Magdalen wvú wvú to bvusee bonceendaa bo dewle le yi ye le bososhwi. ¹⁰ E Maalia mum gen see ê bonyii bó bó bo Jisos to ké no nu. Bonyii ban to nu e shii beele soo bikuu. ¹¹ E bó dioo yuw no kpwoon we gayte le wen be e yen Jisos e e wvú nu dvú, e bó fanje yaa bee naa lo ke.

(Luk 24:13-35)

¹² Ejim jodvu e Jisos bvuu dunce ye ye ê bonyii bew bomew bo ngoo le bofee e bó gene ntew mvu le e nfieesen ye e kumen wase. ¹³ E

bó tu jim, gen see ê kebese ke bonyii bo ngoo le, e bó fanje yaa bee bó le ke.

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁴ Ejim jodvu e Jisos dunce ye ye e è nu wase ê boom bew bo yuufe ncow mwaan e kebee e bó diekene. E wvú saw bó, njefo bó to baa kenke mbee ke, temyi bikuu keebese bonyii bó to yenee wvú le seke wvú to buyee yi kpwe le. ¹⁵ E wvú mum gay ê bó le “Ben egen woj e tfuu egen efewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' ê bonyii bocii. ¹⁶ Wee wvú é bee saaka wvudvu le, bó e lese wvú é joo, é wvú ke eboy. Wee wvú e fan keebese, nu e wvú nu ke eley ngew e. ¹⁷ Bonyii bó nu e bee nu ke egee mweem mvú dunji mvungay mvu Nyo' le diewe mvun e: bó nu ke ebvuuse bonceendaa bo dewle le yi bonyii le ê diee diem e. Bó nu ke ejemyi diwe yi fie. ¹⁸ Bó nu ke ejici yó le bó can. E bó cim wu lo njiw, wvú saa ege fi ee bó bó ke. Bó nu ke egeele can yi bonyii bó cemkene le, e bó bonene.”

E Jisos ben we

(Luk 24:50-53)

¹⁹ E Tata Jisos jeme ê bó nonen mese, e Nyo' mum jo wvú e wvú ben we shii ê ebo ke eceey ke Nyo' le. ²⁰ E boom bew bo ngoo le ke mum buy no ghane fewci saaka wvú jee mondvuum e monciim. E Tata lemte bó bó tomte fi ee fi bó to fewci le è nu keceey bó mweem mvú dunji mvungay mvu Nyo' le mvú bó to gee.]

* **16:1** E nce Bojuu le nu e diuu to ké ka fokiguu. Fi nu le bokene ban to guy bonfey ban e diuu di mbam e e fey wase se buy gen fò jem. **16:6** 8:31 **16:7** 14:28; Luk 24:34 † **16:8** Ke bojwa' bo boyvuum bomew kenke bincim bi 16:9-20 ke. **16:14** Lem 1:6-8 **16:15** Mat 28:19 **16:16** Lem 2:38 **16:17** Lem 8:7; 16:17; Lem 2:4; 10:46; 19:6; 1Kol 14 **16:18** Luk 10:19; Lem 28:3-6; Lem 4:30; 5:16; 8:7; jem 5:14-15 **16:19** Mat 22:44; Lem 1:9-11 **16:20** Ibu 2:4

Saaka wvù Jee wvu ekumε
Jisos no
Luka
to Sanjεε

Fiεε fi nu ê Nwa' Luk wvun e

Nwa' Luk wvun dunji le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε bonyii bo IsraeI dvù, bvuu nu Mboyse εngokε ke bonyii bocii le. Wvù jemyi mwεεm mvumew ekumε Jisos ε mvù nu ke ε è nu ê nwa' wvudvu wvun e maan. Wvù jemyi no bó to bokεε Jisos ε bonceendaa bo Nyo' le no yemte, ε boncey njée gen taa wan, jemyi ten no wan wvù Jisos to shεεεε yew ncese le, jemyi njan wvù Jisos to mae ekumε wee wvù jee wvu Samalia bó wvu ekumε wan wvù to lae. Wvù jemyi baay ekumε bunle ê nwa' wvun e bó ekumε Keyoy ke Yuule noo ekumε bokεε. Wvù jemyi no Nyo' lεshii bibefε bi bonyii le, fi ε nu shiee wvù Jisos to toε fokuse fen e.

Bikuu bi mwεεm e ê nwa' wvun e

1:1-4 Keηkεwce

1:5-2:52 No bó to bokεε Jon Nleseejoo bó no bó to bokεε Jisos ε bó no kuu

3:1-20 Lemme di Jon Nleseejoo le

3:21-4:13 No bó to lesεε Jisos ε joo bó no Satan to momte wvù

4:14-9:50 Ekumε lemme di Jisos e Galilee

9:51-19:27 No Jisos to nen'yεε Galilee no gene Jelusalem

19:28-23:56 Ekumε kemaε ke Jisos e ke kemεse le Jelusalem

24:1-53 No Jisos to buyεε yí kpwe le, buynen ê bonyii ejise, ke ben we

Keηkεwce

¹ Wee wvu baay wvù Teofilus, bonyii nteen nu ε mom wase keesan ekumε mwεεm mvù to koyεε entelεj jo bese. ² Bó to saanjke mwεεm ke leηjεn mvù bese to yuweε ê bonyii bó to yεnεε bó ejise ebo bvuu no fewci saaka wvudvu no mvù to kewεε. ³ No me nu ε njo wase kεfεw ε ntasse mwεεm mvun mvuncim ε kew fonkεw, ε mum ε n'yen le fi jee le me embaance ensanj ten ê je yí leη e ê wo. ⁴ Me nge fin le wo ekieε kecey ke mwεεm mvù bó nu ε fewce wase ê wo le.

ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo Jon Nleseejoo

⁵ Seke Nfon 'Elod to saake wonj wvù Judea, cee ncese mvu to nu ε bó teηe le Sakalia. Wvù to lemte ε ηgoo bocee ncese bo Abija le, ε bwee yew we to buy ten ê kfuu di Elon e, ε bó teηe wvù le Elisaben. ⁶ Bonyii bo bofεε ban to nu bonyii bo teytey ê Nyo' ejise,

gεεle bonci bo Tata le bocii, yaa kεηke jay ke. ⁷ Geenεn, bó to baa kεηke wan ke, njefo Elisaben to nu kase, ε bó bocii to nu ε bó ε lunkεn wase.

⁸ ε kεfεw ke to kocεn, ε ηgoo Sakalia no lemte yew ncese Tata le. ε to nu wvù cee ncese ê Nyo' ejise εbvubwe, ⁹ ε bó to baa wvù bii no bó to ké no baale bocee ncese ê nce wvubole. ε wvù mum ley yew ncese le keeton jiin. ¹⁰ ε kεfεw ke kocεn keeton jiin, ε bonyii bocii bó to nu ekfun no bunlee.

¹¹ ε nceendaa Tata sεse buynen ê wvù ejise leem ê ebo ke εcey ke ketanj ke jiin e. ¹² Seke Sakalia to yεnεε wvù le, ε kedvum gbwo wvù, ε wvù kεηke nfan baay. ¹³ Geenε, ε nceendaa wvudvu gay ê wvù le, "Fo wo efané ke. Nyo' nu ε yuw wase bunle yo. Bwee yew wo wvù Elisaben nu ke eboo wan diemsεn ε wo ecu diee le Jon. ¹⁴ Wvù nu ke eto bó nlanjan fô wo le, ε bonyii nteen nu ke eyuuke njon nje boo diew. ¹⁵ Wvù nu ke enu wee wvu baay ê Nyo' ejise. Fo wvù ke ewuù mbvuum ke, sε ge mò temyi. Keyoy ke Yuule nu ke eyinjεn yí ye le seke bó ε boo wvù. ¹⁶ Wvù nu ke ege ε bonyii bo IsraeI nteen ekumε mvuntelem mvubole ekase etu bó bo Tata wvù Nyo' wvuboo. ¹⁷ Wvù nu ke ege fwe jo Tata bó fitele noo mvunjay mvu Elayja le, keekumεn mvuntelem mvu bocee boom e, ε mvù enu yí boom bobole. Wvù nu ke ege ε bonyii bó temyi bikuu ecineε bikuu bi temyεεn e, ekumεn bonce bobole, ekeηke bonkpawce ε è nu bo bonyii bo leη e. Wvù nu ke ege nonεn wvu le bonyii enù ε bó ε seyse keceyεe Tata."

¹⁸ ε Sakalia bife ê nceendaa Nyo' le, "Fiεε fi nu ke ege ε me eηkieε ε bee bwee yew wεm nu ε bó ε lunkεn wase nen nu la?"

¹⁹ ε nceendaa Nyo' tfuse le, "ε nu me wvù Gabliya, ε me nleeme ê Nyo' ejise sekeci, ε è tum wvù me le me ento ensee saaka wvù jee wvun ê wo. ²⁰ Taa eyen, no wo baa ebee saaka wvun e, ε kεfεw nu ke eto ekocεn é fi ekeηke keekooy, wo nu etu kεncife, saa ejemyi ke, ege ebuy seke fiεε fin nu ke ekooy."

²¹ No fi to kooyi nonen, ε bonyii bó to nu ekfun cyeεe Sakalia no kεηke lo nghaw laa è se kooyi la fi wvù she dvù baay nen ε. ²² Seke wvù to buyεε dvù, wvù to baa kieε keejeme ê bó ke. ε bó mum kieε le Nyo' nu ε dunce fiεε fi nghaw e ê wvù dvù. ε wvù mum no feeke lo mwεεm ê bó bó can, yaa jemyi ke. ²³ ε Sakalia ke mεse lemme diew yew ncese le mum kase tu jim fô yew e fo wvù. ²⁴ ε ediuw ke fey, ε kpweε wvù Elisaben leem bó fue, mum no nu ke ε è nu yew yí kee le tin. ²⁵ ε Elisaben mum gay le, "Keseen Tata nu ε

koo wase shen fô me le, ε cake kenj'wuumen yî ekole kem e."

Ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo Jisos

²⁶ Ε fue di Elisaben e ke buy kee soocaan, ε Nyo' tum nceendaa we wvú Gabliya ntew mvu wvu Galilee le ε bó tenje le Nasalet. ²⁷ Wvú to gen bó ntum fô ngon kpwoon mvu le ε bó tenje le Maalia, ε ε bεε wan wvu tfu. Wvú to nu ε bó ε seyse wase le wvú nu ke enu kpwεε Yosew wvu ε kfuu di Nfon Dawe le. ²⁸ Ε nceendaa Nyo' wvudvu gen yen Maalia le gay wvú le le, "Me ngayte wo le. Nyo' nu ε buw wase wo ε no nu ben ε wvú."

²⁹ Ε Maalia yuw ε fi ghaw wvú baay, ε wvú no ma laa kfuu wvun ngayma se nu wvú nεε le. ³⁰ Geenεn, ε nceendaa Nyo' gay ε wvú le, "Maalia fo wo efané ke. Nyo' nu ε buw wase wo. ³¹ Taa eyen, wo nu ke eleem bó fue, eboo wan diemsen, ecu diee le Jisos. ³² Wvú nu ke enu wee wvu baay, ε bó nu ke etenje wvú le Waa Nyo', Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e. Tata wvú Nyo' nu ke eshike wvú yî kawla Nfon Dawe wvú icee kfuu dibole. ³³ Wvú nu ke esaake kfuu di Yakow e sekeci, ε ke bvunfon bwew nu ke ekenje kemese ke."

³⁴ Ε Maalia bife ε nceendaa Nyo' le, "Fifin nu ke eghan nεε le, ε me mβεε wan wvu tfu." ³⁵ Ε nceendaa Nyo' tfuse ε wvú le, "Keyoy ke Yuule nu ke eto yî yo le, ε mvunḡay mvu Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e eyinḡen yî yo le. Nonen, wan wvú wo nu ke eboo nu ke enu wvú yuule, ε bó emum etenje wvú le Waa Nyo'. ³⁶ Taa eyen, wayco wvú Elisaben wvú nu ε wvú ε looce wase ε lun ε bó se tenje wvú le kase, nu keseen bó fue kee soocaan, ε wvú nu ke eboo wan diemsen. ³⁷ Ke fiεε nu dvú fi nulo eghaw Nyo' ke." ³⁸ Ε Maalia mum gay le, "Me wvun fen wvú waa lemme Nyo'. Wvú ege ε fi ekooy bó me no wo gay." No wvú jeme nonen, ε nceendaa Nyo' mum nε.

Ε Maalia laa ghane ε Elisaben e

³⁹ Ke εdiuw yodvu le, ε Maalia seyse nε no yanḡene gene ntew mvu wvú wonj kum wvu Judea le, ⁴⁰ gen buy jó, ley yew dvu Sakalia gay bwee yew we wvú Elisaben e. ⁴¹ No Elisaben to yuwεε ngayma wvu Maalia, ε wan seSe ε wvú eshem baay. Ε Keyoy ke Yuule yinḡen yî ye le. ⁴² Ε wvú mum wvule foweewe, gay le, "Kembonen ke Nyo' le nu yî yo le fele bokεnε bocii, ε kembonen kew nu yî wan wvú wo nu ke eboo le. ⁴³ Fin fiεε fi baay nen ghan nεε le, le bwee Tata wεm nu ε laa ghane ε me le? ⁴⁴ Taa eyen, seke me mbe n'yuw ngayma wo, wan ε seSe ε me eshem bó nlanlanj wvu baay. ⁴⁵ Njonj wvu baay nu fô

wo le, njefo wo nu ε bee le njkawma wvú Nyo' to kawεε wo dvú nu ke eto ekocen."

Ε Maalia bense Nyo'

⁴⁶ Ε Maalia gay le, "Fitele fiem bensee Tata Nyo', ⁴⁷ ε me n'yuuke njonj nje Nyo' wvú nu Mboyse wεm. ⁴⁸ Wvú nu ε kume me, ε me nu ke lo waa we lemme wvu ncew. Ε kew yî keseen e ε gen lo, εngokε keci nu ke egayte le, Nyo' nu ε lanj kembonen yî yεm e, ⁴⁹ njefo Nyo' Mvunḡay Mvunciim nu ε ge wase mwεem mvu baay baay nten fô me le. Ke diee diew kenje kenfewsεn ke. ⁵⁰ Wvú camte shen fô bonyii bó wvumte wvú le.

Ε shen yin nu yî εngokε keci le. ⁵¹ Wvú nu ε dunḡe mvunḡay mvu εbo kew e, ε tawse bonyii bó saale ye, bontanj bobole ε bvunj. ⁵² Wvú nu ε shwaw wase bonfon bo baay baay yî bokawla le, ε bense ε ε nu bonyii bo ncew. ⁵³ Wvú nu ε nyanje wase bonyii bó jεj yuu bó, ε ffuu bó mwεem mvú jee, ε kunj bo kpaw e cancan. ⁵⁴⁻⁵⁵ Wvú nu ε ficε wee we lemme wvú Israel, ε kume keecam shen fô Abla'am bó kfuu diew e, egen emεse ke no wvú to kawεε ε bo'icee cee bosese."

⁵⁶ No Maalia jeme nonen, ce bó Elisaben kee tε mum kase tu jim fô yew e.

Ε Elisaben boo Jon Nlesejoo

⁵⁷ Ε kefew kε Elisaben ke eboo ke to kocen, ε wvú boo wan diemsen. ⁵⁸ Ε kfuu diew noo bonyii bó to cee kelenj kedvu le yuw le Nyo' nu ε dunḡe shen fô wvú le naa baay, ε bó mum no lanlaje.

⁵⁹ Ε εdiuw ke to buy nyan, ε bó to keet-fuse wan yew, mum no gomte keecu diee le Sakalia ke diewe di ice le, ⁶⁰ geenεn ε bwee ma lo, gay le bó etenje wvú le Jon.

⁶¹ Ε bó gay ε wvú le, "Ke wee nu dvú ε kfuu dinε e bó diee din ke." ⁶² Ε bó mum nε no feeke bó can ε cee wan, keekiεε laa wvú be gomte le bó ecu diee di wan e le yεε le.

⁶³ Ε wvú mum few ten le bó eto bó fiεε ε wen esanj yî dvú le. Ε bó to dvú ε wvú mum sanj le, "Diee diew nu Jon." Ε bó yen nonen ε dew yum bó. ⁶⁴ Kanj mwaan, ε diuw Sakalia mum yene ye, ε lemme diew yaaten, ε wvú bvuu kase no jemyi. Ε wvú mum kew no

tumte monkum mo Nyo' le. ⁶⁵ E bonyii bo ntew wvudvu le kenke nghaw baay. E saaka mwεem mvun mvuncium saanken gen wonj kum wvu Judea wvudvu le tfuu. ⁶⁶ E bonyii bocii bō to yuwe mwεem mvun mvuncium kenke nghaw mum no biite laa wvun wan nu ke enu wvū nεε le, njefo fi to looci dunji le kembonen ke Nyo' le nu yi ye le.

E Sakalia tefe ntum Nyo'

⁶⁷ E Keyoy ke Yuule nε yinjen yi Sakalia wvū icee Jon e, ε wvū mum nε no jemyi ke diεwe wee ntum Nyo' le, gayte le,

⁶⁸ “Beene ebenseē Tata wvū nu Nyo' bonyii bo Islael.

Wvū nu ε to wase keesum bonyii bew yi ngew e.

⁶⁹ Wvū nu ε gee wase ntememvungay wvū nu ke eboyse beene,

ε wvū buy ε kfuu di wee we lemme wvū Nfon Dawe le.

⁷⁰ Fifin nu no wvū to kawεε diuw bonyii bew bo ntum e bō yuule

ε ε beε lo bvuyvuum e bō wvū to gekεε,

⁷¹ E wen nu ke eboyse beene can bonyii bō gomte keefiwse beene le,

noo bonyii bosεbeene bo bvuban e.

⁷² Wvū to nu ε kaw le wen nu ke ecam shen fō bo'icee cee bosεbeene le

mum no shee kumyi kelew kew kē wvū wvū Nyo' to dieε.

⁷³ Wvū to nu ε kaw ε icee bo'icee bosεbeene wvū Abla'am lew le,

⁷⁴ wen nu ke ebvuse beene can bonyii bosεbeene bo bvuban e,

wvu le ε nulo ε beene elemte wvū le se nfan,

⁷⁵ eceε nce wvū yuule bō wvu teyey ε wvū ejise

ε diuw ε ciu yi nshii wesebeene le.

⁷⁶ E wo waa wem nu ε bō nu ke etenje wo le wee ntum Nyo',

Nyo' wvū nu Ekole ke Mwεem Mvuncium e, njefo wo nu ke esa fwe dvu Tata

keeseyse je ye.

⁷⁷ Wo nu ke efewci ε bonyii bew je yi ε nulo ε bō ekenke mboyma jō,

wvū ε nu nleεshe wvū Nyo' nu ke eleεshe bibefe bibole,

⁷⁸ nje shen yi baay yi wvū koole fō bonyii le. Wvū nu ke eciinse Mboyse ε wvū eshiile too

we

ke diewe diuu fō dí ε san e.

⁷⁹ Wvū nu ke enya n'yuu ε bonyii bō nu yi ejiwε le

noo bō nu diuw kpwe le,

emum eleke beene ε je kembonen e.”

⁸⁰ E waa Sakalia wvudvu mum no kuu yi nyam ye le, kuu ten ε keyoy e. Ke mum nε gen no cee ε ε nu nkpwaante, gen buy diuu di wvū to buyεε keedunεε ekole kew ε bonyii bo Islael.

2

*E Maalia boo Jisos
(Mat 1:18-25)*

¹ E to nu kefew kekε le, ε sa' buy le bō etanj bonyii bocii bō nu yi bitum bi wonj wvū Lum e. Yi to buy ε Kaysa Augustus wvū to nu Nfon wvu baay wvu jō. ² Kentanj kin to nu ke fwe seke Kpwilinus to nu wee sa' wvu Lum saake keba ke wonj e kē Silia. ³ Nonen, ε bonyii bocii mum no tuu jim bontew bobole, le bō esanj ε diee εbo ebvuu etanj bō.

⁴ E Yosεw ten nε Nasaleτ ntew mvu wvu Galilee le, ben gen Betelε'em ε keba ke wonj wvū Judea le jō bō to bokεε Nfon Dawe. Wvū to gen jō njefo wvū to nu wee kfuu di Nfon Dawe le. ⁵ Yosεw to gene bō Maalia wvū wvū to leyte le ε nu ke enu kpwese, ε wvū nu bō fue. ⁶ No bō to geneε buy jō, ε kefew kē wvū eboo ke to kocen. ⁷ E wvū boo waa we bvucile ε ε nu wan diemsen, kule ε ndvu le, jike ε kekonj ke nyám e, njefo bō to nu ε tan fō nce yew bonyii bo ghane le.

E nceendaa Tata see boo ε boncey njée

⁸ E to nu kefew kedvu le, ε boncey njée bomew nu mbew ntew wvudvu le, cεyte njée yibo entanj. ⁹ E nceendaa Tata nε sese buynen ε bō ejise, ε n'yuu Nyo' ba fō bō to nu, ε bō kenke nfan baay. ¹⁰ Geenen, ε nceendaa Tata wvudvu gay ε bō le, “Fo ben efanē ke. Ben eyuw, me ntoo ε ε nu bō saaka wvū jee fō ben e, ε wvū nu ke enya njon wvū baay ε bonyii bocii. ¹¹ Yi diuu di εben e nu ε bō ε boo Mboyse ε ntew Nfon Dawe le wvū ε nu Klistu wvū Tata. ¹² Fin nu ke enu ncise keedunεε wan wvudvu ε ben. Ben nu ke egen eyen wvū le ε bō ε kule ε ndvu le ε jike ε kekonj ke nyám e.”

¹³ Ke nonen, ε bō nε sese yen nceendaa Nyo' we le bō njoō bomew e nteen ε bō tumte monkum mo Nyo' le gayte le,

¹⁴ “Mbense enu fō Nyo' wvū nu fowe le ε kembonen enu fokuse fan fō bonyii bō Nyo' yuuke njon bō bō le.”

¹⁵ Seke bonceendaa bo Nyo' le ba to cin'yεε bō le kase ben we, ε boncey njée bodvu jeme ε bikuu bibole le, “Beene egen keseen wvun Betelε'em, egen eyen fiεε fin fi kooy le fi Nyo' nu ε ge beene ε kiεε.”

1:68 Mben 41:13; 72:18; 111:9; Luk 4:18-21; 7:16; 19:44

9:1-6; May 5:1-3

1:71 Mben 106:10

1:72 Mben 106:45; 105:8-9; Lew 26:42

1:73 Kenj 22:16-18

1:74 Tay

2:12, 14

1:76 Mala 3:1; Mat 11:10; Mak 1:2; Luk 7:27

1:77 Yeli 31:34

1:78 Ksm 34:6; Yesa 60:1-2; Mala 3:20

1:79 Yesa 9:1-5; 42:6-7; Mat 4:16

2:4 Mat 2:1; Jon 7:42

2:11 Mat 20:30-32; Jon 4:42; Lem 5:31; 13:23; 2Bi 1:11

2:14 Yesa 57:19; Mat 10:13, 34; Mak 9:50; Luk 1:79; 10:5-6; 12:51; 19:38, 42; 24:36; Jon 4:27; Lem 10:36; Efe 2:14, 17

¹⁶ Kanj mwaan, ε bó mum ne yansen gen, gen yen Yosw bó Maalia le noo wan e, ε wvú jiime é kekonj ke nyám e. ¹⁷ No bó yen nonen, mum kεw no fele mwεem mvunciim mvú nceendaa Nyo' be seje é bó ekumε wan wvudvu. ¹⁸ E dew yum bonyii bocii bó yuwεε mwεem mvú boncey njée ba jemyεε é bó. ¹⁹ Geenεn, ε Maalia yuw fiew gεε fô fitele le no kpawaci sekecii. ²⁰ E boncey njée ba kase no tuu jim bensee Nyo' tumte monkum mew njefo bó to nu ε gen yen mwεem mvunciim e ke lenlenj no nceendaa Nyo' to sejeε.

É bó gen nya wan wvú Jisos yew ncese le é Nyo'

²¹ E wan wvudvu ke buy εdiuw nyan, ε bó tfuse wvú yew, mum cu diee le Jisos, ε diee din nu ke di di nceendaa Nyo' to sejeε é bwee ε wvú se ke leem bó fue.

²² E kefew ke to kocen kè bó ege ncese keekfum bikuu bibole no nci Muses to gomte. É bó mum jo wan ben dvú Jelusalem keenya é Nyo'. ²³ Fifin nu no bó to sanjeε é Nwa' bonci bo Nyo' le le, “É wee boke waa bvucile ε è nu wan diemsen,

é wvú nya ε è no nu wvu Nyo'.”

²⁴ Bó to gen ten keege ncese wvun bó bibembε bifεε, kenεε bó boom bo nyinj e bofεε bii no fi to nu é Nwa' bonci bo Nyo' le.

²⁵ É to nu kefew kedvu le, ε cee la mvu nu Jelusalem ε bó teje le Semeon. Wvú to nu wee wvu teyey gee no Nyo' gomte, ε wvú to ceyte wee wvú ke eto elεεε mvuntelem mvu bonyii bo Israel e. Keyoy ke Yuule to nu yí ye le, ²⁶ ε kí to ge wase ε wvú kieε le ke kpwe nu ke ejo wvú se wvú ε yen Mboise wvú wvu Tata wvú wvú to kawεε le ke. ²⁷ E Keyoy ke Yuule ke ne ge ε Semeon gen yew ncese le. É Yosw bó Maalia ke dioo to bó wan yew ncese le keege no nci gomte, ²⁸ ε Semeon fi wan koyce mum kεw no tumte monkum mo Nyo' le, gayte le,

²⁹ “Tata, no wo nu ε ge wase nkawma wo ε to ε kocen,

joo le wee wo lemme yí nyεkeey e.

³⁰ Ejise eyem nu ε yen wase Mboise

³¹ wvú wo ciinsε le, ε bonyii bocii nu ke eyen wvú le.

³² Wvú nu ke enu ken'yeeε fô bonyii bó yaa nu ke bo Israel e,

wvu le bó ten ekee wo,

ege é bó ecake diee di bonyii buw bo Israel e we.”

³³ E cee wan bó bwee wan yuw mwεem mvú Semeon jemyi é wan wvun we, ε dew yum bó. ³⁴ É wvú mum lanj kembonen yí bó le, gay é Maalia wvú bwee le, “Nyo' nu

ε caw wase waa wo wvun, ε nto we nu ke ege é bonyii bo Israel nteen egbweken, é bomew enenken lo we. Wvú nu nciise fiεε ε bonyii nu ke ejemyi mwεem yí ye le. ³⁵ Nonen, é fifin emum edujci mwεem mvú bonyii nyile é mvuntelem mvubole. Mwεem mvun mvunciim nu ke ege é fitele fiuw enu ke diεwe bó bon bó finyo.”

³⁶ É to nu ke kefew kedvu le, ε kpwoon mvu nu ε bó teje le Anna, ε è nu wee ntum Nyo'. Wvú to nu waa Fanuwel wvú wee kfuu di Ashel e. Kpwoon wvudvu to nu ε lun wase baay. Wvú to nu bó dweese ke bilum bisooshwiy mey, ε dweese mum kpwe. ³⁷ E wvú mum no nu ke wase fiew kpweε nkfu, shee yew ncese le bensee Nyo' entaj bó emvunsheep, bamte mwεem mvudien, bunlee. Bilum biew to nu wase mbanj nyan ncow binεw (84). ³⁸ Ke kefew kedvu kè bó to toε bó wan yew ncese le, ε kpwoon wvudvu to yen bó le, mum nya keyoone é Nyo', jeme ekumε wan wvun é bonyii bocii bó to ceyte kefew kè Nyo' ke esum bonyii bo Jelusalem can ngεw e.

³⁹ Seke Yosw bó Maalia to mεεεε mwεem mvunciim no nci Nyo' to gomte, mum kase tu jim ntew wvubo wvú Nasalet e é keba ke wonj e kè Galilee le. ⁴⁰ E wan mum no nu kuu kenke mvungay, ε wvú ε yijnsen bó bvufee bvu baay, ε bonyii yene kembonen ke Nyo' le yí ye le.

É Jisos gen sheε yew ncese Nyo' le

⁴¹ Icee Jisos bó bwee to ké no bene Jelusalem bilum bicii fô Nkaw Danjefey e. ⁴² E Jisos ke buy bilum yuufe ncow bifεε, ε bó bvuu ben fô Nkaw wvudvu le ke no bó to ké no bene. ⁴³ No bó to diee wase Nkaw mese, dioo tuu jim, ε wan wvú Jisos sheε ejim Jelusalem, geenεn ε ice bó bwee fanje yaa kieε ke. ⁴⁴ É bó ke len diuu dicile, kpwaake ke le wvú nu ente jo ngoo bonyii bó bó bó to lene le. É bó ke mum kεw no gomte wvú ente jo kfuu dibole bó nsán, ⁴⁵ ke gom nkuanj, mum kase tu jim Jelusalem keegom wvú jó. ⁴⁶ E é dioo nu ejim jo εdiuw eta no bó to kεwεε keegomte, ε bó yen wvú le ε è nu fô yew ncese le, ε wvú ε shii fô bó bonyii bo n'yεeyi le, yeke bon'yεeyi, biwci bombife. ⁴⁷ E bonyii bocii bó to yeke no kenje nghaw baay njefo wvú to kee mwεem baay bvuu tfuuse bombife lenj. ⁴⁸ No bwee bó ice yeneε wvú le, ε dew loocε yum bó. É bwee ben wvú gay le, “Wan wo njinsene la bó bese nen? Taa eyen, bee ico nu ε gom wase wo ε no wεwte lo.”

⁴⁹ É wvú tfuse le, “Ben be gomte me nje la? Ke ben be kee le me nkεnje keenu yew dvu

Icem fen e?"⁵⁰ Geenen, ε bó fanε yaa kίεε fίεε fi wvú jeme kε.

⁵¹ Ε wvú mum nε ε bó bó no booke Nasalet. Ε wvú gen no yuuke bó le ntay. No mwεem mvun to kooyi nen, ε bwεe gεε fô fitele fiew e no kpawaci sekeci. ⁵² Ε Jisos mum no kuu, kεnke bvufee bvú baay, ε Nyo' koonjke wvú, ε bonyii ten koonjke wvú.

3

N'yεεyi wvu Jon Nlesejoo

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹⁻² Ε to nu kefew kè Jon wvú waa Sakalia to nu ηkpwaante, ε Nyo' tum wvú. Kelum kekίε to nu ε Tibelius ε saw wase diεwε Nfon wvu baay wvu Lum e bilum yuufe ncow bitin. Ε Bontus Baylet saake keba ke wonε e kè Judea, ε 'Elod saake Galilee. Filew wvú waa bwεe 'Elod to saake keba kè Itulea bó kè Telakoniti, ε Lisania saake Abilen. Ε to nu ten kefew kè Annas bó Kayfas to nu bikuu bi bocee ncese le. ³ No Jon yuw ntum Nyo', mum nε gen biba bi wonε e bicii bi mbew Joo Joodan e, no fewci é bonyii le bó ekumen mvuntelem mvubole, ε wen elese bó é joo wvu le Nyo' elεεshe bibefe bibole. ⁴ Fifin nu no Yesaya wvú wee ntum Nyo' to sanεε é N'wa' we le le, "Diew wee fuunjke ηkpwaante le, bó eseyse je Tata, enεle é yí enù teytey,

⁵ ekεεshe le dikum di baay baay bó di caan caan dicii, eyinεn bilonε bicii,

enεle jé yí ngoonjoo é yí enu teytey, eyinεn bintuke é je enu nen femm,

⁶ é bonyii bocii emum eyen no Nyo' boyse bonyii."

⁷ No Jon fewci nonen, ε bibombom bi bonyii le mum no too le wvú elese bó é joo. Ε wvú mum nε gay é bo le, "εggoke ke yó le, é tefe yεε ben le ben elewté shém Nyo' yí ffuuke yí wvú nu ke edunεε é ben, ε se no too nen?" ⁸ Ben egeé mwεem mvú dunji le ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. Fo ben emum ekεw eduú kε lo é bikuu binen le Abla'am nu icee wene kε. Ε me ensee é ben le é nulo é Nyo' ebanjke eta cyan é yó etu boom bo Abla'am e. ⁹ Ben ekeé le bó nu ε gεε wase teme é binyi bi bite le. Kete keci kè baa yumte mvuntam mvú jee, nu ε bó nu egbwo naa eley yí gen e, eton lo."

¹⁰ Ε bibombom bi bonyii le bie yuw, bife é Jon le, "Bese nu ege nεε keseen?"

¹¹ Ε wvú tfuse le, "Wee wvú kεnke bikum bifεε enya kemew é wee wvú yaa kεnke kε, é wvú kεnke mwεem mvudien egaw bó wee wvú yaa kεnke kε."

¹² Ε bonyii bomew bó to fii shile to fô wvú le le wvú elese bó é joo, bife é wvú le, "Wee n'yεεyi, bese ege nεε fisεse?"

¹³ Ε wvú tfuse é bó le, "Fo ben efii shile fesene no nci gomte kε."

¹⁴ Ε bonyii bo nci le to fô wvú le bife le, "Fisεse nu ε bese nu ege nεε?"

Ε wvú tfuse le, "Ben eyenè fo ben ebεmsee bonyii lole bigew noo keegowtè mwεem yí bonyii le εcici kε. Ben eyuukè njon bó fίεε fi bó laake ben dvú."

¹⁵ No bonyii to nu kε wase cεyte Mboyse wvú Nyo' to kawεε, ε bó mum no ghayte mwεem mvu Jon e, bvuu no kpwaake le sekemew ε è nu wvú wvú Mboyse wvudvu.

¹⁶ Ε Jon mum kίεε gay é bó le, "Me nleese ben ε è nu kε é joo le maan, geenεn wee wvú kuuke fele me bεε too ejim, ε me mbaa ncim ηkpwenten keengvuwce nfay bolaba bew kε. Wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le noo ηguy e. ¹⁷ Wvú kεnke fίεε fiew εbo fi wvú nu efεten εgin dvú, eyεse fô wvú fεεtene, ebaance εgin egeε é ηwaw e, emum ekuu nyiim eton é ηguy wvú fίεε se njime le."

¹⁸ Ε nεε no Jon to fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' é bonyii nen bvuu nyaa bó bó bontefe jé le nteen. ¹⁹ Geenen, ε wvú no jemyi ekumε 'Elod wvú wee sa' kaci lo, njefo 'Elod to nu ε jo 'Elodia wvú kpwεε waa bwεe kpwεse le, bvuu no jemyi ekumε mwεem mvú befe nteen mvú 'Elod to buwyεε. ²⁰ Ε 'Elod ke mum mεse foose lo gee diew gay le bó ekoo Jon efen yew ncaw e.

Ε Jon lese Jisos é joo

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Seke Jon to bεε leese bonyii é joo, ke lese diuu dimew mεse ε Jisos ten to ε wvú lese wvú é joo. Ε Jisos dioo bunlee, ε εbule yene ye, ²² ε Keyoy ke Yuule shii to yí ye le fíeesene εbembε. Ε diεw jeme fowe le, "Wo nu Waa wεm, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njon bó wo baay."

Kfuu di bo Jisos e

(Mat 1:1-17)

²³ Jisos to nu diεwε bilum mbaanshe le seke wvú to kεwεε lemme diew. Bonyii to kpwaake le wvú nu waa Yosεw wvú waa Eli. ²⁴ Eli to nu waa Mata't, wvú waa Lewe, wvú to nu waa Nelki wvú waa Jannay, wvú to nu waa Yosεw. ²⁵ Yosεw wvun to nu waa Matatia, wvú waa Amos, wvú to nu waa Na'am, wvú waa Esli, wvú to nu waa Nagay. ²⁶ Nagay to nu waa Maat wvú waa Matatia, wvú to nu waa Semein, wvú waa Yosek, wvú to nu waa Joda. ²⁷ Joda to nu waa Joanan, wvú waa Lesa, wvú to nu waa Selubabel, wvú waa Shiltia, wvú to nu waa

Neli. ²⁸ Neli to nu waa Nelki wvù waa Adi, wvù to nu waa Kosam, wvù waa Elmadam, wvù to nu waa El. ²⁹ El to nu waa YOSHUA wvù waa Eliesa, wvù to nu waa Yolem wvù waa Mata't wvù to nu waa Lewe. ³⁰ Lewe to nu waa Semeon wvù waa Juda, wvù to nu waa Yosew, wvù waa Yonam, wvù to nu waa Eliakim. ³¹ Eliakim to nu waa Melia wvù waa Mena, wvù to nu waa Matata wvù waa Natan, wvù to nu waa Dawe. ³² Dawe to nu waa JeeSe, wvù waa Obed, wvù to nu waa Boas, wvù waa Sala wvù to nu waa Na'shon. ³³ Na'shon to nu waa Aminada, wvù waa Admin, wvù to nu waa Alni, wvù waa Eslon, wvù to nu waa Beles wvù waa Judas. ³⁴ Juda to nu waa Yakow wvù waa Aysik, wvù to nu waa Aba'am, wvù waa Tela, wvù to nu waa Na'ol. ³⁵ Na'ol to nu waa Selug wvù waa Leu, wvù to nu waa Beleg wvù waa Ebe, wvù to nu waa Shela. ³⁶ Shela to nu waa Kaynan wvù waa Alfasad, wvù to nu waa Shem wvù waa Noa, wvù to nu waa Lamek. ³⁷ Lamek to nu waa Metusela wvù waa Enok, wvù to nu waa Jaled wvù waa Ma'alalal, wvù to nu waa Kaynan. ³⁸ Kaynan wvun to nu waa Enosh wvù waa Set wvù to nu waa Adam, e Adam nu wvù Nyo' to bomεε.

4

E dewle no momte Jisos (Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Jisos to nu e ne fô Joo Joodan e, e wvù e yinSen bô Keyoy ke Yuule. E kí ge e wvù ne gen no cee njkpaante. ² E wvù no nu jó yí ediuw mbaanye e dewle momte wvù. Wvù to nu jó nonen yaa diekene ke. E ediuw yodvu ke fey, e jen no yuu wvù. ³ E dewle mum to gay ê wvù le, “E wo fen nu Waa Nyo', é wo gay e te din tu bvulem.” ⁴ E Jisos tfuse ê wvù le, “Fí nu e bó e sanj le, ‘Ke wee cee ke nje bvulem maan ke.’ ”

⁵ E dewle jo wvù ben dvù bvudvu bvumew e, dunce bitum bi yí ekole ke nshε le bicii ê wvù. E Jisos yen nen mwanj. ⁶ E dewle mum gay ê wvù le, “Bó nu e nya wase ekole ke nshε le kin é me kecii, e é nulo é me nya é naa yeε wvù me njkoojke. Me nu nya é wo esaake, kanke bvukuke bô mvunjay mvudvu mvuncim. ⁷ Fí nu ke le wo egbwe é me ejise ewvum me, é me emum enya fiεe ficii ê wo.”

⁸ E Jisos tfuse ê wvù le, “Fí nu e bó e sanj le, ‘E wvumtè Tata wvù Nyo' wo, elemtè ke e é nu wvù le maan.’ ”

⁹ E dewle mum jo wvù gen dvù é kelaante ke Jelusalem e, leke fô kegoy ke yew ncese le,

gay ê wvù le, “E wo fen nu Waa Nyo', é wo sele ekuse, ¹⁰ njefo fi nu e bó e sanj le, ‘Nyo' nu ke egay é bonceendaa bew eceyεe wo.’ ”

¹¹ E fi bvuu nu e bó e sanj le, ‘Bó nu ke eka wo fo wo ekfun ekale yí te le.’ ”

¹² E Jisos tfuse ê wvù le, “Nwa' Nyo' gayte ten le, ‘Fo wo emomtè Tata wvù Nyo' wo ke.’ ”

¹³ Seke dewle to mεεε wase jé yicii yí wvù to nulo emom Jisos jó, mum ne gen no ceyte diuu dimew.

E Jisos keW lemme diw Galilee (Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisos to nu e ne tu jim Galilee, e wvù e yinSen bô mvunjay wvù Keyoy ke Yuule le. E saaka wvu ekumε wvù saanKen gen biba bi won e bi jó le bicii. ¹⁵ Wvù to nu e no yeeyi bonyii yéw bunle le, e bonyii bocii bansee wvù.

E bó ma Jisos nteW wvubo wvù Nasalet e (Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ E Jisos ke mum ne gen nteW wvù Nasalet e jó wvù to kuε. E é ke no nu diuu dibole di mbam e, e wvù gen yew bunle le ke no wvù to ké no gene. E wvù ke ne leem we keetanj Nwa' Nyo'. ¹⁷ E bó nya njwa' wvù Yesaya wvù wee ntum Nyo' to sanjε é wvù. E wvù fay taa bvudvu bvumew bvù bó sanjε jó le, ¹⁸ “Keyoy ke Tata Nyo' le nu yí yem e, njefo wvù nu e yefe wase me le me ento enfewce saaka wvù jee é bonyii bo kefufe le. Wvù nu e tum me le me ento entefe é bonyii bô nu yí ncaw e le bó nu ke ebvuse bó, embvuw entefe é binfele le bó nu ke eyene ejise ebo.

Wvù tum ten me le me nto embvuse bonyii bô bó nyεwle bó bó yí ncaw e,

¹⁹ embvuw enfewce le kelum kin, nu ke Tata Nyo' nu ke ebuw bonyii.”

²⁰ No Jisos tan nen, kase kewe njwa' wvudvu nya é wee wvù to ké no geele mum shii fokuse. E bonyii bocii bô to nu yew bunle yidvu le lunj ejise yí ye le. ²¹ E wvù mum keW no nyεte é bó le, “Fieε fin fi ben yuw é Nwa' Nyo' le nu e fi to wase e kocen eben.”

²² E bonyii yeke e fi jon bó le baay, e bó kenke njhaw yí njeme wvù jee wvù buyte diuw we le. Geenεn, kaa ne no ghayte, biite le, “Wvun nu ke waa Yosew nen e?”

²³ E Jisos mum gay ê bó le, “Ke é nu kemañen le ben nu ema njan é me le, ‘Wee wvù fele bonyii, fele ekole kuw.’ Ben nu egay le

3:30 Lut 4:18-22; 1Klo 2:1-14 3:31 2Sam 5:14 3:33 Kej 29:35; 25:19-26; 11:10-20; 5:1-32 4:1 Mat 6:16-17; Luk 4:18; Ibu 4:15 4:4 Dito 8:3 4:6 Mat 28:18; Jon 12:31 4:8 Dito 6:13; 5:9 4:10 Mben 91:11-12 4:12 Dito 6:16 4:13 22:3, 31 4:14 4:18 4:18 1:68 4:18 Yesa 61:1-2; Mat 11:5; Luk 7:22 4:18 1:35; 3:16, 22; 4:1, 14; 10:21; 24:49; Mat 1:18, 20; 3:11, 16; 4:1; 12:18, 28, 31-32; 28:19; Mak 1:8, 10, 12; 3:29; Lem 1:2, 5, 8; 2:4, 17, 18 4:19 Lew 25:10 4:22 Jon 6:42 4:24 Jon 4:44

me enge ten mwεem fen mvù ben se yuuke le me ngee Kafana'um." ²⁴ E Jisos bvuu gay ê bó lé, "E me ensee ê ben keceey le, ke è nulo ê bó ewvum wee ntum Nyo' wonj we le ke. ²⁵ Yí keceey e, é me nsee ê ben le è to nu kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elayja le, janj to nu e mey we yí bilum e bitete bó kee soocaa, e jenj koo wonj tfuu. Boke' bo bonkfu le to nu wonj wvù Isael e kefew kedvu le nteen. ²⁶ Geenèn, Nyo' to baa tum Elayja fô mvu bó le ke, tum fiew e è nu fô kpweε njkfu wvù to nu Salafat, wonj wvù Sidon e. ²⁷ Ben ekumyi ten le, è to nu kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elisha le, e bonyii nu Isael nteen kenjke ntun wvu baay, ke mvu bó le to nu e bonen ke. E to mey ke Naaman wvù emberj wvu wonj wvù Silia le wvù bó to fεεε."

²⁸ No Jisos jeme nonen, e bonyii bocii bó to nu yew bunle le yuw, e mvuntelem bente lo bó. ²⁹ E bó ja we, domten wvù, buy dvú elaante jodvu, ben buy yí diuw njkoy yí to nu yí kum ntεw wvubole, njefo bó to gomte keedomse wvù é wvù egbwe jó. ³⁰ Geenèn, e wvù fey ê bó entelej no gene fiew.

*E Jisos bvuse keyoy kè yiile yí wee le
(Mak 1:21-28)*

³¹ E Jisos ke mum ne bow Kafana'um, ntεw mvu wvu Galilee jodvu le. E è ke no nu diuu di mbam e, e wvù gen no yeeyi bonyii yew bunle le. ³² E bonyii bodvu bocii no yuuke kenjke lo njghaw yí n'yeeyi we le, njefo n'yeeyi we to kenjke mvunggay. ³³ Wee mvu to nu yew bunle yidvu le, e keyoy kè yiile nu yí ye le. E wvù mum ne no wamte le, ³⁴ "Abaay Jisos wvu Nasalet, wo fii la é bese? Wo to keelese lo bese le? Me njee naa wo. E nu wo wvudvu wvù yuule wvù ne fô Nyo' le."

³⁵ E Jisos wam keyoy kè yiile kedvu, gay le, "Banj lo, ebuy yí wee wvun e." E kí mum shijn, bense wee wvudvu tum fokuse é bonyii ejise, mum buy yí ye le, geenèn fanj yaa lemse wvù ke.

³⁶ E bonyii taa, e diuw yum bó. E bó no ghayte, biite le, "Wvun njeme nu wvù neε wvù wee wvun kenjke? Wvù kenjke mvunggay kane biyoy bi yiile e e bi buyte yí bonyii le." ³⁷ E saaka wvu ekume Jisos len bontεw bocii bo é keba ke jó le.

*E Jisos fe bonyii nteen
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-39)*

³⁸ E Jisos buy yew bunle yidvu le, gen ley yew dvu Semon. E mwese Semon cemte bó ken'ya'. E bó leke le Jisos efi wvù. ³⁹ E wvù gen fô wvù to jiime, leem é wvù é we, kan ken'ya' kedvu. E kí mum cine wvù le e wvù bonen. Kan mwaan, e kpwoon wvudvu mum ja we taa fεε e bó die.

⁴⁰ E diuu ke dioo seeyi, e bonyii bó to kenjke bonyii bó cemkene bó bincem jεey jεey mum no joo too dvú fô Jisos e. E wvù mum no kumte bó le bocii, e bó bonene. ⁴¹ Bonceenda bo dεwle le ten to buyte yí bonyii bomew e nteen wamte le, "Wo nu Waa Nyo'." Geenèn, e Jisos kan le fo bó ejemyi ke, njefo bó to kee Jisos le è nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

⁴² E ekfuj ke buy yuu, e Jisos buy gen bvudvu bvumew e wvù emberj. E bonyii ke shεε kew no gomte wvù. Ke dioo to yen wvù le, e wvù gomte wase le wen ene ntεw wvudvu le. E bó mum no momte jé le wvù emey bó bó. ⁴³ Geenèn, e wvù tun gay le, "Me njenjke keenfewce saaka wvù jee wvu ekume bvunfon bvu Nyo' le bontεw bomew e ten, njefo é nu fεε fi Nyo' tum me le me ento enge."

⁴⁴ E wvù mum ne gen no ghane fewci saaka wvudvu yéw bunle le, wonj wvudvu le tfuu.

5

*E Jisos tee boom bew bo njoo le bo fwe
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ E to nu diuu dimew, e Jisos no leeme mbew Mamase yí Genesalet e, e bonyii e gem wvù e face e no yuuke diεw Nyo'. ² E wvù ne yen bikonj e bifεε njem joo le, e bonyii bó to kenjke buce wase jó e no cuke binsanj bibole bi byé le. ³ E wvù gen ley é kemew e, e è nu ke Semon e, gay le wvù edomse é kí eley egen é joo caan. E wvù domse, e Jisos mum shii jó e bonyii no nu é njkpwaante e wvù yeeyi bó.

⁴ E wvù ke yeeyi mese, mum gay é Semon le, "Keye kekonj eley egen é joo fô shiinye, é ben etfume binsanj binen ekoo byé."

⁵ E Semon tfuse le, "Cee ekole, bese se ce lo we tfumyi binsanj bvú e yuu, e fanj yaa koo lo fεε ke. Geenèn, no è gay wo, me nu entfume ke lo." ⁶ E bó gen tfume, koo byé jó nteen, dioo bvuu, e binsanj no gomte keesemken. ⁷ Nonen, e bó lawce bonyii bobole bo njoo le é kekonj kemew e le bó eto efiε bó. E bó to bvuse byé yidvu e yí yinjen bikonj bibole, e bí mum no gomte keeshiile é joo. ⁸ E Semon Bitá yen fεε fi kooy le, mum gen tum envvu é Jisos ejise gay le, "Kee wo Tata, neε fiuw fen cine me le, me nu fiem wee wvù befe."

⁹ Wvù to jeme nonen, njefo bó bonyii bew bo njoo le to nu e yen byé yí bó to koolε, e ye bem bó. ¹⁰ E yí bem ten jem bó Jon boom bo Sebεdee le bó to nu ten njoo Semon e. E Jisos gay é Semon le, "Fo wo efané ke. E kew yí keseen e e gen lo, wo nu ke koolε wase e è nu bonyii."

¹¹ No bó yuw nonen, mum bvuse bikon bibole ê ñkpwaante, cine mwεem mvunciim e mum no bii Jisos e.

*Ɛ Jisos ƒe wee ntun wvu baay
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Ɛ è ke no nu kefew kemew e, Ɛ Jisos nu ê kelaante kemew e, Ɛ wee mvu nu jó Ɛ ntun wvu baay Ɛ die wase lo wvú. Ɛ wee wvudvu yen Jisos e, to gbwe ê wvú ejise, lekε wvú gay le, “Tata, wo nulo eƒe me é me en'yuule, é wo fen koñke lo.”

¹³ Ɛ Jisos mum neke kebo kum wvú le gay le, “Me ñkooñke lo, bonen le eyuule.” Kanj mwaanj, Ɛ ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le. ¹⁴ Ɛ Jisos ciise lo ê wvú le, “Ɛ yenè fo wo esee ê wee. Geenem, gene edunçe ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yi Muses to gayε le wee keñke keenya keedunçe ê bonyii le wen nu Ɛ bonen wase yí ntun wvun e Ɛ no yuule.”

¹⁵ No Jisos ciiseε ê wee wvudvu nonen, Ɛ saaka wvu ekumε Jisos kaa bvuu saanjen feylo, Ɛ bibombom bi bonyii le no baanci too keeyuuke n'yeeyi we, bó le wvú eƒelè bincem bibole. ¹⁶ Geenem, Ɛ Jisos ké ja cine bó le gen no bunlee ñkpwaante.

*Ɛ Jisos ƒe wee Ɛ wvú Ɛ kpwe keba kemwaanj
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

¹⁷ Ɛ è ke no nu diuu dimew Ɛ Jisos yeeyi bonyii, Ɛ mvungay mvu Nyo' le nu yí ye le, Ɛ wvú ƒele bincem. Ɛ Bofalasii noo bonyii bó to dunçi bonci bo Nyo' le Ɛ shii fó, Ɛ bó to buy bontεw bocii bo Galilee le noo biba bi Judea bó Jelusalem e. ¹⁸ Ɛ fi kooy le bonyii bomew to nu Ɛ ne no too Ɛ bó Ɛ shfumε wee é fikεy e, Ɛ wvú Ɛ kpwe wase keba kemwaanj. Bó to too keeley dvú yew ejike fwe dvu Jisos. ¹⁹ Geenem, fanε yaa keñke je ke, njefo bonyii to faci baay. Ɛ bó mum ben Ɛ è nu ê yew we, too keyεy, shike wee wvudvu fwe dvu Jisos é fieε fi wvú to jiime jó le. ²⁰ No Jisos to yeneε le bonyii bodvu nu Ɛ lese mvuntelem mvubole yí ye le, Ɛ wvú mum gay é wee we le, “Nsaa yem, me nu Ɛ nleεshe wase bibefe biuw.”

²¹ Ɛ bonyii bó to dunçi bonci bo Nyo' le bó bo ñgoo Bofalasii le ba, mum kew no wvukene gayte le, “Wvun se nu yeε wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ɛ nu yeε dvú wvú nulo eƒeεshe bibefe efey Nyo' maanj?”

²² Ɛ Jisos kieε fieε fi bó wvukene, bife é bó le, “Ben se keñke kfuu ban bonkpawace é mvuntelem mvunen e nen nje la? ²³ Fi cekey nu fi la, keegay le me nu Ɛ nleεshe wase bibefe bi wee wvun e, nuu le wvú eja we elne le? ²⁴ Geenem, me nu endunçe é ben keseen le wee wvú diee nu Waawee

keñke mvungay fokuse fen keeεshe bibefe.” Ɛ wvú mum gay é wee wvú to kpweε wase keba kemwaanj wε le, “Ɛ jemyi me é wo, ja we, ejo fikεy fiuw egenè fó yew e.”

²⁵ Kanj mwaanj, Ɛ wvú mum ja we leem é bonyii ejise, mum jo fieε fi wvú to jiime yí dvú le no gene fó yew e fo wvú, tumte monkum mo Nyo' le. ²⁶ Ɛ bonyii yen nonen, Ɛ dew yum bó Ɛ bó keñke ñghaw, no tumte monkum mo Nyo' le gayte le, “Bese nu Ɛ yen binghaw bi mwεem e eben.”

*Ɛ Jisos tee Lewe
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Ɛ Jisos ke ne buy fó no ghane. Ɛ wvú dioo gene, yen wee mvu wvú to fii shile le Ɛ bó teje le Lewe, Ɛ wvú Ɛ shii fó bvudvuu bwew bvú lemme le. Ɛ Jisos gay é wvú le, “Ɛ bii me le.” ²⁸ Ɛ Lewe ne we, cine fieε ficii le mum no bii Jisos e.

²⁹ Nonen, Ɛ Lewe ke mum ge ñkaw wvu baay yew dvu wvú keekieekieε Jisos. Ɛ bonyii bó to fii shile ñeyte lo fó noo bonyii bomew Ɛ bó bó diekene. ³⁰ Ɛ Bofalasii noo bonyii bobole bo ñgoo le bó to dunçi bonci bo Nyo' le kew no wvukene, bife é boom bo ñgoo le bo Jisos e le, “Ɛ nu nje la wvú ben diekene, wukene ben Ɛ bonyii bó fii shile noo bó befe bomew.”

³¹ Ɛ Jisos tfuse é bó le, “Ɛ bonyii bó temyi ké no gomte wee Ɛ fuwε ke. Ɛ ké no gomte bonyii bó cemkene. ³² Ɛ me nto keeteε bonyii bó nu teytey ke. Me nto keentee Ɛ è nu bonyii bó befe le bó ekumen mvuntelem mvubole.”

Ɛ bó bife é Jisos ekumε mbam mwεem mvudien

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Ɛ bó ke ne ghay é Jisos le, “Boom bo ñgoo le bo Jon e ké jaa no bamte mwεem mvudien bvuu bunlee Ɛ fonefon, Ɛ è nu ke no bo Bofalasii le ké no gee, geenem Ɛ buw nu ke fibole diekene lo wukene.”

³⁴ Ɛ Jisos maw diew é bó le, “Ɛ nulo é bó ebe bonyii bó bvujen é bó egen, é wee ebvuu ege é bó ebamte mwεem mvudien Ɛ cee bvujen nu bó bó? ³⁵ Geenem, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu é bó, é bó emum ekεw embamte mwεem mvudien kefew kedvu le.”

³⁶ Ɛ wvú bvuu ma ñgan mvu é bó le, “Ɛ ke wee nu dvú wvú nulo esaa ndvu yi fie etumce yi yvum dvú ke. Ɛ wvú ge nonen, tu wvú Ɛ befe wase bó ndvu yi fie yidvu. Ɛ ke è cim nulo é finkace fi fifε fidvu egen lañleñ bó ndvu yi yvum yidvu ke. ³⁷ Ɛ è nulo ten é wee ejo mbvuum mo monfem, egeε é gham

5:14 Lew 14:2-32; Mak 7:36; Luk 17:14 5:15 Mak 7:36 5:16 Mat 14:23; 26:36-46; Mak 1:35; 6:46; Luk 3:21; 6:12; 9:18, 28-29; 11:1; Lem 1:14; 2:42; 6:4; 12:5 5:20 7:48; Mat 9:2 5:24 Jon 5:36 5:28 Mat 8:21-22 5:29 Mat 9:10 5:32 19:10 5:33 Mat 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34 5:34 Mat 9:15 * 5:37 Gham mbvuum wvun nu é bó kene bó jew nyam.

mbvuum e,* ε wvú ε yvumεn wase ke. Ε wvú ge nonεn, ε mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, esawye gham wvu yvum wvudvu, ε mbvuum bô gham ela scici. ³⁸ Fí lεn nu le, bô ke nke keegeε mbvuum mo monfεm ke ε ε nu ε gham wvu fwε le. ³⁹ Ben kee tεn le ke wee nu dvú wvú ké no wuu mbvuum mò nu ε koo wase wvú nulo ebvuu ekoonke mo monfεm ke. Wvú ké no bensee ke wase ε ε nu mo koo wa ma.”

6

Ε Jisos nele ekumε diuu di mbam e

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le no lεne fele weε εgin wvumew e. Ε boom bew bo ηgoo le nε kεw no sumyi bicεε diee. ² Ε Bofalasii yεn, bife le, “Ε nu nje la wvú ben gee fíεε fí nci baa bee le wee ege diuu di mbam e?”

³ Ε Jisos bife tεn ε bó le, “Fí nu le ben ke baa tan wase ε ηwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge? ⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le jo blεed wvú bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya ten ηgoo ye dvú, ε ε to nu nci fo wee edie blεed wvudvu εfey bocee ncese.” ⁵ Ε Jisos mum mεse gay ε bó le, “Wee wvú diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

Ε Jisos fe wee diuu di mbam e

⁶ Ε ε ke bvuu no nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos gen ley yew bunle mi le no yeεyi bonyii. Ε wee mvu nu dvú ε kebo kew ke εceεy ε kpwe wase. ⁷ Ε bonyii bô to dunji bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum no gomte fíεε fí bó etey yí Jisos e. Ε bó mum bon εjise yí ye le no taale laa wvú nu εfe wee diuu di mbam e le. ⁸ Ε Jisos kieε fíεε fí bó fíεwsene bó fí, gay ε wee wvú kebo to nu ε kpwe we le, “Ja we, eto eleem fεn.” Ε wvú mum ja we leem. ⁹ Ε Jisos bife ε bó le, “Me mbiite ε ε nu ε ben, fíεε fí nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fí la? Keege fíεε fí jee, nuu fí bife le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” ¹⁰ Ε wvú taa bó εjise εjise kenεn, mum gay ε wee we le “Neke kebo kuw.” Ε wvú neke, ε kí mum bonεn.

¹¹ Geenεn, ε fí kaa looce ton'ye lo bonyii ba, ε bó mum kεw no joo nsey no ε nulo ε bó ege bó Jisos.

Ε Jisos caw boom bew bo ntum e yuufe ncow bofεε

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Ε ε no nu ke εdiuw yodvu le, ε Jisos nε ben yí kum e keegεn bunle, ke ce bunlee

Nyo' εntan jocii. ¹³ Ε εkfun buy yuu, ε wvú tee bonyii bô to bii wvú le, ε bó to. Ε wvú cawce bomew yuufe ncow bofεε tee bó le boom bew bo ntum e. ¹⁴ Edieε ε bonyii bodvu to nu: Semon, wvú wvú to nyaε diee diew dimew le Bitā, bô Andulu wvú waa bwεε Semon wvudvu. Ε bomew nu Jεm, Jon, Filew, Batolomu, ¹⁵ Matio, Toma noo Jεm wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ηgoo Boselot, * ¹⁶ Judas wvú waa Jεm noo Judas Iskalot wvú to ghanεε gese Jisos.

Ε Jisos no yeεyi bvuu fele bonyii

(Mat 4:23-25)

¹⁷ No wvú cawεε bó nonεn, ε bó bó bocii mum nε no booke. Ke bow, ε wvú leem yí bale le, ε bonyii bew bo ηgoo le to nu wase fó nteen noo kebombom ke bonyii le ε kí ta lo ye fó kε nεn'yeε Judea bó Jelusalem. Bomew bonyii to nεn'yi mondvuum mo mbew joo yi baay e ke diewe Taya bó Sidon e. ¹⁸ Bô to to keeyuw n'yeεyi wvu Jisos, ε wvú ebvuu εfe bincεm bibole. Bonyii bô biyoy bì yile to jewsee bó to too ten ε wvú bvuuuse biyoy bidvu. ¹⁹ Ε bonyii bocii mum no momte keekum wvú le, njefo mvungay mvú to buyte yí ye le to fele bonyii bocii bó to kumte wvú le.

Bvujonke bó ηgew

(Mat 5:1-12)

²⁰ Ε Jisos ke nε taa bonyii bew bo ηgoo le, gay le,

“Njon wvu baay nu wene, ben bó fuute, njefo bvunfon bvū Nyo' le nu fô ben e.

²¹ Njon wvu baay nu wene, ben bó beele jen keseen,

njefo Nyo' nu ke ege ε ben effuu.

Njon wvu baay nu wene, ben bó beele keseen,

njefo ben nu ke ekpwaake dikie.

²² Njon wvu baay nu wene, seke ben bii wee wvú diee nu Waawee le, ε bonyii bane ben, kuunke ben, nan'yi ben bvuu nyaε ben

edieε yô befe. ²³ Fí ke dioo kooyi nonεn, ε ben no lanlanε, binε, yuukε njon, njefo mmawce wene wvú kuuke nu wonj wvu le.

Ben ekeε le ε nu ke no bo'iceε cee bonyii boba to nyεwle bó bonyii bo ntum Nyo' le bo fwele.

²⁴ Geenεn, ηgew wvu baay nu wene, ben bonyii bo bvukuke le,

njefo kensamεn kenεn ka ke wase ε ε nu fεn.

²⁵ Njεw wvu baay nu wene, ben bó εte wvu nε yijnεn keseen,

njefo ben nu ke ebeele jen.

6:1 Dito 23:24-25 **6:2** Ksm 20:8-10 **6:3** 1Sam 21:1-6; Lew 24:5-9 **6:6** Mak 2:27-28 **6:11** Jon 5:16, 18

6:12 5:16 **6:14** Lem 1:13; Jon 1:40-44 * **6:15** Boselot to nu Bojuu bó to tomtε wonj wvubô, diuu keebvuse wonj wvudvu yí ηgew e can bonyii bo Lum e. **6:19** Mat 9:20 **6:20** Mat 5-7 **6:20** Jεm 2:5 **6:21** Mwμ 7:16-17; Yeli 31:25; Mben 126:5; Yesa 61:3 **6:22** Mat 5:11; Jon 16:2; Lem 5:41; 1Bi 4:14 **6:23** Mat 5:12 **6:24** Mat 19:23-24;

Jem 5:1 **6:25** 1Kol 4:8

Nḡew wvu baay nu wene, ben bò kielee keseen,

njefo ben nu ke ebeelee soo bikuu.

²⁶ Nḡew wvu baay nu wene, seke bonyii bocii bensee ben. Ben ekeè le è nu ke no bo'icee cee bonyii boba to bensee bonyii bo mbiaye e bò to mbiayte le bó nu bonyii bo nntum Nyo' le.

Wee ekoonkè wee we bvuban
(Mat 5:38-48)

²⁷ Geenen me e nu ḡayte è ben ban bò yuuke fièe fi me njemyi le, le ben ekoonkè bonyii bonen bo bvuban e, egeè e è nu mwεem mvù jee fò bonyii bò bone bikaa è ben ejim e. ²⁸ Ben elékè le Nyo' elan e è nu kembonen yi bonyii bò bunlee le lon eto fò ben e, ebvuu ebunleè fò bonyii bò nvuwse ben e. ²⁹ E wee sunj wo yi kediew e, è wo banke kemew e wvu mεse sunj. Wee è baa kekum kuw ke ekfun, è wo cinε e wvu jo ke ente fò. ³⁰ E wee lεke fiεε è wo, è wo nya. Wee è cim e jo lo mwεem mvuw, fo wo ebvuu eshe ebiite ke. ³¹ Naa la fi ben shieele le bonyii egeè fò ben e, enù fi fi ben egeè ten fò bó le.

³² E ben koonke ke e è nu bonyii bò koonke ben, è fiεe fi bò ebensee ben yi dvù le enu la? Ke bonyii bò befe gee ke nonen e? Bò koonke ke ten e è nu bonyii bò koonke bó. ³³ E ben gee mwεem mvù jee e è nu ke fò bonyii bò gee ten fò ben e, è fiεe fi bò ebensee ben yi dvù le enu la? Ke bonyii bò befe gee ke lenlen e? ³⁴ E ben foose bonyii bò mwεem e è nu ke è bò ben taale le bó nulo ekase etfuse, è fiεe fi bò ebensee ben yi dvù le enu la? Ke bonyii bò befe kó no foose ke mwεem è nsáa yibo njefo bó kee le bó nu ke ekase etfuse fiεe ficii le? ³⁵ Fi nu len le ben ekoonkè bonyii bonen bo bvuban e, egeè e è nu mwεem mvù jee fò bó le, efoosè bonyii bò mwεem yaa taale le bó ke ekase etfuse ke. Nonen, è ben ke emum ekenke nlawma wvu kuuke e è nu è Nyo' wvu nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e, ebvuu enu boom bew, njefo è nu ke ten no Nyo' gee mwεem mvù jee fò bonyii bocii bò yeεle ejise noo bò mvuntelem yiile le. ³⁶ Ben ecamtè shen fò bonyii le ke lenlen no Icee wene camte.

Fo wee elomtè gee di wee mvu le ke
(Mat 7:1-5)

³⁷ Fo ben elomtè gee di bonyii bomew e, nonen Nyo' saa ke elom ten dinen ke. Fo ben ebonè bikaa è bonyii ejim le bó eley ḡew e, nonen Nyo' saa ke ebon ten è ben ejim ke. Ben elεeshi bibefε bi bonyii bomew e, è Nyo' ke elεeshε ten binen. ³⁸ Ben enyaà nnya è bonyii è Nyo' ke enya ten è ben. Wvu nu ke edioo enyaa elooce efew ntay, eshiwse, ecincε è fí eyinḡen efuci fokuse. Fiεe fi wee

feeke fiεe jó se nyaa è wee, è nu ke fí fi Nyo' nu ke efew jó se nya è mweten."

³⁹ E Jisos bvuu ma ḡan mvu è bó le, "Ke kenfefe nulo edunji je è kemew ke. E wvu mom lo, bó saa ḡwkekεn è kentuke le bocii le? ⁴⁰ Ben ekee le ke waa ḡwa' ké no fele wee wvu yeεyi wvu ke, geenen, e è nu seke wvu e yeεyi wase e mεse, è wvu ekee ke diewe wee wvu yeεyi wvu le.

⁴¹ E nu nje la wvu wo ké no taale e è nu sheshe yi nu è waa bwoo jise, geenen yaa yene kekew kε nu è diuw jise le ke? ⁴² E nulo è wo eghan nεe se no gayte è waa bwoo le, 'Waa bwεem, ke leem è me embvuse sheshe è wo jise,' geenen yaa yene ke kekew kε nu è diuw jise le? Wo nu wee kunduḡe ye! Yawε ebvuse kekew kε nu è diuw jise le se looce eyen sheshe yi nu è jise di waa bwoo le, emum ebvuse."

Bó ké kiεe kete yi mvuntam e
(Mat 7:16-20)

⁴³ E Jisos bvuu gay le, "Ke è nulo è kete kε jee eyum mvuntam mvù befe ke. E ke è nulo ten è kete kε befe eyum mvuntam mvù jee ke. ⁴⁴ Bó ké kiεe kete e è nu yi mvuntam mvù yunte yi dvù le. Ke è nulo è wee ekoy fimbi yi bisafe le ke, e ke è nulo ten è wee ekoy onj yi ewante le ke. ⁴⁵ Wee dioo nu wee wvu kenke ntfu mwεem mvù jee è fitele fiew e, e wvu mum no bvuuse e è nu mwεem mvù jee. E dioo nu wee wvu we ntfu nu mwεem mvù befe è fitele fiew e, è wvu no bvuuse ke e è nu mwεem mvù befe. Fí nu nonen njefo fiεe fi nu e yinḡen fò fitele fi wee le nu ke fi fi ké no buyte diuw we le."

Kenffuy kε jee bó kε befe
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ E Jisos mum bife le, "E nu nje la wvu ben tenje me le, 'Tata, Tata', yaa gee fiεe fi me ḡayte ke? ⁴⁷ Wee wvu too, eyuw n'yeεyi mum ḡen no gee no wvu gayte, nu e me nu endunḡe è ben keseen no wvuwee wee nu. ⁴⁸ Wvu nu ke diewe wee wvu to nu keebom yew, yaw cim shii, ḡen kum kemaan e se lese kenffuy, mum bom. E joo ke yinḡen, buy to kfun yew yidvu, e yi fanje yaa shiw ke, njefo wvu to nu e looce bom ntay. ⁴⁹ Geenen, wee wvu too, yaw n'yeεyi dioo ḡen fanje yaa egee no wvu gayte, nu ke diewe wee wvu to nu keebom yew, taashε lo bvudvuu mum bom se kenffuy. E joo ke buy to kfun yew yidvu, kan mwaan e yi shii nen wvu, tawse lo."

7

E cee ekole bonyii bo nci le lese fitele yi
Jisos e
(Mat 8:5-13)

¹ No Jisos to mēsee wase yēeyi bonyii bō mwēem mvun mvunciim, mum nē gen ē kelaante kē Kafana'um e. ² E ekole ke ngoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu jó keŋke nřwa we mvu, koonke wvú baay. E nřwa wvudvu cante nu wase diuw kpwe le. ³ E ekole kedvu dioo yuw ekumē Jisos, mum coonken bonyii bō saake woŋ Bojuu tum le bó egen eleke Jisos le wvú eto efe nřwa wen. ⁴ E bó mum gen yen Jisos e ku can ē wvú gay le, “Kee wo genē ke efi wee wese wvun, ē nu wee wvú ē nulo ē wo efi wvú. ⁵ Wvú koonke woŋ wesebeene baay, e ē nu wvú wvú to bomēe yew yese bunle.”

⁶ E Jisos mum nē e bó bó no gene. E bó ke dioo feŋene wase yew cee ekole ke bonyii bo nci le, e wvú tum nsáa ye yimew le yí egen eci Jisos. E yí gen, e bó bó taseŋ, e yí tefe ē wvú le, “Tata, ekole ke bonyii bo nci le gayte le fo wo eshe yenē nřew too ke. Le wen baa kocen wee wvú ē nulo ē wo eley ē wvú yew e ke. ⁷ E ē nu le fiē fi be ge ten le fo wen eto bó bikaa biwene eyen wo le. Geenē, le wo ebvuse ke e ē nu diēw diuw wo le ē nřwa wen emum ebonē. ⁸ Le wen ten nu wee ē mvunġay mvu wee mvu le ekuse, e bonyii bo nci le nu ten ē wen ekuse. E wen ké egay ē mvu le, ‘E genē,’ ē wvú no gene lo, ké egay ē mvu le, ‘To,’ ē wvú no too lo. E wen ké egay ten ē nřwa wen le, ‘Geē nēn,’ ē wvú no gee lo.”

⁹ E Jisos yuw ntum wvudvu nonē, e diuw yum lo wvú, e wvú banke ye gay ē kebombom ke bonyii le kē to bii wvú le le, “E me ensee ē ben le me mbaa n'yen wase we le ke naa Israēl e wvú e lese křfu fin fitele yí yem e nēn ke.” ¹⁰ E bonyii ba bó cee ekole ke bonyii bo nci le to tumēe dioo kase tu yew, yen e nřwa wvudvu e bonē wase.

E Jisos yemmke cuwee yí kpwe le

¹¹ Ejim jodvu, e Jisos bó boom bew bo ngoo le nē no gene ntēw mvu le e bó teŋe le Nayin, e kebombom ke bonyii le shfumte ē wvú ejim. ¹² No bó to gene, dioo buy diuw ketaŋ wvú to leyte ntēw wvudvu le, yen e bó e tuu gvune di wee le e no buyte dvú. Wee wvudvu to ka ke wvú can bwee le. E bwee to nu kpweē nřfu. E bó to buyte dvú nonē, e kebombom ke bonyii bo ntēw wvudvu le shfumte bii bwee wan e. ¹³ E Tata dioo yen kpwoon wvudvu le, e shen koo wvú, e wvú gay ē wvú le, “Fo wo ebvuu beē ke.” ¹⁴ No wvú gay nonē, mum fey gen kum fikēey fi bó to tuleē gvune didvu jó. E bonyii bó to tuleē mum leem. E wvú gay le, “Cuwee, me njemyi ē wo, nēnē wel!” ¹⁵ E wvú mum nē we shii, kēw no jemyi. E Jisos jicē wvú le mum nya ē bwee.

¹⁶ E bonyii bocii yen nonē, e diuw yum bó. E bó no tumte moŋkum mo Nyo' le gayte

le, “Wee ntum Nyo' wvu baay nu e buynen ē beene entelen. Nyo' nu e to wase keefi bonyii bew.”

¹⁷ E saaka wvun wvu ekumē Jisos saanken gen woŋ wvú Judea le tfuu noo bitum bi mbew jó le.

E Jon Nleseejoo tum boom bew bo ngoo le fō Jisos e

(Mat 11:2-19)

¹⁸ E boom bo ngoo le bo Jon e yuw ten mwēem mvun mvunciim, gen see ē wvú. E wvú tee bomew bofēe, ¹⁹ tum fō Jisos e le bó egen ebife ē wvú le laa ē nu wvú wvú to nu keeke eto, nuu bó ecēytē wee mvu le.

²⁰ E bó gen yen Jisos e, gay ē wvú le, “Jon Nleseejoo nu e tum bese keebife ē wo le laa ē nu wo wvú to nu keeke eto, nuu bó ecēytē wee mvu le?”

²¹ Bó to biite nonē, e Jisos nu sekedvu fele bincēm bó bontun, bvuu bvuisse biyoy bi befe yí bonyii le, yen'yí ejise e binfeŋe nteen. ²² E Jisos tfuse ē bó le, “Ben ekase egen esee ē Jon mwēem mvú ben yen noo mvú ben yuw e. Binfeŋe yene wase mwēem e, e bontēŋe lene teyey, e bonyii bó cēmkene bó ntun wvu baay bonene. Bincife yuuke wase mwēem, e bonyii bó kpweken kaase tuu dvú, e bó bvuu fewi ten saaka wvú jee wvú wvu Nyo' ē bonyii bo kefufe le. ²³ Njon wvu baay nu wvu wee wvú baa maŋene me ke.”

²⁴ E bonyii bó Jon to tumēe ba ke nē, e Jisos mum kēw no jemyi ē kebombom ke bonyii le ekumē Jon biite le, “Ben se shee buyte gene nřpwaante keegen eyen e ē nu la le? Gayi di fweŋe fele shiike? ²⁵ No ē baa nu nonē, tu ben se buyte gene yene e ē nu la le? Wee e wvú e sufe ye bó ndvú yí bonene? Ben eyeke eyuw, bonyii bó suute ye bó ndvú yí lumte bvuu diee bikuu bibole ké no nu e ē nu ē bontow e. ²⁶ Ben e se e no gene nonē keeyen e ē nu la le? Wee ntum Nyo' nuu? 'Ee, tu ben se nu e yen. E me ensee ē ben le, wvú fele wee ntum Nyo'. ²⁷ E nu wvú wvú bó sanēe ekumē wvú e Nyo' gayte le, ‘Yeke eyuw, me nu nke enciŋse wee wēm ntum ē wvú esa fwe dvu wo,

wvú nu egen eseŋe je yo ē wo se no too.’

²⁸ E me ensee ē ben le, ente jo bonyii bó nu e no nu wase yí ekole ke nšhe le e to e buy keseen e, nu e ke wee nu dvú wvú kuuke fele Jon ke. Geenē, e wee wvú nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvú Nyo' le nu e wvú kuuke fele wvú.”

²⁹ E bonyii bocii naa noo bonyii bó to fii shile yuw no Jisos jemyi le Jon to nu wee ntum Nyo' bense le bvunfon bvú Nyo' le nu bvú teyey, njefo bó ten to nu e bee e Jon lese bó ē joo. ³⁰ Geenē, e Bofalasii noo bonyii bó

to looci kee bonci bo Nyo' le tun fibole ntaŋ wvú Nyo' to too dvú njefo bó to nu ε fanj fo Jon lese bó ten ê joo.

³¹ E Jisos ne ghay le, "Fieε fi è nulo é me nfewsεn εngokε ke bonyii bo keseen e dvú nu la? Bó nu ke diewe la? ³² Me nu nsee ê ben fieε fi bó nu diewe fi. Bó nu ke diewe boom bo caan caan bó nu ε shiiyen mondvuum mo way e, ε bomew tenje bomew biite le, 'Bese toonke ndon se ben bine lo le? Nyaa nkiese kpwe se ben beŋe lo le?' ³³ E nu ke no Jon Nlesejoo se toe, shee jen yaa wuu ke ten mbvuum, ben le wvú keŋke nceendaa dεwle yí ye le. ³⁴ Wee wvú diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyen, wvú ghane wuwte mwεem mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bó fii shile noo bonyii bó befe bomew. ³⁵ Geenen, bonyii bocii bó bense bvufee bvú è nu bvú Nyo' le dunji le è nu bvú lenj."

E Jisos leeshe bibefe bi kpwoon nsake le yew dvu wee Falasii

³⁶ E wee Falasii mvu ke ne tee Jisos le wvú eto edieken ê wen yew. E Jisos bee gen ε bó no diekene. ³⁷ E kpwoon nsake mvu to nu ntεw wvudvu le. E wvú yuw le Jisos diekene ê wee Falasii wvudvu yew, mum jo fikaa * fi nfey mvu wvú shfuunjkene le, gen dvú fó. ³⁸ E wvú gen ley leem mbew Jisos e, ne kew no beele, ε misem cemceme yí bikaa bi Jisos e. E wvú mum ngvuwce, ngvuse ekole kew no shole bikaa bi Jisos e bó yvuε ekole, ŋoci mum yeeffe bó nfey we. ³⁹ E wee Falasii we wvú to tenjeε Jisos le wvú eto edieken yen nonen, kpawawce fó fitele fiew e le, "E wee wvun fen be nu wee ntum Nyo', tu wvú be e kieε fieε fi è nu kpwoon wvun wvú kumte wvú le, le è nu kpwoon nsake."

⁴⁰ E Jisos ne gay ê wee Falasii wvudvu le, "Semon, me ŋkeŋke fieε keenjeme ê wo."

E wvú tfuse le, "Wee n'yεyi, jeme."

⁴¹ E Jisos mum kew le, "Wee mvu to nu ε foose bonyii bofeε bó bigew, foose wee mvu bó bodanali gee tin, foose mvu bodanali mbaanshen. ⁴² E fi ke ghaw bó bocii keekase elaw, ε wvú mum cine bigew bidvu le ê bó. Keseen, wo ysne le ente jo bonyii bo bofeε ban, wee wvú nulo ekoonke wvú baay nu wvú la?"

⁴³ E Semon tfuse le, "E nulo enu wee wvú bó to cin'yεε fioo ye le e yí duule."

E Jisos bee le, "Wo nu e jeme lenj." ⁴⁴ No wvú beŋe nonen, banke ye taa kpwoon we, mum gay ê Semon le, "Wo nu e yen kpwoon wvun e? No me mbe nto ê wo yew, wo be baa cim nya me joo ncukε bikaa ke. Geenen,

kpwoon wvun nu ε cukε wase bikaa biem ε è nu bó misem, ε sho bó yvuε ye ekole. ⁴⁵ Wo be baa gay me le ŋocε ke. Geenen, ε kew no me mbe nto fen, nu ke no kpwoon wvun ŋoci bikaa biem. ⁴⁶ E wo be baa cim yefe ekole kem ke naa bó mεem ke. Geenen, kpwoon wvun nu ε yefe wase bikaa biem ε è nu bó nfey wvú shfuunjkene. ⁴⁷ Nonen, é me ensee ê wo le, kpwoon wvun nu ε dunjeε kenkonen ke baay njefo bó nu ε leeshe wase bibefe biew bi duule baay. Geenen, ε wee wvú bó leeshe bibefe biew ε bí nu caan dunji kenkonen ke caan."

⁴⁸ E Jisos mum gay ê kpwoon we le, "Bó nu ε leeshe wase bibefe biuw."

⁴⁹ E bonyii bó bó bó to diekene mum kew no diomene gayte le, "E se nu yεε wvun wvú mum leeshe lo bibefe bi bonyii le?"

⁵⁰ E Jisos mum mεse gay ê kpwoon wvudvu le, "E genè fiuw ntaŋ, fitele fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε boy."

8

Bokenε bó to ghane bó bo Jisos fici wvú

¹ Ejim jodvu, ε Jisos ne no ghane ê bilaante bó ê bontew e fewci saaka wvú jee wvu ekumε bvunfon bvú Nyo' le. Boom bew bo ŋgoo le bo yuufe ncow bofeε to bii wvú le, ² noo bokenε bomew bó wvú to feleε bontun bobole bó bomew bó wvú to bvuseε biyoy bi befe yí bó le. Bokenε ban to nu Maalia wvú bó to tenje ten le Magdalen, wvú wvú to bvuseε bonceendaa bo dεwle le yí ye le bosoochwiy. ³ E è nu Joana wvú dweese to nu Cusa lemte 'Elod e, noo Susana bó bokenε bomew nteen. Bó to ghane nonen, bvuseε mwεem ê bikele bibole, fici Jisos bó boom bew bo ŋgoo le dvú.

Ngan ekumε wee wvú to tfumyi ŋgow

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ E bonyii ke ne bontew e bontew e no too fó Jisos e. E kebombom ke bonyii le ke yinŋen fó, ε wvú ma ngan ê bó le,

⁵ "Wee to nu e laa keegen etfume ŋgow. E wvú ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε bonyii leenεε bó bikaa, ε mvunyiim mvú bile we to tace die. ⁶ E yimi gbwe fó bvudvuu bvú εta le, ke buy mum yowlen njefo bvudvuu bvudvu to nu bvuyee. ⁷ E yimi ŋgow gbweken ê bisafe le, ke buy dioo kuu bó bisafe bidvu, ε bí mum ban ŋgow yidvu fo yí eku. ⁸ E yimi gbweken ε è nu yí nshe yí jee le, ke buy, ku, ε bó ke gbwele ε yí buy bokaŋ gbweε fey no bó to tfumyεε." No Jisos ma nen, mum funj le, "Wee wvú keŋke bitem, ε wvú yuw."

^{7:33} Mat 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 ^{7:33} 1:15 ^{7:34} Mat 9:10 ^{7:36} 11:37 ^{7:37} Mat 26:6-7; Mak 14:3

* ^{7:37} Fikaa fin nu e bó to kene bó te dimew di bó tenje é diéw bala le le «alabaster». ^{7:39} 7:16 ^{7:42} Mat 18:27

^{7:44} Keŋ 18:4; 1Tim 5:10 ^{7:46} Mben 23:5 ^{7:48} 5:20; Mat 9:2; Mak 2:5 ^{7:50} Mat 9:22 ^{8:2} 23:49, 55-56;

24:1-10; Mat 27:55-56, 61; 28:1, 8-10; Mak 15:40-41, 47; 16:1, 8 ^{8:8} Mat 11:15

*Shiie wvù Jisos jemyi é bonngan e
(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)*

⁹ É boom bew bo ngoo le ke ne bife é wvù le laa ngan wvudvu dunçi le la le? ¹⁰ É wvù tfuse le, “É nu ben ban bò Nyo' nu e ge wase le é nulo é ben ekié mwëem mvu bvunfon bwew e mvù nu é nnyile le. Geenën, é bonyii bomew yuuke fibole ke le me maa é è nu bongan, wvu le fi enù no fi to nu wase le, ‘Bó nu ke etaale ke lo mwëem yaa yene ke, ke eyeke ke lo yaa yuuke fié ke.’

Fié fi ngan ekumé wee wvù to tfumyi ngow dunçi

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ben eyuw le fié fi ngan wvudvu dunçi. Ngow yidvu nu diéw Nyo'. ¹² Ngow yi gbweé é je, nu bonyii bò yuuke diéw Nyo' é dëwle mum to bvuse saaka wvudvu fò mvuntelem mvubole, wvu le fo bó ebee ke eboy. ¹³ É ngow yi gbweé fò bvudvuu bvü eta le nu bonyii bò yuuke diéw Nyo', mum fiisen bó njon, geenën é yí baa cime gen fò mvuntelem mvubole ke, é bó beje ke fomvu fomvu. É mmom ke dioo é to, é bó mum tfuw bikaa. ¹⁴ Ngow yi gbweé é bisafe le nu bonyii bò yuuke diéw Nyo', dioo gene, é ken'yanjan bó bvukuke noo njon mwëem mvu yí nshé le to yi ke diéw yidvu é yí laaye lo saa ku ke. ¹⁵ Ngow yi gbweé yí nshé yí jee le, é mum é no nu bonyii bò kenke mvuntelem mvü jee, bó yuuke diéw Nyo', looce lese mvuntelem yí dvù le, mum kuu shém, no gee no yí gomte gene lo fwe fwe.

*Ken'yeeé kè bó é kfuké bó nkaa
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Ké wee ké tfuuke ken'yeeé bvuu jo nkaa kfuké dvü ke. É ke é nulo é wvù elese ten egaaku ke. Wvù ké tfuuke, tome é è nu yí fié fi bó tomyi ken'yeeé yí dvù le, le bonyii dioo leyte yew eyene n'yuule.

¹⁷ Fié fi cii fi nu é nnyile le nu ke eyene, é mwëem mvu ejim ejim ebuy emwa.

¹⁸ Nonën, ben dioo yeke diéw Nyo' no yeke nta, ekeé le wee wvù kenke fié nu é bó nu ke ebise. É wee wvù yaa kenke ke fié nu é naa fi caan fi wvù kpwaake le wen kenke lo nu é bó nu ke efi lo é wvù.”

*Bonyii bò nu kfuu di Jisos e
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ No Jisos to yeéyi bonyii nonën, é bwee Jisos bó boom bo bwee Jisos e ne to le bó eyen wvù le. É fi ghaw keeley njefo bonyii to duule dvü baay. ²⁰ É wee gay é wvù le “Bwoo bó boom bo bwoo le leeme ékfuj gomte keeyen wo le.”

²¹ É wvù tfuse fiéw le, “Bwëem bó boom bo bwëem e nu bonyii bò yuuke diéw Nyo' gee no yí gomte.”

*Jisos kenke mvungay é we jo nffum bó joo
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² É è ke no nu diuu dimew, é Jisos gay é boom bew bo ngoo le le, “Beene elente mamase egen kewvu keki.” É bó mum ley é kekon e no leenci. ²³ No bó to leenci, é Jisos ne no leete. É nffum ne sese, shii no bvuyte joo bó mvungay é yí leyte é kekon e gomte keeyinsen, é bó nu wa lo diuw kpwe le. ²⁴ É bó gen no kamsee Jisos gayte le, “Cee ekole, Cee ekole, beene nu ekpweken.” É Jisos kamse wam nffum bó joo yí to bvuyte yidvu. É nffum wvudvu lu, é joo mum cife nen ndvumm. ²⁵ É wvù bife é bó le, “Ben se lese fitele é è nu yí yee le?” É ye bam bó, é bó kenke nfan no ghayte le, “Wvun wee se nu wee wvù neé wvù wamte naa nffum bó joo é mvü yuuke wvù le?”

Jisos kenke mvungay é we jo bonceendaa bo dëwle le

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ É bó lente mamase yidvu buy wvuke é keba ke Gelasen e, é bó é cine wase keba ke won e kè Galilee le. * ²⁷ É Jisos dioo buyte é kekon e, ke le wen efëese enkpwaante, é bó wee mvu wvu é kelaante ke jó le tasen é bonceendaa bo dëwle le njinsene bó wvù. É bó é ce wase yí ye le baay é wvù ghane kenyi kencimte, cee é è nu é ditfum é bó to dweyte bonyii. Ké wvù to bvuu cee fò yew e ke. ²⁸ No wvù yeneé Jisos e, mum san etale, gen gbwe é wvù ejise, wam bó mvungay le, “Jisos, Waa Nyo', Nyo' wvù nu Ekole ke Mwëem Mvuncim e, wo fii la é me? Kee wo fo wo enya ngew é me ke.” ²⁹ Wvù to jemyi nonën njefo Jisos to nu e baam wase keyoy kè yiile kedvu le kí ebuy yí wee wvudvu le. Kí to ké no cuute wvù bokan e bokan e é bó koo le, ké koo kay can noo bikaa bó ncaw se no ceyte. É bó ké ekay nonën, é wvù sumye ke lo, é keyoy kedvu mum cufe wvù é wvù no lewte gene njkpwaante.

³⁰ É Jisos mum bife é wee wvudvu le, “Diee diuw nu yee?” É wvù tfuse le, “Diee diem nu kebombom.” Wvù to tfuse nonën njefo bonceendaa bo dëwle le to nu é cin lo yí ye le. ³¹ É bonceendaa bodvu léke Jisos le fo wvù ecinse bowen é è nu é kentuke kè shiile nen njoon e ke. ³² É to nu é ngoo bonkunyam diekene yí mbeke le fò, é bonceendaa bo dëwle le bodvu mum léke Jisos le wvù ecine é bowen egen eley é è nu yí bonkunyam bodvu le. É wvù bee. ³³ É bó mum buy yí wee wvudvu le, danşen gen ley yí bonkunyam

bodvu le. E bó sen, bow é ηkonj e, shii é mamase yidvu le, le jó.

³⁴ E bonyii bò to ceyte bonkunyam bodvu yen fíeε fi kooyi le, ja fò, fεε lo, gen see saaka wvudvu e laante bó é bontew bo jó le. ³⁵ E bonyii no yuuke, buci gene keeyen ten fíeε fi kooyi le. E bó to fò Jisos to nu, yen wee wε le, ε bonceendaa bo dεwle le ba ε cine wase wvú le, ε wvú ε shii mbew Jisos e, ε jise ndvú, ε bvufee bwε yε le mum no leke fò. E bó fan baay. ³⁶ E bonyii bò to yenεε fíeε fi to kooyεε le no seje é bó no fi to ghanεε é wee wε wvú to kenke bonceendaa bo dεwle le se bonεn. ³⁷ E bonyii bocii bo é biba bi Gelasen e kenke nfan, mum leke Jisos le wvú ene egene. E Jisos mum ne fiew, ley é kekonj e le wen egene, ³⁸ ε wee wε wvú bonceendaa bo dεwle le to buyεe yí ye le mum no leke Jisos le bó wvú egene. E Jisos tun, tfuse wvú jim gay le, ³⁹ “E gené ε é nu fò yew e, egen esee kenghaw ke fíeε le kè Nyo’ nu ε ge fò wo le.” Nonεn, ε wee wvudvu mum tu jim gen no ghane é kelaante kedvu le kecii, seje kenghaw ke fíeε le kè Jisos ge fò wvú le.

Jisos kenke mvungay ewe jo bincem bó kpwe

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ E Jisos lente mamase kase tu jim keba keki. E kebombom ke bonyii le kè be she ceyte wase wvú fò fíisen wvú. ⁴¹ E cee la mvu to fò ε bó tenje le Jaylus, ε é nu cee ekole yew bunle yí jó. No wvú to, fey gen tum envuw é Jisos ejise, kuu can le wvú eto ke le é wen yew, ⁴² le waa wen kpwee lo. Wvú to kenke wan ε é ka ke wvú, ε é nu wan kpwoon ε wvú nu bilum yuufe ncow bifεε.

E bó Jisos ne no gene ε kebombom ke bonyii le faci Jisos. ⁴³ E kpwoon mvu nu ente jodvu ε wvú ε cem wase bó kencem ke bokene le bilum yuufe ncow bifεε. E wvú ε jεwse wase fíeε ficii fi wvú to kenke can bonyii bo bifuu le, kí ε ghaw bó keefe. † ⁴⁴ E wvú bence to ejim jo Jisos, kum ngem ndvu Jisos e. Kanj mwaan ε kencem kew mum seme. ⁴⁵ E Jisos bife le, “E kum yee me le?” E bonyii bocii manen lo. E Bita ne bife le, “Cee ekole, ke wo yene le kebombom ke bonyii le faci wo le?” ⁴⁶ E Jisos no duu ke le, “Wee nu ε kum me le. Me nu ε n'yuw no mvungay nu ε buy yí yem e.” ⁴⁷ E kpwoon wε yen le ke je nu dvú yí é nulo é wen enyiim ke, mum cinçin gen gbwe é Jisos ejise mum see é bonyii bocii yuw fíeε fi be ge wvú ε se kum Jisos e, bvuu see no wvú be kum nonεn kencem kew ε seme lo kanj mwaan. ⁴⁸ E Jisos gay é wvú le, “Waa wem, fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε bonεn. E gené ntay.”

⁴⁹ Ke no Jisos to beε jemyi é kpwoon wvudvu nonεn, ε wee mvu fese fò nen'yi fò yew e fo Jaylus wvú cee ekole yew bunle wε, gay é wvú le, “Waa wo nu ε mese wase. Fo wo bvuu eshe enyaa ngew é wee n'yεeyi ke.” ⁵⁰ E wvú dioo jeme nonεn, ε Jisos yuw, gay é Jaylus le, “Fo wo efané ke, lese ke ε é nu fitele yí yem e maan, é waa wo elun.” ⁵¹ E bó mum ne no gene fò yew e fo Jaylus, ke gen fese fò, ε Jisos tun fo wee eley yew. E wvú jo ke ε é nu Bita bó Jem noo Jon noo cee wan bó bwee wan ε bó bó ley. ⁵² E to nu ε bonyii tonjene, ε kpwe ghamte lo fò. E Jisos gay le, “Ben elu bó kpwe, wan baa kpwe ke, wvú leete lo.” ⁵³ E bonyii ne no kiele lo wvú fò, njefo bó to kee ntay le wan wvudvu nu ε kpwe wase. ⁵⁴ E wvú gen fò wan wvudvu to jime, jice yí kebo le tee le, “Wan kpwoon, ja we!” ⁵⁵ E wvú mum kase tu dvú, ja we kanj mwaan. E Jisos gay le bó etaa fíeε é wvú edie. ⁵⁶ E bwee bó ice yen fíeε fi kooyi le, ε dew yum bó. E Jisos lew lo le fo bó esee é wee fíeε fi kooyi ke.

9

E Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mat 10:1-15; Mak 6:7-13)

¹ E Jisos ke ne tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε, ε bó baance to. E wvú nya mvungay é bó mvú bó ebvuuse bonceendaa bo dεwle le yí bonyii le bvuu fele bincem dvú, ² mum tum bó le bó egen efewci é bonyii ekumε bvunfon bvú Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e. ³ E wvú bvuu gay é bó le, “Ben dioo gene, fo wee ejo fíeε ke. Fo wee ejo kembangan, kenεε ekεle, kenεε fíeε fidien, kenεε bigew ke. Fo wee ejo bikum bifεε ke. ⁴ Ben dioo gen ε ley ntεw e, yew yí bó ε gee ben dvú, ε ben no ceé ke ε é nu dvú gen buy seke ben ke nene ntεw wvudvu le. ⁵ E ntεw mvu tun keefiisen ben, é ben nene jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yí bikaa binεn e, é ke enu nciise fíeε fi bó mom e.”

⁶ E bó mum ne no gene, gen no ghane bontew e bontew e, fewci saaka wvú jee wvu ekumε bvunfon bvú Nyo' le, bvuu fele bonyii bo bincem e bocii.

E saaka wvu ekumε Jisos ffumse 'Elod

(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ E 'Elod wvú to saake keba ke wonj e kè Galilee yuw mwεεm mvunciim mvú to kooyi, ε mvú ffumse wvú njefo bonyii bomew to nen'yi duu le Jisos wvun nu Jon Nleseεjoo ε wvú ε kase ε buy. ⁸ E bomew duu le é nu Elajja ε wvú kase ε to. E bomew duu fibole le é nu wee ntum Nyo' wvú fwele mvu ε wvú ε kase ε buy yí kpwe le. ⁹ E 'Elod mum

8:43 LeW 15:25-27 † **8:43** Ke bon'wa' bo boyvuum bomew kenke njeme wvú le, “E wvú ε jεwse wase fíeε ficii fi wvú to kenke can bonyii bo bifuu le” ke. **8:44** Mat 9:20 **8:48** Mat 9:22 **8:52** Jon 11:11-13 **8:54** Mak 5:41 **8:56**

Mak 7:36 **9:1** 10:1-12 **9:2** 11:2 **9:3** 22:35 **9:5** Lem 13:51 **9:7** 9:19 **9:9** 23:8

ghay le, “Jon nu ε me se nu ε mbvuse wase ekole kew. Wvun wee ε bvuu ε no nu yεε keseen wvù me n'yuuke kfuu mvun mwεεm ekumε wvù?” Ε wvù mum no gomte le wen bee keyen Jisos wvudvu le.

Ε Jisos nyanε bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

¹⁰ Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim, see mwεεm mvunciim mvù bó gee ε wvù. Ε wvù mum nε jo bó ε bô bó lewse ye, buy gen je ε kelaante kè Besayda le. ¹¹ Geenεn, ε bonyii kiεε ke lo kuñen bi wvù le, ε wvù fiisen bó mum kew no fewci ekumε bvunfon bvù Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e.

¹² Ε diuu ke dioo gen le dí eseeyi, ε boom bo Jisos e bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε bence to gay ε wvù le, “Gayε ε bonyii ban le bó egen bontεw bó εla yo ncencee le, egom mwεεm mvubole mvudien bó fô bó nu ece, njefo fen nu njkpwaante.”

¹³ Ε Jisos tfuse fiew le, “Ε nu enya ben fiεε ε bó edie.” Ε bó gay le, “Fiεε fi bese kenke mey ke bontuw bo blεεd e botin bó byé yifεε. Wo gomte le bese egen eguy mwεεm mvudien to enya ε bonyii ban bocii le?” ¹⁴ Bó to gayte nonen njefo bonyii to nu fô nteen, ε bolemse maan nu bontfuke botin. Ε Jisos mum gay ε boom bew bo ngoo le le, “Ben egay ε bonyii eshiyen fokuse mondvuum e mondvuum e, mbaanshen mbaanshen.” ¹⁵ Ε bó gay, ε bó shiiyen. ¹⁶ Ε Jisos jo bontuw bo blεεd e bo botin ba bó byé yi yifεε ye, taa we, nya keyoone ε Nyo', mum guushε nya ε boom bew bo ngoo le le bó egawce ε bonyii bodvu. ¹⁷ Ε bó gawce, ε bonyii bocii die ffuu, ε boom bo Jisos e bo ngoo le baance bimbeke bi sheεεε, ε bí yiñsen njkaa yuufe ncow fiεε.

Ε Bita cεε le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

¹⁸ Ε ε ke no nu diuu dimew, ε Jisos no bunlee wvù emben, ε boom bew bo ngoo le nu mbew ye le. Ε wvù nε bife ε bó le, “Bonyii duu le me nu yεε?” ¹⁹ Ε bó tfuse le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' wvu fwele mvu ε wvù ε kase ε buy yi kpwe le.” ²⁰ Ε wvù mum bife ε bó le, “Ben duu finen le me nu yεε?” Ε Bita tfuse le, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.” ²¹ Ε Jisos mum loocε ciise lo ε bó le fo bó ke emom lo esee fifin ε wee ke.

Ε Jisos jeme ekumε bonjεw bew noo kpwe ye

(Mat 16:21-23; Mak 8:31-33)

²² Ε wvù mum no jemyi ε bó le, “Wee wvù diee nu Waawee kenke keeke eyen bongεw nteen, ε bonyii bó saake wonε bó bocee ncese bo baay baay noo bonyii bó duñci bonci bo Nyo' le ema lo wvù. Bó nu ke emum eyu wvù, ε εdiuw ke ebuy εta, ε Nyo' ekase εbvuse wvù yi kpwe le.”

Kentam ke wee wvù bii Jisos e

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-38)

²³ Ε Jisos mum no jemyi wase ε è nu ε bonyii bocii le, “Ε wee gomte keenu wee wεm, tu wvù kenke keetun ekole kew, etuulé kentam kew εdiuw εcii bii me le. ²⁴ Ben ekeε le wee wvù bawci nshii we fo wvù elase, nu ke elase ke lo. Geenεn, wee wvù lase nshii we nje me, nu ε wvù ε bawce lo nshii wvudvu. ²⁵ Ε bó baanci naa wonε wvun tfuu ε nya ε wee, wvù ε die, ε ke ε lase kenεε ε jim nshii we, ε sεw wvudvu enu la? ²⁶ Ben ekeε le ε wee wuumene keebii me le noo diεw yεm e, ε wvù no kee le wee wvù diee nu Waawee nu ke ewuumen ten mwεten seke wvù ε kase ε to ente jo bvukεε bwew bvuu nu ten bvù Nyo' Ice bó boncendaε bew bó yuule le. ²⁷ Ε me ensee ε ben kecey le, bonyii bomew leeme fen ε bó yaa nu ke eyuw wvuñ kpwe se bó ε yen no Nyo' saake bvunfon bwew ke.”

Ε nfieesen Jisos kumen

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Ε ε ke no nu ke diεwe εdiuw nyan e, no Jisos jemyεε mwεεm mvun, ε wvù jo Bitá bó Jon noo Jεm ε bó bó ben yi kum wvumew e le wen egen εbunle. ²⁹ Ε wvù gen dioo bunle, ε nfieesen ye nε kumen, ε ndvù ye ten kumen no baa lawkene nen mwawmwawmwaw. ³⁰ Ε fí kooy le bonyii bofεε, ε è nu Muses bó Elayja to nu ε nε buynen fô no jemyi bó bo Jisos. ³¹ Ε n'yuu Nyo' baa yi bó le. Ε bó bó jemyi ekumε kpwe yi Jisos to kenke keegen ekpwe Jelusalεm keege ε fí eto ekocen no Nyo' gekεε. ³² Bó to jemyi nonen, ε Bitá bó Jon noo Jεm nu ε nyii gooke lo bó. Ε bó dioo kamse, yen no n'yuu Nyo' baa yi Jisos e, bvuu yen bonyii bo bofεε ba le ε bó leeme bó wvù. ³³ Ε bonyii bo bofεε bodvu dioo baase ekale, ε Bitá nε bvumten gay ε Jisos le, “Cee Ekole, fi jee no beene nu fen. Cine ε bese eyoo cún she, ε yimi enu yo, yimi yi Muses, ε yimi nu yi Elayja.” Wvù to jemyi nonen, yaa cim kee fiεε fi wvù jemyi ke.

³⁴ Kε no wvù to bεε jemyi nonen, ε kembεw nε to ε bó we banjε bó. Ε bó no kenke nfan no bó nu ε kembεw e. ³⁵ Ε diεw jeme ε kembεw kedvu le le, “Wvun nu Waa wεm wvù me nu ε ncaw. Ben eyuukε ε è nu wvù le.” ³⁶ No

diêw yidvu jeme nonen ε mēse, ε bó nē yen ε Jisos leeme fô wvú εmben. Ε bó ke fanε yaa see lo ê wee kefew kedvu le fiεε fi bó yεnεε yî kum wvudvu le kε.

Ε Jisos bvuse nceendaa dεwle yî wan diemsen e

(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Ε εkfunj ke buy yuu, ε bô bo Jisos nε yî kum e no booke. Ε bó dioo bow, tasen bô kebombom ke bonyii le ke baay. ³⁸ Ε wee mvu mum nε no wamte ê kebombom ente le, “Wee n'yεεyi, kee wo taa ke fô waa wεm e. Ε ka kε waa wεm nonen. ³⁹ Keyoy kemew jaa cufe wvú tufe, ε wvú nu taake, dvûmte, ε diffuw buyte emvu. Kî gene lo bô wvú, yaa beje lo le wvú εyoy kε. ⁴⁰ Me mbe ε nleke wase le boom buw bo ngoo le ebvuse keyoy kedvu bó ε mom nkunj.”

⁴¹ Ε Jisos yuw nonen, gay le, “O oo! Engokε ke εcici kε baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu njke enu beene engen embuy nεε, εnkun shém bô ben engen embuy nεε?” Ε wvú mum gay ê cee wan wvudvu le, “To bô waa wo fen.” ⁴² Ε wvú jo dioo too dvú, ε nceendaa dεwle wvudvu bvuu cufe wan wvudvu tufe fokuse, ε wvú no taake. Ε Jisos kan keyoy kε yiile kedvu ε kî buy yî wan wvudvu le, ε wvú mum bonen. Ε Jisos mum nya wvú ê ice. ⁴³ Ε bonyii bocii yen mvungay mvu ε nu mvu Nyo' le, ε diuw yum bô.

Ε Jisos bvuu jeme ekumε bonjεw bew bô kpwe ye

(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

No bó to bεε kenjke njhaw yî mwεem mvunciim mvú Jisos to gee le, ε wvú nε gay ê boom bew bo ngoo le le, ⁴⁴ “Ben elooce enya bitem binen yî fiεε fi me nu enjeme ê ben e. Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke elesε wvú can bonyii le.” ⁴⁵ Ε wvú jeme nonen, ε bó fanε yaa kîεε fiεε fi wvú jeme kε, njefo fiεε fimew to nu ε banje fo bó ekîεε, geenε ε bó no fane keebife ê wvú ekume njeme wvudvu.

Ε nu yεε wee wvu baay?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ε bó ke nε kεw mbew εbonsbon le laa bó sε nu nen ε wee wvu baay ê bó entelenj nu yεε le. ⁴⁷ Ε Jisos kîεε fiεε fi bó kpawaci fô mvuntelem mvubole, mum jo wan wvu caan leke mbew ye le, ⁴⁸ gay ê bó le, “Ε wee fiisene wan diεwε wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene ε ε nu me. Wee ε fiisen me, tu wvú fiisene ε ε nu wee wvú tum me. Fî ε mum ε no nu le, wee wvú joo ekole kew

caan ê ben entelenj nu wvú nu nu wee wvú baay.”

Ε wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo (Mak 9:38-40)

⁴⁹ Ε Jon mum nε tee Jisos, be wvú le, “Cee ekole, bese be ε yen wee mvu le ε wvú tenje diee diuw sε bvuuσε bonceendaa bo dεwle le yî bonyii le, bese ε kan, njefo kε wvú yaa nu mvu ngoo yesebeene le kε.” ⁵⁰ Ε Jisos tfuse le, “Fo ben ecilε kfuu wvuweε wee kε, njefo ê wee baa ekicine ben, tu wvú tomte ben.”

Ε Jisos lese lo keegen Jerusalem, ε bonyii bo Samalia tun keefiisen wvú

⁵¹ Ε kefew kε Nyo' to nu ke ejo Jisos ε wvú eben we ke no too wase keekocen, ε Jisos lese lo keegen Jerusalem, mum nε no gene. ⁵² Ε wvú dioo nε, tum bonyii bomew fwe. Ε bó gen ley ntew mvu wvu Samalia le le bó eseyse bvudvuu jó ε wvú. ⁵³ Ε bonyii bo jó ku wvú bô bvudvuu fanε yaa fiisen wvú kε, njefo bó to kee lo le wvú fele gene ε ε nu Jerusalem. ⁵⁴ Ε jem bó Jon bó nu boom bo Jisos e bo ngoo le ke yuw fiεε fidvu, bife ê Jisos le, “Bese etee nguy we ε wvú eshiile elεse bonyii bodvu?”* ⁵⁵ Ε Jisos kaa banje ye wam lo bó, † ⁵⁶ mum nε ε bó boom bew bo ngoo le mum no gene wase je ntew mvu le jεεy.

Fo wee ngoo Jisos etaalε ejim kε

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Ε bó bó dioo gene, ε wee mvu to gay ê Jisos le, “Me nu embii wo le naa fεε fô wo gene.” ⁵⁸ Ε Jisos tfuse ε wvú le, “Nyám yi njpwaante kenjke bibuw bibole, ε mvunyiim mvú bile we kenjke yéw yibo, geenε kε wee wvú diee nu Waawee kenjke naa lo fô wvú ejike ekole kew kε.”

⁵⁹ Ε Jisos nε gay ε wee mvu le, “Ε bii me le.” Ε wee wvudvu tfuse le, “Tata, yawε ecine ε me engen endwey icem nse no mbii.” ⁶⁰ Geenε ε Jisos tfuse ε wvú le, “Cine ε bonyii bó nu le bó nu ε kpweken wase edweyte bonyii bó kpwekene, ε wo egen fiuw efewci ekume bvunfon bvú Nyo' le.”

⁶¹ Ε wee mvu bvuu gay le, “Tata, me nu mbii wo le, geenε yawε ecine ε me engen engay kfuu diem e nse no mbii.” ⁶² Ε Jisos tfuse ε wvuweε wee le, “Ε wee ngvuume bó jiw keelem lemme, ε bvuu ε no lemte taale ejim, tu mwεten baa kpwεnten keenu ente jo bvunfon bvú Nyo' le kε.”

9:43 9:21-22 9:45 18:34 9:46 22:24-26 9:48 10:16; 22:26; Mat 10:40; 20:26-27; Mak 10:43-44; Jon 13:20

9:50 11:23; Mat 12:30 9:51 24:50-51; Mat 19:1; Mak 10:1; Lem 1:9 9:52 10:33 9:54 2Bfn 1:10, 12 * 9:54

Bonjwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “... ke no Elayja to tenjε le?” † 9:55 Bonjwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “Kε ben kee kfuu mvuntelem mvú ε kenjke ben kε. Ben ekeε le kε wee wvú diee nu Waawee to keeyuwye lo bonyii kε. Wvú to keeboyse lo bó. 9:61 1Bfn 19:20 9:62 11:2; Fili 3:13

10

Ɛ Jisos tum bonyii mban̄sooshwi y ncow bofɛɛ

¹ Ɛjim jodvu, Ɛ Tata baayɛ bonyii bomew mban̄sooshwi y ncow bofɛɛ * tum fwe, bofɛɛ bofɛɛ le bó egen bontɛw e, egen eghan mond-vuum mò wen nu ke efey mó le monciim. ² Ɛ wvú dioo tumte bó gay le, “Ngbwele duale baay, Ɛ bonyii bo ngbwele le nu caan. Nonɛn, ben ebunleè le Tata wvú Cee weɛ eciinse bonyii bo ngbwele le wene dvu wvú. ³ Ben egenè le. Ben dioo gene no kee le me ntumte ben Ɛ ben nu egen enu diɛwe boom bo njée le ente jo bokuula. ⁴ Ben dioo gene, fo wee ejo bigew, kenɛɛ ekɛle, kenɛɛ bolaba bomew ke. Ben dioo Ɛ buy ê je, fo ben eleemenè gayte bonyii le ke. ⁵ Ben dioo Ɛ gen Ɛ ley yew yi ben ley dvú le, yaw gay yew e le, ‘Kembonen enú yew fɛn.’ ⁶ Ɛ wee wvú koonke kembonen nu dvú, ê kembonen emɛy yi ye le. Ɛ wvú fɛn baa nu, ê kembonen kedvu ekase etu jim ê ben. ⁷ Seke ben Ɛ ley yew, mum no ceè ke Ɛ è nu dvú. Fo ben ekumenè yéw ke. Fieɛ fidien ficii fi bó nya ê ben, Ɛ ben die, kenɛɛ è nu fiwuun, Ɛ ben wu, njefo Ɛ wee lemte lemte, tu wvú kenke keekenke nlawma we. ⁸ Ɛ ben ley ntɛw e, bó Ɛ fiisen ben, Ɛ nya naa la le ben edie, Ɛ ben no diee lo. ⁹ Ben dioo nu jó, no felè bonyii bo bincɛm e, ebvuu efewci ê bonyii bocii le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee fò bó le. ¹⁰ Geenɛn, ben Ɛ ley ntɛw e, bó Ɛ fan keefiisen ben, ê ben buy gen bifian̄ bi jé le jan̄ le, ¹¹ ‘Kebvu ke ntɛw wene le kè bese jo yi bikaa bisese le kin fɛn no bese kuci, Ɛ fieɛ ficii kaase tuu yi bikuu binɛn e. Geenɛn, ben ekeè le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee.’ ¹² Ɛ me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemɛse le, Ɛ mwɛɛm ebonefe fò kelaante kè Sodom efele kelaante kekɛ.”

Nɛw bontɛw bó tunɛ keekumen mvuntelem mvubole

(Mat 11:20-24)

¹³ Ɛ Jisos nɛ gay le, “Nɛw wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, Ɛ nɛw wvu baay nu tɛn wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, Ɛ me nto ndioo nge binghaw bi mwɛɛm e bi me nto ngeɛ jo ben Ɛ è nu Taya bó Sidon, tu bó to nu Ɛ jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le nceke keedunɛɛ le bó nu Ɛ kumen wase mvuntelem mvubole. ¹⁴ Ben ekeè le è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemɛse le, Ɛ mwɛɛm ebonefe fò bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. ¹⁵ Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu

ke ebense ben Ɛ ben eben we? 'Aay. Bó nu ke eshike lo ben Ɛ ben eshii egen wɔn bonkfu le.” ¹⁶ Ɛ Jisos mum gay ê bonyii bó wvú to tumɛɛ ba le, “Ɛ wee yuw ben e, tu mwɛɛn yuw Ɛ è nu me le. Wee Ɛ ma ben, tu wvú ma Ɛ è nu me. Wee Ɛ ma me, tu mwɛɛn ma Ɛ è nu wee wvú tum me.”

Fieɛ fi wee ngoo Jisos eyuukè njon yi dvú le

¹⁷ Ɛ bonyii bo mban̄sooshwi y ncow bofɛɛ ba ke ghan tu jim yuuke njon, mum gay ê Jisos le, “Tata, bese se teje diee diuw, Ɛ è cim nu naa bonceendaa bo dɛwle le, e bó yuw ke bese le.”

¹⁸ Ɛ Jisos tfuse ê bó le, “Me nse nu Ɛ n'ɛn Ɛ Satan Ɛ gbwe ke diɛwe jan̄ fò yi Ɛ law we Ɛ ley fokuse. ¹⁹ Me nu Ɛ nya wase mvunɛy Ɛ ben mvú è nulo Ɛ ben eleenci yó bó bongam dvú. Ɛ mbvuu Ɛ nya mvunɛy mvú ben eso mvunɛy mvu Satan wvú wee bvuban e dvú mvunciim. Ke è nulo Ɛ fieɛ eshiw ben ke. ²⁰ Geenɛn, fo ben eyuukè njon le bonceendaa bo dɛwle le yuuke ben e ke. Ben eyuukè njon Ɛ è nu le edieɛ eyene nu Ɛ Nyo' Ɛ san̄ wase ê njwa' we le fowe.”

Ɛ Jisos yuw njon

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ke sekedvu, Ɛ Keyoy ke Yuule ge Ɛ njon no yuu lo Jisos. Ɛ wvú mum gay le, “Me nyaa keyoone Ɛ wo Icɛm Nfon ɛbule bó nshɛ le wo nu Ɛ nyile mwɛɛm mvun Ɛ bogoyfee noo bonkieɛfieɛ, Ɛ dunɛɛ Ɛ è nu Ɛ mvunley mvu boom e. Ɛ nu no fi nu Icɛm, njefo è nu no wo to shieele le fi enú.”

²² Ɛ Jisos bvuu jeme le, “Icɛm nu Ɛ nya wase mwɛɛm mvunciim Ɛ me. Ke wee nu dvú wvú kee Wan wvú me ke, Ɛ meɛ ke Icɛm wvú kee. Ɛ wee yaa nu dvú wvú kee Icɛm ke, Ɛ meɛ ke me wvú Wan noo bonyii bó Wan nu Ɛ caw keedunɛɛ Ice è bó.”

²³ Ɛ wvú nɛ banke ye jeme wase Ɛ è nu Ɛ boom bew bo ngoo le ebonebon le, “Njon wvu baay nu wene le ejise eyene yene mwɛɛm mvun e. ²⁴ Ben ekeè le bonyii bo ntum Nyo' le nteen bó bonfon to shee beele keeyen mwɛɛm mvú ben yene le, ke fan̄e yaa eyen ke. No beele tɛn keeyuw mwɛɛm mvú ben yuuke, ke fan̄e yaa eyuw ke.”

Ngan ɛkume wee wvú jee wvu Samalia

²⁵ Ɛ wee mvu wvú to looci kee bonci bo Nyo' le, ke nɛ to keemom Jisos, mum bife ê wvú le, “Wee n'yɛyi, fieɛ fi me nkenke keenge nse nkenke nshii wvú mey lo nu la?”

²⁶ Ɛ Jisos bife ê wvú le, “Bó san̄ ê Njwa' Nyo' le le wee egeè nɛɛ? Wo taanke yuuke le la?”

10:1 9:1-6 * 10:1 Bonjwa' bo boyvuun bomew teje le mban̄sooshwi y (70). 10:4 22:35; 2Bfn 4:29 10:5 2:14
 10:7 1Tim 5:18; 1Kol 9:6-14 10:9 11:2 10:11 Lem 13:51; 18:6 10:12 Mat 10:15 10:13 Yesa 23:1-16
 10:15 Yesa 14:13, 15 10:16 9:48; Mat 18:5; Mak 9:37; Jon 13:20 10:17 9:10; Mak 6:30 10:18 Jon 12:31; Mwm
 12:9 10:19 Mben 91:13 10:20 Ksm 32:32; Fili 4:3; Mwm 3:5 10:21 4:18; Mat 11:25 10:22 Mat 11:27
 10:24 1B1 1:10-12 10:25 18:18; Mat 19:16; Mak 10:17 10:27 Mat 22:37, 39

²⁷ E wvú tfuse le, “Bó sanj le, ‘E koonkè Tata wvú Nyo’ wo bô fitele fiuw ficii,

enya ekole kuw ê wvú kecii, elementè fô wvú le bô mvungay mwuw mvunciim,

egεε bvufee bwuw bvucii yî ye le, ebvuu ekoonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.’”

²⁸ E Jisos gay le, “Wo nu ε tfuse leŋ. E geè nonen ke emum ekeŋke nshii wvú mey lo.”

²⁹ E wee wvudvu mum ne wowlen bife ê Jisos le, “Waa bwεem nu yeε?” ³⁰ E Jisos tfuse ε è nu è ŋgan e le, “Wee mvu to nu ε ne Jelusalem no booke Jeliku, dioo gene ley can bocoonj e. E bô suŋ wvú, ε wvú citen, ε bô baaye ndvú ye jo bô mwεem mwew mvunciim, mum lanj wvú fô lewte. ³¹ E fî ke ne kooy le wee mvu to booke ê je yidvu le ε è nu cee ncese, yen wee wvudvu le, wem lo fey. ³² E wee mvu ten ke ne no too, ε è nu wee wvu ê kfuu di Lewe le, ke to buy fô, yen wvú le, wem lo ten fey. ³³ Geenεn, ε wvumvu wee ke no lene ten too, ε è nu wee wvu Samalia. E wvú ke to buy fô, yen wvú le ε shen koo wvú. ³⁴ E wvú gen mbew ye le, geε mbvuum bô mεem yî bilemte biew e, kuu bilemte bidvu bô ndvu, mum tuu wvú yî nyam yî wvú to lene yî dvú le, gen dvú yew bonyii bo ghane le no taale fô wvú le. ³⁵ E bô wvú ce, ε bvú buy yuu, ε wvú bvuse bodanali bofεε nya ê wee yew yidvu gay ê wvú le, ‘Shεε etaalè fô wee wvun e. E wo shεke lo ε jewse bigew bi ε fesεn, é me ŋke endioo ε ŋkase entfuse.’”

³⁶ No Jisos ma nonen, mum bife ê wee wε wvú to looci kee nci le, “Ente jo bonyii bo botete ban, wo yen fiuw le wee wvú to duŋceε le wen nu waa bwee wee wvú bocoonj to sunjε nu wvú la?”

³⁷ E wvú tfuse le, “E nu wee wvú to koolεε shen fô wee wvudvu le.” E Jisos mum gay ê wvú le, “E genè, egen egè ten nonen.”

E Jisos beε fô yew e fo Maata bô Maalia

³⁸ E Jisos bô boom bew bo ŋgoo le ke ne no gene, gen ley ntew mvu le ε kpwoon mvu nu jô ε bô tenje le Maata. E wvú fiisen Jisos ê wvú yew. ³⁹ Wvú to keŋke waa bwee mvu ε bô tenje le Maalia. No Jisos to genεε ley dvú, ε Maalia mum gen shii mbew ye le no yeke fieε fi wvú yeεyi. ⁴⁰ E Maata nu fiew buuke ε è nu bô ntêw. E wvú ke ne to bife ê Jisos le, “Tata, wo yene le waa bwεem nu ε cine me le me ε no ntawtene me embenj se wo ghayte lo le? Gayε ke é wvú eto efice me.”

⁴¹ E Tata tfuse le, “Maata, Maata, wo buuke, baysee ekole kuw yî mwεem e nteen, ⁴² ε fieε fi nu shieε le baay nu ke fimwaan,

Maalia nu ε caw wase fifie, ε ke wee yaa nu ke efi ê wvú ke.”

11

E Jisos yeεyi no è nulo é bô ebunleè

(Mat 6:5-15)

¹ E to nu diuu dimew, ε Jisos no bunlee bvudvuu bvumew e, ke bunle mεse, ε wee we ŋgoo mvu to gay ê wvú le, “Tata, yeεyi bese no nulo é bese ebunlee, leŋleŋ no Jon to yeεyeε bonyii bew bo ŋgoo le no bô ebunlee.”

² E Jisos mum gay ê bô le, “Ben dioo bunlee no gaytè le,

‘Icee wese, geε é bonyii ewvumtè diee diuw, ege é bvunfon bwuw eto.

³ E nyaà bese mwεem mvudien εdiuw εcii,

⁴ Leεshe bibefeε bisese, no bese leεshi bibefeε bi bonyii bomew gee fô bese le.

Fo wo εcinε é bese eley mmom yî eghaw bese le ke.’”

⁵ No wvú gay nonen mum fewsεn é bô le, “Ben ejo le wee mvu ben e be ne ε gen ε kumceε yew nsaa ye entaŋ enteleŋ e gay le, ‘Nsaa yeŋ, ne ne ke we efoose me bô bontuw bo bvulem e botete. ⁶ Nsaa yeŋ yimi nu ε ne ε buynεn gbwen ghane le, ε me n’yaa ŋkeŋke fieε fi me nu entêw wvú dvú ke.’ ⁷ Bô ejo le nsaa yo yî wo be kumci ye ε kaa ε tfuse fiew yew le, ‘Fo wo ejewsee me ke. Bee boom bem nu ε bô ε jiiim wase e fen kembuj. Ke è nulo é me embvuu ene we le me enjom fieε enya ê wo ke.’” ⁸ No Jisos fewsene nonen, bvuu gay le, “E me ensee ê ben le é wvú fen baa ene we enya bvulem bvú wo biite njefo wvú nu nsaa yo, tu wvú nu ke eghan ke ene we enya fieε ficii fi wo shieele seke wo ε mey ke fô ε no kumci. ⁹ Me ε no ngayte ê ben le, ben ebiitè, é Nyo’ ke enya ê ben. Ben egomtè, é Nyo’ ke ege é ben eyen. Ben ekumci kembuj, é Nyo’ ke eyene é ben. ¹⁰ Ben ekeè le wee tfuu wvú biite, nu ke ekeŋke, ε wee tfuu wvú gomte, nu ke eyen, ε wvú kumci kembuj nu ε bô nu ke eyene é wvú.”

¹¹ E nu cee wan wvú la é ben enteleŋ wvú waa we bife bye, é wvú enya ε è nu yo é wvú?

¹² Nuu le é wan be bife gee, é wo enya ε è nu ŋgam é wvú ke? ¹³ E ben fen bô è nu bonyii bô befe kee keenya mwεem mvú jee é boom bonen, tu ke è nulo é Icee wene wvú nu fowe enya ten Keyoy ke Yuule é bonyii bô biite é wvú efey naa lo nonen e?”

Jisos bô Bεlsebu

(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

14 E Jisos ke no bvuuse nceendaa dɛwle yí wee mvu le ε è nu kencife. No nceendaa dɛwle wvudvu to buyεε, ε wee wvudvu mum kεw no jemyi. E kebombom ke bonyii le yεn no kenke lo nghaw. 15 E bonyii bomew no duu le, “Wvú bvuuse bonceendaa bo dɛwle le nen ε è nu bô mvungay mvu Belsebu wvù nfon bonceendaa bo dɛwle le.”

16 E bomew bonyii no teeyi keekoo wvú gayte le wvú ege fiεε fi dunçi mvungay mvu nε fowe. 17 E Jisos kίεε bonkpawce bobole mum gay le, “E ketum nε ε gawsen ε no diuu ekinεkin, kί saa ke eleem ke. Kfuu ε nε ε gawsen ε no diuu εdinεdin, tu dí ε bvunj wase. 18 E nu ke lenjεn no Satan bô ngoo ye nε ε gawsen ε no diuu εbonebon, bvunfon bwew saa ke eleem tεn ke. Me ngayte nonεn njefo ben duu le me mbvuuse bonceendaa bo dɛwle le ε è nu bô mvungay mvu Belsebu le. 19 E ε fen nu le me mbvuuse bonceendaa bo dɛwle le ε è nu bô mvungay mvu Belsebu le, tu bonεn boom bvuuse ε è nu bô mvu yεε le? Fiεε fi boom bonεn bodvu gee nu edunçe le ben nu ε gbwe wase nsaw. 20 Geenεn ε me mbvuuse bonceendaa bodvu ε è nu bô kebo ke Nyo' le, tu bvunfon bvú Nyo' le nu ε to wase fô ben e.

21 Ben kee le ε ntεmemvungay seyse mwεεm mwew mvu jem e ε shii ε no ceyte la diew dvú, wee saa ke eshiw fiεε fiew ke. 22 Geenεn, ε ntεmemvungay mvu wvú fele wvú nε ε to ε diu ε so wvú, emum eloo mwεεm mwew mvu jem e mvú wvú se gεεle ekole yí dvú le, ebvuu ekuu mwεεm mwew mvunçiim egen dvú ε bô nsáa ye egaw.

23 Ben ekeε le ε wee kicine me, tu mwεεn bone ε è nu bikaa ε me ejim. Wee wvú baa efici me keebaanci lo, tu wvú tawse lo.

24 Keyoy kε yiile kε buyte yí wee le mum gen nkpaante no gomte fô kί ecee. Geenεn kε dioo ε gom nkpuu, mum jeme ε ekole kew le, ‘Me nu enkase entu ε me yew fô me nse mbuyεε.’ 25 Seke kί ε kase ε to ε yεn ε yew nu ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, 26 nonεn ε kί mum kase gen, to bô biyoy bimew bisooshwi yí befe fele kί, ε bó bí mum to ley no cee dvú. E mwεεm mum mεse fo yí mwεεn e sekedvu fey no mvú se shee nu.”

Njon wvu baay nu wvu baa?

27 No Jisos to beε jemyi mwεεm mvun nεn, ε kpwoon mvu nε seεε ε kebombom ke bonyii le εnte jeme le, “Njon wvu baay nu wvú kpwoon wvú to bokεε wo, bvuu yamse le.”

28 E Jisos tfuse fiew le, “Njon wvu baay nu ε è nu wvu bonyii bô yuuke diεw Nyo' gee no yí gomte.”

E bonyii no gomte keeyen kenghaw ke fiεε le kε dunçi fô mvungay mvu Jisos e nε
(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

29 No bibombom bi bonyii le to taashi too mbew ye le, ε wvú nε gay le, “E ngokε ke keseen kin nu kε befe. Kί gomte keeyen kenghaw ke fiεε le kε dunçi mvungay mvum, ε bó yaa nu edunçe ε kί ke. Geenεn, ε kenghaw ke fiεε le baa fey ke wee ntum Nyo' wvú Jona le ke. 30 No fiεε fi Jona to gee to nu kenghaw ke fiεε le fô bonyii bo Ninivε le, nu ke lenjεn no fiεε fi wee wvú diee nu Waawee gee nu ke enu kenghaw ke fiεε le fô εngokε ke keseen kin e. 31 E nu ke enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, ε Yaa wvú to saake ketum kε Sheba eleem bó εngokε ke keseen kin ege ε bó elese kί ngew e, njefo wvú to nu ε nε ketum kew e ε kendvuse ke wonj e keeto eyuw hvufee bvú Nfon Saamun e. Geenεn ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bó fiεε ε fi kuuke fele fi Saamun e. 32 E bonyii bo Ninivε nu ke elomte tεn εngokε ke keseen kin εbvubwε le kί to nu ε jay baay, njefo bó to nu ε yuw fiεε fi Jona to fewcεε, kumen mvuntelem mvubole. Wee mvu wvun fen bó fiεε fi fele fi Jona le, ε ben yaa kumene mvuntelem mvunεn ke.

Ken'yeeε ke ye le
(Mat 5:15)

33 Kε wee kε tfuuke ken'yeeε lese εgaaku ke. Kε è yaa nulo tεn ε wvú ebvuu ejo nkaa ekfuke dvú ke. Wvú kε tfuuke, tome ε è nu yí fiεε fi bó tomyi ken'yeeε yí dvú le, le bonyii dioo leyte yew eyene n'yuu le. 34 Jise diuw nu ken'yeeε ke ye yo le. E jise diuw yuule lo, ε ye yo yicii enu ε yí ε yinjsen bó n'yuu. Geenεn, ε jise diuw baa yuule, ε ye yo yicii enu ε yí ε yinjsen lo bó εjiwε. 35 Fi mum ε no nu le, wee etaalε le laa wen lenε ε è nu ente jo n'yuu nuu ente jo εjiwε le. 36 E wo lenε ente jo n'yuu ε keba kemew yaa nu ε εjiwε le ke, ε mwεεm mvunçiim emum eyuule ke diεwε no ken'yeeε kε baa no nyaa n'yuu yí yo le.”

E Jisos tooshε Bofalasii bó bonyii bó dunçi bonçi

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 E Jisos ke mεse njeme we, ε wee Falasii mvu tee wvú le wvú eto ε bó wen egen ediekεn. E Jisos mum gen, ley, shii ε bó no diekene, 38 ε wvú baa yaw ecuke can ke. * E wee Falasii wε taa ε fi ghaw wvú. 39 E Tata kίεε fiεε fi wvú kpawci mum jeme ε wvú le, “Ben Bofalasii cuke mvunkom bó

shúw ye le, geenən ε mwεem mvù befe bô ken'yεε ejise ε cin lo fô mvuntelem mvunen e. ⁴⁰ Biyuj bin! Ke Nyo' wvù to bomεε ekfunj nu wvù to bomεε ente ten e? ⁴¹ Fi ben bee keegeè nu le, ben enyaà mwεem mvù ben kenjke ê mwεem mwε le ê bonyii bô kefufe le, ε mwεem mvunciim emum eyuule fô ben e.

⁴² Ngew wvu baay nu wene Bofalasii. Ben nyaa keba kemwaanj ê Nyo' ente jo biba yufe bi mbáse yi ben keeke naa noo mwεem mvù ben keeke geεle ê mbáse le le yí eshumte, geenən kaa cin'yi keegeε mwεem mvu lenj fô bonyii le bô keekoonjke Nyo'. Ben be kenjke keegeè mwεem mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke.

⁴³ Ngew wvu baay nu wene Bofalasii. Ben ké no koonjke ke keeshiile ε è nu fwe yéw bunle le, bvuu koonjke le bô egayte ben e ê way bô n'wvum. ⁴⁴ Ngew wvu baay nu wene, njefo ben nu ke diεwe jém yi yaa yen'yi ke, ε bonyii lene yí dvù le yaa kee ke."

⁴⁵ No Jisos to jemyi nen, ε wee wvu wvù to looci kee bonci bo Nyo' le gay ê wvù le, "Wee n'yεeyi, wo kee ke le fiεε fi wo jemyi nu ε kum bese le ten e."

⁴⁶ E Jisos tfuse le, "Ngew wvu baay nu ten wene ben bonyii bô looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nen'yi yike bonyii bô bvujite ε bvù fele mvungaj mvubole se ε nulo é ben elaw ke naa lo kpwan ebo keefice bô dvù njkuuj.

⁴⁷ Ngew wvu baay nu wene. Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le bô bo'icee cee bonen to yuwyeε. ⁴⁸ Fifin dunji le ben tomte gee di bo'icee cee bonen e. Bô to nu ε yuwye bonyii bo ntum Nyo' le, ben ε mum ε shεε ε no seysee bomte jém yibo. ⁴⁹ E nu fiεε fi to gee ε Nyo' bô bvufee bwew se jeme le, 'Me nu nke enciinsε bonyii bem bo ntum e fô bô le, é bô ke eyuwye bomew ebvuu ekunj bomew.' ⁵⁰ Nonen, Nyo' nu ke ebife é εnjgokε ke keseen kin ekumε εleme ke bonyii bew bo ntum e bocii bô bô to yuwyeε ε kew no wonj to kewεε. ⁵¹ Wvù nu ke bife ε kew yí εleme ke Abel e egen ebuy yí ke Sakalia wvù bô to yue entelεj jo ketanj ke ncese bô yew ncese le. Me nserje lo é ben keceey le Nyo' nu ke ebife é εnjgokε ke keseen kin ekumε kpwe bonyii bodvu ba bocii.

⁵² Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bô looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nu ε nyile ken'yene ke diuw fwese wvù è nulo é wee eley dvù se kieε fiεε fi nu lenj e. Ben nu ε tun keeley, ε bvuu ε no baanjke bonyii bô gomte keeley fo bô eley."

⁵³ E Jisos ke ja le wen egene, ε Bofalasii bô bonyii bô to dunji bonci bo Nyo' le kew no leeshi wvù bô díεw biwci mwεem ê wvù nteen nteen, ⁵⁴ ε bô to gee nonen teeyi lo

wvù keeyuw fiεε diuw we le emum ekoo wvù.

12

Fo wee ejemyi jεey gee jεey ke

¹ No Jisos to jemyi, ε bibombom bi bonyii le no taashi fô bontfuke le bontfuke le faanene. E bomew leenci bikaa bi bomew e. E Jisos ne kew no jemyi ε è nu ε boom bew bo ngoo le gayte le, "Ben ejòð kefew yí fintunjεen fi Bofalasii le fi è nu gee dibole di bô jemyi jεey, gee jεey e. ² Ben ekeè le ke fiεε nu dvù fi bô banji fi nu ke enu se fi ε buy emwa ke. E ke enu se bô ε kieε ke. ³ Ben ekeè le fiεε ficii fi ben jemyi entanj nu ε bô nu ke eyunjen emvunsheerj. E fiεε ficii fi ben ké faale yew se no tfumtfume nu ε bô nu ke ejanj ε è nu fô ekolε ke yew e.

Wee wvù bô efané

(Mat 10:28-31)

⁴ Nsáa yem, me ε no njemyi ê ben le fo ben efané bonyii bô nulo eyu ke ε è nu nyam ye maanj se é nulo é bô ebvuu ege fiεε fimew ke. ⁵ Ben eyeke eyuw wee wvù ben efané. Ben efané ε è nu Nyo' njefo è nu wvù wvù kenjke mvungaj keeyu wee, ebvuu elese mwεten njuy wvu baay e. Me mbvuu njgayte ê ben le ben efané ε è nu wvù.

⁶ Ke ben kee le bô ké no geese mvunsha mvuntin ke yí mvunyinyi le mvunfεem maanj? Geenən, ke finsha fimew nu dvù fimwaanj fi Nyo' ké daaye é fi le ke. ⁷ Finen nu ε Nyo' kee naa yvúw yici yi nu é ben efa. Fo ben efané ke. Ben fele lo mvunsha fô nteen.

Wee wvù benje bô wee wvù tune Jisos

(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ E me embvuu ensee ê ben ten le, é wee benje é bonyii ejise le wen kee me, tu wee wvù diee nu Waawee nu ke ebee ten mwεten é bonceendaa bo Nyo' le fwe. ⁹ Geenən, ε wee ma lo me é bonyii ejise, tu me nu njke ema ten mwεten é bonceendaa bo Nyo' le ejise.

¹⁰ Fi ε bvuu è no nu le, Nyo' nu ke eleεshε díεw yi befe yi wee jemyi ekumε wee wvù diee nu Waawee, geenən ke è nu naa lo é Nyo' ke eyuu eleεshε díεw yi befe yi wee jemyi ekumε Keyoy ke Yuule ke.

¹¹ Seke bô ε koo ben ε gen dvù yéw bunle le, kenεε fwe dvu bonyii bô saake wonj kenεε fwe dvu bonyii bô kenjke mvungaj mvu sa' le, le bô egen esaw ben, fo ekole ekfumtè ben le laa ben nu ke egen etanje diuw egay le la le, kenεε ejeme nεε le. ¹² E nu ke enu kefew kedvu le é Keyoy ke Yuule esee fiεε fi ben ejeme."

Ngan ekume keyuj ke cee kpawaw e

¹³ No Jisos to teete boom bew bo ngoo le nonen, ε wee mvu ne jeme ente jo kebom-bom ke bonyii le, gay ε wvú le, “Wee n'yeyi, gay ε waa bwεem le wvú egaw bvushεw bvusεbeewvu enya bwem.”

¹⁴ ε Jisos bife ε wvú le, “Diemsen, ε geke yεε me le me ensumentenε bonsaw bonen, mbvuu n̄gaakε bvushεw bvunen?” ¹⁵ No wvú bife nonen mum gay ε wee tfuu le, “Ben eyenε fo ben eyelε ejise yí mwεem e, njefo ke nshii wee yaa nu nje mwεem mvú wvú kenke ke, wee ejo naa ε mweten kenke neε.”

¹⁶ No wvú jeme nonen, mum ma ngan le, “Cee kpawaw mvu to kenke wεε we, ε mwεem ke jon dvú baay. ¹⁷ ε wvú mum kew no kpawawci le laa wen nu ke ege neε le? Wen nu ke egeε ngu wen fεε le? ¹⁸ ε wvú mum ne cu ntañ le, ‘Fieε fi me nu enje nu fin. Me nu ensaw bigone biem, enkase enkuwse, emum engeε ngu bō mwεem mwem dvú mvuncii. ¹⁹ ε me nke endioo ε nge nonen, emum engay ε ekole kem le me nu wee keshi. Me n̄kenke mwεem mvú me nu nke endie embuy bilum e nteen. Ke me mbεε ebvuu embuuke ke. Me nu endiekene ke wase lo, mbvuu n̄wukene n̄yuuke njon.’ ²⁰ No wvú seyse nonen, ε Nyo' mum tee wvú le, ‘Keyuj kin! Entañ eben nu ε me nu nke enkase enjo keyoy kuw. Mwεem mvun mvuncii mvú wo seyse ε geε nu ke enu mvu yεε le?’”

²¹ No Jisos jeme nen mum gay le, “ε nu ke lenlen no fi nu ke enu fō wee wvú baanci bvukuke fō ekole kew e yaa kenke bvukuke ε keba ke Nyo' le ke.”

Bō else mvuntelem ε ε nu yí Nyo' le (Mat 6:25-34)

²² ε wvú bvuu ne no jemyi wase ε ε nu ε boom bew bo ngoo le le, “Fo ben eyanyañε ekume nshii wene le laa ben nu ke edie la le, kenε ekume ye yene laa ben nu ke ejise la le. ²³ Ben ekeε le keyoy ke wee le fele mwεem mvudien, ε ye wee fele ndvú. ²⁴ Ben etaa eyen binaanja, ke bí ke no jewyi bvuu gbweci ngu ke. Ke bí yaa kenke bigone ke. ε Nyo' nyanji ke bí bicii. Ke ben kee le ben fele mvunyiim e? ²⁵ ε nu yεε ε ben entelen wvú yanyanje, wvú nulo ebise ke naa kefew caan yí nshii we le? ²⁶ No ε nu se ε nulo ε ben ege naa fi caan fin n̄kuuj, ε ge la wvú ben soo bikuu ekume mwεem mvumew? ²⁷ Ben etaa yen no fow ké no kuu nu. Ke fow ké no lemte kenε shile ndvú ke. Geenen, ε me ensee ε ben le ke naa Nfon Saamun bō bvukuke bvucii bvú wvú to kenke to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fō fow mvu le ke. ²⁸ ε Nyo' suute ε gay yo n̄kpwaante nen, ε gay yō kuu eben, buy

ntfuu ε bó ε fwεε wase fotañ, tu ke ε nulo ε wvú esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvú doose le!

²⁹ Fí mum ε no nu le fo ben eyanyañε, bvuu kpwaake le laa ben nu ke edie la bvuu wuu la le, ³⁰ njefo mvumvun mwεem ké no kpawawci ke bonyii bo yí nshε le bō yaa kee Nyo' ke. Ben ekeε le Icee wene kee lo le ben shieele mwεem mvun mvuncii. ³¹ Ben else bvufee bvunen ε ε nu yí bvunfon bvú Nyo' le, ε wvú emum enyaa ten mwεem mvun mvuncii ε ben.

³² Ngoo yem, no ben nu caan nen, fo ben efanε ke, njefo Nyo' wvú Icee wene nu ε caw keenya bvunfon ε ben. ³³ Ben egese mwεem mvú ben kenke, egaw bigew bidvu ε bonyii bo kefufe le, egomtε bobuuncuu ε ε nu bō yaa nulo esεken ke. Ben egeelε kpawaw wene ε ε nu woy Nyo' le, fō ε yaa nulo ε wvú eka ke, ε coon yaa nulo efey fō ke, ε shεw yaa nulo ekan ke. ³⁴ Ben ekeε le fō wee geke kpawaw we nu ke fō fō fitele fiew nu enu.

Bonyii bo Jisos e ecεytε wvú (Mat 24:45-51)

³⁵ Ben ekay bicaw binen, etfuw bin'yeesε ecεytε lemme, ³⁶ ke diwε boom bo lemme le bō cεyte cee ekole wvubo ε wvú nu gbwen bvujen e. ε wvú nu ke edioo ekaase ekumce kembuj ε bó eyene lo ε wvú eley. ³⁷ Njon wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bō cee ekole wvubo nu ke edioo efεese eyen ε bó nu we cεyte. ε me ensee ε ben keceey le wvú nu ke esen ndvu ye ε bó shiiyen fokuse ε wvú eto bō mwεem mvudien egawce ε bó. ³⁸ Njon wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bō wvú nu ke edioo efεese eyen ε bó nu cεyte. Kenεε wvú nu ke eto entañ entelen, kenεε seke nyimshie ε tonj. ³⁹ Ben ekeε le ε cee yew kee kefew kε coon nu ke eto, ε wvú ecεytε. Wvú saa ke ecine ε bó engoy yew ye ke. ⁴⁰ Ben ten kenke keecεytε, njefo wee wvú diee nu Waawee nu ke ekase eto ε ε nu ε kefew ké ben yaa kee ke le.”

⁴¹ ε Bitá mum ne bife ε wvú le, “Tata, wo ma ngan wvun ε ε nu ε bese, nuu ε bonyii bocii le?” ⁴² ε Tata tfuse le, “Waa lemme wvú nu wvu keceey bvuu kenke bvufee nu wvú la? Ke ε nu wvuε wvú cee ekole we nu e geε wvú le wvú etaalε fō yew ye le, ε kefew ke dioo ε kocn ε wvú nya mwεem mvudien mvu boom bo lemme le ε bó le? ⁴³ Njon wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuε wvú cee ekole we nu ke edioo etoo eyen ε wvú gee lemme lenlen no wvú bee kegee. ⁴⁴ ε me ensee ε ben keceey le cee ekole we nu ke ebense wvú ε wvú etaaale fō mwεem

mwew e mvunciim. ⁴⁵ Geenen, é waa lemme wvudvu ne é jeme é ekole kew le, 'Ke cee ekole wem nu ke eyansen ekase eto ke', é mum é kew é no suunke boom bo lemme le bò bolemse noo bò bokene, diekene bvuu wuu mbvuum é mó koole wvú, ⁴⁶ tu cee ekole we nu ke ene esese ebuynen diuu dimew di wvú yaa be kpwaake le ke noo é kefew kè wvú yaa be kee le ke. Wvú nu ke edioo é buynen nonen, emum enya ngew é waa lemme wvudvu, eciinse wvú é wvú egen enu bò bonyii bò yaa jemiyi kefew ke.

⁴⁷ Waa lemme wvú kee fiée fi cee ekole we gomte le wvú egeè, é fanje yaa eseyse egee, nu é bó nu ke etam wvú bongbwan nteen. ⁴⁸ É waa lemme wvú yaa kee ke fiée fi cee ekole we gomte le wvú egeè, ge fiée fi é nulo é bó etam wvú bongbwan nteen, nu é bó nu ke ewewce ke lo wvuwé caan. Wee wvú bó nu é nya mwewem é wvú nteen nu é bó nu ke eshieele nteen é wvú. É wee wvú bó nu é gee mwewem can ye le nteen nu é bó nu ke ebife é wvú nteen."

Jisos to bò kenjawsen
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ É Jisos bvuu gay é boom bew bo ngoo le le, "Me nto keenfwere é è nu nguy yi nshe le. Wee ejo é wvú be beenci wase. ⁵⁰ Me njekke kfuu ngew wvu baay keenley wvú le, é fitele fiem nu ke elefen ke seke me é nley wase wvú le. ⁵¹ Ben kpwaake le me nto é è nu bò nyskeey yi nshe le fen e? Naa lo. Ben ekeè le me nto é è nu bò kenjawsen. ⁵² É kew yi keseen e, yew yi nu bonyii botin nu ke egawsen. Bonyii bo botete nu ke egawsen bò bo bofeé, é bo bofeé egawsen bò bo botete. ⁵³ Cee wan nu ke egawsen bò waa we wvú diemsen, é wan wvú diemsen egawsen bò ice. Bwee wan nu ke egawsen bò waa we wvú kpwoon, é wan wvú kpwoon egawsen bò bwee. Bwee diemsen nu ke egawsen bò kpweé waa we, é kpweé wan egawsen bò bwee dweese."

Bonyii kee kefew
(Mat 16:2-3)

⁵⁴ É Jisos gay wase é è nu é kebombom ke bonyii le le, "Ben ké yene seke kembew bene je skuaku, é ben mum no duu le, 'Jan nu ke egbwe.' É yi ke mum gbwe. ⁵⁵ É ben ké yen ten é fwefwe é banje mum wase ye é no booke lo je ewewe, é ben mum no duu le, 'Kenjfum ke baay nu ke enu.' É ki mum ke no nu. ⁵⁶ Ben bonyii bò jemiyi jeyé, gee jeyé ban, no ben taale ebule bò nshe mum kice no ekfuj nu ke enu, ke è nulo ten é ben ekié mwewem mvú Nyo' dunji yi kefew kin e nje la?"

⁵⁷ É ke è nulo ten é ben ekpawwce fiée fi lej fi è nulo é ben egeè le? ⁵⁸ É wee jo wo é no gene dvú yew nsaw e, é wo mom é ben é wvú seyse é è beé é je, fo wvú ke egufe wo egen efese can wee wvú saake bonsaw e, é wvú efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e. ⁵⁹ É me ensee é wo le ke wo nu ke ebuy dvú se wo é mese é law finyinyi ficii fi bó shieele ke."

13

Wee tfuu ekumen fitele fiew fo wvú ke ekpwe

¹ É to nu kefew kedvu le, é bonyii bomew ke ne be Jisos kumte bonyii bo Galilee bomew bò to geneé keege ncese fò Nyo' le, é Baylet tum bonyii é bó gen gbwoce bó, é biléem bibole taashe bò bi nyám yi bó to gee ncese dvú. ² É Jisos yeké nen, bife é bó le, "Ben kpwaake le bonyii bodvu to kpwe kfuú yiye kpwe nonen njefo bibefe bibole to fele bi bonyii bo Galilee bomew e nuu? ³ Ke è nu nonen ke. É me ensee é ben le, é ben baa ekumen mvuntelem mvunen, é ben bocii ke ekpweken ke nonen. ⁴ Ben kumiyi bonyii bo yuufe ncow nyan bó yew yi defe é we to kesee Siloam yuwye bó? Ben kpwaake le bonyii bodvu to kpwekene nonen njefo bibefe bibole to fele bi bonyii bo Jelusalem bomew e nuu? ⁵ Ke è nu nonen ke. É me ensee é ben le, é ben baa ekumen mvuntelem mvunen, é ben bocii ke ekpweken ke nonen."

Ngan kete kè yaa to yumte mvuntam ke

⁶ É Jisos mum ma ngan mvu é bó le, "É to nu kefew kemew e, é wee mvu yee kete kemew * é wvú wene. É kefew ke kocen, é wvú to keekoy, fanje yaa yen é mvuntam é yum yi dvú le ke. ⁷ É wvú mum gay é wee wvú to taale fò wée we le le, 'Taa eyen, è nu wase bilum bitete keseen no me ntoo keenkoy mvuntam yi kete kin e, n'yaa yene fiée le yi dvú le ke. Gbwolé lo. Kí banji bvudvuu ecici.' ⁸ É wee we lemme wvudvu tfuse le, 'Cee ekole, ke bvuu cine ke dvú kelum kin, é me encawce kenyi kedvu engeé binfo fò. ⁹ É è ke edioo enu kelum kè too le kí é yum, é fi ejon, kí é fanj keeyum ee, é me emum egbwo.'"

É Jisos fe kpwoon mvu diuu di mbam e

¹⁰ É è ke no nu diuu di mbam e dimew, é Jisos no yeyi bonyii yew bunle mi le. ¹¹ É kpwoon mvu nu dvú é keyoy kemew nu yi ye le, é è nu kè ké ge é wee tu wee gon. Kí to nu é ge wase wvú é cem bilum yuufe ncow nyan jim é ngvuse, é è yaa nulo é wvú ebvuu eleem we teyey ke. ¹² É Jisos yen kpwoon wvudvu le, tee wvú é wvú to. É wvú gay

12:47 Jem 4:17 12:50 Mak 10:38 12:51 2:14 12:52 14:26; 21:16; Mat 24:10; Mak 13:12 12:53 May 7:6

13:3 Mben 7:12 13:6 Mat 21:19; Mak 11:13 * 13:6 Kete kedvu nu é bó teje é diwé bala le le, «Fig». 13:8 2Bi

3:9, 15 13:10 Mak 2:27-28

ê wvú le, "Bwεem, wo nu ε boy wase εbo jo ntun wo wvun." ¹³No wvú gay nonen, mum neke kebo kum wvú le. Kaŋ mwaan, ε jim ye kase nele ye, ε wvú leem we teyey, mum no tumte moŋkum mo Nyo' le.

¹⁴ε cee ekole yew bunle yidvu yen no Jisos fe kpwoon wvudvu ε ε to nu diuu di mbam e, ε fiε fidvu ton'ye wvú baay. ε wvú mum no saake bonyii gayte le, "Eduw ε lemme nu εsoocaa. Ben etoó ε bó fele bincem binen ε ε nu ediuw yoya le. Fo wee ebvuu emom eto diuu di mbam e ke."

¹⁵ε Tata tfuse ε wvú le, "Ben bonyii bó jemý jεy, gee jεy ban. ε ké dioo nu diuu di mbam e, wee saa ejo na' we kenε kembεbey kew egeŋ enya joo dvú? ¹⁶Kpwoon wvun ε no nu waa Abla'am, ε Satan ε lese wase yí ncaw e bilum yuufe ncow nyan, tu ke fi baa jee le bó ebvuse wvú yí nge w e diuu di mbam e?" ¹⁷No Jisos jeme nonen, ε bonyii bew bo bvuban e wuumen, ε bonyii nteen no lanlaje lo fibole nje binghaw bi mwεem e bicii bi Jisos to gee.

*Ngan ekume ngow fintam fimew
(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)*

¹⁸ε Jisos ne ghay le "Bvunfon bvú Nyo' le nu ke diewe la? Fiε fi ε nulo ε me enfewsen dvú nu la? ¹⁹Bvú nu ke diewe ngow fintam fimew † fi wee to tfumyεε wene dvú wvú, ε yí ke buy, ku yih tu kete ε mvunyiim mvú bile we no yote yí dvú le."

*Ngan ekume fintunleŋen
(Mat 13:33)*

²⁰ε wvú bvuu ne ghay le, "ε nulo ε me embvuu enfewsen bvunfon bvú Nyo' le bó la? ²¹Bvú nu ke diewe fintunleŋen fi kpwoon to fewε mvuum ε hintee bi baay baay e bitete jo fiysen dvú, tow geε, ε fi mum ge ε mvuum modvu ben."

*Diuw fwese wvu fiasaa
(Mat 7:13-14, 21-23)*

²²ε Jisos ke mum ne no gene Jerusalem. No wvú to gene no fele ε bilaante bó ε bontεw e yeeyi bonyii. ²³ε wee mvu ne bife ε wvú le, "Tata, ε nu ke bonyii caan bó nu ke eboy e?" ²⁴ε Jisos mum tfuse wase ε bonyii bocii le, ²⁴"Ben elumtε ntay keeley ε ε nu fô diuw fwese wε wvú nu fiasaa le. Ben ekeε le bonyii nteen nu ke egomte keeley yaa keŋke je ke. ²⁵Kefew nu ke ekocen, ε cee yew eja we efaa kembuŋ. Wvú nu ke edioo ε faa, ε ben emey ekfuŋ ekumci kembuŋ leke le, 'Cee ekole, yene ke yew ε bese eley.' ε wvú emum etfuse ε ben le, 'Ke me n'ya nkeε jò ben ne ke.' ²⁶ε ben emum ekεw etanji le, 'ε nu bese bó beene se shee diekene bvuu wukene. ε

wo se ghane yeeyi bonyii bontεw bosese le.' ²⁷ε wvú ebvuu ekase etfuse ke le, 'Me nseje lo ε ben le ke me n'ya nkeε ben ke. Ben enε lo ε me efwese ben bó ghane buwyi mwεem ban.' ²⁸Ben nu ke eyen Abla'am bó Aysik noo Yakow noo bonyii bo ntum Nyo' le bocii ente jo bvunfon bvú Nyo' le, ε ben nu ε bó ε ban ekfuŋ, ε ben emum ebeele ngeci bigew. ²⁹Bonyii nu ke enε biba bicii ε kew jò diuu sane ε gŋn ε buy jò dí seeyi noo ε weewe bó ekuεku jo won, eto eshii ediekene ente jo bvunfon bvú Nyo' le. ³⁰Ben ekeε le bonyii bomew bó nu ε jim keseen nu ke enu bo fwe, ε bomew bó nu fwe keseen nu ke enu bo ε jim."

*ε Jisos bεm Jerusalem
(Mat 23:37-39)*

³¹ε ε no nu ke kefew kedvu le, ε Bofalasií to gay ε Jisos le, "Buy fiuw jan egeŋ keba kemew e njefo Nfon 'Elod gomte keyu wo."

³²ε Jisos tfuse ε bó le, "Ben egeŋ egay ε dikfuú didvu le me mbvuuse bonceendaa bo dεwle le yí bonyii le εben, mbvuu nfele bincem, ε ε no nu ke no me nu embuy engeε ntfuu, ε ke edioo enu foeshentfuú, ε me emum emese lemme diem. ³³Geenε, ε me nu enkew lenε diem di Jerusalem εben, embuy enlen ntfuu engeŋ embuy foeshentfuú. Ke fi baa kocen le bó eyu wee ntum Nyo' bvudvuú bvumew e se ε nu Jerusalem ke."

³⁴No Jisos jeme nen, mum bεm le, "Ebeey Jerusalem! Ebeey Jerusalem! Wo wvú yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bó Nyo' tumte fô wo le bó εta. ε nu wase bokaŋ bomεε no me mom keembaance boom buw ke diewe no bweeshie ké baance boom bew kfuke, wo ε fan? ³⁵Taa eyen, yew yo nu ke etu binffuy. ε me ensee ε ben le ke ben nu ke ebvuu eyen me le ke, egeŋ ebuy kefew ké ben ke egay le, 'Nyo' nu ε lanj kembonen yí wee wvú too é diee di Tata le.'"

14

ε Jisos bvuu fe wee diuu di mbam e

¹ε ε ke no nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos gŋn keediekεn yew dvu wee wvú baay mvu. ε wee wvudvu to nu wee Falasií. ε bonyii bó to nu fô no gbwetene Jisos keeyen fiε fi wvú nu ege. ²ε to nu ε wee mvu leeme fô ε Jisos εjise cεmte bó ntun ε wvú ε ge wase can bó bikaa ε mvuwken. ³ε Jisos bife ε Bofalasií noo bonyii bó to looci kee bonci bo Nyo' le, bó to nu fô le, "Nci wesebeene nu ε bee le ε nulo ε bó efe wee diuu di mbam e?"

⁴ε bó fanje yaa tfuse fiε ke. ε Jisos jicε wee wvudvu le, fe wvú, mum gay le wvú egeŋe.

13:14 Ksm 20:9-10 **13:15** 14:5; Mat 12:11-12 **13:16** 1:54-55, 73; 3:8; 19:9 **13:19** Esek 17:23; Mat 13:31

† **13:19** Ngow yin nu ε diew bala le le, «mustard». **13:21** Mat 13:33 **13:25** Mat 25:11-12 **13:27** 2Tim 2:19

13:30 Mat 19:30 **13:35** Mben 118:26; Esek 10:18-19 **14:1** Mak 2:27-28 **14:5** 13:15-16; Mat 12:11 * **14:5**

Boŋwa' bo boyvuum bomew teŋe le "kembεbey."

5 É Jisós mum kase bife é bonyii ba le, “É wee mvu ben e kenke wan * kenene na’, wvú é gbwe é fwenj diuu di mbam e, mweten saa ebvuse lo kaj mwaan e?”

6 É bó ma fiée fi bó tfuse.

Wee ejoo ekole kew caan

7 É Jisós ke taa yen no bonyii too cawci é è nu mondvuum no fwe se shiyyine fó, é wvú maw díaw é bó le, ⁸ “Seke bó é see wee bó nkaw bvujen, wvú é gen, fo wvú eshii é è nu fó bvudvuú bvú fwe le ke, njefo é nelo enu é bó é see ten wee mvu wvú baay wvú fele wvú dvú. ⁹ É cee bvujen wvú se sejeé bó dvú bocii ke ene eto emum egay é wvú le, ‘Nene we enya bvudvuú bvun é wee wvú baay wvun.’ É wvú emum ene bó ken’wuumen egen shii wase é è nu ejim. ¹⁰ Seke bó é see wee bó nkaw bvujen, wvú é gen, shii é è nu ejim, wvú le cee bvujen ke ene eto egay lo é wvú le, ‘Nsaa yem, nene we fen egen shii é è nu fwe.’ Nonen, é wvú emum ekenke n’wvum fwe dvú bonyii bocii fó. ¹¹ É nu ke lenlenj no wee tfuu wvú bensee ekole kew nu é bó nu ke eshike lo wvú. É wee wvú shiwse ekole kew nu é bó nu ke ebense lo wvú.”

Wee etaalè é è nu fó bonyii bo ngew e

¹² É Jisós mum ne kase gay é cee yew wvú to tenéé wvú yew dvú wvú le, “Seke wo gomte keeteé bonyii le bó eto ediekén, fo wo etee é è nu nsáa yo bó boom bo bwoo le noo kfuú diuw kenéé bonyii bo kpaw e bo ntaw wo le ke. É wo tenéé boba bonyii, é bó ke ekase ten etee wo yéw yibole, é fi emum enu le bó nu é tfuse wase kebo kuw. ¹³ Seke wo gee nkaw, tee é è nu bonyii bo kefufe le, bonkewle bó bontenje noo binfefe. ¹⁴ É wo ge nonen, é wo emum ekenke kembonen, njefo ke boba bonyii kenke fiée fi é nulo é bó ekase etfuse é wo ke. É ke enu Nyo’ wvú nu ke elaw wo diuu di bonyii bew nu ke ebuyte yi kpwe le.”

*Ngan ekume nkaw wvu baay
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ No Jisós jeme nonen, é wee mvu wvú bó bó to diekene mum gay é wvú le, “Njon wvú baay nu wvú wee wvú nu ke ediekén ente jo bvunfon bvú Nyo’ le.”

¹⁶ É Jisós mum fé é wvú le, “É to nu kefew kemew e, é wee mvu seyse nkaw wvú baay, be bonyii nteen. ¹⁷ É diuu ke to kocén, é wvú tum waa we lemme le wvú eghan esee é bonyii bocii bó wvú to be le bó etoó, le mwéem mvunciim nu é bó é seyse wase. ¹⁸ É waa lemme wvudvuú mum gen yen bó le, é bó kew no camte yé mwaan mwaan. É wee wvú fwe wvú wvú to yeneé gay é wvú le, ‘Me nse nu é nguy wéé wem wvú fwe, é me nkénke

kenngen etaa. Kee wo, fo ben ecéyè me ke.’ ¹⁹ É wvú bvuu yen wvumvu le, é mweten gay le, ‘Me nse nu é nguy bona’ bem bo lemme le yuufe, é me ngené keseen keemom bó. Kee wo, fo ben ecéyè me ke.’ ²⁰ É wvú yen wee mvu le, é wvú gay fiew le, ‘Me nse nu é nkoooy bwee yew, é ke kefew yaa nu dvú kè è nulo é me ento ke.’ ²¹ No bó tfuse nonen, é waa lemme we mum tu jim gen see fiée ficii é cee ekole we. É cee nkaw wvudvuú yuw, é fitele bente lo wvú. É wvú mum kase tum waa we lemme we gay le, ‘Buy cekey, egen élaante eghan ntasen jé bó mvujetele mvunciim e, ekum bonyii bo kefufe le, bontenje, bó binfefe noo bonkewle eto dvú.’ ²² É wvú gen kase to gay le, ‘Cee ekole, me nu é nge wase no wo be gay, geenén, yew baa yiñsen ke.’ ²³ É cee ekole we gay é wvú le, ‘Buye keseen egen ghan jé le bó mvujetele le mvunciim, ekan wa lo bonyii é bó eto, é yew yem eyiñsen. ²⁴ É keé le ke wee mwaan ente jo bonyii ba bó me nse n’yawéé mbe nu ke emom lo fiée fiem fidien é wvú emvu ke.’”

*No é nulo é wee eseyse se ley ngoo Jisós e
(Mat 10:37-38; 5:13; Mak 9:50)*

²⁵ É Jisós bvuu né no gene, é bibombom bi bonyii le shfumte bii wvú le. É wvú ke né banke yé gay é bó le, ²⁶ “Ké è nulo é wee enu wee wem ngoo se wvú koonke me fele bwee bó ice, bvuu koonke me fele kpweése bó boom noo boom bo bwee le bó jéme ye ke. É wvú kenke naa ten keekoonke me fele no wvú koonke ekole kew. ²⁷ Ké è nulo ten é wee enu wee wem ngoo se wvú nu é tuu kew kentam é no bii me le ke. ²⁸ É nu yéé é ben entelenj wvú gomte keebom yew yi defe é we, wvú saa eyaw eshii ekpwawce le laa wen kenke bigew é bí é kocén bi wen nu ke ebom dvú emese le? ²⁹ É wvú baa eyaw ege nonen nkauj é wvú ke ene elese kenffuy é yew eghaw wvú keebom. É bonyii edioo efele emum ebuu wvú gayte le, ³⁰ ‘Kenene kin se nu é kew yew yi é ghaw wvú keemese.’ ³¹ Ké lenlenj ten, é nu nfon wvú la wvú gomte keetum jem bó nfon mvu, wvú saa eyaw eshii fokuse ekpwawce le laa è nulo é wen bó bonyii bowene bo jem e bo bontfuke yuufe etum jem bó nfon wvumvu we bó bew bonyii bo jem e bó nu bontfuke mbaanfíé le? ³² Wvú é kpawwce é yen le fi nu ke eghaw, é wvú emum etum bonyii bew bomew é bó egen eyen nfon wvumvu we le é wvú beé ncejole, eleke wvú le nyskeey enú é bó wen entelenj. ³³ Fí mum è no nu le, é wee baa ecine mwéem mwew e mvunciim, wvú saa enu wee wem ngoo ke.

³⁴ Nkaur nu fiée fi jee. Geenén, é yí nelo é cife, é bó ebvuú ege néé dvú é yí se ebvuú

ekase eyeke? ³⁵ Ke tu yí e la wase ecici. E ke shiee yaa bvuu nu dvú wvú bó elese wene, kenεε yí binfo le ke. Yí nu ke wase le bó elanjlo. Wee wvú kenjke bitem keeyuw ε wvú yuw.”

15

Ngan ekumε njee yí to laε
(Mat 18:10-14)

¹ Bonyii bó to fii shile noo bonyii bó befe bomew to too fô Jisos e keeyekε fiεε fi wvú to yεεyi. ² E Bofalasii bó bonyii bó to dunji bonci bo Nyo' le kεw no wvukene, gayte le, “Wee wvun fiisene bonyii bó befe bvuu diekene bó bó.” ³ Nonen, ε Jisos ma ngan wvun é bó le,

⁴ “E nu yεε é ben entelenj wvú kenjke njée gbwee, yimiaanj ε la, é wvú ke elaame? Wvú saa eyaw ecine yi mbanj bvuuke ncow bvuuke le njkpaante egen egomte yimiaanj yidvu egen ebuy seke wvú ke eyen yí le? ⁵ Wvú é gom ε yen yí le, emum eyuuke njonj, etuu fô gbwee, ⁶ ekfuuyi dvú fô yew e. E wvú dioo ε kfule dvú, emum ekum nsáa ye bó bonyii bó cee mbew ye le gay le, ‘Ben eto é beene elanjlanj njee yem ε yí be ε la, me ε njkase ε n'yen yí le.’ ⁷ E me ensee é ben le, é nu ke lenjlanj no nlanjanj wvú baay nu ke enu wonj wvu we le, nje wee wvú befe mwaanj wvú nu ε kumεn fitele fiew. Bó nu ke elanjlanje wvuεe wee fele bonyii bo mbanj bvuuke ncow bvuuke bó nu teyete yaa shieele njkumεn ke.

Ngan ekumε jise di bigew e di to laε

⁸ Nuu le é nu kpwoon wvú la wvú kenjke bigew yuufe, jise ε la fô é wvú ke elaame? Wvú saa etfuw njuy eyeese, eyese yew, eloocε etasse egen ebuy seke wvú ke eyen e? ⁹ Wvú é tasse ε yen, emum ekum nsáa ye bó bonyii bó cee mbew ye le egay le, ‘Ben eto é beene elanjlanj jise diem di bigew e, ε dí be ε la, me ε njkase ε n'yen.’ ¹⁰ E me ensee é ben le, é nu ke lenjlanj no bonceendaa bo Nyo' le lanlanje nje wee wvú befe mwaanj wvú nu ε kumεn fitele fiew.”

Ngan ekumε wan wvú to laε

¹¹ E Jisos bvuu jeme le, “Wee mvu to kenjke boom bolemεε bofεε. ¹² E wvú ejim ke mum ne gay é wvú le, ‘Icεm, gawε bwem bvushεw enya é me keseen.’ Nonen, ε ice mum gaw bvushεw bvudvu é bó. ¹³ E wan wvu ejim wvudvu fi bwew bvushεw, ε é ke dioo nu ejim jo εdiuw caan, ε wvú baancε bvucii gese mum laa bala wonj wvumew ε ncejole, mum gen no gbwayte bvuuke bigew bidvu yí nce wvu ecici le. ¹⁴ E wvú ke dioo bvuw ε bi ka, ε jenj yí temyi nε koo wonj wvudvu le, ε wvú no tane fiεε fidien. ¹⁵ Nonen, ε wvú mum gen

gom lemme fô wee mvu wvu wonj wvudvu le keelemte wvú le. E wee wvudvu mum ciinse wvú le wvú egen ecεyte bonjkunyam bew. ¹⁶ E wvú mum gen no cεyte, ε wee yaa nu dvú wvú enya wvú bó fiεε fi wvú edie ke. E wvú mum no kenjke shiee le wen bee edieε mwεεm mvudien mvú bonjkunyam ké no diee. ¹⁷ E wvú ke nε kew no kpawaci mwεεm, tee bvufee bwew jim, mum gay le, ‘Bonyii bó lemme le bo icεm e kenjke mwεεm mvudien nteen ε mvú ghaake bó, ε me nu fen njkpwεε jenj. ¹⁸ Me nu enε we, enjgen fô icεm e, enjag é wvú le, ‘Icεm, me nu ε njge kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. ¹⁹ Me mbaa mbvuu njkocεn le bó etenje me le waa wo ke. Joo ke wase me diwεε wee wo lemme le.’”

²⁰ Nonen, ε wvú mum nε no tuu jim fô ice le. E wvú ke dioo too buyte wase mbew la le, ε ice lanj jise yen wvú le. E shen koo wvú bó wan, ε wvú ja we, lewte gen, bam wvú, bvuu njocε. ²¹ E wan wvudvu mum gay é wvú le, ‘Icεm, me nu ε njge kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. Me mbaa mbvuu njkocεn le bó etenje me le waa wo ke.’ ²² Geenε, ε ice kaa tee lo bonyii bew bo lemme le gay le, ‘Ben egen cekey, egom kekum naa ké jee ntaε, eto etfume yí ye le, ebvuu elese fincaw yí εbo kew e noo bolaba yí bikaa biew e. ²³ Ben egen ekoo waa na' wvú fanj, sεε é beene edieε lanlanje, ²⁴ njefo waa wεm wvun se nu ε kpwe wase ε kase ε tu dvú. Wvú se nu ε la, ε kase ε yene.’ Nonen, ε bó mum kew no lanlanje.

²⁵ Fiεε fin to kooyi, ε wan wvu njaywee nu njkpaante. E wvú ke dioo kfuuyi, ke to buy mbew yew e, yuw no bine gbwee. ²⁶ E wvú tee wee lemme mvu bife laa bó sε bine ε é nu la le. ²⁷ E wvú tfuse é wvú le, ‘Waa bwoo nu ε tu jim eben. Nonen, icen ε sεε waa na' wvú fanj, njefo wvú be ε yen waa bwoo le ε wvú nu dvú bvuu temyi.’ ²⁸ E wvú yuw nonen ε shém kaa ton'ye lo wvú, ε wvú mum fanj keeley yew. E ice buy gen no booyi wvú le wvú eley ke yew. ²⁹ Geenε, ε wvú tfuse é ice le, ‘Taa eyen, me nse nlemte fô wo le diwεε nfwa le yí bilum bin e bicii, ε me njke mbaa nfanj wase keenje fiεε fiuw fimew ke. Wo ke baa nya wase me ke naa bó waa bie le me enlanjanj dvú bee nsáa yem ke. ³⁰ Waa wo wvun wvú se genεε bvuw bvushεw bó bokεne bo nsake le ε dioo to, wo mum e koo lo waa na' wvú fanj ε sεε nje ye.’ ³¹ E ice tfuse é wvú le, ‘Waa wεm, bee wo se nu fen sekεcii, ε fiεε ficii fi me njkenjke nu ke fiuw. ³² Geenε, fi be jee keelanjanje njefo waa bwoo wvun se nu ε kpwe wase, ε kase ε tu dvú, wvú se nu ε la, ε kase ε yene.’”

16

Waa lemme wvú to fiwεε kenfiw

¹ E Jisos bvuu jeme ê boom bew bo ngoo le le, "Wee kpaww mvu to kenke waa we lemme wvù wvù to gekεε le wvù etaale fò kpaww we le. E wvù ke ne yuw le waa we lemme wε bvuuke lo bigew biew. ² E wvù mum tee waa we lemme wvudvu bife ê wvù le, 'Fin fi me n'yuuke ekumε wo nu la? Baance bonjwa' bocii bô wo saanke kpaww wεm jô eto etfuse ê me. Ke wo yaa bæε ebvuule elemte me le ke.' ³ E waa lemme wε gen shii kpawwεε le, 'No cee ekole wεm kuunke wase me fô lemme le, me nu enge neε? No me nu se me nkenke mvungay keenlem bô jiw, e me mbvuu n'wuumene keenleke elekeε.' ⁴ E wvù mum ne kpawwεε le, 'Me nu e nkiseε wase fιεε fi me nu enge, wvu le seke bô e kuj me fô lemme le, é me enkenke nsán yi nulo efisene me yéw yibole.' ⁵ Nonen, ε wvù mum tee bonyii bô to kenke fioo cee ekole we mwaan mwaan. E wvu fwe to ε wvù bife ê wvù le, 'Wo laake cee ekole wem neε?' ⁶ E wvù tfuse le, 'E nu bokolo bo mεem e bo baay baay gbwee.' E wvù gay le, 'Ko nwa' wo fioo wvun eshii fokuse cekey, ekumen esan le mbaanhen.' ⁷ E wvù kase bife ê wvumvu le, 'Wo laake yo neε?' E wvù tfuse le, 'E nu bikele bi εgin e gbwee.' E wvù gay le, 'Ko nwa' wo fioo wvun ekumen san le bikele mbannyan.' ⁸ E cee ekole waa lemme wvun ke yen no wvù fiwse wvù nonen, kaa bense lo wvù le wvù nu ε feefen baay." E Jisos mum mεse le, "Bonyii bo fokuse fen feefene yi mwεem mvù bô gee le fele no bonyii bo n'yuule le feefene yi mvuhole mvu n'yuule le.

⁹ Nonen, me ε no ngayte ê ben le, ben ejod kpaww wene wvu fokuse fen koole nsán dvù, wvu le seke wvù ε ka, é Nyo' efisεn ben ê wvù yew fô ben nu ke enu sekeci. ¹⁰ Wee wvù nulo ekiεε keetaa fô fιεε fi caan e ntaay, nulo ekiεε keetaa ten fô fi kuuke le. E wee wvù fiike kenfiw yi fιεε fi caan e, nulo efiw ten yi fi kuuke le. ¹¹ E ben nu se ben nulo ekiεε keetaa fô kpaww wvu fokuse fen e, é ke enya yεε ê ben kpaww wvù kpaww? ¹² E ben nu se ben nulo ekiεε keetaa fô fιεε fi wee mvu le ntaay, é ke enya yεε ê ben finen?

¹³ Kε è nulo é waa lemme elemte bocee ekole le bofεε le. E wvù lemte nonen, é wvù ebane wvumvu, koonke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le ntaay, joo wvumvu ekuse. Kε ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e ke."

¹⁴ No Jisos jeme nonen, ε Bofalasii yuw ne no buu lo wvù, njefo bô to koonke bigew baay. ¹⁵ E Jisos mum gay ê bô le, "E nu ben ban bô dunçi ye le ben nu bonyii bô jee fwe dvu bonyii, geenε ε Nyo' kee mwεem mvuncim mvù nu é mvuntelem mvunen e. Ben ekeè le mwεem mvù bonyii benseε le é

nu mwεem, nu mvù Nyo' taale ε mvù bænte lo fô wvù le."

Nci bô bvunfon bvuu Nyo' le

¹⁶ E Jisos bvuu gay le, "E to nu fwele ε bô fewci ε è nu bonci bo Muses e bô mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saanke. Geenεn, ε kew no Jon to toe, nu ε bô fewci wase ε è nu saaka wvù jee wvu ekumε bvunfon bvuu Nyo' le. Wee tfuu ε mum ε no taanke keeley ente jo bvunfon bvuu Nyo' le bvudvu le. ¹⁷ Fí nu cekey fô ebule bô nshε le keeka, efey fo fijise fi nwa' le ela εcici é Nwa' bonci le.

¹⁸ Fí ε no nu le, é wee kuj kpweε, ε jo wvumvu, tu wvù nu ε ge kebefε ke diewe keejan kpwoon mvu. Wee é jo kpwoon wvù buy wase é wee yew, tu mweten nu ε jo kpweε wee."

Laasalus bô wee kpaww

¹⁹ E Jisos ke bvuu ne gay le, "Wee kpaww mvu to nu dvù, suute ye bô ndvù yi jee, dieε ekole kew εdiuw ecii. ²⁰ E wee kefufe mvu nu ten dvù, ε dieε nu Laasalus. E binjoken ε kooye wvù ye yicii. E bô to gee ε wvù no shee jiime diuw fwese wee kpaww wε le, ²¹ cεyte le laa wvù nu ke edioo ediekene é fιεε eshεεte ε wen bonçi dieε le. No wvù to jiime fô nonen, ε bwé bvuu mεεse too laci binjoken biew. ²² E è ke no nu kefew kemew e, ε wee kefufe wvudvu kpwe, ε bonceendaa bo Nyo' le to tuu wvù gen geeε bvudvuu bvuu njon e mbew Abla'am e. E wee kpaww wε ke kpwe ten é bô dwey wvù. ²³ E wvù gen ε è nu wonj bonkfu le no nu fô yíngew wvu baay e. E wvù ke ne laj jise, yen Abla'am e ncejole bô Laasalus mbew ye le. ²⁴ E wvù tee le, 'Icεm Abla'am, koo shen fô me le ecinse Laasalus é wvù elese kpwan ebo kew é joo le eto læεse leme diem dvù. Me nu lo yi monlum mo baay e nguy wvun e.' ²⁵ E Abla'am fufe fiew le, 'Waa wεm, kume seke wo to bæε cee yi nshε le. Wo to kenke mwεem mvù jee mvuncim sekeki, ε Laasalus yene fiew ε è nu ngew. Keseen nu ε Laasalus nu yi njon e ε wo nu yi monlum e. ²⁶ Kε è mεy ke fifin ke. E keè ten le kensεn ke baay nu ε bô ε seyse wvu le fô è nulo é wee ene fen edansεn eto fô wo nu ke, ε è yaa nulo ten é wee ene fô wo nu edansεn eto fen ke.' ²⁷ E wee kpaww wε bvuu lεke le, 'Kee wo icεm, ciinse ke Laasalus fô yew e fosεε. ²⁸ Me nkenke boom bo bwεem e botin, é wvù egen etefe bô le bô eyenε fô bô ke eto ten fô bvudvuu bvuu ngew e bvun e ke.' ²⁹ E Abla'am fufe fiew le, 'Boom bo bwoo le bodvu kenke bonjwa' bô Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to saanke, bô eyuukε mwεem mvù bô gayte.' ³⁰ E wee kpaww wε tun gay le, "Aay icεm Abla'am, é è be buy wee mvu yi kpwe le ε gen ε fewce é bô, é bô se yuw

ekumen mvuntelem mvubole.' ³¹ E Abla'am tfuse é wvú le, 'É bó tun keeyuw fiée fi Muses bó bonyii bo ntum Nyo' le gayte, bó saa ke eyuw naa lo ten fi é gayte wee wvú buy yí kpwe le ke.' "

17

N'yeeyi Jisos ekume kebefé bó mbee noo lemme

¹ E Jisos gay é boom bew bo ngoo le le, "Ke mwεem mvú teeyi bonyii é bó gee bibefé nu ke eyuu enu se mvú nu lo ke. Geenεn, ngεw nu dvú fô wee wvú teeyi bonyii le bó egeé bibefé le. ² Fí nu ke ejee fô wvuwe wee le le bó eshenke kebwee ke diene le é kendonj kew e, edomse wvú é joo yi baay e, efey fo wvú egeé ε boom ban gee bibefé. ³ Ben edioo nu no yenε.

É waa bwoo ge fiεε fi befe, é wo jeme é wvú. Wvú é kumen, é wo leshε nya é wvú. ⁴ E wvú cim ge mwεem mvú befe fô wo le bokanj bosoochwiy yí diuu le, ké ge kase ke to ku can le wen nu ε jay, tu wo kenke ke keefoose wvú."

⁵ E boom bo Tata le bo ntum e ke ne gay é wvú le, "Geε é mbee wese etmyi ntay." ⁶ E Tata tfuse le, "É me ensee é ben kecey le, é ben be kenke mbee ε wvú nu ke naa diεwe shem nsusu le, tu è nulo é ben egay é kete ke baay kin le kí emvuw ye fen egen eleem é joo yi baay e, é kí emum eyuw lo ben e.

⁷ Ben ejo le wee ngoo yene le kenke waa we lemme, wvú ε she lemte wεne, kenεε wvú be taale ε è nu fô njée le, é wvú ke dioo ε kfule, é wvú emum egay le waa we lemme wvudvu egen lo ejo mwεem mvudien mwew eshii ediee le? ⁸ Ke è nulo é fi enu nonen ke. Fieε fi wvú nulo egay nu ke le wvú egen ekumen ndvú, eseyse mwεem mvudien mvuwene eto dvú, emum ecεyte, é wen dioo ε dieken, ε wuken, é wvú ebaance mwεem se gen edieken. ⁹ Waa lemme wvudvu é ge mwεem mvun mvunciim, é wvú ke eshe enyaa keyoone é wvú? ¹⁰ E nu ke lenjεn no finen nu. Ben ke dioo ε ge lemme di bó nya é ben dí ε ka, é ben egay ke le, 'Bese nu ke lo fisese boom bo lemme le, ε bese ge ke ε è nu lemme disese.' "

É Jisos fé bonyii bo ntun wvu baay e yuufe

¹¹ No Jisos to gene JIusalem, no fele é kedwee ke wonj wvú Samalia bó wvú Galilee le. ¹² E wvú ke gen dioo eleyte ntεw mvu le, ε bolemse bomew yuufe bó to camte bó ntun wvu baay yen wvú le ncejole, ¹³ mum tee bó diεw yí temyi le, "Jisos cee bonyii, camε ke shen fô bese le."

¹⁴ No Jisos yen bó le, gay le, "Ben egen edujεε bikuu binen é bocee ncese." No bó ne ε no gene mum bonen no yuule beε é je. ¹⁵ E wee mvu εnte jo bó yen le wen nu ε bonen wase, mum kase no tuu jim fô Jisos e bensee Nyo' foweεwe. ¹⁶ No wvú to, mum gbwe é Jisos ejise beεle wvú. E wee wvudvu to nu wee wvu Samalia. ¹⁷ E Jisos gay le, "Bonyii bee yuufe bó me mbe nfe bó ε no yuule, bo bvuuke ε feε? ¹⁸ Fí nu le wee baa nu dvú wvú eyen le wen ekase etu jim enya keyoone é Nyo' efey ke tolo wvun e?" ¹⁹ E Jisos mum gay é wvú le, "Ja we egenε fiuw. Fitele fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε bonen."

Bvunfon bvú Nyo' le bvú keseen bó bvú too

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ E Bofalasiε ke ne bife é Jisos le laa bvunfon bvú Nyo' le nu ke ekεw seke la le. E wvú tfuse le, "Ke nciise yaa nu dvú wvú nu ke edujεε seke Nyo' nu ke ekεw esaake bvunfon bwew ke. ²¹ Ke wee yaa nu dvú wvú nu ke eduu le, 'Ben etaa eyen, Nyo' wvun ε wvú saake fen', kenεε le, 'Wvuwe ε wvú saake fofe' ke. Ben eyeke eyuw, bvunfon bvú Nyo' le nu é mvuntelem mvu bonyii le." *

²² E wvú mum kase jeme wase ε è nu é boom bew bo ngoo le le, "Kefew too lo ké ben nu ke egomte keeyen wee wvú diee nu Waawee le ke naa diuu dimwaan, saa eyen ke. ²³ E nu ke enu kefew kekεε le é bonyii bomew eduu le, 'Ben etaa yen, wvuwwun fen.' Bó dioo jemyi nonen fo ben egenε keetaa ke. ²⁴ Ben kee no jan ké lawte we nen mwaww, ε εbuw ε wonj yo εna εcii yuu nen mwanj, ε bonyii bocii yen. E nu ke lenjεn no bonyii bocii nu ke eyen wee wvú diee nu Waawee le diuu di wvú kaase too. ²⁵ Geenεn, no wvú ke egen, se kase eto, nu ε wvú kenke keeyaw yen bongεw nteen é εngoke ke keseen kin ema lo wvú. ²⁶ Ke lenjεn no fi to nu kefew ke Noa' le nu ke no fi nu ke enu kefew ke Wee wvú diee nu Waawee le. ²⁷ Bonyii to nu diekene, wukene, ε bokεne bó bolemse taashi bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bó bó, gen buy diuu di Noa' to leyεε é nguw e ε joo ke buy to lese bó bocii. ²⁸ Fí nu ke enu ten lenjεn no fi to nu kefew ke Lot e. Bonyii to diekene, wukene, kamene way, lemte nεε, bvuu bomte yéw. ²⁹ E Lot ke dioo buy Sodom, ε Nyo' mum shike nguy we ε wvú no shiile beenci ke diεwe mvunkanj e, shii mum lese bonyii bo Sodom bocii. ³⁰ E nu ke no fi nu ke enu diuu di wee wvú diee nu Waawee nu ke esεε ebyunen e.

17:5 6:13 17:6 Mat 13:31; 21:21; Mak 11:23 17:10 1Kol 9:16-17 17:12 Lew 13:46 17:14 Lew 14:2-32; Mat 8:4; Mak 1:44; Luk 5:14 17:16 10:33 17:19 Mat 9:22 17:21 11:2, 20; Mat 12:28 * 17:21 Kenεε le, "bvunfon bvú Nyo' le nu é ben εnte." 17:22 21:7-24 17:23 Mat 24:23-25; Mak 13:21-23 17:25 9:21-22 17:28 Kenj 19:24-25 17:31 Mat 24:17-18; Mak 13:15-16

³¹ Ɛ nu ke edioo enu ebvubwe, fo wee wvù nu ê yew we ε mwεem mwew nu yew, ebvuu eshii eley yew le wen ejo se no lewte ke. Lenlen ten, fo wee wvù nu wne ebvuu ekfuuyi le wen egen ejo fiεε ke. ³² Ben ekume fiεε fi to kooyεε bô kpwεε Lot. ³³ Wee wvù gomte keebawci nshii we fo wvù elase nu ke elase ke lo. Ɛ wee wvù lase nshii we nu ε wvù bawce lo nshii wvudvu. ³⁴ Ɛ me engay ê ben le, ê nu ke enu entan jodvu, bonyii nu ke ejiime fontaw bofεε, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε. ³⁵ Bokεne bofεε nu ke egooke bvulem fodien, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε. ³⁶ [Bolemse bofεε nu ke enu wene, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε.]” † ³⁷ Ɛ boom bew bo ngoo le mum bife é wvù le, “Tata, fiεε fidvu nu ke kooyε ε è nu fiεε?” Ɛ wvù tfuse ε è nu é ngan e le, “Fô kenkpwe ke fiεε le nu, nu ke fô fó bonguluj nu etaashi.”

18

Ngan ekume kpwεε nkfu bô wee wvù saake bonsaw

¹ Ɛ Jisos mum ma ngan mvu keeyεyi boom bew bo ngoo le le bó kenke keebunlee sekeci yaa doose ke. ² Ɛ wvù gay le, “Wee wvù saake bonsaw mvu to nu é kelaante kemew e, ε wvù yaa fane Nyo’, yaa yene ten jise di wee le ke. ³ Ɛ kpwεε nkfu mvu nu ten é kelaante kedvu le. Ɛ wvù ké no gene sekeci kule can é wee wvù saake bonsaw we le wvù efi ke wen esumten nsaw wen bô wee wen bvuban. ⁴ Ɛ wee wvudvu yaa leese gvune entuntun ke, ε kpwεε nkfu we mey ke no cine fó. Ɛ fi ke ghaw, ε wee wvudvu gay le, ‘No me nu se me nfane Nyo’, se me ncim n’yene jise di wee le, ⁵ geenon no kpwεε nkfu wvun too ke jewsee me nen, me nu en’yen le me nu ε nsumten nsaw we no wvù gomte, efuw ke nonen, é wvù ke emey ke etoo jewsee me nen, é wee ke ene ekpwe lo é wvù εbo.’” ⁶ No Tata ma nonen, mum gay le, “Ben eyuw fiεε fi wee kenge ke ecici wvù saake bonsaw wvun to jemyεε. ⁷ No wvù to fiεε kpwεε nkfu we nen, tu ke Nyo’ nulo efi ten bew bonyii bô wvù nu ε caw bô beele fó wvù le entan bô εmvunsheen e? Ɛ nulo é wvù ebvuu eguute lo ye? ⁸ Ɛ me ensee é ben le Nyo’ nu ke esumten nsaw wvubo naa cekey. Geenon wee wvù dieε nu Waawee nu ke edioo kaase too eyen ε bonyii nu dvù bô nu ε lese fitele yí Nyo’ le fokuse fen nonen e?”

Ngan ekume wee Falasii bô wee wvù fii shile

⁹ Ɛ Jisos bvuu ne ma wvumvu ngan ε è nu é bonyii bô to yene bikuu bibole le bowen nu

bonyii bo teytey, mum nyensee lo bomew bonyii. ¹⁰ Ɛ wvù gay le, “Bonyii bomew bofεε to nu ε ben gen yew ncese le keebunle. Wvumvu to nu wee Falasii, ε wvumvu nu wee wvù fii shile. ¹¹ Ɛ bó gen ley, ε wee Falasii we gen leem fiew wvù emben bunle le, ‘Nyo’, me nyaa keyoone é wo njefo ke me nu diεwe bonyii bomew e ke. Ke me n’yεεle ejise yí mwεem e ke. Ke me nfiike kenfiw ke. Ke me njaanke bokεne bo bonyii le ke, ε ke me nu naa ke diεwe wee wvù fii shile we le ke. ¹² Me nké no mbanme mwεem mvudien εdiuw εfaw yí kema le. Me nké no nyaa keba kemwaan é wo ente jo biba yuufe bi mwεem mvunciim mvù me nkεnke le.’ ¹³ Geenon, ε wee wvù to fii shile we leem fiew ncejole, fanε yaa cim taa we ke, so’ ekole, laj wem mum bunle, ‘O Nyo’, me nu fiem wee wvù befe, came ke shen fó me le.’” ¹⁴ No Jisos fε nen, mum gay le, “Ɛ me ensee é ben le wee wvù to fii shile we to buy no booke é wvù yew nu teytey é Nyo’ ejise efey wee Falasii we. Ɛ nu ke lenlen no wee tfuu wvù bensee ekole kew nu ε bó nu ke eshike lo wvù, ε wee tfuu wvù shiwise ekole kew, nu ε bó nu ke ebense lo wvù.”

*Jisos koonke boom bo caan caan
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Ɛ bonyii ke ne no too bô boom bo caan caan fó Jisos e le wvù ekum bó le. Ɛ boom bew bo ngoo le yen nonen, no saake lo bó. ¹⁶ Geenon, ε Jisos tee boom bodvu le bó etoo, mum jeme é boom bew bo ngoo le le, “Ben ecine é boom bo caan caan etoo fó me le. Fo ben ejewse bó ke, njefo bvunfon bvuu Nyo’ le nu ε è nu fó bonyii diεwe boban e. ¹⁷ Ɛ me ensee é ben keceey le, é wee baa efiisen bvunfon bvuu Nyo’ le ke diεwe wan wvu caan e, wvù saa ke eyuu eley bvunfon bvudvu le ke.”

*Jisos bô wee kpwaw
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Ɛ wee wvu baay mvu bife é Jisos le, “Wee n’yεeyi, wo wvù wee wvù jee, fiεε fi me nkεnke keenge nse nkεnke nshii wvù mey lo nu la?” ¹⁹ Ɛ Jisos bife é wvù le, “Wo tenje me le wee wvù jee nje la? Ke wee nu dvù wvù jee ke. Ɛ nu ke Nyo’ maan wvù jee. ²⁰ Geenon, keetu jim yí fiεε fi wo be bife le, wo kee ke bonci bó duu le, ‘Fo wo ejan kpwεε wee, fo wo eyu wee, fo wo eonj bvucoj, fo wo eben jim nsaw mbiay’, bô wvù le, ‘Ɛ wvumtε ico bó bwoo’ le?”

17:32 Kej 19:26 17:33 9:24; Mat 16:25; Mak 8:35 † 17:36 Ke bonjwa’ bo boyvuum bomew kenke kencim kin ke.
17:37 Job 39:30 18:1 11:2; Lum 12:12; Fili 4:6; Kolo 4:2; 1Tes 5:17 18:5 11:7-8 18:12 11:42; Mat 6:16-17;
23:23 18:13 5:8; Mben 51:1-5 18:14 Mat 23:12 18:17 Mat 18:3 18:18 10:25 18:20 Ksm 20:12-16
18:22 12:33; Mat 8:21-22

21 E wvú tfuse le, “Bonci ban bocii nu e me nto nkew wase no ngele naa e me mbeε cuwee.” 22 E Jisos yuw nonen, gay e wvú le, “Tu fiε nu e sheε fimwaañ fi wo beε ege. Gene egese mwεem mwuunvunciim, egaw bigew bidvu e bonyii bō fuute, e wo ke emum ekeñke bvukuke e e nu wonj Nyo' le. E wo dioo e ge nonen, emum eto ebii me le.” 23 E wvú yuw nonen, e ye keeshε lo wvú, njefo wvú to keñke kpaw baay. 24 E Jisos taa wvú nen, gay le, “Fí temyi baay fō wee kpaw e keeley bvunfon bvú Nyo' le. 25 E fi temyi naa baay fō wee kpaw e keeley bvunfon bvú Nyo' le fele no fi temyi fō nyambala le * keeley e jise di tase le.” 26 E bonyii bō to nu fō yuw nonen, mum bife le, “E e fen nu nonen, e ke eyuu eboy yeε?” 27 E Jisos tfuse le, “Ke fiε fi ghaake bonyii keege nulo eghaw Nyo' keege ke.”

28 E Bitā gay e wvú le, “Taa eyen, bese nu e cine wase mwεem mvuseε le, e no bii wo le.” 29 E Jisos tfuse e bó le, “E me ensee e ben keeey le ke wee yaa nu dvú wvú nu e cine la diew e, keñεε kpweεe bō boom e, keñεε boom bo bwee le, keñεε ice bō bwee le nje bvunfon bvú Nyo' le, 30 wvú nu ke enu se wvú e keñke bonyii bō mwεem nteen yí nshii wvun e mvú fele mvú wvú cine le ke. E e nu ke edioo enu kefew ke nshii wvú too le, e wvú ekeñke nshii wvú mey lo.”

*E Jisos bvuu jeme ekume kpwe ye
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

31 E Jisos ke ne jo boom bew bo nḡoo le bo yuufe ncow bofεε e bó bó base ye. E wvú gay e bó le, “Ben eyeke eyuw, beene bene wase Jelusalēm, e beene nu eben ebuy jó e fiεε ficii fi bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε ekume wee wvú diee nu Waawee eto ekocεn. 32 Fí e mum e no nu le bó nu ke enya wvú can bitum e, e bó ebuu wvú, nan'yi wvú, cuyte nceñ yí ye le. 33 Bó nu ke etam wvú bō bonḡbwan, eyu wvú, e ke edioo enu e diuw eta, e wvú ebuy yí kpwe le.”

34 E Jisos jeme nonen, e fi ffumse bó, e bó fanε yaa cim kieε laa wvú jeme le la le, njefo fiεε fimew to nu e ge le fo bó ekieε ke.

E Jisos yene ejise kenfefe

35 E Jisos ke dioo feñene kelaante kè Jeliku, e kenfefe kemew e shii diuw je le leke mwεem. 36 E wvú yuw no kebombom ke bonyii le kfunε fele, mum bife le laa e se nu la le.

37 E bó tfuse e wvú le e nu Jisos wvu Nasalet e wvú fele. 38 E wvú mum kew no wante le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, camε ke shen fō me le.”

39 E bonyii bō to saa fwe wam le wvú eban lo. Geenen e wvú bvuu mese wam lo foweεwe le, “Waa Nfon Dawe, camε shen fō me le.”

40 E Jisos yuw, leem gay le bó eto bó wvú. E bó to bó wvú, e Jisos bife e wvú le, 41 “Wo gomte le me enge la fō wo le?” E wvú tfuse le, “Tata, gee e me en'yene mwεem e.”

42 E Jisos mum gay e wvú le, “E yenè le mwεem e. Fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu e ge wase ejise eyo e yene.”

43 Kan mwaan nonen, e wvú mum kase kew no yene mwεem e. E wvú mum ne no bii Jisos e tumte moñkum mo Nyo' le. E bonyii bocii bō to nu fō yen, nya mbense e Nyo'.

19

Jisos bō Sakio

1 E Jisos gen ley e kelaante kè Jeliku le, no fele. 2 E wee mvu to nu jó e diee nu le Sakio, e e nu cee ekole bonyii bō to fii shile, nu ten cee kpaw. 3 E wvú no gomte keeyen Jisos e no wvú to fele. Geenen, e fi ghaw njefo wvú to kfunε lo, e kebombom ke bonyii le banji wvú. 4 E wvú mum lewte gen fwe, gen ben yí kete kemew e le Jisos ke edioo efele e wen eyen wvú le. 5 E Jisos ke gen buy fō, lan jise yen wvú le fowe, tee le, “Sakio, shiile cekey eto, njefo me nkeñke keence e wo yew eben.”

6 E wvú mum son shii yí kete kie le, fiisen Jisos bō nlanlan. 7 E bonyii bocii bō to yene no Jisos to gene bó wvú mum kew no wvukene gayte le, “Wee wvun gene wase keegen ce bó wee wvú befe.”

8 E bó gen dioo nu, e Sakio ke ne leem we gay e Jisos le, “Tata, taa eyen, me nu engaw mwεem mwem entelεñ enya e bonyii bō fuute. E e nu le me nke nu e nfiw wase wee, e me enkase entfuse bokan bonεw e mweten.”

9 E Jisos yuw nonen, gay le, “Eben nu e bonyii bo yew fen e boy wase, no cee la wvun nu ten waa Abla'am. 10 Wee wvú diee nu Waawee to to kegom bonyii bō nu e laken wase, eboyse bó.”

*Ngan ekume bigew
(Mat 25:14-30)*

11 No bonyii to yeke no Jisos jemyi mwεem mvun, e wvú ke ne ma ngan mvu e bó, njefo e to sheε wase caan e wvú eley Jelusalēm, e bonyii kpwaake le sekemew le e sheke wase caan e Nyo' ekεw esaake bvunfon bwew. 12 E wvú gay le, “E to nu kefew kemew e, e waa nfon mvu ne wonj wvubole no gene wonj wvumew e ncejole le bó egn eghaa wvú nfon e, e wvú se kase eto esaake bvunfon

* **18:25** Nyambala yin nu e diew bala le le, “kamel.” **18:27** Saka 8:6; Luk 1:37 **18:29** 14:26; Mat 10:37 **18:31** 9:21-22 **18:34** 9:45 **18:38** Mat 20:30-31 **18:42** Mat 9:22 **19:7** Mat 9:10 **19:8** Ksm 21:37; Esek 33:14-16 **19:9** 13:16; Lem 16:31 **19:10** Esek 34:16; Mat 9:13; Mak 2:17; Luk 5:32; 1Tim 1:15 **19:11** 11:2; Lem 1:6 **19:12**

bwew. ¹³ E wvú ke dioo nɛn'yi, tee boom bew bo lemme le yuufe, gaw bigew é bó ekéle ekéle, gay le, 'Ben eko eshɛe egeé way dvú fò me ntoo.' ¹⁴ E wvú mum nɛ, é bonyii bo wonj we le to bane wvú baay. E bó mum shɛɛ tum bonyii é wvú ejim le bó egen egay le ké bowen koonjke wee wvudvu le wvú enu nfon bowen ke.

¹⁵ E bó ke gen ké ghaa wvú. E wvú ke tu jim, tee boom bew bo lemme le ba bó wvú to gawɛɛ bigew é bó le wen eyen laa bó se nu é shɛɛ é ge way é die sɛw é. ¹⁶ E wvu fwe to gay le, 'Cee ekole, ekéle kuw ke bigew e kè wo to nyaé é me nu é me é nshɛɛ wo é wo esaaké bontɛw yuufe.' ¹⁷ E wvú yuw njon, bɛɛle wvú gay le, 'Wo nu waa lemme wvú jee. No wo se nu é shɛɛ é kiɛɛ keetaa fò fiɛɛ fi caan é ntaɛ, me nu enjɛɛ wo é wo esaaké bontɛw yuufe.' ¹⁸ E wvumvu ten to gay le, 'Cee ekole, ekéle kuw ke bigew e kè wo to nyaé é me nu é me é nshɛɛ é ndie sɛw jó bikele bitin.' ¹⁹ E wvú gay é wvú le, 'Me nu enjɛɛ wo é wo esaaké bontɛw botin.' ²⁰ E wvumvu waa lemme to gay fiew le, 'Cee ekole, ekéle kuw ke bigew e kin fɛn é me é nshɛɛ é njukle é njaw ndvu le é njɛɛ. ²¹ Me nse njɛke njefo wo tɛmyi ejim, é me nfane wo. Wo ké nu se wo nu é gɛɛ njkuun, mum to no joo lo. E ké dioo nu se wo nu é jewe fiɛɛ, mum to no gbweci lo.' ²² E cee ekole we gay é wvú le, 'Wo nu wan wvú befe. Njeme wvú buy diuw wo le nu wvú me nu enjo ensaw wo dvú. Wo se kee le me ntɛmyi ejim, é me ndioo nu se me é njɛɛ fiɛɛ njkuun, mum nto no joo lo, nké ndioo nu se me nu é njewe fiɛɛ mum nto no njbweci lo. ²³ Wo se kee nonɛn, é se é ge la fo wo ejo bigew biem egen egeɛ ntfu, wvu le seke me é njkase enfi bó sɛw?' ²⁴ E wvú mum gay é bonyii bó to leeme mbew ye le le, 'Ben efi ekéle ke bigew e kedvu é wvú, enya é wvú kɛnke bikele bi bigew e yuufe.' ²⁵ E bó kacɛ lo, gay le, 'Cee ekole, wvú kɛnke wase bikele bi bigew e yuufe.' ²⁶ E wvú gay le, 'E me ensee é ben le wee wvú kɛnke fiɛɛ nu é bó nu ke ebise. Geenɛn é wee wvú baa kɛnke, nu é naa fi caan fi wvú kɛnke nu é bó nu ke efi lo é wvú. ²⁷ Yi keseen é, bonyii ba bó se bane me, tune le fo me enu nfon wvubo ke, ben egen eto bó bó eyuuyɛ é me ejise.' "

E bó fiɛɛn Jisos Jelusalem ke diɛwɛ Nfon e
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Ejim jodvu no Jisos to jemyɛɛ mwɛɛm mvun, mum nɛ no saa fwe bene gene Jelusalem. ²⁹ E wvú ke dioo fɛnɛn ntɛw wvú Betfaj bó wvú Betani bó nu mbew Kum Bite bi Olif e, mum baa boom bew bo njoo le bomew bofɛɛ tum, ³⁰ gay le, "Ben egen ntɛw wvu fwe we le. Ben nu ke edioo eleyte jó,

eyen waa kembɛɛbey e é bó e suu é wee ke baa ben wase yí dvú le ke, é ben efay eto dvú fɛn. ³¹ E ben gen é no fayte, wee é no biite le laa ben fayte nje la le, é ben tfuse le Cee Ekole kɛnke shiee wvudvu."

³² E boom bo njoo le ba gen yɛn fiɛɛ ficii le ke lɛnɛn no wvú to jemyɛɛ. ³³ E bó ke dioo fayte waa kembɛɛbey wvudvu, é bonyii bó to kɛnke bife le, "Ben fayte waa kembɛɛbey wɛ nje la?"

³⁴ E bó tfuse le, "Cee Ekole kɛnke shee wvudvu." ³⁵ E bó mum jo to dvú fò Jisos e, yɛy bikum bibole yí kembɛɛbey kedvu le, mum bense Jisos yí dvú le. ³⁶ E wvú no gene, é bonyii yɛyte bikum bibole é je, é wvú fele yí dvú le.

³⁷ E wvú ke gen le wen eferjɛne fò je booke yí Kum Bite bi Olif e, é kebombom ke bonyii bew bo njoo le sɛsɛ no wvuuyi bensee Nyo' fowɛwe nje binghaw bi mwɛɛm e bicii bi bó to yɛnɛɛ. ³⁸ E bó no wvuuyi gayte le, "Nyo' nu é lanj kɛmbonɛn yí Nfon wvú too é diee di Tata le. Nyekeey nu fowe, é bvukukɛ nu bvú Nyo' wvu fowe le."

³⁹ E Bofalasiu bomew bó to nu é kebombom ɛnte mum nɛ gay é Jisos le, "Wee n'yɛɛyi, kanɛ bonyii buw bo njoo le ban le bó ebanj lo."

⁴⁰ E Jisos tfuse le, "E me ensee é ben le, é bó ecim ebanj lo, naa é eta cyan ewvuuyi."

⁴¹ E Jisos ke dioo buy mbew Jelusalem e, taa jo nɛn, kese bó kpwe, ⁴² no taanjke le, "O Jelusalem, é ben ban be kee ke naa fiɛɛ fi nulo eto bó nyekɛy fò ben e yí diuu di eɛben e. Geenɛn keseen sɛ ben kee lo njkuun. ⁴³ Nonɛn, ben ekeé le kefew too lo kè bonyii bonɛn bo hvuban e nu ke eto ebom ketaanj egem ben dvú ekeɛkɛɛ, eban ben ɛnte. ⁴⁴ Bó nu ke eley efiwɛ lo ben naa noo boom bonɛn, ebvuw yéw yene, é tɛ saa eshɛɛ yí dimew e kɛ. E fi nu ke ekooy nonɛn njefo ben to baa kiɛɛ kefew kè Nyo' to toɛ é ben e kɛ."

E Jisos kɛn bonyii bo way e fò yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ E Jisos ke gen fò yew ncese le, no kuunjke bonyii bó to geese mwɛɛm fò ⁴⁶ gayte é bó le, "Fí nu é bo e sanj é Nyo' gayte le, 'Yew yem nu ke enu yew bundle.' Geenɛn ben é banjke é tu 'Tfum bocoonj.' "

⁴⁷ E Jisos no shee yɛɛyi bonyii fò yew ncese le édiuw cii. E bocɛɛ ncese bo baay baay bó bonyii bó to dunji bonci bo Nyo' le noo bonyii bo baay baay bo jó no wɛɛntene keeyu wvú. ⁴⁸ Geenɛn fanjɛ yaa kɛnke je ke,

njefo bonyii bocii to shee ke lo mbew Jisos e yaa gomte keesoy lo fiεε fimwaan fō mwεεm mvū wvū to yεεyi le ke.

20

Ε bonyii bo won e bife fō Jisos jo mvunḡay (Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Ε ε ke no nu diuu dimew ε Jisos no yεεyi bonyii, bvuu fewci saaka wvū jee wvū wvu Nyo' ε bó fō yew ncese le. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó dunçi bonci bo Nyo' le noo bonyii bó saake won to, ² bife ε wvū le, "Κε see ε bese wee wvū nya mvunḡay le wo egee mwεεm mvun? Ε nya yεε mvunḡay mvudvu ε wo?"

³ Ε Jisos tfuse le, "Me ten nu embife fiεε ε ben. Ben esee ε me keseen. ⁴ Mvunḡay mvū Jon to leese bonyii dvū ε joo to nya Nyo' nuu wee wvu wum ε?"

⁵ Ε bó mum koo ntfum εbonebon le, "Ε beene tfuse le ε to nya Nyo', ε wvū ebife ε beene le laa ε ε ge la fo beene ebee Jon e le? ⁶ Ε beene tfuse le ε to nya wee wvu wum, ε bonyii etumyε beene bó eta, njefo bó nu ε bee cεy cεy le Jon to nu wee ntum Nyo'." ⁷ Nonen, ε bó mum tfuse le, "Κε bese kee wee wvū to nyaε ke."

⁸ Ε Jisos mum gay ε bó le, "Tu ke me nu ensee ten ε ben wee wvū nya mvunḡay ε me le me enḡee mwεεm mvun ke."

Nḡan ekumε bonyii bó bó to lesee wene (Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ε Jisos mum nε kew no maa nḡan ε bonyii le, "Wee mvu to nu ε lem wee mvuntam mvū bó keenci mbvuum dvū. Ke tεse wee wvudvu ε bonyii, mum nε gen ketum kemew e, gen ce jó baay. ¹⁰ Ε kefew kε bó kε no kooytε ke to kocen, ε wvū tum waa we lemme le wvū eḡen efi mvuwene mvuntam. Ε wvū gen, ε bonyii bó wvū to tεsee wee ε bó, kaa suḡ lo wvū kuḡ ε wvū tu jim cancan. ¹¹ Ε wee wvudvu bvuu tum wvumvu waa lemme, ε bó bvuu suḡ wvuwe, shoose wvū, kuḡ ε wvū tu jim cancan. ¹² Ε wvū bvuu tum wvumvu le botete, ε bó lemse wvū, tfume ekfuḡ. ¹³ Ε wee wvudvu kpwaawce le, 'Me nu enḡe nεε? Me nu ntum wase keseen ε ε nu waa wem wvū nu fitele fiem. Sekemew ε bó eḡen ewvum wvū.' ¹⁴ Ε wan wε gen ley wene, ε bonyii ba bó bó to tεsee wee ε bó yen wvū le, tfumtfum εbonebon le, 'Wvun nu ndiela wee wεε wvun. Beene eyu wvū emum eyow wεε wvun.' ¹⁵ Ε bó mum koo wvū, bvuse wene, yu."

No Jisos fε nonen, mum bife le, "Ben kpwaake le wee wεε wvudvu nu ke eto ege nεε bó bonyii ba? ¹⁶ Ε me ensee ε ben le wvū nu ke eto else lo bonyii bodvu, etese wee

wvudvu ε ε nu wase ε bonyii bomew." No bonyii yuw nonen, kace lo le, "Nyo' elewse."

¹⁷ Ε Jisos taa bó nen, bife le, "Tu fiεε fin fi bó san ε Nwa' Nyo' le jemyi le la, fi nu le, 'Tε didvu die di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε kase nε tu tε di buu di yew e?'"

¹⁸ Ε tε didvu din nu, ε wee gbwe yī dvū le ecaafie lo, ε di gbwe yī wee le, ε mweten efoonce lo."

Mbife ekumε shile

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

¹⁹ No Jisos ma nḡan wvudvu nonen, ε bonyii bó to dunçi bonci bo Nyo' le bó bocee ncese bo baay baay mum no gomte le bó ekoo wvū ke fō. Bó to gomte keekoo wvū njefo bó to nu ε kieε le wvū ma nḡan wvudvu ε ε nu ε bó, geenen fan bonyii. ²⁰ Ε bó mum no bii bikaa biew e, kew bonyii, tum ε bó gen no keele wvū buwe le bó nu bonyii bó jee. Ε bó to gee nonen keeyuw fiεε diuw we le emum ekoo wvū enya can wee wvu Lum wvū saake keba kεkie le. ²¹ Ε bonyii bodvu mum nε bife ε wvū le, "Wee n'yεεyi, bese kee le mwεεm mvū wo jemyi noo mvū wo yεεyi nu mvu len, ε ke wo taale jise di wee le ke. Wo kε no yεεyi kecey ε ε nu fiεε fi Nyo' gomte le bonyii eḡε. ²² Bese ε mum ε no biite le laa nci nu ε bee le beene elaanke shile ε Kaysa Nfon wvu Lum ε?"

²³ Ε Jisos kieε fiεε fi bó wεentene bó fi gay le, ²⁴ "Ben ke eto bó danali mwaan ε me en'yen." Ε bó to dvū ε wvū bife le, "Ekole kin kε nu yī dvū le nu ke yεε le, ε diee din nu di yεε le?" Ε bó tfuse le, "Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu ke ten dieu." ²⁵ Ε Jisos mum gay le, "Ben emum enyaà le ε Kaysa fiεε fi ε nu fi Kaysa le, enyaà ε Nyo' fi ε nu fi Nyo' le."

²⁶ Ε bonyii ba yuw ε fi ffumse bó, ε bó mey diuw tfu fanj yaa kenke fiεε fi bó ekoo wvū yī dvū le ε bonyii ejise ente jo mwεεm mvū wvū to jemyi le ke.

Mbife ekumε mbuy wvu yī kpwe le

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Ε bonyii bomew nḡoo Bosadusii le ke nε to keebife fiεε ε Jisos. Bosadusii ban to nu bonyii bó to duu le ke bonyii nu ke ekase ebuy yī kpwe le ke. ²⁸ Ε bó to bife ε wvū le, "Wee n'yεεyi, Muses to nu ε san ε nci wesebeene le le,

'Ε wee kenke kpwoon ε ke ε kpwe se bó wvū nu e boo wan, tu waa bwee kenke keeḡεε kpwoon wvudvu ε bó wvū eboo boom ε diee di njku waa bwee le.'

²⁹ Keseen, boom bo wee mvu le to nu bosooshwi, ε wvu nḡaywee ke kenke kpwoon, ke kpwe se bó wvū ε kenke wan. ³⁰ Ε ejime kew ḡεε kpwoon wvudvu, ke kpwe ten

se wan. ³¹ E ejime ke wvuu le bvuu gee ten kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan. E fi ke kooy ke nonen bô boom bo bosooshiwiy bodvu bocii, e mvu bô le fanje yaa boo wan bô kpwoon wvudvu ke. ³² Ejim jodvu e kpwoon wvudvu kpwe ten. ³³ No bonyii bo bosooshiwiy bodvu to nu e jo kpwoon wvudvu bocii, e nu ke enu seke bonyii kaase buyte yi kpwe le, e wvu enu kpwee yee?"

³⁴ E Jisos tfuse le, "Yi wonj wvu keseen e nu e bolemse bô bokene taashi bvujen. ³⁵ Geenen, e bonyii bô nu e kocen keeke ekenke bvudvu yi wonj wvu too le seke bô e kase e buy yi kpwe le yaa nu ke etaashi bvujen ke, e bonyii yaa beke ke enyaa boom e bô taashi bvujen ke. ³⁶ Ke bô beke ke ebvuu ekpweken ke, njefo bô nu ke enu wase ke diewe bonceendaa bo Nyo' le. Bô nu ke enu wase boom bo Nyo' le, njefo bô nu e kase wase e buy yi kpwe le. ³⁷ Keceey kedvu nu le Muses kebete to nu e yuuse le bonyii nu ke ekase ebuy yi kpwe le no wvu to sanje ekume kete ke wvu to yene e ki beenci. Wvu teje Tata e bvudvu bu nwa' le bvudvu le wvu nu Nyo' Abla'am, nu Nyo' Aysik bvuu nu Nyo' Yakow. ³⁸ E wvu teje nonen, tu bonkfu ban nu bonyii e bô nu dvu, ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, e nu Nyo' bonyii bô nu dvu, njefo fô Nyo' le nu e bonyii bocii nu boyuum."

³⁹ No Jisos jeme nonen e bonyii bô to dunji bonci bo Nyo' le bense wvu gay le, "Wee n'yeyi, wo nu e looce e tfuse lenj." ⁴⁰ Ke nonen, e wee fanje yaa ebvuu emom lo ebife fi e e wvu ke.

Mboyse wvu Nyo' to kawee nu waa yee
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ E Jisos mum ne bife fiew e bô le, "Bonyii ghan ne e se no gayte le Mboyse wvu Nyo' to kawee nu waa Nfon Dawe? ⁴² Ke ben kee le Dawe kebete to nu e san e Nwa' Mbense le le, 'Tata Nyo' to nu e gay e Tata wem le wvu eshii e ebo kew ke ceey e, ⁴³ egen ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e e wvu etome bikaa biew yi bô le diewe kedvuushe e ke bikaa biew e.'

⁴⁴ E Dawe teje wvu le Tata wen, e wvu ebvuu eghan ne se no nu waa we?"

E Jisos gay le bonyii eyene ekume bonyii bô dunji bonci

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ E Jisos mum ne no jemyi wase e e nu e boom bew bo ngoo le e bonyii bocii yuuke. Wvu to nu e gay e bô le, ⁴⁶ "Ben eyene ekume bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le. Bô koonke keefumyi bikum bi dewkene kale

dvu, koonke le bô egayte bô le e way bô n'wvum. E bô bvuu koonke keeshiile yi bintaw bi fwe le yew bunle le. E bô ke egen fô nkaw e, no koonke ke keeshii e e nu fwe. ⁴⁷ E e bvuu nu ke bô bô shiwe boke' bo bonkfu le, lele bô fii mwem mvubole, mum gee dibunle di dewkene keedunji ye. Bonyii bodvu ban nu e wvubo ngew nu ke efo lo."

21

Nnya kpwee nkfu wvu wee kefufe
(Mak 12:41-44)

¹ E Jisos ke ne lanj jise, yen no bonyii bo kpaw e geele nnya yibo e finkuw fi nnya le fô yew ncese le. ² E wvu yen ten kpwee nkfu mvu le e e nu wee kefufe, e wvu e to e gee mvunyinyi mvunfem e finkuw fidvu le. ³ E wvu mum gay le, "E me ensee e ben keceey le kpwee nkfu wvu nu naa wee kefufe nen, nu e nya e fey bonyii bocii bô be nyaa. ⁴ Bonyii bocii bô be nyaa, be too e e nu bô tfuw kpaw wvubo wvu nu e yinjen wase e no fuci kuse. Geenen e kpwoon wvu nu wvu nu kefufe kefufe nen nu e wvu e nya naa fi e ficii fi wvu bee keecee yi dvu le."

E Jisos see le bô nu ke ebvuw yew ncese
(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ E boom bo Jisos e bo ngoo le bomew ke ne no kumte etale ekume yew ncese, bense e eta yô jee yô bô to bomew dvu bô mwem mvu bonyii to nyaa e bô seyse dvu. E wvu gay e bô le, ⁶ "Ben yene mwem mvun e? Diuu too lo di ke te dimwaan nu ke eshe yi dimew e se bô e base fokuse ke."

Bongew bô bvuban
(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ E bô bife le, "Wee N'yeyi, fiffin fi e nu ke ekooy seke la? E nciise wvu nu ke edunje le fi nu wase keekooy nu la?"

⁸ E Jisos tfuse le, "Ben eyene fo wee ke ele e ben e ben ejay je. Ben eke e le bonyii nu ke etoo nteen, joo diee diem teke fojise, e wee duu le, e nu wen wvu Mboyse, e kefew too wase ncee. Bô dioo duu nonen, fo ben eyeké ke. ⁹ Seke ben e yuw e bô tumte jem mondvuum e mondvuum e, e bongew nu wonj e, fo ben efané ke. Mwem mvun kenke ke keeyaw ekooy. Geenen, e mvu yaa mum dunji le wonj nu eka sekedvu ke."

¹⁰ E Jisos bvuu gay e bô le, "Ketum nu ke etumte jem bô kemew, e nfon mvu tumte jem bô wvumvu. ¹¹ Bingham bi mwem e nu ke ekooyi mondvuum e mondvuum e. Nshe nu ke eshiike bô mvungay. Jerj nu ke ekoole, e bincem nu ke enu mondvuum e monciim. Bongiise bô hemte nu ke edunji

ye yí εbule le nyaa nfan ê bonyii. ¹² Ben ekeè le é mwεem mvudvu se keeke ekooyi nu ε bó nu ke ekooye ben, enyεwle dvú. Bó nu ke egen bó ben, esaw yéw bunle le, eciinse ben yéw ncaw e. É bó nu ke ebvuu ejo ben egen dvú fwe dvu bonfon bó bonyii bó saake woj nje diee diem, ¹³ é sekekie emum enu kefew fô ben e keejeme ê bó ekume me. ¹⁴ Seke bó ε jo ben nonen, ε ben lese lo le ke ben nu ebuuke le laa ben nu egen etaje diuw le la le, ¹⁵ njefo è nu me wvú nu ke enya njeme diuw wene le, noo bvufee ê ben. Ke bonyii bonen bo bvuban e yaa nu ke eleem, ekicen ben ke. ¹⁶ Bonyii bó nu ke egese ben nu ke enu ke bo'icee bonen bó bo bwee bonen, noo boom bo bwee wene le, noo kfúu dinen bó nsáa yene. É nu ke enya ke bó ben é bó se yuwye ben bomew. ¹⁷ Bonyii bocii nu ke ebane ben, nje diee diem. ¹⁸ Geenen, naa ke yvuu yimiaanj nu ke ela ê ben εfa ke. ¹⁹ Ben ekuu ke ε è nu shém, é ben ke emum ekenke nshii.

*É Jisos see le bó nu ke efwεe Jεlusalém
(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)*

²⁰ Seke ben ε yen ε bonyii bo jem e ε gem wase kelaante kè Jεlusalém ε tase, ε ben mum no kee le kefew nu ε kocen wase kè bó nu ke efwεe kí. ²¹ Fí ke dioo ε kooy nonen, ε bonyii bó nu Judea mum fεε ben yí dikum e, ε bó nu elaante jodvu buy. Fo wee wvú nu njkpwaante ebvuu etoò keeley jó ke. ²² E diuw yoya nu yò Nyo' nu ke elanj ngεw yí Jεlusalém e nje gee dibole, keege é fí eto ekocen bó nu ε sanj é Nwa' we le. ²³ Njεw wvu baay ediuw yoya le nu ke enu wvu bokεne bó nu bó difue, noo bó yamsee boom e. Nyo' nu ke eton'yε shém bó bonyii ban, elanj ngεw wvu baay yí woj wvun e. ²⁴ Bó nu ke egbwocε lo bonyii bomew, ekooye bomew egawcε é bó egen enu bonfaw bitum e. Bonyii bó yaa kee ke Nyo' nu ke eben lo yí Jεlusalém e, egen ebuy no kefew kebole nu ke ekocen.

*É Jisos see bonciise bó nu ke enu seke wvú
kaase too*

(Mat 24:29-35; Mak 13:24-31)

²⁵ Bonciise bó bεmte nu ke edunjci ye yí diuu le bó yí kpwee le noo yí jón e. Fí yí nshε le nu ε bitum nu ke enu yí monlum e, njεmtene no joo yí baay nu ke ekfune yole. ²⁶ Nfan nu ke ege é bonyii egule, ciinjke nen kikikiki. Bó nu ke ekpwaake mwεem mvú bεmte mvú nu ke ekooy yí nshε le, njefo mwεem mvu fowe mvunciim mvú kenke mvunjgay nu ke eshiike. ²⁷ Nonen é bonyii emum eyen no wee wvú diee nu Waawee shiile too é kembεw e kenke mvunjgay noo

bvukuke bvuu baay. ²⁸ Seke mwεem mvun ε kεw ε no kooyi, ε ben leem we, cake bikuu we, njefo kefew kè Nyo' nu eboyse ben nu wase nceencee."

²⁹ No Jisos jeme nonen, mum fewsen le, "Ben eyeyi fíεε yí kenjvum bó bite bimew bí ké yεle le. ³⁰ Bí ké keeke keecomte, ε ben mum kiεε le ekfuj kumene wase. ³¹ É nu ke lenjer no ben nu ke edioo e yen ε mwεem mvun kooyi, é ben emum ekíεε le bvunfon bvuu Nyo' le nu wase nceencee.

³² É me ensee é ben keceey le ke engoke ke keseen kin nu ke eka se mwεem mvun mvunciim ε jo bvudvuu ke. ³³ Ebule bó nshε nu ke eka, geenen ke diεw yem nu ke eyuu eshiw ke.

³⁴ Ben eyenè fo ben eghanè diee ε è nu bikuu binen, wukene jewte, leese bvufee ε è nu yí nshii wvu fokuse fen e, é diuu didvu ke ene esese ekoo ben ke diεwε ketam e. ³⁵ Fíεε fí yí diuu didvu din e nu ke eto yí bonyii bocii bó nu yí ekole ke nshε le. ³⁶ Ben emum eleemè temyi, eburnleè Nyo' sekecii, wvu le mvumvun mwεem ke edioo ekooyi, é wvú enya ben bó je yí ben elεw efj jó se leem fwe dvu wee wvú diee nu Waawee."

³⁷ É Jisos mum no shee yeyi bonyii yew ncese le ε diuw yoya le ecii. É ké dioo nu fokíεguu, ε wvú ben gen ce yí Kum Bite bi Olif e. ³⁸ É bonyii bocii ké buy saa bvutfuu mum gen fo yew ncese le no yuuke n'yεeyi we.

22

É Judas bee keegese Jisos

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11)

¹ É kefew ke Nkaw Blεed wvú bó baa gee Fintunjleen jó, wvú bó tenje le Nkaw Danjefey e, ke no too wase nceencee. ² É bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó to dunjci bonci bo Nyo' le, no gomte je yí bó eyu Jisos jó ε è nu é nnyile le, njefo bó to fane bonyii.

³ É Satan ley é fitele fí Judas wvú bó to tenje le Iskaliot e, ε è nu wee njoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε. ⁴ É wvú mum gen fô bocee ncese bo baay baay e bó bikuu bí nci le bí to cεyte yew ncese. É bó bó mum seyse no wvú nu ke eghan se ese Jisos é bó. ⁵ É bó yuw njonj mum kaw keelaw wvú bó bigew. ⁶ É wvú bee, mum gen kεw no gomte je yí wvú nu enya Jisos jó can yibole é nnyile le seke bonyii yaa nu ke.

Nseyse Nkaw Danjefey

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21)

⁷ É diuu di Nkaw Blεed wvú bó baa gee Fintunjleen jó di bó ké no seεle waa keyaw

wvu Nkaw Danjefey wvun e ke to kocen, ⁸ ε Jisos mum tum Bita bô Jon gay le, “Ben egen eseyse mwεem mvù beene nu ke edie Nkaw wvun dvù.” ⁹ ε bô bife ε wvù le, “Wo gomte le bese egen eseyse ε è nu fεε?”

¹⁰ ε wvù tfuse le, “Ben eyuw, seke ben leyte gene elaante, ben nu ke eyen wee le ε wvù ε tuu joo ε nshaan e, ε ben ebi wvù le yew dvù wvù nu egen eley e. ¹¹ Ben dioo ε bi, gay ε cee yew wvudvu le Wee N'yεεyi biite le laa kebuw ke bonyii bo ghane le kè bô boom bowene bo ηgoo le nu edie Nkaw Danjefey dvù nu fεε le? ¹² Wvù nu ke emum edunje kebuw ke baay yew yi ewe le ε bô ε looce wase ε seyse, ε ben emum eseyse mwεem mvudien dvù.” ¹³ Nonen, ε bô ke gen yen mwεem e ke lenlen no Jisos to jemyeε è bô. ε bô mum seyse mwεem mvudien mvu Nkaw Danjefey e dvù.

*ε Jisos bô boom bew die ntaashε
(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26)*

¹⁴ ε kefew ke to kocen, ε Jisos to ε bô boom bew bo ntum e shii no diekene. ¹⁵ ε wvù nε gay ε bô le, “Me nse ηkoojke naa baay keendie Nkaw Danjefey wvun beene nse n'yen ηgew wvù too le. ¹⁶ Ben ekeè le ke me mbεε ηke endie Nkaw wvun ke enjen ebuy no fi nu ke ekocen seke Nyo' nu ke esaake bvunfon bwew.”

¹⁷ ε wvù jo fiko, nya keyoone è Nyo' gay le, “Ben eko ewu ben bocii ekεnen. ¹⁸ Me nsenje lo è ben le ε kεw keseen ε gen lo, nu ε ke me mbεε ηke embvuu en'wu mbvuum mo twen kete kè lane le man ke, egen ebuy seke bvunfon bvù Nyo' le nu ke eto.”

¹⁹ ε wvù jo bleed, nya keyoone è Nyo', guushε nya è bô gay le, “Fin nu ye yem ε me ε nya nje ben. Ben egèè fifin keekumyi me.” ²⁰ Ke len nonen no bô mεεε mwεem mvudien, ε wvù jo fiko jeme le, “Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bô εlεme kem kί ε buy nje ben. ²¹ Geenen, ben eyeke eyuw wee wvù nu egese me diekene fen bee wvù. ²² Ben ekeè le wee wvù diee nu Waawee nu ke egen ke no Nyo' to seysee. Geenen, ηgew wvu baay nu fô wee wvù gese wvù le.” ²³ ε bô mum kεw no biite è bikuu bibole le laa wee wvù nulo ege nonen è bô entelen nu yεε le.

ε Jisos yεεyi no bonyii bew kenke keejoo bikuu bibole

²⁴ ε bô ke nε kεw mbew ebonebon le laa bô se nu nen ε wee wvu baay è bô entelen nu yεε le? ²⁵ ε Jisos gay è bô le, “Bonfon bo fokuse fen kenke mvungay è we jo bonyii bobole, ε bonyii bô saake wonj gayte le bô etenε

bowen le bibaw bi bonyii le. ²⁶ Geenen, ke è nulo è fi enu nonen bô ben ke. Wee wvu baay è ben entelen ejoo le wen nu wan wvu caan, ε wee wvù nu ekole nu diεwe wee wvù lemte fô ben bocii le. ²⁷ Wee wvu baay nu wvù la, wee wvù yeeme diekene lo, nuu wee wvù dεεle le? Ke è nu wee wvù yeeme diekene lo le? Geenen ε me nu è ben entelen diεwe wee wvù lemte fô ben e.

²⁸ No me nshεe n'yene bongεw sekēcii, è nu ke ben ban bô ké no nu beene. ²⁹ Fí mum è no nu le, ke lenlen no Icem nu ε nya me bô bvunfon le me ensaake, nu ε me ε nya ten mvungay è ben keesaake. ³⁰ Me nya wvu le beene ke ediekene, wukene bvudvu bvumwaan è ntow wem e, ε ben eshii yi bokawla le, esaake dikfuu di Isael di yuufe ncow difεε.”

*ε Jisos see le Bitu nu ke ema wen
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:35-38)*

³¹ ε Jisos mum ja tee Bitu le, “Semon, Semon è keè le Satan nu ε fi mvungay keecεken ben bocii ebvuse bomew ke diεwe no wee ké fεeten egin bvuse nyiim. ³² Geenen me nu ε mbunle fô wo le, le fo fitele fiuw emum ebuy lo yi yem e ke. Seke wo ε kase ε tee bvufee bvuw jim, ε wo nya mvungay è boom bo bwoo le.”

³³ ε Bitu gay le, “Tata, ε è cim nu keegen ncaw kenεε keekpwe lo, tu me nu ke bee wo.”

³⁴ ε Jisos tfuse è wvù le, “Bitu, yuw ε me ensee è wo, nyimshie nu ke enu le yi eton eben, ε wo ε ma wase bokan botete le ke wo kee me ke.”

ε Jisos tefe no boom bew bo ηgoo le eseyse mvuntelem

³⁵ ε wvù nε bife è bô le, “Ben kumyi seke me nto ntumεε ben se bigew, se bikele noo se bolaba, no ben to ghane, ben to nu ε tan fiεε le?” ε bô tfuse le, “Aay, bese to baa tan fiεε ke.” ³⁶ ε wvù mum gay è bô le, “Yi keseen e, ε wee kenke bigew, kenεε ekele, ε wvù jo. ε wee baa kenke nyo jem, ε wvù gese kecum kew guy nyo. ³⁷ Me njemyi fin njefo fiεε fi bô to saηεε è Nwa' Nyo' le le, 'Bô to nu ε tanj wvù bô bonyii bô befe', kenke keekooy bô me keseen. Ben ekeè le mwεem mvù bô to saηεε ekume me nu ε mvù too wase keekocen mvunciim.” ³⁸ ε bô mum seε le, “Cee ekole, bese kenke nyó jem yi fiεε.” ε wvù tfuse le, “Ben elu dvù nonen.”

*ε Jisos bunle yi Kum Bite bi Olife
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ E Jisos ke ne buy elaante bô boom bew bo ngoo le, mum kew no bene Kum Bite bi Olif e, e è nu no wvù to ké no gee. ⁴⁰ E bó ke ben buy fô bó to gene, e wvù gay é bó le, “Ben ebunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben.”

⁴¹ No wvù gay nonen, mum bence gen buy ke no è nulo é wee etfume te é dí egen ebuy, mum tum envuu fokuse bunle le, ⁴² “Icem, é fi fen nu e kpwen wo le, é wo cake fiko fi ngew e fin fo me en'wu. Geenèn gee ke no wo koonje, fo wo ego no me nkoonje ke.” [⁴³ No wvù bunle nonen, e nceendaa Nyo' shii we to fô wvù le, nya wvù bô mvungay. ⁴⁴ E Jisos nu, e fitele fiew buuke baay. É wvù bvuu bunle lo shiee le jimtene, e njimten cemceme fokuse ke diewe bitewtew bi eleme le.]*

⁴⁵ E wvù bunle mese, tu jim fô boom bew bo ngoo le, yen e yii e ge wase bó e dose e no leete. ⁴⁶ E wvù bife é bó le, “Ben kaa leete lo le? Ben eja we ebunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben.”

E bonyii bo wonj e koo Jisos

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-

11)

⁴⁷ Ke no wvù to bæ jemyi, e ngoo bonyii buynen e è kaa nu Judas wvù to nu wee ngoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofæe wvù to saa fwe wvudvu. E wvù gen mbew Jisos e keenjce wvù. ⁴⁸ Geenèn, e Jisos bife é Judas le, “Wo fen gomte keenjce wee wvù diee nu Waawee nen keedunje le bó ekoo le?” ⁴⁹ E boom bew bo ngoo le bô to nu mbew ye le yen fiæ fi to nu keekooy e, bife le, “Cee ekole, bese egbwocæ bonyii ban e?” ⁵⁰ E wee mvu bó le dioo gbwoo, mum cun kentuntun ke eceey ke nfwa ekole ke bocee ncese le. ⁵¹ E Jisos kan le, “Fo wee ebvuu emom ke,” mum kum kentuntun ke wee wvudvu le e kí mum kase tu fô.

⁵² Bonyii bô to toæ keekoo Jisos to nu bocee ncese bo baay baay bô bikuu bi nci le bi to ceyte yew ncese noo bonyii bô saake wonj. E wvù bife é bó le, “Ben to keekoo me e no too bô nyó noo bibuse ke diewe ben to keekoo e è nu coonj e?” ⁵³ Me nse nu beene no diuu nu fô yew ncese le se ben ekum me le nje la? Geenèn, keseen nu kefew ke mvungay mvu ejiw e le kè Satan ké no saake, e è nu kè è nulo é ben ege fiæ.”

E Bita ma Jisos

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ E bonyii bodvu mum koo Jisos no gene bô wvù fô la di ekole ke bocee ncese le, e Bita bii ejim ntamndwee. ⁵⁵ E bó gen fwee nguy

fontelən fo lakfulæen shii no yosene. E Bita mum to shii bô bó. ⁵⁶ No nguy to bænci, e wan kpwoon mvu wvù to lemte fô la didvu le ja yen Bita le e wvù e shii. E wvù taa wvù fojise ntag gay le, “Wee wvun bee bô wee wvudvu.” ⁵⁷ E Bita mum kace lo gay le, “Kpwoon wvun, ke me n'ya nkeee wee wvun ke.” ⁵⁸ E kefew dioo bence caan, e wee mvu bvuu yen wvù le, bvuu gay le, “Wo ten nu mvu ngoo yibole.” Geenèn e Bita gay le, “Diemsen, ke me nu mvu bó le ke.”

⁵⁹ E kefew bvuu gen buy ke diewe ntam kefew mwaanj e, e wee mvu bvuu taam le, “Kecæy, keceey wee wvun bee bô wee wvudvu, njefo wvù nu ten wee wvù Galilee.” ⁶⁰ E Bita bvuu tun gay le, “Diemsen wvun, ke me n'ya nkeee fiæ fi wo jemyi ke.” Ke no wvù to bæ jemyi nonen, kan mwaanj e nyimshie mum tonj. ⁶¹ E Tata banke ye e ejise eye taseñ bô yo Bita. E Bita kume njeme wvù Jisos be jeme le, “Nyimshie ke enu le yí etonj ebən, e wo e ma wase me bokan botete.” ⁶² E wvù ne fô buy ekfunj, bee kpwe baay.

E bó no keenje bvuu suunje Jisos

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ E bonyii bô to jici Jisos e mum kew no keenje bvuu suunje wvù, ⁶⁴ sũm bvushiw bwew bô ndvu, gay é wvù le, “Ke gee kewee ntum Nyo' kuw. Ke see wee wvù suj wo.” ⁶⁵ E bó bvuu no baale wvù bô boncun nteen.

E bó saw nsaw Jisos

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶ E bvú buy yuu e bonyii bô saake wonj bocii bô bocee ncese bo baay baay bocii noo bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le baance ye. No bó baancee, mum jo Jisos gen bô wvù fô bó to ké no saake bonsaw. ⁶⁷ No bó genee bô wvù nonen, e bó bife é wvù le, “E è nu wo Mboyse wvù Nyo' to kawæe, é wo see é bese?” E wvù tfuse le, “E me nseje lo é ben, ben saa ebee ke. ⁶⁸ E me mbife fiæ é ben, ben saa etfuse ke. ⁶⁹ Geenèn, e kew yí keseen e, wee wvù diee nu Waawee nu ke eshii é ebo ke eceey ke Nyo' mvungay e.” ⁷⁰ E bó mum seSe bocii le, “E fen nu wo wvù Waa Nyo'?” E wvù tfuse le, “Fí nu no ben gayte.” ⁷¹ E bó mum gay le, “E nulo é bó ebvuu egomte wee wvù esee le la? Beene nu e yuw wase fiæ fi wvù jeme bô diuw we.”

23

E Baylet bô 'Eld biwce mweem é Jisos

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

22:42 Mat 6:10; 20:22; Mak 10:38; Jon 12:27-28 * **22:44** Ke bonjwa' bo boyvuum bomew é díew yi bó to yawæe sañ Njwa' Nyo' jó kenke bincim bi 43-44 ke. **22:53** 19:47; 22:3 **22:61** 22:34; Mat 26:34; Mak 14:30 **22:64** 7:16 **22:67** 9:20; Jon 10:24-25 **22:69** Dan 7:13; Mben 110:1; Lem 7:56 **22:70** Mat 26:63; Luk 1:32-35 **23:2** 20:20-26

1 No bonyii bô saake bonsaw jemye nonen, mum ja bocii jo Jisos no gene dvú fô Baylet e. 2 No bô gene buy fô, mum kew no cucu mwëem yí ye le, gayte le, “Wee wvun nen ghanе bvuñse wonj wese, tune fo bonyii elaanke shile ê Kaysa Nfon wvun Lum, bvuu jemyi le wen nu Mboyse wvù Nyo' to kawee, fi duñci le wvù nu nfon mvu.”

3 E Baylet bife ê Jisos le, “E nu wo wvù Nfon Bojuu le?” E Jisos tfuse ê wvù le, “E nu no wo gay.” 4 E Baylet mum ne jeme ê bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to nu fô le, “Me mbaa n'yen fiëe fi wee wvun jay e ke.”

5 E bô bocii mum no taame ke le, “Wee wvun ghanе yeeyi bonyii bocii, beyse le bô etemyi bikuu. Wvù to kew Galilee, to ghan Judea jocii, e no nu wase ê elaanke jan keeseen.”

6 No Baylet yuw fin nonen, mum bife le, “Wee wvun nu wee wvu Galilee le?” 7 E bô bee, e wvù mum ciinse Jisos fô Nfon 'Elod e, njefo ê to nu wvù wvù to saake keba ke wonj e kedvu, e wvù to nu ten Jelusaleм kefew kedvu le.

8 E bô gen bô Jisos, e Nfon 'Elod yen wvù le yuw njon, njefo wvù to shee yuuke wase ekume wvù, mum no keñke shiee keeyen wvù le, shieele ten le sekemew ê Jisos ege fiëe fi duñci mvunğay mvu Nyo' le ê wen eyen. 9 E wvù she biwce mwëem ê Jisos nteen, geenen e wvù fanje yaa etfuse fiëe ke. 10 Wvù to biwci e bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to duñci bonci bo Nyo' le leeme fo cucu mwëem mvù temyi yí Jisos e. 11 E Nfon 'Elod bô bonyii bew bo nci le ke ja mum kew no keñke bvuu sewsee wvù, tfume ndvu wonj yí ye le, tfuse wvù e bô no tuu dvù jim fô Baylet e. 12 E to nu e Baylet bô Nfon 'Elod banene. Ebvubwe, e bô to nsán.

E Baylet sumten nsaw no bonyii to koonke (Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

13 No bô tfusee Jisos jim, e Baylet kum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô to saake wonj, bvuu kum bonyii bocii. 14 E bô tase, e wvù gay ê bô le, “Ben be to bô wee wvun fan le wvù gee e bonyii temyi bikuu, me e ndioo ntasse mwëem mvù ben taame dvù ê ben ejise, ben eyeke eyuw, e nfanje n'yaа n'yen le mwëem mvù ben cucu yí ye le nu e wvù e ge fimew ke, 15 e Nfon 'Elod be baa yen ten ke. E nu fiëe fi be ge wvù e kase e tfuse wee wvun jim ê beene. Ben eyen ten le wee wvun baa jay fiëe fi è nulo ê bô eyu lo wvù ke. 16 Me nu entam ke lo wvù, encine wvù le, e wvù egene.” 17 [E to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danjefey wvun e, e Baylet

no keñke keebvuse wee mwaan yew ncaw e enya ê bonyii.] * 18 E bonyii bocii mum ne kew no wamte lo gene dvù le, “Leese lo wee wvun, ebvuse Balabas yew ncaw e enya ê bese.” 19 Balabas wvun to nu yew ncaw e njefo wvù to nu e kew mvunlaа elaanke bvuu yu wee.

20 E Baylet yuw nonen bvuu jeme ê bonyii bocii njefo wvù to gomte keecinе Jisos e. 21 Geenен, e bô no wamte ke le, “Bô eta lo wvù yí kentam e, bô eta lo wvù yí kentam e.” 22 E Baylet bvuu jeme ê bonyii yí bokan bo botete le le, “Bô eta wvù nje la? Fiëe fi befe fi wvù ge nu la? Me mbaa n'yen jay wvù wvù ge le wvù bô eyu lo wvù ke. Me nu entam lo wvù, encine wvù le.”

23 E bô mum may no wamte lo bô mvunğay le “Bô eta lo wvù yí kentam e.” E n'wam wvubо ghaw Baylet. 24 Nonen, e Baylet sumten nsaw cinе wvù le, le bô ege bô wvù no bô koonke. 25 E wvù mum bvuse wee we yew ncaw e, e è nu wvù bô to biite, wvù kewee mvunlaа elaanke bvuu yu wee. No wvù bvuse, mum nya Jisos no bô to gomte.

E bô ta Jisos yí kentam e

(Mat 27:32-34; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 E bô mum jo Jisos no gene dvù. No bô to gene, e bô bo wee mvu tasen e wvù kfuuyi ñkpwaante e diee diew nu Semon, e è nu wee wvu Selin. E bô koo wvù mum gee kentam ke Jisos e fô wvù gbwee, e wvù mum tuu no bii Jisos e. 27 E bô bô mum no gene, e ngoo bonyii bii wvù le. E bomew nu bokene bô to beele, taanke bongew bew. 28 E Jisos ke ne banje ye gay ê bô le, “Bokene bo Jelusaleм, fo ben ebeelè fô me le ke. Ben ebeelè e è nu fô bikuu binen e, noo fô boom bonen e. 29 Ben ekeè le kefew too lo kè bô nu ke egayte le, njon wvu baay nu wvu bokene bô nu bokase bô ke baa boo wase wan, e bô ke baa yamse wase wan ke. 30 E nu ke enu kefew kedvu le, ê bonyii efuunke ê dikum di baay baay le, 'Ben egbweken yí yese le,' efuunke ê dikum di caan caan le, 'Ben ebanye bese'. 31 Bô nu ke efuunke nonen njefo ê bonyii ge kfuu fin fiëe bô kete kè beë leë, ê bô ke ege neë bô kè nu e yum wase.”

32 No bô to gene bô Jisos nonen, bô to keñke bonyii bo ncaw e bofee bô bô to gene keeyu ten. 33 E bô gen buy bvudvuu bvù bô tenje le Nğbwow Ekole le, mum ta Jisos fô yí kentam e, mum ta ten bonyii bo ncaw e bo bofee ba yí bintam e, wvù mwaan ê ebo ke Jisos e ke eceey e, wvumwun ê ebo kew ke eñkоñko le. 34 E Jisos ke ne gay le, “Icem, leeshе kebefе ke bonyii ban e, njefo ke bô kee fiëe fi bô gee ke.”

23:7 3:1 23:8 9:9 23:11 Mat 27:28; Mak 15:17; Jon 19:2 * 23:17 Boñwa' bo boyvuum bomew nu e bvuse kencim ke 17. 23:18 Lem 3:13-14 23:29 21:23 23:30 Os 10:8; Mwм 6:16 23:31 1Bi 4:17 23:33 Yesa 53:12 23:34 Mben 22:18; Mat 5:44; Luk 6:28; Lem 7:60 † 23:34 Boñwa' bo boyvuum bomew nu e bvuse kencim ke 34a.

Ɛ bonyii bodvu jo ndvú Jisos tum kanj dvú keegaw ɛ bikuu bibole. †

³⁵ Mwɛɛm mvun mvunciim to kooyi bô Jisos nonɛn, ɛ bonyii leeme fô taale. Ɛ bonyii bô to saake wonj kaa nɛ fibole no buu lo wvú duu le, “Wvú se fii bonyii bomew, wvú efi le ɛkolɛ kew keseen, ɛ wvú fɛn nu Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ, caw.” ³⁶ Ɛ bonyii bô nci le tɛn no sɛwsee wvú, nya mbvuum mo ngbwayngbwayi ɛ wvú, ³⁷ gay le, “Ɛ wo fɛn nu Nfon Bojuu, ɛ wo fi ɛkolɛ kuw.” ³⁸ Bô to nu ɛ sanj nwa' ta ɛ we jo ɛkolɛ ke Jisos e le, “Wvun nu Nfon Bojuu.”

³⁹ Ɛ wee ncaw mvu ba le bô to njeɣte yi bintam e fô, nɛ no nan'yi Jisos, gayte le, “Ɛ nu kɛ wo wvú Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ le? Fi ɛkolɛ kuw, efi tɛn bese.” ⁴⁰ Ɛ wvumvu wɛ yuw fiɛɛ fi wvú jeme, wamɛn wvú, bife le, “Kɛ wo fane Nyo' le? Wo nu yi ngɛw e diɛwɛ wvú le. ⁴¹ Bee wo kpwee cɛɛy cɛɛy fii ɛ è nu nlawma mwɛɛm mvú befe mvú bee wo ge, geenɛn ɛ wee wvun kpwee fiew ɛ wvú baa jay fiɛɛ kɛ.” ⁴² Ɛ wee ncaw wvun mum gay le, “Jisos, ke ekumyi me seke wo nu ke esaake bvunfon bwuw.” ⁴³ Ɛ Jisos gay ɛ wvú le, “Ɛ me ensee ɛ wo keɛɛy le ɛbɛn nu e bee wo nu ke enu bvudvuu bvú njon e bvú Nyo' le.”

Ɛ Jisos kpwe

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Ɛ diuu ke ben wase dioo lewse, ɛ ɛkfun nɛ jiiim wonj tfuu gɛn buy didiui ditɛte emvunsheen. ⁴⁵ Ɛ ndvu yi to gawsene yew ncese ente mum sɛle ɛntelɛj buy biba bifeɛ. ⁴⁶ Ɛ Jisos no nu yi kentam e, ke ja wam fowɛwɛ le, “Icɛm, me n'ya keyoy kem can yo le.” No wvú gay nonɛn, mum yoy n'yoy wvu fokemɛse.

⁴⁷ Ɛ cee ɛkolɛ bonyii bô nci le wvú to leeme fô, dioo yɛn fiɛɛ fi to kooyɛ le, nya mbense ɛ Nyo' gay le, “Kecɛɛy, kecɛɛy, wee wvun se nu sɛ jay.” ⁴⁸ Ɛ bonyii bocii bô to nu ɛ tase fô keeyɛn fiɛɛ fi to kooyi le, mum ja kase no kfuuyi ɛla ɛbole ɛ bô ɛ lanj wɛm. ⁴⁹ Ɛ nsáa Jisos yicii to to fibole leem ɛ è nu ntamndwee no yene fiɛɛ fi kooyi le. Ɛ bomew to nu bokɛnɛ bô to nɛn'yɛɛ Galilee no bii wvú le.

Ɛ bô dwey Jisos

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wee mvu to nu kefew kedvu le ɛ bô teɣe le Yosɛw, ɛ è nu wee wvu ɛ kelaante ke Bojuu le kemew kè bô teɣe le Alimatia. Wvú to nu wee wvú jee bvuu nu wee wvu teyɣe ɛ Nyo' ejise, bvuu cɛyɣe kefew kè Nyo' nu ke eto esaake bvunfon bwew. Wvú to nu tɛn wee ngoo bonyii bô to saake bonsaw

e. Geenɛn, wvú to baa bee fiew fiɛɛ fi bô to seysɛɛ ege bô Jisos kɛ. ⁵² Ɛ wvú gɛn fô Baylet e, lɛkɛ keegen ejo gvune di Jisos e. ⁵³ Ɛ Baylet bee, ɛ wvú gɛn shike gvune didvu, baancɛ ɛ ndvu le, gɛn jike ɛ jem e ɛ bô ɛ cow yi kembraan e, ɛ bô ke baa yuu lese wase wase jó kɛ. ⁵⁴ Ɛ to nu Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ɛ è to shɛete wase caan ɛ mbam wvudvu ekɛw.

⁵⁵ Ɛ bokɛnɛ ba bô to nɛn'yɛɛ Galilee bi Jisos e, bi Yosɛw e fô jem, gɛn yɛn no wvú jiwsee gvune di Jisos e ɛ jem. ⁵⁶ Ɛ bô ke nɛ fô, mum tu jim ɛla ɛbole, gɛn seyse bonfiew bô jee noo bô kè no shfuunkene bô bô to kè no yeefe digvune diu. Ɛ è no nu diuu di mbam e, ɛ bô she mbam no nci wvubo to gomte.

24

Ɛ Jisos buy yi kpwe le

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Ɛ diuu di mbam e ke buy fey, ɛ bvú yuu diuu di fwe yi kemaa le. Ɛ bokɛnɛ bodvu buy saa lo bvutuu, jo bonfiew bô bô to seysɛɛ mum no gene dvú fô jem. ² Ɛ bô dioo gɛn buy fô, yɛn ɛ bô ɛ binjɛ wase tɛ di bô to banjɛ diuw jem dvú. ³ Ɛ bô ley gɛn ɛ jem fanjɛ yaa yɛn gvune di Tata Jisos e kɛ. ⁴ Ɛ bô mum leem fô ngɛmtɛn lo. Ɛ fi kooyi le bolemɛɛ bofɛɛ to nu ɛ nɛ to leem mbew bô le, ɛ bô ɛ tfume ndvú ɛ yi baa lawkene. ⁵ Ɛ bokɛnɛ bodvu fan baay, mum tum bikuu fokuse. Ɛ bolemɛɛ ba bife ɛ bô le, “Ɛ nu nje la wvú ben gomte wee wvú bɛɛ dvú ente jo bonkfu? ⁶ Kɛ wvú yaa nu fɛn kɛ, wvú nu ɛ buy wase yi kpwe le. Ben ekume fiɛɛ fi wvú to gayɛɛ ɛ ben seke ben ɛ bô to nu Galilee. ⁷ Wvú to nu ɛ gay le, ‘Wee wvú dieɛ nu Waawee nu ɛ bô nu ke enya wvú can bonyii bô befe le, ɛ bô ke eta wvú yi kentam e, ɛ ke dioo nu ɛdiuw eta, ɛ wvú ebuy yi kpwe le.’”

⁸ Ɛ bô mum kume fiɛɛ fi Jisos to jemyɛɛ ɛ bô. ⁹ Ɛ bô ke nɛ fô jem, kase tu jim gɛn see mwɛɛm mvun mvunciim ɛ boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow mwaan noo bonyii bocii bô to bii wvú le. ¹⁰ Bokɛnɛ bô to seɣɛɛ fiɛɛ fi to kooyɛ fidvu ɛ boom bo ntum e bo Jisos e to nu Maalia Magdalen, Joana noo Maalia wvú bwee jem bô bokɛnɛ bomew. ¹¹ Ɛ bô yuw njeme wvudvu ke diɛwɛ è nu kenlamse, fanjɛ yaa bee naa lo kɛ. ¹² Geenɛn, ɛ Bitanɛ ke we, lewte gɛn buy fô jem, ngvuwɛɛ taa ɛ jem yɛn kɛ ɛ è nu ndvú yi bô to njimɛɛ Jisos dvú. Ɛ wvú mum nɛ no tuu jim fô yew e kɛɣke ngahw yi fiɛɛ fi kooyɛ le.

Ɛ bonyii bomew yɛn Jisos e je yi Emayus e

(Mak 16:12-13)

¹³ E fi ke ne kooyi ke ebvubwe le, bonyii bomew bofee bô to ké no bii Jisos e to nu e ne Jerusalem no gene ntew wvù Emayus e, wvù to nu diewe bomay bosooshwiy keegen buy jó le. * ¹⁴ E bó no gene jemyi ebonebon ekume mwëem mvù to kooyi mvun mvunniim. ¹⁵ No bó to lene jemyi ghayte nonen, e Jisos kebee bence to mbew bó le no lene bó bó. ¹⁶ E fi ee fimew ge le fo bó ekiee wee wvudvu ke. ¹⁷ E Jisos mum ja bife ê bó le, “E se nu la fi ben lene jemyi ekume fi nen?” No wvù bife nonen, e bó leemen bó yii yí monshim mobole. ¹⁸ E wee mvu bó le wvù diee to nu Kleofas bife ê wvù le, “E may ke wo tolo Jerusalem wvù yaa kee ke mwëem mvù se kooyi jó ediuw eyan e?”

¹⁹ E wvù bife le, “Mvù la?” E bó tfuse le, “Mwëem mvù se kooyi bó Jisos wvu Nasalet. Wee wvun se nu wee ntum Nyo', e mwëem mvù wvù se gee noo wvù wvù se jemyi se nu binghaw. E se nu wee wvù kuuke baay fwe dvu Nyo' bó bonyii bocii. ²⁰ Bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó saake wonj wese e se e nya wvù le bó eyu. Bó se e mum e ta wvù yí kentam e. ²¹ Bese se leese fisese bvufee yí ye le e nu wvù wvù nu ke esum bonyii bo Israel can ngew e. Geenen, é nu wase ediuw eta no mwëem mvudvu se kooyee. ²² Fimew nu e bokene bomew ngoo yese le e be e jeme fi e nya lo bese nghaw, le bó buy e gen fô jem entaentan, ²³ e fanje yaa yen gvune diew e ke. Bó e dioo kase tu jim, e see le bó be e yen bonceendaa bo Nyo' le ke diewe bó yen ê file le, bó gay ê bó le Jisos nu dvù. ²⁴ Bonyii bomew ngoo yese le e gen fô jem fodvu e yen yí le ke lenjen no bokene bodvu be jemyi, geenen, e fanje yaa yen Jisos e ke.”

²⁵ E Jisos jeme ê bó le, “O oo, biyuj bin, mvuntelem mvunen lee baay keebée mwëem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to sanje. ²⁶ Ke ben kee le Mboyse wvù Nyo' to kawee to kenje keeyen ngew se ley yí bvukuke bwew e le?” ²⁷ E Jisos mum kew nele ê bó mwëem mvunniim mvù bó to sanje ê Nwa' Nyo' le ekume wvù e kew yí mvù Muses to sanje le, e gen e buy ten yí mvu bonyii bo ntum Nyo' le. ²⁸ No bó toe wase buy mbew ntew wvù bó to gene jó le, e Jisos ne no gee ke diewe wvù fele lo. ²⁹ E bó leke wvù shiee le gay le, “Beene egen ece. Kefew nu e kí e gen wase baay, e ekfuñ e kew wase e no jime.” E wvù bee keegen ce bó bó. ³⁰ E bó gen, ke dioo diekene, e wvù jo ntuw bleed, nya keyoone ê Nyo', guush e nya ê bó. ³¹ Kan

mwaan nonen, e ejise ebo yuu, e bó mum kiee wvù. E wvù sese la ê bó ejise. ³² E bó shëe no ghayte ebonebon le, “Ke mvuntelem mvusee beewo be yvuwse seke wvù be naci mwëem mvu ê Nwa' Nyo' le ê bee wo ê je le?”

³³ E bó mum nene kan mwaan ekieguu jodvu no tuu jim Jerusalem. E bó dioo gen, yen e boom bo Jisos e bo ngoo le bo yuufe ncow mwaan e baance ye bvudvu bvumwaan bó bonyii bomew bó to ké no bii wvù le. ³⁴ E bó jemyi le, “Kecëey, Tata wesebeene nu e buy yí kpwe le. Wvù be e sese e buynen ê Semon ejise.” ³⁵ E bó mum see ten ê bó fi ee le keoy bó bó ê je, bvuu nele no bó be kiente wvù seke wvù be guushi bleed.

E Jisos buynen entelen jo boom bew bo ngoo le

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

³⁶ Ke no bó to bee jemyi nonen, e Jisos kebee mum ja ne sese buynen ê bó entelen mum gay bó le le. “Kembonen enù fô ben e.” ³⁷ E kedvum gbwo bó, e bó no fane, kpwaake le bó yene e é nu nkufay e. ³⁸ E wvù bife ê bó le, “Ben fane la? E ge la wvù ben manene me? ³⁹ Ben etaa eyen can yem bó bikaa biem é ben emum ekiee le é nu naa me. Ben emomce ye yem emum ekiee, njefo ke nkufay ké no kenje nyam ye bó bikufe no ben yene e me nkene ke.” ⁴⁰ No wvù gay nonen, mum dunje can ye bó bikaa biew ê bó. ⁴¹ E bó ta Jisos, e njon yuwye lo bó, e bó mum ngemten lo. E fi ghaw bó keebée le é nu wvù. E wvù ne bife ê bó le, “Ben kenje fi ee fidien fen e?” ⁴² E bó jo kencim ke bye le e bó e dee, nya ê wvù. ⁴³ E wvù fi die ê bó ejise.

⁴⁴ E wvù mum gay ê bó le, “Mwëem mvun mvù ben yen eben nu mvù me nto njemyi é ben ekume mvù e me mbëe beene. Me nto nduu le mwëem mvunniim mvù bó to sanje ekume me é Nwa' Muses e, bó é Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le noo é Nwa' Mbense le, kenje keeto ekocen.” ⁴⁵ E wvù mum yene bvufee bvubole, e bó kiee mwëem mvù nu é Nwa' Nyo' le. ⁴⁶ E wvù jeme le, “Bó nu e san le Mboyse wvù Nyo' to kawee kenje keeyen ngew ekpwe, é ke edioo enu ediuw eta, é wvù ebuy yí kpwe le. ⁴⁷ E fi bvuu nu le bó nu ke ekew Jerusalem, efewci é bitum bicii é diee diew e le bonyii bocii ekuman mvuntelem mvubole, é Nyo' emum eleeshe bibefe bibole. ⁴⁸ E nu ke efewci ben ban bó nu e yen mwëem mvun e. ⁴⁹ Ben eyeke eyuw,

* **24:13** May mwaan nu bontam bo lene le ntfuke bó gee sooshwiy (1, 700). **24:19** 7:16 **24:21** 1:68; 2:38 **24:24** 24:12; Jon 20:3-10 **24:25** 24:45 **24:27** 24:44 **24:32** 24:45 **24:34** Mak 16:7; 1Kol 15:4-5 **24:36** 1Kol 15:5; Luk 2:14 **24:37** Mat 14:26; Mak 6:49 **24:41** Jon 21:5, 10; Lem 10:41 **24:44** 24:27; Jon 5:39; Lem 7:9-10, 25-27, 35, 37-39; Jon 5:46; Yesa 52:13-53:12; Os 6:2; Mben 22:31 **24:45** 24:25-27, 32; Jon 20:9 **24:46** 9:21-22; Mat 26:56; Mak 14:49; 1Kol 15:3-4; Lem 17:2-3; 28:23 **24:47** 3:3; Lem 1:8; 5:31; 11:18; 17:30-31; 20:21; Lum 15:19 **24:48** Lem 5:32; Jon 15:26-27 **24:48** Lem 1:8, 22; 2:32; 3:15; 4:33; 10:39-41; 13:31 **24:49** 4:18

me nu ŋke enciinse nya yì Icem to kawεε ben
dvú. Nonen, ben emεy εlaante jan ecεyte
mvuŋgay mvù nu ke eshii fowe eto fô ben e.”

*Ɛ jisos ben we
(Mak 16:19)*

⁵⁰ Ɛ wvú jo bó buy bô bó εlaante jodvu, ε
bô bó gɛn buy mbew ntew wvù Betani le, ε
wvú cake can ye we, lan kembonen yì bó le.
⁵¹ Kε no wvú to beε laanke kembonen yì bó
le nonen, mum ja no bene we, mum ben la.
⁵² Ɛ bó nya mbense wvu baay ε wvú, mum ja
fó tu jim Jelusalɛm bô nlanlan fô mvuntelem
mvubole. ⁵³ Ɛ bó gɛn no shee yew ncese le,
bensee Nyo' sekecii.

Saaka wvù Jee wvu ekumε Jisos no Jon to Saηεε

Fiεε fi nu ε Nwa' Jon wvun e

Saaka wvù jee wvun wvù Jon to saηεε nu ε wvù duηçi le Jisos nu Diεw Nyo' yi to nu wase fonkεw ε yi mey lo, ε ε nu yi yi to nu ε tu wee wvu. Nwa' wvudvu kebεε jemyi le saaka wvù jee wvun nu ε bó to saη wvu le bonyii bó taanke nulo ebee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, nu Waa Nyo', ε bó lese fitele yi ye le, ε bó ke ekeηke nshii wvù mey lo (20:31).

Fiεε fi Jon nu ε saη ε biinen ε ηwa' wvun e nu ekumε nnya yi ε nu nshii wvù mey lo wvù nu nje Klistu. Nnya yin nu mbuwma ε wvù kew keseen, ε wvù nu fò bonyii bó nu ε bee le Jisos nu je, ε ε nu wvù keεεy, ε ε nu wvù nshii. Je mi yi Jon saη ηwa' wvun jó yi nu naa lo jeeεε nu yi duηçi no Jisos to joo mwεεm mvù bonyii kee yi nshii wvun e keeεεyi no mwεεm mvu ε keyoy e nu.

Bikuu bi mwεεm e ε Nwa' wvun e

- 1:1-18 Kenkewce ekumε Jisos
- 1:19-51 Ekumε Jon Nleseεjoo noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo fwe
- 2:1-12:50 Ekumε no Jisos to ghane gee lemme diεw
- 13:1-19:42 Ekumε εdiuw ε Jisos yo fokemεse Jelusalem bó mbew jó le
- 18:1-19:42 Ekumε no bó to sawεε nsaw Jisos ke ghan ta wvù yi kentam e
- 20:1-31 Ekumε no Tata Jisos to buyεε yi kpwe le, duηce ekole kew ε bonyii bew
- 21:1-25 Kemεse: ε Jisos duηce ekole kew ε boom bew bo ηgoo le Galilee

ε Diεw tu wee wvu wum

¹ ε to nu fonkεw ε Diεw nu wase. Diεw yidvu to nu bó Nyo', ε Diεw yidvu to nu Nyo'. ²Wvù to nu wase dvù fonkεw bó Nyo'. ³Nyo' to bom mwεεm mvunciim fele can ye le. Ke fiεε nu naa lo dvù fimwaan fi Nyo' to bomeε se wvù ke. ⁴Wvù kenke nshii yi ye le, ε nshii wvudvu nu n'yuu fò bonyii le. ⁵N'yuu wvudvu ε no baa ε εjiwe le, ε εjiwe kedvu yaa nulo ejimse naa lo wvù ke. *

⁶Wee mvu nu dvù wvù Nyo' to tumεε ε diee nu le Jon. ⁷Wvù to to keejeme ekumε N'yuu, eben jim nsaw we, wvu le wen εge

ε bonyii bocii elese fitele yi N'yuu wvudvu le. ⁸Ke wvù wvù Jon to nu N'yuu wvudvu ke. Wvù to to ke keeben ε ε nu jim nsaw wvu N'yuu wvudvu. ⁹N'yuu wvu keεεy wvù duηçi n'yuu ε bonyii bocii to too yi wonη wvun e.

¹⁰Wvù to nu yi wonη e, ε wonη wvun nu ε Nyo' to bom fele can ye le, geenεn ε bonyii bó ε nu bo yi wonη wvun e faηε yaa ekieε wvù ke. ¹¹Wvù to nu ε to wonη we le, ε bonyii bo bew faηε yaa efiisen wvù ke. ¹²Geenεn, ε bonyii bocii bó to fiisenεε wvù, lese fitele yi ye le, nu ε wvù to nya mvunηay ε bó le bó enu wase boom bo Nyo' le. ¹³ε ke boom bo Nyo' le ban nu ε bó boke bii εlamε ke kfuu le, kenεε no wee shieele, kenεε mboo wee wvu wum e ke. Bó boke bii ε ε nu mboo wvù ε nu wvu Nyo' le.

¹⁴Diεw yidvu to nu ε tu wee wvu wum no cee ε bese entelεη, ε wvù ε yiηsen bó mbuwma noo keεεy. ε bese yen bvukuke bwε e. Bvukuke bvù ε nu bvυ Wan wvù ε mey ke wvù wvù nε fò Ice le.

¹⁵Jon to nu ε ben jim nsaw ekumε wvù no fuunke gayte le, "Wvun nu wee wvù me nto njemyi ekumε wvù ηgayte le, 'Wee wvù too ε me ejim kuuke fele me, njefo wvù to nu wase ε me nse ηke no nu dvù.' " ¹⁶No wvù nu ε yiηsen bó mbuwma, wvù ε mum ε no nyya beene bocii mbuwma yi mbuwma le. ¹⁷Beene kee lo le Nyo' to nya bonci fele can Muses e. Geenεn, mbuwma Nyo' bó keεεy nu ε to fele can Jisos Klistu le. ¹⁸Ke wee nu dvù wvù ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. ε nu ke Waa we wvù ε mey ke wvù wvù nu mbew wvù wvù Ice le wvù nu ε ge beene ε kieε wvù.

Wee wvù ε to nu Jon Nleseεjoo

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹Fin nu fiεε fi Jon to jemyεε seke bikuu bi Bojuu le bi Jelusalem to tumεε bocee ncese bó bonyii bo Lewe le le bó ebife ε Jon le laa ε nu wvù wvù yeε le. ²⁰Jon to baa tun keetfuse mbife wvubo ke. Wvù to nu ε jeme lo bó diuw we le, "Ke ε nu me wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε ke." ²¹ε bó bife ε wvù le, "Tu ε nu wo wvù yeε? ε nu wo wvù Elayja le?" ε wvù tfuse ε bó le, "Ke me nu Elayja ke." ε bó bvuu bife le, "ε nu wo wvù Wee Ntum Nyo' wε le?" † ε wvù tun. ²²ε bó bvuu bife ε wvù le, "Tu ε nu wo wvù yeε? Wo gay le la ekumε ekole kuw? Ke see ε bese ekeηke fiεε fi bese ekase egeη εtεε ε bonyii bó tum bese?" ²³ε

1:1 Kenj 1:1-2:4; Jon 17:5; Jion 2:6; 1Jon 1:1-2; Mwm 19:13-16 1:3 1:9-10; 5:26; 1Kol 8:6; Kolo 1:16-17; Ibu 1:2; Mwm 3:14 1:5 Kenj 1:3-4 * 1:5 Kenεε le, ε εjiwe kedvu yaa nulo ekieε naa lo wvù ke. 1:6 Mat 3:1 1:8 1:20 1:9 8:12; 17:25; 1Jon 2:8 1:12 1Jon 3:1; Gal 3:26; 4:5 1:13 3:3, 5-6; 1Bi 1:23; 1Jon 3:9 1:14 Gal 4:4; Fili 2:7; 1Tim 3:16; Ibu 2:14; 1Jon 4:2; Mat 17:2; Jon 2:11; 1Jon 1:1-3 1:15 1:24-27, 30; 5:31-34, 36 1:17 7:19; Ksm 31:18 1:18 6:46; 14:8-9; Ksm 33:20; Mat 11:27; 1Tim 6:16; 1Jon 4:12 1:19 5:33 1:20 3:28 1:21 Mala 4:5; Dito 18:15, 18; Mat 2:14; Jon 6:14 † 1:21 Bojuu bomew to cεyte wee ntum Nyo' wvù nu diεwε Muses e, geenεn ε bomew kee le wee ntum Nyo' wvudvu nu ke enu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. 1:23 Yesa 40:3

Jon tfuse ê bó no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemye le,

“E nu me diëw yì fuunjke ñkpwaaante le,
‘Bó enle je Tata é yì enù teyete.’”

²⁴ Bonyii ban nu ε è to tum Bofalasií bó,
²⁵ E bó bife ê Jon le, “E è baa nu wo wvù
Mboyse wvù Nyo' to kawee kenee Elayja,
kenee Wee Ntum Nyo' we, wo ε no leese
bonyii ê joo nje la?” ²⁶ E Jon tfuse ê bó le,
“Me nleese ke fiem bonyii ε è nu ê joo, geenēn
wee mvu nu dvù ê ben ente ε ben yaa kee
wvù ke. ²⁷ E nu wvù wvù too ê me ejim, ε
me mbaa ncm enkpwentēn keenfay laba we
ke.” ²⁸ Fieε fin ficií to kooyi ε è nu Btani Joo
Joodan kewvu keki fò Jon to leese bonyii ê
joo.

E Jon dunçe Waa Njee Nyo' ê bonyii

²⁹ E ekfuj buy yuu, ε Jon yen ε Jisos too,
ε wvù mum gay le, “Ben etaa eyēn, wvun
nu Waa Njee Nyo' wvù cawsee bibefe bi yì
nshē le! ³⁰ E nu wvù wvù me nse njemyi
ekumε wvù ñgayte le, “Wee mvu too ê me ejim
kuuke fele me, njefo wvù to nu wase, ε me
nse ñke no nu.” ³¹ Ke me kebee nto ñkee wvù
ke. Geenēn, ε me nto nto no nleese bonyii ê
joo wvù le bonyii bo Israel ekiε wvù.” ³² Jon
to nu ε bvuu jeme keeben jim nsaw we gay
le, “Me nto nu ε n'yeñ ε Keyoy shiile too fowe
diëwe ebembε le, to no nu yì ye le. ³³ Ke me
kebee nto ñkee wvù ke. Geenēn, wee wvù to
tumε me le me ento enleesē bonyii ê joo to
nu ε gay ê me le, “Wee wvù wo nu ke eyēn
ε Keyoy ε shii fowe ε to ε no nu yì ye le, nu
wvù nu ke eleese bonyii ε è nu can Keyoy ke
Yuule le.” ³⁴ Fifiñ nu fieε ε me nto nu ε n'yeñ,
ε no nleeme jim nsaw wvudvu ñgayte le wee
wvun nu Waa Nyo'.”

*Bonyii bô to yawεε no nu boom bo Jisos e
bo ñgoo le*

³⁵ E ekfuj buy yuu, ε Jon bvuu no leeme
fε fò wvù to leeme bó boom bew bo ñgoo le
bofεε. ³⁶ E wvù nε yen no Jisos lene fele, mum
gay le, “Ben etaa eyēn, wvun nu Waa Njee
Nyo'.”

³⁷ E boom bew bo ñgoo le bo bofεε ba dīoo
yuw no wvù gay nonēn, mum nε no bii Jisos
e. ³⁸ E Jisos banke ye yen no bó bii, bife ê bó
le, “Ben gomte ε è nu la?” E bó bife ê wvù le,
“Labay, wo cee fεε?” (Diee di Labay din nu
le, “Wee N'yεεyi wvu Baay.”) ³⁹ E Jisos tfuse
ê bó le, “Ben eto eyēn.” E bó mum gen yen fò
wvù to cee. E bó bó mum no nu ε ekfuj ghan
jiim. Kefew kè bó to bie wvù le to nu wase
ke diëwe didiūu dinεw e fokiεguu. ⁴⁰ Wee
mwaan ñgoo bonyii bo bofεε bó to yuwεε no

Jon jemyeεε mum bi Jisos e to nu Andulu wvù
waa bwee Semon Bitā. ⁴¹ E Andulu wvudvu
mum gen lo gom waa bwee wvù Semon, see
ê wvù le, “Bese nu ε yen wase Mboyse wvù
Nyo' to kawee le” (fi nu le Klistu). ⁴² Nonēn, ε
wvù mum jo Semon gen bó wvù fò Jisos e. E
Jisos taa wvù nen tunj, gay le, “E nu wo wvù
Semon wvù waa Jon. Bó nu ke etenje wase
wo le Sefas.” (Diee di le Sefas din nu Bitā).[‡]

E Jisos tee Filew bô Nataniel

⁴³ E ekfuj ke buy yuu, ε Jisos yen le wen nu
egēn keba kè Galilee le. E wvù gen yen Filew
e, gay ê wvù le, “E bii me le.” ⁴⁴ Filew wvun
to nu wee wvu ê kelaante kè Bεsayda le. E
kelaante kin nu ke bo Andulu bó Bitā le. ⁴⁵ E
Filew gen gom Nataniel gay ê wvù le, “Bese
nu ε yen wase wee wvù Muses to sañεε ê ñwa'
bonci le ekumε wvù bó wvù bonyii bo ntum
Nyo' le to sañεε ten ekumε wvù. Wee wvun
nu Jisos wvu Nasalet wvù waa Yosεw.” ⁴⁶ E
Nataniel tfuse ê wvù le, “Fieε fi jee nulo ebuy
Nasalet e?” E Filew gay ê wvù le, “To eyēn.”
⁴⁷ E Jisos ke yen no Nataniel too, jeme ekumε
wvù le, “Ben etaa eyēn, wee wvun nu naa
wee wvu Israel wvu keceεy. Ke nce kenleεma
nu yì ye le ke.” ⁴⁸ E Nataniel bife ê Jisos le,
“Wo ghan nεε ε se kieε me?” E Jisos tfuse ê
wvù le, “E Filew se keeke eto etee wo, nu ε
me mbe ε n'yeñ wase wo le ê kenyi ke kete
ke fig e kie le.”[§] ⁴⁹ E Nataniel tfuse ê wvù le,
“Labay, wo nu Waa Nyo'! Wo nu Nfon wvu
Israel!” ⁵⁰ E Jisos gay ê wvù le, “Wo fēn nu ε
bee me le keseen ke njefo me nu ε ñgay ê wo
le me mbe ε n'yeñ wase wo le ê kenyi ke kete
kie le? Wo nu ke eyēn mwεεm mvù kuuke
fele mvun e.” ⁵¹ E Jisos bvuu gay ê wvù le, “E
me ensee ê wo keceεy keceεy le wo nu ke eyēn
ε εbulε ε yene, ε boncendaa bo Nyo' le bene,
booke yì wee wvù diee nu Waawee le.”

2

E Jisos banke joo ε è tu mbvuum

¹ E ediūw ke buy eta, ε bó no gee ñkaw
bvujen ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè
Galilee le, ε bwee Jisos nu fò. ² Bó to nu ε
be ten Jisos bó boom bew bo ñgoo le bó ñkaw
wvudvu. ³ E mbvuum ke nε ka, ε bwee Jisos
be wvù dvù gay le, “Ke bó beε keñke mbvuum
ke.” ⁴ E Jisos tfuse ê wvù le, “Kpwoon, wo bee
me dvù nje la? Kefew kem baa kocen wase
ke.” ⁵ E bwee gay ê bonyii bo gawe le le, “Fieε
ficií fi wvù e gay le ben ege, ε ben ge.” ⁶ E to
nu ε nsháan leeme fò yisooaan ε bó kene bó
eta. Nsháan yin nu yì Bojuu to ké no gεεle joo
jó yì bó cuke ye dvù keeyuule ê Nyo' ejise.

1:25 1:33; Mat 21:25 1:27 1:15; Lem 13:25 1:28 10:40; Mat 3:13 1:29 1:36; Yesa 53:6-7; 1B1 1:19; 1Jon 2:2;
Mwm 5:6 1:30 1:15 1:32 Mat 3:16 1:34 1:49; 5:18-23; 10:36; 11:27; 20:31; Mat 3:17; 27:54; Lem 9:20 1:36
1:29 1:40 Mat 4:18-20 1:41 4:25 1:42 Mat 10:2; 16:18 ‡ 1:42 Di nu le Te. 1:45 Dito 18:15; Yesa 42:1-4;
Esek 34:23; May 5:1-3 § 1:48 Kete ke «fig» e ke wōj wvù Israel e nu ε bó to ké no diee mvuntam mvudvu. 1:49
1:34; 12:13; Mat 27:42 2:1 4:46 2:4 7:6, 30; 8:20; 12:23; 13:1; 17:1; Luk 22:53 2:6 Mak 7:3-4

Nshaan miaan jo joo bibeeŋ bi joo le diewe mbaanfɛe ke nɛɛ mbaanshe le. ⁷ E Jisos ke ne gay ê bonyii bo gawe le bodvu le, “Ben etuke joo eyiŋsen nsháan yin dvú.” E bó mum tuke joo gɛɛ ê nsháan yidvu le e yí yiŋsen. ⁸ E wvú mum gay ê bó le, “Ben esefe yimi keseen egen dvú fô cee gawe le.” E bó sefe gen dvú. ⁹ E cee gawe fi, mom joo yidvu, yuw e yí e tu wase mbvuum. E wvú ma laa man mbvuum nɛ fɛɛ le. (Geenen, bonyii bo gawe le bô to sefɛɛ joo yidvu to kee fô mó nen'yɛɛ.) E cee gawe mum tee cee bvujen, ¹⁰ bife ê wvú le, “Bonyii ké yaw gaw fibole e è nu mbvuum mò jee fô ŋkaw e, ê bonyii ké dioo e wu wase e ffuu, e bó se gaw mo yaa jee ke. Wo e kaa e gɛɛ fiuw mbvuum mò jee e no too dvú e è nu keseen e?” ¹¹ Fifin to nu fiɛɛ fi fwe fi dunji bvukuke bvu Jisos e fi wvú to gee ente jo mwɛɛm mvú dunji bvukuke bwew e. E wvú to ge fiɛɛ fin ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè Galilee le. No wvú ge nonen, e fi mum dunje bvukuke bwew, e boom bew bo ŋgoo le mum lese fitele yí ye le.

¹² Ejim jodvu, e Jisos ne bow Kafana'um bô bwee noo boom bo bwee le bô bolemse noo boom bew bo ŋgoo le, e bó bô ce jó ediww caan.

E Jisos kunj bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ E ediww e ŋkaw Bojuu wvú bó tenje le Danɛfey ke no too wase nceencee, e Jisos ne ben Jelusalɛm. ¹⁴ E wvú ke gen buy fô yew ncese le, yɛn bonyii bô to geese bona' bô njée noo bibembɛ noo bô to kumene bigew e e bó e shiiyen. ¹⁵ E wvú jo bokfuu kene ŋgbwan dvú, kunj bó bocii dvú, kunj noo njée bô bona' bvuse yew ncese le. E wvú bvuu tawse bigew bi bonyii bô to kumene bigew e, baashɛ bidan bibole, ¹⁶ gay ê bonyii bô to geese bibembɛ le, “Ben ejo mwɛɛm mvun ene dvú fɛn. Fo ben ejo yew Icɛm etfuse e yí etu yew way ke.” ¹⁷ No wvú gay nonen, e boom bew bo ŋgoo le mum kume fiɛɛ fi bó san ê Nwa' Nyo' le e wee mvu jemýi ê Nyo' le, “Shiee wvu baay wvú me ŋkenke fô yew yo le nulo eyu lo me.”

¹⁸ E bikuu bi Bojuu le mum bife ê wvú le, “Fiɛɛ fi dunji bvukuke bwuw fi wo nulo ege keedunje ê bese le bó nu e nya mvungay ê wo keege fin nu la.” ¹⁹ E Jisos tfuse ê bó le, “Ben esáw yew ncese yin, e me enjo ediww eta enkase enleke we.”

²⁰ E Bojuu bodvu bife ê wvú le, “Fí to jo bilum mbaanye ncow bisooaan keebom

yew ncese yin, e wo nu ke ejo fiuw e è nu ediww eta eleke we?” ²¹ Geenen, Jisos to jemýi yew ncese yin e è nu yí è nu ye ye. ²² Nonen, seke wvú to buyɛɛ wase yí kpwe le, e boom bew bo ŋgoo le mum kume le fin nu fiɛɛ fi wvú to gayɛɛ. E bó mum bee fiɛɛ fi nu ê Nwa' Nyo' le, bvuu bee njeme wvú Jisos to jemýe le.

²³ No Jisos to nu Jelusalɛm fô ŋkaw Danɛfey wvun e, bonyii nteen to nu e lese fitele yí ye le nje mwɛɛm mvú dunji bvukuke bwew mvú wvú to gee. ²⁴ Geenen, Jisos to baa gɛɛ fiew bvufee bwew yí bó le ke, njefo wvú to kee bonyii bocii no bó nu. ²⁵ Wvú to baa shieele wee mvu wvú eshe esenje lo ê wvú ekume wee wvu wum ke, njefo wvú keɛɛ to kee fiɛɛ fi wee wvu wum kenke ê wvú eshem.

3

E Jisos jeme ê Nikodemus ekume mboo wvu fwe

¹ Wee ŋgoo Bofalasi mvu to nu e bó tenje le Nikodemus, e wvú nu wee ŋgoo bikuu bi won Bojuu le. ² E wee wvun ke ne to fô Jisos e entan gay ê wvú le, “Labay, bese kee le wo nu wee n'yɛyí wvú nɛ fô Nyo' le, njefo ke wee nu dvú wvú nulo egee kfuu mvun mwɛɛm mvú dunji bvukuke bvu Nyo' le mvú wo gee mvun se Nyo' nu bó wvú ke.” ³ E Jisos tfuse ê wvú le, “E me ensee ê wo keɛɛy keɛɛy le, e bó nu se bó e boo wee mboo wvu fwe le, mwɛɛn saa eyɛn hvunfon bvu Nyo' le ke.” ⁴ E Nikodemus bife ê Jisos le, “E nulo é bó ege nɛɛ se ebvuu eboo wee e wvú e taw wase? E nulo é wvú ebvuu ekase etu ê bwee eshem é wvú ebvuu eboo wvú?” ⁵ E Jisos tfuse ê wvú le, “E me ensee ê wo keɛɛy keɛɛy le, e wee nu se wvú e kenke mboo wvú wvu joo noo Keyoy, tu ke é nulo é wvú eley hvunfon bvu Nyo' le ke.” ⁶ Wee wvu wum boote wee wvu wum, e Keyoy boote keyoy. ⁷ Fo diuw eyumte wo le me nu e ŋgay ê wo le bó kenke keeboo wee tfuu mboo wvu fwe le ke. ⁸ Fwefwe ké no fele no wvú koonke, e wo yuuke no wvú fele, geenɛn e wo yaa nulo esee laa wvú se nɛ fɛɛ, gene fɛɛ le. E nu ke lenlen no fi nu fô wee wvú nu e kenke mboo wvú wvu Keyoy e.”

⁹ E Nikodemus mum ghay le, “E nulo é fifin eghan nɛɛ le?” ¹⁰ E Jisos tfuse ê wvú le, “Wo nu wee n'yɛyí bonyii bo Isael, yaa kee fin e? ¹¹ E me ensee ê wo keɛɛy keɛɛy le, bese jemýi fiɛɛ e è nu fi bese kee, leeme jim nsaw fiɛɛ e è nu fi bese nu e yɛn wase, geenɛn e ben yaa benje fiɛɛ fi bese jemýi le ke. ¹² E me nsenje mwɛɛm ê ben e è nu mvu yí nshɛ le fɛn

se ben beje lo, é ben ke eghan nêe se bee fên
 ε me ε nsee wase ε è nu mvu wonj Nyo' le?
 13 Kε wee nu dvù wvù ke nu ε ben wase wonj
 Nyo' le ke. Ε may kε wee wvù to nen'yεε fò
 to fokuse fên, ε wee wvun nu wee wvù diee
 nu Waawee. 14 No Muses to njεyεε yo yi bó
 fελεε bó ketwaa yí kete le njkpwaante, nu ke
 lenlenj no bó kenke keeke enjεyεe wee wvù
 diee nu Waawee, 15 wvu le naa yεε wvù nu
 ε lese fitele yí ye le, é wvù ekenke nshii wvù
 mεy lo.

16 Nyo' to nu ε looce konj wonj wvun baay,
 tum Waa we wvù mwaan, wvu le è nu naa
 yεε wvù nu ε lese fitele yí ye le, mweten saa
 ela ke, é wvù ekenke ε è nu nshii wvù mεy lo.
 17 Kε Nyo' to tum Waa we yí wonj wvun e le
 wvù eto elese bonyii yí njεw e ke. Wvù to
 tum le wen eboyse lo bó fele yí ye le.

18 Wee wvù nu ε lese fitele yí ye le nu ε
 wvù yaa nu ke eley njεw e ke. Geenen wee
 wvù baa elese fitele yí ye le nu ε wvù ε ley
 wase njεw e, njefo wvù baa elese fitele yí
 Waa Nyo' wvù è mεy kε wvù le ke. * 19 Bó
 nu ke esumten nsaw ê yin je le, njefo n'yuu
 nu ε to yí wonj e, bonyii ε kaa ε konj fibole
 ε è nu ejíwε efey n'yuu. Ε bó koonke nonen
 njefo gee dibole nu di befe. 20 Wee tfuu wvù
 gee gee di befe ké no bane n'yuu, yaa nulo
 ebuy fò n'yuu nu ke, wvu le fo gee diwene
 ke eyenε emwa ke. 21 Geenen ε wee wvù gee
 fitele fi lenj ké no too fò n'yuu le, wvu le diwene
 gee eyen'yí le è nu di wee wvù nu bó Nyo' le."

Ε Jon jeme le Jisos kuuke fele wen

22 Ejim jodvu, ε Jisos bó boom bew bo njoo
 le nε gen keba kemew ke Judea le. Ε bó bó
 gen no nu jó ε wvù leese bonyii ê joo. 23 Jon
 ten to leese bonyii ê joo ntwε wvun εnon e
 mbew wvù Salim e njefo joo to nu fò ntay.
 Ε bonyii too ε wvù leese bó ê joo. 24 Fifi to
 nu ε bó baa lese wase wvù yew nac e ke.

25 Ε boom bo Jon e bo njoo le bomew bó
 wee Juu mvu ke nε kεw mbew ekume ye yi
 bó cuke keeyuule ê Nyo' ejise. 26 Ε boom bo
 njoo le bo Jon e nε gen fò Jon e, gay ê wvù
 le, "Labay, wee wε wvù to nu ben ε wvù Joo
 Joodan kewvu kekí wvù wo to jemεε naa
 baay ekume wvù nen, yen le wvuwe ε wvù
 leese bonyii ê joo, ε bonyii bocii gene ke wase
 ε è nu fò wvù le." 27 Ε Jon tfuse é bó le, "Kε
 wee nulo enu fitele se é ge Nyo' le wvù enù fi
 ke. 28 Ben kebεε nulo eben jim nsaw wem le
 me nto nu e njay le ke è nu me wvù Mboyse
 wvù Nyo' to kawεε ke. Geenen é bó to tum
 me le me ensa ê wvù fwe. 29 Cee bvujen nu

wee wvù kenke jen. Ε nsaa cee bvujen wvù
 leeme mbew cee bvujen wvudvu le yuuke
 diεw ye, ké no lanlanje baay no wvù yuuke
 diεw ye. Ε nu ke lenlenj no me nu keseen ε me
 ε n'yijnεn bó nlanlan. 30 Wvù kenke ke keeku
 egen lo fwe, é me entu lo jim.

31 Wee wvù nε fowe kuuke fele bonyii
 bocii. Ε wee wvu yí nshε le nu wee wvu
 yí nshε le, jemε ke mwεem ε è nu mvu yí
 nshε le. Wee wvù nε wonj wvu we le kuuke
 fele bonyii bocii, 32 ε wvù leeme jim nsaw
 mwεem ε è nu mvù wvù nu ε yen ε bvuu
 ε yuw e. Geenen, ε wee yaa nu dvù wvù
 beje fitele fi wvù jemε le ke. 33 Wee wvù
 beje fitele fi wvù jemε nu wvù dunji le wen
 tomte fitele fi le Nyo' jemε kecey. 34 Wee wvù
 Nyo' nu ε tum ké no jemε ke ε è nu diεw
 Nyo', njefo Nyo' nu ε nya Keyoy kew ê wvù
 ε nfew yaa nu ke. 35 Icee Wan nu ε konj Wan,
 ε mum ε nya mwεem mvunciim can ye le.
 36 Wee wvù nu ε lese fitele yí Wan e nu ε wvù
 kenke nshii wvù mεy lo. Wee wvù baa yuuke
 wvù le nu ε wvù yaa nu ke ekenke nshii ke.
 Wvuwe wee nu ε shém Nyo' fvuuke wase bó
 wvù."

4

Ε Jisos bó kpwoon mvu wvu Samalia tasen fò fwεη joo le

1 Ε Jisos ke kíεε le Bofalasi nu ε yuw wase
 le wen lemte ε bonyii bo njoo le too ε wen
 leese ê joo fele Jon. 2 Geenen ke è to cim
 leese wvù bó ê joo ke, è to leese ke boom bew
 bo njoo le maan. 3 Ε wvù dioo kíεε nonen,
 mum ja ê keba ke wonj e kè Judea kedvu le,
 no kaase tuu jim ê kè Galilee le. 4 Wvù to
 kenke keefey je keba kè Samalia le. 5 Ε wvù
 ke gen buy kelaante ke Samalia kemew e ε
 bó tenje le Sika, ε kí nu mbew wεε wvù Yakow
 to nyae ê waa we wvù Yosεw e. 6 Fwεη joo
 wvù Yakow to cimεε to nu fò. No Jisos to nu
 ε len wase baay dose, ε wvù mum shii mbew
 fwεη joo wvudvu le. Kefew to nu wase diεwe
 didiuu ncow difεε le emvunsheen.

7 Ε kpwoon mvu wvu Samalia jodvu ke nε
 to keetuke joo fò, ε Jisos gay ê wvù le, "Nya
 me bó joo é me enj'wu." 8 Ε to nu ε boom
 bo njoo le bo Jisos e ε gen εlaante keeguy
 mwεem mvudien. 9 Ε kpwoon wvudvu bife
 é Jisos le, "Wo nu wee Juu, ε me nu wee
 wvu Samalia, wo ε ghan nεε ε se no leke joo
 é me?" Kpwoon wvudvu to gayte nonen,
 njefo Bojuu to ké no nyεnsee lo bonyii bo
 Samalia. 10 Ε Jisos tfuse é wvù le, "Ε wo

3:13 Bnqn 30:4; Lum 10:6 3:14 Ktj 21:9; Jon 8:28; 12:32-34; 18:32 3:15 20:31 3:16 3:36; 5:24; Lum 8:32; 1Jon
 3:1; 4:9-10; 5:11, 13 3:17 12:47 3:18 5:22 * 3:18 Fεn nu teyey le, lese fitele yí diee di Waa Nyo' le. 3:19
 8:12 3:20 Efe 5:11-13 3:21 1Jon 2:4 3:22 4:1-2 3:24 Mat 4:12; 14:3 3:26 1:29-34 3:27 19:11; 1Kol
 4:7; Ibu 5:4 3:28 1:20; Mala 3:1; Mat 11:10 3:29 Mat 9:15 3:31 8:23; 15:19; 1Jon 4:5 3:32 3:11 3:35
 5:20; 10:17; 13:3; 14:10; 17:2; Mat 11:27; 28:18 3:36 3:16 4:1 3:22 4:4 4:9; Luk 9:52; 17:11, 16; Lem 8:4-25
 4:5 Kenj 33:19; 48:22 4:9 2Bfn 17:29-41; Esl 4:1-3; Mat 10:5; Luk 9:52-53 4:10 4:26; 7:37

be kee nnya yi è nu yi Nyo', noo wee wvù gayte è wo le wo enya wen bô joo, tu wo be è lèkè è wvù, é wvù enya wo bô joo yi booke sekecii." ¹¹ É kpwoon wvudvu kase bife è Jisos le, "Icém, wo nu se wo kènjke fièe fi wo etuke joo dvù, é fwèj shiile nèn, wo nu ke ejo fèe yiye joo yi booke sekecii?" ¹² Fí nu le wo kuuke fele icee wese wvù Yakow wvù to cimèe fwèj wvun gèe è bese, é wvù kebèe to nu é wu joo jó, é boom bew wu, é nyám ye tèn wu?" ¹³ É Jisos tfuse è wvù le, "Wee tfuu wvù wuu joo yin nu é kendoj bèe ke eyumte ke è wvù. ¹⁴ Geenèn, naa yèe wvù nu ke ewu joo yi me nu nke enya, nu é ke kendoj bèe ke ebvuu eyuu eyum lo wvù ke. Joo yi me nu nke enya è wvù nu ke enè etu ntonj joo yi buyte yi ye le sekecii, ke eghan enya wvù nshii wvù mèy lo." ¹⁵ É kpwoon wvudvu mum gay è Jisos le, "Icém, nya me bô kfuu yiyin joo wvu le fo kendoj ke ebvuu eyumte me é me ntoo fèn keentuke joo ke."

¹⁶ É Jisos gay è wvù le, "Gèné etee dwee wo è ben é wvù eto." ¹⁷ É kpwoon wvudvu tfuse è wvù le, "Kè me nke nke diemsen ke." É Jisos gay è wvù le, "Wo nu é jeme lèj no wo gay le ke wo kènjke diemsen ke. ¹⁸ Wo nu é kènjke wase bolemè botin, é wvù ben é wvù nu keseen yaa cim nu dwee wo ke. Fièe fi wo jeme nu keceey." ¹⁹ É kpwoon wvudvu gay è Jisos le, "Icém, me nu é n'yèn keseen le wo nu wee ntum Nyo'. ²⁰ Bo'icee bosese to ké no bunlee Nyo' yi kum wvun e, é ben Bojuu duu finen le jò bonyii kènjke keebunlee Nyo' nu ke Jelusalem." ²¹ É Jisos tfuse è wvù le, "Kpwoon, bee fièe fi me ngayte fin. Kefew too lo kè ben nu ke ebunlee Nyo' Ice é è yaa bvuu nu yi kum wvun e kèné Jelusalem ke. ²² Ben bonyii bo Samalia bunlee fièe yaa kee fi ke, é bese Bojuu bunlee kee fièe fi bese bunlee, njefo mboyma fele é è nu yi Bojuu le. ²³ Geenèn, kefew too lo, é kí é to wase kè bonyii bô bunlee Nyo' ceey ceey nu ke ebunlee Nyo' Ice è keyoy é bô yi keceey e.

É nèe kfuu bonyii bô Nyo' Ice gomte le bô ebunlee wen. ²⁴ Nyo' nu Keyoy, é bonyii bô bunlee wvù kènjke keebunlee è keyoy é bô yi keceey e." ²⁵ É kpwoon wvudvu gay è Jisos le, "Me nke lo le Mboyse wvù Nyo' to kawèe too lo, wvù bô tèn le Klistu. É wvù nu ke edioo é to, emum enyèy mwèem mvunciim è bese." ²⁶ É Jisos gay è wvù le, "Me wvun wvù jemyi è wo nu wvù wvudvu."

²⁷ Kè sekedvu, é boom bo Jisos é bo ngoo le mum kase to. É diuw yum lo bô le wvù jemyi bô kpwoon. Geenèn, é wee mvu bô le fanjè yaa bife lo è wvù le laa wvù gomte la le, kèné

le laa Jisos jemyi bô kpwoon wvudvu nje la le. ²⁸ É kpwoon wvudvu mum gèe nshaan ye joo fò, gen elaante, gen be bonyii le, ²⁹ "Ben ke eto eyèn wee mvu wvù nu é to é see lo fièe ficii è me fi me nke nu é n'yuu wase nge. É nelo enu é wee wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawèe le?" ³⁰ É bonyii buy elaante mum no gèné fò Jisos e.

³¹ É to nu é boom bo ngoo le bo Jisos é é shèe wase é no leke Jisos gayte è wvù le, "Labay, dieken." ³² Geenèn, é Jisos tfuse è bô le, "Me nke nke mwèem mvudien keendie é ben yaa kee mvù ke." ³³ É boom bew bo ngoo le mum ghay èbonèbon le, "Wee nu é shèe é to bô mwèem mvudien é nya è wvù le?" ³⁴ É Jisos gay è bô le, "Mwèem mvudien mwem nu le me enge fièe fi wee wvù tum me shieele, emèse lemme diew dicii. ³⁵ Kè ben duu finen le è shèete kee nè, é emum enu kefew ke ngbwele le? É me enjay è ben le, ben ecake èjise we etaa eyèn no mwèem nu é be wase nge le le bô gbweci. ³⁶ Wee wvù gbweci kènjke nlawma we, baanci ngu gèele yi nshii wvù mèy lo le, wvu le wee njewe bô wee ngbwele ke elanjaje yi wee le mwaan. ³⁷ Fifin dunji le ngan wvun nu keceey wvù gayte le, 'Wee mvu ké jewyi, é wee mvu gbwele.' ³⁸ Me ntum ben le ben egèn egbwele mwèem mvù ben to baa lem ke. Bonyii bomew nu é lem, ben é ley bvujonke bvu lemme dibole."

É bonyii bo Samalia nteen lese fitele yi Jisos e

³⁹ Bonyii bo Samalia nteen è kelaante kedvu le to nu é lese fitele yi Jisos e nje fièe fi kpwoon wvudvu to jemyè è bô le wvù be é see lo fièe ficii è wen fi wen ke nu é yuu wase ge. ⁴⁰ Nonèn é bô ke dioo to yèn Jisos e, lèkè le bô bowen ece. É wvù bee, é bô bô ce ediuw efaa. ⁴¹ É bonyii nteen bvuu lese fitele yi Jisos é nje njeme we. ⁴² É bonyii bodvu gay è kpwoon wè le, "Bese nu é lese fitele yi ye le é è yaa bvuu nu nje njeme wo ke. Bese nu é yuw wase bô bitem bisese, é kíe lo le wee wvun nu Mboyse wonj wvun keceey."

É Jisos fe waa wee wvu baay

⁴³ É ediuw yo efaa yodvu ke fey, é Jisos nè no gene Galilee. ⁴⁴ Wvù kebèe to nu é yuu gay wase le ke bô ké no wvumte wee ntum Nyo' wonj we le ke. ⁴⁵ Geenèn, é wvù ke dioo gen fèse Galilee, é bonyii bo jís finen lo wvù njefo bô to nu é yèn mwèem mvù wvù to gèe fò nkaw é Jelusalem, njefo bô tèn to nu fò nkaw wvudvu le.

⁴⁶ É Jisos ke bvuu kase gen Kana wvu è keba kè Galilee le jò wvù to bankeè joo é è

4:12 8:53 4:13 6:35; 7:37 4:15 6:34 4:19 9:17; Mat 21:46 4:20 Dito 12:5-14; Mben 122:1-5 4:22 Yèsa 2:3; Obad 17; Lum 9:3-4 4:23 3:3-8; 2Kol 3:17; Fili 3:3 4:23 Bonyii bomew yèn le keyoy kin nu Keyoy ke Yuule, é bomew yèn le è nu keyoy ke wee le. 4:25 1:41; 4:29; 7:26; 11:27 4:26 9:37 4:29 Mat 12:23 4:34 6:38; 8:28; 12:49-50; 14:31; 15:10; 17:4 4:35 Mat 9:37; Mwm 14:14-20 4:37 May 6:15 4:42 1Jon 4:14 4:44 Mat 13:57 4:46 Mat 8:5-13 4:46 2:1-11

tu mbvuum. E to nu e wee wvu baay mvu nu ê kelaante kè Kafana'um e, e waa we wvù diemsen cemte. ⁴⁷ E wee wvu baay wvudvu dioo yuw le Jisos nu e ne wase Judea e to Galilee, e wvù gen fò wvù le, ku can le wvù ebow ke eto efe waa wen, le wvu nu wase diuw kpwe le. ⁴⁸ E Jisos mum gay ê wvù le, "E ben nu se ben e yen mwem mvù dunçi bvukuke bvù Nyo' le, e yen ten mwem mvù diuw wvù yumen e, ben saa ke else fitele yí yem e ke." ⁴⁹ E wee wvu baay wvudvu gay ê wvù le, "Icem, to ke ê bó ebooke lo, fo waa wem ekpwe." ⁵⁰ E Jisos tfuse ê wvù le, "E genè, waa wo nu ebonen." Wee wvudvu to nu e bee fi e Jisos jemye e wvù, mum ne no gene. ⁵¹ No wvù to booke, e bó boom bew bo lemme le tasen, e bó see ê wvù le waa we nu e bonen wase. ⁵² E wvù wvudvu mum kume le è nu naa kefew kedvu kè Jisos to gaye e ê wen le. "Waa wo nu ebonen." E wvù bó ekole kew naa noo yew ye yicií mum lese fitele yí Jisos e. ⁵⁴ Fifin fi e fi dunçi bvukuke bvù Jisos e to nu fi bokañ bofe fi wvù to gee seke wvù to nen'ye e Judea to Galilee.

5

E Jisos fe wee e wvù e cem wase bilum mbaanshe ncow nyañ

¹ Ejim jodvu e nkaw Bojuu mvu nu nu Jelusalem, e Jisos ben jó. ² Kentuke ke joo le kemew to nu jó e bó tenje ê diw Ibulu le le Betesda, e kí nu mbew Diuw Ketaañ wvu Njée le. Bó to nu e bom dicile fò ditin, ³ e bonyii bo bincem e to ké no lone lo fò, bó nu binfele bó bó nu bontenje noo bó nu e kpweken wase keba kemwaan. [Bó to ké no jiieme fò ceyte seke joo nu ke ene eshiike. ⁴ Nceendaa Tata mvu to ké no too ê kefew e ê kefew e, leyte shiike joo yidvu. Wee wvu fwe wvù e yaw e ley jó seke nceendaa wvudvu e shiw joo yidvu, tu wvù nu ebonen yí kencem kew e naa e kí cim nu nee.] ⁵ Wee mvu to nu fò e wvù e cem wase bilum mbaanshe ncow nyañ. ⁶ E Jisos ke dioo to fò yen wvù le, kie le wvù to jime wase fò ncejole, e wvù bife ê wvù le, "Wo koonjke keebonen e?" ⁷ E wee kencem wvudvu tfuse le, "Icem, ke me nkeneke wee wvù nulo else me ê joo yin e seke yí e shiw ke. E nu seke yí e shiw, e me ndioo ngene keenley, e è no nu e

wee mvu e yaw wase e ley ê me le." ⁸ E Jisos gay ê wvù le, "Nene we, ejo ghaam yo, ege nè." ⁹ Kan mwaan, e wee wvudvu mum bonen, jo ghaam ye no gene.

E to nu e ebbuwwe nu diuu di mbam e. ¹⁰ E Bojuu mum gay ê wee wvù bó to felee we le, "Eben nu diuu di mbam e e nci baa bee le wo etuu ghaam yo ke." ¹¹ E wvù tfuse ê bó le, "Wee wvù be fe me be e gay le me enjo ghaam yem engene." ¹² E bó bife ê wvù le, "E nu yee wvudvu wvù be gay ê wo le wo ejo ghaam yo ege nè?" ¹³ Ke wee wvù bó to felee wvudvu to cim kee wee wvù felee wvù ke, njefo Jisos to nu e ne wase ley gen ente jo kebombom ke bonyii le kè to nu fò le.

¹⁴ E è ke no nu ejim jodvu, e Jisos yen wvù le fò yew ncese le, gay ê wvù le, "Taa eyen no wo nu e bonen wase. Fo wo ebvu egee bibefe ke. E wo gee lo, e fi e egbwe yí yo le fi nu e fo e fey fin." ¹⁵ E wee wvudvu ne gen see ê Bojuu le è nu Jisos wvù be fe wen. ¹⁶ E Bojuu mum kew no bone bikaa e Jisos ejim, njefo wvù to fe wee wvun e è nu diuu di mbam e. ¹⁷ E Jisos gay ê bó le, "Icem ké no lemte sekeci, e me ten nlemte nonen." ¹⁸ E njeme wvun ge e Bojuu mese lo no gomte baay keeyu wvù, njefo ke è to mey ke mbam wvù wvù to ngoyte maan ke. Wvù to tenje ten Nyo' le Icee wen, fewsene ekole kew le wen nu lenjen bó Nyo'.

Mvungay mvù Nyo' nu e nya e Waa we

¹⁹ E Jisos ke ne gay ê bó le, "E me ensee è ben keceey keceey le ke me wvù Wan nelo enge fi e yí mvungay mwem e ke. Me nké no ngee ke e è nu fi e me n'yene e Icem gee. Fi e fi Icee Wan gee, nu ke fi fi Wan nu egee ten, ²⁰ njefo Icee Wan wvudvu koonjke Wan mum dunçi e Wan mwem mvunciim mvù wvù wvù Icee Wan gee. E wvù be e ebvu edunçe mwem mvù fele mvun e wvù, e wvù egee e ben yene, e dew yunte lo ben. ²¹ No Icee Wan bvuisse bonyii yí kpwe le nyaa nshii e bó, nu ke lenjen no Wan nyaa nshii e naa yee wvù wvù nu e konj. ²² Keebise fò nu e Icee Wan yaa saake naa lo wee mvu ke. Wvù nu e nya nsaw wemen e è nu can Wan e, ²³ wvu le è nulo e bonyii bocii ewvumte Wan ke lenjen no bó wvumte Ice. E wee nu se wvù wvumte Wan, tu ke wvù wvumte Ice wvù tum wvù ke.

²⁴ E me ensee è ben keceey keceey le wee wvù nu e yuw diw yem e, e bee wee wvù tum me le, nu e wvù nkene nshii wvù mey lo. Ke mweten be e ke ebvu ekenke nsaw ke.

4:48 Mak 13:22; 1Kol 1:22 4:53 2:23 4:54 2:11 5:4 Ke fen fò bó gem nen nu e bonwa' bo boyvuum bomew e ke. 5:8 Mat 9:6-7 5:9 5:16, 18; 7:21-22; 9:14; Mak 2:27-28 5:10 Ksm 20:8-10; Yeli 17:21-22 5:13 6:15; 11:54; 12:36; Mat 8:18; 13:36 5:14 Mat 9:2; Jem 5:16 5:15 9:11 5:18 Mat 14:5; Jon 7:1, 25; 8:37, 40; 11:53; 1:34; 3:35; 8:16-19; 10:17-18, 29-38; 14:8-11, 20, 28; 15:9-10; 16:27-28; 17:1-26 5:19 1:34 5:20 3:35 5:21 Lum 4:17; Efe 2:5; Jon 11:25 5:22 3:18; 5:27, 30; 9:39; 12:47-48; Lem 10:42; 1Jon 2:28 5:23 Fili 2:10-11 5:24 3:16; 5:22; 6:35; 8:51; 10:28; 11:25-26; 14:6; 17:2; 20:31; 1Jon 2:25; 3:14 5:25 11:43; Mak 5:41; Luk 7:14

Wvuwε wee nu ε buy wase can kpwe le, ε ley nshii le. ²⁵ Ε me ensee ε ben keceεy keceεy le kefew too lo, ε kί ε to wase, kε bonyii bō nu ε kpweken wase nu ke eyuw diεw Waa Nyo', ε bō bodvu bō nu ke eyuw, nu ke ekeηke nshii. ²⁶ Ε fi nu nonen, njefo no nshii nen'yi yί Icee Wan e, nu ke leηleη no wvū nu ε nya mvuηgay mvudvu ε Wan le nshii enen'yi ten yί ye le. ²⁷ Wvū nu ε nya ten mvuηgay ε Wan le wvū esumtenε bonsaw, njefo ε nu Wan wvū nu wee wvū diee nu Waawee.

²⁸ Fo diuw eyumtε ben yί fin e ke. Kefew too lo kε bonyii bocii bō nu jεm e nu ke eyuw diεw ye, ²⁹ Ebuce jεm e, ε bō se gee mwεem mvū jee ebuce eley nshii wvū mεy lo le, ε bō se gee mwεem mvū befe ebuce ε bō esaw bō, ε bō eley ηgew e. ³⁰ Kε fiεε nu dvū fi me nulo enje ε mvuηgay mwem e ke. Me nsaake nsaw mbii no me n'yuuke, ε je yί me nsumtene jō nu yί teyey, njefo ke me ηgomte keengeε ε ε nu fiεε fi ε shieele me ke. Me ηgee ε ε nu fiεε fi wee wvū tum me shieele.

Mwεem mvū duηci wee wvū ε nu Jisō

³¹ Ε me mbene jim nsaw wvu ε kole kem, tu fiεε fi me njemyi yaa nu keceεy ke. ³² Geenen, wee mvu nu dvū wvū bene jim nsaw wεm, ε me ηkee lo le fiεε fi wvū jemyi ekumε me nu keceεy. ³³ Ben to nu ε tum bonyii fō Jon e, ε wvū gen ben jim nsaw ekumε keceεy. ³⁴ Kε ε nu le me ηgomte le ejemyi wee wvu wum ekumε wee wvū ε nu me ke. Geenen, ε me njemyi nen wvu le ben nulo ke eboy. ³⁵ Jon to nu diεwε ken'yeese le ε bō ε tfuw kί ε no beenci nyaa n'yuu, ε ben no koonke keenu ε n'yuw we le yί kefew e caan, lanlanje. ³⁶ Fiεε fimew nu dvū fi duηci wee wvū ε nu me ε fi fele Jon. Fί nu le, lemme di Icεm nu ε nya le me enlem emεse di ε nu mwεem mvū me ηgee mvun duηci le ε tum Icεm me. ³⁷ Icεm wvū tum me nu ε wvū keβεε ten nu ε ben jim nsaw wεm. Ben ke baa yuw wase naa lo diεw ye ke, ε ben ke baa yen wa naa lo no wvū nu ke. ³⁸ Kε ben keηke ten diεw ye ε mvuntelem mvunen e ke, njefo ben baa lese fitele yί wee wvū wvū tum e ke. ³⁹ Ben taasse N'wa' Nyo' njefo ben kpwaake le ε nu jō ben nu ke ekeηke fiεε fi nu ke ege ε ben ekeηke nshii wvū mεy lo. Fiεε fi nu ε N'wa' wvudvu wvun e jemyi ε ε nu ekumε me. ⁴⁰ Geenen, ben ε bvuu ε no tune keeto fō me le ekeηke nshii.

⁴¹ Kε me nshieele mbense ε ε nu wvū nen'yi ε wee wvu wum ke. ⁴² Geenen ε me ηkee ben. Me ηkee naa lo le ke ben keηke keηkonen ke Nyo' le ε mvuntelem mvunen e

ke. ⁴³ Me nu ε nto ε diee di Icεm e, ben baa fiisen me ke. Ε ε be to wee mvu ε diεw diee le, tu wvuwε nu wvū ben nu emum efiisen. ⁴⁴ Ε nulo ε ben ege neε se bee me le, ε ben nu bō gomte mbense ε ε nu wvū nen'yi fō bikuu binen e, yaa gomte mbense wvū nen'yi ε ε nu fō Nyo' wvū ε mεy ke wvū le ke. ⁴⁵ Fo ben ekpwaake le ε nu me wvū nu ke elom gee dinen di befe ε Icεm ke. Ε nu Muses wvū ben leke bvufee yί ye le wvū lomte wase gee dinen ε Icεm. ⁴⁶ Ε ben to nu ε bee Muses e keceεy, tu ben be ε bee me le njefo wvū to saη ε ε nu ekumε me. ⁴⁷ Geenen no ben baa cim bee mwεem mvū wvū to saηε le, ε nulo ε ben ke eghan neε se bee fiεε fi me njemyi le?"

6

Ε Jisō nyaje bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ejim jodvu, ε Jisō ke ne gen lente Mamase yί Galilee, gen kewvu keki. Mamase yin nu yί bō teηe ten le yί Tibelias. ² Ε kebombom ke bonyii le shfum ε wvū ejim njefo bō to nu ε yen mwεem mvū duηci bvukuke bwew e mvū wvū to gee fō bonyii bo bincem e no wvū to fele bō. ³ Ε Jisō bō boom bew bo ηgoo le ne ben gen shii yί kum e. ⁴ Ε to nu sekekie, ε Nkaw Bojuu wvu Danefey nu wase nceence. ⁵ Ε Jisō ke dioo lanjise, yen no kebombom ke bonyii le too fō wvū le, ε wvū mum bife ε Filew le, "Beene nu eghan neε se guy mwεem mvudien ε bonyii ban edie?" ⁶ Wvū to biite nonen, momte ke lo Filew njefo wvū keβεε to kee wase fiεε fi wvū nu ege. ⁷ Ε Filew tfuse ε wvū le, "Ke bodanali gee fεε nu ε cim ε kocen bō nulo eguy mwεem mvudien mvū wee mwaan mwaan bō le ekeηke ke naa caan ke." * ⁸ Ε waa we ηgoo mvu wvū diee to nu Andulu wvū ε nu waa bwee Semon Bitā mum gay ε wvū le, ⁹ "Wan diemsen mvu nu fen keηke bontuw bo bleed e botin bō byé yifεε, geenen finin nulo ege naa la fō kfuu ban bonyii le nteen nen?" ¹⁰ Ε Jisō gay le, "Ben egay ε bonyii eshiiyen fokuse." Ε to nu ε egay nu fō ntaη, ε bō mum gay ε bō shiiyen, ε bolemsε maan nu diεwε bontfuke botin e. ¹¹ Ε Jisō mum fi bontuw bo bleed e ba, nya keyoone ε Nyo', mum gawce ε bonyii bō to shiiyeneε ba. Ε wvū ge ke leηleη bō byé ye. Ε wee tfuu keηke naa no wvū to shieele. ¹² Ε bō ke die ffuu, ε wvū gay ε boom bew bo ηgoo le le, "Ben ebaance bimbεke wvu le fo fiεε ela ecici ke." ¹³ Nonen,

5:26 1:4 5:29 11:24 5:30 4:34 5:31 5:36; Dito 17:6 5:33 1:15, 19, 34 5:36 10:25, 38; 14:10-11; 15:24, 27 5:37 1:34; Ksm 20:19; Dito 4:12 5:38 16:9 5:39 Luk 24:27, 44; Lem 13:27; 17:11; 2Tim 3:15-16; 1Bi 1:10-11 5:41 7:18 5:44 5:41 5:45 Dito 31:24-29 5:46 Dito 18:15, 18; Luk 24:27; Jon 6:14; Lem 3:22; 7:37 5:47 Luk 16:29-31 6:2 Mat 6:25; Jon 2:23 6:3 Mat 5:1; 15:29; Mak 3:13; 6:46; Luk 22:39 6:4 2:13 * 6:7 Danali mwaan nu jise di bigew e di bō to ké law wee dvū yί lemme di yί diuu le. 6:8 1:40; 12:22; Mat 4:18; Mak 13:3 6:11 21:9, 13

ε bó mum baance bimbæke bi bontuw bo blæed ε bo botin ba bì to shæetæ, ε bí yinjen ηkáá yuufe ncow fiæ.

¹⁴ Ε bonyii bodvu dioo yæn fiæ fi dunçi bvukuke bwew ε fin fi wvú ge, mum gay læ, “Wee wvun nu naa kecæy Wee Ntum Nyo’ wæ wvù to nu keeke eto yí woη wvun e.” ¹⁵ Ε Jisos ke dioo yæn læ bonyii bodvu gomte keeto ekoo wen mvunγay e, eghaa Nfon wvubole, ε wvù mum læwæ ye kase ben ê kum no nu jó wvù embenj.

Ε Jisos læn yí joo læ

(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Ε è ke no nu êkiæguu, ε boom bew bo ηgoo læ bow gen fô mamase læ, ¹⁷ ley ê kekonj ε κew no leenci gene Kafana’um. Ε to nu sekekæ ε εκfuη ε jiim wase ε Jisos baa to wase fô bó to nu ke. ¹⁸ Ε joo ke nε no bvuyte, njefo nffum wvu baay to fele lo. ¹⁹ Ε bó no keyte kekonj leenci, ke gen wase buy ke diæwæ bomay botæte kenæε bonæw e, ke nε yæn Jisos e ε wvù læne yí joo læ too wase mbew kekonj e. Ε kedvum gbwo bó. ²⁰ Geenε, ε wvú gay ê bó læ, “Fo ben efanê ke. Ε nu me.” ²¹ Ε bó yuw nonεn, mum no koonj keeje wvù ê kekonj e. Læ bó sæse, ε kekonj ε fese wase ηgem joo læ fô bó to gene.

²² Ε εκfuη ke buy yuu, ε bonyii bó to shæκεε mamase kewvu keki kume læ kekonj kè to nu fô to nu ke kemwaan, ε Jisos to baa ley ê kekonj kedvu læ bó boom bew bo ηgoo læ ke, læ boom bew bo ηgoo læ to nε gen ke bó embenj. ²³ Geenε, bikonj bimew to nu ε nε je Tibelias, lente to mbew bvudvuu bvù Tata to joε blæed nya keyoone ê Nyo’ ε bonyii die læ. ²⁴ No bonyii bodvu to yænε læ ke Jisos kenεε boom bew bo ηgoo læ nu fô ke, ε bó mum lece ê bikonj bidvu læ, lente gen Kafana’um keegom Jisos.

Jisos nu mwæem mvudien mvù nyaa nshii

²⁵ Ε bó dioo gen yæn wvù læ kewvu keki, bife ê wvù læ, “Labay, wo to jan seke la?” ²⁶ Ε Jisos tfuse ê bó læ, “Ε me ensee ê ben kecæy kecæy læ ke ben gomte me ε è nu nje mwæem mvù dunçi bvukuke bwem mvù ben yene ε me ηgee ke. Ben gomte me ε è nu njefo ben se nu ε die bontuw bo blæed ε ba ε fflu. ²⁷ Fo ben elemtè ke keekεηke ε è nu mwæem mvudien mvù nulo ebefe ke. Ben elemtè ε è nu keekεηke mwæem mvudien mvù nu ke emey enu dvù egen ebuy yí nshii wvù mæy lo læ. Mvumvun nu mvù wee wvù diee nu Waawee nu ke enya ê ben. Ε nu wvù wvù Nyo’ Ice nu ε gæε ebo kew yí ye læ.” ²⁸ Ε bó mum bife ê wvù læ, “Mwæem mvù bese keηke kegee ε fí emum enu læ bese

gee lemme di Nyo’ le nu mvù la?” ²⁹ Ε Jisos tfuse ê bó læ, “Lemme di Nyo’ le nu din di nu læ, ben elese fitele yí wee wvù wvù tum e.” ³⁰ Nonεn ε bó mum bife ê wvù læ, “Fiæ fi dunçi bvukuke bwuw fi wo nulo ege wvu læ bese eyen emum elese fitele yí yo le nu la? Fiæ fi wo nulo ege nu la?” ³¹ Bo’iceε bosεse to nu ε die mana ηkpwaaante, ε è nu no bó saη læ, ‘Wvù to nu ε nya bó bó mwæem mvudien mvù næn’yi woη wvu we læ ε bó die.’” ³² No bó gay nonεn, ε Jisos mum tfuse ê bó læ, “Ε me ensee ê ben kecæy kecæy læ ke è to nu Muses wvù to nyæ mwæem mvudien mvù næn’yi woη wvu we læ è ben ke. Ε nu Icem wvù nyaa mwæem mvudien mvù è nu mvu kecæy mvù næn’yi fowe. ³³ Ben ekeè læ mwæem mvudien mvu Nyo’ le nu mvumwæε mvù nε fowe ε shii ε to ε no nyaa nshii ê bonyii bo yí woη wvun e.” ³⁴ Ε bó gay ê wvù læ, “Tata, è nyaà bese bó mwæem mvudien mvun sekeci.”

³⁵ Ε Jisos mum gay ê bó læ, “Ε nu me mwæem mvudien mvù nyaa nshii. Kε wee wvù too fô me læ bæε ke ebvuu eyuuke jεη ke. Ε wee wvù nu ε lese fitele yí yem e nu ε kendonj yaa bæε ke ebvuu eyumte wvù ke. ³⁶ Geenε me nu ε ηgay wase ê ben læ ben nu ε yæn me læ, ε fanj yaa lese fitele yí yem e ke. ³⁷ Bonyii bocii bó Icem nu ε nya ê me nu ke etoo fô me læ. Ε wee wvù too fô me læ nu ε me n’yaa nu nje εκηuj wvù ke. ³⁸ Me nε fowe ε nto fokuse fæn. Ε me n’yaa nto keenje ε è nu fiæ fi è shieele me ke. Me nto keenje ε è nu fiæ fi è shieele wee wvù tum me. ³⁹ Ε fiæ fi wee wvù tum me shieele nu fin fi læ, fo me enlase naa lo wee mwaaη fô bonyii bó wvù nu ε nya ê me læ ke, geenε læ me nje embvuse lo bó yí kpwe læ diuu di fokemεse. ⁴⁰ Ben ekeè læ fiæ fi Icem shieele nu fin fi læ wee tfuu wvù nu ε yæn Waa we læ, ε lese fitele yí ye læ, nu ke εκηjke nshii wvù mæy lo, ε me nu nje embvuse mweten yí kpwe læ diuu di fokemεse.”

⁴¹ Ε Bojuu mum κew no wvukene ekume wvù njefo wvù to nu ε gay læ wen nu mwæem mvudien mvù nε fowe ε to fokuse fæn. ⁴² Ε bó no wvukene nonεn biite læ, “Wvun nu ke Jisos wvù waa Yosεw e? Kε ice bó bwee nu ε beene keε bó læ? Fí ghan nεε læ keseen wvù ε se no duu læ wen nε ε è nu fowe?” ⁴³ Ε Jisos tfuse ê bó læ, “Fo ben ewvukenê ebeneben ke. ⁴⁴ Kε wee nulo eto fô me læ se è gufe Icem wvù tum me læ wvù eto ke. Ε me nu nje embvuse mweten yí kpwe læ diuu di fokemεse. ⁴⁵ Bonyii bo ntum Nyo’ læ to nu ε saη læ, ‘Nyo’ nu ke eyeyi bó bocii.’ Nonεn wee tfuu wvù nu ε yuw fiæ fi Icem yeyi ε kiæ, nu ε wvù nu ke eto fô me læ. ⁴⁶ Kε me

6:14 Dito 18:15, 18; Jon 1:21; 2:11; 5:46; 7:40; Lem 3:22-23
6:29 2:23 6:31 Mben 78:24; Ksm 16:4, 31; Jon 6:49
6:48-58; 7:37 6:36 16:9; 20:29 6:37 17:2, 24 6:38 4:34; Mat 26:39
6:44, 54; 11:24 6:42 Mat 13:55 6:45 Yesa 54:13 6:46 1:18

6:15 5:13; 18:36 6:23 6:11 6:26 2:11 6:27 6:35
6:33 6:41, 51 6:34 4:15; Mat 6:11 6:35 4:13-14;
6:39 10:28; 17:12; 18:9 6:40 5:24;

njemyi nen le wee nu dvú wvú nu e yɛn wase Icem e ke. E mey ke wvú wvuwe wvú ne fô Nyo' le wvú nu e yɛn wase Ice le. ⁴⁷ E me ensee ê ben keceey keceey le, wee wvú nu e bee nu e wvú kenke wase nshii wvú mey lo. ⁴⁸ Me nu mwɛɛm mvudien mvú nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁹ Bo'icee bonen to nu e die mana nkpaante, geenɛn ke kpweken ke lo. ⁵⁰ Mwɛɛm mvudien mvun nu mvú ne fowe e to wvu le ê wee die lo mvú wvú saa ebvuu ke ekpwe ke. ⁵¹ E nu me mwɛɛm mvudien mvú ne fowe mvú nyaa nshii ê bonyii. E wee die mwɛɛm mvudien mvudvu mvun, ê wvú ke emey enu dvú sekeci. E mwɛɛm mvudien mvudvu mvú me nu nke enya wvu le bonyii bo yí wonj wvun e ke ekenke nshii nu ye yem."

⁵² E Bojuu mum ne kew no waale lo ebonebon biite le, "Wee wvun nulo eghan nee se nya ye ye le beene edie?" ⁵³ E Jisos mum jeme ê bó le, "E me ensee ê ben keceey keceey le ê ben nu se ben e die ye wee wvú diee nu Waawee, e wu ten elɛme kew, ben saa ekenke nshii yí yene le ke. ⁵⁴ Wee wvú diee ye yem bvuu wuu elɛme kem kenke nshii wvú mey lo. E me nu nke embvuse wvú yí kpwe le diuu di fokemese, ⁵⁵ njefo ye yem looci nu naa mwɛɛm mvudien, e elɛme kem looci nu naa fiɛe fiwuun. ⁵⁶ Wee wvú diee ye yem bvuu wuu elɛme kem cee yí yem e e me ten ncee yí ye le. ⁵⁷ Icɛm wvú tum me kenke nshii, e me nu dvú nje Icɛm. Nonen wee wvú diee ye yem nu ke enu ten dvú nje yem. ⁵⁸ Mvumvun mwɛɛm mvudien nu mvú ne fowe e to. Ke mvú nu diɛwe mwɛe mvú bo'icen to diee ke kpweken ke lo ke. Wee wvú diee mvumvun mwɛɛm mvudien nu ke emey nu dvú sekeci."

⁵⁹ Mwɛɛm mvun nu e Jisos to jemyi no wvú to yeeyi bonyii yew bunle le Kafana'um.

E bonyii bo Jisos e bo ngoo le nteen tfuw bikaa ê wvú ejim

⁶⁰ E bonyii bo Jisos e bo ngoo le nteen yuw n'yeeyi wvun nen gay le, "Wvun njeme e teme baay! E nulo ebee yeɛ wvuwwun njeme?" ⁶¹ Geenɛn, e Jisos kie le bonyii bew bo ngoo le wvukene ebonebon ekumɛ njeme wvun, mum bife ê bó le, "Fieɛ fi me njeme fin nu e shiw mvuntelem mvunɛn e?" ⁶² E ê fen nu nonɛn, ê ben ke ege nee fen e ben e yɛn e wee wvú diee nu Waawee kaase bene fô wvú to shee nu fwele? ⁶³ Keyoy ke Nyo' le nu fiɛe fi nyaa nshii. Ke nyam ye kenke naa lo fiɛe keege ke. Njeme wvú me njeme ê ben nu wvu Keyoy, e è nu fiɛe fi nyaa nshii. ⁶⁴ Geenɛn ben bomew nu dvú e bó baa bee njeme wvudvu le ke." Jisos to jemyi nen

njefo wvú to kee wase fonkew bonyii bó baa lese fitele yí ye le, kee ten wee wvú nu ke egese wvú. ⁶⁵ E wvú bvuu gay ê bó le, "E nee fiɛe fi me mbe e njeme wase ê ben le ke wee nulo eto fô me le se Icɛm nu e nya je ê wvú ke."

⁶⁶ Ejim jodvu, e bonyii bew bo ngoo le nteen mum tfuw bikaa ê wvú ejim fanɛ yaa bvuu lene bó wvú ke. ⁶⁷ E Jisos ne bife ê boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofeɛ le, "Ben ten shieele keegen e?" ⁶⁸ E Semon Bitá tfuse ê wvú le, "Tata, bese gene e yeɛ le. E kenke wo njeme wvú nyaa nshii wvú mey lo, ⁶⁹ e bese e bee, bvuu kee le è nu wo wvuwe wvú yuule wvú ne fô Nyo' le." ⁷⁰ E Jisos gay ê bó le, "Ke è caw me ben bo yuufe ncow bofeɛ ban e? Geenɛn, e wee mvu ben e nu dɛwle." ⁷¹ Jisos to jemyi nonɛn e è nu ekumɛ Judas wvú waa Semon Iskaliot. Wvú to nu ngoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofeɛ, e è to nu wvú wvú to nu keeke eghan egese Jisos.

7

E Jisos ben Jerusalem fô Nkaw Cún e

¹ Ejim jodvu e Jisos mey no ghane ke wase e è nu keba kè Galilee le. Wvú to baa bvuu gen ê kè Judea le ke, njefo Bojuu to gomte keeyu wvú. ² E kefew ke Nkaw Bojuu wvú bó to tenje le Nkaw Cún e ke no too wase nceence. ³ E boom bo bwee Jisos e mum gay ê wvú le, "Nene jan egen Judea wvu le bonyii buw bo ngoo le eyen lemme di wo lemte le. ⁴ E wee lemte lemme gomte le bonyii ekieɛ wvú, wvú saa elemte nyiime lo ke. No wo gee mwɛɛm mvun, gene edunɛe ekole kuw ê wonj." ⁵ Boom bo bwee le bodvu to jemyi nonɛn njefo bó to baa cim lese fibole fitele yí ye le ke. ⁶ E Jisos tfuse ê bó le, "Kefew kem baa to wase ke. Fô ben e nu e kefew kenɛn ké no nu ke e kí e kocɛn wase. ⁷ Ke bonyii bo yí wonj wvun e nulo ebane ben ke. Geenɛn, e bó bane me njefo me njemyi ê bó le gee dibole nu di befe. ⁸ Ben ebenɛ finɛn gene fô Nkaw e. Ke me nu emben jó ke. Kefew kem baa eto naa wase ekocɛn ke." ⁹ No wvú gay nonɛn, mum mey Galilee.

¹⁰ Geenɛn seke boom bo bwee le to beneɛe wase fô Nkaw wvudvu le, e wvú ke shɛɛ ben ten jó. E wvú dioo bene fanɛ yaa bene wvú bonyii eyene wvú le ke, ben fiɛe e è nu ê kenyile le. ¹¹ E to nu e Bojuu to gomte wase wvú fô Nkaw wvudvu le biwci le, "Wvú se nu feɛ le?" ¹² E bonyii ke ne no tfumtfume ekumɛ wvú baay. E bomew bensee le, "Wvú nu wee wvú jee." E bomew kaci lo le, "Wvú læle lo bonyii." ¹³ Geenɛn wee to baa nu dvú

6:48 6:35; Mwɛm 2:17 6:49 6:31 6:53 Mat 26:26-28; 1Kol 10:16; 11:23-26 6:56 15:4-5 6:62 Lem 1:9-11

6:63 3:5-8; 2Kol 3:6 6:64 13:11; 16:9 6:67 Mat 16:15-20; Mak 1:24 6:71 12:4 7:1 5:18 7:2 Lew 23:33-34; Dito 16:13-15 7:5 16:9 7:6 2:4 7:7 15:18; 16:33; 17:14; Mat 10:22; 24:9; 1Jon 3:13 7:11 11:56

7:13 9:22

wvù ejeme ekume wvù yaa le ke, njefo bó to fane bikuu bi Bojuu le.

¹⁴ E ediuw e nkaw ke gawnen wase entelen, e Jisos gen ley fò yew ncese le no yeyi bonyii. ¹⁵ E bikuu bi Bojuu le no yuuke kenke lo nghaw, ghayte le, "Wee wvun ghan nēe e se no kee mwēem nēn se wvù ke nu e gen wase njwa!" ¹⁶ E Jisos mum ne gay le, "Ke n'yeyi wvù me n'yeyi wvun nu wem ke. E nu wvu wee wvù tum me, ¹⁷ E wee gomte keege e è nu fiē fi Nyo' shieele, é wvù emum ekiē le laa n'yeyi wvun nēn'yi e è nu fò Nyo' le, nuu me n'yeyi é mvungay mwem e le. ¹⁸ Wee wvù jemyi é mvungay mwem e ké no gomte diee di kuuke e è nu fò ekole kew e. Geenen e wee wvù gomte diee di kuuke e è nu di wee wvù tum wvù le ké no nu wee kecey e kenēma yaa nu yi ye le ke. ¹⁹ Muses to nu e nya ke bonci é ben e? Geenen ke wee mvu ben e geēle bonci bodvu ke! Ben gomte keeyu me nje la?"

²⁰ E bonyii bodvu tfuse é wvù le, "Wo kenke nceendaa dēwle yi yo le. Wee wvù gomte keeyu wo nu yee?" ²¹ E Jisos gay é bó le, "Me nto nu e nje lemme dimwaan e ben no kenke lo nghaw ekume dí. ²² Muses to nu e nya nci le ben etfuaše boom yew. E ke nci wvun yaa to cim buy é Muses ke. Wvù to buy e è nu é bo'icee bonen. Ben e mum e no tfuuse boom yew naa noo diuu di mbam e. ²³ E bó tfuuse wee yew diuu di mbam e wvu le fo bó ke ebefe bó nci Muses, ben e no yuuke nsase bó me le me nto nu e nfe wee e wvù bonen ye yicii diuu di mbam e nje la? ²⁴ Fo ben esaaké nsaw sumtene se ben e yaw e tasse e yen ke. Ben esaaké é je yi len e."

E bonyii no cañene laa Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawee le

²⁵ E bonyii bo Jerusalem bomew mum ne bife le, "Wvun nu ke wee wvù bó gomte le bó eyu? ²⁶ Ben etaa eyen wvu wvun fen e wvù jemyi endan nēn se wee jemyi fiē é wvù nkun. E nelo enu le bikuu bi won e nu e loocē wase e kiē le wee wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawee le? ²⁷ Geenen, beene kee jò wee wvun nē. E seke Mboyse wvù Nyo' to kawee nu ke eto nu e ke wee nu ke ekiē jò wvù ne ke." ²⁸ Nonen e Jisos dioo yeyi bonyii fò yew ncese le ke ne fun foweewe le, "Ben kee me, kee ten jò me nē. Geenen ke me nto fen é mvungay mwem e ke. Wee wvù tum me nu wee kecey, e ben yaa kee wvù ke. ²⁹ Me nkee wvù njefo me nē fò wvù le, e è nu wvù wvù tum me." ³⁰ No wvù jeme nonen, e bonyii bomew mum no gomte keekoo wvù. Geenen e wee fañe yaa kum

wvù le ke, njefo kefew kew to baa to wase ekocn ke. ³¹ Geenen e bonyii nteen lese fitele yi ye le no gayte le, "Seke Mboyse wvù Nyo' to kawee e ke eto, è nulo é wvù ke ebvuu ege mwēem mvù dunji bvukuke bvù Nyo' le efey mvù wee wvun gee wase?"

E bó tum bonyii bo nci le le bó egē ekoo Jisos

³² E Bofalasi ke dioo yuw no kebombom ke bonyii le tfumtfume ekume Jisos, e bó bocee ncese bo baay baay mum tum bonyii bo nci le le bó egē ekoo wvù. ³³ No bó gen, e Jisos gay le, "Me nu enu beene ke yi kefew e nēn caan, emum enkase entu jim fò wee wvù tum me le. ³⁴ Ben nu ke eshēe gom me nēn, saa eyen me le ke. Fò me ngenē nu e ke ben nulo eto fò ke." ³⁵ E Bojuu jeme é bikuu bibole le, "Wee wvun gomte keegen e è nu é nēe fò beene nu ke egom wvù saa eyen wvù le ke? Wvù gomte keegen bitum bi bonyii bosēbeene nu e tawse e no cee bí le egē eyeyi bonyii bo bitum bidvu le le? ³⁶ Fiē fi wvù gayte le, 'Ben nu ke egom me saa eyen me le ke, e fò me ngenē nu e è yaa nulo é ben eto fò ke,' nu e wvù gayte e fi nu le la?"

E Jisos kaw bonyii bó joo yi nyaa nshii

³⁷ E è ke no nu wase diuu di Nkaw e di fokemese di è to nu diuu di Nkaw wvu wvù le di baay, e Jisos ja leem we fun le, "E kendorj yumte wee, é mweten eto fò me le ewu fiē. ³⁸ Wee wvù nu e lese fitele yi yem e nu e fi nu ke enu ke no Nwa' Nyo' jemyi le, 'Joo yi nyaa nshii nu ke ebuyte é fitele fiew e booke nēn kokokoko.' " ³⁹ Fifi nu e Jisos to jemyi e è nu ekume Keyoy kē bonyii bó to nu e lese fitele yi ye le nu ke ekenke. E to nu kefew kin e e bó baa nya wase Keyoy kedvu é bó ke, njefo Jisos to nu e bó baa bense wase wvù é wvù eley bvukuke le ke.

E bonyii bvun ekume Jisos

⁴⁰ E bonyii yuw fiē fin fi Jisos to jemyē, e bomew gay le, "Wee wvun nu naa Wee Ntum Nyo' wē." ⁴¹ E bomew gay le, "Wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawee." Geenen e bomew bife fibole le, "Mboyse wvù Nyo' to kawee to kenke keebuy e è nu Galilee le? ⁴² Ke Nwa' Nyo' jemyi le Mboyse wvu wvù nu ke ebuy e è nu é kfuu di Nfon Dawe le, é nte wvù Betel'em e, wvù è nu nte wvù Dawe le le?" ⁴³ No bonyii gay nonen, e kenjawsen mum to entelen jo bó ekume Jisos. ⁴⁴ E bonyii bomew bó le no gomte keekoo wvù, geenen e wee fañe yaa kum wvù le ke.

E bikuu bi Bojuu le ma Jisos

45 *Ɛ bonyii bo nci le ba mum nɛ kase tu jim fɔ boceɛ ncese bo baay baay bɔ Bofalasii le, ɛ bɔ bife ɛ bonyii bo nci le bodvu le, "Ben baa eto bɔ wvɔ nje la?"* 46 *Ɛ bonyii bo nci le bodvu tfuse ɛ bɔ le, "Wee ke baa yuu jemyi wase diɛwɛ wee wvun e ke."* 47 *Ɛ Bofalasii bife ɛ bɔ le, "Wvɔ nu ɛ gen wase ɛ lɛɛ tɛn noo ben fɔ le?"* 48 *Ben nu ɛ yɛn ɛ bikuu bi woŋ e ke nɛɛ Bofalasii ɛ lese fitele yɔ ye le?"* 49 *Ɛ nu ke kebombom kin kɛ yaa kee ke nci Nyo'. Lon nu fɔ bɔ ɛfa."* 50 *Nikodemus wvɔ to nu wee mvu ŋgɔɔ Bofalasii le, wvɔ to gɛnɛ wase diuu dimew yɛn Jisos e to nu fɔ. Ɛ wvɔ bife ɛ bɔ le,* 51 *"Nci wesebeene nu ɛ bee le bɔ esumtɛn nsaw wee sɛ bɔ ɛ yaw wase ɛ yeke ɛ yuw fiɛ fi wvɔ jeme?"* 52 *Ɛ bɔ mum bife ɛ wvɔ le, "Wo nɛ tɛn Galilee le? Tasse Nwa' Nyo' ntaɛ ɛ wo eyɛn le kɛ wee ntum Nyo' mvu nulo ke ebuy Galilee ke."* 53 *[Ɛ bɔ mum nɛ mwaan mwaan no gɛnɛ yɛw yibole.*

8

Ɛ bɔ to bɔ kpwoon mvu fɔ Jisos e ɛ bɔ ɛ koo gbwen nsake le

1 *Ɛ Jisos nɛ ben fiɛw ɛ ɛ nu yɔ Kum Bite bi Olif e.* 2 *Ɛ ɛkfuŋ buy yuu, ɛ wvɔ bvuu kase gen fɔ yew ncese le. Ɛ bonyii bocii tase mbew ye le, ɛ wvɔ mum shii fokuse no yɛɛyi bɔ.* 3 *Ɛ bonyii bɔ to duŋci bonci bɔ Bofalasii nɛ to bɔ kpwoon mvu ɛ bɔ ɛ koo ɛ wvɔ jime bɔ diemsɛn mvu. No bɔ to bɔ wvɔ, leke fwe dvu bɔ,* 4 *gay ɛ Jisos le, "Wee N'yɛɛyi, kpwoon wvun nu ɛ bɔ ɛ koo ɛ wvɔ jime bɔ diemsɛn mvu.* 5 *Ɛ bonci le nu ɛ Muses to gay le wvuwvun kpwoon nu wvɔ bɔ etumye lo bɔ ɛta ɛ wvɔ ekpwe. Wo ɛ gay fiuw le la?"* 6 *Bɔ to gee nonɛ teeyi lo Jisos wvu le wvɔ elowsɛn enjeme ɛ bɔ emum ɛkɛŋke fiɛ fi bɔ ocu yɔ ye le. Geenɛn, ɛ Jisos ŋgvuwɛ no saanke fiɛ fokuse bɔ kpwan ɛbo.* 7 *Ɛ bɔ mɛy ke no leemene fɔ nyɛɛyi wvɔ. Ɛ wvɔ nɛ leem we gay ɛ bɔ le, "Ɛ wee nu dvɔ ɛ ben ɛntelɛŋ wvɔ yaa kɛŋke kebefɛ ke, ɛ wvɔ no nu wee wvu fwe wvɔ eyaw etum wvɔ bɔ tɛ."* 8 *No Jisos gay nonɛn, bvuu kase ŋgvuwɛ no saanke fiɛ fokuse bɔ kpwan ɛbo.* 9 *Ɛ bɔ yuw fiɛ fi Jisos gay, mum kew no tawsee mwaan mwaan kɛke yɔ ŋgaybonyii le. Ɛ bɔ ke tawse, ɛ ɛ shɛɛ ke wase kpwoon wɛ no leeme fɔ bɔ Jisos maan.* 10 *Ɛ Jisos kase leem we, bife ɛ kpwoon we le, "Kpwoon, bɔ ɛ fɛ? Wee baa nu dvɔ wvɔ egay le wo kɛŋke ke keekpwe le?"* 11 *Ɛ wvɔ tfuse le, "Wee baa nu ke, Tata." Ɛ Jisos mum gay le, "Ke ɛ nulo ɛ me ɛŋgay tɛn*

le wo kɛŋke keekpwe ke. Ɛ genɛ, geenɛn fɔ wo ke ebvuu ege kebefɛ ke."]

Jisos nu n'yuu wvu yɔ woŋ e

12 *Ɛ Jisos bvuu jeme ɛ bonyii bodvu le, "Ɛ nu me n'yuu wvu yɔ woŋ wvun e. Naa yɛɛ wvɔ bii me le nu ɛ ke ɛ nulo ɛ wvɔ elene ɛ kejiwɛ le ke. Wvɔ nu ɛkɛŋke n'yuu wvɔ nyaa nshii ɛ bonyii."* 13 *Ɛ Bofalasii mum gay ɛ wvɔ le, "Wo bene jim nsaw fɔ ɛkolɛ kuw e. Fiɛ fi wo jemyi baa nu keceɛy ke."* 14 *Ɛ Jisos tfuse ɛ bɔ le, "Ɛ me nɛim mbene jim nsaw fɔ ɛkolɛ kem e, tu fiɛ fi me njemyi nu keceɛy, njefo me ŋkee fɔ me nɛ, ŋkee tɛn fɔ me ŋgene. Geenɛn, ke ben kee fɔ me nɛ ke nɛɛ fɔ me ŋgene ke."* 15 *Ben saake bonyii diɛwɛ bonyii bo boyuum e. Ke me nsaake fiem wee ke.* 16 *Geenɛn, ɛ me nɛim nsaake wee, tu me nsaake ɛ je yɔ lɛŋ e, njefo ke me nsaake me embɛn ke. Me nsaake bee Icɛm wvɔ tum me.* 17 *Ɛ ŋwa' wene bonci le nu ɛ bɔ ɛ saŋ le, ɛ bonyii ben jim nsaw yɔ fiɛ le bofɛɛ, tu ɛ nu keceɛy.* 18 *Me mbene jim nsaw fɔ ɛkolɛ kem e, ɛ Icɛm wvɔ tum me bene tɛn jim nsaw wɛm."* 19 *Ɛ bɔ mum bife ɛ wvɔ le, "Ico ɛ fɛ?"* Ɛ Jisos tfuse le, *"Ke ben kee me ke nɛɛ Icɛm ke. Ɛ ben be kee me, tu ben be kee tɛn Icɛm."*

20 *Jisos to jemyi mwɛɛm mvun no wvɔ to yɛɛyi bonyii fɔ yew ncese le mbew fɔ bɔ to kɛ no nyaa bigew bi yew ncese le. Geenɛn, ɛ wee fanɛ yaa koo wvɔ ke, njefo kefew kew to baa kocɛn wase ke.*

Ɛ Jisos duŋɛ le wen nɛ fowe

21 *Ɛ Jisos bvuu gay ɛ bɔ le, "Me nu ŋke ɛnɛn, ɛ ben eshɛɛ egom me eghan ekpwe ɛ bibɛfɛ binɛn e. Fɔ me ŋgene nu ɛ ke ben nulo eto fɔ ke."* 22 *Ɛ Bojuu mum bife le, "Wvɔ nu ke eyu ɛkolɛ kew e, no wvɔ gayte le fɔ wen gene nu ɛ ke beene nulo eto fɔ ke?"* 23 *Ɛ Jisos gay ɛ bɔ le, "Ben nɛ fokuse fɛn, ɛ me nɛ fiem fowe. Ben nu bonyii bo yɔ woŋ wvun e. Ke me nu wee wvu yɔ woŋ wvun e ke.* 24 *Me nu ɛ ŋgay wase le ben nu ke ekpweken ɛnte jo bibɛfɛ binɛn. Ben ekeɛ le ben nu ke ekpweken ɛnte jo bibɛfɛ binɛn fɛn ɛ ben baa ebee le ɛ nu me wvudvu ke."* 25 *Ɛ bɔ bife ɛ wvɔ le, "Ɛ nu wo wvɔ yɛɛ?"* Ɛ Jisos tfuse le, *"Me nu wee wvɔ me nɛɛ ŋkɛ no nseŋe wase ɛkumɛ wvɔ ɛ ben ɛ kew fonkɛw.* 26 *Me ŋkɛŋke mwɛɛm nteɛn mvɔ ɛ nulo ɛ me enjeme ɛkumɛ ben noo mwɛɛm nteɛn mvɔ ɛ nulo ɛ me ensaw ben yɔ dvu le. Geenɛn ke me n'yaa nu enge nonɛn ke. Fiɛ fi me nseŋe ɛ woŋ nu fi me n'yuw ɛ wee wvɔ tum me, ɛ wvɔ nu wee keceɛy."* 27 *No wvɔ gay nonɛn,*

7:50 3:1-2 7:51 Dito 1:16-17; 17:6 7:53 Ke bonjwa' bo boyvuum bomew nteɛn kɛŋke bincim bi 7:53-8:11 ke. 8:2 Mat 26:55 8:5 Lew 20:10; Dito 22:22 8:6 Mat 22:15 8:7 Dito 17:7; 13:10 8:9 Mat 22:22 8:11 5:14
8:12 1:5, 9-10; 3:19; 9:4-5; 11:9-10; 12:35-36, 46; Yɛsa 49:6; Mat 5:14; Luk 2:32; 2Kol 4:4, 6; Ɛfɛ 5:8-14; 1Jon 1:5-7; 2:8; 3:14
8:13 5:31-32 8:14 3:2; 7:28-29, 33-36; 8:21-22, 42; 13:1, 33; 16:5, 10, 28; 17:8; 20:17 8:15 7:24 8:17 Dito 17:6; 19:15; Mat 18:16 8:18 5:36; 1Jon 5:9 8:19 5:18; 16:3 8:20 2:4 8:21 8:14 8:23 3:31 8:24 13:19
8:28 3:14; 4:34; 5:18

ε bó fanε yaa kíεε le wvú jemyi é bó ε è nu ekumε Ice ké. ²⁸ Nonen ε Jisos mum gay é bó lé, “Seke ben ε ke ε njeyse wase wee wvú diee nu Waawee fowe, é ben emum ekiεε le é nu me wvudvu bó lé ké me ngeε fiεε fimew é mvungay mwem e ké, le me njemyi nen ε è nu no Icεm yεεyi me. ²⁹ Wee wvú tum me nu bee wvú. Kε wvú baa cine me le le me enu me embenε ké, njefo me nké no ngeε fiεε sekεcii ε è nu fi jee wvú le.” ³⁰ No Jisos jemyεε mwεεm mvun nen, ε bonyii nteen lese fitele yi ye le.

Kεεεy bvuuse bonyii bvunfaw e

³¹ E Jisos mum gay wase é Bojuu bó to leseεε fitele yi ye le le, “E ben mεy ε no leeme ké yi diεw yεm e, é ben enu naa keεεy bonyii bem bo ngoo le, ³² é ben ke emum ekiεε keεεy é keεεy kedvu ege é ben ebuy bvunfaw e.” ³³ E bó tfuse é wvú le, “Bese nu kfuu di Abla'am e, ε bese ke baa eyuu enu wase bvunfaw e can wee mvu le ké. Fi ghan nεε le wo ε sε no gayte le bese nu ke ebuy bvunfaw e?”

³⁴ E Jisos tfuse é bó lé, “E me ensee é ben keεεy keεεy le wee tfuu wvú gee kebefε nu nfwá kebefε. ³⁵ Kε nfwá ké mεy no nu wee yew yi wvú nu yi le sekεcii ké. E ké mεy waa yew no nu wee yew yidvu sekεcii. ³⁶ Nonen, é Waa Nyo' bvuse ben yi bvunfaw e, tu ben nu ε buy wase bvú le keεεy. ³⁷ Me nkeε naa le ben nu kfuu di Abla'am e, geenεn ε ben gomte ké keeyu me njefo ké diεw yεm kεnke naa lo bvudvuu yi yene le ké. ³⁸ Me njemyi ε è nu fiεε fi me n'yan é Icεm, ε ben gee finεn ε è nu fiεε fi ben yuw é icen.”

³⁹ E bó tfuse é wvú le, “Icee wese nu Abla'am.” E Jisos gay é bó lé, “E ben be nu boom bó Abla'am e, tu ben bee keεgee fiεε ε è nu fi Abla'am to gee. ⁴⁰ Me nu wee ε me nsee keεεy ké me n'yuw é Nyo' é ben. Geenεn, keseen nu ε ben gomte keeyu lo me, ε ké fifin nu fiεε fi Abla'am to gee ké. ⁴¹ Ben gee ε è nu fiεε fi icen gee.” E bó gay é wvú le, “Kε bese nu boom bó bó boke kuse ké. Bese kεnke Icee wese mwaañ, ε è nu Nyo'.” ⁴² E Jisos gay é bó lé, “E Nyo' be nu icee wene, tu ben bee keekoñke me, njefo me nε ε è nu fô Nyo' le ε nse nto. Kε me nto yi mvungay mwem e ké. E tum wvú me. ⁴³ E nu nje la wvú ben baa eyuuke fiεε fi me njemyi le ké? Kε è nu njefo ben tune keeyuw diεw yεm e le? ⁴⁴ Ben nu boom bó icee wene wvú dεwle le, ε fiεε fi ben shieele nu keεgee fiεε fi icee wene gomte. Wvú to nu wase wee wvú yuwyi bonyii ε kéw lo fonkεw. Kε wvú kεñke fiεε keεge bó

keεεy ké, njefo ké keεεy nu naa lo yi ye le ké. Wvú ké dioo mbiayte mbiay no jemyi ké no gee diεw nu, njefo wvú nu wee mbiay nu cee mbiay. ⁴⁵ Geenεn, me nseñe fiem ε è nu keεεy, é nεε fiεε fi ben baa bee me le ké. ⁴⁶ E nu yεε é ben entelεñ wvú nulo eduñke fiεε fi befe fi me nge? No fiεε fi me nseñe é ben nu keεεy, é ge la fo ben ebee me le? ⁴⁷ Wee wvú è nu wee Nyo' ké no yuuke diεw Nyo' le. Fiεε fi ben yaa yuuke ké diεw Nyo' le nu njefo ké ben nu bonyii bó Nyo' le ké.”

Jisos to nu wase ε Abla'am sε ke no nu

⁴⁸ E Bojuu mum gay é Jisos le, “Kε bese be ε see keεεy le wo nu nen ε wo nu wee wvu Samalia ε nceendaa dεwle nu yi yo le le?” ⁴⁹ E Jisos tfuse é bó lé, “Kε nceendaa dεwle nu yi yεm e ké. Me n'vwumte fiem Icεm, geenεn ε ben yaa wvumte me ké. ⁵⁰ Geenεn ké è nu le me ngomte diee di kuuke fô ekole kem e ké. Wee nu dvú mwaañ wvú gomte fifie, ε è nu wvú wvú sumtene bonsaw.

⁵¹ E me ensee é ben keεεy keεεy le é wee yuuke diεw yεm e, wvú saa ke eyuu eyuw wvuj kpwe ké.” ⁵² E Bojuu gay é wvú le, “Bese nu ε kíεε wase keseen le nceendaa dεwle nu yi yo le. Abla'am to nu ε kpwe, ε bonyii bó ntum Nyo' le kpweken ten, wo ε no duu le é wee yuuke diεw yo le, wvú saa ke eyuu eyuw wvuj kpwe ké. ⁵³ Wo fele icee wese wvú Abla'am wvú to kpweε, fele ten bonyii bó ntum Nyo' le bó to kpwekenεε le? Wo kpwaake naa le wo nu la?” ⁵⁴ E Jisos tfuse le, “E me mbenseε ekole kem, tu fifie nu ecici. E nu Icεm wvú benseε me, ε è nu wvú wvú ben duu le é è nu Nyo' wene. ⁵⁵ Geenεn ε ben yaa kee wvú ké. E kee ké me wvú. E me nε ε ngay le ké me nkeε wvú ké, tu me nu wee mbiay diεwε ben e. Geenεn, no fi nu, nu ε me nkeε wvú, n'yuuke diεw ye le. ⁵⁶ Icee wene wvú Abla'am to nu ε no lanlanε le wen nu ke eyen εdiuw εyεm e. E wvú ke yεn, no yuuke njon.” ⁵⁷ E Bojuu mum sεsε le, “Wo nu sε wo nu ε buy wase bilum mbaanshen nkunñ, ε no nu ε wo to yεn wase Abla'am e le?” ⁵⁸ E Jisos tfuse é bó lé, “E me ensee é ben keεεy keεεy le, é Abla'am sε keεe enu, nu ε me nu wase.” ⁵⁹ E bó yuw nonen, mum jo εta le bó etumyεε Jisos dvú. E Jisos nyiim mum buy yew ncese le.

9

E Jisos yene ejise wee ε bó to boke wvú ε wvú nu kenfefe

¹ E Jisos ké dioo lεne, yεn diemsεn mvu le ε bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase. ² E

8:30 2:23 **8:31** 14:15; 15:8 **8:33** Mat 3:9; Lum 4:12 **8:34** Lum 6:16, 20; 2Bi 2:19 **8:35** Ksm 21:2 **8:36**
Gal 5:1 **8:37** 5:18 **8:39** 8:33 **8:41** Dito 32:6; Yesa 63:16 **8:42** 1Jon 5:1 **8:44** Kej 3:1-5; 1Jon 2:4; 3:8
8:46 2Kol 5:21; 1Bi 2:22; 1Jon 3:5 **8:47** 10:27; 18:37 **8:48** 4:9; 7:20; 10:20; Mak 3:21-22 **8:50** 7:18 **8:51**
5:24 **8:53** 4:12 **8:55** 4:34; 7:28-29 **8:58** 1:1; 17:5 * **8:58** Bonyii bó n'jwa' le nteen yene le fen nu ε Jisos joo ε
è nu diee di Nyo' to tenje ekole kew dvú é n'jwa' Kensam e 3:14. **8:59** 10:31 **9:2** Ksm 20:5; Esek 18:20; Luk 13:2, 4

boom bew bo ηgoo le bife ê wvú le, “Labay, ê to ge yeε kebefε ε bó se boo wee wvun ε wvú ε fefe wase? E to ge wee wvudvu nuu bwee bô ice le?”³ E Jisos tfuse ê bó le, “Ke ê nu le wee wvun kenεε bwee bô ice to nu ε ge kebefε ke. Bô to boke wvú nonen wvú le lemme di Nyo' le ke edunεε ye yí ye le.⁴ Beene kεηke keelemtè lemme di wee wvú tumεε me le ε ε beε emvunshεen. Entaη too lo ε ê nu kefew kè wee yaa nulo elem fiεε ke.⁵ E gen ε buy naa seke la le no me nu yí wonj wvun e, nu ε me nu n'yuu wvu yí wonj wvun e.”⁶ No Jisos jeme njeme wvun, mum cuy ncaη fokuse, towce nshε dvú mum yefe ejise ε wee wvudvu dvú,⁷ mum gay ê wvú le, “Gene eukε ê Ketfum ke Siloam e.” (Diee di Siloam nu le, “Bó tum lo.”) E wvú mum gen cuke, kase no too yene wase mwεem e.⁸ E bonyii bô to cee mbew ye le noo bonyii bô to ké no yene wvú le diwεε wee ελεκεε le no ghaynene le, “Wvun nu ke wee wε wvú se ké no shiile lo leke ελεκεε le?”⁹ E bomew no gayte le, “E nu wvú.” Bomew le, “Aay wvú fiesene lo wvú.” E wee wvudvu gay le, “E nu me wvudvu.”¹⁰ Nonen ε bó mum bife ê wvú le, “Ejise eyo ghan nεε le ε se yene ye?”¹¹ E wvú tfuse le, “Wee wvú bó tenε le Jisos be ε towce nshε ε yefe ejise eyem dvú, ε gay le me enjen encukε Siloam. Me ε mum ε ngen ε ncuke, ejise eyem ε mum ε yene ye.”¹² E bó bife ê wvú le, “Wvú ε fεε?” E wvú tfuse le, “Ke me ηkee ke.”

E kenγawsen to entelen jo bikuu bi wonj e ekume mvunγay mvu jisos e

¹³ E bó mum nε jo wee wε wvú to shee nu ε wvú ε fefe gen bó wvú fô Bofalasii le.¹⁴ Diuu di Jisos to towce nshε bvuu yene ejise wee wvudvu to nu diuu di mbam e.¹⁵ E Bofalasii bodvu bvuu bife ten ε wvú no wvú ghan ejise eye ε se yene ye. E wvú tfuse ê bó le, “Wvú be ε yefe ejise eyem bó nshε, me ε ngen ε ncuke ε mum ε no n'yene mwεem e.”¹⁶ E Bofalasii mum gay le, “Ke wee wvun nε fô Nyo' le ke, njefo wvú lemte diuu di mbam e.” E bomew gay fibole le, “E nulo é wee wvú gee bibefe eghan nεε se no gee kfuu mvun mwεem mvú dunçi bvukuke bvuu Nyo' le?” E kenγawsen mum to é bó entelen.¹⁷ E bó bvuu kase bife ê wee wε le, “Wo gay fiuw le la ekume wee wvudvu no wvú be ε yene ejise eyo?” E wvú tfuse le, “Wee wvudvu nu wee ntum Nyo'.”

¹⁸ Ke Bojuu to nu e bee le wee wvudvu to shee nu ε wvú ε fefe ε bó se yene ejise eye ke. E bó ke ghan tee bwee bô ice ε bó to.¹⁹ E bó bife ê bó le, “Wvun nu ke waa wene wvú ben duu le bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase? Wvú ghan nεε e se no yene mwεem e keseen?”²⁰ E bwee bô ice tfuse le, “Bese kee

lo le wvun nu waa wese ε bó to boke ε wvú ε fefe wase.²¹ Geenen, no fí ghan wvú ε se no yene mwεem e keseen nu ε ke bese kee ke. E ke bese kee ten wee wvú yene ejise eye ke. Ben ebife ε ê nu é wvú. Wvú nu wase wee ε ejise ε yuu. Wvú nulo ejeme fô ekole kwu e.”²² Bwee bô ice to gay nonen njefo bó to fane Bojuu, ε fí nu ε Bojuu to leke wase lo le é wee mom lo ε jeme bó diuw we le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε, é bó ekun lo mwεeten yew bunle le.²³ E nu fiεε fí bwee bô ice to gayεε le wvú nu wase wee ε ejise ε yuu, le bó ebife ε ê nu é wvú.

²⁴ Yí bokan ε hofεε, ε bó bvuu tee wee wε wvú to shee nu ε wvú ε fefe, gay ê wvú le, “See fiεε fí keceey ε mbense egen é Nyo'. Bese kee fisese le wee wvun nu wee wvú gee bibefe.”²⁵ E wvú tfuse le, “Kenε wvú gee bibefe, tu ke me ηkee ke. Fiεε fimwaan fí me ηkee nu ke le me nse nshε nu ε me ε nfeffe, ε keseen nu ε me n'yene wase mwεem e.”²⁶ E bó bvuu bife ê wvú le, “Wvú be ge nεε bó wo? Wvú be ge nεε ε se yene ejise eyo?”²⁷ E wvú tfuse ê bó le, “Me mbe ε nsee wase é ben, ben baa koonke keeyuw ke. Ben bvuu gomte keeyuw ege la dvú? Ben ten gomte keenu bonyii bew bo ηgoo le le?”²⁸ E bó nan'ye lo wvú gay le, “E nu wo wee we ηgoo. Bese nu fisese bonyii bo ηgoo le bo Muses e.²⁹ Bese kee lo le Muses nu ε Nyo' to ké no jemyi bó wvú. Geenen wee wvun nu ε ke bese kee jò wvú buy ke.”³⁰ E wee wvudvu tfuse le, “Abaay, fin nu lo kenγhaw ke fiεε le! Ben duu le ke ben kee jò wvú buy e? Geenen ε wvú ε yene ejise eyem.³¹ Beene kee lo le ke Nyo' ké yuw bunle wee wvú gee bibefe ke. Geenen, é wee wvumte Nyo', gee fiεε fí wvú shieele, é Nyo' eyuuke bunle ye.³² E kew naa lo no wonj to kawεε nu ε bó ke baa eyuu eyuw wase le wee nu ε yene ejise ε wee ε bó to boke ε wvú ε fefe wase ke.³³ E é be baa nu le wee wvun nε fô Nyo' le, tu ke é be nulo é wvú ege fiεε ke.”³⁴ E bó gay ê wvú le, “Wo nu ε bó to boke wo wemεn é kebefε ente, wo ε no gomte keeyeyi bese le?” No bó gay nonen, mum kunj wvú é bó entelen.

Wee wvú nu kenfefe yí fiεε fí Nyo' le

³⁵ E Jisos ke yuw le bó nu ε kunj wase wee wε é bó entelen, ε wvú gom yen wvú le, bife é wvú le, “Wo nu ε lese fitele yí wee wvú diee nu Waawee le?”³⁶ E wvú bife le, “Wee wvudvu nu yeε icem? Ke see é me, wvu le me enlese fitele yí ye le.”³⁷ E Jisos gay ê wvú le, “Wo nu ε yen wase wvú le. E é nu wvú wee wvú ben ε wvú jemyi keseen.”³⁸ E wee wvudvu mum gay le, “Tata me nu ε nlese.” No wvú gay nonen, mum tum εnvuw é wvú fwe nya n'vwum é wvú.³⁹ E Jisos gay

le, “Me nto yi wonj wvun e wvu le bó esaw bonyii, é bô yaa yene ke mwεem e eyenè, é bô kpwaake le bó yene mwεem e, etu binfefe.”
 40 No Jisos jeme nen, ε Bofalasií bô to nu mbew ye le yuw mum bife é wvú le, “Bese ten nu binfefe le?” 41 É Jisos gay é bó le, “É ben be nu binfefe, tu can yene be nu bvuyεw é keba ke kebefε le. Geenεn keseen no ben duu le ben yene mwεem e, nu ε bibefε binen nu emεy ke enu yi bíkuu binen e.”

10

Jisos nu ncey njée wvú jee

1 “É me ensee é ben keceεy keceεy le, é wee leyte é ketaan ke njée le, ε fanε yaa eley ε è nu fô diuw ketaan e, ε ben lo yi ketaan e ε se ley, tu wvuwe wee nu coon, nu wee wvú lole mwεem mvungay e. 2 Geenεn wee wvú è ceyte wvú njée ké no leyte fiew ε è nu fô diuw ketaan e. 3 Wvuwe wee nu wvú wee wvú ceyte diuw ketaan ké yene diuw ketaan é wvú, ε wvú ley mum tee njée yi é nu ye é diee le, ε yi yuw diεw ye, ε wvú mum jo buy dvú. 4 Seke wvú ε bvuse wase njée ye yicii ekfur, mum no saa fwe tenε njée yidvu bii wvú le, njefo yi kee diεw ye. 5 É kee dioo nu wee wvu ncεw, yi saa ébii wvú le ke. É yi no lewte lo wvú, njefo ke yi kee diεw wee wvu ncεw ke.” 6 É Jisos ma ngan wvun é bó nonen, ε bó fanε yaa kíεε fíεε fi wvú jemýi é bó é ngan wvudvu le ke.

7 Nonen, ε Jisos bvuu gay é bó le, “É me ensee é ben keceεy keceεy le è nu me diuw ketaan fjó njée fele. 8 Bonyii bocii bô to saε é me fwe to nu ke bocoonoo noo bonyii bô lole mwεem mvungay e. Nonen ε njée fanε yaa eyeke fíεε fi bó jemýi ke. 9 É nu me diuw ketaan. É wee fey yi yem e ε se ley, é wvú ke eboy. Wvú nu ke enu diεwe njee yi buyte gene diekene kaase tuu jim é ketaan e. 10 Coon ké no too ke keecon lo, bó keeyu lo, noo kebefε lo bó fíεε. Me nto fiem le bonyii ekeεnjε è nu nshii, nshii ε è nu wvú nu ε looce ε yinεn. 11 É nu me ncey njée wvú jee. Ncey njée wvú jee ké nya nshii we keekpwe nje njée ye. 12 Wee wvú bó jo ke lo wvú lemme le, se è nu wvú ncey njée, ε njée yaa nu ke ye, ké yene ε kuula too, ε wvú mum lan njée fεε lo, ε kuula mum shεε kooyε njée ε yimi tawse. 13 Wvú ké no lewte njefo bó jo ke lo wvú lemme le, ε wvú baa ekpwe fíεε fjó njée le ke. 14 É nu me ncey njée wvú jee. Me njkee njée yi è nu yem, ε njée yem kee ten me, 15 lenεn no Icεm kee me, ε me njkee ten Icεm, ε me nu ε nya nshii wεm keεnjpwe nje njée yem. 16 Me

njεεnjε ten njée yimi ε yi baa nu ngoo yin e ke. É me njεεnjε keento bó yi ten é yi eyuuke diεw yem e, é ngoo njée emum enù mwaan ε ncey njée nu mwaan.

17 Me nu ε nya nshii wεm keεnjpwe wvu le è nulo é me enkase enfi nshii wεm jim. É nceε fíεε fi Icεm koonjε me. 18 Kε wee nu dvú wvú joo nshii wεm ke. É nyaa me nshii wεm é njkonj wvu wεm e. Me njεεnjε mvungay keenya nshii wεm keεnjpwe, njεεnjε mvungay keεnjε enfi nshii wεm jim. Fifin nu fíεε ε è gay Icεm le me enjε.”

19 É Jisos jeme mwεem mvun nen, ε kengawsen bvuu to enteleεn jo Bojuu. 20 É bonyii nteen bó le no gayte le, “Wvú keεnjε nceendaa dεwle, wvú jεwte lo. Ben yeke la é wvú le?” 21 Geenεn ε bomew no gayte le, “Kε ban bonjeme nu bo wee wvú keεnjε nceendaa dεwle le ke. É nulo é nceendaa dεwle eyene ejise ε kenfefe?”

É Jisos dunεε le wen nu Waa Nyo'

22 É è ke no nu kefew ke Nkaw mvu keekume no bó to kasεε yene yew ncese Jelusalεm, 23 ε Jisos gen no ghançi fjó yew ncese le, fjó cile Saamun e. Sekεε to nu kefew ke kenton e. 24 É Bojuu nε to gem wvú tase, bife é wvú le, “Wo nu ke ecine é bese emεy enjεmtene nen egen ebuy nceε? É è fen nu wo Mboyse wvú Nyo' to kawεε, é wo see lo é bese teyεy.” 25 É Jisos tfuse é bó le, “Me nu ε nsee wase é ben, ben ε fanε yaa bee ke. Dilemme di me njgee é diee di Icεm e nu ε di dunçi wee wvú è nu me. 26 Geenεn ben baa bee, njefo ke ben nu ngoo njée yem e ke. 27 Njée yem ké no yuuke diεw yem e. Me njkee yi, ε yi bii me le, 28 ε me nyaa nshii wvú mεy lo é yi. Kε yi nu ke eyuu ela ke. É wee yaa nu dvú wvú nu ke eyuu elo yi can yem e ke. 29 Icεm wvú nya njée yidvu é me fele wee tfuu, ε wee yaa nu dvú wvú nulo elo yi can ye le ke. 30 É bee Icεm nu fíεε fimwaan.”

31 É Bojuu bvuu jo εta keetumyε wvú dvú. 32 É Jisos bife é bó le, “Ben nu ε yen wase dilemme di jee nteen di Icεm gay le me enjεε. É nu di la di ben gomte keetumyε me nje dí?” 33 É bó tfuse é wvú le, “Kε bese tumyi wo ε è nu nje lemme di jee di wo ge ke. Bese tumyi wo ε è nu njefo wo beete bó diee di Nyo' le. Wo nu ke lo wee wvu wum, duu le wo nu Nyo'.” 34 É Jisos tfuse é bó le, “Kε fi nu ε bó ε san é Nwa' wene bonci le ε Nyo' jemýi jó le, ‘Me nu ε njay le ben nu bonyo’ le?” 35 Nyo' tenε bonyii bodvu le bonyo', ε è

9:40 Mat 15:14; 23:26 9:41 15:22 10:4 10:27; Mwmm 14:4 10:6 16:25 10:8 Yeli 23:1-2; Esek 34:2-3 10:9 14:6; Mben 23:2; Esek 34:14 10:11 Mben 23:1; Esek 34:11-16; Yeli 23:3; Mat 18:12-14; Ibu 13:20; Mwmm 7:1 Lum 5:8; 1Jon 3:16 10:12 Lem 20:29 10:14 10:27; 2Tim 2:19 10:15 Mat 11:27 10:16 11:52; Yesa 56:8; Esek 34:23-24; 1Bi 2:25 10:17 3:35; 5:18 10:18 4:34 10:19 9:16 10:20 8:48 10:23 Lem 3:11 10:24 Luk 22:67 10:25 5:36 10:26 16:9 10:27 8:47; 10:3, 14 10:28 5:24; 6:39 10:30 5:18; 17:21 10:31 11:8 10:33 Lew 24:16; Mat 26:65 10:34 Mben 82:6

nu ke bó bodvu bò diew ye to gene fò bó le, (ε beene kee le ke fiεε fi nu ε Nwa' Nyo' le nulo ekumen ke.) ³⁶ No fi nu nonen, ε no nu nje la wvù ben gayte ε wee wvù Ice nu ε caw e tum yí wonj wvun e le wvù beete bó diee di Nyo' le ke njefo wvù nu ε gay le wen nu Waa Nyo'? ³⁷ E me nu nse me ngee ε è nu dilemme di Icēm e, fo ben ebee me le ke. ³⁸ Geenen ε è nu le me ngee ε è nu dí, ε ben baa cim bee me le, ε ben bee dí le, ε ben emum elooce ekieε ntaε le Icēm nu yí yem e, ε me nu yí Icēm e." ³⁹ E Bojuu bvuu no gomte keekoo wvù, geenen ε wvù lemten can yibole.

⁴⁰ E Jisos bvuu gen lente tu Joo Joodan kewvu keki fò Jon to yawεε eleese bonyii ε joo, no nu jó. ⁴¹ E bonyii nteen no too yene wvù le. E bó ke ne gay le, "Jon to baa ge naa fiεε fimew fi duñci bvukuke bvu Nyo' le ke. Geenen fiεε ficii fi wvù to jemýi ekumε wee wvun to nu naa keceεy." ⁴² Nonen ε bonyii nteen lese fitele yí Jisos e jó.

11

E nsaa Jisos wvù Laasalus kpwe

¹ Wee mvu wvù diee to nu Laasalus to nu ε ne no cεmte. Wvù to nu wee wvun ntεw wvù Betani le, ceε jó bó jεme ye yí ε to nu Maalia bó Maata. ² Maalia wvun wvù waa bwee wvù Laasalus to cεmte, nu wvù to yefεε bikaa bi Tata le bó nfiey wvù shfuunjkene, sho bó yvuw ye ekole. ³ No wvù to cεmte nonen, ε jεme ye yidvu mum ciinse ntum fò Jisos e le, "Tata, we wvù è nu fitele fiuw cεmte lo." ⁴ E Jisos dioo yuw ntum wvudvu, gay le, "Ke kεncem kin nu ke kpwe le ke. Kí nu ke edunεε ε è nu bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le, wvù le Waa Nyo' nulo ekeñke diee di kuuke nje kí."

⁵ Jisos to koonke Maata bó waa bwee wvù Maalia noo Laasalus baay. ⁶ Geenen, seke wvù to yuwεε le Laasalus cεmte lo, ε wvù bvuu ce fò wvù to nu εdiuw εfaa. ⁷ Ejim jodvu, ε wvù gay ε boom bew bo ngoo le le, "Beene ekase etu jim Judea." ⁸ E bó bife ε wvù le, "Labay, ε nu ke foguu foguu nen wvù Bojuu se gomte keetumyε wo bó εta ε wo ekpwe, wo ε bvuu ε no tu jó le ke?" ⁹ E Jisos tfuse ε bó le, "Ke bontam bó kefew e nu ke yuufe ncow bofεε yí diuu le le? E wee lene εmvunsheen, tu ke è nulo ε wvù εbayten yí fiεε le ke, njefo n'yuw wvu yí wonj wvun e yeese wvù. ¹⁰ Geenen, ε wee lene εntan, tu è nelo ε wvù εbayten, njefo ke wvù keñke n'yuw ke."

¹¹ No wvù jeme nonen, mum gay ε bó le, "Nsaa yesebeene wvù Laasalus nu ε lefe wase, geenen ε me nu enγen enkamse wvù

yí nyii didvu le." ¹² E boom bew bo ngoo le gay ε wvù le. "Tata, ε è fen nu le wvù nu ε lefe, tu wvù nu ke ebonen." ¹³ Jisos to jemýi ε è nu ekumε kpwe Laasalus, geenen ε bó no yuuke le wvù jemýi ε è nu ekumε nyii di nyii. ¹⁴ E Jisos mum jeme lo ε bó teyete le, "Laasalus nu ε kpwe wase. ¹⁵ Geenen ε me n'yuuke njon nje yene le ke me nse nu fò ke, wvu le ben elese fitele yí yem me. Beene eγenè le jó." ¹⁶ E Toma wvù bó to teje diew dimew le Emam, gay ε bomew boom bo ngoo le le, "Beene eγen ten wvu le beene nulo ekpweken beene ε bó."

E Jisos bvuse Laasalus yí kpwe le

¹⁷ E Jisos ke fεse fò, yuw le Laasalus nu ε ce wase ε jem εdiuw εna. ¹⁸ Betani jan to nu mbew Jelusalem e ke diewe bomay bofεε nen. ¹⁹ E Bojuu nteen to to fò Maata bó Maalia le keecam shen bó bó yí kpwe waa bwee bó le. ²⁰ E Maata ke dioo yuw le Jisos too lo, ε wvù mum buy keegen ε bó wvù etasen, geenen ε Maalia mey yew. ²¹ E Maata gen gay ε Jisos le, "Tata, ε wo se bee enu fen, tu ke waa bwεem se nu ε kpwe ke. ²² Geenen, ε me njkee le keseen wvun nu ε naa la fi wo ε lεke ε Nyo' nu ε wvù nulo enya ε wo." ²³ E Jisos gay ε wvù le, "Waa bwoo nu ke ebuy yí kpwe le." ²⁴ E Maata gay ε wvù le, "Me njkee naa lo le wvù nu ke ekase ebuy diuu di fokemεse di bonyii nu ke ebuyte yí kpwe le." ²⁵ E Jisos gay ε wvù le, "E nu me wvù bvuuuse bonyii yí kpwe le, ε è nu me nshii. Wee wvù nu ε lese fitele yí yem e nu ε wvù cim kpwe lo, ε wvù ke enu dvù, ²⁶ ε naa yεε wvù nu dvù keseen ε wvù ε lese fitele yí yem e, yaa nu ke ekpwe ke. Wo nu ε bee nonen e?" ²⁷ E wvù bee le, "Eε Tata, me nu ε mbee le wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Wo nu Waa Nyo' wvù to nu keeke eto yí wonj wvun e."

²⁸ No Maata gayεε nonen, mum gen tee Maalia wvù waa bwee, jeme ε wvù fokueku le, "Wee N'yεeyi nu wase fen, ε wvù teje wo." ²⁹ No wvù yuwεε nonen, mum cufe lo ye we keegen eyen wvù le. ³⁰ E to nu ε Jisos baa ley wase ntεw e ke. Wvù to bεε ke fò fò Maata to genεε yen wvù le. ³¹ E Bojuu bó to nu bó bo Maalia camte shen dioo yen no wvù cufe ye ε buy yew, ε bó mum no bii wvù le kpwaake le wvù gene fò jem keegen ebele fò.

³² E Maalia ke gen fεse fò Jisos to nu, yen wvù le, mum gbwe bikaa biew e gay le, "Tata, ε wo se bee enu fen, tu ke waa bwεem se nu ε kpwe ke." ³³ E Jisos ke dioo yen no wvù beele, ε Bojuu bó to biε wvù le beele ten, ε fiεε fidvu shiw fitele fiew baay, ε ye befe wvù. ³⁴ E wvù ne bife le, "Ben dwey wvù fεε?" E bó gay ε wvù le, "Tata, to eyen." ³⁵ E

10:36 1:34 10:38 10:25 10:39 7:30; 8:20 10:40 1:28 10:41 1:29-34; 3:27-28 10:42 2:23 11:1
 12:1-3; Luk 10:38-39 11:3 11:36 11:4 9:3; 17:1 11:8 8:59; 10:31 11:9 8:12; 12:35-36 11:11 Mat 9:24
 11:16 Mak 14:31; Lum 6:8 11:21 11:32 11:24 5:29; 6:40, 54; Dan 12:2 11:25 5:21, 24; 8:51 11:27 1:34;
 4:25 11:32 11:21 11:35 Luk 19:41

Jisos bee kpwe. ³⁶ E Bojuu yen nonen gay le, "Ben etaa eyen no wvú se koonke wvú." ³⁷ Geenen e bomew kaa gay le, "Ke é se nulo é wvú wvú to yen'yee ejise kenfefe, etaj wee wvun fo wvú ekpwe le?"

³⁸ E fitele fiew bvuu shiw baay. E wvú ne gen fese fò jem. Jem yin to nu tfum e bó e ban diuw wvudvu bô kebwee ke te le. ³⁹ E Jisos gay le, "Ben ecake te die." E Maata wvú jeme wee kpwe gay é Jisos le, "Tata, keseen nu e wvú samte wase. E nu wase e diuw ena no wvú se kpwee." ⁴⁰ E Jisos bife é wvú le, "Me mbe e ngay ke é wo le é wo nu e lese fitele yí yem e, é wo ke eyen bvukuke bvú é nu bvú Nyo' le?" ⁴¹ Nonen, e bó mum cake te didvu. E Jisos cake ejise we gay le, "Icem, me nyaa keyoone é wo no wo nu e yuw bunle yem. ⁴² Me nke naa le wo ké no yuuke ke bunle yem sekeci. Geenen, me njemyi fin e è nu nje bonyii ban bô leemene fen, wvu le è nulo é bó ebee le é tum wo me." ⁴³ No wvú jeme nonen, fun bô diew yí temyile, "Laasalus, buye!" ⁴⁴ E wee wvú to kpwee wase we mum buy, e can ye bô bikaa nu e bó e njim bô njaw ndvú, e njim ten bvushiw bwew bô njaw ndvú. E Jisos gay é bó le, "Ben efay wvú, ecine é wvú egene."

E bikuu bi wonj e jo nsey keeyu Jisos
(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ E Bojuu nteen bô to toe é Maalia le dioo yen fíe fi Jisos ge, mum lese fitele yí ye le. ⁴⁶ Geenen, e bomew kaa gen fibole yen e è nu Bofalasii le, see é bó fíe fi Jisos ge. ⁴⁷ E bocee ncese bo baay baay bô Bofalasii mum kum bikuu bi wonj e jeme le, "Beene nu ege nee? Wee wvun gee mwéem nteen mvú dunji bvukuke bvú Nyo' le. ⁴⁸ E beene cine lo wvú e no gene dvú fwe, tu bonyii bocii nu ke eghan elese fitele yí ye le, é bonyii bo Lum ke ene eto ebvuw bvudvu bvú yuule bvusee beene bô ketum kesee beene." *

⁴⁹ Geenen, e wee mvu bó le wvú diee to nu Kayfas, wvú to nu ekole ke bocee ncese le kelum kekíe le ne gay fiew é bó le, "Ke ben kee naa lo fíe ke. ⁵⁰ Ke ben kee le fi jee fò ben e le wee mwaanj ekpwe fò bonyii le bocii efey fo ketum keci ela lo le?" ⁵¹ Ke Kayfas to jemyi fíe fin bô bvufee bvú è nu bwew ke. Wvú diewe ekole ke bocee ncese le kelum kekíe le to jemyi nen teete e è nu ntum Nyo' le Jisos to kenke keekpwe fò ketum ke Bojuu le. ⁵² E é yaa may ke fò ketum kedvu le may ke, wvú to kenke keekpwe keebaance boom bó è nu bo Nyo' le bocii bô nu bitum bimew e, é bó

enú yí fíe le fimwaan. ⁵³ E kew ebvubwe le, e bikuu bi wonj e mum kew no joo nsey no bó nu ke eghan se yu Jisos.

⁵⁴ Nonen, e Jisos fanje yaa ebvuu eghane ya le entelej jo Bojuu ke. E wvú ne fiew jó gen ketum kemew ké nu mbew wonj monshéem e e bó boom bew bo ngoo le no cee jó ke-laante kemew e e bó tenje le Efelem.

⁵⁵ E Nkaw Bojuu wvu Danefey ke no too wase nceence, e bonyii no nen'yi biba le bene Jelusalem e diuu din se keetoo keekfum bikuu bibole. ⁵⁶ E bó gen kew no gomte Jisos biwci ebononon no bó to leemene fò yew ncese le gayte le, "Ben kpwaake le la? Ke wvú nu eto fò nkaw wvun e le?" ⁵⁷ E to nu e bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii e nya wase nci le é wee nu dvú wvú kee fò Jisos nu, é wvú ge e bó kiee, wvu le è nulo é bó ekoo wvú.

12

E Maalia yefe Jisos Betani
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ E è ke no shæte wase e diuw esooacan é emum enu kefew ke Nkaw Danefey e, e Jisos ne gen ntew wvú Betani le jò Laasalus wvú Jisos to bvusee yí kpwe le to nu. ² No wvú gen jó, e bó fe mwéem mvudien keetew wvú dvú. E Maata no nu wee gawe e Laasalus nu wee mvu ngoo bonyii bô to shiilee no diekene bô bo Jisos e. ³ E Maalia ke num ne jo fikaa fi nfíey mvu wvú shfuunkene le, yefe bikaa bi Jisos e dvú, sho bô yvuw ye ekole. Nfíey wvun to lumte naa baay, e bó kene bô naad ewvunewvun. No wvú yefe nonen, e yew yidvu ne no shfuunkene lo ente yicii.

⁴ E Judas Iskaliot wvú to nu wee ngoo boom bo Jisos e, (wvú to ghanee egese wvú) kaa ne gay le, ⁵ "E be ge la fo bó egese lo nfíey wvun bodanali gee te, enya bigew bidvu é bonyii bô fuute?" ⁶ Ke Judas to jemyi nen le wen kenke shíee fò bonyii bô fuute le ke. Wvú to nu cooj e é to nu wvú wee wvubo ekele, e wvú to ké no leese kebo jó fici ekole kew dvú. ⁷ E Jisos gay le, "Cine wvú le. Wvú be geke nfíey wvun nen keeseyee e è nu ndwey wem dvú. ⁸ Bonyii bô fuute nu ke enu ke ben e bó sekeci. geenen ke me nu nke enu beene sekeci ke."

⁹ E kebombom ke Bojuu le ke yuw le Jisos nu jó, e bó mum to jó. Ke bó to to ke e è nu nje Jisos maanj ke. Bó to to ten keeyen Laasalus wvú Jisos to bvusee yí kpwe le. ¹⁰ Nonen, e bocee ncese bo baay baay no kaake le bó nu eyu ten Laasalus, ¹¹ njefo é to nu nje wvú

11:37 9:6 11:38 20:1; Mat 27:60 11:42 12:30 11:44 20:6-7 11:45 2:23 11:47 2:11; Mat 26:3-5; Lem 4:16 * 11:48 Bó to fane nonen njefo é Bojuu to benje lo le Jisos nu Mboyse, é bó ke emum ene ekew diuw bô bonyii bo Lum bô to saake bó wvu le wvú ebvusee bó can bonyii bo Lum bodvu le. 11:49 18:14 11:52 10:16 11:53 5:18

11:54 5:13; 7:1 11:55 2:13; Ktj 19:11-20; 2Klo 30:17-18 11:56 7:11 12:1 11:1-2 12:2 Luk 10:40 12:3 Luk 7:37-38 12:4 6:71; 13:2, 27; 18:2; Mat 10:4 12:5 Yesa 58:7; Mat 19:21; Jem 2:15-16 12:7 19:40 12:8 Dito 15:11 12:9 11:43-44 12:11 11:45

wvù Bojuu nteen to cin'yi bó le leese wase fitele e è nu yí Jisos e.

E Jisos ley Jelusalem diewe Nfon e
(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40*)

¹² E ekfun buy yuu, e kebombom ke bonyii le kè to toe fò nkaw e yuw le Jisos nu è je too Jelusalem. ¹³ E bó mum jo bidaayee buy keegen efiisen wvù è je. E bó gen no wvuuyi gayte le, “Eeeee, mbense enù fò Nyo' le leee! Nyo' nu e laj kemonen yí wee wvù too è diee di Tata le leee! E nu wvù Nfon wvu Islael leee!” ¹⁴ E Jisos gom waa kembeyey, ben. E fi mum no nu no bó to sanee le,

¹⁵ “Bonyii bo Sayon, fo ben efanè ke.

Ben etaa eyen, Nfon wene too lo, e wvù e ben yí waa kembeyey e.”

¹⁶ Ke boom bo Jisos e bo ngoo le to nu e kiee fi ee fi ee fin dunji fonkew ke. E Jisos ke dioo ley wase bvukuke bwew e, e bó mum kume le bó to sañ fi ee fin e è nu ekume wvù, e fi e kooy wase bó wvù ke no bó to sanee. ¹⁷ Kebombom kè to nu bó bo Jisos diuu di wvù to tenee Laasalus è jem bvuse yí kpwe le to nu e gen bó nsee no bó to yenee. ¹⁸ E shiee wvù kebombom kedvu to buyee keegen efiisen wvù è je to nu nje bó to nu e yuw le wvù to nu e ge fi ee fin fi dunji bvukuke bu Nyo' le. ¹⁹ E Bofalasi yen nen mum no jemyi ebonon le, “Ke ben nu e yen? Ke fi ee nu dvú fi è nulo è ben ebvuu ege ke. Wøj tfuu nu e shfum wase e bi wvù le.”

E Boglek bomew no shieele keeyen Jisos e

²⁰ Bonyii bomew to nu ngoo bonyii bó to benee Jelusalem keebunle Nyo' kefew ke nkaw e kin e è nu Boglek. ²¹ E Boglek ban gen yen Filew wvù to nen'ye è kelaante kè Besayda le è keba kè Galilee le, gay è wvù le, “Ngaywee, bese shieele keeyen Jisos e.”

²² E Filew mum gen be Andulu dvú, e bó wvù mum gen see è Jisos. ²³ E Jisos tfuse è bó le, “Kefew nu e kocen wase kè wee wvù diee nu Waawee nu ekeñke diee di kuuke. ²⁴ E me ensee è ben keceey keceey le, è ngow fi ee baa egbwe yí nshè le ekpwe, è yí emey ke enu yí emben. Geenen è yí kpwe lo, è yí ke eyum mvuntam nteen. ²⁵ Wee wvù koonke nshii we baay nu ke elase nshii wvudvu, e wee wvù bane nshii we yí wøj wvun e nu e wvù geele lo keeke ekeñke nshii wvù mey lo. ²⁶ E wee lemte me le, tu wvù keñke keebii me le, e naa fee fò me, è wee wem lemme enù ten fò. E wee lemte me le, tu Icem nu ke ebuw wvù.”

E Jisos jeme ekume kpwe ye

²⁷ E Jisos ne gay le, “Keseen nu e fitele buuke lo me. E nulo è me enjay le la? Le Icem ebvuse me ente jo kefew ke ngew e kin e? 'Aay, è nu nje kefew kedvu kin wvù me nto ntoe. ²⁸ Icem, gee è diee diuu ekuuke.” No wvù jeme nonen, e diew shii fowe le, “Me nu e nge wase dí e no kuuke, e me mbee nke embvuu enge.”

²⁹ E kebombom kè to leeme fò dioo yuw diew yidvu, gay fibole le, “E baykene jan.” E bomew gay le, “E jemyi nceendaa Nyo' è wvù.” ³⁰ E Jisos tfuse le, “Diaw yin to nje yene. Ke yí to nje yem ke. ³¹ Keseen nu wase kefew kè bó nu esaw wøj wvun. Keseen nu e bó nu eshaw nfon wvù saake wøj wvun. ³² Geenen e fiem nu e seke bó e ke e njeysse me fowe, è me engufe bonyii bocii è bó eto yí yem e.” ³³ Jisos to jemyi nonen dunji e è nu kfuu kpwe yí wvù nu ke ekpwe. ³⁴ E kebombom ke bonyii le tfuse è wvù le, “Bese yuuke è Nwa' bonci le fe Mboysse wvù Nyo' to kawee nu ke efele. Wo e ghan nee e se no duu le bó keñke keeke njeysse wee wvù diee nu Waawee fowe? Wee wvù diee nu Waawee wvudvu nu wvù la?” ³⁵ E Jisos gay è bó le, “N'yu nu enu ben e bó ke yí kefew e caan. Ben emum elenè no ben keñke n'yu ben e bó, fo kejiwe ke ne eban ben. Ke wee wvù lene è ejiwe le kè no kee fò wvù gene ke. ³⁶ No ben keñke n'yu ben e bó, ben ebee n'yu wvun e, wvù le ben emum enu boom bo n'yu le.”

Diaw Jisos nu ke esaw wee wvù nu e fan keefiis diaw yidvu

No Jisos jemye mwem mvun nen, mum ne gen nyiim. ³⁷ Naa no wvù to nu e cim ge mwem nteen mvù dunji bvukuke bwew e bó yen, bó to baa lese fitele yí ye le ke. ³⁸ E fi to nu nonen wvù le fi ekocen no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemye le, “Tata, è nu yee dvú wvù nu e bee fi ee fi bese jemyi le?”

E è nu è baa wvù Tata nu e dunje mvungay mvu kebo kew e?”

³⁹ Nonen ke è to nulo è bó elese fitele yí ye le ke, njefo Yesaya to nu e bvuu jeme bvdvuu bvumew e le,

⁴⁰ “Wvù nu e ban ejise ebo, e ge mvuntelem mvubole e no lee, wvù le fò bó eyenè mwem e bó ejise ebo, ekeke mwem è mvuntelem mvubole, ekase eto jim è me enfè bó.”

⁴¹ Yesaya to jemyi mwem mvun njefo wvù to nu e yen wase bvukuke bu Jisos e,

12:13 Mben 118:26; Mat 27:42; Jon 1:49	12:15 Saka 9:9	12:16 2:22; 17:1	12:17 11:42-45	12:19 11:48
12:21 1:44; Luk 19:3; 23:8	12:23 2:4; 12:16	12:24 Mat 10:39; 16:24-25; 1Kor 15:36	12:26 14:3; 17:24	12:27 12:23; Mat 26:38
12:28 17:1; Mat 3:17; 17:5	12:31 5:22; 14:30; 16:11	12:32 3:14	12:33 18:32	12:34 Mben 89:36-37; 110:4; Esek 37:25; Jon 12:23; 3:14
12:35 7:33; 8:12	12:36 5:13	12:37 16:9	12:38 Yesa 53:1;	Lum 10:16
12:40 Yesa 6:10	12:41 Yesa 6:1-3	12:42 2:23; 9:22		

mum no jemiyi ekume wvú. ⁴² Naa no bonyii to baa cim nu keelese fitele yí Jisos e, nu e bonyii nteen bô to nu naa bikuu bi wonj e to lese fitele yí ye le, geenen fanj yaa nu keejeme bô dew yibo ke, njefo bó to fane Bofalasií le fo bó ke ekuj bó yew bunle le. ⁴³ E bó to fane nonen njefo bó to koonjke keekenjke mbense e è nu wvù nen'yi fô bonyii le efey keekenjke e è nu wvù nen'yi fô Nyo' le.

⁴⁴ E Jisos ne funj foweewe gay le, "Wee wvù nu e lese fitele yí yem e, nu e wvù yaa lese e è nu yí yem e ke. Wvù lese e è nu yí wee wvù tum me le. ⁴⁵ E wee yen me le, tu wvù yen e è nu wee wvù tum me le. ⁴⁶ Me nu e nto é wonj jan diewe n'yuule le wvu le naa yee wvù nu e lese fitele yí yem e wvù saa ebvuu emey enu é sjiwé le ke. ⁴⁷ E wee yuw diew yem, e fanj yaa ege, me nsaa enlese wvù ngew e ke, njefo ke me nto nto keenlese bonyii bo yí wonj wvun e ngew e ke. Me nto nto keemboyse lo bó. ⁴⁸ Wee wvù nu e ma me e fanj keefiisen diew yem kenjke fi e fi nu ke esaw wvù. Diéw yí me nu e njeme é wvù nu fi e fi nu ke elese wvù ngew e diuu di fokemese. ⁴⁹ Fi nu nonen njefo ke me njemyi e è nu é mvungay mwem e ke. Icem wvù tum me nu wvù wvù gay le me enjemyi, e è nya wvù fi e fi me enjemyi, e see no me enjemyi. ⁵⁰ E me njee le fi e fi wvù gay le me enjemyi nu fi nya nshii wvù mey lo. Nonen fi e fi me njemyi nu fi Icem nu e gay le me enjemyi."

13

E Jisos cuke bikaa bi boom bew bo ngoo le

¹ E é ke no nu wase bvù ekfun nu ebuy eyuu é emum enu Nkaw Danjefey, e Jisos kie e le kefew kè wen nu ecine wonj wvun e, ekase egen fô Icee wen e nu e kocen wase. No wvù to koonjke bonyii bó è to nu bew yí wonj wvun e, e wvù konj bó gen mese. ² E bó ke no diekene fokiegúu, e dèwle e lese wase njkpawace é fitele fi Judas wvù waa Semon Iskaliot e le wvù egese Jisos. ³ No Jisos to kee wase le Icee wen nu e nya wase mwem mvunciim can wen e, bó le wen to ne fô Nyo' le e wen kaase tuu jim fô Nyo' le, ⁴ e wvù mum ne é we jo mwem mvudien, baaye bikum biew, jo ndvu yí bó shole ye dvú, senj yí mvuntem e, ⁵ mum tfuw joo é njkaa le, kew no cuke bikaa bi boom bew bo ngoo le dvú, shole bó ndvu yí wvù to senj yí mvuntem e ye. ⁶ E wvù ke cuke to buy fô Semon Bitale, e wvù bife é wvù le, "Tata, è nu ecuke wo bikaa biem e?"

⁷ E Jisos tfuse é wvù le, "Ke fi e fi me ngee nu e wo nulo eki e keseen ke. Wo nu ke eki e e è nu ejim." ⁸ E Bitale gay é Jisos le, "Ke è nulo é wo ke eyuu ecuke bikaa biem ke." E Jisos tfuse é wvù le, "E me mbaa encuke wo, wo saa ekenjke fi e bee wo ke." ⁹ E Semon Bitale gay é Jisos le, "Tata, é è fen nu nonen, tu ke wo nu ecuke ke e è nu bikaa biem maanj ke. Wo nu ecuke ten can yem bó ekole kem fô." ¹⁰ E Jisos gay é wvù le, "Wee wvù nu e cuke wase ye nu e wvù yuule wase ye yicii, e shiee yaa bvuu nu keebvuu ecuke efey bikaa ke. Ben nu e ben yuule wase, geenen ke è yaa nu ben bocii bó yuule ke." ¹¹ Jisos to jemiyi nonen njefo wvù to kee wase wee wvù nu ke egese wvù. E nu fi e fi wvù to gaye le, "Ke ben yuule bocii ke."

¹² E Jisos ke mese cuke bikaa bibole, tfume bikum biew, kase gen tu fô bvudvuu bwew e, mum bife é bó le, "Ben nu e kie fi e fi me nje fô ben e fin e?" ¹³ Ben tenje me le Wee N'yeeyi bvuu tenje le Tata, e ben tenje e è nu lenj nonen njefo è nu fi e fi me nu. ¹⁴ E me wvù nu Tata wene bvuu nu Wee wene N'yeeyi nu e cuke bikaa binen, tu ben ten kenjke keecukè bikaa bi wee noo wee le. ¹⁵ Me nje nonen ndunji lo é ben le ben egeè ten no me nje fô ben e. ¹⁶ E me ensee é ben keceey keceey le ke waa lemme ké no kuuke fele cee ekole we ke, e ke wee wvù bó tum lo ké no kuuke ten fele wee wvù tum wvù le. ¹⁷ E ben kee mwem mvun, e no gee mvù, é njon wvu baay enu wene. ¹⁸ Ke me njemyi e è nu ekume ben bocii ke. Me njee bonyii bó me nu e ncaw. Geen, e fi nu le fi e fi nu é Njwa' Nyo' le kenjke keeke eto ekocen no bó to sanje le, "Wee wvù diee mwem mvudien mwem nu e ne e no bii bikaa biem e." ¹⁹ Me nsenje fi e fi é ben keseen é fi se keeke ekooyi, wvu le fi ke dioo e kooy, é ben emum ebee le è nu naa me wvudvu. ²⁰ E me ensee é ben keceey keceey le wee wvù nu e fi e fi nnaa wee wvù la wvù è tum me, nu e wvù fi e fi e è nu me. E wee wvù fi e fi e me fi e fi e è nu wee wvù tum me."

E Jisos dunje wee wvù nu egese wvù

²¹ No Jisos jeme mwem mvun nen, e fitele ne no buuke wvù. E wvù ne jeme lo teyete gay le, "E me ensee é ben keceey keceey le wee mvu ben e nu egese me." ²² E boom bew bo ngoo le ne no taayine ye maa laa wvù jemiyi e è nu wee wvù la le. ²³ Wee mvu ngoo boom bo Jisos e wvù Jisos to koonjke to yeeme diekene naa mbew ye le. * ²⁴ E Semon Bitale kpawase wvù gay le wvù ebife é Jisos le laa

12:43 7:18 12:44 5:24 12:45 14:9; 5:18 12:46 12:35-36 12:47 3:17; 5:22 12:49 7:16-17 12:50 4:34
 13:1 2:4 13:2 12:4; Luk 22:3 13:3 3:35; 8:14 13:4 Luk 12:37 13:10 15:3 13:11 6:64, 70-71 13:12
 Mat 20:24-28; 23:8-12; Luk 22:27; 1Tim 5:10 13:15 1Jon 2:6; Fili 2:5; 1Bi 2:21 13:16 15:20; Mat 10:24 13:17
 Jem 1:25 13:18 Mben 41:9; Jon 17:12 13:19 8:24; 14:29; 16:4 13:20 Mat 10:40 13:23 19:26; 20:2; 21:7, 20

* 13:23 Keeshii ediekene nu e Bojuu to ké nshii fokuse, yeem lo keba kemwaanj se no diekene.

wvú jemyi ε è nu yεε le. ²⁵ Nonen ε wvú yeem gen yí Jisos e bife é wvú le, “Tata, è nu yεε?” ²⁶ É Jisos tfuse é wvú le, “É nu wee wvú me nu enguse bléed encuw é nshew mbase le enya é wvú.” Nonen é wvú mum cuw bléed é nshew mbase le nya é Judas wvú waa Semon Iskaliot. ²⁷ Kε no Judas fi bléed wvudvu nen, ε Satan mum ley yí ye le. É Jisos gay é wvú le, “Yanşen ege fiε fi wo gomte keege.” ²⁸ Wee mvu ngoo bó le to baa kiεε fiεε fi wvú jemyi é wvú nonen kε. ²⁹ Bomew to kpwaake le no Judas to nu wee wvú gεele ekεle nu ε Jisos jemyi é wvú le wvú egen eguy mwεεm mvú bó shieele keedie Nkaw dvú, kenεε le wvú egen enya fiεε é bonyii bó fuute. ³⁰ No Judas fi bléed wvudvu nonen ε die, mum buy lo kaj mwaan gen. Sekekie to nu wase entan.

É Jisos tefe kpwe é boom bew bo ngoo le

³¹ No Judas buyε wase gen nonen, ε Jisos shεε gay le, “Keseen nu ε bó nu ekεw eyene bvukukε bvú wee wvú diee nu Waawee le, emum eyene ten bvukukε bvú è nu bvú Nyo' le yí ye le. ³² É bó yene bvukukε bvú Nyo' le yí ye le, tu Nyo' nu edunçe ten bvukukε bvú Waa we le yí wvú wvú Nyo' le. É wvú nu edunçe lo kaj mwaan. ³³ Boom bem, me nu enu beene kε wase yí kefew e nen caan. Ben nu ke eshεε egom me saa eyen kε. No me nto ngayεε é Bojuu, nu no me ngayte é ben keseen le, ‘Fô me ngene nu ε kε ben nulo eto fô kε.’ ³⁴ Me nyaa nci é ben, ε è nu nci wvu fwε le ben dioo ε shεε no konyen. Ben ekojené kε naa lenlen no me nu ε nkon ben. ³⁵ É ben sheke ε no konyene nonen, é fifin ege é bonyii bocii emum ekiεε le ben nu boom bem bo ngoo le.”

É Jisos gay le Bitā nu ke ema wen

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ É Semon Bitā mum bife é Jisos le, “Tata, wo gene ε è nu fεε?” É Jisos tfuse le, “Fô me ngene nu ε kε è nulo é wo ebi me le keseen kε. Wo nu ke eshεε se bi.” ³⁷ É Bitā kase bife é wvú le, “Tata, kε è nulo é me mbi wo le keseen nje la? Me nu nke enya nshii wem keenkpwe nje yo.” ³⁸ É Jisos Bife é wvú le, “Wo nulo enya nshii wo keekpwe nje me? É me enseε é wo keceεy keceεy le kε nyimshie nu ke eton se wo ε ma wase me bokan botate kε.”

14

Jisos nu Je yi gene fô Nyo' le

¹ É Jisos bvuu jeme é boom bew bo ngoo le le, “Fô ben ecine é mvuntelem mvunen ebuuke kε. Ben elese fitele yí Nyo' le, elese

ten fitele yí yem e. ² Yew dvu Icεm, nu ε bibuw nu dvú nteen. É fi be baa enu nonen, tu me mbaa ngayte le me ngene nseyse bvudvuu é ben kε. ³ É me nu ndioo ε ngεn ε nseyse bvudvuu é ben, enkase ento enjo ben é beene enu, wvu le fô me nje, ε ben enu ten fô. ⁴ É ben kee wase je yí gene fô me ngene.” ⁵ É Toma mum gay é wvú le, “Tata, kε bese kee fô wo gene kε. Bese nu eghan nεε se kiεε je yidvu?” ⁶ É Jisos tfuse le, “É nu me je, ε è nu me keceεy, ε è nu me nshii. Kε wee nulo egen fô Icεm e se wvú ε fey yí yem e kε. ⁷ É ben be kee me, tu ben bee kee ten Icεm. É kεw yí keseen e nu ε ben ε kiεε wase wvú ε bvuu ε yen wvú le.”

⁸ É Filew gay é wvú le, “Tata dunçe Ico é bese, é bese eyen emum effuu.” ⁹ É Jisos tfuse ε wvú le, “Filew, beene nu ε ce wase baay nen se wo kee me le? Wee wvú nu ε yen me le, nu ε wvú ε yen wase Icεm e. Wo nulo eghan nεε le se ebvuu egayte le me endunçe Icεm é ben? ¹⁰ Wo baa bee le me nu yí Icεm e, ε Icεm nu yí yem le? Njeme wvú me njemyi é ben nu ε kε me njemyi yí mvungay mwem e kε. Icεm wvú nu yí yem e nu wvú gee dilemme diew. ¹¹ Ben ebee me le le me nu yí Icεm e, ε Icεm nu yí yem e. É ben baa bee me le nje fiεε fi me ngayte, é ben bee nje dilemme di me ngee le. ¹² É me enseε é ben keceεy keceεy le wee wvú nu ε lese fitele yí yem e nu ke egee ten dilemme di me ngee. É wvú nu ke ege dilemme efey naa di me nu ε nge, njefo me ngene wase fô Icεm e. ¹³ Naa la fi ben ε bife é diee diem e, é me enge fí, wvu le Icee Wan nulo ekenke diee di kuuke nje Wan. ¹⁴ É ben bife naa la é diee diem e, é me enge fí.

É Jisos kaw bonyii bew bó Keyoy ke Yuule

¹⁵ É ben koonke me, é ben egelel bonci bem, ¹⁶ é me nke enleke é Icεm é wvú enya ben bó wvumvu Wee Nfi é wvú enu ben ε bó sekecii. ¹⁷ Wee wvun nu Keyoy ke keceεy e. Kε wvú nu wee wvú è nulo é bonyii bó è nu bo yí won wvun e efians wvú kε, njefo kε bó yene wvú le kεnεε kee wvú kε. Ben nu finen ε ben kee wvú, njefo wvú cee ben ε bó, ε wvú nu ke enu yí yene le.

¹⁸ Kε me nu nke encine ben e é ben enu diewe boom bo bonkfu le kε. Me nu nke enkase ento enu beene. ¹⁹ É shεεte wase caan é bonyii bó è nu bo yí won wvun e saa ebvuu eyen me le kε. Geenen, ben nu ke eyen me le. No me nu nke enu dvú, nu ε ben ten nu ke enu dvú. ²⁰ É nu ke enu ebvubwε é ben ekiεε le me nu yí Icεm e, ε ben nu yí yem e, ε me nu yí yene le. ²¹ Wee wvú kee bonci bem gεεle, nu wvuwe wvú koonke me. É wee wvú koonke me nu ε Icεm nu ke ekoonke wvú. É

13:27 13:2	13:29 12:6	13:31 17:1	13:33 8:14	13:34 15:12, 17; 1Jon 2:7-8; 3:11, 23; 4:11; 2Jon 5-6	13:35
1Jon 3:14	13:36 8:14; 21:19	13:38 18:27	14:1 14:27	14:3 12:26	14:5 20:24
14:6 1bu 10:20	14:7	8:19	14:9 12:45	14:10 3:35	14:11 5:18, 36; 10:37-38
14:13 15:16; 17:1	14:15 14:21, 23; 15:10; 1Jon 5:3; 2Jon 6	14:16 7:39; 14:26; 15:26; 16:7, 13; 20:22; 1Jon 3:24; 4:13; Lem 1:4; 2:4	14:17 1Kol 2:10-16	14:19	16:16; 8:14
14:20 5:18	14:21 14:15				

me nu nke enkoonke ten wvù, enduñce ekole kem é wvù.”²² E Judas wvumvu (é é yaa nu ke we wvù bó tenje le Iskaliot ke) bife é wvù le. “Tata, fi ghan nee le fi wo nu ke eduñce ekole kuw é é nu é bese, é é yaa nu é bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e ke?”²³ E Jisos tfuse é wvù le, “E wee koonke me, é wvù egeelè njeme wem, é Icem ekoonke wvù, é bee Icem ke eto fò wvù le eece bee bó.”²⁴ Ke wee wvù baa koonke me ké no gæle njeme wem ke. Ke njeme wvù ben yuuke nu wem ke. E nu wvu Icem wvù tum me.

²⁵ Mwæem mvun nu é me njemyi é ben mbæe beene. ²⁶ Geenen, Wee Nfi wvù è nu Keyoy ke Yuule wvù Icem nu ke eciinse é diee diem e nu ke eyeyi ben bó mwæem mvunçiim ebvuu ege é ben ekumyi mwæem mvunçiim mvù me nu é njeme wase é ben. ²⁷ Me nu é ngeee nyekeey le wvù enu ben é bó. Me nyaa nyekeey wvù è nu wvuwem é ben. Ke me nyaa nyekeey wvun é ben no bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e ké no nyaa ke. Fo ben ecine é mvuntelem mvunen ebuuke kenæe kenke jan ke. ²⁸ Ben nu é yuw wase no me ngayte le me ngeene wa lo, é me nu nke enkase ento enu beene. E ben be koonke me, tu ben bee elanjane lo, njefo me ngeene é è nu fò Icem e, no Icem kuuke fele me. ²⁹ Keseen nu é me é njeme wase fiæ fin é ben é fi se keeke ekoo, wvu le fi ke dioo é kooy, é ben emum ebee me le. ³⁰ Ke me mbæe embvuu enshe enjemyi beene baay ke, njefo nfon wvù saake woñ wvun too wase. Ke é nu le wvù kenke mvungay é me é we ke. ³¹ Geenen, me ngeee é è nu no Icem nu é gay le me engeè wvu le bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e nulo ekiee le me nkoonke Icem. Ben eja we é bó ene.”

15

Jisos nu kete é bonyii bew nu tiæw yidvu

¹ “E nu me twenj kete ke mvuntam e ke ceey ceey, é Icem nu wee wvù seysee twenj wvudvu. ² Tiæw yem yicii yí baa yumte mvuntam, nu é wvù ke faashæ bvuse, é yí yumte mvuntam nu é wvù ke seyse kpwece wvu le yí eyuule emum eyumte mvuntam nteen. ³ Njeme wvù me njeme wase é ben nu é ge wase ben é no yuule. ⁴ Ben emey enù yí yem e, é me enu ten yí yene le. Ke tiæw nulo eyum mvuntam eyinyin se yí nu yí kete le ke. E nu ke lenjen no ke è nulo é ben ege fiæ se ben nu yí yem e ke. ⁵ E nu me twenj kete ke mvuntam e, é ben nu tiæw yidvu. Wee wvù nu yí yem e é me nu ten yí ye le, nu wvuwe

wvù nu diæwe tiæw yí nulo eyumte mvuntam nteen e, njefo é me mbaa enu, wee saa ege fiæ ke. ⁶ Wee wvù nu se wvù é mey é no nu yí yem e nu diæwe tiæw yí bó efaase elanj lo, é yí eyumten e. Kfuu yiyæ tiæw nu é bó nu ke ebaance elanj é nguy e é yí efie lo. ⁷ E ben mey é no nu yí yem e é diæw yem nu yí yene le, ben é bife naa la fi ben shieele, é bó ege fi fò ben e. ⁸ E ben nu diæwe tiæw yí yumte mvuntam nteen e, é fiin enyaa diee di kuuke é Icem, emum eduñci le ben nu bonyii bem bo ngeoo le.

⁹ No Icem koonke me nu ke lenjen no me nkoonke ben. Ben emum emey enù ente jo kenkonen kem. ¹⁰ E ben gæle bonci bem, é ben emey enu ente jo kenkonen kem, ke no me nu é ngeee bonci bo Icem e é mey é no nu ente jo kenkonen kew. ¹¹ Mwæem mvun nu é me njemyi é ben wvu le njoñ wem nulo enu fò ben e, é ben emum ekenke njoñ wvù nu é yinjen. ¹² Nci wem nu wvun wvù nu le ben ekonjen ké no me nkoonke ben. ¹³ Ke kenkonen kemew bvuu nu dvù ké kuuke fele ké le wee enya nshii we ekpwe nje nsáa ye ke. ¹⁴ E ben gee fiæ fi me ngayte le ben egeè, tu ben nu nsáa yem. ¹⁵ Ke me mbvuu nteje ben le boom bo lemme le ke, njefo ke waa lemme ké no kee fiæ ficii fi ceæ ekole we gee ke. Me nteje wase ben le nsáa yem njefo fiæ ficii fi me n'yuw é Icem nu é me é nge wase ben é kiee. ¹⁶ Ke è to caw ben me ke. E to caw me ben, mbaa ngeee le ben egen enu diæwe tiæw yí yumte mvuntam e, mvuntam é è nu mvù nu ke emey nu dvù le. E ben gee nonen, naa la fi ben é bife é Icem é diee diem e é wvù enya é ben. ¹⁷ Nci wvù me nyaa é ben nu ke wvun wvù le, ben ekonjenè.

E Jisos gay le woñ wvun nu ke ebane bonyii bowene

¹⁸ E bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e bane ben, é ben no kee le bó to yaw kw no bane é è nu me e se no bane ben. ¹⁹ E ben be nu bonyii bo yí woñ wvun e, tu bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e be koonke ben diæwe bonyii bobole. Geenen, ke ben baa nu bonyii bo yí woñ wvun e ke. Me nu é ncaw wase ben é mbvuse ente jo bonyii bo yí woñ wvun e. E nee fiæ fi bonyii bó è nu bo yí woñ wvun e bane ben. ²⁰ Ben ekume njeme wvù me nto njemye é ben le ke waa lemme ké no kuuke fele ceæ ekole we ke. E bó bone bikaa é me ejim, tu bó nu ke ebon ten é ben ejim. E è be nu le bó yuuke njeme wem e, tu bó nu ke eyuw ten wene le. ²¹ Fin nu fiæ fi bó nu ke ege bó ben nje me, njefo ke bó yaa kee wvù

14:23 Mwm 3:20 14:24 7:16 14:26 14:16 14:27 16:33; 20:19, 21 14:28 8:14 14:29 13:19 14:30 12:31 14:31 15:10; Mat 26:46 15:1 Os 10:1; Yesa 5:1-7; Yeli 2:21; Mben 80:8-16 15:2 Mat 3:10 15:3 13:10
 15:4 6:56; 15:7, 10, 16; Lum 11:17-18; 2Kol 3:5; 4:7; 1Jon 2:6, 28; 3:6, 24 15:6 Mat 7:19 15:7 15:16 15:8 14:13; 17:1 15:9 13:1; 5:18 15:10 14:15 15:11 16:22, 24; 17:13; 1Jon 1:4 15:12 13:34; 1Jon 4:11 15:13 10:11
 15:16 14:13; 15:7; 16:23-24; Mat 18:19; 1Jon 3:22; 5:14-15; Jon 6:70; 13:18 15:17 13:34 15:18 7:7 15:20 13:16
 15:21 16:3 15:22 9:41

wvù to tumεε me κε. ²² Ε è be baa nu le me nu ε nto ε njeme ε bó, tu bó be baa eκεηκε jay κε. Geenεn, keseen nu ε κε bó κεηκε fιεε keetanje diuw dvù yí bibefε bibole κε. ²³ Wee wvù bane me nu ε wvù bane Icεm ten. ²⁴ Ε è be baa nu le me nu ε nge kfuu dilemme di wee ke baa yuu ge wase entelεη jo bó, tu bó be baa eκεηκε jay κε. Geenεn bó nu ε yen, ε no bane κε me noo Icεm. ²⁵ Fifin nu nonεn keege é diεw eto ekocεn no bó to saηεε é N'wa' bonci bobole le, 'Bó ban me εcici.'

²⁶ Geenεn, Wee Nfi wvù me nu ηκε enci-inse nu ke eto ε wvù nε fò Icεm e. Wee Nfi wvun nu wvù è nu naa Keyoy ke keceεy e kè nen'yi fò Icεm e. Seke wvù ε to, wvù nu ke eben jim nsaw wεm. ²⁷ Ben ten nu ke eben jim nsaw wεm, njefo ben nu ε no nu beene ε κεw fonκεw."

16

¹ "Me njemyi mwεεm mvun mvunciim é ben wvu le fò ben ke egbwe yí mbee wene le κε. ² Bó nu ke ekuj ben yéw bunle le. Yí keceεy e, kefew too lo kè wee nu ke edioo yuu wee mvu ben e, eyuu kpwaake le wen gee ε è nu lemme di jee fò Nyo'. ³ Ε bó nu ke egee nonεn, njefo κε bó baa kiεε wase Icεm κεnεε me κε. ⁴ Me njemyi mwεεm mvun mvunciim é ben nen wvu le seke kefew kedvu ε kocεn, é ben ekume le me nto nu ε njeme wase é ben ekume mvù.

Lemme di Keyoy ke Yuule nu ke eto egee

Me nto mbaa njeme mwεεm mvun é ben fonκεw κε, njefo me nto ηké no nu κε beene. ⁵ Keseen nu ε me ntuu wase jim fò wvù wvù to tumεε me le. Geenεn, wee mvu ben e baa cim bife é me le laa me ηgene fεε le. ⁶ Ben nu yii yii njefo me nu ε njeme wase mwεεm mvun é ben. ⁷ Naa no fí cim nu nonεn, é me ensee é ben keceεy le, é nu lo fιεε fi jee fò ben e le me ηgen. Ε me nu se me ε ηgen, Wee Nfi wε saa eto fò ben e κε. Geenεn, é me ηgen lo, emum enciinse wvù fò ben e. ⁸ Ε wvù nu ke edioo ε to, etooshe bonyii bò è nu bo yí woj wvun e, ege é bó eyen kebefε kebole, ege é bó eyen fιεε fi è nu nce wvu teyete, ege ten é bó eyen fi è nu nsaw Nyo'. ⁹ Wvù nu ke ege é bó eyen kebefε kebole no bó baa lese fitele yí yem e κε, ¹⁰ ege é bó eyen fιεε fi è nu nce wvu teyete no me ηgene wase fò Icεm e, ε ben yaa beε ke ebvuu eyen me le κε. ¹¹ Ε wvù nu ke ege é bó eyen fιεε fi è nu nsaw Nyo' njefo nfon wvù saake woj wvun nu ε nsaw ε koo wase wvù.

¹² Me mbεε ηκεηκε naa mwεεm nteen keenjeme é ben, geenεn κε è nulo é mvù eley bitem binεn e keseen ntay κε. ¹³ Seke wvù wvù Keyoy ke keceεy e ε to, efi ben é ben ekiεε keceεy kecii. Ke wvù yaa nu ke ejemyi é è nu yí mvunjay mwew e κε. Fιεε ficii fi wvù nu ε yuw nu fí fi wvù nu ke ejemyi, mum seje é ben mwεεm mvù nu ke eto. ¹⁴ Wvù nu ke edunεε bvukuke bwem, no wvù nu ke ejoo ε è nu fιεε fi è nu fiem seje é ben. ¹⁵ Fιεε fi Icεm e ficii nu fiem. Ε nεε fιεε fi me ηgayte le wvù nu ke ejoo ε è nu fιεε fi è nu fiem seje é ben.

Yii boom bo ηgoo le bo Jisos e nu ke etu nlanjaj

¹⁶ Ε shεete wase caan ben saa ebvuu eyen me le κε, dioo ε moocε caan é ben ebvuu ekase eyen me le." ¹⁷ No Jisos jeme nonεn, ε boom bew bo ηgoo le bomew ghay εbonebon le, "Ε se nu la fi wvù gayte é beene le, é shεete wase caan beene saa ebvuu eyen wen e κε, ke dioo ε moocε caan ebvuu ekase eyen wen e, bó le wen gene fò Icee wen e? ¹⁸ Fιεε fi wvù se duu le é shεete wase caan se nu naa le la? Ke beene baa kiεε fιεε fi wvù jemyi nonεn κε."

¹⁹ Ε Jisos dioo kiεε le bó gomte keebife é wen fιεε fi wen jeme, mum bife le, "Ben ghayte εbenεben ekume fιεε fi me ηgayte le, 'Ε shεete wase caan ben saa ebvuu eyen me le κε, ke dioo ε moocε caan é ben ebvuu ekase eyen me le' le? ²⁰ Ε me ensee é ben keceεy keceεy le, ben nu ke ebeele kpwe, fuunke ε bonyii bò è nu bo yí woj wvun nlanjaj lo fibole. Ben nu ke enu yí yii le, geenεn ε yii yene yin nu ke enε etu nlanjaj. ²¹ Kpwoon ké dioo nu yí lume le, no yuuke nsase, njefo kefew kew keeboo nu ε kocεn wase. Ε wvù ké dioo ε boo wase wan, wvù saa ebvuu ekumyi nsase wvudvu κε, njefo wvù yuuke wase ε è nu njon le wee wvu wum nu ε to yí woj e. ²² Ε nu κε no fi nu fò ben e keseen. Ben nu yii yii, geenεn ε me nu ηκε endioo ε ηkase ε n'yen ben e, é ben eκεηκε wase ε è nu nlanjaj fò mvuntelem mvunεn e, ε wvuwe nlanjaj nu ke enu wvù wee yaa nulo ke efi é ben κε. ²³ Ε nu ke enu kefew kekiε le, ben saa ebvuu ebife fιεε é me κε. Ε me ensee é ben keceεy keceεy le, é ben bife naa la é Icεm, é wvù enya fιεε fidvu é ben é diee diem e. ²⁴ Ε κεw lo ε to ε buy keseen e, nu ε ben ke baa bife wase fιεε é Icεm é diee diem e κε. Ben ebife, é ben eκεηκε, wvu le nlanjaj wene eyinεn.

²⁵ Me njemyi njeme wvun ε è nu κε é bongan e, geenεn kefew too lo kè me n'yaa

15:23 Luk 10:16; Jon 5:23; 1Jon 2:23 15:24 5:36 15:25 Mben 69:4; 35:19 15:26 1:15; 5:36; 14:16; 1Jon 5:6-9
 15:27 1:14; Lem 1:8; 1Jon 1:2; 4:14 16:2 9:22 16:3 15:21 16:4 13:19 16:5 8:14 16:6 16:22 16:7
 14:16 16:8 Lem 24:25 16:9 2:23; 5:38; 6:36, 64; 7:5; 10:26; 12:37 16:11 12:31 16:13 14:16; 15:26; Lem
 16:6-10; 1Jon 2:27 16:14 17:1 16:15 17:10 16:16 14:19 16:22 15:11 16:23 15:16 16:25 Mat 13:34

mbɛɛ nʒke embvuu enjeme ê ben ê bonʒan e ke. Me nu nʒke enjemi wase ê ben ε è nu endan ekumɛ Icɛm. ²⁶ E nu ke enu kefew kekke le, ε ben biite fiɛɛ ê Icɛm ê diee diem e. Ke me nʒayte ê ben le me nu nʒke enleke fiɛɛ ê Icɛm ben e ke. ²⁷ Icɛm kebee koonʒke ben, nʒefo ben nu ε koŋ me ε bvuu ε bee le me nɛ fô wvú wvú Icɛm e. ²⁸ Me nto nɛ fô Icɛm e nto yí woŋ wvun e, ε no nɛn'yi wase yí woŋ wvun e ntuu jim fô Icɛm e.”

²⁹ No Jisós jeme nonɛn e boom bew bo nʒoo le bense lo gay le, “Anghaa! Wo jemi naa keseen teytey e ê yaa bvuu nu ê bonʒan e ke! ³⁰ Keseen nu ε bese e yɛn wase lo kee mwɛɛm mvunciim yaa cɛyɛ le wee ke ebife ke lo fiɛɛ ê wo ke. Fifiñ nu ε ge bese e mum ε bee le wo nɛ fô Nyo' le.” ³¹ E Jisós tfuse ê bó le, “Ben fɛn nu e bee keseen e? ³² Kefew too lo, ε kí ε to naa wase, kè ben nu ke etawse mwaan mwaan é wee egɛnɛ ê wvú yew, cinɛ me le me embenj. Geenen ke me nu me embenj ke, nʒefo Icɛm nu bee wvú. ³³ Me njemi mwɛɛm mvun ê ben wvu le no ben nu yí yɛm e, ben emum ekɛŋkè nyɛkeey. Yí woŋ wvun e nu ε ben keŋke bonʒɛw, geenen ben esakenè. Me nu ε nso wase woŋ wvun.”

17

E Jisós bunle fô bonyii bew e

¹ E Jisós ke jeme njeme wvun mɛse, mum nɛ cake ejise taa we bunle le, “Icɛm, kefew nu ε kocɛn wase. Duŋcɛ bvukuke bvú Waa wo le wvu le Wan ten nulo edunʒɛ bwuw bvukuke. ² Wvú nulo edunʒɛ nʒefo wo nu ε nya mvunʒay ê wvú ê we jo wee wvu wum tfuu le wvú enya nshii wvú mɛy lo ê boba bocii bô wo nu ε nya ê wvú. ³ E nshii wvú mɛy lo wvun nu fin fi le bó ekeè wo wvú ê nu ke wo Nyo' wvu keɛɛy, ebvuu ekee ten me wvú Jisós Klistu wvú wo to tumɛɛ le. ⁴ Me nu ε ndunʒɛ wase bvukuke bwuw yí nshɛ le no me nu ε mɛse lemme di wo to nyae le me enlem e. ⁵ Yí keseen e Icɛm, kase enya me bvukuke mbew yo le bvú me nto nshɛe nʒkɛŋke fwele ε woŋ sɛ ke kɛw e.

⁶ Me nu ε ndunʒɛ wase wo ê bonyii bô wo to baayɛɛ ê woŋ jan nya ê me le. Bonyii ban to nu buw, ε wo mum nya bó ê me. E bó nu ε yuw diɛw yo le. ⁷ Bó nu ε kiɛɛ wase keseen le fiɛɛ ficii fi me nʒkɛŋke nu ε fi nɛ ε è nu fô wo le. ⁸ Me njemi nɛn nʒefo me nu ε nya wase diɛw yí wo to nyae ê me ê bó, bó ε fiisen, ε mum ε kiɛɛ yí keɛɛy e le me nɛ fô wo le, ε bee ten le è to tum wo me. ⁹ Me mbunlee nɛn ε è nu fô boban e. Ke me mbunlee e è nu fô boba bô è nu bo yí woŋ wvun e ke. Me mbunlee ε

è nu fô boban bô wo nu ε nya ê me le, nʒefo è nu bonyii buw. ¹⁰ Bonyii bocii bô me nʒkɛŋke nu bonyii buw, ε bonyii bocii bô wo keŋke nu bem. E nu yí bó le wvú bvukuke bwem yen'yi. ¹¹ Keseen nu ε me n'ya mbɛɛ ê woŋ jan ke. Geenen bó bee ê woŋ jan, ε me nʒkaase wase ntoo fô wo le. Icɛm wvú yuule, gɛɛle bó ê diee diuw di wo nu ε nya ê me le, wvu le bó nulo enú yí wee le mwaan ke naa no bee wo nu yí wee le mwaan.

¹² Seke me nto nu bee bó, me nto nu ε nʒɛɛ bó ê diee diuw di wo nu ε nya ê me le. Me nu ε nɛɛyɛy bó wee mvu bó le baa la, εfey ke wvuwe wvú to nu wase wee wvú nu ke ela le. E fifiñ to nu wvu le fiɛɛ fi bó sarɛɛ ê Nwa' Nyo' le eto ekocɛn. ¹³ Keseen nu ε me nʒkaase wase ntoo fô wo le, ε mwɛɛm mvun nu ε me njemi mbɛɛ yí woŋ wvun e wvu le è nulo é bó ekɛŋke nʒoŋ wvu wɛm ε wvú e yinʒɛn yí bó le. ¹⁴ Me nu ε nya wase diɛw yo can yibole, bonyii bô è nu bo yí woŋ wvun e ε mum ε no bane bó nʒefo ke bó nu bonyii bo yí woŋ wvun e ke, leŋleŋ no ke me nu wee wvu yí woŋ wvun e ke. ¹⁵ Ke me mbunlee nɛn le wo ebvuse lo bó yí woŋ wvun e ke. Me mbunlee ε è nu le wo egemgem bó fo bó eley can wee kebefɛ wɛ le. ¹⁶ Ke bó nu bonyii bo yí woŋ wvun e ke, leŋleŋ no ke me nu wee wvu yí woŋ wvun e ke. ¹⁷ Seyse bó egɛɛ é bó eyuulé ente jo keɛɛy. Diɛw yo nu keɛɛy. ¹⁸ No wo to tumɛɛ me yí woŋ wvun e, nu ke leŋleŋ no me nu ε ntum bó yí woŋ wvun e. ¹⁹ Me ε mum ε nseyse ekole kem ε nʒɛɛ nʒe bó, wvu le è nulo ten é bó eseyse bibole bikuu egɛɛ yí keɛɛy.

²⁰ Ke me mbunlee ke e è nu fô bonyii ban e maan ke. Me mbunlee ten fô bonyii bocii bô nu ke eyuw diɛw yibole elese fitele yí yɛm e. ²¹ Me mbunlee le bó bocii ke enu yí wee le mwaan ke naa no wo wvú Icɛm nu yí yɛm e ε me nu yí yo le. Me mbunlee le bó ten ke enu yí yese bee wo le wvu le bonyii bô è nu bo yí woŋ wvun e ebee le è to tum wo me. ²² Bvukuke bvú wo to buwɛɛ me dvú nu ε me ε nya wase ê bó wvu le bó nulo enú yí wee le mwaan, ke naa no bee wo nu yí wee le mwaan, ²³ ε me nu yí bó le, ε wo nu yí yɛm e. Le bó elooçi nù yí wee le mwaan, nonɛn é bonyii bô è nu bo yí woŋ wvun e emum ekɛɛ le è tum wo me, ε wo koonʒke bó ke naa no wo koonʒke me. ²⁴ Icɛm, me nshieele le boba bô wo nu ε nya ê me ke enu ten bee bó fô me nu, wvu le bó ke eyen bvukuke bvú wo to nyae é me nʒe keŋkonʒen kuw fô me le ε woŋ wvun sɛ ke kɛw e. ²⁵ Eɛy Icɛm wvu teytey, ke bonyii bô è nu bo yí woŋ wvun e kee wo ke, geenen ε me nʒkee wo, ε bonyii bem ban nu ε kiɛɛ le

16:28 8:14 16:32 Saka 13:7; Mat 26:31, 56 16:33 7:7; 14:27; 1Jón 5:4 17:1 2:4; 11:4; 12:16, 23, 41; 13:31-32; 14:13; 15:8; 16:14; 17:10, 22, 24 17:2 3:35; 5:24; Mat 28:18 17:3 1Jón 5:20 17:4 4:34 17:5 1:1-2; 8:58; 17:24 17:6 17:26 17:10 15:8 17:11 6:39; 13:18; 10:30; 17:21-23; Gal 3:28 17:13 15:11 17:14 7:7; 8:23 17:15 Mat 6:13; 2Tes 3:3; 1Jón 5:18 17:18 20:21 17:21 5:18; 17:11 17:24 12:26; 17:5 17:25 1:9-10; 8:55; Mat 11:25-27 17:26 17:6

é tum wo me. ²⁶ Me nu e nge wase bó e kíe wo, e me mbeé nke enjeee ké e bó kee wo, wvu le kenkonen ké wo nu e kon me dvú nulo enu yí bó le, e me ten nu yí bó le.”

18

É bó tum bonyii bo nci le e bó gen koo Jisos
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ É Jisos ke bunle mæse, e bó boom bew bo ngoo le ne fò, gen lente kelonje ké bó terje le Kidlon, buy kewvu keki fò wee ketaan wvumew e, mum ley jó. ² É to nu e Judas wvù to gesee Jisos kee ten bvudvuu bvudvu, njefo Jisos bó boom bew bo ngoo le to ké no gene taashi fò efonefon. ³ Nonen, e Judas mum gen fò bó ngoo bonyii bo nci le noo bonyii bomew bò to ceyte yew ncese. Bonyii ban nu e é to tum bocee ncese bo baay baay noo Bofalasií bó. Bó to gene kenke bin'yeese bó dinguci e bó e tfuw noo mwæem mvu jem e. ⁴ No Jisos to kee wase fiæ fi to nu keeke ekooy bó wvù, e wvù mum bence to fwe, bife é bó le, “Ben gomte e è nu yeæ?” ⁵ É bó tfuse é wvù le, “Jisos wvu Nasalet.” É Jisos gay é bó le, “É nu me wvudvu.” É to nu e Judas wvù to gesee wvù leeme bó bonyii bodvu. ⁶ No Jisos gay é bó le è nu wen wvudvu, e bó kaa tu lo jim jim, gbweken fokuse. ⁷ É wvù bvuu bife é bó le, “Ben gomte e è nu yeæ?” É bó tfuse le, “Jisos wvu Nasalet.” ⁸ É Jisos gay é bó le, “Me nu e nsee wase é ben le è nu me wvudvu. É ben fen gomte e è nu me, é ben cine e bonyii ban no gene.” ⁹ Wvù to gay nonen keege é fi eto ekocen é diew yí wvù to jemyeæ wase é Nyo' le wen to baa lasa wee mwaan fò bó wvù to nyaæ é wen e ke.

¹⁰ Semon Bitá to kenke nyo jem. É wvù mum dvun é nku le, cun kentuntun ke nfwa ekole ke bocee ncese le ke eceey dvú, sum. Diee di nfwa wvudvu le to nu Malkus. ¹¹ É Jisos gay é Bitá le, “Kase etfuse nyo yo é nku le. Ke me nu en'wu fiko fi ngeew e fi Icem nu e nya é me le?”

É bó jo Jisos gen dvú fò Annas e

¹² É ekole ke bonyii bo nci le bó ngoo bonyii bo nci le noo bonyii bò to ceyte yew ncese Bojuu mum ghen Jisos kay wvù bó bokfuu. ¹³ É bó yaw jo wvù gen dvú fò Annas e, njefo Annas to nu icee kpweæ Kayfas wvù to nu ekole ke bocee ncese le kelum kekie le. ¹⁴ Kayfas wvun nu wvù to nyaæ wase ntefe é Bojuu le fi jee le wee mwaan ekpwe fò bonyii le bocii.

É Bitá tun le ke wen kee Jisos ke
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ No bó to gene bó Jisos nonen, Semon Bitá bó waa ngoo Jisos mvu to bii wvù le. No waa ngoo Jisos wvun to nu e ekole ke bocee ncese le kee wvù, e wvù mum bi Jisos e gen ley fò lakfulæ nke ekole ke bocee ncese le. ¹⁶ É Bitá shee no leeme ekfun mbew diuw ketaan e. É waa ngoo Jisos wvudvu wvù ekole ke bocee ncese le to kee, kase buy to jeme bó wan kpwoon wvù to ceyte diuw ketaan, jo Bitá ley bó wvù. ¹⁷ É wan kpwoon wvudvu bife é Bitá le, “Ke wo nu ten wee ngoo wee wvun?” É Bitá tfuse le, “Ke me nu ke.” ¹⁸ É to nu e ekfun læ, e boom bo lemme le bó bonyii bò to ceyte yew ncese e fwæe nguy e no leeme fò yosene. É Bitá mum fey, gen no leeme bó bó yosene ten.

É ekole ke bocee ncese le biwce mwæem é Jisos

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ É ekole ke bocee ncese le mum no biwci mwæem é Jisos ekume boom bew bo ngoo le noo ekume n'yeeyi we. ²⁰ É Jisos tfuse é wvù le, “Me nké no njemyi é won tfuu endan. Me nké no n'yeeyi bonyii yéw bunle le noo yew ncese le fò Bojuu bocii nu e tase. Ke me nke mbaa enjemyi wase fiæ é nnyile le ke. ²¹ Wo biwci mwæem mvun e è nu é me nje la? É biwci e è nu é bonyii bó ké no yuuke no me n'yeeyi. Bó kee naa fiæ fi me nké no njemyi.” ²² No Jisos jeme nonen, e wee mvu ngoo bonyii bò to ceyte yew ncese wvù to leeme fò nceencee tum ebo é wvù entuntun, bife é wvù le, “É yin nu je yí wo tfuuse fiæ jó é ekole ke bocee ncese le?” ²³ É Jisos bife é wvù le, “É me fen nu e njeme e njay, é wo dunce jay wvudvu. É me fen njemyi e è nu keceey, wo e kaa e sun lo me nje la?” ²⁴ É Annas mum ne ciinse Jisos fò Kayfas wvù ekole ke bocee ncese le. É Jisos to bæe ke e bó e kay bó bokfuu.

É Bitá bvuu tun le ke wen kee Jisos ke
(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ No Semon Bitá to bæe leeme yosene nguy, e bonyii bife é wvù le, “Ke wo nu mvu ngoo bonyii bew e?” Geen en e Bitá tun gay le, “Ke me nu mvu ke.” ²⁶ É waa lemme ekole ke bocee ncese le mvu bvuu bife é Bitá le, “Me mbe mbaa n'yeen wo le ben e wvù é wee ketaan we le?” Waa lemme wvudvu to nu wee kfuu di wee we wvù Bitá to sumæ kentuntun kew e. ²⁷ É Bitá bvuu tun. Ke sekedvu, e nyimshie mum toj.

*Ɛ bó gen bô Jisos fô Baylet e**(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-*

5)

28 Ɛ bonyii mum jo Jisos fô yew e fo Kayfas no gene dvú ê ntow wee wvu Lum wvú to saake jó le. Ɛ to nu Ɛ é beƐ lo entanentan. Ɛ bó dioo gen fanƐ yaa ley fibole gen ê ntow wee wvudvu le ke, njefo é bó to ley lo, emum etuu nkfum, saa ebvuu edie Nkaw DanƐfey ke. 29 Nonen Ɛ Baylet mum buy to yen bó le bife é bó le, “FieƐ fi ben yen Ɛ wee wvun Ɛ jay nu la?” 30 Ɛ bó tfuse é wvú le, “Ɛ wee wvun be baa buw fieƐ, tu bese baa too bó wvú keenya é wo ke.” 31 Ɛ Baylet tfuse é bó le, “Ben ejo wvú esaw bii no wene nci gomte.” Ɛ Bojuu gay é wvú le, “Ke bese kenke mvungay keeyu wee ke.” 32 Ɛ njeme wvun mum to kocen é díew yí Jisos to jemyeƐ wase dunƐi kfuu kpwe yí wvú to nu keeke ekpwe le. 33 Ɛ Baylet kase ley gen ê ntow we le, tee Ɛ bó to bó Jisos, Ɛ wvú bife é wvú le, “Ɛ nu wo wvú Nfon Bojuu le?” 34 Ɛ Jisos bife é wvú le, “Wo jemyi fin Ɛ è nu nkpwawce wvuwo, nuu è jeme wee é wo ekume me le?” 35 Ɛ Baylet bife é wvú le, “Me nu wee Juu le? Ɛ nu bonyii buw bo won Ɛ bó bocece ncese bo baay baay bó to bó wo Ɛ nya é me. Wo jay Ɛ è nu la?” 36 Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ke bvunfon bwem nu díewe bvú yí won wvun e ke. Ɛ bvunfon bwem be nu díewe bvú yí won wvun e, tu bonyii bem bo lemme le be Ɛ diu wvu le fo bó enya me can Bojuu le ke. Geenen ke bvunfon bwem nu bvú ne yí won wvun e ke.” 37 Ɛ Baylet mum bife é wvú le, “Ke tu wo nu Nfon?” Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ɛ nu no wo gay le me nu Nfon. Bó to boke me, Ɛ me nto yí won wvun e nje fin fi le me ento enjeme ekume keceƐy. Wee tfuu wvú bii keceƐy e ké no yuuke díew yem e.” 38 Ɛ Baylet ghay le, “KeceƐy nu la?” No wvú ghay nonen mum kase buy gen yen Bojuu ba le gay é bó le, “Me mbaa n'yen fieƐ fi wvú jay e ke.” 39 Geenen ben kenke nce wene mvu le é ké dioo nu kefew ke Nkaw DanƐfey e, Ɛ me mbvuse wee ncaw mwaan yew. Ben gomte le me embvuse Ɛ è nu Nfon wene Bojuu le?” 40 Ɛ Bojuu bodvu wam lo foweƐwe le, “Aay, ke bese gomte wee wvun ke, bvuse Ɛ è nu Balabas!” Balabas wvun to nu ekufe ke coon e.

19

1 Ɛ Baylet mum jo Jisos nya Ɛ bó njin bó bongbwan. 2 Ɛ bonyii bó nci le lu kefo ke bvunfon e Ɛ kí nu bíay bíay bon é wvú efa, jo ndvu bvunfon Ɛ yí yeƐle lo, shfuse yí ye le. 3 Ɛ bó mum no too fô wvú le bune wvú gayte le, “Biaa kembaan! Nfon Bojuu!” No bó gee nonen no njine wvú bó can. 4 Ɛ Baylet

bvuu buy ekfun gay é bonyii le, “Ben eyen, me nu embvuse wee wvun enya é ben, wvu le ben ekiƐƐ le me mbaa en'yen fieƐ fi wvú jay e ke.” 5 Ɛ Jisos mum buy no too bó kefo ke bíay e efa noo ndvu bvunfon ye le. Ɛ Baylet mum gay é bó le, “Ben etaa eyen wee wvudvu wvun!” 6 Ɛ bocece ncese bo baay baay bó bonyii bó to ceƐte yew ncese dioo yen wvú le nonen, mum no wamte lo le, “Ta lo wvú yí kentam e, ta lo wvú yí kentam e!” Ɛ Baylet gay é bó le, “Ben ejo wvú bó can yene eta yí kentam e, njefo me mbaa en'yen jay we le ke.” 7 Ɛ Bojuu bodvu tfuse é wvú le, “Bese kenke nci wese, Ɛ nci wvudvu dunƐi le wvú kenke keekpwe, njefo wvú nu Ɛ ge ekole kew le wen nu Waa Nyo!” 8 Ɛ Baylet dioo yuw njeme wvun bvuu kenke lo nfan baay. 9 Ɛ bó Jisos bvuu tu jim é kebuw e, Ɛ wvú bife é Jisos le, “Wo ne feƐ?” Geenen Ɛ Jisos fanƐ yaa tfuse fieƐ ke. 10 Ɛ Baylet bife é Jisos le, “Ke wo nu ejeme é me le? Ke wo kee le me nkenke mvungay keencine wo le mbvuu nkenke mvungay keengay é bó eta wo yí kentam e le?” 11 Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ke wo bee ekenke mvungay é me we se bó to nya mvungay mvudvu é wo fowe ke. Nonen jye fifin, wee wvú nya me can yo le nu Ɛ wvú kenke kebefe Ɛ kí kuuke fele kuw.”

12 Ɛ Baylet dioo yuw njeme wvun, mum kew no gomte je keecine wvú le. Geenen Ɛ Bojuu wam lo foweƐwe le, “Ɛ wo mom lo Ɛ cine wee wvun e, tu ke wo nu nsaa Kaysa wvú Nfon wvu baay wvu Lum ke. Wee tfuu wvú bense ekole kew le wen nu nfon nu wee bvuban wvu Kaysa.” 13 Ɛ Baylet dioo bvuu yuw wvun njeme, mum buy bó Jisos, shii yí kentaw ke nsaw e fô bó to teƐe le Bvudvu buvú bó bom bó Eta, teƐe é díew Ibulu le le Gabata. 14 Ɛ to nu wase Diuu di Nseyse wvu Nkaw DanƐfey e, Ɛ kefew to nu wase díewe didiiu yuufe ncaw difeƐ le. Ɛ Baylet jeme é Bojuu le, “Ben etaa eyen Nfon wene wvun!” 15 Ɛ Bojuu bodvu no wamte lo le, “Gene lo bó wvú, gene lo bó wvú, ta lo wvú yí kentam e!” Ɛ Baylet bife é bó le, “Me enta Nfon wene yí kentam e le?” Ɛ bocece ncese bo baay baay tfuse é wvú le, “Ke bese kenke Nfon mvu efey Kaysa ke.” 16 Ɛ Baylet mum nya Jisos é bó le bó egen eta yí kentam e.

*Ɛ bó ta Jisos yí kentam e**(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)*

17 Ɛ bó mum jo Jisos, buy bó wvú. Ɛ wvú tuu kentam kew no gene fô bó teƐe le Njgboww Ekole, teƐe é díew Ibulu le le Golgota. 18 Ɛ bó mum gen ta wvú fô yí kentam e, ta ten bonyii bomew bofeƐ yí bintam e,

wvumvu eceey, wvumvu eηkōjko, ε Jisos no nu entelen. ¹⁹ Ε Baylet ten sanj fiεε fimew ε bó ta yí kentam ke Jisos e. Fiεε fi wvú to sanjεε fidvu to nu le, “Jisos wvu Nasalet, Nfon Bojuu.” ²⁰ Bojuu nteon to nu ε tanj fiεε fi wvú to sanjεε fidvu, njefo fò bó to taε Jisos yí kentam e to nu nceencee mbew kelaante le, ε wvú to sanj fiεε fin é díew Ibulu bó yi Latin noo yi Glek e. ²¹ Ε bocee ncese bo baay baay bo Bojuu le gen gay é Baylet le, “Fo wo esanj le, ‘Nfon Bojuu’ ke. Sanjε ε è nu le, ‘Wee wvun duu le wen nu Nfon Bojuu.’” ²² Ε Baylet tfuse é bó le, “Fiεε fi me nsanj nu ε me ε nsanj wase.”

²³ No bonyii bo nci le to taε wase Jisos yí kentam e, mum jo ndvú ye gaw é bikuu bibole mondvuum monem no bó to nu. Bó to nu ε jo naa noo kecum kew. Geenεn ε kecum kin nu ε bó to tum ke lo kenlaaten e ε kεw yí kendonj ε ε bow ε buy yí bikaa le. ²⁴ Nonen ε bó mum jeme εbonsbon le, “Fo beene esaa kecum kin ke. Beene etum kanj, eyen wee wvú nu ekeηke.” Fifin to kooyi keege é fi eto ekocen no bó to sanjεε é Nwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε gaw ndvú yem fò bikuu bibole, tum kanj bó kecum kem.”

Nonen bonyii bo nci le bodvu to nu ε ge ke naa fiεε fidvu fin.

²⁵ Geenεn, bokεne bomew to leeme fò mbew kentam ke Jisos e. Bokenε ban to nu bwee Jisos bó waa bwee bwee Jisos wvú kpwoon noo Maalia wvú kpweε Klobas noo Maalia Magdalen. ²⁶ Ε Jisos ke dioo ene eyen bwee le noo waa we ηgoo wε wvú wvú to koonjε ε bó leeme mbew ye le, ε wvú gay é bwee le, “Kpwoon, taa eyen, wvun nu wase waa wo.” ²⁷ No wvú gay nonen kase gay ten é waa we ηgoo wε le, “Taa eyen, wvun nu wase bwoo.” Ε kεw sekekie le ε waa we ηgoo wvudvu mum jo bwee Jisos ε wvú gen no ceε wase ε è nu yew dvu wvú.

Ε Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Εjim jodvu no Jisos to kee wase le fiεε ficii nu ε ka wase, ε wvú mum ne jeme keege é fi eto ekocen no bó sanjεε é Nwa' Nyo' le le, “Kendonj yumte me.”

²⁹ Nsefe mvu to leeme fò bó mbvuum mo ηgbwayηgbwayi jó ε mó ε yinjen. Ε bonyii bo nci le bodvu mum ffum kusha jó bon yí fite fi isob e neke diuw we le. * ³⁰ Ε Jisos dioo fi mbvuum modvu mum gay le, “Fi ε ka wase.” No wvú gay nonen, ηgvuke εkole, ε keyoy kew mum buy.

Ε bó bon dita di Jisos e

³¹ No εbvubwe to nu wase Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ε Bojuu no gomte keege le fo εgvun yodvu ke emey enu yí bintam e diuu di mbam e ke, (tete e mbam wvudvu to nu wvu baay). Ε bó mum gen yen Baylet e leke le wvú egay é bó ηngoεε bikaa bi bonyii bó to nu yí bintam e bodvu wvu le bó eyanjen ekpweken é bó eshike, ecake. ³² Nonen ε bonyii bo nci le mum to ηngoεε bikaa bi wee wvu fwe le, ηngoεε ten bi wvumvu wε wvú bó to taε bó wvú le. ³³ Geenεn, ε bó ke dioo to buy fò Jisos e, yen le wvú be ε kpwe wase, ε bó fanjε yaa bvuu ηngoεε bikaa biew ke. ³⁴ Ε wee mvu ηgoo bonyii bo nci le bon dita di Jisos e bó goo. No wvú bon nonen, kanj mwaanj ε εleme bó joo ta buy fò. ³⁵ Wee wvú to yeneε mwεεm mvun e nu ε wvú ε ben jim nsaw wvudvu, ε njeme we nu keceey, ε wvú kee lo le wen jemiy ε è nu keceey wvu le ben nulo ebee. ³⁶ Mwεεm mvun to kooyi wvu le fiεε fi bó to sanjεε é Nwa' Nyo' le eto ekocen no bó sanjεε le, “Ke ekufe kew kemwaanj nu ε bó nu ke engoy ke.” ³⁷ Ε fi bvuu nu ε bó ε sanj bvudvu bvumew e é Nwa' Nyo' le le, “Bonyii nu ke etaale wee wvudvu wε wvú bó nu ε bon bó goo.”

Ε bó dwey Jisos

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Εjim jodvu ε Yosew wvu Alimatia ne gen yen Baylet e leke le wvú ebee é wen ecake gvune di Jisos e. Yosew wvun to nu wee ηgoo Jisos geenεn ε è nu ke εjim εjim njefo wvú to fane Bojuu. Ε Baylet bee, ε wvú mum gen keecake gvune didvu. ³⁹ Nikodemus wvú to yawεε gen yen Jisos e entanj jomew to nu ε to ten bó bifuu bimew bi shfuunkene ε bó taashe ε kene bó meeεl noo alos ε bvujite bvudvu nu ke diewe bokilu mbaanshe ncow botete le. ⁴⁰ Ε bó wvú mum shike gvune di Jisos e njime bó ndvú ε bó ε yefe bó nfiey wε no ndwey wee to ké no nu ε nce woy Bojuu le. ⁴¹ Ε to nu ε wεε kentaanj wvumew nu mbew fò bó to taε Jisos yí kentam e. Ε wεε wvudvu nu ε jem yí fiε mi nu dvú ε bó ke baa edwey wase wee jó ke. ⁴² Nonen no εbvubwe to nu wase Diuu di Bojuu le di Nseyse wvu diuu di Mbam e, ε jem yidvu nu ten nceencee, ε bó mum lese Jisos jó. †

20

Ε bó gom gvune di Jisos e ηkuwη

(*Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ Ε é ke no nu diuu di fwe yí kemaa le, ε Maalia Magdalen buy ja lo kebitele, gen fò

19:24 Mben 22:18 **19:25** Mat 27:55-56; Luk 23:49 **19:26** 13:23 **19:28** Mben 22:15; 69:22 **19:29** Mben 69:21 * **19:29** Isob wvun nu diee di kete kemew e. **19:31** Dito 21:22-23 **19:34** 1Jon 5:6 **19:35** 15:27; 21:24 **19:36** Mben 34:20-21; Ksm 12:46 **19:37** Saka 12:10; Mwm 1:7 **19:38** 9:22 **19:39** 3:1-2 **19:40** 12:7 † **19:42** Bó to lese Jisos jó nonen wvu le mbam ke edioo ε fey, é bó emum eto eloocε edwey wvú é ndwey wvubole.
20:2 13:23

jem, yen e bó e cake wase te di bó to banee diuw jem dvú. ² Nonen e wvú mum lewte gen yen Semon Bita le bó waa ngoo Jisos mvu we wvú Jisos to koonke le, gay ê bó le, "Bó nu e bvuse wase Tata ê jem, e bese yaa kee laa bó gke fée wvú le." ³ E Bitá bó waa ngoo Jisos we mum buy no gene fô jem. ⁴ Bó to gene lewte lo, geenen e waa ngoo Jisos we lewte fey Bitá yaw fese fô jem. ⁵ No wvú fese, ngvuwce taa, yen e ndvú yi bó njimee yi Jisos e jiime jó. E wvú taa nonen fanje yaa ley jó ke. ⁶ E Semon Bitá bi wvú le fese fô, mum ley lo gen ê jem. No wvú ley, yen ke e è nu ndvú ye le e yi jiime, ⁷ noo fincake fi ndvu le fi bó to njimee ekole ke Jisos e dvú, e fi yaa jiime bó yimi ndvú ye ke. Geen en e bó kewe e gee bwew bvudvuu le efinfin. ⁸ E waa ngoo Jisos mvu we wvú to yawee efese fô jem mum ley ten gen ê jem yen fi e fin e mum bee. ⁹ E to nu e bó baa cim klee wase kenya ke fi e fi nu ê Nwa' Nyo' le le Jisos to kenke keeke ebuy yi kpwe le ke.

E Jisos dunje ekole kew ê Maalia Magdalen

¹⁰ E boom bo ngoo le bo Jisos e ba kase kfulé fô yew e. ¹¹ Geen en e Maalia shee no leeme beele fô jem. No wvú to beele ke ne ngvuwce taa ê jem, ¹² yen bonceendaa bo Nyo' le bofee e bó e tfume ndvú yi baa e shii fô bó to jikée gvune di Jisos e, wvumvu fô ekole ke Jisos e to jiime, wvumvu fô bikaa biew to jiime. ¹³ E bonceendaa bo Nyo' le bodvu bife ê wvú le, "Kpwoon, wo beele la?" E wvú tfuse le, "Me mbeele njefo bó nu e cake Tata wem e ne dvú e me n' yaa nkee fô bó gke wvú ke." ¹⁴ No wvú gay nonen, dioo banke ye yen e Jisos leeme. Geen en e wvú fanje yaa klee le è nu Jisos ke. ¹⁵ E Jisos bife ê wvú le, "Kpwoon, wo beele la? Wo gomte e è nu yee?" E Maalia mum no kpwaake le è nu wee wvú taale fô wee ketaan wvudvu le. E wvú mum gay ê wvú le, "Icem, é wo fen nu e tuu wvú e ne dvú, é wo see fô wo gake wvú é me enjen enjo ene dvú." ¹⁶ E Jisos ne ben wvú le, "Maalia." E wvú banke ye tee wvú é díew yibo lbulu le le, "Laboni," fi nu le, "Wee n'yeyi." ¹⁷ E Jisos gay ê wvú le, "Fo wo ejici me le ke, njefo me mbaa mben wase fô Icem e ke. Gene e è nu fô boom bo bwem e esee ê bó le me mbene wase fô Icem wvú è nu ten Icen e noo fô Nyo' wem wvú è nu ten Nyo' wene le." ¹⁸ E Maalia Magdalen mum gen se è boom bo Jisos e bo ngoo le le wen nu e yen Tata le, bvuu see é bó le wvú nu e jeme mwem mvun ê wen.

le
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ E è ke no nu fokieguu ebvubwe bvú è to nu diuu di fwe yi kemaa le, e boom bo ngoo le bo Jisos e nu yew e bó e fen'ye bimbun, njefo bó to fane Bojuu. E Jisos ke ne buynen leem ê bó entelen, gay bó le le, "Kembonen enú fô ben e." ²⁰ No wvú gay bó le nonen, mum dunje can ye bó dita dieu ê bó. E boom bo Jisos e bo ngoo le yuw njon baay no bó yene Tata le. ²¹ E Jisos bvuu kase gay é bó le, "Kembonen enú fô ben e. No Icem to tumee me, nu ke lenjen no me ntumte ben keseen." ²² No wvú gay nonen, mum yoy yi bó le gay le, "Ben efiisen Keyoy ke Yuule. ²³ E ben leeshi bibefe bi wee le, tu Nyo' nu e leeshe wase. Ben é cine se ben e leeshe, tu bí e mey wase."

E Jisos dunje ekole kew ê Toma

²⁴ E to nu seke Jisos to toe fô boom bew bo ngoo le, ke Toma wvú to nu ngoo boom bo yuufe ncow bofee le wvú bó to teje diee die dimew le Emam to nu bó bó ke. ²⁵ E kebese ke boom bo ngoo le bo Jisos e ke mum gay ê wvú le, "Bese be e yen Tata le." Geen en, e wvú gay fiew é bó le, "E me nu se me e nke e n' yen dew bien ye le yi can ye le, e nlese kpwan ebo é dew bien yidvu le, e nlese ten kebo kem yi dita dieu e, me nsaa mbee naa lo ke." ²⁶ E kemaa kum, e boom bo Jisos e bo ngoo le bvuu no nu yew e Toma nu ten bó bó, e dew fwese nu e bó e fen'ye. Geen en, e Jisos ne buynen é bó entelen, gay bó le le, "Kembonen enú fô ben e." ²⁷ No wvú gay nonen, mum gay ê Toma le, "Lese kpwan wo ebo yi can yem e, eyen no yi nu, ebvuu elese ten ebo kuw yi dita diem e. Fo wo ekenkè kemañen ke, bee." ²⁸ E Toma mum tfuse lo le, "Tata wem, noo Nyo' wem." ²⁹ E Jisos gay ê wvú le, "Wo fen nu e bee keseen njefo wo nu e yen me le? Njon wvú baay nu fô bonyii bó baa yen me le ke, geen en e bee le."

Shiee nwa' wvun

³⁰ Jisos to nu e ge mwem nteem mvú dunji mvungay mvu Nyo' le e boom bew bo ngoo le yen, e bó baa sanj é nwa' wvun e ke. ³¹ Geen en e mvun mvú bó nu e sanj nu keege le ben ebee le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawee, nu Waa Nyo'. E ben beje nonen, é ben ke ekenke nshii wvú mey lo nje diee dieu.

21

E Jisos dunje ekole kew é boom bew bo ngoo le mbew mamase le

E Jisos dunje ekole kew é boom bew bo ngoo

20:6 11:44	20:9 Mben 16:9-10; Luk 24:26-27; Lem 2:25-31; 1Kol 15:4	20:13 20:2	20:14 21:4; Luk 24:16
20:17 Lum 8:29; Ibu 2:11-12	20:19 9:22; 14:27; 20:1	20:20 19:34; 20:25, 27	20:21 17:18 20:22 14:16
20:23 Mat 18:18	20:24 11:16; 14:5; 20:27; 21:2	20:26 20:19	20:29 1Bi 1:8 20:30 1:14; 2:11 20:31 3:15; 1Jon 5:13

¹ Ejim jodvu ε Jisos ke bvuu dunƿe ekole kew ê boom bew bo ηgoo le mbew Mamase yi Tibelias e. Fí to kooy ê yin je le: ² Semon Bitá bô Toma wvú bó to teje le Emam, noo Nataniel wvu Kana keba kô Galilee le, noo boom bo Sebdeee le, noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew bofεε to nu bvudvuu bvumwaan. ³ E Semon Bitá ne gay ê bó le, “Me nu enlaa byé.” E bó gay ê wvú le, “Beene nu elaa.” E bó bó mum buy gen ley ê kekonj e. Geenen ke ghan ce ê joo e bó baa koo lo fiεε ke.

⁴ E ekfunj ke no yuule too, ε Jisos to leem ηgem joo le, e boom bew bo ηgoo le fanε yaa kieε le è nu wvú ke. ⁵ E Jisos bife ê bó le, “Boom bem, ben nu ε koo ke byé?” E bó tfuse le, “Aay.” ⁶ E wvú gay ê bó le, “Ben elanj kensanj je εbo eεey jo kekonj ê ben ekoo fiεε.” E bó mum lanj, ε kí mum ne no ghaake bó keegufe, njefo bó to nu ε koo byé jó nteen. ⁷ E waa ηgoo Jisos wε wvú Jisos to koonjke dioo yen nonen mum gay ê Bitá le, “E nu Tata.” No Semon Bitá yuw le è nu Tata, mum jise ndvú ye njefo wvú to nu ye ye. No wvú jise nonen mum sele ê joo no gene fô Jisos e. ⁸ Geenen e bomew boom bo ηgoo le ba no bii ê kekonj e guute kensanj kie ε kí e yinjen bó byé. Ke bó to bæ ncejole keebuy enjkwaaante ke. Bontam to sheke ke wase diεwe njenkenj mbaanshen e. ⁹ E bó gen fεε enjkwaaante yen ηguy e ε wvú keyte lo yi bika le, ε byé nu yi dvú le, ε blεed nu ten fô. ¹⁰ E Jisos gay ê bó le, “Ben eto bó byé yimi yi ben konte.” ¹¹ Nonen ε Semon Bitá gen ben ê kekonj e gufe kensanj buy dvú enjkwaaante ε kí e yinjen bó byé yi fanjen gbwee kecow mbaanshen ncow she (153). Naa no yi to cim nu nteen nen, kensanj to baa semken ke. ¹² E Jisos gay ê bó le, “Ben eto ediekεn.” Wee mwaan boom bew bo ηgoo le to baa cim mom naa lo ebife ê wvú le laa è nu wvú wvú yeε le. Bó to nu ε kieε le le è nu Tata. ¹³ E Jisos mum gen jo blεed wε nya ê bó noo byé ye fô. ¹⁴ Fin to nu wase bokanj botete no Jisos to dunƿe ekole kew ê boom bew bo ηgoo le ε κew no wvú to buyεε yi kpwe le.

E Jisos kase nya lemme ê Bitá

¹⁵ E bó ke dieken mese, ε Jisos ben Bitá bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke me fele bomew ban e?” E wvú tfuse le, “Eε Tata, wo kee lo le me ηkoonjke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyì boom bem bo njée le.” ¹⁶ E Jisos bvuu ben wvú yi bokanj e bofεε bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke me?” E wvú tfuse le, “Eε Tata, wo kee lo le me ηkoonjke wo.” E wvú gay ê wvú le, “E taalé fô njée ye m e.” ¹⁷ E Jisos bvuu ben wvú yi bokanj e botete bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke

me?” E Bitá yuw no Jisos bife ê wvú yi bokanj e botete le laa wvú koonjke wen ε, ε fi ffumse lo wvú. E wvú gay ê Jisos le, “Tata, wo kee fiεε ficii, wo kee lo le me ηkoonjke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyì njée ye m. ¹⁸ E me ensee ê wo keceey keceey le, seke wo to bæε cuwee, è to ké kay wo kecaw kuw no gene fô wo koonjke. Geenen seke wo ε lun wase nu ε wo nu ke ecake can we é ekay wee mvu kecaw yi yo le, ejo wo egen dvú fô wo yaa koonjke keegen ke.” ¹⁹ Jisos to jemyi fin dunƿi ε è nu kfuu kpwe yi Bitá to nu keeke ekpwe eto bó diee di kuuke dvú fô Nyo' le. No Jisos jeme nonen mum gay ê wvú le, “E bii me le.”

²⁰ E Bitá dioo banjke ye yen ε waa ηgoo wε wvú Jisos to koonjke bii bó le. Waa ηgoo wvun nu wvú to yeemεε gen yi Jisos e seke bó bó to diekene ekiεguu yi kemese le bife ê wvú le, “Tata, è nu yeε wvudvu wvú nu ke egese wo?” ²¹ No Bitá ye nεε ε waa ηgoo wvudvu bii bó le, ε wvú bife ê Jisos le, “Tata, fi wee wvun e nu le la?” ²² E Jisos tfuse ê wvú le, “E me ncim mbe nshieele le wvú emεy enu egen ebuy no me ηke enjcase ento, é fifie ekenjke la keege bó wo? E bii me le.” ²³ No Jisos gayεε nonen, ε njeme ke mum no gene entelenj jo bonyii bo mbee le le ke waa ηgoo Jisos wvun nu ke ekpwe ke. Geenen ε Jisos to baa gayte le ke wvú nu ke ekpwe ke. Wvú to gay ke le, “E me ncim mbe nshieele le wvú emεy enu egen ebuy no me ηke enjcase ento, é fifie ekenjke la keege bó wo.”

Ekume wee wvú sanj ηwa' wvun

²⁴ Waa ηgoo wvudvu wvun nu wvú jemyi ekume mwεem mvun, ε è nu wvú wvú nu ε sanj mwεem mvudvu, ε bese kee lo le fiεε fi wvú jemyi ekume fi nu keceey.

²⁵ Mwεem mvumew nu ten dvú nteen mvú Jisos to gee, ε è be nu le bó esanj mvunciim, é me en'ye ne le ke ekole ke nshe le kecii nulo ekenjke fô bó egεε borwa' bodvu ke.

Nwa' Lemme di boom bo ntum e bo Jisos e Fiεε fi nu ê nwa' Lemme wvun e

Nwa' lemme di boom bo ntum e bo Jisos e wvun to sanj Luka, biise saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvù to yawεε wase sanj ê Nwa' Luk le. Saaka wvù jee wvun nu le Jisos to nu ε kpwe yí kentam e fô bibefε biseεbeene le, ε bó dwey wvù, ε Nyo' kase bvuse wvù yí kpwe le.

Wvuy fiεε fi nwa' wvun jemiyi ekumε fi nu keese no Keyoy ke Yuule to geε ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ge ε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvun saanjen, gen Jelusalem noo biba bi Judea bó Samalia le bicii, gen buy ebuw ε wonj yo ena le (1:8). Nwa' wvun nu kenfe ekumε no ηgoo bonyii bo Klistu le to kewεε entelenj jo Bojuu, lese fitele yí Jisos e, ε fi ke mum ne tu fiεε fi ekole ke nshε le kecii.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

- 1:1-26 E Nyo' seyse bonyii bo nfewcε le
- 1:1-14 E Jisos nya ntefe wvu fokemεse bó ηkawma
- 1:15-26 E wee jo bvudvuu buv Judas e
- 2:1-8:3 E bó fewcε saaka Jisos Jelusalem
- 8:4-12:25 E bó fewcε saaka Jisos Judea bó Samalia
- 13:1-28:31 Lemme di Baul e
- 13:1-14:28 Ghane di Baul e di fwe
- 15:1-35 Nshii wvu Jelusalem
- 15:36-18:22 Ghane di Baul e di bokañ bofεε
- 18:23-21:16 Ghane di Baul e di bokañ botete
- 21:17-28:31 E Baul no nu wee ncaw fewci ke diew Nyo' Jelusalem bó Kaysalia noo Lum

¹ Cee la Teofilus, ê nwa' wvu fwe wvù me nto nsanjeε fô wo le, me nto nu ε nsanj jó ekumε mwεem mvunciim mvù Jisos to gee noo mvù wvù to yeeyi bonyii dvù, ε kew no wvù to kewεε lemme diew, ² gen buy diuu di Nyo' to joε wvù ε wvù ben we. E Nyo' se jo wvù é wvù eben we, wvù to nu n bεε Keyoy ke Yuule tefe boom bew bo ntum e bó wvù to cawεε. ³ Seke wvù to buyεε yí kpwe le, wvù to nu ε dunjeε ekole kew é bó yí ediuw e mbaanyε é jé le nteen nteen yí dunji le wvù nu dvù. E wvù bvuu no jemiyi é bó ekumε bvunfon buv Nyo' le. ⁴ No bó hó to nu nonen,

ε wvù gay é bó le, “Fo ben ke enε Jelusalem ke. Ben eεyτε nnya yí Icem to kawεε ben dvù yí ben to yuwεε ε me njemyi ekumε yí. ⁵ Ben ekeè le Jon to leese bonyii ê joo, geenεn εjim jo ediuw caan nu ε Nyo' nu ke elese ben ε ê nu can Keyoy ke Yuule le.”

E Jisos ben we

⁶ E Jisos bó boom bew bo ntum e ke no nu kefew kemew e, ε bó bife é wvù le, “Tata, kefew nu ε kocen wase kè wo nu ege é bonyii boseεbeene bo Israel ekase esaake bvunfon bvubole le?”

⁷ E wvù tfuse é bó le, “Kefew kè fi nu ke ekooy nu ε seyse Icem bó mvungay mwew, ε ke é nu bvudvuu bvunen keekiε ke. ⁸ Fi ben ekeè nu le Keyoy ke Yuule nu ke eto eyinjen yí yene le, é ben emum ekenjke mvungay, ekew esenje ekumε me Jelusalem noo biba bi Judea bó Samalia le bicii, egen ebuy ebuw ε wonj yo ena le.” ⁹ Ke no wvù jeme nonen, ε Nyo' jo wvù ε wvù no bene we ε bó taale no wvù bene, ben ε kembew banj wvù, ε wvù la é bó ejise.

¹⁰ No bó lunεε ejise we etaale no wvù bene, ε fi kooy le bolemse bofεε to nu ε ja seεε buyneε ε bó ε tfume ndvù ε yí baa, leem mbew bó le, ¹¹ bife é bó le, “Bolemse bo Galilee, ben leeme taale la we? Jisos wvun wvù Nyo' jo é ben entelenj wvù ε ben we nu ke ekase eto ke lenjen no ben be yen ε wvù bene we.”

E Matiaa jo bvudvuu buv Judas e

¹² E boom bo ntum e bo Jisos e mum ne fô Kum Bite bi Olif e no tuu jim Jelusalem, ε è to nu ke diewe kenjawten ke may e keegen buy jó. * ¹³ No bó ley jó, mum ben gen é kebuw ke yew e ke ewe fô bó to ke no gene bæle. Bonyii ban to nu Bita, Jon, Jem noo Andulu, Filew bó Toma, Batolomu bó Matio, Jem wvù waa Alfiyus, Semon wvù to nu wee ηgoo Boselot † noo Judas wvù waa Jem. ¹⁴ E bó bokene bomew noo Maalia wvù bwee Jisos bó boom bo bwee Jisos e ké no taashi yí fiεε le fimwaanj keebunlee sekecii.

¹⁵ E è ke no nu ediuw yoya le, ε boom bo ηgoo le bo Jisos e taashe. Bó to nu fô wee diewe gbwee kecow mbaanfiεε le (120). E Bita ja we jeme é bó le, ¹⁶ “Boom bo bwεem e, fiεε fi Nwa' Nyo' jemiyi to kenjke ke keekooy. E nu fiεε fi Keyoy ke Yuule to geε ε Dawe jeme ε è bεε lo ekumε Judas wvù to joε fwe e bó se koo Jisos. ¹⁷ Ben kee le Judas wvun to nu wee mvu ηgoo yesebeene le, kenjke diew lemme é beene ente.”

1:1 Luk 1:1-4 1:2 10:41; 13:31; 28:23; Luk 24:36-42, 46-51; 1Tim 3:16 1:4 Luk 3:16; 24:49; Jon 14:16 1:5 Mat 3:11; Mak 1:8; Luk 3:16; Jona 1:33 1:6 Luk 24:21 1:7 Mak 13:32 1:8 Luk 24:47-48; 1:21-22; 2:32; 3:15; 5:32; 10:39; Jon 15:27 1:8 Mat 28:19; Mak 16:15; Luk 24:47-48 1:9 Luk 24:51; Jon 6:62; 1Bi 3:22 1:10 Luk 24:4
1:11 Luk 21:27; Mwim 1:7 1:12 Luk 24:52 * 1:12 Kengawten ke may e nu no wee to nulo elen diuu di mbam e.
1:13 Luk 6:14-16 † 1:13 Boselot to nu Bojuu bó to tomte wonj, diuu keebvuse yí ηgew e can bonyii bo Lum e. 1:14 Luk 23:49 1:16 Mben 41:9 1:18 Mat 27:3-8

18 (E Bita se no jemyi nonen nu e Judas to jo wase bigew bi bó to nyae é wvú yí fiée fi wvú to buwee le, guy bvudvuu dvú. Bvudvuu bvun nu fò wvú to gbwee ncine e tee bvuye, e bvulew buy bvucii. 19 E bonyii bo Jelusalem bocii yuw, mum no teje bvudvuu bvudvu é díew yibole le Akeldema, fi nu le, “Gbwen Eléme.”)

20 E Bita bvuu gay le, “Dawe to nu e sanj é Nwa' Mbense le le, 'Bó ecine é la díew etu binffuy, é wee saa ebvuu eceè fò ke.'"

Fí bvuu nu e wvú e sanj le, 'Wee mvu kenke keejo bvudvuu bwew bvulem le.'"

21-22 No fí nu nonen, wee mvu kenke keebene bese le, é bee bó efewci le Tata Jisos to nu e buy yí kpwe le. Wvuwé wee kenke keenu wee wvú to lene bee bó sekecii kè Jisos to ghane bee bó e kew yí kefew kè Jon to leese bonyii é joo le, e gen e buy diuu di Nyo' to joe Jisos é bese ente e wvú ben we le.”

23 No wvú jeme nonen, e bó cu bonyii bofee. Wvumvu to nu Yosew wvú bó to teje le Basabas bvuu teje le Justus, e wvumvu nu Matiaa. 24 No bó cu nonen, mum bunle le, “Tata, wo kee mvuntelem mvu bonyii bocii le. Nonen, dunce é bese wee wvú wo nu e caw entelej jo bonyii bo bofee ban, 25 le wvú enú waa ntum Jisos wvú ejo bvudvuu bvudvu e bvulem le, bvú wvú to cin'ye gen fò wvú nu fò le.” 26 No bó bunle nonen, mum sanj ediee ébo, jem, e di Matiaa le buy gbwe. É bó mum bise wvú ngoo boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanj e.

2

E Keyoy ke Yuule to

1 E diuu di Nkaw mvu wvú bó to teje le Bentekos e ke to kocen, e bonyii bocii bó to nu e lese fitele yí Jisos e e taashé bvudvu bvumwaanj. 2 E bó ke ne sese yuw e fiée dvúnte shiile we ke díewe keeke le. E fi shii, ley yinjen yew yí bó to nu dvú le. 3 E bó dioo taa, yen fiée fimew e e fi nu ke díewe leme di nguy e, e fi mum saanjen gen yí bó le wee mwaanj mwaanj. 4 E Keyoy ke Yuule mum yinjen yí bó le bocii, ge é bó no jemyi díew bitum jey jey. 5 E to nu kefew kekic le, e Bojuu bó to nu e looce e lese fitele yí Nyo' le nu Jelusalem, e bó ja bitum bicii bi yí ekole ke nshe le. 6 No bó yuw nonen, mum tase to nteen fò bonyii bó to nu e lese fitele yí Jisos e to nu. E bonyii bó to lesee fitele yí Jisos e bodvu no jemyi, e wee mwaanj mwaanj yuuke é díew yibole. E fi ffumse bó. 7 E diuw yum bó, e bó no ghayte, gayte le,

“Ke bonyii bó jemyi ban bocii nu bonyii bo Galilee le? 8 Fí ghan nee le beene e se no yuuke e bó jemyi é díew bitum biseebeene le? 9 Beene bomew ne Baatia, bomew e ne Medes bó Elam, bomew e ne Misobotemia bó Judea noo Kafadosia, bomew e ne Bontus bó Esia. 10 Beene bomew e ne Fligia bó Bamfilia, bomew Ijiw bó biba bi Libia le, bi nu mbew kelaante kè Selin e. Beene bomew e ne Lum, e é nu Bojuu bó bonyii bó banke lo e tu bonyii bo mbee Bojuu le. 11 Beene bomew e ne Klet bó Alebia. Beene e no yuuke é díew bitum biseebeene le jey jey no bonyii ban jemyi binghaw bi mwem e bi Nyo' ge.” 12 E diuw yum bó, e bó no ghayte ebonébon le laa fifin fiée lo se dunji le la le. 13 E bomew bonyii no sawsee lo fibole gayte le, “Bonyii ban nu e mbvuum e koo bó.”

E Bita jeme é bonyii

14 Nonen, e Bitá bó kebase ke boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanj mum leem fò. E Bitá mum kew no jemyi é kebombom ke bonyii le foweewe le, “Ben Bojuu noo bonyii bocii bó cee Jelusalem, ben enya bitem ntay é fiée fi me nu enjeme é ben. 15 Mbvuum baa koo bonyii ban no ben kpwaake ke. Keseen bee ke lo didiuv bvuu ke fontanentaj. 16 Fiée fi kooyi fin keseen nu fi Jué wvú wee ntum Nyo' to jemye wase le, 17 'Nyo' gayte le, é nu ke edioo enu yí ediuw yo fokemese le,

é wen etfuw Keyoy kewene yí bonyii bocii le.

Nonen, é boom bonen bó bolemse noo bó bokene

eyuuke mwem mvú wen jemyi, senje é bonyii,

é mwem díewe bifile le etoo fò cubonyii bonen e,

é bifile elamte ngaybonyii bonen.

18 E nu ke edioo enu ediuw yoya le,

é wen etfuw Keyoy kewene yí bonyii bo lemme le bowene bocii,

bó bolemse noo bó bokene,

é bó eyuuke mwem mvú wen jemyi, senje é bonyii.

19 Wen nu ke ege mwem mvu diuw wvú yumeen e we,

ebvuu ege mwem mvú dunji mvungay mvuwene yí nshe le.

Eléme bó nguy noo njiim yí bemte nu ke enu.

20 Diuu nu ke ejiiim,

é kpwee ene eyéle díewe éléme le,

é diuu di baay di Tata le di kenghaw e se keeke eto.

21 Nonen, é naa yee wvú nu ke eleke Tata, ke eboy.'”

1:20 Mben 69:25; 109:8 1:21-22 Luk 1:2; 3:21; 24:51 1:24 Jon 2:24-25 1:26 Bngn 16:33 2:1 Lew 23:15-21; Dito 16:9-11 2:3 Luk 3:16 2:4 4:31; 6:3, 5; 7:55; 8:17; 10:44; 11:15, 24; 13:9; 15:8; 19:2, 6; 4:31; 10:45-46; 19:6; 1Kol 12:10; 14:2-12 2:7 1:11 2:12 1Kol 14:23 2:17 Jue 2:28-32 2:21 22:16; Lum 10:13

²² E Bitá bvuu gay le, “Bonyii bo Islael, ben eyeke eyuw ntay fiεε fi me njemyi. Jisos wvu Nasalet to nu wee ε Nyo' to looce dunce ε ben le ε tum wen wvú no wvú to gee ε Jisos egee mwεεm mvú dunji mvungay mvu Nyo' le bô mvu diuw wvú yumεεn e noo binghaw bi mwεεm e ε ben entelεη. Ben kee naa mwεεm mvun ntay. ²³ Jisos wvun nu wee wvú bó to nyaε ε ben, ε ε to seyse ke Nyo' ε fi ke no kooyi ε wvú to kee wase. E ben mum yu wvú no ben to nyaε wvú can bonyii bô befe le, ε bó ta yí kentam e. ²⁴ Geenen, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le, ε wvú boy can kpwe le njefo ke ε to nulo ε kpwe emey ejici wvú le ke. ²⁵ Dawe to nu ε jeme ekumε Jisos wvun gayte le,

‘Me n'ylene Tata Nyo' le ε wvú nu bee wvú sekecii
ε εbo kem ke εceey e, ε ε yaa nulo ε fiεε eshiw
me ke.

²⁶ Nonen, fitele fitem ε mum ε no yuuke njon, ε me njemyi bô nlanlanj.

Me nu wee ε me nu nke enjpkwe ke lo,
geenen ε me ntaale ke fwe,

²⁷ njefo ke wo wvú Nyo' nu ke ecine keyoy
kem e wonj bonjku le ke.

E ke wo nu ke ecine Waa wo lemme wvú
Yuule le ε wvú efo ε jem ke.

²⁸ Wo nu ε dunce wase me je yí ε nulo ε me
enfey jó nse mboy.

Me nu nke enlanlanje no me nu nke enu ε wo
fwe.’”

²⁹ E Bitá bvuu gay le, “Boom bo hwεεm e, ε nulo ε me enjeme ε ben se kemaen le icee ceε wesebeene wvú Nfon Dawe to nu ε kpwe, ε bó dwey wvú, ε jem ye nu fen ε to ε buy εben e. ³⁰ Wvú to nu wee ntum Nyo' bvuu kieε nkawma wvú Nyo' to kawεε wvú dvú lew le wen nu ke egεε wan wvu ε kfuu diew e yí kawla we le. ³¹ E wvú mum yanjen yen fiεε fi Nyo' to nu keeke ege le, mum jeme le Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu ke ebuy yí kpwe le. E nu fiεε fi wvú to gayεε le, ‘Wvú to baa emey wonj bonjku le ke, ε ye ye to baa efo ε jem ke.’

³² Jisos wvun nu ε Nyo' to bvuse wvú yí kpwe le, ε bese bocii bô nu bonyii bew bo ngoo le to nu ε yen wvú le. ³³ Nyo' nu ε bense wase wvú ε shike ε εbo kew ke εceey e, ε nya Keyoy ke Yuule ε wvú no wvú to kawεε. Fiεε fi ben yene bvuu yuuke keseen nu Keyoy kedvu ε Jisos ε nya ε bese. ³⁴ Ke ε yaa nu Dawe wvú to benεε we ke. Dawe keεε to nu ε gay fiew le,

‘Tata Nyo' to nu ε gay ε Tata wεm le,
shiile ε εbo kem ke εceey e,

³⁵ egen ebuy seke me nu nke enshike bonyii
buw bo bvuban e ε wo ejise,
ε wo etome bikaa biuw yí bó le diewe kedvu-
ushεε ke bikaa biuw e.’

³⁶ Nonen, bonyii bocii bo Islael emum ekeε lo ntay le Jisos wvun wvú ben to taε yí kentam e nu wvú wvú Nyo' nu ε geeε wase le ε nu Tata bvuu nu Mboyse wvú wvú to kawεε.” ³⁷ No bonyii bodvu yuweε nonen, ε njeme wvudvu koo bó. E bó mum bife ε Bitá bó kebese ke boom bo ntum e bo Jisos e le, “Boom bo bwee wese le, bese nu ege nεε keseen?” ³⁸ E Bitá tfuse ε bó le, “Wee mwaanj mwaanj ekumen fitele fiew, ε bó elese wvú ε joo ε diee di Jisos Klistu le wvu le Nyo' elεεshe bibefe biew ebvu enya wvú bó nnya ye yí ε nu Keyoy ke Yuule. ³⁹ Nkawma wvudvu wvun nu fô ben e, noo fô boom bonen e, bvuu nu fô bonyii bocii bô nu fonfwan e. Wvú nu fô bonyii bocii bó Tata wvú Nyo' wesebeene tenje ε bó too fô wvú le.” ⁴⁰ E Bitá bvuu jeme mwεεm nteen, tefe bó, leke le bó efi bikuu bibole yí ngεw wvú nu keeke eto yí εngoke kε befe kin e. ⁴¹ E bonyii yuw njeme Bitá wvun, ε nteen bee, ε bó mum lese bó ε joo. Ebvubwe ε bonyii bise ngoo bonyii bo Jisos e diewe bontfuke botete (3,000) le. ⁴² E bó mum nya bikuu bibole no yuuke mwεεm e ε nu mvú boom bo ntum e bo Jisos e to yeeyi. E bó bó no nu yí kentaashe le, guttene bleed, bvuu bunlee yí kentaashe le.

Nce ngoo bonyii bo mbee le

⁴³ E boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεεm mvu diuw wvú yumεεn e bô mwεεm nteen mvú dunji mvungay mvu Nyo' le, ε bonyii yene, ε fi ghaake lo bó. ⁴⁴ E ngoo bonyii bo mbee le bocii no nu yí wee le mwaanj, keηke fiεε fibole fimwaan. ⁴⁵ E bó ké nε gese mondvuum mobole bó mwεεm mvubole, gaw bigew bidvu εbonebon no ngεw wee nu. ⁴⁶ E bó bo shee taashi yew ncese le εdiuw ecii, diekene yí kentaashe le εla le bó nlanlanj fô mvuntelem mvubole, yaa yeεle ejise ke, ⁴⁷ bensee Nyo'. E bonyii no yene nonen, bensee bó. E Tata no boysee bonyii εdiuw ecii, biise ngoo yibole.

3

E Bitá bó Jon fε ηkεwle

¹ E ε ke no nu diuw dimew, ε Bitá bó Jon nε no bene fô yew ncese le ke diewe didiuu

2:22 Luk 24:19; Jon 3:2; Lem 2:43; 4:30; 5:12-16; 6:8; 14:3; 15:12; 19:11-12; Lum 15:19; Ibu 2:4 2:23 3:15; 4:28; 7:52; Luk 23:33; 1Tes 2:15 2:24 3:15; Luk 24:5 2:25 Mben 16:8-11 2:27 13:35 2:29 1Bfn 2:10; Lem 13:36 2:30 2Sam 7:12-13, 16 2:31 Mben 16:10 2:32 1:8 2:33 2:34; 3:13; 5:30-34; 7:55; Mak 16:19; Luk 20:42; 22:69; Lum 8:34; Efc 1:20; Kolo 3:1; Ibu 8:1; 1Bi 3:22; 1:4; Jon 14:16-17; 15:26 2:34 Mben 110:1; Luk 20:42-43; Ibu 1:13 2:36 3:15 2:37 16:30; Luk 3:10, 12, 14 2:38 3:19; Luk 3:3 2:39 Yesa 57:18-19; Efc 2:17 2:41 2:47; 4:4; 5:14; 6:1, 7; 8:4; 11:21, 24; 12:24; 13:49; 16:5; 19:20; 21:20; 2Ts 3:1 2:44 4:32-35 2:46 Luk 24:53 2:47 2:41 3:1 10:3, 9, 30 3:2 14:8

ditete le fomvunsheen, ε è to nu kefew ke bunle le. ² Ke kefew kedvu le, ε bonyii ε tuu wee mvu ε no too dvú, to shike diuw ketaanj wvú bó to tenje le wvú Jee le wvú to leyte fô yew ncese le. Wee wvudvu nu ε bó to boke wvú ε è nu nkewle, é bonyii ké no tuule wvú ediuw ecii too shiwse fó ε wvú leke bigew é bonyii bò fele leyte yew ncese le. ³ É wvú yen Bitá bó Jon ε bó fele keeley fó, mum no leke bigew é bó. ⁴ É bó lunj ejise yí ye le. É Bitá gay é wvú le, "Taa bese!" ⁵ É wvú mum taa bó, kpwaake le bó no enya fiεε é wen. ⁶ É Bitá gay é wvú le, "Ke me nkεηke naa lo bigew ke, geenε fiεε fi me nkεηke nu ε me nu enya é wo. Me ngayte é wo é diee di Jisos Klistu wvu Nasalet e, ja we elenè!" ⁷ No wvú gay nonen, mum jice wvú le yí kebo ke ecεey e, cake we. Kaj mwaan, ε bikaa bó mvunjokó mvu wee wvudvu le mum tεme. ⁸ É wvú sele we leem, mum kew no lene. É bó bó gen ley fô yew ncese le, ε wvú no ghane fó maymayi, bensee Nyo'. ⁹ É bonyii bocii bó to yεεε no wvú ghane bensee Nyo', ¹⁰ kiεε le è nu wee wvú se shee leke ekεεε diuw ketaanj wε wvú bó tenje le wvú Jee le wvú leyte fô yew ncese le. É ejise jiim bó, ε bó no kεηke nghaw yí fiεε fi kooy bó wvú le.

É Bitá jeme é bonyii fô yew ncese le

¹¹ É wee wvudvu ηεεm lo yí Bitá bó Jon e. É bonyii yen ε diuw yum bó, ε bó no lewte gene bεwse bó le fô bvudvu bvú bó to tenje le cile Saamun e. ¹² É Bitá yen no bonyii tase ε to, mum jeme é bó le, "Bonyii bo Israeł, è nu nje la wvú diuw yumte ben ekume fiεε fin ε ben taale bese nen? Ben kpwaake finen le è ge mvunjgay mvuseεe wee wvun ε se no lene le? Nu ben kpwaake ten le è ge nce wese wvú yuule le? Ke è nu nonen ke. ¹³ Fi nu le Nyo' Abła'am bó Aysik noo Yakow, wvú nu Nyo' bo'icee cee boseεbeene bocii to nu ε bense wase Jisos wvú wee we lemme gee mbew ye le. Jisos wvun nu wvú ben to tunεε jo nya é bonyii bo nsaw e, ε Baylet no gomte keecinε wvú le, ε ben faj. ¹⁴ Jisos to nu wee wvú yuule, nu teyten, ε ben tun wvú, gay le bó ebvuse ε è nu wee wvú to yuwyeεε bonyii, enya é ben. ¹⁵ É ben ge nonen mum yu wee wvú nyaa nshii é bonyii, geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le, ε bese yen wvú le ε mum ε no seje. ¹⁶ É ge mvunjgay mvu diee di Jisos wvudvu le nkewle wvun wvú ben yene, kee, ε se no lene. Fi kooyi nonen njefo bese nu ε lese fitele yí Jisos e, fitele fi bese lese yí ye le ε mum ε ge wee wvun ε no temyi ntay nen no ben yene.

¹⁷ Keseen boom bo bwεem e, me nkεe le fiεε fi ben ε bikuu bi wonj e to gee bó Jisos nu ε ben ε bó to ge yaa kee ke. ¹⁸ Fí to kooyi é yiyin je le keege é fi eto ekocεn no Nyo' to gee wase ε bonyii bew bo ntum e jeme ε è bεε lo le Mboyse we wvú wvú to kawεε nu ke eyen ηgew. ¹⁹ Nonen, ben ekumen mvuntelem mvunen ekase etu jim fô wvú le, wvu le wvú elεεshε bibefe binen, ²⁰ emum ege é shém elεεten ben, eciinse Jisos wvú Mboyse wvú wvú to balεε fô ben e. ²¹ Jisos wvun kεηke keeke emey fowe egen ebuy kefew ké Nyo' ke eseise mwεεm mvunciim é mvú ekase etu mvunfem, no wvú to jemyεε diuw bonyii bew bo ntum e bó yuule le ε è bεε lo bvuyvuum e. ²² Muses to nu ε yuu gay le,

'Tata Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu é boom bo bwee wene le ente, eciinse fô ben e ke no wvú to bvuseεe me, ε ben kεηke keeke eyuuké fiεε fi wvú jemyi é ben e.

²³ Wee wvú nu ke enu se wvú yuuke wee ntum wvudvu le, nu ε bó nu ke ebvuse wvú ηgoó bonyii bó Nyo' le, else lo.'

²⁴ É nu ke ten no bonyii bo ntum Nyo' le bocii ε kew yí Samwel e noo bó to toε ejim jo wvú to jemyεε wase ekume mwεεm mvú kooyi ediuw εyan e. ²⁵ Mwεεm mvunciim mvú Nyo' to kawεε dew bonyii bew bo ntum e ban nu mvunen, ε kelew ké Nyo' to dieε bó bo'icee cee bonen nu ten fô ben e. É nu no Nyo' to jemyεε é Abła'am le, 'Me nu nkε embuw bonyii bocii yí ekole ke nshε le nfele yí kfuu diuw e.'

²⁶ É Nyo' mum caw wee we lemme yaw tum ε è nu fô ben e le wvú eto elanj kembonen yí yene le, ege é ben ecinε jé yene yí befe le."

4

É Bitá bó Jon taje diuw

¹ Ke no Bitá bó Jon to bεε jemyi é bonyii nonen, ε bocee ncese bomew bó ekole ke bonyii bo nci le bó to ceyte yew ncese noo Bosadusii bomew sele fó. ² Bó to ton'yi shém njefo Bitá bó Jon to yeeyi bonyii, fewci le no Jisos to buyεε yí kpwe le nu ε bonkfu nu ke ebuy ten yí kpwe le. ³ É bó mum koo bó gen fen no è to nu wase fokieguu, le bvú ke edioo ε yuu, é bó se no yuuke. ⁴ Geenεn, bonyii nteen bó to yuwεε n'yεeyi Bitá bó Jon, to nu ε bee, ε ηgoó yibo bise, ε bolemεε no nu wase diεwe bontfuke botin e (5,000).

⁵ E bvú ke buy yuu, ε bocee wonj bô bonyii bô saake wonj noo bonyii bô to dunçi bonci bo Nyo' le, tase bvudvuu bvumwaan Jerusalem. ⁶ E Annas wvú ekole ke bocee ncese le bô Kayfas noo Jon bô Aleksanda noo bonyii bomew bô to nu ten kftuu di ekole ke bocee ncese le nu fô. ⁷ E bô mum leke Bitá bô Jon é bô ejise, bife é bô le, "Ben se jo fεε mvungay ε se fε wee wvun? Ben se fε é diee di yεε le?" ⁸ E Keyoy ke Yuule yinjšen yí Bitá le, ge ε wvú tfuse é bô le, "Bocee wonj bô bonyii bô saake wonj, ⁹ bese leeme fεn ében keetanje diuw ekumε lemme di jee di bese se geε fô nkewle le, wvú ε se no lene. No ben gomte keekieε no fí se ghanεε, ¹⁰ ben noo bonyii bocii bô Israel ekeε le wee wvun leeme é ben ejise keseen temyi nen, ε è nu nje mvungay mvu diee di Jisós Klistu wvu Nasalet e. Jisós wvudvu wvun nu wvú ben to joε ta yí kentam e ε wvú kpwe, geenε ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le. ¹¹ Wvú nu tε di Nwa' Nyo' jemyi ekumε di le, "Tε di ben bonyii bo kembom e to tunεε nu ε dí nε wase ε tu tε di buu di yew e."

¹² E mey ke Jisós maan wvú boysee bonyii. Ke diee di wee mvu le bvuu nu dvú fokuse fεn di Nyo' nu ε geε le è nulo é dí eboyse beene ke."

¹³ E bonyii bô to saake ba, yuw no Bitá bô Jon jemyi yaa fane ke, bvuu yen le è nu bonyii bo ncew, ε bô baa kee nwa' nta y ke, ε diuw yum lo bô. E bô mum kieε le fi nu nonen, njefo è nu bonyii bô to ghane bô bo Jisós. ¹⁴ E bô fanje yaa bvuu kenke fεε fi bô ekicεn Bitá bô Jon yí dvú le ke, njefo bô to yene wee wvú bô to fεfεε le, ε wvú leeme bô bô. ¹⁵ E bonyii bô to saake bodvu nε yaw bvuse bô ekfuj, mum shεε no cuu bontanj εbonebon gayte le, ¹⁶ "Beene nu ege nεε bô bonyii ban? Bonyii bocii bo Jerusalem nu ε bô ε kieε wase ekumε fεε fi dunçi mvungay mvu Nyo' le endan fin fi bô ge, ε ke è nulo é beene etun ke. ¹⁷ Geenε, keege le fo saaka wvudvu wvun ebvuu esaankené gené fwe, beene ekan bonyii ban le fo bô ebvuu emom lo ejeme fεε é wee ekumε diee di Jisós wvun e ke."

¹⁸ E bô tee Bitá bô Jon ε bô kase ley. E bô mum lew lo é bô le fo bô ke ebvuu emom lo ejeme, kenεε eyεyí wee ekumε diee di Jisós e ke. ¹⁹ E Bitá bô Jon tfuse fibole le, "Ben ke kpawace le laa fεε fi nu lenj fô Nyo' le nu le bese eyuw ε è nu ben e, nuu wvú wvú Nyo' le le?" ²⁰ Ke è nulo é bese elu keejemyi ekumε mwεεm mvú bese nu ε yen ε bvuu ε yuw e ke." ²¹ E bonyii bô to saake bodvu bvuu looce lew lo tεme, mum cinε bô le ε bô no gεne. E

bô to tan ε è nu fεε fi bô else bô dvú yí ngew e, njefo bonyii bocii to bense Nyo' yí fεε fi to kooyεε le, ²² se bvuu ge ε wee wvudvu wvú bô to geε fεε fi dunçi mvungay mvu Nyo' le fin keefε wvú to nu ε wvú ε fey wase bilum mbaanye.

E bonyii bo mbee le leke mvungay é Nyo'

²³ No bô cin'yεε Bitá bô Jon e nonen, ε bô kase tu jim fô bonyii bobole bo ngoo le, see é bô fεε fi bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj be jeme. ²⁴ E bô yuw, mum baance ye leke é Nyo' yí wee le mwaañ le, "Tata wvú Cee Ekole, è to bom wo εbule bô nshe bô jóo noo mwεεm mvunciim mvú nu mondvuum man e. ²⁵ Wo to nu ε ge ε icee bo'icee bosese wvú Dawe, wvú to nu waa wo lemme jeme yí mvungay mvu Keyoy ke Yuule le le,

'E nu nje la wvú bonyii bô yaa nu ke Bojuu ffluuke bô fεε shém e, ε bonyii cuu bontanj se bô nu ke elem nkuanj? ²⁶ Bonfon bo fokuse fεn seysee jem, ε bonyii bô saake wonj taashi keediu Tata bô wee we wvú wvú nu ε yefe le è nu Mboyse.'

²⁷ E nu ke lenjlenj fεε fi to kooyεε εlaante jan. Nfon 'Elod bô Bontus Baylet to nu ε taashe bô bitum noo bonyii bo Israel die mvunanj ejim jo Jisós wvú Waa wo lemme wvú yuule wvú wo to yefεε le è nu Mboyse. ²⁸ Bô to taashi keege ε è nu mwεεm mvú wo to nu ε seyse wase ncejole bô mvungay mwuw le wo koonje le mvú ke ekooy. ²⁹ Nonen, yí keseen e Tata, taa eyen je yí bonyii ban bemsee bese jó. Nya bese bonyii buw bo lemme le bô mvuntelem mvú temyi keefewci diεw yo yaa fane naa lo ke. ³⁰ Nya bese bô mvungay mwuw keefele bonyii bvuu gee mwεεm mvú dunçi mvungay mwuw bô mwεεm mvu diuw wvú yumεn e dvú é diee di Jisós wvú Waa wo lemme wvú yuule le." ³¹ No bô mese ε bunle, ε nshe shiw fô bô to nu. E Keyoy ke Yuule yinjšen yí bô le, ε bô mum no fewci diεw Nyo' yaa fane ke.

E ngoo bonyii bo mbee le no kenke fεε fibole fimwaan

³² E ngoo bonyii bo mbee le no nu fitele fimwaan, nu yí wee le mwaañ, ε wee yaa tenje fεε fimew le è nu fiwene wen embenj ke. E fεε fi wee le nu fi bonyii bocii le. ³³ E Nyo' nya mvungay mvu baay é boom bo ntum e bo Jisós e, ε bô bvuu no fewci ke é bonyii temyi lo le Tata Jisós to nu ε buy yí kpwe le. E bô no nu ε Nyo' ε buw bô bô nfi we baay. ³⁴ Ke wee yaa to nu dvú wvú fuute é bô entelenj ke, njefo bonyii bô to kenke njeε kenε yéw to ké gese, to bô bigew bidvu, ³⁵ nya can

boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó mum gaw é bonyii bocii no ηgew wee to nu.

³⁶ Wee mvu to nu ε bó teje le Yosew, ε boom bo ntum e bo Jisos e ε cu diee diew dimew le Banaban, (di nu le, Wee N'yuwse Mvuntelem). Wvú to nu wee wvu é kfuu di Lewe le, ε bó to boke wvú Sayblus. ³⁷ E wvú mum gen ten gese we weε, to nya bigew bidvu can boom bo ntum e bo Jisos e.

3

Ananias bó Safilía

¹ E wee mvu wvú bó to teje le Ananias bó kpwee wvú Safilía gese ten kecεw ke weε le. ² E bó kpwee seyse kaa fafe lo bigew bidvu, ε wvú mum jo kebese gen nya can boom bo ntum e bo Jisos e. ³ No wvú nya nonen, ε Bitá bife é wvú le, “Ananias, é ge la fi wo cine Satan ε ley é fitele fiuw e ε ge le wo embiay mbiay é Keyoy ke Yuule, wo ε mum ε fafe bigew bí wo gese weε dvú? ⁴ Wo dioo gese weε ε é nu wo, ε bigew nu ke biuw, wo ε ghan neε ε se ge kfuu fin fieε? Wo baa mbiay ε é nu é bonyii ke, wo mbiay ε é nu é Nyo'.” ⁵ Kaj mwaanj no Ananias yuw njeme wvun nonen, mum gbwe kpwe. E bonyii bocii bó yuweε saaka wvudvu fan baay. ⁶ E cubonyii ley baance wvú é ndvu le, jo buy dvú gen dwey.

⁷ Ejim jo bontam bo kefew e diεwe botete, ε kpwee ley, yaa kee fieε fi be kooy bó dweese ke. ⁸ E Bitá bife é wvú le, “Ke see é me, bin nu bigew bicii bi ben ε dwee wo gese weε dvú?” E wvú tfuse le, “Eε, é nu bí nen bicii.” ⁹ E Bitá bvuu bife é wvú le, “Ben ε dwee wo ghan neε ε se seyse keemom Keyoy ke Tata le? Yeke eyuw, ncin bonyii bó be gen ε dwey dwee wo nu wase é yew fwese, ε bó nu eley etuu ten wo ebuy dvú egen edwey.” ¹⁰ No Bitá jeme nonen, kaj mwaanj ε Safilía mum gbwe é wvú ejise kpwe. E cubonyii ba dioo ley yen ε wvú ε kpwe wase, ε bó mum tuu wvú buy dvú gen dwey mbew dweese le. ¹¹ E kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii noo bonyii bomew bó to yuweε saaka wvudvu fan baay.

Mweem mvú dunji mvunǵay mvu Nyo' le bó mwεem mvu diuw wvú yumeen e

¹² E boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεem mvú dunji mvunǵay mvu Nyo' le bó mwεem mvu diuw wvú yumeen e nteen é bonyii ente. E bonyii bo mbee le bocii ké no taashi fó kebuw ke Saamun e yew ncese le. ¹³ Ke wee wvu ncew to ké mum taashe lo bó bó ke. Geenen ε bonyii to ké no bensee naa bó ntay. ¹⁴ E bolemse bó bokene nteen bó to leese fitele yí Tata le no biise ηgoo bó le. ¹⁵ E mwεem mvú boom bo ntum e bo

Jisos e to gee, ge ε bonyii no tuule bonyii bo bincem e jiwse mbew jé le yí bintaw e noo yí dighaam e wvu le Bitá ké díoo fele, ε é cim nu kenjinjinj kew é kí egbwe yí wee le. ¹⁶ E bibombom bi bonyii le no nen'yi bilaante bi mbew Jelusalem e too bó bonyii bo bincem e noo bó kenke biyoy bí yiile yí bó le, ε bó fele bó bocii.

E bó no gheεke boom bo ntum e bo Jisos e

¹⁷ E εkolε ke bocee ncese le bó ηgoo ye yí é to nu Bosadusii ke ja kew no gheεke boom bo ntum e bo Jisos e, ¹⁸ mum tum bonyii ε bó gen koo bó fen yew ncaw e. ¹⁹ Geenen, ε é ke no nu entanj ε nceendaa Tata to yene dew fwese yew ncaw bvuse bó. No wvú bvuse bó, mum gay le, ²⁰ “Ben egen yew ncese le, egen efewci fieε ficii é bonyii ekumε nce wvu fwe wvun.” ²¹ No bó yuw nonen, mum gen. E εkfuj ke díoo eyuule, ε bó ley fó yew ncese le, mum kew no yeεyi bonyii.

Ke kefew kedvu le, ε εkolε ke bocee ncese le bó bonyii bew bo ηgoo le, kum bonyii bo Israeł bó saake wonj bocii ε bó bó shii, mum tum bonyii bo nci le le bó egen yew ncaw e, eto bó boom bo ntum e bo Jisos e. ²² E bó gen buy fó gom bó ηkuunj mum tu jim to see le, ²³ “Bese gen ε buy yew ncaw e, ε yen ε dew fwese nu ε bó ε looce ε fen, ε bonyii bo nci le leeme fó cεyte. Bese ε díoo yene yew ley ε fanε yaa eyen wee le dvú ke.” ²⁴ E εkolε ke bonyii bo nci le bó to cεyte yew ncese bó bocee ncese bo baay baay, yuw nonen, ε fi ffumse bó, ε bó no ghayte laa bó nu ke etu fεε bó fin fieε le. ²⁵ E wee ne ley gay é bó le, “Ben eyuw, bonyii ba bó ben se fenεε yew ncaw e, boba wase fó yew ncese le yeεyi bonyii.” ²⁶ No bó yuw nonen, ε εkolε ke bonyii bo nci le bó ηgoo ye mum buy gen jo bó, no too bó bó. Geenen, bó to baa joo bó kane lo bó ke, njefo bó, bonyii bo nci le bodvu to fane fo bonyii etumye bó bó eta.

²⁷ E bó to bó boom bo ntum e bo Jisos e, ley bó bó leke fwe dvu bonyii bó saake wonj. E εkolε ke bocee ncese le no biwci mwεem é bó gayte le, ²⁸ “Bese nu ε looce wase ε lew lo le fo ben ebvuu emom eyεyi wee ekume diee di wee wvun e ke. Geenen, ben eyen fieε fi ben mom! Ben nu ε ge wase n'yeεyi wene ε saanjen Jelusalem jocii. E ben gomte keege é fi eduñci le bese kee fieε fó kpwe ye le.” ²⁹ E Bitá bó ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e tfuse le, “Bese kenke keeyuw ε é nu Nyo' le, efey keeyuw wee le. ³⁰ Ben to nu ε ta Jisos yí kentam e ε wvú kpwe. E Nyo' bo'icee cee bosεεbeene bvuse wvú yí kpwe le, ³¹ bense wvú, shike é εbo kew ke εcεεy e le wvú enù Cee εkolε noo Mboyse, wvu le bonyii bo Israeł ekumen mvuntelem

mvubole, é wvú wvú Nyo' eléeshe bibefe bibile. ³² Bee bo Keyoy ke Yuule kè Nyo' nyaa é bonyii bô yuuke wvú le é mum é no fewci mwéem mvun."

³³ No bonyii bô to saake wonj yuw njeme wvun nonen, é mvuntelem bente lo bó. É bó mum no gomte keeyuwye boom bo ntum e bo Jisos e. ³⁴ Geenén, é wee mvu ngoo bonyii bô to saake wonj e wvú diee to nu Gamalia, é é nu wee Falasii bvuu nu wee wvú dunji bonci bo Nyo' le, é bonyii bocii wvumte wvú ntag, né we. No wvú né we, gay é bó yaw bvuse boom bo ntum e bo Jisos e ékfún. ³⁵ É wvú shé jeme é bonyii bô to saake wonj le, "Bonyii bo Israél, ben ejo wée bô fié fi ben gomte keege bô bonyii ban. ³⁶ Ben ekume le é to nu kefew kemew e, é wee mvu ja fen é bó teje le Teodas no dunji le wen nu wee wvu baay. É bonyii shfum é wvú ejim ke diéwe gee né le. É bó ke yu wvú é ngoo ye tawse, é fié fi wvú to too dvú laaye ecici. ³⁷ É wvumvu wee ke bvuu ja kefew kè bó to taanke bonyii le é bó teje le Judas, é é nu wee wvu Galilee. É wvú gufe bonyii nteen é wvú ejim. É bó ke yu ten wvú, é ngoo ye saanjen. ³⁸ Yí fin e, me é no nteete ben le fo ben ege fié bô bonyii ban ke. Ben ecine je yibole. É é fen nu le fié fi bó too dvú bvuu yeyi bonyii dvú fin kéw wee wvu wum, tu fi nu ke elaae ecici. ³⁹ É no nu le fié fidvu kéw Nyo', tu ké é nulo é ben ke eso bó ké. É ben baa eyene, é fi ke ene ebuy le ben diuu é é nu ben é bo Nyo'."

⁴⁰ No Gamalia jeme nonen, é bonyii bô to saake wonj yuw ntefe we, kase tee boom bo ntum e bo Jisos e é bó ley. No bó ley nonen, é bó tam bó, ciise lo le fo bó ke ebvuu emom lo eyeyi wee ekume diee di Jisos e ké, mum cine bó le é bó no gene. ⁴¹ No bó buye dvú no gene fibole yuuke é é nu njon le bowen nu é bó é kocen bonyii bô bô eshoose bó nje diee di Jisos e. ⁴² É bó gen nonen, bvuu no yeyi ke bonyii édiuw ecii fô yew ncese le noo éla le, fewci saaka wvú jee wvú le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawée.

6

É bó baaye bonyii bo lemme le bosooshi-wiy

¹ É é ke no nu kefew kemew e, no ngoo bonyii bo mbee le to kuu gene fwe, é Bojuu bô to jemyi ke é é nu diéw Glek né kéw no wvukene Bojuu bô to jemyi diéw wonj le bó gawte mwéem é boke' bo bonkfu le édiuw ecii nyaa mvu bo bowen e caan. ² Nonen, é boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow boféé mum kum ngoo bonyii bo mbee le bocii gay é bó le, "Ké fi jee le bese ecine keefewci diéw

Nyo' egen shii é é nu yí keceyte le ke. ³ Boom bo bwee wese le, fi jee le ben ebaaye bonyii bosooshiwiy é ben ente, é bese enya lemme din can yibole. Ben dioo baayi taa é é nu bonyii bô kenke nce wvú jee, é bó é yinjen bô Keyoy ke Yuule bvuu kenke bvufee. ⁴ Nonen, é bese emum enya wase bikuu bisese é é nu yí bunle bô yí lemme di diéw Nyo' le." ⁵ É bonyii bocii yuw ntag wvudvu, é wvú jonj bó le. É bó mum baa Tefan é é nu wee e mbee we é looce é yinjen, é wvú é yinjen ten bô Keyoy ke Yuule. É bomew no nu Filew bô Blukolus, Nikano bô Timon, Balmenas bô Nikolaus wvú to nu wee wvu Antiok é wvú to banke lo tu wee mbee Bojuu. ⁶ É bó mum jo bonyii ban leke fwe dvu boom bo ntum e bo Jisos e, é bó bunle fô bó le, mum gee can yí bó le. ⁷ É diéw Nyo' mum no saanjene gene. É ngoo bonyii bo mbee le yí Jelusalém no kuu gene fwe. É bocee ncese nteen lese ten fitele yí Jisos e.

É bó no teyte mwéem yí Tefan e

⁸ É Nyo' buw Tefan ntag, é wvú no kenke mvungay, gee mwéem mvu diuw wvú yuméen e bó mwéem mvú dunji mvungay mvu Nyo' le é bonyii ente. ⁹ É bonyii bomew ke né kéw mbew bô bo Tefan. Bonyii bodvu to nu Bojuu bô to nem'yeé Selin bô Aleksandia noo Silishia bô Esia. É é to nu bonyii bo yew bunle yí bó to teje le yí Bonfaw bô Boy wase le. ¹⁰ No bó to bewci nonen, é Keyoy ke Yuule nya Tefan bô bvufee é wee fanje yaa nu dvú wvú eso wvú ké.

¹¹ É bó mum né beyse bonyii bomew ejim ejim le bó embiayt é bó nu é yuw é Tefan jemyi diéw yí befe ekume Muses bô Nyo'. ¹² No bó ge nonen, mum shiw mvuntelem mvu bonyii le, bó mvu bonyii bô saake wonj e, noo mvu bonyii bô dunji bonci bo Nyo' le. É bó mum ley yí Tefan e, jo wvú gen bó wvú fwe dvu bonyii bo wonj e bó saake bonsaw. ¹³ É bonyii ba bvuu to bó bonyii bomew bô eben jim nsaw mbiay, é bó no teyte mwéem yí Tefan e gayte le, "Ké wee wvun ké no nu se wvú jemyi diéw yí befe ekume yew ncese yin bô bonci bo Muses e ké. ¹⁴ Bese nu é yuw wase é wvú jemyi le Jisos wvu Nasalet wé nu ke ebvuw yew ncese yin, ebvuu ekumen nce wesebene wonj wvú Muses to yeyéé beene dvú." ¹⁵ É bonyii bocii bô to nu yew nsaw e lunj ejise yí Tefan e, né yew é bvushu bwew é banke wase ye é no fieesene bvuu nceendaa Nyo' le.

7

É Tefan taje diuw fwe dvu bonyii bô saake wonj

¹ E ekole ke bocee ncese le bife ê Tefan le, "Mwεem mvú bó jemýi mvun nu keεey e?" ² E Tefan tfuse le, "Bo'icem bô boom bo bwεem e, ben eyeke eyuw. Nyo' bvukuke to nu ε buynen fô icee wesebeene wvú Abla'am ε wvú bεe cee Misobotemia, ε wvú se ke ne gen no cee 'Alan, ³ gay ê wvú le, 'Cine kfuu diuw e, ebuy won wene le, egen won wvú me nu nke endurce ê wo le.'

⁴ Nonen, ε wvú mum ne Kaldia jodvu, gen no cee 'Alan. E ice ke dioo kpwe, ε Nyo' ge ε wvú ne to jan jô beene cee keseen. ⁵ E wvú no nu jan ε Nyo' fanje yaa ecim enya wvú ke naa bô kpwen ke, geenen, kaw le wen nu ke enya won wvun ε enu we bô engoke kew. E Nyo' to kaake nonen ε Abla'am baa cim kenke wase wan ke. ⁶ E Nyo' bvuu gay ê wvú le,

'Engoke kuw nu ke enu botolo won mvu le, ke elemte bvunfaw jó,

ε bó nvuwse bó yí bilum ε gee ne (400).

⁷ E me nu nke enlan ngew yí won wvudvu le, é engoke kuw ke ebuy jó eto ebunlee me jan.'

⁸ E Nyo' bvuu die kelew bô Abla'am, ε nciise kelew kedvu nu le Abla'am nu ke etfusse boom bew yew. E Abla'am ke boo Aysik, ε ê ke dioo nu ediuw nyaj ε wvú tfuse wvú yew. E Aysik ke boo Yakow tfuse ten wvú yew. E Yakow ke tfuse ten boom bew bo yuufe ncow bofee yew bô è nu bo'icee cee bōseεbeene fô kfuu diεbeene to sanε.

⁹ E bo'icee cee bōseεbeene bodvu ke ne no bene kendorj bô Yosεw wvú waa bwee bó mum gese wvú, ε wvú gen no nu nfwa won wvú Ijiw e. Geenεn, ε Nyo' no taale ke fô wvú le, ¹⁰ fii wvú yí bonjεw bew e bocii. E Nyo' bvuu nya wvú bô bvufee, ε Felo, Nfon wvu Ijiw no koonje wvú, mum gεε wvú ε wvú no nu wee we kebay bvuu nu wee wvú taale fô kfuu diew e.

¹¹ E jen ke ne koo Ijiw jocii noo Kanaan, ε bonyii yen ngew baay. E bo'icee cee bōseεbeene fanje yaa kenke fice fidien ke. ¹² E Yakow ke yuw le mwεem mvudien nu Ijiw, mum tum boom bew bô è nu bo'icee cee bōseεbeene ε bó gen jó yí kan wvu fwe le. ¹³ E bó ke dioo kase gen jó yí bokanj bo bofee le, ε Yosεw mum ge ε boom bo bwee le kieε wvú. E wvú mum dunje ten bó ê Felo. ¹⁴ E Yosεw mum ciinse ntum fô Yakow wvú ice le, le wvú bô kfuu dicii eto Ijiw. Kfuu di Yakow e to nu sekedvu wee mbanjsooshwiw ncow botin (75). ¹⁵ E Yakow yuw nonen, mum jo kfuu diew dicii bow dvú Ijiw. E wvú bô bo'icee cee bōseεbeene ke kpweken jó bocii. ¹⁶ E bó ke tuu εgvun εbo kase to

dvú jan, to dwey Shekem ê jem yí Abla'am to guyεε ê boom bo Amol e.

¹⁷ E kefew ke dioo kocine kè Nyo' to nu keeke ege fice fi wvú to kawεε Abla'am dvú, ε bonyii bōseεbeene duule wase Ijiw baay. ¹⁸ E bonyii bô jó ke ghaa nfon mvu ε wvú yaa kee Yosεw ke. ¹⁹ E Nfon wvudvu mum no wεentene, sene bonyii bōseεbeene, kane le bo'icee cee bōseεbeene elaanke mvunley mvu boom ε ekfun ε bó kpwekene. ²⁰ E nu kefew kekin e kè bó to bokεε Muses, ε è to nu wan ε wvú jee baay fô Nyo' le. E bó kenke wvú yew kee te, ²¹ mum jo gen gεε ekfun. E waa Nfon Felo wvú kpwoon ke gen bonje wvú, lef diεwe waa we le. ²² E bó mum yεεi Muses bô bvufee bvú bonyii bo Ijiw e bvucii, ε wvú no nu wee wvú kee njeme bô keege fice ntay.

²³ E wvú ke dioo nu ke diεwe bilum mbaanyε le, ke ne kpawwce le wen nu egen eyen no boom bo bwee wen e bô è nu bonyii bo Israel nu. ²⁴ E wvú dioo gene, yen e wee wvu Ijiw nvuwse wee wvu Israel mvu. E wvú ley fô le wen etfuse εnvuke, mum yu lo wee wvu Ijiw wvudvu. ²⁵ Wvú to kpwaake le boom bo bwee wen e nu ekiεε le è tum Nyo' wen le wen eto ebvuse bó yí ngew e. Geenεn, ε bó fanje yaa kieε ke. ²⁶ E bvú ke buy yuu, ε Muses bvuu no gene, buynen yí bonyii bo Israel e bofee ε bó ne ε no diuu. E wvú ley fô keegawsen bvudiuw bvudvu, bife é bó le, 'Boom bo bwεem e, ben nu wee bô waa bwee, è ge la ben ε se no diuu ebeneben?' ²⁷ E wee wvú to nvuwse waa bwee kaa domse lo Muses, bife é wvú le, 'E geke yεε wo le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bōseε? ²⁸ Wo fen bvuu gomte keeyu me no wo se yuε wee wvu Ijiw wε foguu le?' ²⁹ E Muses yuw nonen, mum fan ne won wvú Ijiw e, fεε gen no nu won wvú Midian e, ke boo boom bolemse bofee jó.

³⁰ E è ke no nu ejim jo bilum mbaanyε, ε nceendaa Nyo' buynen fô Muses e ε nguy e, ε wvú bεenci yí kete le njkpwaante mbew kum wvú Sinay e. ³¹ E Muses yen ε fi ghaw wvú, ε wvú bence nceencee keetaa ntay. No wvú benci, yuw ε Tata Nyo' jeme é wvú le,

³² 'E nu me wvú Nyo' bo'icee cee wene,

Nyo' Abla'am bô wvu Aysik noo wvu Yakow.'

E Muses yuw nonen, no ciinke bô nfan, fanje yaa ebvuu emom lo etaa ke. ³³ E Tata Nyo' bvuu jeme é wvú le,

'Baayε bolaba buw, njefo fen fô wo leeme fô nu bvudvu bvú yuule.

34 Me nu ε nlooce wase ε n'yen no bó nvuwse bonyii bem Ijiw,
ε mbvuu ε n'yuw no bó cone,
ε mum ε nshii ε nto keembvuse bó yí ηgew
wvudvu le.

Yeke eyuw, me nu entum wo Ijiw keseen.'

35 Muses wvun nu wvú bó to yawεε wase tun, bife ê wvú le, 'E gke yeε wo le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosese?' E nu wvú wvú Nyo' to tumεε le wvú egen enu wee sa' wvubo, ebvuse bó yí ηgew e. E Nyo' to tum ε è nu nceendaa we ε wvú to yí kete kè to bænci kiε le tefe ntum wvudvu ê wvú. 36 E Muses mum gen Ijiw, ge mwεεm mvu diuw wvú yumεεn e bó binghaw bi mwεεm e, bvuse bó jó. E wvú ge mvumew fô Joo yi Baay yi Yεεle le, bvuu ge mvumew ηkpwaante jò bó to lenεε yí bilum e mbaanyε. 37 E è nu Muses wvudvu wvú to gayεε ê bonyii bo Islael le,

'Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu ê boom bo bwee wene le ente,
eciinse fô ben e ke no wvú to bvusεε me.'

38 E è bvuu nu ke wvú wvú Muses wvú nceendaa Nyo' to jemyεε ê wvú yí kum wvú Sinay e, kefew kè kentaashe ke bonyii bo Islael e to nu ηkpwaante bó bo'icee cee bosεεbeene, ε Nyo' nya díεw yi nyaa nshii le wvú efese ê beene. 39 Geenεn, ε bo'icee cee bosεεbeene kaa fan keeyuw Muses e, banke jim ê wvú le, mum no koonke le bowen bee ekase etu jim Ijiw. 40 E bó mum gay ê Elon le, 'Bome bonyo' ê bese bó nu esaa fwe dvusεεbeene, njefo bese baa bvuu kiεε fiεε fi kooyi bó Muses wε wvú bvusεε beene won wvú Ijiw e ke.' 41 E bó mum kene fimooso ε fi fiεεsene waa na', sεεyε nyám ge ncese dvú ê fi, mum no lanlanje yí fiεε le ε è kene bó bó can yíbo. 42 No bó ge nonen, ε Nyo' mum banke jim ê bó le, ε bó mum no bunlee wase ε è nu diuu bó kpwee noo jón. E è nu no bó to sanεε ê N'wa' bonyii bo ntum Nyo' le ε Nyo' jemyi le, 'Bonyii bo Islael, ben to sεεle nyám ηkpwaante yí bilum e mbaanyε, ceese ε è nu me dvú le?'

43 Ben to ghane tuule cun ε è nu yí nyo' wvú bó tenje le Molok,

bvuu tuule jon ε bó ε kene le è nu yí nyo' wvú diee nu Lefan,

ε è nu mvumooso mvú ben to keenceε kee-bunlee mvú.

Nje fifin, me nu ηke ebvuse ben é ben ebuy egen efey lo Babilon.'

44 Bo'icee cee bosεεbeene to lenεε ηkpwaante kenke cun yí dunji le Nyo' nu bó

bó, ε è to fε Muses cun yidvu, bii ke lenjen no yí Nyo' to dunjεε ê wvú to nu. 45 E boom bo bo'icee cee bosεεbeene le ke fi, ke tuu to dvú jan kefew kè bó bo Yoshua to lole nshε ê bitum bì to nu jan e, ε è to gene Nyo' fwe kuonke bitum bidvu. E cun yidvu no nu jan to buy kefew kè Nfon Dawe to saake won wvun e. 46 E Nyo' no koonke wvú ntay, ε wvú mum lεke le Nyo' ebee é wen ebom yew enya é wvú wvú Nyo' Yakow eceé dvú. 47 E è ke kaa ghan Saamun bom yew Nyo' yidvu. 48 Geenεn, ε Tata Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e yaa ké no cee yéw yí è bom bonyii le ke. E nu ke lenjen no wee ntum Nyo' mvu to sanjεε wase ε Nyo' gayte le,

49 'Fowe nu kawla wεm,

ε nshε yin nu kedvuusheε ke bikaa biem e.

Yew yí è nulo é wee ebom le è nu yem nulo enu nεε?

Nuu le bvudvu nu dvú bvú è nulo é me enshii fó le?

50 Ke è fε me mwεεm mvun mvunciim e? "

51 E Tefan mum nε gay le, "Ben tεmyi bikuu baay, ε mvuntelem mvunen bó bitem nu naa lo ntffuse. Ben ε bo'icee cee bonen nu ke lenjen. Ben tune sekεcii keeyuuke Keyoy ke Yuule le. 52 Wee ntum Nyo' mvu nu dvú wvú bo'icee cee bonen to baa ebone bikaa ê wvú εjim e? Bó to nu ε yuwye bonyii bo ntum Nyo' le bó to jemyεε wase le Wee Lemme Nyo' wvu Teytey nu ke eto. E wvú ke to, ε ben gese wvú bvuu yu wvú. 53 E è bvuu nu ke ben bó Nyo' to tumεε bonceendaa bew ε bó nya bonci bew ê ben, ε ben tun keebii bó le."

E bó tumyε Tefan bó eta

54 No bonyii bó to saake won yuw fiεε fi Tefan jeme, ε mvuntelem bente lo bó, ε bó no ηgeci bigew. 55 E Keyoy ke Yuule yinjen yí Tefan e, ε wvú no taale fiew ε è nu we, nε yen n'yuu wvú è nu wvu Nyo' le, bvuu yen Jisos e ε wvú leeme é εbo ke εεεy ke Nyo' le. 56 E Tefan nε gay le, "Ben etaa eyen, me nu ε n'yen ε fowe ε yene, ε wee wvú diee nu Waawee leeme é εbo ke εεεy ke Nyo' le." 57 E bó yuw fiεε, mum jine bintuntun bó can, no wamte fowεewe, mum sen bocii ley yí Tefan e, 58 gufe wvú buy dvú εlaante, gen no tumte bó eta. E bonyii bó beneε jim nsaw baaye bikum bibole, nya ê cuwee mvu ε bó tenje le Saul, se no tumte. 59 No bó to tumte Tefan bó eta nonen, ε wvú bunle le, "Tata Jisos, fiisen keyoy kem." 60 E wvú mum ne tum envuw

7:35 Ksm 2:14; 3:2 7:36 Ksm 7:3; 14:21-29; 16:1-17:16; Ktj 14:33; 20:1-11 7:37 3:22-23 7:38 Ksm 19:1-20:17; Lem 7:53; Gal 3:19 7:39 Ktj 14:3 7:40 Ksm 32:1-8 7:42 Amo 5:25-27; Lew 18:11 7:44 Ksm 25:9, 40

7:45 Yosh 3:14-17; 18:1; 2Sam 6 7:46 Mben 132:1-5 7:47 2Sam 7:5-7; 1Bfn 6:1-38 7:48 17:24-25 7:49

Yesa 66:1-2 7:51 Ksm 32:9; 33:5; Yeli 4:4; Lum 2:28-29; Yesa 63:10; Esek 2:3-5 7:52 Luk 11:47-48 7:53 7:38;

Ibu 2:2 7:54 Mben 37:12; 112:10 7:55 Mat 26:64; Lem 2:33 7:56 10:11; Luk 3:21; Jon 1:51 7:58 22:20

7:59 Mben 31:5; Luk 23:46 7:60 Luk 23:34

fokuse, funj foweewe le, "Tata, fo wo etaa ê fiεε fi befe fin fi bonyii ban gee le ke." No wvú gay nonen, mum kpwe.

8

¹ No bó yu Tefan, ε Saul tom.

É Saul nya nḡwε ê kentaashe ke bonyii bo mbee le

Ke εbvubwe, ε bó kεw no nyaa nḡwε wvú temyi ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Jelusalem. É kí saanḡen kecií buy jó, gen biba bi Judea bó Samalia le, ε é sheε ke boom bo ntum e bo Jisos e. ² É bolemse bomew bó to nu ε looce lese fitele yí Nyo' le, to jo gvune di Tefan e dwey, beε wvú baay. ³ É Saul nu fiew looci gene lo bó kentaashe ke bonyii bo mbee le, danḡene yéw e kooyi bonyii bo mbee le bó bolemse noo bó bokene ciinse yew ncaw e.

É Filew fewce diεw Nyo' Samalia

⁴ É bonyii bó to saanḡeneε ba no gene mondvuum e monciim fewci diεw Nyo'. ⁵ É Filew bow fiew gen ê kelaante kè Samalia le, no fewci saaka jó wvu ekume Mboyse wvú Nyo' to kawεε. ⁶ É bonyii nteen yuw bvuu yen mweεm mvú duḡci mvunḡay mvu Nyo' le mvú wvú to gee, mum nya bitem ê wvú ntay. ⁷ Biyoy bi yiile to buyte yí bonyii le, wamte foweewe, ε bonyii nteen bó to nu ε kpweken keba kemwaan noo bontεḡe bonene ten. ⁸ Nonen, ε nlanlan wvu baay no nu εlaante jodvu.

⁹ Weε mvu to nu εlaante jodvu ε diee nu Semon, ε wvú to shee wase duḡci nfm ye ε kεw lo, ε bonyii bo Samalia bocii yene ε diuw yumte bó. É wvú to bvuu duu le wen nu weε mvu wvu baay. ¹⁰ É bonyii bocii bo εlaante jodvu naa noo bo baay baay nya bitem ê wvú no gayte le, "Weε wvun nu mvunḡay mvu Nyo' le mvú bó teje le Mvunḡay mvu Baay." ¹¹ Bó to nya bitem ê wvú nonen, njefo wvú to shee wase duḡci nfm ye ε kεw lo ncejole ε bonyii yene ε diuw yumte bó. ¹² Geenε, ε Filew ke dioo eto efewci saaka wvú jee wvu ekume bvunfon bvú Nyo' le noo ekume diee di Jisos Klistu le, ε bokene bó bolemse beε ε wvú lese bó ê joo. ¹³ É Semon wε keβεε beε ten ε bó lese wvú ê joo. É wvú mum mey ke wase no nu mbew Filew e yene binḡhaw bi mweεm e bi baay baay bó mweεm mvú duḡci mvunḡay mvu Nyo' le mvú wvú to gee, ε diuw yumte wvú.

¹⁴ É boom bo ntum e bo Jisos e ke yuw Jelusalem le bonyii bo Samalia nu ε fiisen wase diεw Nyo', ε bó mum tum Bitá bó Jon fô bó le. ¹⁵ É bó gen buy jó, bunle fô bonyii bo mbee le bodvu le le bó eḡenke Keyoy ke Yuule, ¹⁶ njefo Keyoy ke Yuule to baa to wase

yí mvu bó le ke. Bó to beε lese ke lo bó ê joo maan ê diee di Tata Jisos e. ¹⁷ É Bitá bó Jon bunle, gεε can yí bó le, ε bó mum keḡke Keyoy ke Yuule. ¹⁸ É Semon dioo yen le boom bo ntum e bo Jisos e gεεle can yí bonyii le ε Keyoy ke Yuule too yí bó le, ε wvú mum no nyaa bigew ê Bitá bó Jon, ¹⁹ gayte le, "Ben enya me bó mvunḡay mvun ten, wvu le naa yeε wvú me ε nḡεε can yem yí ye le, é wvú eḡenke Keyoy ke Yuule." ²⁰ É Bitá fufuse ê wvú le, "Ben ε bigew biuw bidvu egen lo nḡuy e. Wo ghan neε ε se no kpwaake le é nulo é bó eguy nnya yí é nu yí Nyo' bó bigew?" ²¹ Ke wo yaa keḡke naa lo kelen ente jo lemme din ke, njefo ke fitele fiuw yuule fô Nyo' le ke. ²² Kumεn fitele fiuw yí fiεε fi befe fi wo gomte keege fin e, ebunlee laa é nulo é Tata Nyo' eleεshe bonḡpwaεε bó befe ban bó wo keḡke fô fitele le le. ²³ Me n'yene le wo nu ε yiḡsen wase bó ken'yεε ejise, ε tu nfwa keβεε." ²⁴ É Semon leke Bitá bó Jon le, "Kee, ben ebunle é Tata le fo fiεε fimew ente jo mweεm mvú ben jemyi mvun e ekooy bó me ke."

²⁵ É Bitá bó Jon ke mεse fewce diεw Nyo', see mweεm mvú bó kee ekume Jisos, mum ne no tuu jim Jelusalem. No bó to tuu jim, no fele bontεw bo Samalia bomew e, fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' jó.

É Filew lese wee wvu Itofia é joo

²⁶ É nceendaa Tata ke ne gay ê Filew le, "Nene ebow je ekueku, egen ê je yí nen'yi Jelusalem fele nḡpwaante gene Gasa le." ²⁷ É Filew mum ne no booke. É wee wvu baay mvu wvu Itofia nu ê je yidvu le. Wvú to nu wee é bó ε bvuuḡshe, ε é nu wee wvú to taale fô kpaw Yaa Kanda wvú to saake woḡ wvú Itofia le. Weε wvudvu to ne Jelusalem jó wvú to geneε keebunle Nyo', ²⁸ no tuu jim woḡ e ê kekoto kemew kè é guite nyám e, ε wvú ε shii jó, taanḡe fiεε ê Nwa' wvú Yesaya wvú wee ntum Nyo' to sanεε le. ²⁹ É Keyoy ke Yuule gay ê Filew le, "Bence egen mbew kekoto keki le." ³⁰ É Filew lewte gen mbew yí dvú le, yuw ε wee wvudvu taanḡe ê Nwa' Yesaya le. É wvú bife é wvú le, "Wo taanḡe nen yuuke fiεε fi wvú gayte?" ³¹ É wvú fufuse le, "É nulo é me en'yuw neε le se wee ε nele é me?" É wvú mum gay le Filew eben é bó wvú eshii é kekoto le. ³² Bvudvu bvú wvú to taanḡe ê Nwa' wvudvu le to jemyi le, "Wvú to nu diεwe njeε yí bó gene keεεε le, bvuu nu diεwe waa njeε wvú bó ké dioo mvuu yvúw ye,

wvú saa beele ke.

É nu ke ten no wvú to nu diuw tfu.

³³ Bó to nu ε shoose wvú, tun keεaw nsaw we leḡ.

Ɛ nu ke eyuu ejemyi yee ekumε boom bew, ε bε e sum wase nshii we fokuse fεn?"

³⁴ Ɛ wee wvu baay wvudvu mum leke Filew gay le, "Kee wo, ke see ε me, wee ntum Nyo' wvun jemyi ε ε nu ekumε yee? Wvú jemyi ekumε ekole kew nuu ekumε wee mvu le?" ³⁵ Ɛ Filew mum kew ke bε bvudvu bu Nwa' le bvudvu, no neci saaka wvú jee wvu ekumε Jisos ε wvú.

³⁶ Ɛ bε wvú no gene ke ε je, ke gen buy bvudvu bvumew e ε joo nu fε. Ɛ wee wvu baay wvudvu gay le, "Taa eyen, joo nu fεn, ε nulo ε ebvuu etun la fo wo else me ε joo?"

[³⁷ Ɛ Filew tfuse ε wvú le, "Ɛ wo fεn nu ε bee Jisos Klistu le bε fitele fiuw ficii, ε me enlese wo ε joo." Ɛ wvú tfuse le, "Me nu ε mbee le Jisos Klistu nu Waa Nyo'."]

³⁸ Ɛ wee wvu baay wvudvu mum gay ε bε leke kekoto. Ɛ bε Filew shii, ley gen ε joo, ε Filew lese wvú ε joo. ³⁹ No bε buyε ε joo, ε Keyoy ke Tata le cun Filew fε, ε wee wvu baay we fanε yaa ebvuu eyen wvú le ke. Geenen, no gene ke fiew lanlaje. ⁴⁰ Ɛ Filew ne buynen ε ε nu wase Asotus, mum ne no gene, fele ε bilaante bicii le, fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo', gen buy ε kelaante kε Kaysalia le.

9

Ɛ Saul kumεn lese fitele yí Jisos e

¹ Ɛ to nu kefew kekíε le, ε Saul bee ke ffuuke, bεmsee bonyii bε ngoo le bo Tata le le wen nu eyuwye bε. Ɛ wvú mum gen fε ekole ke bocee ncese le, ² leke le wvú enya bonwa' ε wen egen dvú yéw bunle yi Damaskus e, bε dunji le ε wen yen ε bonyii nu jε bε bii Je Tata le kenε ε nu bokε, kenεε bolemse, ε wen ekooyε bε ekay, eto bε bε Jelusalem.

³ Ɛ wvú nya, ε Saul mum ne no gene Damaskus, ke dioo fejnene kelaante kedvu, ε n'yuw mvu ne sese law fowe, shii to yí ye le. ⁴ Ɛ wvú gbwe fokuse, yuw ε diεw jeme ε wvú le, "Saul, Saul, wo bone bikaa ε me ejim nen nje la?"

⁵ Ɛ wvú bife le, "Tata, ε nu wo wvú yee?" Ɛ diεw yidvu tfuse le, "Ɛ nu me wvú Jisos, ε ε nu me wvú wo bone bikaa ejim jodvu. ⁶ Yí keseen e, ja we, eley egen εlaante, ε bε esee ε wo fiε fi wo kenke keege." ⁷ Ɛ bonyii bε to lene bε bo Saul leem fε ngeḡmten, no bε to yuuke diεw yidvu yaa yene wee le ke.

⁸ Ɛ Saul ke ja we fokuse, dioo yene ejise, fanε yaa ebvuu eyene mwεem e ke. Ɛ bε mum jice wvú yí kebo le, no ceḡse gene bε wvú Damaskus. ⁹ Ɛ wvú gen no nu yí εdiuw

e εta yaa yene mwεem e ke. Ɛ wvú nu nonen, yaa diee fiε ke, yaa wvu ten fiε ke.

¹⁰ Wee mbee mvu to nu Damaskus jodvu ε diee diεw nu Ananias. Ɛ Tata Jisos ne tee wvú ε fiε diεwε efile le le, "Ananias." Ɛ wvú bee le, "Tata, me wvun fεn."

¹¹ Ɛ Tata gay ε wvú le, "Nene, egenε ε je yi bε teje le Teytey e, dioo buy fε yew e fo Judas, bife wee mvu wvu Taasus ε bε teje le Saul. Yekε eyuw, wvú nu fε bunlee, ¹² ε wvú be ε yen wase wee le ε fiε diεwε efile le ε bε teje le Ananias, ε wvú ε to ε gee can yí ye le, le wvú ekase eyene mwεem e."

¹³ Geenen, ε Ananias gay le, "Tata, me nu ε n'yuw wase ε bonyii nteen ekumε wee wvun no wvú gee mwεem mvú befe fε bonyii bε ε nu bo Nyo' le Jelusalem. ¹⁴ Ɛ wvú too nen, ε wvú ε fi mvun gay ε bocee ncese bo baay baay, le wen eto ekooyε bonyii bocii jan bε bunle teje diee diuw."

¹⁵ Ɛ Tata tfuse ε wvú le, "Gene ke lo. Me nu ε ncaw wase wee wvudvu wee wεm lemme le, le wvú efewci diee diem ε bonyii bε yaa nu ke Bojuu bε bonfon bobole, noo ε bonyii bo Isael. ¹⁶ Me kebee nu nke endunε ε wvú no wvú kenke keeke eyen ngew nje diee diem."

¹⁷ Nonen, ε Ananias mum gen, ley yew dvudvu, gee can ye yí Saul e, tee le, "Saul waa bwεem, ε tum Tata Jisos me. Ɛ nu wvú wvú Jisos wvú wo se yenε ε je seke wo se too jan. Wvú tum me nen, le me ento enje ε wo ekase eyenε mwεem e, ε Keyoy ke Yuule eto eyinḡsen yí yo le." ¹⁸ Ke no wvú jeme nonen, ε fiε fimew diεwε ngew e ne yí ejise Saul e gbwe fokuse, ε wvú mum kase no yene mwεem e. Ɛ wvú ja we, ε bε mum lese wvú ε joo. ¹⁹ Ɛ wvú ke dieken, ε mvun gay kase tu yí ye le.

Ɛ Saul fewce saaka Jisos Damaskus

Ɛ Saul ce Damaskus bε ngoo bonyii bo mbee le yí εdiuw e caan, ²⁰ mum kew lo kan mwaan no ghane yéw bunle le, fewci le, "Jisus nu Waa Nyo'." ²¹ Ɛ bonyii bocii bε to yuuke no ghayte le, "Wvun nu ke wee wvú se ghane gene lo bε bonyii bε bunlee teje diee din Jelusalem e? Ɛ ke wvú to jan nen ε ε nu keekooyε bε nu jan ekase egen dvú, enya can bocee ncese bo baay baay e le?"

²² Ɛ Saul no fewci ke fiew ekumε Jisos temyi lo, dunji le Jisus nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε. Ɛ Bojuu bε to nu Damaskus ma lo fiε fi ε nulo ε bε eufuse ε wvú.

²³ Ɛ εdiuw ke dioo fey nteen, ε Bojuu bodvu shii, cu ntan keeyu Saul. ²⁴ Ɛ bε mum no shee, ceḡte wvú diuw ketaan ke

Damaskus e, le wvú ke dioo fele, kenεε ε̄ nu entan̄ kenεε emvunsheer, ε̄ bó eyu wvú. Geenen, ε̄ Saul kiere ntan̄ wvubo. ²⁵ E bonyii bew bo ngoo le ke jo wvú entan̄, lese ε̄ nkaa le, bvuse fō ntoo ketaan̄ e, shike wvú fokuse wase ekfun̄.

E Saul gen̄ Jelusalem

²⁶ E Saul tu jim̄ Jelusalem, dioo gomte keetaashe bō ngoo bonyii bo mbee le, ε̄ bó no fane lo wvú, njefo ke bó to beje le wvú looci nu wee wvubo ngoo ke. ²⁷ Geenen, ε̄ Banaban̄ jo wvú, ε̄ bō wvú gen̄ fō boom bo ntm̄ e bo Jisos e. E wvú see ε̄ bó no Saul to yenεε Tata le ε̄ je ε̄ bó wvú jeme, bvuu see ε̄ bó no wvú to fewci ekume Jisos Damaskus yaa fane ke. ²⁸ Nonen, ε̄ Saul mum no nu bō bó ghane mondvuum monciim̄ Jelusalem, fewci ekume Jisos, yaa fane ke. ²⁹ E wvú ke no jemyi ten̄ ε̄ Bojuu bō to jemyi diēw Glek, beeke mbew bō bó, ε̄ bó mum ne no gomte keeyu wvú. ³⁰ E bonyii bo mbee le kiere le bó gomte keeyu wvú, mum jo wvú bow dvú ε̄ kelaante kē Kaysalia le, ciinse wvú ε̄ wvú gen̄ Taasus.

³¹ Yí kefew kekin e, ε̄ kentaashe ke bonyii bo mbee le leetan̄ yí n̄gew e ε̄ biba bi won̄ e b̄i Judea bō Galilee noo Samalia le. E Keyoy ke Yuule ge ε̄ kentaashe kedvu cim, bvuu no tomte ngoo ε̄ yí kuu. E bó no cee, wvumte ke ε̄ ε̄ nu Tata.

E Bitā gen̄ ntew wvú Lida noo wvú Jofa le

³² E Bitā no ghane, gene fō bonyii bō ε̄ nu bo Nyo' le mondvuum e monciim̄, ke ghan̄ gen̄ buy fō bó Lida le. ³³ No wvú to nu jó, yen̄ wee mvu le ε̄ wvú ε̄ kpwe keba kemwaan̄, ε̄ diee nu Enias ε̄ wvú ε̄ n̄gey wase entaw bilum nyan̄. ³⁴ No Bitā yen̄ wvú le, tee le, “Enias, Jisos Klistu fele wase wo. Ja we eseyse kentaw kuw.” Kar̄ mwaan̄ ε̄ Enias mum ja we. ³⁵ E bonyii bo Lida noo bo yí bale di Shalon e bocii yen̄ no wee wvudvu nu ε̄ bonen̄ wase, ε̄ bó lese fitele yí Tata Jisos e.

³⁶ E to nu ε̄ kpwoon mvu nu ε̄ kelaante kē Jofa le, ε̄ ε̄ nu wee mbee, ε̄ diee nu Tabita, di nu ε̄ diēw Glek e le Dokas. * Wvú to ké no gee mwεem̄ mvú jee sekecii, fi bonyii bō fuute. ³⁷ E ε̄ no nu ediuw yoya le, ε̄ kpwoon wvudvu gbwe kencem̄, mum kpwe. E bó cukε gvune diēw, ben̄ gee ε̄ kebuw ke yew e ke ewe le. ³⁸ No Jofa to nu mbew Lida le, ε̄ ngoo bonyii bo mbee le ke yuw le Bitā nu Lida, mum tum bolemse bofεε fō wvú le. E bó gen̄ lke wvú, le kee wvú, le wvú eto ke ncin e.

³⁹ E Bitā mum ne ke nonen̄ ε̄ bó bó no gene. E wvú gen̄ buy fō, ε̄ bó jo wvú ben̄ bō wvú

ε̄ kebuw ke yew e ke ewe kie le. E bokε' bo bonkfu le bo jó bocii gem wvú tase no beele, dun̄ci ndvú yí Dokas to gee seke wvú to bεε dvú. ⁴⁰ E Bitā bvuse bó ekfun̄ bocii, tum envuw fokuse bunle, ne ban̄ke ye gay ε̄ gvune didvu le, “Tabita ja we.” E wvú mum yene ejise, taa Bitā, mum ja shii we. ⁴¹ E Bitā jicε wvú le yí kebo le, ε̄ wvú leem we. E wvú kase tee bonyii bō ε̄ nu bo Nyo' le bó bokε' bo bonkfu le ba, dun̄ce wvú ε̄ bó, ε̄ wvú ε̄ kase wase ε̄ tu dvú. ⁴² E saaka wvudvu saan̄ken̄ gen̄ Jofa jocii. E bonyii nteen lese fitele yí Tata le. ⁴³ E Bitā no nu Jofa yí ediuw e nteen, cee bó wee mvu wvú to seysee jéw ε̄ diee nu Semon.

10

E fiεε diεwe efile le to fō Konεyu le

¹ Wee mvu to nu ε̄ kelaante kē Kaysalia le ε̄ bó ten̄ le Konεyu, ε̄ ε̄ nu ekole ke ngoo mi bonyii bo nci le bo Lum, yí bó to ten̄ le yí Itali. ² E wvú to nu wee ε̄ bó bonyii bocii bo ε̄ wvú yew ε̄ looce ε̄ lese fitele yí Nyo' le. E wvú wvumte bvuu bunlee Nyo' sekecii, nyaa nnya n̄tan̄ ε̄ Bojuu bō to fuute. ³ E ε̄ ke no nu diuw dimew ke diεwe didiuw ditete le fomvunsheer, ε̄ fiεε diεwe efile le ne to fō wvú le, ε̄ wvú looce yen̄ nceendaa Nyo' le ε̄ fiεε fidvu le. E nceendaa wvudvu to ley tee wvú le, “Konεyu”. ⁴ E Konεyu fan, lun̄ ejise yí ye le wvú le, “Cee ekole, ε̄ nu la?” E nceendaa wvudvu tfuse le, “Nyo' nu ε̄ yuw wase bunle yo, ε̄ bvuu ε̄ yen̄ nnya yí wo nyaa ε̄ bonyii bō fuute, ε̄ kume wo. ⁵ Yí keseen e, tumε bonyii Jofa ε̄ bó egen̄ etee wee mvu wvú diee nu Semon, ε̄ dimew nu Bitā. ⁶ Wvú nu ε̄ to ε̄ no cee bó Semon mvu wvú ké no seysee jéw wvú la dieu nu mbew joo yí baay e.” ⁷ No nceendaa Nyo' wvudvu jeme nonen̄ mum ne. E Konεyu shεε tee bonyii bew bo lemme le bofεε, bvuu tee ten̄ wee nci mvu wvú to ké no ceyte wvú, ε̄ ε̄ to nu wee ε̄ wvú ten̄ ε̄ looce ε̄ lese fitele yí Nyo' le. ⁸ E bó to, ε̄ wvú see fiεε ficii fi be kooy ε̄ bó, mum tum bó Jofa.

E Nyo' dun̄ce fiεε fi nghaw e ε̄ Bitā

⁹ E ekfun̄ buy yuu, ε̄ ε̄ ke no nu ke diεwe emvunsheer̄ entelan̄ e, ε̄ bó fεεse wase ε̄ kelaante kedvu le. E Bitā ne ben̄ yew we keebunle. ¹⁰ E jen̄ ke ne no yuu wvú, ε̄ wvú no shieele keediekēn, ε̄ bó bεε dεεle lo mwεem̄ mvudien. E fiεε diεwe efile le ne to fō wvú le. ¹¹ E wvú yen̄ ε̄ fiεε fidvu le, ε̄ ebule ε̄ yene, ε̄ fiεε fimew shiile fowe nu diεwe ekole ke ndvu le, ε̄ bó jici yí ε̄buw yo ena le. ¹² E dikfu di nyám e dicii, yí lene, bó yí sone lo, noo mvunyiim̄ mvú bile we, ε̄ bó ndvu yidvu le. ¹³ E diēw ne gay ε̄ wvú le, “Bitā,

9:26 9:3-6, 20; Gal 1:18 9:27 4:36-37; 11:22-30; 12:25; 13:1-4, 7, 43-50; 14:12, 20; 15:2-12, 22, 35-39; 1Kor 9:6; Gal 2:1,

9, 13 9:30 11:25; Gal 1:21 * 9:36 Diee di Tabita bó Dokas nu ε̄ diēw Glek e, ε̄ ε̄ nu nyam̄ yí bó ten̄ le leεεε. 9:40 Mak 5:40-41 9:43 10:6, 32 10:1 10:30-33 10:1 27:1, 3; Luk 7:2, 5 10:11 7:56 10:12 Lew 11:1-47; Esek 4:14

neɛ we eɛɛɛɛ edie.” ¹⁴ E Bitá tfuse le, “Tata, kɛ è nulo è me emom kɛ, njefo me nkɛ mbaa ndie wase fiɛ fi nɛwncɛw kɛnɛɛ fi nu sɛ fi yuule lo kɛ.” ¹⁵ E diɛw yidvu bvuu jeme è wvú le, “Fo wo enyɛnsɛ fiɛɛ Nyo' e ge wase fi e no yuule kɛ.” ¹⁶ E fi kooy nonen buy bokanj botete, e bó mum kase bense fiɛɛ fidvu we.

¹⁷ E fiɛɛ fidvu fi toɛ diɛwɛ efiɛ le fɛmɛse Bitá e wvú no maa laa fi duɛi le la le. Kɛ sekedvu e bonyii bô Koneyu to tumɛɛ ba e to wase e biwɛɛ fô la di Semon wvú seysee jéw e nu, e no leeme diuw ketaanj e, ¹⁸ teɛ, biite le, “Wee ghane mvu nu fɛn e diee nu Semon Bitá le?” ¹⁹ No Bitá to bɛɛ kpawawci ekumɛ fiɛɛ fidvu fi toɛ fô wvú le, e Keyoy ke Yuule nɛ gay è wvú le, “Taa eyɛn, bonyii botete gomte wo. ²⁰ Nɛnɛ we ebow è ben e bó egene ekale kemwaan. Fo wo ecimcim kɛ, è tum me bó.” ²¹ Nonɛn, e Bitá mum nɛ bow, gay è bonyii bodvu le, “E nu me wvú ben gomte. Ben to le la?” ²² E bó tfuse le, “Koneyu wvú nu ekole ke ngoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu e tum bese. Wvú nu wee wvu teyɛy, fane Nyo', e Bojuu bocii bensee wvú. Nceendaa Nyo' wvú yuule mvu se nu e gay le wvú eciinse ntum è wo eto è wvú yew, è wvú eyuw fiɛɛ fi wo nu ejeme è wvú.” ²³ No bó tfuse nonɛn, e Bitá mum gay e bó ley e bó bó ce.

E Bitá gen ntum Nyo' yew dvu Koneyu

E ekfuɛ buy yuu, e wvú nɛ e bó bó no gene. E bonyii bo mbee le bomew bo Jofa bi wvú le. ²⁴ E bó len ce, e bvú buy yuu e bó fɛse Kaysalia. E Koneyu bó bonyii bew bo kfuu le noo nsáa ye shém yi wvú to bɛɛ to cɛyɛte wase bó. ²⁵ No Bitá to leyte gene yew, e bó Koneyu tasɛn. E Koneyu gbwe è wvú ejise wvum wvú. ²⁶ Geenɛn, e Bitá cake wvú we gay le, “Nɛnɛ we, me nu kɛ ten fiem wee wvu wum diɛwɛ wo le.” ²⁷ E wvú no jemyi bó Koneyu leyte gene yew, ke dioo ley, yɛn e bonyii e njim lo yew. ²⁸ E wvú jeme è bó le, “Ben kee ntay le nci wese baa bee le wee Juu elaa ghane kɛnɛɛ etase nsan bó wee wvú yaa nu ke wee Juu. Geenɛn, Nyo' nu e duɛɛɛ è me le kɛ me nkɛnkɛ keenteɛe wee mvu nduu le wvú nu wee wvu nɛwncɛw kɛnɛɛ le kɛ wvú yuule kɛ. ²⁹ Nonɛn, ben e dioo ciinse ntum le me ento, me e mum e nto, me mbaa nkicine kɛ. Me e mum e no mbiite è ben le laa ben teɛ me le la le?”

³⁰ E Koneyu tfuse le, “Eben nu wase eɛdiuw ena no me nto nu yew dvu me kɛ diɛwɛ kefew ke keseen e didiuu ditete fomvunsheerj mbunlee. E wee mvu nɛ sɛsɛ buyɛn fwe dvu me e wvú e tfume ndvu e yi lawkene. ³¹ E wvú gay è me le, ‘Koneyu, Nyo' nu e yuw

wase bunle yo e bvuu e yɛn nnyá yi wo nyaa è bonyii bo kefufe le, e kume wo. ³² Nonɛn, tumɛ bonyii Jofa è bó egɛn etee wee mvu e diee diɛw nu Semon, e dimew nu Bitá. Wvú nu e to e no ceɛ bó Semon wvú seysee jéw wvú la diɛw nu mbew joo yi baay e.” ³³ Kanj mwaan nonɛn, e me mum nciinse ntum le wo eto. Wo e to nɛn, fi e jon baay. Bese e mum e no nu fɛn è Nyo' ejise keeyuw fiɛɛ fi Tata tum wo le wo eto ejeme è bese.”

E Bitá jeme è bonyii bó yaa nu kɛ Bojuu ekumɛ Jisos Klistu

³⁴ E Bitá mum kɛw no jemyi gayte le, “Yi keɛɛy e, me nu e n'yeɛn le kɛ Nyo' duɛi kejeɛy jɛɛy kɛ. ³⁵ Wee tfuu wvú fane wvú bvuu gee fiɛɛ fi nu len nu e wvú fiisene wvú yaa taale laa mwɛɛɛn buy fɛɛ le. ³⁶ Ben kee ntum wvú Nyo' to ciinse fô bonyii bo Isɛlael e, fewci saaka wvú jee le Jisos Klistu to to wvu le nyɛkeey nulo enu entelɛn jo Nyo' bó bonyii. E Jisos Klistu wvun nu Cee Ekole bonyii bocii. ³⁷ Ben kee fiɛɛ fi to kooyɛɛ wɔn wvú Judea le tfuu, e fi to kɛw Galilee ejim jo kefew kɛ Jon to fewci leese bonyii è joo. ³⁸ E ben kee ten no Nyo' to tfuwɛɛ lo Keyoy ke Yuule yi Jisos wvu Nasalet e, bvuu nya mvungay è wvú, no nu bó wvú. No Nyo' to nu bó wvú, e wvú mum no lenɛ mondvuum monciim gee lemme di jee bvuu fele bonyii bó dɛwle nvuwse. ³⁹ E nu bese bó to yeɛnɛ mwɛɛm mvú wvú to gee wɔn Bojuu le tfuu, noo mvú wvú to gee è kelaante kè Jelusalem e. Bó to nu e ta wvú yi kentam e e wvú kpwe. ⁴⁰ Geenɛn, e è ke dioo nu eɛdiuw eta, e Nyo' bvuse wvú yi kpwe le, ge e bonyii yɛn wvú le. ⁴¹ E kɛ e yaa nu bonyii bocii bó to nu e yɛn wvú le kɛ. E to yeɛn ke bese bó wvú wvú Nyo' to cawɛɛ le bese efewci ekumɛ Jisos. E bese to nu e diekɛn bvuu wuken bee bo Jisos seke wvú to buyɛɛ yi kpwe le. ⁴² E wvú gay le bese ke efewci diɛw Nyo' è bonyii, bvuu seɛɛ è bó le è nu wen wvú Nyo' nu e baa le wen ke esaw bonyii bó bɛɛ dvú noo bó kpwekɛn wase. ⁴³ Jisos wvun nu wvú bonyii bo ntum Nyo' le bocii to jemyi ekumɛ wvú le è nu naa yeɛ wvú nu e lese fiɛɛle yi ye le, è Nyo' eɛɛshɛ bibefɛ biew fele yi diee diɛw e.”

E Keyoy ke Yuule to yi bonyii bó yaa nu kɛ Bojuu le

⁴⁴ Kɛ no Bitá to bɛɛ jemyi mwɛɛm mvun nɛn, e Keyoy ke Yuule nɛ shii, to yi wee tfuu wvú to yeke njeme wvudvu le. ⁴⁵ E diuw yum bonyii bo mbee le bó è nu Bojuu bó to biɛ Bitá le, no bó yeɛnɛ e Nyo' e nya ten nnyaa ye yi è nu Keyoy ke Yuule è bonyii bó yaa

10:15 Mak 7:15, 19	10:19 11:12; 13:2, 4; 15:28; 16:6; 20:22-23; 21:4, 11	10:23 10:45; 11:12	10:25 14:13-15;
Mwm 19:10	10:28 10:15; Gal 2:12	10:30 10:1-8	10:30 1:10; Luk 24:4
Jem 2:1	10:35 Jon 9:31	10:36 Yesa 52:7; Lum 3:25-26; 5:1; 2Kol 5:18; Kolo 1:20; Mwm 19:16	10:32 9:43
13:16; Jon 3:2	10:39 3:15	10:41 1:4; Luk 24:30-31, 41-43; Jon 21:12-13	10:34 Lum 2:11;
4:5	10:43 13:38; Yeli 31:34	10:44 2:4	10:38 Luk 4:18;

nu ke Bojuu. ⁴⁶ E Bojuu ba no yuuke e bó jemyi diew yi bó yaa kee ke, bensee Nyo'. E Bitá mum bife le, ⁴⁷ "No Keyoy ke Yuule nu e to wase yi bonyii ban e lɛɛɛɛ no kí to toɛ yi yese beene le, e nulo e wee ebbuu etun fo bó elese bó e joo le?" ⁴⁸ No Bitá bife nonen, mum gay le bó elese bó e joo e diee di Jisos Klistu le. Ejim jodvu, e bonyii bodvu leke le wvú ece bó bó yi ediuw e caan se nene.

11

E Bitá see fiɛɛ fi to kooyeɛ yew dvu Koneɣu

¹ E boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo mbee le Judea jocii ke yuw le bonyii bó yaa nu ke Bojuu nu e fiisen wase ten diew Nyo'. ² E Bitá ke dioo kase ben Jelusalem, e bonyii bo mbee le bomew mum no saake wvú. Bonyii ban nu bó to ké no leeme ke le bó keɛke keefuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew, e mweten se no nu wee Nyo'. ³ E bó no saake wvú biite le, "Wo se ghan nee e se laa ghane e bonyii bó bɛe ntfuse le, e bvuu e mese e dieken ben e bó?"

⁴ E Bitá mum looce nyey fiɛɛ ficii fi to kooyeɛ, gay e bó le, ⁵ "Me nto nu e kelaante kɛ Jofa le mbunlee, e fiɛɛ diɛwe efile le ne to fɔ me le. E me n'yeɛ e fiɛɛ fidvu le, e fiɛɛ fimew shiile fowe nu diɛwe ekole ke ndvu le, e bó jici yi ebuw yo ena le. E fi shii, leem e me ejise. ⁶ E me ndioo ntaa jó, n'yeɛ nyám e dikfuu le dikfuu le, e yimi nu yi fɔ yew e, yimi yi njkpwaante bó yi sone, noo mvunyiim mvú bile we. ⁷ E me ne n'yuw e diɛw gay e me le, 'Bitá, nene we eseye edie.' ⁸ E me ntfuse le, 'Tata, ke e nulo e me emom ke. Ke fiɛɛ fi ncewncew kenee fi nu se fi yuule lo ke nu e ley wase e me mvu ke.' ⁹ E diɛw yidvu bvuu jeme we le, 'Fo wo enyense fiɛɛ e Nyo' e ge wase fi e no yuule ke.' ¹⁰ E fi kooy nonen buy bokaɛ botate e bó mum kase gufe fiɛɛ fidvu ficii e fi ben we.

¹¹ Ke sekedvu, e bonyii botate fese fɔ yew e fɔ me nto ncee, e bó ne Kaysalia, e bó tum le bó eto etee me. ¹² E Keyoy ke Yuule gay e me le fo me enyaw keengɛn bee bonyii bodvu ke. E boom bo bwee wesebeene le bo Jofa bo bosoocean ban bi me le, e bee bó bocii gen ley yew dvu wee wvudvu. ¹³ No bese ley, e wvú see e bese no wvú to yene nceendaa Nyo' le e wvú yew, e wvú gay le wen etum wee Jofa e wvú egen etee wee mvu e bó teje le Semon Bitá. ¹⁴ Wee wvudvu nu ke eto bó saaka wvú bó bonyii bocii bo e wen yew nu ke eboy yi dvú le. ¹⁵ E me nke ndioo njkew keenjemyi, e Keyoy ke Yuule ne shii to yi bonyii bodvu le ke lɛɛɛɛ no kí to toɛ yi yese beene le foɛkew. ¹⁶ E me n'yeɛ nonen, mum

njume fiɛɛ fi Tata to jemyeɛ le, 'Jon to leese bonyii e joo, geenɛn, Nyo' nu ke elese ben e e nu can Keyoy ke Yuule le.' ¹⁷ No Nyo' to nu e nya bonyii bodvu bó nnya e e nu ke yi yi wvú to nya e e bene seke beene to lesee fitele yi Tata Jisos Klistu le, e me enu yee wvú etuné fiɛɛ fi e gee Nyo'?"

¹⁸ E bonyii bodvu yuw no Bitá jeme nonen, faɛe yaa ebbuu esaake wvú ke. E bó mum ne no tumte e e nu moɛkum mo Nyo' le gayte le, "E e fen nu nonen, ke tu Nyo' nu e nya wase ten je e bonyii bó yaa nu ke Bojuu, le bó ekumɛn mvuntelem mvubole ke ekeɛke nshii wvú meɣ lo."

E bonyii nteen bó yaa nu ke Bojuu lese fitele yi Tata Jisos e Antiok

¹⁹ Bonyii bó to saanɛnɛe no ngeɛw to keɛwe seke bó to yue Tefan to nu e gen mondvuɛm e mondvuɛm e, gen buy Fonishia, e bomew gen Sayblus, bomew Antiok. No bó genee nonen, no fewci diew Nyo' e e nu ke e Bojuu maap. ²⁰ Geenɛn, e bomew bonyii bo mbee le bó to nen'yeɛ Sayblus noo Selin, gen Antiok no fewci ten saaka wvú jee wvu ekumɛ Tata Jisos e bonyii bó yaa nu ke Bojuu. ²¹ E mvungay mvu Tata Nyo' le, e bó ge e bonyii nteen lese fitele yi Tata Jisos e, kumɛn tu bó wvú.

²² E saaka wvudvu wvun ley bitem bi kentaashe ke bonyii bo mbee le Jelusalem. E bó tum tum Banaban Antiok jodvu. ²³ E wvú gen buy jó, yen no Nyo' nu e buw bó bó mboyma, e wvú yuw njoɛ, mum no teete bó le bó ebii Tata le bó mvuntelem mvubole mvuncim. ²⁴ Banaban wvun to nu wee wvú jee, e wvú e yinɛn bó Keyoy ke Yuule bvuu keɛke mbee ntaɛ. Nonen, e wvú ge e bonyii nteen jó lese fitele yi Tata le.

²⁵ E Banaban ke yim ne gen Taasus keegom Saul. ²⁶ E wvú ke gom yen wvú le, jo e bó wvú tu jim Antiok. E bó wvú no nu jó yi kelum e kecile bó kentaashe ke bonyii bo mbee le, yeyi bonyii nteen. E nu Antiok jodvu jó bó to keɛwe keetenɛe ngeoo bonyii bo mbee le le bonyii bo Klistu le.

²⁷ E e ke no nu ke kefew kedvu le, e bonyii bomew bó ké no seɛ mwɛɛm mvú bó yuuke e Nyo' jemyi, ne Jelusalem bow gen Antiok jodvu. ²⁸ E Keyoy ke Yuule ge e mvu bó le wvú diee to nu Agabus ke ne leem we, tefe le jen yi temyi nu ke ekoo wɔɔn tfuu. Jen yidvu to nu e ghan koo kefew kɛ Klawdius to nu Nfon wvu Lum. ²⁹ E ngeoo bonyii bo mbee le bo Antiok yuw nonen, seɛe le wee tfuu esuw bigew no wvú keɛke, e bó efi boom bo bwee bó le bó nu Judea dvú. ³⁰ E bó mum suw, tum Banaban bó Saul dvú le bó egen

10:47 8:36 10:48 19:5 11:3 10:28; Gal 2:12 11:5 10:11-20 11:14 16:31 11:15 2:4 11:16 1:5
 11:18 13:48; 14:15, 27; 15:4, 12, 22-29; 17:12; 18:5-11; 19:8-10; 20:21 11:19 8:1-4 11:20 Jon 7:35 11:21 2:41
 11:23 13:43; 14:22; 15:32; 16:40; 18:23; 20:1, 28-31 11:25 9:30 11:27 13:1; 15:32 11:28 21:10 11:29
 12:12, 25; Lum 15:26; 1Kol 16:1; 2Kol 8:4; 9:2, 12; Gal 2:10

enya ê bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le.

12

È Nfon 'Elod nya ngew ê bonyii bo mbee le

¹ È è no nu kefew kedvu le, è Nfon 'Elod kew no nyaa ngew ê bonyii bomew bo kentaashe ke bonyii bo mbee le. ² È wvú gay è bó gbwo Jem wvú waa bwee Jon è wvú kpwe. ³ È wvú ke dioo yen le fi nu è jon Bojuu le, è wvú mum gen fwe gay è bó koo ten Bitá. Bó to kole wvú è è nu è diuw è Nkaw Bled wvú bó baa gè Fintunjen jó le ke. ⁴ No bó koolè wvú, mum fen yew ncaw e, gè ngóo bonyii bo nci le nye le bó ecyete wvú bonew bonew. È 'Elod to geke Bitá nonen le Nkaw Danefey ke dioo è fey, è wen ebvuse wvú eleke ê bonyii fwe è bó esaw wvú. ⁵ È Bitá mum no nu ke yew ncaw e. Geenèn, è kentaashe ke bonyii bo mbee le no bunlee Nyo' fò wvú le shiee le.

È nceendaa Nyo' bvuse Bitá yew ncaw e

⁶ È è ke dioo nu entan wvú ekfun nu ebuy eyuu è 'Elod ebvuse Bitá è bó esaw wvú, è Bitá no leete entelen jo bonyii bo nci le bofè è bó è kay wvú bó boncaw bofè, è no ceyte. È bonyii bo nci le bomew ceyte yew ncaw è fwese. ⁷ È fi kooy le nceendaa Tata to nu è ne sese buyen, è n'yu ba yew ncaw yidvu le. È nceendaa wvudvu kum Bitá yi keben le, è wvú kamse. È wvú gay è wvú le, "Ja we cekey." No wvú gay nonen, è boncaw ba mum feyken can Bitá le gbweken fokuse. ⁸ È wvú bvuu gay è wvú le, "Temè ndvu yo, else bolaba buw." È Bitá ge nonen. È nceendaa wvudvu bvuu gay le, "Bule ndvu yo ebii me le." ⁹ È Bitá bu, mum no bii wvú le ekfun. Ke wvú to cim kee le fiè fi nceendaa wvudvu gee nu keceey ke. Wvú to kpwaake le è nu fiè diewe efile le è fi too fò wen e. ¹⁰ È bó wvú len fey bvudvu bvú fwe fò bonyii bo nci le to ceyte, bvuu fey bvú ejim, mum fese diuw ketaan wvú buyte gene elaante le, è bó è fe bó ketfu. È diuw ketaan wvudvu yene ke ewvunewvun, è bó buy. No bó buy nonen, no lene booke ke è je, è nceendaa Tata Nyo' wvudvu mum ne la è wvú ejise.

¹¹ È Bitá shè, è bvufee tu wvú fò, è wvú gay le, "Keseen nu è me è nkiese wase le è nu keceey le è be tum Tata nceendaa we le wvú eto ebvuse me can 'Elod e, è me emboy yi ngew wvú Bojuu se ceyte le bó nu ke enya è me le."

¹² No wvú kiente nonen, mum ne no gene fò yew e fo Maalia wvú bwee Jon Maaku, è bonyii nu è bó è tase fò nteen è no bunlee. ¹³ È wvú gen buy fò, kumce diuw ketaan, è wan kpwoon mvu è diee nu Loda wvú to lemte fò yew e fodvu to keeyene. ¹⁴ È wvú

dioo yuw è è nu diew Bitá, è njon yu wvú, è wvú fanè yaa yene ketaan ke, kaa ne lewte kase ley gen yew, see è bonyii le, "Bitá nu diuw ketaan e." ¹⁵ È bó tfuse è wvú le, "Wo jewte lo." È wvú no taame ke le è nu Bitá. È bó mum ne gay le "È nulo enu nceendaa Nyo' we." ¹⁶ No bó to jemyi nonen, è Bitá mey ke no kumci. È bó dioo yene, yen keceey è è nu wvú, è diuw yum bó. ¹⁷ È wvú few bó can è bó lu bó diuw, mum see è bó no Tata be bvuse wvú yew ncaw e, bvuu gay le bó esee è Jem noo bonyii bo mbee le bocii. No wvú gay nonen, mum ne gen keba kemew e.

¹⁸ È ekfun buy yuu, è bvufee no bvunje lo bonyii bo nci le le laa è se kooy la bó Bitá le. ¹⁹ È 'Elod bvuse bonyii le bó eghan egom wvú. È bó gom, gom nkun. È wvú mum tee bonyii bo nci le bó to ceyte Bitá ba, biwce mwem è bó, mum ne gay le bó jo bó gen lese. Ejim jodvu, è 'Elod ne è keba ke won e kè Judea le, bow gen no nu è kelaante kè Kaysalia le.

Kpwe Nfon 'Elod

²⁰ È to nu kefew kedvu le è Nfon 'Elod ton'yi shém bó bonyii bo Taya noo bo Sidon. È bonyii bodvu ke mum baance ye keegen eku can le nyekeey enu dvú, njefo won wvubo to kejke mwem mvudien è è nu won we le. È bó gen, yaw koo nsan bó Blastus wvú to nu cee ntow.

²¹ È diuu ke to kocen, è Nfon 'Elod tfume ndvú won, shii yi kawla le, mum no nyaa sa' è bonyii bodvu. ²² È bó ne no wvuuyi lo, bensee wvú gayte le, "Wvun njeme nu wvu nyo', ke è nu wvu wee wvu wum ke." ²³ Kan mwaan, è nceendaa Tata mum tum kencem yi Nfon 'Elod e, njefo wvú to baa efese mbense wvudvu è Nyo' ke. È ngenje mum die wvú, è wvú kpwe.

²⁴ Geenèn, è diew Nyo' no leyte è mvuntelem mvu bonyii le, saanjene gene lo fwe fwe.

²⁵ È Banaban bó Saul ke mese fiè fi bó to tumè bó Jelusalem dvú, mum kase tu jim Antiok. È bó dioo etuu jim, jo Jon Maaku.

13

È bó tum Banaban bó Saul

¹ Bonyii bomew to nu è kentaashe ke bonyii bo mbee le Antiok, è è nu bó seje mwem mvú bó yuuke è Nyo' jemyi, bvuu yeeyi bonyii. Bonyii bodvu to nu Banaban bó Seameon wvú bó to teje le Wvú Yiile, noo Lushus wvú Selin bó Saul noo Manen wvú bó to leyè wvú bó 'Elod wvú wee sa'. ² È è ke dioo nu è bó bamte mwem mvudien bunlee Nyo', è Keyoy ke Yuule ne gay è bó le, "Ben ebaa Banaban bó Saul egè, è bó elemte

lemme di me nu ε ntee bó le bó elemtè.”³ Ε bó yuw nonen, bvuu no bamte ke mwεem mvudien bunlee, ke ne gεε can yí bó le, mum ciinse bó ε bó no gene.

Ε Banaban bó Saul gen Sayblus

⁴ Ε Banaban bó Saul mum no gene no Keyoy ke Yuule to tumεε bó. Ε bó ne bow ε kelaante kè Selusia le, ley ε nguε wvu ε joo le, no leenci, gene won wvu Sayblus e.⁵ No bó lente, buy ε kelaante kè Salamis e, mum no ghane fewci diεw Nyo' yéw bunle Bojuu le, ε Jon Mak ghane bó bó, fici bó.

⁶ Ε bó ke len won wvu ε joo entelen wvudvu le, danşen gen buy naa ε kelaante kè Bafos e. No bó gen buynen yí wee Juu mvu le jó, ε ε nu wee nfm ε diee nu Bal Jisos, ε wvu to ké no mbiayte le wen nu wee wvu seje mwεem mvu wen yuuke ε Nyo' jemyi.⁷ Wvu to ké no shee bó Sεgus Baulus wvu wee sa' wvu won wvudvu le. Wee sa' wvudvu to keηke bvufee baay. Ε wvu ke tee Banaban bó Saul won wvu to gomte keeyuw diεw Nyo'.⁸ Ε bó to, geenε ε Elimas wvu wee nfm wε no diee diεw nu ε diεw Glek e, mum no kicine bó, momte keege le fo wee sa' wvudvu elese fitele yí Jisos e ke.⁹ Ε Keyoy ke Yuule yinşen yí Saul e, wvu diee diεw dimew to nu le Baul, ε wvu luη ejise yí wee nfm wvudvu le,¹⁰ gay ε wvu le, “Wo nu waa dewle, ε wo nu wee wvu bane fiεε ficii fi nu len. Kenleεma bó mbiay nu ε cin fô fitele fiuw e. Ke ε nulo ε wo enu nen se wo kumene kecey ke Nyo' le le ki etuu mbiay e?”¹¹ Yeke eyuw, keseen nu ε kebo ke Nyo' le nu egbwe yí yo le ε wo efefe, ε fi ke ejo kefew ε wo se ebvuu eyen ke naa diuu le.” Kan mwaaη nonen, ε fiεε fimew shii ke diεwe kembεw e, banj ejise Elima. Ε wvu mum ne no ghaale lo mondvuum, gomte wee wvu eceηse wvu.¹² Ε wee sa' wε yen nonen, mum lese fitele yí Jisos e, no wvu to keηke ηghaw yí mwεem mvú bó to yeεyi ekumε Tata Jisos e.

Ε Baul bó Banaban gen Antiok wvu Bisidia le

¹³ Ε Baul bó ngoo ye ley ε nguε e Bafos, lente joo yi baay buy ε kelaante kè Belga le won wvu Bamfilia le. No bó buy jó, ε Jon Mak cine bó le, tu jim Jelusalem.¹⁴ Ε bó ne jó, fey gen ε kelaante kè Antiok wvu Bisidia le. Ε ε ke no nu diuu di mbam e, ε bó gen ley shii yew bunle le.¹⁵ Ε bonyii ke ne tanj ε Nwa' bonci bo Muses e noo ε wvu bonyii bo ntum Nyo' le meεe, ε bocee ekole yew bunle yidvu mum tum ntum fô bo Baul e le, “Boom bo

bwee wese le, ε ben keηke fiεε keetefe bonyii dvú, ε ben jeme.”

¹⁶ Ε Baul mum ne we, ci bonyii bó kebo mum kew no jemyi le, “Bonyii bo Islael noo bonyii bó yaa nu ke Bojuu bó wvumte ten Nyo', ben eyeke eyuw.¹⁷ Nyo' bonyii bo Islael to nu ε caw bo'icee cee bosese, ge ε kfuu dibole no kuuke seke bó to nu botolo won wvu Ijiw e. Ε wvu ke mum bvuse bó jó bó mvungaw mwew,¹⁸ kuu shém bó bó, no taale ke fô bó le ηkpwaante yí bilum e mbaanyε.¹⁹ Ε wvu ke ge ε bó shike bitum bisooshiwiy won wvu Kanaan e, mum nya won wvudvu ε ε no nu wvubo.²⁰ Mwεem mvun mvunciim to nu ε jo diεwe bilum gee ne kecaw mbaanshen e (450). No wvu nyaε won wvudvu ε bó, mum geε bonyii bó esaaké bó. Ε bó saw gen buy yí kefew ke wee ntum we wvu Samwel to saake le.²¹ Ke yí kefew kekic le ε bó ke ne leke keekeηke ε ε nu nfon, ε Nyo' mum nya Saul, waa Kish wvu ε kfuu di Benjamen e. Ε wvu saw bvunfon yí bilum e mbaanyε.²² Ε Nyo' ke shwaw wvu, gεε Dawe Nfon wvubole. Nyo' to nu ε jeme ekumε Dawe wvun le,
'Me nu ε n'yen ε Dawe wvu waa Jεese nu fitele fiem.

Wvu nu ke egee fiεε ficii fi me ηgomte’

²³ Ε to nu ε kfuu di Nfon Dawe wvun e di Nyo' to bvuseε Mboyse, nya ε bonyii bo Islael no wvu to kawεε. Ε Mboyse wvun nu Jisos.²⁴ Ε Jisos wvun se keeke ekew lemme diεw nu ε Jon to fewci wase ε bonyii bocii bo Islael le bó ekumen mvuntelem mvubole ε wen elese bó ε joo.²⁵ Ε Jon ke no nu wase keemεese lemme diεw, ke ne bife ε bonyii le, 'Ben kpwaake le me nu yeε? Ke me n'yaa nu wee wvu ben ceγte ke. Wee wvudvu too ejim jo me, me mbaa encim enjocen keenjvwuce mbaayε bolaba bew ke.’”

²⁶ Ε Baul gen fwe jeme le, “Boom bo bwεem e bó ε nu kfuu di Abila'am e noo ben bonyii bocii bó yaa nu ke Bojuu bó wvumte ten Nyo', Nyo' to ciinse ntum wvun wvu ε nulo ε bonyii eboy yí dvú le ε ε nu ε beene.²⁷ Geenε, ε bonyii bo Jelusalem bó bonyii bobole bó saake won, fanε yaa jo Jisos diεwe Mboyse le ke. Ε bó bvuu fanε yaa kieε kenyi ke mwεem mvú bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε ekumε wvu ke. Ε ε nu ke mvú mvú bó to shee taanηe εdiuw ε mbam e ecii. Ε bó ke dioo gay le bó eyu wvu nonen, ε fifin mum ge ε fi to kocen no bonyii bo ntum Nyo' le to jemyεε.²⁸ Naa no bó to baa cim yen jay wvu ε nulo ε bó eyu wvu yí dvú le ke, ε bó gen ke fwe gay ε Baylet le bó eyu wvu.²⁹ Ε bó ke ge

13:4 10:19; 15:39 **13:5** 17:2 **13:8** 2Tim 3:8 **13:11** 9:8; 22:11 **13:13** 13:5; 15:38 **13:14** 17:2 **13:15** 15:21 **13:17** Ksm 1:7; Dito 5:15 **13:18** Ksm 16:35; Ktj 14:33-34; Dito 29:5 **13:19** Dito 7:1; Yosh 14:1 **13:20** Biku 2:16; 1Sam 3:20 **13:21** 1Sam 8:5, 19; 10:21; 11:15 **13:22** 1Sam 16:12; 13:14 **13:23** Yesa 11:1; Lum 1:3; Mwm 5:5 **13:24** Luk 3:3 **13:25** Luk 3:15-16 **13:27** 3:17 **13:28** Luk 23:4, 14-15, 21-23 **13:29** Luk 23:50-56 **13:30** 3:15 **13:31** 1:3, 8

fiεε ficii no N'wa' Nyo' to jemyεε ekumε Jisos, ε bό shike wvú yí kentam e gen lese wvú ê jem. ³⁰ Geenen, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le. ³¹ E wvú ghan yí ediuw e nteen dunce ekole kew ê bonyii bό bό to nen'yεε Galilee gen Jesusalem. E nu bό bό fewci ekumε wvú keseen ê bonyii bo Islael.

³² Nonen, bese ε no nu ten fen keseen keefewce saaka wvú jee wvudvu ê ben. Saaka wvudvu nu le, fiεε fi Nyo' to kawεε bo'icee cee bonyii bo Islael dvú, ³³ nu ε wvú ε ge wase fí ε to ε kocn keseen kefew kesεbeene le, beene bό nu boom bobole. Fifin kocine no Nyo' to bvuseε Jisos yí kpwe le. Bό to nu ε sanj wase ekumε fiεε fin ê N'wa' Mbense le biba bifεε, ε Nyo' jemyi le, 'Wo nu Waa wem,

ε me nu wase Ico eben.'

³⁴ Ekumε mbvuse wvú Nyo' to bvuseε Jisos yí kpwe le le fo wvú efo ke, Nyo' to nu ε jeme ê yin je le le,

'Me nu nke enya ê ben kembonen kè è nu kem,

kè me nto nkawεε Dawe dvú, nlew.'

³⁵ Fí nu ε bό ε bvuu ε sanj bvudvu bvumew e ê N'wa' Mbense le ε Dawe gayte le,

'Kε wo nu ke ecine Waa wo lemme wvú Yuule le,

é wvú efo ê jem ke.'

³⁶ Fi ekumε Dawe nu ε wvú to lem lemme diw di Nyo' to nyaε ê wvú yí kefew kew e, ke kpwe ε bό dwey wvú mbew bo ice le, ε wvú fo. ³⁷ Geenen, ε wee wvun wvú Nyo' to bvuseε yí kpwe le to baa fo ê jem ke.

³⁸ Nonen, boom bo bwεem e, ben emum ekeè ntay le saaka wvun wvú bό fewci le Nyo' leεshi bibefe bi bonyii le nu ε wvú leεshi nje Jisos wvun. ³⁹ Wee wvú nu ε lese fitefe fiw yí Jisos e, nu ε wvú ε boy wase yí bibefe biew e bicii, ε è nu fiεε fi è nulo nci Muses saa ege ke. ⁴⁰ Nonen, ben eyenè fo fiεε fi bό sanjεε ê N'wa' bonyii bo ntum Nyo' le ke ekoo ben. Bό jemyi jó le,

⁴¹ 'Ben eyeke eyuw ben bό wεysee Nyo'.

Diuw nu ke eyum ben, é ben ekpweken.

Me nu nke emom fiεε yí kefew kenen e, ε è nu fi wee be jeme lo ê ben, ben saa ebee ke.'

⁴² E Baul bό Banaban ke dioo ebuyte yew bunle yidvu le, ε bonyii bodvu no lke le bό ke ebvuu eto ke bvum mbam wvú too le ejeme mwεem mvun. ⁴³ E bonyii ke dioo buy yew bunle le, ε bonyii nteen bό to nu Bojuu bό bonyii bό to banjεε lo tu bo mbee Bojuu le, no bii Baul bό Banaban e. E bό no jemyi teete bonyii bodvu le bό eyuukε ke ε è nu Nyo' le wvú nu ε buw bό bό nfi we.

⁴⁴ E ε ke no nu bvum mbam wvú biε wvuwε le, ε kelaante no gomte keebuy lo kecii keeto eyuw diw Nyo'. ⁴⁵ E Bojuu yεn no kebombom ke bonyii le tase nonen, mum no bene kendon, kicine fiεε fi Baul jemyi, nan'yi wvú. ⁴⁶ E Baul bό Banaban no jemyi lo yaa fane ke, gayte le, 'Fí nu len le bese bee keeyaw efewce diw Nyo' ε è nu ê ben Bojuu. No ben nu ε ηwase lo, ε jo bikuu binen le ben baa kocen keeke ekejkε nshii wvú mεy lo, tu bese nu ebanjεε fiεεε efewci ε è nu ê bonyii bό yaa nu ke Bojuu. ⁴⁷ E nu no Nyo' nu ε gay ê bese, no wvú to jemyεε le,

'Me nu ε ntome wo le wo enu ken'yεese ke bonyii bό yaa nu ke Bojuu le,

é wo ege é bonyii bo εbuw ε wonj e ecii ke eboy.' "

⁴⁸ E bonyii bό yaa nu ke Bojuu yuw nonen, mum no yuuke njon, bensee diw yi yi Tata. E bonyii nteen bee saaka wvudvu le, ε è nu bό Nyo' to nu ε baa wase le bό nu ke ekejkε nshii wvú mεy lo.

⁴⁹ E diw yi yi Tata mum len wonj wvudvu le tfuu. ⁵⁰ Geenen, ε Bojuu mum ne bεyεe bocee ntaw bό boke' bo bonyii bo baay baay e, ε bokεne ban nu bό to ké no too yew bunle le, ε bό no bane Baul bό Banaban, mum kunj bό le bό ene jó. ⁵¹ E bό dioo nen'yi nonen, kuce kebvu ke yí bikaa bibole le è nu nciise fiεε fi bό mom, mum gen ê kelaante kè Ikonium e. ⁵² E ηgoο bonyii bo mbee le shεε no nu fibole yuuke njon baay, ε Keyoy ke Yuule e yinjen yí bό le.

14

E Baul bό Banaban fewce saaka wvú jee ekumε Jisos Ikonium

¹ No Baul bό Banaban genεε Ikonium, bvuu ge ke lenjen no bό to gee Antiok, keeley yew bunle Bojuu yi jó le, efewci saaka wvú jee dvú. E bό looce fewce, ε Bojuu noo bonyii bό yaa nu ke Bojuu bee nteen.

² Geenen, ε Bojuu bό to fanjεε keebεe ne bεyεe bonyii bomew bό to yaa nu ke Bojuu, befe bό mvuntelem mvubole le bό eton'yi shém bό bonyii bo mbee le. ³ E Baul bό Banaban mεy ke jó ε kefew defe, no fewci yaa fane ke ekumε Tata. E Tata nya bό bό mvunjay keegeε mwεem mvú dunji mvunjay mvu Nyo' le bό mwεem mvu diuw wvú yumεen e mvú dunji le fiεε fi bό fewci ekumε Tata no wvú nu ε buw bonyii bό mboyma nu keceey.

⁴ E bonyii bό ê kelaante kedvu le gawsn. E bomew tu ê keba ke Bojuu bό to fanjεε keebεe ba le, ε bomew tu ê keba ke boom bo ntum e bo Jisos e.

⁵ E Bojuu ba bô bonyii bô yaa nu ke Bojuu noo bikuu bi won e tase, cu ntañ keenye wle bô boom bo ntum e bo Jisos e, etumye bô bô eta é bô ekpweken. ⁶ E bô kîe ntañ wvudvu, mum lewte gen won wvù Likonia le, no ghané ê bilaante bi Lista bô Dêlbi le noo ê bontew bô mbew jó le, ⁷ fewci saaka wvù jee jó.

E Baul bô Banaban fe ñkewle Lista

⁸ Wee mvu to nu Lista, e wvù to ké no shee ke fokuse, e è yaa nulo é wvù elen ke, ñjefo bô to boke wvù e è nu ñkewle. E è ke no nu diuw dimew, ⁹ e wvù shii no yeke fié fi Baul to yeeyi. E Baul lunj ejise yi ye le, yen e wee wvudvu kenke mbee le Nyo' nulo efe wen, ¹⁰ mum gay é wvù foweewe le, "Ja eleem we." E wvù mum sele we, kew no lene.

¹¹ E kebombom ke bonyii le yen fié fi Baul ge, mum no sane etale, jemyi é diew yi Likonia le le, "Bonyo' nu e tu bonyii e shii e to é beene le." ¹² E bô mum no teñje Banaban le Siyus, mum teñje Baul le Emis* no è to ké no yamte ke wvù jemyi. ¹³ E to nu e yew ncese nyo' wvù bô teñje le Siyus wvun nu mbew kelaante kedvu le. E cee ncese wvu fô mum jo bona' bô bolemse noo fow no too dvù diuw ketaañ e le bô bonyii ege ncese dvù é Banaban bô Baul.

¹⁴ E boom bo ntum e bo Jisos e ban kîe fié fi bô bonyii bodvu to gomte keege, saaye ndvù ye le, † lewte ley é bonyii bodvu ente, no kayte le, ¹⁵ "Bonyii ban, ben gee e è nu la fin? Bese nu ke bonyii lenjen diewe ben e, e bese to fen keefewce saaka wvù jee wvù nen'yi fô Nyo' le le ben ecine bonyo' bo ecici ban e, ebii e è nu Nyo' wvù Nyo' le. Nyo' wvun nu wvù to bomé ebule bô nshé noo jóo yi baay baay bô mwéem mvuncim mvù nu mondvuum man e. ¹⁶ E to nu fwele, e wvù cine bonyii le bitum e bicii, e bô no gee no bô koonke. ¹⁷ Geen, e wvù no gee ke mwéem mvù jee fô bonyii le keeduñci le wen nu dvù. E wvù no nyaa bô bô jan, e bô kenke ngu é kefew ke lenj e, diee yuuke njonj." ¹⁸ Naa no Banaban bô Baul jemye mwéem mvun é bô nen, ke ge lo le ce', e bô se lu keege ncese é bô.

¹⁹ E Bojuu bomew ke ne to jó, e bô ne Antiok bô Ikonium, beyse bonyii nteen e bô tumye Baul bô eta. No bô tumye, mum gufe buy bô wvù élaante kpwaake le wvù nu e kpwe wase. ²⁰ Geen, e ngoo bonyii bo mbee le ke to tase é wvù we, e wvù kase ne we, tu élaante jodvu. E bvù ke buy yuu, e bô Banaban mum ne jó, no gene é kelaante kè Dêlbi le.

²¹ No Baul bô Banaban ley Dêlbi, fewce saaka wvù jee ekume Jisos, kenke bonyii bo mbee le jó nteen. E bô ke ne jó kase no tuu jim, fele é bilaante bi Lista bô Ikonium noo Antiok wvu Bisidia le. ²² E bô no fele nonen, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le, teete bô le bô emey ke eleemè ntañ yi mbee wvubole, keé le bô bowen kenke keeke eyen bonge w nteen se keeke eley bvunfon bvù Nyo' le. ²³ E bô hvuu no baayi bocee bintaashe bi bonyii bo mbee le, geele é bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii. E bô dioo geele no bamte mwéem mvudien bunlee mum nya bô can Tata Jisos wvù bô beñje wvù le.

E Baul bô Banaban tu jim Antiok wvu Silia le

²⁴ E Baul bô Banaban ke fey won wvù Bisidia le, danşen gen wvù Bamfilia le, ²⁵ fewce diéw Nyo' é kelaante kè Belga le, mum bow gen é kelaante kè Atalia le. ²⁶ No bô bow jó, ley é nguw wvu é jóo le, mum kase no tuu jim Antiok. E Antiok jan nu jó bô to nyae bô can Nyo' le e wvù buw bô bô nfi we e bô se mum no ghané gee lemme din di bô to mese. ²⁷ No bô fese jó, baance kentaashe ke bonyii bo mbee le, see fié ficii é bô no Nyo' se lemé bô bô, bô no wvù se yen'ye mvuntelem mvu bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bô elese fitele yi Jisos e. ²⁸ E Baul bô Banaban ce bô ngoo bonyii bo mbee le bodvu e kefew defe.

15

E bonyii bo mbee le shii nshii Jelusalem

¹ E bonyii bomew ke ne Judea, bow to Antiok, mum no yeeyi bonyii bo mbee le le ke é nulo é Nyo' eboyse wee se bô nu e tfuse mweten yew no nci Muses duñci ke. ² E Baul bô Banaban ma lo n'yeeyi wvudvu, e bô bonyii bodvu she bew mbew yi dvù le e è yaa nu wvu wee ke. E fi ke ghaw, e kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Antiok baa Baul bô Banaban noo bonyii bo mbee le bomew, tum le bô eben Jelusalem eyen boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le ke jó le, le bô elese diuw fô fié fidvu le.

³ Nonen, e kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Antiok mum ciñse bô, e bô no gene fele biba bi Fonishia bô bi Samalia le señje é bonyii bo mbee le bo jó le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu e kumen wase. E bonyii bocii no yuuke nonen, lanlanje baay. ⁴ E bô ke ben gen fese Jelusalem, e kentaashe ke bonyii bo mbee le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke jó fiisen bô. E bô see fié ficii é bô no Nyo' se lemé can yibole.

14:8 3:2 **14:11** 28:6 * **14:12** Siyus to nu nyo' Boglek wvu baay, e Emis nu wvù gene bontum bew. **14:13** 10:25-26; Dan 2:46 † **14:14** Bô to saayi ndvù keeduñci le fié fi bô gomte keege nu e sase bô. **14:15** Ksm 20:11; 1Kol 8:4-6 **14:16** 17:30 **14:17** Mben 147:8; Yali 5:24 **14:19** 14:5; 13:50; 17:13; 2Kol 11:25 **14:22** 11:23 **14:23** 6:6; Tay 1:5 **14:26** 13:1-2 **14:27** 11:18; 15:12 **15:1** Lew 12:3; Gal 5:2 **15:2** Gal 2:1-10 **15:4** 15:12

⁵ Geenen, ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu ten ê ngoo Bofalasii le, ja we gay le, “Bô kenjke ke keetfusê bonyii bô yaa nu ke Bojuu yew, gaytê ε bô geêle bonci bo Muses e.”

⁶ No bô gay nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe bvuu shii keeley ente jo fiεε fidvu. ⁷ E bô ke she jeme gen ncejole, ε Bitā nε leem we gay le, “Boom bo bwεem e, ben kee le ε to nu fwele ε Nyo' baa me ε ben ente le ε nu diuw wεm e wvù bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ke eyuuke saaka we wvù jee, beje wvù le. ⁸ E Nyo' wvù kee mvuntelem mvu bonyii le, dunjε le wen nu ε fiisen bonyii bô yaa nu ke Bojuu, nya bô bô Keyoy ke Yuule lenjlen no wvù to nyaε ê beene. ⁹ Wvù to baa dunji kejεy jεyε beene ε bonyii bodvu ke. Wvù to nu ε ge e mvuntelem mvubole no yuule njefo bô to nu ε lese fitele yî Jisos e. ¹⁰ No fi nu nonen, ben ε ghan nεε ε se no gomte keeshiike fitele fi Nyo' le, joo bvujite geêle yî ngoo bonyii bo mbee le, ε bvujite bvun to ghaw wase beene noo b'icee cee bōseεbeene? ¹¹ Fi baa nu lenj ke. Beene nu ε bee le Nyo' boysee beene ε ε nu nje mboyma wvù Tata Jisos nu ε buw beene dvù. E ε nu ke ten lenjlen no wvù boysee bonyii bô yaa nu ke Bojuu.”

¹² No Bitā jeme ε mεse, ε bonyii bocii cife, mum no yeke no Banaban bô Baul fele no bô se ghane gene fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, ε Nyo' nya bô bô mvunjay le bô egeê mwεem mvù dunji mvunjay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumeen e dvù. ¹³ E bô jeme mεse, ε Jem mum gay le, “Boom bo bwεem e, ben eyeke eyuw. ¹⁴ Semon be ε see wase ê beene no Nyo' to kewεe dunjε ten shiee we fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, caw bomew ê bô ente le ε nu bew bonyii. ¹⁵ E fiεε fi bonyii bo ntum Nyo' le to sanjε lenε ke ekalε kemwaan bô fi Nyo' to gee. Bô to sanj le,

¹⁶ ‘Kefew too lo kè me nu njke enjase ento, enseyse yew Dawe yî nu ε gbwe wase. Me nu njke en'yo binffuy bidvu, é yî ekase eleem we.

¹⁷ Nonen, é kebεse ke bonyii le emum egomte Tata, ε bonyii ban bocii nu bô yaa nu ke Bojuu bô me nu ε ncaw le ε nu bem bonyii.

¹⁸ Fifin nu ε ε jemyi Nyo', ε wvù to ge wase ε bonyii kiεε ε è bεε lo bvuyvuum e.’

¹⁹ Me ε no n'yene fiem le fo beene enyaà ngew ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu bô nu ε lese fitele yî Nyo' le ke. ²⁰ Beene esanj ke ε ε

nu njwa' fô bô le, egay le fo bô edieè mwεem mvù bonyii nu ε ge bintanje dvù fô bonyo' le ke, njefo ε nu mwεem mvu nnyen e. Fo bô ekenjke fiεε keege bô kenjanj ke. Fo bô edieè nyam yî nu se bô sele lo elεmε ε buy ke. Fo bô edieè elεmε ke nyam e ke. ²¹ Bô sanj nonen, njefo bonci bo Muses e ban nu ε bô to yεyεi wase ncejole mondvvum monciim ε bonyii yuuke, ε ε nu ke bô bô bô taanjke εben yēw bunle le εdiuw ε mbam e ecii.”

E bô sanj njwa' fô bonyii bo mbee le bô yaa nu ke Bojuu

²² Nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe noo kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii bee fifie, mum yem le fi jee le bô ebaa bonyii ε bô ente etum ε bô bo Banaban noo Baul egen Antiok. E bô mum baa Judas wvù diee diew dimew to nu le Basabas, bvuu baa ten Silas. Bonyii bo hofεε ban to nu bikuu ente jo bonyii bo mbee le. ²³ E bô sanj njwa' wvù bô nu etum bô dvù ε wvù nu le:

“Bese boom bo bwεe wene le bô nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe gayte ben e bonyii bo mbee le bocii bô yaa nu ke Bojuu, bô nu ε kelaante kè Antiok e bô bô nu keba kè Silia le noo bô nu ε kè Silishia le. ²⁴ Bese nu ε yuw le bonyii bomew nu ε buy ε bese ente ε to ε no nyaa ngew, bvunje bvufee bvunen bô n'yεyεi mvu se ε tum bese bô njkuuj. ²⁵ Nonen, bese ε mum ε shii bocii ε bee le bô ebaa bonyii bomew etum fô ben e, ε bô etoò bô bo Banaban noo Baul bô nu nsáa yese shém. ²⁶ Bonyii ban nu ε bô ε yefe wase kpwe ye le nje lemme di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le. ²⁷ Bese ε mum ε tum Judas bô Silas le bô eto ebvuu ejeme ten bô diuw fiεε fi nu ε njwa' wvun e. ²⁸ Bee bo Keyoy ke Yuule nu ε yen le fi baa jee keeyike ben bô bvujite bvumew efey bonci bo shiee le ban bô nu le: ²⁹ Fo ben edieè mwεem mvudien mvù bô nu ε ge bintanje dvù fô bonyo' le ke. Fo ben edieè elεmε ke nyam e ke. Fo ben edieè nyam yî nu se bô sele lo elεmε ε buy ke. Fo ben ekenjke fiεε keege bô kenjanj ke. E ben lewte mwεem mvun, tu ben gee lenj. Bô ε sheε wase.”

³⁰ E bô sanj nonen mum tum bonyii ba dvù ε bô bow dvù Antiok. E bô gen, kum kentaashe ke bonyii bo mbee le ke jó kecii, nya njwa' wvudvu ε bô. ³¹ E bô tanj njwa' wvudvu, ε saaka wvudvu leese mvuntelem mvubole, ε bô yuw njonj baay. ³² E Judas bô Silas bô to nu bonyii bô seje mwεem mvù bô yuuke ε Nyo' jemyi, nya bontefe nteem ε bonyii bo mbee le, ge ε bô no kenjke mvunjanj ε mvuntelem e. ³³ E bô bosen ce jó ntay. E

bonyii bo mbee le ke ciinse bó ε bó no kaase bó nyskeey tuu jim fô bonyii bô to tumεε bó le. ^{34*} ³⁵ ε Baul bó Banaban bosen ce Antiok ntaɲ, ε bó bonyii bomew yεεyi bvuu fewci diεw Tata.

ε Baul bó Banaban gawsen

³⁶ ε kefew ke dioo genεε, ε Baul gay ê Banaban le, “Bee wo ekase etu jim eghan bilaante bi bee wo se fewci diεw Tata bí le, eyen laa bonyii bo mbee le bo jó gee nεε le.” ³⁷ ε Banaban mum no gomte keejo Jon Mak le bó bó eghane. ³⁸ Geenen, ε Baul fanε yaa ekoonke le bó ejo wvú kε, njefo wvú to nu ε cinε bó le Bamfilia fanε yaa mase lene di bó bó to keɲke kε. ³⁹ ε Baul bó Banaban ke she kicen baay, mum gawsen. ε Banaban jo Maaku, ε bó wvú ley ηguw wvu ê joo, gen Sayblus. ⁴⁰ ε Baul caw fiew ε è nu Silas. ε bó wvú dioo nen'yi, ε bonyii bo mbee le nya bó can Tata le ε wvú buw bó bó nfi we. ⁴¹ ε bó gen je biba bi Silia bó bi Silishia le, no ghane yvuwse mvuntelem mvu bintaashe bi bonyii bo mbee le.

16

ε Timatio ley ηgoo Baul bó Silas e

¹ ε Baul ghan gen buy ê kelaante kè Delbi le, ke nε gen ê ke Lista le. Wee ηgoo Jisos mvu to nu Lista jodvu ε diee nu Timatio, ε bwee nu wee Juu, nu ten wee mbee, geenen ε ice to nu wee Glek. ² Timatio wvun to nu wee ε bonyii bo mbee le bocii bo Lista noo bo Ikonium bensee wvú. ³ ε Baul no gomte keejo wvú le bó wvú eghanè, mum tfuse wvú yew. * ε wvú to tfuse wvú yew nonen, njefo Bojuu bocii bô to cee biba bidvu le to kee lo le iceε Timatio to nu wee Glek. ⁴ ε bó mum no ghane, gene ê bilaante le, dioo gene no seɲε ê bonyii bo mbee le bonci bó boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke Jelusalem to shilεε bee le bó egeεlè. ⁵ Nonen, ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bidvu mum no temyi gene fwe fwe yi mbee le. ε bonyii no biise bó le εdiuw εci.

ε fiεε diεwε efile le to fô Baul e Towas

⁶ ε Baul bó ηgoo ye nε le bó egen efewce diεw Nyo' won wvú Esia le, ε Keyoy ke Yuule tun. ε bó mum len wase fey ε è nu je keba kè Fligia bó kè Galεshia le. ⁷ ε bó ke dioo gen buy mbew won wvú Misia le no gomte keeley gen keba kè Bitinia le, ε Keyoy ke Jisos e bvuu tun. ⁸ Nonen, ε bó mum fey won wvú Misia le, danɲen gen ê kelaante kè Towas

e. ⁹ ε è ke no nu εntaɲ, ε fiεε diεwε efile le nε to fô Baul e. ε wvú yen ê fiεε fidvu le ε wee mvu wvu Masedonia leeme leke wvú le, “Kee wo, lente kε eto Masedonia jan efi bese.” ¹⁰ No fiεε fidvu to fô Baul e nonen, ε bee bó † mum yen le Nyo' nu ε dunεε ê bese le bese egen efewce saaka we wvú jee won wvú Masedonia le. Kanj mwaan, ε bese mum seyse keegen jó.

ε Lidia lese fiteley yi Jisos e Filibi

¹¹ ε bese nε Towas, lente teytle ê ηguw wvu ê joo le, buysen Samotes. ε bvú buy yuu ε bese gen fwe buy Niabolis. ¹² ε bese ke nε fô len gen Filibi, ε è nu kelaante ke ê keba ke fwe le Masedonia. † Kelaante kedvu to nu wase ke bala bo Lum e. ε bese ce jó yi εdiuw e. ¹³ ε è ke no nu diuu di mbam e, ε bese buy εlaante jodvu, gen diuw joo le fô bese to kpawaci le bvudvu bvú Bojuu le bvú bunle le nu enu. No bese gen, ε bokεne bomew to tase wase fô, ε bese mum shii nu jemiyi ê bó. ¹⁴ Kpwoon mvu to nu fó yuuke ten ε diee nu Lidia, ε wvú to ké no wvumte Nyo'. Wvú to buy ê kelaante kè Tayatila le, ε wvú to ké no geese kfuu ndvú yimi, ε yi nu ke yi yeεle lo, lumte. ε Tata yene fiteley fiew, ε wvú bee fiεε fi Baul to jemiyi le. ¹⁵ ε bó ke lese wvú bó bonyii bó ê wvú yew ê joo, ε wvú mum leke bese gay le, “Kee ben, ε ben fen nu ε yen le me nu ε nlese fiteley fiem ficii yi Tata le, ε ben to ke gen ce ê me yew.” ε wvú mey kε no nyεeyi nonen, ε bese ke ghan bee gen.

ε bó fen Baul bó Silas yew ncaw e Filibi

¹⁶ ε è ke no nu diuu dimew ε bese dioo egene fô bvudvu bvú bunle le, taseɲ bee bo wan kpwoon mvu ε è nu nfwa. Wvú to keɲke keyoy kemew yi ye le, ε è nu kè kè ge ε wee no nu wee diam. Bonyii bó to keɲke wan kpwoon wvudvu to kawte bigew yi ye le naa ntaɲ nje wvú to ké no seɲε mwεεm mvú nu ke ekooy. ¹⁷ ε wan kpwoon wvudvu dioo yen bee bo Baul e, mum no bii bese le wamte, gayte le, “Bonyii ban nu bonyii bo lemme le bo Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεεm Mvuncim e, ε bó dunɲi je yi ê nulo é ben eghan jó se boy.” ¹⁸ ε wvú ke ge nonen buy εdiuw nteɲ, ε fi ke nε ton'ye Baul, ε wvú banke ye wam keyoy kedvu gay le, “Me ηgayte é wo é diee di Jisos Klistu le, buye yi wan wvun e.” ε kí mum buy yi ye le ke sekedvu.

¹⁹ ε bonyii bó to keɲke nfwa wvudvu yen le je bowen yi bigew nu ε yi ε ka wase, ε

* **15:34** Bojwa' bo boyvuum bomew keɲke kencim ke 34, ε kí nu le, “Geenen, ε Silas mey fiew Antiok.” **15:37** 12:12
15:38 13:13 **15:39** 13:4 **15:40** 14:26 **16:1** 14:6; Lum 16:21; 1Kol 4:17; Fili 2:19; 2Tim 1:5 **16:2** 6:3; Fili 2:20, 22 **16:3** Gal 2:3-5; 1Kol 9:20 * **16:3** Bó to tfuse Timatio yew wvu le è nulo é wvú efewci diεw Nyo' é Bojuu ε bó yaa nyaake kε wvú no ice to baa nu wee Juu kε. **16:4** 15:22-29 **16:5** 2:41 **16:6** 10:19 † **16:10** Luk wvú to saɲεe ηwa' wvun to ley ηgoo bo Baul e Towas fen, ε bó bó no lene. † **16:12** Masedonia to nu ε bó ε gaw biba binew, ε kin to nu ke fwe. **16:13** 17:2 **16:14** 17:4 **16:15** 8:36 **16:16** 19:24 **16:17** 19:15; Luk 4:34, 41 **16:18** 3:6

bó mum koo Baul bô Silas gufe gen bô bó fwe dvu bocee wonj ya le fô bó to ké no saake bonsaw. ²⁰ No bó gen bô bó, leke fwe dvu bala bo Lum bô to saake bonsaw gay le, “Bonyii ban nu Bojuu, ε bó nyaa ngew ε kelaante kesese le. ²¹ Bó yeeyi bonyii bô nce wvù nci wese baa bee ke. Bese nu bonyii bo Lum, ε è yaa nulo é bese ebii nce wvudvu le ke.” ²² É kebombom ke bonyii le kè to nu fô mum tom bó, fente yi Baul bô Silas e. É bonyii bô to saake bonsaw ba mum saaye ndvú yi Baul bô Silas e, gay le bó etam bó. ²³ É bó looce tam bó ntay, jo bó gen lese yew ncaw e, gay é wee wvù to ceyte yew ncaw le wvù eceyté bó ntay. ²⁴ No wvú yuw nonen, mum jo bó gen fen naa é kebuw ke ente le yew ncaw e, fen bikaa bibole é difwanj e.

²⁵ É è ke no nu ke diwe entanj entelaj e, ε Baul bô Silas bunlee yemte bensee Nyo', ε bonyii bo ncaw e yeke, ²⁶ ε nshε ne sεsε shiw bô mvungay, ε yew ncaw shiw gen buy yi kenffuy e. Kanj mwaan, ε dew fwese yicii yene ye, ε boncaw feyken yi bonyii bo ncaw e bocii. ²⁷ É wee wvù to ceyte yew ncaw yidvu kamse, dioo yen ε dew fwese nu ye, ε wvú mum no kpwaake le bonyii bo ncaw e nu ε bó e lewte wase. É wvú mum baa nyo é nkj le le wen eyu ekole kew dvú. ²⁸ É Baul wam foweawe gay le, “Fo wo eyu ekole kuw ke. Bese nu fen bocii.”

²⁹ É wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu tee ε wee to bô ken'yeese, ε wvú lewte ley yew, gen tum envuw fwe dvu Baul bô Silas ciinjke bô nfan. ³⁰ É wvú nε jo bó, buy bô bó ekfunj, bife é bó le, “Bo'icem, è nulo é me enge nεε nse mboy.” ³¹ É bó tfuse é wvú le, “Lese fitele yi Tata Jisos e, é ben ε bonyii bo é wo yew ke emum eboy.” ³² É bó mum fewce saaka wvu ekumε Tata é bó bonyii bo é wvú yew. ³³ É wvú ke jo bó ke entanj jodvu, cuke biletme bibole. Kanj mwaan, ε bó mum lese wvú bô bonyii bocii bo é wvú yew é joo. ³⁴ É wvú mum jo bó, ε bó bó ben é wvú yew, ε wvú nya mwεem mvudien ε bó die. É bó bonyii bocii bo é wvú yew mum no lanlajε le bó nu ε lese wase fitele yi Nyo' le.

³⁵ É ekfunj ke buy yuu, ε bala bo Lum ba bô to saake bonsaw tum bonyii bo nci le le bó egen egay é wee wvù ceyte yew ncaw wε le wvú ebvuse bonyii ba é bó egenε. ³⁶ É wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu mum gen yen Baul e, gay é wvú le, “Bala nu ε ciinse ntum le me embvuse ben, é ben egenε yi nyεeke e.” ³⁷ Geenε, ε Baul gay é bonyii bo nci le ba le, “Bó se nu ε tam bese ya le se bó nu ε yaw wase ε saw nsaw wese nkuj, ε bese nu ke ten bonyii bo Lum, ε bvuu ε fen bese

yew, ε no duu keseen le bó ebvuse bese ejim ejim nεε le? Ke è nulo é fi ekooy ke. É nu ke eto ke bala bodvu fen se bvuse bese.”

³⁸ É bonyii bo nci le ba kase tu jim see é bala bo Lum ba no Baul jeme. É bó yuw le Baul bô Silas nu ten bonyii bo Lum, mum no fane. ³⁹ É bó mum to ku can é bó, bvuse bó yew ncaw e, ciinse bó, leke le bó enε εlaante jodvu. ⁴⁰ É Baul bô Silas buy yew ncaw e, gen yew dvu Lidia ε bonyii bo mbee le nu dvú, ε bó tefe bó mum nεε jó.

17

É Baul bô Silas gen Tesalonika

¹ É Baul bô Silas mum no gene, fey é bilaante bi Amfibolis bô Abolonia le, danjen gen buy Tesalonika. É yew bunle Bojuu to nu jó. ² É Baul mum gen ley yew bunle le ke no nce we to ké no nu, no too jemyi é bonyii dvú yi ediuw ε mbam e eta, dunji fiεε ficii é Nwa' Nyo' le. ³ É wvú no dunji jó, cεeyi le Mboyse wvù Nyo' to kawεε to kejke keeke eyen ngew, ekase ebuy yi kpwe le. É Jisos wvum wvù wen fewci ekumε wvú nu Mboyse wvudvu. ⁴ É bonyii bomew yuw nonen, bee bene Baul bô Silas e. É Boglek bomew bô to wvumte Nyo' noo bokεne bo baay baay bomew bee ten nteen. ⁵ Geenε, ε Bojuu bomew mum no bene kendorj bó Baul noo Silas, kum bonyii bomew bô to gbwayte ecici ε bó bó taashe kebombom e, kew diuw εlaante. É bó mum nε gen njoy yew Jason le bó gomte Baul bô Silas keebvuse enya é bonyii ekfunj. ⁶ É bó dioo gom nkuj, mum gufe Jason bô bonyii bo mbee le bomew gen bô bó fwe dvu bocee ntew, no wamte gayte le, “Bonyii ban nu bô ghane banje wonj ε wvú tuu ncine, ε bó ε to wase ε buy jan, ⁷ Jason ε fiisen bó ε gee yew dvu wvú. Bó bocii ngoyte bonci bo Nfon wvu Lum e, duu le Nfon wvumvu nu dvú ε diee nu le Jisos.” ⁸ É bocee ntew bô bonyii yuw nonen, nε no wεwte lo. ⁹ É bó mum kan ε Jason bó bonyii bo mbee le nya bigew le é fi ke bvuu kooy lo, bó saa etfuse bigew bidvu é bó ke. É bó mum cinε bó le ε bó no gene.

É Baul bô Silas gen Belia

¹⁰ É ekfunj ke dioo jiim, ε bonyii bo mbee le jo Baul bô Silas ciinse ε bó no gene é kelaante kè Belia le. No bó ley jó, gen yew bunle Bojuu le. ¹¹ Bojuu bo jó to nu bonyii ε bó kee fiεε fele bo Tesalonika, njefo bó to nu ε looce fiisen n'yeeyi bó shiee, no taasse Nwa' Nyo' ediuw ecii keeyen laa mwεem mvú Baul yeeyi bó dvú nu keceey ε. ¹² É bó mum bee diaw Nyo' le nteen. É bokεne bo baay baay

nteen bô to nu Boglek noo bolemse nteen bô to nu ten Boglek bee ten. ¹³ Geenen, ε Bojuu bo Tesalonika ke yuw le Baul nu ε gen wase ε no fewci diw Nyo' Belia, ε bô mum gen ten jó, bayse kebombom ke bonyii le ε bô kεw mvunlaa. ¹⁴ ε Bonyii bo mbee le mum gay lo ê Baul kan mwaan ε wvú gen diuw joo yi baay e. Geenen, ε Silas bô Timatio shεε Belia. ¹⁵ ε bonyii bô to genεε keeciinse Baul, gen buy Aten mum cine wvú le. ε bó dioo tuu jim, ε Baul tum bó le bó egεn tefe ê Silas bô Timatio le bó emom ke le ebi wen e cekey.

ε Baul no nu Aten

¹⁶ ε Baul mum no ceyte Silas bô Timatio Aten. ε wvú ke dioo ghane jó, yen ε kelaante kedvu ε yinşen lo bô mvumoo. ε fi shiw fitele fiew. ¹⁷ ε wvú mum gen yew bunle Bojuu le, jeme bó bó noo bonyii bô to yaa nu ke Bojuu bô to bunlee ten Nyo' dvú. ε wvú bvuu no jemyi ten εdiuw ecii ya le bó bonyii bô to ké ne to fô. ¹⁸ ε bonyii bo n'yeyi le bomew bô bó to teje le Ebikolian noo bó bó to teje le Sitoyik ke ne to keebew ten mbew bô bo Baul. No Baul to fewci ekumε Jisos noo mbuy wvu yi kpwe le, ε bomew mum no biite le, "Keyuj kin se kumte diuw le la le?" ε bomew no duu fibole le, "Fi yen'yi nen ke diwε wvú fewci ekumε bonyo' bo bonyii bomew e." ¹⁹ Nonen, ε bó mum jo Baul ε bó bó gen fô nshii wvú bó teje le Aleobagus e, * gay ê wvú le, "Bese gomte keebvuu eyuw ekumε n'yeyi wvu fwe wvun wvú wo too dvú laa wvú nu le la le. ²⁰ Wo jemyi mwεεm mvumew ε bese ke baa yuw wase ke. Nonen, bese ε no gomte keekieε kenyi kedvu." ²¹ (Bonyii bo Aten noo botolo bo jó to ké no nu ke fibole keeshee yuuke ε è nu mwεεm mvu mvunfem, jemyi ekumε mvú.)

²² ε Baul mum leem fwe dvu nshii Aleobagus wvudvu, gay le, "Bonyii bo Aten, me n'yene le ê jé le yicii nu ε ben wvumte bonyo' baay. ²³ Me njemyi nen, njefo me nse nghanε εlaante jonεn, ε ndioo ntaale mondvuum mò ben bunlee bonyo' mó le, ε n'yen ketan ke ncese le kemew e ε bó ε sanj yi dvú le le, 'Fô nyo' wvú bó baa kee le ke.' Nyo' wvudvu wvú ben bunlee, wvú bó baa kee ke, nu wvú wvú me nu enfewce ê ben keseen. ²⁴ Nyo' wvudvu wvun nu wvú to bomε wøj wvun bô mwεεm mvunciim mvú nu yi dvú le. ε nu wvú Nfon ebule bô nshε, ε ke wvú ké no cee yéw ncese yi ê bom bonyii le ke. ²⁵ Ke wvú tane fiεε fimew fi wvú taale le wee elem fô wvú le ke, njefo è nu wvú wvú gee

ε bonyii bocii yoyte, nu dvú, kejkε fiεε ficii fi bó shieele. ²⁶ Wvú to nu ε ge ε dikfu di bonyii le dicii buy yi wee mwaan e no nu yi ekole ke nshε le. ε wvú se ge nonen, nu ε wvú to seyse wase kefew kè bó nu ke enu dvú, noo bidwee bi mondvuum mò bó nu ke cεcé mó le. ²⁷ Wvú to ge nonen, wvu le bonyii ke eghaale, gomte wvú laa bó nu ke eyuu eyen wvú le le. Geenen, ε ke Nyo' yaa cim nu ncejole fô wee mvu beene le ke. ²⁸ Fifi nu ke lenlenj no wee mvu to jemyεε wase le, 'ε nu wvú wvú gee ε beene se cee, lenε, bvuu nu no beene nu.'

ε wee wene binfε mvu to jeme wase ten le,

'Beene nu naa boom bew'.

²⁹ No beene nu boom bo Nyo' le nonen, fo beene ekpwaakè le Nyo' fieesene fiεε fi è seyse wee bô bvufee bwew, ε tfuy bô ketwaa ke bigew e, keεεε ε bene lo bô te ke. ³⁰ ε to nu kefew kè bonyii to bæε kenjiwe le, gee mwεεm mvú befe mvun, ε Nyo' cin'yi dvú. Geenen, keseen nu ε wvú gayte le bonyii bocii ekumεn mvuntelem mvubole. ³¹ Bô ekumεn njefo wvú nu ε geε diuu di wvú nu ke esaw wøj tfuu bii keceey e. Wvú nu ε baa wase wee we wvú nu ke esaake. Fifi nu ε wvú dunjεε wase ê bonyii bocii le è nu keceey no wvú to bvuseεε wee wvudvu yi kpwe le."

³² No Baul jeme nonen, ε bó yuw ε wvú ε ben ekumε mbuy wvu yi kpwe le, ε bonyii bomew ne no kieele lo wvú. ε bomew gay fibole le, "Bese gomte keeke ebvuu eyuw ekumε fiεε fi wo jemyi fin." ³³ Nonen, ε Baul mum buy cine bó le. ³⁴ Geenen, ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, bene wvú le. Wee mvu bó le to nu Dionisius wvú to nu wee nshii Aleobagus, ε mvu nu kpwoon ε diee nu Damalis noo bonyii bomew ten.

18

ε Baul gen Kolen

¹ Ejim jodvu, ε Baul ne Aten gen ê kelaante kè Kolen e. ² No wvú gen jó, ε bó wee juu mvu taseε diee nu Akpwila, ε bó to boke wvú Bontus. Akpwila bô Blisilia wvú kpweε to bæε ne ke lo Itali, njefo Klawdius wvú Nfon wvu Lum to nu ε bvuse sa' le Bojuu bocii ebuy jó. ε Baul ke laa ghane ê bó le, ³ dioo yen le bó seysee jéw yi bó saanjε cún dvú, ε è to nu ke ten lemme di wvú wvú Baul to cee nje dí, ε wvú mum no cee fô, ε bó bó lemte. ⁴ ε ké dioo nu εdiuw ε mbam e ecii, ε wvú no gene yew bunle le, jemyi bô Bojuu noo Boglek dvú, momte keege le bó ebee fiεε fi wvú to yeyi le.

17:17 17:2, 4 **17:18** 4:2; 1Kol 1:22 * **17:19** Nshii wvun nu fô bó to ké no seysee mwεεm mvú è kelaante kè Aten e, bvuu saake bonsaw fô. **17:24** 7:48; Mben 146:6; 1Bfn 8:27 **17:25** Mben 50:9-13 **17:26** Dito 32:8; Job 12:23

17:27 Yesa 55:6 **17:28** Kej 1:27 **17:29** 19:26; Yesa 44:9-20 **17:30** 14:16; Lum 2:4 **17:31** 3:15; 10:42

18:2 Lum 16:3; 1Kol 16:19; 2Tim 4:19 **18:3** 20:33-34; 1Kol 4:12; 9:12-18; 1Tes 2:9; 2Tes 3:7-9 **18:5** 11:18 **18:5**

⁵ E Silas bô Timatio ke dioo ne Masedonia to, e Baul mum jo kefew kew kecii no fewci e e nu diew Nyo', dunçi e Bojuu le Mboyse wvü Nyo' to kawee nu Jisos. ⁶ Geenēn, e Bojuu bodvu ke ne no kicine fiēe fi wvü to jemyi, nan'yi wvü. E wvü mum yewe ndvü ye gay e bó le, "Kpwe yene enü can yene le. Ke me nkēnke ebo fó ke. E kēw yi keseen e, me nu enjēnē wase e e nu e bonyii bô yaa nu ke Bojuu le." ⁷ E wvü mum cine bó le, buy gen no cee wase e e nu bô wee mvu e e yaa nu wee Juu ke, e wee wvudvu to ké no wvumte Nyo'. Diee diw to nu Titius Justus, e la diw nu mbew yew bunle le. ⁸ E Klisbus wvü cee ekole yew bunle bô bonyii bocii bo e wvü yew ke lese fitele yi Tata le. E bonyii bo Kolēn nteen no yuuke no Baul fewci ekume Jisos, beje, e bó mum leese bó e joo.

⁹ E e ke no nu entan jomew, e Tata jeme e Baul e fiēe diēwe efile le le, "Fo wo efanē ke, e fewci ke diēw yem gene dvü. Fo wo ke elu dvü ke, ¹⁰ njefo me nu bee wo, e ke wee yaa nu naa dvü wvü nulo ege fiēe bó wo ke. Bonyii bem nu e kelaante kin e nteen." ¹¹ Nonēn, e Baul mum no nu jó yi kelum e kecile bô kenjawten, yēyi bonyii bô diēw Nyo'.

¹² No Baul to nu jó, e Galio ke dioo nu wee sa' wvu e keba kē Akēya le, e Bojuu baance ye koo wvü gen bô wvü yew nsaw e, ¹³ jeme e Galio le, "Wee wvun momte keebanše bonyii e bó bunlee Nyo' e je mi le jēy se e nu no nci gomte." ¹⁴ E Baul ke ne le wen ejemyi, e Galio ne jeme e Bojuu ba le, "Bojuu ben eyuw, e fiēe fin be nu fiēe fimew fi befe e wee wvun e ge, keēē nci mvu e wvü e ngoy, tu me mbe e nkūu shēm e n'yeke fiēe fi ben jemyi. ¹⁵ Geenēn, no fiēe fin nu ke mbew ekume diēw bô ediee noo bonci bonēn, ben eseyselēbenēben. Ke e yaa nulo e me ensaw fifin fiēe ke." ¹⁶ No wvü jeme nonēn, mum kun bó e bó buy yew nsaw e. ¹⁷ E bó bocii mum ne ley yi Sustenes wvü to nu cee ekole yew bunle le, mum sun wvü fwe dvu yew nsaw. E Galio fanje yaa kpwe lo fiēe fó ke.

E Baul tu jim Antiok

¹⁸ Ejim jodvu, e Baul bvuu ce Kolēn bô bonyii bo mbee le yi e diuw e nteen, ke mum ne cine bó le e bô bo Blisilia noo Akpwila ley e nguw wvü e joo le keegene Silia. E bó se ne Senkila fô bó to leyēe e nguw e, e Baul mvu ekole nje nkawma wvü wvü to gee fô Nyo' le. ¹⁹ E bó no gene, ke gen buy Efesus, e Baul cine Blisilia bô Akpwila le jó, yaw gen fiēw e e nu yew bunle Bojuu le, jeme e Bojuu dvü. ²⁰ E bó ke lēke le wvü ebvuw ece ke bô bô e diuw nteen, e wvü tun. ²¹ Geenēn, e wvü ke dioo nen'yi, gay e bó le, "Me nu nke enjkase ento e

ben e e Nyo' fen e bee." No wvü gay nonēn, mum ley e nguw e ne Efesus.

²² E nguw ke gen buy Kaysalia, e Baul buy, ben gen gay kentaashe ke bonyii bo mbee le Jelusalem, mum ne bow Antiok. ²³ E wvü ke ce jó e kefew gene, mum kase ne no lene fele e biba bi Galēshia bô Fligia le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le bo jó.

E Abolos fewce diēw Nyo' Efesus

²⁴ E wee Juu mvu ke ne to Efesus e diee diw nu Abolos, e bó to boke wvü Aleksandia. E to nu wee e wvü kee njeme, bvuu kee Nwa' Nyo' ntay. ²⁵ Bó to nu e yēyi wase wvü bó Je yi Tata dunçi, e wvü mum no fiēe lo bô n'yēyi wvu ekume Jisos, yēyi bonyii lēn. Geenēn, wvü to kee ke e e nu fiēe fi Jon to fewci leese bonyii e joo. ²⁶ No wvü to toē Efesus, mum kēw no yēyi bonyii yew bunle le yaa fane ke. E Blisilia bô Akpwila ke yuw no wvü yēyi nonēn, mum jó wvü, gen bvuu yuuse wvü ntay ekume Je yi Nyo' dunçi.

²⁷ E Abolos ke ne kpawwce le wen enu elente ege keba kē Akēya le. E bonyii bo mbee le bo Efesus mum fiēe wvü, sanj nwa' e ngoo bonyii bo mbee le bo Akēya, tomte le wvü ke dioo e fese e bó fiisen wvü. E wvü ke gen jó, fi bonyii bo mbee le ntay, e bonyii ban nu bô Nyo' to nu e buw bó bô mboyma, e bó lese fitele yi Jisos e. ²⁸ E wvü no beeke mbew bô Bojuu ya le e e yaa nu wvu weē ke, soo bó, dunçi e Nwa' Nyo' le le Jisos nu Mboyse wvü Nyo' to kawee.

19

E Baul gen Efesus

¹ E to nu seke Abolos to nu Kolēn, e Baul ke jo je yi ente ente e biba bi wvü to lene jó le, fese Efesus. No wvü fese jó, yen ngoo bonyii bo mbee le bomew e, ² bife e bó le, "Keyoy ke Yuule to nu e to yi yene le seke ben to lese fitele yi Jisos e?" E bó tfuse le, "Bese ke baa yuw wase le fiēe fimew nu Keyoy ke Yuule ke." ³ E Baul bife le, "E e fen nu nonēn, tu bó to lese ben e joo nje la?" E bó tfuse le, "Bó to lese bese e joo bii no Jon to fewci." ⁴ E Baul mum gay e bó le, "Jon to leese bonyii e joo, keedunçe le bó nu e kumen mvuntelem mvubole, e wvü to gayte le bó ebee e e nu wee wvü too e wen ejim e, e wee wvü wvü to gayte nu Jisos." ⁵ E bonyii bodvu yuw no Baul gay nonēn, e bó mum lese bó e joo e e nu wase e diee di Tata Jisos e. ⁶ E Baul gee e e bó le, e Keyoy ke Yuule mum to yi bó le. E bó mum ne no jemyi diēw yi bó yaa kee ke, bvuu senje e bonyii mwēem mvü bó yuuke e

Nyo' jemyi. ⁷ Bonyii bodvu to nu wee diéw yuufe ncow bofé le.

⁸ É Baul mum no nu ké Efesus, gene yew bunle le yí kee le tɛ, jemyi é bonyii dvú yaa fane ké. É bô bô no beeke mbew, é wvú umte keege le bô ebee fié fi wvú jemyi ekumɛ bvunfon bvú Nyo' le. ⁹ É bonyii bomew tɛme bikuu faj keebée, mum no jemyi diéw yí befé é bonyii ejise ekumɛ Je Tata. É Baul mum ciné bô le, jo ngoo bonyii bo mbee le, é bô bô gen wase é è nu yew n'yeyi yi Taylanus e, no jemyi é bô dvú édiuw ecii. ¹⁰ É Baul ge nonen yí bilum e bifé. Nonen, é Bojuu noo Boglek bocii bo wonj wvú Esia jodvu le yuw diéw Tata.

É boom bo Sikéfa le no benjéne Baul

¹¹ É Baul no nu, é Nyo' gee, é wvú gee binghaw bi mwɛɛm e é è nu lo bi diuw wvú yumɛn e. ¹² Bô to ké joo ké naa fié fiéw fi ye le diéw fincake fi ndvu le, kéneé ndvu ye lemme, egen ekum we kencem e dvú, é wvú mum bonen lo, é è nu wvú kéjke keyoy ké befé yí ye le, é kí buy.

¹³ É Bojuu bomew bô to ké no ghane bvuuuse biyoy bi befé yí bonyii le, ke mum nɛ no momte keetenj diee di Tata Jisos e se bvuuuse biyoy bidvu. É wee ké nɛ mum gay é keyoy ké befé le, “Me mbvuuse wo é diee di Jisos wvú Baul fewci le.” ¹⁴ Bonyii bô to momte fié fidvu to nu bosooshwi, é è to nu boom bo Sikéfa wvú ekolɛ ke bocee ncese Bojuu le. ¹⁵ É keyoy ké befé ke bife é bô le, “Me njkee Jisos, njkee ten Baul, ben nu finen baa?” ¹⁶ É wee wvú keyoy ké befé kedvu to nu yí ye le mum fente lo yí bonyii bodvu le, gowse bô kuse, é bô fé lo buy yew dvu wee wvudvu nu wase binyi bincimte bô bilɛmte ye le.

¹⁷ É Bojuu bô Boglek bocii bô to cee Efesus yuw ekumɛ fié fidvu, no fane. É bonyii mum no wvumte diee di Tata Jisos e fesene lo. ¹⁸ É bonyii nteen bô to nu wase bonyii bo mbee le no too seje bvuu bwaashi mwɛɛm mvu ejiwɛ le mvú bô to gee. ¹⁹ É bomew nteen bô to gee nfm, baance bon'wa' bobole bo nfm e, to dvú, ton é bonyii ejise. É bô tanj kpaw bon'wa' bodvu bocii, é wvú buy ejise bigew bontfuke mbaanshen (50,000). * ²⁰ Nonen, é mwɛɛm mvun ge é diéw Tata no leyte é mvuntelem mvu bonyii le bô mvun-gay, saanjene gene lo fwe fwe.

É bonyii kéw mvunlaa Efesus

²¹ É è ke no nu ejim jodvu, é Baul yɛn le wen nu egen Jerusalem, é wen nu dioo gene, efey je biba bi Masedonia bô Akéya le. É wvú bvuu no gayte le, “Me nu njke endioo é ngen é mbuy Jerusalem, enjkenj keengen

ten embuy Lum.” ²² É wvú mum yaw tum bonyii bofé, Timatio bô Elastus bô to fici wvú, é bô gen fwe Masedonia. É wvú shɛ bvuu ce Esia caan.

²³ É è no nu ké kéfew kedvu le, é mvunlaa nɛ kéw Efesus ekumɛ Je Tata e é yaa nu mvu wɛɛ ké. ²⁴ Cee elame wvú to nu jó, é diee nu Demitius, é wvú to ké no tfuyte mwɛɛm mvú fieesene yew ncese nyo' wvú bô tenj le Atemis. † Lemme didvu din to ké no too bô bigew fô bonyii bô tone elame le é è yaa nu bi wɛɛ ké. ²⁵ É Demitius mum kum bonyii bô to tone elame bocii noo bonyii bô to lemte kfuu didi lemme, é bô tase. É wvú gay é bô le, “Boom bo bwɛɛm e, ben kee lo le lemme din nu é beene njole bigew yí dvú le. ²⁶ Ben é no yene bvuu yuuke fié fi fimbwe fi Baul fin gee. Wvú ghane gayte le ké bonyo' bô bô kene lo bô can yaa nu bonyo' ké. Wvú nu é ge wase nonen, é banjke bvufée bvú bonyii le nteen Efesus jan, é no banjse wase ten bvú bonyii bo Esia le bocii é bô benjé wvú le. ²⁷ Me n'yene le lemme disɛɛbene din nu ekenjke diee di befé. É ké è méy nonen ké, yew ncese nyo' wvú baay wvú kpwoon wvú Atemis nu ke etu fié fi ecici. É fi kooy lo nonen, tu bô é shoose wase nyo' wvú baay wvun wvú nu é bô wvumte Esia jocii, é ekolɛ ke nshɛ le kecii wvumte ten.”

²⁸ No bonyii bodvu yuw nonen, é mvuntelem bente lo bô. É bô mum kéw no wamte, gayte le, “Atemis wvu Efesus nu nyo' wvú baay.” ²⁹ É kelaante kedvu kecii mum bvunj. É kebombom ke bonyii le ké to taseɛ mum ley yí Gayus bô Alistakus e, é è to nu bonyii bo Masedonia bô to lene bô bo Baul, gufe gen bô bô yew nshii noo bondvum e. ³⁰ É Baul no gomte keeley gen fwe dvu kebombom kedvu, é bonyii bo mbee le tun. ³¹ É bonyii bomew bo baay baay bo jó bô kéjke wonj bô to nu nsáa ye, bvuu ciinse ntum fô wvú le léké le fô wvú emom lo etome ekalɛ dvú ké. ³² É kebombom ké to taseɛ kedvu mum nɛ bvunj no wamte ké lo nɛw nɛw. É bomew wamte fin fié, é bomew wamte fifi. Ké bonyii nteen to cim kee fié fi bô to taseɛ fó nje fi ké. ³³ É Bojuu mum jo Eleksanda fese fwe dvu kebombom ke bonyii le, é bonyii bomew yɛn mum no kpwaake le wvú kee fié fó. É wvú mum no cici bonyii bô kebo keetanj diuw we. ³⁴ É bonyii bodvu ke dioo kíé le Eleksanda nu wee juu, é bô bvuu mɛse no wamte lo gene fwe yí wee le mwaan, gayte le, “Atemis wvu Efesus nu nyo' wvú baay.” É bô ke wam nonen, gen buy bontam bo kéfew e bofé.

³⁵ É wee nsanj wvu elaanje jodvu ke nɛ

ci bó, ε bó lu bó diuw. Ε wvú bife é bó le, "Bonyii bo Efesus, wee nu dvú wvú maa le ke é kɛnke beene bo Efesus jan yew ncese nyo' wvú Atemis noo te di nyo' le di to gbwee fowe le? ³⁶ No wee nu se wvú nu dvú wvú nulo ekicen ffin, tu ben bee keelaame, saa eyun̄sene nan ke. ³⁷ Ben ε to bó bonyii ban fen se bó nu ε con̄ fise yéw bonyo' le, keneε ε jeme díew yí befe ekumε nyo' wesebeene wvú kpwoon wvun̄ nkuan̄. ³⁸ Ε Demitiyus bó bonyii bew fen kɛnke nsaw bó wee, tu ε diuw ε nsaw nu dvú yó é nulo é bó egen̄ eyen̄ bonyii bó saake bɔnsaw e, é bó bó esaw. ³⁹ Ε fise fimew fen bvuu nu dvú fele fin fi ben gomte, tu bó nu ke etaa ente jodvu fô nshii bocee ntew e. ⁴⁰ Me njemyi nan, njefo me n'yene le fise fi eben̄ fin nu elese beene diuw e le beene nu ε kɛw mvunlaa. Ε fi kooy nonen̄, beene saa eken̄ke fise fi len̄ fi bó etfuse ke." ⁴¹ No wvú jeme nonen̄, mum gay ε kebombom kedvu tawse.

20

Ε Baul gen Masedonia noo Glees

¹ Ε mvunlaa mvú to nu Efesus ke læten, ε Baul tee ngoo bonyii bo mbee le, tefe bó mum gay bó le no gene Masedonia. ² Ε wvú gen, ghan biba bi jó le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le ntay, mum dan̄sen gen Glees, ³ ce jó kee te. Ε wvú ke ne no nu le wen nu egen̄ eley nguw wvu é joo egen̄ Silia, mum yuw le Bojuu nu ε gbwe wvú é je. Ε wvú mum yen le é jee le wen ekase etu jim je Masedonia. ⁴ Wvú to lenε bó bó Sobata wvú waa Bilus wvu Belia, noo Alistakus bó Sekundus bo Tesalonika, noo Gayus wvu Delbi, noo Timatio, noo Tikikus bó Toofimus bó to nu bonyii bo Esia. ⁵ Ε bonyii ban mum gen fwe no cɛyte bee bo Baul Towas. ⁶ Ε Nkaw Blæd wvú bó baa gee Fintun̄len̄ jó ke fey, ε bese ley nguw Filibi, jo ε diuw etin̄ bene bó le Towas, ε bee bó ce jó ε diuw esooshwi.

Ε Baul bvuu ghan kentaashe ke Towas

⁷ Ε é ke no nu diuu di fwe yí kema le, ε bee bo kentaashe tase fokieguu keeguten̄ blæd. No Baul to nu kebuy ne fô bvú ε yuu, ε wvú mum kɛw no jemýi é bó, ke jeme gen buy entan̄ enten̄. ⁸ Bee bó to nu ε é nu é kebuw ke yew e ke ewe le, ε bin'yese baa dvú nteen. ⁹ Ε cuwee mvu wvú diee to nu Yutikus ε shii yí ntoo yew e. Ε wvú ke ne kɛw no leete no Baul to jemýi ke gene lo. Ε nyii ke dīoo gooke wase lo wvú, ε wvú mum ne fô gbwe ekuse, ε fô to nu bin̄kente bi yew e bitete ε kɛw fokuse. Ε bó gen jo ε wvú ε kpwe wase. ¹⁰ Ε Baul shii gen ngvuum é wvú ewe, bam wvú gay é bonyii le, "Wvú beε dvú, fo ben ebuké ke." ¹¹ Ε Baul ke kase

ben é kebuw ke ewe kie le, guse blæd die, se bvuu kɛw no jemýi, ke jeme ε bvutfuu ghan yuu ε wvú mum ne. ¹² Ε bonyii ke jo cuwee we kfulε bó wvú fô yew e ε wvú nu wum, ε mvuntelem læten bó baay.

Ε Baul nya ntefe é bocee kentaashe ke Efesus

¹³ Ε bese ke ley nguw wvu é joo, gen Asos, no Baul to seyseε wase le é nu jó jó bese nu ke ejo wen. Wvú to gay nonen̄, njefo wvú to gomte keelen̄ fokuse. ¹⁴ Ε wvú ke kooce bese le Asos, ε bese mum jo wvú é nguw e, ε bee bó gen buy Mitilin. ¹⁵ Ε bese ke ne fô é nguw e, ε bvú buy yuu, ε bese fese mbew Kios e, fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese fese Samos, bvuu fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese ley Miletus. ¹⁶ Bese to lenε nonen̄, wamte lo Efesus njefo ke Baul to gomte keejewse kefew Esia ke. Wvú to gene cekey cekey laa é nulo é wen ke enu Jerusalem diuu di Nkaw Bentekos e le.

¹⁷ No bese ley Miletus, ε Baul ciinse ntum fô bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Efesus e le bó eto eyen̄ wen e. ¹⁸ Ε bó ke to, ε wvú jeme é bó le, "Ben kee no nce wem to nu beene ε kɛw yí diuu di fwe di me nto ntomyεε ekale yí nshε yí Esia le. ¹⁹ Me nto nu ε nshike ekole kem, no nlemte fô Nyo' le bó misem ejise. Ε me mbvuu n'yen̄ bongew é jé le nteen no Bojuu to bone bikaa é me ejim. ²⁰ Ε ben bvuu kee no me nto n'yeyi ben ya le, mbvuu nghane n'yeyi yéw e. Me nto mbaa nyile fise fimew fi é nulo é fi efi ben ke. ²¹ Me nto nfewci ke ε é nu fise fimwaan̄ é Bojuu noo é bonyii bó yaa nu ke Bojuu, ngayte le bó ekuman̄ mvuntelem mvubole, etu bó bo Nyo', elese fitele yí Tata wesebeene wvú Jisos Klistu le. ²² Keseen, ben eyeke eyuw, me ngene Jerusalem ε é nu no Keyoy ke Yuule gay é me, ε me n'ya n̄kee le laa é nu egen̄ ekooy la bó me jó le. ²³ Fise fi me n̄kee nu ke le mondvuum moncim̄ mó me nfele mó le, nu ε Keyoy ke Yuule senje ke é me le n̄caw bó ngɛw cɛyte me fwe. ²⁴ Geen̄en̄, ke me n'yene nshii wem e le é nu fise ke, efey le me emese lemme di Tata Jisos nu ε nya é me di nu le me enfewci saaka wvú jee wvu ekumε no Nyo' nu ε buw bonyii bó mboyma.

²⁵ Yí keseen e, ben eyeke eyuw, me n̄kee le ke wee mvu ben e wvú beene ε bó se nu, ε me nfewci ekumε bvunfon̄ bvū Nyo' le beε ke ebvuu eyen̄ bvushiw bwem e ke. ²⁶ Me ε mum ε no nlooci njemyi é ben eben̄ le é wee mvu ben e la lo keseen, tu ke me n̄ken̄ke ebo fô ke, ²⁷ njefo me nse mbaa nyile keense fise fici é ben fi Nyo' shieele ke. ²⁸ Ben dīoo ε shεε, no taalè fô bikuu bin̄en̄ e noo fô ngoo bonyii bo mbee le bó nu díewε njée le, bó

Keyoy ke Yuule nu ε gee ben ê bó we le. Ben enù boncεy njée bo kentaashe ke bonyii bo Nyo' le kè wvù to sumεε bô elεmε ke Waa we le. ²⁹ Me nkee lo le me nu nke endioo ε mbase ekale, é bokuula eto eley ngoo yene le, saa eakwe wee wvù bô ekoo ke. ³⁰ Bonyii bomew nu ke ebuy ke naa ê ben ente, elεεle ngoo bonyii bo mbee le, guute ε bó tuu ê ngoo yibole. ³¹ Nonen, ben eyenè, kumyi le yì bilum e bitete nu ε me ε n'ysεyi ben bocii εntarj bô εmvunsheenj bô misεm ejise.

³² Me ε mum ε no nyaa ben keseen can Nyo' le noo yì diεw ye yì nu ekumε nfi wvù Nyo' nu ε buw bonyii dvù. Diεw yin nu yì nulo ege é ben ekuu, wvu le ben ke ekenjke kelej fô bvudvuu bvù Nyo' nu ε gee ê bonyii bô wvù nu ε ge le è nu naa bew e. ³³ Me nto mbaa njeenke bigew bi wee le kenεε ndvù wee ke. ³⁴ Ben kee ntay le è nu can yεm yin yì to lemte fiεε ficii fi bee ngoo yem to shieele. ³⁵ Yì mwεεm mvuncii m ε nu ε me nto nduñci ê ben le wee kenjke keelemtè ntay emum efii bonyii bo ngew e, kumyi no Tata Jisos to jemyeε le, 'Njorj wvu baay nu wvu wee wvù nyaa lo, fele wee wvù fii lo le.' "

³⁶ No Baul mεse ε jeme nonen, ε bô bó mum tum εnvuv fokuse bocii, bunle. ³⁷ ε bó nε kεse bó kpwe no beele, bamte Baul noci le bó ε shεε wase. ³⁸ Fiεε fi to gee é bó sε no beele baay nen, nu diεw yì Baul to jemyeε le ke bó beε ke εbvuu eyen bvushiw bvuwene ke. ε bó mum ciinse wvù gen buy fô wvù nu eley nguw wvu ê joo.

21

ε Baul gen Jelusalem

¹ ε bee bo Baul gay bó le, mum nε fó lente ê nguw e teytey, fεse Kos. ε bvù buy yuu, ε bese gen Lodes, ke nε fó, gen Batala. ² No bese buy jó, yen wvumvu nguw wvu ê joo wvù to gene Fonishia le, mum ley jó no gene. ³ ε bese ke yen Sayblus e, cinε εbo εnkonjko, mum fey gen buy Taya, wonj wvù Silia le fô nguw to nu keebvuse mwεεm. ⁴ ε bese gom bonyii bo mbee le, ε bee bó ce εdiuw εsooohwi. ε Keyoy ke Yuule ge ε bó tefe Baul le fo wvù emom egen Jelusalem ke. ⁵ ε bee bó ke ce, ε diuu ke to kocen di bese ene, ε bese mum jo je. ε bó bocii bô bokε' bobole noo boom, ciinse bese buysen kelaante kedvu gen buy diuw joo yi baay e, ε bee bó tum εnvuv fokuse, bunle mum gaynen. ⁶ ε bese ley ê nguw e, ε bó no tuu jim fô yew e.

⁷ ε bese mum nε Taya, jo je, gen buy Tolεmay. ε bee bo boom bo bwee wese le bo mbee le gaynen, ce diuu dimwaan. ⁸ ε

bvù buy yuu, ε bese nε, gen fεse Kaysalia, gen yew dvu Filew wvù to ghane fewci diεw Nyo', ε bee bó ce. Filew wvun to nu wee mwaan ngoo bonyii bo bosooohwiy bô bó to baayεε ba le. ⁹ Wvù to kenjke boom bokεne bonεw, ε bó baa kee wase bolemsε ke, ε bó to ké no seje ê bonyii mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi. ¹⁰ ε bese no nu jó yì εdiuw e nteen, ε wee mvu wvù to ké no seje mwεεm mvù wvù yuuke ε Nyo' jemyi ke nε Judea bow to jó ε diee nu Agabus. ¹¹ ε wvù ke to yen bese le, jo kecaw ke Baul e, kay hikaa biew bi wvù wvù Agabus e noo can ye dvù, mum tefe le, "Keyoy ke Yuule gayte le ε nεε no Bojuu bo Jelusalem nu ke ekay wee wvù kenjke kecaw kin nen, enya wvù can bonyii bó yaa nu ke Bojuu le." ¹² ε bese yuw nonen, ε bee bo bonyii bocii bó to nu fó no lεke Baul le fo wvù egen Jelusalem ke. ¹³ ε wvù tfuse le, "Ben gee ε è nu la fin nen? Ben kee ke le ben beele nen shiike fitele fiem e? Me nu ε nseyse é yaa nu ke keenley ncaw Jelusalem maanj ke. Me nu ε nseyse ten naa keenkpwe lo jó nje diee di Tata Jisos e." ¹⁴ No je to baa nu dvù keege é wvù ekumen njkwawce we, ε bese mum lu, gay ke wase le, "Fí enù ke no Tata gomte."

¹⁵ ε εdiuw fey, ε bese baance mwεεm mvusese, mum no bene Jelusalem. ¹⁶ ε bonyii bo mbee le bomew bo Kaysalia ben bee bó, ke jo bese ε bee bó gen yew dvu Menason dvù bese to nu keeke ecee. ε Menason wvun to nu wee wvu Sayblus, ε è to nu wee mvu ente jo bonyii bó to yawεε lese fitele yì Jisos e.

ε Baul laa ghane é Jem bó bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le

¹⁷ No bese to fεsεε Jelusalem, ε bonyii bo mbee le bo jó fiisen bese ntay. ¹⁸ ε ekfun buy yuu, ε bee bo Baul laa ghane é Jem e, ε bocee kentaashe to nu ten fô bocii. ¹⁹ ε Baul gay bó le, mum nyey fiεε ficii ê bó fi Nyo' to gee fô bonyii bó yaa nu ke Bojuu le fele yì lemme di wvù to lemte le. ²⁰ ε bó yuw nonen, mum kεw no tumte monjum mo Nyo' le. Geenen, ke nε gay ê Baul le, "Waa bwee wese, taa eyen no Bojuu nu ε bó ε lese wase fitele yì Jisos e bontfuke le bontfuke le. Geenen, bó nu nonen bεε ke leeme yì bonci bo Muses e temyi, ²¹ ε bó ε see wase ê bó ekumε wo le wo ghane yεyεi Bojuu bó cee bitum bimew e le bó ecine bonci bo Muses e, jemyi le fo bó etfusuε boom yew ke, bó le fo bó ebii nce wonj e ke. ²² No fí nu ε bó nu ke ekiεε ke le wo nu ε to, è nulo é beene ege nεε keseen? ²³ Bese nu esee fiεε fi wo nu ege. Bese kenjke

20:29 Mat 7:15; Jon 10:12 **20:30** Gal 4:17; 1Jon 2:19 **20:31** 19:10; 1Tes 2:11-12; 2Kol 11:28 **20:32** 26:18; 1Tes 5:23-24; 2Tes 1:11-12 **20:33** 18:3 **20:35** Mat 10:8 **20:38** 20:25 **21:4** 10:19; 21:11 **21:5** 20:36 **21:8** 6:5; 8:5, 40 **21:9** 2:17 **21:10** 11:28 **21:11** 20:23; 21:33; Lum 15:31 **21:13** 20:24 **21:14** Luk 22:42
21:18 15:13; Gal 1:19 **21:19** 11:18 **21:21** 16:3; Gal 3:25, 28; 5:2 **21:23** Ktj 6:13-21

bonyii fen bonew ε bó ε ge ηkawma fô Nyo' le. ²⁴ Joo bó, ε ben ε bó egen ekfum bikuu binen, ε wo elaw fiεε ficii fi bó kenke keelaw wvu le bó egen emvu bikuu bibole. Ε wo ge nonen, ε bonyii bocii emum ekieε le wo geele ten bonci bo Muses e, ε mwεem mvunium mvù bó jemyi ekume wo yaa nu kecεey ke. ²⁵ Fi ekume bonyii bo mbee le bó yaa nu ke Bojuu nu ε bese to jo ntaη saη ηwa' ciinse fô bó le le fo bó edieε mwεem mvudien mvù bó nu ε ge bintaηe dvù fô bonyo' le ke. Fo bó edieε elme ke nyam e ke. Fo bó edieε nyam yi nu se bó sele lo elme ε buy ke. Fo bó ekεηkε fiεε keege bó kenjaη ke." ²⁶ Nonen, ε Baul mum jo bonyii bodvu, ε ekfuη ke buy yuu ε bó bó gen kfum bikuu bibole. Ε Baul mum gen yew ncese le, see diuu di εdiuw ε ηkfum nu ke edioo ε ka, ε bó emum ege ncese fô bó le wee mwaanη mwaanη.

Ε bó ghen Baul fô yew ncese le

²⁷ Ε εdiuw yodvu ke dioo ekaa, ε yó to nu esooshwiy, ε Bojuu bomew bó to nen'yεε Esia yen Baul e fô yew ncese le, mum bεyse kebombom ke bonyii le, koo wvù, ²⁸ no sane etale gayte le, "Bonyii bo Israel, ben efi bese. Ε nu wee wvun wvù ghane yεeyi mwεem mvù befe ε bonyii mondvuum monciim ekume wonj wesebeene bó bonci bo Muses e noo ekume yew ncese yin. Wvù nu ε mεse ε jo bonyii bó yaa nu ke Bojuu, ε to bó bó yew ncese le fen, ε befe bó bvudvu bvù yuule bvun." ²⁹ Bó to jemyi nonen, njefo bó to nu ε yen ε Baul ghane elaanε bó Toofimus wvù wee wvu Efesus. Ε bó mum no kpwaake le Baul nu ε ley bó wvù fô yew ncese le. ³⁰ Ε etale kedvu ge ε kelaante kecii shiw, ε bonyii no lewte too fô. Ε bó ghen Baul, gufe buy bó wvù yew ncese le, kaη mwaan, ε bó mum faayε dew fwese. ³¹ Ε bó mum no gomte keeyu Baul, ε saaka ley bitem bi cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le bo Lum e le Jerusalem jocii bvunηke lo. ³² Ε wvù mum ne lo kaη mwaan, jo bonyii bo nci le bó bikuu bimew bi ηgóo bonyii bo nci le, ε bó bó lewte bow fô. Ε bonyii dioo yen nci le, ε cee ekole bikuu bi nci le nu fô, ε bó mum lu keesuηke Baul. ³³ Ε cee ekole nci wvudvu mum to koo Baul, gay ε bó kay wvù bó boncaw bofεε. Ε wvù bife ε bó le, "Wvun nu yεε? Wvù jay ε è nu la?" ³⁴ Ε fô ne no yole lo, ε ban wamte fin, ε boba wamte fifi. Ε wvù faηe yaa elooce eyuw laa ε se be kooy la le. Ε wvù mum ne gay le bó ejo Baul eben bó wvù fô la di bonyii bo nci le. ³⁵ Ε bonyii bo nci le mum jo wvù, ke dioo bene fô je nu ε bó ε sewyε lo, mum ne wa tuu lo Baul no kebombom to ffuuke ke ε wvù ejim. ³⁶ Ε kí to bii nonen wamte, gayte le, "Bó elεse lo wvù."

Ε Baul taηe diuw

³⁷ Ε bó ke dioo leyte wase bó Baul fô la di bonyii bo nci le, ε wvù lekε ε cee ekole bikuu bi nci le le, "Ε nulo ε me enjeme fiεε ε wo?" Ε wvù yuw nonen, bife ε Baul le, "Fí nu le wo kee diεw Glek e? ³⁸ Ε baa nu wo wee wvu ljiw we wvù to kεweε mvunlaa bó bikuu bi wonj e kefew kemew e, gufe ηgoo bonyii bontfuke bonew (4,000) bó to yuwyi bonyii, ε bó bó gen no nu ηkpwaante le?" ³⁹ Ε Baul tfuse le, "Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus wonj wvù Silishia le, ε ke Taasus nu kelaante ke ncew ke. Kee wo, nya ke me bó je ε me enjeme ε bonyii ban." ⁴⁰ Ε cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum nya je le wvù ejeme. Ε Baul mum leem fô bó to sewyε fe, ci bonyii bó kebo. Ε bó lu bó diuw, ε wvù gay ε bó ε diεw lbulu le le,

22

¹ "Bo'icem bó boom bo bwεem e, ben eyeke ε me entaηe diuw wεm fwe dvunen." ² Ε bó dioo yuw no wvù jemyi ε ε nu ε diεw yibo lbulu le, ε bó mεse cife nen ndvumm. Ε Baul gay le, ³ "Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus wonj wvù Silishia le, geenen ley me Jerusalem jan, ε me n'yεeyi ηwa' can Gamalia le. Ε wvù looce yεeyi me bó bonci bo bo'icee boseεbeene le, ε me mum no nleeme yi fiεε fi Nyo' le nteymi ntaη ke diεwe ben bocii bó nu fen eben e. ⁴ Me nto ηkε no mbone bikaa ejim jo bonyii bó bii Je Tata le, ηgee ε bó yuwyi bó, ηkoole bokene bó bolemse nciinse yew ncaw e. ⁵ Fin nu fiεε ε ekole ke bocee ncese le bó bonyii bó saake wonj kee baanη. Ε to nya bó boηwa' le me engen dvù fô boom bo bwee wesebeene bó nu Damaskus e. Ε me mum no ηgene keenkooyε bonyii bó bii Je Tata le, enkay, ento bó bó Jerusalem ε bó enya ηgew ε bó.

Ε Baul see no wvù to ghanε se lese fitele yi Jisos e

⁶ Ε me ηke ndioo nfeηene Damaskus ke diεwe emvunsheη enteleη e, ε n'yuu mvu wvu baay ne sεse law fowe, shii yi ysm e. ⁷ Ε me ηgbwe fokuse, n'yuw ε diεw jeme ε me le, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ε me ejim nen nje la?' ⁸ Ε me mbife le, 'Tata, è nu wo wvù yεε?' Ε diεw yidvu tfuse le, 'Ε nu me wvù Jisos wvu Nasalet, ε è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu.' ⁹ Bonyii bó to nu bee bó to nu ε yen n'yuu wvudvu le, geenen faηe yaa yuw diεw wee wvù to jemyi bo wvù le ke. ¹⁰ Ε me mbvuu mbife le, 'Tata, è nulo ε me enge neε?' Ε wvù tfuse ε me le, 'Ja we, eley gen Damaskus, ε bó esee ε wo jó lemme dicii di Nyo' nu ε seyse le wo elem.' ¹¹ Ε me ηke nja fô, ε n'yuu wε ε ge wase me ε nfeε, ε bonyii

bò bee bó to lene mum cɛɲse wa lo me, ley gɛn bô me Damaskus.

¹² Wee mvu to nu Damaskus jodvu, ε diee nu Ananias, ε wvú to looci wvumte Nyo', gɛele bonci bosɛɛbeene, ε Bojuu bocii bó to nu jó bensee wvú. ¹³ E wvú ke to yen me le, leem mbew yem e gay ê me le, 'Saul waa bwɛem, kase eyenê mwɛem e.' Kε sekedvu nonen, ε me mum ηkase no n'yene mwɛem e, mum n'yen ten wvú wvú Ananias e. ¹⁴ E wvú gay ê me le, 'Nyo' bo'icee bosɛɛbeene nu ε baa wase wo le wo ekiε fiε fi wvú shieele, bô le wo eyen Wee we Lemme wvu Teytey e, eyuw njeme wvú buyte diuw we le. ¹⁵ Wo nu ke enu wee wvú efewci ekumε wvú, senjê ê bonyii bocii fiε fi wo yen bô fi wo yuw e. ¹⁶ No fí nu nonen keseen, wo bvuu cɛyte la? Nεnε we ê bó elese wo ê joo, ecuke bibefe biuw, no wo lεke ê Tata.'

E Baul see no jisos to tumεε wvú fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le

¹⁷ E me ηke ntu jim Jelusalem, ηke ndioo mbunlee yew ncese le, ε fiεε diewe εfile le nε to fô me le. ¹⁸ E me n'yen Tata le ε fiεε fidvu le, ε wvú gay ê me le, 'Yanjen ne Jelusalem jan cekey njefo kε bonyii bo jan nu ke ebee fiεε fi wo fewci ekumε me ke.' ¹⁹ E me ntfuse ê wvú le, 'Tata, bó kee naa ntay le me nto ηké no nleyte yéw bunle le, ηkooyi bonyii bô nu ε lese fitele yí yo le, nsuunke. ²⁰ Seke bó to yuu Tεfan wvú to fewci ê bonyii ekumε wo, nu ε me nto nu naa fô ntomte. E ê nu me wvú bonyii bô to yuu wvú to baayεε ndvú yibo, nya ε me no ηkεnke.' ²¹ E Tata bvuu gay ê me le, 'Nεnε jan, njefo me nu entum wo naa ncejole fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le.'

²² No Baul to jemyi ε bonyii yeke, ε wvun njeme ke dioo buy diuw we le, ε bó kεw no wamte lo fowεwe, gayte le, "Bó elese lo kfuu wvun wee yí nshε le. Kε ê nu me wvú enu dvú ke." ²³ E bó no wamte nonen, yeuseε ndvú yibo we, tfumyi kebvuu we. ²⁴ E cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le mum nε gay le nci ejo Baul egen bó wvú fô la dibole, le bó dioo ε gen tam wvú, biwce mwɛem ê wvú, ε wvú esee fiε fi ge Bojuu ε sε no wamte wvú nεn. ²⁵ E bó mum gen bó wvú kay, nε le bó etamte, ε Baul bife ê ekole ke ηgoo bonyii bo nci le kemew kε to leeme fô le, "Nci nu ε bee le bó etam wee wvu Lum sε bó ε saw nsaw we le?" ²⁶ E ekole ke ηgoo bonyii bo nci le kedvu yuw nonen, mum gen yen cee ekole wvubole, gay ê wvú le, "Wo gomte keemom ε ê nu la? E keê le wee wvun nu wee wvu Lum." ²⁷ E cee ekole wvudvu yuw nonen, mum gen yen Baul e bife ê wvú le, "Kε see ê me, wo nu wee wvu Lum e?" E wvú bee. ²⁸ E cee ekole wvudvu gay ê wvú

le, "Me nto ηguy bigew nteen, nse no nu wee wvu Lum." E Baul tfuse ê wvú le, "Me nu fiem wee wvu Lum bootεn." ²⁹ E bonyii ba bó to nu keebiwce mwɛem ê wvú mum tfuw bikaa. E cee ekole wvuboo no fane ten, njefo wvú to nu ε gay ε bó kay Baul e ê nu wee wvu Lum.

E Baul taje diuw fwe dvu bonyii bô saake wonj Bojuu

³⁰ E cee ekole wvudvu no gomte kε keeloocε kίεε fiεε fi Bojuu to teyte yí Baul e. E wvú buy yuu, ε wvú gay ε bó fay Baul, tee bocee ncese bo baay baay noo bonyii bocii bó saake wonj, ε bó to, ε wvú leke Baul ê bó fwe.

23

¹ E Baul luη ejise yí bonyii bó saake wonj e, gay le, "Boom bo bwɛem e, yí nce wem e ε to ε buy εben e, nu ε me ηké no ngeε kε ε ê nu mwɛem mvú me ηkee le mvú nu lenj ê Nyo' ejise, ε ke fiεε yaa nu dvú fi saake me fô fitele fiem e kε." ² E Ananias wvú to nu ekole ke bocee ncese le gay ê bonyii bó to leeme mbew Baul e le bó ekfun lo diuw we. ³ E Baul tfuse ê wvú le, "Nyo' nu ke ekfun ten wo. Wo fiεene kembew kε bó nu ε yefe kí ε no baa. Wo shile fe le wo saake me hii nci le, ε bvuu ε no ηgoyte nci wvudvu gayte le bó ekfun me le?" ⁴ E bonyii bó to leeme mbew Baul e bife ê wvú le, "Wo nan'yi ekole ke bocee ncese Nyo' le le?" ⁵ E wvú tfuse le, "Boom bo bwɛem e, kε me mbe ηkee le ε nu ekole ke bocee ncese le kε. Bó nu ε san le, 'Fo wee ejeme diewe yí befe ê wee wvú saake bonyii ke.'" ⁶ E Baul ke dioo taa yen le bonyii bó to nu fô nu ε bomew nu Bosadusii ε bomew nu Bofalasi, ε wvú mum jeme bó diw ηy temyi enteleη jo bonyii bó saake wonj ba le, "Boom bo bwɛem e, me nu wee Falasii, nu waa Bofalasi. Me nu fen yí nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee le bonkfú nu ke ebuy yí kpwe le." ⁷ No wvú jeme nonen, ε Bosadusii bó Bofalasi mum nε kεw waa, ε nshii wvudvu mum bvun. ⁸ Bó to waale nonen, njefo Bosadusii to kε no duu le kε bonkfú nu ke ebuy yí kpwe le ke, bvuu duu le kε fiεε fimew nu dvú diewe bonceendaa bo Nyo' le kεnεε biyoy ke. Geenen, ε Bofalasi beje le mvumvun mvuniciim nu lo. ⁹ E waa nε teme lo fô, ε bonyii bomew bó to dunji bonci bó to nu ηgoo Bofalasi le, leem fô jeme teme lo, gay le, "Bese baa yen fiεε fi wee wvun jay e kε. E nelo enu ε keyoy kemew kεnεε nceendaa Nyo' ε jeme ê wvú." ¹⁰ E waa wvudvu ke mum nε no gomte wase keetu bvudiuw, ε cee ekole bikuu bi bonyii bo nci

le no fane le sekemew é bó ené esaaye lo Baul fô biba le. É wvú mum gay le nci ebow fô, eloo Baul can yibole, ekase eben bô wvú fô la di nci le.

¹¹ É é ke no nu entar, é Tata to leem mbew Baul e, gay é wvú le, “Kuu shém. No wo nu e see wase é bonyii ekumé me Jêlusalem, è nu ke lenlen no wo nu ke esee ten Lum.”

É bonyii bomew jo nsey keeyu Baul

¹² É ekfun buy yuu, é Bojuu bomew koo ntfum, die kelew le ke bó nu ke edie fié ké ké ewu fié se bó é yu Baul ké. ¹³ Bonyii bodvu bô to koolé ntfum, die kelew to fele wee mbaanyé. ¹⁴ É bó mum gen fô bocee ncese bo baay baay e, noo bonyii bô saake wonj, gay é bó le, “Bese nu é loocé é die kelew le ké bese nu ke elese lo fié emvu se bese é yu Baul ké. ¹⁵ Yí keseen e, ben é bo bonyii bocii bô saake wonj ecinse ntfum fô cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le, ebuwse wvú le wvú ebvuu ebowse Baul é wvú eto é ben fwe, le ben gomte keebvuu etasse nsaw we nta. Nonen, é bese emum egbwe wvú é je, é bó dioo booke bô wvú, é bese emum eyu é è beé é je.”

¹⁶ No bó to koolé ntfum yidvu nonen, é waa jeme Baul wvú diemsen yuw, mum gen fô la di bonyii bo nci le, see é Baul. ¹⁷ É wvú mum tee ekole ke ngoo bonyii bo nci le kemew gay é kí le, “Joo cuwee wvun egen bô wvú fô cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le, wvú kenke fié keesee é wvú.” ¹⁸ É wvú mum jo, gen bô wvú fô cee ekole bikuu bi nci le, gay é wvú le, “Baul wvú wee ncaw nu é tee me, é gay le me enjo cuwee wvun ento bô wvú fô wo le, le wvú kenke fié keesee é wo.” ¹⁹ É cee ekole wvudvu mum jice wvú le yí kebo le, é bó wvú lewse ye, é wvú bife é wvú le, “É nu la fi wo gomte keesee é me?” ²⁰ É cuwee wvudvu tfuse le, “Bojuu bomew nu é jo ntar le bó nu egay é wo ebowse Baul é wvú eto fwe dvu bonyii bô saake wonj ntfuu, le bó gomte keetasse nsaw we nta, é bó gee nonen buwsee lo wo. ²¹ Fo wo ke ebee ké, njefo bonyii nu dvú fele wee mbaanyé bô nu egbwe wvú é je, é bó die kelew le ké bó nu ke edie fié ké ké ewu fié se bó é yu Baul ké. Bô nu keseen é bó é seyse wase ye, é no ceyte ké wase é è nu fié fi wo nu jeme.” ²² É cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum gay le cuwee wvudvu egenè, ciise é wvú le fo wvú dioo gene ge é wee kíé le wvú nu e see fié fidvu é wen ké.

É bó ciinse Baul Kaysalia fô Felew wvú wee sa' le

²³ É cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum tee bikuu bi ngoo bonyii bo nci le bifé gay é bí le, “Ben eseyse bonyii

bo nci le gee féé (200) bô bo nyámbala le mbansooshwiy (70) noo bo egon é gee féé (200), é ke edioo enu didiuu bvuu ké entar, é bó egen Kaysalia. ²⁴ Ben eseyse ten nyámbala é Baul, ejo wvú egen bô wvú fô Felew wvú wee sa' le é fié baa kooy bô wvú é je ké.” ²⁵ No wvú gay nonen, mum sarj nwa' é wvú jemyi le,

²⁶ “É nu me wvú Klawdius Lisias. Me nsaanke nwa' wvun fô wo le wee wvu baay wvú Felew wvú wee sa'. Me ngayte wo le. ²⁷ Bojuu se nu é koo wee wvun é no gomte keeyu. Me é n'yuw le é nu wee wvu Lum, bee bonyii bem bo nci le é se é mum é ley fô é loo wvú can yibole. ²⁸ Me é nse é no ngomte keen'yuw fié fi bó teyte yí ye le, é mum é mbow bô wvú fô bonyii bobole bô saake wonj e. ²⁹ Bó é se é dioo see é me le Bojuu bomew nu é koo ntfum keeyu wee wvun, me é mum é nciinse wvú fô wo le kan mwaan. Me nu é ngay ten é bonyii bô teyte mwéem yí ye le le bó eto eyen é è nu wo le, esee fié fi bó bó kenke.”

³¹ É bonyii bo nci le ke mum ge ké no cee ekole wvubo to gayé, jo Baul entar, é bó bó gen buy Antibati. ³² É ekfun ke buy yuu, é bonyii bo nci le bô to léne bô bikaa ciné Baul e can bô to léne yí nyámbala le le bó egenè bô wvú fwe, mum kase tu jim fô la dibole. ³³ É bó ke gen fese Kaysalia, mum nya nwa' we é wee sa' bvuu nya ten Baul can ye le. ³⁴ É wvú fi nwa' wvudvu tar, bife laa Baul buy é keba ke la le le. É wvú dioo yuw le Baul nu wee wvu Silishia, ³⁵ mum gay é wvú le, “Me nu nke en'yeké nsaw wo seke bonyii bô ben é bó kenke nsaw é fese fen.” É wvú mum gay le bó ejo Baul egen egéé wvú é ntwon 'Elod e, ecceyte wvú.

24

É bó jike nsaw Baul fwe dvu Felew

¹ É édiuw ke buy étin, é Ananias wvú ekole ke bocee ncese le, bô bonyii bomew bô saake wonj, noo Tetulus wvú to nu é wvú é loocé é yeyi nci, bow gen Kaysalia. É bó mum gen yen Felew wvú wee sa' le, jike nsaw wvubo wvu ekumé Baul fwe dvu wvú. ² É bó tee Baul, é Tetulus mum kéw keeteyte mwéem yí ye le, gay é Felew le, “Wee wvu baay, nyekéy nu é no nu dvú wonj wvun e é to é buy yí keseen e, é è nu nje sa' yo yí jee, é bonkumen bô jee nu dvú nteen wonj wvun e can yo le. ³ Bonyii bocii yuuke njon baay bvuu fiisene sa' yo mondvuum monciim sekeci. ⁴ Ké me ngomte keenjewsee kefew

kuw baay ke, me nleke le wo eyeke ke caan, eyuw fiεε fi bese nu ejeme. ⁵ Bese nu ε yen le wee wvun nu wee fiεε. Wvú ghane shiike mvunlaa entelen jo Bojuu yi ekole ke nshe le kecii. E è bvuu nu wvú cee ekole ngoo yi bó tenje le yi Nasalet. ⁶⁻⁷ Wvú to gomte ten keebefe bó yew ncese ε bese koo wvú. * ⁸ E wo biwci lo mwεem ε wee wvun, ε wo eyuw ε wvú mwεem mvun mvunciim mvú bese jemyi ekumε wvú. ⁹ No Tetulus jeme nonen, ε Bojuu tom, bense le mwεem mvun mvunciim nu keceεy.

E Baul tanje diuw fwe dvu Fεlew

¹⁰ E wee sa' wε few ε Baul le wvú ejeme. E wvú mum jeme le, "Me ηkee le wo nu ε saw wase bonsaw won wvun e yi bilum e nteen. Me ε mum ε no n'yuuke njon keenleem ntaje diuw wεm ε wo ejise. ¹¹ E wo ne lo ε no biwci, ε wo eyuw le εdiuw baa efey wase yufε ncow efaa no me nto mbeneε Jelusalem keebunle Nyo' ke. ¹² Bojuu to baa eyen ε me mbেকে mbew bee wee ke, ε bó to baa eyen ten ε me mbeysee bonyii yew ncese le kenεε yéw bunle le, kenεε bvudvuu bvumew e εlaante ke. ¹³ Ke bó yaa kenke naa lo fiεε fi dunji le me nto nu ε ηge mwεem mvun mvú bó teyte yi yεm e ke. ¹⁴ Me nu ε mbee fin fwe dvu wo, le me mbunlee Nyo' bo'iceε bosese mbii Je le yi bó tenje le è nu yi befe. E me mbeηe ε è nu mwεem mvunciim mvú nu è Nwa' bonci bo Muses e noo mvú nu è Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le. ¹⁵ Me ntaale ke fwe yi Nyo' le lenlen no bó ten taale, le bonyii bocii bó jee bó bó befe nu ke ebuy yi kpwe le. ¹⁶ Nonen, me ε mum ε no momte ntay sekicii keenceε nce wvu lenj fwe dvu Nyo' noo bonyii, wvu le fo fiεε enu dvú fi esaakε me fô fitele le ke.

¹⁷ E nu wase bilum nteen no me nen'yεε Jelusalem, ε me nse ηkase ε ηgen jó keenya bigew ε bonyii bem bo won ε, noo keenje ncese. ¹⁸ E nu fiεε fin fi bó se yεneε me le yew ncese le ε me ηgee, ε me ε ηkfum wase ekole kem. E ke bonyii kenεε diuw wvu kumεen se nu fô ke. ¹⁹ Bojuu bomew bo Esia se nu fô, ε bó be kenke keenu fen ejeme ε wo fiεε fi bó kenke ekumε me, ε è fen nu le fiεε nu dvú. ²⁰ E è baa nu nonen, ε ban bonyii see le fiεε fi bó se yεneε le me nu ε njay seke me nse nleemεε fwe dvu bonyii bó saake won, ²¹ efey fiεε fi me nse njemyεε bó diεw yi tanyi è bó le, me nu è bó fwe yi kefew kekε le yi nsaw e njefo me nu ε mbee le bonkfu nu ke ebuy yi kpwe le."

²² No Baul jeme nonen, ε Felew yeke nen, ε è to nu wee ε wvú looci kee wase ekumε Je Tata, mum leke nsaw gay le, "Seke Lisias wvú cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le ε bow ε to, ε me nse nsumten nsaw wene." ²³ E wvú mum gay le ekole ke ηgoo mi bonyii bo nci le ejo Baul egen elese yew, ecεyté. Geenεn, le bó enya ke naa wvú bó je, ecine ε nsáa ye etoo fici wvú.

E Fεlew leke nsaw Baul yi bilum e bifεε

²⁴ E εdiuw ke dioo gence, ε Felew bó Dusila wvú kpweε wvú to nu wee Juu gen tee Baul ε wvú to, ε bó no yeke fiεε fi wvú jemyi ekumε keelese fitele yi Klistu Jisos e. ²⁵ E wvú ke dioo jemyi ekumε no è nulo é wee enú wee wvú jee, bó no è nulo é wee ekemsenè bó ekole kew, noo no Nyo' nu ke esaw bonyii, ε Felew yuw nonen, ε fi bemse wvú. E wvú mum gay ε Baul le, "E nulo é wo egne keesen, ε me ηke endioo ε ηkenke kefew nse mbvuu entee wo." ²⁶ Wvú to jeme nonen, kenke ηkpawce le sekemew ε Baul ekew wen. E wvú ké mum no tenje Baul εfonon e bó wvú fele kenfe. ²⁷ Ke nonen, ke nonen, ε bilum kum bifεε. E bó dioo geε Bolsius Festus yi kentaw ke Felew e, ε Felew no gomte le wen ege ε Bojuu ekoonke wen, mum cine Baul e yew ncaw e.

25

E Baul jo nsaw we keegen dvú fwe fô Nfon wvu Lum e

¹ E è ke dioo nu εdiuw eta no Festus keweε keesaake keba ke won ε kè Judea, ε wvú ne Kaysalia ben Jelusalem. ² E bocee ncese bo baay baay bó bikuu bi Bojuu le bi won e mum to yen wvú le, jike nsaw wvú bó kenke bó Baul ε wvú ejise, no leke wvú le, ³ wvú efi ke le bowen, ege ε bó eciinse Baul ε wvú eto Jelusalem. E bó to gee nonen, ε bó ε seyse wase le bó nu ke egbwe wvú è je, eyu. ⁴ E Festus tfuse è bó le, "Baul nu yew ncaw e Kaysalia, ε me kebee nu enkaase ntuu jó εdiuw eyan. ⁵ Bonyii bó kenke mvungay mvu sa' le bomew ebi me le Kaysalia, ejeme fiεε fi wvú jay ε è nu jó ε è fen nu le fiεε nu dvú."

⁶ E Festus ke ce bó bó gen buy ke diεwe εdiuw nyaη kenεε yuufe le, mum kase tu jim Kaysalia. E ekfunj buy yuu, ε wvú gen shii yew nsaw e, gay le bó eto bó Baul. ⁷ No Baul fese, ε Bojuu bó to nen'yεε Jelusalem bow jó, mum leemen gem wvú, no teyte mwεem yi ye le nteen ε fi wεε yaa nu ke. Geenεn, ε fiεε yaa nu dvú fi bó nulo esee fi dunji le wvú nu ε ge fimew ke. ⁸ E Baul tanje diuw

^{24:6-7} 21:28, 30 * ^{24:6-7} Bonwa' bo boyvuum bomew kenke 6b-8a e bó e san le, "Bese to gomte keesaw wvú bii nci wese le, ε Lisias wvú cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le ley fô, loo wvú can yese le gay le bese eto eyen wo le, esaw nsaw we ε wo ejise." ^{24:14} 9:2 ^{24:15} 23:6; 26:8; Dan 12:2; Jon 5:28-29 ^{24:16} 23:1; 1Kol 4:4; 2Kol 1:12; 2Tim 1:3 ^{24:17} 11:29-30; 21:17-28 ^{24:21} 23:6; 24:15 ^{24:22} 9:2 ^{24:23} 27:3; 28:16, 30 ^{24:27} 25:9 ^{25:2} 24:1 ^{25:3} 23:14-15 ^{25:7} 24:5-6, 13 ^{25:9} 24:27

we gay le, "Me mbaa njay naa lo nci Bojuu, kenε wvu yew ncese, kenε wvu Nfon wvu Lum ke." ⁹ Geenen, ε Festus no gomte le wen ege ε Bojuu ekoonke wen, mum bife ε Baul le, "Wo koonke keeben Jerusalem ε me keβεε ensaw nsaw wo jó yi mwεem mvun e?" ¹⁰ ε Baul tfuse le, "Me nleeme wase fen ε keβεε ke nsaw e, ε ε nu ke Nfon wvu Lum e. ε ε nu fen fò bó bee keesaw nsaw wεm. Wo keβεε kee naa nta y le me mbaa njay fiεε bee Bojuu ke. ¹¹ ε ε fen nu le me nu ε ngoy nci, ε njay fiεε fi ε nulo ε bó eyu lo me, me nsaa entune keenkpwe ke. Geenen, ε ε nu le mwεem mvù bó teyte yi yem e nu mbiay, tu ke wee nu dvù wvù nulo enya me can Bojuu ban e ke. Me nu nleke le nsaw wεm egen fwe fò Nfon wvu Lum e." ¹² ε Festus yuw nonen, ε bó bonyii bew bó bó bó to saake bonsaw tfumtfum. ε wvù mum gay ε Baul le, "No wo nu ε leke wase le nsaw wo nu egen fò Nfon wvu Lum e, tu wvù nu egen fò."

ε Festus be Nfon Aglifa bó nsaw Baul

¹³ ε ε ke no nu kefew kemew e ejim jodvu, ε Nfon Aglifa bó Benis * laa ghane ε Festus e Kaysalia keegay wvù le. ¹⁴ ε bó ke dioo nu wase jó yi εdiuw e nteen, ε Festus ne be Nfon bó nsaw Baul gay le, "Wee mvu nu fen wvù Felew to cin'yεe yew ncaw e, ¹⁵ ε me nke ndioo ngen Jerusalem, ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bó saake won Bojuu jike nsaw we ε me ejise le me engay le wvù nu ε gbwe nsaw. ¹⁶ ε me ngay ε bó le, ke nce bonyii bo Lum nu ε bee le bó esumten le wee nu ε gbwe nsaw se bó nu ε nya wase je wee wvudvu ε leem ε keβεε ke nsaw e fwe dvu bonyii bó bó bó ke nke nsaw ε tanje diuw we yi mwεem mvù bó teyte yi ye le ke. ¹⁷ ε bó ke dioo to fen, ε me nfanε n'yaa moocε lo ke. ε ekfunj buy yuu, ε me ngen nshii yew nsaw ε ngay ε bó to bó wee wvudvu. ¹⁸ ε bonyii bó bó bó to ke nke nsaw ke dioo leem we, fanε yaa dunε jay wvù me nto nkpwaa ke le ε nulo ε bó esee yi ye le ke. ¹⁹ ε bó kaa no jemyi ε ε nu mwεem mvu mbew e yi ye le ekume je yi bó bunlee Nyo' jó, noo ekume wee mvu wvù bó tenε le Jisos ε wvù to kpwe wase, geenen ε Baul leeme ke le wvù nu dvù. ²⁰ No me nto mbaa nkεε no ε nulo ε me enley ente jo mwεem mvun, ε me mum mbife ε Baul laa wvù koonke keeben Jerusalem ε bó esaw nsaw we jó ekume mwεem mvun e. ²¹ ε wvù tfuse le wen nu emey yew ncaw e, ε ke esumten Nfon wvu Lum nsaw wen. ε me mum ngay le bó egεε wvù yew, ecεytε egen ebuy no me nke enciine wvù ε Nfon wvu Lum." ²² ε Aglifa yeke nen, gay ε Festus le, "Me keβεε nkoonke keen'yuw mwεem mvun

diuw wee wvudvu le." ε Festus tfuse le, "Wo nu ebuy eyuw ntfuu."

²³ ε ekfunj buy yuu, ε Aglifa bó Benis no lene too bó bvuwee bvυ baay. ε bó bocee bikuu bi bonyii bo nci le noo bonyii bo baay baay bo εlaante, len to ley ngay. ε Festus mum gay ε bó to bó Baul. ²⁴ No bó toε bó wvù, ε Festus gay le, "Nfon Aglifa bó bonyii bocii bó nu fen, ben eyen wee wvun. ε nu wee wvù Bojuu bocii too nyεεyi me jan noo Jerusalem ekume wvù, wante, gayte le ke ε nu wee wvù enu dvù ke. ²⁵ ε me mbaa n'yen le wvù nu ε ge fiεε fi bó eyu wvù ke. No wvù se lekeε wase le nsaw we egen fwe ε ε nu fò Nfon wvu Lum e, me ε mum ε n'yen le me nu enciine wvù fò wvù le. ²⁶ Geenen, ke me n'yaa nlooci nkeε fiεε fi ε nulo ε me ensaj fò Nfon wvù cee ekole wεm e ekume wvù ke. Nonen, me ε mum ε nleke wvù ε ben ejise keseen efey mvunciim ε wo Nfon Aglifa ejise, le ben etasse nsaw we, wvu le me enke nke fiεε fi ε nulo ε me ensaj. ²⁷ Me n'yene le fi baa nu len le me enciine wee ncaw fò Nfon e se me nu ε ndunε fiεε fi bó gayte le wvù nu ε jay e ke."

26

ε Baul tanε diuw fwe dvu Nfon Aglifa

¹ ε Nfon Aglifa mum gay ε Baul le, "ε nu bvudvuu bvuw keseen keejeme bó diuw wo." ε Baul mum cake kebo we, keεw kee-tanje diuw we, gay le, ² "Nyaa", me n'yene le keshi kem nu ε jon le baay keenleem etanje diuw wεm fwe dvu bó εben yi mwεem mvunciim wvù Bojuu teyte yi yem e. ³ Me njemyi le nen, njefo bó looci le kee nce won Bojuu noo bombew bó bó ké no ke nke. Nonen, me ε no nlke le bó eyeke ke le nyεεey eyuw fiεε fi me nu enjeme.

⁴ Bojuu bocii kee nce wem ε keεw naa ε me mbεε lo. Bó kee no me nto ncee won wese le noo Jerusalem. ⁵ ε bó kee naa nta y le ε keεw lo ncejole nu ε me nu wee ngoo Bofalasi ε ε nu ngoo yi looci temyi yi fiεε fi Nyo' le fele yimi yicii. Fin nu fiεε ε ε nu le bó koonke keejeme, ε bó ebee le ε nu keεεy. ⁶ Me ε no nleeme le fen keseen yi nsaw e njefo me ntaale fwe, nkeε nkawma wvù Nyo' to kawεε bo'iceε bosεεε dvù. ⁷ Nkawma wvun nu le wvù dikfuu disese di yuufe ncaw difεε cεyte no bó bunlee Nyo' shieε le entanj bó emvunsheen. Nyaa', ε nu le nje nkawma wvudvu wvun wvù Bojuu ke nke le nsaw dvù bee bó. ⁸ Me ε no mbiite ε bó noo ε bonyii bocii le laa ε ge la wvù ben yene ε fi temyi keεbee le ε nulo ε Nyo' ebvuse wee yi kpwe le le?

⁹ Me kebee nto nkpwawci naa le me nke nke keenje fi ee ficii keenfiwse diee di Jisos wvu Nasalet e. ¹⁰ E fiin nu naa fi ee fi me nto ngee Jerusalem. Me nto nu e nfi mvungay e bocee ncese bo baay baay nkooye bonyii bô e nu bo Nyo' le nteen, nfen yew ncaw e. Ke e to mey ke fin ke. Bô to ké dioo nu le bô nu eyuwye bô, e me ten ntom. ¹¹ Me nto nyaa ngew e bô efonefon yéw bunle le yicii, nkane le bô ejemyi diéw yi befe ekume wee wvu Jisos. E shém ffuuke me bô bô baay, e me mbone bikaa e bô ejim, nge ne mbuyte bilaante bi bitum bimew e.

E Baul vvu jeme no wvu to kumene no nu wee Klistu

¹² E me nke mum ne no nge ne Damaskus, e bocee ncese bo baay baay e san nwa', e nya me mvungay. ¹³ Nyaa', e me ndioo nge ne e e nu le emvunsheen entelen, e me ne n'yen e n'yuuvu wvu ne law fowe baa fele diuu, shii to yi bee bonyii bô bee bô to lene le. ¹⁴ E bese bocii ne gbweken fokuse, e me n'yuw e diéw bife e me e diéw Ibuul le le, 'Saul, Saul, wo bone bikaa e me ejim nen nje la? Wo gee nen, kfune e e nu ye yo, diéwe na' lemme fô wvu bone ye yi kembang ke ice le.' ¹⁵ E me mbife le, 'E nu wo wvu yee Tata?' E wvu tfuse le, 'E nu me wvu Jisos, e e nu me wvu wo bone bikaa ejim jodvu. ¹⁶ Ja leem we. Fi ee fi ge me e mbyunen fô wo le nu le me embaa wo wee wem lemme le, e wo efewci mwem mvu wo yen e ben bô mvu me mbee nke endunje e wo le. ¹⁷ Me nu nke enfi wo can Bojuu noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, e e nu bô bô me nu entum wo fô bô le. ¹⁸ Wo nu ke egen eyene ejise ebo, ebvuse bô e ejiiwe le, eleke bô e n'yuul le, e bô ebuy can Satan e, enu bô bo Nyo', e bô elese fitele yi yem e, e Nyo' eleeshé bibefe bibole. E bô ke emum ekenjke kelenj fô bvudvu bvu bonyii bô wvu nu e ge le e nu naa bew e.'

¹⁹ Nyaa', no fi to kooyee le nonen, e me mum nge ke le no wvu jemyee e me fowe. ²⁰ E me mum n'yaw nke w no nfewci Damaskus, nse nke ngen Jerusalem. E me no nghane won wvu Judea le tfuu noo bitum e bicii bi yaa nu ke bi Bojuu le, nfewci e bô le bô ekumen mvuntelem mvubole, etu bô bo Nyo', egee e e nu mwem mvu dunji le bô nu e kumen wase. ²¹ E nee le fi to gee e Bojuu se koo me yew ncese le egomte kee y. ²² Geenen, Nyo' e se e no fi me e to e buy e ben e. Me e mum e no nleeme fen nfewci ten e bonyii bo baay baay noo bo caan caan. E fi ee fi me nfewci nu ke fi fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to teete le fi nu ke ekooy. ²³ Bô to gayte le Mboyse wvu Nyo' to kawee kenjke keeke eycn ngew, enu wee wvu fwe keebuy yi kpwe le,

edunje n'yuul e Bojuu noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu."

²⁴ No Baul to tanyi ke diuw we gene, e Festus ne kay lo wvu gay le, "Baul wo jewte wase lo. N'yeeyi wo wvu baay nu e ge wase wo e ne e no jewte lo." ²⁵ E Baul tfuse e Festus le, "Ke me n'yaajewte ke wee wvu baay. Fi ee fi me njemyi nu keeey, e me njemyi bô bvufee bwem fô. ²⁶ Me njemyi e Nfon endan nen, njefo bô kee mwem mvun e ke mvu to kooyi e kenyele le ke, e ke fimew yaa nu dvu fi bô nu se bô kee lo ke. ²⁷ Nyaa', bô nu e bee ke fi ee fi Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le jemyi le? Me nke le bô nu le e bee." ²⁸ E Nfon Aglifa bife e Baul le, "Wo kpwaake le e nulo e wo ebanke me e me entu wee Klistu ke yi kefew e caan nen e?" ²⁹ E Baul tfuse le, "Kene ki nu caan, kene ki nu baay, tu bunle yem fô Nyo' le nu ke le fo emey ke wo ke. Wee tfuu wvu nu fen e ben yuuke no me njemyi ebanke ten enu diéwe me le, geenen, efufe ke e e nu boncaw ban."

³⁰ E Nfon ne ja we, e wee sa' bô Benis noo bonyii bô bô bô to shilee bi. ³¹ E bô buy, no jemyi ebonebon le, "Wee wvun baa ge fi ee fi bô eyu lo wvu kene elese wvu yew ncaw e ke." ³² E Nfon Aglifa gay e Festus le, "E e be baa nu le wee wvun nu e leke wase le nsaw we egen fô Nfon wvu Lum e, tu bô be e cine wvu le."

27

E bô ciinse Baul Lum

¹ E bô ke dioo seyse le bee bo Baul eley ngyu wvu e joo egen won wvu Itali le, e bô mum nya Baul bô bonyii bo ncaw e bomew can Julius wvu to nu ekole ke ngoo mi bonyii bo nci le bo Nfon wvu Lum e. ² E bee bô ley e ngyu wvu nen yee Adamitium e wvu to nu keege ne leemene mondvuum mo ngem joo le, keba kè Esia le. E Alistakus wvu wee wvu Tesalonika, won wvu Masedonia le to nu ten bee bô. E bee bô mum no gene. ³ E ekfuj buy yuu, e bese fese Sidon, e Julius dunje kenkonen fô Baul e, cine wvu le le wvu egen fô nsaa ye le elaan e bô efi wvu bô fi ee fi wvu shieele. ⁴ E bese ke kase ley e ngyu e fô, dioo egene, e fwe fwe no too cile bese fwe, e bese mum no wemte wase won wvu Sayblus wvu e joo entelen e, e wvu cile fwe fwe. ⁵ E bese ke gen lente joo yi baay yi nu mbew won wvu Silishia bô yi nu mbew won wvu Bamfilia le, mum fese e kelaante kè Mila le, won wvu Lisia le. ⁶ E ekole ke ngoo bonyii bo nci le kie yen ngyu wvu e joo le jó wvu to nen yee Aleksandia gene Itali le, mum bvuse bese, lese e e nu e wvuwe le. ⁷ E bese ke ja fô, len ke wase nen wee wee yi ediuw e

nteen, ke jeeenen lo se fese mbew kelaante kè Sinidus e. No fweuwe to baa bee le bese egen fwe teyey, e bese mum bee no wemte wase lo Klet won wvu e joo entelen e, e wvu cile fweuwe, mum fey Salmoni bvudvuu e bvú ley e gen e joo won wvu. ⁸ E bese mey ke no wemte tuu ngem joo le, ke jeeenen lo se gen buy bvudvuu bvú bó tenje le Diuw Joo wvu Nyekeye e, e wvu to nu nceencee mbew kelaante kè Lasia le.

⁹ No bese to nu e jewse wase kefew e je baay, e Diuu di Baay di NleeShe Bibefe le to fey wase, e e nu wase kefew ke nffum wvu temyi le, e Baul mum nya ntefe e bonyii bo e nguw e le, ¹⁰ "Bo'icem, me n'yene le e kew fen e gen fwe nu e lene diseebene nu ke ebefe, e kenla enu dvú e e yaa nu ke ke mwemem bó nguw e maan ke, bonyii nu ke ekpweken ten." ¹¹ Geenen, e ekole ke bonyii bo nci le fanje yaa yuw njeme Baul e ke, yuw fiew e e nu cee ekole nguw bó cee nguw e. ¹² No diuw joo wvudvu to baa jee keenu fó yí kefew ke nffum wvu temyi le, e wee nteen mum no tomte le e jee le bó egenè fwe, momtè laa e nulo e bó efese diuw joo wvu Foniks e, wvu nu won wvu Klet jodvu le, efese kefew kedvu fó le. Diuw joo wvudvu wvun to taale je ewewe bvuu taale ten je ekueku jò diuu seeyi.

E nffum tuu nguw

¹³ E fweuwe wvumew ke ne bene je ekueku nen wee, e bonyii bo nguw e mum no kpwaake le bó e kenje wase fiew fi bó be gomte. E bó mum baa ken'wov ke nguw e, mum no gene e joo, tuu ke ngem e ngem e Klet jodvu. ¹⁴ E nffum wvu temyi wvu bó tenje le, "Wvú je ebo enkonko jò diuu sane", ke ne sese won wvudvu le, shii e joo. ¹⁵ No wvu shiile, kfun nguw e je fanje yaa bvuu nu dvú keegene yí dvú le ke, e bó mum cine nguw e, e nffum no tuule gene dvú. ¹⁶ E bese mum no gene ke lo, gen fey ekueku jo won wvumvu wvu caan e joo entelen e bó tenje le Kawda. E won wvudvu no cile fweuwe, e bese mum no katene keebense kekon e nguw e. ¹⁷ E bese ke bense, mum yile nguw bó bokfuu fo wvu esawye, dioo gene no fane le nguw nu ke egen kfun ye mbew won wvu Libia le yí bijiw bi monshem e bi nu e joo. E bó mum shike ndvu fweuwe, cine e nguw no gene ewvunewvun. ¹⁸ No nffum wvudvu to temyi ke gene lo, e ekfun buy yuu, e bó mum kew no bvuse mwemem e nguw e, laanje e joo. ¹⁹ E bvú ke bvuu buy yuu, e bonyii bo nguw e bvuse mwemem mvu nguw e lanj e joo bó can yibo. ²⁰ E ediuw ke fey nteen e bese baa yen diuu le kenee jón e ke, e nffum kfun ke lo e e yaa nu wvu wee ke, e bese mum kiee le fisese nu e ka wase.

²¹ No bonyii to nu e ce wase ediuw nteen e bó baa die fiew, e Baul ne bence leem fwe gay le, "Bo'icem, e ben se bee eyuw me le e bó emey Klet, tu beene baa ekenje ngew wvun bó kenla kin nen ke. ²² Geenen, me nleke le ben ekuu shém, njefo ke naa wee mvu ben e nu ela ke, e nu ela ke nguw mey. ²³ Me njemyi nen njefo Nyo' wvu kenje me, wvu me mbunlee, se nu e tum nceendaa we entan eben wvu e to e leem mbew yem e, ²⁴ e gay e me le, 'Baul, fo wo efanè ke. Wo kenje keeke eleem fwe dvu Nfon wvu Lum. Taa eyen, Nyo' nu e dunje wase kenkonen fó wo le e ge le ke wee mvu ngoo bonyii bó ben e bó nu e nguw e nu ke ela ke.' ²⁵ Nonen, bo'icem, ben ekuu shém. Me nu e nlese fitele yí Nyo' le le fiew fi wvu jeme e me nu ke ekooy ke lenjen no wvu jeme. ²⁶ No fi nu nonen, nguw kenje keeke ekfun ye yí won wvumew e e joo entelen."

²⁷ E e ke no nu ediuw ncow ena yuufe le e nffum bee ke kale bó bese e joo yí baay yí Adia le. * E e ke no nu ke diawe entan entelen e, e bonyii bó lemte e nguw e ne kpawace le sekemew e bó buyte wase mbew nshé le. ²⁸ E bó mum few joo no yí shiinye bó kfuu e bó e shenje fiew yí dvú le, yen le yí nu nkenken mbaanfiew. E bó gence fwe, bvuu few, yen e yí nu wase nkenken yuufe ncow tin. ²⁹ E bó no fane le e nelo e nguw ekfun ye yí bimbaan e, mum shike binjow binwe e joo ejim jo nguw, no bunlee le ekfun eyuu ke lo. ³⁰ E bonyii bó lemte e nguw e ke ne no gomte keelewte buy e nguw e, mum shike kekon e joo, no buwsee le bó gomte keeshike binjow bi fwe dvu nguw e joo. ³¹ E Baul gay e ekole ke bonyii bo nci le bó bonyii bew le, "E bonyii ban mom lo e buy e nguw e, naa e wee mvu ben e saa ke eluj ke." ³² E bonyii bo nci le mum sumye bokfuu bó bó to suuyee kekon dvú yí nguw e, mum cine e kí no leyte gene.

³³ E bvutfuu ke dioo sam, e Baul leke bonyii bocii le bó edieken, gayte le, "Eben nu wase ediuw yuufe ncow ena no ben nu yí nfan e, e fiew baa eley e ben emvu ke. ³⁴ Me e mum e no nleke le ben edie ke fiew, e ye yene etu fó. Ke naa yvuu maaan nu ke ela e wee efa ke." ³⁵ No wvu jeme nonen, mum jo bleed, nya keyoone e Nyo', guse no diee e bonyii bocii ejise. ³⁶ E bó mum kuu shém bocii dieken. ³⁷ Bese bocii bó to nu e nguw e to nu wee gee fiew kecow mbansooswiy ncow bosocaaan (276). ³⁸ E bonyii bocii ke dieken ffuu, e bó mum bvuse egin yò to nu e nguw e, lanj e joo keege le wvu eyaaten.

E nguw sawye

³⁹ E ekfun ke yuu, e enkpwaante yene, e bonyii bó lemte e nguw e fanje yaa kiee bvud-

vuu bvudvu ke. Geenen, e bó yen kendvuy e, e kí e gen e buy yí monshem e, mum yen le bó emom é nguaw eley egen ece yí dvú le ngem joo le. ⁴⁰ E bó mum sumye binjow e bí shii gen é joo, bvuu kase fay bokfuú bô bó to suuyee bite bí bó banje nguaw dvú, mum bense ten ndvu fwefwe yí fwe e fwefwe ley jó no domsee nguaw e wvú gene é kendvuy kedvu le. ⁴¹ Geenen, e wvú díoo gene, kfun ye yí kejiw ke monshem e é joo. E keba ke nguaw e ke fwe ley ce yí dvú le fanje yaa ebvuu eshiike ke. E joo mum no kfunee keba ke ejim e kí sawyi.

⁴² E bonyii bo nci le mum ne no gomte le bó eyuwye bonyii bo ncaw e bocii wvu le fo mvu bó le ke ene esam joo ebuy elewte. ⁴³ Geenen, e ekole ke bonyii bo nci le no gomte keeboyse Baul, mum kan le fo bó ege nonen ke, gay fiew le bonyii bó kee keesam joo eyaw esele é joo, esam ebuy enkpwaante, ⁴⁴ é kebese ke bonyii le ebii yí biwan e noo yí binsawye bí nguaw e. E nee no bese to ghanee se fese enkpwaante yuleyule.

28

E bo Baul fese Malta

¹ No bese to fese enkpwaante yuleyule nonen, mum yuw le bó teje bvudvuu bvudvu le Malta, e è to nu wonj é joo entelej. ² E bonyii bo wonj wvudvu le dunje kenkonen fô bese le e è yaa nu ke wee ke, fiisen bese, fwee nguay e bese no yosene, njefo jan to nu e kew wase no too e kenton gule. ³ E Baul ke baance ngay, gen le wen efwee, e kefe to nu é ngay yidvu le, e nguay yvuwse ge e kí mum buy, lum kebo kew no njenjkene yí dvú le. ⁴ E bonyii bo wonj wvudvu le díoo yen no kí njenjkene yí kebo kew e, mum no jemyi ebonebon le, “Wee wvun ke nu e yu wase wee. Wvú be e boy é joo, geenen lon nu e koo wvú e wvú nu ekpwe.” ⁵ Geenen, e Baul yewse ke lo kefe kedvu e kí gbwe é nguay e, e fíee fanje yaa ge wvú ke. ⁶ E bonyii bodvu mum no ceyte, kpwaake le ye Baul nu ekew ebene, kenee le wvú nu ene esese egbwe ekpwe. E bó ke cey nen cey nkuan, ke díoo yen e fíee baa ge wvú, e bó mum kuman njkpawce wvubo ne wase no duu le, “Wee wvun nu nyo' mvu.”

⁷ Wee sa' wvu jó to kenke nee ye ke nceencee mbew fô bese to nu le. Díee di wee wvudvu le to nu Bublíus. E wvú fiisen bese, e bee bó ce ediuw eta e wvú taale fô bese le ntay. ⁸ E fi kooy le icee Bublíus to jiime cemte bó ken'ya' noo ntoombun. E Baul mum gen fô wvú to jiime, bunle, gee can yí ye le, fe wvú. ⁹ No fí to kooyee nonen, e bonyii bo wonj wvudvu le bocii bó to kenke bincem mum no

too e Baul fele ten bó. ¹⁰ E bó mum no nyaa bese bó mwem nteen. E bese ke díoo nen'yi jó, e bó bvuu to bó mwem mvunciim mvú bese to shieele gee é nguaw e.

E bo Baul ne Malta gen Lum

¹¹ E bese ley é nguaw e no gene e bó e ce wase Malta wonj wvú é joo entelej wvudvu le kee te. Nguaw wvudvu to nu wvu Aleksandia e bó teje le Bonyo' bo Emam e, * e wvú to nu wonj wvudvu le ceyte le kefew ke nffum wvú tamiy le efey. ¹² E bese ke gen buy díuw joo wvu é kelaante kè Silakus e, ce jó ediuw eta, ¹³ ke ne jó, gen fese díuw joo wvu é kelaante kè Legium e ce jó. E ekfun buy yuu, e fwefwe kew no bene je ekueku, e bese mum no gene, e è ke no nu ediuw efaa, e bese fese díuw joo wvú Butioli le. ¹⁴ No bese fese jó, yen bonyii bo mbee le bo jó le, e bó lèke le bese egen ke le é bee bó ece ediuw esooshwi. E bee bó ke ce, e bese se ke gen fese Lum.

¹⁵ No bese to gene, e bonyii bo mbee le bo Lum ke díoo yuw le bese too lo, e bó buy no lene too le bee bó etasen. E bó to naa buy fô Way wvu Abiyus e, bó fô Yéw Bonyii bo Ghane le yí She le. E Baul yen bó le, e fitele fiew leeten, e wvú nya keyoone é Nyo'. ¹⁶ E bese ke fese Lum, e bó ciné Baul e e wvú no ceefiew wvú emben, e wee nci ceyte wvú.

E Baul no nu wee ncaw Lum fewci díew Nyo'

¹⁷ E ediuw ke fey eta, e Baul tee bikuu bi Bojuu le bí jó. E bí to, e wvú gay é bí le, “Boom bo bwem e, me nu yí ncaw e nen e bó to koo me Jerusalem, nya can bonyii bo Lum e e me mbaa ncim njay naa lo fíee bó bonyii bosesbeene kenee nce bo'icee bosesbeene mvu ke. ¹⁸ E bonyii bo Lum bodvu ke díoo tasse nsaw wem, fanje yaa yen fíee fi è nulo é bó eyu me yí dvú le ke. E bó mum no gomte keecine me le, ¹⁹ geenen, e Bojuu ma lo. E me mum no njenjkene keenleke le nsaw wem egen fwe fô Nfon wvu Lum e. E ke me nto ngee nonen, le me njenjkene fíee keentey yí bonyii bem e ke. ²⁰ E nee fíee fi ge me e nse ntee ben le beene ejeme. Me nu yí boncaw ban e nen e è nu nje wee wvú beene bonyii bo Islael se ceyte.”

²¹ E bonyii bodvu tfuse é wvú le, “Bese baa kenke njwa' wvú ja Judea ekume wo ke, e wee mvu boom bo bwee wesebeene le bó nen'yi jó too jan baa eshom wo kenee ejeme fíee fi befe ekume wo ke. ²² Geenen, e bese nu ke ekoonke keeyuw wo njkpawce. Fí bese kee nu ke le ngoo yin yí wo nu e bonyii bemte ke lo yí mondvuumonciim.”

²³ E bó mum gee díuw dí bó nu ke eto é Baul ejeme é bó. E è ke no nu ebvubwe, e

27:41 27:22 28:2 2Kol 11:27 28:5 Mak 16:18; Luk 10:19 28:6 14:11 * 28:11 Bonyo' ban nu bó bó teje le Kasto bó Bulok. 28:16 24:23 28:18 23:29 28:19 25:11 28:22 9:2 28:23 1:3; 8:12; 19:8; 28:31; Luk 17:21

bonyii nteen tase fô wvú to cee, ε wvú kεw fontaηntaη gεn buy fokieguu, nyεyte fiεε ficii ê bó, fewci ekumε bvunfon bvú Nyo' le. E wvú bvuu no jemyi dunçi mwεεm mvú nu ê Nwa' bonci bo Muses e bó ê Boηwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le ekumε Jisos, momte keege é bó ebee le fiεε fi wen jemyi nu keceεy. ²⁴ E bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, ε bomew fanε yaa bee kε. ²⁵ E bó ne bvun εbonebon mum no buci no Baul laη diew le, "Fiεε fi Keyoy ke Yuule to jemyεε é bo'icee bonεn diuw wee ntum Nyo' wvú Yesaya le nu naa keceεy. ²⁶ Kí to nu ε jeme le, 'Gεne egay é bonyii bodvu le, ben nu ke eyeke naa mwεεm ntay geenεn yaa yuuke kε, ke etaale naa mwεεm ntay geenεn yaa yene kε.

²⁷ E fi nu nonεn njefo mvuntelem mvu bonyii bodvu le nu ε mvú ε le wase. Bó nu ε jinε bintunηun bibole, ε kfuke ejise εbo. E bó ge nonεn le fo ejise εbo eyenè mwεεm e, ε bintunηun bibole yuuke mwεεm, ε mvuntelem mvubole yvuwse, é bó etu jim fô me le, é me enfε bó: "

²⁸ E Baul mum mεse le, "Ben ekeè le bó nu ε tum wase bonyii bó saaka wvun wvu ekumε no Nyo' boysee bonyii fô bonyii bó yaa nu kε Bojuu le, ε bó nu eyuw." ²⁹ † [No wvú jeme nonεn, ε Bojuu bodvu mum nε no buci, beeke mbew yí jeme wvudvu le ε è yaa nu wvu wεε kε.]

³⁰ E Baul no cee kε yew yí wvú to laake lo le yí bilum e bifeε, fiisene bonyii bocii bó to too é wvú le. ³¹ E wvú no fewci ekumε bvunfon bvú Nyo' le, bvuu yεεyi bonyii ekumε Tata Jisos Klistu, jemyi yaa fane kε, ε wee yaa jewsee wvú kε.

**Nwa' wvù Baul to sanjεε ê
kentaashε ke
Lum
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu Lum
wvu e**

Nwa' wvu to sanj Baul fô bonyii bo mbee le bo Lum e keeseε ê bó fiεε fi wvù kee εkumε mbee wvù è nu wvu bonyii bo Klistu le bó fiεε fi mbee wvudvu shieele le bonyii bodvu egeε. Nwa' wvudvu wvu kεnjke fiεε ficii fi εkumε bon'yεεyi bo Baul le fele bon'wa' bew bomew bocii.

Wvù nu ε gay le bonyii bocii, kenεε è nu Bojuu kenεε bonyii bó yaa nu ke Bojuu kεnjke keeseyse bikuu bibole bó bo Nyo', njefo bó bocii nu ε bó kεnjke kebefε. Wvù nu ε jeme le wee keeseyse ekolε kew bó Nyo' nu ke seke wvù ε lese fitele yí Jisos Klistu le.

Baul to nu ε sanj ten keeseyse lenε di wvù to gomte keeke elen egen eyen kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lum e kedvu le. Wvù to seyse le wen nu ke edioo ε gen ε buy jó, é wen emoocε bó bó caan ege lemme é bó entelεj, é bó ke etom wen é wen egen fwe, egen ebuy Sbεεn.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvu e

- 1:1-17 Kεnjkewce bó bikuu bi mwεem e
1:18-3:20 Ekumε le bonyii bocii yí nshε le shieele le bó eboyse bó
3:21-4:25 Je yí Nyo' gomte le bonyii efey jó sε boy
5:1-8:39 Nshii wvu fwe wvù bonyii bo Klistu le kεnjke
9:1-11:36 Bonyii bo Israel é ntañ Nyo' le
12:1-15:13 Nce bonyii bo Klistu le
15:14-16:27 Kemese bó bongayma é bonyii

1 É nu me wvù Baul wvù waa lemme Klistu Jisos. Nyo' to nu ε tee me le me enù waa ntum Jisos, gee le me enfewci saaka wvù jee wvu wvuwen. ² Saaka wvù jee wvu nu wvù Nyo' to kawεε bonyii dvú fele yí bonyii bew bo ntum e, no fi nu ε bó ε sanj é Nwa' we wvù yuule le. ³ Wvù nu ekumε Waa we wvù to joε ye wee wvu wum, ε bó boo wvù é kfuu di Nfon Dawe le. ⁴ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε Nyo' to dunçe fele yí Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen wvù kεnjke mvungay no wvù to bvuseε wvù yí kpwe le. ^{*} ⁵ É ge Jisos Klistu Nyo' ε se buw me le me enù waa we ntum, wvu le me enje é bonyii bocii bó yaa nu ke Bojuu elese fitele yí ye le, eyuukε ε è nu wvù le benseε

dieε diew. ⁶ Ben ten nu ngoo bonyii bó Nyo' nu ε tee wase le bó enù bonyii bo Jisos Klistu le.

⁷ Me ε no nsaanjke nwa' wvu fô ben e bocii bó nu Lum, bó nu fitele fi Nyo' le, ε wvù ε tee le bó enù bonyii bó è nu bew.

Nyo' Icee wesebeene bó Tata Jisos Klistu ebuw ben bó kembonen ebvuu enya ben bó mvuntelem mvù lætene.

É Baul no shieele keelaa ghane é bonyii bo Lum e

⁸ Me ngomte keen'yaw enya keyoone é Nyo' wem nje ben bocii nfele yí Jisos Klistu le, njefo wonj tfuu jemiyi εkumε fitele fi ben nu ε lese yí ye le. ⁹ Nyo' wvù me nlemte wvù le bó fitele fiem ficii yí saaka wvù jee wvu ekumε Waa we le leeme fwe wem le me nké no nkumyi ben sekecii é bunle yem e. ¹⁰ Me nké ndioo mbunlee no nleke le é je nelo ε yene, é me ento é ben e keseen fen é Nyo' e bee, ¹¹ njefo me nkoonje naa baay keen'yen ben e wvu le me engaw nnya yí Keyoy ke Yuule nu ε nya é me beene, é yí ege é ben etemyi. ¹² Fi nu le, é beene eyvuwse mvuntelem mvuseεbeene, é fitele fi ben lese yí Nyo' le eyvuwse fiem, é fiem eyvuwse finen. ¹³ Boom bo bwεem e, me ngomte le ben ekieε le me nu ε njaw wase bokanj e le me nu ento é ben e, nké njaw ε fiεε jewe ke me. É me ngomte le me ento wvu le me enjεnjke ngbwele jo ben lenlen no me nu ε njεnjke wase jo bonyii bomew bó yaa nu ke Bojuu. ¹⁴ Lemme din fô bonyii bocii le nu é kendoñ kem e, kenεε è nu bonyii bó nu wonj wvù yuu wase le, kenεε è nu bó bæ entfun, kenεε bonyii bó kεnjke bvufee, kenεε bó bæ biyuj. ¹⁵ É neε fiεε fi fitele beenci naa me baay keenfeweε saaka wvù jee é ben ten bó nu Lum.

Mvungay mvu saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le

¹⁶ Ben ekeè le ke me η'wuumene fiεε fi ekumε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ke. Me nkεe lo le è nu fô mvungay mvu Nyo' le keeboyse wee tfuu wvù nu ε lese fitele yí ye le nu. É saaka wvu yaa ke gene ε è nu fô Bojuu le sε gene ten fô bonyii bó yaa nu ke Bojuu le. ¹⁷ Fi nu le saaka wvù jee wvu dunji je yí Nyo' joo le wee nu teytey é wvù ejise le. É fifin kεw ε gen ε mεse yí fitele fi mwεten lese yí ye le. É nu fiεε fi bó nu ε sanj le,

“Wee wvu teytey nu ke ecee nje fitele fi wvù lese yí Nyo' le.”

1:1 Lem 9:3-15; 26:16; Gal 1:15-16 1:2 3:21; 1Bi 1:10-12 1:3 Mat 1:1; 20:30-31; Lem 13:33; 2Tim 2:8 * 1:4 Kenεε le, “Jisos Klistu nu ε Nyo' to dunçe bó mvungay fele yí Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen no wvù to bvuseε wvù yí kpwe le”. 1:5 11:13; 15:15-18; Gal 1:1; 2:7, 9 1:7 5:1; 15:33; 16:20; 1Kol 7:15 1:8 16:19; 1Tes 1:8 1:9 15:23; Lem 19:21; Efe 1:16 1:13 1Kol 9:19-22 1:14 Kolo 3:11 1:16 2:9; Lem 13:46; 2Tim 1:8; 1Kol 1:18, 24 1:17 3:21-30; 4; 10:4-13; Abk 2:4; Gal 3:9-12; Fili 3:9; Ibu 10:38 1:18 2:5, 8; Efe 5:6; 2Tes 2:12

Shémffuuke Nyo' no bonyii buwyi mwεem

¹⁸ Me njemyi nen njefo shém Nyo' ké no ffuuke fowe bó bonyii bó maa lo wvú buwyi mwεem, ε gee dibole di befe yike kecεey ke diεw Nyo' le. ¹⁹ Yí ffuuke nonen njefo fiεε fi bonyii nulo ekieε ekume Nyo' yen'yi endan, njefo wvú wvú Nyo' nu ε duñce wase ê bó. ²⁰ E kew naa lo fonkew no Nyo' to bomeε woñ nu ε mvungay mwew mvú mεy lo, bó no wvú wvú Nyo' nu, nu ε bonyii ε yen wase ε bvuu ε kieε yí mwεem mvú wvú bom e, naa no bonyii yaa cim yene wvú le ke. Nonen ke je bvuu nu dvú yí bó ke enε ewowlene duu le ke bó kee Nyo' ke.

²¹ Naa no bó cim kee Nyo' nonen, ke bó wvumte wvú diεwe Nyo' le kenεε nyaa key-oonε ê wvú ke. Bonkpwawce bobole nu ε ne ε tu bo ecici. Bikuu bibole bi biye nu ε yinjsen ke ε è nu bó εjiwe. ²² Bó duu le bó keñke bvufee, ε kaa ε ne ε tu biyuj. ²³ Bó nu ε shεε keebunlee Nyo' bvukuke wvú yaa nulo ekpwe ke, ε fey ε no bunlee ε è nu mvumooso mvú bó kene bó can mvú ε no fiesene bonyii bó nulo ekpweken, bó mvunyim noo nyám yí lene we, bó yí sone kuse.

²⁴ No fi nu nonen Nyo' ε mum ε cine bó le bó ε no gee wase ε è nu mwεem mvú mvuntelem mvubole shieele mvú è nu mwεem mvu nnyen e, ε bó gee nonen bó ye yiho wee bó wee, mum shoosε bikuu bibole. ²⁵ Bó nu ε kumen kecεey ke ekume Nyo' ε no mbiay, ε no bunlee bvuu lemte ε è nu mwεem mvú Nyo' bom e ε fey keebunlee bvuu lemte ε è nu wvú wvú Bomeεn e. E è nu wvú wvú bó keñke keebenseε sekeci se nka. Fi enu nonen. ²⁶ No bó gee nonen, Nyo' ε mum ε cine bó le, ye ε no yvuwse bó keegeε mwεem mvu kenshoose le. E bokene jiime fô bokene le, ε Nyo' to baa bom wee le wvú egeε nonen ke. ²⁷ E è nu ke lenlen no bolemse cin'yi je yí Nyo' to gee keejiiime bó bokene le, ε ye yvuwse bó keejiiime ε è nu fô bolemse bomew e. E bolemse gee mwεem mvu kenshoose le bó bolemse bomew. No bó gee nonen mum joo ngew yí bikuu bibole wvú è nu nlawma gee dibole di befe.

²⁸ No bonyii bodvu baa eyene le fi nu lenj keekieε Nyo', Nyo' ε mum ε cine bó le le bó ekeñke bvufee ε è nu bvú keyuj e, mum gee mwεem mvú bó yaa keñke keegeε ke. ²⁹ Mvuntelem mvubole ε mum ε no nu ε mvú ε yinjsen bó mwεem mvú befe jεey jεey. Bó buwyi mwεem, dewkene ejise, keñke mvuntelem mvú befe, bene bindonj bó bonyii, yuwyi bonyii, diuu bvudiuw, leεle kenleεma, ngomgome bó mwεem, kunsene mvunjunsen, ³⁰ beεte bó εdieε ε bonyii, bane

Nyo', seεnene kenseεnen, temyi bikuu, saale ye, momte kuw, temyi bikuu bó bo'iceε bobole noo bobweε bobole. ³¹ Bó nu biyuj yaa leeme yí diεw yibole ke. Bó nyεwle bó bonyii bomew, yaa camte shen fô bonyii le ke. ³² Bó gee nonen kee ke naa le Nyo' nu ε leke wase le wee wvú gee mvumvun mwεem nu ε wvú keñke keekpwe. Geenεn, bó ε no gee ke gene dvú, bvuu benseε bonyii bó gee kfuu mvumwε mwεem.

2

Nyo' nu ke esaake wee bii gee di mwetsn e

¹ Nonen wo wvú lomte gee di wee mvu le kenεε è nu wo wvú yeε, ekeε le ke wo ten nu se jay ke. E keε le no wo lomte gee diεw nu ε wo leese ε è nu ekole kuw ngew e, njefo wo wvú lomte we gee ke naa ten fiεε fi wvú gee. ² Beene kee lo le, é Nyo' lanj ngew yí bonyii bó gee mvumvun mwεem e, tu wvú laanjke bii kecεey e. ³ Nonen wo we wvú lomte gee di bonyii bó gee kfuu mvumwε mwεem e, geenεn ε wo kebeε gee ke ten mvú, kpwaake le wo nu ke eboy can nsaw Nyo' le? ⁴ Nuu le ke wo yene le Nyo' keñke fitele fi jee fô bonyii le baay, kuule shém baay, nu ten nyεkeey baay ε? E keε le fitele fi jee fi Nyo' le fô wo le duñci le wo ekumen fitele fiuw.

⁵ Geenεn no wo nu ε tun keekumen fitele fiuw, ε no gee ε fi temyi ke gene lo, nu ε wo biise ε è nu ngew fô ekole kuw e, wvú nu ke enu diuu di Nyo' nu ke edunjeε shém yí ffuuke seke wvú saake bonyii bocii é je yí lenj e. ⁶ Nyo' nu ke elaw wee mwaan mwaan bii gee di mwetsn e. ⁷ Bonyii bó nu nyεkeey, lemte lemte di jee, gomte ε è nu bvukuke bó n'wvum noo nshii wvú yaa kaa ke, nu ε wvú nu ke enya nshii wvú mεy lo é bó. ⁸ Geenεn ε bonyii bó taale ke ε è nu bikuu bibole, tune keeyuw kecεey e, gee ε è nu mwεem mvú befe, nu ε Nyo' nu ke edunjeε shém yí ton'yεen bó ngew é bó. ⁹ Monlum mo baay bó nsase nu ke enu fô wee tfuu wvú gee kebefε le ε kew yí Bojuu le ε gen yí bonyii bó yaa nu ke Bojuu le. ¹⁰ Geenεn, ε bvukuke bó n'wvum noo nleεten nu ke enu fô bonyii bó gee gee di jee le ε kew yí Bojuu le ε gen yí bonyii bó yaa nu ke Bojuu le. ¹¹ Fí nu ke enu nonen njefo ke Nyo' ké no duñci kejeey jεey ke.

¹² Bonyii bocii bó gee kebefε se bó cim keñke bonci bo Muses e, nu ε bó nu ke leye ke ngew e naa no bó yaa cim keñke bonci ke. E bonyii bocii bó gee kebefε ε bó nu ekuse jo bonci, nu ε bó nu ke esaw bó bii bonci bodvu le. ¹³ Fí nu nonen njefo ke Nyo' nu ke ejo wee le wvú nu teytey é wvú ejise njefo wvú yuuke fiεε fi bonci jemyi ke. Wvú nu ke

ejo wee le wvú nu teytoy ε è nu seke mweten gee fiε fi bonci gomte. ¹⁴ E bonyii bô yaa nu ke Bojuu bô nu se bonci ne ε no gee mwεem bô bonjpwawce bobole ε è nu mwεem mvú bonci gomte, tu bô nu wase bonci fô bikuu bibole naa no bô baa cim kenjke bonci bô Nyo' nu ε nya ê Bojuu ke. ¹⁵ Fife dunji le fiε fi bonci gomte nu ε Nyo' ε sanj fô mvuntelem mvubole. E mvuntelem mvubole senje ten ê bô nonen. E bô dioo gee fiε fi befe, é fitele no saake bô. E bô dioo gee fi jee, é fi no tomte bô. ¹⁶ Mwεem mvun nu ke ekooy diuu di Nyo' nu ke esaw bonjpwawce bô bonyii bocii kenjke é nnyile le fele yi Klistu Jisus e, no saaka wvú jee wvú me nfewci dunji.

Bojuu saale ye bô bonci

¹⁷ Wo wvú tenje ekole kuw le wee juu, wo geele ekole yi bonci bo Muses e, yuuke ye le wo nu wee Nyo', ¹⁸ ε bô ε yeeyi wase ben bô bonci ben ε kieε fiε fi Nyo' shieele, kee ten fiε fi looci jee naa ntay. ¹⁹ Ben kee naa ntay le è nu ben bô dunji je ê binfefe, nu ten bin'yeese fô bonyii bô nu kenjiwe le, ²⁰ ε ben nu bô teete biyuu, ε è nu ben bô yeeyi bonyii bô maa mwεem diewe mvunley mvu boom ε njefo bonci nu ε nya wase ben bô bvufee bvucii noo keceey. ²¹ Wo wvú yeeyi bonyii nonen, wo yeeyi ke ten kuw ekole? Wo wvú fewci le fo wee econj buvonj, wo gee neε fiuw? ²² Wo wvú kayte le fo dwee wee kenεε kpweε wee ejiiim bô wee mvu, wo nu se wo gee nonen e? Wo wvú kaci lo fiε fi ekume mvumooso, wo nu se wo coonje mwεem yéw ncese yi mvumooso le? ²³ Wo wvú saale ye bô bonci bo Nyo' le, ke wo yaa shoose Nyo' no wo ngoyte bonci bodvu? ²⁴ E nu fiε fi bô nu ε sanj le, "Bonyii bô yaa nu ke Bojuu ké no beete bô diee di Nyo' le ε è ge gee dinen ben Bojuu."

²⁵ Keetfuse wee yew kenjke naa sew, é è fen nu le wee wvudvu gee fiε fi bonci gayte. Geenε, é wo ngoyte bonci, tu ntfuse yew wvú bô tfuse wo yew wvudvu nu ke diewe wo hεε ntfuse. ²⁶ Wee é no hεε ntfuse, gee fiε fi lenj fi bonci gomte, bô saa ejo le bô nu ε tfuse wase wvú yew, naa no wvú cim hεε ntfuse? ²⁷ Nonen, bonyii bô hεε ntfuse yi nyam ye le geenε geele bonci nu ke ege é bô elese ben Bojuu ngew e bô kenjke bonci bô bô to sanjε, ε ben bvuu tfuse bonyii yew geenε ngoyte bonci bodvu. ²⁸ Ben ekeè le ke wee juu wvú lenj nu wvú yen'yi ye le ke. E ke ntfuse yew wvú lenj nu fiε fi bô yene fi le ekfuñ yi nyam ye le ke. ²⁹ Wee juu wvú lenj nu wvú é fitele le. E ntfuse yew wvú lenj nu wvú é fitele le, wvú ε seyse Keyoy ke Yuule, ε

é yaa nu fiε fi bô yene ejise ke. Wvuwε wee nu ε è ké no bensee Nyo' wvú. Ke é ké no bensee bonyii wvú ke.

3

Nyo' leeme ke yi keceey e

¹ No fi nu nonen, Bojuu fele bonyii bomew yi fiε le? E sew nu dvú yi ntfuse wvú bô tfuuse bonyii yew e? ² 'Eε, Bojuu fele naa bonyii bomew é jé le nteen. Fi baay nu le Nyo' to nu ε nya diεw ye ε è nu can yibole. ³ E nulo é bô emum egay le no bonyii bomew bô le to baa eleeme yi diεw yidvu le, tu fife nu ege é Nyo' saa ebvuu eleeme yi diεw ye le? ⁴ Ke é nulo é fi ekooy nonen ke! Naa no bonyii bocii cim nu naa bo mbiay e, nu ε Nyo' leeme ke yi keceey e, no bô nu ε sanj le, "Nyo', wo dioo jemyi, ε njeme wo no nu ke wvú lenj.

E wo ké no soo ke lo nsaw wo."

⁵ Geenε é gee disεbeene di yaa nu ke teytoy fici keegeε le gee di Nyo' le di teytoy eyen'yi ntay, tu è nulo é beene egay le la? E nulo é beene egay le Nyo' baa gee lenj keelaanjke ngew yi yese beene le? Me mbiite nen ε è nu no wee wvú wum ké no biite. ⁶ Ke é nulo é fi enu nonen ke! E fi nu nonen, é Nyo' ke eghan neε se saw wonj? ⁷ Geenε é me mbiayte mbiay ε yi gee ε keceey ke Nyo' le yen'yi gene lo fwe fwe too bô mbense fô diee diεw e, é bô ebvuu esaake me le me nu wee kebefε nje la? ⁸ E é fen nu nonen é bese saa egay le, "Fi jee le beene egeè bibefe wvú le mwεem mvú jee etoò le?" Njeme wvun nu wvú bonyii beete diee disεε dvú duu le è gayte bese. Boba bonyii nu ε bô nu ke ekenjke ngew wvú bô kenjke keekεnjke.

Ke wee wvu teytoy nu naa lo dvú ke

⁹ Beene nu jeme naa le la keseen? Bese Bojuu fele bonyii bomew e? Naa fεε ghεey! Beene nu ε yen wase le Bojuu noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu can mvungay mvu kebefε le. ¹⁰ Fifin nu no bô nu ε sanj le, "Ke wee wvu teytoy nu dvú ke, naa lo mwaanj.

¹¹ Ke wee nu dvú wvú kenjke bvufee ke, ε ke wee nu dvú wvú gomte Nyo' ke.

¹² Bonyii bocii nu ε banjke wase jim é Nyo' le. Bô bocii nu ε tu wase mwεem mvu εcici.

Ke wee wvú kenjke fitele fi jee nu dvú ke, naa lo mwaanj.

¹³ Bô nu ε yan boses ε gee boye diewe jém e. Bô nu bonyii bo leme le.

Njeme wvú buyte dew yibole nulo eyu wee diewe εdien ε fimbuw e.

14 Boncun bô njeme wvù cewcewe nu ε yjnsen dew yibole.

15 Bó ké no nu cekey keeyu lo wee.

16 Bó ké no beete bô mwεem, too bô ngew mondvuum monciim mò bó gene mó le.

17 Kε bó kee lo fiεε ekumε nce wvu nyεkeey ke.

18 Kε bó keηke naa lo nfan wvù wvu Nyo' fô mvuntelem mvubole ke."

19 Beene nu ε kiεε keseen le fiεε fi bonci jemyi, nu ε bó jemyi é bonyii bô nu ekuse jo bonci bodvu, wvu le fo wee ke ekeηke naa lo fiεε fi wvù ewowlen jeme ke. Wee tfuu yí woj wvun e nu ke eleem é Nyo' εjise etaje diuw we. 20 Ben ekeè le, ke wee wvu wum nu dvù wvù Nyo' nu ke ejo le wvù nu teytoy é wvù εjise njefo wvù gee fiεε fi bonci gomte ke, njefo bonci gee ε bonyii kee lo mwεem mvù befe mvù bó gee.

Je yí Nyo' joo le wee nu teytoy jó

21 Geenen, keseen nu ε Nyo' ε dunce wase je yí wvù joo wee le wvù nu teytoy jó é wvù εjise. É je yidvu yaa keηke fiεε keege bó bonci ke. Je yidvu yin nu ε Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le to tomté wase. 22 Je yí Nyo' joo le wee nu teytoy jó, nu ε yí bii fitele fi wee wvudvu lese yí Jisos Klistu le. É Nyo' gee fifin fô wee tfuu wvù nu ε lese fitele yí Klistu le, njefo fô Nyo' le nu ε wee mvu yaa nu jεy ke, 23 no wee tfuu nu ε ge wase kebefε ε mum ε no nu ncejole fô bvukuke bvu Nyo' le. 24 Geenen, ε keseen nu ε Nyo' é jo wase bonyii le bó nu se jay. É è ge mbuwma we wvù wvù to buweε bonyii dvù diεwe nnya le fele yí Klistu Jisos wvù to sumεε bonyii can ngew e. 25 Nyo' to nu ε nya wvù diεwe ncese le keege keman bó eleme kew. É keman kin nu fô bonyii bocii bó nu ε lese fitele yí ye le. Wvù to ge keman kin keedunce le wen wvù Nyo' nu wee wvu teytoy, njefo wvù wvù Nyo' to kuule lo shém bó bibefe bibole bi bó to shee gee fwele. 26 Fifin to nu keedunce yí kefew ke keseen e le wen wvù Nyo' keβεε nu wee wvù gee mwεem teytoy, ε é bvuu nu wen wvù joo wee wvù nu ε lese fitele yí Jisos e le mweten nu se jay. 27 No fi nu nonen, tu fiεε beε dvù fi é nelo é beene ebensee ye yí dvù le? Ke fiεε nu dvù ke! É nelo é bó ebvuu ebensee ye yí nci wvù la le? Nuu le ebensee yí mwεem mvù beene lemte le le? Naa lo shikeey! Fí leeme ε è nu yí nci wvù le beene nu ε lese fitele yí Jisos e. 28 É nεε no fi nu. Beene nu ε leke le Nyo' joo wee le mweten nu se jay ε è nu nje fitele fi wvù lese yí Jisos e, ε è yaa nu nje wvù gee

fiεε fi bonci gomte ke. 29 Nuu le Nyo' nu ke Nyo' Bojuu maan ε? Ke è nu ten Nyo' bonyii bó yaa nu ke Bojuu le? 'Eε, wvù nu ten Nyo' bonyii bó yaa nu ke Bojuu, 30 no Nyo' mey ke mwaan, ε è nu wvù wvù nu ke ejo bonyii bó bó nu ε tfuse yew le bó nu se jay, ε è mey ke nje fitele fi bó lese yí Klistu le ke leηleη no wvù nu ke ejo bó nu ntfuse le bó nu se jay ke ten nje fitele fi bó lese yí Klistu le. 31 Fí fen nu le beene emwase bonci nje fitele fi beene lese yí Klistu le? Naa lo, ke è nulo é fi enù nonen ke! Fí nu le beene keηke keeleeme lo yí bonci le.

4

Abla'am nu kenfewsε ke wee wvù Nyo' joo le wvù nu se jay e

1 É nulo é beene egay le Abla'am wvù icee kfuu disεεbeene to yen le la ekumε saaka wvun? 2 É Nyo' fen to jo Abla'am le wvù nu se jay ε è nu nje lemme dijee di wvù to gee, ke tu wvù nulo ekfune gvuu ekumε fi. Geenen, ke wvù keηke naa lo fiεε fi wvù nulo ekfune gvuu dvù é Nyo' εjise ke, 3 njefo Nwa' Nyo' gayte le,

"Abla'am to nu ε lese fitele yí Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvù le wvù nu wee wvu teytoy."

4 Wee wvù lemte ε bó laake wvù, ké lemte é bó elaw wvù, bó saa ejo le nlawma we nu ke lo nnya ε bó ε nya é wvù ke. É bó jo le è nu nlawma wvù wvù keηke keekeηke. 5 Geenen, é wee nu se wvù ε lem fiεε, ε lese ε è nu fitele yí Nyo' wvù joo bonyii bó befe le bó nu se jay é wvù εjise, tu Nyo' nu ejo mweten le wvù nu teytoy é wvù εjise nje fitele fi wvù lese yí ye le. 6 Dawe ten to nu ε jeme le njon wvu baay nu wvu bonyii bó Nyo' joo le bó nu teytoy é wvù εjise é yaa nu nje lemme di bó nu ε lem ke. 7 Wvù to nu ε jeme le,

"Njon wvu baay nu fô bonyii bó Nyo' nu ε leeshe wase bojay bobole,

ε banyc bibefe bibole.

8 É njon wvu baay nu fô wee wvù Nyo' yaa beε ngyote fite

fi kebefε kew e ke."

9 No fi nu nonen, tu njon wvu baay wvun nu ke fô bonyii bó bó nu ε tfuse bó yew maan e? Nuu le wvù nu ten fô bó beε ntfuse le le? Beene be ε gay wase le, "Fitele fi Abla'am to leseε yí Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo wvù le wvù nu wee wvu teytoy." 10 Nyo' to jo Abla'am le wvù nu wee wvu teytoy ε è nu seke la? É to nu ε bó ε tfuse wase wvù yew, nuu ε wvù beε ntfuse le? É to nu ε wvù beε ntfuse le? Ke bó to baa tfuse wase wvù yew ke. 11 Bó to tfuse

wvú yew diéwε nciise le keedun̄ce le wvú nu wase wee wvu teyten nje fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le seke wvú to beε ntfuse. Nonen Abla'am ε mum ε no nu icee bonyii bocii bò nu ε lese fitele yí Nyo' le ε bó baa tfuse bó yew ke, wvu le Nyo' ejo ten bó le bó nu bonyii bo teyten ε wvú ejise. ¹² E wvú nu ten icee bonyii bó bó nu ε tfuse wase bó yew, ε è yaa nu ke nje bó nu ε tfuse bó yew ke. E nu nje bó nu ε jo ekale kew yí fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le ε bó se ke tfuse wvú yew.

Abla'am to ken̄ke ficeε fi Nyo' kawεε ε è nu nje fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le

¹³ N̄kawma wvú Nyo' to kawεε Abla'am le wvú bó boom bew nu ke eyow ekole ke nshe le to baa nu nje Abla'am to geεle bonci ke. E to nu nje fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le, ε Nyo' jo wvú le wvú nu teyten ε wvú ejise. ¹⁴ E è to nu le bonyii bó nu ke eken̄ke ficeε fi Nyo' to kawεε nu ke bonyii bó gee no bonci gomte, ke tu fitele fi bó leese yí Nyo' le yaa ken̄ke sew ke, ε n̄kawma wvú Nyo' kawεε wvudvu nu ten εcici. ¹⁵ Ficeε fi nu, nu le bonci ké no gee ke ε shém ffuuke lo Nyo', njefo é nci baa enu, ficeε fimew saa enu le wee nu ε n̄goy nci ke. ¹⁶ Fi ε mum ε no nu le, n̄kawma wvudvu bii ε è nu fitele fi wvú leseε yí Nyo' le wvu le é enu mbuwma ε wvú ε to fò wvú le, ε ficeε fi wvú kawεε fidvu ken̄ke keekooy fò kfuu diew e dicii, ε è yaa nu ke fò bonyii bó leeme yí bonci le maan̄ ke. E nu ten fò bonyii bó nu ε lese fitele yí Nyo' le len̄en̄ no Abla'am to leseε, njefo Abla'am nu icee wesebeene bocii bó nu bonyii bo Nyo' le. ¹⁷ Fifin nu no bó nu ε san̄ ε Nyo' gayte é Abla'am le, “Me nu ε n̄ge le wo enú icee bitum nteen.” Wvú nu icee wesebeene é Nyo' ejise. E nu Nyo' wvú Abla'am to leseε fitele yí ye le. E è nu wvú wvú gee ε bonyii bó nu ε kpweken wase kaase tuu dvú. E è bvuu nu wvú wvú gee ε mwεem mvú ke baa nu wase dvú se nu dvú. ¹⁸ Abla'am to nu ε no taale ke fwe kee le wen nu ke eken̄ke ficeε fi Nyo' kawεε naa no wvú to nu wase ε è yaa nulo é wvú ebvuú etaale fwe yí ficeε le ke. Geen̄en, ε wvú lese ke fitele yí Nyo' le ke ghan no nu, “Icee bitum nteen”, ke no Nyo' to kawεε é wvú le, “Boom buw nu ke elone lo.”

¹⁹ E to nu ε Abla'am gane wase bilum gbwee, geen̄en ε wvú fan̄e yaa ewεε yí fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le ke, naa no wvú to yene ekole kew e le wen nu wase diéwε wee wvú nu ε kpwe wase le, yene ten le kpweε wvú Sela nu kase ε tee diew ε le wase. ²⁰ Wvú

to baa ekεw eken̄ke keman̄en wvu le wvú ene eken̄ke mvuntelem mvun̄fεem ekume n̄kawma wvú Nyo' kawεε wvú dvú ke. Fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le to nu ε teme gen lo fwe, ε wvú no tumte ke ε è nu le mon̄kam mo Nyo' le. ²¹ Wvú to nu ε mum bee naa bó fitele fiew ficii le Nyo' ken̄ke mvungay keege ficeε fi wvú to kawεε. ²² E neε ficeε fi fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo le wvú nu wee wvu teyten ε wvú ejise. ²³ Geen̄en, njeme wvu le, “Nyo' to nu ε jo wvú nonen,” nu ε bó yaa san̄ ke ε è nu fò Abla'am e maan̄ ke. ²⁴ Wvú nu ten fò beene le. Nyo' wvú beene lese fitele yí ye le nu ke ejo ten beene nonen. E nu wvú wvú to bvuseε Jisos wvú Tata wesebeene yí kpwe le. ²⁵ Jisos nu wvú bó to nyaε ε wvú kpwe nje bibefeε bisεεbeene. E Nyo' kase bvuseε wvú yí kpwe le wvu le wen ejo le beene nu se jay.

5

Bvuɔn̄ke bvú beene ken̄ke njefo Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay

¹ Keseen no Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay nje fitele fi beene lese yí ye le, beene ε mum ε no nu yí nyεkeey e beene ε bó nje ficeε fi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu ge. ² E ge wvú beene ε se ken̄ke je keeley mbuwma wvú beene nu yí dvú le keseen nje fitele fi beene lese yí ye le. Beene ε no lan̄lan̄e no beene taale fwe kee le beene nu ke eken̄ke fò bvukukeε bvú Nyo' le. ³ E ke è m̄ey ke nonen ke, beene lan̄lan̄e ten yí bongεw bó beene yene le, njefo beene kee lo le bongεw gee ε wee no kee keekuu shém. ⁴ E shém yí kuulεen gee ε Nyo' bensee wee le wvú nu ε kocen. E Nyo' dioo bensee wee le wvú nu ε wase, é wvú no taale ke wase ε è nu fwe yí ficeε le, kee le wen nu ke eken̄ke. ⁵ E ficeε fi beene taale fwe yí dvú le yaa nulo ke eyuu efey kuse ke, njefo Nyo' nu ε yin̄sen mvuntelem mvuseεbeene bó ken̄kon̄en kew fele yí Keyoy ke Yuule kè wvú nu ε nya é beene le. ⁶ Fi nu le seke beene to beε se beene nulo efi bikuu bisεεbeene, ε Klistu to ε è nu kefew ke len̄ e, kpwe nje yese beene bonyii bó maa Nyo'. ⁷ E nu keceεy fi fi t̄emyi fò wee le keekpwe nje wee mvu wvú nu se jay, ε è nu ke naa lo é wee mvu emom keekpwe nje wee mvu wvú jee. ⁸ Geen̄en, Nyo' to dur̄ci ken̄kon̄en kew fò beene le é je yí le, è to nu seke beene to beε bonyii bó befe, ε Klistu kpwe nje yese beene. ⁹ Keseen no beene nu ε εl̄mε kew ε ge wase Nyo' ε jo beene

4:12 Mat 3:9 4:13 Kenj 12:7; 22:17 4:14 Gal 3:18 4:15 3:20; 5:13, 20; 7:7-13; Gal 3:19 4:16 Gal 3:7 4:17 Kenj 15:5; 17:4-5; 2Kol 1:9; Ibu 11:12, 19 4:19 Kenj 17:1-6; Ibu 11:11 4:21 Kenj 18:14; Luk 1:37 4:22 4:3 4:23 10:9; 15:4 4:25 Yesa 53:4-5, 10; Lum 8:32-34; 1Kol 15:17 5:1 3:21-30; 3:25-26 5:2 6:14; 2Kol 6:1; 12:9; Gal 1:6; 5:4; Efe 2:5-8; 1Bi 1:10-11; 4:13-14; 5:10, 12; Lum 3:23; 5:2; 8:17-18; 8:17-18; 9:23; 1Kol 2:7; 2Kol 3:18; 4:17; Kolo 1:27; 3:4; 1Tes 2:12; 2Tim 2:10; 1Bi 5:1 5:3 Jem 1:2-3, 12; 1Bi 1:5-7 5:5 8:39; Mben 22:5; Ibu 6:19 5:6 1Bi 3:18 5:8 Jon 3:16 5:9 1:18; 1Tes 1:10 5:10 2Kol 5:18-20; Kolo 1:20-22

le beene nu se jay, tu wvú nu ke egen fwe eboyse beene can shém yi ffluuke Nyo' bô bonyii le. ¹⁰ Fi nu le, é è to nu seke beene to beé bonyii bo bhuban e bo Nyo' le, é kpwe Waa we mance mwεem beene e bo Nyo', tu wvú nu egen fwe keseen eboyse beene bô nshii we no wvú nu ε mance wase mwεem beene ε bo Nyo'. ¹¹ Kε è mεy kε fifin maanj fi beene lanlanje nje fi ke. Beene lanlanje ten beene ε bo Nyo' nje Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú nu ε mance mwεem beene ε bo Nyo'.

Fieε fi Adam to toε dvú noo fi Klistu to toε dvú

¹² No kebefε to feyεε yi wee mwaan e se to yi nshε le, ε kpwe fey yi kebefε le se to, kpwe ε mum ε lam kε nonen ε gen yi wee tfuu le, njefo wee tfuu nu ε ge kebefε. ¹³ Kebefε to nu naa wase dvú yi nshε le ε Nyo' se ke nya bonci. Geenen é bonci nu se bó nu dvú, bó saa enjogye fite fi bibefε bi bonyii gee le kε. ¹⁴ E kεw yi kεfew ke Adam e ε to ε buy yi ke Muses e nu ε kpwe to kenke mvungay é we jo bonyii bocii naa noo bô to gee bibefε ε bó yaa gee ke diεwε Adam wvú to njogye ε è nu nci kε. Adam to nu é je mi le diεwε Klistu wvú to nu keeke eto le. ¹⁵ Geenen kε nnya Nyo' yi wvú nya é bonyii εcici nu diεwε kebefε kε Adam to gee kε. E bonyii nteen to nu ε kpweken nje kebefε ke wee mwaan e, tu è nu keceyε le mbuwma Nyo' noo nnya ye yi to toε nje fitele fi jee fi wee mwaan e wvú è nu Jisos Klistu, nu ke eto fô bonyii le nteen eduu efesen lo. ¹⁶ Kε fieε fi nnya Nyo' yin yi Nyo' to nyaε εcici to dvú nu lenlen diεwε fieε fi kebefε ke wee mwaan we le nu ε to dvú kε. Kebefε ke wee mwaan e nu ε to bô nsaw fô bonyii le bocii ε lese bó ngew e. Geenen nnya Nyo' yin yi to toε ejim jo bibefε bi bonyii le nteen nu ε ge Nyo' ε jo bó le bó nu se jay. ¹⁷ E kebefε ke wee mwaan e to nu ε ge ε kpwe no kenke mvungay é we jo wee tfuu nje wee mwaan wvudvu, tu bonyii bó nu ε fiisen mbuwma wvú baay wvun, noo nnya yi è nu njo wvú Nyo' nu ε jo bonyii εcici le bó nu teyten, nu ke ekenke nshii naa baay nje wee mwaan wvú è nu Jisos Klistu. ¹⁸ Nonen, no kebefε ke wee mwaan e to nu ε to bô ngew fô bonyii bocii le, nu kε lenlen no gee di wee mwaan e di teyten nu ε ge Nyo' ε jo bonyii le bó nu se jay, ε bó bocii nu ke ekenke nshii. ¹⁹ Fi nu le kε no wee mwaan to nu ε teme ekole bó Nyo' ε fifin ge ε bonyii nteen mum no nu wase bonyii bó befe, nu kε no wee mwaan to nu ε yuw Nyo' le ε fi ge ε Nyo' nu ke ejo bonyii nteen le bó nu teyten é wvú ejise. ²⁰ Nyo' to nya bonci keege

le è nelo é bibefε eduule. Geenen no bibefε duule nu no shen Nyo' yi è nu mbuwma fô bonyii le duule ten fesene lo. ²¹ E fi nu nonen wvú le, no kebefε kenke mvungay é bonyii we ε bó kpwee, nu kε ten no mbuwma Nyo' kenke mvungay é bonyii we fele yi njo wvú Nyo' joo bonyii le bó nu teyten é wvú ejise le keeke enya bó bó nshii wvú mεy lo nje Jisos Klistu wvú Tata wesebeene.

6

Wee wvú nu ε taashε wase bó Klistu nu ε kpwe wase fô kebefε le

¹ No fi nu nonen, é nulo é beene egay le la? E fen nu le beene emεy egee bibefε gene dvú fwe fwe wvú le shen Nyo' yi è nu mbuwma fô bonyii le eduule ten fesene lo? ² Kε è nulo é fi enú nonen ke! E nulo é beene bó nu ε kpwe wase fô kebefε le ebvuu eghan nεε le se ebvuu ecee yi kebefε le? ³ Kε ben kee le beene bocii bó bó nu ε lese wase é joo ε taashε bó Klistu Jisos nu ε bó lese nonen ε taashε beene ε è nu bó kpwe ye le? ⁴ Bó to lese beene é joo nonen ε fi mum no nu le bó nu ε taashε wase beene ε bó yi kpwe ye le ε dwey, wvú le no Klistu to kaseε buy yi kpwe le yi mvungay mvu Ice le mvú kuuke, nu ε beene nelo emum ecee wase ε è nu yi nshii wvú fwε le.

⁵ Fi nu nonen njefo é beene nu ε bó ε taashε wase beene ε bo Klistu yi kpwe yi è nu ye le, tu kε è nu kemañen le beene nu ke etaashε ten beene ε bó yi mbuy wvú yi kpwe le wvú è nu we le kε. ⁶ Beene kee le ye yesebeene yi è nu nce wvú yvum nu ε bó to ta wase yi kentam e beene ε bo Klistu, wvú le bó efıwsε lo ye yidvu yi è nu yi kebefε, le è nelo é beene saa ebvuu enu bonfaw kan kebefε le kε, ⁷ njefo wee ke kpwee tu wvú nu ε buy wase can kebefε le. ⁸ No beene nu ε kpwe wase beene ε bo Klistu, tu beene nu ε bee le beene nu ke ecee ten beene ε bó, ⁹ njefo beene kee lo le no Nyo' to bvuseε Klistu yi kpwe le, nu ε kε Klistu nelo ke ebvuu ekpwe kε. Kε kpwe bvuu kenke mvungay é wvú we kε. ¹⁰ Kpwe yi wvú to kpweε nu ε wvú to kpwe fô bibefε le kan mwaan ε fi ka lo nonen. E nshii wvú wvú kenke keseen nu ε wvú nu wase ε è nu fô Nyo' le. ¹¹ Nonen ben ten kenke keeyen fô bikuu binen e le ben nu ε kpwe wase fô bibefε le, ε no cee wase keseen bi ε è nu no Nyo' gomte, no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu Jisos.

¹² Nonen fo ben ebvuu ebee é kebefε ekenke mvungay é we jo kenca kenen ke ye le gee ε ben yuuke ε è nu fieε fi ελεε kenen gomte le ben egeè le kε. ¹³ Fo ben

ebvuu ecine é kebefé ejoo biba binen bi ye le diéwe mwεem mwew mvu lemme le gee mwεem mvù befe dvú ke. Ben enya bikuu binen ε è nu é Nyo' diéwe bonyii bò bó nu ε bvuse wase bó yí kpwe le ε nya bó hò nshii. Ben enya ten biba binen bi ye le é Nyo' diéwe mwεem mwew mvu lemme le kegee mwεem mvu teytoy dvú. ¹⁴ Ke kebefé bvuu kenjke keekenjke mvungay é ben we ke, njefo ke ben nu é bonci kuse ke. Ben nu wase ε è nu é mbuwma Nyo' kuse.

Wee wvù nu ε taashe bó Klistu nu wase nfwa nce wvu teytoy

¹⁵ No fi nu nonen, è nulo é beene egay le la? Beene fan emum egeé bibefe njefo beene nu ekuse jo mbuwma Nyo', yaa nu ke ε è nu é bonci kuse? Naa lo! ¹⁶ Ke ben kee le é wee jo ekole kew ε nya é wee mvu keeyuuke wvù le diéwe nfwa le, tu wvù nu enu ke wase nfwa wee wvudvu wvù wvù yuuke wvù le le? É wee nya ekole ε è nu é kebefé, tu wvù nu nfwa kebefé. É kí nu ke eto ε è nu bó kpwe. Wee é nya ekole kew keeyuuke Nyo' le, tu wvù nu enu nfwa ε è nu wvu Nyo'. É fi nu ke ege é wvù ekenjke nce wvu teytoy. ¹⁷ Geenén keyoone ke Nyo' le le no ben to shee nu bonfaw bó kebefé le, nu ε keseen nu ε ben ε bee wase bó mvuntelem mvunen mvunciim fiεε fi n'yεεyi wvù bó to nyaε é ben dunji le, ¹⁸ ben ε mum ε no nu ε bó ε bvuse wase ben can kebefé le, ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo nce wvu teytoy e. ¹⁹ Me njemyi fin diéwe wee wvu wum e, njefo ke ben diéwe bonyii bo boyuum e nulo ekieε mwεem egen ebuy kelenj kemew e ke. Ben ekeé le é to nu fwele ε ben nyaa biba binen bi ye le é mwεem mvu nnyen e bó bibefe bí le bí le diéwe bonfaw e. Ben emum enyaá wase biba binen bi ye le keseen ε è nu é mwεem mvu teytoy keenu bonyii bó yuule. ²⁰ Seke ben to nu bonfaw bó kebefé le, ke nce wvu teytoy to kenjke fiεε keege bó ben ke. ²¹ No ben to nu nonen, sew wvù ben to kenjkeε fò mwεem mvun e mvù ben nu wase keseen wuomene lo yí mvù le nu la? Mwεem mvudvu mvunciim mεese ke ε è nu bó kpwe. ²² Geenén keseen no bó nu ε bvuse wase ben can kebefé le ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo Nyo' le, nu ε sew wvudvu nu le ben tuu wase bonyii bó yuule, e kemεse kedvu nu ke enu nshii wvù mey lo. ²³ Ben ekeé le nlawma kebefé nu kpwe, geenén ε nshii wvù mey lo nu nnya yí Nyo' nyaa εcici é bonyii bó nu ε taashe bó bo Klistu Jisos wvù Tata wesebeene.

7

Nci ké no kenjke mvungay é wee we ke seke

6:14 5:2; Gal 5:18; 1Jon 3:6 **6:15** 6:1 **6:16** Jon 8:34; 2Bi 2:19 **6:17** Jon 8:32 **6:18** 8:15; 1Bi 2:24 **6:21** 7:5; 8:6, 13; Jem 1:14-15 **6:23** 5:21 **7:2** 1Kol 7:39 **7:4** 6:4; Gal 2:19 **7:5** 6:21 **7:6** 6:7; 8:2-4; 2Kol 3:6 **7:7** 4:15 **7:7** Dito 5:21; Ken 2:16-17; 3:6 **7:8** 1Kol 15:56 **7:9** 5:13 **7:10** Lew 18:5 **7:11** Ken 3:13 **7:12** 1Tim 1:8

mwεten beε dvú

¹ Boom bo bwεem e, me ngomte keenjeme fin é ben diéwe bonyii bó kee nci le. Ke ben kee le nci ké no kenjke mvungay é wee we ke seke mwεten beε dvú? ² Beene ejo kenfewsén yí kentaashe ke kpwoon bó diemsen e. Nci ké no suule kpwoon yí dweese le ke seke dweese beε dvú. Geenén é dweese nelo ε kpwe, tu wvù nu ε buy wase ekuse jo nci wvù suule wvù bó dweese. ³ Nonen é wvù ne ε gen é diemsen mvu le ε dweese beε dvú, é bó etee wvù le kpwoon nsake. Geenén é dweese nelo ε kpwe, tu wvù nu ε buy wase é nci wvudvu kuse. É wvù gen lo ε taashe ε no nu bó diemsen mvu, wvù saa enu kpwoon nsake ke.

⁴ É nu ke kenjke boom bo bwεem e no ben nu ε kpwe wase fò bonci le fele yí ye Klistu yí bó to taε yí kentam e. Ben nu ε kpwe nonen wvu le ben enù wase bonyii bo wee mvu le jεεy. É wee wvudvu wvun nu wvù bó to bvuse yí kpwe le, wvu le beene ecee wase gee ε è nu mwεem mvù jee fò Nyo' le. ⁵ Seke beene to beε cee bí no nyam ye yesebeene gomte, bonci to ké no kamsee ye yesebeene yí fuu gee ε biba bisεbeene bí ye le lemte mwεem mvù too ε è nu bó kpwe fò beene le. ⁶ Geenén, keseen nu ε beene ε buy wase ekuse jo bonci ε kpwe fò bonci bodvu le bó to nu ε jice beene le diéwe bonyii bo ncaw e. Beene nu ε buy wvu le beene elemte ente jo nshii wvu fwe wvù è nu wvu Keyoy ke Yuule, ε è yaa bvuu nu é je yi yvum yí bonci bó bó sanjε le ke.

Nci gee ε beene kee mwεem mvù befe

⁷ É nulo é beene egay le la? É fen nu le nci nu fiεε fi befe? Ke è nu nonen ke! É è to baa nu nje bonci, tu ke me mbe njee fiεε fi befe ke. É nci to baa gay le, "Fo wee edewkené ejise yí fiεε fi wee mvu le", tu me mbaa njee le keedewkene ejise nu fiεε fi befe ke. ⁸ Geenén kebefé ε mum e beε ekuse jo nci wvun ε shiw ejise yó dewkene yí yem e jé le jé le. É nci be baa nu, kebefé saa ekenjke mvungay ke. ⁹ Me nto nshee ncee njee no me ngomte ε me mbaa njee wase bonci ke. Geenén, ε me ke ndioo enjkieε bonci, ε kebefé mum njaay, ε me mum kpwe. ¹⁰ Bonci bodvu keεε bó fí to nu le bó nu ke eto bó nshii, nu ε kaa ε to ε è nu bó kpwe fò me le. ¹¹ Fí nu le kebefé to nu ε mum kenjke je yí bonci ban e, lee me, beε ekuse jodvu yu me. ¹² Nonen bonci nu fiεε fi yuule, ε fiεε fi bonci gayte nu fiεε fi yuule, nu teytoy bvuu jee. ¹³ Fí fen nu le fiεε fi jee to nu ε kaa to ε è nu bó kpwe fò me le? Naa ke é nu nonen ke! É to nu kebefé kè to beεε ekuse jo fiεε fi jee fin keeto bó kpwe fò me le, wvu le

beene eyen le kebefε nu kebefε, ε fī dūnci ε è nu yī fiεε fi bonci gayte le le kebefε looci naa befe baay.

Bvudiw bvuyī wee le

¹⁴ Beene kee le bonci nu fiεε ε fī nε fō Nyo' le. Geenε ε me nu fīem wee wvu wum ηkεηke nyam ye, ε bō gese me diεwε nfwa le è kebefε. ¹⁵ Kε me ηgee fiεε no ηkee fiεε fi me ηgee ke, njefo kε fiεε fi me ηgomte keenge nu fi fi me ηgee ke. Me ηkaa nεn'yi ηge fiεε ε è nu ke naa fi fi me mbane. ¹⁶ No me nεn'yi no ηgee fiεε ε è nu ke fi fi me n'yaa ηgomte ke, tu me nu ε mbee keceεy le nci nu fiεε fi jee. ¹⁷ No fi nu nonεn, tu è nu keceεy le ke è bvuu gee me fiεε fidvu ke. E gee wase kebefε kè nu yī yem e. ¹⁸ Me ηkee naa lo le ke fiεε fi jee nu yī yem e ke. Fi nu le ke fiεε fi jee nu yī elemε kem e ke. Me nεn'yi no ηkεηke shiee kenje fiεε fi leη, geenε ε me n'yaa nulo enje ke. ¹⁹ Kε fiεε fi jee fi me ηgomte keenge nu fi fi me ηgee ke. Fiεε fi befe fi me n'yaa ηgomte keenge ke, nu fi fi me ηkaa ηgee. ²⁰ No me nεn'yi no ηgee fiεε ε è nu fi fi me n'yaa ηgomte ke, tu ke è bvuu nu me wvū gee fiεε fidvu ke. E gee wase kebefε kè nu yī yem e.

²¹ No fi nu nonεn, me ε mum ε n'yεn le è nu wase lo nci le seke me ηgomte keenge fiεε fi jee, ε fi cekey keege no nu ke fi befe. ²² E fitele fīem e nu ε me n'yuuke njonj bō nci Nyo' baay. ²³ Geenε ε me nεn'yi n'yene wvumvu nci le ε wvū nu yī yem e. E wvuε tumte jem bō nci wvū keηke ηkpawace wεm, gee ε me ntuu nfwa wvuε nci wvu kebefε wvū nu yī yem e. ²⁴ Fīηkfusay fi fiεε le ke diεwε me! E nu ebvuse yεε me yī nyam ye yīn yī too bō kpwe le? ²⁵ Keyoone ke Nyo' le wvū nulo efi me fele yī Jisō Klistu wvū Tata wesebeene le!

No fi nu nonεn me ε mum ε no nu wase keseen nfwa bonci bo Nyo' le è ηkpawace wεm e. Geenε nu nfwa bonci bo kebefε le yī nyam ye le.

8

Kecee bii no Keyoy ke Yuule gomte

¹ Fī ε mum ε no nu le, keseen nu ε kee wee wvū nu ε taashε wase bō Klistu Jisō bεε ke ebvuu eley ηgew e ke. ² Kε wvū bεε ke ebvuu eley njefo nci Keyoy ke Yuule kè nyaa nshii è bonyii bō nu ε taashε wase bō bo Klistu Jisō, nu ε bvuse wase beene can nci wvū è nu wvu kebefε bō kpwe le. ³ Nyo' nu ε ge wase fiεε fi nci to baa keηke mvungay keege ke. Nci to baa keηke mvungay ε è ge kewεyε ke nyam ye wee wvu wum e. Fiεε fi Nyo' ge nu le wvū to nu ε ciinse Wan wvu we ε wvū to diεwε

wee wvu wum wvū gee bibefε le keenjōy kebefε. E Nyo' mum ηgoy mvungay mvu kebefε le bō ye Waa we. ⁴ Wvū to ge nonεn wvu le mwεεm mvu leη mvū nci gomte enū ε bō ε ge wase fō beene bō cee bii no Keyoy ke Yuule gomte le, ε è yaa bvuu nu no nyam ye gomte ke. ⁵ Bonyii bō cee bii no nyam ye gomte nu ε bō kè no lewse bvufee ε è nu yī mwεεm mvū nyam ye gomte le, ε bō cee bii no Keyoy ke Yuule gomte kè no lewse bvubole bvufee ε è nu yī mwεεm mvū Keyoy ke Yuule gomte le. ⁶ E wee leke bvufee ε è nu yī nyam ye le, tu wvū nu ke ekpwe. Geenε ε wee leke bvufee yī Keyoy ke Yuule le, tu wvū nu ke ekeηke nshii noo nyεkeey. ⁷ No fi nu nonεn wee wvū leke bvufee ε è nu yī mwεεm mvū nyam ye gomte le kè no bane Nyo'. Kε wvuε wee kè no yuuke nci Nyo' le ke. E è nu keceεy le ke è nulo è wvū eyuuke ke. ⁸ E ke è nulo è wee wvū cee no nyam ye gomte egee fiεε fi Nyo' eyuuke njonj ke.

⁹ Geenε ke ben nu finen bonyii bō cee bii no nyam ye gomte ke. Ben bii ε è nu no Keyoy gomte, ε è fεn nu le Keyoy ke Nyo' le cee yī yene le. E wee nu dvū wvū baa keηke Keyoy ke Klistu le, tu ke wvū nu wee Klistu ke. ¹⁰ E Klistu fεn nu yī yene le, naa no ye yene nu ke ekpwe nje kebefε, tu Keyoy ke Nyo' le nu enyaa nshii è ben njefo Nyo' nu ε ge wase ben ε no nu teytey è wvū εjise. ¹¹ E Keyoy ke wvū wvū to bvuseε Jisō yī kpwe le cee yī yene le, tu wvū wvuε wvū to bvuseε Klistu Jisō yī kpwe le nu ke enya ten nshii ε ye yene yī nu ke ekpwe le. Wvū nu ke enya fele yī Keyoy kew kedvu kè cee yī yene le.

¹² Nonεn boom bo bwεεm e, beene keηke fiεε keege, ε fiεε fin yaa nu kecee bii no nyam ye yesebeene gomte ke. ¹³ E ben cee bii no nyam ye gomte, tu ben nu ke ekpweken. Geenε è ben cine Keyoy ke Yuule ε lεse gee di befe di nyam ye gomte, tu ben nu ke ekeηke nshii. ¹⁴ Bonyii bocii bō cee bii no Keyoy ke Nyo' le dūnci nu boom bo Nyo' le. ¹⁵ Nyo' to baa enya ε è nu keyoy ke bvunfaw e kè nu ege ε ben ekaase ecee yī nfan e ke. Wvū to nya Keyoy è ben ε è nu kè gee ε ben nu boom bew. E ki mum gee ε beene teje wvū le, "Abba, Icee wese." ¹⁶ Keyoy kedvu kin kebee bō keyoy kesεbeene leeme tomte le beene nu boom bo Nyo' le. ¹⁷ E beene fεn nu wase boom bo Nyo' le, tu beene nu ke edie bvushew, bvushew bvū è nu bvū Nyo' le. Beene ε bo Klistu nu ke etaashε edie bvū è beene fεn yene ηgew no Klistu to yeneε wvu le beene ten ke ekeηke bvukuke beene ε bō.

Bvujōnke bvū è nu ke enu bvū boom bo

Nyo' le

¹⁸ Me nkeee naa ntay le ke ngevw wvù beene yene keeseen nu e wvù e buy naa lo wvù bó efewsene bô hvujonke bvù è nu ke enu bvuseebeene ke. ¹⁹ Mwëem mvunciiim mvù Nyo' to bomëe ceyte naa lo shiee le kefew kè Nyo' nu ke edunçe boom bô è nu naa bew. ²⁰ Fí nu le mwëem mvù Nyo' bomëe to nu e ne tu mwëem mvu ecici. Ke mvù to tu mvu ecici le mvù koonke lo nonen ke. E to kon Nyo' wvù to gee le mvù enu nonen. Geenen e bó taale ke fwe kee le, ²¹ diuu dimew nu ke enu è Nyo' ebvuse mvù è mvù ebvuy yí ncaw wvù nu le mvù mvunciiim kenjke keeke efo le. E wvù nu ke edioo e bvuse nonen, é mvù ekenjke wase e è nu hvujonke bvù boom bo Nyo' le. ²² Beene kee le mwëem mvunciiim mvù Nyo' bomëe cone bô monlum diewe kpwoon lume le e kaw lo e to e buy keeseen e. ²³ Ke è mey ke mwëem mvù Nyo' bomëe maan mvù nu yí monlum e ke. Beene bô kenjke sâ' Keyoy ke Yuule kè Nyo' nu e nya è beene cone ten è shem è shem no beene ceyte le Nyo' ege è beene enù boom bew, fi è nu nsum wvù wvù nu ke esum ye yesebeene yicii can ngevw e. ²⁴ E nu fiëe fidvu fin fi beene taale fwe kee le beene nu ke ekenjke fi Nyo' to boysëe beene nje fi. Geenen fiëe fi wee taale fwe yí dvù le le wen nu ke ekenjke e fi nu wase è wvù ejise yaa nulo hvuu nu le è nu fiëe e wvù beee ceyte lo ke. E nu yeë wvù nulo ebvuu etaale fwe yí fiëe le keeke ekenjke e fi nu wase è wvù ejise? ²⁵ Geenen è beene taale fwe yí fiëe le kee le beene nu ke ekenjke se beene cim yene wase fi le, é beene ekuu shém ecëyte.

²⁶ Keyoy ke Yuule ten e mum e no fici beene yí kewëye kesëe beene le, no beene yaa kee keebunlee no beene kenjke keebunlee ke. Keyoy kedvu kebee ké no lèke Nyo' fô beene bonyii bo Nyo' le beele è wvù è jee yí è nulo wee saa esee le ke. ²⁷ Nyo' wvù ké no taasse mvuntelem mvu bonyii le ké no kee njkpawace wvu Keyoy ke Yuule, njefo Keyoy ké no lèke Nyo' fô bonyii bô è nu bo Nyo' le è jee yí Nyo' koonjke le.

²⁸ Beene kee le Nyo' lemte yí mwëem mvunciiim e gee e mvù gene è jee yí jee le fô bonyii bô koonjke wvù le bô wvù nu e tee bii fiëe fi wvù gomte fô bó le. ²⁹ Bonyii bô Nyo' to kee wase e è beë lo nu e wvù to seyse wase gee le bó nu ke ekumen enu diewe Waa we le, wvu le Waa we wvun nelo enu nsafwe boom bo bwee le, e bó nu nteen. ³⁰ E bonyii bô wvù to seyse wase gee nonen, e wvù mum ke tee bó. E bonyii bodvu bô wvù to tenjé nu e wvù

to jo wase bó le bó nu se jay. E bó bodvu bô wvù to joë le bó nu se jay, nu e wvù to ge le bó eley bvukuke bwew e.

Wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiëe nu yeë?

³¹ No mwëem mvun nu nen mvunciiim, è nulo é beene ebvuu egay le la? No Nyo' nu wase è keba kesëe beene le, wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiëe nu yeë? ³² E wvù wvù Nyo' to nu se wvù e yeë ejise bô Waa we, geenen nya e wvù kpwe fô beene le bocii, tu ke wvù nu ke enya mwëem mvunciiim ebise fô é beene? ³³ E nu yeë dvù wvù nulo ebvuu egomte nsaw bô bonyii bô Nyo' nu e caw wase? Nyo' nu wvù joo bonyii le bó nu se jay. ³⁴ Wee nu dvù wvù nulo ebvuu else beene ngevw e? Klistu Jisos to nu e kpwe, kase buy ten yí kpwe le, e no nu keeseen è ebo ke Nyo' le ke ecëye e, looci lèke Nyo' fô beene le. ³⁵ Wee wvù nulo ebvuu egawsen naa beene bo Klistu fo wvù ebvuu ekoonjke beene nu yeë? E nulo é ngevw, kenëe monlum, kenëe bikaa bi bonyii bone é beene ejim, kenëe jen, kenëe kencimte, kenëe kembemse, kenëe kpwe, egawsen e? ³⁶ Fí nu ke no bó nu e sanj e bonyii bomew gayte è Nyo' le,

“Bese nu diuw kpwe le e diuw ecii nje yo.

Bonyii joo le bese nu njéye yí bô esëye lo.”

³⁷ Naa lo yí mwëem mvun e mvunciiim nu e beene nu bonyii bô looci soo lo yí mvungay mvu Klistu wvù to konjé beene le. ³⁸ Me nkeee naa ntay le ke kpwe kenëe nshii, kenëe kfuu bonceendaa bô la, kenëe biyoy bi saake, kenëe mwëem mvù nu keeseen, kenëe mvù nu ke eyuu enu, kenëe mwëem mvù kenjke mvungay, ³⁹ kenëe mvù nu è we, kenëe mvù nu ekuse, kenëe naa la fifie fi nu njoo mwëem mvù Nyo' feleë le mvunciiim, nu e fimew nu dvù fi nulo egawsen beene e bo kenkonen ke Nyo' le kè wvù kenjke fô beene le nje Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ke.

9

Nyo' to nu e caw bonyii bo Israel le bó enù bonyii bew

¹ Fiëe fi me njemyi fin nu kecëye diewe wee Klistu le. Ke me mbiayte lo ke. Keyoy ke Yuule kè nu yí yem e tomte le ke me mbiayte lo ke. ² Me njenke yii baay bô nsawe wvù yaa kaa ke fô fitele fiem e, ³ nje boom bo bwëem e bo wonj e bô bee bó nu èlëm kemwaan. Me nelo enshieele naa baay le lon eto fô me le é me engawsen lo bee Klistu ke nje bó. ⁴ Bonyii ban nu bonyii bo Israel, e Nyo' to

8:18 2Kol 4:17 **8:19** Kolo 3:4; 1Jon 3:2 **8:20** Kenj 3:17-19 **8:23** 2Kol 5:2-5; Efe 4:30 **8:24** 2Kol 5:7; Ibu 11:1
8:25 2Kol 4:18 **8:27** Mben 139:1-3 **8:28** Job 2:10; Efe 1:11 **8:29** Kolo 1:18; Ibu 1:6 **8:30** 1:7; 5:2;
 2Tes 2:13-14 **8:31** Yesa 50:8-9 **8:31** Mben 118:6 **8:32** 5:8; Jon 3:16 **8:34** 4:25; Lem 2:33; Ibu 7:25; 1Jon 2:1
8:35 2Kol 5:14 **8:36** Mben 44:22; 2Kol 4:11 **8:37** 1Jon 5:4-5 **8:38** Efe 1:21; 1Kol 3:22; 15:24; 1Bi 3:22
8:39 5:5; Jon 3:16; 2Kol 13:13; Efe 1:4; 2:4; 1Tes 1:4; 2Tes 2:16 **9:2** Ksm 32:32 **9:4** Ksm 4:22; Os 11:1; Ksm 16:10;
 24:16-17; 40:34-35; Kenj 17:7; Ksm 24:7-8; Ksm 20-24; 3:2, 4; 4:13, 17; Gal 3:6, 14

jo bó ge le bó enu boom bew, dunçe n'yuu we é bó, gbwo monkan bó bó, nya bonci bew can yibole, dunçe bó no bó ebunleè Nyo', ge bonkawma bó bó. ⁵ É nu bonyii é bo'icee bobole bò to sané kfuu dibole to nu bonyii bo Nyo' le bò bó kee bó, é Mboyse wvù Nyo' to kawéé to dioo to diéwe wee wvu wum e é bó boo wvù é è nu è kfuu di bonyii ban e. Beene enyaà mbense sekecii se nka é Mboyse wvun wvù nu Nyo' wvù kenke mvungay é we jo mwéem mvunciim. Fí enù nonen.

⁶ Ké fi nu le fiéé fi Nyo' to kawéé nu é la ecici ké, njefo ké bonyii bocii bo Israel mum nu kecéey boom bò è nu bo Israel e ké. ⁷ É ké è nu ten boom bò buy yí Aba'am e bocii bò è nu boom bew ké. Geenen fi nu no Nyo' to jemyéé é Aba'am le, “É nu Aysik wvù nu ke eboo boom bò nu egeé diee diuw.”

⁸ Fifiñ dunçi le ké è nu boom bò buy yí Aba'am e bocii bò è nu boom bo Nyo' le ké. É nu boom bò Nyo' to kawéé Aba'am dvù bò bó joo le è nu boom bo Aba'am e. ⁹ Nyo' to dioo ge nkawma wvun gay le, “É nu ke edioo enu diéwe keseen e kelum ké to le, é me enkase ento, é Sela ekenke wan diemsen.”

¹⁰ Ké è méy ké fifin ké. Fiéé diéwe fin e to nu é kooy ten bó Lebeka wvù icee boom bew to méy ké Aysik wvù icee bo'icee bosébeene. ¹¹⁻¹² Naa é bó se keeke eboo boom ban, é bó se keeke ege fiéé fi jee kéneé fi befe, nu é Nyo' to jeme é bwee bó le, “N'gaywee nu ke elemte wan caan e.”

Nyo' to jeme nonen keedunçe le wvù cawte wee bii nkoy wvuwe le, é yaa nu nje lemme dimew di wee nu é ge ké. Wvù cawte bii fiéé fi wvù gomte le wee ege le. ¹³ É è nu ke no bó sañ le, “Yakow nu é me nkoonke wvù, mbane Esau.”

Nyo' ké no gee fiéé é nu fi wvù koonke

¹⁴ No fi nu nonen, è nulo é beene ebvuu ejeme le la? Fífen nu le ké Nyo' yaa gee gee di lenj e? Ké è nu nonen ké! ¹⁵ Nyo' to nu é jeme é Muses le, “Me nu nke encam shen fò wee wvù me é nkoy e, enkoo yii fò wee wvù me é nkoy e.”

¹⁶ Nonen ké Nyo' cawte wee bii no wee wvu wum koonke, kéneé yí lemme di wee lem e ké. Wvù cawte é è nu nje wvù kenke shen fò bonyii le. ¹⁷ Fifiñ nu ké no bó nu é sañ é Nwa' Nyo' le no Nyo' jemyéé é Felo Nfon wvu Ijiw le,

“Me nto mbense wo diéwe Nfon e ké naa shiee wvù le me nke endunçe mvungay mwem yí yo le, é bonyii egen bó diee diem yí ekole ke nshé le kecii.”

¹⁸ Fifiñ é mum é no dunçi le Nyo' camte shen fò wee wvù wvù koonke le, nyaa ekole ké temyéen é wee wvù wvù koonke le wvù etemyi ekole le.

¹⁹ Wee nlo emum ebife é me le, “É è fen nu no fi nu, Nyo' é bvuu é no baci bonyii nje la le? Wee wvù nulo etun fiéé fi Nyo' koonke le fi enù, nu yéé le?” ²⁰ Fò wee ebiiite nonen ké. É nu naa wee wvu wum wvù la wvù nulo ebeeke mbew bó Nyo'? É nulo é wee ebom fiéé bó mbom é fi ekase ebife é wvù le, “Wo bom me nen nje la le?” ²¹ Wee wvù bomte nsháan kenke mvungay é we jo mbom keejo ntuw mbom mwaan ebom mwéem dvù jéey jéey, é fimew enu fi kenke lemme di kuuke, é fimew kenke lemme di ncéw. ²² É nu ké lenlenj no Nyo' gee. Wvù to gomte keedunçe shém ye yí ffluuke bó bonyii, ebvuu ege é bonyii ekiéé mvungay mwew. Geenen é wvù loocé kuu shém bó bonyii boba bó to ge é shém ffluuke wvù bó bó to nu keeke efiwse lo bó. ²³ É wvù to ge nonen keedunçe bvukuke bwew bvu baay bvù nu fò bonyii bó wvù camte shen fò bó le. É bonyii ban nu bó wvù to seyséé wase é è beé lo le bó nu ke ekenke bvukuke bvudvu. ²⁴ É nu naa beene bonyii bodvu bó wvù nu é tee. É è yaa méy ké bó nu Bojuu maanj ké. Bonyii bó yaa nu ké Bojuu nu ten fò. ²⁵ É è nu ké naa fi fi Nyo' jemyi é Nwa' wee ntum we wvù Osia le le, “Bonyii bó se yaa nu ké bonyii bem, nu é me nu nke enteje bó le ‘Bonyii bem.’ É boba bó me nse mbaa enkoonke bó ké, é me enteje bó le ‘Fitele fiem.’”

²⁶ “É fò bvudvuu bweé bvù Nyo' se ké no gayte é bonyii bodvu le, ‘Ké ben nu bonyii bem ké’, nu é bó nu ke enteje wase bó le, ‘Boom bo Nyo' wvù kenke nshii le.’”

²⁷ Yesaya wvù wee ntum Nyo' to nu é no beele ten ekume bonyii bo Israel gayte le, “Naa no bonyii bo Israel cim duule naa diéwe monshéem mo é joo yi baay e, nu é bó nu ke eboy nu ké nen caan. ²⁸ Fí nu le Nyo' nu ke ene esese elanj ngew yí ekole ke nshé le kecii kan mwaan emese lo fiéé ficii.”

²⁹ É wvù wvù Yesaya to yuu wase jeme le, “É è to baa nu le Tata Nyo' wvù kenke Mvungay Mvunciim ebawçe boom é kfuu diséébeene le,

9:5 15:8; Ksm 3:6, 15; Mat 1:1; Lum 1:3-4 9:6 3:3-4; 2:28-29 9:7 Kej 21:12; Mat 3:9 9:8 Gal 3:7; 4:23 9:9 Kej 18:10, 14 9:10 Kej 25:21-23; Lum 11:6 9:13 Mala 1:2-3 9:14 3:5; Dito 32:4 9:15 Ksm 33:19; Mat 20:1-15 9:16 Efe 2:8 9:17 Ksm 9:16 9:18 Ksm 4:21; 7:3; 9:12; 14:4; 1Bi 2:8 9:20 Yesa 29:16; 45:9 9:21 Yeli 18:6; 2Tim 2:20 9:22 2:4, 8 9:23 5:2 9:24 1:16; 10:12 9:25 Os 2:24; 1Bi 2:10 9:26 Os 1:10 9:27 Yesa 10:22-23 9:29 Yesa 1:9

tu beene be ε tu wase diɛwε kelaante kè Sodom e,
noo diɛwε kè Gomola le.”

É bonyii bo Israel tun je yi bonyii kenke keebii dvú keenu teytoy é Nyo' ejise

³⁰ No fi nu nonen, é nulo é beene emum egay le la? É nulo é beene egay le bonyii bó yaa nu kε Bojuu bó to baa momte keenu teytoy é Nyo' ejise nu wase keseen teytoy é Nyo' ejise nje fitele fi bó lese yi ye le. ³¹ Geenεn, ε bonyii bo Israel bó to momte keenu teytoy é Nyo' ejise bii é je yi bonci gomte le to baa eghan enu teytoy é wvú ejise kε. ³² É è to nu nje la? É to nu njefo kε bó yaa to momte bii é je yi le bó elese ε è nu fitele yi Nyo' le kε. Bó to kpwaake le fíεε fi gee ε wee nu teytoy é Nyo' ejise nu lemme dimew di mwεten gee. É bó ge nonen mum bayten yi te le. ³³ Tε din nu di bó sanj ekumε dí le, “Ben etaa eyen, me ngele te é kelaante kè Sayon e,
ε è nu tε di bonyii nu ke ebaytene yi dvú le. É nu kambaan kè bonyii nu ke egbwεkene yi dvú le.
Geenεn, é wee lese fitele yi ye le, wvú saa ke ewuumεn kε.”

10

¹ Boom bo bwεεm e, fíεε fi me nshieele bó fitele fiem ficii, noo bunle yεm é Nyo', nu le bonyii bem bo Israel ban ke eboy. ² Fíεε fi me nkeε, ε è nulo é me enjeme nu le, bó kenke naa shieε wvu baay fô Nyo' le. Geenεn ε bó yaa kee kε je yi lan yi bó ebii wvú le jó kε. ³ No bó baa keε je yi Nyo' joo le wee ké no nu teytoy é wvú ejise jó, bó ε mum ε no gomte wase keegeε yibo je, ε fanε yaa bvuu nya bikuu bibole keebii yiye je yi Nyo' joo le wee nu teytoy é wvú ejise jó le kε. ⁴ No Klistu to toe wase, ε je yi bonci yi bonyii to bii dvú keenu teytoy é Nyo' ejise mum ka, wvu le keenu teytoy é Nyo' ejise keseen enú wase keelese fitele yi Klistu le.

Mboyma nu ε to fô wee tfuu le

⁵ Muses to nu ε sanj ekumε je keenu teytoy é Nyo' ejise yi bii ε è nu bonci le le, “Wee wvú gee no bonci gayte nu ke ecee nje wvú gεεle bonci bodvu bocii.” ⁶ Fi ekumε je yi le wee nu teytoy é Nyo' ejise bii fitele fi wvú lese yi ye le nu ε bó ε sanj le,
“Fo wo ebiitè é fitele fiew e le laa è nu eben yεε fowe le?”
Fi nu le laa è nu eben yεε eto bó Klistu le. ⁷ Keñεε le,
“Fo wo ebiite le laa è nu ebow yεε wonj bonkfu le le?”

Fi nu le laa è nu ebow yεε eto bó Klistu le. ⁸ Geenεn fi jemyi le la? Fi jemyi le,
“Diεw Nyo' nu naa mbew yo le.
Yi nu diuw wo le, noo é fitele fiuw e.”

É è nu yi yi bese fewci ekumε keelese fitele yi Klistu le. ⁹ É wo jeme bó diuw wo le Jisos nu Tata, ε bee fô fitele fiuw e le Nyo' to nu ε bvuse wvú yi kpwe le, é wo ke eboy. ¹⁰ Fi nu nonen njefo wee beñε ε è nu bó fitele fiew ε Nyo' se jo wvú le wvú nu se jay. É wee jemyi ε è nu bó diuw we ε Nyo' se boyse wvú. ¹¹ Nwa' Nyo' jemyi le,
“Kε wee wvú nu ε bee wvú le nu ke ekenke ken'wuumεn kε.”

¹² Ben ekeε le kε kejeεy jεεy nu dvú εntelen jo wee Juu bó wee wvú yaa nu kε wee Juu kε. Tata wvú nu Tata bonyii bocii nu kε mwaañ. É wvú ké no yen'yi can ye nyaa mwεεm é wee tfuu wvú beele fô wvú le. ¹³ Fi nu no bó sanj é Nwa' Nyo' le le,
“Wee tfuu wvú beele teñε dieε di Tata le, nu ε wvú nu ke eboyse wvú.”

¹⁴ Geenεn é nulo é bonyii eghan nεε se no beele teñε wvú se bó nu ε lese fitele yi ye le? É è nulo é bó eghan nεε se lese fitele yi ye le se bó ke nu ε yuw wase ekumε wvú? É bó nulo eghan nεε se keyuw se wee nfewce wvú efewce ekumε wvú é bó. ¹⁵ É è nulo é bonyii eghan nεε se gen efewci se bó nu ε tum bó? Fi nu kε bó ε sanj le,
“Bonyii ké yuuke ncín bikaa bi wee wvú too bó saaka wvú jee,
no yuuke njon baay.”

¹⁶ Geenεn, kε bonyii bo Israel bocii nu ε bee wase saaka wvú jee wvun e kε. Kε lanlan no Nwa' wee ntum Nyo' wvú Yesaya jemyi le,
“Tata, è nu yεε dvú wvú nu ε bee saaka wvú bese fewci le?”

¹⁷ Fi ε mum ε no nu le keelese fitele yi Klistu le nen'yi yi fíεε fi wee nu ε yuw e. É fíεε fi wee yuw nen'yi fô fi bó fewci ekumε Klistu le. ¹⁸ Me ε mum ε no mbiite le laa bó to baa yuw ε? Keceεy bó to nu ε yuw. Nwa' Nyo' gayte le,
“Diεw yibo to nu ε gen yi ekole ke nshe le kecii,

ε njeme wvubo gen buy yi εbuw ε won ε ecii.”
¹⁹ Me ε mbvuu ε no mbiite le laa fi nu le bonyii bo Israel to dioo yuw, fanε yaa yuw ntaε ε? Muses to nu ε yaw gay le Nyo' gayte le,
“Me nu nke enge é kendonj ebene ben bó ketum
ke bonyii bo ecici le,
enge é shém eton'yi ben bó ketum ke bonyii bó nu biyun e.”

20 E Yesaya bvuu jeme lo se nfan le Nyo' gayte le,
 “Bonyii bô se baa egomte me nu bô nu e yen me le.
 E me e nduŋce ekole kem ê bonyii bô se baa ebiite me ke.”
 21 Geenen fi ekume bonyii bo Israel nu e Nyo' to gay le,
 “Ediuw ecii nu ke no me nshee e me e nake can keenfiisen bonyii,
 geenen e bô temyi ke e ê nu bikuu gene ê yibo je le.”

11

Ke Nyo' baa mum ma wa lo bonyii bo Israel ke

1 Me e mbvuu e no mbiite le laa Nyo' nu e ma wa lo bonyii bew e? Ke e nu nonen ke! Me kebee nu e me nu wee wvu Israel. Me nu waa yew Abla'am, e me mbuy ê kfuu di Benjamin e. 2 Ke Nyo' baa ma wa lo bonyii bew bô wvu to cawee wase e ê be e lo ke. Ke ben kee fice fi Nwa' Nyo' jemyi ekume Elayja no wvu to beele fô Nyo' le ekume fice fi bonyii bo Israel to gee le? 3 Wvu to beele gayte ê Nyo' le,
 “Tata, bô nu e yuwy e wase bonyii buw bo ntum e,

e sâw bitaŋ biuw bi ncese le.
 E shêke ke wase me maan,
 e bô bii wase ten me le keemese.”
 4 Wvu to beele nonen e Nyo' tfuse ê wvu le la? Wvu to nu e tfuse ê wvu le,
 “Me nu e nge e bonyii bô e nu bem e bô nu bontfuke bosooshwiy (6,000),

e bô ke baa tum wase nvuu fwe dvu Baal * keebunle fô ke.”

5 E nu ke lenlen no fi nu kefew ke keseen kin e. Bonyii bomew nu ke naa dvú Israel caan bô nu e shêe bô e nu bo Nyo' le. E boban nu e wvu caw nje fitele fiew fi jee fô bô le. 6 E e fen nu le wvu to caw nje fitele fiew fi jee, tu ke e bvuu nu nje lemme dimew e bô to ge ke. E e to nu nje lemme dimew e bô e ge, tu ke e nulo e ebvuu enu le e nu fitele fi jee ke.

7 Fice fi me ngayte nu le la? Fi nu le bonyii bo Israel nteen to baa ghan enu teyete e Nyo' ejise no bô to gomte ke. E to nu ke bonyii bô Nyo' to cawee bô to nu e ghan kenke je keenu teyete e wvu ejise. Geenen, e Nyo' ge e mvuntelem mvu kebee se ke bonyii le tame ghaw mey nonen. 8 Fifi nu no bô to sanee le, “Nyo' to nu e ge e bô no funfunje,
 e ejise ebo fanje yaa ebvuu eyene mwem e ke, e bitem bibole yaa yuuke mwem ke.
 Bô e no nu ke nonen e to e buy e ben e.”

9 E Dawe to nu e jeme ten le,

“Nyo' ege e mwem mvudien mvú bô diee yuuke njon
 enjim bô diewe lawe le,
 ebvuu ekoo bô diewe ketam e.
 Mvú etu fice fi nu esen lo bô etufe,
 e emum enu nlawma gee dibole.

10 Nyo' ege e ejise ebo ejim wvu le fo bô eyene lo mwem e ke.

Wvu ege ten e jim yibo engvuushe emey lo nonen.”

11 Me e no mbiite le laa e fen nu le bonyii bo Israel to baytene nen keegbwe emey lo fokuse le? Ke e nu nonen ke. Kebefe kè bô to gee to nu e kaa to lo bô mboyma fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, wvu le bonyii bo Israel ebenè kendonj. 12 E e fen nu le kebefe kè bô to gee to nu e kaa to e e nu bô bvujonke yi nshê le, e ngbwe wvu bô to gbwee to e e nu bô bvujonke fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, tu bvujonke bvú nu ke enu seke bonyii bo Israel bocii e bee Klistu le nu ke enu nee?

Fo bonyii bô yaa nu ke bo Israel emum ekfune gvuw bô bonyii bo Israel ke

13 Me ngomte keenjeme keseen e e nu e ben bonyii bô yaa nu ke bo Israel. No me nu waa ntum Jisof fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, me e mum e no njoo lemme diem le e nu fice e fi kuuke. 14 E me nge nonen wvu le me nge e Bojuu bosese ebenè kendonj, e fi ekum bô le, e bomew bô le ke eboy. 15 E e fen nu le Nyo' to dioo ma bonyii bo Israel e fifi ge e bonyii bomew yi wonj e kase tu fice fimwaan bô bo Nyo', tu e nu ke enu seke wvu e kase e fiisen bô, e fi nu nee? Fi nu ke enu lo diewe seke wee e kpwe e kase e buy yi kpwe le. 16 E wee guse bvulem e baa sâ' dvú e Nyo', tu bvulem bvudvu bvucii nu enu wase bvú Nyo' le. Kete e no nu e genj yidvu nu yi Nyo', tu tiêw kete kedvu nu enu ten yi Nyo'.

17 Geenen, e e fen nu le tiêw kete yimew nu e bô to faashe lanye mum jo wase e e nu ben bô nu kete ke Olif e ke ekow, to shfuwe yi kete ke Olif kè bô ye le lo le fô tiêw yimew ye to nen'ye, wvu le ben ekenke ten joo yi nen'yi yi kete kedvu le, 18 tu ke ben kenke keekfune gvuw ben e bo tiêw yidvu ye ke. E ben kfune gvuw ben e bô, e ben no kumyi le ben nu ke lo tiêw. E e yaa gee ben e genj se nu dvú ke. E gee genj e ben se nu dvú. 19 E nulo e wee mvu ben e ene ejemyi le, “Ke bô to faashi tiêw keeshfuw e e nu me fô.” 20 E nu keceey. Bô to faashi bô lanyi njefo ke bô to kenke mbee ke. Ben e no nu fô temyi nje fitele fi ben lese yi Klistu le. Nonen, fo ben emum ebensee ye ke. Ben enu nfan nfan.

21 Ben ekeè le e Nyo' nu se wvu to nu e bawce

10:21 Yesa 65:2 **11:1** Lem 22:30; 2Kol 11:22; Gal 1:13-14; Fili 3:5 **11:2** 11:29; Mben 94:14; Yeli 31:37 **11:3** 1Bfn 19:10, 14, 18 * **11:4** Baal wvun to nu fimoooso. **11:5** 9:27 **11:6** 4:5; Gal 3:18 **11:8** Yesa 29:10; Dito 29:4; Mat 13:14-15 **11:9** Mben 69:22-23; 35:8 **11:11** Lem 13:46; Lum 10:19 **11:13** 1:5 **11:16** Ktj 15:19-21
11:17 Efe 2:11-13 **11:18** Jon 4:22 **11:20** 1Kol 10:12

tíew kete kè bó ye le lo kíe, tu ké è nulo ten é wvú ke ebawce ben ké. ²² Ben etaa le eyen le Nyo' kenjke fitele fi jee baay bvuu kenjke ten fitele fi cewcew e. Wvú ké no cewcewe bô bonyii bô nu é gbwe, geenen dunji fitele fi jee fô ben e fen é ben nu é may e no bii é je ye le. É fuw ke nonen, tu wvú nu ke efaashe ten ben elan. ²³ É dioo tu fô bonyii bo Isael e, é bó kumene lo é no kenjke mbee, é Nyo' ekase ejo bó eshfuwye yi kete kíe le, njefo é nu fiée é Nyo' kenjke mvungay keekase ege. ²⁴ Ben ekeé le, é ben nu tíew é bó to faashe yi kete ke Olif e kè kuu é è nu ekow, to shfuwye yi kè bó ye le lo le, é è nu fiée é fi yaa kenjke keenu nonen ké, tu ké è nulo é bó ekase ejo tíew yi é nu yi kete kè bó ye le lo yi bó to faasheé wase ekase etfuushe yi kete kedvu le efey lo nonen e?

Nyo' camte shen fô wee tfuu le

²⁵ Boom bo bwéem e, me ngomte le ben ekíeé kecéey kin kè nu é nnyilé le, wvu le fo ben ke ene ebensee ye le ben feefene baay ké. Fí nu le ekole kè temyéen nu é to fô bonyii bo Isael e nteen. É bó nu ke etanyi ke bikuu nonen egen ebuy seke bonyii bó yaa nu ké bo Isael bocii bó nu keeley ngoo bonyii bo Klistu le é ley wase. ²⁶ Fí nu ke edioo é kooy nonen, é bonyii bo Isael bocii emum ebouy. É nu fi fi bó to sanjéé é Nyo' gayte le, “Wee wvú nu ke ebvuse bonyii ngéw e nu ke ebuy Sayon.

Wvú nu ke ebvuse gee di befe é kfuu di Yakow e.

²⁷ É fifin nu monkan mò me nu nje engbwo bee bó

seke me é ncake bibefe bibole.”

²⁸ É keba ke saaka wvú jee wvu Nyo' le nu é bonyii bo Isael nu bonyii bo hvuban e fô Nyo' le nje yene. É dioo etu é keba ke ncaw wvú Nyo' to cawéé wase bó le, nu é bonyii bo Isael nu lo fitele fiew nje monkan mò wvú to gbwoléé bó bo'icee cee bó. ²⁹ Fí nu nonen njefo é Nyo' nya wase nnya é wee, wvú saa ebvuu ekase efi ké, é wvú tenje wase wee, wvú saa ebvuu ekase eciné wvú le ké. ³⁰ No ben bonyii bó yaa nu ké bo Isael to shee nu yaa yuuke Nyo' le ké, geenen é no nu keseen é wvú e cam wase shen fô ben e njefo bonyii bo Isael baa eyuuke wvú le ké, ³¹ é nu ké lenjen no bó ten baa eyuuke Nyo' le keseen wvu le shen yi wvú cam fô ben e ege é wvú ke ecam ten shen fô bó le. ³² Fiée fi nu nu le, Nyo' nu é lese bonyii bocii yi ncaw ekole kè temyéen e, wvu le é nelo é wen ecam shen fô bó le bocii.

Mbense enù fô Nyo' le

³³ O, ben etaa eyen, bvukuke bvú è nu bvú Nyo' le nu naa lo bvú baay, é bvufee bwew nu naa lo ten bvú baay, é mwéem mvú wvú kee nu é wvú kee naa lo ten baay! Ké è nulo é wee ekíeé je yi wvú kpwanjéne mwéem jó ké. Ké è nulo é wee ekíeé je yi wvú gee mwéem mwew jó ké. ³⁴ Fifin nu no bó sanjéé é Nwa' Nyo' le le,

“É nu yéé dvú wvú kee njkpawce Tata?

É è nu yéé wvú nulo etefe wvú?

³⁵ É nu yéé dvú wvú ke nu é nya wase Nyo' bó fiée

wvu le Nyo' ke ekase elaw wvú?”

³⁶ Mwéem mvunciim né fô wvú le. Mwéem mvunciim fey can ye le, é mwéem mvunciim nu nje ye. Mbense enù fô wvú le sekecié se nka. Fí enù nonen.

12

Ben enya bikuu binen é Nyo'

¹ Boom bo bwéem e, no Nyo' nu é cam wase shen fô beene le, me é mum é no njkule can le ben enya bikuu binen é Nyo' diéwe mwéem mvu ncese le mvú beé mvuyuum yuule é Nyo' é bee le. Fifin nu je yi len fô ben e keebunlee Nyo' jó le. ² Fo ben ebii mwéem mvú bonyii bó yi nshé le fen gee ké. Ben eciné é Nyo' enyaa ben bó bonjkwawce bó bofe, é bó ekumene ben. É ben gee nonen, é ben emum ekíeé keeyeese kee fiée fi Nyo' shieele, fi é nu fi jee, é Nyo' é bee dvú, é fi é jon wvú le é gen é mese.

³ Me diéwe wee wvú Nyo' nu é buw e, nu é me ngomte keenjéé é ben bocii le, fo wee ekpwawci ekume ekole kew le wen nu fiée fimew fele fiée fi wvú nu ké. Wee ekpwaaké ekume ekole kew é je yi len e. É wee ekpwawci bii nfew mbee wvú Nyo' nu é nya é wvú le.

⁴ Beene kee le ye wee nu yimiaanj, kenjke biba jéey jéey, é biba bidvu kenjke lemme jéey jéey.

⁵ É nu ké lenjen no beene nu. Naa no beene cim nu nteen, nu é beene nu ye miaanj yi Klistu le. É wee mvu yaa nu fô ekole kew e maanj ké. ⁶ Beene kenjke nnya jéey jéey bii je yi Nyo' nu é buw beene jó le. Beene emum elemeté dvú. É nnya wee nu keeteete ntum Nyo', é wvú no teeté bii nfew mbee wvú Nyo' nu é nya é wvú le. ⁷ É nnya wee nu keelemte fô bonyii le, é wvú no lemte fô bó le. É yi wee nu keeyeyi bonyii, é wvú no yéeyi. ⁸ É nnya wee nu keeyvuwse mvuntelem mvu bonyii le, é wvú no yvuusé. É yi wee nnya nu keenyaa mwéem é bonyii, é wvú yene can ye. É yi wee nu keetaale fô bonyii le, é wvú no taalé fô bó le bó fitele fiew ficii. É wee nu é ye nnya nu keecamte shen fô bonyii le, é wvú no camté yuuke njon.

11:25 Mat 24:14; Jon 10:16

11:26 Yesa 59:20-21; 27:9; Yeli 31:33-34

11:29 3:3-4; 15:8

11:32 3:22; Gal 3:22

11:33 Job 11:7; Mben 139:17

11:34 Job 15:8; Yesa 40:13

11:35 Job 41:11

11:36 16:27; 1Kol 8:6

12:1

6:13; 1Bi 2:5

12:2 Efe 4:22-24; 1Tes 5:21

12:3 1:5; Mat 20:26; 1Kol 12:11, 28; Efe 4:17

12:4 1Kol 12:27

12:6

1Kol 12:4-11; 12:27-14:40; 1Bi 4:10-11

12:7 Lem 6:1-3; 2Kol 9:5, 7

Nkojen wvu keceey

⁹ Nkojen wene kenje keenù wvu keceey. Ben ebanè fiεε fi befe, leemè ε è nu yí fiεε fi jee le. ¹⁰ Ben ekonjenè bikuu binen bò fitele ficii diεwε boom bo bwεe wan e. Ben efele naa lo bonyii bocii yí n'wvum wvu ben nyaa ê bonyii le. ¹¹ Fo ben egeè ngoy ke. Mvuntelem mvunen eyvuwsè sekecii ε ben lemte lemme di Nyo' le. ¹² Ben elanjanè yí fiεε fi ben taale fwe yí dvù le kee le ben nu ke ekenje le. Ben ekuulè shém yí bonjεw e. Ben enù yí bunle le sekecii. ¹³ Ben efici bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute. Ben efiisenè botolo yéw yene le taale fò bó le ntay.

¹⁴ Ben elékè le Nyo' elanj ε è nu kembonen yí bonyii bò bone bikaa ê ben ejim e. Ben elékè ε è nu kembonen fò bó le. Fo ben elékè le eto lon fò bó le ke. ¹⁵ Ben elanjanè ben ε bonyii bò lanjanè, enù yí yii le ben ε bonyii bò nu yí yii le. ¹⁶ Ben eceè yí fiεε le fimwaan. Fo ben ebenseè ye ke. Ben ekoolè nsán ben ε bonyii bo ncew ncew. Fo ben ejod le ben kee mwεem fele no ben kee ke.

¹⁷ Fo ben etfuusè kebefè bò kebefè ke. Ben ekenjè njpwawce kegee ε è nu mwεem mvù bonyii bocii yene le è nu mvù jee. ¹⁸ E je nu dvù, no ben yene, ε ben no momtè kecece yí nyekēy e ben ε bonyii bocii. ¹⁹ Nsáa yem shém, fo ben eyuu emomtè naa lo keetfuuε envuke ke. Ben ecine dvù é Nyo' ke edujε shém ye yí ffuuke ê bó. E nu fi fi bó nu ε sanj le,

“Envuke nu ε è kenje me keentfuse.

E nu me wvu nu nje enlaw bó.

Fifin gayte Tata Nyo'.”

²⁰ Fi è nulo é ben egeè nu fin fi bó sanj ê Nwa' Nyo' le le, “E jen yuu wee wo hvuban, é wo nya fiεε ε wvù die. Kendon é no yumte wvù, é wo nya fiεε ε wvù wu. E wo ge nonen, é ken'wuumen enu fò wvù εfa.” ²¹ Fo ben ecine é kebefè eso ben ke. Ben esoò lo kebefè bò mwεem mvù jee.

13

Beene eyuukè bonyii bò kenje mvungay mvu sa' le

¹ Wee tfuu kenje keeyuukè bonyii bò kenje mvungay mvu sa' le, njefo ke mvungay nu dvù se mvù nε fò Nyo' le ke. Boba bò saake nu ε è gεke Nyo'. ² Fí ε mum ε no nu le é wee dunji ekole kè temyεen é bonyii bò kenje mvungay mvu sa' le, tu mweten dunji ε è nu é bonyii bò è gεke Nyo'. E bonyii bò

dunji ekole kè temyεen tenje ε è nu njεw yí bikuu bibole. ³ Ben ekeè le bonyii bò saake woy nu ε bonyii bò kenje kenje kè jee yaa ké no fane bó ke. E ké no fane bó befe kenje. E wo shieele le ke wo nu efane bonyii bò kenje mvungay mvu sa' le, é wo mum no geè le fiεε fi jee, é bó emum ebensee wo. ⁴ Wee wvu saake bonyii nu ε wvù lemte ε è nu fò Nyo' le le bonyii eceè ntay. Geenεn, é wo nε ε no gee fiεε fi befe, é wo mum no fane wvù, njefo ke mvungay mvù bó nya é wvù keeleese bonyii yí njεw e nu mvu εcici ke. E nu wee lemme wvu Nyo' wvù dunji shém Nyo' yí ffuuke fò bonyii bò gee mwεem mvù befe le. ⁵ Nonen ben kenje keeyuukè bonyii bò saake woy e, ε è yaa nu ke le njefo ben fane shém Nyo' yí ffuuke ke. Ben eyuukè ten wvu le fo fiεε enu dvù fi esaake ben fò fitele le ke. ⁶ E nεε fiεε fi gee ε ben se laanje ten shile, njefo bonyii bò kenje mvungay mvu sa' le lemte ε è nu fò Nyo' le, ε bó ε nya kefew kebole kecii yí lemme didvu le. ⁷ Ben enyaà fiεε ficii fi ben kenje keenya é wee tfuu. E è nu shile keelan, é ben lanj. E è nu keelaw mwεem mvù ben kenje keelaw, é ben law. E è nu wee wvù ben kenje keefane wvù, é ben no fanè. E è nu wvù ben nu enya ε è nu n'wvum é wvù, é ben nya.

Ben ekonjenè bikuu binen

⁸ Fo wee ekenjè naa lo fioo bó wee mvu efey fioo yí è nu kenjojen ke. Ben ekeè le, é wee koojke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii. ⁹ Bonci bo Nyo' le bò gayte le, “Fo wo ejanj kpwεε wee, fo wo eyu wee, fo wo econj buconj, fo wo edewkenè ejise ke,” naa noo nci wvù la, nu ε bó ε taashε yí nci wvù gayte le, “E koojke waa bwoo no wo koojke ekole kuw” e.

¹⁰ E wee koojke wee mvu, wvù saa ebvuu ege naa lo fiεε fi befe bó wvù ke. Nonen é wee koojke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii.

¹¹ Ben egeè mwεem mvun nonen kee no kefew nu wase keesen. Kefew nu ε kí ε kcen wase fò ben e keekamse. Ben ekame njefo kefew kè Nyo' nu eboyse beene nu wase nceencee fele no kí to shee nu seke beene to lesεε fitele yí Jisos Klistu le. ¹² Entanj kaa wase, ε ekfuj yuule wase too. Beene emum elanj gee di ejije le, ejo wase ε è nu gee di

12:9 2Kol 6:6; 8:24; 1Tim 1:5; 1Bi 1:22; 1Kol 13:4-7

12:10 14:15; Jon 13:14-15; Gal 5:13; 6:3, 10; Efe 4:2; Fili 2:2-3

12:11 8:9; Gal 5:25; Mwm 3:15

12:12 5:2-3; 8:24-25; Mat 24:13, 22; Luk 18:1; 1Kol 10:13; 1Tes 2:14

12:13 Gal 6:10;

Ibu 13:2

12:14 Mat 5:44

12:15 Job 30:25; 1Kol 12:26; 2Kol 11:29

12:16 Bnjn 3:7; 1Kol 1:10-11, 19-20, 27-28;

8:1 **12:17** Bnjn 20:22; 1Kol 6:7; 1Tes 5:15; 1Bi 3:9

12:19 Dito 32:35; Mat 5:39

12:20 Bnjn 25:21-22; Mat 5:44

13:1 Lem 5:29; Tay 3:1; 1Bi 2:13-14; Mwm 13; 20:4

13:1 Bnjn 8:15-16

13:3 1Bi 2:14; 3:13

13:5 2:15

13:7

Mat 22:21 **13:8** Jon 13:34; 1Kol 13; 16:14; Gal 6:10

13:9 Dito 5:17-21; Lew 19:18; Mat 22:34-40; Gal 5:14; Jem 2:8-13

13:11 1Tes 5:5-8

13:11 Efe 5:14-16; 1Kol 7:29-31

13:12 Efe 5:11; 6:11, 13; 1Jon 2:8

13:13 Luk 21:34; Efe 5:18

n'yuu le diɛwɛ mwɛɛm mvu jem e. ¹³ Beene eceè nce wvù kɛŋke n'wvum diɛwɛ bonyii bò lenɛ ɛmvunshɛɛj e. Fo ben ediekenè, wukene gee diɛwɛ bwé le kɛ. Fo ben ewuù mbvuum ɛ mó koole kɛ. Fo ben eceè nce nnyɛn kenjaŋ noo nce nsake kɛ. Fo ben ewaalè waa bvuu kɛŋke kenjɛhw kɛ. ¹⁴ Ben ejo ɛ è nu nce Tata Jisɔs Klistu yí yene le. Fo ben enya naa lo bvudvuu è nyam ye wvu le ben egee mwɛɛm mvù befe mvù yí shieele kɛ.

14

Fo wee esaakè wee mvu kɛ

¹ Ben efiisɛnè bonyii bo wɛɛyi yí mbee le è ben ɛnte. Fo ben ɛ boba bonyii ebeeke ɛ è nu mbew yí mwɛɛm mvù bó kpawaci le è nu mvu lɛŋ keege le kɛ. ² Wee mvu nu ɛ wvù beje le è nulo ɛ wen ediee fiɛɛ ficii. Geenɛn ɛ wee mvu wvù mbee we wɛɛyi nu ɛ wvù diee kɛ fiew ɛ è nu mbáse yí bó keeke lo. ³ Fo wee wvù diee fiɛɛ ficii yaa nyaake, enyɛnsè wee wvù nyaake kɛ. Fo wee wvù nyaake, esaakè wee wvù diee fiɛɛ ficii yaa nyaake mum sumtene lo nsaw we kɛ, njefo bó bocii nu ɛ Nyo' ɛ fiisɛn bó. ⁴ ɛ nu wo wvù yɛɛ keesaake wee lemme wee mvu mum sumtene lo nsaw we? ɛ kɛŋke cee ɛkolɛ we keeke eyɛn laa waa we lemme leeme ntay nuu wvù gbwee lo le. ɛ wvù nu ke eleem we, njefo Tata nulo eleke wvù we è wvù eleem ntay. ⁵ Wee mvu nu ten dvù wvù joo le ɛdiuw yomew nu yo baay baay ɛ yomew e. ɛ wee mvu joo fiew le ɛdiuw ecii nu ke lɛŋlɛŋ. Fiɛɛ fi nu, nu kɛ le fo wee ɛkɛŋkè kɛmanɛn è ŋkpawacɛ we le yí fiɛɛ fi wvù leeme yí dvù le kɛ. ⁶ Wee wvù joo le ɛdiuw yomew nu yo baay baay gee nonɛn keenya n'wvum è Tata. ɛ wee wvù diee fiɛɛ ficii diee ten keenya n'wvum è Tata, no wvù gee nonɛn no nyaa keyoone è Nyo'. ɛ wee wvù nyɛnsee keediee fiɛɛ ficii nyɛnsee kɛ ten keenya n'wvum è Tata, no wvù nyaa ten keyoone è Nyo'. ⁷ Beene ekeè le ɛ è wee nu dvù, tu kɛ è kɛŋke wvù ɛkolɛ kew kɛ. ɛ wvù kpwe lo, è saa ɛkɛŋkɛ wvù ɛkolɛ kew kɛ. ⁸ ɛ beene nu dvù, tu beene nu kɛ beene ɛ bo Tata, beene è kpwe, tu beene nu kɛ beene ɛ bo Tata. Nonɛn, kɛnɛɛ beene nu dvù, kɛnɛɛ beene ɛ kpwe, tu è kɛŋke kɛ Tata beene. ⁹ ɛ nu shiee wvù Klistu to kpwee kase buy yí kpwe le no nu dvù. Wvù to ge nonɛn wvu le wen enù Tata bonyii bocii bò bɛɛ dvù bò bò kpweken wase. ¹⁰ Nonɛn, è nu nje la wvù wo saake waa bwoo mum sumtene lo nsaw we? ɛ è nu ten nje la wvù wo nyɛnsee waa

bwoo? Ben ekeè le beene bocii nu ke eleem fwe dvu Nyo' è wvù esaw beene. ¹¹ ɛ nu fiɛɛ fi bó nu ɛ saŋ le, "Me wvù Tata ŋgayte le, no me nu dvù, wee tfuu nu ke etum ɛnvuw è me ejise, è wee tfuu ejemyi bó diuw we le me nu Nyo'."

¹² Fí ɛ mum ɛ no nu le wee mwaan mwaan beene le kɛŋke keeke eleem è Nyo' ejise see no gee diew to nu.

Fo wee ege fiɛɛ fi waa bwee egbwe lo kɛ

¹³ Nonɛn, fo beene ebvuu esaake wee noo wee mum sumtene lo nsaw kɛ. Fiɛɛ fi beene kɛŋke keegeè nu le wee dioo gee fiɛɛ no yene fo enu fiɛɛ fi ege ɛ waa bwee ebayten yí dvù le kɛnɛɛ egbwe lo kɛ. ¹⁴ Me ŋkee naa lo, ɛ me ɛ mbee diɛwɛ wee Tata Jisɔs e le kɛ fiɛɛ fidien fimew nu dvù ɛfinɛfin fi nu sɛ fi yuule lo kɛ. Geenɛn, ɛ wee mvu nɛ ɛ no yene le fiɛɛ fidien fimew nu ɛ fi yaa yuule kɛ, tu fi nu enu kɛ nonɛn fò wvù le. ¹⁵ ɛ wo diee fiɛɛ ɛ fi beete bó waa bwoo, tu kɛ wo bvuu dɔŋci kenkonɛn fò wvù le kɛ. Fo wo ecinɛ ɛ fiɛɛ fi wo diee ege ɛ waa bwoo wvù Klistu to kpwee nje ye, egbwe lo kɛ. ¹⁶ Nonɛn, fo wo ege ɛ fiɛɛ fi jee fi wo gee ke enɛ etu fi bó ejemyi wase le è nu fi befe kɛ. ¹⁷ Ben ekeè le kɛ bvunfon bvù Nyo' le nu fiɛɛ fi ɛkumɛ mwɛɛm mvudien bó mwɛɛm mvuuum kɛ. ɛ nu fiɛɛ fi ɛkumɛ keekɛŋke nce wvu teyete bó wvu nyɛkeey noo keekɛŋke nlanlɛŋ wvù nɛn'yi fò Keyoy ke Yuule le. ¹⁸ ɛ wee lemte Klistu le è yiye je le, tu Nyo' nu eyuuke njoŋ bó wvù, ɛ bonyii bɛnsee ten wvù. ¹⁹ Beene emum ebii mwɛɛm mvù too ɛ è nu bó nyɛkeey noo wvù fici beene keeyoote lo wee noo wee le. ²⁰ Fo ben ebefe bó lemme di Nyo' le nje mwɛɛm mvudien kɛ. ɛ nu keceey le mwɛɛm mvudien mvuncium yuule lo, geenɛn ɛ wo diee fiɛɛ fi nulo ege ɛ wee mvu egbwe lo, tu è nu fiɛɛ fi befe ɛ wo gee. ²¹ ɛ nu fiɛɛ fi jee keetun keedie nyam, kɛnɛɛ keewu mbvuum, kɛnɛɛ keege naa la fi nulo ege ɛ waa bwoo egbwe lo. ²² ɛ fitele fiuw beje fiɛɛ fimew e, ɛ wo gee ɛ è no kee ke ben ɛ Nyo' bofɛɛ. Njoŋ wvu baay nu fò wee wvù shiee baa enu dvù fò wvù le keesaake ɛkolɛ kew kɛ, njefo wvù gee fiɛɛ fi wvù tomte le fi nu lɛŋ e. ²³ Geenɛn, wee wvù diee fiɛɛ kɛŋke kɛmanɛn fò fitele fiew e nu wase ŋgew e, njefo wvù gee fiɛɛ ɛ è yaa nu fi fitele fiew beje dvù kɛ. Ben ekeè le fiɛɛ ficii fi wee gee sɛ fitele fiew nu ɛ bee, nu ɛ è nu kebefe.

15

Wee egeè fiɛɛ fi ejeè ten waa bwee le

13:14 Fili 2:5; Kolo 3:15 **14:1** 1Kol 8:1-13; 9:22; 10:23-33; Kolo 2:16, 20-22; 1Tim 4:4-5; lbu 13:9 **14:1** 15:7 **14:2** Dan 1:8; 1Kol 10:25-28 **14:5** Gal 4:10 **14:6** 1Tim 4:3-5 **14:7** 2Kol 5:14-15; Gal 2:19-20 **14:10** 2:6 **14:11** Yesa 45:23-24 **14:12** Gal 6:5 **14:13** 1Kol 10:32; 1Jon 2:10 **14:14** 14:23; Mat 15:11; Lem 10:15; Tay 1:15 **14:15** 1Kol 8:1, 11-13; 13; Gal 6:10 **14:17** Mat 6:31-33; 1Kol 8:8; Gal 5:22-24 **14:21** 1Kol 8:13 **14:23** 14:14 **15:1** 14:1-2; 1Kol 8:1-2; 10:23-24

¹ Beene bô temyi kɛŋke keekuulê shém bô gbwee di bonyii bô wɛɛyi gbwee. Fo beene egeê fiɛɛ ɛ è nu kɛ fi è nulo é ye ejee kɛ ɛ è nu beene kɛ. ² Wee mwaan mwaan beene le kɛŋke keekomte keegeê fiɛɛ fi ejêê waa bwee le keefici wvú ɛ mbee we kuu. ³ Ben keê ten le kɛ Jisos Klistu to gee mwɛɛm mvú ye ejêê kɛ ɛ è nu wvú kɛ. Wvú to gee fiew ɛ fi kooyi no bô san ɛ wee jemyi ê Nyo' le, "Boncun bô bonyii nan'yi wo dvú nu ɛ tu yi yem e."

⁴ Beene kee lo le mwɛɛm mvunciim mvú bô to sanɛɛ ê Nwa' Nyo' le fwele to nu keetefe beene dvú, wvu le mvú ege é beene eelemê temyi, é mvuntelem mvusɛɛbeene eyvwsè yi fiɛɛ fi beene taale fwe yi dvú le. ⁵ Me nleke le Nyo' wvú gee ɛ bonyii leeme temyi bvuu gee ɛ mvuntelem mvu bonyii le yvuwse, ege é ben eceê yi fiɛɛ le fimwaan ben ɛ bonyii bocii bii no Klistu Jisos dɔŋci, ⁶ wvu le yi kentaashɛ le, é ben ebensèè Nyo' wvú nu Icee Tata wesebeene wvú Jisos Klistu yi diɛw e miaan.

Ben efiisen wee tfuu lenɛŋ no Klistu nu ɛ fiisen ben

⁷ Ben emum efiisen wee tfuu kɛ lenɛŋ no Klistu nu ɛ fiisen ben, é mbense egeɛnê ê Nyo'. ⁸ E me enseê é ben le Klistu to nu ɛ jo ekole kew diɛwɛ waa lemme le fô Bojuu le keedɔŋce é bô le Nyo' ké no jemyi keceɛy. Wvú to ge nonen keetom ŋkawma wvú Nyo' to nyaɛ é bo'icee cee bô. ⁹ E wvú to bvuu ge nonen wvu le bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu nelo ebensèè ten Nyo' nje shen yi Nyo' kɛŋke fô bô le. Fifi nu no bô sanɛɛ le,

"No fi nu nonen, me nu nje embensee wo ente jo bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu.

ɛ me nu nje en'yemte mbensee diee diuw."

¹⁰ E fi bvuu nu ɛ bô ɛ san le,

"Ben bô yaa nu kɛ Bojuu, ben elanlanè ben ɛ bonyii bo Nyo' le."

¹¹ E fi bvuu nu ten ɛ bô ɛ san le,

"Bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu, ben ebensèè Tata.

Bitum bicii, ben ebensèè Tata."

¹² E Yesaya to bvuu jeme ten le,

"Biay mí nu ke esan é kfuu di Jɛɛse le.

ɛ è nu wee wvú nu ke ebuy esaake bitum

bi bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu le.

ɛ nu yi ye le wvú bitum nu ke egeɛ bvufee bvubole."

¹³ Me nleke le Nyo' wvú beene taale fwe yi ye le, eyɔnsen mvuntelem mvunen bô njon noo nykeey no ben nu ɛ lese fitele yi ye le, wvu le é mvungay mvu Keyoy ke Yuule le, é

ben etaale kɛ ɛ è nu fwe sekecii yi fiɛɛ fi ben kee le ben nu ke ekeŋke le.

Shiee wvú Baul to sanɛɛ ê je yi wvú to sanɛɛ le

¹⁴ Boom bô bwɛɛm e, me kebɛɛ nkeɛ ntaɛ le ben kɛŋke naa kɛŋge kè jee baay, ɛ ben ɛ yiɔnsen bô bvufee, kee ten keetefe bikuu binɛn. ¹⁵ Geenɛn, yi mwɛɛm mvumew e nu ɛ me ɛ nsarj ɛ nlooce ɛ ntooshɛ lo ben. ɛ me nje nonen keeŋkume lo ben, ɛ è nu nje mbuwma wvú Nyo' nu ɛ buw me dvú, ¹⁶ le me enú wee lemme Klistu Jisos fô bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu le. Me ngeɛ lemme din diɛwɛ cee ncese le, nlemte yi saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le, wvu le bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu enú diɛwɛ ncese wvú Nyo' nu ɛ bee le, ɛ Keyoy ke Yuule ɛ seyse bô ɛ geɛ bô ɛ no yuule. ¹⁷ Nje Klistu Jisos, nu ɛ è nulo é me embensee ye yi lemme di me nlemte fô Nyo' le. ¹⁸ Kɛ è nulo é me emom lo enjeme ekumɛ fiɛɛ fimew jɛɛy, ɛfey fi Klistu nu ɛ ge wase fele yi yem e, le bonyii bô yaa nu kɛ Bojuu else fitele yi ye le kɛ. Bô to lese fitele bii mwɛɛm mvú me nto njemyi bô mvú me nto ngeɛ le. ¹⁹ ɛ è to nu ten bii mvungay mvu mwɛɛm mvú dɔŋci mvungay mvu Nyo' le bô mwɛɛm mvu diuw wvú yumɛɛn e mvú me nto ngeɛ le, noo yi mvungay mvu Keyoy ke Yuule le. Nonen, keekɛw Jelusalem ekɛnen egen ebuy keba kè Illilikum e, nu ɛ me ɛ nlooce wase ɛ nfewce saaka wvú jee ekumɛ Klistu jó. ²⁰ Me nto gee nonen, ɛ shiee wɛm wvu baay nu le me enfewci saaka wvú jee wvun ɛ è nu fô bô ke baa yuw wase ekumɛ Klistu kɛ, wvu le fo me nke ene enjen en'yoote yi kenffuy ke wee mvu le kɛ. ²¹ Me nto ngeɛ fifin mbii ɛ è nu no bô to sanɛɛ le,

"Bonyii bô bô ke baa see wase é bô ekumɛ wvú,

nu ke eyen keceɛy kew e, ɛ bonyii bô ke baa yuw wase ekumɛ wvú, nu ke ekiɛ wvú."

No Baul to seysee keegɛn Lum

²² ɛ se jewse lenɛ din me bokan ɛ nteen fo me ento é beene eyɛnɛn. ²³ Geenɛn, keseen kɛ bvudvuu bvú lemme le bvuu beɛ dvú biba bin e kɛ. Nonen no me nse nshee nshieele wase bilum e keento é beene eyɛnɛn, ²⁴ nu ɛ me ŋkpwaake, nkeɛ naa le beene nu ke eyɛnɛn seke me nfele ngeɛn Sbɛɛn. Me nkpwaake ten le ben nu ke efiɛ me yi lenɛ diem e keengen embuy jó, seke beene ɛ mooce caan, me ɛ n'yuw njon é ben entelɛn. ²⁵ Geenɛn, keseen nu ɛ me nu enjen Jelusalem yi lemme le fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo jó le.

15:3 Mben 69:9 15:4 1Kol 10:11; 2Tim 3:16 15:5 12:16; Fili 2:2-5 15:7 14:1 15:8 Mat 15:24; Lem 3:25-26
 15:9 Mben 18:49 15:10 Dito 32:43 15:11 Mben 117:1 15:12 Yesa 11:10 15:13 5:1-2; 8:14-16, 24-28; 12:12
 15:15 1:5 15:16 Fili 2:17 15:18 2Kol 3:5 15:19 Mak 16:17; 2Kol 12:12 15:20 1Kol 3:10-12; 2Kol 10:15-16
 15:21 Yesa 52:15 15:22 1:9-13 15:25 Lem 19:21; 20:22; 24:17 15:26 1Kol 16:1; 2Kol 8-9; Gal 2:10 15:27
 1Kol 9:11

26 Me ngene jó njefo bonyii bo mbee le bo Masedonia noo bo Akeya se nu ε no koonke keege kensuw efi bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute dvù Jelusalem. 27 E to konj bó keege nonen, ε è nu lo keceey le bó kenke keege fiε fò bó le nonen, njefo é bó bó yaa nu ke Bojuu nu ε kenke wase fò mbuwma wvù fici biyoy bibole wvù è nu wvu Bojuu, tu bó kenke ten keefi Bojuu bó mwεem mvu yí nshe le fen mvù Nyo' nu ε buw bó dvù. 28 Nonen, seke me ε mese lemme din, ε n'yeen le fiε fi bó suw nu ε ley can Bojuu le, é me emum ene jó, enfey jo ben, é beene eyenen, é me emum enjen Sbeen. 29 E me nke lo le me nu nke endioo entoo é ben e, entoo bó kembonen ke Klistu le fò ben e ε kí ε yinjen.

30 Boom bo bwεem e, me nkule lo can é ben é diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo yí kenkonen ke Keyoy ke Yuule le, le ben ebene me le é beene etaashe ebunlee shiee le é Nyo' fò me le, 31 le é nulo é me nke embuy can bonyii bó yaa nu ke bo mbee le Judea. Beene ebunleè ten le bonyii bò è nu bo Nyo' le ke ebee lemme di me ngene keenge Jelusalem e, 32 wvu le é Nyo' fen nu ε bee, é me nke entoo é ben e n'yooke njon, é fitele fiem elεstene é ben entelenj. 33 Nyo' wvù nu Nyo' nyekeey enù ben ε bó bocii. Fi enù nonen.

16

Boḡayma

1 Me ngomte keendunje jeme yesebeene mi yí diee nu Fueε é ben ekiε wvù. Wvù fici yí lemme di Nyo' le é kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Senklia le. 2 Seke wvù ε to, ε ben fiisen wvù diεwe wee Tata le é je yí è nu yí bonyii bò è nu bo Nyo' le. E fiε nu dvù fi wvù shieele le ben efi wvù dvù, é ben fi, ekeè le wvù nu ε fi wase bonyii nteen, ε fi ten noo me.

3 Ben egay Blisilia bó Akpwila le enya é me. E nu bonyii ε bó ε taashe bee bó yí lemme di Klistu Jisos e. 4 Bó nu ε kpwe to soy wase bó nje yem. E nu bonyii ε è yaa mεy ke me maan wvù nyaa keyoone é bó ke. Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bonyii bó yaa nu ke Bojuu le bicii nyaa ten keyoone é bó. 5 Ben egay ten kentaashe ke bonyii bo mbee le kè taashi é bó yew e enya é me. Ben egay Abenatus wvù nsaa yem shém e. Wvù to nu wee wvu fwe keenu wee Klistu wonj wvù Esia le. 6 Ben egay ten Maalia wvù nu ε lem wase baay é ben entelenj e. 7 Ben egay Andulnikus bó Junias e bó nu bonyii bem bo wonj e, ε bó ε lem wase ncaw bee bó. E nu bonyii bó bó kee bó ngoo boom bo ntum e

bo Jisos e. E to yaw bó lese fitele yí Klistu le é me le. 8 Ben egay ten Ambliyatus wvù nsaa yem shém wvù bee wvù nu ε taashe yí Tata le. 9 Ben egay Ubanus wvù nu ε taashe bee bó yí lemme di Klistu le, egay ten Stacis wvù nu nsaa yem shém e. 10 Ben egay Ebeles e. E nu wee ε wvù dunje wase le wen leeme bó Klistu temyi. Ben egay ten bonyii bo yew dvu Alistobulus e. 11 Ben egay 'Eldion wvù wee wem wonj e, egay ten bonyii bó nu ε taashe yí Tata le bó nu yew dvu Nasisus e.

12 Ben egay ten Tilfena bó Tilfosa le. E nu bokene ε bó lemte lemme di Tata le. Ben egay Besis e wvù nu fitele fiem. E nu ten kpwoon ε wvù ε lem wase lemme di Tata le naa baay. 13 Ben egay Lufus wvù Tata nu ε caw wee we le, egay ten bwee wvù me njoo le è nu ten bwεem e. 14 Ben egay Asinklitus bó Fligon noo Emis noo Batlobas noo Emas, noo boom bo bwee wesebeene le bó nu bó bó le. 15 Ben egay Filologus bó Julia le, egay Nelius bó jeme ye le. Ben egay ten Olimbas bó bonyii bó è nu bo Nyo' le bó nu bó bó le. 16 Ben egaynen bikuu binen e, enoje é njooce bonyii bo Nyo' le. Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bicii gayte ben e.

Ntefe wvu fokemase

17 Boom bo bwεem e, me nleke lo ben le ben eyenè ekume bonyii bó too bó kenjawen jewsee ben bó n'yeyi wvù kicine wvù bó to yeyεε ben dvù le. Ben elewté le boba bonyii. 18 Ben ekeè le kee boba bonyii yaa lemte ε è nu Tata wesebeene wvù Klistu le ke. Bó lemte ε è nu fò etew εbole. Bó joo njeme wvù yeke wvù è nu wvu kenleema lele bonyii bó nu se bó kee fiε dvù. 19 No bonyii bocii nu ε yuw wase ekume ben le ben nu bonyii bó yuuke fiε gee, me ε mum ε no n'yooke njon bó ben. Geenε me ngomte le ben efeefenè, ebii ε è nu fiε fi jee le, yaa kenke kebo fò fiε fi befe le ke.

20 E shεte wase caan é Nyo' wvù è nu Nyo' nyekeey etufe Satan é ben eben yí dvù le bó bikaa. Me nleke le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bó kembonen kew é kí enù ben ε bó. 21 Timatio wvù lemte bee wvù yí fiε le fimwaan gayte ben e. E Lushus bó Jason noo Sosibata bó nu bonyii bem bo wonj e gayte ten ben e é diee di Tata le. 22 Me wvù Tetius wvù Baul jemyi ε me nsaanke njwa' wvun, ngayte ten ben e é diee di Tata le. 23 Gayus wvù me wvù Baul ceε é wvù yew, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le keci ke fen taashi dvù gayte ben e. E Elastus wvù nu wee ntfu wvù é kelaante kin e, bó waa bwee wesebeene wvù diee nu Kpwatus gayte ten

15:30 2Kol 1:11; Efe 6:18-19; Kolo 4:3; 2Tes 3:1-2

15:31 Lem 21:10-11; 1Tes 2:14-15

15:32 1:7 15:33 1Tes 5:23

16:1 Lem 18:18

16:3 Lem 18:2, 18-19, 26

16:5 1Kol 16:15, 19; Kolo 4:15; Flm 2

16:13 Mak 15:21 16:16

1Kol 16:20; 2Kol 13:12; 1Tes 5:26; 1Bi 5:14 16:17 Mat 7:15; 2Tes 3:6; Tay 3:9-10; 2Jon 10

16:18 Fili 3:19; Kolo 2:4

16:19 1:8 16:20 1:7

16:21 Lem 16:1

16:23 2Tim 4:20

ben e. ²⁴ [Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonɛn kew é kí enù ben ε bó. Fí enù nonɛn.] *

Mbense enù fô Nyo' le

²⁵ Mbense enù fô Nyo' le. É nu wvù wvù nulo ege é ben etɛmyi ntay bii no saaka wɛm wvù jee jemyi. Saaka wvù jee wvun nu wvù me nfewci ekumɛ Jisos Klistu. Wvù to shee nu kenyile ke fiɛ le ε bó to nyile ε è beɛ naa lo bvuyvuum e, ε keseen nu ε bó ε duɲɛ wase é beene. ²⁶ Kinyile kin nu ε bó ε duɲɛ wase. Mwɛɛm mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saɲɛɛ nu ε ge wase kí ε buy ɛmwa fô bitum bicii le. Nyo' wvù mɛy lo nu wvù gayɛɛ le bó eduɲɛ é bitum bicii wvu le bó elese fitele yí ye le eyuuke wvù le. ²⁷ Mbense enù sekeci fô Nyo' wvun wvù è mɛy kɛ wvù wvù feefene le, fele yí Jisos Klistu le. Fí enù nonɛn.

* **16:24** Kɛ boɲwa' bo boyvuum nteen bô bó to yawɛɛ saɲ diɛw Nyo' jó kɛɲke kencim kin kɛ. **16:25** Efe 1:9; 3:4-5; Kolo 1:26 **16:26** 1:2, 5 **16:27** 11:36; Fili 4:19-20; 1Tim 1:17; Jut 25; Mwm 4:11

16:25 Efe 1:9; 3:4-5; Kolo

**Nwa' wvu fwe wvù Baul to
sanjεε ê kentaashε ke
Kol en
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu Kolen
wvu fwe wvun e**

Kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kolen nu ε è to kew Baul. Wvù to sanj nwa' wvu fwe wvun keetefe bó ekumε fitele fi bó lese yí Klistu le noo mwεεm mvumew ekumε Klistu. Kolen jan to nú bvudvuu ε way dvúmtε lo jó, ε bonyii bo jó bensee ye ekumε nce wonj wvubo, ε fiεε fi ekumε nnyen kenjan nu ten jó baay, ε bó ten bunlee bonyo' nteen. Baul yam ε jeme ê nwa' wvun e ε è nu ekumε mwεεm mvù yaa jee ke mvù to kooyi entelεj jo bonyii bo mbee le. Keba ke 13 nu kè dunji le kenkonjen nu nnya Nyo' yí fele lo nnyá cii. Keba kedvu kin yen'yi le è nu kè bonyii baay kee ê nwa' wvudvu wvun e.

Bikuu bi mwεεm e ε nwa' wvun e

1:1-9 Kenkεwce

1:10-4:21 Kεngawseñ entelεj jo kentaashε ke bonyii bo mbee le

5:1-7:40 Ekumε nce nnyen kenjan noo nce kpwoon bó dweese

8:1-11:1 Ekumε bonyii bo Klistu le bó ekumε bó yaa nu ke bonyii bo Klistu le

11:2-14:40 No è nulo é kentaashε ke bonyii bo mbee le egeè mwεεm bó je yí bó ebunleè jó

15:1-58 Bonyii bo mbee le nu ke ebuy yí kpwe le no Jisot to buyεε

16:1-4 Nnya yí bó to nyaa keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvú

16:5-24 Nseyse wvù Baul to gee noo kemεse ke mwεεm e

¹ ε nu me wvù Baul wvù Nyo' to cawεε no wvù shieele le me enù waa ntum Klistu Jisot. Me nu bee Sostenes wvù waa bwee wesebeene. ² Nwa' wvun gene fò kentaashε ke bonyii bo Nyo' le bo Kolen bó wvù nu ε taashe bó bo Klistu Jisot, ε baa ε gee le. Nyo' to caw ben le ben enù bonyii bó è nu bew, no bonyii bocii bó tenje diee di Tata Jisot Klistu le mondvuum monciim e nu. Wvù nu Tata wesebeene lenlenj no wvù nu wvubo. ³ Nyo' Icee wesebeene bó Tata Jisot Klistu ebuv ben bó kembonen, ebvuu enya ben bó mvuntelem mvù lætεne.

ε Baul nya keyoone no Nyo' nu ε buw bonyii bo Kolen

⁴ Me njé no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii nje ben, njefo wvù nu ε buw ben, no ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisot. ⁵ No ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisot nonen, Nyo' ε mum ε tfuw lo nnya yí yene le jé le jé le, efey mvuncim keeke fiεε ficii, bvuu kee keejeme fiεε ficii nta. ⁶ Nnya yin fò ben e tomte le saaka wvù ben to yuwεε ekumε Klistu nu ε ben ε fiisen. ⁷ Ben ε no nu keseen yaa bvuu tane nnya Nyo' mi ke, no ben cεyte kefew kè Tata wesebeene wvù Jisot Klistu nu ke ekase eto é ben eyen wvù le. ⁸ Wvù wvù Tata wesebeene wvù Jisot Klistu nu ege é ben eleeme tmyi egen emεse, saa ke ekenke naa jay yí diuu diew didvu le ke. ⁹ Nyo' nu Nyo' keceey. ε nu wvù wvù to cawεε ben, ε ben ε bo Waa we wvù Jisot Klistu wvù nu Tata wesebeene taashe no nu yí fiεε le fimwaan.

Ntefe ekumε kεngawseñ

¹⁰ Boom bo bwεεm e, me nleke ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisot Klistu le le ben bocii etaashε enù diuw mwaan. Fo kεngawseñ enù ê ben entelεj ke. Ben enù yí wee le mwaan, kenkè nkpwawce mwaan, lemté yí fiεε le fimwaan. ¹¹ Me ngayte nen boom bo bwεεm e, njefo bonyii bo yew dvu Kloy nu ε see é me le ben shee ke lo waa le. ¹² Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, ε wee mvu duu le wen bii ε è nu Abolos e, wee mvu le wen bii Sefas e, * wee mvu le wen bii ke fiwene ε è nu Klistu le. ¹³ Fí nu le bó nu e gaw wase Klistu biba le biba le? ε nu Baul wvù bó to tae yí kentam e nje ben e? Nuu le bó to lese ben é joo é diee diem e le? ¹⁴ Keyoone baay le me nto mbaa enlese wee mvu ben e é joo efey Klisbus bó Gayus ke, ¹⁵ wvu le fo wee eduu le bó to lese wen é joo é diee diem e ke. ¹⁶ Geenεn, me nto nu ε nlese ten Tefanas bó bonyii bo yew dvu wvù é joo. Efey nonen, me mbaa embvuu enkee wee mvu wvù me to nleseε é joo ke. ¹⁷ Ben ekeè le ke Klistu to tum me le me ento enlese bonyii é joo ke. Wvù to tum le me ento enfewci e é nu saaka wvù jee wvù wvu Nyo'. E me n'jaa nfewci bó bvufee bvuu wee wvu wum e ke, wvu le fo mvungay mvu kpwe yí Klistu to kpweε yí kentam e ke etu fiεε fi εcici ke.

Klistu nu mvungay bó bvufee bvuu Nyo' le

¹⁸ Fí nu le saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yí kentam e nu keyunjεε fò bonyii bó laa wase εcici le. Geenεn, ε saaka wvun nu mvungay mvu Nyo' le fò beene bó wvù boysee le. ¹⁹ Fí nu le bó ε sanj le,

“Me nu n̄ke enfiwse bvufee bvū bonyii bō dun̄ci bvufee le,

embvun̄se bon̄kpawce bo bonyii bō feefene le.”

²⁰ No fī nu nonen, bonyii bō nulo ebvuu edun̄ci bvufee keseen nu fεε? Bonyii bō dun̄ci bonci bo Nyo' le nu fεε? E bonyii bō beeke bombew kefew kin e nu fεε? Ke Nyo' nu e dun̄ce wase le bvufee bvū fokuse fen nu keyun̄ e? ²¹ E nu fiεε fī Nyo' wvū kee mwεem mvunciim n̄tay to nu e ge le ke bonyii bo yī won̄ wvun e nulo ekieε wvū bō bvubole bvufee ke. Wvū to seyse le wen nulo eboyse e è nu bonyii bō nu e bee saaka wvū bese fewci wvun e bonyii yene le è nu keyun̄seε le. ²² Bojuu gomte keeyen fiεε fī dun̄ci mvun̄gay mvu Nyo' le se bee, e Boglek gomte bvufee bvū fiεε le se bee. ²³ Geen̄, e bese fewci fisese ekume no bō to tae Klistu yī kentam e. Fī e no saase lo Bojuu. E bonyii bō yaa nu ke Bojuu yene le è nu keyun̄seε. ²⁴ Geen̄, fō bonyii bō Nyo' nu e caw e, keεε è nu Bojuu, keεε è nu Boglek nu e saaka wvū ekume Klistu wvun nu mvun̄gay mvu Nyo' le bō bvufee bvū Nyo' le bvū baay. ²⁵ Fī nu nonen, n̄jefo fiεε fī yen̄'yi le è nu keyun̄ ke Nyo' le nu e è nu bvufee e bvū fele naa lo bvū wee wvū wum e hvucii. E fiεε fī yen̄'yi le è nu kewεye ke Nyo' le nu e è nu mvun̄gay mvu fele naa lo mvū wee wvū wum e mvunciim.

²⁶ Boom bo bwεem e, ben ebvuu ekpawce bonyii bō è to shee nu ben seke Nyo' to cawεε ben. Ke ben n̄teen to nu bonyii bo bvufee le no bonyii bo fokuse fen gomte ke. Ke ben n̄teen to nu bontem̄mvun̄gay ke. E ke ben n̄teen to buy è dik̄fuū di bonyii bo baay baay e ke. ²⁷ Geen̄, e Nyo' caw ke biyūn̄ bi yī nsh̄e le fen keege le bo bvufee le ewuūm̄en, caw bo wεeyi yī nsh̄e le fen keege le bō t̄myi ewuūm̄en. ²⁸ Nyo' to nu e caw mwεem mvū bonyii joo ekuse yī won̄ wvun e, noo mwεem mvū bonyii nyen̄see, caw naa noo mwεem mvū yaa nu ke mwεem, keege le mwεem mvū bonyii yene le è nu mwεem ke etu mvu ecici. ²⁹ Wvū to ge nonen, wvū le fo è nelo è wee wvū wum esaale ye è wvū ejise ke. ³⁰ E nu wvū wvū Nyo' wvū to taash̄eε ben e bo Klistu J̄isos. Wvū nu e ge Klistu e no nu je bvufee bvū baay fō beene le, e ge t̄en wvū e leke beene teȳteȳ è wvū ejise, e seyse beene e geε bonyii bew e, e sum beene can n̄ḡew e. ³¹ Fī e m̄um e no nu no bō san̄ le,

“Wee edioo esaale ye,

no saale e è nu yī fiεε fī è ge Tata le.”

2

Saaka wvū le bō to nu e ta Klistu yī kentam e

¹ Boom bo bwεem e, ben ekume seke me nto ntoε è ben e keenfewce saaka Nyo' è ben wvū to shee nu è ken̄yile le. Me nto m̄baa ento fiem enfewci bō leme di yeke keεε bvufee bwem ke, ² n̄jefo me nto nu e n̄lese lo le ke me nu en̄geε bvufee yī fiεε fimew e efey keenfewci ke e è nu ekume J̄isos Klistu maan, efey mvunciim, no bō to tae wvū yī kentam e ke. ³ No me nto nu beene, me nto n̄wεeyi lo, n̄fane, n̄cīn̄ke. ⁴ Seke me nto n̄jem̄y n̄fewci saaka wvū jee è ben, me nto m̄baa n̄jem̄y e è nu bō díew bvufee yī yeke ke. Me nto n̄jem̄y e è dun̄ci mvun̄gay mvu Keyoy ke Yuule le keεεy kedvu. ⁵ Me nto n̄gee nonen, wvū le fo ben elese fitele yī bvufee bvū wee wvū wum e ke, geen̄, le ben elese e è nu yī mvun̄gay mvu Nyo' le.

Bvufee bvū Nyo' le

⁶ Bonyii bō nu e bō leeme wase bō bo Nyo' t̄emyi, nu e bese ké no nyaa bvufee è bō. E ke bvufee bvun nu bvū fokuse fen keεε naa bvū yeε le wvū saake fokuse fen keseen ke. Mvun̄gay mvubole nu ke eka ela ecici. ⁷ Bvufee bvū Nyo' le bvū baay bvū bese fewci bvun nu fiεε e fī to shee nu è ken̄yile le e bonyii yaa ke ke. Bvufee bvudvu to seyse Nyo' e è beε lo e won̄ se ke k̄ew, keeyuu eto ege é beene enu ente jo bvukuke bwew. ⁸ Ke bvufee bvun nu e wee mvū ngoo bonyii bō saake fokuse fen e to kee ken̄yi kedvu ke, n̄jefo é bō to bee keeke, tu bō to baa eta Tata wvū nu Nfon bvukuke yī kentam e ke. ⁹ Geen̄, no bō to san̄e le, “Mwεem mvū wee ke baa yuu yen̄ wase, e wee ke baa yuu yuw wase, e wee ke baa yuu kpawci wase, nu mvū mvū Nyo' to seyseε fō bonyii bō koon̄ke wvū le.”

¹⁰ Nyo' nu e ge Keyoy kew e dun̄ce mwεem mvun̄ è beene. Keyoy ke Nyo' le ké no taasse mwεem mvunciim, taasse naa noo ken̄yile ke Nyo' le, ¹¹ n̄jefo ke è nulo è wee mvū ekieε fiεε fī wee mvū kpawci fō fitele fiw e efey keyoy ke mw̄eten e kè nu yī ye le ke. E nu ke len̄len̄ no ke è nulo è wee ekieε fiεε fī Nyo' kpawci efey Keyoy ke Nyo' le ke. ¹² Ke keyoy kè Nyo' to nyae è beene nu ke yī won̄ wvun e ke. Keyoy kin to n̄e fō Nyo' le keege é beene ekeè bombuwma bocii bō Nyo' nu e buw beene dvū.

¹³ Bese e m̄um e no fewci mwεem mvun e è yaa nu bō díew yī bō ȳeyi bō bvufee

bvu wee wvu wum e ke. Bese fewci ε è nu bô diéw yí è yéeyi Keyoy ke Yuule bese dvú, mum yuuse mwεem mvu kecεy mvu Keyoy ke Yuule le ε bonyii bô kenke Keyoy ke Yuule. ¹⁴ Kε wee wvú baa kenke Keyoy ke Yuule yí ye le ké fiisem mwεem mvu Keyoy ke Nyo' le ke. Wvú nen'yi fiew no yene le è nu mwεem mvu keyunseε le. E ke è nulo é wvú ekiεε no mvú nu ke, njefo è nu mwεem ε è nulo é ege ke Keyoy ke Nyo' le é wee se kieε. ¹⁵ Geenεn, wee wvú Keyoy ke Yuule nu yí ye le nulo etasse fiεε ficii nta y ekiεε kenyi kedvu, ε ke wee nu dvú wvú nulo etasse mwεem mvu wvuwee wee le ke. ¹⁶ Fí nu ε bó ε san le, "Kε wee nu dvú wvú kee fiεε fi Nyo' kpwawci wvu le wvú etefe Nyo' ke." Geenεn, beene kenke bonkpwawce ε è nu bô Klistu kenke.

3

Bonyii bo Klistu le enú diuw mwaan

¹ Boom bo bwεem e, seke beene to nu, ke è to nulo é me enjemyi é ben diεwe é bonyii bô yuuke wase ε è nu é Keyoy ke Yuule ke. E me mum no njemyi é ben diεwe é bonyii bô beε bii ε è nu mwεem mvú nyam ye shieele le, noo é bô beε diεwe mvunley mvu boom e yí Klistu le. ² Me nto nyaa ε è nu emben é ben. Me nto mbaa nyaa mwεem mvudien mvú temyi ke, njefo ben to baa taw wase ke. E naa ε to ε buy keseen e nu ε ben baa taw wase ke. ³ Ben beε bii ke ε è nu mwεem mvú nyam ye shieele le. No ben beε gheεke kenghew, waale diwa, tu ke fifin dunji le ben bii ε è nu nyam ye le? Ke fifin dunji le ben beε kenke gee di bonyii bo fokuse fen e? ⁴ Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, wee mvu le wen bii ε è nu Abolos e. Ke fifin dunji le ben gee ε è nu gee di bonyii bo fokuse fen e? ⁵ Abolos nu yεε, ε Baul nu yεε? Bee wvú bocii nu ke lo boom bo lemme le bo Tata le bô to gee ε ben se lese fitele yí ye le, ε wee lemte diw lemme no Tata nya é wvú. ⁶ Diem lemme to nu keejewe ε è nu ngow, ε di Abolos e nu keefuci joo, geenεn ε è gee Nyo' ε yí se kuu. ⁷ Nonεn, ke wee wvú jeywi ngow bô wee wvú fuci joo koole fiεε le ke. E mey Nyo' maañ wvú gee ε yí se kuu. ⁸ Wee wvú jeywi bô wvú fuci joo nu ke lenken, ε Nyo' nu ke emawce wee tfuu bii lemme diw e. ⁹ Bese nu ε taashe ε no lemte lemme di Nyo' le. Ben ε mum ε no nu weε Nyo' bvuu nu yew ye. ¹⁰ E Nyo' mum buw me bô bvufee ε me nlese kenffuy ke yew yidvu le diεwe wee n'yo wvú looci kee lemme diw e. No me nto nleseε nonεn, wee mvu ε mum ε no yote

yew yidvu. Wee edioo eyoote yí kenffuy kin e, no keè no wvú yote. ¹¹ Ben ekeε le kenffuy mey ke kè bó to nu ε lese wase kè è nu Jisos Klistu, ε ke è nulo é wee ebvuu elese kemew ke. ¹² Bonyii ε mum ε no yote yí dvú le bô mwεem jεy jεy. Wee mvu jaa jo ε è nu ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε wee mvu jo kè baa, ε wee mvu jo εta yò lumte se no yote dvú. E wee mvu jo ε è nu bite, wee mvu yun, wee mvu shá se no yote dvú. ¹³ E bó cim yote neε, tu diuu too lo di bó nu ke eyen no lemme di wee le nu seke di ε buy emwa Diuu di Klistu nu ke etoo bô nguy, ε nguy wvudvu nu ke emotte lemme di wee le ε bó yene no dí nu. ¹⁴ E fiεε fi wee yoke yí kenffuy kedvu le ke emey se fi ε fie, é mwεeten emum ekenke mmawce. ¹⁵ Fí ε fie, é mwεeten elase mmawce we, é wvú bô ekole kew eboy, geenεn ke diεweε wee wvú fey nguy e.

Bonyii bo Klistu le nu yew Nyo'

¹⁶ Kε ben kee le ben nu yew Nyo' ε Keyoy kew ke wvú wvú Nyo' le cee yí yene le le? ¹⁷ E wee befe bô yew yidvu, tu Nyo' nu ke elese lo mweten, njefo è nu yew ε è nu yí Nyo', ε ben nu yew yidvu. ¹⁸ Fo wee eleεle ekole kew ke. E wee mvu ben e kpwaake le wen kenke bvufee yí won wvun e, é wvú tu keyun wvu le wvú ekenke bvufee bvufee. ¹⁹ Me njemyi nen njefo mwεem mvú bonyii bo fokuse fen yene le è nu bvufee nu ε Nyo' yene ε è nu keyunseε. E nu fi fi bô to san le, "Nyo' joo ke ε è nu bvufee bvú bonyii bô feefene le koole bô dvú."

²⁰ E fi wvun nu ε bó ε san le, "Tata kee le mwεem mvú bonyii bo bvufee le kpwawci nu naa lo mvu εcici."

²¹ Fí ε mum ε no nu le, fo wee esaalé ye le wee mvu nu wvuwen ke, njefo mwεem mvunciim nu mvunen. ²² Baul kenεε Abolos kenεε Sefas kenεε won wvun kenεε nshii kenεε kpwe kenεε mwεem mvu keseen kenεε mvu beε se keeke eto, nu mvunen mvunciim, ²³ ε ben nu bo Klistu le, ε Klistu nu wvu Nyo'.

4

Fo bonyii bo Klistu le ebenseé ye bô wee ke

¹ Fí be jee le ben ejoó le bese nu boom bo lemme le bo Klistu le bô Nyo' nu ε nya lemme diw di saaka wvú to shee nu é kenyile le can yibole. ² Fí ε mum ε no nu le, wee wvú bó nu ε nya lemme can ye le

2:14 1:18, 23; Jon 3:5-12; 2Kol 3:14-18 2:16 Yesa 40:13; Lum 11:34 3:2 Ibu 5:12-13; 1Bi 2:2 3:3 1:10-11; Gal 5:19-20 3:4 1:12 3:6 Lem 18:4, 11, 24-28 3:8 4:5 3:11 Yesa 28:16; Lem 4:11-12 3:13 Lum 2:6; 2Kol 5:10 5:25; 1Bi 2:5 3:18 4:10 3:19 Job 5:12-13; 1Kol 1:20 14:7-9 4:2 Luk 12:42 3:9 Mat 13:3-9; Efe 2:20-21; 1Bi 2:4-6 3:10 1Kol 15:10 3:15 Jut 23 3:16 6:19; Lum 8:9, 11, 15; 2Kol 6:16; Gal 3:20 Mhen 94:11 3:22 Lum 8:38 3:23 15:28; Lum

kenjke keegeee no cee ekole we gomte. ³ Fô me le, ke ben, kenεε yew nsaw mi saake me ε me en'yene le ε nu fiεε ke. Ke ε cim nulo ε me ensaw ekole kem ke. ⁴ Ke fiεε nu dvú fô fitele fiem e fi saake me ke. Geenen, ke fifie mum dunçi le me n'yuuole lo ke. E nu ke Tata wvù nu ke esaw me. ⁵ Nonen, fo ben emum esumtene nsaw se kefew ε kocen ke. Ben ecçy Tata ε wvù ke eto. E nu wvù wvù nu ke ebvuse emwa mwεem mvù nu keseen ε bó ε nyile ε εjiwe le, ebwaashe mwεem mvù bonyii kenjke shém yibole. Nonen, ε Nyo' emum ke ebense wee tfuu wvù bó kenjke keebense.

⁶ Boom bo bwεem e, mwεem mvun mvù me njemyi ekumε bee Abolos nu keefi ben, wvu le ben eyεyi fô bese le keegeee fiεε bii ke ε ε nu fiεε fi bó nu ε sañ e. Nonen, ε ben saa ebvuu esaale ye bó wee mvu joo wee mvu ekuse ke. ⁷ E ge yeε le wo enu jεy fô wee mvu le? E nu la fi wo kenjke fi nu se bó nya lo ε wo? No fi nu nonen, wo ε ghan neε ε se no saale ye ke diεwe ke bó nya lo ε wo ke? ⁸ Ke ben fen joo le ben kenjke wase fiεε ficii, nu wase bonyii bo bvukuke le, saake wase diεwe bonfon e se bese? Wee ejo ε ben be nu wase bonfon wvu le bese ebon fô ben e ε beene esaake bocii. ⁹ Me n'yene le Nyo' nu ε kaa ε geε bese bó nu boom bo ntum e bo Jisos e bincilεjime le. Bese nu diεwe bonyii bó bó gene keeyuwye ya le. Bese nu ε tu wase kenjinjin yí wøj wvun e kè bonyii bó bonceendaa bo Nyo' le etaalé. ¹⁰ Bese nu ε tu wase biyuj nje Klistu, geenen ε ben nu bonyii bo Klistu le bó feefene. Bese nu bonyii bó wεyi, ε ben nu bó temyi. Bonyii wvumte ben, joo bese ekuse. ¹¹ E kew lo ε to ε buy keseen e, nu ε bese nu jen, ε kendonj yumte bese. Bese jiise ε ε nu bincaanca bi ndvù le, ε bonyii nyεwle bó bese, ε bese yaa kenjke fo nce ke. ¹² E katene bese lemte bó can yese se diee fiεε. Bonyii dioo nan'yi bese, ε bese no lεke ε ε nu kembonen fô bó le. E bó dioo bone bikaa ε bese ejim, ε bese kuu ke ε ε nu shém. ¹³ E bó dioo jemyi diεw yi befe ε bese, ε bese no tfuuse ε ε nu bó yi lεetene. E to ε buy keseen e, bese nu diεwe mwεem mvù bó lanj εñkonj. Bese nu ε tu wase binfo bi mwεem e yí wøj wvun e.

¹⁴ Ke me nsanjke mwεem mvun ε ben nen le me ngomte le ben ewuomene ke. Me nteete lo ben diεwe boom bem bó nu fitele fiem e. ¹⁵ E ben cim kenjke naa bonyii nteen bó yeeyi ben ekumε Klistu, tu ke ε mum nu le ben kenjke bo'icen nteen ke. E nu me wvù icee wene, njefo ε to ge me ε ben se taashe

ben ε bo Klistu Jisos seke me nto nfewεεε saaka we wvù jee ε ben. ¹⁶ Nonen, me ε mum ε no nleke le ben etomyi ekale kenen ke naa no me ntomyi kem. ¹⁷ E nu shiee wvù me ntum Timatio fô ben e wvù nu waa wem yí Tata le. Wvù nu fitele fiem, ε wvù leeme ten yí saaka wvun e bó fitele fimwaanj. Wvù nu ke eto ebvuu etamce ben no nce wem diεwe wee Klistu le nu. Fiεε fi wvù nu ke esee nu ke fi fi me njhane n'yeyi bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii dvú mondvuum e monciim. ¹⁸ Bonyii bomew nu ε kew wase ε no bensee ye njefo bó kpwaake le ke me mbee njke ento ε ben e ke. ¹⁹ Geenen, ε Tata benje lo, tu ε sheke caan ε me embvuu ento. E me nu ndioo ε nto, nse n'yen le laa bonyii bó bensee ye bodvu kumte ke ε ε nu diuw nuu bó kenjke mvungay mvù ne fô Nyo' le le, ²⁰ njefo ke bvunfon bvù Nyo' le nu fiεε fi diuw wvù kumε e ke. E nu fi mvungay mwew e. ²¹ Ben shieele le me njke entoo neε? Ben shieele le me njke entoo bó ngbwan nuu bó fitele fi kenjkonen e noo nykeey e?

5

Bó ebvuse wee nnyen kenjanj ε bonyii bo Klistu le ente

¹ Me njkenjke lo njghaw keen'yuw le wee mvu ε ben ente nu ε kew wase nce nnyen kenjanj. E nnyen kenjanj yin nu naa yi ε yaa nulo ε wee wvù yaa kee ke Nyo' emom ke. Me n'yuuke le wee mvu ε ben ente joo kpweε ice. ² Ben yen kfuu yin nnyen e nen, ε fanje yaa ebeele lo, ε no bensee ε ε nu ye le? Ben kenjke keebvuse lo kfuu wvuwe wee wvù mom fifie fiεε ε ben ente.

³ Naa no me mbaa enu beene ejise, nu ε me nu ke beene ε keyoy e lenjlenj diεwe me nu beene. Me nu ε nsumten wase nsaw ⁴ ε diee di Tata wesebeene wvù Jisos e ekumε wee wvù mom kfuu fifie fiεε. Ben ke dioo ε shii, ε me nu beene ε keyoy e, ε mvungay mvu Tata wesebeene wvù Jisos e nu ten fô, ⁵ ε ben jo wee wvudvu, nya can Satan e, ε wvù ebefe bó nyam ye ye, ε keyoy kew ke eboy diuu di Tata wesebeene wvù Jisos nu ke ekase eto le. ⁶ Ben saale ye nen ε fi yaa jee ke. Ke ben kee le bó ke joo fintunjen nen caan tow ε mvuum e, ε fi mum ge ε mvuum modvu monciim ben e? ⁷ Ben ebvuse fintunjen fi ε nu nce wvu yvum ε ben ente, ε ben emum enu bonyii bó hofe diεwe mvuum mó bó baa geε fintunjen jó le ke, ε ε nu naa no ben nu. Ke ben kee le Klistu nu Waa Njee wvù Nyo' to geε ncese dvú fô beene le ke diεwe wvù bó ké no seεle seke Nkaw Danjefey e le? ⁸ Nonen,

4:4 Mben 143:2 4:5 3:8; Mben 139:1-12; Lum 2:16

11:23-29 4:10 3:18 4:12 Luk 6:28; Lem 7:60; Lum 12:14; Lem 18:3

11:1; Fili 3:17; 1Tes 1:6 4:17 16:10; Lem 16:1; 2Kol 1:1

1:23; 13:10 5:1 Lew 18:8 5:2 6:12; 10:23 5:3 Kolo 2:5

13:7; Jon 1:29; Ibi 1:19

4:7 Gal 6:3

4:9 Lum 8:36; Ibu 10:33

4:13 Lam 3:45

4:15 Gal 4:19

4:21 2Kol

4:10 2Kol

4:15 Gal 4:19

4:21 2Kol

1:23; 13:10

5:7 Ksm 12:1-15;

beene nu diewe bonyii bô diee Nkaw Danjefey e ε è nu bô bleed wvù bô baa gee fintunjeen jó wvù è nu mvuntelem mvù yuule noo keceey. Fo beene enù diewe bonyii bô diee Nkaw wvun ε è nu bô bleed wvu bvuyvuum e wvù bô nu e gee fintunjeen jó wvù è nu nce wvù befe noo kenje kè befe ke.

⁹ E njwa' wvù me nto sanjeε fô ben e, nu ε me nto nsan je fo ben etaashi ben ε bonyii bô jaanke kenjan ke. ¹⁰ Ke me nto njemyi ε è nu ekumε bonyii bô ε won jan bô jaanke kenjan, kenεε bô yeεle ejise yi mwεem e, kenεε bô ngoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici ke. E è nu boba, ε ben ekenke keenε lo yi won wvun e. ¹¹ Me nto njemyi ε è nu le fo ben etaashi ben ε bo wee wvù tenje ekole kew le wen nu waa bwee wesebeene yi Klistu le, bvuu jaanke kenjan, kenεε yeεle ejise yi mwεem e, kenεε bunlee bonyo' bo εcici, kenεε nan'yi bonyii, kenεε wuu mbvuum ε mó kooole, kenεε ngoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le ke. Fo wee emom naa lo edieken bô kfuu wvuwe wee ke. ¹² Ke è nu bvudvuu bvuseεbeene keesaake bonyii bô yaa nu è kentaashe ke bonyii bo mbee le ente ke. Bonyii bô è nulo è beene esaake nu bô nu è kentaashe ente. ¹³ E nu fi fi Nwa' Nyo' gayte le, "Ben ebvuse wee wvù kenje kenje kè befe ε ben ente."

ε nu ke esaw Nyo' bonyii bô yaa nu ke ε kentaashe le.

6

Fo wee mbee egen eshomse mvu ε bonyii bô yaa nu ke bo mbee le

¹ Ke fi baa enu len je ε wee ε ben ente kenje fiεε bô waa bwee, ε wvù fey keegen shomse fwe dvu bonyii bô è nu bo Nyo' le, kaa gen dvù ε è nu fwe dvu bonyii bô yaa gee mwεem teyete ke. ² Ke ben kee le bonyii bô è nu bo Nyo' le nu ke esaw bonyii bo yi won wvun e le? No è nu ke esaw ben bô, tu ke è nulo ε ben esaw mwεem mvu wemeweme ε ben ente? ³ Ke ben kee le beene nu ke esaw bonceendaa bo Nyo' le le? No fi nu nonen, tu è nulo ε ben ekee naa ntay keesaw mwεem mvù kooyi yi nshii wvu keseen e. ⁴ Mwεem diewe mvumwe le ε dioo kooyi, ben ε ghan neε ε se no joo gene dvù ε è nu fwe dvu bonyii bô baa kenje naa lo bvudvuu ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le? ⁵ Ben ewuumen. E fen nu le ke wee nu naa lo dvù ε ben ente wvù kenje bvufee keesumten nsaw wee bô wee le? ⁶ Ben kaa nan'yi ε wee jo waa bwee gen shomse, shomse ε è nu è

bonyii bô yaa nu ke bo mbee le. ⁷ Ben keenu bvuu kenje bonsaw ε ben ente dunji le ben nu ε gbwe wase. Ke ben nulo ecine ε egee bonyii bomew mwεem mvù befe fô ben e le? E ke è nulo ten ε ben ecine ε efike bonyii bomew ben e? ⁸ Geenεn, ε kaa nan'yi ben gee mwεem mvù befe bvuu fiike kenfiw, efey mvuncim, ε wee no gee mvumvun mwεem ε è nu bô waa bwee. ⁹ Ke ben kee le ke bonyii bô gee mwεem mvù befe yaa nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bvù Nyo' le le? Fo ben elele bikuu binen ke. Ke bonyii bô jaanke kenjan, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici, kenεε bô jaanke boke' bo bonyii bomew e, kenεε bolemse bô kaase joo bomew, kenεε bokene bô kaase joo bomew, ¹⁰ kenεε bo-coon, kenεε bonyii bô yeεle ejise yi mwεem e, kenεε bô wuu mbvuum ε mó kooole, kenεε bô nan'yi bonyii, kenεε bô ngoyte mondvuum joo mwεem mvu bonyii le, nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bvù Nyo' le ke. ¹¹ Mwεem mvun nu mvù ben bomew to gee fwele. Geenεn, ε Nyo' ke cuke ben, caw gee, ε ben no nu teyete ε wvù ejise. Wvù to ge mwεem mvun bô mvungay mvu diee di Tata Jisos Klistu le bô mvu Keyoy kew ke wvù wvù Nyo' wesebeene le.

Fiε fi è nulo ε wee egeè bô ye ye

¹² Wee nulo eduu le wen kenje mvungay keege fiεε ficii fi wen koonke. Geenεn, me ε no ngayte le ke è nu fiεε ficii fi nulo efi wee ke. E wee nulo eduu ke le wen kenje mvungay keege fiεε ficii fi wen koonke. Geenεn me ε no ngayte ke le, ke è nulo ε me encine ε fiεε fimew ejo me efuse ε me entu nfwa fi ke. ¹³ Wee mvu ten nulo eduu le, "Mwεem mvudien nu nje tee, ε tee nu nje mwεem mvudien." Geenεn ben ekeè le Nyo' nu ke ebefe bô mvù mvuncim. Ke ye wee nu yi bô ejaanke kenjan dvù ke. Ye wee nu ε è nu keelente dvù fô Tata le, ε è kenje wvù wvù Tata ye yidvu. ¹⁴ No Nyo' to bvuseε Tata wesebeene yi kpwe le, nu ke lenjen no wvù nu ke ebvuse beene bô mvungay mwew mvudvu yi kpwe le. ¹⁵ Ke ben kee le ye yene nu biba bi ye Klistu le le? E nulo ε wee ebvuus ege neε se jo keba ke ye Klistu le egen etaashe bô kpwoon nsake? Ke è nulo ε fi enù nonen ke. ¹⁶ Ke ben kee le ε wee taashi wase ye ye bô kpwoon nsake tu bô wvù nu wase ye miaan e? E nu fi fi bô to sanje le, "Kpwoon bô diemsen ké taashi, mum tu wase wee mwaan." ¹⁷ Geenεn, wee wvù taashi bô Tata nu ε bô wvù nu wase fiεε fimwaan ε keyoy e. ¹⁸ Ben elewté nce nnyen kenjan. Mwεem mvù befe mvumew

5:9 Mat 18:17; 2Tes 3:14 5:11 6:9-10; 2Tes 3:6; Tay 3:10; 2Jon 10 5:12 Dito 13:5 6:2 Lum 5:17; 2Bi 2:4; Jut 6; Mwm 1:6 6:7 Mat 5:39-40; Lum 12:17 6:9 15:50; Gal 5:19-21 6:11 Tay 3:3-7; Ibu 9:14; 1Jon 1:7 6:12 8:9; 10:23; Gal 5:13; 1Bi 2:16 6:13 Mat 15:17-19; 1Tes 4:3 6:14 15:15, 20; Lum 6:4; 8:11; 2Kol 4:14 6:15 12:27
6:16 Ken 2:24; Mat 19:5; Efe 5:31 6:17 Jon 17:21-23; Lum 8:9-11; 2Kol 3:17-18; Gal 2:20 6:19 3:16

mvù wee gee nu ε ke wvù gee ε è nu yì ye ye le ke. Geenen, wee wvù jaanke kenjan gee kebefε ε è nu bô ye ye. ¹⁹ Ke ben kee le ye yene nu yew yì Keyoy ke Yuule kè Nyo' nya é ben cee dvù le? Ke è kenke ben bikuu binen ke. ²⁰ Bô to guy lo ben kenlum e. Nonen, ben egeè mwεem bô ye yene ε è nu mvù etoò bô mbense fô Nyo' le.

7

Saaka wvu ekumε kpwoon bô diemsen

¹ Me nu enya ntfuse keseen ekumε mwεem mvù ben to sanεε fô me le. Fí jee le fo wee ekum kpwoon e ke. ² Geenen, no mmom yì ekumε kenjan nu ekfu, fí jee le diemsen ekenkè we kpwoon ε kpwoon kenke we diemsen. ³ E diemsen kenke keegee diw lemme di diemsen e fô kpwεe le, ε kpwεe kenke keegee ten diw lemme di kpwoon e fô dweese le. ⁴ Ke è bvuu kenke kpwoon mvungay fô ekolε kew e ke, è kenke dweese. E nu ke lenlen no ke è bvuu kenke diemsen mvungay fô ekolε kew e ke, è kenke kpwεe. ⁵ Fo wee ebase jim é wee le ε è baa nu le è seyse ben bocii ε bee, ε ben nu ege nonen ke yì kefew e, wvu le ben nulo emum enya bikuu binen sekeie yì bunle le ke. E ben dioo ε ge nonen, mum kase no nu yì kentaashe kenεn e no ben se shee nu, wvu le fo Satan ke enε eteeyi ben njefo ke ben yaa kee keekemsen bô bikuu binen ke. ⁶ Me njemyi fin ke diεwe ntefe le, ke è nu nci ε me nyaa é ben ke. ⁷ E è be nu diεwe me, é me enshieele le wee tfuu enu se kpwoon ke diεwe no me nu. Geenen, etu ege neε e wee tfuu kenke ke ye nnya yì Nyo' nu ε nya é wvù. Wee mvu kenke yin nnya ε wee mvu kenke ye.

⁸ Keseen, fô bonyii bô bæε bó emben e noo bô nu boke' bo bonkfu le, me ε no ngayte le, fí jee le bó emεy nu bó emben ke diεwe me le. ⁹ Geenen, é bó nu se è nulo é bó ewensen bô ye, é wee gom kpwoon kenε diemsen ε bô wvù taashe no nu, njefo fí jee keetaashe enu nonen, efey keekpwee bô ye yì ηεyεen.

¹⁰ Fô bonyii bô nu wase yéw e, me ε no ngayte le kpwoon eyenε fô wvù egawsen bô dweese. Ke wvun nu nci ε wvù buy é me ke. Wvù buy ε è nu é Tata. ¹¹ Geenen, é wvù gawsen lo, tu wvù kenke keemεy enu wvù emben. E è baa nu nonen, é wvù kase tu yew dvu dweese ε bô wvù mancε mwεem mum no nu. E è nu ke ten fí fí me ngayte é bolemse le ke diemsen kenke keekuj kpwεe ke.

¹² Fô bomew bonyii le nu ε me ngayte é bó le, é wee wvù nu wee mbee kenke kpwoon ε kpwoon wvudvu yaa nu ke wee mbee, ε

kpwoon wvudvu koonke le bô wvù enu, fo diemsen wvudvu ebvuse wvù ke. Fífin nu ee è gayte me. Ke è gayte Tata ke. ¹³ Kpwoon é no kenke dweese ε diemsen wvudvu yaa nu ke wee mbee, ε wvù koonke le bô wvù enu, fo kpwoon wvudvu ebuy ten ke. ¹⁴ Me njemyi nonen, njefo é diemsen wvù yaa nu ke wee mbee kenke kpwεe ε è nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvù diεwe wee we le nje kpwεe. Kpwoon ten wvù yaa nu ke wee mbee é no kenke dweese ε è nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvù diεwe wee we le nje dweese. E è baa nu nonen, tu ke boom bobole yuule ke. Geenen, no fí nu, no ε bó yuule. ¹⁵ E wee wvù yaa nu ke wee mbee neε no shieele keegawsen, é bó cine dvù. E fí kooy nonen fo diemsen kenεε kpwoon wvù nu wee mbee ekpwaake le wen kenke ke keenu bô wvù ke. Nyo' to tenε beene le beene eceè ε è nu yì nyεkeey e. ¹⁶ Wo wvù kpwoon, wo kee fεε le ke è nulo é wo ke ege é Nyo' eboyse dwee wo? E wo wvù diemsen kee ten fεε le ke è nulo é wo ke ege é Nyo' eboyse kpwεε wo?

Wee emεy ke enù no Nyo' to tenεε wvù ε wvù nu

¹⁷ Fíεε fí nu, nu ke le wee eceè nce ε è nu wvù Tata nu ε nya é wvù. Wvù enù ke no Nyo' to tenεε wvù ε wvù nu. Fin nu fíεε fí me nteete bintaashe bi bonyii bo mbee le dvù mondvuum e monciim. ¹⁸ E wee nu ε bó to tenε wvù ε bó ε tfuse wase wvù yew, fo wvù egomtè keenu diεwe wee wvù bæε ntfuse le ke. E wee nu dvù wvù bó to tenεε wvù ε wvù bæε ntfuse, fo wvù egomtè le bó etfuse wvù yew keseen ke, ¹⁹ njefo é wee nu ε bó ε tfuse wvù yew kenεε bó baa tfuse ke, tu ke fífiε kenke fíεε keege ke. Fíεε fí nu shiee le nu le wee egeεlé bonci bo Nyo' le. ²⁰ Wee tfuu emεy ke enù no Nyo' to tenεε wvù ε wvù nu. ²¹ E bó to tenεe wo ε wo nu nfwa, fo wo ebuukè ke. Geenen, é wo kenke je keebuy bvunfaw e, é wo buy fiuw. ²² Ben ekeè le wee wvù Tata to tenεε ε wvù nu nfwa nu ε wvù buy wase bvunfaw e fô Tata le. E è nu ke lenlen ten no wee wvù bó to tenεε ε wvù yaa nu ke nfwa, nu wase keseen nfwa fô Klistu le. ²³ Bô to guy lo ben kenlum e. Fo ben enù bonfaw bo bonyii le ke. ²⁴ Nonen, boom bo bwεem e, wee emεy ke enù bô Nyo' é je yì wvù to tenεε wvù ε wvù nu jó le.

Ntefe é bokpweε noo boke' bo bonkfu le

²⁵ Keseen, ekumε fí bokene kenεε bolemse bô bæε bokpweε le, nu ε ke Tata nu e see fíεε fí me enjay ke. Geenen, ε me nu enya wεm ηkpawace diεwe wee wvù Tata nu ε koo shen fô wvù le ε wee nelo ebee fíεε fí wvù gayte le.

²⁶ Me ηkpwaake le nje ηgew wvù nu keseen, nu ε fi jee le wee emey ke enù no wvù nu. ²⁷ E wee kenjke wase kpwoon, fo wvù ebvuu egomtè keekuj wvù ke. Wee é no nu se kpwoon, fo wvù ebvuu egomtè kpwoon ke. ²⁸ Geenen, é diemsen yen le wen nu etaashe bô kpwoon é bô wvù enu, tu wvù baa ge kebefè ke. Ngon kpwoon ε gen é diemsen e, tu wvù baa ge ten kebefè ke. Geenen, ben ekeè le bonyii bô nu ε taashe nu ε bô nu ke ekenjke bonjgew yî wonj wvun e, ε fô me le nu ε me ηgomte keenjgemngem ben yî fin e.

²⁹ Boom bô bwεem e, fiε fi me njemyi nu le kefew kfufe wase baay keejewsee yî mwεem mvu yî nshε le fen e. E kw yî keseen e ε gen lo, bonyii bô kenjke wase bokene enù diεwe ke bô kenjke ke. ³⁰ E bonyii bô beele kpwe enù diεwe ke bô beele ke, é bô lanlanje enù diεwe ke fiε jee bô le ke, é bô guyte mwεem enù diεwe bô baa kenjke naa lo fiε ke. ³¹ E bonyii bô gee mwεem yî wonj wvun e enù diεwe ke bô kenjke naa lo fiε keege bô wonj wvun ke. Me njemyi nen, njefo wonj wvun no wvù nu keseen nen, nu ε wvù fele lo.

³² Me ηgomte le ben enù ε fiε yaa jewsee ben ke. Wee wvù nu se kpwoon ké no gεele bvufee yî saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvù egeè ke ε è nu fiε fi Tata eyuuke njon bô wvù. ³³ E wee wvù kenjke kpwoon ké no gεele bvufee ε è nu yî mwεem mvu yî wonj wvun e no è nulo é wvù egee fiε fi ye ejee kpwe. ³⁴ E wvù mum no nu ε bvufee bwew ε gawsen. E nu ke lenjen no fi kpwoon keεε ηgon kpwoon wvù baa kenjke diemsen e nu. Wvù ké no gεele bvufee yî saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvù enya ekole kew bô fitele fiew ficii é wvù. E wvù kenjke diemsen ké no gεele bvufee ε è nu yî mwεem mvu yî wonj wvun e no è nulo é wvù egeè fiε fi ye ejee dweese. ³⁵ Me njemyi nen ke keenfi lo ben. Ke è nu le me ηgomte keembanj je fô wee mvu le ke. Me ηgomte ε è nu le wee ekieε fiε fi nu lenj, wvu le é nulo é wvù elemte fô Tata le bô fitele fimwaan ε bvufee bwew baa gawsen ke.

³⁶ E diemsen leyte wan kpwoon, ε ne ε no yene le gee diwene fô wan kpwoon wvudvu le baa nu lenj ke, ε ye ηeyte wase wvù baay, ε fi nu ke le bô etaashe enu, é wvù ge no wvù shieele, taashe bô kpwoon wvudvu. Tu wvù

baa ge kebefè ke. ³⁷ Geenen, diemsen wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu etaashe enu bô kpwoon wvù wvù leyte ke, ε wee yaa kane wvù le bô etaashe ke, ε wvù wensene ten bô ye ye, ε lese lo fô fitele fiew e le ke bô wvù nu etaashe ke, * tu wvù nu ε ge lenj. ³⁸ Fí mum è no nu le, wee wvù nu ε taashe ε no nu bô kpweese wvù wvù leyte nu ε ge ke lenj. Geenen, wee wvù baa taashe bô we kpweese nu ε ge naa lenj baay. † ³⁹ Kpwoon ké no nu kpweese wee seke dweese beε dvù. Geenen, é dweese nelo ε kpwe, tu è nulo é wvù egen é diemsen mvu le wvù wvù shieele é bô wvù etaashe enu, ε wvuwe wee kenjke keenu wee Tata. ⁴⁰ Geenen, no me n'yene fiem nu é kpwoon wvudvu mey lo nonen, é wvù eyuuke lo njon baay. Me njemyi nen, ε me ηkee le me ηkenjke ten Keyoy ke Nyo' le.

8

Saaka ekumε mwεem mvudien mvù bô nu ε ge kentanje dvù fô bonyo' le

¹ Me nu njeme keseen ekumε mwεem mvudien mvù bonyii gee hintanje dvù fô bonyo' le. E nu keceey no bô duu le beene bocii kenjke bvufee. Bvubvun bvufee nulo ege é wee ebensee ε è nu ye. Geenen, ε kenkonjen ké no yooto lo. ² E wee ne ε no kpwaake le wen kee mwεem, é wvù no kee le wvù baa looci wase kee no wvù kenjke keeke ke. ³ Geenen, é wee koonjke Nyo', é Nyo' no kee mweten.

⁴ Nonen, fi ekumε keedieε mwεem mvudien mvù bô nu ε ge kentanje dvù fô bonyo' le nu ε beene kee lo le ke bonyo' ban nu naa lo fiε ke. Nyo' mey ke mwaan ε wvumvu yaa bvuu nu dvù ke. ⁵ Bonyii bomew joo le bonyo' bomew nu dvù fowe keεε fokuse fen. E è nu keceey le bonyii joo le bonyo' nu nteen, ε bocee ekole nu ten nteen. ⁶ No bô cim joo nonen nu ε fô beene le nu ε Nyo' mey ke mwaan. E è nu wvù wvù nu Icee wese-beene wvù to bomεε mwεem mvunciim. E beene ceε ε è nu nje ye. E Cee Ekole mey ke ten mwaan wvù è nu Jisós Klistu. E è nu wvù wvù bô to bomεε mwεem mvunciim fele can ye le, ε beene kenjke ten nshii fele yî ye le.

⁷ Fifin nu fiε ε è baa nu bonyii bocii é beene ente bô kee ke. Bonyii bomew bô to shee gee hintanje fô bonyo' bodvu le nen'yi

7:28 Luk 21:23 7:29 Lum 13:11-13; 1Bi 4:7; Fili 4:5

7:31 1Jon 2:17 7:33 Luk 14:20

* 7:37 Kenεε le, "...

keekjke ke lo wvù diεwe kpweese wvù wvù leyte le," † 7:38 36 Kenεε le, "E wee kenjke waa we ε ne ε no yene le ke wen gee bô waa wen é je yî lenj e ke, ε wan wvudvu ε kpweese wase ε wvù yene le é be nulo é wan enu bô diemsen, é wvù ge no wvù yene, cinε ε waa we taashe no nu bô dweese, tu wvù baa ge kebefè ke. 37 Geenen, wee wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen é diemsen ke, ε wee yaa kane wvù le wvù enya ke, ε wvù kenjke ten mvungay keege fiε fi wvù shieele, ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen é diemsen ke, tu wvù nu ε ge lenj. 38 Fí ε mum ε no nu le, wee wvù nu ε nya waa we é diemsen nu ε ge ke lenj. Geenen, wee wvù baa nya we é diemsen nu ε ge naa lenj baay." 7:39 Lum 7:2-3 8:1 Lem 15:29; Lum 12:16; 13:1-7; 14:1; 16:14; Jon 13:34; Lum 15:1-2; 2Kol 8:7-8, 24; Gal 6:10; Efe 5:2 8:1 Lum 14:1-15:6 8:3 13:12; Gal 4:9 8:4 10:19-20; Dito 4:35, 39; 6:4-5; Gal 4:8-9 8:6 12:5-6; Jon 1:3-4; Efe 4:5-6; Kolo 1:16 8:7 10:23-33

dioo diee kfuu mvumwe mwεem mvudien keseen no kpwaake ke le bó bεε diee ε è nu naa mwεem mvù bó nu ε ge kentaje dvu fò bonyo' bodvu le. E mvuntelem mvubole mvu wεeyi mum no saake bó le mwεem mvudien mvudvu nu ε befe bó bó. ⁸ Ben ekeè le ke è nulo é mwεem mvudien ege é beene enu jεey é Nyo' ejise ke. Ke beene nu se bó ε die é fifie ekenke fιεε keege ke. Beene ε die, jεey jεey saa enu ke. ⁹ Fιεε fi nu, nu ke le ben bó kee mwεem mvun eyenè fo wee ke ne ejo mvungay mvù wee kenke keege fιεε fi wvù koonke dvù, ege ε è nu fιεε fi waa bwee wvù wεeyi egbwe lo ke. ¹⁰ E wvuwe wee wvù fitele wεeyi yen ε wo wvù kee mwεem, diekene bvudvu bvù bó gee bintaje fò bonyo' le, wvù saa ekoonke ten keediee mwεem mvudien mvù bó gee bintaje dvù fò bonyo' le? ¹¹ E wvù ge nonen, ke tu wo wvù kee mwεem nu ε befe wase bó waa bwoo wvù wεeyi wvun wvù Klistu to kpwee nje ye. ¹² E fιεε fi wo ge fin emum enu kebefε ε wo ε ge ε befe bó fitele fi waa bwoo wvù wεeyi le, ε kebefε kedvu nu ε wo ge ε è nu fò Klistu le. ¹³ Nonen, ε è nu le fιεε fi me ndiee, ebeete bó waa bwεem, me nsaa embvu en'yuu enkum dvù ke, wvu le fo wvù ke egbwe ke.

9

Mvungay mvù waa ntum Jisos kenke

¹ Ke è nulo é me engee fιεε fi me nkoonke le? Ke me nu waa ntum Jisos e? Ke me nto nu n'yen Tata wesebeene wvù Jisos e le? E ke ben ban nu sew lemme diem fò Tata le le? ² E bonyii bomew cim kicine le ke me nu waa ntum Jisos, tu ke è nulo é ben ten ekicine ke. Ben nu nciise wvù dunji keceey le me nu waa ntum Tata Jisos.

³ Me ngayte fin é bonyii bó sowte kenyi kem. ⁴ Ke bese kenke keediekene bvuu wukene nje lemme din e? ⁵ E ke bese ten konj lo ejo bosese bokene bó è nu bonyii bo mbee le elene bó bó ke lenlen diewe Bita bó boom bo ntum e bo Jisos e bomew noo boom bo bwee Tata Jisos e le? ⁶ Fi nu le é mey ke bee Banaban bó kenke keelemte bó can yese se diekene le? ⁷ E nu wee nci wvù la wvù lemte ε è taale ke wvù fò ekole kew e? E wee lem weε, é wvù enu se wvù ε die mwεem mvù buyte wene dvudvu le? E wee ceyte ten nyám, é wvù enu se wvù kamte emben odvuvu wuu le?

⁸ Mwεem mvun mvù me njemyi mvun nu ε è nu nkpwawce wee wvu wum maaj e? Ke

fi nu ke ten é bonci bo Nyo' le le? ⁹ Muses to nu ε saaj é Nwa' bonci le le,
“E wee jo nyam le yi elε egin,
fo wvù esùm diuw nyam yidvu ke.”

Ben kpwaake le Nyo' to jemyi nonen, ε è nu ekume nyám e? ¹⁰ Wvù to jemyi ε è nu ekume beene, ε bó to saaj fò beene le njefo wee wvù lemte weε kenεε è nu wvù gbweci lo, kenke keetaale fwe kee le wen nu ke ekooy fιεε wene fodvu. ¹¹ E bese fen nu ε jewe ngow yi é keyoy e é mvuntelem mvunen e, é fi enu baay fò bese le keekenke mwεem mvu yí nshε le é ben e? ¹² E bonyii bomew kenke mvungay keegay le ben enya mwεem é bó, tu ke è nulo é ben enya é bese fesεn lo?

Baul to baa ejo mvungay mwew mvu waa ntum Jisos e keefii mwεem é bonyii ke

Geenen, bese baa jo mvumvun mvungay ke. Bese nu ε kuu ε è nu shém yí fιεε fcii le, efey fo fιεε enu dvù keejewsee le fo saaka wvù jee wvu ekume Klistu egεne fwe. ¹³ Ke ben kee le bonyii bó lemte yew ncese le nu ε mwεem mvudien mvubole ké no buyte ε è nu dvù, ε bonyii bó lemte fò ketanj ke ncese le ké no boonke ten fò mwεem mvù bó too dvù fò le? ¹⁴ E nu ke lenlen no Tata nu ε gay le bonyii bó fewci saaka wvù jee kenke keece ε è nu yí dvù le.

¹⁵ Naa no fi nu nonen, me mbaa njo mvumvun mvungay ke, ε ke me nsaanke nen le ben ekew egee fimew fò me le ke. E è fen nu le wee ege é ye yin yi me nsaaie nje diεw Nyo' yi me nfewci ecici enu le me nfii mwεem é bó, é fi ejee le me nkpwε lo. ¹⁶ Ke me nkεenke keensaale ye le me nfewci saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu ke. E ge Nyo' le me enfewci. E me ntun lo keenfewci, é Nyo' elanj ngew yi yam e. ¹⁷ E è fen nu le me ngee lemme din ε è nu nkpwawce wem, é me enshieele mmauwe. Geenen, ke é to seyse me ke. E to seyse Nyo' nya can yam e. ¹⁸ Kfuu sew wvù è nulo é me enkenke nje lemme din nu naa la? Sew wem nu ke le me enfewci saaka wvù jee ecici, n'yaa nleeme le ben elaake me no me nfewci saaka wvudvu ke. ¹⁹ Ben ekeè le ke me nu é wee ekuse ke. Geenen, me nu ε ntfuse ekole kem le me enù nfwa bonyii bocii wvu le me enso bó nteen, é bó enu bo Klistu le. ²⁰ Me ndioo nu bee Bojuu, no ngee ε è nu no bó ké no gee, wvu le me enso bó é bó etu bonyii bo Klistu le. Me ndioo nu bee bó no bó bii bonci bo Muses e, no ngee ke diewe bó le. Geenen, n'yaa nu ekuse jo bonci ke, wvu le me enso bonyii é bó ente. ²¹ E me ndioo nu bee bonyii bó yaa nu é boba bonci kuse, no ngee ke ten diewe

8:8 Lum 14:13, 15, 17, 21; Gal 5:13 **9:1** 4:9, 15; 15:8-10; 2Kol 2:14-17; 3:1-3; 5:18-20; 10:7-8, 13; 11:5, 13; 12:11-13; Gal 1:1 **9:4** Luk 10:7-8; Mat 10:10 **9:6** Lem 4:36; 11:22-26; Lem 18:3 **9:9** Dito 25:4; 1Kol 10:11; 1Tim 5:18 **9:11** 9:4; Lum 15:27; Gal 6:6 **9:12** Lem 20:34-35; 2Kol 11:9 **9:13** Ktj 18:8-19 **9:14** 9:4 **9:15** Lem 18:3 **9:16** Yeli 20:9 **9:17** 4:1 **9:19** 10:23-24, 32-33; Lum 15:1 **9:19** Mat 20:26-27 **9:20** Lem 16:3; 21:20-26 **9:21** Gal 2:3-4

wee wvù yaa nu ke ê bonci kuse. Me ngee nonen, wvu le me enso ten bonyii boba é bó enu bo Klistu le. Ke è nu le me mbaa nu ê nci Nyo' kuse ke. Me nu ê nci Klistu kuse. ²² E me ndioo nu ten bee bonyii bô wëeyi yí mbee le, é me ntu ten diëwé bó le wvu le me enso ten bó. Me nu é ntu wase lo fiëe ficii fô bonyii bocii le, wvu le è nulo é me enge naa la fi è nulo é me enge é bomew é bô ente ke eboy. ²³ Me ngee mwëem mvun mvunciim nen nje saaka wvù jee wvu ekumë Klistu, wvu le me nje enkenke ten bvujonke bvù saaka wvudvu nyaa é bonyii.

²⁴ Ke ben kee le yí kenlewte le nu é bonyii ké no lewte nteen é è ke so ke wee mwaañ kenke mmawce? Nonen, ben ten elewté é je yí ben ke ekenke mmawce le. ²⁵ Bonyii bo kenswce le bocii kenëe é nu kenswce ke kenlewte le, kenëe è nu kfuu kè nëe, ké no yëeyi naa ntay. Bó ké no yëeyi nonen, keeke ekenke mmawce, é mmawce wvun yaa nu wvù mëy lo ke. Geenë, é wesebeene mmawce nu wvù mëy lo. ²⁶ Me nlewte kem kenlewte ngene teyey é è nu fô bó koole. Ke me nu diëwé wee mvunjo wvù tfumyi ke lo mvunjo ncëw ncëw ke. ²⁷ Me nyewle bó ye yem, momte le yí ebü é è nu fiëe fi lëñ e, wvu le fo me nje endioo é nfewce wase diëw Nyo' é bonyii bomew, é Nyo' ekaa ebvuse lo me ngoo le ke.

10

Beene eyënë fo fiëe fi to kooyëe bô bonyii bo Israel ke ekooy bô beene

¹ Boom bo bwëem e, me ngomte le ben ekume ntay fiëe fi to kooyëe bô bo'icee cee bosëe beene seke bó to lene nkpwaante. Bó bocii to lene ekuse jo kembew, gen lente joo yi baay kuse, * ² é bó mum no nu ke diëwé bó nu é taashé bó bô bo Muses é kembew kedvu noo é joo yidvu le. ³ Bó bocii to diee mwëem mvudien é è to nyaa Nyo', ⁴ wuu ten joo é è nyaa Nyo', é wvù to gee é yí buyte yí kembraa e. Kembraa kedvu to nu Klistu wvù to lene bó bó. ⁵ Naa no bó to yene mwëem mvun e nen, é nteen bó le no gee ke mwëem mvù fitele ebeete Nyo'. É wvù mum yuwye boba bonyii, é digvune dibole jiimen nkpwaante jodvu.

⁶ Mwëem mvun mvù to kooyëe bô bó nu ntefe fô beene le le fo beene ekenke shiee mwëem mvù befe diëwé bó le ke. ⁷ Fo beene

ebunleë bonyo' bo ecici no bó bomew to bunlee ke. Bó nu é sanj ekumë bó le,

“Bonyii to nu é shii, dieken, wuken,

ja we mum ley bine le no bine fô fimooos le.”

⁸ Fo beene ejaankë kenjan no bó bomew to jaanke, é Nyo' ge é bó kpweken bont-fuke mbaanfiëe ncow botete (23,000) yí diuu dimwaan é ke. ⁹ Fo beene emomte Tata no bó bomew to momte, é Nyo' ge é yó tawye bonyii bodvu é bó kpweken ke. ¹⁰ Fo beene ewukene no bó bomew to wvukene, é Nceendaa Kpwe yuwye bó ke.

¹¹ Mwëem mvun mvunciim mvù to kooyëe bô bó nu ntefe fô bonyii le. É bó to sanj nen le beene ban bó cee é è nu kefew ké wonj kaa wase le, ejoò wëe. ¹² Nonen, wee wvù kpwaake le wen leeme tamyi ntay, eyenë fo wvù ke egbwe. ¹³ Ben ekeë le mmom yicii yí too fô ben e nu ke yí ké no too ten fô bonyii bomew e. Nyo' nu Nyo' keceey, é ke è nulo é wvù ecinë é mmom eto fô ben e fey mvunjay mvunen ke. É mmom too fô ben e, é wvù edunje ke je yí ben efey jó eso mmom yidvu.

¹⁴ Nonen nsáa yem shém, me é no nteete ben le ben elewté mwëem mvu ekumë bonyo' bo ecici. ¹⁵ Me njemyi é ben nen diëwé é bonyii bô kenke bvufee le. Ben ekpawce ntay le laa ke fiëe fi me njemyi é ben fin nu keceey é? ¹⁶ Ke beene ké joo fiko fi ntaashé le, nya keyoone é Nyo', wu yí kentaashé le, tu beene nu é taashé yí élemë ke Klistu le? É beene ké dioo é jo bleëd wvu yí kefew kekie le é guuten é die yí kentaashé le, ké tu beene taashi é è nu yí ye Klistu le? ¹⁷ No beene diee bleëd wvun nen nu bonyii nteen é ntuw nu ke mwaañ, tu fí dunji le beene nu ye yimiaan, njefo beene diee ke é è nu ntuw mwaañ. ¹⁸ Ben ejo kenfewsën fô bonyii bo Israel e. Wee tfuu wvù diee fiëe fô ketanj ke ncese le nu é taashé wase bô Nyo' yí ncese wvudvu le. ¹⁹ Fiëe fi me ngayte fën nu le la? É fën nu le mwëem mvù bó gee bintanje dvù fô bonyo' le kenke fiëe keege kenëe le bonyo' bodvu ten kenke fiëe keege? ²⁰ Ke è nu nonen ke. Fiëe fi me ngayte nu le boncese bó bonyii bó yaa kee ke Nyo' gee nu é bó gee é è nu fô bonceendaa bo dewle le. Ke bó gee é è nu fô Nyo' le ke. Me é no ngayte le fo ben etaashi ben é bonceendaa bo dewle le ke. ²¹ Ke è nulo é ben ewuu é fiko fi ntaashé le fi è nu fi Tata le, bvuu wuu é fiko fi Satan e ke. Ke è nulo ten é ben ediee mwëem mvudien mvu Tata le bvuu diee mvu Satan e ke. ²² Fo beene egeë

9:22 Lum 1:13; 2Kol 5:11; 11:29

9:24 Fili 3:12-14; 2Tim 2:4-6; 4:7-8; Jem 1:12; 1Bi 5:4; Mwm 2:10

9:27 Lum 8:13;

13:14 10:1 Ksm 13:21; 14:21-29

* 10:1 Joo yi baay yin nu yí bó tenje le Joo yi Yezle (Kensam 14:21-22).

10:3

Ksm 16:13-35; Dito 8:3; Mben 78:24-25

10:4 Ksm 17:6; Ktj 20:11; Mben 78:15

10:5 Ktj 14:29-30; Mben 78:31; Ibu

3:17; Jut 5

10:6 Ktj 11:4, 34; Mben 106:14

10:8 Ktj 25:1-9

10:9 Ktj 21:5-6

10:10 Ktj 14:2, 36; 16:41;

17:6-15; Mben 106:25-27; Ibu 3:17-18

10:11 7:29-31; Lum 15:4

10:12 Gal 6:1

10:13 1:9; Jem 1:13-14

10:14

1Jon 5:21

10:16 11:24-25; Luk 22:17-20

10:17 12:27

10:18 Lew 7:11-21

10:19 8:4

10:20 Dito 32:17;

Mben 106:37; Mwm 9:20

10:21 2Kol 6:15-16

10:22 Dito 32:21

fiee fi shém eton'yi Tata ke. Ke beene temyi fele wvú ke.

Wee egeè fiee é nu fi nulo efi ten waa bwee

²³ Beene bomew nen'yi no duu le bó kenke mvunggay keege naa fiee ficii. Geenen, bó ekeè le ke è nu fiee ficii fi nulo efi wee ke. E beene bomew nen'yi no duu ke le bó kenke mvunggay keege naa fiee ficii. E ke è nu ten fiee ficii fi nulo ege é wee eleeme temyi yi mbee we le ke. ²⁴ Fo wee egeè fiee kpwaake ke é è nu ekole kew ke. Wee ekpwaake ten ekumè waa bwee. ²⁵ Ben edieè nyam yicii yi bó geese fô way yaa sowte laa yi ne fee le, wvu le fo mvuntelem mvunen esaakè ben yi fifie le ke. ²⁶ Me njemyi nonen, njefo bó nu é sanj é Nwa' Nyo' le le, "E kenke Tata wonj wvun noo mwëem mvunciim mvú nu yi dvú le."

²⁷ E wee wvú yaa nu ke wee mbee tenje ben le ben eto edieken, ben é bee é gen, é ben no diee fiee ficii fi bó nya é ben yaa sowte ke. Fo fitele esaakè ben yi fifie le ke. ²⁸ Geenen, é wee mvu ne lo é see é ben le mwëem mvudien mvudvu nu é bó é ge kentanje dvú fô bonyo' le, fo ben edie ke wvu le fo wee wvú be seje é ben eyènè le ben gee fiee fi befè, bó fo fitele esaakè wee. ²⁹ Me ngayte fitele fin é è nu fi wee wvú be seje é ben e. Ke me ngayte é è nu finen ke. Geenen, è nulo é wee mvu ebife le laa è nulo é wen elu keegee fiee fi wen koonje nje fi nu esaake fitele fi wee mvu le le? ³⁰ E me ndiee fiee é me é nya keyoone kedvu é Nyo', é wee ebvuu esaake me nje la? ³¹ Me é mum é no nduu fiem le fiee ficii fi wee gee, kenëe wvú diee é è nu fidien, kenëe wvú wuu é è nu fiwuun, é wvú no gee é je yi wee mvu yen lo, enyaà mbense é Nyo' le. ³² Fo ben egeè fiee fi nulo ebefe bó mvuntelem mvu bonyii le ke, kenëe è nu Bojuu, kenëe è nu bonyii bó yaa nu ke Bojuu, kenëe kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le. ³³ Me momte fiem keengee fiee ficii é è nu fi wee tfuu eyuukè njon. Ke me njkpwaake ke é è nu ekumè ekole kem maanj ke. Me njkpwaake ekumè bonyii bocii le me enje é bó ke eboy.

11

No è nulo é wee enu seke wvú bunlee

¹ Ben eberjenè me ke no me mberjene Klistu. ² Me mbensee ben no ben kumyi me yi fiee ficii le bvuu bii mwëem mvú me nto n'yëeyee ben dvú. ³ Geenen, me ngomte le ben ekiee ntay le ekole ke diemsen tfuu le nu Klistu, é ekole ke kpwoon e nu dweese, é ekole ke Klistu le nu Nyo'. ⁴ E diemsen bunlee

lo, kenëe wvú teete ntum Nyo' é wvú é ban ekole, tu wvú shoose ekole kew. ⁵ Geenen, é kpwoon bunlee, kenëe wvú teete é è nu ntum Nyo' se wvú nu é ban ekole njauj, tu wvú shoose é è nu ekole kew. Ke jëey jëey wvuwe kpwoon bó wvú nu é kpwaa ekole nu dvú ke. ⁶ E wvú yen le ke wen nu eban ekole kew ke, é wvú mum kpwaa lo. Geenen, no è nu ken'wuumen fô kpwoon e keenu bó ekole é bó é kpwaa, é wvú mum ban le ekole kedvu. ⁷ Ke diemsen kenke keebanj ekole kew seke wvú bunlee ke, njefo wvú nu nfieesen Nyo' bvuu nu bvujonke bvú Nyo' le. Geenen, é kpwoon nu bvujonke bvú dweese le. ⁸ Ke è to buy diemsen yi kpwoon e ke, è to buy kpwoon yi diemsen e. ⁹ Ke Nyo' to bom ten diemsen nje kpwoon ke. Wvú to bom é è nu kpwoon nje diemsen. ¹⁰ E nu nje fifie bó nje bonceendaa bo Nyo' le wvú kpwoon kenke keebanj ekole kew. ¹¹ Naa no fi nu nonen, fô beene bó nu é taashe wase beene bo Tata le, nu é kpwoon yaa nu ke bó ekole kew maanj ke, é diemsen yaa nu ke ten bó ekole kew maanj ke. ¹² Fi nu nonen, njefo no Nyo' to bomëe kpwoon yi diemsen e nu é keseen nu é è boote kpwoon diemsen. E fiee ficii nen'yi fô Nyo' le. ¹³ Ben ten ke taa ente jodvu eyen le laa fi nu lej fô kpwoon e keebunlee Nyo' se wvú nu é ban ekole le. ¹⁴ Naa no ben yene mwëem e, bonyii bocii kee lo le fô diemsen e keegee ekole é kí ci baay nu é è nu kenshoose fô wvú le. ¹⁵ Geenen, é fô kpwoon e nu é keekenje yvuw yi defe nu lo ngone fô wvú le. Nyo' to nu é nya yvuw yi defe é kpwoon le yi ebanji ekole kew. ¹⁶ E wee nu dvú wvú gomte keekicine fiee fin, é wvú no kee le ke beene kenëe bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le bvuu kenke yimi je ke.

Ntefe ekumè ntaashe

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷ Geenen, fiee fimew nu dvú fi me ngomte keentefe ben yi dvú le, é è nu fi ben gee é me n'yaa nu embense lo ben yi dvú le ke. Ben ké too shii yi kentaashe le é è buy ke fiee fi befè efey fi jee. ¹⁸ Fiee fi me ngomte keen'yaw engay nu le, me n'yuuke le ben ké taashi diëwe kentaashe ke bonyii bo mbee le, no nu dew jëey jëey. Me é no n'yene le è nulo enu keceey. ¹⁹ Fí lo jee ke le kenjawsen enu é ben entelen wvu le bó emum elooce ekiee bonyii bo lej é ben ente. ²⁰ Me n'yene le ben ké too yi kentaashe le keedie mwëem mvudien mvu Tata wesebeene wvú Jisós e, saa die é è nu mvú ke. ²¹ Me njemyi nen njefo ben ké dioo diekene, é wee no diee ke é è nu

mwew mweem mvudien gene fwe, e bomew mum mey jen, e bomew wu mbvuum e m' koo lo bó. ²² E nu la fi nonen? Ke ben kenke yéw keediekene, wukene dvú le? Nu le ben gomte keejoo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le ekuse, gee e bonyii bó fuute wuumene le? E nulo é me njeme é ben le la? E nulo é me embensee ben e? Naa lo, ke è nulo é me embensee ke. ²³ Me nto nu e n'yeyi ben e è nu bó fiε fi Tata to yeyee me dvú, le è to nu entan jò bó to nu keegese Tata wesebeene wvú Jisos, e wvú jo ntuw bleed, ²⁴ nya keyoone é Nyo', guushe gay le, "Fin nu ye yem e me e nya nje ben. Ben egeé fifin keekumy me." ²⁵ E bó dieken mese, e wvú jo fiko ge ke leηleη diewe fwe le, gay le, "Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bó elame kem. Ben egeé fifin sekecii wuu keekumy me." ²⁶ Fi e mum e no nu le e gen naa e buy seke Tata nu ke ekase eto le, nu e sekecii kè ben diee bleed wvun bvuu wuu fiko fin nu e ben fewci e è nu ekume kpwe Tata. ²⁷ Nonen, e è nu naa yee wvú diee bleed wvudvu keneε wuu fiko fi Tata le fidvu é je yi baa jee le ke, tu mweten gee e è nu kebefε njefo wvú baa wvumte ye bó elame ke Tata le ke. ²⁸ Wee dioo nu keedie bleed wvun ebvuu ewu fiko fin, e wvú yaw jije ekole kew ntay se no gee nonen, ²⁹ njefo é wee diee bleed wvun, wuu fiko fin yaa kee fiε fi è nu ye Tata, tu mweten diee bvuu wuu, joo e è nu nsaw fò ekole kew e. ³⁰ E nu fiε fi bonyii nteen é ben enteleη weeyi e bomew cemkene e bomew e kpweken wase. ³¹ Geenen, é beene jije bikuu bisεe beene ntay e se no diee bvuu wuu, Tata saa ebvuu esaw beene ke. ³² E Tata saake beene, tu wvú naci lo beene wvu le fo wvú ke etaashe beene bó bonyii bo yi wonj wvun e le beene nu e gbwe nsaw ke. ³³ Boom bo bwεem e, fi e mum e no nu le seke ben e taashe keedie mweem mvudien mvu Tata le, e ben cey e wee tfuu to. ³⁴ E jen yuu wee, é mweten dieken fò yew e se no too wvu le fo wvú ke eto ege fiε ejo e è nu nsaw fò ekole kew e ke. Fi ekume mweem mvumew nu e me nu nke entfene ben yi dvú le e nu seke me e nto.

12

Nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Boom bo bwεem e, me nu enjeme keseen ekume nnyá yi Keyoy ke Yuule nyaa é bonyii. Ke me ngomte le ben enu kenjiwe le ke. ² Ben ekeé le seke ben to bε bonyii bó yaa kee ke Nyo', nu e bó to leε ben e ben no njimte, mum wvumte bonyo' bo εcici bó nu se bó

nulo ejeme ηkuuη. ³ Me e mum e no ηgayte le ben ekiεε ntay le é wee nu e Keyoy ke Nyo' le nu yi ye le, wvú saa ebvuu egay le, "Lon ekoo Jisos" ke. E wee yaa nulo egay le, "Jisos nu Tata" se é fici Keyoy ke Yuule wvú ke.

⁴ E dioo tu fò nnyá le nu e bonyii kenke nnyá jεey jεey e è nyaa ke Keyoy kemwaan é bó. ⁵ Bonyii lemte dilemme jεey jεey é kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, geenen e cee ekole wvuboo nu ke mwaan. ⁶ E jé nu jεey jεey yi bonyii lemte jó, e è gee ke Nyo' mwaan le bonyii egeé dilemme didvu é yiye jé le. ⁷ Bó nu e nya ke wee mwaan mwaan bó ye nnyá yi Keyoy ke Yuule keelente fici kentaashe kecii dvú. ⁸ E wee mvu no kenke ye nnyá yi Keyoy ke Yuule nya é wvú e è nu keejemyi diewe wee wvú kenke bvufee le, nya yi wee mvu nnyá e è nu keejemyi diewe wee wvú kee fiε le. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ⁹ E Keyoy ké nya yi wee mvu nnyá e è nu fitele fi wvú elsee yi Nyo' le ntay, nya yi wee mvu e è nu keefele bincem. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ¹⁰ E Keyoy ké nya yi wee mvu nnyá e è nu keegeε binghaw bi mweem e, nya yi wee mvu e è nu keeteete bontum bo Nyo' le, nya yi wee mvu e è nu bvufee keeke jεey jεey mweem mvú nen'yi fò Keyoy ke Nyo' le bó mvú yaa nen'yi ke fò Keyoy ke Nyo' le, nya yi wee mvu e è nu mvunγay keejemyi diéw yi bó yaa kee ke, nya yi wee mvu e è nu keeceeyi mweem mvú wee wvudvu jemyi é bonyii. ¹¹ Bó gee mweem mvun mvunciim e è nyaa ke Keyoy kemwaan nnyá yidvu é bó. E kí gawci é wee tfuu no kí shieele.

Kentaashe ke bonyii bo mbee le nu diewe ye wee le

¹² Beene kee le ye wee nu ke yimiaan, geenen e yi kenke biba nteen. E naa no biba bidvu cim nu nteen nen nu e bí taashi gee ye yimiaan. E nu ke ten no Klistu bó bonyii bew nu. ¹³ Beene nu bonyii jεey jεey, e bomew nu Bojuu, bomew Boglek, e bomew nu bonfaw, e bomew yaa nu ke bonfaw. E è nu ke Keyoy kemwaan kè to taashe beene bocii keenu ye yimiaan. * E Nyo' to geke ke e è nu Keyoy kedvu kemwaan fò mvuntelem mvusee beene le.

¹⁴ Ke ye wee nu ke keba ke ye le kemwaan ke. E nu biba nteen. ¹⁵ E ekale cim ne e gay le, "No me mbaa nu kebo ke, tu ke me mbee keba ke ye le ke", fifie saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le ke. ¹⁶ Kentunγay e ne ten e gay le, "No me mbaa nu jise ke, tu ke me mbee keba ke ye le ke", fifie saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le ke. ¹⁷ E

11:23 10:16; Mat 26:26-28

11:25 Yeli 31:31-34; Luk 22:20; 2Kol 3:6; Ibu 8:6; Ksm 24:6-8; Ibu 9:12

11:26 Mat 26:29

11:27 11:20-22; Ibu 10:29

11:28 2Kol 13:5

11:32 Ibu 12:5-6; Mwim 3:19

12:2 8:4-6; Yesa 44:9-20; Gal 4:8

12:3 1Jon 4:2-3; Lum 10:9

12:4 12:27-14:40; Lum 12:6-8; Efe 4:4

12:5 12:28-30

12:7 14:26

12:10 14:5;

Lem 2:4

12:11 7:7; Lum 12:3; Efe 4:7; 1Bi 4:10

12:12 12:27

12:13 Gal 3:27-28

* 12:13 Keneε le, "E è nu ke

Keyoy kemwaan kè to joc beene bocii é bó se lese beene é joo keenu ye yimiaan."

ye wee yicii be mey ke jise, é wvú eyuuke mwεem bô la? É yi be mey ke kentuntun, é wvú eyuuke nsam fiεε bô la? ¹⁸ Fiεε fi nu, nu le Nyo' to nu ε bom wee seyse biba biew bi ye le jεεy jεεy no wvú koonke. ¹⁹ É ye wee be nu ke keba kemwaan, é yi enu nεε le? ²⁰ No fi nu, biba bi ye le nu nteen. Geenen ε bí ε taashε ε ge ye yimiaan. ²¹ Kε è nulo é jise egay é kebo le, "Kε me nshieele wo kε." É ke ekole nulo egay ten é bikaa le, "Kε me nshieele ben kε." ²² Fiεε fi kaa nu, nu le biba bi ye le bi yen'yi le bí wεεyi lo nu bi ke è nulo é ye wee enu se bí kε. ²³ É biba bi ye le bi beene joo le bí nu ncew, nu bi beene taale fô ntay. É biba bi beene ké no wuumene keedunji é bonyii nu bi beene ké no banji. ²⁴ É biba bi bonyii yεne, nu bi yaa shieele le bó etaalé fô nonen ke. Nyo' nu ε seyse ye wee é je yi le bó ewvumtè biba bi yen'yi le bí nu ncew e. ²⁵ Wvú to ge nonen wvu le fô kenɣawsen enu yi ye le kε, le keba etomtè kemew, ε kemew tomtè kemew. ²⁶ É keba ke ye le kemew nε ε no yuuke nsase, tu biba bidvu bicii nu eyuuke nsase. É bó seyse keba ke ye le kemwaan, tu bí bicii nu elanjanε bó kí. ²⁷ É dioo tu fô Klistu le nu ε ben bocii nu ye ye, ε wee mwaan mwaan ben e nu keba ke ye yidvu le. ²⁸ Nyo' nu ε gεε bonyii bó elemtè dilemme jεεy jεεy é kentaashε ke bonyii bo mbee le. É bo fwe nu boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bii bó le nu bonyii bó teete bontum bo Nyo' le, ε bó bii bó le nu bonyii bó yεεyi bonyii. É gεε bomew ε è nu bonyii bó egeé binghaw bi mwεem e, bomew bó efelè bincem, bomew bó efici bonyii. É gεε bomew ε è nu bó eseyseé no dilemme egene, ε bomew nu bó kee keejemyi díεw yi bó baa kee yi kε. ²⁹ Kε è nu bonyii bocii bó nu boom bo ntum e bo Jisos e kε. Kε è nu bocii bó teete bontum bo Nyo' le kε. Kε è nu bonyii bocii bó yεεyi bonyii kε, ε kε è nu bocii bó gee binghaw bi mwεem e kε. ³⁰ Kε è nu bonyii bocii bó kenke nnya keefele bincem kε. Kε è nu bocii bó nulo ejemyi díεw yi bó baa kee kε. É kε è nu ten bonyii bocii bó nulo eceeyi mwεem mvú bonyii jemyi é díεw yimi le é bonyii kε. ³¹ No nnyá yin yicii nu nen, ben eshieele ntay keekenke nnyá ε è nu yi kuuke fele yicii. Geenen, me nu ndunεε é ben fiεε fi fele mwεem mvun mvunciiim.

13

Kenkonen fele mwεem mvunciiim

¹ É me ncim ηkee keenjeme díεw bitum bicii naa noo díεw bonceendaa bo Nyo' le, se me ηkenke kenkonen fô bonyii le ηkuun, tu

12:26 Lum 12:15; 2Kol 11:29 **12:27** 6:15; 10:17; 12:12; Lum 12:4-5; Efe 4:4, 16; 5:30 **12:28** 12:8-10; 14:1-4; Lem 13:1; 15:32; Efe 4:11-12 **12:31** 14:1 **13:1** 8:1; Lum 13:8-10 **13:1** 2Kol 12:3-4 **13:2** 12:8; Mat 7:22; 17:20
13:3 Dan 3:19-20; Mat 19:21 * **13:3** Bon'wa' bo boyvuum bomew kenke fen le, "Nya ten ye yem le me nsaa le ye."
13:5 10:33; Bnɣn 10:12; Fili 2:4 **13:8** 12:10; 14:1-5 **13:12** Lum 8:24; 2Kol 5:7; 8:3; Gal 4:9 **13:13** Kolo 1:4-5, 23; 1Tes 1:2-3; Tay 2:2; Ibu 10:22-24; 1Jon 4:16 **14:1** 13:8

me ηkumte ke ε è nu diuw díεwe ηgem wvú caake, kenεε bikanjan ε e wee kpwaake. ² É me ncim ηkenke naa mvunɣay keenteete bontum bo Nyo' le, ηkee mwεem mvunciiim naa noo mvú nu é kenyele le, ε nlese fitele yi Nyo' le naa ntay wvú è nulo é mee emvuwyi dikum, geenen se me ηkenke kenkonen fô bonyii le, tu me nu ke lo fiεε fi ecici. ³ É me ncim njo mwεem mwem mvunciiim ε ηɣaw é bonyii, ε nya ten ye yem le bó eton, * geenen se me ηkenke kenkonen fô bonyii le ηkuun, sew wvudvu saa enu kε. ⁴ Wee wvú kenke kenkonen fô bonyii le ké no kuule shém, bvuu gee gee di jee fô bonyii le. Kε wvuwe wee ké no bene kendon kε. Kε wvú ké no saale ye kenεε bensee ye kε. ⁵ Kε wvú ké no ηsane yi bonyii le kε. Kε wvú ké no kpwaake kε ε è nu ekole kew kε. Kε wvú ké ton'ye shém cekey kε. É kε wvú ké no gεεle wee fô fitele le kε. ⁶ Kε wvú ké no yuuke njon bó fiεε fi befε kε. Wvú ké no yuuke njon ε è nu bó fiεε fi nu keceey. ⁷ Kε wee wvú kenke kenkonen ké no yene jay wee mvu le kε. Wvú ké no fiisene mwεem mvunciiim, taale ke fwe yi fiεε le ficii, bvuu suule shém yi fiεε le ficii. ⁸ Kε kenkonen ké ka kε. Geenen ε kefew nu eyuu eto ké mvunɣay mvú Nyo' to nyaε le bonyii eteete bontum bew dvú nu ke eka, é díεw yi bonyii jemyi yi bó baa kee yi ke eka, é mvunɣay keeke mwεem ntay ke eka ten. ⁹ Mvú nu ke eka nonen njefo beene kee mwεem keseen kε lo kebese kebese, teete bontum bo Nyo' le kε kebese kebese. ¹⁰ Geenen ε è nu ke enu seke beene ε looce wase ε kocen é mwεem mvu kebese kebese emum eka. ¹¹ É to nu seke me nto nu wan caan, ε me no njemyi díεwe wan e, ηkpawaci mwεem díεwe wan e, n'yene mwεem díεwe wan e. Me ε ndioo ntwaw wase ε mum ε ncine nce boom e. ¹² Keseen nu ε beene yene mwεem e jiwεjwε díεwe é kenlεy e. Geenen è nu ke enu kefew kekε le é mvú eyuu é beene εjise. Keseen nu ε me ηkee mwεem kebese kebese, ε è nu ke enu sekekε, é me emum emεε enkεεε mwεem mvunciiim ke no Nyo' kee me. ¹³ Mwεem nu mvuntentem mvú nu ke emey eleeme fô. Mwεem mvudvu mvun nu: keelese fitele yi Nyo' le, bó keetaale fwe yi ηkawma Nyo' le, noo keekenke kenkonen. É kenkonen nu fiεε fi kuuke ente jo mvú fele mvú mvunciiim.

14

Keebvuu jemyi εkume nnyá Keyoy ke Yule

¹ Ben egeelè kenjonèn fwe dvu mwεem mvuncim, geenen ekenkè ten shiee ntay fò nnyá yí Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii le, efey mvuncim, nnya keeteete bontum bo Nyo' le. ² E wee jemiyi ε è nu díew yí bó baa kee yí ke, nu ke wvú jemiyi ê bonyii ke, tu wvú jemiyi ε è nu ê Nyo', njefo ke wee yaa yuuke fiεε fi wvú jemiyi ke. Wvú jemiyi ε è nu mwεem mvu ê kinyiile le ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le. ³ Geenεn, wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no jemiyi ε è nu ê bonyii, gee ε bonyii kuu yí mbee le, bvuu yvuwse mvuntelem mvubole, bvuu gee ten ε mvuntelem mvu bonyii le leεtene. ⁴ E wee wvú jemiyi díew yí bó baa kee yí ke ké no fici ke ε è nu εkolé kew maan. Geenεn, ε wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no fici ε è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le keci. ⁵ Me ε no ηkoonke le ben ejemiyi díew yí bonyii baa kee yí ke. Geenεn, ε fiεε fi me ηkoonke baay nu le ben eteete ε è nu bontum bo Nyo' le ê bonyii. Wee wvú teete bontum bo Nyo' le nu shiee le fele wee wvú jemiyi díew yí bó baa kee yí ke. E è fen baa nu le wee mvu ebanke díew yidvu wvu le kentaashe ke bonyii bo mbee le eyuw ntay é fi efi bó.

⁶ Boom bo bwεem e, é me ne keseen ε nto fò ben e, ε no njemiyi ê díew yí bó baa kee yí le ke, é fife efi ben yí la le? Fiεε fi nulo efi ben nu ke seke me nu ε nto bó fiεε fi fife fi Nyo' nu ε dunce é me, ke neε fiεε fimew fi wvú gomte le me enge é ben ekiεε, ke neε ntum we mvu le me entefe é ben, ke neε fiεε fimew le me en'yeyi ben dvú. ⁷ Bó ejo ke fiεε diεwe ndonj ke neε kome le mvú yaa kenke ke keyoy. E nulo é wee ege neε se kieε fiεε fi mvú jemiyi se bó e tonj ke neε e kum é je yí lenj e? ⁸ E wee ne le wen etonj sonj jem, ε fanj tonj é je yí lenj e, é bonyii ege neε se buy jem? ⁹ E nu ke lenj lenj no é ben jemiyi díew ê bonyii se bó yuuke lo, é bó ke ege neε se kieε fiεε fi ben jemiyi? Ke tu njeme wene nu laayi ke lo yí fwefwe le. ¹⁰ Ke è nu kemañen le dikfuu di díew e nu yí nshe le fen di le di le ke. E ke yimi nu dvú yí nu se bó kee kenyi kedvu ke. ¹¹ Geenεn, é wee ne ε no jemiyi é me é díew e se me n'yuuke yí ηkuun, tu wvú nu enu diεwe wee ketum e fò me le, ε me nu ten diεwe wee ketum e fò wvú le. ¹² Me ε no ngayte é ben le no ben gomte le mvungay mvu Keyoy ke Yuule le eyen'yí é ben ente, ben emum emom ntay keekenke ε è nu nnyá yiye yí nulo ege é kentaashe ke bonyii bo mbee le eku lo.

¹³ Fi ε mum ε no nu le, é wee jemiyi díew yí bó baa kee yí ke, é wvú no bunlee le Keyoy ke Nyo' le enya wen bó bvufee keeεeyi fiεε fi wvú jemiyi ê bonyii. ¹⁴ E me ne ε no mbunlee é díew yí bó baa kee yí le ke, tu me nu mbunlee é keyoy kem e, geenεn ε me n'ya

mbunlee bó bvufee bwem ke. ¹⁵ No fi nu nonen, me nu enge neε? Me nu embunlee é keyoy kem e, mbunlee ten bó bvufee bwem, en'yemte é keyoy kem e, n'yemte ten bó bvufee bwem. ¹⁶ E fuw ke nonen, wo ε ne ε no bense Nyo' é keyoy kuw e, é wee mvu wvú be nu fó yeke ke lo ke ege neε se bee le, "Fí enù nonen" yí keyoone ké wo be nyaa le se wvú be yuuke díew yí wo jemiyi? ¹⁷ E wo nya keyoone nonen, ε cim ε nya naa ntay neε, tu ke è nulo é fi efi wee mvu we ke. ¹⁸ Me nyaa keyoone é Nyo' le me njemiyi díew yí bó baa kee yí ke nfele naa lo ben bocii. ¹⁹ Geenεn, no me ncim njemiyi nonen é me ndioo nu ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le, ε me no ηkoonke keenjemiyi bó bvufee bwem ε è cim nu naa kee díew shen, wvu le me n'yeyi bó, efey keejemiyi díew bontfuke yuufe (10,000) se bó kee yí ηkuun.

²⁰ Boom bo bwεem e, fò ben ekenkè bonjpwawce bo boom bo caan e ke. Ben enù ke diεwe mvunley mvu boom e mvú yaa kee ke wase fiεε ekumε kebefε. Geenεn, ekenkè bonjpwawce ε è nu bo ngaybonyii le. ²¹ Bó nu ε sanj é Nwa' bonci le le,

"Me wvú Tata Nyo' ngayte le me nu nke enjemi-

yi

é bonyii ban dew botolo le,

é díew yí bó baa kee yí le ke.

Geenεn, ke fife nu ke ege é bonyii ban emum

eyuw me le ke."

²² Fí ε mum ε no nu le, keejemiyi díew yí bó baa kee yí ke, nu nciise wvú dunji mvungay mvu Keyoy ke Yuule le é bonyii bó yaa nu bo mbee le ke. Ke è nu nciise é bó nu bo mbee le ke. Geenεn, ε nnya keeteete bontum bo Nyo' le nu nciise wvú dunji mvungay mvu Keyoy ke Yuule le é bonyii bó nu bo mbee le, é è yaa nu ke é bó baa nu bo mbee le ke. ²³ E ben, kentaashe ke bonyii bo mbee le bocii ne ε to yí kentaashe le, wee tfuu ε mum ε kew ε no jemiyi ke ε è nu díew yí bó baa kee yí ke, bonyii bo ncew ke neε bonyii bó baa nu bo mbee le, ε ne ε ley, ε yuw no ben jemiyi, bó saa ekpwaake le ben ghaanene lo? ²⁴ Geenεn, é wee tfuu teete ε è nu ntum Nyo', wee wvu ncew ke neε wvú baa nu wee mbee ε ley, é fiεε fi ben jemiyi ege é wvú ekiεε le wen nu wee wvú befe, é fi esaake wvú fò fitele le, ²⁵ é mwεem mvú nyiime fò fitele fiew e, eyenε emwa. Nonen, é wvú emom etum envuw fokuse, enyaa mbense wvu baay é Nyo' gayte le, "Nyo' nu naa ben ε bó."

No è nulo é kentaashe ke bonyii bo mbee le ebunlee, gee mwεem lej

²⁶ Boom bo bwεem e, fiεε ficii fi me njemiyi nu le la? Fí nu le, seke ben ε to yí kentaashe le, ε wee wvú kenke ηkieε keeyem no nu, ε

wee n'yeeyi nu, ε wvú kɛɲke fiεε fi Nyo' nu ε duɲce é wvú nu, ε wvú kee keejeme díɛw yí bó baa kee yí ke nu, ε wvú kee keecɛɛyε díɛw yidvu é bonyii eyuw enú ten. Ben egeé mwεem mvunciim é je yí è nulo é mvú efii lo kentaashe ke bonyii bo mbee le. ²⁷ E bonyii nu keejeme díɛw yí bó baa kee yí ke, é bó jeme ke bofεε kεnεε botete maan. E bó dioo jemyi no jemyi wee mwaan mwaan ε wee mvu cεeyi fiεε fi bó jemyi é bonyii. ²⁸ E wee baa nu dvú wvú ecεeyi fiεε fi bó jemyi, é bó no nu diuw tfu é kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, e wee jemyi ke wase é shem é shem fò ekole kew e bó Nyo'. ²⁹ E bonyii bó teete bontum bo Nyo' le nu dvú, é bofεε kεnεε botete jeme é bonyii. E bó dioo jemyi ε bomew no yeese fiεε fi bó jemyi ntay. ³⁰ E Nyo' fεn nu ε duɲce fiεε é wee mvu wvú be ε shii dvú, é wee wvú be jemyi wase wε cife, nya je é wvuwee wee jeme. ³¹ Ben ekeè le ben bocii nulo etefe bontum bo Nyo' le. E ben dioo teete, no teete wee mwaan mwaan wvu le bonyii bocii eyεeyi mwεem é ben, é ben ebvuu ege é mvuntelem mvubole bocii eyvuwsé. ³² Bonyii bó Nyo' nu ε nya yibo nnya keeteete bontum bew kεɲke mvuɲgay é we jo nnya yidvu, ³³ njefo ke Nyo' nu Nyo' kembvuɲse ke, Nyo' nu Nyo' kenlɛten.

No fi nu é bintaashe bi bonyii bo mbee le bó è nu bo Nyo' le bicii, ³⁴ seke bokεnε nu é kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, no nu diuw tfu. Ke bó baa nya bó bó mvuɲgay keejemyi ke. Bó kεɲke keeyuuke lo bolemse le, ε è nu no nci jemyi. ³⁵ E fiεε nu dvú fi bó gomte keekieε, é bó bife é bole' bobole seke bó ε tu jim yew, njefo è nu kenshoose fò kpwoon ejemyi é kentaashe ke bonyii bo mbee le ente. ³⁶ Ben ekeè le ke è to kew ben díɛw Nyo' ke. Nuu le è to kew ben ε? E ke è mεy ke ben bó díɛw Nyo' nu ε gεn wase fò ke. Nuu le è mεy ben ε? ³⁷ Wee wvú kee naa le wen nu wee wvú teete bontum bo Nyo' le, kεnεε wvú kee le Nyo' nu ε nya wen bó nnya ye yi Keyoy ke Yuule, wvú kεɲke keebee le fiεε fin fi me nsan fò ben e nu ε è gay Tata le me ensan. ³⁸ E wee baa ebefi, tu bó nu ema lo ten wvú bó fiew fiεε.

³⁹ Boom bo bwεem e, fi ε mum ε no nu le, ben ekeɲkè shieε baay ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le. Geenεn, fo ben etun fo bonyii ejemyi díɛw yí bó baa kee yí ke. ⁴⁰ Ben dioo gee mwεem mvun mvunciim, no seyssee ntay, gee é je yí jee le.

15

Jisos Klistu to nu ε buyi kpwe le

¹ Boom bo bwεem e, me ngomte keseen keeɲkume ben ekume saaka wvú jee wvú me nto nfewcεε é ben ε ben fiisen, ε no leeme yí dvú le keseen. ² E nu saaka wvudvu wvun wvú boysee ben é ben fεn jici dvú ntay. E fuw ke nonen, tu ben to benje ke ε è nu ecici. ³ Ben ekeè le me nto nu ε nya fiεε é ben ε fi kuuke baay fele lo mwεem mvunciim. E é nu ke fi fi bó to nyaε é me. Fiεε fidvu nu le Klistu to nu ε kpwe fò bibefε bisεεbeene le ke leɲleɲ no bó to sanεε é Nwa' Nyo' le, ⁴ bó le bó to nu ε dwey wvú, ε è ke no nu ediuw εta ε Nyo' bvuse wvú yí kpwe le ke leɲleɲ no bó to sanεε é Nwa' Nyo' le, ⁵ noo le wvú to nu ε duɲce ekole kew é Bita, * bvuu duɲce ten é boom bew bo ntum e bo yuufe ncow bofεε. ⁶ E wvú ke duɲce ten ekole kew é bonyii bo mbee le ε bó nu bvudvu bvumwaan fele wee gee tin. Bonyii nteen ngoo yin e beε ke naa dvú ebεn, ε bomew ε kpweken wase. ⁷ E wvú ke bvuu duɲce ekole kew é Jem, bvuu duɲce é boom bew bo ntum e bocii. ⁸ E è ke dioo nu ejim, ε wvú duɲce ten ekole kew é me wvun wvú nu ente jo boom bo ntum e bo jisos e díεwε wan wvú bó to bokεε kente le. ⁹ Me njemyi nonen njefo me nu lo díεwε wee wvu caan e ente jo boom bo ntum e bo jisos e bocii. E me mbaa encim enkpwenten wvú bó etenje me le waa ntum jisos ke, njefo me nto mbone bikaa ejim jo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le. ¹⁰ Geenεn, ε Nyo' buw me, ge ε me no nu fiεε fi me nu fi keseen. Ke nfi wvun wvú Nyo' to nyaε é me to nu ε la ecici ke. Me nto nu ε njkaa nlem naa nfey lo boom bo ntum e bo jisos e bocii. Geenεn, ε ke ε to lemte me bó mvuɲgay mwem ke. E to nu nfi wvun wvú Nyo' to buwεε me dvú wvú to lemte yí yem e. ¹¹ Fi ε mum e no nu le kεnεε è to nu me wvú to fewcεε saaka wvun é ben, kεnεε è to fewci bó, tu è nu ke fiεε fimwaan fi bee bó fewci, ε ben to bee fi le.

Beene nu ke ebuy ten yí kpwe le

¹² Keseen no bese fewci le Klistu to nu ε buy yí kpwe le, ben bomew e ge nεε e se no duu le ke bonyii bó kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le ke? ¹³ E è fεn nu keceey le ke bonyii bó kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yí kpwe le ke. ¹⁴ E è nu le Klistu to baa buy yí kpwe le, tu fiεε fi bese fewci nu ecici, ε mbee wene nu ten ecici. ¹⁵ E è fεn nu nonen, tu bese teyte fiεε yí Nyo' le ecici, njefo bese ghane fewci le wvú to nu ε bvuse Klistu yí kpwe le se wvú to nu ε bvuse njkuɲ, é è fεn nu keceey le ke bonyii

14:29 Lem 17:11; 1Tes 5:21 14:33 7:15 14:34 11:3; Efe 5:22; 1Tim 2:12 14:37 1Jon 4:6 14:39 14:1, 5
 14:40 14:33 15:1 Gal 1:11 15:2 Gal 2:1-2 15:3 11:23; Yesa 53:5-12 15:4 Jona 1:17; Mat 12:40; Jon 20:9;
 Lem 2:24-31 15:5 Mat 28:16-17; Luk 24:34, 36; Jon 20:19 * 15:5 Diee di Bita din nu é díεw Glek e le Sefas. 15:7
 Luk 24:50 15:8 9:1; Gal 1:15-16; Lem 9:3-6 15:9 1Tim 1:12-16 15:9 Efe 3:8; Gal 1:13-14 15:10 2Kol 11:23
 15:11 1:12; Gal 1:17-18; 2:6-9 15:15 Lem 1:22; 4:33; 5:30-32

bò kpweken wase nu ke ebuy yi kpwe le ke. ¹⁶ E è fen nu keceey le ke bonyii nu ke ebuy yi kpwe le, tu ke Klistu to nu e buy ten yi kpwe le ke. ¹⁷ Fi e no nu le e è fen nu le Klistu to baa buy yi kpwe le, tu mbee wene nu ecici, e bibefe binen bee ke yi yene le. ¹⁸ E fi emum enu ten le bonyii bò nu e kpweken wase e bó to taash e bó bo Klistu nu e la wase ecici. ¹⁹ E beene geele bvufee yi Klistu le, taale le wvú efi beene e è nu ke yi nshii wvun e maan, tu beene nu bonyii bò shen ekoole bonyii dvú yi wonj wvun e fele lo bonyii bocii.

²⁰ Geen en, keceey kedvu nu le Nyo' to nu e bvuse Klistu yi kpwe le. E è nu Klistu wee wvu fwe wvú celee je fò bonyii bò nu e kpweken wase le. ²¹ No wee mwaan to gee e kpwe to fò bonyii le bocii, nu ke lenjen no wee mwaan nu e ge le bonyii nu ke ebuy yi kpwe le. ²² Fi e no nu le no bonyii bocii kpwee njefo bó nu kfuú di Adam e, nu ke lenjen no bonyii bocii nu ke ebuy yi kpwe le njefo bó nu bonyii bo Klistu le. ²³ Geen en, e wee nu ke ebuyte ke e kew kefew e. E Klistu nu wee wvú to yawee ceje je buy. E wvú nu ke dioo e kase e to, e bonyii bò nu bew emum ebuy ten. ²⁴ Fi nu ke dioo e kooy nonen, e emum enu kefew kè wonj nu eka. Klistu nu ke efiwse bvunfon bó mvungay noo bvukuke bvucii bvú saake keeseen, emum efiwse bvunfon bwew e Nyo' Ice. ²⁵ E wvú wvú Klistu kenke ke keesaake egen ebuy seke Nyo' nu ke egee bonyii bew bo bvuban e bocii e wvú ekuse e wvú etome bikaa yi bó le. ²⁶ E wee bvuban wvu ejim wvú wvú nu ke emese efiwse nu kpwe. ²⁷ E nu fi ee fi bó to sanje e Nwa' Nyo' le le, "Nyo' nu e gee wase mwεem mvunciim e wvú ekuse wvú e no saake."

Geenen, keegay le mwεem mvunciim nu e wvú ekuse yaa mum nu le Nyo' wvú geeke mwεem mvunciim e wvú ekuse nu ten e wvú ekuse ke. ²⁸ E nu ke enu seke mwεem mvunciim nu wase e Klistu ekuse e wvú saake, e wvú wvú Waa Nyo' emum egee ekole kew ekuse jo Ice wvú geeke mwεem mvunciim e wvú ekuse, wvu le Nyo' emum enu ewe jo fi ee ficii mondvuum monciim saake.

²⁹ E è baa nu le bonyii bò nu e kpweken wase nu ke ekase buy yi kpwe le, bó e no leese bonyii e joo yi bvudvuú bvú bonyii bò kpweken wase le nje la? Bó leese bó e joo nonen le sew wvudvu nu la? ³⁰ Bese ten e no ghane yuu ye nen nje la? ³¹ Boom bo bwεem e, me nu diuw kpwe le e diuw ecii. Me njemyi

mwεem mvun nen njefo me n'yauke ye yi fi ee fi Klistu Jisos wvú Tata wesebeene nu e ge fò ben e fele can yem e. ³² E è baa nu le bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yi kpwe le, no bonyii ké no jemyi mwεem, e me nje ngen Efesus, e bonyii e bó njele diewe nyám yi njkpwaante le no diuu bee bó gomte keesaaye lo me, le sew wvudvu nu la? E me enfanje nlu lo enjay le fi enu no bó ké no duu le, "Beene edieken, wukenè njefo ntfuu nu e bó nu ebuy ekpweken" e? ³³ Fo wee elele ben ke. Ben ekele le, "E wee wvú kenje kew jee lene bó njoo yi befe, e njoo yidvu ebefe bó wvú." ³⁴ Ben etee bvufee bvunen jim, ecine kebefe le. Me n'yene le ke ben bomew kee Nyo' ke. E me njemyi nen keenje le ben ewuunenè.

Ye yi bonyii nu ke ebuyte dvú yi kpwe le

³⁵ E nulo e wee mvu ene ebiite le laa bonyii nu ke ebuyte yi kpwe le nee le le? Bó nu ke ekenke e è nu kfuú ye yi nee le? ³⁶ Wvúwee wee wvú biite nonen nu keyun. Ke wvú kee le bó ké jewyi fi ee fi saa ke ebuy se fi e yaw e kpwe le? ³⁷ Ke ye fi ee fi bó ké jee nu yi yi ké buy no kuu ke. Bó ké jee ke e è nu njgow eyineyin, kene e è nu njgow egin, kene e è nu yi la, ³⁸ e Nyo' mum nya njgow yidvu bó ye yi wvú shieele. E wvú nyaa ye jee jee e è njgow no njgow yidvu nu. ³⁹ Ke mwεem mvunciim kenke nyam ye lenjen ke. Bonyii kenke yibo nyam ye jee, e nyám kenke yibo, e mvunyiim kenke yibo, e byé kenke ten yibo ye. ⁴⁰ Mwεem mvu we nu e yibo je le, e mvu fokuse nu e yibo je le. Mwεem mvu we kenke bvubole bvujonke, e mvu fokuse kenke bvubole bvujonke. ⁴¹ Diuu kenke bwew bvujonke, e kpwee kenke bwew bvujonke, e jón kenke ten bvubole bvujonke. E ke jon yimi bó yimi cim kenke bvujonke lenjen ke.

⁴² E nu ke lenjen no ye bonyii nu ke enu seke bó buyte yi kpwe le. Bó ké dweyte wee e ye ye fo, geen en ke ye yi wvú nu ke ebuy dvú yi kpwe le bee ke efo ke. ⁴³ Bó dweyte wee bó ye e yi yaa yen'yi jee ke, yaa kenke mvungay ke. Geen en, e wvú nu ke ebuyte yi kpwe le bó ye e yi kenke bvujonke, kenke mvungay. ⁴⁴ Bó dweyte wee e ye ye nu yi wee wvu wum. Geen en, wvú nu ke ebuyte yi kpwe le bó ye e è nu wase yi keyoy. E ye wee wvu wum nu lo, tu ye keyoy nu lo ten. ⁴⁵ Bó nu e san je, "Adam wvu fwe to nu e no nu dvú, yoyte." E dioo tu fò Adam wvu ejim e, e wvú no nu fiew keyoy ké nyaa nshii e bonyii. ⁴⁶ Ke wee ké yaw no kenke ye e è nu yi keyoy ke. Wvú ké yaw kenke e è nu ye wee wvu wum se ké kenke yi keyoy. ⁴⁷ Adam wvu fwe nu e bó to

15:17	15:3; Lum 4:25	15:18	1Tes 4:13	15:20	6:14; Kolo 1:18	15:21	15:45-49; Kej 3:17-19; Lum 5:12, 14,			
18	15:22	2Kol 5:17	15:23	15:51-52; 1Tes 4:16	15:24	Dan 2:44	15:25	Mben 110:1; Mat 22:44	15:26	
Mwm	1:18; 20:14; 21:4	15:27	Mben 8:6	15:28	Lum 11:36	15:30	Lum 8:36	15:31	2Kol 4:10-11	15:32
Yesa	22:13; Luk 12:19-20; 2Kol 1:8	15:34	Mat 22:29; Lum 13:11-14; Efe 5:6-17	15:36	Jon 12:24	15:38	Kej 1:11			
15:43	Fili 3:20-21	15:45	15:21-22	15:45	Kej 2:7; Jon 6:63; 2Kol 3:6, 17					

bom bô kebvu ke yî nshê le. É Adam wvu ejim to nê fiew fowe. ⁴⁸ Bonyii bo fokuse fên nu diêwê wee wvu fwe wvû bô to bomê bô nshê le, é bonyii bo fowe nu diêwê wee wvû to nênyê fowe le. ⁴⁹ No beene nu é jo nfiéesen yi wee wvû bô to bomê bô nshê, nu kè no beene nu ke ejo yi wee wvû to nênyê fowe le.

⁵⁰ Boom bo bwêem e, é me ensee ê ben le kè è nulo é ye yin yî è nu nyam bô elemê ke ekênjke bvudvuu ente jo bvunfon bvû Nyo' le kè. É kè è nulo tèn é fiéé fi nulo efo ke ekênjke bvudvuu fô fiéé yaa foo fô le kè. ⁵¹ Ben eyeké eyuw é me ensee ben kenylé ke fiéé le. Kè beene bocii nu ke ekpwékén kè. Geenén é ye yesebeene bocii nu ke esése ekumén. ⁵² Bô nu ke edioo é toj sonj yi fokemése, é ye yesebeene emum ekumén kè nèn mwànñ no wee ke bêwbêw jise. Sonj nu ke dioo é jeme é bonyii bô nu é kpwékén wase emum ebuy yi kpwe le bô ye yi yaa bée ke efo kè, é beene bô bée dvú emum ekumén lo. ⁵³ Ye yin yi nulo efo kênjke keeke ekumén etu wase é è nu yi yaa nulo efo kè. É ye yi nulo ekpwe kênjke keeke ekumén etu wase yi yaa nulo ekpwe kè. ⁵⁴ Seké ye yi nulo ekpwe ebvuu efo é kumén wase é tu yi yaa nulo ekpwe ebvuu efo kè, é fiéé ficii emum ekocén no bô sanj ê Nwa' Nyo' le le, "Bô nu é so wase kpwe é ngoy mvunğay mwew.

⁵⁵ O kpwe, mvunğay mwuw é fée? O kpwe, gbwéeñ wo wvû wo taa bonyii dvú é fée?"

⁵⁶ Gbwéeñ kpwe nu kebefé, é mvunğay mvu kebefé le nu nci Nyo'. ⁵⁷ Beene enyaà keyoone é Nyo' wvû nu é taashé beene bo Tata wesebeene wvû Jisu Klistu beene é no soo kebefé noo kpwe.

⁵⁸ Nonén boom bo bwêem e bô nu shém yem, ben eleemè temyi. Fo fiéé eshiikè naa lo ben kè. Ben elemtè lemme di Tata le sekecii, ekeè le kè lemme di wee gee nje Tata nu ke ela ecici kè.

16

Nya keefi bonyii bo Nyo' le dvú

¹ Me nu enjeme keseen ekumé nnya yi bô nyaa keefi bonyii bô è nu bo Nyo' le dvú. Ben egeè kè lèñlèñ no me nto ngayéé le bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Galëshia egeè. ² Seké è nu diuu di fwe yî kama le kecii, é wee mwaañ mwaañ baa fiéé seyse gee. Wee dioo baale, baa kè no Nyo' nu é buw wvû. É me nje endioo é nto ben saa ebvuu eshe esuuke

lo kensuw kè. ³ Me nu nje endioo é nfése, emum ensañ nwa' embène fô nnya yene le, é bonyii bô ben nu é baa emum ejo egen dvú Jêusalem. ⁴ É fi fên nu é kocén ben e le me engén tèn, é bee bô emum egen.

Mwêem mvú Baul to kpawaci keeke ege

⁵ Me nu nje en'yaw enfey je Masedonia seke me ntoo ê ben e, njefo me ngomte keenfey je jó. ⁶ É è nulo é beene ke ece, ce naa é kefew ke nffum wvû temyi le ke eghan efey, wvu le ben ke efice me yî lene diem e, é me emum engene jò me ngene. ⁷ Kè me ngomte le me nje endioo é nto é ben e keseen é beene eyenén kè lo we we kè. Me ntaale fwe, njkee le me nu nje ento é beene ebosen ece, é Tata fên é bee. ⁸ Geenén me embéence Efesus jan engén embuy diuu di Nkaw Bentekos e. ⁹ Kembunj ke baay nu é yene fô me le jan keengee lemme di Nyo' le, naa no bonyii bomew cim nu dvú bane lemme didvu din nèn. ¹⁰ É Timatio ke eto lo, é ben yen le ben nu é ge wvû é no yuuke njon é ben ente, njefo wvû gee lemme é è nu di Nyo' le lèñlèñ kè diéwé me. ¹¹ Fo wee ejo wvû ekuse kè. Ben ke efice wvû é wvû elen nyékeey etu jim fô me le, njefo bee boom bo bwee wesebeene le çæyte wvû. ¹² Fi ekumé waa bwee wesebeene wvû Abolos nu é me nse nu é no nleke wvû le wvû elaa ghane é ben e bô boom bo bwee wesebeene le bomew ba, geenén wvû se baa koonjke naa lo keeto keseen kè. Wvû nu ke edioo é kênjke je, emum eto.

Ngayma bô kemése ke njeme le

¹³ Ben dioo nu no yenè. Ben eleemè temyi yî mbee wene le, enú bonyii bô kênjke mvuntelem. Ben eleemè temyi. ¹⁴ Ben dioo gee fiéé ficii no gee bô kênjkonén.

¹⁵ Boom bo bwêem e, ben ekeè le Tefanas bô yew ye nu bonyii bo fwe é keba kè Akéya le bô to yawéé lese fitele yî Tata le, nya bikuu bibole keefici bonyii bo Nyo' le. ¹⁶ Me é no njkule can le ben eyuukè bonyii kè diéwé ban e, ebvuu eyuukè tèn bonyii bô lemte yî fiéé le fimwaañ bô bô le. ¹⁷ Me é no n'yuuke njon no wvû wvû Tefanas bô Fotunatus noo Akaykus nu é to keeyen me le. Me nu é n'yén bô le fi é mum é no nu le me nu é n'yén wase ben e. ¹⁸ Bô nu é léése fitele fiem kè lèñlèñ no bô léése mvunen. Bonyii diéwé ban e nu bô ben ewvumtè bô. ¹⁹ Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Esia jan gayte ben e. Akpwila bô Blisilia noo kentaashe kè bonyii bo mbee le kè shiile é bô yew gayte ben e é diee di Tata

15:49 Kerj 5:3 15:51 1Tes 4:15 15:52 Mat 24:31; 1Tes 4:16 15:53 2Kol 5:4 15:54 Yesa 25:8 15:55 Os 13:14 15:56 Lum 4:15; 6:14 15:57 Lum 7:24-25 15:58 16:13 16:1 Lem 11:29-30; 2Kol 8-9 16:5 Lem 15:21; 2Kol 1:15-16 16:6 Lum 15:24 16:7 4:19 16:8 Lem 19:8-10 16:10 4:17 16:12 1:12 16:13 15:38; Mben 31:24; Efe 6:10 16:14 8:1; Jon 13:34; Lum 13:8-10; 2Kol 6:6; Gal 6:10; Efe 5:2 16:15 Lum 16:5; 1:16 16:18 Fili 2:29; 1Tes 5:12 16:19 Lum 16:5; Mwm 1:4, 11; Lem 18:2 16:20 Lum 16:16 16:21 Gal 6:11; Kolo 4:18; 2Tes 3:17; Flm 19

le. ²⁰ Boom bo bwee wesebeene le bo mbee le ciinse tɛn ngayma. Ben egay wee tfuu le enjocɛ diɛwɛ bonyii bo Nyo' le. ²¹ Wvun ngayma saanke me wvù Baul bô kebo kem. ²² Lon ekoo wee wvù baa ekoonke Tata kɛ. Kee Tata, kase kɛ eto. ²³ Tata Jisos ebuw ben bô kembonɛn kew sekecii. ²⁴ Kenkonɛn kem enù fô ben e sekecii njefo beene nu ε taashe yî Klistu Jisos e. Fí enù nonɛn.

N'wa' wvu bokaŋ bofɛɛ wvù
Baul to saŋɛɛ ê kentaashɛ ke
Kol en
Fiɛɛ fi nu ê N'wa' wvu Kol en
wvu bokaŋ bofɛɛ wvun e

Baul to saŋ n'wa' wvu bokaŋ bofɛɛ wvun fô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Kol en e, ε è nu kefew kè bonɓew to nen'yɛɛ etoo entelɛŋ jo wvù bô kentaashɛ kedvu. Bonyii bo ê kentaashɛ kin e bomew to nu e nɛ no kɛŋke mvunɓiken mvù tɛmyi ekumɛ Baul. Geenen, ε Baul saŋ no duŋci le wen koonɓke baay le bô bô etu diuw mwaan.

N'wa' wvun nu ε bvuu e gen fwe ε no jemyi no Baul to leke kentaashɛ kedvu le bô eyene can yibo keefi bonyii bo Klistu le bo Judea bô to nu yî nɓew e. E keba ke n'wa' wvun e ke ejim nu ε Baul jemyi ekumɛ mwɛɛm mvù duŋci le wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu ɛɛy. Wvù to jemyi njefo bonyii bomew bo Kol en caan to nu ε nɛ bense bikuu bibole le è nu bowen boom bo ntum e bo Jisos e bo ɛɛy, mum duu le ke Baul nu naa lo waa ntum Klistu wvu ɛɛy ke.

Bikuu bi mwɛɛm e ê n'wa' wvun e

- 1:1-11 Keŋkɛwɛ
- 1:12-7:16 Baul bô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Kol en
- 8:1-9:15 Nnya keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvù
- 10:1-13:10 E Baul jeme ekumɛ mwɛɛm mvù duŋci le wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu ɛɛy
- 13:11-14 Kemese

¹ E nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos yî nkoŋ wvù wvu Nyo' le. E nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaanɓe n'wa' wvun fô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le bo Kol en, noo fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii bo keba kè Akɛya le kecii. ² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

Nyo' wvù læsee mvuntelem

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvù nu Icee shen, nu Nyo' wvù læsee mvuntelem mvu bonyii le yî mwɛɛm e mvunciim. ⁴ E nu wvù wvù kè no læsee mvuntelem mvusɛɛbeene yî bonɓew bosɛɛbeene le bocii wvu le è nulo é beene emum ekee ten keelɛɛsee mvuntelem mvu bonyii bomew e seke bô nu yî bonɓew e.

Beene nulo ekee keelɛɛsee nonɛn ε è nu bô nɛɛsee wvù Nyo' nu ε læsee mvusɛɛbeene mvuntelem dvù. ⁵ Bese kee lo le ke læŋlɛŋ no bonɓew bo Klistu le nu fô bese le baay, nu ke no Nyo' nu efele yî Klistu le læsee mvuntelem mvusɛɛ ke ten baay. ⁶ E bese nu yî monlum e, tu è nu keelɛɛsee mvuntelem mvunen noo keeboyse ben. E bô læsee mvuntelem mvusɛɛ, tu è nu keege é mvuntelem mvunen elɛɛtene, é ben ekuu shém enu nyɛkeey yî bonɓew bô ben yene diɛwɛ no bese yene le. ⁷ Fiɛɛ fi bese taale fwe kee ekumɛ ben nu ε ke fiɛɛ nulo eshiw bese ke, njefo bese kee lo le no ben yene nɓew diɛwɛ bese le, nu ε ben ten nu ekeŋke mvuntelem mvù lætene diɛwɛ bese le.

⁸ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enù se ben kee kfuu nɓew wvù bese to wue won wvù Esia le ke. Wvuuɛ nɓew to tɛmyi baay fele mvunɓay, ε bese no yene le ke è nulo é bese ebvuu eluŋ ke. ⁹ Yî keɛɛy e, bese to kee le è nu ke wase kpwe fô bese le. Geenen fiŋ to kooyi nonɛn keege le fo bese eyeemè yî bikuu bisɛse le ke, le bese eyeemè ε è nu yî Nyo' le. E nu wvù wee wvù bvuuuse bonyii yî kpwe le. ¹⁰ Wvù wvudvu wvù to bvusɛɛ bese yî kfuu wvuuɛ nɓew wvù è to yen'yî wase kpwe le, nu ε wvù nu ke emey ke ebvuuuse. Bese nu e geɛ bvufɛɛ è nu yî ye le le wvù beɛ ke ke ebvuu ebvuuuse bese sekecii, ¹¹ no ben nu etomte bese bô bunle yene. Nonɛn é bonyii emum ke enyaa keyoone é Nyo' fô bese le nje fiɛɛ fi jee fi wvù nu ε buw bese dvù nje bunle bonyii nteen.

Fiɛɛ fi to gee ε Baul se kumen nɓepwawɛ lene diew

¹² Fiɛɛ nu dvù fi bese saale ye yî dvù le, ε fitele fiɛɛse tomtɛ bese ekumɛ fi. Fi nu le, gee disɛse é won jan, efey mvunciim fô ben e, nu di yuule, nu keɛɛy no Nyo' gomte. Ke bese gee gee di bii bvufɛɛ bvù yî won wvun e ke. Bese gee bii ε è nu no Nyo' nu ε buw bese le bese egeè. ¹³ Ke bese saanɓe fiɛɛ fimew fô ben e jɛy efey fi è nulo é ben etan ekieɛ fi ke. Me nɓepwaaɛ le ben nu ke etan ekieɛ fi ficii, ¹⁴ ke no ben nu e kieɛ wase bese keseen caan, wvu le é ke edioo enu diuu di Tata wesebeene wvù Jisos e to, é ben esaale ye bô bese ke naa no bese saale ye bô ben. ¹⁵ No me nto nɓee naa fiŋ nonɛn, ε me mum no nɓomte keen'yaw nto é ben e, wvu le ben ekeŋke sɛw wem bokaŋ bofɛɛ. ¹⁶ Me nto nɓaake le me nu nɓe endioo enɓene Masedonia enfey je jo ben, bô le me nu nɓe endioo nɓaake embvuu enfey je jo ben é ben efice me yî lene diem di Judea le. ¹⁷ Ben kpwaaɛ le no me nto mbaa enghan enfey

1:1 Gal 1:1; 1Kol 4:17 1:3 Efɛ 1:3; 1Bi 1:3 1:5 4:10; Mben 94:19; Kolo 1:24 1:6 4:15, 17 1:8 4:8; Lem 19:23; 1Kol 15:32 1:9 Lum 4:17 1:10 2Tim 4:18 1:11 4:15; Lum 15:30 1:12 2:17; 1Kol 1:17, 19, 31; 2:13; Ibu 13:18 1:14 5:12; Fili 2:16 1:15 1Kol 16:5-6 1:17 1Kol 4:18-19

ke, nu e me nto nkaake nonen ngee e è nu ndvum e? Nuu le me ndioo nkaake fiεε no nkaake ê je wee wvu fokuse fεn wvu beje fiεε le “Eε” mum kase tun ke sekedvu le “Aay” e? ¹⁸ Yi keceey e, no Nyo' ké no leeme ke yí diw ye le, ke fiεε fi bese jemyi ê ben ké no nu fi bese ebee le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. ¹⁹ E fi nu nonen njefo ke Jisos Klistu wvu Waa Nyo' wvu bee bo Silas noo Timatio to fewci ê ben ente nu wvu beje fiεε le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. E ké no nu ke le, “Eε” sekecii. ²⁰ Ben ekeè le yí Klistu le nu e bonkawma bò Nyo' gee bocii nu e wvu e bee dvú le “Eε”. E nu nje fifin wvu beene fele yí Klistu le gayte ê Nyo' le “Fí enù nonen.” E neε no beene ké no tumte monkum mew nen. ²¹ E nu Nyo' wvu nu e leke bese e leke ten ben, beene e no temyi yí Klistu le. Wvu nu e caw * beene. ²² Wvu nu e gee nciise we yí yese beene le wvu è nu Keyoy kew kè nu fò mvuntelem mvusebeene le diwε sâ' fiεε ficii fi beene nu ke ekenke le.

²³ E nulo é me mbe Nyo' é wvu eben jim nsaw wem le me nto mbaa nto Kolεn e è nu njefo me nto ngomte keembawce lo ben. ²⁴ E ke è nu le bese gomte keeleeme ke le è neε no mbee wene kenke keenu ke. Bese kaa lemte lo beene keeto bò njon fò ben e. Bese kee le ben leeme temyi yí mbee wene le.

2

¹ Nonen e me mum nkpawwce le ke me mbee mbvuu nlaa ghane di eto bò nsase ke. ² E me embvuu ene e nje ben e yuw nsase, é ebvuu enu yeε dvú wvu nulo ege é me en'yuw njon efey ben boba bò me nu e nje wase bó e yuw nsase? ³ E neε fiεε fi to gee e me nse nsan nwa' wε ê je yí me nto nsanε le. E to nu wvu le me nke ndioo e nto ê ben e, me nsaa nke enkenke nsase wvumvu wvu nε fò ben bò bee ege é me en'yuw e è nu njon e ke, njefo me nkee naa ntay ekume ben bocii le njon wem nu ke njon wene bocii. ⁴ Ben ekeè le nwa' wvudvu wε nu e me nto nsanke bò nsase wvu baay, e fitele tone me, e misem e yinseñ ê me ejise. E ke me nto nsan nonen keenje é ben eyuw e è nu nsase ke. E to nu keege é ben ekieε kenkonen ke baay kè me nkenke fò ben e.

Bó elεeshe jay mweten enya é wvu

⁵ E wee to nu e ge e me n'yuw nsase, tu ke nsase wvun to may ke fò me le ke. Wvu to nu ten fò ben e bocii. (Ke fifin nu fiεε fi me enjemyi enjene yí dvú le baay ke). ⁶ Ngew wvun wvu wee nteen ben e nu e nya wase é wvuwe wee nu e wvu e kocen nonen.

⁷ Keseen nu e è nulo é ben elεeshe jay we, ege é fitele fiew elεtene, wvu le fo wvu emey ke wase enu shen shen baay ke. ⁸ Nonen me e no nkule can é ben le ben ekase edunεcε ê wvu le ben bee ke koonke wvu. ⁹ E neε fiεε fi to gee e me nse nsan nwa' wε fò ben e keemom ben enkieε le laa ben yuuke ke me le yí fiεε le ficii le. ¹⁰ E ben leεshi jay wee, tu me ten nu e nleeshe. E me nleeshi fiεε, fεn é fiεε nu dvú keelεeshe, tu me nleeshi é Klistu ejise nje yene. ¹¹ Beene gee nonen wvu le fo Satan ke ene eley jó ekenke mvungay é beene we. Ke beene maa no wvu ké no wεentene ke.

Diεw Nyo' kumte bonyii le jé le jé le

¹² E to seke me nto ngenε mbuy ke-laante kè Towas e keenfεwce saaka wvu jee wvu ekume Klistu jó, e Tata yene kembun fò me le keenlem lemme diw jó. ¹³ Geenε bvufee bwem to baa nu fò ke, njefo me nto mbaa n'yen waa bwεem wvu Taytus e jó ke. Nonen e me mum ngyay bó le le bó e sheε wase, mum nto Masedonia.

¹⁴ Geenεn, keyoone nu fò Nyo' le wvu ké no saa fwe dvuseεe yí Klistu le nyaa mbεete, e bese bii diwε bonyii bò wvu nu e kenke gbwen jem e. E wvu mum fele yí yese le sanje Klistu mondvuum e monciim e bó kee wvu yuuke nsam we diwε jiin fò bó e ton e. ¹⁵ Ben ekeè le bese nu diwε nsam jiin di Klistu le fò Nyo' le entelεn jo bonyii bò bó boysee bó noo fò bò laa wase le. ¹⁶ Fò bonyii bò laa wase le nu e nsam wvun too e è nu bó kpwe fò bó le. E bonyii bò bó boyse bó nu e nsam wvun too e è nu bó nshii fò bó le. No fi nu nonen, tu è nu yeε dvú wvu nu e kocen keege didin lemme? ¹⁷ Ke bese nu diwε bonyii nteen e bò nu e jo diw Nyo' yí e tu fiεε fi way e fi bó ghane geese lo ke. Bese nu fisese bonyii bò nu e taashe yí Klistu le. E bese fewci diw Nyo' bò mvuntelem mvù yuule diwε bonyii bò Nyo' nu e tum bó, e bó leeme é wvu ejise le.

3

Kenfewsεn ke monkan mo moyvuum bó mo monfem e

¹ Me nfen ngyayte nen e fi nu le bese bvuu kaase dunji lo bikuu bisεse é ben e? Nuu le bese shieele bonjwa' diwε no bonyii bomew shieele boban bonjwa' bò nε fò bese le keεε fò ben e bò dunji bonyii bò è nu bese le? ² Ben kebeε nu wase nwa' wese wvu bó nu e sanj é mvuntelem mvuseεe le le wee tfuu nulo ekieε ebvuu etaanjke. ³ Ben yen'yi le ben nu nwa' Klistu e bese e seyse. Nwa' wvun nu

1:18 1:23 **1:19** Lem 18:5 * **1:21** Keneε le, "... è yefe." **1:22** 5:5; Lum 8:15-16, 23; Efe 1:13-14 **1:23** 11:31; 13:2; Lum 1:9; Fili 1:8; 1Tes 2:5; 2Tes 2:10 **1:24** 1Bi 5:3 **2:1** 12:21; 1Kol 4:21 **2:3** 13:10 **2:4** 7:8; Lem 20:31; 1Kol 16:24 **2:6** 7:11 **2:7** Kolo 3:13 **2:9** 7:15; 10:6 **2:11** 1Bi 5:8 **2:12** 1Kol 16:9 **2:13** 1Tes 3:1; 2Kol 7:6, 13-14; 8:6, 16, 23; 12:18; Gal 2:1, 3; 2Tim 4:10; Tay 1:4; Lem 20:1 **2:15** 1Kol 1:18 **2:16** 3:5-6 **2:17** 4:2; Fili 1:15-17; 1Tes 2:3, 5, 10; 1Bi 4:11 **3:1** 5:12; 10:12; Lem 18:27 **3:2** 1Kol 9:1-2 **3:3** Ksm 24:12; Yeli 31:33; Esek 36:26

ε ke bó saɲ ε è nu bó kete ke ɲwa' le ke. Bó saɲ ε è nu bó Keyoy ke Nyo' wvú keɲke nshii le. E ke bó saɲ ε è nu yí biwanɲ bi eta yo eta le ke. Bó saɲ ε è nu yí biwanɲ bi è nu mvuntelem mvu bonyii le.

⁴ Fifin nu fiεε ε bese jemýi ê Nyo' ejise se kemaɲen nje Klistu. ⁵ Kε è nu le bese nu ε kocen bó bikuu bisese keege fiεε fimew wvú bese ke ne eduu le fiεε fimew ne fô bese le ke. E ge Nyo' bese ε se kocen. ⁶ Wvú nu ε ge bese ε kocen keelemte yí saaka monkan mo monfem e. Kε monkan man yaa nu mò bii ε è nu bonci bó bó saɲεε lo bó can ke. E nu mo Keyoy ke Yuule le. Bonci to too ε è nu bó kpwe. Geenen ε Keyoy nyaa ε è nu nshii ê bonyii. ⁷ Je yí yvum yí bó to gee mwεεm jó nu ε bó to cow bonci bodvu yí biwanɲ bi eta le. Seke Muses to too bó bonci bodvu nu ε ke bonyii bo Isael to kee keebvuú etaa bvushiw bwew ke, nje n'yuú Nyo' wvú to baa yí bvushiw bwew e. E yiyε je yí yvum yí to too ε è nu bó kpwe to too kenje n'yuú Nyo', ε n'yuú wvun nu wvú to baa nonen jimte wase kaa gene lo, ⁸ ε n'yuú je yí bó gee mwεεm jó yí è nu yí Keyoy ke Yuule saa efey naa lo wvuwε n'yuú le? ⁹ E je yí bó to gee mwεεm jó yí to too bó fiεε fi leese lo bonyii ngew e, to too bó n'yuú Nyo', ke tu je yí bó gee mwεεm jó yí è nu yí Nyo' joo bonyii le bó nu teyey ê wvú ejise nulo ekenke n'yuú ε wvú fele lo wvuwε! ¹⁰ Kεεy kedvu nu le fiεε fi to too kenje n'yuú Nyo' fidvu nu ε lase wase n'yuú we njefo n'yuú wvú kuuke fele wvuwε nu ε to wase. ¹¹ E fiεε fi to kaa wase gene lo to too bó n'yuú Nyo', ke tu n'yuú fiεε fi too keenu wase kemakaa nu ekuuke fele naa lo wvuwε!

¹² No bese kee nonen se kemaɲen, bese ε mum ε no fewci yaa fane ke. ¹³ Kε bese nu diεwε Muses wvú to ké banɲ bvushiw bwew bó ndvu keege le fo bonyii bo Isael etaa le no n'yuú wvú to baa yí bvushiw bwew e jimte kaa gene ke. ¹⁴ Geenen bonyii bodvu nu ε bvufee bvubole to jiime. E naa ε to ε buy eben wvun e, nu ε bó dioo taanje fiεε ê ɲwa' monkan mo moyvuum e, é bó eyuw, ε fiεε no nu ε fi ε banɲ ke bvufee bvubole. E nu ke yí Klistu le wvú è nulo é bó ecake fiεε fi baanɲke fidvu. ¹⁵ Yí keεey e, ε to ε buy naa eben wvun e, nu ε bó taanje fiεε ê ɲwa' Muses e, ε fiεε no nu ke ε fi ε banɲ bvufee bvubole. ¹⁶ Geenen é wee ke etu wase bó Tata, é bó mum cake fiεε fi baanɲke fidvu. ¹⁷ Tata wvun nu Keyoy, ε naa fiεε fô Keyoy kin nu, nu ε bonyii ke buy ke yí bvunfaw e. ¹⁸ Fí nu le beene bocii bó nu se fiεε beε baanɲke monshim mosεεbeene nu ε

n'yuú Tata baa yí yese beene le, gee ε beene baa mum kumene gene fwe fwe fieesene wase ε è nu wvú. Nkumen wvun nu ε è gee Tata wvú è nu Keyoy ke Yuule.

4

Ntfu saaka wvú jee ê nsháan mbom e

¹ Nonen no bese kenje lemme din ε è cam Nyo' shen ε nya ê bese, tu ke è nulo é shem ekpwee bese dvú ke. ² Bese nu ε base jim é mwεεm mvú bonyii gee ê kenýle le mvú è nu mvu kenshoose le. Bese nu ε tun je kenleεma. Ke bese leese mbiay é diεw Nyo' le ke. Bese ké no jemýi ke ε è nu keεey endan endan, dunji bikuu bisese é wee tfuu é Nyo' ejise, wvu le é nulo é bó ekpwawce ekieε bonyii bó è nu bese. ³ E è cim nu le saaka wvú jee wvú bese fewci wvun nu ε fiεε banýi, tu fi banýi ke ε è nu fô bonyii bó laa lo le. ⁴ Fô boba bonyii bó baa bee saaka wvun e nu ε Satan wvú è nu nyo' wvu yí woj wvun e ε súm bvufee bvubole bvú ε no jiime keege le fo bó eyenê n'yuú saaka wvú jee wvú nu ekumε bvukuke bu Klistu wvú nu wunte Nyo' le ke. ⁵ Ben ekeè le ke bese fewci ε è nu ekumε bikuu bisese ke. Bese fewci ε è nu ekumε Klistu Jisos le wvú nu Tata. E bese nu ke lo fiseε bonyii bó lemte ben e nje Jisos. ⁶ Nyo' wvú to gayεε le,

“N'yuú ebuy é ejiwε le ebaa”,

è nu Nyo' wvudvu wvun wvú nu ε ge n'yuú we ε no baa fô mvuntelem mvusese le keeyuuse bese ε bese kee bvukuke bu Nyo' le bvú nu yí bvushiw bu Jisos Klistu le.

⁷ Geenen, ntfu saaka wvun nu yí yese le, ε bese nu ke lo fiseε nsháan mbom. E bese nu nonen wvu le fi edunji le mvungay mvu baay mvun yí yese le nu mvu Nyo' le ε è yaa nu mvusese ke. ⁸ Bongεw yike bese biba bicii, geenen yaa bvuwci bese ke. Bese nen'yi ε bvufee no buunje lo bese, geenen shem saa ekpwee bese ke. ⁹ Bó ké no bone bikaa é bese ejim, geenen ε Nyo' yaa daayi é bese le ke. Bó ké no kfune bese ε bese gbweε fokuse, geenen yaa kpweε ke. ¹⁰ Bese ké no ghane kpweε ke kfuú kpweε Jisos sekeci, wvu le nshii Jisos nulo eyen'yi tɛn yí ye yese le. ¹¹ No bese ceε, nu ε bese ké no nu ke diuw kpwe le sekeci nje Jisos, wvu le nshii Jisos eyen'yi yí binɲkpweε bisese bi ye le. ¹² Nonen bese ε mum ε no kpweε kpweε, geenen ε kpweε yese yin too ε è nu bó nshii fô ben e.

¹³ No bese nu ε lese filete yí Nyo' le diεweε weε mvu wvú to jemýεε ê ɲwa' le le,

“Me nu ε mbee ε nse no njemýi”,

3:5 2:16; Lum 15:18 3:6 Jon 6:36; Lum 7:5-6; 8:2, 6, 10; 1Kol 11:25 3:7 Ksm 34:29-30 3:9 Lum 8:2, 33; Gal 3:10 3:13 Ksm 34:33-35 3:14 Yesa 6:10 3:16 Ksm 34:34 3:17 Jon 8:32, 36; Lum 8:2; Gal 5:1, 13 3:18 4:6; 1Kol 2:7 4:1 3:4, 6 4:2 2:17; 6:4 4:3 1Kol 1:18 4:4 Jon 12:31; Efε 2:2; Kolo 1:15; Ibu 1:3 4:5 1:24 4:6 Kej 1:3; Yesa 9:2; 2Kol 3:18; 1Bi 2:9 4:8 1:8; 7:5; 11:23-29 4:10 1:5; Lum 6:8; Gal 6:17; Fili 3:10-11 4:11 Lum 8:35-36; 1Kol 15:31 4:12 Kolo 1:24 4:13 Mben 116:10

nu ε bese ten ε bee ε se no jemyi. ¹⁴ Bese kee lo le wvú wvuwe wvú to bvuseε Tata wese-beene wvú Jisos yí kpwe le, nu ke ebvuse ten beene bô nu bô bo Jisos yí kpwe le, ejo bese noo ben ten egen egeε ê wvú fwe. ¹⁵ Mwεem mvun mvunciim kooyi nje yene, wvu le no mbuwma Nyo' saan̄kene gene fô bonyii le nteen nteen, ê keyoone kè bonyii nyaa ê Nyo' ebiisè, ε mbense gene fô Nyo' le.

Mwεem mvú beene yene mvú le fele lo

¹⁶ E neε fiεε fi ke shem kpweε bese ke. Naa no ye yese yin cim bvuuke gene kaa nen, nu ε mvuntelem mvuseε kumene tuu ke lo mvunfem εdiuw ecii. ¹⁷ Bon̄gew bo caan ban bô bese yene yí kefew kin e, nu ε bó seysee ε ê nu bvujon̄ke bvú baay bvú m̄ey lo fô bese le bvú ε nulo wee saa efews̄en ke. ¹⁸ Nonen, bese baa leke fis̄ese bvufee yí mwεem mvú bó yene mvú le ke. Bese leke ε ê nu yí mvú bó yaa yene le ke, njefo mwεem mvú beene yene mvú le nu ε mvú fele lo, geen̄en ε mvú beene yaa yene ke, nu mvú m̄ey lo.

5

¹ Beene kee le ε bó s̄aw lo cun yin yí è nu ye yesebeene yí beene cee dvú fokuse fen, tu beene ken̄ke yew fô Nyo' le ε bó yaa bom bô can ke. Yiye nu yew yí fowe, ε ê nu yí m̄ey lo. ² No beene nu fen keseen nu ε beene looci naa shomkene, njefo beene beele baay le bó etfume yew yí fowe ye yí yese beene le diewe ndvu le. ³ E nu ke enu seke bó ε tfume wase yiye yí yese beene le, beene saa ebvuū enu ye ye ke. ⁴ No beene beε cee cun yin e, nu ε bon̄gew bó beene joo gee ε beene shomkene baay. Ke ê nu le beene gomte le bó baayε ndvú yí è nu ye yesebeene yidvu yí yese beene le ke. Beene gomte le bó etfume lo yimi yí yese beene le wvu le nshii wvú m̄ey lo emi lo bin̄kpwe bi ye le bidvu. ⁵ Nyo' nu wvú nu ε seysee beene keek̄en̄ke fiεε fin. Wvú nu ε nya beene s̄a' wvudvu ε ê nu Keyoy ke Yuule.

⁶ Nonen, bese ε mum ε no nu sekeci yee kee fifin se kemañen. Bese kee le no bese cee yí ye yin e yí won wvun e, nu ε bese nu ncejole fô Tata le. ⁷ Bese gee mwεem ε ê nu nje fitele fi bese lese yí Nyo' le, ke ê nu nje bese yene wvú le ke. ⁸ Bese nu naa se kemañen yí fifin e, ε fí jee naa lo le bese ecine lo ye yin e, egen enu wase bee bo Tata fô la diew e. ⁹ Fí ε no nu le ken̄εε bese nu bee bó fô la diew e, ken̄εε bese beε fen, tu fiεε fi bese taale yí dvú le, nu ke keegeε ε wvú yuuke njon. ¹⁰ Ben ekeε

le beene bocii ken̄ke keeke eleem fwe dvu Klistu ε wvú esaw beene, wvu le wee mwaan̄ mwaan̄ eken̄ke nlawma fiεε fi wvú to gee yí ye yin e, ken̄εε è nu fi jee ken̄εε fi befe.

Lemme keegeε ε bonyii manci mwεem bó bo Nyo'

¹¹ No bese kee fiεε fi nu keefane Tata, bese ε mum ε no momte keege ε bonyii ekumen. Nyo' looci naa kee bonyii bó è nu bese naa ntay. E me njkwaake le ben ten kee ntay ε mvuntelem mvunen e bonyii bó è nu bese. ¹² No bese jemyi nen nu ε ke bese gomte keebvuū ekase eduñci lo bikuu bisese ε ben ke. Bese nyaa ke ε è nu je ε ben keesaale ye bó bese, wvu le ε nulo ε ben eken̄ke fiεε fi ε nulo ε ben etfuse ε bonyii bó bense biben̄ bó mwεem mvú bó yene yí bonyii le ejise, ε è yaa nu mvu fô mvuntelem mvubole ke. ¹³ E è nu le bikuu ghan̄e bese, tu bí ghan̄e nje Nyo'. E no nu le bí leeme fô, tu bí leeme ke nje yene. ¹⁴ Fiεε fi gee ε bese gene fwe bó fiεε fi bese gee nu ken̄kon̄en kè Klistu ken̄ke fô beene le. Bese gee nonen njefo bese nu ε looce ε bee le wee mwaan̄ to nu ε kpwe fô bonyii le bocii, ε fí mum nu le bonyii bodvu bocii nu ε kpwe wase ten. ¹⁵ Wvú to kpwe fô bonyii bocii le wvu le fô boba bó cee, ebvuū ecee fô bikuu bibole ke. Geen̄en le bó eceε wase fô wvuwe wee wvú to kpweε kase buy yí kpwe le nje bó le.

¹⁶ Nonen, ε kew lo nu ε ke bese bvuu taale wee bó bvufee bvú wee wvu wum e ke. Naa no bese to cim shee taale Klistu ε è nu bó bvufee bvú wee wvu wum e, nu ε bese yaa bvuu taale wvú keseen ε yiye je le ke. ¹⁷ Fiεε fi nu nu le, ε wee nu ε taash̄e wase bó Klistu, tu wvú nu wase wee wvu fwe. Mwεem mvu mvuyvuū mvunciim nu ε fey wase, ε mwεem mvunciim ε tu wase mvu mvunfem. ¹⁸ Fin ficiu nu ε è gee Nyo' wvú to kaseε jo beene yí ye le no wvú to man̄ceε mwεem beene ε bó fele yí Klistu le. E wvú ε nya ê bese lem̄e keegeε ε bonyii manci mwεem bó bo Nyo'. ¹⁹ Fí nu le, è to nu yí Klistu le wvú Nyo' to manci mwεem bó bonyii bo yí won̄ wvun e le bó etu bó wvú. E wvú fan̄e yaa ebvuū engoyte fite fi kebefε kebole ke, mum nya ntum kemañen can yese le le bese eteete ε bonyii. ²⁰ Bese ε mum ε no nu fen̄ yí bvudvuū bvú Klistu le, ε Nyo' fele yí yese le leke bonyii. Nonen bese kule can ê ben ê diee di Klistu le le ben ekase eman̄ce mwεem ben ε bo Nyo'. ²¹ E nu nje yese beene wvú wvú wvú Nyo' to gee ε Klistu wvú to baa kee

4:14 1Kol 6:14; Lum 8:11 4:15 1:5-6, 11; 9:11, 15 4:16 Efe 3:16 4:17 3:18; Lum 5:2; 1Bi 1:6-7 4:18 Lum 8:25; Ibu 11:1 5:1 Job 4:21; 2Bi 1:14 5:2 Lum 8:23-24 5:4 1Kol 15:53-54 5:5 1:22 5:7 1Kol 13:12; 1Bi 1:8-9 5:8 Fili 1:23 5:9 Kolo 1:10; 1Tes 4:1 5:10 11:15; Yesa 2:12; Dan 7:9-10; 12:2; Lem 17:31; Lum 2:6; 1Kol 3:13-15; 4:5; Fili 3:19; 2Tes 1:7-10 5:11 4:2; 6:4; 1Kol 9:22 5:12 1:14; 3:1 5:14 Jon 17:23; Lum 8:35; Gal 2:20; Efe 3:19; 5:2, 25; 1Jon 3:16 5:15 Lum 6:3-4; 7:4; 14:7-9 5:17 Yesa 43:19; Lum 6:4; Gal 6:15; Efe 4:24; Mwm 21:5 5:18 Lum 5:10 5:19 Lum 3:24-26; Kolo 1:20 5:20 Mat 10:40; Yesa 52:7 5:21 Jon 8:46; Lum 8:3; 1Kol 1:30; Gal 3:13; Ibu 4:15

kebefɛ, nɛ tu kebefɛ, wvu lɛ beene etu teytey
 ê Nyo' ejise nje ye.

6

*Bongew bò Baul wvu waa ntum Jisos
 Klistu to yene*

¹ No bese lemte yî kentaashe le bee bo
 Nyo', bese ɛ mum ɛ no kule ten can ê ben lɛ fo
 ben efiisen mbuwma Nyo' wvu ege ê wvu
 ela ecici kɛ. ² Nyo' to nu ɛ jeme ê Nwa' we le
 le,

“Kefew ke lɛɲ to nu ɛ to kocɛn, ɛ me nya
 bitem ê wo.

Diuu di mboyma le to nu ɛ kocɛn ɛ me nfi
 wo.”

Ben etaa eyɛn, keseen nu kefew ke lɛɲ, ɛ din
 nu diuu di mboyma le.

³ Kɛ bese yaa gee naa lo fiɛɛ fi nulo
 ebaanɲe je wee mvu kɛ. Bese gee nonɛn
 wvu lɛ fo bó ke eyɛn jay mvu le yî lemme
 disese le kɛ. ⁴ Geenɛn, bese nu ɛ duɲɛɛ fiɛsɛ
 bikuu bisese ê jé le yicii lɛ bese nu bonyii bo
 lemme le bo Nyo' le. Bese nu ɛ duɲɛɛ ê je
 yî bese kuule fitele naa baay yî bongew bò
 bese yene le bó seke mwɛɛm tɛmyi noo seke
 je yaa nu naa dvú kɛ le. ⁵ Bonyii ké no suunɲe
 bese, ké nɛ sekemew lese bese yew ncaw e,
 ɛ bonyii nɛn'yi no shiike mvunlaa bee bó.
 Bese ké no kfune ye yî lemme le, ké nɛ ce
 entaɲ saa lefe kɛ, ké nɛ kefew kemew e no
 kpwee jen. ⁶ Bese duɲci tɛn lɛ bese nu bonyii
 bo lemme le bo Nyo' le ê je nce wese wvu
 yuule le bó no bese kee fiɛɛ fi ekumɛ Nyo',
 noo no bese kuule shém, bó no bese kɛɲke
 mvuntelem mvú jee fô bonyii le. Bese cee
 bii no Keyoy ke Yuule duɲci, ɛ bese koonɲe
 bonyii bó nɲoonɲen wvu keceɛy. ⁷ Bese ké no je-
 myi kɛ ɛ è nu njeme wvu keceɛy, gee mwɛɛm
 ê mvungay mvu Nyo' le. Bese ké no jici nce
 wvu teytey e diɛwɛ mwɛɛm mvu jem e mvu
 ebo ɛceɛy bó mvu ebo ɛnɲonɲo le. ⁸ Bese ké no
 lemte kɛ lo, kɛnɛɛ bonyii wvumte bese, kɛnɛɛ
 bó yaa wvumte kɛ, kɛnɛɛ bó jemyi mwɛɛm
 mvú befe ekumɛ bese kɛnɛɛ bó jemyi mvú
 jee. Bonyii ké no joo bese le bese nu bonyii
 bo kenlɛma le, geenɛn ɛ bese nu bonyii bo
 keceɛy e. ⁹ ɛ bonyii ké nɛ no nu nɛn diɛwɛ kɛ
 bó kee bese kɛ, geenɛn ɛ bonyii kee naa bese
 ntaɲ. Bó ké nɛn'yi no yene lɛ bese nu wase
 bonɲkufusay, geenɛn ben etaa eyɛn, bese nu kɛ
 dvú. ɛ bonyii ké nɛ no nyaa nɲew ê bese,
 geenɛn yaa yuwyi bese kɛ. ¹⁰ Bese ké no
 nu nɛn diɛwɛ bonyii bó nu yî yii le, geenɛn
 lanɲanɲe kɛ sekecii, nu diɛwɛ bonyii bó fuute
 le, geenɛn gee kɛ ɛ bonyii nteen nu bonyii

bo kpaw e. Bese ké no nu nɛn diɛwɛ kɛ
 bese kɛɲke naa lo fiɛɛ kɛ, geenɛn ɛ bese kɛɲke
 mwɛɛm mvunciim.

¹¹ Bonyii bo Kolɛn, bese nu ɛ jeme wase
 ê ben yaa nyile fiɛɛ kɛ. Bese nu ɛ yene
 mvuntelem mvusɛse ɛ gee mvuyem ê ben.
¹² Kɛ bese baa baɲ mvuntelem mvusɛse fô
 ben e kɛ. ɛ baɲ ben mvunɛn fô bese le. ¹³ Me
 ɛ no njemyi ê ben kɛ diɛwɛ ê boom bem e le,
 ben ege lɛɲlɛɲ no bese nu ɛ ge fô ben e, eyene
 tɛn mvunɛn mvuntelem fô bese le.

*Fo wee mbee elɛnɛ ɛkalɛ kemwaanɲe bó wee
 wvu baa nu wee mbee kɛ*

¹⁴ Fo ben elɛnɛ ɛkalɛ kemwaanɲe ben ɛ
 bonyii bó yaa nu bo mbee le kɛ. ɛ nulo ê
 fiɛɛ fi teytey bó fi befe eghan nɛɛ se no nu yî
 fiɛɛ le fimwaanɲe? N'yuu bó ejiwɛ nulo ekeɲke
 kentaashe? ¹⁵ ɛ nulo ê Klistu bó Belial* enu
 diuw mwaanɲe? Fiɛɛ fi taashi wee mbee bó
 wee wvu baa nu wee mbee nu la? ¹⁶ Yew
 ncese Nyo' nulo ekeɲke la keege bó mvunyo'
 mvu yî won wvu e? Ben ekeê lɛ beene nu
 yew ncese yî yî Nyo' wvu kɛɲke nshii. Fifin
 nu no Nyo' to gayɛɛ le,
 “Me nu nɲe encee yî bó le, nɛnɛ ê bó entelɛɲ.
 Me nu nɲe enu Nyo' wvuboo,
 ɛ bó nu bonyii bem.”

¹⁷ Nonɛn, Tata Nyo' gayte le,
 “Ben ebuy ê bó ente, enù jɛɛy fô bó le.
 Fo ben ekum fiɛɛ fi nnyɛn e kɛ,
 é me emum enfiisen ben.

¹⁸ Me nu nɲe enu Icen,
 ɛ ben nu boom bem bó bolemɛ noo bó
 bokɛnɛ.

Fifin nu ɛ è jemyi Tata Nyo' wvu kɛɲke
 Mvungay Mvunciim.”

7

¹ Nsáa yɛm shém, no Nyo' nu ɛ nya
 bonɲkawma ban é beene nɛn, beene emum
 ecuke fiɛɛ ficii fi beete bó ye yesebeene noo
 keyoy kesɛbeene. Beene eyuulè gene mɛɛse
 no beene cee yî nfan wvu wvu Nyo' le.

*ɛ Baul yuw nɲon lɛ bonyii bo Kolɛn to nu ɛ
 kumɛn mvuntelem mvubole*

² Ben egeɛ bvudvuu ê mvuntelem mvunɛn
 e fô bese le. Kɛ bese nu ɛ jay fiɛɛ fô wee le kɛ.
 Kɛ bese nu ɛ lɛɛ wee kɛ, ɛ kɛ bese nu ɛ nsa
 mvu kɛ. ³ Kɛ me njemyi nɛn le me fwaake lo
 ben kɛ. Me nu ɛ nɲay wase ê ben lɛ ben nu
 naa lo fitele fisese, é è cim nu keekpwe kɛnɛɛ
 keenu dvú, tu beene nu enu kɛ yî kentaashe
 le. ⁴ Me nu ɛ nɲgeɛ fitele fitem yî yene le baay.
 Me nɲeɲke kembense ye ke baay ekumɛ ben.
 Fitele fitem lɛtɛne baay ekumɛ ben. Entɛ jo

6:1 Lum 5:2; 1Kol 15:10 6:2 Yesa 49:8; Luk 4:19-21 6:4 4:2 6:5 11:23-29 6:6 8:24; Lum 12:9; 1Kol 13:4-7;
 Gal 5:22-23; 1Tim 4:12 6:7 10:4-5; Lum 13:12; 1Kol 2:4 6:9 4:10 6:10 7:4; Lum 5:3; 12:12; 8:9; Fili 2:17; 4:12-13;
 1Tes 1:6 6:13 1Kol 4:14 6:14 1Kol 6:9-13; 10:21; Efɛ 5:5-11 * 6:15 Belial wvu nu dwle. 6:16 Lew 26:12;
 Yeli 31:33; 32:38; Esek 37:27; 1Kol 3:16 6:17 Yesa 52:11; Mwɛm 18:4 6:18 2Sam 7:14; Yesa 43:6; Amo 4:13; Mwɛm
 11:17 7:1 1Jon 3:3 7:2 6:13; 12:17 7:3 6:11; Fili 1:7 7:4 6:10

bonɣew bocii bô bese yene nu ε me n'yuuke ke ε è nu njon.

⁵ Naa no bese to leyεε wɔŋ wvù Masedonia le, bese to baa kenke nleeten ke. Bese to kenke bonɣew biba bicii. Bonyii to gomte diuw bee bô, ε bese bvuu kenke nfan ê mvuntelem mvuse le. ⁶ Geenen, ε Nyo' wvù leεsee mvuntelem mvu bonyii bô nu yî yii le ke leεsee mvuntelem mvuse bô nto wvù Taytus to toε. ⁷ E ke è to mey ke nto we maaj wvù to leεsee mvuntelem mvuse ke. E to nu ten je yî ben to leεsee fiew fitele jó. Wvù to nu ε see ê bese le ben shieele baay keeyen me le, bô no ben kenke yii fô bikuu binen e, noo no ben kenke shiee fô me le. No me n'yuweε nonen, mbvuu n'yuw naa lo njon baay.

⁸ E è cim nu naa le nwa' wvù me nto nsanεε fô ben e wε to nu ε ge ε ben no nu yii yii, tu ke me ncim nkumyî ye ke. Geenen, ε me nto nkume ke ye, njefo me n'yene le nwa' wem wvudvu to nu ε ge ε ben no nu yii yii. Geenen, ben to nu yii yii ke yî kefew e nen caan. ⁹ Me ε no n'yuuke njon keseen, ε è yaa nu njefo ben to nu ε no nu yii yii ke. E nu njefo yii yin to nu ε ge ε ben kumen mvuntelem mvunen. Ben to kenke yii ε è nu ê je yî Nyo' gomte le. Nonen bese to baa ge fiew fimew fi befε fô ben e ke. ¹⁰ E wee kenke yii ê je yî Nyo' gomte le, tu fî nu ege ê wvù ekumen fitele fiew. E fifin eto ε è nu bô mboyma fô wvù le, saa eto ε è nu bô fiew fi wvù ekumyî ye yî dvù le ke. Geenen, ε wee kenke yii ê je bonyii bo yî wɔŋ wvun e, tu yî nu ke eto ε è nu bô kpwe. ¹¹ Ben eyen le fiew fi yii yî è nu yî Nyo' gomte nu ε to dvù fô ben e. Ben eyen no ben nu ε jo mwεem naa shiee le. Ben eyen ten no ben nu ε ge fiew ficii keedunεε le ke ben kenke εbo fô fiew fi befε fidvu le ke. Ben eyen no fiew fidvu nu ε ton'ye ben. Ben eyen nfan wvù ben nu ε kenke. Ben eyen shiee wvu baay wvù ben kenke keeyen me le. Ben eyen shiee wvù ben kenke keege fiew fi lenj. Ben eyen ten kfuu nɣew wvù ben nu ε nya ê wee wvudvu wvù gee jay. Yî fiew le ficii nu ε ben ε dunce lo le ke ben kenke naa lo εbo fô fiew fidvu le ke. ¹² Nonen, naa no me nto ncim nsanεε nwa' wε fô ben e nu ε ke me nto nsan nje wee wvù to gee jay, kenεε wee wvù bô to gee jay fô wvù le ke. Me nto nsan wvù le è nulo é ben edunce fô bikuu binen e ê Nyo' εjise le ben kenke shiee fô bese le. ¹³ Nonen fifin nu ε ge shém ε no leetene bese.

Keebise yî shém yese yî nu ε leeten e, nu ε bese bvuu yuuke njon baay nje njon wvù Taytus yuuke njefo ben bocii nu ε ge fitele fiew ε no nu yî nyekεey e. ¹⁴ Naa me nto nké no nsaale wase ye bô ben ê Taytus, ben to baa shoose me ke. Kensaa ye kè bese to

ké no saale bô ben ê Taytus nu ε dunce le è nu ke keceey. E è nu ke lenlenj no fiew ficii fi bese to ké no jemyî ê ben nu ten keceey. ¹⁵ Wvù wvù Taytus ké kumyî no ben bocii to yuweε wvù le, bô no ben to fiisenεε wvù fane, ciinke, ε wvù bvuu konj ben naa fesen lo. ¹⁶ Me ten n'yuuke njon njefo me nu ε nɣεε bvufee bwem yî yene le ε nɣen ε mεse.

8

Ntefe no è nulo é bonyii bo mbee le enyaa nnya é bonyii bomew

¹ Boom bo bwεe wese le, bese gomte le ben ekieε fiew fi mbuwma Nyo' nu ε ge fô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi ê keba kè Masedonia le. ² Bonɣew bô temyî nu ε mom wase bô baay. Geenen ε njon wvù baay wvù bô kenke ε ge bô ε looce ε yene can yibo yicii ê bonyii bomew naa no bô cim nu ε kefufe ke baay ente. ³ Fiew fi è nulo é me ensee nu ε è to kpaw ke bô le bô enya nnya no mvunɣay mvubole nu. E bô dioo nyaa, nya naa fesen lo. ⁴ Bô to nu ε leke bese naa shiee le le bese enya ke bô je keeese εbo fô lemme din e keetom bonyii bô è nu bo Nyo' le. ⁵ Bô to nu ε ge fiew ê je yî bese to baa kpwaake le è nulo é bô ege le ke. Bô to nu ε yaw nya bikuu bibole ê Tata, mum nya ten ê bese no Nyo' gomte. ⁶ Nonen, ε bese mum leke Taytus le no wvù to nu ε kεw wase lemme din ê ben entelenj, le wvù emum egen dvù fwe efice ben keemεε lemme di jee din. ⁷ No ben looci kee mwεem mvunciiim naa ntaay, mwεem mvu ê keba ke mbee le, mvu ê keba ke njeme le, mvu ê keba ke bvufee le, mvu ê keba ke shiee keege fiew le, noo mvu ê keba ke kenkonjen kenε e fô bese le, bese ε mum ε no gomte le ben elooce ekieε ten keeyene can yene yî lemme di jee din e ntaay.

⁸ Ke me njemyî nen nyaa ε è nu nci ke. Me momte lo mbii shiee wvù bonyii bomew kenke keege fiew le keen'yen le kenkonjen kenε ten nu ke keceey. ⁹ Ben kee wase fitele fi jee fi Tata wesebene wvù Jisos Klistu to kenke. Naa no wvù to nu wee bvukuke nu ε wvù to ne tu wee kefufe nje yene, wvu le kefufe kew ege ê ben etu bonyii bo bvukuke le. ¹⁰ Yî saaka wvudvu wvun e nu ε wee nɣomte keenya wem ntefe. Fî nu lenj le ben bô to kεwεε lumbee keegeε fiew, ε è yaa nu ke keege fiew maaj ke, ben to nu ten bonyii bô to kεwεε keekenke shiee keege fiew, ¹¹ ben emum egen dvù fwe emεse, wvu le ben ke dioo ε mεse bii no mvunɣay mvunen nu, é fî elen ekale kemwaan bô shiee wene wvù ben kenke keege fiew. ¹² Ben ekeé le é wee kenke shiee keenya, tu Nyo' nu efiisen nnya ye bii fiew fi mweten kenke keenya le, wvù

saa ebii fiεε fi wee baa keŋke le ke. ¹³ Ke me ŋgayte nɛn le ben nu dioo nyaa keefi bonyii bomew kaa kpwe lo ke. E nu fiεε keege é biba bicii ekeŋke leŋleŋ. ¹⁴ No ben keŋke mwεem keseen ε mvú ffuyte lo, ε bonyii bomew tane, nu ε é nulo é ben efi bó. E bó dioo keŋke tɛn ε mvú ffuyte lo sekekie, ε ben tane, é bó efi ben. Nonen é biba bicii emum ekeŋke leŋleŋ. ¹⁵ E nu no bó nu ε sanj le,

“Wee wvú to baanceε baay,
to baa emum ekeŋke baay ke.
E wee wvú to baanceε ke caan,
to baa emum ekeŋke ke lo caan ke.”

E bó tum Taytus Kolen

¹⁶ Me nyaa keyoone é Nyo' wvú nu ε gee shiee wene fô fitele fi Taytus e ke leŋleŋ diεwe wvú me ŋkeŋke fô ben e. ¹⁷ Ke wvú to baa emum ebee keeto é ben e nje bese to nu ε leke wvú ke. Wvú too é ben e yi ŋkpawwε wvuwe le no wvú to keŋke wase shiee naa baay fô ben e. ¹⁸ Bese tumte wvú bó waa bwee wesebeene wvú bó kee wvú entelɛŋ jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii yi saaka wvú jee wvú wvú ghane fewci le. ¹⁹ E ke é mey ke fife ekumε wvú ke. Wvú nu tɛn wee wvú bintaashe bi bonyii bo mbee le nu ε baa le wvú eghané bee bó no bese ghane gee lemme di jee di ekumε nnya yin. Lemme din nu keege é bonyii enyaà mbense é Tata kebεε, bó keedunɛε le bese keŋke shiee keefice bonyii bomew. ²⁰ Bese gomte le fo fiεε ke enu dvú fi wee mvu ke ebace bese yi dvú le ekumε nnya yi baay yin yi bese lemte yi dvú le ke. ²¹ Bese momte naa ntay keege ε é nu fiεε fi nu leŋ ε é yaa mey ke é Tata ejise maan ke. Bese momte keege fi nu tɛn leŋ ejise jo bonyii.

²² Bese tumte tɛn waa bwee wesebeene mvu bó bó wvú bese nu ε mom wase wvú bokaŋ nteen yi mwεem e nteen, ε yɛn le wvú keŋke shiee keegeε mwεem. E wvú nu keseen keŋke naa shiee wvu baay fô ben e, njefo wvú nu ε gee fitele yi yene le naa baay. ²³ Wee diewe Taytus e nu ε wvú nu wee wvú bee wvú lene yi ekale le kemwaan, nu tɛn wee wvú bee wvú lemte yi fiεε le fimwaan fô ben e. E dioo tu fô boom bo bwee wesebeene le bomew ba, nu ε bó nu bonyii bo ntum e bo bintaashe bi bonyii bo mbee le. E nu bonyii ε bó gee ε mbense gɛne fô Klistu le. ²⁴ Nonen, ben emum edunɛε kenkonen kenɛn fô bó le endan, wvu le bintaashe bi bonyii bo mbee le eyɛn le ye yi bese ké no saale ekumε ben nu yi leŋ.

9

Nyo' koonke wee wvú nyaa nnya ye bó nlanlan

¹ Ke shiee cim nu dvú wvú me ensaanke lo é ben ekumε lemme din keetom bonyii bó é nu bo Nyo' le ke. ² Me ŋkee lo le ben keŋke wase shiee keetom bó. E é nu fiεε fidvu fi me nsaale ye dvú é bonyii bo Masedonia ekumε ben, njemyi le ben bo Akya nu ε ben to seyse wase ε é bεε lo lumbee keetom. Shiee wvú ben keŋke keenya ε mum ε ge tɛn mvuntelem mvu bonyii le nteen é bó ente ε ja we. ³ Geenɛn, me ntumte boom bo bwee wesebeene le ban fô ben e wvu le fo ye yi bese saale ekumε ben yi saaka wvu e ke ebuy le é nu yi εcici ke. Me ε no ntumte bó wvu le ben enú e ben ε seyse no me nto ŋgayεε le ben nu ke enu. ⁴ Efuw ke nonen, fi ε kooy le bee bonyii bo Masedonia bomew ε nε e to ε yɛn ε ben nu se ben nu ε seyse, é kenshoose kedvu enu nεε fô bese le, ε fey mvunciim fô ben e bó bese se geele bvufee yi yene le? ⁵ E nu fiεε fi gee ε me ŋkpawwε le fi nu shiee le le me enleke boom bo bwee wesebeene le ban le bó esa ke fwe eto é ben e eseyse nnya yi baay yin ε kefew bεε yi ben to kawεε keenya. Nonen é nnya yidvu emum enu ε ben ε seyse wase le é nu nnya ε ben nyaa yi ŋkon wvú wene le, ε é yaa nu le bó kamte lo ben ke.

⁶ Ben ekumyi le wee wvú jewyi caan, nu ke egbwele ke caan, ε wee wvú jewyi nteen, nu ke egbwele tɛn nteen. ⁷ Wee mwaan mwaan ben e keŋke keenya no wvú nu ε kpawwε fô fitele fiew e, yaa nyaa guute lo ye kenεε nyaa diewe bó kane lo wvú ke. Ben ekeé le Nyo' koonke wee wvú nyaa bó nlanlan. ⁸ Nyo' nulo ebuw ben bó mwεem mvunciim ege é mvú effuyte lo, wvu le ben ekeŋke fiεε ficii sekekie ε fi kocine ben e bocii, é ben emum egeé dilemme di jee dicii dvú ntay. ⁹ Fí nu no bó nu ε sanj le,
“Wee wvú nyaa nnya nu ε tfuw lo nnya é bonyii bo kufefe le,
lemme diew di jee nu ke emy nu sekecii.”

¹⁰ Nyo' wvú nyaa ŋgow é wee wεε bó mwεem mvudien ε bó diee, nu ke enya tɛn ebvuu ebise ŋgow mwεem mvunen, ege é nce wene wvú jee eto bó ŋgbwele ε wvú duule lo. ¹¹ Nyo' nu ke enya tɛn ben bó bvukuke é jé le yicii keege é ben eyen'yi can yene ntay é bonyii bomew, wvu le bonyii enyaà mbense é Nyo' seke bó e keŋke nnya yin can yese le. ¹² Ke lemme dinɛn di jee din di ben lemte too ke ε é nu bó mwεem mvú bonyii bó é nu bo Nyo' le shiee maan ke, di too tɛn bó mbense fô Nyo' le jé le nteen. ¹³ Lemme di ben gee din nu edunɛε bonyii bó é nu ben, é bonyii emum etumte monkum mo Nyo' le yi n'yuw wvú ben yuuke saaka wvú jee wvu ekumε Klistu wvú ben tomt le. Bó nu ke etumte tɛn monkum mo Nyo' le no ben nu ε

yene can yene fô bô le noo fô bonyii bomew e bocii. ¹⁴ Bô nu ke ebunlee fô ben e, ε mvuntelem mvubole nu yî yene le naa baay nje mbuwma Nyo' wvun wvù nu yî yene le wvù kuuke naa fele lo. ¹⁵ Beene enyaà keyoone ê Nyo' yî nnya ye yi baay yi è nulo wee saa esee no yî nu le ke.

10

É caw Nyo' Baul le wvù enù waa ntum Jisos Klistu

¹ Me wvù Baul kebee, nkule lo can ê ben ê je kembonen bô nyêkeey wvù wvu Klistu le. É nu me wvù bô duu le me nké ndioo nu keba kemew no ncewcewe lo bô ben, nké nto wase ê ben ejise, mum mbo. ² Me nleke lo ben le seke me e nke ε nto, fo ben ege é me ene encewcewe beene no me nulo nke encewcewe bee bonyii bô kpwaake le bese gee mwεem bii ε è nu nkpwawce bonyii bo yî woj wvun e ke. ³ É nu keceey le bese cee yî woj wvun e, geenen ke bese yaa tumte jem yese bii no bonyii bo yî woj wvun e tumte ke. ⁴ Ke mwεem mvù bese tumte jem yese dvù nu mvu yî woj wvun e ke. Mwεem mvù bese tumte jem yese dvù kenke mvungay mvù nen'yi fô Nyo' le, keebvuuke mondvuum mò temyi dvù. ⁵ Bese ké no joo mwεem mvu jem e mvun bvuuke bombew bô bonyii beeke dvù, shiwee kembense ye kecii kè baanke fo bonyii ekee Nyo', soo ten bonkpawace bo bonyii le dvù, gee ε bó yuuke wase ε è nu Klistu le. ⁶ Seke ben ε dunce le ben yuuke wase Klistu le bô mvuntelem mvunen mvunciim, é bese emum enya ngew ê wee tfuu wvù bee temyi ekole bô Klistu.

⁷ Ben etaa eyen fiε fi nu ê ben ejise! É wee kee naa keceey le wen nu wee Klistu, é wvù no kumyi le no wvù nu wee Klistu, nu ke ten no bese nu. ⁸ É me ncm nε naa ε no nsaale ye nfesene caan nje mvungay mvù bese kenke mvù Tata nyae keeyoo lo ben dvù, ε è yaa nu keesâw lo ben dvù ke, ken'wuumen saa ekoole me ke. ⁹ Ke me ngomte le fi eyen'yi nen ke diεwe me mbεmsee lo ben bô bon'wa' bem ke. ¹⁰ Me ngayte nen njefo bonyii bomew nen'yi no jemyi ekume me gayte le, "Wvù ké no saanke bon'wa' ε bó temyi bvuu cewcewe, geenen seke wvù ε to ê bonyii ejise mum tu wεε. É ke njeme we ké no koole fiε le ke." ¹¹ Boba bonyii ekeê le fiε fi bese jemyi ê bon'wa' le seke bese yaa nu fô ke, nu ε bese nu ke ege fi seke bese ε to.

¹² Ke bese momte naa keebewsene ye, kenε efewsene bikuu bisese bô bonyii bomew ba bô seņe bô dew yibo fiε fi è nu bô

ke. No bó fewsene bikuu bibole εbonebon, bewsene ten ye yibo εbonebon, nu ε fi dunji le ke bó kee fiε ke. ¹³ Fisese nu ε ke bese cim saale ye fesene kelen ke. Bese saale ye ε è nu yî kelen kè Nyo' nu ε nya can yese le keelem eto ebuy naa ê ben e. ¹⁴ Ke bese danseene ε è nu kedwee no bese too buyte ê ben e ke. Bese to nu bonyii bo fwe keelen bô saaka wvù jee wvu ekume Klistu to naa buy ê ben e. ¹⁵ Ke bese saale ye fesene ke, fi nu le ke bese saale ye yî lemme di è ge bonyii bomew ke. Geenεn fiε fi bese taale fwe kee nu le no mbee wene kuu gene fwe, nu no kelen ke lemme disese le ê ben entelen nu ekuuke ten gene naa ntay. ¹⁶ Nonen é bese emum efey lo jo ben efewci saaka wvù jee gene biba bimew e, saa nu le bese saale ye bô lemme di bó nu ε lem wase bvudvuu bvuu wee mvu le ke. ¹⁷ Fi ε mum ε no nu no bó san ê Nwa' Nyo' le le,

"Wee edioo esaale ye, no saale ε è nu yî fiε fi è ge Tata le."

¹⁸ Ke è nu wee wvù dunji ekole kew le wen nu wee wvu lenj wvù mum nu wee wvu lenj ê Tata jise ke. É nu wee wvù Tata yene le wvù nu lenj wvù nu wee wvu lenj é wvù ejise.

11

Baul bô bonyii bô mbiayte le bó nu boom bo ntum e bo Jisos

¹ Me nleke le ben ecine ke é me enjeme njeme keyunsee nen caan. Kee, ben ecine ke lo! ² Me nkεnke ken'yee ejise bô ben kè è nu ke Nyo' le. Ben nu fô me le diεwe ngon kpwoon wvù bee tfu le, wvù me nu ε nkaw keenke enya wvù é diemsen mwaanj wvù è nu Klistu. ³ Geenεn ε me nfane le lenjen no yo to wεenteneε leε Iff, nu ε bó nu ke ebvunse ten bvufee bvunen é ben ecine je yî nu keceey bvuu yuule yi ben bii Klistu le jó. ⁴ Me njemyi nen njefo ben kaantene ke lo fiε ficii. É wee nε ε no fewci ekume Jisos mvu jεey se è nu wvù bese to fewceε ê ben, kenεε keyoy kemew jεey se è nu kè ben to fiεneε ê Nyo', kenεε ekume saaka wvù jee mvu jεey se è nu wvù ben to fiεneε é bese, tu ben nu emum ekaanten ke lo. ⁵ Ke me nkpwaaake le bonyii ba bô ben teņe le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke lo fele me ke. ⁶ É è cim nu naa le ke me njee njeme, tu ke é mum nu le ke me njee fiε fi ekume Nyo' ke. Fin nu fiε ε bese ε dunce wase ê ben é jé le yicii noo yî mwεem e mvunciim.

⁷ No me nto nfewceε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' é ben εcici se nlawma, ε fen ghane le me nto nge ε è nu kebefε keenshike ekole

9:15 9:11 10:1 1Kol 9:3 10:1 10:10; 1Kol 2:3 10:2 13:10; 1Kol 13:2 10:4 6:7; Lum 13:12; Efe 6:13-17
 10:5 Yesa 2:12-17 10:6 2:9 10:7 1Kol 1:12 10:8 13:10 10:11 13:1-2 10:12 3:1 10:13 Lum 12:3
 10:15 Lem 19:21; Lum 15:20 10:17 Yeli 9:22-24; 1Kol 1:31 10:18 1Kol 4:4-5 11:2 Efe 5:25-27 11:3 Kej
 3:1-5, 13 11:4 Gal 1:8-9 11:5 12:11; 1Kol 15:10; Gal 2:6, 9 11:6 1Kol 2:6-16; Efe 3:4 11:7 12:13; 1Kol 9:12,
 18 11:8 Fili 4:15-18

kem nonen wvu le me embense ben e? ⁸ E nulo é me engay le me nto nsoonke e è nu kenson entelen jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bimew, no me nto nfii nfi é bó, nlemte e è nu fò ben e. ⁹ Seke me nto nu beene, me nto mbaa ngeε bvujite bvumew yí wee mvu ben e seke me nto nkenke shieε fiεε ke. Boom bo bwee wesebeene le bo Masedonia to nyaa fiεε ficii fi me nto nshieele. Nonen yí fiεε le ficii nu ε me nto ntun keεgeε bvujite yí yene le. E è nu ke no me nu nke entune nonen. ¹⁰ No keεεy ke Klistu le nu yí yem e, ke wee me nu dvú é biba binen bi Akeya le wvú nulo eban diuw wem yí fiεε fi me nsaale ye yí dvú le ke. ¹¹ Me ntune nfi é ben nonen nje la? E nu njefo ke me nkoonke ben e? Me nkoonke naa ben ε Nyo' kee nonen.

¹² Fiεε fi me ngeε nu ε me nu nke emey ke ngeε, wvu le me embaanke je fò bonyii ba bó gomte keeyene le bó nu lenlen bee bó yí fiεε fi bó saale ye yí dvú le. ¹³ Ke bonyii bodvu ba yaa nu boom bo ntum e bo Klistu le bo keεεy ke. Bó nu bonyii bo lemme le bo kenleema le. Bó teεke lo Klistu fò jise le bowen nu boom bew bo ntum e. ¹⁴ E ke ffin yaa nu fiεε fi nghan e ke. Naa Satan bó ekole kew ke taw ke Nyo' fò jise le wen nu nceendaa we wvu n'yu. ¹⁵ Nonen ke è nu fiεε fi diuw wvú yumεen e seke bonyii bew bo lemme le banse ten ye yen'yi diewe bonyii bó yeyi bonyii no nce wvu teyey kenke keenu le ke. Kemεse kebole nu ke enu ke lenlen no gee dibole nu.

ε Baul no saale ye ekumε bongew bó wvú to yene

¹⁶ Me ε mbvuu ε no njemyi le fo wee ejo me le me nu keyun ke. Geenε é ben jo me le me nu keyun, é ben cinε le me le ε me njeme ten njeme kensaa ye caan. ¹⁷ Fiεε fi me njemyi ekumε fi fi me nsaale ye yí dvú le se nfan, nu ε ke me n'jaa njemyi bó mvungay mvu Tata le ke. Me njemyi ε è nu diewe keyun e. ¹⁸ No bonyii nteen saale ye é je bonyii bo yí won wvun e, tu me nu ensaalé ten yem ye. ¹⁹ Me njemyi nen njefo ben fisene biyun duu le ben kenke bvufee! ²⁰ Ben nu ε cinε le bonyii ejoé ben ε ben tuu bonfaw bobole, ε bó diekene yí yene le, bene yí yene le, bensee ye, tumyí can é ben jise. ²¹ Ken'wuumen koole me le bese to kaa nu fisese biwelencoy fanε yaa gee nonen ke!

Geenen é fiεε nu dvú fi wee momte keesaale ye dvú, tu me ten nu emomte keensaale ten ye yí fifiε fiεε le. Me mbee ke njemyi fin diewe keyun e. ²² E bonyii bodvu nu Bo'ibulu, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu

bonyii bo Isael, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu bonyii bo é kfuu di Abla'am e, tu me ten nu ke mvu. ²³ E bó fen nu bonyii bó lemte Klistu le, tu me nfele naa lo bó yí fifiε le. (Me njemyi wase fin diewe wee jowte le.) Me nu ε nlem naa wase ε nfey lo bó, ε ngen ncaw ε nfey bó, ε bó surj wase me bokan nkuun, ε kpwe ε soy wase me bokan e bokan e. ²⁴ Me nu ε nfi wase bongbwan can Bojuu le bokan botin, ε bó tamte kan mwaan ε é fuute ngbwan mwaan fò mbaanye. ²⁵ Bó nu ε surj wase me bokan botete bó bimban, ε tumye me bó eta kan mwaan. Nguw wvu é joo nu ε sawye wase bó me bokan botete, ε me nce wase é joo ε mbuy ε nshe jó. ²⁶ Me nu ε nghan wase baay, ε mboy fo me enle joo bokan nteen, ε mboy fo me enkpwe can bocoon e, ε mboy ten fo me enkpwe can bonyii bem bo won e, ε mbvuu ε mboy fo me enkpwe can bitum e, ε mboy fo me enkpwe elante, ε mbvuu ε mboy fo me enkpwe nkpwaante, ε mboy fo me enkpwe é joo yí baay e, ε mboy ten fo me enkpwe can bonyii bó mbiayte le bó nu boom bo bwεem e yí Klistu le. ²⁷ Me nu ε nlem wase baay ε njimten. Me nu ε nce wase se nyii bokan nteen. E me nu ε no nu wase jen noo se joo yí me n'wu. Me nu ε nce wase bokan nteen se fiεε fidien, ε nce kenton e se ndvu. ²⁸ E keebvuu bise yí mwεem mvumew e nu ε me nu ke ekuse jo bvujite ediuw ecii nje bonkpawce bó me nkenke fò bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii. ²⁹ E wee dioo weyi, tu me nu en'yuuke ten e me n'weeyi. E wee ké ege é wee mvu ege kebefu, tu fi nu esase me baay. ³⁰ E è nu le me ensaale ye, é me ensaalé ε è nu yí mwεem mvú dunji le me n'weeyi lo le. ³¹ Nyo' wvú nu Nyo' noo Icee Tata wesebene wvú jisus wvú mbense nu fò wvú le sekicii se nka, kee lo le ke me mbiayte lo ke. ³² E to nu seke me nto nu Damaskus, ε wee sa' wvú to nu ekuse jo Nfon Aletas ke gay ε bonyii no ceyte kelaante kedvu wvu le bó ekoo me. ³³ Geenε ε bonyii ke jo me lese é nkaa le, bvuse fò ntoo ketaan e shike ekfun, ε me nse nlemten can ye le.

12

Mwεem diewe bifile le mvú to too fò Baul e bó mvú Tata to dunji é wvú

¹ Me nu ensaale ke ye ngeε dvú fwe naa no sew yaa cim nu fò ke. Me nu engen fwe yí mwεem diewe bifile le mvú to too fò me le noo mvú Tata to dunji é me le. ² Me nkee wee Klistu mvu wvú Nyo' to cunε ben dvú fey lo εbulε gen é we eke. * Eben nu wase bilum yuufe ncow binew no fi to kooyε. (Kεnεε

wvú to ben fò bô ye, kenée se ye, tu ke me nkee ke. É kee ke Nyo' maan.)³ Me ngomte keembvuu mbiinen le, me nke wvuwé wee, (kenée wvú to ben fò bô ye, kenée se ye, tu ke me nkee ke. É kee ke Nyo' maan.)⁴ Nyo' to nu e cun wvú bô bvdvuu bvú njon e bvú Nyo' le, e wvú yuw mwéem fò e è yaa nu mvù è nulo é wee esee ke. É mvumwé nu mwéem mvù bô baa enya mvungay le wee wvu wum ejeme ke.⁵ É nu wee diéwé wvuwé le wvù me nu ensaalé ye bô wvú. Ke è nulo é me ensaale ye bô ekole kem ke, efey ke le me ensaalé ye ekumé kewéeyé kem.⁶ É è cim nu le me ngomte keensaale ye ekumé ekole kem, me nsaa nu keyun ke, njefo fiéé fi me nu enjemyi nu kecéey. Geenen me nu e ntun keenje fife, wvu le fo wee mvu ke ene ekpwaake jéey ekumé me fele fiéé fi wvú yene yí yem e bô fi wvú yuuke é me ke.

⁷ Geenen, keege le fo me nke ene embense ye baay ekumé mwéem mvu kenghaw e mvun mvù Nyo' to dujcéé é me, wvú to nu e tum kfuú biay mi e yí no bon'yi ye yem. Biay yin to nu nceendaa Satan e wvú njijnsene bô me, wvu le fo me nke ene embense ye baay ke.⁸ É me nke mbuule ekumé fiéé fidvu é Tata mbuy bokañ botete nleke le wvú eake ke fiéé fidvu yí yem e.⁹ Geenen e wvú tfuse é me le, "Mvungay mwem mvù me nu e mbuw wo dvú nu e kocen fò wo le keefii wo, njefo mvungay mwem ké no lemte yí wee le gene méese seke wvú wéeyi." Nonen me nu en'yuuke njon mbvuu nsaale ye ekumé kewéeyé kem nfesene lo wvu le mvungay mvu Klistu le nulo elemté yí yem e.¹⁰ Fi e mum e no nu le me n'yuuke njon bô kewéeyé kem noo boncun bô bô nan'yi me dvú noo bongéw bô me n'yene noo bikaa bi bonyii bone é me ejim bô bongéw bô bii me le nje Klistu. Me n'yuuke njon nonen njefo é nu seke me n'wéeyi, tu sekeké nu e me nu emum entemyi.

Shiee wvú Baul to kenke fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Kolen e

¹¹ Me nu e ne wase e ntu keyun! Geenen e è ge ben me e nse ntu nonen. É nu ben bô be kenke keedunji wee wvú è nu me. Naa no me mbaa ncm mbuy fiéé le nu e keé fi mum nu le bonyii ba bô tenje bikuu bibole le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke fele me ke.¹² Mwéem mvù dunji mvungay mvu Nyo' le bô binghaw bi mwéem e noo mwéem mvu diuw wvú yuméen e nu e me nto jkuu shém baay no ngee é ben entelén. É mvumvun nu bonciise bô dunji le wee nu céey céey waa ntum Klistu.¹³ Fiéé fi me nto ngee fô bintaashe bi bonyii bo mbee le

bimew e nshéete ben efey le me nto mbaa ngeéle bvujite bvumew yí yene le, nu la? Ben elee she jay wem fofe!

¹⁴ É nee me wvun, e me e nseyse wase keento é ben e yí bokañ e botete. É ke me nu nke ento enu bvujite bvumew fô ben e ke, njefo ke me ngomte e è nu mwéem mvunen ke. Me ngomte e è nu ben. Me ngomte e è nu ben njefo ke è nu boom bô kenke keegele mwéem é bo'icee bobole bô bobwee bobole ke. É ké no gæle bocee boom bô bobwee boom mwéem é boom bobole.¹⁵ Me nu nke en'yuuke naa njon baay keenjewe fiéé ficii fi me nke kenke fô ben e bô keenya noo ekole kem nje ben. É me nkoonke ben baay, é ben kaa ekoonke me caan e?¹⁶ Ben nu e yen kecéey le ke me nto mbaa ngeéle bvujite yí yene le ke. Geenen bonyii e no duu le me nto nu e n'wéenten nleé ben bô mbiay.¹⁷ Nuu le wee mvu bonyii bô me nto ntuméé fô ben e to nu e léé ben é diee diem e le?¹⁸ Me nto nu e nleke Taytus le wvú eto é ben e, mbvuu ntum waa bwee wesebeene wé le bô wvú eto. Taytus to nu e léé ben seke wvú to toé le? Bee wvú to baa gee ke mwéem yí jkpwawce le mwaan bô yí ekale le kemwaan e?

¹⁹ Sekemew e ben kpwaake le no bese méy e no jemyi nen nu e bese gomte keetanji lo diuw wese fwe dvenen. Bese jemyi e è nu diéwe bonyii bo Klistu le fwe dvu Nyo'. Nsáa yese shém, fiéé ficii fi bese gee fô ben e nu keege é ben ekuu lo.²⁰ É me nfane le è nelo é me nke ene ento en'yen e ben yaa nu no me nshieele le ben enú ke, é ben ten eyen e me n'yaa nu ten no ben shieele le me enú ke. Me nfane le è nelo é me nke ene ento en'yen e bonyii waale diwaa, gheéke kenghaw, kenke shém yí ton'yéen, beele ke e é nu dew yibo, beete bô ediee e bonyii, kunsene mvun'kunsen, bensee ye yí ecici, kenke kembvunjse.²¹ Me nfane le me nu nke endioo e mbvuu e nto, é Nyo' wem ege é ken'wuumen ekoole me, noo le me nu nke enu yí yii le nje bonyii bô se gee bibefe diéwé nnyen e bô nce nnyen kenjan noo nsake, e bô nu e bô baa cine wase dvú ke.

13

É Baul gay é bonyii bô to gee bibefe le bô eyené

¹ Fin nu wase bokañ bem botete bô me nu ento é ben e. N'wa' Nyo' gayte le, "É bó lese nsaw wee, tu bó nu eshieele bonyii bofee kenée botete, bô eleem jim nsaw wvudun."

² É to nu seke me nto ntóe é ben e yí nto wem wvu bokañ bofee le, me nto nu e ngyay

ê bonyii bô to cee nce kebefε le, bó eyenè. Me ε mbvuu ε no ηgayte ê bó noo ê bonyii bocii naa no me mbaa nu ê ben εjise le, ben eyenè, njefo kefew kè me nu ηke embvuu ento nu ε me n'yaa nu ηke encam naa lo shen fô wee le ke. ³ No ben gomte le me ηge fiεε fi dunji le è jemyi Klistu ê ben fele yî yem e, tu me nu enge. Ke è nu le wvú wεεyi lo keenya ηgew ê ben ke. Wvú keηke naa mvungay ê ben entelen. ⁴ Ε nu keceεy le bó to taa wvú yî kentam e ε wvú wεεyi. Geenen keseen nu ε wvú nu dvú ê mvungay mvu Nyo' le. Bese wεεyi ke ten diewe no wvú to wεεyi. Geenen yî mvungay mvu Nyo' le nu ε bese nu ke ecee bee bó lemte ben e.

⁵ Ben etaa bikuu binen eyen le laa ben nu yî mbee le le. Ben emom ε è nu bikuu binen. Ke ben yene le Jisos Klistu nu yî yene le? Wvú nu naa yî yene le, ε è fen baa nu le ben nu ε mom bikuu binen ε yen ε ben ε gbwe. ⁶ Me ηkee naa le ben nu ke eyen le bese baa egbwe ke. ⁷ Bese bunlee Nyo' le fo ben ke ene ege fiεε se è nu fi len ke. Ke bese yaa gomte le bonyii eyene le bese nu ε feymmom wvudvu ke. Geenen bese bunlee ε è nu le ben egeè ε è nu fiεε fi len naa no bese cim yen'yi ke diewe bese nu ε gbwe wase mmom wvudvu. ⁸ Ke bese yaa nulo egee naa lo fiεε fi kicine keceεy ke. Bese nulo egee ke ε è nu fi tomte lo keceεy. ⁹ Ε dioo nu seke bese wεεyi ε ben temyi, ε bese no yuuke njon baay. Bunle yese nu ke le ben eku egen emese. ¹⁰ Ε neε fiεε fi me nsaaηke mwεεm mvun ê ben ε me mbεε se me ε nto, wvu le seke me ε nto, me nsaa enkeηke keenjo mvungay mvù Tata nu ε nya ê me encewcewe lo dvú yî yene le ke. Mvungay mvun nu mvù wvú nya le me en'yoo lo ben dvú, ε è yaa nu le me ensaw lo ben dvú ke.

Ngayma Baul wvu fokemεse

¹¹ Keemεεse boom bo bwεεm e, me ηgayte ben e le beene ε sheε wase. Ben eseyse bikuu binen, eyuw ntefe wεm, enù diuw mwaan, eceè yî nyεkeey e, nonen é Nyo' kenkonen bô nyεkeey emum enù ben ε bó. ¹² Ben egaynen bikuu binen e, enoεcε ê ηhoεcε bonyii bo Nyo' le. ¹³ Bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii gayte ben e. ¹⁴ Mbuwma Tata wesebeene wvú Jisos Klistu, bô kenkonen ke Nyo' le, noo kentaashε ke Keyoy ke Yuule le enù ben ε bó bocii.

**Nwa' wvù Baul to sanjεε ê
kentaashε ke
Galεshia
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu
Galεshia wvun e**

ε to nu seke bó to kεwεε wase keefewci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos, ε bonyii bó yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke nε kεw no too bó n'yεeyi wvù nu le bó kenjke ke keegεεlè bonci bo Muses e bocii, εfey mvuncium keetfuuse bonyii bó yaa nu ke Bojuu yew é bó se no nu bonyii bo Klistu le bo cεey cεey.

Nwa' wvun wvù Baul to sanjεε fô bonyii bo Galεshia le to nu keeteε bvufee bvubole le bvù ekase etu yí fiεε fi lej e. No wvù nu waa ntum Jisos nonen, wvù ε mum ε no saanjke gene fwe dunji naa ntay le Nyo' joo wee le wvù nu teyey é wvù ejise ε è nu nje fitele fi wvù lese yí Klistu le.

Bikuu bi mwεem e é ηwa' wvun e

1:1-10 Kenkεwce

1:11-2:21 Mvunjay mvu Baul e diewe waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 E Baul jeme ekumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bó è nu bo Klistu le nu ε buy wase yí bvunfaw e ε no yuuke wase ε è nu Keyoy ke Yuule le

6:11-18 Kemεse

¹ Nwa' wvun sanj me wvù Baul, waa ntum Jisos Klistu. Ke me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me kenεε nya mvunjay é me ke. ε to tum Jisos Klistu bó Nyo' Ice wvù to bvuseε wvù yí kpwe le. ² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bó nu fεn bee bó gayte ben bintaashε bi bonyii bo mbee le bi wonj wvù Galεshia le. ³ Nyo' Ice bó Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bó kembonen, ebvuu enya ben bó mvuntelem wvù leεtene. ⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyac ekole kew nje bibefe biseεbeene wvu le wen ebvuse beene can wonj kebefε wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seyseε. ⁵ Bvukuke bvucii nu ε è kenjke wvù sekecii se ηka. Fi enù nonen.

Saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu mεy ke mwaan

⁶ Diuw yumte lo me le ke keseen keseen nen ben nu ε nε wase ε no banjsee jim é Nyo' wvù to tenjεε ben nje fitele fi jee fi Klistu kenjke fô ben e, ε no bii ε è nu saaka wvù jee wvumvu le jεy. ⁷ Ke è nu le saaka wvù jee

wvumvu bvuu nu lo dvù jεy ke. Fi nu ke lo le bonyii bomew gomte keebvunjsee bvufee bvunen, beete bó saaka wvù jee wvu ekumε Klistu. ⁸ Me ε no ηgayte le é è cim to naa bese kenεε nceendaa Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεy é ben se è nu wvuwe wvù bese to fewceε é ben, é mwεten tuu lon! ⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu ke fô ηgayte le, é wee nε ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεy se è nu wvuwe wvù bese to fewceε é ben, é mwεten tuu le lon!

¹⁰ Ben kpwaake le me ηgomte le é ebenseé bonyii me nuu le é ebenseé Nyo' le? Nuu le ben kpwaake le me ηgomte keenjgeε le bonyii eyuuké njonj e? E é be nu le me ηgomte keenjgeε le bonyii eyuuké njonj, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu ke.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to dunji Klistu é wvù

¹¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte le ben ekiεε le ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewceε é ben nu fiεε ε fi to buy é wee wvu wum ke. ¹² Ke me nto n'yuw diuw wee mvu le, ε ke è to yεeyi wee me dvù ke. E to dunji Jisos Klistu é me. ¹³ Me njemyi nen ε ben to yuw wase no kenje kem to shee nu seke me nto mbεε yí nce wonj wese Bojuu le. Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bintaashε bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ηgomte keenfwise naa lo bí. ¹⁴ Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem entelenj jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yí nce wonj bo'iceε bosese le. ¹⁵ Geenεn ε Nyo' to baa wase me gεε ε me mbεε é bwεem εshem. E fitele fiew fi jee ke ge ε wvù tee me. ¹⁶ E wvù ke dunje Waa we é me no wvù to shieele, wvu le me enghané nfewci ekumε wvù é bonyii bó yaa nu ke Bojuu. No wvù to dunjεε nonen, ε me nfanje n'yaa embvuu enu lo keembife fiεε é wee wvu wum ke. ¹⁷ Ke me nto mbaa emben ten Jelusalεm keen'yen bonyii bó to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e é me fwe ke. Me nto nε ngen fiem ε è nu Alεbia, ηke nε jó ηkase ntum jim Damaskus.

¹⁸ E é ke no nu ejim jo bilum bitete ε me mben Jelusalεm le bee Bita kiεnεn bikuu. No me mbenεε, ε bee wvù ce εdiuw yuufe ncow etin. ¹⁹ Me nto mbaa embvuu en'yen wee wvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e εfey Jem wvù waa bwεε Tata wesebeene wvù Jisos e ke. ²⁰ Fiεε fi me nsaanjke fin nu keceyε, ε Nyo' kee le ke me mbiayte lo ke. ²¹ E é ke no nu kefew kemew e, ε me nε ngen é biba bi Silia bó Silishia le. ²² Sekekie to nu ε bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi é keba kè Judea le yaa kee wase me ejise ke.

23 Bó to yuuke ke lo e bonyii jemiyi le, “Wee we wvú se bone bikaa é beene ejim ghane wase keseen fewci le bonyii elese fitele yi Klistu le, é è nu fiée fi wvú se shee gomte le wen eftwse lo.” 24 É bó yuw nonen no tumte monkum mo Nyo' le yi fiée fi wvú gee fò me le.

2

É boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvú Baul to fewci

1 É è ke no nu ejim jo bilum yuufe ncow binew, e me mbvuu mben Jelusalem bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus. 2 Me nto mben kafew kin e e è dunçi Nyo' le me emben. No me mbenee, n'yen bonyii bó bó to kee bó le é nu bikuu le, e bee bó lewse ye, e me njike saaka wvú jee wvú wvu Nyo' wvú me nto nfewci é bonyii bó yaa nu ke Bojuu é bó ejise. É me nto nge nonen wvu le fo lemme di me nu e nlem wase bó di me mbee nlemte ke ela ecici ke. 3 É bó yuw nonen, fanje yaa eleeme le bó eftuse Taytus yew wvú bee wvú to nu e è nu naa wee Glek ke. 4 É è to baa nu nje bonyii bomew bó to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bó to wewentenee ley fò bese to nu, tu ke bó to bee ejemiyi leyte é fifie fiée le ke. Bó to to diéwe bonkee le keyen no bese gee wase mwewem wase wase nje bese nu e taashé bee bo Klistu Jisos. É bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e. 5 É bese fanje yaa bee naa lo fiée fi bó to too dvú caan ke. É bese to ge nonen wvu le bese gomte keegee keceey kè è nu ke saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le wvun fò ben e. 6 É bonyii ba bó bó to kee bó le é nu bikuu, (keneé bó to nu la, keneé la, tu ke fifie kenke fiée fò me le ke, njefo ke Nyo' dunçi kejeey jee ke.) Boba bonyii bó me ngayte, bó bó to kee le é nu bikuu to baa ebise fiée yi fi me nto nfewci le ke. 7 Geenén, é bó kaa yen le bó nu e nya saaka wvú jee wvú wvu Nyo' can yem e le me enfewci é bonyii bó yaa nu ke Bojuu, lenlenj no bó nu e nya é Bitá le wvú efewci é Bojuu. 8 (Nyo' wvú to nyaé mvungay é Bitá le wvú elemte lemme din fò Bojuu le, nu ke wvú wvú to nyaé é me le me elemte fò bonyii bó yaa nu ke Bojuu le.) 9 É bó dioo yen je yi Nyo' nu e buw me jó, e Jem bó Bitá noo Jon bó bó to kee le é nu dikfyi di bonyii bo mbee le mum nya ebo é bee Banaban keedunçe le bee bó lemte yi fiée le fimwaan, le bese egen le elemte fò bonyii bó yaa nu ke Bojuu le, é bó elemte fò Bojuu le. 10 Fieé fi bó to gayee to nu ke le bese ekumyi Bojuu bo kefufe le. É fifin nu fiée e me nto nkoonke naa baay keengee.

É Baul saw Bitá Antiok

11 Geenén e è ke no nu kefew kemew e, e Bitá ke ne to Antiok, e me nsaw wvú é bonyii ejise njefo wvú to nu e jay baay. 12 Fí nu le wvú to yaw to no diekene bó bonyii bó yaa nu ke Bojuu, yaa nyaake ke. É bonyii bomew bó Jem to tumee ke dioo to, e wvú mum kew no guute ye jim, ke ne gawsen, fanje yaa bvuu diekene bó bó ke. É wvú to gawsene nonen njefo wvú to fane ngoo yi to ké no leeme ke le bó kenke keetfuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew é mweten se no nu wee Klistu. 13 No wvú ge nonen e bonyii bo mbee le bomew bó to nu Bojuu mum benen gee diew didvu le. É naa Banaban kebee mum bi ten gee dibole didvu le. 14 É me ndioo n'yen le ke gee dibole bii ceey ceey no saaka wvú jee wvu ekume Klistu dunçi ke, e me mum ngay é Bitá é bó hocii ejise le, “Woo nu wee Juu, ceé wase diéwe wee wvú yaa nu ke wee Juu le, e no gomte keekane bonyii bó yaa nu ke Bojuu le bó eceé diéwe Bojuu le nee le?” 15 Me nto njemiyi é Bitá nonen e è nu keceey le bee bó nu boom bo Bojuu le bo won e. Ke bese nu bonyii bó yaa nu ke Bojuu bó bó yene le é nu bonyii bó befe ke. 16 Geenén e bese kee ke le ke Nyo' joo wee le wvú nu teyten njefo wvú geele bonci bo Bojuu le ke. Wvú joo njefo wvú nu e lese fitele yi Jisos Klistu le. É bese kebee e lese ten fitele yi Klistu Jisos e wvu le bese enu teyten é Nyo' ejise nje fitele fi bese lese yi ye le, e è yaa nu nje bese geele bonci ke, njefo ke wee geele bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvú le wvú nu teyten ke. 17 É bese momte keenu teyten é Nyo' ejise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii e bvuu e no yene ke le bese nu bonyii bó befe njefo ke bese geele bonci bo Bojuu le, tu fi fen nu le Klistu tomte kebefé? Ke fi nu naa lo nonen ke! 18 É me ne e mbvuu e no n'yoote fiée e me nto nsaw wase, tu fifie dunçi le me njayte lo. 19 Fieé fi nu, nu le é keba ke bonci le nu e me nu wase nkufusay, e è yu bonci me, me e nkpwé wvu le me enceé wase no Nyo' gomte. 20 É nulo é me engay le bó to nu e ta wase me yi kentam e me nkpwé bee Klistu. Ke nshii wvú me nkénke keseen bvuu nu wem ke. E ceé wase Klistu yi yem e. É nshii wvú me nkénke keseen yi yem e nu wvú fitele fi me nlese yi Waa Nyo' le wvú to nu e dunçe kenkonen fò me le nya ekole kew keekpwe nje yem. 21 Ke è nulo é me ntune mbuwma Nyo' ke. É è nu le é nelo é wee enu teyten é Nyo' ejise njefo wvú geele bonci, ke tu kpwe Klistu to nu ecici.

3

Bonci noo keeese fitele yi Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galeshia, ben nu la biyup nɛn? Wee nu ɛ low ben e? ɛ nu ke ben bô bô nu ɛ nele wase baanɲ no bô to taɛ Jisos Klistu yî kentam e ben ɛ yɛn lo endan e? ² Me ŋgomte keembife fiɛɛ fimwaanɲ ɛ ben. Keyoy ke Nyo' le to to yî yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ɛ bee fiɛɛ fi ben to yuwɛɛ, lese fitele yî dvû le le? ³ Ben yunɲsɛne la nɛn? Ben kew fiɛɛ bô Keyoy ke Nyo' le, ɛ no nu wase keesen le ben nu ke emɛse ɛ ɛ nu bô mvunɲgay mvunen e? ⁴ Ben to yɛn ŋgɛw ɛ ɛ nu wvu ɛcici le? Kɛcɛɛy, ke ɛ to nu wvu ɛcici ke. ⁵ Nyo' wvû nyaa Keyoy kew ɛ ben bvuu gee binghaw bi mwɛɛm e ɛ ben ɛntelɛɲ, gee nonɛn njefo ben gɛɛle bonci nuu njefo ben nu ɛ yuw saaka wvu ɛkumɛ Klistu ɛ lese fitele yî ye le le?

⁶ ɛ nu no bô saɲ ɛkumɛ Abla'am ɛ Nwa' Nyo' le le,
“Wvû to nu ɛ lese fitele yî Nyo' le,
ɛ Nyo' mum jo wvû le wvû nu wee wvu teytey.”

⁷ Ben eyen le le ɛ nu bonyii bô nu ɛ lese fitele yî Nyo' le bô looci nu kfuu di Abla'am e. ⁸ Nwa' Nyo' to nu ɛ yuu wase duɲcɛ le Nyo' nu ke ejo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le bô enû teytey ɛ wvû ɛjise nje fitele fi bô nu ɛ lese yî ye le. ɛ wvû mum fewɛɛ saaka wvû jee wvun ɛ Abla'am ɛ ɛ beɛ lo gayte le,
“Me nu ŋke embuw bitum bicii bi yî ɛkolɛ ke nshɛ le nje yo.”

⁹ Nonɛn, fi ɛ no nu le bonyii bô nu ɛ lese fitele yî Nyo' le nu ɛ Nyo' ɛ buw tɛn bô no wvû to buwɛɛ Abla'am wvû to nu ɛ lese fitele yî ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bô yɛne le bô nulo enu teytey ɛ Nyo' ɛjise njefo bô gɛɛle bonci nu ɛ bô tuule lon yî bikuu bibole, njefo bô nu ɛ saɲ le,
“Wee tfuu wvû baa ecee no bô saɲ ɛ Nwa' bonci le

gee no bonci bocii gomte,
nu ɛ wvû tuule lon yî ɛkolɛ kew e.”

¹¹ Fí ɛ mum ɛ no duɲci naa endan le ke ɛ nulo ɛ Nyo' ejo wee le wvû nu teytey nje mwɛtɛn gɛɛle bonci ke. ɛ nu fiɛɛ fi bô nu ɛ saɲ le,
“ɛ nu ke wee wvû Nyo' nu ɛ jo le wvû nu teytey nje fitele fi wvû lese yî ye le wvû nu ke ekeɲke nshii.”

¹² Ke bonci keɲke fiɛɛ keege bô nlese fitele yî Nyo' le ke, njefo “Wee wvû gɛɛle bonci nu ke ecee bii ke ɛ ɛ nu bô le.” ¹³ Klistu to nu ɛ sum beene can lon wvû bonci too dvû le. Wvû to nu ɛ tuu bolon bosɛɛbeene yî ɛkolɛ kew e, ɛ ɛ nu no bô saɲ le,

“Lon nu yî wee wvû bô nu ɛ njeyse yî ketɛ le.”

¹⁴ Wvû to ge nonɛn, wvu le mbuwma wvû Nyo' to nyas ɛ Abla'am eto tɛn fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le nje Klistu Jisos, ɛ beene bô nu ɛ lese fitele yî ye le ekeɲke tɛn Keyoy ke Nyo' le kè wvû to kawɛɛ.

Kɛ bonci nulo ekose ŋkawma Nyo' ke

¹⁵ Boom bô bwɛɛm e, beene ejo kenfewsɛn yî mwɛɛm mvû bonyii kè no gee le. ɛ bonyii seyse wase fiɛɛ ɛ die kelew, tu ke ɛ nulo ɛ wee ebvuɛ ekose kɛnɛɛ ebise fiɛɛ yî dvû le ke. ¹⁶ ɛkumɛ ŋkawma wvu Nyo', nu ɛ wvû to kaw ɛ Abla'am bô wan wvû nu ke ebuy ɛ kfuu diɛw e. Bô baa saɲ le, “Wvû nu fô boom bô nu ke ebuy ɛ kfuu diɛw e ke”, fi duɲci le bô nu nteen ke. Fí duɲci le fô jemyi ɛkumɛ wan mwaanɲ. ɛ wan wvun nu Klistu. ¹⁷ Fiɛɛ fi me ŋgomte keɲgay nu le, Nyo' to nu ɛ ge ŋkawma wvun, ɛ bilum ke fey gee nɛ bô kecow mbaanshɛ (430) ɛ wvû sɛ nya bonci. No fi nu nonɛn, ke ɛ nulo ɛ bonci bô to toɛ wase ɛjim ebvuɛ eto ekose monɲkan mò Nyo' to gbwolɛ fwele, ege ɛ fiɛɛ fi wvû to kawɛɛ ela ɛcici ke. ¹⁸ ɛ fi fɛn nu le wee nulo ekeɲke nya yin ɛ ɛ nu ke seke wvû gɛɛle bonci, ke tu ke ɛ bvuu beɛ le Nyo' to kaw lo bonyii dvû ke. Geenen, Nyo' to nya nya yin ɛ Abla'am bii no wvû to kawɛɛ wvû dvû.

¹⁹ Shiee bonci ɛ no nu la? Bô to bise bonci keeduɲci mwɛɛm mvû bonyii jayte ɛ kew nonɛn gen buy naa seke wan wvun wvû Nyo' to gee ŋkawma wvun ɛkumɛ wvû nu ke eto. ɛ Nyo' mum nya bonci ban ɛ bonceendaa bew mum nya can wee mvu le le wvû efese ɛ bonyii. ²⁰ Ke ben kee le ɛ bonyii nɛ ɛ no seysee fiɛɛ ɛ wee mvu nu ɛ bô ɛntelɛɲ, tu wvû nu fô bô le bocii. Geenen, Nyo' nu ke mwaanɲ.

²¹ No fi nu nonɛn, tu ɛ nulo ɛ nci Nyo' ebvuɛ ekose fiɛɛ fi wvû to kawɛɛ le? Ke ɛ nu naa lo ɛ fi enu nonɛn ke! ɛ nci mvu to nu dvû wvû nulo enya nshii, tu ɛ nulo ɛ wee enu teytey ɛ Nyo' ɛjise nje wvû gɛɛle bonci cɛɛy cɛɛy. ²² Geenen, Nwa' Nyo' gayte le wee tfuu nu nwa ɛkuse jo bibefe. Fí ɛ mum ɛ no nu le ŋkawma wvû Nyo' to kawɛɛ fô wee wvû nu ɛ lese fitele yî Jisos Klistu le, nu ɛ ɛ nu ke ekeɲke ke wvuɛɛ wee wvû nu ɛ lese fitele yî ye le.

Bonci to nu diɛwɛ ndɛ wan e

²³ ɛ to nu fwele ɛ Jisos baa to wase wvu le bonyii eleese fitele yî ye le, ɛ bonyii nu ɛ bonci kuse ɛ bô ɛ kay bô diɛwɛ bonyii bo ncaw e ɛ no cɛyte, gen buy seke Nyo'

3:2 4:6; Lum 8:9-16; 2Kol 3:6, 17 3:4 4:11 3:6 Keɲ 15:6; Lum 4:3 3:7 Lum 4:11-12 3:8 Keɲ 12:3 3:9 Lum 4:16 3:10 Dito 27:26; Jem 2:10 3:11 Abk 2:4; Lum 1:17; 3:20 3:12 Lew 18:5; Lum 10:5 3:13 Dito 21:23; Lum 8:3; 2Kol 5:21 3:14 3:2-5; Jue 2:28-32 3:16 Keɲ 12:7; 17:7-8 3:17 Ksm 12:40 3:18 Lum 4:14; 11:6 3:19 Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2 3:20 Dito 6:4 3:21 Lum 7:13; 8:2 3:22 Lum 3:9-30; 11:32 3:23 4:3 3:24 Lum 10:4

ke edunçe Jisos é bó eleese fitele yí ye le. ²⁴ Bonci to nu diéwe ndé wan wvú to shee bó bonyii náci gen buy seke Klistu to toé wvu le bonyii eleese fitele é è nu yí ye le é Nyo' se jo bó le bó to teyey é wvú ejise. ²⁵ No Klistu nu é to wase bonyii é no leese fitele yí ye le, tu ke beene bæe can ndé wan wvun e ké. ²⁶ Ben bó nu é taashé ben é bo Klistu Jisos nu wase boom bo Nyo' le nje fitele fi ben nu é lese yí Klistu le. ²⁷ Ben ekeè le wee tfuu wvú bó nu é lese wase é joo é taashé wvú bó Klistu nu é wvú é tu wase bó Klistu fiéé fimwaan. ²⁸ Ke wee mvu bvuu nu jéey le wen nu wee juu kenéé wee ketum ké. Ke wee mvu bvuu nu jéey le wen nu nfwá kenéé waa yew ké, é ké wee mvu bvuu nu jéey le wen nu diemsen kenéé kpwoon ké. Ben bocii nu wase fiéé fimwaan yí Klistu Jisos e. ²⁹ No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Abla'am e, é ben nu ke ekenke mwéem mvú Nyo' to kawéé Abla'am dvú.

4

¹ Fiéé fi me ngayte nu le, é wee nu keeke edie bvushéw bvú ice le, geené bæe wan caan, tu ke jéey jéey nu dvú bó nfwa ice naa no è cim kenke wvú bvushéw bvudvu ké. ² Wvú nu eyaw ké enu é bonyii bomew taale fô wvú le é bvushéw bvudvu nu can bonyii bomew e é bó taale fô, egen ebuy kefew ké ice seyse le. ³ É nu ké no fi nu fô beene le. É to nu seke beene to nu diéwe boom bo caan e, é beene no nu bonfaw bo mwéem mvú saake yí wonj wvun e. * ⁴ É kefew ke dioo looce kocen, é Nyo' tum waa we é wvú to, é kpwoon boo wvú, é wvú no nu ten é bonci kuse. ⁵ Wvú to to wvu le wen esum bonyii bó nu é bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diéwe boom bew e. ⁶ No Nyo' jo wase beene diéwe boom bew e nonen, é mum é ciinse Keyoy ke Waa we le kí é to yí yese beene le, é ge beene é no teje wvú le. "Abba, Icee wese!" ⁷ Fí nu le Nyo' nu é ge wase ben é fanje yaa bvuu nu bonfaw ké. Ben nu wase boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fi nu le ben nu ke ekenke mwéem mvú wvú gèke fô boom bew e.

Baul fane le bonyii bo Galeshia nu ejay je

⁸ É to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' ké, é ben no lemte bvunfaw can mwéem mvú ben to joo le è nu bonyo' se è nu bonyo' nkuun. ⁹ Geenén, keseen no ben nu é kisé wase Nyo', kenéé le keseen no Nyo' nu é kisé wase ben no me mbee keenjay, ben é ghan néé é se no gomte keetuu jim fô bonyo' bo

écici ban e bó nu se bó kenke mvunjay nkuun. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la? ¹⁰ Ben gééle mbam ediuw yomew le è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yí kelum e, bamte bilum nje la? ¹¹ Ben gee nen é me nfane baay le lemme diem di me nlem é ben entelen nu é la écici.

¹² Boom bo bwéem e, me nkule lo can é ben le ben ekumen enú ké diéwe no me nu ekume bonci, ké no me nto nkumenéé no nu diéwe ben e seke ben to nu se bonci. Ben to ke baa ege wase fiéé fi befé fô me le ké. ¹³ Ben kee le seke fwele wvú me nto nfewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' é ben nu njefo me nto nu beene ncemte. ¹⁴ É naa no me nto nu yí kencem e nen, é kí nu diéwe mmom e é yí e to fô ben e, ben to baa elewte, kenéé nyensee me ké. É ben kaa fiisen lo me naa ké diéwe nceendaa Nyo' mvu kenéé diéwe Klistu Jisos e kébéé. ¹⁵ Ben to yuuke njon bó me sekeké, é kooyi la keseen? É nulo é me engay le é bó to gay lo le ben ebaaye ejise eyene enya é me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú. ¹⁶ Me nu é ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseje keceey é ben e? ¹⁷ Bonyii ba gomte keedunji le bó kenke shiee fô ben e baay, geené é bó gomte ben yí fiéé le é è yaa nu fi jee ké. Bó koonke le beene egawsen é ben ekenke wase shiee é è nu fô bó le. ¹⁸ Fí jee le wee ekenké shiee fô wee le yí fiéé fi jee le. Fífin nu lenj sekecii é è yaa nu ké seke me nu beene maan ké. ¹⁹ Boom bem bó nu shém yem, é nu ké diéwe me mbée embvuu enkéw lo lume dinen, en'yen ngew engen embuy no nce Klistu nu ke enu yí yene le! ²⁰ Wee ejo é me mbe nu beene keseen, é me nse nkisé je yí me enjeme jó é ben. Fiéé fi ben ge fin nu é bvufée é la lo me.

Jéey jéey boom bo Abla'am e

²¹ Ben bó gomte keenu é bonci kuse, ben ké see é me, ben yuuke ké fiéé fi bonci jemyi? ²² Bó nu é sarj le Abla'am to kenke boom bolemse boféé, é wvú to boke mvu bó nfwa, boo wvumvu bó kpwése wvú leyéen. ²³ Nfwa wvun to boke wan ké no bó ké no boote boom bocii. Geenén é kpwoon wvú leyéen boo we bii nkawma wvú Nyo' to géé le. ²⁴ É nulo é beene ejo fiéé fin diéwe kenfewsén ké fiéé le. Bokéne bo boféé ban dunji monkan monféem. 'Aga wvú to nu nfwa joo bvudvuu bvú monkan mò Nyo' to gbwoléé bó bonyii bo Israel yí kum wvú Sinay e. Bonyii bocii bó nu ekuse jo monkan modvu nu bonfaw. ²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvú monkan mo yí

3:26 4:5, 7; Jon 1:12; Lum 8:14-17 **3:27** Lum 10:12; 1Kol 12:13; Kolo 3:9-11 **3:27** Lum 6:3; Efé 4:24 **3:29** 3:7, 14, 18; 4:7 **4:3** 4:9-10 * **4:3** Mwéem mvú saake wonj wvun nlo enu bonci noo biyoy. **4:4** 3:13; Jon 1:14
4:6 Lum 8:15-16 **4:7** Lum 4:13; 8:17 **4:8** 1Kol 8:4-6 **4:9** Efé 1:21; Kolo 2:8-23 **4:9** 1Kol 8:3; Kolo 2:15
4:10 Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5 **4:12** 1Kol 9:19-21 **4:13** Lem 16:6; 2Kol 12:7 **4:17** 1:7 **4:19** 1Kol 4:15
4:22 Ken 16:15; 21:3 **4:23** Ken 17:18-19; Lum 4:17-20; 9:7-9 **4:24** Ksm 19-20; Gal 3:23; 4:1; 5:1; Ken 16:1

kum wvù Sinay wvù nu wøj wvù Alebia le, wvù bvuu joo ten bvudvuu bvù kelaante kè Jelusalèm wvu keseen e, njefo bonyii bo è kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e è bonci kuse. ²⁶ Geenen e bonyii bo Jelusalèm wvu nu wvu fowe le yaa nu bonfaw ke. Wvuwè Jelusalèm nu bwee wesebeene. ²⁷ E nu fiè fi bó to sanjè le,
 “Wo wvù kpwoon wvù nu kase yaa boote ke, è lanjanè.

Wo wvù ke baa lum wase wan, è kpwaake dikie.

E keè le boom bo kpwoon wvù bó nu e base jim è wvù le

nu ke eduule fele bo kpwoon wvù nu bó dweese le.”

²⁸ Nonen boom bo bwèem e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawè lanjan no Abl'am to bokè Aysik bii no Nyo' to kawè. ²⁹ E to nu kefew kedvu le e wan wvù bó to bokè no bó boote boom bocii no bone bikaa ejim jo wvù è to nyaè Keyoy ke Nyo' le mvungay e bó se boo wvù. E nu ke ten lanjan fiè fi kooyi keseen. ³⁰ Bó sanj è Nwa' Nyo' le ekumè fiè fin le la? Bó nu e sanj le,
 “Kunje kpwoon wvù nu nfwa bó waa we bocii,

njefo ke waa nfwa nulo ke egaw bvushaw bó waa kpwoon wvù leyèen e ke.”

³¹ No fi nu nonen boom bo bwèem e, fiè fi me njemyi ficii dunji le ke beene nu boom bo kpwoon wvù nu nfwa le ke. Beene nu e è nu boom bo kpwoon wvù leyèen e.

5

Klistu nu e bvuse wase beene yi bvunfaw e

¹ Klistu to nu e bvuse wase beene yi bvunfaw e. Wvù to bvuse nen, wvu le fo beene ebvuu enù yi bvunfaw e ekuse jo bonci ke. Nonen ben emum eleemè temyi. Fo ben ebvuu ebee eley ekuse jo kemmbunj ke bvunfaw e ke. ² Ben eyeke eyuw fiè fi me wvù Baul nu enjeme. E ben benje lo le bó efwase ben yew è ben se no nu teyey è Nyo' ejise, tu fiè fi Klistu to gee fò ben e nu ecici. ³ Me mbvuu njemyi nciise le wee wemen wvù nu e bee le bó efwase wvù yew ekeè le wvù kenke keegele bonci bo Bojuu le bocii no bó nu. ⁴ Ben bocii bó gomte keenu teyey è Nyo' ejise e è nu nje ben geele bonci, ekeè le ben nu e gawsen wase bikuu binen ben e bo Klistu. Ben nu e lanj wase mbuwma Nyo'. ⁵ Fò beene le nu e fiè fi beene taale fwe yi dvù le nu le Nyo' nu ke ejo beene dièwe

bonyii bó nu teyey è wvù ejise le. Fifin nu fiè fi Keyoy ke Nyo' le kè lemte yi yese beene le fele yi fitele fi beene lese yi Klistu le nu e ge le beene ecyte. ⁶ Ben ekeè le è wee nu e wvù e taashe wase bó Klistu Jisos, e wvù nu e bó e tfuse wvù yew kenè bó baa tfuse wvù yew ke, tu ke fiè kenke fiè keege ke. Fiè fi nu shiee le nu fitele fi wvù lese yi Klistu le e no dunji yi kenkonen e.

⁷ E to nu fwele e ben gee naa lan. E ge yee ben e se lu keebii keceey e? ⁸ Ke è ge Nyo' wvù to tenje ben fifin fiè ke. ⁹ Ke ben kumyi ngan wvù bó ké no maa le, “Kekuu kemwaan e befe bó ntaw?” ¹⁰ Me ngele bvufee yi yene le nje Tata le ke ben nu ebi fiè fi bonyii bomew gayte le efey fi è gayte me ke. E wee we wvù bvunsee bvufee bvunen, kenè è nu yee, nu e Nyo' nu ke elanj ngey yi ye le. ¹¹ Boom bo bwèem e, è è be nu le me mbèe nfewci le bó etfuuse bonyii yew e bó se nu teyey è Nyo' ejise, è bonyii ebvuu ebone bikaa è me ejim nje la? Ke tu fiè fi me nfewci le Klistu to nu e kpwe yi kentam e fin e bonyii yuuke e fi kaa saase lo bó yaa be bèe dvù ke. ¹² Fo bonyii ba bó jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu e me ngomte le bó emese esonjo bo bikuu bibole.

¹³ Boom bo bwèem e, Nyo' to nu e tee wase ben wvu le fo ben ebvuu elemte bvunfaw è bonci kuse ke. Geenen, no ben yaa bèe bvunfaw è bonci kuse nonen, fo ben emum ejo le ben nulo egee no nyam ye yene gomte ke. Ben elemte e è nu fò boom bo bwee wene le yi kenkonen e. ¹⁴ Ben egeè nonen njefo bonci bocii nu e taashe yi wvun wvu mwaan e le,

“E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

¹⁵ Geenen, è ben ne e no njasene ebeneben dièwe bwé le, e wee gomte keedie lo waa bwee, e ben no yenè fò ben ke ene eyuwye bikuu binen.

Ke wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le dunji ké bvuu no gee no nyam ye gomte ke

¹⁶ Fiè fi me njemyi nu le, ben eceè bii e è nu no Keyoy ke Nyo' le dunji è ben, nonen ben saa ebvuu egeè e è nu no nyam ye yene shieele le ben egeè ke. ¹⁷ Me njemyi nen njefo ke fiè fi nyam ye shieele nu fi Keyoy ke Nyo' le shieele ke. E ke fi Keyoy ke Nyo' le shieele nu fi nyam ye shieele ke. Ke mwèem mvu mvunfaw mvun nu yi fiè le fimwaan ke. E nu fiè fi ke è nulo è ben egeè fiè fi ben gomte ke. ¹⁸ E ben cee bii e è nu no Keyoy ke Nyo' le dunji è ben, ben saa

ebvuu enù ekuse jo bonci ke. ¹⁹Mwεεm mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvù ke. ε nu keejaanke kenjan bô keekpawawci mwεεm ekumε kenjan noo keecee nce nnyen kenjan. ²⁰ε è bvuu nu keebunlee bonyo' bo scici bô keelaale keneε fiεnke diam. ε è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, ghεεke kenghew, kenke shém yi ton'yεen bô fô wee le keekpawawci ke ε è nu ekole kew. ε è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii ekenjke ye ngoo. ²¹ε è nu tεn keebene kendorj, wuu mbvuum ε mó koole bô keewukene yole noo keegeε mvumweεm mwεεm dieweε mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ε ben le, ke bonyii bô gee mvumvun mwεεm yaa nu ke ekenjke bvudvuu ente jo bvunfon bvuu Nyo' le ke.

²²Geenen, ε mwεεm mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, kenkonen, nlanlan, nyεkeey, shém yi kuuleεn, fitefe fi jee, kenje ké jee, keeleeme yi keceey e, ²³keebonene kenje, noo keekemsene bô ekole. Ke nci mvu nu dvù wvù kicine mwεεm mvun ke. ²⁴Bonyii bô è nu bo Klistu Jisos e nu ε ta wase nyam ye yibo bô mwεεm mvù befe mvù nyam ye yi nyεte shieele yi kentam ke Jisos e.

²⁵No beene cee keseen yi mvunjay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeε mwεεm bii ke nu Keyoy kedvu dunji. ²⁶Fo beene ebenseè ye yi εcici ke. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew ke. Fo beene ebenè kendorj bô bonyii bomew ke.

6

Bonyii bo Nyo' le efici bikuu bibole

¹Boom bo bwεεm e, é ben ne ε yen ε wee mvù ben e ε ge fiεε fi befe, é ben bô cee nce no Keyoy ke Nyo' le dunji mom keetefe wvù é wvù ebuy é kebefε kedvu ente. Geenen, wee dioo teete no teete weε eyenè fô wvù tεn eley mmom e egbwe. ²Ben efici boom bo bwεε wene le bô bongew bobole. ε ben gee nonen tu ben gεεle nci Klistu. ³ε wee joo ekole kew le wen nu fiεε, se wvù nu fimwεεn njkuuj, tu wvù leεle ke ε è nu ekole kew. ⁴Wee tfuu etaa mwεεm mvù wvù gee, eyen laa wen gee lenj ε. ε wvù fen gee lenj, é wvù se no saale ye fô ekole kew e. Geenen fo wvù esaalè ye fεwsene ekole kew bô wee mvu ke. ⁵Ben ekeè le wee tfuu lenjke keetuule bwew bvujite.

⁶ε wee yεeyi wee bô diew Nyo', é wee wvù bô yεeyi wvù gaw mwεεm mwew mvù Nyo' nya wvù dvù nya wee wvù yεeyi wvù wvudvu dvù.

⁷Fo ben elεelè bikuu binen joo le Nyo' nu keyun ke. Ben ekeè le fiεε fi wee jewyi nu ke fi fi wvù nu ke egbwele. ⁸ε wee jewe ye ngow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvù nu ke egbwele ke ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fi è nu kpwe. ε wee jewe ye ngow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvù nu ke egbwele nshii wvù may lo wvù Keyoy ke Nyo' le nyaa. ⁹Fo beene ke ewele keegeε mwεεm mvù jee ke, njefo kefew nu ke eto ekocen é beene ekenjke sew wvudvu fen é beene baa edose ke. ¹⁰Nonen yi kefew e kecii ké beene kenjke je, ε beene no geè ke mwεεm mvù jee fô bonyii bocii le efey mvunciim fô boba bô nu é kfuu di bonyii bo mbee le.

Ngayma Baul fô Bonyii bo Galeshia le

¹¹Ben nu ε yen no εjise nwa' yo fen nu ε fanjen e? ε sanj me bô kebo kem. ¹²Bonyii ba bô kane le bô etfuuse ben yew nu bô gomte keesaale ye yi mwεεm mvu yi nyam ye le, ε bô gee nonen wvu le fo bonyii ke ebone bikaa é bô ejim nje bô fewci le Klistu to nu ε kpwe yi kentam e. ¹³Naa ke bonyii bô bô nu ε tfuse wase bô yew yaa cim gεεle bonci bocii ke. Geenen é bô gomte ke le bô dioo ε tfuse ben yew emum ekfune gvuw le ben nu ε ge fiεε fi bô shieele yi yene le. ¹⁴Geenen fô me le, ke è nu naa lo é me jke en'yuu enjfone gvuw yi fiεε fimew e efey yi saaka wvù le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe yi kentam e ke. ε nu fiεε fi mwεεm mvu yi nshε le nu ε kpwe wase fô me le, me ε njkpwe tεn fô mvù le. ¹⁵ε wee nu é bô ε tfuse wvù yew keneε bô baa etfuse, tu ke fiεε kenjke fiεε keege ke. Fiεε fi kuuke nu le Nyo' eseyse wee é wvù enù wee wvu fwε. ¹⁶Kembonen ke Nyo' le bô shen ye eto fô bonyii bocii bô bii je yin e, bô nu wase bonyii bo Israel bo Nyo' le.

¹⁷ε kew keseen e ε gen lo, fo wee ebvuu eshiike me ke, njefo bolule bô nu yi yam e dunji le me nu wee Jisos.

¹⁸Boom bo bwεεm e, me mbunlee le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonen kew é kí efici biyoy binen. Fí enù nonen.

5:22 Efe 5:9 5:23 1Tim 1:9; 2Bi 1:6 5:24 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6 5:25 5:16; 1Kol 6:19; Efe 4:30
5:26 Lum 12:10; Fili 2:3 6:1 Mat 18:15; Jem 5:19; 1Kol 10:12 6:2 1Kol 9:21; 2Kol 11:29 6:3 1Kol 4:7 6:5
Lum 2:6; 14:12 6:6 1Kol 9:11, 14 6:8 Jon 3:6; 6:63; Lum 8:6, 13 6:9 2Tes 3:13 6:10 Jon 13:34; Lum 12:10;
13:8; 14:15; 1Kol 8:1; 13; 2Kol 8:7-8; Gal 5:6, 13-14; Efe 5:2; Fili 2:2; 1Tes 3:12; 4:9; 1Tim 1:5; Ibu 13:1; 2Bi 1:7 6:11 1Kol
16:21 6:12 5:2, 11 6:14 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19 6:15 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Efe 4:24 6:16 Mben
125:4-5 6:17 2Kol 4:10 6:18 Fili 4:23; 2Tes 3:18; 2Tim 4:22; Flm 25; Mwm 22:21

**Nwa' wvù Baul to sanjεε ê
kentaashε ke
Efesus
Ficε fi nu ê Nwa' wvu Efesus
wvun e**

Nwa' wvun to sanj Baul, waa ntum Jisos fô bonyii bo mbee le bo ê kelaante kè Efesus e. Ëkole ke ficε le fi nu ê nwa' wvun e nu nseyse wvù Nyo' to seysee le wen nu ke ebaance mwεem mvunciim mvu fowe bô mvu fokuse egeε ê Jisos ekuse. Baul nu ε nele no fi to ghanεε ε bonyii se no nu yî kentaashε le bô bo Nyo'. Wvù nu ε dunce no Nyo' Tata to cawεε bonyii bew, lεshε bibefe bibole fele yî Jisos Klistu wvù Waa we le, bô no wvù to geε nciise we yî bó le wvù è nu Keyoy ke Yuule. Wvù nu ε dunce jé le jé le no kentaashε ke bonyii bo Nyo' le nu wee mwaan yî Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê nwa' wvun e

1:1-2 Kenkεwce

1:3-3:21 Ntanj wvù Nyo' to kenjke fô Klistu le noo fô kentaashε ke bonyii bo mbee le

4:1-6:20 Nshii bonyii bo Klistu le wvu fwe
6:21-24 Kemεse

¹ Ë nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yî nkoj wvù wvu Nyo' le.

Me nsaanjke nwa' wvun fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo Efesus bô leeme yî ficε le fimwaan yî Klistu Jisos e.

² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô nykeey.

Mbuwma wvù fici biyoy bi bonyii bô nu ε taashε yî Klistu le

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvù nu ε buw beene bô mbuwma tfuu wvu woŋ wvu we le wvù fici biyoy bisεbeene njefo beene nu ε taashε yî Klistu le. ⁴ Ë Nyo' se keenu keebom woŋ nu ε wvù to caw wase beene le beene etaashε beene bo Klistu, eyuule, nu se nlom ε wvù εjise. Yî kenjkonjε kew e, ⁵ nu ε wvù to seyse wase keeke ejo beene le è nu boom bew fele yî Jisos Klistu le. Wvù to ge nonen, bii ficε fi wvù to gomte le fi enù le. ⁶ Ë è to nu wvu le mbense egeñè ê wvù yî mbuwma we wvu baay wvù wvù nu ε nya ê beene εcici fele yî Waa we wvù nu fitele fiew e. ⁷ Wvù to sum beene can ngew e ε è nu bô εlme ke Waa we wvun e. Fi nu le, wvù nu ε lεshε bibefe

bisεbeene, bii mbuwma we wvù kuuke naa baay e, ⁸ wvù wvù tfuweε lo yî yese beene le. Wvù to ge nonen bô bvufee bvucii noo njkpawce we tfuu. ⁹ Nyo' nu ε ge wase beene ε kieε ficε fi wvù gomte fi to shee nu ê kenyile le. Wvù ge bii ficε fi jee wvù le no wvù to seysee keeke ege fele yî Klistu le. ¹⁰ Wvù to seyse le kefew nu ke edioo ε to wase ε kocen é wen ebaance mwεem mvunciim kenεε è nu mvu fowe, kenεε mvu fokuse, egeε ê Jisos ekuse. ¹¹ Ë nu ten nje Klistu wvù Nyo' to cawεε bese keenu bonyii bew. Wvù to caw no wvù to seysee wase ε è beε lo bii njkpawce wvuwe le ke lεnjεŋ no wvù ké no ge mwεem mwew mvunciim bii ntaŋ wvuwe bô njkoŋ wvuwe le. ¹² Fí to nu nonen, wvu le bese bô to nu bonyii bo fwe keegeε bvufee yî Klistu le ke eceé nce wvù egeε ε bvukuke bvυ Nyo' le yen'yi, ε mbense gene ê wvù. ¹³ Ben ten to nu ε taashε yî Klistu le seke ben to yuwεε diεw yî keceεy yî è nu saaka wvù jee wvù to toε bô mboyma fô ben e. No ben yuweε nonen, mum lese fitele yî Klistu le, ε Nyo' ge nciise we yî yene le wvù è nu Keyoy ke Yuule kè wvù to kawεε bonyii dvú. ¹⁴ Keyoy ke Yuule kin nu keftuŋ ke bvushεw bvù beene nu ke ekeŋke le. Ë beene nu ke ekeŋke seke Nyo' ε mεse ε sum bonyii bô è kenjke wvù yî ngew kebefε le. Nonen, é bvukuke bwew eyen'yi ε mbense gene ê wvù.

È Baul nya keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Efesus e

¹⁵ Me nu e n'yuw wase ekume fitele fi ben nu e lese yî Tata Jisos e, noo kenjkonjε kè ben kenjke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. Ë neε ficε fi ge, ¹⁶ é me njε ndioo mbunlee no njkumyi ben é bunle yem e. Me njε mbaa enlu wase keenya keoyon é Nyo' ekume ben ke. ¹⁷ Me mbunlee le Nyo' wvù nu wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, Nyo' wvù nu Iceε bvukuke, enya ben bô keyoy ke bvufee le, eyene εjise eyene é ben ekiεε wvù ntaŋ. ¹⁸ Me mbvuu mbunlee le wvù eyuuse bvufee bvunen é ben ekiεε ficε fi ben taale fwe yî dvú le, fi è nu fi bó to tenεε ben nje fi, ebvuu ekiεε bvukuke bvυ baay bvυ bvushεw bvυ bonyii bô è nu bo Nyo' le. ¹⁹ Ë me mbvuu mbunlee le Nyo' eyene bvufee bvunen é ben ekiεε mvunŋgay mwew mvù fele mvunŋgay mvunciim. Ë nu mvunŋgay mvun mvù wvù lemte dvú fô beene bô nu ε lese fitele yî ye le, ε è nu mvunŋgay mvu baay. ²⁰ Ë è nu mvunŋgay mvudvu mvun mvù wvù to lemεε dvú bvuse Klistu yî kpwe le, bense wvù shike é ebo kew ke εceεy e

1:1 Gal 1:1; Lem 18:19-21; 19:1 **1:3** 2:6; 2Kol 1:3 **1:4** 5:27; Jon 15:16; 17:24; 2Tes 2:13 **1:5** Jon 1:12 **1:6** Mat 3:17; Lum 5:2; Kolo 1:13 **1:7** Kolo 1:13-14; Efe 2:13; Lum 3:25-26; Kolo 1:20; 1Jon 5:7; Efe 2:7 **1:9** 1:22; Kolo 1:16, 20 **1:11** 1:4; Lum 8:28-29 **1:13** 4:30; 2Kol 1:22; Kolo 1:5 **1:14** 4:30; 2Kol 1:22 **1:16** Kolo 1:3 **1:17** 5:17; Bnŋn 2:6; Kolo 1:9-10 **1:18** 4:4; Kolo 1:12 **1:19** 2Kol 13:4; Kolo 2:12 **1:20** Lem 2:33; Kolo 3:1 **1:21** 6:12; Lum 8:38; Gal 4:8-9; Kolo 1:13, 16, 20; 2:9-10, 15, 20

wonj wvu we le. ²¹ Klistu kuuke fele naa lo mwεεm mvù saake fowe mvunciim noo bvunfon noo mvungay noo bvukuke bvucii. Wvù bvuu kenjke diee di kuuke fele naa lo ediee ecii yò bó tenje bonyii dvù. Kε wvù nu nonen ε è nu kε yí kefew kin e maanj kε. Wvù nu ke enu kε nonen kefew kè too le. ²² Nyo' nu ε gee mwεεm mvunciim ê wvù ekuse, ε bvuu ε gee wvù le wvù enù ekole ke fiεε ficii fi kentaashε ke bonyii bo mbee le. ²³ Kentaashε ke bonyii bo mbee le kin nu ye Klistu. Klistu ε mum ε yijnsen yí kentaashε kin e kí ε kocen, ε è nu wvù wvù gee ε mwεεm mvunciim yijnsene kocine ê jé le yicii.

2

Nyo' to nu ε taashε beene bo Klistu bvuse yí kpwe le

¹ Ε to nu fwele, ε ben nu bonyii bò nu ε kpwe wase ê keyoy e nje bojay bonen bò bibefe, ² bi ben to cee gee le. Ben to cee bii ε è nu je yí bonyii bo yí wonj wvun e cee, bvuu bii nfon mvungay mvu yí fwe-fwe le. Ε nu wvù keyoy kekúe kè lemte keseen yí bonyii bò tɛmɔi bikuu bò bo Nyo' le. ³ Ε nu kε ten no beene bocii to shee cee. Beene to cee gee mwεεm mvù nyam ye yí nyete shieele, bii mwεεm mvù nyam ye bò bonjkwawce bosεbeene gomte le beene egeè. Beene diεwe bonyii bo boyuum to nu wase lo bonyii bò shém effuuke Nyo' bò bó, kε lenjlej diεwe no wee wvu wum tfuu nu. ⁴ Geenεn Nyo' wvù nu ε yijnsen bò shen fò beene le to nu ε konj beene baay, ⁵ taashε beene bo Klistu bvuse yí kpwe le no beene to nu ε kpweken wase nje bojay bosεbeene. Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee. ⁶ No wvù to taashεε beene ε bo Klistu Jisos bvuse yí kpwe le nonen, mum bense beene shike beene ε bó wonj wvu we le. ⁷ Wvù to ge nonen wvu le é ke edioo enu yí kefew kè too le, é wvù edunje mbuwma we wvu baay wvù è nulo wee saa efewsnen kε. Mbuwma wvun nu ε wvù ε dunje wase ê beene nje fitele fiew fi jee fele yí Klistu Jisos e. ⁸ Ben ekeè le Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee fele yí fitele fi ben to lesεε yí Klistu le. Kε fifin nu ε è to ge ben kε. Ε nu nnya Nyo'. ⁹ Kε è to nu nje lemme dimew di wee to lemεε se kenjke wvu le wee mvu ke ene esaale ye kε. ¹⁰ Fiεε fi nu, nu le beene nu no bó nu nen, ε è lem Nyo' bò εbo kew. Wvù nu ε taashε beene

bo Klistu Jisos ε ge beene ε no nu bonyii bo bofe, wvu le beene elemtè dilemme di jee di wvù to seysεε wase ε è bεε lo le è nu di beene nu ke ecee lemte le.

Dikfuu di difεε nu wase wee mwaanj yí Klistu le

¹¹ Ben bonyii bò yaa nu kε kfuu di Bojuu le, ben ekumyí fiεε fi ben to shee nu fwele. Bojuu bò tenje bikuu bibole le bowen nu bonyii bò bó nu ε tfuse yew, to tenje ben le ben nu bonyii bò nu ntffuse. Ε ntffuse wvu yew wvun nu fiεε ε bó gee kε ε è nu yí ye wee le bó can. ¹² Ben ekumyí le è to nu sekekie, ε ben yaa kenjke fiεε keege bò Klistu kε. Kε ben to nu ente jo engokε ke bonyii bo Nyo' le bò è nu bo Israel kε. Kε ben to kenjke fiεε keege bò monjan mo nkawma le mò Nyo' to gbwole bò bó kε. Ben to nu kε lo finen yí nshε le fan yaa kenjke fiεε fimew fi ben taale fwe yí dvù le kε, yaa kee ten Nyo' kε. ¹³ Geenεn, yí keseen e no ben nu ε taashε wase ben ε bo Klistu Jisos, ben bò to shee nu ncejole fò Nyo' le, nu ε wvù ε jo wase ben ε to dvù nceencee fò wvù le fele yí ελεmε ke Klistu le. ¹⁴ Ε nu wvù wvù Klistu keεε wvù nu ε to bò nykeey fò beene le. Wvù nu ε ge wase Bojuu bò bonyii bò yaa nu kε Bojuu ε tu wee mwaanj. Wvù nu ε bvusse kembew ke kengawsen e kè è nu kembanen kè se shee nu ê beene entelεj. ¹⁵ Wvù nu ε nya ye ye ε kpwe keefiwse nci bò mwεεm mvù nci duu le bó egeè keenu bonyii bo Nyo' le. Wvù ge nonen wvu le wen etaashε wee tfuu yí ye le é bó etu wase wee mwaanj wvu fwe yí bvudvuu bvυ bonyii bo bofeε le. No wvù ge nonen, ε mum ε to bò nyεkeey. ¹⁶ Kpwe ye yí kentam e nu ε taashε dikfuu di difεε ε to dvù fò Nyo' le yí ye le yimiaanj, ε mum ε yu kembanen kebole yí kentam e kí ε ka. ¹⁷ Wvù to nu ε to fewce saaka wvù too bò nyεkeey ê ben bò to nu ncejole, fewce ten saaka wvudvu wvun ê bonyii bò to nu nceencee. ¹⁸ Ε ge wvù beene bocii ε se kenjke je keeto fò Nyo' Ice le fele yí Keyoy e kemwaan. ¹⁹ Nonen, kε ben bεε botolo kenεε bonyii bò bεke lo kε. Ben nu wase boom bo wonj e ben ε bonyii bò è nu bo Nyo' le, nu ten bonyii bo yew e bo Nyo' le. ²⁰ Ε yew yin nu ε bó bom yí kenffuy kè è nu boom bo ntum e bo Jisos e bó bonyii bò teete bontum bo Nyo' le, ε Klistu Jisos keεε nu tε di buu di yew yidvu le. ²¹ Ε nu yí ye le wvù yew yidvu nu ε taashε ε no kuu keeke

1:22 1:10; 4:15; 5:23; Mben 8:6; Kolo 1:18; 2:19 **1:23** 2:16; 4:1-16, 25; 5:30; 1Kol 12:4-11, 27; Kolo 2:19; 2:14, 18; 4:1-6; Kolo 3:15; 3:19; 4:10 **2:1** 2:5 **2:2** 6:12; Jon 12:31; 14:30; Lem 26:18; 1Jon 2:16 **2:3** 5:6, 8; Lum 1:28; Kolo 3:6
2:4 Lum 8:39; 9:16; Jem 5:11 **2:5** 2:8; Lum 3:24; 6:13; Kolo 2:12-13 **2:6** 1:3; Kolo 2:12; 3:1 **2:7** 1:7; Lum 5:20
2:8 Mat 20:15; Jon 4:10; Lem 15:11; Gal 2:16 **2:9** Lum 3:28; 1Kol 1:31; 2Tim 1:9; Tay 3:5 **2:10** Tay 2:14 **2:11**
Lum 11:17 **2:11** 5:8; Gal 5:6; Fili 3:3 **2:12** Lum 9:4; 1Kol 15:19; Kolo 1:21-22; 1Tes 4:13; 2:19 **2:13** 2:17; 3:6;
1:7; Gal 1:4 **2:14** 2:16; 4:3; Kolo 1:20; 1:23; Lum 10:12; 1Kol 12:13; Gal 3:28 **2:15** 2Kol 5:17; Kolo 2:14 **2:16**
1:23; Lum 5:10; Kolo 1:20-22 **2:17** Yesa 57:18-19; Lem 2:39 **2:18** 3:12; Lum 5:2 **2:19** 2:12; 3:6; Ibu 12:22-23
2:20 Mat 16:18; 1Kol 3:10-11; Mwem 21:14 **2:21** 1Kol 3:16 **2:22** 1Bi 2:5

eto enu yew yi yuule fô Tata le. ²² Ben ten nu ε taashe ε yoo yi Klistu le, ε no nu bvudvuu bvü Nyo' cee fô ê Keyoy kew e.

3

Baul nu wee nfewce fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le

¹ No Nyo' nu ε ge wase mwεem mvun fô ben e nonen, me ε mum ε no mbunlee fô ben e. Me wvü Baul nu yi ncaw e nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos. ε me nlemte ncaw wvun nje yene ben bonyii bô yaa nu ke Bojuu. ² Me njkpaake le ben nu ε yuw wase no Nyo' to nu ε caw me nya lemme le me ensee ê ben ekumε mbuwma we fô ben e. ³ Fieε fidvu fin nu fi to shee nu ê kenyile le ε Nyo' ε yene wase ejise eyem me ε n'yen. Me nu ε nsaj wase caan ekumε fi fô ben e. ⁴ ε ben tan lo, ê ben eyen fieε fi me nkee ekumε kenyile kin kè to nu ekumε Klistu le. ⁵ ε to nu fwele ε bô fanje yaa ege é enjoke ke bonyii le ke sekiekie ekieε kenyile kedvu ke. Keseen nu ε Keyoy ke Yuule ε dunje wase ê boom bo ntum e bo Jisos e bô wvü to baleε le è nu bew noo ê bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, bô ε kieε. ⁶ Fieε fidvu fin nu le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nulo ebee saaka wvü jee le, é Nyo' enya ten bô bô bvushaw bvü wvü nu ε gee é bonyii bew. Bô nu wase ye yimiaan bô bô, ε njkawma wvü Nyo' to gee fô Bojuu le nu wase ten fô bô le no bô nu ε taashe bô bo Klistu Jisos.

⁷ Nyo' to nu ε baa me le me enfewci saaka we wvü jee wvun. Wvü to bale nje fitele fiew fi jee fi wvü kenke fô me le. Wvü to nu ε jo mvungay mwew lem dvü yi yem e num nya lemme din le me enlemte. ⁸ Me mbaa ncim mbuy naa lo wee wvu caan ngoo bonyii bô è nu bo Nyo' le ke. Geenen Nyo' to nu ε nya ke mbuwma wvun ê me le me enjen enfewce saaka wvu ekumε bvukuke bvü Klistu le bvü yaa kenke ke kenfewsan ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu le. ⁹ Wvü to nya ten mbuwma wvun le me enje é bonyii bocii ekieε ntaj kenyile ke fieε le kè Nyo' wvü bomε mwεem mvunciim to shee nyile yi ye le bilum e bilum e. ¹⁰ Ntaj wvun to nu le è nu ke enu kefew ke keseen e, é Nyo' ege fele yi kentaashe ke bonyii bo mbee le, é bonceenda bo Nyo' le bô biyoy bi kenke mvungay saake mondvuum mo fowe le, eyen bvufee bvü Nyo' le bvü nu lo jé le jé le. ¹¹ Wvü to ge fieε fin bii no wvü to seyseε wase fonkew. ε wvü ε ge wase fieε fidvu fele yi Klistu Jisos

wvü Tata wesebeene le. ¹² ε nu nje ye wvü beene nu ε kenke je keetoo mbew Nyo' le yaa kenke ke nfan kenεε kemaŋen nje fitele fi beene lese yi ye le. ¹³ No fi nu nonen, me ε mum ε no njkule lo can le fo shem kpwe ben nje ngew wvü me n'yene fô ben e ke. Ben nu ke ekenke bvujonke bvudvu.

ε Baul bunle fô bonyii bo Efesus e

¹⁴ ε nu nje mwεem mvun wvü me ntumte envwu é Icee wesebeene fwe, ¹⁵ wvü ediee ε dikfuu dicii di fowe noo di fokuse nen'yi fô wvü le. ¹⁶ Me ntumte envwu nleke le, bii bvukuke bwew bvü è nu bvü baay e, le wvü enya ben bô mvungay fele yi Keyoy kew e, é mvü ege é mvuntelem mvunen etemyi. ¹⁷ Nonen, é Klistu emum ecee é mvuntelem mvunen e no ben leese fitele yi ye le. Me mbunlee ten le kenkonen kenen etemyi diewe kete kè cime gen e noo diewe yew yi bô bom yi kenffuy kè temyi le, ¹⁸ wvü le ben ε bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le ekenke bvufee bvü è nulo é ben ekieε kenkonen ke Klistu le kè nu fô beene le. Kenkonen kew fô beene le nu ε kî kenke mbuwv baay, kenke bvundee bô bvudefe baay, ε kî ε ley ten fokuse baay. ¹⁹ Me mbunlee le è nulo é ben ekieε kenkonen kew kedvu kè ghaake bonyii kekieε le, wvü le ben nulo enu ε ben ε yinsen bô fieε fi Nyo' nu fi ficii. ²⁰ Beene emum ebenseè Nyo'. ε nu wvü wvü nulo ege fieε ficii bô mvungay mvü lemte yi yese beene le. ε wvü nulo ege naa efey lo no beene biite kenεε no beene nulo ekpwawce. ²¹ Mbense enü fô wvü le nje kentaashe ke bonyii bo mbee le noo nje Klistu Jisos yi kefew e kecii noo sekecii se nka. Fi enu nonen.

4

Bonyii bo Klistu le enü yi kentaashe le

¹ Nonen, me wvü Baul wvü nu wee ncaw nje saaka wvu ekumε Tata Jisos, me nleke lo ben le ben ecee nce wvü nu ε kocen wvü Nyo' tenε ben le ben ecee yi dvü le. ² Ben eshiwse bikuu binen, nù wεε, kuulè shém. Ben enü yi kenkonen e, yaa kenke fitele fi sesene ke. ³ Ben emonté naa ntay keenu ke yi kentaashe kè Keyoy ke Yuule nu ε to dvü fô ben e no ben cee yi nyeeke wvü taashi bonyii le. ⁴ Ye Klistu nu yimiaan, ε Keyoy ke Yuule nu kemwaan. ε nu ke lenlen no fieε fi Nyo' to tenε beene le beene etaalè fwe yi dvü le nu ten fimwaan. ⁵ Tata nu ke mwaan, ε mbee nu ke mwaan, ε nlese wvü bô leese bonyii é joo nu ke mwaan. ⁶ Nyo'

3:1 Kolo 1:25 3:1 4:1; Fili 1:7; Kolo 4:18; Flm 1, 9 3:3 3:6 3:4 Lum 16:24; 2Kolo 11:6 3:5 Kolo 1:26 3:6 1:9-10; 2:13-14, 18-19; 3:9-11; Lum 16:25; Kolo 1:26-27 3:8 1Kol 15:8-10; Gal 1:13-16; Fili 3:6-8; 1Tim 1:12-16 3:9 1:4 3:10 1:21, 23 3:12 Lum 5:2; Ibu 4:16; 10:19 3:13 Kolo 1:24 3:14 6:18-19 3:16 Kolo 1:11 3:17 Jon 14:23; Efe 5:2; Kolo 1:23; 2:7 3:18 Kolo 2:2 3:19 1:23; 5:2, 25; 2Kol 5:14; Kolo 2:9-10 3:20 Kolo 1:29 4:1 3:1 4:2 5:2; Kolo 3:12-13 4:2 Lum 8:13; Gal 6:8; Kolo 3:9 4:3 2:14-16; Kolo 3:14-15 4:4 1:23; 2:18 4:5 Jon 10:16; 1Kol 8:6; Mat 28:19; Lum 6:3-4 4:6 1Kol 12:6

nu ke mwaan wvú nu Icee wesebeene bocii. Wvú nu é we jo mwεem mvunciim, lemte yí beene le bocii, nu ten ente jo beene bocii. ⁷ Fí nu ten le Klistu nu e buw ke wee mwaan mwaan beene le e nya wvú bó ye nnya bii nfew we le é mweten. ⁸ E nee fiεε fi bó nu e sanj é Nwa' Nyo' le le,
 “Seke wvú to beneε gen we,
 wvú to nu e ge ε bonyii bó wvú to kooyεε nu bii wvú le.

Wvú to nu e nya nnya é bonyii.”

⁹ Keegay le, “Wvú to nu e ben gen we” nu le la? Fí dunji le wvú to nu e yaw shii gen ekuse jo nshε. ¹⁰ Nonen, wvú wvudvu wvú to shiileε to fokuse nu ke ten wvú wvú to beneε fey naa lo εbule kecii gen é we, wvu le wen eyinjen mwεem mvunciim é mvú eyinjen ekocεn. ¹¹ E nu ke wvú wvú to nyaε nnyá é bonyii. Wvú to nu e nya é bomew le bó enú boom bew bo ntum e, nya é bomew bó esenè mwεem mvú bó yuuke ε Nyo' jemyi, bomew bó eghanè fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo', bomew bó etaalè fò kentaashe ke bonyii bo mbee le bvuu yeεyi bonyii. ¹² Wvú to nya nnyá yidvu yin keeseise bonyii bó é nu bo Nyo' le dvú é bó ekpwεten bó elemte lemme diew, yote ye Klistu yí é nu kentaashe ke bonyii bo mbee le, ¹³ ke egen ebuy kefew kè beene bocii ke enu wase wee mwaan yí mbee wesebeene le bó yí fiεε yí beene kee ekume Waa Nyo' le. E beene cee nonen, é fi ege é beene enu e bó ε taw ε kocεn ε mase ε no nu wase no Klistu nu keβεε. ¹⁴ Nonen, beene saa ebvuu enu ke diεwe boom bo caan e, bó kfiuu n'yeεyi wvú la dioo fele no njinene bó bó ε bó gene fwe tuu jim ke diεwe fiεε fò fwefwe kale le ke. Beene saa ebvuu enu ten diεwe bonyii bó bonyii bó ghane keεtene lo eλεεε bó bó mbiay yí bó seyse le ke. ¹⁵ Beene kenke keesenε fiεε beene ε é nu keεεy yí kenkonen e, emum ekuu é jé le yicii keeto enu diεwe Klistu le wvú nu ekole kesεbeene. ¹⁶ E nu wvú wvú gee ε biba bi ye ye le bicii bi nu ε shfuwye ε taashe yí ye le se kuu, yote ye ye yí kenkonen e no keba lemte diew lemme ε keba lemte diew ntay.

Nce wvu yvum bó wvu fwe

¹⁷ Yí keseen e, é diee di Tata le nu e me ngomte keengay embvuu enciise lo é ben le fo ben ebvuu eceé ke diεwe bonyii bó maa Nyo' le ke. Bonkpawce bobole ké no nu ke bo ecicii. ¹⁸ Bvufee bvubole nu bvu binjiwe

le. Bó nu ncejole fò nce wvú Nyo' dunji le, njefo bó nu ε ma lo Nyo', ε é nu nje bó temyi bikuu. ¹⁹ Bó nu ε yum bikuu baay. Bó nu ε lese bikuu bibole ente jo nnyen kenjan, ε ye yibo yvuwse ke keegeε dikfuu di nnyen e dicii. ²⁰ Ke fifin nu fiεε fi bó to yeεyeε ben dvú ekume Klistu ke. ²¹ Me nkee naa ntay le ben nu ε yuw wase ekume wvú, ε bó ε yeεyi wase ben bó nu ε taashe bó wvú bó keεεy ke ekume Jisos. ²² Ben emum ebaa ye yí yvum yí ben to cee nce wvu yvum dvú yí nu ε befe wase nje mwεem mvu nnyen e mvú ben to shee gee. ²³ Ben ecine é Nyo' eεyse bonkpawce bonen é bó enu bonkpawce bo bofe, ²⁴ emum etfume ε é nu ye yí fiεε yí yene le yí Nyo' nu e ge yí ε no fiεεεne wvú. Yiyin nu ye nce wvú looci nu keεεy wvu teyey bó wvú yuule.

²⁵ Fí ε num ε no nu le, ben ecine mbiay e, é wee ejemyi ε é nu keεεy é waa bwee njefo beene bocii nu biba bi ye yimiaan e. ²⁶ E wee ton'yi shém, é wvú nu yene fo wvú ene ege kebefε. Fo wvú ecine é diuu esele ε wvú beε ton'yi shém ke. ²⁷ Fo wvú enya je é dewle eley jó ke. ²⁸ E wee se coonke bvuocon, é wvú cine dvú no lemte ε é nu lemme di jee bó can ye, wvu le wvú nulo ekenke fiεε fi wvú efi ten bonyii bó fuute dvú. ²⁹ Ben eyenè fo njeme wvú samte ebuyte dew yene le. Wee ejemyi fiεε ε é nu fi jee fi nulo eyoo lo bonyii naa feε fò bó nu, wvu le njeme we etoo ε é nu bó nfi fò bonyii bó yuuke le. ³⁰ Fo ben egeé fiεε fi Keyoy ke Yuule ke Nyo' le eyuuke nkuun ke. Keyoy ke Yuule kin nu ncise Nyo' yí yene le keedunjeε le diuu nu ke edioo ε to ε kocεn é wen emese esum ben can ngew e. ³¹ Ben elanj naa lo mvuntelem mvú cεwkene bó shém yí ffuuke noo shém yí ton'yεen noo waa noo keebeete bó edieε ε bonyii noo mvuntelem mvú befe. ³² Ben ekenkε ε é nu kerge kè jee bó mvuntelem mvú jee fò wee noo wee le. Wee é ge kebefε bó wee, é wvú leεshe enya é wvú ke lenjan no Nyo' to feyεε yí Klistu le leεshe binen bibefe.

5

Bonyii bo Klistu le eceé diεwe bonyii bo n'yuule

¹ No ben nu boom bo Nyo' le bó wvú koonke naa ntay, ben emum ebejené wvú. ² Ben eceé yí kenkonen e lenjan no Klistu to konεε beene nya ekole kew fò beene le. Nnya ye yin to nu ncese ε wvú samte shfuunkene fò Nyo' le.

4:7 Lum 12:3, 6; 1Kol 12:11 **4:8** Mben 68:18 **4:9** Jon 3:13 * **4:9** Kεεεε le, wvú to nu e yaw shii to fokuse fen. **4:10** 1:23 **4:11** 1Kol 12:28 **4:12** 1Kol 14:26 **4:13** Kolo 1:28 **4:14** 1Kol 14:20; Ibu 5:13-14; Jem 1:6
4:15 5:2 **4:15** 1:22 **4:16** 1:23; 2:21-22; 4:13, 25; Kolo 2:19 **4:17** 5:8; Lum 1:21; 1Bi 1:14 **4:19** Kolo 3:5
4:23 Lum 12:2 **4:24** Kenj 1:26-27; 2Kol 5:17; Kolo 3:10 **4:25** 4:16; Saka 8:16-17; Kolo 3:8-9 **4:26** Jem 1:19-20
4:28 1Tes 4:11 **4:29** 5:4; Kolo 3:8; 4:6; Jem 3:10 **4:30** 1:13-14; Yesa 63:10; Lum 8:23; Gal 5:25 **4:32** Mat 6:14; 18:22-35; Kolo 3:12-13 **5:1** Mat 5:48; 1Jon 3:1 **5:2** 3:17-18; 4:2, 15-16; 1Kol 8:1; 2Kol 5:14; Gal 6:10; Fili 2:2; Kolo 2:2; 3:14-15; Gal 1:4; Ibu 10:5-10 **5:3** Gal 5:19-21 **5:3** Kolo 3:5

³ Mwεεm ke diεwe kenjan bō nce nnyen tfuu noo ken'yεε ejise yaa nu mvù bō eyuuke ekumε mvù ê ben entelen ke, njefo ke mvumvun nu mwεεm mvù enù ê bonyii bō ê nu bo Nyo' le ente ke. ⁴ Ke fi baa ekocen naa lo le njeme yvne bō njeme keyun, noo yele di εcici ebuytε dew yene le ke. Ben enyaa ke ε ê nu keyoone ê Nyo'.

⁵ Ben ekeè lo kecey le ke wee wvù jaanke kenjan, keεε wee wvù gee nnyen, keεε wee wvù yeεle ejise, kenke kelenj ente jo bvunfon bvù Klistu le noo bvù Nyo' le ke. Wee ken'yεε ejise kε no joo mwεεm diεwe nyo' we le. ⁶ Fo ben ebee ε wee elεε ben bō njeme wvu εcici ekumε mwεεm mvun ke. Ben ekeè le ê nu mwεεm mvudvu mvun mvù kε ge ε shém Nyo' no ffuuke bō bonyii bō yaa yuuke wvù le ke. ⁷ Nonen fo ben etaashi ngoo ben ε boba bonyii ke. ⁸ E to shee nu fwele ε ben nu bonyii bo ejiwε le. Geenen keseen no ben nu ε taashe ben ε bo Tata, nu ε ben nu wase bonyii bo n'yu le. Ben emum eceè diεwe bonyii bo n'yu le. ⁹ Fiεε fi n'yu kε no too dvù nu nce wvù jee bō wvu teyey noo wvù dunji kecey. ¹⁰ Ben emom keekieε fiεε fi jee Tata le. ¹¹ Fo ben eleeε εbo fō mwεεm mvu ejiwε le ke. Ben ebvuusè lo mvù emwa. ¹² E nu naa lo fiεε fi ken'wuumen e keejemyi ekumε mwεεm mvun mvù bonyii gee ê kenyle le. ¹³ Geenen ε fiεε fiεε fi n'yu baa yī dvù le kε no yen'yi ε bō yene fi le, ¹⁴ njefo fiεε fiεε fi yen'yi kε no nu n'yu. E neε fiεε fi gee ε bō sε no gayte fiεε fimew le, “Wo wvù leete, kamse!

Buyε yī kpwe le, ε n'yu Klistu ebaa yī yo le.”

¹⁵ Nonen ben emum elenè tomyi ekale yī kemew e. Fo ben eceè diεwe biyuj e ke. Ben eceè ε ê nu diεwe bonyii bō kenke bvufee le. ¹⁶ Seke ben kenke je keege fiεε, ε ben yen le fo kefew kedvu efey εcici ke, njefo εdiuw yo keseen nu ε kebefε nu ekfuɔ baay. ¹⁷ Nonen fo ben enù biyuj ke. Ben emomtε keekieε fiεε fi Tata koonke le ben egeè. ¹⁸ Fo ben ewuù mbvuum ε mó koole ben ke. Fifi nu fiεε fi beete lo bō bonyii. Ben enù ε ben ε yinɔen ε ê nu bō Keyoy ke Yuule. ¹⁹ Ben eyemtε bonkieε fō bikuu binen e bō buyte ê Nwa' Mbense le, noo bō Keyoy ke Yuule nyaa ê ben e. Ben eyemtε nonen benseε Tata ê mvuntelem mvunen e. ²⁰ Ben enyaa keyoone ê Nyo' Ice kefew e keci bō yī fiεε le fiεε fiεε yī diee di Tata wesebeene wvù Jisot Klistu le.

Ntefe ê bokεε bō bolemse

²¹ Ben enya bikuu binen ε wee noo wee bii n'wvum wvù ben kenke fō Klistu le. ²² Ben bokε' bo bonyii le, ben enya bikuu binen ε bole' bonen no ben nu ε nya ê Tata, ²³ njefo diemsen nu ekole ke kpwoon e, ke no Klistu nu ekole ke kentaashe ke bonyii bo mbee le. Kentaashe kedvu nu ye ye, ε wvù kebeε nu wvù boysee kí. ²⁴ Nonen bokε' bo bonyii le kenke keenya bikuu bibole ê bole' bobole yī fiεε fiεε le ke lenlen no kentaashe ke bonyii bo mbee le nu ε nya kew ekole ê Klistu. ²⁵ Ben bolemse, ben ekoonke bokε' bonen ke lenlen no Klistu to konke kentaashe ke bonyii bo mbee le nya ekole kew, kpwe nje kí. ²⁶ Wvù to nya ekole kew keege ε kentaashe kedvu eyuule no wvù to cukεε kí bō joo noo diεw ye. ²⁷ Wvù to seyse kentaashe ke bonyii bo mbee le kedvu nonen wvu le wvù ejo kí yī ye le diεwe kpwoon wvù fomte nu sε nlom, nu lemeleme yaa kenke fiεε fimew yī befe ke, ε wvù yuule nu naa sε fijay yī ye le. ²⁸ E nu ke lenlen no bolemse ten kenke keekoonke bokε' bobole ke no bō koonke yibo ye. E wee koonke kpweε, tu wvù koonke ε ê nu ekole kew. ²⁹ Ke wee nu dvù wvù kε no bane ye ye ke. Wvù kε no nyanyi lo yī, bosene taale fō yī le ntaɔ. E nu ke lenlen no Klistu gee fō beene bō ê nu kentaashe ke bonyii bo mbee le, ³⁰ njefo beene nu biba bi ye ye le. ³¹ E nu fiεε fi bō to saɔεε ê Nwa' Nyo' le le,

“E nu nje fifin wvù diemsen nu ke ecine ice bō bwee le, emum etaashe bō kpweε,

ε bō bofeε emum etu wase wee mwaanj.”

³² Fiεε nyiime ente jo njeme wvun e fi kuuke baay, ε me n'yene fiem le fi jemyi ekumε Klistu bō kentaashe ke bonyii bo mbee le. ³³ Naa no me ncim njemyi nen, wee mwaanj mwaanj ben e kenke keekoonke kpweε no wvù koonke ekole kew, ε kpwoon ten eyen le wen enyaa n'wvum ê dweese.

6

Ntefe ê boom bō boceε boom

¹ Boom, ben eyuukε bo'iceε bonen bō bobweε bonen e, njefo fifin nu fiεε fi len fi boom bō nu e taashe wase bō bo Tata kenke keege.

² Nci Nyo' wvù gayte le,

“E wvumtε ico bō bwoo”,

nu nci wvu fwe wvù kenke nkawma fō. ³ E nkawma wvudvu wvun nu le,

“Wee wvù gεεle nci wvun nu ke eyuw njon,

5:4 4:29; Kolo 3:8 5:5 Lum 5:17 5:6 Lum 1:18; Efe 2:3; Kolo 2:4, 8; 3:6 5:8 2:3, 11-12; 4:17-18, 22; Kolo 3:7; Tay 3:3; Jon 8:12; Kolo 1:13; 1Bi 2:9 5:9 Gal 5:22-23 5:10 Lum 12:2; 1Tes 5:22 5:13 Jon 3:20-21 5:14 Yesa 26:19; 60:1; Lum 13:11; Jem 5:8 5:16 Kolo 4:5 5:17 1:17; Lum 12:2 5:18 Bɔgn 23:31-35; Lum 13:13 5:19 Mben 33:2-3; Kolo 3:16-17; Ibu 13:15 5:21 Kolo 3:18-4:1; 1Bi 2:18-3:7; 1Tim 2:1-13; Tay 2:1-10; 1Jon 2:12-17 5:21 1Bi 5:5 5:22 Kolo 3:18; Tay 2:5; 1Bi 3:1 5:22 1Kol 14:34-35 5:23 1:22; 1Kol 11:3 5:25 1:23; Kolo 3:19; 1Bi 3:7 5:25 3:19 5:26 Lum 6:3-4; Tay 3:5; Ibu 10:22 5:27 1:4; 2Kol 11:2; Fili 1:10; Kolo 1:22 5:30 1:23; 1Kol 12:27 5:31 Kenj 2:24 5:32 Mwɔm 19:7 6:1 Kolo 3:20 6:2 Dito 5:16

ebvuu ece egeſ ncejole yí nshé le fén.”

⁴ Bocee boom, fo ben egeè mwεem mvú mvuntelem esaase boom bonen ké. Ben ekuusè lo bó ε bó kuu bó n'yεεyi noo ntefe wvú wvu Tata.

Ntefe é bonfaw bó bonyii bó kéſke bó

⁵ Ben bó nu bonfaw, ben eyuukè bonyii bó kéſke ben yí nshé le fén e, ben efanè bó bvuu wvumtè bó. Ben eyuukè bó le bó mvuntelem mvunen mvunciim no ben yuuke Klistu le. ⁶ Fo ben egeè nonen ké seke jise dibole nu yí yene le wvu le ye ejeè bó ké. Ben egeè ε è nu diεwe bonfaw bo Klistu le bó gee ε è nu fiεε fi Nyo' gomte bó mvuntelem mvubole mvunciim. ⁷ Ben dioo lemte bó le, no lemte bó njon ké diεwe ben lemte ε è nu Tata le, ε è yaa nu ké wee wvu wum e ké. ⁸ Ben elemtè, kumyí le fiεε fi jee ficii fi wee gee nu ε wvú nu ke ekeſke ten fiεε fi jee é Tata, kéneε wvú nu nfwa kéneε wvú yaa nu ké.

⁹ Ben bonyii bó kéſke bonfaw, ben ekeſkè ten bó é jee yí jee le, yene fo ben ebemseè bó. Ben ekumyí le ben ε bó bocii kéſke Cee Ekole mwaanſ, ε fò wvú le nu ε jεy jεy yaa nu ké.

Mwεem mvu jem e mvú Nyo' nya é beene

¹⁰ Keemεεse, me ε no nſayte é ben le ben eleemè temyí yí Tata le, eyeemè ε è nu yí mvunſgay mwew mvu baay e. ¹¹ Ben etfume mwεem mvu jem e mvunciim ye le mvú Nyo' nya é ben, wvu le ben nulo eleem etum jem ben ε bo dεwle é jé yicií yí wvú wεentene jó le. ¹² Ben ekeè le ké beene diuu ε è nu beene ε bo bonyii bo boyuum ké. Beene diuu ε è nu beene ε bo mwεem mvunciim mvú kéſke mvunſgay bó bvukuke, saake wonſ ejíwε wvun e, mvú è nu biyoy bí befe bicii bí nu mondvuum mo fowe le. ¹³ Nonen ben emum etfume mwεem mvu jem e mvunciim mvú Nyo' nya é ben, wvu le é ke edioo enu ε diuw yò befe le, é ben eleem eteme no ben nu ε ge wase fiεε ficii keeke eleeme temyí. ¹⁴ Nonen, ben emum eleemè temyí. Ben ejo kecey é kí enu diεwe kecaw e ε ben ε suu cin, ejo nce wvu teyey é wvú enu diεwe ketwaa le ε ben ε jise ε banſ gvúw yene dvú. ¹⁵ Ben enú ε ben ε seyse keefewci saaka wvú jee wvú too bó nyekeey fò bonyii le, é fifin enu diεwe bolaba bo jem e ε ben ε lese yí bikaa le. ¹⁶ Keebise fò, ben eleesè ké ε è nu fitele yí Klistu le, é fifin enu diεwe ſkεε jem e ε ben kéſke εbo. É nu fí fi ben nu ekoole bomvuun bó wee kebefε tfumyí ε nſuy bεnci yí dvú le. ¹⁷ Ben ejo ten mboyma wvú Nyo' nu ε

boyse ben é wvú enu diεwe kefo ke jem e ε ben ε bon, emum ejo ten nyo jem yí Keyoy ké Yuule nyaa yí è nu diεw Nyo'.

¹⁸ Yí fiεε le ficii, é ben ebunleè sekecii bii no Keyoy ké Yuule dunſi. Ben dioo bunlee no biite fiεε ficii fi ben shieele é Nyo'. Yí fifiε le é ben etaalè ntay, ebvuu ekuulè shém sekecii keebunlee leke Nyo' fò bonyii bó è nu bo Nyo' le bocii. ¹⁹ Ben ebunleè ten fò me le le seke me ε ſake diuw wεm keenjeme, ε Nyo' nya ké me bó fiεε fi me njeme, ε me no njemyí sε nfan εkumε kenyiε ké saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le. ²⁰ É nu saaka wvudvu wvun wvú me nu yí ncaw e nje wvú diεwe wee wvú nu jise di Klistu le. Ben ebunleè wvu le me ndioo enu keenjeme, ε me njeme no me ſkeſke keenjeme, sε nfan.

Nſayma

²¹ Tikikus wvú waa bwee wesebeene shém wvú lemte ten Tata le bó fitele fiew ficii nu esee fiεε ficii é ben ekumε me, wvu le ben ten ekiεε no me nu, noo fiεε fi me enſee. ²² Fifin nu naa fiεε fi me ntumte wvú fò ben e nje fí, wvu le wvú eto ege é ben ekiεε no bese nu, ebvuu eyvuwse mvuntelem mvunen.

²³ Nyo' Icee wesebeene bó Tata Jiſos Klistu enya ben nyekeey bó kéſkonen noo mbee. ²⁴ Nyo' ebuw ben bocii bó kéſke kéſkonen ké yaa kaa ké fò Tata wesebeene wvú Jiſos Klistu le.

6:4 Kolo 3:21 6:5 Kolo 3:22-25; 1Tim 6:1-2; Tay 2:9-10; 1Bi 2:18-21 6:6 1Kol 7:22 6:8 2Kol 5:10; Kolo 3:24-25
 6:9 Kolo 3:25; 4:1; Jem 2:1 6:10 Jon 15:5; 1Kol 16:13 6:11 2Kol 10:4; 1Tes 5:8; Yesa 59:17 6:11 Jem 4:7 6:12
 1:21; 2:2; 1Bi 5:8-9 6:13 Lum 13:12 6:14 Yesa 11:5 6:15 Yesa 52:7; Lum 10:15 6:17 Yesa 40:2; Ibu 4:12
 6:18 3:14; Luk 18:1; Lem 4:29; Lum 15:30; Kolo 4:2-4 6:20 3:2; 2Kol 5:20; Kolo 4:4 6:21 Lem 20:4; Kolo 4:7-8;
 2Tim 4:12; Tay 3:12 6:24 Gal 6:18; 1Bi 1:8

**Nɔwa' wvù Baul to sanɛɛ ê
kentaashɛ ke
Filibi
Fiɛɛ fi nu ê Nɔwa' wvu Filibi
wvun e**

Nɔwa' wvun to sanɛɛ Baul fô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Filibi le. Wvù nu ê ngoo bonɔwa' bô wvù to sanɛɛ yew ncaw e Lum. Fiɛɛ fi to geɛ é Baul sɛ sanɛɛ nɔwa' wvun to nu keedunɛɛ le wen nu e yen bigew bi kentaashɛ ke Filibi kedvu to tumɛɛ. Ékufɛ ke diɛw Baul e ê nɔwa' wvun e nu le, “Fô me le, é me nu dvù, tu me nu ke bee Klistu, me é nɔkpwe, é enu sɛw fô me le”. Baul jemɔi ekumɛ bvukukɛ bvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le, no wvù to shikɛɛ ekolɛ kew tu diɛwɛ nfwa le, é Nyo' mum ke bense wvù, geɛ bvudvuu bvù kuuke fele bvù wee tfuu le.

Bikuu bi mwɛɛm e ê nɔwa' wvun e

- 1:1-11 Keɔkɛwɛɛ
1:12-26 Mwɛɛm mvù kooyi bô Baul
1:27-2:18 Nce wee wvù nu e taashɛ bô Klistu
2:19-30 Njeme ekumɛ Timatio bô Ebaflodaytus
3:1-4:9 Ntefe ekumɛ bonyii bo bvuban e noo bonɔgew
4:10-20 Bonyii bo Filibi nu nsáa Baul
4:21-23 Kemɛsɛ

¹Nɔwa' wvun sanɛɛ me wvù Baul bee Timatio bô nu boom bo lemme le bo Klistu Jisos e. Nɔwa' wvun gene fô ben e, bonyii bô nu bo Klistu Jisos e bocii Filibi bô bocee bikuu bi kentaashɛ ke bonyii bo mbee le noo bonyii bô fici geɛ dilemme ê kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ente. ²Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonɛn, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù læstene.

É Baul nya keyoone é Nyo' fô bonyii bo Filibi le

³Me nɔke nɔkpawci ekumɛ ben sekecii, no nyaa ke e é nu keyoone é Nyo' wem. ⁴É me ndioo mbunlee bunle yem yicii fô ben e bocii, no mbunlee n'yuuke nɔnɔ, ⁵njefo e kew yí diuu di fwe le e to e buy eɛen e, nu e ben e taashɛ beene keelemte le saaka wvù jee wvu ekumɛ Jisos Klistu egɛne fwe. ⁶Me nɔkee naa ntay le Nyo' wvù kewɛɛ lemme di jee din yí yene le nu ke egen dvù fwe egen emɛsɛ diuu di Jisos Klistu nu ke ekase eto le. ⁷Fi nu læɔ le me enɔkpawci ekumɛ ben nonɛn, njefo ben nu fitele fiem, e beene leeme yí fiɛɛ le fimwaanɛ e é nu fi fi Nyo' nu e buw

beene dvù. Beene leeme yí dvù le keseen wvù me nu yí ncaw e, ke no beene to leeme seke me nto mbɛɛ nɔghane ntanyi diuw saaka wvù jee wvu ekumɛ Jisos Klistu nɔgeɛ e wvù ciime ntay. ⁸Me njemɔi nɛn e Nyo' kee naa ntay le me nɔkenɔke shiɛe wene, nɔkoonɔke ben bocii ke læɔlɛɔ no Klistu Jisos koonɔke.

⁹Me mbunlee le kenɔkonɛn kenɛn ekuu gene fwe fwe, é ben ekenɔke bvufɛe, taasse mwɛɛm ntay. ¹⁰Ben nu dioo taasse nonɛn, emum ecawte mvù looci nu læɔ. Nonɛn, é ke edioo enu diuu di Jisos Klistu kaase too, é ben enu yuule, nu sɛ nɔm. ¹¹Ben nu ke enu nonɛn njefo Jisos Klistu nu e ge ben e no kenɔke nce wvu teyɛtey, bonyii e no yene bensee Nyo', tumte moɔkum mew.

É Baul no nu yí ncaw e, e saaka wvu ekumɛ Jisos gene ke fwe

¹²Boom bo bwɛɛm e, me nɔgomte le ben ekieɛ le mwɛɛm mvun mvunciim mvù nu e kooyi bô me nu e looce e ge saaka wvù jee wvu ekumɛ Jisos e ku e gen lo fwe fwe. ¹³Mwɛɛm mvudvu nu e ge bonyii bô cɛyte ntow wvun fô me nu, noo bonyii bocii e kieɛ le me nu yí ncaw e fen nɛn, nje me nu wee Klistu. ¹⁴Ncaw wvù me nlemte wvun nu e bvuu e ge boom bo bwɛɛ wesebeene le nteen e mɛsɛ e lese fitele yí Tata le e no fewci diɛw Nyo' temyi lo, yaa fane ke.

¹⁵Me nɔkee le bô bomew fewci naa ekumɛ Klistu nɛn bene e é nu kendonɔ bee bô, taanɔke lemme diem. Geenɛn e bomew fewci fibole bô mvuntelem mvù yuule. ¹⁶Boban fewci nonɛn, njefo bô koonɔke me, e bô kee lo le me nu yí ncaw e fen e é geke Nyo' me le me entomte saaka wvù jee wvu ekumɛ Jisos Klistu. ¹⁷E bomew ba fewci ekumɛ Klistu ke fomvu fomvu bô mvuntelem mvù yiile wvu le bô egɛɛ nonɛn biise nɔgew yí nɔgew wvù me n'yene wase yí ncaw e fen. ¹⁸Fifɛ keɔke la keeɔ? Kenɛɛ bô fewci nonɛn bvulle lo, kenɛɛ bô fewci bô keceɛy, tu me n'yuuke ke fiem e é nu nɔnɔ njefo ficii nu e bô fewci ke e é nu ekumɛ Klistu.

¹⁹É nu ke no me nu nɔke en'yuuke nɔnɔ nonɛn, njefo me nɔkee lo le no ben bunlee fô me le, e Keyoy ke Jisos Klistu le bvuu fii me, nu e me nu nɔke emboy yí nɔgew e. ²⁰Fiɛɛ fi me nlooci ntaale fwe e me e nlese bvufɛe yí dvù le nu le fo me nɔke enɔge naa lo fiɛɛ fi ege é me en'wuumene ke. Me nu enɔkuu ke e é nu shém, enleeme ntemyi sekecii, sɛ ge keseen wvu le kenɛɛ me e nɔkpwe, kenɛɛ me nu dvù, é fiɛɛ ficii fi me nɔgeɛ, ecawsɛ ke e é nu dieɛ di Klistu le we. ²¹Me njemɔi nonɛn nje, fô me le, é me nu dvù, tu me nu ke bee Klistu, me é nɔkpwe, é enu sɛw fô me le. ²²Geenɛn, é é nu le me

nu enu dvú, é me engeè lemme di éfi bonyii ntaɣ. No mwɛɛm mvun nu mvunfɛɛm nɛn, me mbaa embvuu enkiɛɛ laa me nu encaw fi la le. ²³ Me ntuwtene lo entelɛɣ jodvu. Me ngomte le è be nulo é me enjene fiem enjen enu bee Klistu. Fifiɛ jee fele keenu dvú. ²⁴ Geenɛn, ɛ fi jee baay le me enu dvú nje yene. ²⁵ No fi nu nonɛn, me nlooci naa nkɛɛ le me nu enu dvú nlemte beene bocii wvu le ben ekuù gene fwe bvuu yuuke njon no ben nu ɛ lese fitele yí Klistu le. ²⁶ Nonɛn, é me ndioo ɛ nkase ɛ nto ɛ no nu beene, é ben ebvuu ebensee lo ye ntay ɛkumɛ Klistu Jisos nje yɛm.

Ben eceè nce wvù Jisos Klistu gomte

²⁷ Fieɛ fi me ngomte keengay nu kɛ le ben eceè nce ɛ ɛ nu wvù saaka wvù jee wvu ɛkumɛ Klistu gomte. Ben eceè nonɛn, wvu le kɛnɛɛ me ɛ nkase ɛ nto ɛ n'yeɛ ben e, kɛnɛɛ me mbaa nto, é me en'yuuke kɛ le ben leeme tɛmyi, kɛnkɛ fitele fimwaan, nu yí wee le mwaan, diuu yí fieɛ le fimwaan, wvu le saaka wvù jee wvun egeɛn fwe, ɛ bonyii beɛe dvú. ²⁸ Fo ben efanè naa lo bonyii bò bane ben yí saaka wvun e kɛ. ɛ ben nu se ben fane bó, é fifin edunɔi é bó le Nyo' nu ke eboyse ben, geenɛn elɛse lo bó. ²⁹ Ben ekeè le Nyo' baa buw ben le ben enu bonyii bo Klistu le kɛ le ben elɛse ɛ è nu fitele yí ye le maaj kɛ. Wvù nu ɛ buw tɛn le ben eyenè ngɛw nje Klistu. ³⁰ Ben nu ɛ bane wase me le beene ɛ no diuu yí saaka wvun e bocii wvù ben to yenɛɛ ɛ me ndiuu yí dvú le, ɛ è nu kɛ wvù wvù ben yuuke le me mbɛɛ yí dvú le keseen.

2

Ben ejoo kenfewsɛn yí Jisos Klistu le

¹ Kɛ ben nu ɛ taashɛ wase ben ɛ bo Klistu wvù ɛ ge ben ɛ no kɛnkɛ mvuntelem? Kɛ kenjonɛn kew fò ben e nu ɛ ge wase mvuntelem mvunɛn ɛ no yuwɛse? Kɛ ben ɛ bo Keyoy ke Yuule nu ɛ taashɛ wase, ɛ Klistu kɛnkɛ fitele fi jee fò ben e bvuu camte shen fò ben e? ² No fi nu nonɛn, ben ege le é me emese en'yuw njon. Ben enù diuu mwaan, koonkè bikuu binɛn, kɛnkè fitele fimwaan bvuu kɛnkè nkpwawɛ mwaan. ³ Fo ben dioo nu ɛ wee no kpwaake kɛ ɛ è nu ɛkumɛ ɛkolɛ kew kɛnɛɛ bensee ye yí ɛcici kɛ. Wee tfuu eshike ɛkolɛ kew, eyenè wee mvu le fele ɛkolɛ kew. ⁴ Fo wee ekpwaakè kɛ ɛ è nu ɛkumɛ ɛkolɛ kew kɛ. Wvù ekpwaakè tɛn ɛkumɛ bonyii bomew.

⁵ Kenge kenɛn kɛnkɛ keenu lɛɣlɛɣ kɛ diɛwɛ ke Klistu Jisos e.

⁶ Wvù to nu Nyo', fanɛ yaa ejo fifiɛ le è nu fieɛ fi wvù emɛɣ eghemte yí dvú le kɛ,

⁷ geenɛn, cine bvudvuu bvudvu le, jo ɛ è nu bvu nfwa le.

ɛ bó boo wvù,

ɛ wvù no nu lɛɣlɛɣ kɛ diɛwɛ wee wvu wum e.

⁸ Seke wvù to nu wee wvu wum, ɛ wvù shike ɛkolɛ kew no yuuke Nyo' le, ke bee keekpwe kpwe, ɛfey mvunciim, kpwe yí yí kentam e.

⁹ No wvù to gee nonɛn, ɛ Nyo' bense wvù gee bvudvuu le bvù fele bvù wee tfuu le, buw wvù bó diee di fele ɛdieɛ ɛcii,

¹⁰ wvu le wee tfuu wvù nu won wvu we le bó wvù nu yí nshɛ le noo wvù nu ɛkuse jo nshɛ,

ke dioo ɛ yuw diee di Jisos e didvu, ngvuum,

¹¹ é wee tfuu ejemyi bó diuw we le Jisos Klistu nu Cee ɛkolɛ.

ɛ bó edioo egee nonɛn é mbense egeɛn é Nyo' Ice.

Ben ebaà è won jan diɛwɛ jón e

¹² Nonɛn nsáa yɛm shém, ben eyuukè kɛ tɛn Nyo' le nonɛn no ben to yuuke seke me nto nu beene. Ben eyuukè keseen fele lo wvù me n'yaa nu kɛ beene, egeɛn fwe gee mwɛɛm mvu ɛkumɛ mboyma wene. Ben egeè nonɛn, fane ciɛnkɛ. ¹³ Ben ekeè le é lemte Nyo' yí yene le, gee le ben eshieelè keegeɛ mwɛɛm mvù wvù koonkɛ. ɛ è bvuu nyaa wvù mvunɣay keegeɛ mwɛɛm mvudvu dvú.

¹⁴ Ben dioo gee fieɛ ficii fi ben gee, fo ben ewvukenè, kɛnɛɛ beekè mbew kɛ, ¹⁵ wvu le ben eyuule, nu se nlom. Nonɛn, é ben emum enu boom bo Nyo' le bó nu se jay entelɛɣ jo engokɛ kin kè kɛnkɛ mvuntelem mvù yiile, buuke mwɛɛm. Ben ebaà é won jan diɛwɛ jón e, ¹⁶ no ben jici * saaka wvù nyaa nshii wvù mɛɣ lo é bonyii le. ɛ ben gee nonɛn, é ke edioo enu diuu di Jisos Klistu kaase too, é me embensee ye le me mbaa nlem lemme di ɛcici kɛ.

¹⁷ No ben nu ɛ lese fitele yí Nyo' le, tu è nu ncese ɛ ben ɛ ge fò wvù le. ɛ è cim nu naa le bó nu emese enya me diɛwɛ no bó ké fuu mbvuum, ebise yí wene ncese le, é me en'yuuke kɛ ɛ è nu njon, nlanlanɛ beene bocii. ¹⁸ ɛ me ngomte le ben ebene me le é beene eyuuke njon, lanlanɛ.

1:23 2Kol 5:8-9 1:27 Kolo 1:10; 1Tes 2:12 1:30 Lem 16:19-40; Fili 1:13 2:2 Jon 13:34; 1Kol 1:10-11; Gal 6:10; Efe 5:2; 1Jon 4:12 2:3 Lum 12:10; Gal 5:26 2:4 1Kol 10:24 2:5 Jon 13:15; Lum 13:14; 15:5 2:6 Jon 1:1-2; 17:5; Ibu 1:3 2:7 Jon 1:14; Lum 8:3; 2Kol 8:9; Ibu 2:14, 17 2:8 Jon 10:17; Ibu 5:8; 12:2 2:9 Lem 2:33; Efe 1:21; Ibu 1:4 2:10 Yesa 45:23; Jon 5:23; Lum 10:9; Mwm 5:13 2:13 1:6; Jon 15:5; Lum 7:18; 15:18; 1Kol 12:6; 15:10; 2Kol 3:5 2:15 1:10; Dito 32:5; Dan 12:3; Mat 5:14; 10:16; 1Kol 1:31; 2Kol 1:14; Gal 2:1-2; Efe 5:8; 1Tes 2:19 * 2:16 Kenɛɛ le, "... no ben fewci." 2:17 Lum 15:16; 2Tim 4:6; 1Jon 3:16 2:18 3:1; 4:4

E Bauljeme ekume Timatio bô Ebaflodaytus
 19 E Tata Jisos beje lo, tu me n'yene le è sheke caan é me entum Timatio fô ben e. Wvú nu ke edioo ε to ε kase ε tu jim, eese é me no ben nu, é fitele fiem elæten. 20 Ke me ηκηηke wee mvu diæwε wvú le wvú looci naa keηηke ten shiee fô ben e diæwε no me ηκηηke ke. 21 Me njemyi nen, njefo wee nteen keηηke shiee ε è nu fô ekole kew e, yaa taale ke ekumε fiεε fi Jisos Klistu gomte le ke. 22 Geenen, Timatio nu ε ben kee wase wee wvú è nu wvú, no wvú nu ε lem wase bee wvú keefewce saaka wvú jee, ε wvú lemte bee wvú lejηη diæwε no wan ke no lemte bô ice. 23 E nu fiεε fi me n'yene le è sheke caan é me entum ε è nu wvú. Fiεε fi me mbεε ntaale nu keen'yen laa mwεem nu etu nεε le yí yem e le. 24 Me ηgæele bvufee yí Tata le le è sheke caan, é me kebεε ento ten en'yen ben e.

25 Me n'yene le fi nu shiee le le me enkase enciinse Ebaflodaytus é ben. Wvú nu waa bwee wesebeene, ε bee wvú lemte bvuu diuu yí diæw Nyo' le. E nu wee wene ntum wvú ben to tumεε le wvú eto etaale fô me le. 26 Wvú se keηηke wase shiee keeyen ben e bocii, ε fitele buuke wvú no wvú se yuwεε le ben nu ε yuw le wen cæmte lo. 27 E nu keceey, wvú se nu ε looce ε cæm ε sheε ke caan keekpwe. Geenen, Nyo' se nu ε cam shen fô wvú le, ε ke wvú se cam ke ε è nu fô wvú le maanη ke. Wvú nu ε cam ten fô me le le fo wvú ekpwe ebvuu ebise ηgεw yí wvú me n'yene wase le ke. 28 Nonen, me ε mum ε no nshieele naa baay le me enciinse wvú, wvu le ben ebvuu eyen wvú le eyuuke njon, é fitele fiem ten elætene. 29 Ben efiisen wvú diæwε bonyii bo Tata le bô njon. Bonyii diæwε wvú le nu bô è nulo é ben ewwumte. 30 Me njemyi nen njefo è to sheke caan tu wvú to kpwe nje lemme di Jisos Klistu le no wvú to nyaε ekole kew keetaale fô me le yí bvudvuu bvunen e.

3

Fiεε fi kuuke nu keekieε Klistu

1 Boom bo bwεem e, keemεese, ben eyuukè njon le ben nu bonyii bo Tata le. Me nu ε nsanη wase mwεem fô ben e, ε ke è nulo é me endose keenjemyi ηkaase ntuu fô ke. Me ηgee nonen keenjgemηgame lo ben. 2 Ben dioo nu, no yenè ben ε bonyii ba bô gee mwεem mvú befe, leeme ke le bô keηηke ke keesεyi ye bonyii le bô tfuuse bó yew. * Bonyii bodvu ba nu lo bwé. 3 E nu beene ban bô nu ε keηηke ntfuse yew wvu lejη, beene ban bô bunlee Nyo' no Keyoy kew dunçi. Beene bensee ye ε è nu nje Klistu Jisos, ke beene leese bvufee

yí mwεem mvú è gee bonyii le ke. 4 Geenen, è nelo é me ηκηηke ten shiee keenleese bvufee yí mvumwε mwεem e. E wee fen nu dvú wvú kpwaake le wen nulo ekeηηke shiee keeleese bvufee yí mvumwε mwεem e, tu me ηκηηke wvú fele wvu mwεten. 5 Me nu wee wvu Isael, é kfuu di Benjamen e, nu wee Ibulu, ε è to boke Bo'ibulu me, ε è ke no nu εdiuw nyanη ε bó tfuse me yew. E dioo tu è keba ke bonci bosese le, nu ε me nto nu wee Falasii, 6 ntemyi naa ntay yí fiεε fi Nyo' le, mbone bikaa é kentaashε ke bonyii bo mbee le ejim. E keba ke bonci bosese le no è nulo é wee enu teyey, me nto mbaa enkeηηke jay ke. 7 Geenen mwεem mvú me nto nshee n'yene le è nu mwεem mvu sεw e fô me le, nu ε me n'yene wase keseen le è nu mwεem mvu εcici, nje fiεε fi Klistu ge fô me le. 8 Ke è mεy ke fiεε ke, keceey, me n'yene mwεem mvunciiim e ε mvú nu lo mwεem mvu εcici fô me le, njefo fiεε fi kuuke fele mwεem mvunciiim nu keekieε Tata wem wvú Klistu Jisos ntay. Me nu ε nlanη mwεem mvun mvunciiim nje ye. Me n'yene wase mvú le ε è nu mwεem mvu nnyen e, wvu le me enú bee Klistu, 9 é bee wvú emεse eleyen, enu yí wee le mwaanη. Me nu ε Nyo' ε jo wase me le me nu teyey fô wvú le. Wvú jo nonen njefo me nu ε nlese fitele yí Klistu le. Me ε mum ε no nu teyey no wvú joo bonyii bô nu ε lese fitele yí Klistu le. Ke me mbvuu njoo naa lo le me nu teyey mbii no me nto ηkpawaci le wee ké no nu seke wvú bii bonci bosese le ke. 10 Fiεε fi me ηgomte keseen nu le me enkieε Klistu ntay, enkeηηke mvunηgay mvú wvú keηηke no wvú to kaseε ebuy yí kpwe le. Me ηgomte ten keen'yen ηgεw no wvú to yeneε, bô keenya ekole kem é kpwe no wvú to nyaε, 11 wvu le Nyo' ke ebvuse ten me yí kpwe le.

Me mbone ηan ntaale fô me ηgene

12 Ke me ηgayte nen le me nu ε ηge wase mwεem mvun kenεε le me nu ε nfese wase ke. Me mbεε mbone ke ηan le me ηke enlanη kebo enjice mwεem mvudvu le é me εbo, njefo Klistu Jisos nu ε jo wase me wee we le. 13 Boom bo bwεem e, ke me n'yene le me nu ε njice wase mwεem mvudvu le é me εbo ke. Geenen fiεε fi me ηgee nu le me ndaayi é mwεem mvú nu ε fey wase le, mbone ηan le me enjice ε è nu mvú nu fwe le. 14 Me mbone ηan ntaale ke ε è nu fô fô me ηgene, keηηkeηηke mmawce wvú è nu ntee wvú Nyo' nu ε tee me le me emben ento we no me nu ε ntaashε bee Klistu Jisos.

2:19 1:1 2:20 Lem 16:2 2:21 2Tim 4:10 2:25 4:18 2:29 1Kol 16:16, 18 3:1 2:18 3:2 2Kol 11:13
 * 3:2 Bó to joo le é bó tfuse wee yew, é wvú se no nu le wen nu wee Nyo', ε è nu no nce Bojuu to nu. 3:3 Lum 2:28-29
 3:4 2Kol 11:18, 21 3:5 Luk 1:59; Lum 11:1 3:6 Lem 8:3; 22:4; 26:9-11 3:7 Mat 13:44, 46 3:9 Lum 1:17
 3:10 Lum 6:8-11; 2Kol 4:10-11; Lem 4:2; Lum 5:1-7 3:12 1Tim 6:12; 2Tim 4:7; Ibu 12:1 3:14 1Kol 9:24-25

¹⁵ Beene bocii bô nu ε cime wase γει γί Jisos Klistu le κειηκε keekpwawci mwεem mvun. Geenεn, ε ben bomew kpwawci mvunen mwεem jεey, tu ε nu ke eyuuse wase Nyo' ε ben. ¹⁶ Fieε fi baay nu ke le beene ejici ε ε nu fieε fi beene nu ε yeeyi wase le ntay.

¹⁷ Boom bo bwεem e, ben ejod kenfewsεn fô me le, ebvuu etaalε ten nce wvù bonyii bomew cee bô nu ε jo kenfewsεn fô bese le. ¹⁸ Me njemyi nen njefo no me nto nké no njemyi wase ε ben bokan e bokan e, ε mbvuu ε no njemyi keseen bô misεm ε jise le bonyii bomew nu dvù bô cee nce wvù dunji le bô bane lo saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yí kentam e. ¹⁹ Boba bonyii nu ε bó nu ke elεse lo bó. Wvubo nyo' nu diuwdiee. Bô bensee ye yí mwεem mvù bó bee keeuumene lo yí dvù le. Nkpawce wvubo nu ke ε ε nu yí mwεem mvu fokuse fen e. ²⁰ Beene nu fieεbeene bonyii bo won wvu we le. Ε ε nu fô fô beene looci cεyte le Mboyse wesebeene wvù Tata Jisos Klistu nu ke ene se to. ²¹ Wvù nu ke edioo ε to, ekumεn ye yesebeene yí ncεwncew yin ε yí etu diεwe ye ye yí κειηκε bvujonke le. Wvù nu ke ekumεn ε ε nu bô mvunγay mwew wvù nu ke ebaance mwεem mvunciim dvù enu εwe jodvu.

4

Ε Baul nya ntefe ε bonyii bo mbee le bo Filibi

¹ Nonεn boom bo bwεem e, me nkoonke ben baay mbvuu ηκειηκε shieε keen'γen ben e. Ε nu ben bô gee ε me n'yuoke njon, ε ben bvuu nu kefo kem ke bvunfon e. Nsáa yem, ben emum eleemε κε temyi ben ε bo Tata nonεn.

² Me nleke le Εwodia bô Sintiki emεshe fieε fi bó κειηκε etu diuw mwaaγ no bó nu wee bô waa bwee nje Tata. ³ Me ε no ngayte ten ε wo wε wvù looci nu naa wee wεm ηgoο le wo efi ke bokεne ban ε bó etu diuw mwaaγ. Ε nu bonyii ε bó ε katen wase bee bó yí lemme di saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu le bó bo Kelamεn noo bonyii bomew bó bee bó to lemte. Bonyii ban bocii nu ε edieε εbo nu wase ε ηwa' bonyii bó κειηκε nshii wvù mey lo le.

⁴ Ben eyuukε njon sekecii no ben nu bonyii bo Tata le. No me nγay nu ε me mbvuu ηkaase ntuu fô le ben eyuukε njon. ⁵ Ben edunçi gee di nyekeey ε wee tfuu, ekumyι le kefew kè Tata nu ke ekase eto nu wase nceencee. ⁶ Fo ben ebuukε naa lo ekumε

fieε fimew ke. Ben eburneε lo fô fieε ficii le geele fwe dvu Nyo'. Ben dioo bunlee no biite mwεem mvù ben shieele ε wvù, enyaà keyoone yí mvù wvù gee le. ⁷ Ε ben gee nonεn, ε Nyo' emum enya ben nyekeey we ε wvù ecεyte mvuntelem bó bvufee bvunen no ben nu bonyii bo Klistu Jisos e. Nyεkeey wvun wvù Nyo' nyaa nu ε ke ε nulo ε wee ekieε kenfewsεn kedvu ke.

⁸ Boom bo bwεem e keemese, mwεem mvù ben κειηκε keekpwawci nu mwεem mvù nu mvu keceey bó mwεem mvù κειηκε n'wvum, noo mwεem mvù nu lej. Ben ekpwawci mwεem ε ε nu mvù yuule bó mwεem mvù bonyii ké no koonke noo mwεem mvù sem nulo eta wee dvù. Ε mwεem nu dvù mvù looci jee, ε mwεem nu dvù mvù ε nulo ε bonyii ebensee, ε ben no kpwawci ε ε nu ekumε mvumwε. ⁹ Ben egeε mwεem biη ke ε ε nu n'yeeyi wvù me nto nyae ε ben e, κeneε ε nu mwεem mvù ben to yuuke lo ε me, κeneε ε nu mvù ben to yene lo. Ben nu dioo gee no nen, ε Nyo' wvù gee ε mvuntelem mvu bonyii le nu nyekeey emum enu ben ε bó.

Ε Baul yuw njon no bonyii bo Filibi dunçi shieε fô wvù le

¹⁰ Tata nu ε ge me ε no n'yuuke njon baay no ben nu ε bvuu ε dunçe shieε wene fô me le ke no ben to shee dunçi. Me ηkee naa ntay le ben se κειηκε ke shieε fô me le, geenεn tane ε ε nu je. ¹¹ Ke me njemyi nen le me nse ntane fieε ke. Me nu ε n'yeeyi wase ε ηkieε keenfiεene mwεem mvunciim. ¹² Me ηkee no wee ké no nu seke wvù tane, ηkee no wee ké no nu seke wvù κειηκε baay. Me ε mum ε n'yeeyi fifin ε ηkieε no ε nulo ε me enu sekecii yí mwεem e mvunciim κeneε me nu ε ndie, κeneε me mbaa endie, κeneε me ηκειηκε baay κeneε me ntane lo. ¹³ Me ηkee keenjge mwεem mvun mvunciim nen, ε ε nu bó mvunγay mvù Klistu nyaa ε me le.

¹⁴ Geenεn, no me ncim nγayte nen, ben nu ε ge naa ntay keefi me yí kefew ke nγew wεm e kin e. ¹⁵ Ben bonyii bo Filibi kee lo le ε to nu seke me nto nen'γee won wene le Masedonia no me nto ηkewεε keenfewci saaka wvù jee wvun ε ben, ke kentaashe ke bonyii bo mbee le kemew to nu ε taashe bee bó keetasene can ke. Ε to mey ke ben. ¹⁶ Ε to nu naa seke me nto nu Tesalonika, * ε ben ciinse nfi ε me, bvuu ciinse. ¹⁷ Ke me njemyi nen le me ntaale le ben ecinseε mwεem ε me ke. Me ntaale baay ε ε nu mmawce wvù Nyo' nu ke enya ε ben yí fieε fi ben gee fô me

3:16 Gal 6:15-16 3:17 1Kol 4:16; 1Bi 5:3 3:18 1Kol 1:23; Gal 6:12 3:19 Lum 16:18 3:20 Efε 2:6; Ibu 13:14 3:21 Lum 8:29; 1Kol 15:25, 28, 43-53; Kolo 3:4 4:1 1Tes 2:19-20 4:3 Lem 3:5 4:4 2:18 4:5 1:10; Lum 13:11-12; 1Kol 16:22; Ibu 10:25; Jem 5:8; 1Tes 5:1-2 4:6 Mben 37:5; Mat 6:25; 1Bi 5:7 4:7 Jon 14:27; Kolo 3:15 4:8 Lum 12:17-18 4:9 3:17; 1Kol 13:11 4:11 1Tim 6:6-8; Ibu 13:5 4:13 2Kol 12:9-10 4:15 2Kol 11:8-9 4:16 Lem 17:1 * 4:16 Tesalonika jan to nu kelaante won wvù Masedonia le. 4:17 1Kol 9:11 4:18 2:25; Lew 1:9, 12-13, 17; 2:2; 3:5

le. ¹⁸ Ben to nu ε tum Ebaflodaytus bô nnya ε wvú to nya ê me. Me ε no nu keseen n'ya mbvuu ntane fiεε ke. Me nto nu ε nfiisen nnya yidvu yicii, n'yεn ε yí duule fele lo no me nshieele. Nnya yin nu ncese ε ben ε ge fô Nyo' le, ε wvú ε fiisen, yí ε no samte shfuun̄kene ε wvú koon̄ke. ¹⁹ Nyo' wεm wvú me mbunlee keηke ntfu bvukuke bvucii bvù beene shieele, ε wvú nu ke enya ê ben fiεε ficii fi ben shieele, njefo beene nu bonyii bo Klistu Jisos e. ²⁰ Mbense enù fô Nyo' Icee wesebeene wvun e sekecii sε ηka. Fí enù nonεn.

Ngayma

²¹ Ben egay bonyii bocii bô è nu bo Klistu Jisos e enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bô nu bee bó fεn gayte tεn ben e. ²² E bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le jan gayte ben e, εfey mvunciim bô nu ê ntow Kaysa le fεn.

²³ Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kem-bonεn kew é kí efici biyoy binεn. Fí enù nonεn.

Nɔwa' wvù Baul to sanɔɛɛ ê kentaashɛ ke Kol ose Fiɛɛ fi nu ê Nɔwa' wvu Kolose wvun e

Baul to sanɔ ɔwa' wvun fô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke ê kelaante kè Kolose le. Eɓaflos to nu ɛ nɛ to bô saaka mvu wvù befe ekumɛ kentaashɛ kedvu. E Baul mum sanɔ ɔwa' wvun no kentaashɛ kedvu to nu ê kelenj kè wvù to yene le ê kɛɔke wen keetaale fô kí le. Wvù tó sanɔ keeleke n'yɛɛyɛ ɛ è nu wvu keɛɛy wvù nu ekumɛ bonyii bô è nu bo Klistu le.

Bikuu bi mwɛɛm e ê Nɔwa' wvun e

- 1:1-8 Keɔkewɛɛ
- 1:9-2:19 Ekumɛ wee wvù è nu Klistu noo lemme diɛw
- 2:20-4:6 Nshii wvu fwe wvù nu yí Klistu le
- 4:7-18 Kemɛse

1 E nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yí ɔɔɔn wvù wvu Nyo' le. Me nu bee Timatio wvù waa bwee wesebeene. 2 Nɔwa' wvun gene fô ben e boom bo bwee wese le bô nu fitele fimwaan bô bo Klistu, nu bonyii bô è nu bo Nyo' le Kolose. Nyo' Icee wesebeene ebuw ben bô kembonen kew ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

E Baul no bunlee, nyaa keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Kolose le

3 Bese dioo bunlee fô ben e sekecii no nyaa ke ɛ è nu keyoone ê Nyo' wvù Icee Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, 4 njefo bese nu ɛ yuw wase ekumɛ fitele finɛn fi ben lese yí Klistu Jisos e, bô keɔɔɔn kè ben keɔke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. 5 Bese kee le ben gee nonɛn njefo ben taale fwe ɛ è nu yí fiɛɛ fi Nyo' nu ɛ seyse ɛ gee è ben fowe le. E fiɛɛ fin nu fi ben to yuwɛɛ wase ê diɛw Nyo' le yí nu keɛɛy, nu saaka wvù jee. 6 Saaka wvun to to fô ben e læɔlɛɔ nu wvù to toɛ fô bonyii le yí ekole ke nshɛ le kecii no kumene nce bonyii bvuu saanɔkene gene fwe fwe. E nu ke læɔlɛɔ no fi to kooyɛ bô ben ɛ kew diuu di ben yuwɛɛ saaka wvudvu bvuu kiɛ keɛɛy le Nyo' nu ɛ buw bonyii bô keɔɔɔn kew. 7 Ben to yuw saaka wvudvu wvun ê Eɓaflos wvù nu fitele fiɛɛ, ɛ bee bô lemte yí fiɛɛ le fimwaan. Wvù nu wee lemme Klistu, ɛ wvù ɛ jo bvudvuu bvusɛɛ ɛ no lemte bô fitele fiew ficii, 8 ɛ wvù ɛ see

wase ê bese ekumɛ keɔɔɔn kè Keyoy ke Nyo' le nu ɛ nya ben ɛ no keɔke fô bonyii le. 9 E kew diuu di bese yuwɛɛ ekumɛ ben nonɛn, bese ɛ mum ɛ no bunlee fô ben e sekecii. Bese bunlee leke le Nyo' ege ɛ ben ekieɛ fiɛɛ fi wvù gomte. E fifin nu ke efey yí bvufee bô mwɛɛm mvù Keyoy kew nu ɛ ge ben ɛ no kee le. 10 Nonɛn ɛ ben emum ecee nce ɛ è nu wvù nu ɛ kpwɛntɛn wvu bonyii bo Tata le. E è nu wvù, wvù wvù looci kooɔke. E ben dioo cee nonɛn emum egee dilemme di jee jé le jé le, ekeè Nyo' gene fwe fwe. 11 Bese bunlee tɛn le Nyo' wvù mvungay mvu baay mvunciim nu mwew enya ben bô mvungay mvunciim ɛ ben etemyi sekecii, kuule shém gene fwe yí fiɛɛ le ficii, læɔlɛɔ, 12 nyaa keyoone ê Nyo' Ice. E nu wvù wvù nu ɛ ge beene ɛ kocɛn kee keɔke fiɛɛ fi wvù nu ɛ seyse ɛ gee è bonyii bô è nu bew fô bvudvuu bvù n'yuu le. 13 Wvù nu ɛ bvuse wase beene can mvungay mvu ejiwɛ le, ɛ gee ente jo bvunfon bvù Waa we wvù nu fitele fiew e. 14 E nu Waa we wvun wvù nu ɛ ge Nyo' ɛ læshɛ bibefeɛ bisɛɛbeene, ɛ sum beene can ɔɔw e.

Klistu nu ekole ke mwɛɛm mvunciim e

15 Waa we wvun nu naa lo wunte Nyo' keɛɛ wvù beene yaa yene ke. E nu wvù nsafwe mwɛɛm mvunciim mvù bô bomɛɛ. 16 Nyo' to bom mwɛɛm mvunciim can ye le, mwɛɛm mvu fowe bô mvu fokuse, mvù bó yene mvù le, bô mvù bó yaa yene ke, keɛɛ è nu naa bonceendaa bô la, bô lene è fwefwe le, keɛɛ bô keɔke mvungay, keɛɛ bo baay baay, keɛɛ bô saake. Mwɛɛm mvun mvunciim nu ɛ Nyo' to bom can ye le, ɛ mvù nu keewvumte wvù. 17 Wvù to nu wase dvù ɛ mwɛɛm mvunciim se ke no nu. Mwɛɛm mvunciim nu can ye le, ɛ è jici mvù dvù ɛ mvù se nu. 18 Wvù nu ekole ke kentaashɛ ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. E nu wvù wvù to keɛwɛ kentaashɛ kin. E è nu wvù wee wvu fwe keebuy yí kpwe le wvù yaa beɛ ke ekpwe ke, wvu le yí fiɛɛ ficii le ɛ wvù enù nsafwe. 19 Mwɛɛm mvun nu nonɛn njefo Nyo' to nu ɛ koɔ le fiɛɛ fi wen nu fi ficii enù yí Waa we le, 20 ɛ wvù ege ɛ mwɛɛm mvunciim ekase etaashɛ bô Nyo', keɛɛ è nu mvu fowe keɛɛ mvu fokuse. E Nyo' mum ge keman bô elamɛ ke Waa we le seke wvù to kpweɛ yí kentam e.

21 Ben tɛn to shee nu ɛ ben ɛ gawsɛn ben ɛ bo Nyo', keɔke bonɔkpawace bô befe ekumɛ wvù, gee mwɛɛm mvù befe. 22 Geenɛn, ke-seen nu ɛ Nyo' ɛ kase wase ɛ taashɛ ben ɛ bô.

1:1 Gal 1:1 1:3 Efe 1:16; 1Tes 1:2-3 1:4 Efe 1:15 1:5 1Bi 1:3-4; Efe 1:13 1:6 Lem 2:41; Lum 1:13; 1Tim 3:16
 1:7 4:12; Flm 23 1:8 1Kol 8:1 1:9 Efe 1:17; Fili 1:9 1:10 Efe 4:1; 2:10; Fili 1:27 1:11 Lum 5:2; Efe 1:18
 1:13 Jon 5:18; Luk 22:53; Lem 26:18; Efe 1:6, 7, 21; 2:2; 6:12 1:15 Jon 1:18; 2Kol 4:4; 1Tim 6:16; Ibu 1:3 1:16 1:13; Jon 1:3, 19; Ibu 1:2 1:17 Jon 1:1; 8:58 1:18 2:19; 3:15; Efe 1:22-23; Lem 4:2; 26:23; Mwm 1:5 1:19 2:9-10; Jon 1:16; Efe 1:23 1:20 Lum 3:25-26; Efe 1:9-10, 21; 2:13-16 1:21 Lum 5:10; Efe 2:12-13; 5:27

Wvú to ge fifin fele yí Waa we le wvú to tue wee wvu wum, to kpwe fò ben e, wvu le ben enù ê wvú fwe yuule yaa kenke nlom ke, nu se jay. ²³ Ben kenke keemum egeñè fwe yí fitele fi ben lese yí ye le, ecime geñ eleemè tɛmyi ε fiεε yaa shiike ke ben yí fiεε fi ben taale fwe yí dvú le fi ben to yuweε ê saaka wvú jee le. Saaka wvú jee wvudvu wvun nu wvú bó nu ε fewce wase ê wee tfuu yí nshε le fεn. E saaka wvudvu wvun nu wvú me wvú Baul nfewci ê bonyii diεweε wee lemme Nyo' le.

Lemme di Nyo' to nyaaε ê Baul

²⁴ Me nlanlanje keseen yí ngew weε wvú me n'ye ne nje yene le. E me njoo ngew wvun yí ekole kem e nen keemεe ngew wvú Klistu to yeneε nje kentaashε ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. ²⁵ Nyo' nu ε geε me le me enlemtè fò kentaashε ke bonyii bo mbee le, enfowci diεw ye ê ben no yí nu yicii. ²⁶ Diεw yin nu yí to shee nu ε bó ε nyile ε εngoke ke bonyii le kecii bilum nkuan, ε keseen nu ε Nyo' ε duñce wase ê bonyii bó è nu bew. ²⁷ Nyo' to nu ε caw keege ê bonyii bew ban ekieε le bonyii bó yaa nu ke Bojuu nu ke ekenke bvukuke bvú saaka wvú bó to shee nyile wvun ε naa ntaε. E saaka wvudvu wvun nu le Klistu nu yí yene le. Nonεn ben ε mum ε no taale fwe keekenke bvukuke. ²⁸ E nu Klistu wvudvu wvun wvú bese fewci ekumε wvú ê bonyii bocii. Bese yeeyi bó bó bvufee bvucii bvú Nyo' nyaa ε bese, bvuu teete bó, wvu le bó enù ε bó ε taw ε kocen ê Nyo' ejise no bonyii bo Klistu le kenke keenu. ²⁹ E neε fiεε fi me mbone ηaη, nlemte bó mvunγay mvunγay mvú Klistu lemte dvú yí ye m e.

2

¹ Me ε mum ε no ngomte le me enge é ben bo Kolose ekieε no me nlumte naa ntaε nje yene, bó nje bonyii bo Lawdesia noo bonyii bo mbee le bocii bó ke baa yen wase me le ejise ke. ² Me ngeε nonen le mvuntelem mvu ben ε bó le eyuwsè, é ben etaashε enu yí kenkonen e, wvu le ben elooci kee naa ntaε mwεem mvunγay no wee kenke keekeε, emum ekeè tcn keniyle ke Nyo' le, kè è nu Klistu. ³ Nyo' nu ε nyile ntfu bvufee bvucii bó mwεem mvú bonyii kenke keekeε ekumε wvú ε è nu yí Klistu le. ⁴ Me njemyi fin wvu le fo wee mvu ke ene eto bó njeme wvú yeke wvu fomvu fomvu elεε ben dvú. ⁵ Ben ekeè le naa no me ncim nu ncejole nen nu ε me nu beene ê keyoy e. E me lanlanje no me

n'yuuke no ben gee mwεem ê je yí lenj e, ε ben ε lese fitele yí Klistu le ε fi tɛmyi ntaε.

Bonyii bo Klistu le nu ε boy wase can bonci bo ecici le

⁶ No ben nu ε fiisen wase Klistu Jisow wvú Tata, ben emum eleemè ke yí ye le nonen. ⁷ Ben ecime geñ ekuu yí ye le, eleemè tɛmyi yí mbee wene le ke lenlenj no bó to yeεyeε ben, enyaa keyoone ê Nyo' sekeci. ⁸ Ben eyenè fo wee ke ejo bvufee bvú ecici bvú fokuse fεn bvú kenεema le enjim ben dvú é ben etu bonfaw ke. Bvufee bvun nu bvú bii bonkpawce bo wee wvu wum bó bo mwεem mvú saake yí wonj wvun e. Ke è yaa nu bvú bii bonkpawce bo Klistu le ke. ⁹ Ben ekeè le no Klistu to tue wee wvu wum, nu ε fiεε fi Nyo' nu fi ficii nu yí ye le. ¹⁰ Ben nu ε kenke wase mwεem mvunγay no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu. E nu wvú ekole ke mwεem mvunγay mvú kenke mvunγay saake le. ¹¹ No ben ε bó to taashε nonen, ε wvú tfuse ben yew. E ke ntfuse yew wvun nu wvú bó tfuuse bó can seke bó ε sum kejewlεε ke ye wee le ke. Wvu wvun nu wvú é gee Klistu keesum nyam yene ye kebefε. ¹² Seke bó to leseε ben é joo nu ε bó to taashε ben ε bo Klistu dwey. E Nyo' kase bvuse ten ben nje fitele fi ben to leseε yí ye le le wvú nulo ebvuse ten ben yí kpwe le bó mvunγay mvú wvú to bvuseε Klistu dvú yí kpwe le. ¹³ Ben to shee nu ε ben ε kpwe wase ê keyoy e nje bonci bo Nyo' le bó ben to ngoyte ε Klistu baa tfuse wase ten ben yew keesum mwεem mvú nyam ye yene gomte le ke. Keseen, Nyo' nu ε ge wase ben ε kase ε tu dvú, ε taashε ben ε bo Klistu. Wvú nu ε leεshε wase bibefe biseεbeene bicii. ¹⁴ Wvú nu ε fiwε wase mwεem mvú to koole beene ê Nwa' bonci le ε bó saanjke ekumε beene. Wvú nu ε jo mwεem mvudvu mvun ε tfuse yí Klistu le, bó ε mum ε ta wvú yí kentam e, ¹⁵ wvú ε mum ε ngoy mvunγay mvu mwεem mvunγay mvú kenke mvunγay saake le, ε bvuse mvú ya le, ε shoose, ε mum ε so mvú yí kentam e.*

Bonyii bo Klistu le eyuukè ε è nu fiεε fi è gayte wvú

¹⁶ Nonen, fo ben ebvuu ebee é wee mvu esaake ben ekumε mwεem mvú ben dieε kenεε mvú ben wvu kenεε le ben baa egeεle bonkaw, kenεε è nu nkaw kpwee wvu fwe, kenεε le ben baa eshee mbam ke. ¹⁷ Bó to shee gee mwεem mvun fwele ε mvú nu ke lo diεweε kenjinjinj ke fiεε fi to nu keeke to le,

1:23 2:7; Efe 3:17; 1Tim 3:16; Ibu 3:6

1:24 2Kol 1:5; 11:23-29; Efe 3:13

1:25 Efe 3:1-3

1:26 2:2; 4:4; Efe 3:6

1:27 3:4; Lum 5:2; Efe 1:18

1:28 Efe 4:13

1:29 Efe 3:20; Fili 4:13

2:2 1:26-27; Efe 5:2

2:3 Bngn 2:4-5; 1Kol

1:24, 30; Efe 3:19

2:4 2:8; Lum 16:18

2:5 1Kol 5:3

2:7 1:23

2:8 1Tim 6:20

2:9 1:19; 2:15, 20; Efe 1:21

* 2:11 Efe 2:11

2:12 3:1; Lum 6:3-4; Efe 1:19-20; 2:6

2:13 Efe 2:1, 5

2:14 Efe 2:15-16; 1Bi 2:24

2:15 2:9-10

* 2:15 Kenεε le, "... ε mum ε so mvú yí ye le."

2:16 Lum 14:1-6

2:17 Ibu 8:5

2:18 Efe 1:21

ε fiεε fidvu kebεε nu Klistu. ¹⁸ Fo ben ebee ε bonyii bomew esaake ben duu le ben nu ε jay je ke. Bonyii ban nu bō duu le ben ejōd bikuu binen ekuse no bō joo, duu le ben ebunleē ten bonceɛndaa bō Nyo' le no bō bunle. Bō duu le bō kee mwεεm njefo bō yene mwεεm e ε bifile le. ε bō bensee ke ε ε nu ye yī mwεεm mvū too efa jobo le, ε kenyi kedvu yaa nu ke. ¹⁹ Boba bonyii nu ε gawsen wase bō bo ekole kē ε nu Klistu. Klistu nu wvū nyaa mvungay ε ye ye ε yī se kuu no Nyo' seyse le yī ekuū. Beene nu ε taashe ke diεwe no ye wee nu ε taashe yī biyuj bō bonjensee le ε se no lemte lej. ²⁰ No ben nu ε kpwe wase ben ε bo Klistu ε keba ke mwεεm mvū saake yī woj wvun e, ε no nu nje la wvū ben bvuu cee ke diεwe ben nu bonyii bo yī woj wvun e? Ben bvuu benje keebii ban bonci le nje la? ²¹ Bō nen'yi cew lo le, "Fo wee ejice fin fiεε le ke. Fo wee emom fifi εmvu ke. Fo wee ekum fin e ke." ²² ε mwεεm mvun mvunciim nu ε bonyii gee ε mvū fele lo, ε bonci ban nu ε ε geke bonyii bii bvufee bvubole. ²³ Bonyii nen'yi no yene naa le bvufee nu ε bonci bodvu ban e, no bō gee le bonyii ekeē keebunleε ε je yī lej e, bō keeshiwse ekole noo keenyεwle bō ye. Geenen, ε mwεεm mvun yaa nulo efice keebvuse wee ε mwεεm mvū nyam ye ye shieele le ke.

3

Bonyii bo Klistu le kenjke nshii wvu fwe

¹ No Nyo' to nu ε bvuse wase ben ε bo Klistu yī kpwe le, ben emum egomte mwεεm ε ε nu mvū fowe fō Klistu nu ε Nyo' ε shike wvū ε εbo kew ke eceey e. ² Ben egeε bvufee bvunen yī mwεεm mvu fowe le. Fo ben egeε yī mvu fokuse le ke, ³ njefo ben to nu ε kpwe wase, ε nshii wene nu keseen ε Nyo' ε nyile yī Klistu le wvū nu bō wvū. ⁴ Seke Klistu wvū nu nshii wene ε ke ε buynen bō bvukuke bwew, ε ben ten emum ebuynen ente jo bvukuke bvudvu. ⁵ Fī ε mum e no nu le, ben elεse lo mwεεm diεwe mvun e mvū nyam ye shieele. ε nu keejaanke kenjan bō keekpawaci mwεεm ekume kenjan, noo ye yī nyεen, noo keeshieele kegee mwεεm mvū befe, noo keebvuushi ejise yī mwεεm e. Wee wvū bvuuushi ejise yī mwεεm e nu ε mwεεm mvun ε tu wase nyo' mvu fō wvū le. ⁶ ε nu kfuu mvumvun mwεεm mvū nu ke ege ε Nyo' eton'ye shém elanj ngew yī bonyii bō gee mvū le. ⁷ ε to nu fwele ε ben gee kfuu

mvumwε mwεεm seke ben to beε cee nce bii no nyam ye shieele. ⁸ Geenen keseen, ben kenjke keecine mvū le mvunciim. Ben ecine shém yī ton'yeen bō mvuntelem mvū sesene noo mvuntelem mvū befe le. Fo wee ebeetē bō diee di wee le ke. Fo njeme wvū samte ebuytē diuw wee le ke. ⁹ Fo wee elεlè waa bwεε ke. Ben ekeē le ben nu ε baa wase ye yī yvum bō gee diew, ¹⁰ ε jo wase ε ε nu yī fiε. Yiyin nu ε Nyo' seyse sekeci kumene ε yī tuu diεwe ye le, wvu le ben elooici kee wvū. ¹¹ Fofen nu ε wee mvu yaa bvuu nu jεey fō mvu le ke. Ke wee mvu bvuu nu dvū le ε nu wee Juu ε mvu nu wee Glek ke. Ke wee mvu nu dvū le bō nu ε tfuse yew ε mvu nu ntffuse ke. Ke wee mvu nu dvū le ε nu wvu entfun ke. ε ke wee mvu nu dvū le ε nu nyam yī njkpwaante ke. Ke wee mvu nu dvū le ε nu nfwa ε mvu nu waa yew ke. Klistu nu fiεε ficii fō bō le, ε wvū nu yī bō le bocii. ¹² No Nyo' nu ε caw wase ben, ben ε no nu bonyii bew, ε wvū koonjke ben, ben emum ejo kenjke le lej kē le: wee ecamtē shen fō waa bwεε le, geε mwεεm mvū jee fō bonyii le, shiwsē bikuu binen, nū weε, kuulē shém, ¹³ yaa kenjke fitele fi sesene ke. ε wee cim ge naa la fi ε luceε wee, ε wvū lεεshe nya ε wvū. No Tata nu ε lεεshe wase binen bibefe, ben ten elεeshi bi bonyii bomew e. ¹⁴ Ben dioo gee mwεεm mvun mvunciim, no tomyi kenkonjen fwe. Kenkonjen nu fiεε fi taashi mwεεm mvunciim ε mvū se nu yī fiεε le fimwaan. ¹⁵ Ben ecine ε nyεkeey wvū nen'yi fō Klistu le enu ε mvuntelem mvunen e dūjci ben je. Nyεkeey wvun nu naa wvū Nyo' to tenεε ben le ben ekenjke no ben nu ye yimaaan. Ben enyaā ten keyoone ε Nyo' sekeci. ¹⁶ Ben egeε ε saaka wvu ekume Klistu enu ε mvuntelem mvunen e naa ntay, ε ben eyεeyi bvuu teete bikuu binen bō bvufee bvucii. Ben eyemtē benseε Nyo' bō njon fō mvuntelem mvunen e bō bonjkieε bō buyte ε Nwa' Mbense le noo bonjkieε bomew bo mbense le, noo bō Keyoy kew nyaa ε bonyii. ¹⁷ Ben dioo gee fiεε ficii fi ben gee, keεεε ben jemyllo, ε ben no gee diεwe bonyii bo Tata jisos e, nyaā keyoone ε Nyo' Ice fele yī ye le.

No bonyii bo Klistu le nulo ecee yéwiyibole

¹⁸ Bokεnε, ben enyaā bikuu binen ε bole' bonen no bonyii bo Tata jisos e kē no gee. ¹⁹ Bolemse, ben ekoonjke bōke' bonen. Fo ben enjasene yī bō le ke. ²⁰ Boom, ben eyuukē bobwee bonen bō bo'iceε bonen e yī fiεε ficii le. ε ben gee nonen, ε fi ejee Tata le. ²¹ Bocee

boom, fo ben egee mwεεm mvù mvuntelem mvu boom bonen e esaase ke. E ben gee lo, é shem ekpwee bó. ²² Bonfaw ben eyuukè bonyii bò keŋke ben fokuse fen e yi fiεε le ficii. Fo ben elemtè bó le ke seke jise dibole nu yí yene le keege le ye ege bó ke. Geenen, ben elemtè bó fitele fimwaan, fanè ε è nu Tata. ²³ Wee dioo lemte fiεε ficii fi wvú lemte, no lemte bó fitele fiew ficii le wen lemte ε è nu Tata le ε è yaa nu wee le ke. ²⁴ Ben ekeè le wee nu ke ekeŋke fiεε fi bó nu ε seyse ε geε fi è nu mmawce we ε è nu é Tata. E nu Tata Klistu wvù ben lemte wvú le. ²⁵ Geenen, fò bonyii bò gee kebefε le nu ε Nyo' nu ke elaw bó yí kebefε kè bó gee le. Ben ekeè le ke Nyo' ké no dunji kejeey jεey é bonyii ke.

4

¹ Ben bò keŋke bonfaw, ben egeè mwεεm bó bó ε è nu mvu leŋ bó mvù jee, ekumyi le ben keŋke ten Cee Ekole fowe.

Ntefe wvu fokemεse

² Ben bocii ebunleè gene fwe yaa doose ke. Ben dioo bunlee no leesè bvufee yí dvú le, nyaà keyoone é Nyo'. ³ Ben ebunleè fò bese le ten le Nyo' eyene kembuŋ fò diεw ye le é bese efewci diεw yin yi è nu kenyile ke ekumε Klistu kè me nu yí ncaw e nje kí. ⁴ Ben ebunleè le me enlooci nfewci ε wvú yuule ntay no me ŋkeŋke keenfewci. ⁵ Ben dioo nu ben ε bonyii bó yaa nu ke bo mbee le no gee mwεεm bó bvufee. Seke ben ε keŋke je keege fiεε, ε ben mom le fo kefew kedvu efey εcici ke. ⁶ Njeme wene sekicii enù wvú bonene, yeke diεwe ŋkauw e, é ben emum ekee keetfuuse fiεε é wee tfuu é je yi leŋ e.

Bongayma

⁷ Tikikus nu esee fiεε ficii fi ekumε me é ben. Wvú nu waa bwee wesebeene, nu ten fitele fiεεbeene. Bee bó lemte Tata le yi wee le mwaan ε wvú nu wee lemte wvù lemte bó fitele fiew ficii. ⁸ Me ntumte wvú fò ben e bó shiee wvu le wvú eto ege é ben ekieε no bese nu, ebvuu eyvwuse mvuntelem mvunen. ⁹ Me ntumte bó Onesimus wvú nu wee mvu wvu jo ben, ε wvú nu ten waa bwee wesebeene wvú nu fitele fiεεbeene ε wvú leeme yi fiεε fi Klistu le tεmyi. Bó nu ke esee é ben fiεε ficii fi kooyi fen. ¹⁰ Alistakus wvú bee wvú nu fen yew ncaw e gayte ben e. E Mak wvú waycee Banaban gayte ten ben e. E nu wvú wvú ben nu ε keŋke wase ntum ekumε wvú. Seke wvú ε to, ε ben fiisen wvú. ¹¹ Jisos wvú bó teje le Justus gayte ten ben e. E mey ke bonyii bo botete ban bó è nu Bojuu

bò bee bó lemte yi fiεε le fimwaan yi bvunfon bvu Nyo' le. Bó fici naa me baay, gee ε fitele fiem leεtene. ¹² Ebaflas wvú nu ten wee mvu wvu jo ben, wvù lemte Klistu Jisos e gayte ten ben e. Wvú dioo bunlee sekecii no kumyi ben naa baay, leke le Nyo' ege é ben eleemè tεmyi diεwe bonyii bó nu ε taw wase, looci kee fiεε ficii fi Nyo' gomte le. ¹³ Me nu ε n'yeŋ wase bó ejise eyem le wvú lemte fò ben e baay noo fò bonyii bo Lawdesia bó bo 'Iliabolis e. ¹⁴ Luk wvú cuuke bonyii wvú nu nsaa yeŋ shém bó Demas gayte ten ben e. ¹⁵ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bo mbee le bo Lawdesia le, egay ten Nimfa bó kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi é wvú yew e, enya é me. ¹⁶ Ben dioo ε taŋ ŋwa' wvun, ciinse é kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia ε bó taŋ ten, mum yeŋ ten le bó nu ε ciinse ŋwa' wvú nu é bó ben ε taŋ. ¹⁷ Ben egay é Alkibus le wvú eyen le wvú nu ε mese lemme di Tata nu ε nya can ye le. ¹⁸ Wvun ŋgayma saanke me wvú Baul bó kebo kem. Ben ekumyi le me nu yí ncaw e. Nyo' ebuw ben bó kembonen.

**Nwa' wvu fwe wvù Baul to
sajεε ê kentaashε ke
Tesalonika
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu
Tesalonika wvu fwe wvun
e**

Tesalonika to nu kelaante kemew ê keba ke woj e kè Masedonia le jò Baul to kεwceε kentaashε ke bonyii bo mbee le. Fí to baa mooce no kentaashε kin kεwεε ke, ε Bojuu mum kεw no bane Baul bene kendoŋ bô wvù. Baul mum saj nwa' wvu fwe wvun fô bonyii bo Klistu le bo Tesalonika keeyvuwse mvuntelem mvubole, ege ε bô eleemê temyi.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1 Kenkεwce

1:2-3:13 ε Baul yuw njoŋ bvuu bense bonyii bo mbee le

4:1-12 Ntefe ekumε nce wvu bonyii bô è nu bo Klistu le

4:13-5:11 Ntefe ekumε no Klistu nu ke ekase eto

5:12-22 Ntefe wvu fokemese

5:23-28 Kemese

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Timatio. Me nsaanke nwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tesalonika le kè nu ε taashε ε no nu yí Nyo' Ice bô Tata Jisos Klistu le.

Mbuwma Nyo' bô nyεkeey enù fô ben e.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' yí kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tesalonika le

² Bese ké no nya keyoone ê Nyo' sekecii ekumε ben bocii, bene ben sekecii ê bunle yese le. ³ Seke bese nu ê Nyo' Icee wese-beene fwe, bese ké no kumyí gee dinen di buyte yí fitele yí ben lese yí Klistu le bô lemme dinen di buyte yí kenkonen kenεn e noo shém yí ben kuule yí buyte yí ntaa wvù ben taale fwe yí Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

⁴ Boom bo bwee wese le bô Nyo' koonke, bese kee lo le Nyo' nu ε caw wase ben. ⁵ Bese kee nonen njefo ke saaka wvù jee wvù bese to toε dvù fô ben e to to ke ε è nu bô njeme maan ke. Wvù to to ten bô mvunɣay mvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le, ε bese looci kee lo le saaka wvudvu nu keceey. Ben kee kfuu bonyii bô è to nu bese seke bese to cee ê ben entelεŋ nje ben. ⁶ Ben to nu ε no benjene bese noo Tata njefo ben to nu ε fiisen saaka wvudvu bô nlanlan wvù nen'yi

fô Keyoy ke Yuule le naa no ben cim to nu yí nɣew wvu baay e. ⁷ Nonen ε ben mum tu bonyii bô bonyii bo mbee le bocii bo ê keba kè Masedonia le noo kè Akεya le ejò kenfewsεn fô bô le. ⁸ Me njemyi nen njefo ke è mey ke diεw yí yí Tata yí nu ε san jo ben ε ghan keba kè Masedonia bô kè Akεya le ke. Saaka wvu ekumε fitele finen fi ben lese yí Nyo' le nu ε ghan wase ten mondvuum e monciim. Nonen ke shieε bvuu nu dvù wvù bese ejemyi fiεε ekumε fifeε ke. ⁹ Ben ekeε le bonyii bodvu kebeε nu ε no seje ekumε no ben to fiisenεε bese ê ben entelεŋ, noo no ben to cin'yεε mvunyo' le tu wase ben ε bo Nyo' keelemte wase Nyo' wvu keceey wvù kenke nshii le. ¹⁰ Bô seje ten no ben ceŋte Waa we wvù nu ke enε fowe eto le. Waa we wvun nu wvù wvù to bvuseε yí kpwe le, ε è nu Jisos wvù bvuisse beene can shém Nyo' yí ffluuke yí wvù nu ke eduŋce ê bonyii le.

2

ε Baul jeme ekumε lemme diεw di Tesalonika

¹ Boom bo bwee wese le, ben kebeε kee lo le ke ghane di bese to laaleε ê ben e to nu ε la εcici ke. ² Naa no ben kee le bonyii to nu ε nya nɣew ê bese bvuu nvuwse bese ê kelaante kè Filibi le, nu ε bese to kuu ke shém ê mvunɣay mvu Nyo' wese le keefewce saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben naa no bonyii cim to cile bese naa baay nen. ³ Ke saaka wvù bese to fewci leke ben dvù to nu bô jay ke, ε ke bese to fewci bô nkpawce mvu wvù befe kenεε gomte keeleε lo ben ke. ⁴ Geenε no Nyo' nu ε yen le bese nu ε kocen bonyii bô wvù enya saaka wvù jee wvun can yibole, nonen bese ε mum ε no fewci. ε bese yaa fewci le ye ejeε ε è nu bonyii ke. Bese fewci le ye ejeε ε è nu Nyo' wvù taasse mvuntelem mvuseε. ⁵ No ben kee nu ε bese to baa ke yuu wase etoo bô diεw ken'yem kenεε tεw fiεε fojise keedie fiεε can yene le ke. ε fin nu fiεε ε Nyo' leeme fwe wese. ⁶ Ke bese to baa egomte keekεŋke mbense mvu ê wee kenεε wvù nen'yi fô ben e kenεε fô bonyii bomew e ke. Naa ε è to nu bvudvu bvuseε diεwε boom bo ntum e bo Klistu le keebiite mwεem le ben egeε fô bese le. ⁷ Bese to nu fisese nyεkeey ê ben entelεŋ diεwε bwee wan wvù taale fô boom bew e. ⁸ Nonen ε bese mum jo ben ye le naa ntaŋ bô kenkonen, nya ben ε è yaa mey ke bô saaka wvù jee wvù wvu Nyo' maan ke, geenεn nya ten bikuu bisese ê ben njefo ben to nu wa lo mvuntelem mvuseε naa baay.

⁹ Boom bo bwee wese le, ke ben kumyi ten lemme disese bô njimten wese. Bese to lemte entanj bô emvunsheej wvu le fo bese egge bvujite yi wee mvu ben e no bese to fewci saaka wvu jee wvu Nyo' é ben ke. ¹⁰ Ben kebee naa noo Nyo' nulo eben jim nsaw wese le nce wese fô ben bonyii bo mbee le to nu wvu yuule nu teyey yaa kenke nlom yimi ke. ¹¹ Ben kee ten no bese to gee bô ben diewe no cee wan ké no gee bô boom bew. ¹² Bese to yvuwse mvuntelem mvunen, lowci ben, tomsee le ben eceè nce é nu wvu Nyo' gomte. É nu Nyo' wvu teje ben le ben eley bvunfon bwew bô bvukuke bwew e.

¹³ Bese shee ke ten nyaa keyoone é Nyo' nje fin fi le seke bese to toe bô diew Nyo' fô ben e, ben to nu é fiisen diew yidvu no yi looci nu le é nu diew Nyo' é é yaa nu diew wee ke. É é nu yi yi lemte yi yene le, ben bô nu bonyii bo mbee le. ¹⁴ Ben kee boom bo bwee wese le le fié fi to kooyee bô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bi nu é bee Klistu Jisos e é keba ké Judea le to nu é kooy ten bô ben. Ben to nu é yen ten bongew can bonyii bonen bo won e lenjen no bô to yenee can Bojuu bobole. ¹⁵ Bojuu ban nu bô to yue Tata Jisos. É é nu bô bô to yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le. É nu bô bô to kujee bese jo bô. Bô gee nonen é Nyo' yaa yuuke njon bô bô ke. Bô bane lo bonyii bocii, ¹⁶ no bô baanke je fô bese le keejemyi é bonyii bô yaa nu ke Bojuu wvu le bô eboye. Bô gee nonen sekecii é bibefe bibole yijsene bene. Shém Nyo' yi ffuuke nu é to wase yi bô le keseen.

É Baul no kenke shiee keebvuuyeyen bonyii bo mbee le bo Tesalonika le

¹⁷ Boom bo bwee wese le, no beene se gawsene nu é bese é mom wase naa baay kenke shiee le bese hee eyen ben e ejise naa no é cim bee ke kefew caan no beene se gawsene. Beene nu é gawsen ke é nu ejise. Beene baa gawsen é fitele le ke. ¹⁸ Bese gomte keekase eto é ben e. Me wvu baul kebee nu é mom wase naa bokan e bokan e, geenen é Satan jewsee ke bese. ¹⁹ Bese kenke shiee nonen njefo fié fi é nulo é bese etaale fwe yi dvú le, keene bvujonke bvusese bô kefo kesese ke bvunfon e ké bese nu ke esaale ye dvú fwe dvu Tata wesebeene wvu Jisos seke wvu é kase é to bvuu nu la? Ke é nu ben e? ²⁰ É nu naa ben bvuwse bvusese bô bvujonke bvusese.

2:10 2:5 **2:11** Lem 20:31 **2:12** 4:1; Lum 5:2; Fili 1:27 **2:13** 1:2-3; Gal 1:11-12 **2:14** Lem 17:5 **2:15** Lem 2:23; 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19; 17:5, 13; Lum 11:28; 2Kol 11:23-29 **2:16** Mat 23:31-33 **2:17** 3:10 **2:19** 1Kol 9:24-25; Fili 4:1; 2Tes 1:4 **3:1** Lem 17:15 **3:2** 1:1 **3:3** Efe 3:13; 2Tes 1:4; 2Tim 3:12 **3:4** Lem 14:22
3:5 Fili 2:16 **3:6** Lem 18:5; 2Tes 1:3; 1Tim 1:5; Flm 5-7; Gal 5:6 **3:7** 2Tes 1:4 **3:10** 2:17 **3:12** Gal 6:10
3:13 5:1-2; Fili 1:10 **4:1** 2:13; Kolo 1:10; 2Tes 3:6

3

¹ Nonen no bese to yenee le fi nu é ghaw wase, é bese cu ntanj keeshé ejim Aten bese emben, ² mum tum Timatio wvu waa bwee wesebeene wvu bee bó lemte Nyo' le yi saaka wvu jee wvu ekume Klistu le. Bese to tum le wvu eto eleke ben yi mbee wene le ntay, ebvuu etefe ben, ³ le fo bongew han ke eshiw wee mvu ben e ke. Ben kebee kee lo le bongew nu wase fié fié bese. ⁴ Ben kee lo le seke bese to nu beene nu é bese to see é ben é é bee lo le beene nu ke eyene bongew. É é nu ke naa lenjen no fi nu é kooy wase é ben kee. ⁵ É nce fié fi to gee é me nke ndioo n'yen le fi nu é ghaw wase, é me mum ntum Timatio keenkiee no mbee wene nu, njefo me nto kenke nfan le é nelo enu é wee wé wvu momte bonyii é mom wase ben é ge lemme dicii di bese lem fô ben e é tu di ecici.

É Timatio nya saaka ekume mbee bonyii bo Tesalonika

⁶ Geen en keseen nu é Timatio é to wase é ben e é kase é tu jim fô bese le, é see saaka wvu jee wvu ekume fitele fi ben lese yi Klistu le bô no ben dunji kenkonen fô bonyii le. Wvu nu é see ten no ben kumyi bese naa ntay bvuu kenke shiee keeyen bese le no bese kenke ten shiee keeyen ben e. ⁷ Nje fifin boom bo bwee wese le, yi nsase bô bongew bô bese kenke le nu é shém é leeten bese ekume ben baay nje fitele fi ben lese yi Klistu le. ⁸ Keseen nu é bese é yoy nje ben leeme ke temyi ben é bo Tata. ⁹ Nonen bese é no nyaa keyoone é Nyo' baay nje ben. Bese nyaa keyoone é Nyo' nje njon wvu bese yuuke fwe dvu wvu nje ben. ¹⁰ Bese bunlee shiee le entanj bô emvunsheej le é nelo é bese ebvuu eyen ben e ejise wvu le bese enya ben bô fié fi bee fuute yi mbee wene le.

¹¹ Bese bunlee le Nyo' Icee wesebeene kebee bô Tata wesebeene wvu Jisos eyene je é bese eto é ben e. ¹² Bese bunlee ten le Tata ege é kenkonen kenan eku egen fwe é ben ekononé bikuu binan bô bonyii bocii lenjen no bese koonke ben. ¹³ Bese bunlee nonen wvu le wvu ege é mvuntelem mvunen etemyi, é ben ke enu se jay, yuule fwe dvu Nyo' Icee wesebeene seke Tata wesebeene wvu Jisos too bô ngoo ye yicii.

4

Nce wvu Nyo' koonke

¹ Keemese boom bo bwee wese le, bese leke ben kule lo can diewe bonyii bô nu é taashe yi Tata Jisos e, le no ben to yeyee é

bese no ben kenke keecee no Nyo' koonke, ε è nu ke naa wase no ben cee keseen, ben egeè ke nonen gene lo fwe fwe. ² Ben kee wase bontefe bô bese to nyaε ê ben ê mvungay mvu Tata Jisos e. ³ Fiεε fi Nyo' koonke nu le ben eceè diεwe bonyii bô è nu bo Nyo' le. Fo ben ejaanjê kenjanjê ke. ⁴ Wee mwaan mwaan ben e kenke keekee keejici ye ye le ê je yi yuule kenke n'wvum e. * ⁵ Fo ye wee enù ke lo yvuwse, ηeyte diεwe yi wee ketum kè yaa kee ke Nyo' ke le. ⁶ Fo wee ege kebefε kenεε ege jay mvu bô waa bwee yi saaka wvudvu wvun e ke. Bese to nu ε jeme wase ciise lo ê ben ε è bεε lo le Tata nu ke elanj ηεw yi bonyii bô gee mwεεm mvun mvuncium e. ⁷ Ben ekeè le ke Nyo' to tenje beene le beene eceè ε è nu nce nnyen ke. Wvù to tenje le beene eceè nce wvù yuule. ⁸ Fí ε mum ε no nu le naa yeε wvù tun keeyuw ntefe wvun e nu ε ke wvù tun keeyuw ε è nu wee wvu wum e ke. Wvù tun keeyuw ε è nu Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ke Yuule ê ben e.

⁹ Fi ekumε kenkonen kè ben ekanjê fô boom bo bwee wene le bo mbee le nu ε ke shiee nu dvù fô ben e wvù bô ebvuu esaanjke ekumε fifie ê ben ke. Fifiñ nu fiεε ε ben kebee nu ε Nyo' to yeεyi wase ben no è nulo ê ben ekonjenê bikuu binen. ¹⁰ Yi keceey e, ben koonke naa wase boom bo bwee wene le bocii bô ê keba kè Masedonia le. Geenε boom bo bwee wese le, bese bvuu teete ke ben le ben egeè ke nonen gene lo fwe fwe. ¹¹ Shiee wene baay enù ε è nu keecee nce wvu nykeey, yaa leese ke diuw fô mwεεm mvu bonyii le ke. Ben elemtè bô can yene no bese to teeteε ben. ¹² Nonen é bonyii bo ekfuj emum enyaa n'wvum ê ben, ben saa ebvuu etaale wee mvu yi fiεε le ke.

Ekumε kefew kè Tata nu ke ekase eto le

¹³ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enu kenjiwe le ekumε bonyii bô nu ε kpweken wase ke. Bese gomte le ben ekieε wvu le fo ben enu yii yii diεwe bonyii bô yaa taale ke fwe yi fiεε le ke. ¹⁴ Beene nu ε bee le Jisos to nu ε kpwe kase buy yi kpwe le, ε è nu ke lenjer no Nyo' nu ke ekase etufuse jim bonyii bô to kpwekene ε bó ε taashe bô bo Jisos, é bó ke enu bô wvù. ¹⁵ Bese jemyi fin bii ε è nu diεw Tata le, le ke beene bô nu ε shεε ejim bô nu ke ebεε dvù yi kefew kè Tata nu ke etoo le nu ke esa fwe dvu bonyii bô nu ε kpweken wase ke. ¹⁶ Ben ekeè le Tata kebee nu ke enε fowe eshiile too wante foweεwe

bô diεw yi temyi, ε ekole ke bonceendaa bo Nyo' le fuunke ten, ε sonj Nyo' jemyi. E bonyii bô to kpwekene ε bó ε taashe wase bô bo Klistu emum eyaw ebuy. ¹⁷ Nonen é Nyo' emum ecun beene bô nu ε shεε bô bee dvù noo bó ntaashe le ê kembεw e keegen etasen beene bo Tata ê kebule le. E beene bo Tata ke emum enu sekeci. ¹⁸ Nonen ben emum eεεsè fitele fi wee noo wee le bô njeme wvun.

5

No è nulo é wee eceyte nto Tata

¹ Boom bo bwee wese le, ekumε kefew bô diuu di nto Tata le nu ε ke shiee nu dvù fô ben e wvù bó esaanjê fifie ê ben ke. ² Ben kebee kee lo le diuu di nto Tata le nu ke enu diεwe di coonj e entanj. ³ Bonyii nu ke edioo duu le, “Nyεkeey nu dvù, ε fiεε fi wee efané yaa nu ke”, é ηεw emum enε esεε egbwe yi bó le diεwe no lume ke ne to yi kpwoon wvù nu bô fue le, je saa enu dvù keelewte ke. ⁴ Geenε boom bo bwee wese le, ke ben nu finen kenjiwe le wvù diuu didvu ke enε esεε eto fô ben e diεwe coonj e ke. ⁵ Me njemyi nen njefo ben bocii nu bonyii bo n'yuule le, nu bonyii bo εmvunshεen. Ke beene nu bonyii bo entanj kenεε bo kenjiwe le ke. ⁶ Nonen fo beene eleetè no bonyii bomew leete ke. Beene enù we bô bvufee bvusεεbeene fô bvucii. ⁷ Bonyii bô leete kè no leete ε è nu entanj, ε bonyii bô mbvuum kooole bó nu ε mó kè no kooole ε è nu entanj. ⁸ Geenε no beene nu fiεεbeene ε è nu bonyii bo εmvunshεen, beene emum enù bô bvufee bvusεεbeene fô bvucii. Beene ejo mbee bô kenkonen é mvù enù diεwe ketwaa ke jem e ε beene ε jise ε ban gvúw yesebeene dvù, ejo ten mboyma wvù beene taale fwe yi dvù le é wvù enù diεwe kefo ke jem e ε beene ε bon. ⁹ Ben ekeè le ke Nyo' to caw beene gee le wen ke edunεε ε è nu shém ye yi ffuuke ê beene ke. Wvù to caw le beene ke ekanjke ε è nu mboyma fele yi Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le. ¹⁰ Jisos Klistu nu wvù to kpweε nje yese beene, wvu le kenεε beene nu dvù, kenεε beene ε kpweken, é beene enu ke beene ε bó. ¹¹ Nonen ben emum eyvuwsè mvuntelem mvu wee noo wee le, eyootè ten wee noo wee ε wvù kuu ke no ben gee wase.

Ntefe wvu fokemεse bô ηgayma

¹² Boom bo bwee wese le, bese leke lo ben le ben ewvumtè bonyii bô lemte ê ben

4:3 5:23; 1Kol 6:13; Ibu 10:10 * 4:4 Kenεε le, “Wee mwaan mwaan ben e kenke keekee keekanjke kpweε ê je yi yuule, kenke n'wvum e.” 4:7 4:3; 1Bi 1:15-16 4:8 1Kol 6:19-20 4:9 Yeli 31:33-34; Gal 6:10; Efe 5:2 4:10 2Tes 3:4 4:11 2:9; Efe 4:28; 2Tes 3:10, 12 4:12 1Kol 5:12-13; Kolo 4:5 4:13 5:1-2; 1Kol 15:51-52 4:13 1Kol 15:18-19; Efe 2:12 4:14 Lum 14:9; 1Kol 15:3-4, 12, 20 4:15 1Kol 7:10, 25 4:16 1Kol 15:23 4:17 Jon 12:26; Lum 5:17; Fili 3:20 5:2 1:2-3, 10; 2:19; 3:13; 5:23; Mat 24:36; Fili 4:5; 2Tes 1:7, 10; 2:1-2; Mat 24:43; 2Bi 3:10; Mwm 3:3; 16:15 5:3 Yeli 6:14-15; Mat 24:39 5:5 Lum 13:11-12; Efe 5:8-9 5:8 Efe 6:11-17 5:9 1:10; 2Tes 2:14 5:10 4:14; Lum 14:8-9 5:12 1Kol 16:15-18; 1Tim 5:17

entelɛŋ taale fô ben e yî saaka Tata le bvuu teete ben e. ¹³ Ben eduŋci n'wvum ê bó naa ntay yî kenkonɛn e nje lemme dibole. Ben ekɛŋkè tɛn nshii wvu nyekɛy fô bikuu binɛn e. ¹⁴ Bese bvuu lɛke tɛn ben boom bo bwee wese le lɛ ben etefe bonyii bô nu laame kɛ lo, eyvwɔsɛ mvuntelem mvu bonyii bô kenke jaŋ e, eficɛ tɛn bonyii bô wɛɛyi. Ben ekuulè shém ben ɛ bonyii bocii. ¹⁵ Ben eyɛnè fo wee etfuusè kebefe bô kebefe. Ben egomtè sekecii keege ɛ è nu mwɛɛm mvù jee fô bikuu binɛn e noo fô bonyii bocii le. ¹⁶ Ben elanlanɛ sekecii, ¹⁷ bunlèè kefew kecii, ¹⁸ nyaà keyoone ê Nyo' yî fiɛɛ ficii fi kooyi le. Fin nu fiɛɛ fi Nyo' shieele fô ben bô nu yî Klistu Jisos e. ¹⁹ Fo ben ecilè lemme di Keyoy ke Yuule le kɛ. ²⁰ Fo ben emwaasè bontum bo Nyo' le bô bonyii teete kɛ. ²¹ Ben etaassè mwɛɛm mvunciim, jòð mvù jee leeme yî dvù le, ²² ebvuusè can fô mwɛɛm mvù befe le mvunciim.

²³ Me nleke lɛ Nyo' kebɛɛ wvù nu Nyo' kembonɛn eloocɛ ege é ben eyuule yî fiɛɛ le ficii. Wvù egeɛ keyoy kenɛn bô mvuntelem mvunɛn noo ye yene é yî ke enu sɛ nlom kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke eto le. ²⁴ Wvù wvù Nyo' wvù to tɛŋɛ ben nu ɛ wvù ké no leeme kɛ yî diɛw ye le, ɛ wvù nu ke ege mwɛɛm mvudvu.

²⁵ Boom bo bwee wese le, ben ebunlèè fô bese le.

²⁶ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bocii ɛŋocɛ ê ŋŋocɛ bonyii bo Nyo' le.

²⁷ Me njemyi nciise lo ê ben yî mvungay mvu Tata le lɛ ben etan ŋwa' wvun é boom bo bwee wesebeene le bocii eyuw.

²⁸ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonɛn kew é kí enù ben ɛ bó.

**Njwa' wvu bokanj bofEE wvù
Baul to sanjEE ê kentaashE ke
Tesalonika
FiEE fi nu ê Njwa' wvu
Tesalonika wvu bokanj
bofEE wvun e**

No Baul to cim sanjEE njwa' wvu fwe fô bonyii bo mbee le bo Tesalonika le ekumE le bó ecyete yí nykeeye e, kefew kè Jisos nu ke ekase eto le, ε bvufee mEy kE no bvuuŋke bó yí saaka wvudvu le. E Baul mum sanj njwa' wvu bokanj bofEE wvun keejeme ekumE no bonyii to kpwaake wase le diuu di nto Tata le didvu nu ε jo wase bvudvu. Wvù to nu ε nele njkpawace wvun duŋce le é nto Klistu se jo bvudvu nu ε kebefE bó mwEem mvu buwyEEen nu ke eduu efesen lo.

Bikuu bi mwEem e é njwa' wvun

1:1-2 KeŋkEwce

1:3-12 E Baul bense bvuu tom kentaashe ke bonyii bo mbee le

2:1-17 Ntefe ekumE nto Klistu

3:1-15 Ntefe ekumE nce wvu bonyii bó è nu bo Klistu le

3:16-18 KemEse

¹ E nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Timatio. Me nsaanŋke njwa' wvun fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Tesalonika le kè nu ε taashe ε no nu yí Nyo' Icee wesebeene bó Tata Jisos Klistu le.

² Nyo' Icee wesebeene bó Tata Jisos Klistu ebuw ben bó kembonen ebvuu enya ben bó nykeeye.

Njgew bó mmawce wvù nu ke enu kefew kè Klistu nu ke ekase eto le

³ Boom bo bwee wese le, bese keŋke keenyaa keyoone é Nyo' sekecii ekumE ben. E fi nu leŋ nonen, njefo mbee wene kuu ke gEne lo fwe fwe, ε keŋkoŋen kè wee mwaanŋ mwaanŋ keŋke fô wee noo wee le gene ke lo ten fwe fwe. ⁴ Nonen, bese kebee kè no saale ye bó ben é bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bimew e. Bese kè no saale ekumE no ben leeme temyi bó ekumE no bonyii bone bikaa é ben eŋim ε ben jici ke mbee wene le, noo ekumE bongew bó ben yene kuule ke shém e. ⁵ Fifin nu fiEE fi duŋci le Nyo' nu ke esaw bonyii é je yí teyete e, wvu le ben ke enu ε ben ε kocen bonyii bo bvunfon bvù Nyo' le bvù ben yene bongew ban nje bvù le. ⁶ No Nyo' nu wee wvu teyete, wvù nu ke etfuse naa njgew wvù bonyii nyaa é ben

bó njgew, ⁷ enya nlesten é ben bó yene njgew noo é bese ten. Fifin nu ke ekooy seke Tata Jisos nu ke ebuynen fowe etoo é leme di njguy e di saasaa le. Wvù nu ke etoo nonen bó bonceenda bew bó temyi. ⁸ Wvù nu ke etfuse envuke é bonyii bó maa lo Nyo' noo bó baa bee saaka wvù jee wvu ekumE Tata Jisos e ke. ⁹ Bó nu ke elsee bó é bó ekeŋke njgew wvù mEy lo, é bó egawsen bó bó bo Tata fo bó eto fwe dvu wvù noo fô bvukuke bwew bvù baay e. ¹⁰ Fifin nu ke ekooy ebvubwe bvù wvù nu ke eto wvu le bonyii bó è nu bew etumte monŋm mew, é bonyii bocii bó nu ε lese fitele yí ye le ekeŋke lo nghan bó wvù. E ben ten nu ke enu bó le njefo ben to nu ε bee saaka we wvù bese to jemyEE é ben e. ¹¹ E nEE fiEE fi bese bunlee ke fô ben e sekecii le Nyo' wese ege é ben enu ε ben ε kocen kfuu bonyii bó wvù teŋe le ben enu le. Bese bunlee ten le wvù efi ben yí mvunŋay mwew e, é ben ege fiEE fi jee ficii fi ben shieele noo lemme dicii di ben gee nje fitele fi ben nu ε lese yí Klistu le. ¹² Bese bunlee ten nonen wvu le diee di Tata wesebeene wvù Jisos e, ekeŋkè mbense é ben enteleŋ, ε ben ten keŋke mbense yí ye le. Fifin nu nje fitele fi jee fi Nyo' wesebeene bó Tata Jisos Klistu keŋke fô ben e.

2

EkumE wee we wvù njgoyte nci Nyo'

¹ Boom bo bwee wese le, fi ekumE nto Tata wesebeene wvù Jisos Klistu bó no beene nu ke etaashe keegen enu beene é bó, nu ε me nleke le, ² fo ben ke enE é bvufee emum ebvuy ke lo ben nen ncew, * keEE ene emum etuwtene le ben nu ε yuw njeme mvu le wvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le, keEE le bese nu ε jeme, keEE le bese nu ε sanj njwa' le diuu di nto Tata le nu ε to wase ke. ³ Fo ben ecine é wee ke elEE ben ε è cim nu naa é je yí nEE le ke. Ben ekeè le ke diuu di nto Tata le didvu nu ke ekocen se kefew kie kè bonyii nu ke enE ebewci bó bo Nyo' ε yaw wase ε to, noo se wee we wvù njgoyte nci Nyo' ε buynen ten ke. E è nu wvù wvù bó nu ke elsee lo. ⁴ E nu wvù wvù nu ke ebense ekole kew emum ekicine lo fiEE ficii fi bó teŋe le nyo' keEE fi bó bunlee fi. Nonen, emum egen eley ešhii yew ncese Nyo' le emum eteŋe ekole kew le è nu wen Nyo'. ⁵ Kε ben kumyi le seke me nto nu beene, nu ε me nto nsee fiEE fin é ben?

⁶ Ben kee wase keseen fiEE fi jici wvù le wvu le wvù ke ebuynen ke wase ε è nu é kefew kè bó nu ε njgeE é wvù le. ⁷ Ben ekeè le mvunŋay mwew wvù wvù njgoyte nci Nyo' dvù lemte wase keseen eŋim eŋim, ε è nu ke le wee wvù baanŋke mvù nu ke ebaanŋke ke

1:1 1Tes 1:1 1:3 2:13; 1Tes 1:2-3 1:4 1Tes 2:19-20; 3:3, 7 1:5 Fili 1:28 1:6 Lum 12:19; Mwm 18:6 1:7 Mat 25:31; 1Tes 5:1-2 1:8 Yesa 66:15; Lum 2:8; 1Bi 4:17 1:11 1Tes 1:2-3; 5:24 2:1 1Tes 4:15-17; 5:1-2 2:2 2:15 * 2:2 KeneE le, "... esese é bvufee ebvuy ben," 2:3 1Tim 4:1; 1Jon 2:18 2:4 Esek 28:2; Dan 11:36; Mwm 13:5-6 2:8 Yesa 11:4; Mwm 19:15

nonen egen ebuy seke bó ke ecake wvú ê je. ⁸ Bó nu ke dıoo ε cake, é wee wvú ηgoyte nci Nyo' we emum ebuyneɛn, é Tata Jisos emum efefe lo wvú bó keyoy ke é wvú emvu, efıwse lo bó nlawkɛn wvú wvú nu ke etoo dvú. ⁹ Wee wvudvú wvú ηgoyte nci nu ke etoo ê mvungay mvu Satan e, keɛɛke mvungay mvuncıim, gee mwεem mvú dunɛi mvungay mwew bó mwεem mvu diuw wvú yumεen e mvú ê nu mvu kenεema le mvuncıim. ¹⁰ E wvú nu ke etoo ten bó kfuu mwεem mvú befe mvuncıim keelele bonyıı bó laa wase dvú. E bó laa njefo bó nu ε fan keekoɛɛke keceey wvu le bó ke eboy. ¹¹ No bó baa kooɛke keceey nonen, Nyo' ε mum ε ge bó ε no looci jeɛɛke lo wvu le bó eberɛ ke wase ε ê nu fıεε fı nu fı mbiay e. ¹² E Nyo' to ge nonen wvu le wen ke elese bó bocıı yı ηgew e bó baa bee keceey e, yuuke njon keege mwεem ε ê nu ke mvú yaa nu ke teytey e.

Nyo' to caw ben keeboyse ben

¹³ Geenɛn boom bo bwee wese le bó Tata kooɛke naa ntaɛ, bese keɛɛke ke keenyaa keyooné ê Nyo' sekeciı ekumε ben, njefo Nyo' to nu ε caw wase ben fonkew keeke eboyse ben fele yı lemme di Keyoy ke Yuule gee le ben eyuule le, bó yı mbee wvú ben nu ε bee keceey e. ¹⁴ Wvú to teɛe ben yı fıfin e fele yı saaka wvú jee wvú bese to fewci le, wvu le ben ke ekeɛke fı bvukuke bvı Tata wesebeene wvú Jisos Klistu le. ¹⁵ Nonen boom bo bwee wese le, ben elemé teɛyı, jıci nce wvú bese to nyae ê ben e, kenεε ê nu wvú bese to yeeyεε lo ben dvú bó diuw, kenεε ê nu wvú bese to saɛεε lo ê ben. ¹⁶ Bese leke le Tata wesebeene wvú Jisos Klistu keεε noo Nyo' Icee wesebeene wvú to koɛεε beene no leεse shém yesebeene sekeciı se ηka, ebvuu enya beene bó fıεε fı jee fı beene taale fwe yı dvú le nje fıtele fıew fı jee. ¹⁷ Wvú eywıwse mvuntelem mvunɛn, ege é mvú etemyı yı lemme di jee le diciı di ben gee bó yı fıεε fıciı fı ben jemyı le.

3

É Baul leke le bonyıı bo mbee le ebunleé fı Bowen e

¹ Keemεese, boom bo bwee wese le, ben ebunleé ten fı bese le. Ben ebunleé le dıew Tata elewté gene lo fwe ε bonyıı wvumte dıew yıdvı ke no ben to gee. ² Ben ebunleé ten le bese ke eboy can bonyıı bó keɛɛke mvuntelem mvú befe gee mwεem mvú befe le, njefo ke é nu bonyıı bocıı bó keɛɛke mbee ke. ³ Geenɛn Tata ké no leeme ke yı dıew

ye le. Wvú nu ke enya ben bó mvungay, ebvuu egemgeme ben fo ben ke eley can wee kebefε le. ⁴ Bese nu ε gee bvufee bvuseεe yı Tata le ekumε ben le ben gee wase fıεε fı bese gayte, ε ben nu ke emey ke egee. ⁵ Bese leke le Tata eleke mvuntelem mvunɛn é mvú enu yı keɛɛke kè ke Nyo' le ebvuu ege é ben ekuulé shém no Klistu to kule.

Wee keɛɛke keelemte se diee

⁶ Boom bo bwee wese le, bese gayte lo é ben é diee di Tata wesebeene wvú Jisos Klistu le le, ben enjɛmkese ye ben ε boom bo bwee wesebeene le bó laame ke lo yaa ceε ke bıı nce wvú bese to dunceε é ben e ke. ⁷ Me njemyı nen, njefo ben kebeε kee no ben keɛɛke keeberene bese. Ke bese to ké no laame seke bese to nu beene ke. ⁸ Ke bese to diee fıεε fı wee le se bese ε law ke. Bese to lemte jimtene eɛtaɛ bó emvunsheeɛ wvu le fo bese ke egeε bvujıte yı wee mvu ben e ke. ⁹ Ke bese to gee nonen le ke é nu bvıdvuu bvuseεe keebiıte mwεem é ben ke. E to nu wvu le bese edunɛi yı gee fıεε fı le wvu le ben eberene bese. ¹⁰ Ben ekeé le naa seke bese to nu beene nu ε bese to nya nci wvun é ben le, “E wee nu le ke wen nu elemte, fo bó enya wvú bó fıεε fıdıen ke.” ¹¹ Me njemyı nen njefo bese yuuke le ben bomew shee laame ke lo yaa lemte ke, lene ke lo leese dew fı mwεem mvu bonyıı bomew e. ¹² Boba bonyıı nu ε bese gayte bvuu fıεε fı lo é bó é diee di Tata Jisos Klistu le le bó eshıı fokuse elemte kekeɛke fıεε fı bó edıeé. ¹³ Fı ben e, boom bo bwee wese le, fo ben ke eweεe keege gee di jee ke.

¹⁴ E wee tun keeyıw fıεε fı bese jemyı é ηwa' wvun e, é ben fıεε fı wvú. Fo ben ebvuu ekeɛke lo fıεε keege bó wvıwεe wee ke, wvu le wvú ewuunen. ¹⁵ Geenɛn, fo ben ejođ wvú dıewεe wee bvuban e ke. Ben etefe lo wvú dıewεe waa bwee wene le.

Ngayma wvu fokemese

¹⁶ Tata wvú nu wvu nyεkeey enyaá ben bó nyεkeey sekeciı é jí le yıciı. Tata enú ben ε bó bocıı.

¹⁷ Me wvú Baul nsaɛɛke ηgayma wvun bó kebo kem. Fin nu nııııe wem wvú me ηgee é bonwa' hem e bocıı. E é nu no me njé no nsaɛɛke. ¹⁸ Tata wesebeene wvú Jisos Klistu ebıw ben bocıı bó kembonen kew é kı enú ben ε bó.

**Nwa' wvu fwe wvù Baul to
sanjεε ê
Timatio
Fiεε fi nu ê Nwa' Timatio
wvu fwe wvun e**

Nwa' wvun nu wvu fwe wvù Baul to sanjεε fô cuwee mvu wvù diee to nu Timatio le. Timatio to nu wee Klistu, ε wvù to nu wee wvu wonj wvù Esia wvu caan e. Mwεεm mvù Baul sanj ekumε mvù ê Nwa' we wvu fwe wvun e nu mvuntentem.

Fi fwe nu ε wvù jemyi jó teete le bó eyenè ekumε n'yεεyi wvù yaa nu ke wvu lenj entelenj jo bonyii bo mbee le. Wvuwvun n'yεεyi to nu le, wonj wvù beene yene wvun nu wonj kebefe, ε wee nulo ke ekenjke mboyma ke seke wee kee mwεεm mvumew mvù nu ê kenyilε le bó seke wee cee nce mvu ke diewe keetune keediee kfuu mwεεm mvumew bó keenu se kpwoon kenεε diemsen.

Nwa' wvudvu jemyi ten ekumε no è nulo ê Timatio egeè lemme diew ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, bó no bonyii ebun-leè Nyo'. Wvù bvuu sepe kfuu kenjge kè bikuu bi bintaashe bi bonyii bo mbee le noo bonyii bó fici gee dilemme ê bintaashe ente kenjke keekenjke. Keemase nu ε wvù ε tefe Timatio no wvù nulo elemte diewe waa lemme Jisos Klistu wvù jee le.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-2 Kenjkwεε

1:3-3:16 Bontefe ekumε no bó egeè mwεεm ê kentaashe le bó ekumε bocee bikuu bi kentaashe le

4:1-6:21 Bontefe ekumε no Timatio egeè lemme diew

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos no Nyo' wvù Mboyse wesebeene bó Klistu Jisos wvù beene geke bvufee yí ye le to gayεε le me enù.

² Me nsaanjke Nwa' wvun fô wo le Timatio wvù è nu waa wem wvu keceeyi yí mbee le.

Nyo' Ice bó Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bó nykeey.

Le Timatio ecilè bon'yεεyi bo mbiay e

³ No me nto ngayεε ê wo seke me nto ngene Masedonia le wo eshe enù Efesus, nu ε me mbvuu ngayte le wo enù ke jó wvu le wo ecilè bonyii ba bó yεεyi kfuu n'yεεyi mvu wvu jεεy. ⁴ ε cilè ten le fo bó ejoð

kefew kebole jεwsee yí mvumangaan e noo yí ediee ε bo'icee dikfuu di bonyii le yò bó ké no taanjke gene dvù se yó kaa lo njuun. Mvumvun nu mwεεm mvù too ke ε è nu bó bombew, ε è yaa nu ke bó ntañ wvù wvu Nyo' wvù bii mbee le ke. ⁵ Shiee ntefe wvun nu keege le bonyii ekenjke kenjkonen kè nen'yi fô mvuntelem mvù yuule le bó kè nen'yi fô mvuntelem mvù wee gee fiεε ε è yaa nu fi fitele esaake wvù le noo kè nen'yi fô fitele fi keceeyi fi wee lese yí Nyo' le. ⁶ Bonyii bomew nu ε cine wase yiyin je le ε no bvuyte gne wase ε è nu yí bonjeme bo ecici le. ⁷ Bó gomte keenu bonyii bó yεεyi bonyii bó bonci bo Nyo' le, geenen yaa cim kee naa fiεε fi bó jemyi ekumε fi kenεε kenyi ke fiεε fi bó tεencine yí dvù le se nfan e ke.

⁸ Beene kee le nci Nyo' nu fiεε fi jee fen é wee joo nci wvudvu é je yí lenj no wvù kenjke keejoo le. ⁹ Beene kee ten le nci nu ε bó yaa to geke fô bonyii bó nu teytey e ke. Bó to geke ε è nu fô bonyii bó ngoyte bonci le bó bó temyi bikuu le, noo bó maa lo Nyo' le, noo bó gee bibefe le, noo bó yaa yuule ke le, noo bó beete bó diee di Nyo' le, noo bó yuwyi bo'icee bobole noo bobwee bobole, noo bó yuwyi bonyii bomew e. ¹⁰ ε nu ten fô bokεε bó bolemεε bó jaanjke kenjan e, noo fô bolemεε bó jiime fô bomew e. ε nu ten fô bonyii bó coonjke bonyii gene bó bó le, noo fô bó mbiayte mbiay e, noo bó kane keesee keceeyi kane mbiayte lo le. ε è nu ten fô bó gee naa la fi yaa bii ke n'yεεyi wvu lenj e. ¹¹ N'yεεyi wvun bii saaka wvù jee wvu kuuke wvù è nu wvu Nyo' wvù bó bensee le, ε saaka wvudvu nu wvù bó to nyaε can yem e.

ε Baul nya keyoone ê Tata yí shen yí wvù to cameε fô wvù le

¹² Me nya keyoone ê Klistu Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu ε nya me mvunjay keelemte lemme diew di wvù to jinyεε me yen le me nu ε njkocεn, mum baa me le me enlemte le. ¹³ Naa no me ncim nto nu fwele njemyi diεw yí befe ekumε wvù, mbone bikaa é wvù ejim, nan'yi wvù, geenen ε wvù cam ke shen fô me le, njefo me nto ngee kenjiwe le n'yaa njkenjke wase mbee ke. ¹⁴ Tata to nu ε tfuw lo mbuwma we kenjkonen yí yem e, ge ε me no njkenjke mbee bó kenjkonen no wee wvù nu ε taashe bó Klistu Jisos ké no kenjke. ¹⁵ Njeme wvù le Klistu Jisos to yí nshe le keeboyse bonyii bó befe nu naa keceeyi, ε è nu njeme wvù nu ε kocεn wvù wee ebee wvù le se kemañen. Me kebeε nto nu naa lo nfon

1:1 2:7; Tay 3:4; Kolo 1:26-27

1:2 1Kol 4:17; 1Kol 4:15; 1Tes 2:11; Tay 1:4

1:3 Lem 20:1; 4:1-10; 6:3-5, 20-21; 2Tim

2:16-18, 23-26; Tay 1:10-16; 3:9-11

1:4 4:7; 6:20; 2Tim 2:16, 23; 4:4; Tay 1:14

1:5 1:14, 19; 2:15; 4:12; Lum 12:9;

13:10; 1Kol 8:1; Gal 6:10; 2Tim 1:3, 13; 3:10; Tay 1:15

1:6 1:4; 6:4, 20; Tay 1:10

1:8 Lum 7:12, 16

1:9 Gal 5:19-21

1:10 4:6; 6:3; 2Tim 1:13; 2:2, 15; 3:14; 4:2-3; Tay 1:9; 2:1, 7-8

1:11 1Tes 2:4

1:12 2:7

1:12 Gal 1:15-16

1:13

Lem 8:3; 9:1-5; 1Kol 15:9; Gal 1:13

1:14 1:5; 1Kol 15:10

1:15 Luk 15:2; 19:10; Lum 5:8

1:16 Efe 3:7-9; Kolo 1:25

bonyii bô befe. ¹⁶ Geenen, ε Tata ke cam shen fô me le, wvu le Jisos Klistu edujεe yî yem e, me wvû nu nfon bonyii bô befe, shém ye yî wvû kuule gεne mεese bô bonyii. E me nto nu nonen diwε kenfewsen e fô bonyii bô nu ke ebee wvû le ke ekeηke nshii wvû mεy lo le. ¹⁷ Nyo' nu Nfon wvu bvuyvuum e se ηka, ε ke wvû yaa nulo ekspwe ke, ε ke bô nulo eyen wvû le ke. E mεy ke wvû maanj wvû è nu Nyo'. Beene etumtê monkum mew, nyaà n'wvum ê wvû sekecii se ηka. Fî enû nonen.

Lemme di Timatio elemtê

¹⁸ Timatio waa wem, me nyaà lemme di fiεe fî me njeme fin e can yo le, ε fî bii ε è nu mwεem mvû bonyii to jemyεe wase ekume wo diwε bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, wvu le mvû ke efi wo é wo etum jem yî jee. ¹⁹ E leemê ke yî fitefe fî wo lese yî Klistu le, eyekê fiεe fî fitefe fiuw jemyi é wo ntay. Bonyii bomew nu e cine wase keeyeke fiεe fî fitefe fibole jemyi ê bô, ε mum ε gbwe yî mbee wvubole diwε ηguw wvu ê joo fô wvû ε bvuj e. ²⁰ Ngoo bô le nu 'Imenayus bô Aleksanda. Me nu ε nya wase boban can Satan e, wvu le bô ekeηke bvufee, elu bô diee di Nyo' le di bô beete dvû.

2

Ntefe ekumε bunle

¹ Fiεe fî fwe fî me nleke nu le, bonyii bo Nyo' le ebunleê fô bonyii le bocii. Bô ebunleê beelê fô Nyo' le bvuu lekê Nyo' fô bonyii bomew e, nyaà ten keyoone ê wvû. ² Bô ebunleê fô bonfon e, bô fô bonyii le bocii bô nu yî bintaw bi baay baay e. Bô ebunleê nonen wvu le è nulo é beene eceê nce kenleεten bô wvu nyekeey noo wvu bonyii bo Nyo' le noo wvû keηke n'wvum. ³ Keebunlee nonen nu fiεe fî jee, ε fî ε kocen ejise jo Nyo' wvû Mboyse wesebeene, ⁴ wvû shieele le wee tfuu ke eboy noo le wee tfuu ekeê keceey e. ⁵ Nyo' nu ke mwaanj maanj, ε wee wvû nu entelεη jo Nyo' bô bonyii nu ke ten mwaanj. E wee wvum nu Klistu Jisos. ⁶ E nu wvû wvû to nyaε ekole kew keesum bonyii bocii yî ηgew e. Fifin nu fiεe fî Nyo' to dunjεε seke kefew ke leη to kocenεε. ⁷ E neε fiεe fî Nyo' to balεe me le me enû wee nfewce noo waa ntum Jisos bô le me enû wee n'yεeyi bonyii bô yaa nu ke Bojuu keen'yεeyi bô é bô elese fitefe yî Klistu le, eyεeyi ten bô bô keceey. Ke fiεe fî me njemyi fin nu ε me mbiaYTE lo ke. Me njemyi ε è nu keceey.

⁸ Me ε mum ε no nshieele le bolemse ebunleê mondvuum e moncim, cawse ε è nu can yî yuule we yaa ton'yî shém kenεε cεwkene ke. ⁹ Me nshieele ten le bokεne ejjiisê ndvû ê je yî leη e yî dunji n'wvum e, noo è yî bonyii yene le è nu yî leη e. Fo bô etuwci bikuu kenεε leese mwεem mvû bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle kenεε ejise ε ban, kenεε ndvû yî kenlum e ke. ¹⁰ Bô esuutê ye yibo ε è nu bô gee di jee diwε bokεne bô nu ε kocen keebunlee Nyo' le. ¹¹ Kpwoon keηke keenya ekole kew keeyeke lo n'yεeyi, nu diuw tfu. ¹² Me mbaa nya je le kpwoon eyεeyi bolemse kenεε ekeηke mvungay é we jo bolemse ke. Wvû keηke keenu diuw tfu. ¹³ Fî nu nonen njefo è nu Adam wvû Nyo' to yawεε bom, se bom iff. ¹⁴ E ke è yaa nu Adam wvû Satan to leleε ke. E nu kpwoon wvû bô to leleε ε wvû ηgoy nci Nyo'. ¹⁵ Naa no fî cim nu nonen, nu ε Nyo' nu ke eboyse kpwoon fele yî boom bô wvû boote le, ten é wvû ε mεy ε no leeme yî fitefe fî wvû lese yî Nyo' le, keηke keηkonen, cee nce wvû yuule noo wvû keηke n'wvum e.

3

No nce boceε bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu

¹ Njeme mvu nu dvû ε wvû nu naa lo keceey. Njeme wvum nu le: E wee shieele kentaw keenu cee ekole ke kentaashε le, tu wvû shieele lemme ε è nu di jee. ² Cee ekole kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu wee wvû yaa keηke fiεe fî bô ebaci wvû yî dvû le ke. Wvû keηke keenu dwee kpwoon mwaanj, yaa gee mwεem kenduun e ke, kpawaci mwεem ntay, keηke n'wvum, fiisene bonyii bo ghane le, kee keeyεyi bonyii. ³ Wvû keηke keenu wee wvû yaa wvu ke mbvuum ε mó koole ke. Wvû keηke keenu nyekeey bô bonyii yaa cεwkene ke, yaa waale waa ke, yaa keηke shieε yî bigew e ke. ⁴ Wvû keηke keenu wee wvû kee keetaa fô yew ye le ntay, gee ε boom bew yuuke wvû le yî fiεe le fici, wvumte wvû. ⁵ E wee nu se wvû kee keetaa fô ye yew e ntay, é wvû ke eghan neε se keetaa fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le? ⁶ Ke wvû keηke keenu wee wvû bæε banke lo è no nu wee mbee ke. E wvû nu wvuwe wee, é wvû ke enε sekemew emum ebensee ye, ke enε eley ηgew diwε wvu dεwle le. ⁷ Wvû keηke ten keenu wee wvû bonyii bo ekfun yene ten le è nu wee wvu leη. Eftw ke nonen, é wvû ke enε ejo é ketam ke dεwle le eshoose ekole kew.

No nce bonyii bô fici gee dilemma ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, kenjke keenu

⁸ Bonyii bô fici gee dilemma ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente kenjke ten keenu bô kenjke kenjke ke lenj. Ke bô kenjke keejemyi diêw fiêe ke, yaa nu bô nu e nya bikuu bibole ê mbvuume ke, yaa nu bonyii bô kuunjke ke e ê nu sew ke. ⁹ Bô kenjke keejici kenyile ke fiêe fi Nyo' nu e dunjce wase ê beene ekume mbee le, leeme yi dvú le e fiêe yaa saake bô fô fitele le ke. ¹⁰ E bo se gee bô yi lemme le, nu e bô kenjke keeyaw emom bô. E bô dioo e dunjce le ke bô kenjke jay ke, ê bô emum egee bô ê bô elemte diêwe bonyii bô fici gee dilemma ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente. ¹¹ Boke' bobole kenjke ten keenu bô kenjke kenjke ke lenj, yaa kunsene mvunjunsen ke. Ke bô kenjke keegeê mwêem keendun e ke. Bô kenjke ten keeleemê yi keceey e yi fiêe le ficii. ¹² Wee wvú fici lemte lemme ê kentaashe ente kenjke keenu dwee kpwoon mwaan. E wvú kenjke ten keeke keetaa fô boom bew bô fô yew ye le ntay. ¹³ Bonyii bô fici lemte ê kentaashe ente ké lemte ntay, kenjke diee di baay fô bikuu bibole, no nu ten se nfan ekume fitele fi bô lese yi Klistu Jisos e.

Fiêe fi kuuke baay fi ê nu fi mbee wese-beene le

¹⁴ Me n'yene le ê sheete wase caan é me ento en'yen wo le. Geen e me saanjke mwêem mvun fô wo le wvú le, ¹⁵ é me ne lo é no ndvuyte, é wo ekee no bonyii kenjke keegeê mwêem ente jo yew yi yi Nyo' yi é nu kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' wvú kenjke nshii le. Kentaashe kin nu kfuy bô kenffuy kè jici keceey e. ¹⁶ Fiêe nu dvú e fi kuuke naa baay. E fiêe fin nu fi to shee nu ê kenyile le ekume mbee wesebeene wvú beene jemyi, e Nyo' e ge wase beene e kiee. Fiêe fin nu le:

Wvú to nu e dunjce ekole kew yi nyam ye wee wvú wum e.

Keyoy ke Yuule to nu e bense wvú.

Bonceedaa bo Nyo' le to nu e yen wvú le.

Bó to nu e fewce ekume wvú ê bitum bicii.

Bonyii to nu e lese fitele yi ye le woñ tfuu.

Bó to nu e jo wvú e wvú ben we ley bvukuke le.

4

Ekume bonyii bo n'yeyi le bo mbiay e

¹ Keyoy ke Yuule jemyi lo teytle le é nu ke enu kefew kemew e, é bonyii bomew ecine mbee le eyuuke wase mwêem e é nu é biyoy bi leele bonyii noo bon'yeyi bo bonceedaa bo dæwle le. ² E bon'yeyi ban nu ke etoo

can bonyii bô ghane buwsee bonyii mbiayte mbiay, e mvuntelem mvubole e cife wase ke diêwe bô ton e é nu bô kento. ³ Bô nu ke ekane le fo bonyii etaashi hvujen, bô le fo wee edieê kfuu mwêem mvumew ke. E mwêem mvun nu e Nyo' to fe le bonyii edieê, e bonyii bô kenjke mbee bvuu kee keceey dioo diee no nyaa keyoone ê Nyo'. ⁴ Fiêe ficii fi Nyo' to feleê nu e fi jee, e fimew yaa nu dvú fi wee etune é wvú fen e fiisen bô keyoone ê Nyo' ke, ⁵ njefo njeme wvú wvú Nyo' bô bunle nu e ge wase fi e no yuule.

Waa lemme wvú Klistu Jisos wvú jee

⁶ E wo dunji mwêem mvun é boom bo bwee wesebeene le, é wo enú wee lemme wvú Klistu Jisos wvú jee wvú nu e bô e kuuse bô diêw Nyo' yi nu ekume mbee bô n'yeyi wvú jee wvú wo hii wvú le. ⁷ Fo wo ekenjke naa lo fiêe keege bô mvumangaan mvu ecici mvú nu se wvú kenjke fiêe keege bô Nyo' ke. Yeye ekole kuw keecee nce e é nu wvú Nyo' gomte. ⁸ Keedvumte ndvum yaci ye kenjke ke sew fô wee le. Geen e keecee e é nu nce wvú Nyo' gomte kenjke sew fô wee le é jé le yicii, njefo ffin kenjke sew yi nshii wvú keseen e, bvuu kenjke yi nshii wvú too le. ⁹ Njeme wvun nu naa keceey, e é nu njeme wvú nu e kocan wvú wee ebee wvú le se kemanen. ¹⁰ E nee fiêe fi bese famte edien yi lemme din e njefo bese nu e leke bvufee bvusese bvucii yi Nyo' wvú kenjke nshii le. Nyo' nu Mboyse bonyii bocii, efey mvunciim bonyii bô nu e bee wvú le.

¹¹ E yeyi bonyii bô mwêem mvun gayte e bô gee mvú. ¹² Fo wo ecine é wee ejoð wo ekuse le njefo wo bæ wan caan ke. E nu kenfewsên fô bonyii bo mbee le é je yi wo jemyi jô bô yi nce wo le, noo kenkorjen kè wo kenjke le, noo fitele fi wo lese yi Nyo' le, noo je yi wo geele ye yo jô e yi yuule le. ¹³ Nya ekole kuw keetaanje Nwa' Nyo' é bonyii ya le, ebvuu efewci diêw Nyo', eyeyi ten bô egen ebuy seke me ñke ento. ¹⁴ Fo wo elanj nnya yo ke. Nnya yin nu yi bô to nya é wo seke ngoo bocee bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le to geeleê can yibo yi yo le jemyi é wo we diêwe bonyii bo ntum Nyo' le. ¹⁵ Nya ekole kuw é mwêem mvun, egee mvú mvunciim e bonyii bocii yene ngenfwe wo le. ¹⁶ E yenê bô ekole kuw noo bô n'yeyi wo. E jici dvú ntay wvú le no wo gee nonen, é wo ke eboyse ekole kuw, eboyse ten noo bonyii bô yuuke fiêe fi wo jemyi.

5

Ntefe no Timatio egeè bô bonyii bo mbee le

¹ Fo wo ke dioo jemyi fiεε ê wee wvu ngaywee no wamene lo wvù ke. Geenen tefe lo wvù ke diewe ico le. E joò cubonyii diewe boom bo bwoo le. ² E joò ten bokene bo ngaybonyii diewe bobwoo le, ejoò ngon bokene diewe jeme yo le, etaalè bó ê je yì yuule le.

No è nulo é kentaashe etaale fô boker' bo bonkfu le

³ E taalè fô boker' bo bonkfu le bò è looci nu bò yaa kenke ke wee wvù taale fô bó le ke. ⁴ Geenen, é kpweε nkfu kenke boom, kenεε boom bo boom e, é wo cine ε bó yaw yeeyi keege lemme dibole di mbee le, wvu le bó etaale ten fô bobwee bobole kenεε fô b'icee bobole no bó to taale fô bó le. Fifin nu fiεε ε fi ε kocen ê Nyo' ejise. ⁵ Kpweε nkfu wvù looci nu kpweε nkfu wvù yaa bvuu kenke wee wvù taale fô wvù le, nu ε wvù taale ke wase fwe ε è nu yì Nyo' le, bunlee sekecii beele fô Nyo' le entan bô emvunsheen. ⁶ Geenen, ε kpweε nkfu wvù ghanee fiew diee ε è nu ekole kew, nu ε wvù ε kpwe ke wase naa no wvù cim beε lene ê we. ⁷ E jemyi mwεem mvun ê bó, wvu le fo bonyii ke ene ebaci bó. ⁸ E wee nu se wvù taale fô kfuu diwe e, efey mvunciim fô ye yew e, tu wvù nu ε tun wase nce wvù è nu wvu mbee. E didie gee nu ε dí ε fo ε fey naa lo di wee wvù yaa nu ke wee mbee le.

⁹ Kpweε nkfu wvù è nulo é bó elsee diee diwe ngoo boker' bo bonkfu le bò bó efici bó kenke keenu wvù nu ε buy wase bilum mbansoocan, wvù to nu ke kpweε diemsen mwaan, ¹⁰ ε è nu wvù bó kee lo le wvù kenke gee di jee. Fi nu le: Wvù kuuse boom bew ê je yì jee le, fiisene botolo é wvù yew, ε wvù ε cukε wase ten bikaa bi bonyii bó è nu bo Nyo' le, ε ficε bonyii bo ngew e, ε wvù ε nya ekole kew keege lemme di jee ê jé le yicii.

¹¹ Geenen, fo wo ebee keelese boker' bo bonkfu le bò beε boom bo caan ngoo bó bó efici le ke, njefo é ye yibo ja ε kew ε no ngyete, é bó emum edaaye nkawma wvù bó to gee ê Klistu, emum egomte keekase egen ê bolemse bomew e. ¹² E bó ge nonen, tu bó ε jo wase ngew yì bikuu bibole njefo bó nu ε ngoy wase nkawma wvuboo wvu fwe. ¹³ E keebvuu ebise fô nu, é wo lese bó ngoo le, é bó ene enu wase bonyii bó shee laame lo, gbwayte yew bonyii le dansene. E è yaa may ke le bó nu eshee laame lo ke, bó nu ekun-sene ten mvun-kunsen, leese dew fô mwεem mvu bonyii le, jemyi mwεem mvù bó yaa kenke keejemyi ke. ¹⁴ Nonen me ε no nteete

boker' bo bonkfu le bò beε boom bo caan le bó ekase egen etaashe bvujen bó bolemse bomew, eboo boom, etaalè fô yéw yibole, fo wee bvuban ke ene ebεε ejim jodvu ebeete bó diee disεεbeene. ¹⁵ Me ngayte nen njefo bonyii bomew bó le nu ε jay wase je ε tu ê keba ke Satan e. ¹⁶ E kpwoon wvù è nu wee mbee kenke boker' bo bonkfu le é kfuu dibole, é wvù nu fici bó, wvu le fo kentaashe ke bonyii bo mbee le etuule bvujite ke. E kí efici wase ε è nu boker' bo bonkfu le bó looci nu ebonebon.

Fiεε fi bonyii bo mbee le kenke keege fô bocee kentaashe le

¹⁷ Bocee bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le bó lemte nta y nu ε bó kenke keenyaá n'wvum bó mmawce é bó nta y, efey mvunciim bó fewci ten diwe Nyo' bvuu yeeyi bonyii. ¹⁸ Bó kenke keenyaá nonen njefo Nwa' Nyo' gayte le, "Fo wo esúm diuw nyam seke yì leε egin ke." E fi bvuu nu ten le, "Wee lemme kenke keekenke nlawma we." ¹⁹ Fo wee ke eyuu eshomse cee ekole ke kentaashe le kemew ê wo, é wo emum ebee wvù le se bonyii ε leem bofεε kenεε botεte ε ben jim nsaw wvudvu ke. ²⁰ E è nu wee wvù nu ε may ke ε no gee kebefe gene dvù, é wo wamen wvù ejise jo bonyii bocii, wvu le kebese efan.

²¹ Me njemyi fin é wo fwe dvu Nyo' bó Klistu Jisoo noo bonceendaá bó Nyo' nu ε baa le, wo egeé fiεε fi me ngayte fin yaa tuu dwen wee mvu ke, egeé fiεε yaa dunji kejεey jεey ke. ²² Fo wo ebuwbuwε keegeε can yì wee le le wvù enu cee ekole ke kentaashe ke bonyii bo mbee le ke. Fo wo esee fiuw can fô kebefe ke wee mvu le ke. Geele ekole kuw ε kí eyuule.

²³ Fo wo ebvuu ewuu ke ε è nu joo maan ke. E wvù ten fimmvuum caan nje tee diuw bó no wo mooci ke cemceme baay nen. ²⁴ Bibefe bi bonyii bomew e ké no yen'yi naa baay dunji le bó nu ε gbwe wase nsaw, ε bi bomew e ké jo naa kefew se yene. ²⁵ E nu ke lenlen no gee di jee di bonyii bomew e ké no yen'yi. E dí cim baa yan-sen eyene, tu ke dí nu ke emey nyiime ke.

6

Nfwa wvù nu wee mbee eyuukè wee wvù kenke wvù le

¹ Bonyii bocii bó nu ekuse jo kemmbun ke bvunfaw e kenke keenyaá n'wvum é jé le yicii é bonyii bó kenke bó. Bó egeé nonen, wvu le fo bonyii ejemyi diwe yì befe ekume diee di Nyo' le noo n'yeeyi wesebeene ke. ² Fo bonfaw bó bonyii bó kenke bó nu bonyii

bo mbee le emum ejođ bđ ekuse le njefo bđ bocii nu boom bo bwee wan e yí Klistu le ke. Bđ keŋke keelemte lo fđ bđ le ntay fesene lo, njefo bonyii bđ keŋke sew lemme dibole nu e è nu bonyii bo mbee le e bđ koonke bđ naa ntay.

Bonyii bo n'yeyi le bo mbiay e bđ bvukuke bvu leŋ

É yeyi bonyii bđ mwem mvun, teete bđ le bđ egeé mvú. ³ É wee yeyi n'yeyi mvu jey yaa benje n'yeyi wvu leŋ wvu wvu Tata wesebeene wvu Jisos Klistu le noo n'yeyi wvu kocine bđ nce wvu Nyo' gomte, ⁴ tu mweten bensee e è nu ye yí scici yaa kee fiε ke. Vwuwε wee camte bđ kencem ke bombew bđ mvunkecn mvu diew e mvú too bđ kendonj ke beneen noo diwaa noo diw yí befe noo keebiene bonyii keŋke ŋkpawce wvu befe, ⁵ noo diuw wvu kumεn entelenj jo bonyii bđ nu e bvufee bvubole e lemlem wase e bđ e lase wase keceey e. Bđ gee nonen kpwaake le fiε fi Nyo' le nu je mi yí bđ nu ke ekuw jó.

⁶ Geenεn é wee ce nce wvu Nyo' gomte bvuu yuuke njon bđ fiε fi wvu keŋke, tu è nu naa bvukuke bvu baay, ⁷ njefo beene to to é wonj jan cancan, e beene nu ke etu ke jim cancan. ⁸ Nonen é beene keŋke mwem mvudien bđ ndvú, tu mvumvun nu e kocen fđ beene le. ⁹ Geenεn bonyii bđ gomte e è nu bvukuke ké ley mmom e, jo é ketam e, mum ley shiee mwem e nteen mvu keyuj e mvú too bđ bonjεw. É mwem mvun nu mvú ffúnte bonyii ŋjεw e e è yaa nu wvu wε ke. ¹⁰ Dikfuu di mwem mvú befe le mvunciim san e è nu yí keŋkonen ke bigew e. É nu nje shiee wvu baay wvun wvu bonyii keŋke fđ bigew e wvu bonyii nteen nu e jay wase je yí mbee wvubole, e bon'yε mvuntelem mvubole bđ mwem mvu nsase le nteen.

¹¹ Fđ wo le Timatio, wo nu fiuw wee Nyo'. É lewté lo fiuw mvumvun mwem. É taalé e è nu keekeŋke nce wvu teyey noo nce wvu Nyo' gomte. É jici mbee wo le, keŋke keŋkonen, kuule shém, keŋke ten nce wvu nyεkeey. ¹² É diuđ bvudiuw bvuu mbee le bvú jee, jici nshii wvu mεy lo wvu bđ to tenjε wo keeley wvu le, e wo leem é bonyii nteen fwe bđ eben jim nsaw wo, e wo jeme leŋ ekume mbee wo.

¹³ Me e mum e no njemyi é wo ejise jo Nyo' wvu nyaa nshii é mwem mvunciim, noo é ejise jo Klistu Jisos wvu to leemε fwe duv Bontus Baylet jeme fiε fi leŋ bđ diuw we ekume ekole kew, ¹⁴ ŋgayte le wo egcelé bonci ban, nù se nlom e fiε yaa nu dvú fi

wee ebaci wo yí dvú le egen ebuy kefew kè Tata wesebeene wvu Jisos Klistu nu ke ebuynen e. ¹⁵ É wvu nu ke ebuynen e è nu é kefew ke leŋ e, kè è nu ke edunje Nyo' wvu bđ bensee, wvu é mεy ke wvu wvu saake mwem mvunciim, nu Nfon bonfon noo Tata botata bocii. ¹⁶ É mεy ke wvu maanj wvu yaa nulo ekpwe ke, e wvu nu é n'yuu wvu è nulo wee saa ebence nceencee fđ le ke. Wee ke baa yuu yεn wase wvu le, e ke è nulo é wee eyen wvu le ke. N'wvum nu é wvu, e sa' ye nu yí mεy lo. Fí enú nonen.

¹⁷ É dioo tu é keba ke bonyii bo kpaw e yí wonj wvun e, é jemyi é bđ le fo bđ ebenseé ye ke. Fo bđ eleke bvufee bvubole yí kpaw e wvu nulo ke enε eka le ke. Bđ eleke bvufee e è nu yí Nyo' wvu looci tfuuke lo mwem mvunciim é beene le beene eyuuke njon dvú le. ¹⁸ Bđ egeé e è nu mwem mvú jee, é kpaw wvubo enú mwem mvú jee mvú bđ gee. Bđ eyene can yibo enyaa nnya yaa taale ke. ¹⁹ Yiyin nu je yí è nulo é bđ egele ntfu fđ bikuu bibole yí ntfuu le diwε kenffuy kè temyi le, wvu le bđ ejici nshii wvu looci nu nshii le.

²⁰ Timatio, é jici ke fiε fi bđ nu e gεe can yo le. É wemte lo bonjeme bđ yaa keŋke ke fiε keege bđ Nyo' noo bonjeme bo mvunkecn e bđ bonyii kpwaake le è nu bo bvufee le. ²¹ Bonyii bomew nu e ne wase e no kujene mvumvun mwem, e ne e jay je é keba ke mbee wvubole. Tata ebuw ben bocii.

6:3 1:3-7 6:3 1:10; Gal 1:6-9 6:4 1:4; 6:20; 2Tim 2:14 6:5 Jon 10:12; Lem 20:33-34; 1Tes 2:5; Tay 1:11; 1Bi 2:14; 5:2 6:6 4:8; Fili 4:11; Ibu 13:5 6:7 Job 1:21; Ekle 5:14 6:8 Bñgn 30:8-9 6:12 1:18; 4:14 6:13 Mat 27:11-26; Jon 18:28-19:16 6:14 1:3, 18; Fili 1:10; 1Tes 5:1-2 6:15 Lem 1:7; 2Bi 3:3-9; Mwmm 17:14 6:16 Ksm 33:20; Mben 104:2; Jon 1:18; Kolo 1:15; 1Jon 4:12 6:17 Mben 62:10; Luk 12:15, 20; Jem 5:1 6:19 Mat 6:20 6:20 1:4; 6:4; 2Tim 1:14 6:21 Gal 6:18

Nwa' wvu bokaŋ bofɛɛ wvù
Baul to saŋɛɛ ê
Timatio
Fiɛɛ fi nu ê Nwa' Timatio
wvu bokaŋ bofɛɛ wvun e

Nwa' wvun nu wvu bokaŋ bofɛɛ wvù Baul to saŋɛɛ fô Timatio le. É nwa' wvun e nu é è baay nu bontefe bò Baul nyaa ê Timatio diɛwe wee wvù bò wvù lemte é wvù fici wvù le. Wvù jemyi baay ekumɛ shém yi kuulɛn. Wvù nu é tefe Timatio le wvù egené ké fwe bò lemme diew di wvù lemte fô Jisos Klistu le bò fitele fimwaan, bò le wvù ejici ké n'yɛɛyi wvu leŋ wvù wvu saaka wvù jee bò wvu ê moŋkan mo moyvuum e. Wvù teete ten le wvù egeé lemme diew diɛwe wee n'yɛɛyi le bò wee wvù ghane lo fewci diɛw Nyo' le ntay naa é wvù cim yene bonɔɔw nɛɛ, kɛnɛɛ bonyii cim kicine wvù nɛɛ.

Baul nu é loocɛ é jeme lo ê Timatio le wvù eyenɛ lo fô wvù ke enɛ elese kebo fô “bombew bo keyuŋ e bo écici le ké” (2:23). Yi mwɛɛm mvun e mvunciiim nu é wvù é tamɛɛ Timatio le wvù ejo kenfewsɛn yi nce wen e.

Bikuu bi mwɛɛm e é Nwa' wvun e
 1:1-2 Kenkɛwɛɛ
 1:3-2:13 É Baul nya keyoone é Nyo' ekumɛ
 Timatio bvuu yvuwsɛ fitele fiew
 2:14-4:5 É Baul tefe Timatio
 4:6-18 É Baul jeme ekumɛ ekolɛ kew
 4:19-22 Kemɛsɛ

¹ É nu me wvù Baul, é me nu waa ntum Klistu Jisos yi ŋkoŋ wvù wvu Nyo' le bii ŋkawma wvu ekumɛ nshii wvù mey lo wvù nu yi Klistu Jisos e.

² Me nsaanke nwa' wvun fô wo le Timatio waa wɛm. Wo nu fitele fiem.

Nyo' Ice bò Klistu Jisos wvù Tata wese-beene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bò nyɛkeey.

É Baul nya keyoone é Nyo' ekumɛ Timatio bvuu yvuwsɛ fitele fiew

³ Me ŋké ŋkumyi wo sekecii é bunle yɛm e no nyaa ké é è nu keyoone é Nyo' wvù me nlemte wvù le é fiɛɛ yaa saake me fô fitele le ké no bo'icɛm to lemte. ⁴ Me ŋké ŋkumyi ten misɛm yi wo to shiwse seke bee wo to gawsɛne, é jej no yuu me éntaŋ bò émvunshɛn le me mbee en'yɛn wo le, wvu le fitele fiem eyiŋsɛn bò njoŋ. ⁵ Me ŋké no ŋkumyi ten mbee wo wvu keɛɛy wvù wo kɛŋke. Mbee wvun to yaw bwee bwoo wvù

Loys bò bwoo wvù Yunis no kɛŋke, é me ŋkee se kemaŋɛn le è nu wvù wvù wo kɛŋke kɛsɛn. ⁶ É nɛɛ fiɛɛ fi me ŋgomte keentamɛ wo le wo ekase ekamse yi nnya Nyo' yi nu yi yo le, efieè yi dvù le diɛwe ŋɔy e. Nnya yin nu yi wo to kɛŋkɛɛ seke me nto ŋɔɔɛɛ can yem yi yo le. ⁷ É keè le Nyo' to baa nya keyoy é beene é è nu ké egeɛ é beene kɛŋke nfan ké. Wvù to nya é è nu keyoy ke mvuŋgay e bò ke kɛŋkoŋɛn e noo ké nulo ege é beene ekeè keekɛmsɛne bò bikuu bisɛɛbeene.

⁸ Nonɛn, fo wo ewuumenè keejemyi é bonyii bomew ekumɛ Tata wesebeene kɛnɛɛ ekumɛ me wvù lemte ncaw nje ye ké. Geenɛn é jod ten wo ŋɔɔw yi saaka wvù jee wvun e bò mvuŋgay mvù Nyo' nya é wo le. ⁹ Nyo' nu wvù to boysɛɛ beene, tee beene le beene enu bonyii bò è nu bew. Ké wvù to ge fifin é è nu nje lemme dimew di beene to geɛ ké. É to nu nje kenseyse kew fô beene le, bò mbuwma we wvù wvù to buwɛɛ beene dvù fele yi Klistu Jisos e é è beɛ naa lo é wɔŋ se ke kew. ¹⁰ Kɛsɛn nu é bó é duŋɛ wase mbuwma wvudvu é beene no Mboysɛ wesebeene wvù Klistu Jisos nu é to wase. Wvù nu é ŋɔy mvuŋgay mvu kpwe le, é duŋɛ nshii wvù mey lo endan, bò le ké wee beɛ ke ebvuu ekpwe ké. É wvù ge mvù é buy endan é è nu bò saaka wvù jee. ¹¹ É nu saaka wvù jee wvudvu wvun wvù Nyo' nu é baa me le me enù wee nfewɛɛ bò waa ntum Klistu noo wee n'yɛɛyi wvudvu. ¹² É nu nje fifin wvù me n'yɛne ŋɔɔw wvù me n'yɛne wvun nɛn. Geenɛn ké me ŋ'wuumene ké, njefo me ŋkee wee wvù me nu é nlese fitele yi ye le. É me ŋkee lo se kemaŋɛn le wvù nulo etaale ké fô fiɛɛ fi me nu é nya can ye le fin e,* egen buy diuu di fokemɛse le. ¹³ É bii ké twɛŋ n'yɛɛyi wvù è nu wvu leŋ wvù me nto n'yɛɛyɛ wo dvù. No wo bii dvù nonɛn eleesé ké fitele é è nu yi Klistu le, kɛŋke kɛŋkoŋɛn fô bonyii le ké è nu ke Klistu Jisos e. ¹⁴ É jici n'yɛɛyi wvu keɛɛy e wvù bó to nyaɛ can yo le. É jici bò mvuŋgay mvu Keyoy ke Yuule le ké nu yi yese beene le.

¹⁵ Wo kee lo le bonyii bocii bó é keba ké Esia le to nu é laŋ wase me. É ŋɔɔo yibole nu Figelus bò 'Emogenes. ¹⁶ Me nleke le Tata ecam shen fô yew Onesifolus e. Wvù to ké no gee naa bokaŋ e bokaŋ e é shém yɛm leɛtɛne. Wvù to baa wuamene me nje ncaw wvù me nu wvù le ké. ¹⁷ É nu seke wvù to fɛsɛɛ Lum jan, wvù to nu é loocɛ gom lo me ke ghan yɛn me le. ¹⁸ Me mbunlee le Tata ege é ke edioo enu diuu di fokemɛse, é Tata ecam shen fô wvù le. Wo looci kee naa lemme dicii di wvù to lemɛɛ fô me le é kelaante ké

1:1 1Tim 2:7 **1:2** 1Tim 1:2; 1Kol 4:17 **1:3** Fili 3:5; 1Tim 1:5 **1:5** Lem 16:1 **1:6** 1Tim 4:14; 5:22 **1:7** Lum 8:15 **1:8** 2:9; Lum 1:16 **1:9** Éfɛ 2:8-9; Tay 3:5 **1:10** Jon 1:14; Tay 3:6; 1Kol 15:20, 55, 57; Ibu 2:14-15 **1:11** 1Tim 2:7 * **1:12** Kɛnɛɛ le, “... wvù nulo etaale ké fô fiɛɛ fi wvù nu é nya can yem e fin e”, **1:13** 1:5; 1Tim 1:10 **1:14** 1Tim 6:20 **1:15** 4:16 **1:16** 4:19

Efesus e.

2

No è nulo é Timatio ediuu yí fiée fi Nyo' le

¹ Timatio waa wem, è dioo tu fò wo, è leemè ke temyi bô mvungay mvù Klistu Jisos nu è buw wo dvù. ² É joð ten fiée fi wo ké no yuuke é me njemyi fwe dvu bonyii nteen leesè can bonyii bo lenj e bô nulo ke eyeyi ten bonyii bomew dvù. ³ É joð ten wo ngew diéwe wee jem wvu lenj wvu Klistu Jisos e. ⁴ Ké wee jem ke dioo nu yí lemme diew e bvuu no leese ekole fò mwëem mvu bonyii bo ncew e ké, njefo fiée fi wvù taale yí dvù nu keegee fiée fi cee ekole we shieele. ⁵ É è nu ke lenjenj no ké wee wvù lewte kenlewte nulo ke elewte eso fiée, se wvù lewte bii bonci bo kenlewte le ké. ⁶ Wee wëe wvù lemte ten ntay nu wvù kenjke keeyaw emom fiée ngoo mwëem mvù wvù to jewyee le. ⁷ É kpawaci ekumè mwëem mvù me njemyi mvun é Tata ege é no ekie mvù mvuncim.

⁸ É kumyi Jisos Klistu. Wvù to nu è buy yí kpwe le. Wvù to nu wee wvu é kfuu di Nfon Dawe le. É nu wvù wvù me nfewci ekumè wvù é saaka wem wvù jee le. ⁹ É nu nje saaka wvù jee wvun wvù me n'yene ngew, nu yí boncaw e diéwe coonj e. Geenen, naa no me ncim nu yí boncaw e nonen nu è ké diéw Nyo' nu yí boncaw e ké. ¹⁰ No fi nu nonen, me é mum è no nkuule shém yí fiée ficii le nje bonyii bô Nyo' nu è caw, wvu le bô ten ke ekenjke mboyma yí Klistu Jisos e bô bvukuke bvù møy lo. ¹¹ Njeme wvun nu naa keceey, wvù nu le:

É beene nu è taashé é kpwe beene é bô,

é beene ke ecee ten beene é bô.

¹² É beene kuule shém,

é beene ke esaake bvunfon beene é bô.

É beene ma lo wvù,

é wvù ke ema ten beene.

¹³ É beene nu se beene leeme yí diéw yese-beene le,

é wvù emey ké leeme yí diéw ye le,

njefo ké è nulo é wvù etun ekole kew ké.

Wee lemme wvù Nyo' nu è bee

¹⁴ Tamce bô bô mwëem mvun, ebvuu ejeme é bô fwe dvu Nyo' le bô elu bô mvunjikien mvu ekumè diéw. Ké mvù yaa fii wee ké. Mvù beete ké lo bô bonyii bô yeke mvù. ¹⁵ É momtè ntay keedunji ekole kuw é Nyo' ejise diéwe wee wvù Nyo' yene le è nu wvu lenj e. É nù wee lemme wvù yaa kenjke ké fiée fi wvù ewuomene yí dvù le, noo wvù jici keceey ke diéw Nyo' le é je yí lenj e. ¹⁶ É wëmtè lo bonjeme bô yaa

kenjke ké fiée keege bô Nyo', njefo bonjeme bodvu nu ege é bonyii ecee ké è nu nce wvù yaa nu ké wvù Nyo' gomte gene dvù fwe.

¹⁷ Bon'yeyi bobole bodvu nen'yi no nu ké diéwe kenkokèn kè diee ye wee gheenyé gene dvù le. Ngoo bonyii bô yeyi n'yeyi wvudvu wvun nu 'Imenayus bô Filitus. ¹⁸ Bô nu è cine wase je keceey e no bô leeme le mbuy wvu yí kpwe le nu è jo wase bvudvuu. É dioo ge nonen, é befe bô mbee bonyii bomew. ¹⁹ Geenen, kenffuy kè è lese Nyo' nu kè temyi, é kí leeme ké fò. Kenffuy kin nu è Nyo' é sanj nciise we yí dvù le é wvù nu le, "Tata kee bonyii bô è nu bew," noo le, "Wee tfuu wvù bene diee di Tata le, kenjke keecine gee di befe le."

²⁰ Yew wee wvu baay ké dioo nu è shúw bô nkáa noo mvunjom mvù nu dvù saa nu ké mwëem mvù bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeéle kenec kè baa ké. Mvumew ké no nu ten mvù bô kene bô bite noo mvù bô kene bô mbom. Mwëem mvun ké no nu è mvumew nu mvù kenjke lemme di kuuke, é mvumew nu mvù kenjke ké lo lemme di ncew. ²¹ Nonen, é wee bvushhi can ye fò mwëem mvù kenjke ké lo lemme di ncew e, tu wvù nu enu wase diéwe fiée fi yew fi è nulo é bô ejoo gee lemme di kuuke dvù. Wvù nu enu wase wee wvù Nyo' nu è ge le è nu wee wen. É wvù nu wase wee wvù ceyte lo cee ekole we le wvù ejoo wen gee lemme diéw di jee dvù sekeci.

²² Nonen, è lewte lo fiuw nce nnyen wvù keghan ké no kenjke le. É taalé fiuw é è nu keecee nce wvu teyete bô keekenjke mbee noo kenkonen bô nce wvu nyekyee no bonyii bô tenje ten diee di Tata le bô mvuntelem mvubole mvù yuule gee. ²³ Fo wo ekenjke naa lo fiée keege bô bombew bo keyunj e bo ecici ké, njefo bô ké no too ké è nu bô diwaa.

²⁴ É wee lemme wvù wvu Tata yaa kenjke keewaale bô bonyii ké. Wvù kenjke keekenjke é è nu fitele fi jee fò wee le tfuu, nù wee wvù kee keeyeyi bonyii, kee ten keekuu shém bô bonyii. ²⁵ Wvù ké no naci fiée bô nyekyee é bonyii bô kicine wvù. Wvù ké no naci nonen bô njkpawace wvu le è nelo é Nyo' efi bô é bô ekumen mvuntelem mvubole ekase ekee fiée fi keceey, ²⁶ emum etee bvufee bvubole jim, elewte ebuy é ketam ke dawle le kè wvù nu è koo bô jó le bô egeé é è nu fiée fi wvù koonjke le.

3

¹ É keè le, è nu ke edioo enu ediuu yo fokemese le, é mwëem mvù temyi ekooyi baay. ² Bonyii nu ke ene ekoonjke ké wase é

è nu bikuu bibole, koonjke bigew, bensee ye, dunji ye, jemyi diéw yi befe ekumε bonyii bomew. Kε bó yaa nu ke ebvuu eyuuke bobwee bobole bô bo'icee bobole kε, yaa nyaa kε lo keyoone yî fiεε le, yaa kεjke lo gee di yuule kε. ³ Kε bó nu ke ekejke shen fô bonyii le kε, yaa læshi ten bojay bo bonyii le kε. Bó nu ke ebeete bô εdiεε ε bonyii, yaa nu kε lo é bó ejice ye yibole kε. Bó nu ke ekejke gee di bεmte, yaa koonjke fiεε fi jee kε. ⁴ Bó nu ke ekuule mvunanj yî bonyii le, cee nce wvu ncewncεw, nu ε bó ε yijsen bô kencake ye. Bó nu ke ekoonjke kε ε è nu keediee bikuu bibole εfey keekoonjke ε è nu Nyo'. ⁵ Bó nu ke edunjci le bó leeme yî fiεε fi Nyo' le, geenεn bvuu tune mvungay mvu fiεε fi Nyo' le fidvu. E wεmté lo kfuu boba bonyii. ⁶ Bonyii ban bomew nu bô ghane leyte yéw bonyii le soo bokεne bô wεyji bô bibefe nu ε yike wase bó, bó ε no jeenje bii kε wase ε è nu shiee mwεεm mvumew e. ⁷ Boban bokεne nu bô ké no shee kε yeke n'yεyji sekεji, geenεn yaa nulo ke eyuu ekiεε fiεε fi è nu fi kecey kε. ⁸ No Janis bô Jambles to kicine Muses, nu ke lejleji no bonyii ban kicine kecey ke Nyo' le. E nu bonyii ε bvufee bvubole ε lemlem wase, ε fitele fi bó duu le bó nu ε lese yî Klistu le nu mbiay. ⁹ Geenεn kε bó nu ke ege nonεn egen ebuy ncejole kε, njefo keyuj kebole nu ke ebuy kε ten εndan fô bonyii bocii le no ke Janis bô Jambles e to buyε.

É Baul tefe Timatio le wvú eleeme kε yî fiεε fi bó yεyεε wvú dvú le

¹⁰ Geenεn Timatio, wo kee wase ekumε n'yεyji wem bó nce wεm noo fiεε fi me nleke bvufee yî dvú le. Wo kee ten ekumε fitele fi me nlese yî Nyo' le bô shém yi me njké no njkuule, noo kejkonjεn kε me njεnjke fô bonyii le, bô no me njké no momte yî fiεε ficii le njεne fwe. ¹¹ Wo kee ten bikaa bi bonyii to bone é me ejim noo bonjgew bem. Wo kee mwεεm mvú to kooyεε bó me Antiok bô Ikonium noo Lista. Wo kee kfuu bikaa bi bonyii to bone é me ejim. Geenεn yî bonjgew ban e bocii nu ε Tata to boyse kε me. ¹² Fî nu lo kecey le wee tfuu wvú gomte keece nce wvú Nyo' gomte diεwε wee wvú nu ε taashe wase bó Klistu Jisos nu ε bó nu ke ebone kε bikaa é wvú ejim. ¹³ E bonyii bô buwyi mwεεm bô bonyii bo kenlεema le, nu ε gee dibole nu ke efoo kε gene lo no bó læle bonyii bomew læle ten bikuu bibole. ¹⁴ Geenεn, fô wo le, è leemè kε ε è nu yî fiεε fi bó nu ε yεyji wo dvú wo ε bee fi le bô fitele fiuu ficii. E leemè yî dvú le njefo wo

kee bonyii bô yεyεε wo dvú. ¹⁵ Wo to kεw no kee mwεεm mvú bó sanj é Nwa' Nyo' le bεε naa wan caan e. Mwεεm mvun nu mvú nulo etefe wo é wo ke ekejke mboyma fele yî fitele fi wo lese yî Klistu Jisos e. ¹⁶ Fiεε ficii fi bó sanj é Nwa' Nyo' le nu ε bvufee bvudvu nε fô Nyo' le. E fi ficii keeyεyji bonyii dvú, dunji bojay, nεci bonyii, yεyji bonyii bó nce wvu teyey, ¹⁷ wvu le wee wvú è nu wee Nyo' enú ε wvú ε kpwεntεn, kεjke fiεε ficii keegeε lemme di jee dicii dvú.

4

É Baul tefe Timatio le wvú egeε lemme diw ntaj

¹ Me njemyi fin é wo fwe dvu Nyo' bô Klistu Jisos wvú nu ke esaw bonyii bô bεε dvú bó bô kpweken wase. E me njemyi nje mbyunen we wvú wvú nu ke ebyunen noo nje bvunfon bwew njgayte le, ² è fewci diéw Nyo'. E fewci kε gene dvú, kεnεε è nu kefew ke lej kεnεε è baa nu ke lej. E dunji bojay bo bonyii le, saaké bó, yvuwsé mvuntelem mvubole bô nyεkeey noo n'yεyji wo. ³ E keé le kefew too lo kε bonyii yaa bεε ke eleeme yî n'yεyji wvu lej e kε. Bitem bibole nu ke efuu keeyuuke wase ε è nu fiεε fimew jεy. E bó emum egom ε è nu bonyii bo n'yεyji le bó nu eyεyji wase ε è nu fiεε fi bó koonjke keeyuuke. ⁴ Bó nu ke ecine keeyuuke fiεε fi kecey e, ebvuyte wase gene ε è nu é mvumangaan e. ⁵ Geenεn, fô wo le, è lewsé ekole kuw teyey sekεji, kuulé shém yî bonjgew e, egeε lemme di wee wvú ghane lo fewci diéw Nyo' le. E geé lemme diuw dicii ntaj.

⁶ Fô me le nu ε me nu wase keseen diéwε mbvuum e, ε kefew kocine wase kε bó nu ejo me ege dvú diéwε no bó ke fuu mbvuum yî ketanj ke ncese le. Kefew kε me nu enjfulε nu ε kocen wase. ⁷ Me nu ε ndiu wase bvudiuw bvú jee yî fiεε fi Nyo' le, ε nlewte kenlewte ε mεse, ε njice mbee wεm e ε mεy yî dvú le. ⁸ E kεw yî keseen e nu ε bó ε gεε wase kefo kem ke bvunfon e kε è nu ke nce wvu teyey e. Kεfo kin nu kε Tata wvú nu wee wvú saake bonsaw teyey nu ke ebon é me εfa yî diuu di fokemεse le. Kε wvú nu ke ebon kε ε è nu kem maanj kε. Wvú nu ke ebon ten ke bonyii bocii bó koonjke le wvú ekase eto le.

É Baul see no mwεεm nu é keba kew e

⁹ Timatio, momε naa ntaj keeyanjεn eto cekey é me le. ¹⁰ E keé le Demas nu ε konj wase wonj wvu keseen wvun, ε lanj me ε gen Tesalonika. Klesεns nu ε gen Galeshia, Taytus ε gen Dalmatia. ¹¹ E mεy kε Luk wvú

3:5 Mat 7:15, 21; 2Tim 2:19-20; Tay 1:16 3:6 Tay 1:11

1Tim 1:5 3:11 Lem 13:50; 14:5; 14:19; Mben 34:19; 2Kol 11:23-29 3:12 Mat 16:24; Jon 15:20; Lem 14:22; 1Tes 3:3

3:14 2:2; 1Tim 1:10 3:15 Jon 5:39; Lum 15:4; 1Tim 4:13; 2Bi 1:21 3:17 2:21 4:1 Lem 10:42; 2Kol 5:10; 1Bi 4:5

4:2 Lem 20:20, 31; Tay 1:13 4:3 1Tim 1:10; 4:1 4:4 1Tim 1:4 4:6 Fili 2:17; 2Bi 1:14 4:7 1Kol 9:24-25; Fili

3:12-14; 1Tim 1:18 4:10 Fili 2:21; Kolo 4:14; Flm 24; 1Jon 2:15; 2Kol 2:13 4:11 Kolo 4:14; Kolo 4:10

embenj wvù nu bee wvù. Seke wo too, jo Mak ε ben ε wvù no too. Wvù nulo efici me baay yì lemme le. ¹² Tikikus nu ε me ε ntum wvù Efesus. ¹³ Seke wo too, jo kekum kem ke baay kè me nto ηγεκεε yew dvu Kabus ê kelaante kè Towas e. Ε τοò τεν bò bonjwa' bem, efey mvunciim bò bó fe bò jéw nyam. ¹⁴ Aleksanda wvù tfuyte elame nu ε ge ηγεw bò me ε è yaa nu wvu wεε κε. Tata nu ke elaw wvù yì gee diew e. ¹⁵ Ε yènè τεν ben ε wvù. Wvù kicine saaka wvù beene fewci naa lo baay. ¹⁶ Yì nsaw wem e nu ε diuu di fwe di me nto nleemεε ê kebenj ke nsaw e nu ε wee to baa leem lo ê me ejim κε. Bonyii bocii to nu ε lewte me. Fo Nyo' esaw bó yì fifie le κε. ¹⁷ Geenεn, Tata to nu ε leem ê me ejim, nya me bò mvungay keenfewce saaka wvù jee ntay wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu eyuw saaka wvudvu. Nonεn wvù to nu ε bvuse me diuw bvule le. ¹⁸ Tata nu ke ebvuuse κε me can fiε fi befe le ficii, ke eghan elese me bvunfon bwew bvu fowe le yì nyεkeey e. Beene etumtè monkum mew sekecii se ηka. Fì enù nonεn.

Bonjyama

¹⁹ Gayε Blisilia bò Akpwila le enya ê me. Gayε τεν yew Onesifolus e. ²⁰ Elastus to nu ε shεε Kolεn, ε Toofimus nu ε me nto ncine wvù le Miletus ε wvù cemte. ²¹ Momε naa ntay keeto é kefew ke nffum wvù tεmyi le se κεw. Yubulus ciinse ηgayma ê wo. Budens bò Linus noo Klawdia bò boom bo bwee wesebeene le bocii yì Klistu le ciinse τεν ηgayma. ²² Me nleke le Tata etaalè fò keyoy kuw e. Wvù ebuw ben bocii.

**Njwa' wvù Baul to sanjεε ê
Taytus
Fiεε fi nu ê Njwa' Taytus
wvun e**

Njwa' wvun to sanj Baul fô cuwee mvu le ε bó teje le Taytus. Taytus to nu wee ketum kemew kè yaa nu ke ke Bojuu le, ε wvù to cinε nce wonj wvubole banjke no nu wee mbee wvu Klistu. Wvù to lemte bô Baul, nu wee wvù fici wvù yí lemme diεw di diεw Nyo' le. Baul to sanj njwa' wvun fô cuwee wvun e ε wvù nu wonj wvù Klet e. Wvù to nu jó ε Baul ε cinε wvù le le wvù eshεε efici jó taale no lemme di kentaashe ke bonyii bo mbee le gεne.

Baul nu ε tamce Taytus ekumε kenje kè bonyii bô nu bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le kenjke keekenjke. Wvù to jemýi ê nyo' no wvù to yεne ε bonyii bo Klet nteen kenjke kenje ε è nu kè befe. Fiεε fi bii fó nu ε wvù teete Taytus no è nulo é wvù eyeyi bonyii jεey jεey ê kentaashe ke bonyii bo mbee le.

Bikuu bi mwεem e é Njwa' wvun e

1:1-4 Kenjkewce

1:5-16 Ekumε Bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le

2:1-15 Ekumε gee di bonyii jεey jεey ekenjke ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le

3:1-11 É Baul tefe Taytus

3:12-15 Kemεse

¹ É nu me wvù Baul, ε me nu waa lemme Nyo' noo waa ntum jisos Klistu. Lemme diem nu keenjgee ε mbee bonyii bô Nyo' nu ε caw gene fwe, bô le bó ekeè fiεε fi keceey fi bii nce wvù è nu wvù Nyo' gomte le, ² emum etaalè fwe yí nshii wvù mεy lo wvù Nyo' wvù nulo saa mbiay mbiay to kawεε ε wonj se ke kew e. ³ Kefew ke lej to nu ε dioo kocen, ε wvù mum dunje diεw ye endan fele yí diεw ye yí me nfewci le, ε è to nya Nyo' wvù Mboyse wesebeene mvunjay mvudvu é me le me enfewci.

⁴ Me nsaanjke njwa' wvun fô wo le Taytus. Wo nu waa wεm wvu keceey yí mbee wvù è nu wesebeene bocii le. Nyo' Ice bô Klistu jisos wvù Mboyse wesebeene ebuw wo, enya wo bô nyekeey.

Lemme di Taytus to shεstεε Klet keege

⁵ Shieε wvù me nto ncin'yεe wo le Klet to nu le wo eshεε enele mwεem mvù nu ε lemlem, ebvuu egeε bocee bintaashe bi bonyii bo mbee le bilaante le bicii é je yí

me nto ndunjeε é wo le. ⁶ Wee keenu cee kentaashe nu ε wvù kenjke keenu wee wvù yaa kenjke ke fiεε fi bó ebaci wvù yí dvù le ke. Wvù kenjke keenu dwee kpwoon mwaan, ε boom bew nu bonyii bo mbee le, ε è yaa nu bô bonyii yene le bó ghanghaje lo kenεε temyi bikuu ke. ⁷ No cee ekole ke kentaashe le nu wee lemme Nyo', tu ke wvù kenjke keekenjke fiεε fi bó ebaci wvù yí dvù le ke. Ke wvù kenjke keedunji ye kenεε kenjke shém yí ton'yεen kenεε nu wvù wvu mbvuum ε mó koolε ke. Ke wvù kenjke keenu wvù wamene bonyii kenεε wvù kuunje ke ε è nu sew ke. ⁸ Wvù kenjke keenu wvù fisene bonyii bo ghane le, koonjke fiεε fi è nu fi jee, gee mwεem bô bvufee, kenjke nce wvu teyey, kenjke nce wvù yuule, kee keejice ye ye le. ⁹ Wvù kenjke keenu wvù jici n'yεeyi wvù è nu wvu lej wvù bó yεeyi wvù dvù ntay, wvu le wvù enyaa ntefe é bonyii bii ε è nu n'yεeyi wvù è nu wvu lej e, ebvuu etooshi ten bonyii bô kicine n'yεeyi wvudvu.

Bó ecilè n'yεeyi bonyii bo mbiay e

¹⁰ Me njemyi nen njefo bonyii nu dvù nteen bó temyi bikuu, bó jemýi diεw yi εcici, leeεe bonyii, efey mvunciim njoo bonyii ba bó leeme ke le bó kenjke keetfuuse bonyii yew. ¹¹ Boban nu bonyii bô bó eban lo dew yibo, njefo bó ghane bvunje yáw bonyii yicii no bó yεeyi mwεem mvù bó yaa kenjke keeyεeyi ke. É bó gee nonen ε è nu nje bigew bi εcici bi bó kuunje. ¹² Bonyii ban nu ε wee wvubo mvu kebeε wvù bó duu le è nu wee ntum Nyo' wvubo to jeme wase ekumε bó gayte le, "Bonyii bo Klet ké no nu bonyii bo mbiay e sekecii. Bó nu lo nyám yi njkpwaante yí befe, nu biwelencoy bi wuwte ke ε è nu mwεem mvudien." ¹³ Njeme wvudvu wvun ekumε bó nu lo keceey. Nonen è looci tooshi lo bó dew yibole, wvu le bó ekenjke mbee ε è nu wvu lej, ¹⁴ efey fo bó enya bikuu bibole eyuuke ε è nu mvumanganu mvu Bojuu le, kenεε mwεem mvù bonyii bó nu ε tun mwεem mvu keceey mvù Nyo' gayte le bonyii ebii dvù le. ¹⁵ Bonyii dioo kenjke mvuntelem mvù yuule, ε mwεem mvunciim no yuule fô bó le. Geenen, bó dioo kenjke mvuntelem mvù yiile se bó kenjke mbee, fiεε saa enu dvù fi yuule fô bó le ke, njefo bonjkwawce bobole bó je yí mvuntelem mvubole no jó, nu ε befe wvun. ¹⁶ Boba bonyii duu le bó kee Nyo', geenen ε gee dibole kaa dunji le bó nu ε ma lo Nyo'. Nce wvubo nyene baay, ε bó temyi bikuu. Ke bó nu bonyii bô nulo ege naa lo fiεε fi jee ke.

2

Bon'yeyi ekumε kenje kε jee

¹ Fō wo le Taytus, fiw nu ε wo kenjke keeyeyi bonyii ε è nu bō mwεem mvū cem-sene ε n'yeyi wvu lenj e. ² E teetè bolemse bō nu wase ngaybonyii le bō ejici ye yibole yī fiεε le ficii, kenjke n'wvum fō bikuu bibole, geε mwεem diεwε bonyii bō kenjke bvufee le, kenjke mbee ε è nu wvu lenj, kenjke kenjkonen ε è nu ke lenj, kuulè shém yī bonjgew e bocii.

³ E teetè ten bokεne bō nu wase ngaybonyii le bō ekεnjke kenje ε è nu kè dunji n'wvum fō Nyo' le. Fo bō eksunenē mvunjkunenε ke. Fo bō enū bonfaw bo mbvuum e ke. Bō eyeyi bonyii ε è nu bō mwεem mvū jee.

⁴ Nonen, ε bō emum eteete ngon bokεne no è nulo ε bō ekoonjke bole' bobole noo boom bobole, ⁵ bvuu geε mwεem diεwε bonyii bō kenjke bvufee le, ceε nce wvū yuule, tawtenē yéw yibole, kenjke mvuntelem mvū jee fō bonyii le, yuuké bole' bobole. Nonen, wee saa ebvuu enu dvū wvū nulo ejeme diεw yī befe ekumε diεw Nyo' ke.

⁶ E nu ke lenjlenj no wo nu ejemyi ε cubonyii le bō kenjke keege mwεem diεwε bonyii bō kenjke bvufee le. ⁷ E dunji kenje kε jee yī fiεε ficii fi wo gee le, wvu le bonyii eyenē bejene. Seke wo yeyi bonyii bō fiεε, ε wo lese fitefe fiw ficii yī dvū le, no yeyi bō shiee, ⁸ ε njeme wo nu wvu lenj wvū è nulo wee saa ekεnjke fiεε fi befe keejeme ente jodvu ke. Nonen, ε bonyii bō kicine beene ewuumen njefo kε bō kenjke fiεε fi befe keejeme ekumε beene ke.

⁹ E teetè bonfaw le bō enya bikuu bibole ε bonyii bō kenjke bō, egeε fiεε ficii no bō gomte le bō egeε. Fo bō etfuausε fiεε dew yibole ke. ¹⁰ Fo bō esoonjke mwεem mvubole ke. Bō kenjke keedunji lo ε jé le yicii le bō nu bonyii bo keceey e. E bō gee nonen yī fiεε ficii le, ε bonyii emum eyene n'yeyi wvu ekumε Nyo' wvū Mboyse wesebeene le, le è nu fiεε ε fi kenjke njon.

¹¹ E yeyi bō nonen, njefo mbuwma Nyo' keeboyse bonyii nu ε to wase wvu le è nelo ε bonyii bocii ke eboy. ¹² Mbuwma wvun yeyi beene le beene ecine nce wvū yaa nu ke wvū Nyo' gomte le, bō le fo beene ekεnjke shiee wvu baay yī mwεem mvu yī nshe le ke. Le beene eceε bō bvufee bvuseεbeene fō bvucii, ceε nce wvu teyety noo nce wvū Nyo' gomte yī wonj wvun e. ¹³ Beene eceε nonen, ceyte hvujonjke bvū beene taale fwe yī dvū le bvū nu ke ebuynen, bvū è nu bvukuke bvū

Nyo' wesebeene wvu baay wvū è nu Mboyse wvū Jisos Klistu le. ¹⁴ Wvū to nu ε nya ekole kew nje yese beene keesum beene yī bibefe le bicii, keege ε beene eyuule, nu bonyii bew bō kenjke shiee wvu baay keege gee di jee.

¹⁵ Mvun nu mwεem mvū wo kenjke keeyeyi bonyii dvū. E teetè bō, dunji bojay bobole bō mvunjay mvunciim mvū wo kenjke. Fo wo ebee ε wee ejin wo ke.

3

No ε nulo ε gee di bonyii bo mbee le enū

¹ E tamci bonyii bo mbee le le bō eyuuké bonyii bō saake wonj bō bō kenjke mvunjay ε bō we le. Bō egeε fiεε fi bō gayte, enū ε bō ε seyse keege fiεε ficii fi è nu fi lenj. ² Fo bō ejemyi fiεε fi befe ekumε wee ke. Fo bō ewaalē diwaa ke. Bō enū weε, joo bikuu bibole fokuse fwe dvu bonyii bocii. ³ E kumyi le beene ten to shee gee keyun, temyi bikuu, jayte je. Beene to nu bonfaw bo mwεem e jey jey mvū ye yesebeene to koonjke, bvuu diee bikuu bisεbeene. Beene to cee nce wesebeene kenjke ke ε è nu mvuntelem mvū befe bō kendonj ke benen, ε bonyii bane beene ε beene bane ten bonyii.

⁴ Geenēn, ε Nyo' wvū Mboyse wesebeene ke dioo dunje fitefe fiew fi jee bō kenjkonen kew fō beene le, ⁵ mum boyse beene. Ke wvū to boyse beene nje fiεε fimew fi lenj fi beene to gee ke. Wvū to boyse nje shen ye fele yī ncukε wvū wvū to cukεε beene ε beene kenjke mboo wvu fwe le, ε Keyoy ke Yuule kumεn beene ε beene no nu bonyii bo bofe kenjke nshii wvu fwe. ⁶ Keyoy ke Yuule kin nu ε wvū to looce tfuw lo yī yese beene le fele yī Jisos Klistu wvū Mboyse wesebeene le. ⁷ Wvū to ge nonen wvu le wen ebuw lo beene, ejo beene le beene nu se jay, emum enu bondiela bew taale fwe keeke ekεnjke nshii wvū mey lo. ⁸ Njeme wvū me njeme wvun nu naa lo keceey.

Me nshieele naa le wo ejemyi ciise lo mwεem mvun ε bonyii, wvu le bonyii bō nu ε bee Nyo' le eyen le bō enya bikuu bibole keege gee di jee. Mvun nu naa mwεem mvū jee baay, ε mvū too bō sew fō bonyii le bocii. ⁹ Geenēn, è wεmté bombew bo keyun e, bō εdiee ε bo'icee dikfuu yō bonyii ke she taanjke. E wεmté ten mvunjkicεn bō diwaa di ekumε bonci bo Bojuu le. Ke mvunvun mwεem kenjke naa lo sew ke. E nu mwεem mvu ecici. ¹⁰ E wee nu dvū wvū too bō kenjawsen, ε wo jeme ε wvū. E wo jeme ε

2:1 Efe 5:21-6:9 2:1 1Tim 1:10 2:2 1Kol 13:13 2:3 1Tim 3:11; 1Bi 3:1-5 2:5 Efe 5:22-24 2:6 1Jon 2:14
2:7 1Tim 4:12; Fili 3:17 2:8 1Bi 2:15 2:9 1Tim 6:1-2 2:10 3:4 2:12 Efe 1:4; 1Jon 2:16 2:13 1Kol
1:7; 1Tes 1:10 2:14 3:14; Ksm 19:5; Esek 11:20; Gal 1:4; Efe 2:10; 1Tim 2:6; Ibu 13:12; 1Bi 2:9; 1Jon 3:16 3:1 Lum
13:1-7; 1Bi 1:13-17 3:3 1Kol 6:11; Efe 5:8 3:4 1:3; 2:10-11; 1Tim 1:1; 2:3; 4:10; Tay 3:6 3:5 Jon 3:5; Lum 6:4; Efe
2:8-9; 5:26; 2Tim 1:9; 1Bi 1:3 3:6 Lum 8:9-16; 1Kol 6:11; Gal 5:25; 2:13; Fili 3:20; 2Tim 1:10; Tay 3:4; 2Bi 1:11; 1Jon 4:14
3:7 Lum 3:24 3:9 1:10-16 3:9 1:14; 1Tim 1:4 3:10 Mat 18:15-17

wvú kan mwaan ε buy bokaη bofεε se wvú lu, é wo cinε je ye le. ¹¹ Ε keè le wvuwe wee nu ε wvú ε cinε wase je yi leη e ε no bvuyte lo, ε nce we nu wvu kebefε, ε wvú ε lese wase εkolε kew ηgew e.

Njeme bô bongayma bo fokemεse

¹² Me nu ηke enciinse Atemas kenεε Tikikus fô wo le. Wvú ke dioo ε to, ε wo mom naa ntay keeto fô me le Nikobolis. Ε nu jó jò me nu ε nseyse le me nu ηke enu yí kefew ke nffum wvù temyi le. ¹³ Momε naa ntay keefice Senas wvù wee wvù looci kee bonci, bô Abolos yí lene dibole. Momε eyen le bó nu ε keηke fiεε ficii fi bó shieele. ¹⁴ Bonyii bosεεbeene ten keηke keeyεyi keenya bikuu bibole keegeε dilemme di jee, wvu le è nulo é bó efici yí mwεem mvù nu shiee le le bó efice le. Fo bó enù ke lo εcici ke.

¹⁵ Bonyii bocii bô nu fen bee bó ciinse ηgayma ê wo. Gayε bonyii bo mbee le bocii bô koonke beene. Nyo' ebuw ben bocii.

Nwa' wvù Baul to sanjεε ê Filemun Fiεε fi nu ê Nwa' Filemun wvun e

Filemun to nu wee Klistu, ε è nelo enu ε wvù to nu wee kentaashe ke Kolose. ε to nu wee ε bó kee wvù ntay. Wvù to kenjke nfwa ε bó teje le Onesimus. ε nfwa wvudvu ke ne lewte mum gen buynen yí Baul e yew ncaw e. ε Baul ke ge ε Onesimus mum tu wee Klistu.

Nwa' wvun nu ε Baul to sanj fô Filemun e keelke le wvù ekase ejo Onesimus é wvù elemte wvù le no wvù to shee lemte. ε Baul mum ciinse Onesimus fô wvù le leke le wvù elεsše fiεε fi wvù to gee efiisen wvù wase diεwe waa bwee yí Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1-3 Kenjkwεε

4-7 ε Baul bense Filemun

8-22 ε Baul leke le Filemun efiisen Onesimus

23-25 Ngayma wvu fokemεse

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu yí ncaw e nje me nu wee Klistu Jisos. ε nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaanjke ηwa' wvun fô Filemun wvù nsaa yesebeene shém wvù bee bó lemte yí fiεε le fimwaan, ² noo fô Afia wvù jeme yesebeene le, bô Alkibus wvù beene ε bó diuu yí fiεε le fimwaan diεwe bonyii bo jem e, noo fô kentaashe ke bonyii bo mbee le kè taashi é wo yew e. ³ Nyo' Icese wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebun ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

ε Baul nya keyoone é Nyo' nje Filemun

⁴ Filemun, me nke ndioo mbunlee sekecii enjke wo, no nyaa ke ε è nu keyoone é Nyo' wεm ekumε wo, ⁵ njefo me n'yuuke no wo nu ε lese fitele yí Tata Jisos e, ε no koonjke bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii. ⁶ Me ε no mbunlee le no wo nu ε lese wase fitele yí Jisos e, ben ε bonyii bo Nyo' le ε no nu yí kentaashe le, fifin ege é wo emεse ekieε mwεem mvù jee mvunciiim mvù è nu mvusεεbeene bô nu ε taashe bô bo Klistu. ⁷ Waa bwεem, kfuu kenjkonen kè wo kenjke fô bonyii bo Nyo' le, gee ε mvuntelem mvubole leεtene, nu ε ge me ε no n'yuuke njon baay, ε fitele fiem ten yuwuse.

ε Baul leke Filemun ekumε Onesimus

⁸ Fiεε fimew ε mum ε no nu dvú fi me nshieele le wo ege, ε è be nulo é me engay

lo bô mvungay mvù me njekjke diεwe wee Klistu le le wo ege. ⁹ Geenεn, nje kenjkonen, me nu enjku lo can é wo. Me wvù Baul nu wase ngaywee, ε me mbvuu nu yí ncaw e keeseen nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos. ¹⁰ Me ε no njkule can é wo ekumε waa wem wvù Onesimus wvun. Me nto njo wvù waa wem e yí mbee le nu yew ncaw e fen. ¹¹ Fwele to nu ε wvù nu fiεε fi εcici fô wo le. Keseen wvù ε no looci wase nu naa wee fô bee wo le bocii.

¹² Me ε no ntfuuse wvù jim fô wo le keseen. Wvù looci nu fitele fiem. ¹³ Me njkoonjke le è be nulo é me enjgeε wvù mbew yem e é wvù etaale fô me le fô bvudvuu bwuw e no me nu yí ncaw e fen nje saaka wvù jee wvu ekumε Jisos. ¹⁴ Geenεn, me ε n'yn le ke è nulo é me enjgeε fiεε diεwe fifin e se wo kee fô ke, njefo ke me njgomte le lemme diuw di jee di wo gee fô me le enù ke diεwe me njkane lo wo ke. Me njgomte le fi enù no fitele fiuw nu ε bee.

¹⁵ Sekemew ε Onesimus to ne é wo ejise yí kefew e caan nen, le wvù ke dioo ε tu jim, é ben ε wvù emum enù wase kemakaa, ¹⁶ ε wvù yaa bvuu nu nfwa ke, ε wvù fele wase nfwa. Wvù nu wase waa bwoo shém yí Klistu le, ε wvù nu ten fô me le baay se ge fô wo le, no wvù nu wee wo lemme bvuu nu wee Tata. ¹⁷ Nonen, é wo fen nu ε yen le bee wo nu yí kentaashe le, é wo fiisen wvù no è be nu me é wo efiisen. ¹⁸ ε è nu le wvù to nu ε jay fiεε fô wo le, ke neε le, wvù kenjke fioo ben ε wvù, é wo gee é dieε diem e. ¹⁹ Me nsaanjke fin ε è nu bô kebo kem le, “Me wvù Baul nu njke enlaw.” Me njemyi nen ε ke shieε nu dvú wvù me nshe nserje lo le, wo ten kenjke fioo bee wo ke. Nshii wvù wo kenjke keseen nu nje me. ²⁰ Nonen waa bwεem, fiεε ke me njefo bee wo nu bonyii bo Tata le. Gee nonen nje kentaashe ke bee wo le yí Klistu le é ye ejon me. ²¹ Me nsaanjke é wo nen, njkee naa ntay le wo nu ebee keege fiεε fi me ngayte, ε wo nu dioo gee, ege naa efesen lo.

²² Keebvuu bise fô, seyse bvudvuu bvunce le é me, njefo me ntaale fwe njke le Nyo' nu eyuw bunle yene eciinse me fô ben e.

Ngayma

²³ εbaflas wvù nu bee bó yí ncaw e fen nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos, gayte wo le. ²⁴ Maaku, Alistakus, Demas noo Luk bô bee bó lemte yí kentaashe le, gayte ten wo le. ²⁵ Tata Jisos Klistu ebun ben bô kembonen kew é kí efici biyoy binen.

1:1 1Kol 4:17 1:2 Lum 16:5; Kolo 4:17 1:4 Lum 1:8 1:5 1Tes 3:6 1:6 Fili 1:9; Kolo 1:9-10 1:7 Lum 12:10; 2Kol 7:4; Ibu 13:1 1:8 1Tim 6:1-2 1:9 1; εfe 3:1 1:10 Kolo 4:9; 1Tim 1:2 1:13 Fili 2:30 1:14 2Kol 9:7; 1Bi 5:2 1:16 1Kol 7:22; 1Tim 6:2 1:19 1Kol 16:21 1:23 Kolo 4:12 1:24 Lem 12:12; 2Tim 4:11; Kolo 4:10; Kolo 4:14 1:25 Gal 6:18

**Nwa' wvù bó to sanjεε ê
Bo'ibulu
Fiεε fi nu ê Nwa' Ibulu wvun
e**

Kε beene looci kee wee wvù to sanjεε nwa' wvun kε, geenεn ε beene kee kε bó to sanj fô bonyii bo Klistu le bò nu Bo'ibulu. Bo'ibulu nu diee di Bojuu le dimew. Bó to sanj keege kε Bojuu bò to nu ε lese wase fitele yí Klistu le emey kε eleeme yí dvú le, naa no bongew to cim too fô bó le jé le jé le. ε to nu ten keege é bó ekieε le monkan mo monfem mò Jisos to dvú kanke mvungay fele mo moyvuum. Bó to sanj ten keetefe bó le bó ekeε le fiεε fi Nyo' nu ε kaw bonyii dvú nu ε kε fi yaa nu ke esoy kuse kε. Bó nu ε dunjεε le mwεεm mvù Klistu wvù Waa Nyo' nu ε to dvú fele mvu bonyii bo ntum Nyo' bo fwele le, njefo mvubole to nu kε lo binjinjin, ε Klistu ε to wase bó mwεεm mvù è nu mvu keεεy.

Bikuu bi mwεεm e ê nwa' wvun e

- 1:1-3 Klistu looci nu wunte Nyo' keβεε
1:4-2:18 Klistu fele bonceendaa bo Nyo' le
3:1-4:13 Klistu fele Muses bó Yoshua
4:14-7:28 Klistu nu cee ncese wvù fele bocee ncese bocii
8:1-9:28 Monkan mò Klistu to dvú fele mo moyvuum
10:1-39 Ncese wvù Klistu to gee fele boncese bocii
11:1-12:29 Ekumε keelese fitele yí Nyo' le
13:1-25 Ntefe wvu fokemεse

Nyo' nu ε jeme wase ê beene ε è nu diuw Waa we le

¹ ε to shee nu fwele, ε Nyo' jemyi ê bó'icee bosεεbeene dew bonyii bew bo ntum e bokañ e nteen bó ê jé le jεy jεy. ² Geenεn, è dioo nu εdiuw eyan yo fokemεse le, wvù ε jeme wase ê beene ε è nu diuw Waa we le. ε nu Waa we wvun wvù wvù nu ε gee le wen nu ke enya fiεε ficii can ye le é wvù esaakε. ε è nu wvù wvù Nyo' to bomεε wonj bó fiεε ficii can ye le. ³ N'yuu Nyo' lawkene yí ye le, ε wvù nu wunte Nyo' keβεε. ε nu wvù wvù gee ε εbule bó nshε se nu dvú. ε wvù gee ε è nu bó diεw ye yí kanke mvungay e. Wvù to nu ε man bibefe bisεεbeene. No wvù man nonen mum ben we shii é ebo ke εεεy ke Nyo' Bvukukε le.

Waa Nyo' kuuke fele bonceendaa bo Nyo' le

⁴ Fí ε mum ε no nu le Waa Nyo' kuuke naa baay fele bonceendaa bo Nyo' le, kε leñleñ

no diee di Nyo' teje wvù dvú kuuke naa ten baay fele dibole. ⁵ Beene kee kε wvù kuuke lo njefo kε nceendaa Nyo' mvu nu dvú wvù Nyo' ke nu ε yuu wase gay ê wvù le,

“Wo nu Waa wεm,
ε εben nu ε me ε ngay wase le me nu Ico” kε.
ε kε mvu nu dvú wvù wvù ke nu ε yuu wase jeme ekumε wvù le,
“Me nu nke enu Ice,
ε wvù nu Waa wεm” kε.

⁶ ε to nu kefew kε Nyo' to nu keetum Waa we wvu fwe wvun yí wonj wvun e, ε wvù gay le, bonceendaa bowene bocii ewvumtè wvù.

⁷ ε fiεε fi Nyo' to jemyεε ekumε bonceendaa bew nu le,
wen gee ε bó nu diεwε fwe fwe le,
gee ten ε bó bò nu bonyii bowene bo lemme le

nu diεwε elem ε nguy e.

⁸ ε dioo tu fô Waa we, ε wvù gay le,

“O Nyo', wo nu ke eshii yí kawla wo le esaake sekicii se nka.

Nce wvu teyteny nu ke enu ketoome ke bvunfon bwuw e.

⁹ Wo koonke ε è nu fiεε fi teyteny, bane fi befe. Nonen me wvù Nyo' wvù nu Nyo' wo ε mum ε mbense wo ε mfey ngoo yo, no me nu ε n'yefe wo bó nsusu bonfon yí è nu yi bvujonkε.”

¹⁰ ε wvù bvuu jeme ten é Waa we le,

“Tata, è nu wo wvù to bomεε nshε fonkew,
ε mwεεm mvunciim mvù nu we nu lemme di εbo kuw e.

¹¹ Mwεεm mvun nu ke eka, geenεn é eshεε kε wo.

Mvù nu ke eyvumen diεwε ndvú le.

¹² Wo nu ke ekεwe mvù diεwε kekum e.

Mvù nu ke ekumen diεwε no ndvu ké kpwe ncom.

Geenεn wo nu ke emey kε nu no wo nu. Kε bilum biuw nu ke eyuu eka kε.”

¹³ ε nu nceendaa Nyo' mvu wvù la wvù Nyo' ke nu ε yuu wase gay ê wvù le,

“Shiile é ebo kem ke εεεy e,
egen ebuy kefew kε me nu nke enjike bonyii buw bo bvuban e ε wo ejise diεwε kedvuusheε ke bikaa biuw e,
é wo etome bikaa yí bó le?”

¹⁴ Bonceendaa bo Nyo' le ban nu kε lo biyoy bi lemte Nyo' le, ε wvù tumte ε bí ghane fici bonyii bò nu ke ekanjke mboyma.

2

Fo beene emwase mboyma wvù Jisos to ghane fewci ekumε wvù kε

¹ Fí ε mum ε no nu le beene kanke keegeε bvufee naa ntay yí fiεε fi beene to yuwεε

le, wvu le fo beene ke ene ebvuyte lo ke. ² Beene kpwaake le, é bontum bô bonceenda bo Nyo' le to teete fwele to nu fiεε ε fi tami naa baay, é wee ké engoy mvu keεεε etun keege no bó gayte, é mwεten keŋke nlawma wvudvu ke lenŋ, ³ é ke ege la é beene enu se bó ε yen ηgew fen ε beene ε jo mboyma wvú kuuke wvun ke lo ncεw? Mboyma wvun to yaw Tata Jisos no fewci ekumε wvú, ε bonyii bó to yuwεε no wvú fewci ke mum tom ten keεεy kedvu no bó to fewci é beene. ⁴ É Nyo' ten to nu ε tom bó mwεεm mvú dunji mvunγay mvu mwew noo binghaw bi mwεεm ε noo mwεεm mvu diuw wvú yumεεn e mvú bó to gee. É wvú bvuu gawce nnyá Keyoy ke Yuule no wvú to shieele keetom dvú.

Jisos nu wee wvú nu ε cεε je mboyma fô beene le

⁵ Nyo' to baa gee woŋ wvu fwe wvú bese fewci ekumε wvú wvun le é nu ke esaake bonceenda bew ke. ⁶ Bó nu ε sanj bvudvuu bvumew e é Nwa' Nyo' le ekumε saaka wvun le,

“Wee wvu wum nu naa la wvú wo kpwaake ekumε wvú?

Waa wee wvu wum nu naa la wvú wo keŋke shiee we?

⁷ Yi kefew e nen caan nu ε wo to gee ε wvú no nu yi bvudvuu le

ε bvú nu ekuse jo bvú bonceenda buw e.

É wo ke ghaa wvú ε wvú no keŋke bvukuke bó n'wvum.

⁸ Wo nu ε gee mwεεm mvunciim ekuse jo wvú, wvú ε no saake.”

No Nyo' to gekeε mwεεm mvunciim ekuse jo wee wvu wum, fiεε fimew baa bvuu nu dvú fi nu se fi nu é wvú ekuse ke. Naa no fi cim nu nonen, nu ε ke beene yene wase le mwεεm mvunciim nu é wee wvu wum ekuse ke. ⁹ Geenen Jisos nu wee wvú beene yene le yi kefew e nen caan nu ε Nyo' to gee ε bvudvuu bwew no nu ekuse jo bvú bonceenda bew e. É Nyo' ke hense wvú ε wvú no keŋke bvukuke bó n'wvum njevo wvú to nu ε yen ηgew kpwe, wvu le wvú ekpwe kpwe wee tfuu nje mbuwma wvu Nyo' fô bonyii le. ¹⁰ É nu Nyo' wvú ge mwεεm mvunciim, ε mwεεm mvunciim nu mwew. No wvú to gomte le wen nu ke ejo bonyii bocii bó é nu boom bew é bó eley bvukuke bwew e, ε fi mum no nu naa lenj le wvú ege é Jisos eyen ηgew wvu le wvú enú ε wvú ε kpwenten ε gen ε mese wee wvú eceε je mboyma fô bó le. ¹¹ Wvú wvú Jisos wvú gee ε bonyii se yuule é

Nyo' ejise, nu ε bó bonyii bodvu bó wvú gee ε bó yuule, keŋke Icee bó mwaan. É nu fiεε fi ke wvú wuumeene keetenje bó le boom bo bwee wen e ke. ¹² Wvú to nu ε gay é Nyo' kefew kemew e le,

“Me nu nke encawsee diee diuw we é boom bo bwεεm e ente.

Me nu nke en'yemte mbensee wo é kentaashε kebole ente.”

¹³ É wvú bvuu gay le,

“Me nu nke engεε bvufee bwem yi Nyo' le.”

Bvuu kase gay le,

“Me wvun fen bee boom bó Nyo' nu ε nya é me bocii.”

¹⁴ No boom bó wvú gayte ban nu bonyii ε bó keŋke nyam ye bó ελεμε, ε wvú wvú Jisos mum jo ten nyam ye wee wvu wum, wvu le é nulo é wvú ke ekpwe keengoy dawle wvú keŋke mvunγay mvu kpwe le. ¹⁵ É wvú ke ge nonen mum bvuse bonyii bó to cee bvunfaw e yi nshii wvubole tfuu njevo bó to fane kpwe. ¹⁶ Fi looci yuule naa ntaf le ke wvú to keŋke shiee ε é nu fô bonceenda bo Nyo' le ke. Wvú to keŋke ε é nu fô kfuu di Abla'am e. ¹⁷ É nu fiεε fi to gee ε Jisos se tu diewe boom bo bwee le yi fiεε le ficii, wvu le wvú enú ekole ke bocee ncese le kebole wvú camte shen fô bó le, ε wvú ε lese ten fitele yi lemme di Nyo' le keege keman é Nyo' eleεshε bibefe bibole. ¹⁸ No wvú to yeneε ηgew, ε mmom to fô wvú le, wvú ε mum ε no kee no é nulo é wvú efii bonyii bó mmom too ten fô bó le.

3

Jisos kuuke fele Muses

¹ Nonen boom bo bwεεm e bó é nu bonyii bo Nyo' le, ε bó ε tee ten bó le bó ke eley woŋ wvu we le, ben egεε bvufee yi Jisos e. Wvú nu waa ntum Nyo' bvuu nu ekole ke bocee ncese le ke mbee wvú beene ké no seŋe é bonyii le. ² Wvú to lemte bó fitele fiew ficii fô Nyo' wvú to gekeε wvú le wvú elemte wvú le ke no Muses ten to lemte bó fiew fitele ficii yew dvu Nyo'. ³ Geenen, Jisos nu wee wvú bó ebenseé ntaf fele Muses ke lenŋen no wee ké bomte yew ε bó no bensee wvú fele yew yidvu. ⁴ Ke yew mi nu dvú yi nu se é bom wee ke. Geenen, Nyo' nu wvú bom mwεεm mvunciim. ⁵ Muses to lemte naa ntaf bó fitele fiew yew Nyo' le yicii diewe waa lemme le. É mwεεm mvunciim mvú wvú to gee to tomte ε é nu fiεε fi Nyo' to nu keeke eyuu ejeme. ⁶ É Klistu ke lem ten yew dvu Nyo' bó fitele fiew ficii ε é nu diewe waa yew e. Yew Nyo' yin nu beene fen é beene

leeme tɛmyi yɪ fiɛɛ fi beene nu ɛ kuu shɛm ɛ no taale fwe yɪ dvu le bɔ kɛmbɛnɛ ye.

Fo wee emwase fiɛɛ fi Nyo' le ke

⁷ Beene eyuw le fiɛɛ fi Keyoy ke Yuule to gayɛɛ. Kɪ to nu ɛ gay le,

“Ɖ ben yuw lo ɛ Nyo' ɛ jeme ɛ ben ɛben,

⁸ fo ben eteme bikuu diɛwɛ no bo'icee bonɛn to sɛɛnɛnɛ bɔ bo Nyo'

diuu di bɔ to momte Nyo' nkpwaante ke.

⁹ Ɖ nu jɔ jɔ bo'icee bonɛn to momɛɛ me wvɔ Nyo',

yɛn biɲghaw bi mwɛɛm e bi me nto ngeɛ fɔ bɔ le yɪ bilum e mbaanyɛ.

¹⁰ Nonɛn ɛ me nton'yɛ shɛm bee ɛngoke ke bonyii le kedvu, mum nɲgay le,

‘Kɛ mvuntelem mvubole kɛ no nu naa lo yɪ yɛm e ke.

Bɔ baa kee wase je yɛm ke.’

¹¹ Ɖ shɛm ton'yɛ me ɛ me nlew lo le,

‘Kɛ ɛ nu naa lo ɛ bɔ ke eyuu eley bvudvuu bwem bvɔ nɛɛɛn e ke.’”

¹² Boom bo bwɛɛm e, ben emum eyɛnɛ fo wee mvu ben e enɔ dvu wvɔ kɛnke fitele fi befe, fi tune keebɛ Nyo' le, nulo ege ɛ ben enɛ ebase jim ɛ Nyo' wvɔ kɛnke nshii le ke.

¹³ Fiɛɛ fi ben kɛnke keege nu le ben eteetɛ bikuu binɛn ɛdiuw ɛcii, no kefew kin nu kɪ kɛ bɔ tɛnɛ ɛ Nwa' Nyo' le le, “Ɖben.” Ben egeɛ nonɛn fo fiɛɛ fi befe fimew ke enɛ elɛwɛɛ wee ɛ wvɔ enɛ etɛmyi ekole. ¹⁴ Ben ekeɛ le beene nu wase fiɛɛ fimwaan beene ɛ bo Klistu fɛn ɛ beene ɛ may ɛ no jɪci fiɛɛ fi beene to leeme wase yɪ dvu le fwele ɛ gen ɛ mɛse. ¹⁵ Ben ekumyi fiɛɛ fi le,

“Ɖ ben yuw lo ɛ Nyo' ɛ jeme ɛ ben ɛben,

fo ben eteme bikuu diɛwɛ no bo'icee bonɛn to sɛɛnɛnɛ bɔ bo Nyo' ke.”

¹⁶ Ɖ nu baa bɔ to yuwɛɛ ɛ Nyo' ɛ jeme ɛ bɔ ɛ bɔ mwase lo no sɛɛnɛnɛ bɔ wvɔ? Kɛ ɛ nu bonyii bocci bɔ Muses to jɔɛ Ijɪw buy bɔ bɔ le? ¹⁷ Ɖ ɛ nu baa bodvu bɔ Nyo' to ton'yɛɛ shɛm bɔ bɔ yɪ bilum e mbaanyɛ? Kɛ ɛ nu ke bɔ bɔ to geɛ bibefɛ, ke kpwekɛn nkpwaante jodvu le?

¹⁸ Ɖ ɛ bvuu nu baa bɔ Nyo' to lewɛɛ le ke ɛ nu naa lo ɛ bɔ ke eyuu eley bvudvuu bvuwene bvɔ nɛɛɛn e ke? Ɖ nu ke bɔ bodvu bɔ to tɛmyi bikuu le? ¹⁹ Nonɛn beene nu ɛ yɛn le ke bonyii bodvu to nulo egn eley bvudvuu bvudvu le ke, njefo bɔ to baa lese fitele yɪ Nyo' le ke.

4

Ekume keeley nɛɛɛn wvɔ wvɔ Nyo' le

¹ Fɪ ɛ mum ɛ no nu le nɲkawma wvɔ Nyo' to geɛɛɛ le bonyii nu ke eley nɛɛɛn e beɛ leeme ke fɔ. Nonɛn beene emum eyɛnɛ fo bɔ ke dioo etaa eyɛn ɛ wee mvu ben e baa ekocɛn

keeley wvɔ le ke. ² Saaka wvɔ jee wvun nu ɛ to wase fɔ beene le ke lɛnɲɛn no wvɔ to tɔɛ fɔ bɔ le. Geenɛn, saaka wvudvu wvɔ bɔ to yuwɛɛ to baa fi bɔ ke, njefo wvɔ to to fɔ bɔ le ɛ bɔ fanɛ yaa bee wvɔ le ke. ³ Fɔ beene bɔ nu e bee wvɔ le nu e beene nulo eley nɛɛɛn wvudvu le. Ɖ bonyii bomew ba nu ɛ Nyo' to gay le,

“Shɛm to nu ɛ ton'yɛ me, ɛ me nlew lo le,

‘Kɛ bɔ nu ke eyuu eley naa lo nɛɛɛn wɛm e ke.’”

Nyo' to jemyi nɛn, naa ɛ lemme diew to ka wase foɲkɛw seke wvɔ to bomɛɛ wonɲ.

⁴ Beene kee le bɔ nu ɛ sanɛ ɛ Nwa' Nyo' le bvudvuu bvumew e ekumɛ diuu di ɛdiuw ɛsooshwiɲ ɛ yɪn je le le,

“Nyo' to nu ɛ lem lemme diew dicii,

ɛ ɛ ke dioo yɪnɛn ɛdiuw ɛsooshwiɲ ɛ wvɔ nɛɛɛn.”

⁵ Ɖ dioo nu bvudvuu bvɔ bɔ be jemyi wase fɔ bwɛ le, wvɔ ɛ bvuu ɛ jeme le, “Kɛ bɔ nu ke eyuu eley naa nɛɛɛn wɛm e ke.” ⁶ Fɪ nu keɛɛy le nɛɛɛn wvun beɛ ke fɔ. Ɖ bonyii bomew nu ke eley wvɔ le. Ɖ bonyii bɔ to yawɛɛ yuw saaka wvɔ jee wvun to baa ley nɛɛɛn wvun e njefo bɔ to nu ɛ yuw, geenɛn tun keege no wvɔ gayte. ⁷ Nonɛn ɛ Nyo' mum kase geɛ diuu dimew di wvɔ tɛnɛ le

“Ɖben.” No wvɔ gekɛɛ ke mum jeme diuw Nfon Dawe le ɛ bilum ɛ fey wase nteɛn no bonyii bodvu to tunɛɛ keege no wvɔ gayte. Ɖ fiɛɛ fi wvɔ to jemyɛɛ nu fi fi beene be yuuke wase le,

“Ɖ ben yuw lo ɛ Nyo' ɛ jeme ɛ ben ɛben,

fo ben eteme bikuu ke.”

⁸ Ɖ ɛ nu le bvudvuu bvɔ Yoshua to jɔɛ bonyii gen ley bɔ bɔ fɔ to nu wase bvudvuu bvɔ nɛɛɛn e bvudvu, tu ke Nyo' to bee ebvuu ejeme ekumɛ diuu dimew le ɛ nu di nɛɛɛn e ke. ⁹ Fɪ ɛ mum ɛ no nu le diuu di nɛɛɛn e beɛ dvu fwe fɔ bonyii bɔ Nyo' le diɛwɛ di Nyo' to lɛɛɛnɛɛ dvu di le. ¹⁰ Fɪ ɛ no nu le, ɛ wee ley nɛɛɛn wvun e, tu mwɛɛn ɛ lɛɛɛn wase yɪ lemme diew e dicii lɛnɲɛn no Nyo' to lɛɛɛnɛɛ yɪ diew lemme le. ¹¹ Nonɛn beene emontɛ ntaɲ keeke eley nɛɛɛn wvun e, wvɔ le fo wee mvu ke egbwe le ɛ base ekole kɛ tɛmyɛɛn wvɔ diɛwɛ bonyii bo fwele ba le ke. ¹² Ben ekeɛ le diɛw Nyo' kɛnke nshii, lemte. Yɪ koole fele nyo yɪ bɔ nu ɛ fon biba bicii. Yɪ kɛ no leyte gene buyte fɔ nshii bɔ keyoy ke wee le taashi, leyte tɛn ɛ biyɔɲ bɔ bikufɛ bi wee le. Yɪ kɛ no bwaashi bonkpawɛɛ noo mwɛɛm mvɔ nu ɛ fitele fi wee le. ¹³ Kɛ fiɛɛ nu naa lo dvu fi Nyo' nu ɛ bom fi nulo enyiime ɛ wvɔ ɛjise ke. Mwɛɛm mvuncim yɛn'yɪ ɛ wvɔ ɛjise ɛndan. Ɖ ɛ nu wvɔ wvɔ beene kɛnke keeke etanɛ diuw ɛ wvɔ fwe.

Jisos nu ekole ke bocee ncese le ke baay

¹⁴ Nonen no beene be ε gay wase le beene keɲke ekole ke bocee ncese le ke baay, kè è nu Jisos wvù Waa Nyo', ε wvù ε ben wase ε tosen εbulε ε gen fowe, beene emum ejici mbee wvù beene kè no seɲε è bonyii le ntaɲ. ¹⁵ Kε ekole ke bocee ncese le kesεεbeene kin nu wee wvù nulo emaa kewεεεε kesεεbeene wvu le wvù ecamtè shém fò beene le kε. ε nu wee ε mmom to to wase ten fò wvù le jé le jé le no yí too fò beene le, geenεn ε wvù fanε yaa ge kebefε kε. ¹⁶ Nonen beene emum ebenci too mbew kawla mbuwma Nyo' le se nfan wvu le wvù ecamtè shen fò beene le, é dioo nu kefew kè ficeε ghaake beene é wvù ebuw beene bô nfi we.

5

¹ Beene kee le bô ké baale ekole ke bocee ncese le é bonyii entelen egeε le wvù elemtè Nyo' le nje bonyii, ε wvù mum no joo nnyá bonyii feese é Nyo', gee ten boncese fò bibefe bi bonyii le. ² No wvù wvù cee ncese nu ten ε wvù wεεyi jé le nteen, ε wvù mum no kee keenu nyεkeey bô bonyii bô yaa kee ke mwεεm bvuyte lo le. ³ Nje kewεεεε kew kin, ε wvù mum no keɲke keege boncese fò biew bibefe le kε leɲleɲ no wvù gee fò bi bonyii bomew e. ⁴ Kε wee nulo ebense ekole kew le wen enù ekole ke bocee ncese le kε. ε ké baa Nyo' mweten ke leɲleɲ no wvù to baleε Elon. ⁵ ε nu ke leɲleɲ no kε Klistu to baa bense ekole kew le wen enù ekole ke bocee ncese le kε. ε to geke Nyo' wvù mum gay le,

“Wo nu Waa wem,

ε eben nu ε me ε ɲgay wase le me nu Ico.”

⁶ ε wvù bvuu gay bvudvuu bvumew e ten le, “Wo nu cee ncese wvù mεy lo é je yi Melkisεdek nu jó le.”

⁷ ε to nu seke Jisos to nu fokuse fen, wvù to ké no bunlee sekecii leke fò Nyo' le, beele foweεwe shiwise misem fò wvù wvù Nyo' wvù nulo efi wvù can kpwe le. No è to nu wee ε wvù fane bvuu wvumte Nyo', ε Nyo' mum yuw bunle ye. ⁸ Naa no Jisos to nu Waa Nyo' nonen, bonεw bô wvù to yεεε to nu ε ge ε wvù yεεyi keeyuuke kε ε è nu Nyo' le. ⁹ ε Nyo' ke ge ε wvù nu nu wee wvù nu ε kpwentεn ε gen ε mase, wvù eboysee bonyii bô yuuke wvù le. ε mboyma wvun nu wvù nu se ɲka. ¹⁰ No Nyo' gee nonen mum gee wvù le wvù enù ekole ke bocee ncese le diεwe Melkisεdek e.

Fo wee Klistu ebvuu etfuw bikaa ke

4:14 5:8; 8:1; 2:17-18; 3:1; 5:1, 4-6; 7:24-28; 8:3; 9:7, 11 **4:15** 2:18; 5:2; 7:26; 9:12; 1Jon 3:5 **4:16** 10:19 **5:1** 4:14
5:2 2:17-18; 4:15; 7:28 **5:3** 7:27; 9:7; Lew 9:7; 16:6, 15 **5:4** Ksm 28:1 **5:5** 1:5 **5:6** Mben 110:4; Ibu 6:20
5:7 Mat 26:36-46 **5:8** 1:2; 4:14; 6:4-6; 7:3, 28; 10:29; Jon 1:34; 4:15; Fili 2:8 **5:9** 7:27 **5:10** 5:6; 6:20 **5:12**
1Kol 3:2 **5:14** 13:9; Lum 16:19; 1Kol 14:20; Efe 4:14 **6:1** 9:14 **6:2** Jon 3:25-26; Lem 19:1-6 **6:2** Ncuε
bonyii wvun jemiy ten ekume wvù Bojuu to ké no gee. **6:4** 2:1-3; 5:8; 10:26-29; 12:25; Mat 12:31; 1Jon 5:16 **6:8** Mat
13:7, 22

¹¹ Mwεεm nu dvù nteen mvù bese beε keɲke keejeme ekume saaka wvun. Geenεn fí temyi keenele é fi eyuu fò ben e, njefo ben nu ε nε wase ε no leε baay keeyuw ficeε. ¹² ε è be nu é leɲ e, tu è be yεεyi wase ben bonyii keseen. Ben ε kaa ε nε ε no nu le bô ebvuu ekase eyεεyi lo ben bô mwεεm mvu ekume diεw Nyo', ε è nu mvù bô ké yaw kew yí dvù le. Ben beε diεwe mvunley mvu boom e mvù beε yamte ε è nu emben, ε bô baa diee wase mwεεm mvudien mvù temyi kε. ¹³ Kε è nulo é wee wvù beε yεεyi lo diεw Nyo' ekee ficeε fi leɲ é Nyo' ejise kε. Wvù nu diεwe finley fi wan e fi beε yamte ε è nu emben e. ¹⁴ Mwεεm mvudien mvù temyi nu ε è ké no diee bonyii bô nu ε bô ε taw wase. Boban nu bonyii bô nu ε bô ε yεεyi wase keetaase mwεεm kee jεεy jεεy mvù jee bô mvù befe.

6

¹ No fí nu nonen, beene emum ecine n'yεεyi wvu ekume Klistu wvù wee ké yaw kew yεεyi le, egenè fwe ε è nu yí wvu bonyii bô nu ε taw wase le. Fo beene ebvuu ekεw eleesè kenffuy ke n'yεεyi le kè le bonyii ekumen mvuntelem mvubole yí gee dibole di nulo etoo bô kpwe, noo n'yεεyi wvù le bonyii elese fitele yí Nyo' le kε. ² Kε è nulo ten é beene ebvuu ekεw eyεεyi lo ekume no bô cuke bonyii, * bô keegeεle can yí bonyii le kε. ε kε è nulo é beene ebvuu ekεw eyεεyi ekume mbuy wvu yí kpwe le bô ekume nsaw wvù nsumten wvudvu nu wvù mεy lo kε. ³ Mwεεm mvun nu ε beene nulo ecine dvù egenè fwe fen ε Nyo' ε fi. ⁴ Beene ecine dvù njefo é bonyii nu ε bô to yuuse wase bô yí ficeε fi Nyo' le, ε bô ε mom wase nnya yí nen'yi fowe, ε bô ε keɲke wase ten Keyoy ke Yuule, ε nε ε kase ε tfuw bikaa, tu ke je nu naa lo dvù yí è nulo é bô ebvuu ege é bô ekumen mvuntelem mvubole ekase etu jim kε. ⁵ Boban bonyii nu ε bô ε mom wase bvujonke bvu diεw Nyo' le ε yuw, ε bvuu ε kieε mvungay mvu nshii wvù too le. ⁶ ε bô ley wase mwεεm mvun e, ε kase ε tfuw bikaa, tu ke je bvuu nu dvù keege é bô ekase ekumen mvuntelem mvubole etu jim kε, njefo ficeε fi bô ke nu ε bô kaase joo é è nu Waa Nyo' taa yí kentam e bô can yibo, shoose ya le. ⁷ Wεε wvù jan gbwee yí dvù le sekecii ε wvù nyaa mwεεm mvù bonyii bô bô lem wεε wvudvu nje bô le bô eboyté yí dvù le, ké no keɲke kembonen ke Nyo' le. ⁸ Geenεn, é è kuu bisafe bô blay wene dvudvu, tu è nulo é bô eciese lo wvù, ke emum enε eton lo.

⁹ Nsáa yese shém, naa no bese cim jemyi nɛn, bese kee le ben leeme finen ε è nu yí mwεεm mvù jee fele mvubole, ε è nu mvù mvù too bô mboyma fô ben e. ¹⁰ Kε Nyo' nu Nyo' kenlow wvù nulo ke edaayε lemme dinen di ben lemte noo kenjonen kè ben dunçi ε kew lo ε to ε buy keseen e fô bonyii bô è nu bew e nje ye kε. ¹¹ Shiee wese baay nu le wee bô ekole kew elemè kε yí fifiε fiεε le nonen egen emεse, wvu le ben ke ekenke fiεε fi ben nu ε lese bvufee bvucii ε no taale fwe yí dvù le. ¹² Fo ben egeè ngoy kε. Ben ebenen bonyii bô to leseε fitele yí Nyo' le, no kuule shém se ke kenke fiεε fi Nyo' to kawεε.

Kε Nyo' ké kumen nkawma we kε

¹³ Ben ekume seke Nyo' to gee nkawma è Abła'am. Wvù to dioo gee kan ε è nu diee diew di wvù wvù Nyo' le, njefo kε wee mvu to bvuu nu dvù wvù kuuke fele wvù, wvù wvù ekan diee diew kε. ¹⁴ Wvù to dioo kan gay le, "Kecεy, me nu nke embuw wo enje è boom buw elone lo." ¹⁵ No Abła'am yuwεε nonen, mum no nu nyεkeey, ke mum ghan kenke fiεε fi Nyo' to kawεε fidvu. ¹⁶ E nu kecεy le wee ké diee kelew ekan ε è nu diee di wee wvù kuuke fele wvù le, ε kelew kedvu mum sumten nsaw. ¹⁷ E nu ke lenlen no Nyo' to dioo gee nkawma no gomte keege le bonyii bô nu ke ekenke fiεε fi wvù kaw fin, ekiεε naa ntay le kε wen ké kumen fiεε fi wen gomte kε. E wvù dioo kaw mum die kelew. ¹⁸ No Nyo' to kawεε kase die kelew nonen, ε mwεεm mvun mum buy mvunfεεm mvù è nulo bó saa ekumen kε, njefo mvù to buy ε è nu diuw Nyo' le, wvù yaa nu naa lo embiay mbiay kε. Nonen beene bô nu ε lewte wase ε beε è wvù ekuse emum ekenkè mvuntelem mvù temyi keekaaanten fiεε fi bó nu ε gee beene ε no taale fwe yí dvù le. ¹⁹ Fiεε fin fi beene taale fwe yí dvù le nu fi jici mvuntelem mvusebeene le cεy cεy, temyi diεwε ken'wovw e fo mvù ebuuke. E nu fi fi nu ke ege è beene efey eley egen ente fô keece ke Nyo' le ejim jo ndvu yí bó nu ε shenke ε ban jó dvù le. ²⁰ E è nu fô fô Jisot to leyεε wase diεwε nsafwe wesebeene le keekene bvudvuu è beene. Wvù nu ekole ke bocee ncese le wvù mεy lo è je yí Melkisεdek nu jó le.

7

Ekume cee ncese wvù Melkisεdek

¹ Melkisεdek wvun to nu Nfon wvu Salem, bvuu nu cee ncese Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e. E è ke no nu kefew kemew e, ε Abła'am laa jam yuwyc bonfon nteen. E Melkisεdek ke tasen bô wvù no wvù

to kfuuyi, mum lanj kembonen yí ye le. ² E Abła'am gaw mwεεm mvunciim mvù wvù to yowεε gbwen jem e biba yuufe, nya keba kemwaan è Melkisεdek. Cee ncese wvun nu ε diee diew dunçi mwεεm mvunfεεm. Fi fwe nu le wvù nu "Nfon wvu Teytey" no diee diew di Melkisεdek dunçi. E fi bii fó nu le wvù nu "Nfon Nyekeey" njefo wvù to nu Nfon wvu Salem. ³ Kε wee kee ice bó bwee kenεε kfuu diew kε. E kε wee kee ten seke bó to bokεε wvù kenεε seke wvù to kpweε kε. Wvù nu cee ncese wvù mεy lo diεwε Waa Nyo' le.

⁴ Ben kε etaa eyen wee wvù è to nu Melkisεdek wvun! Wvù to nu naa lo wee ε wvù kuuke. Naa ε Abła'am wvù to nu cee kfuu di bonyii bo Israel e ke yow mwεεm gbwen jem e to dvù gaw biba yuufe, mum nya lo kemwaan è wvù. ⁵ Fi ekume boom bo Lewe le bó to ké no lemte lemme di bocee ncese le nu ε bvudvuu bvumew to jemyi è bonci bo Muses e le bó efii mwεεm è bonyii bo Israel keba kemwaan ente jo yuufe, naa no bonyii ban to cim nu boom bo bwee bó le, ε bó bocii nu boom bo Abła'am e. ⁶ Kε wee wvun to nu wee kfuu di Lewe le kε. Geenen ε è fi wvù mwεεm è Abła'am keba kemwaan ente jo yuufe, lanj kembonen yí ye le, ε Abła'am nu wee wvù Nyo' to gee nkawma è wvù. ⁷ Kε è nu kemaen le wee wvù laanke kembonen yí wee mvu le kuuke fele wee wvù wvù laanke kembonen yí ye le kε. ⁸ Bocee ncese bo è kfuu di Lewe le ban to fii mwεεm è bonyii keba kemwaan ente jo yuufe, ε bó bodvu bó fii nu bonyii ε bó kpweε. Geenen Melkisεdek wvù to fie mwεεm keba kemwaan ente jo yuufe è Abła'am nu ε Nwa' Nyo' senje è beene le è nu wee ε wvù to fele. ⁹ E nulo è bó egay le Lewe kebεε wvù kfuu diew to fii mwεεm è bonyii keba kemwaan ente jo yuufe to nu ε nya mwew mwεεm è Melkisεdek can Abła'am e. ¹⁰ Bó nulo egay nonen njefo seke Melkisεdek to tasenε bó Abła'am nu ε wvù wvù Lewe to beε è bvulew bvu Abła'am wvù è to nu icee cee cee bó le.

¹¹ E è fen to nu le lemme di kfuu di Lewe le to gee diεwε bocee ncese le to nu ε kocn keege è bonyii enu teytey è Nyo' ejise, tu shiee wvumvu cee ncese to beε ebvuu enu wvu la? Beene kee le Nyo' to nya bonci è bonyii bo Israel bii lemme di bocee ncese bo è kfuu di Lewe le to gee. Fi dioo nu nonen, bó kaa ε gay le wvuwe cee ncese kenke keeke enù è je yí Melkisεdek nu jó le, efey keenu ε è nu è je yí cee ncese wvù è kfuu di Elon e nu jó le nεε le? ¹² Beene kee le kfuu di bocee ncese le ké kumene, ε fi no nu shiee le keekumεn

tɛn bonci. ¹³ Wee wvun wvù beene jemýi ekumɛ wvù, nu ɛ wvù to buy ɛ kfuu dimew e jɛɛy, ɛ wee ke baa yuu buy wase ɛ kfuu didvu le elemte fô ketanj ke ncese le ke. ¹⁴ Wee wvun nu Tata wesebeene. ɛ ɛ nu keceɛy le wvù to buy ɛ kfuu di Juda le. ɛ Muses to ke baa yuu jeme fiɛɛ ekumɛ kfuu din seke wvù to jemýi ekumɛ bocee ncese ke.

Jisos nu cee ncese ɛ je yi Melkisedek nu jó le

¹⁵ Fiɛɛ fin fi beene jemýi ekumɛ fi nu ɛ loocɛ ɛ dunɔɛ ye no cee ncese wvumvu nu ɛ buy wase diɛwɛ Melkisedek e. ¹⁶ Wvù nu ɛ nɛ ɛ tu cee ncese ɛ ɛ yaa nu ɛ je yi nci jemýi le no wee kɛɲke keenu ɛ kfuu di bocee ncese le ke. Wvù nu cee ncese ɛ ɛ nu yi mvunɔɔy mvu nshii wvù yaa kaa ke le. ¹⁷ ɛ nu fiɛɛ fi bó nu ɛ sanj ekumɛ wvù le,

“Wo nu cee ncese wvù mɛy lo ɛ je yi Melkisedek nu jó le.”

¹⁸ Fí ɛ mum ɛ no nu le, je yi yvum yi bó to gee mwɛɛm jó nu ɛ bó ɛ fuwɛ wase yiye, njefo ke yi bvuu kɛɲke mvunɔɔy kɛnɛɛ lemme ke. ¹⁹ [Ke bonci bo Muses ɛ to kɛ ge fiɛɛ ɛ fi jon gen mɛɛ ke.] Geenen, keseen nu ɛ Nyo' ɛ dunɔɛ wase je yi jee nɔɔy yi beene egɛlɛ bvufee yi dvù le yi fele yiye. ɛ nu yi yi beene fele jó se too nceence fô Nyo' le.

²⁰ ɛ keebvuu ebise fô nu ɛ Nyo' to dioo gɛɛle cee ncese je yi fiɛ yin, die kelew, ɛ ke wvù to kɛ die kelew seke wvù to gɛɛle bomew ba ke. ²¹ Geenen, ɛ wvù ke dioo gɛɛle wvun, die kelew ekumɛ wvù gay le,

“Me wvù Tata nu ɛ me ɛ ndie kelew, ɛ ke me nu nke enjumen diɛw yem ke,

“Wo nu cee ncese wvù mɛy lo.”

²² Kelew kɛ Nyo' to dieɛ kin ɛ mum ɛ dunɔɛ le Jisos nu wee wvù nu ɛ ge monjan mo monfɛm man ɛ no leeme tɛmyi fele mo moyvuum.

²³ Bocee ncese bó to shee nu fwele to kɛ no nu nteen, njefo ke kpwe to nulo ecine wee le ɛ wvù emɛy egee lemme diw di kecee ncese le ke. ²⁴ Geenen, Jisos ɛ no nu fiew cee ncese sekeci njefo ke nshii we kɛɲke kendvuse ke. ²⁵ Nonɛn, wvù nulo eboysee bonyii sekeci bó benci too fô Nyo' le fele can ye le. ɛ wvù boysee nonɛn, njefo wvù nu dvù sekeci leke Nyo' fô bó le.

²⁶ Fí nu lɛɲ le beene ekɛɲkɛ kfuu kekie ekole ke bocee ncese le. Wvù nu fiew wee wvù yuule, ɛ wvù baa kɛɲke jay kɛnɛɛ nɔm yi ye le ke. Wvù nu fiew ɛ Nyo' ɛ gawsen wvù fô bonyii bo bibefe le. Nyo' nu ɛ bense wase wvù, wvù ɛ ben naa ɛ fey ɛbule ɛ gn fowe.

²⁷ Ke wvù kɛɲke fiew shiee keege boncese diɛwɛ bikuu bi bocee ncese le, bi to kɛ no gee boncese ɛ diuw ɛ ci ke. ɛ bó to kɛ dioo gee yaw ge fô bikuu bibole, keekpwanɛn bibole bibefe, se ke no gee fô bi bonyii le. Wvù to ge fiew we ncese kan mwaaɲ no wvù to nyae ekole kew keetanɛ bonyii dvù. ²⁸ Yí kefew ke bonci bo Muses ɛ nu ɛ bó to baale naa ɛ ɛ nu bonyii ɛ bó wɛɛyi yi nyam ye le le bó enù bikuu bi bocee ncese le. Geenen, ɛ ɛ ke dioo nu wase ejim jo bonci ban, ɛ Nyo' ge nɔkawma die kelew, mum baa wase ɛ ɛ nu Waa we wvù wvù nu ɛ ge wvù ɛ no jee gene mɛɛɛɛ sekeci.

8

Jisos nu ekole ke bocee ncese le ke monjan mo monfɛm e

¹ Ekole ke fiɛɛ fi beene jemýi ekumɛ fi le nu ke le, beene kɛɲke kfuu ekole ke bocee ncese le ɛ ɛ nu wee ɛ wvù ɛ shii ɛ ɛbo ke ceɛɛy ke kawla Nyo' Bvukuke le fowe. ² Wvù nu wee lemme fô Nyo' nu, lemte cun dvù ɛ nu ceɛɛy ceɛɛy cun yi wvù wvù Nyo' le, ɛ ɛ yaa kene bonyii ke. ɛ kene wvù wvù Tata Nyo' cun yidvu. ³ Ekole ke bocee ncese le keci nu ɛ Nyo' kɛ baa gɛɛ le wvù ejò nnyá yi bonyii feese ɛ Nyo' bvuu gee tɛn boncese fô Nyo' le. Nonɛn, fi ɛ no nu shiee le fô wvuwvun cee ncese le keekɛɲke tɛn fiɛɛ fi wvù nulo ege ncese dvù fô Nyo' le. ⁴ ɛ wvù be nu fokuse fɛn, wvù saa enu naa lo cee ncese ke, njefo bocee ncese nu wase dvù bó nyaa nnyá bii no nci Muses gomte. ⁵ Lemme di bó lemte fokuse fɛn nu ke lo nfieesen bó kenjinjin ke di yew dvu Nyo' le fowe. ɛ nɛɛ fiɛɛ fi ɛ to nu seke Muses to nu keekene cun Nyo' yi fokuse fɛn, ɛ Nyo' tefe wvù gay le, “Yɛnɛ le wo nu ɛ kene fiɛɛ fici fi ɛ no nu ke lɛɲɛɲ

diɛwɛ fi me nto ndunɔɛɛ ɛ wo yi kum e.”

⁶ Geenen Jisos nu ɛ bó ɛ nya lemme ɛ wvù ɛ dí kuuke fele di bocee ncese bo fwele le, ke lɛɲɛɲ no monjan mò wvù leeme fwe wvudvu entelɛɲ jo Nyo' bó wee wvu wum kuuke tɛn fele mo moyvuum. Mó fele lo njefo moman bii ɛ ɛ nu bonkawma bó fele bo fwe le. ⁷ ɛ monjan mo fwele to nu se mó kɛɲke jay nkuɔɔɲ, tu ke shiee momew to bee ebvu enu dvù ke. ⁸ Nyo' to nu ɛ yen le jay nu dvù bó bonyii, mum gay le, “Me wvù Tata nɔɔyɛ le diuu too lo di me nu nke enɔɔwɛ monjan mo monfɛm bee yew Israel noo yew Juda.

⁹ ɛ ke monjan man nu diɛwɛ mò me nto nɔɔwɛɛ

bee bo'icee cee bó
 diuu ði me nto njicee bó le yí kebo le,
 njo mbuy hô bó wonj wvù ljiw e ke.
 Monkan modvu man nu ε bó to baa emey
 eleeme yí dvù le ke.
 Nonen, ε me mum mbase jim ê bó le. Fifin
 jemyi me wvù Tata.
 10 Me wvù Tata mbvuu njemyi le, kefew nu
 ke eto ekocen, ε me embvuu engbowo momew monkan bee
 yew Isael.
 Mó nu ke enu le, me nu nke enlese lo bonci
 bem
 ê bonjkwawce bobole,
 ensanj ε è nu è mvuntelem mvubole.
 Me nu nke enu Nyo' wvubo, ε bó nu bonyii
 bem.
 11 Ke wee beε ke ebvuu eyeyi lo wee we wonj
 mvu
 kenεε waa bwee gayte le wvù ekeè Tata Nyo'
 ke,
 njefo wee tfuu nu ke ekee me
 ε kew yí wee wvu caan e ε gen ε buy yí wvu
 baay e.
 12 Me nu nke encam shen fô bó le,
 nleshe mwεem mvubole mvù befe.
 Ke me mbεε nke embvuu enjukumi bibefe bi-
 bole ke.”
 13 No Nyo' to jemyεε le monkan mo monfem
 nu ke enu, tu wvù to yene wase le mo fwele
 ma nu fiεε fi fyvuum. E fiεε yvuumene kenεε
 lune wase, tu è shεete caan é fi ela ê bonyii
 ejise.

9

Je ncese yi yvum bó yi fi

1 Fí nu le, monkan mo fwele to kenjke bonci
 bó ðunji je yí bonyii ebunleé Nyo' jó, bvuu
 kenjke bvudvuu ε bó ε seyse le è nu yew Nyo'
 yi fokuse fen. 2 Bó to nu ε kene cun bó ndvu
 sumten biba bifεε, ε keba ke fwe ente nu ε
 bó tenje le Bvudvuu bvù Yuule. Bvubvun
 nu fô fiεε fi bó to tomyi ken'yeeεe yí dvù le
 noo fô kedanj kè bó to kè no gεεle blesed wvù
 bó nu ε ge ncese dvù fô Nyo' le to nu. 3 E
 keba kè bii fô ente nu ε bó tenje le Bvudvuu
 bvù looci Yuule naa ntay. Bvudvuu bvun to
 nu ejim jo ndvu mi ε bó ε shenjke ε sumten
 cun dvù entelenj. 4 Bvubvun bvudvuu nu
 fô ketanj ke jiin e to nu, ε bó ε seyse ketanj
 kedvu bó ketwaa ke bigew e kè yeεle. E nkuw
 monkan mò Nyo' to gbwoleεε bó bonyii nu ten
 fô, ε bó ε seyse ε lay ye yidvu yicii bó ketwaa
 ke bigew e kè yeεle. E nkuw wvun e nu ε
 kentee ke mana le to nu jó, ε bó ε seyse ten
 bó ketwaa ke bigew e kè yeεle. E kembangan

ke Elon e kie kè bibεε to comεεe yí dvù le nu
 ten ê nkuw wvun e. E biwanj bi eta le bi bó
 to sanjεε bonci bo monkan modvu le nu ten ê
 nkuw wvudvu le. 5 E we jo nkuw wvun nu ε
 bó to leke mwεem mvumew ε mvù nu diwεe
 boncedaa bo Nyo' le bo n'yuu le, ε mvù ε
 sanj ye ê we jo kentaw ke Nyo' le ke nleshe
 bibefe le. Mwεem mvun nu ε ke è nulo é
 beene ejemyi gene ente jodvu keseen baay
 ke.

6 No bó to seyseεε mwεem mvun ê yiyin je le
 nen, ε bocee ncese mum no gene leyte ê keba
 ke fwe kie le ε diuw ecii gee lemme dibole
 dvù. 7 Geenεn, ε wee wvù to kè ley é keba
 ke ente kie le to nu ke ekole ke bocee ncese le
 maanj. E wvù to kè ley dvù ke kanj mwaanj yí
 kelum e. E wvù yaa to kè ley dvù se εleme ke
 nyam e kè wvù ege ncese dvù fô ekole kew e
 noo fô bibefe bi bonyii le bi bó gee yaa kee
 ke le. 8 Nonen, yiyin nu je yí Keyoy ke Yuule
 ðunji é bonyii le je yí wee to nulo eley egεn fô
 Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e to baa
 yene wase ye ke, no cun Nyo' yí fwe ye to
 beε leeme fô. 9 Mwεem mvun mvunciim nu
 nciise mwεem mvù kooyi kefew ke keseen
 kin e. E fifin ðunji le ke mwεem mvù bó
 to nyaa é Nyo' noo boncese bó bó to gee fô
 Nyo' le nulo ege é mvuntelem mvu bonyii
 bó bunlee Nyo' le enu ε mvù yuule gene
 mεεε ke. 10 Mwεem mvudvu kenjke ke fiεε
 maanj keεe ε è nu bó mwεem mvudien noo
 mwεem mvuwuun noo jé yí bonyii cuke ye
 jó keeyuule é Nyo' ejise. E mvunvun nu
 mwεem mvù kumte ke ε è nu nyam ye le,
 mvù bó to kenjke keεge egen ebuy kefew kè
 njkumen ke eto le.

11 Geenεn no Klistu wvù nu εkolε ke bocee
 ncese le nu ε to wase, ε è nu wvù wvù nu
 ε to bó mwεem mvù jee, wvù ε mum ε ley
 cun, ε è nu yí baay yí yuule gene mεεε le. Ke
 yiyε nu yí è yoke bonyii ke. Fi nu le, ke è nu
 cun yí yí nshe yin e ke. 12 Fô wvù to leyεε nu
 Bvudvuu ε bvua looci Yuule naa ntay. E wvù
 to ley kanj mwaanj ε fi ka nonen. Wvù to
 baa eley fofen ε è nu bó εleme ke bie le kenεε
 ke boom bo bona' le ke. Wvù to ley ε è nu bó
 kew εleme. No wvù gee nonen, ε fifin mum
 sum beene yí bibefe le, ε nsum wvun nu wvù
 mεy lo. 13 E to nu fwele é wee kè dioo nu bó
 njkum ye le, é bó jo εleme ke bie le kenεε ke
 na' le, kenεε taan ði kejun ke na' wvù bó nu ε
 ton wvù ε fie le, mise kenεε mwanj yí mwεten
 e, ε wvù kase no yuule. 14 E fi to nu nonen, tu
 ke εleme ke Klistu le nulo ege fiεε fi fele fifiε?
 Wvù to nu ε nya ekole kew ε kí nu se nglom
 é Nyo' fele yí Keyoy kè mεy lo le. Wvù to ge

nonen, mum cukε mvuntelem mvuseεbeene yi mwεem mvù too bô kpwe le, wvu le beene elemtê Nyo' wvù kenke nshii le. ¹⁵ E nεε fiεε fi Klistu nu wee wvù leeme fwe monkan mo monfem man entelenj jo Nyo' bô wee wvu wum. E wvù leeme wvu le bonyii bô Nyo' nu ε tee le ε nu bew ke ekenke bvudvuu fô bvujonke bvù mεy lo bvù Nyo' nu ε kaw bô dvù. Bô nu ke ekenke njefo wee nu ε kpwe wase, ε kpwe ye yin ε sum bô yi ηgew wvù to nu keeke eto nje bibefε bi bô to shee gee fwele ε monkan mo moyvuum e. ¹⁶ Beene kee le wee ké teete kpwe, * wee saa ke ebi ntefe kpwe wvudvu le se bô ε yen le mwεten nu ε kpwe wase ke. ¹⁷ Fí nu nonen, njefo ke ntefe kpwe ké no kenke mvunjay se wee ε kpwe ke. Ke bô ké bi ntefe kpwe le ε wee wvù tefe kpwe beε dvù ke. ¹⁸ E nεε fiεε fi naa monkan mo fwe nu ε mó yaa to nulo ke eleem se bô ε seε nyam elemε ε buy ke. ¹⁹ E to nu seke Muses to tanεε wase fiεε ficií fi to nu ε Nwa' bonci le ε bonyii bocii, ε wvù mum jo tiεw kete ke isob e ε bô ε njim yvúw njee yi dvù le ε bô ε com yi ε no yεεle, mum jo ten elemε ke boom bo bona' le, bô ke bíe le, noo joo, mise yi nwa' bonci bodvu le, mum mise ten yi bonyii bocii le. ²⁰ E wvù dioo miise no gayte le, "Elemε kin nu ke monkan mò Nyo' gbwole ben ε bó le, gayte le ben eleemε yi dvù le." ²¹ E wvù mise ten elemε kedvu yi cun Nyo' ye le noo yi mwεem mvu cun dvu dvù le mvù bó gee bunle dvù. ²² Fí nu naa lo keceey le mwεem nteen to shee nu ε nci dunji le bó kenke keege ke ε è nu bó elemε ε mvù se no yuule. E ke ε nulo ε bó elεshε bibefε bi wee le se bô ε seε fiεε elemε ε buy ke.

Ncese wvù Jisos to gee kan mwaanj cuke bibefε bi bonyii le

²³ Fí to nu naa shiee le le bó ecukε mwεem mvun mvù nu ke lo nfiεesn mwεem mvu fowe ε yiyin je le. Geenen, ecukε mvù looci nu mvu fowe ε è nu bó boncese bô fele boban, ²⁴ njefo Klistu to ley cun Nyo' le ε è yaa nu yi è yoke bonyii bó can, yi è nu ke lo nfiεesn cun Nyo' yi ceey ceey ke. Wvù to ley ε è nu fowe kebeε. E è nu fô wvù nu keseen fwe dvu Nyo' leke Nyo' fô beene le. ²⁵ Ke wvù nu fô nen keebvuu egee boncese bô ekole kew fô Nyo' le bokan e bokan e diεwe no ekole ke bocee ncese le to ké no leyte fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e ε kelum ε kelum, keege ncese bô elemε se ε nu kew ηkuuj. ²⁶ E fifin to nu shiee le, tu Klistu be kenke keekpwee jaa we, kaase kpwee ε kew no bó to homεε wonj. Geenen nó fi nu, nu ε wvù ε to wase kan mwaanj fi ε ka lo nonen. Wvù to kefew kin kè wonj kaa wase le keejo

ekole kew ege ncese dvù, ekpwe keecukε bibefε. ²⁷ Ke lenjen no fi nu le wee kenke keekpwe ke kan mwaanj emum ecεyte wase ε è nu nsaw, ²⁸ nu ke no Klistu to nyaε ekole kew kpwe fô bonyii le kan mwaanj keetuu bibefε bi bonyii le nteen. E wvù nu ke ekase eto yi bokan bo bofεε le ε è yaa bvuu nu keege fiεε bó bibefε ke. Wvù nu ke eto wase keseen keeboyse bonyii bó cεyte wvù shiee le.

10

Ncese wvù Jisos to gee nu ε jo wase bvudvuu bvù boncese le bocii

¹ Bonci bo Muses e to nu ke lo kenjinjin ke mwεem mvù jee mvù to nu keeke enu le. Ke bó to nu wase ceey ceey mwεem mvù to nu keeke enu ke. E bó mum no shee gee boncese ε kelum ε kelum, se ε nulo ε boncese bodvu ege ε bonyii bó benci too fô Nyo' le eyuule gene meεse ηkuuj. ² E è to nu le boncese bodvu nulo ege é bó eyuule nonen, tu ke bó to bee ebvuu eshee egee boncese bó le bó le ke, njefo bonyii bó bunlee Nyo' to bee keenu ε bó ε cukε wase bibefε bihole kan mwaanj, ε mvuntelem mvubole yaa bvuu saake bó yi bibefε le ke. ³ Geenen, boncese bó bó to gee ε kelum ε kelum ban to kaa gee ε bonyii kumyi lo bibefε bihole. ⁴ E fi nu nonen, njefo ke è nu naa lo é elemε ke bona' * bó ke bíe le ecukε bibefε bi wee le ke. ⁵ E nεε fiεε fi to gee ε Klistu dioo to fokuse fen gay ε Nyo' le,

"Ke wo kenke shiee fô boncese bó bó gee bó nyám e,
noo fô mwεem mvù bó nyaa é wo le ke.
Wo nu ε nya me ε è nu bó ye le me enje ncese dvù.

⁶ Ke nyám yi bó nyaa ε bó tone gee boncese dvù fô wo le,
noo mwεem mvù bó nyaa ε bó gee boncese dvù
keecukε bibefε bi bonyii le baa cim ege é wo eyuule njonj ke.

⁷ Me ε mum e ηgay le,
'O Nyo' taa eyen, me nu ε nto keenje fiεε fi wo shieele,
ke no bó sanεε ekumε me é Nwa' wo le.' "

⁸ Wvù to yaw gay é Nyo' le,
"Ke wo baa kenke shiee kenεε yuuke njonj bó boncese
noo nnyá yi bó nyaa é wo noo nyám yi bó nyaa
ε bó tone gee boncese dvù fô wo le,
noo mwεem mvù bó nyaa ε bó gee boncese dvù
keecukε bibefε bi bonyii le ke."

* 9:16 Ntefe kpwe bó monkan nu fiεε fimwaanj é diεw Glek e. 9:19 Ksm 24:6-8; Ibu 9:12-13; Lew 14:4, 6; Ktj 19:6

9:22 Lew 17:11 9:23 8:5 9:26 7:27 9:28 3:6; 10:10; Yesa 53:11-12; Mat 26:28; 1Kol 15:50-53 10:1 8:5

10:4 9:12-13 * 10:4 Bona' ban to ké no nu bona' bó bolemse. 10:5 Mben 40:6-8

Ɛ mwεεm mvun nu ε bó to gee ke naa bii no nci gomte. ⁹No wvú gay nonen, mum bise fò gay ê Nyo' le,
 “Taa eyen, me nu ε nto keenje fiεε fi wo shieele.”

Wvú to jeme nonen, mum lese boncese bo boyvuuu keegeε wvu fwε. ¹⁰No Jisos Klistu to gee fiεε fi Nyo' to shieele le wvú ege, ε ye ye yi wvú to nyae kan mwaan ε fi ka lo nonen, ge ε beene mum no yuule. ¹¹Cee ncese tfuu ké no gene leeme fò bvudvuu bwew bvu lemme le ediuw ecii gee boncese biinene bokan e bokan e, se boncese bodvu nulo ecake bibefe bi bonyii le nkun. ¹²Geenen Klistu to nu ε ge we ncese ke kan mwaan ε wvú mum kocen wvú ecake bibefe bi bonyii le kemakaa. No wvú gee nonen mum shii ê εbo ke εcey ke Nyo' le. ¹³Wvú nu fò ε kew sekekie le, cepte egen ebuy seke Nyo' ke ejike bonyii bew bo bvuban e diewe kedvuushεε ke bikaa biew e é wvú etome bikaa yi bó le. ¹⁴Ncese we wvú mwaan wvun nu ε ge bonyii bó wvú gee ε bó yuule, ε mum ε no yuule ten ê Nyo' ejise gene mεεse sekecii. ¹⁵Keyoy ke Yuule jemyi ten ê beene tomte fiεε fin. Kí to nu ε yaw gay le,

¹⁶“Tata gayte le, è neε monkan man mò me nu nke engbwo bee bó ejim jo ediuw yoya le:
 Me nu nke engeε bonci bem ê mvuntelem mvubole,

embvuu ensanj ê bonkpwawce bobole.”

¹⁷No wvú gay nonen bvuu bise le,
 “Ke me mbεε nke embvuu enkpwawci bibefe bibole

kenεε gee dibole di befe ke”

¹⁸Fi ε mum ε no nu le é bó leεshi wase bibefe bi bonyii le, tu ke shieε mwεεm mvú bó enyaa ε bó gee boncese dvú keεcuke bibefe bi bonyii le bvuu beε ke.

Beene ebenci too nceenceε mbew Nyo' le

¹⁹Boom bo bwεεm e, fi ε mum ε no nu le εleme ke Jisos e nu ε yene wase je ε beene nulo eley keseen yaa fane ke, egen fò Bvudvuu bwε bvú looci Yuule naa ntay e.

²⁰Beene nulo efey ê je yi fiεε yi nyaa nshii le yi Jisos to yen'yεε fò beene le. Wvú to yene je yin bó ye ye, ε fi mum no nu le wvú nu ε cake wase ndvu yi bó to shenkeεε ban bvudvuu bvudvu dvú. ²¹Beene kenke wase cee ncese wvu baay wvú taale fò yew Nyo' le yi è nu bonyii bew. ²²No mwεεm mvun nu nonen, beene emum ebenci too mbew Nyo' le bó fitele fimwaan ε beene ε lese fitele yi ye le ficii nu se kemaen. Beene ebenci njefo bó nu ε miawmiaw wase mvuntelem

mvuseεbeene bó εleme ke Klistu le mvú ε no yuule, yaa bvuu saake beene yi fiεε le ke. Ɛ beene bvuu nu ten ε bó ε cuke wase ye yesebeene bó joo yi yuule. ²³Beene elemé temyi ntay yi fiεε fi beene taale fwe yi dvú le fi beene ké no jemyi ê bonyii ekume fi le. Fo beene etuwtené ke, njefo wee wvú kawεε beene leeme yi diεw ye le. ²⁴Beene egomtè ten je keeyvuwse mvuntelem mvu wee noo wee le keekojene noo keegeε mwεεm mvú jee. ²⁵Fo beene ecin'yi keetoo yi kentaashε le diewe no bonyii bomew nu ε ne wase ε no gee ke. Beene eyvuwse lo mvuntelem mvuseεbeene, efey mvunciim no beene yene wase ε diuu di Tata wese-beene nu ke ekase eto nu wase nceenceε.

²⁶Beene ekeé le é beene ne ε bvuu ε no gee bibefe, gee kee, ε beene nu ε bó ε fiisen wase je yi kecey, é beene no keè le ke ncese wvumvu bvuu nu dvú wvú è nulo é bó ebvuu ege fò bibefe bisεεbeene le ke. ²⁷Ɛ wee gee nonen, é wvú no cepte ke wase bó nfan ε nu nsaw Nyo' noo nguy wvú befe wvú nu ke eyese lo bonyii bo bvuban e bo Nyo' le. ²⁸Wee ké ngoyte nci Muses, é bonyii eleem bofεε kenεε botete etom le bó nu ε yen fiεε fi wvú ge le, é nsaw mum koo mweten, ε bó mum yu lo wvú yaa koole yii ke. ²⁹Ɛ fi nu nonen, tu ben kpwaake le wee wvú joo Waa Nyo' ekuse, joo εleme ke monkan mò Nyo' gbwoleε keεcuke wvú dvú é wvú eyuule le kí nu fiεε fi ecici, nan'yi ten Keyoy ke Yuule kè too bó mbuwma Nyo', nu ε kfuu ngεw wvú wvuwe wee nu ke ekenke nu ke enu neε?
³⁰We ngεw nu ke ebεnte lo njefo beene kee wee wvú to gayεε le,

“Ɛ nu me wvú nu ke etfuse envuke,
 ε è nu me wvú nu ke enya nlawma wvubo.”
 Ɛ wvú ε bvuu ε gay le,
 “Ɛ nu me wvú Tata wvú nu ke esaw bonyii bem.”

³¹Ɛ nu fiεε fi nfan e baay keegbwe can Nyo' wvú kenke nshii le.

³²Geenen, ben ekumyi ediuw yo fwe yò bó to yuuseε ben yi fiεε fi Nyo' le. Ben to nu ε kuu shém no diuu bó bongeεw bó to too fò ben e. ³³Kefew kemew e nu ε bonyii to ké no nan'yi bvuu nyεwle bó ben ya le. Kefew kemew e, ε ben no leeme ejim jo bonyii bó bó nyaa ten ngεw é bó é yiyε je le. ³⁴Ben to ké no koole shen bó boba bonyii bó nu yi ncaw e, fi bó. Bó to ké loo mwεεm mvunεn, ε ben cine ke dvú no yuuke ε è nu njon, njefo ben kee le ben kenke mwεεm mvumew mvú fele mvumwεε ε è nu mvú nu ke emey nu sekecii. ³⁵Nonen, ε ben ecine fiεε fi ben leeme wase

yí dvú le ké, njefo é nu fiéé é fí kénke nlawma wvú kuuke. ³⁶ Fiéé fi shíee le fò ben e nu le ben esuu shém wvu le ben nulo egee é è nu fiéé fi Nyo' shíeele, é ben ke emum ekenjke fiéé fi wvú nu é kaw beene dvú. ³⁷ Bó nu é sanj le, “É shéete ké wase caan é wee wvú nu keeto emum efése.

Ké wvú nu emooce ké.

³⁸ Wee wem wvu teytoy nu ke ekenjke nshii nje fitele fi wvú lesey yí yem e. Geenen é wvú né lo é no fane é tfuw bikaa, fitele fiem saa ejee bô wvú ké.”

³⁹ Geenen, ké beene nu boba bô tfuuke bikaa bô nu ke ela ké. Beene nu fisébeene bonyii bô nu é lese fitele yí Nyo' le bô biyoy bibole nu ke eboy.

11

Ekumé keelese fitele yí Nyo' le

¹ Keelese fitele yí Nyo' le nu keetaale fwe yí fiéé fi Nyo' nu é kaw wee dvú kee naa ntay le wvú nu ke ekenjke fí, kee ten le fí nu dvú é wvú baa cim yem wase fí le ké. ² Nyo' to bensee bonyii bô fwele njefo bó to nu é lese fitele yí ye le. ³ É ge ten fitele fi beene lese yí Nyo' le beene é se kíee ntay le Nyo' to bom woy wvun é è nu ké bô diéw ye, é mwéem mvú beene yene to buy yí mvú bó yaa yene mvú le ké.

Ebel

⁴ É to ge ten fitele fi Ebel to leseé yí Nyo' le é wvú se ge ncese wvu lenj fey Kéen. É Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teytoy, mum fi nnya ye keetom le wvú nu wee wvu teytoy. Abel to nu é kpwe, geenen é fitele fi wvú to leseé yí Nyo' le é ge beene é no yuuke é wvú béé jemyí é beene é to é buy ében e.

Enok

⁵ É to ge ten fitele fi Enok to leseé yí Nyo' le é Nyo' se jo wvú gen bô wvú fowe wum é kpwe baa kum wvú le ké. Bó to nu é né fanje yaa bvuu yem wvú le ké, njefo Nyo' to nu é jo wase wvú we. É Nyo' se jo Enok we nu é Nwa' Nyo' jemyí le wvú to ké no gee é Nyo' yuuke njon. ⁶ Nonen é wee nu dvú se wvú nu é lese fitele yí Nyo' le, tu ké è nu naa lo é Nyo' eyuuke njon bô wvú ké, njefo é wee gomte keebenci too mbew Nyo' le, tu wvú kénke keebé le Nyo' nu dvú, noo le wvú mawci wee tfuu wvú looci gomte wvú.

Noa'

⁷ É to ge ten fitele fi Noa' to leseé yí Nyo' le é Nyo' ke dioo tefe wvú ekumé fiéé fi to nu

keeke ekooy é wvú baa cim yem wase fí le, é wvú yuw Nyo' le mum fé nguww wvu baay keeke ebooyse yew ye dvú. No wvú to leseé fitele nonen mum dunje le kebeese ke bonyii bo yí woy wvun é nu bô befé é Nyo' ejise, é è nu ké wase wvú wvú Nyo' to nyae bvudvuu bvú wee wvu teytoy é é wvú, njefo wvú to nu é lese fitele yí Nyo' le.

Abla'am bô Sela

⁸ É to ge ten fitele fi Abla'am to leseé yí Nyo' le, é wvú se yuw Nyo' le seke wvú to tenjeé wvú le wvú ene woy wvubole egen wvumew wvú wvú to nu keeke ekenjke diéwe woy we le. No Abla'am yuwéé nonen mum no gene ké lo, yaa cim kee fô wvú gee ké. ⁹ É to ge fitele fi wvú to leseé yí Nyo' le fidvu é wvú se gen no cee woy wvú Nyo' to kawéé wvú dvú le diéwe tolo wvú nu é gen é béé woy bonyii bomew e. Wvú to nu jó ghane cee cún e bô bo Aysik noo Yakow bô Nyo' to kawéé bó bocii bô woy wvudvu le è nu ke enu wvubo. ¹⁰ Wvú to cee cún é nonen njefo wvú to taale fwe keeke eley kelaante le é kí kénjke kenffuy é è to seyse Nyo' no kelaante kedvu nu ke enu, mum yoo.

¹¹ É to ge ten fitele fi Sela to leseé yí Nyo' le é wvú se kénjke mvungay keeleem bô fue é wvú é lun naa wase é fesén wvú è nulo é wvú ebvuu eboo. Fí to kooyi nonen njefo Sela to nu é beé le Nyo' wvú kawéé wvú ké no leeme ké yí diéw ye le. ¹² É fí mum no nu le wee mwaanj wvú Abla'am wvú to nu é wvú é lun wase baay, nu wase diuw kpwe le, to nu é né é engoké ke wee le buy yí ye le duule diéwe jón yí we le noo diéwe monshéem mo ngem joo yí baay é mó wee yaa nu too etanj etoo ké.

¹³ Bonyii ban bocii to nu é ghan fanje yaa kénjke fiéé fi Nyo' kawéé fidvu ké, ke ghan no kpwekene é bó lese ké fitele yí Nyo' le. Bó to yem ké lo fí le é fí béé too ncejole, fiisen bô nlanlanj, jeme bô dew yibo le, fô bó le nu é bó kee le bowen nu ké lo botolo é bó béke lo yí nshé yin e. ¹⁴ É bonyii jemyí nen, tu fí dunji naa ntay le bó béé gomte woy wvú è nu wvubo. ¹⁵ É bó to bvuu kpawwci ekumé woy wvú bó to nen'yee jó, tu bó to nu é kénjke je keekase tu jim jó. ¹⁶ Geenen no fí nu, nu é bó to gomte é è nu woy wvú fele wvuwe, wvú è nu woy wvu we. Nonen ké Nyo' ké no wuumene seke bó tenje wvú le Nyo' wvubo ké, njefo wvú nu é seyse kelaante é gee é bó.

¹⁷ É to nu fitele fi Abla'am to leseé yí Nyo' le fí to gee é Nyo' ke dioo mom wvú, é wvú beé keejo waa we wvú Aysik ege ncese dvú

10:37 Abk 2:3-4 **10:38** Lum 1:17; Gal 3:11 **11:1** Lum 8:24; 2Kol 4:18 **11:3** Kenj 1:1; Mben 33:6, 9; Lum 4:17; 2Kol 4:18 **11:4** Kenj 4:3-10 **11:5** Kenj 5:21-24 **11:7** Kenj 6:13-27; Lum 4:3; 1Bi 3:20 **11:8** Kenj 12:1-2 **11:9** Kenj 35:12, 27 **11:10** 13:14 **11:11** Kenj 17:19; 18:11-14; 21:2; Lum 4:19-20 * **11:11** Bon'wa' bo boyyvuum bomew kénjke ten fén le, “É to ge ten fitele fi Abla'am to leseé yí Nyo' le é wvú se kénjke wan naa no wvú to cim nu é wvú é lun wase é fesén é Sela ten nulo saa ebvuu eboo ké. Fí to kooyi nonen njefo Abla'am to nu é beé le ...” **11:12** Kenj 15:5 **11:13** 11:9; 13:14; Kenj 23:4; 47:9; Mben 39:12 **11:16** 13:14; Ksm 3:6; Mat 22:32 **11:17** Kenj 21:12; 22:1-14; Dito 4:11; Jem 2:21

fô Nyo' le. É wvú wvú Abla'am nu wvú Nyo' to kawee le engoke ke wee le nu ke ebuy yi ye le. É wvú bee ke keejo waa we é è ka wvú, le wen ege ncese dvú. ¹⁸Waa we wvun nu wvú Nyo' to gayee wase é Abla'am le, "É nu Aysik wvú nu ke egee diee di kfuu diuw e."

¹⁹Abla'am to kee ke le é wee cim kpwe lo, tu Nyo' nulo ekase ege é wvú etu dvú. Nonen é je mi le nu é è nulo é bó ejo le Aysik to nu é kpwe é Nyo' kase nya wvú é Abla'am é wvú nu dvú wum.

Aysik

²⁰É to ge fitele fi Aysik to leseé ten yi Nyo' le é wvú se cew Yakow bó Esau jeme é bó ekume mbuwma wvú to nu keeke eyuu eto fô bó le.

Yakow

²¹É to ge ten fitele fi Yakow to leseé yi Nyo' le é wvú ke dioo kpwee, cew boom bo Yosew wvú waa we le. É wvú to ceeke nonen é wvú é ngvuum yi kembang é é no nyaa n'wvum é Nyo'.

Yosew

²²É to nu fitele fi Yosew to leseé yi Nyo' le fi to gee é wvú ke dioo nu wase keekpwe mum no teete kpwe ye dunji le bonyii bo Israel nu ke esheé ebuy wonj wvú Ijiw e. É wvú mum gay le bó ke edioo ebuyte jó jo bikufe biwene.

Icee Muses bó bwee Muses

²³É to nu fitele fi icee Muses bó bwee to leseé yi Nyo' le fi to gee é bó se nyile Muses yi kee le te fo bó eyu seke bó to boké wvú. É bó to nyile nonen njefo bó to nu é yen le é to nu wan é wvú jee cuu baay. É bó fanje yaa efane keengoy sa' yi Nfon to bvuseé ke.

Muses

²⁴É to nu fitele fi Muses to leseé ten yi Nyo' le seke wvú to kue wase fi to gee é wvú tun le fo bó etenè wen le waa ngonjuu Nfon Felo ke. ²⁵Wvú to nu é caw fiew keeyene é è nu ngew bó bonyii bó è nu bo Nyo' le, efey keeyuuke njon bó mwëem mvú è nu mvú befe é mvú fele lo. ²⁶Wvú to nu é jo le é bó eshoose wen njefo wen nu wee Mboyse wvú Nyo' to kawee, tu fifie kenje sew fele keekenje kpaw wvú Ijiw tfuu. Wvú to jo nonen njefo wvú to taale mmawce wvú nu ke eto fô wvú le. ²⁷É to ge fitele fi wvú to leseé yi Nyo' le é wvú se ne Ijiw yaa fane fite fi é nulo é Nfon ege bó wvú ke, naa é wvú cim ton'yi shém bó wvú ne. Wvú to nu é suu shém ne no gene njefo wvú to taale fiew é è nu fwe

diewe wvú yene Nyo' wvú bó yaa yene bó ejise le ke. ²⁸É to ge ten fitele fi wvú to leseé yi Nyo' le é wvú se gee Nkaw Danjefey, jo eleme yefe yi lanj fwese le, wvú le Nceendaa Kpwe wvú to yuwyi boom bolemse bo fwe yi kfuu le edioo etoo buyte fô dew fwese bonyii bo Israel e emum edanj efey.

Bonyii bo Israel

²⁹É to ge ten fitele fi bonyii bo Israel to leseé yi Nyo' le é bó gen lente Joo yi Baay yi Yeele fokuse ke diewe bó fey yi nshe yi yem e. É bonyii bo Ijiw ke dioo to ten buy fô joo yidvu le no momte keefey ten nonen é yi kuu bó bocii gen dvú. ³⁰É nu ten fitele fi bonyii bodvu to leseé fi to gee é bó ke dioo gen buy Jelikú, ke len kenen kelaante kedvu, ke dioo kenen nonen buy ediuw esooshwiy é kembew ke kelaante kedvu le kesé kecii.

La'ab

³¹É to ge fitele fi La'ab wvú to nu kpwoon nsake mvu to leseé ten yi Nyo' le é wvú se boy fanje yaa ekpwe ngoo bonyii bobole bo wonj e bó to temyi bikuu bó bo Nyo' ke. Wvú to baa kpwe, njefo bonyii bo Israel to nu é tum bonyii le bó eto eghan ekee wonj wvudvu, é kpwoon wvudvu fiisen bó é wvú yew.

Gidion, Balak, Samsen, Jesta, Dawe bó Samwel noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew

³²É è nu le me entaanje bonyii bó to leseé fitele yi Nyo' le, é me njke entanj engen embuy fee? Ke kfew nu dvú ké è nulo é me njkew nyey mwëem mvu bonyii le diewe Gidion, Balak, Samsen, Jesta keneé Dawe bó Samwel noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew é ke. ³³Bonyii ban bocii nu é bó to lese fitele yi Nyo' le. É bomew ke so bitum yi jem e, é bomew saw bvunfon é je yi lenj e, é bomew kenje mwëem mvú Nyo' to kawee bó dvú, é bomew kenje mvungay keebanj dew bobvule fo bó enjele bó. ³⁴Bomew to nu é kenje mvungay keege é nguy wvú to beenci naa bemte lo ejime. É bomew kenje mvungay keebuy can bonyii bó to gomte keegwoce bó bó nyó jem e. É bomew bó to yen'yi weeyi ke ne tu bontemmvungay. É bomew tu bonyii bo jem e bó temyi, é bomew kunj bonyii bo jem e bo bitum bimew é é bó fee lo. ³⁵Bomew to nu bo keneé bó to leseé ten fitele yi Nyo' le. É Nyo' ge é bonyii bobole bomew bó to nu é kpweken wase kase tu dvú no nu bó bó. Bomew bonyii nu é bó to koole bvuuke bó bimbanj, é bó fanje yaa cim ebvuu eshieele le bó ecine bó le ke, njefo bó to yene le é bowen kpwe lo, ke ekase ebuy yi kpwe le

ekɛŋke nshii wvù jee fele wvun. ³⁶ Bomew nu ε bó to kɛŋke bó, tamte bó bongbwan ε ye caafi, kayte bomew bó boncaw fene yew ncaw e. ³⁷ E bomew nu ε bó to tumyε bó εta ε bó kpweken, bvuu tan'yi bomew bó nyó yi bó tane bite dvù ε bó buyte biha bifεε bifεε, gbwoci bomew bó nyó jem ε bó kpwekene. Bomew to ghane jiise ε é nu jéw njée bó yi bié. Bó to nu bonyii bo kufeye le, ε bonyii njinsene bó bó bvuu nyεwle bó bó. ³⁸ Bó to ghane cee ŋkaante le noo yi dikum e bó é ditfum e noo é bibuw e. E nu bonyii ε wonj wvun to baa ekocɛn wvù bó ecee wvù le ke.

³⁹ Bonyii ban nɛn bocii nu ε bó to lese fitele yi Nyo' le, ε Nyo' bense bó naa ntay. Geenɛn wee mvu bó le to baa emum ekɛŋke fiεε fi Nyo' to kawεε bonyii dvù ke. ⁴⁰ Bó to baa ekɛŋke njefo Nyo' to kɛŋke ntaŋ wvù jee ntay fô beene le fele wvubo, wvù le é nu ke enu ke seke bó ε taashε beene é bó, é bó sε no nu ε bó é kpwɛntɛn é Nyo' ejise ε gen e mɛse.

12

Nyo' nɛci boom bó è nu bew

¹ No beene nu wase ε kebombom ke bonyii bó to nu ε lese fitele yi Nyo' le ban ε gem beene ε tase ε no dunji no é nulo é wee elesε fitele yi Nyo' le, beene emum ebuy ekuse jo bvujitε bvucii bvù jewsee beene, noo bibefε bi njimte beene, emum ekuu shém elwɛtε kenlewtε kè Nyo' nu ε gee é beene fwe. ² Beene dioo lewte no taale yi Jisɔ e. E nu wvù wvù to yen'yεε je fô beene le keelese fitele yi Nyo' le, ε é nu wvù wvù gee ε fitele fi beene lese yi Nyo' le kpwɛntene gene mɛεse. Wvù to nu ε bee keekpwe kpwe yi yi kentam e. Wvù to baa ecim etaale é kenshoose ke kftuu yiye kpwe le ke, njefo wvù to taale fwe yi bvujonke bvù nu é wvù fwe le. Keseen wvù ε no nu ε wvù ε shii é ebo ke εεey ke kawla Nyo' le. ³ Ben ekpwawci ekumε wvuwe wee wvù to nu ε fiisɛn kftuu wvuwe ŋgɛw wvù bonyii bó befe to nyaa é wvù, wvù le fiife ege é mvuntelem mvunen saa ewεyi, kenεε edoose é je ke. ⁴ Jem yi ben tumte ben ε bo kebefε nu ε ben baa tum wase egen ebuy yi gvune di wee le ejjim lo ke. ⁵ Mε ŋkpwaake le ben baa edaaye wase ntefe wvù Nyo' nyaa é ben diεwε boom bew e ke? Wvù gayte le, “Waa wɛn, seke Tata nɛci wo, fo wo ejod nɛw ke. E wvù dioo saake wo yi fiεε le, fo shem ekpweè wo ke. ⁶ E keè le Tata ké no nɛci ε é nu wee wvù wvù koonke,

tamte ε é nu wan tftuu wvù wvù joo le é nu wvuwen.”

⁷ Ben emum ekuulè shém yi bongɛw bó ben yene le, ekeè le Nyo' nɛci lo ben diεwε boom bew e. Wan mvu nu dvù wvù jay fiεε é ice enu sε wvù ε nele wvù e? ⁸ E Nyo' cin'yi ben e sε wvù nɛci no wvù ké no nɛci boom bew bocii, tu ben baa enu naa lo boom bew ke, tu ben nu bikolε. ⁹ Beene kɛŋke tɛn bó iceε bosεbeene bo fokuse fɛn bó to ké no nɛci beene ε beene wvumte bó. E beene to wvumte bó nonɛn, tu ke é nulo é beene enya bikuu é Icee biyoy bisεbeene efey lo nonɛn, ke ekɛŋke nshii wvù mɛy lo? ¹⁰ Bocee bosεbeene bodvu to nu ε nɛce beene ke yi kefew e caan no bó to yene le fi nu lɛŋ. E Icee wesebeene wvun nɛci beene keeseyse lo beene é beene eyuule no wvù yuule. ¹¹ E ke dioo nu seke bó tamte wee keenele wvù, ε wvù no yuuke nlucε kefew kekíε le, wvù saa yuuke naa lo njon ke. E ke edioo enu wase ejim jo kefew kedvu, ε fiife to bó nyskeey noo nce wvù teytey fô wvuwe wee wvù Nyo' nu e yεyi wvù é yiyin je le.

¹² Nonɛn ben ege é can yene yi nu ε jεw wase ekase etame, ege tɛn é envuw eyene yò ndɛndɛje wase ekase etame. ¹³ Ben egɛnè ke ε é nu é je yi teytey e, wvù le fo bikoy bi tεse wase emεse elose ke, é bí etame lo.

Ntefe ekumε keeyuuke Nyo' le ntay

¹⁴ Ben emomtε ntay keeceε yi nyεkeey e ben ε bonyii bocii, ebvuu emomtε tɛn ntay keeceε nce wvù yuule. E wee nu sε wvù cee nce wvù yuule, tu ke é nulo é wvù ke eyɛn Tata le ke. ¹⁵ Ben eyɛnè fo wee mvu ke ejim keekɛŋke mbuwma Nyo', ebvuu eyɛnè tɛn fo ŋgow mi yi befe ke enε ebuy é ben ɛntɛlɛŋ ke eto bó ŋgɛw ejij bonyii nteen. ¹⁶ Ben eyɛnè tɛn le fo wee mvu ben e ekɛŋke nce nnyɛn kenjan ke. Fo wee tɛn emaa lo Nyo' diεwε Esau wvù to gesεε mbuwma wvù wvù to nu keeke ekɛŋke diεwε wan wvu ŋgaywee le yi mwεεm mvudien mvu kan mwaaj e maaj ke. ¹⁷ Ke ben kee le ejim jodvu le nu ε wvù to nε bvuu no gomte keekɛŋke mbuwma wvun can ice le, ε ice ma lo wvù? Naa no wvù to cim shiwse misεm é jise gomte keekumɛn fitele fiew, nu ε ke je to bvuu nu dvù keekumɛn ke.

¹⁸ Ben ekeè le fô ben leeme fô keseen baa nu diεwε bvudvu bvù fokuse bvù bonyii bo Israel to leeme fô bvù bó yene bvù le ke. Bó to leeme, * ε ŋgyu bene nɛn lululu, ε ekfuŋ yiile nɛn taytaytay, ε nffum kfunε tɛn nɛn kekeke. ¹⁹ Bó to yuuke tɛn ε soŋ saayi, ε diεw mi jemyi. Mwεεm mvù diεw yidvu to jemyi

11:38 1Sam 13:6 12:1 1Kol 9:24 12:2 2:10; 8:1 12:5 Bɔgn 3:11-12; Mwɔm 3:19 12:7 Dito 8:5 12:10 Mat 5:48; Lum 5:2; Jem 3:17 12:11 12:14; Jem 3:17-18 12:12 Yesa 35:3 12:13 Bɔgn 4:26 12:14 12:11; Mak 12:30-31; Mben 34:14; 1Kol 7:15 12:15 Dito 29:18; Gal 1:6 12:16 Kej 25:29-34 12:17 Kej 27:30-40 12:18 Ksm 19:16-22; 20:18-21 * 12:18 Fo bó to leeme to nu é kenyi ke kum wvù Sinay e. 12:20 Ksm 19:12-13

to nu ε bamse bó, ε bó no lεke lo le fo diεw yidvu ebvuu ejeme ε bó ke. ²⁰ Bó to lεke nonen njefo fiεε fi diεw yidvu to jemyeε to nu ε ghaw mvungay mvubole. Diεw yidvu to nu ε ciise lo ε bó le,

“Fo fiεε ebence lo bεw kum wvun ke. ε ε cim nu nyam, ε bó tumye lo bó eta ε yí kpwe.”

²¹ Keceεy, mwεem mvù bó to yεne fó to bεmte baay. ε Muses keβεε jeme le, “Nfan wvu baay nu ε ge ye ε ne ε no ciinke lo me.”

²² Ben nu finen ε ben leeme ε ε nu yí kum wvù Sayon e, ε ε nu kelaante kè ε nu ke Nyo' wvù keŋke nshii le, ε ε bvuu nu Jerusalem wvu fowe. ε nu fó fò bonceendaa bo Nyo' le bó wee yaa nulo etan etoo lanlanje yí kentaashe le. ²³ Ben nu ε to wase é kentaashe ke bonyii bo Nyo' le bó ε nu boom bew bo fwe, ε wvú ε sanj ε diee εbo ε ŋwa' we le fowe. Ben nu ε to wase fwe dvu Nyo' wvù sumtene bonsaw bo bonyii bocii le. Ben nu ε to wase ten fwe dvu biyoy bi bonyii bó to nu teyete e bi Nyo' nu ε ge wase bí ε no yuule gene mεese le. ²⁴ Ben nu ε to wase ten fò Jisos wvù leeme fwe monkan mo monfem entelej jo Nyo' bó bonyii le, ε to ten fwe dvu εleme ke Jisos e kè bó to miawmiawεε yí beene le. εleme kin jemyi fiεε fi fele fi εleme ke Abél e.

²⁵ Ben eyenè bo ben etune keebεe wee wvù jemyi ε ben e. Ben kpwaake le ε bonyii bo Israel to nu se bó eboy can ŋgew wvù to toε fò bó le njefo bó to nu ε tun keebεe wee wvù Nyo' to tumεε le wvù eteetè bó fokuse fen e, tu je nu dvù fò beene le keeke eboy fen ε beene ε tun keebεe wee wvù teete beene ε ε nu fowe le? ²⁶ ε to nu sekekie ε wvú jeme ε nshε shiw. Keseen ε no nu wvú ε kaw le, “Seke me ε mbvuu ε nshiwε, ε saa eshiw ke nshε maan ke. Ebule ten nu ke eshiw fó.”

²⁷ Diεw yí le, “Seke me ε mbvuu ε nshiwε”, dunci le Nyo' nu ke ecale lo mwεem mvunciim mvù wvù to bomεε mvù ε nulo ε bó eshiw, wvu le ε eshεε ke wase mwεem mvù yaa nulo ε bó eshiw ke. ²⁸ Fí ε mum ε no nu le beene enyaa keyoone ε Nyo' le bvunfon bvù beene nu ε fiisen nu bvù ε yaa nulo ε bó eshiw bvù ke. Nonen beene emum ebunleε Nyo' ε je yí lanj e, enyaa n'wvum ε mvù, fanè wvù. ²⁹ Beene enyaa nonen njefo, “Nyo' wesebeene nu diεwε ŋguy wvù nulo efiese lo fiεε le.”

13

Ntefe wvu fokemεse

¹ Ben ekonjenè ke nonen gene fwe diεwε boom bo bwεe wan e. ² Fo ben ecine keefi-isene botolo εla εyene le ke. Ben ekeè le bonyii bomew nu ε fiisen wase nonen ε fiisen ε ε nu bonceendaa bo Nyo' le yaa kee ke. ³ Ben ekumyi bonyii bó nu yew ncaw e, enù ke diεwε ben ε bó bocii nu yew ncaw e. Ben ekumyi ten bonyii bó bó nyεwle bó bó, njefo ben ten keŋke ye.

⁴ Wee tfuu enyaa n'wvum ε kentaashe ke wee bó kpwεse le, ε kpwoon bó diemsen eyenè fo wee ebvuu ebuy εkfun ebefe bó kentaw kebole. Ben ekeè le Nyo' nu ke esaw bonyii bocii bó cee nce nnyen noo bó cin'yi kentaashe kebole ke wee bó kpwεse le buyte εkfun.

⁵ Fo ben elese bvufee bvunen yí bigew e yí nshii wene le ke. Wee eyuukè njon bó fiεε fi wvù keŋke, njefo Nyo' nu ε gay le, “Ke me nu ŋke en'yuu encine wo le ke, ε ke me nu ŋke en'yuu enlanj wo ke.”

⁶ Fífin ε mum ε ge ε ε nulo ε beene ejeme se kemanen no wee to gayεε le, “Tata nu wvù fii me.

Ke ε nulo ε me enfane fiεε ke. ε nulo ε wee ege la bó me?”

⁷ Ben ekumyi bonyii bó to nu bikuu binen bó to yawεε fewce diεw Nyo' ε ben. Ben ekume no nce wvuboo to nu, emum eberjene je yí bó to leseε fitele yí Nyo' le jó. ⁸ Ke Jisos Klistu ké no kumene ke. No wvù se nu fogu, nu ke no wvù nu eben, ε ε nu ke no wvù nu ke enu sekecii.

⁹ Fo ben ecine ε bonyii eto bó bon'yεeyi bo jεey bó bó yaa kee jó bó buy, εlεwe ben dvù ke. Fí jee le mvuntelem mvuεεbeene etemyi nje mbuwma Nyo', εfey fo enu nje bonci bo ekume mwεem mvudien. Ke bonje boban cim fii bonyii bó leeme yí dvù le ke. ¹⁰ Beene keŋke ketan ke ncese le, ε bocee ncese bó lemte fò ketan ke yew Nyo' yí fokuse fen e yaa keŋke naa lo mvungay keedie fiεε fi ne fò kekin ketan e ke. ¹¹ Ben ekeè le ekole ke bocee ncese le to ké jo ε ε nu εleme ke nyám e ley dvù fò Bvudvuu bwε bvù looci Yuule naa ntay e keege ncese dvù fò bibefe bi bonyii le, geenε ε bó jo nyám yidvu buysen ntεw dvù mum ton ε yí fe. ¹² Jisos to nu ε kpwe ten εkfun jo kelaante wvu le wen ecuke bibefe bi bonyii le bó εleme kew. ¹³ Nonen beene emum ebuysen ten ebi wvù le εkfun jo ntew ekeŋke ten boncun bó wvù to keŋkeε. ¹⁴ Beene kee le ke la din di beene nu fò fen nu ke emey nu sekecii ke. Beene taale fwe ε ε nu yí la di bεε too le. ¹⁵ Nonen beene

12:22 13:14; Gal 4:26; Mwm 5:11; 21:2 12:23 Luk 10:20 12:24 8:6; 9:12; Kenj 4:10 12:25 6:4-6; 8:1; Ksm 20:22
12:26 Ksm 19:18; Aga 2:6, 21 12:28 13:14 12:29 Dito 4:24 13:1 6:10; 10:24; 13:16; 1Bi 1:22 13:2 Kenj 18:1-8; 19:1-3; Job 31:32; Lum 12:13; 1Tim 3:2; 5:10; 1Bi 4:9; 3Jon 8 13:3 10:34; Mat 25:36 13:4 1Kol 7:2-4; 1Tes 4:3-8 13:5 Dito 31:6, 8; Fili 4:11-12; 1Tim 6:7-10 13:6 Mben 118:6 13:7 6:12; 1Kol 4:16 13:9 Lum 14:2; Kolo 2:20-22; 1Tim 4:3 13:11 9:7; Lew 16:27 13:12 11:26; Mat 27:31-33 13:14 11:9-10, 13, 16; 12:22, 28; Fili 3:20; 2Kol 5:6; 1Bi 2:11; Mwm 21:2 13:15 Efe 5:19-20; Mben 50:14, 23

emum ebεε Jisos egeè ncese wvu mbense fô Nyo' le sekecii wvù è nu keeyemte diee diew. ¹⁶ Fo ben edaayε keegeε lemme di jee noo keegawte mwεem mvunen mvù ben keηke ben ε bonyii bomew ke. ε ben gee nonen, tu è nu ncese wvù jee fô Nyo' le.

¹⁷ Ben eyuukè bonyii bò nu bikuu binen e, geè no bó shieele, njefo bó taale fô biyoy binen e diεwε bonyii bò kee le bó nu ke etaηe diuw ekumε lemme dibole ê Nyo'. Ben egeè nonen wvu le bó egee lemme dibole bô nlanlan, ε è yaa nu ke shen shen ke. ε bó gee shen shen, fife saa efici ben ke.

¹⁸ Ben ebunleè fô bese le. Bese kee naa keceεy le ke fitele saake bese yi fiεε fimew e ke, njefo bese ké no shieele keegeε fiεε ficii bó n'wvum. ¹⁹ Me nlooci naa nleke baay le ben ebunleè, wvu le è nulo é me en'yanşen enkase ento fô ben e.

Bunle bô ηgayma

²⁰ Nyo' wvù nu Nyo' kembonen nu wvù to kasεε bvuse Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu Ncey Njée wvu baay yi kpwe le. Wvù to bvuse fele yi mvunğay mvu elemε ke moηkan mò mey lo le. ²¹ Me nleke le wvù enya ben bô mwεem mvù jee mvunciim, wvu le ben egee fiεε ficii fi wvù shieele. Me nleke ten le wvù elemtè fiεε ficii yi yene le can Jisos Klistu le fi wvù yene le fi jee wvù le. Beene enyaà mbense ê Jisos Klistu wvun sekecii se ηka. Fí enù nonen.

²² Boom bo bwεem e, me nleke le ben ekuu shém eyuw diew ntefe yi me nsan fô ben e yin. Fiεε fi me nsan nu ke nen kfuy. ²³ Me ηgomte le ben ekiεε le waa bwee wesebeene wvù Timatio nu ε bó ε bvuse wase wvù yew ncaw e. ε wvù yanşene lo ε to, é bee wvù ke elen ekale kemwaan eto eyen ben e. ²⁴ Ben egay bonyii bò nu bikuu binen e bocii noo bonyii bò è nu bo Nyo' le bocii enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bo Itali ciinse ten ηgayma ê ben. ²⁵ Nyo' ebuw ben bocii bô kembonen.

Njwa' wvu Jem

Fieε fi nu ε̂ Njwa' Jem wvun e

Njwa' wvun to sanj Jem fō bonyii bo Nyo' le bocii bō to nu ε tawse woŋ e tfuu. Njwa' Jem wvun nyaa bontefe nteen no ε nulo ε̂ wee Klistu eceε̂ ε̂ bonyii ε̂nte. Fieε fi wee wvū sanj njwa' wvun baay leeme yī dvū le nu le wee Klistu egeε̂ mwεεm ε̂ ε̂ nu mvū dūnci le wvū nu ε lese fitele yī Nyo' le.

Bikuu bi mwεεm e ε̂ njwa' wvun e

1:1 Keŋkewce

1:2-8 Keelese fitele yī Nyo' le bō bvufee
bvū nen'yi fō Nyo' le

1:9-11 Kefufe bō kpaww

1:12-18 Mmom bō mwεεm mvū teeyi
bonyii

1:19-27 Keeyuuke gee

2:1-13 Fo wee edunçi kejeεy jεεy

2:14-26 Keelese fitele yī Nyo' le bō gee di
leŋ

3:1-18 Wee Klistu bō leme diew

4:1-5:6 Wee Klistu bō woŋ wvun

5:7-20 Bontefe jεεy jεεy

1 Njwa' wvun sanj me wvū Jem, waa lemme Nyo' bō Tata Jisos Klistu. Me nsanj fō dikfuu di bonyii bo Nyo' le di yuufe ncow difεε̂ di nu ε tawse woŋ e tfuu. Me njayte ben e. *

Keelese fitele yī Nyo' le noo keefeεfene

2 Boom bō bwεεm e, ε̂ mmom too fō ben e jé le jé le, ε̂ ben jo le ε̂ nu bvujonke. 3 Me njemyi nonen njefo no ben fele ε̂ mmom ε̂nte, leese ke fitele yī Nyo' le, nu ε̂ yī nu ege ε̂ ben ekee keekuu shém ntay. 4 Ben ekuulé ke shém nonen ege emese, wvu le ben enu bonyii bō nu ε̂ taw ε̂ kocen, yaa tane fieε̂ yī yene le ke.

5 ε̂ wee mvu ben e tane bvufee keekiεε̂ fieε̂ fi Nyo' gomte, ε̂ wvū lεke ε̂ ε̂ nu ε̂ Nyo' ε̂ wvū enya. Nyo' nu wvū nyaa ε̂ wee tfuu bō fitele ficii yaa waale wee ke. 6 Geenεn, wee edioo eleke no leeme ke bō Nyo' fitele fimwaan, yaa maŋene ke. Ben ekeε̂ le wee wvū maŋene nu diεwε̂ joo yī baay yī fwefwe bvuyte ε̂ yī shεεŋke bii jō wvū gene. 7 Fo wee diεwε̂ wvuwe le ekpwaakε̂ le wen nu ke eleke fieε̂ ε̂ Nyo' ekeŋke ke. 8 Wvuwe wee nu wvū keŋke mvuntelem mvunfeem, tuwtene lo yī fieε̂ ficii fi wvū gee le.

Bonyii bo kefufe le bō bo kpaww e

1:1 Mat 13:55; Lem 12:17; 15:13; 21:18; 1Kol 15:7; Gal 1:19; 2:9; 1Bi 1:1 * 1:1 Dikfuu di bonyii bo Nyo' le nu Bojuu bō nu ε̂ lese fitele yī jisos Klistu le, ε̂ bō ε̂ tawse ε̂ no cee bitum bimew e. 1:2 Lum 5:3-5; 1Bi 1:6-7 1:5 Bnġn 2:6
1:6 5:13; Mat 7:7; 21:21-22; Efc 4:14 1:9 2:5 1:10 Job 14:2; Mben 90:5-6; Yesa 40:6-8 1:10 5:1 1:12 5:11;
1Kol 9:24-25 1:13 Bnġn 19:3; 1Kol 10:13 1:14 Lum 6:19-21; 7:7-10; 1Jon 2:16-17 1:17 Keŋ 1:14-18; Mat 7:11
1:18 Jon 1:13; Lum 8:19-23; 1Bi 1:23 1:19 3:2; Bnġn 15:1; Eklε 7:8-9 1:21 Kolo 3:8; 1Bi 2:1 1:22 2:17; Mat
7:24, 26; Lum 2:13 1:25 2:12, 24; Mben 19:7; Jon 13:17; Lum 8:2; Gal 6:2

9 Wee mbee wvū fuute eyuukε̂ njon le Nyo' nu ε̂ bense wase wvū, 10 ε̂ wee kpaww eyuukε̂ njon le bō nu ε̂ shike wase wvū, njefo wvū nu ke egeεn ecine kpaww we le ke leŋleŋ no fow ké looke yī εgay e ke ne yeε. 11 No diuu ké sane dioo haa ton'yi ε̂ εgay yowlen, ε̂ fow wvū yī dvū le yeε, ε̂ bvujonke bwew ka, nu ke leŋleŋ no wee wvū ghane kuŋene kpaww we nu ke egeεn.

Mmom bō mwεεm mvū teeyi bonyii

12 Njon wvu baay nu wvu wee wvū kuule shém seke mmom ε̂ to fō wvū le, njefo ε̂ nu seke wvū ε̂ leem ε̂ teme, ε̂ wvū ke ekeŋke kefo ke bvunfon e kε̂ ε̂ nu nshii wvū mey lo kε̂ Nyo' nu ε̂ kaw wee tfuu wvū koonke wvū dvū. 13 Fo fieε̂ ké dioo teeyi wee le wvū ege kebefε̂, ε̂ wvū no duú le ε̂ teeyi Nyo' wen ke, njefo ke ε̂ nulo ε̂ fieε̂ etele Nyo' le wvū ege kebefε̂ ke. ε̂ ke Nyo' ké no teeyi fiew wee ke. 14 Fieε̂ fi ké tele wee nonen, nu mwεεm mvū befe mvū wvū keŋke shieε̂ yī dvū le, ε̂ mvū dioo ε̂ lewce wvū mum wow, 15 ε̂ shieε̂ wvun ké teme, mum to bō kebefε̂, ε̂ kebefε̂ ké dioo ε̂ ku e kocen, to bō kpwe.

16 Boom bō bwεεm e bō nu shém yem, fo ben eleε̂le bikuu binen ke. 17 Mwεεm mvunciim mvū jee nu leŋ, mvū beene keŋke nen'yi ε̂ ε̂ nu fowe fō Nyo' le. ε̂ nu wvū Cee Mbom mwεεm mvunciim mvu fowe mvū nyaa n'yu. Ke Nyo' kumene diewe kenjinjin e kε̂ ké no kumene mondvuum ke. 18 ε̂ nu wvū wvū to cawεε̂ beene nya beene bō diεw yī nu keceεy ε̂ yī nya nshii wvu fwe ε̂ beene, wvu le beene enu fieε̂ fi fwe fi wvū to baleε̂ le ε̂ nu naa fiew ε̂nte jo mwεεm mvunciim mvū wvū to bomεε̂.

Keeyuuke diεw Nyo' gee no yī gomte

19 Boom bō bwεεm e bō nu shém yem, ben ekiεε̂ le wee tfuu keŋke keenu cekey keenya bitem yī fieε̂ le, jođ weε̂ bō njeme, jođ weε̂ bō shém yī ton'yεεn, 20 njefo ke wee wvū ton'yi shém nulo ege fieε̂ fi teytey fi Nyo' shieele ke. 21 Fī ε̂ no nu le, ben ecine nce nnyen e noo keŋge ké temyī le, eshike bikuu binen, efiεen diεw Nyo' yī Nyo' nu ε̂ lese fō mvuntelem mvunen e. Diεw yin nu yī nulo eboyse ben.

22 Fo ben eleε̂le bikuu binen keeyuuke ke lo diεw Nyo' maan ke. Ben egeε̂ no yī gayte. 23 Wee wvū yuuke ke lo diεw Nyo' yaa gee no yī gayte, nu diεwε̂ wee wvū nu ε̂ taa bvushiw bwew ε̂ kenleεy e, 24 no wvū tale nonen, ε̂ base jim ε̂ mum ε̂ kase ε̂ daaye no nfieεen ye nu. 25 Geenεn, wee wvū looci taale ε̂ nci wvū taashi bonci bocii bvuu bvuuse bonyii

bvunfaw e, leeme yi dvú le sekecii, yaa daayi fiεε fi wvú yuuke ε wvú jemyi, gee no wvú gayte, nu ε Nyo' nu ke elanj kemonen yi fiεε ficii fi wvú gee le.

²⁶ E wee teje ekole kew le wen looci nu wee mbee, ε fanε yaa ejici leme dieu e, tu wvú leεle ekole kew, ε fiεε fi wvú teje ekole kew le wen nu wee mbee nu ecici. ²⁷ Mbee wvú Nyo' Icee wesebeene yene ε ε nu wvu lenj bvuu yuule ε wvú ejise, nu wvu wee wvú taale fô boom bo bonjku le noo fô boke' bo bonjku le seke bó nu yi ngεw e. E ε bvuu nu ten wvú kemsene bó ekole kew fo mwεεm mvu yi nshe le fen elom wvú.

2

Fo ben edunji kejεy jεy ke

¹ Boom bo bwεεm e, no ben nu ε lese wase fitele yi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú nu Tata bvukuke le, fo ben edunji kejεy jεy ke. ² Me njemyi nonen njefo ε nulo ε bonyii bofεε enε eley yew yene nshii le, ε wvumvu ε jise ndvú ε yi jee, ε lese mvuncaw ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kε yεle, ε wvumvu wee nu fiew wee kefufe, ε wvú ε jise ndvú ε yi ε sawye. ³ Ben ε nε ε gay ε wee kefufe le, "Leem fofe," kεεε le, "To eshii fokuse fen nshe le," ε mum ε nya bvufee ε ε nu yi wee wvú sufe ye wε le, ε gay ε wvú le, "Kε to eshii fen wee wvu baay." ⁴ E ben nε ε ge nonen, kε tu ben nu ε tu wase bonyii bó sumtene bonsaw bó mvuntelem mvú yiile? Kε fifin yen'yi le ben dunji kejεy jεy ε ben entenj e?

⁵ Boom bo bwεεm e bó nu shém yem, ben eyeke eyuw, kε ε nu bonyii bo kefufe le bo fokuse fen bó Nyo' nu ε caw le bó elooci kenke mbee wvú nu ε yinjen e? E kε ε bvuu nu bó bó Nyo' nu ke enya bó bó bvudvuu ente jo bvunfon bwew bvú wvú to kawεε wee tfuu wvú koonke wvú dvú le? ⁶ Geenen, ben nen'yi finen kaa no shooshe le wee kefufe ε yiye je le, yene ε ε nu wee kpaw e. Bonyii bó nu ε ben ε shii yi yene le guute ben gene dvú yéw bonsaw e nu baa? Kε ε nu bonyii bo kpaw e le? ⁷ Kε ε bvuu nu kε bó bó jemyi diéw yi befe ekume diee di Tata wvú kenke ben e le?

⁸ Ben elooci gεεle nci Nfon wvú Nyo' wvú nu ε Nwa' we le. Nci wvun nu le, "E koonkε waa bwoo no wo koonke ekole kuw."

E ben gee nonen, tu ben gee lenj. ⁹ Geenen, ε ben dunji kejεy jεy no me mbe njeme wase, tu ε nu kebefε ε ben gee, tu ben nu ε

ngoy nci wvú ε koo ben. ¹⁰ Ben ekeε le ε wee gεεle naa bonci bo Nyo' le bocii, ε ke ε ngoy mwaan, tu wvú nu ε ngoy wase bocii. ¹¹ E fi nu nonen, njefo Nyo' wvú to gayεε le, "Fo wo ejan kpwεε wee kε" nu ke ten wvú wvú to gayεε le, "Fo wo eyu wee kε."

E wo nu sε wo nu ε jan kpwεε wee, geenεn ε yu wee, tu wo nu ε ngoy kε nci Nyo'. ¹² Nonen, ben ejemyi bvuu geε mwεεm diεwe bonyii bó Nyo' nu ke esaw bó bii nci wvú bvuuε bonyii bvunfaw e. ¹³ Ben ekeε le Nyo' nu ke dioo saake nsaw, wvú saa ekoole shen fú wee wvú to baa koolε shen fú wee mvu le kε. Geenen, wee wvú koolε shen nu wvú nu ke ebonyi yi nsaw e.

Fiεε fi dunji le wee nu ε lese fitele yi Nyo' le nu gee dieu di lenj

¹⁴ Boom bo bwεεm e, ε wee nε ε no duu le wen nu ε lese fitele yi Nyo' le, ε gee dieu yaa dunji nonen kε, ε fifie ke efi wvú yi la le? E nulo ε fitele fi wvú lese fidvu ke eboyse wvú? ¹⁵ Bó ejo le, ε waa bwoo wvú diemsen kεεε wvú kpwoon nε ε no tane ndvú bó mwεεm mvudien mvu ediuw ecii, ¹⁶ ε to fô wo le, wo ε gay ε wvú le, "Nyo' elanj kemonen yi yo le ε wo ekenke ndvú bó mwεεm mvudien." E wo gay kε lo nonen, sε wo ε nya wvú bó mwεεm mvú wvú shieele, ε fifie efi wvú yi la le? ¹⁷ Ben baa yen le le ε wee duu le wen nu ε lese fitele yi Nyo' le, sε gee dieu dunji nonen, tu fitele fi wvú lese εfinefin nu ecici?

¹⁸ Wee mvu nulo enε egay le, fi wee mvu le nu ε wvú ε lese ε ε nu fitele yi Nyo' le, ε fi wee mvu le nu ε wvú gee ε ε nu gee di lenj. Me ε mum ε no ngayte le wvú edunje no ε nulo ε wee else fitele yi Nyo' le sε gee dieu nu lenj, ε me ndunje ε wvú no me nu ε nlese fitele yi Nyo' le ε ε nu yi gee diem di lenj e. ¹⁹ E wee nu ε bee le Nyo' nu mwaan, tu ε nu lenj. Geenen, naa boncendaa bo dεwle le ten nu ε bee kε nonen ε no fane, cinjke. ²⁰ Wvuwε wee nu keyuj. Wvú gomte le me endunje le ε wee lese fitele yi Nyo' le sε gee di jee nkuuj, tu ε nu ecici? ²¹ Kε fiεε fi to gee ε Nyo' yen le Abl'am wvú icee wesebeene nu ε kocen wee we le to nu gee dieu di lenj e? Wvú to nu ε jo waa we wvú Aysik, jike yi ketanj ke ncese le keege ncese dvú fô Nyo' le. ²² Ben ε yen le le fitele fi wvú to leseε yi Nyo' le bó gee dieu di lenj to lene ekale kemwaan e? Gee dieu di lenj to nu ε dunje le fitele fi wvú to leseε yi Nyo' le to nu ε yinjen. ²³ E fi mum kocen no bó to sanjεε ε Nwa' Nyo' le le, "Abla'am to nu ε lese fitele yi Nyo' le,

1:26 3:2, 10; Mben 34:13; 141:3 1:27 Mben 10:14, 18; Yesa 1:17; Mat 25:35-36 2:1 2:1-9; Dito 1:17; 10:17; 16:19; 2; Job 34:19; Mben 82:2; Bijn 24:23; Mat 5:45; Lem 10:34; Lum 2:11; 10:12; Gal 2:6; Efe 6:9; Kolo 3:25; 1Bi 1:17 2:5 1:9; Luk 6:20-21; 1Kol 1:26-28; Mwm 2:9 2:8 Lew 19:18; Mat 22:39; Lum 13:9 2:9 2:1 2:10 Mat 5:19; Gal 3:10; 5:3 2:11 Ksm 20:13-14 2:12 1:25 2:13 Mat 5:7; 7:1; 18:32-35 2:14 Mat 7:21; 1Jon 3:17 2:15 Mat 25:35-36 2:17 Gal 5:6, 16, 22-24; 1Jon 3:18 2:19 Dito 6:4; Mat 8:29; Mak 1:24 2:21 Kenj 22:1-18; Lum 4:1-5, 13-16, 19-22; Ibu 11:17 2:23 Kenj 15:6; Lum 4:3

nje nonen, e Nyo' yen le wvú nu wee wvu teytey.”

É bó mum no tenje wvú le nsaa Nyo'. ²⁴ Ben é bvuu é yen le le fiée fi ké ge é Nyo' yen le wee nu é kocen wee we le nu gee diew di len, é è yaa mey ke fitele fi wvú lese yí Nyo' le maan ké?

²⁵ É nu ké lenlen no fi La'ab wvú to nu kpwoon nsake le to nu. Fiée fi to gee é Nyo' yen le wvú nu é kocen wee we le to nu gee diew di len. Wvú to nu é fiisen bonkee bo Israel é wvú yew, ke dunce je yimi jee yí bó etu jim jó. ²⁶ Fí é no nu le, ké no keyoy cin'yi nyam ye le é yí mum no nu wase fiée fi ecici, nu ké lenlen no wee lese fitele yí Nyo' le se gee di len nkuun tu fi nu ecici.

3

Wee eshe bó leme diew

¹ Boom bó bwem e, fo ben nteen egomté keenu bonyii bo n'yeeyi le ké. Ké ben kee ntay le bonyii bo n'yeeyi le nu é wvubo nsaw nu é bó nu ke elooce etasse ntay? ² É nu keceey le beene bocii gee bojay nteen. Geenen, é wee nu dvú wvú yaa ké jay njeme ké, tu è nu wee é wvú é kocen, bvuu kee ten keekemsen bó ekole kew. ³ Beene ké jo ncaw lese emvu jo nyambala keege le yí eyuuké beene le. É beene mum no banse nyam yidvu dvú é yí gene jò beene gomte. ⁴ Ben eyen ten no ngu wvu é joo nu. Wvú kuuke naa ntay, é fwefwe wvú temyi ké no domsee. Geenen, é fiée fi wee wvú guute ngu wvu banse dvú é wvú gene jò wvú gomte, nu ké nen caan. ⁵ É nu ké lenlen no leme nu. Dí nu ké lo fiée fi caan yí wee le. Geenen ké no jemyi mwem mvú temyi baay.

Ké ben kee no è nulo é ngu y ekpway nen kpany, ekoo, eshike ekowe kecile fokuse? ⁶ Leme nu ké ten diewe ngu y. Mwem mvú befe mvu fokuse fen nu é tase yí leme di wee le, lamte beete bó ye wee yicii. Leme ké fwee ngu y wvú befe bó nshii wee tfuu. É ngu y wvun nu é leme joo é è nu fò ngu y wvu baay e. ⁷ Bonyii nu é mom wase keeeyi dikfuu di nyám e dicii. Bó nu é yeeyi wase nyám yí nkpwaante bó mvunyii noo nyám yí sone bó yí é joo. ⁸ Geenen, ké wee nu naa lo dvú wvú nulo eyeyi leme ké. Leme ké no wewte ké lo, e dí é yinjen bó kebefé é è nu ké nulo eyu wee ké diewe edien é fimbuw e. ⁹ É nu leme din di beene ké no nsew Tata wvú Icee wesebeene dvú, é è bvuu nu ké dí di beene ké no nan'yi bonyii dvú, é bonyii ban nu é bom Nyo' é bó fiesene wvú. ¹⁰ Diuw mwaan é mum é no bvuuuse mbense bvuu

bvuuse boncun. Boom bó bwem e, ké fi kenke keenu nonen ké. ¹¹ É nulo é joo yí yuule bó keduuduu ebuyte diuw mwaan e? ¹² Boom bó bwem e, è nulo é fimbí eyum yí efele le? Nu le è nulo é ntulun eyum yí efele le le? Ké è nulo ten é diuw joo lew ebvuuse joo yí jee ké.

Bvufee bvú nen'yi fowe

¹³ É nu yeé é ben ente wvú duu le wen feefene bvuu kee fiée? Mweten edunce ekole kew yí nce we wvú jee bó gee diew di len di wvú gee yaa saale ké ye, no wee wvú feefene ké no nu. ¹⁴ Geenen, é wee ffuuke bó kenghew noo ken'yeé ejise fò fitele le, fo wvú esaalé ye le wen feefene lo ké. É wvú ge nonen, tu wvú tune keceey. ¹⁵ Ké kfuu bvubwe bvufee yaa nu bvú fowe ké. É nu bvú yí nshé le, é è nu bvú wee wvu wum e, é è bvuu nu bvú dewle le. ¹⁶ Ben ekeè le naa fée fò bonyii kenke kenghew bó ken'yeé ejise, nu é mwem ké no bvunke ké lo fò. É bó no gee dikfuu di mwem mvú befe le mvunium. ¹⁷ Geenen, wee wvú kenke bvufee bvú nen'yi fowe ké no yuule, koonke nyekeey bvuu nu wee, nyaa ten bitem é wee mvu, nu é wvú é yinjen bó shen noo gee di jee, yaa dunji kejeey jee ké, yaa kenke fiée ké. ¹⁸ Bonyii bó geele nyekeey, jewyi ngow yí è nu nyekeey, é ngbwele no nu nce wvu teytey.

4

Keekoonke mwem mvu yí nshé le beete bó wee Nyo'

¹ Fiée fi nen'yi no too bó waa noo bvudiuw é ben entelen nu la? Ké è nu shiee mwem mvú ye yene gomte wvú ffuuke shém yene le le? ² Ben dioo shieele fiée se ben é kenke mum no gomte keeey wee se kenke. É ben ké dioo bvuuushi ejise yí fiée le, é fi fufe, é ben mum no waale, diuu. Fiée fi gee é ben nu se ben kenke mwem mvun nu njefo ké ben ké no leke é Nyo' ké. ³ É ben ké dioo é cim é leke, ben saa kenke ké, é è nu njefo ké ben leke bó bonkpwaace bo len ké. Ben leke mwem é è nu ké keege mwem mvú ye yene gomte dvú. ⁴ Ben nu naa lo diewe bokene bó nu é cine wase bolemse bobole é no gee é è nu nsake le. Ké ben kee le é wee kole nsan bó won wvun, tu wvú nu é tu wase wee bvuban fò Nyo' le le? Nonen, ben ekeè le é è nu naa yeé wvú nu é caw fiew keekoo nsan bó won wvun, tu mweten nu é tu wase wee bvuban fò Nyo' le. ⁵ É nulo é ben eghan nee se no kpwaake le fiée fi bó to sané é Nwa' Nyo' le nu ecici? Bó to nu é san le, “Nyo' kenke shiee, beele baay fò

2:25 Yosh 6:17; Mat 1:5; Ibu 11:31 2:26 2:17, 20 3:2 Mben 141:3; Bngn 10:19 3:2 1:26 3:3 Mben 32:9
3:6 Bngn 10:19; Mat 15:11, 18-19 3:7 Kej 9:2 3:8 Mben 140:3; Lum 3:13; Efe 4:29 3:9 Kej 1:26-27 3:12
Mat 7:16 3:13 Lum 12:16 3:14 1Kol 3:1-3; Gal 5:20-6:4 3:15 1:5, 17 3:17 Mat 5:48; 1Kol 13:4-7; Gal 5:22-23;
Fili 1:9-11 3:18 Mat 5:9 4:1 Lum 7:5; 1Bi 2:11 4:2 1Jon 3:16 4:4 Mat 6:24; Jon 15:18-19; 1Jon 2:15

keyoy kè wvù to gekεε le kí enù yí yese beene le.” * ⁶ Nyo' fii naa beene baay. E nu fiεε fi bó sanεε é Nwa' Nyo' le le, “Nyo' shiwse bonyii bò bensee bikuu bibole, geenεn buuke bonyii bò shiwse bikuu bi-bole bó nfi.”

⁷ Nonεn, ben enya bikuu binεn é Nyo', ebon njan ben ε bo dεwle é wvù efεε lo é ben εjim. ⁸ Ben eto nceencee mbew Nyo' le, é wvù eto tεn nceencee mbew yene le. Ben bonyii bò befe ebvuushe can fò mwεεm mvù befe le, ecukε mvuntelem mvunεn ben bò leeme mvuntelem mvunfεεm ben ε bo Nyo'. ⁹ Ben enù bó yii, beelε shiwse misεm nεn wowwowwow. Ben elu bó dikie, ebeelε é è nu kpwe, elu bó njon wvù ben yuuke, esò ε è nu bikuu. ¹⁰ Ben eshike bikuu binεn é Nyo' ejise, é wvù ecake ben we.

Fo wee elomtè gee di waa bwee le kε

¹¹ Boom bo bwεεm e, fo wee ejemyi díεw yi befe ekumε waa bwee kε. E wee jemyi díεw yi befe ekumε waa bwee kεnεε lomte gee di waa bwee le, tu wvù jemyi díεw yi befe ε è nu ekumε nci Nyo' bvuu lomte nci wvudvu. E wee lomte nci Nyo', tu kε wvù bεε wee wvù gεεle nci kε. Wvuwε wee nu ε tu wase wee wvù saake lo nci. † ¹² Wee wvù nyaa nci bvuu sumtene bonsaw bo bonyii le nu kε mwaan. E nu kε wvù wvù nulo eboyse kεnεε elεse wee. Wo ε no nu yεε wvù lomte gee di waa bwoo le?

Fo ben esaalé ye kε

¹³ Ben eyeke eyuw, ben bò nεn'yi no duu le, “Eben kεnεε ntfuu nu ε bese nu egeεn kin kelaante le kεnεε keki le, ece jó yi kelum e, ekamεm way, ekeηke sεw.” ¹⁴ Ben ké dioo jemyi nonεn no kee fiεε fi nu ebuy ekooy ntfuu le? Ben kee fiεε fi é nu nshii wene? Nshii wene nu díεwε kekfu ké bó yene kí le, mooce caan ε kí ε la wase. ¹⁵ Fiεε fi ben bee ejemyi nu le, “E Nyo' fεn nu ε bee le bese enù dvú, é bese ke ege fin fiεε ebvuu ege fifi.” ¹⁶ Geenεn, ben nεn'yi finεn kaa no saale lo ye, kfune gvuw. Ben ekeé le keesaale ye nonεn nu kebefε. ¹⁷ Nonεn, é wee kee fiεε fi leη fi wvù keηke keege, ε fanε yaa ege, tu wvù nu ε ge kebefε.

5

Bonyii bo kpaw e eyεnε

* **4:5** Kεnεε le “Keyoy ke Yuule kè Nyo' to nyaa é beene keηke shiee, beele baay le beene eleemε kε beene ε bo Nyo'.” **4:6** 4:10; Bηgn 3:34; Mat 23:12; 1Bi 5:5 **4:7** Efε 6:12; 1Bi 5:8-9 **4:8** Mben 18:20, 24; Yεsa 1:16; Saka 1:2-3; Mala 3:6-7 **4:9** Luk 6:25 **4:10** 4:6; 1Bi 5:6 **4:11** Mben 101:5; 1Bi 2:1 † **4:11** Nci wvun nu le, “E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw”. E é bvuu nu kε wvù wvù Jem gayte le wvù boysee bonyii. **4:12** Lum 14:4; 1Kol 4:5 **4:13** Bηgn 27:1; Luk 12:18-20 **4:14** Job 7:9-10; Mben 39:5-6 **4:15** Lem 18:21; Lum 1:10; 1Kol 4:19; 16:7 **4:16** 1Tim 6:17; 1Jon 2:16 **4:17** Luk 12:47 **5:1** Bηgn 15:6; Yεsa 5:8-10; Amo 6:3-7 **5:1** 1:10; Luk 6:24 **5:2** Mat 6:19-20 **5:4** Ksm 3:7; Lew 19:13; Yeli 22:13; Mala 3:5 **5:5** Yeli 12:3; 25:34 **5:7** Jue 2:23; 2Bi 3:3 **5:8** Lum 13:11-12; 1Tes 5:5-8; Ibu 10:25, 37 **5:9** Mat 7:1-2 **5:10** Mat 5:12; Ibu 11:32-38 **5:11** 1:12; Ksm 34:6; Job 1:21-22; 2:10; 42:10-17 **5:12** Mat 5:34-37

¹ Bonyii bo kpaw e, ben eyeke eyuw fiεε fi me njemyi. Ben ebeelε, fuunjkε kpwe nje ηgεw wvù nu ke eto fò ben e. ² Kpwaw wene nu ε fo wase, shéw ε kan ndvú yene. ³ Mwεεm mvunεn mvu bigew e nu ε duwse wase. Nduwse wvun nu ke edunεε nce wene ken'yεε ejise, ebvuu edie ye yene díεwε ηguy e. Eyan nu wase εdiuw yo fokemese, ε ben baanci kε ε è nu kpaw. ⁴ Ben etaa eyεn, ben nu ε leε bonyii bò lemte ηεε yene. Bó nu ε gbwele wase mwεεm mvunεn ben ε fan keelaw bó, bó ε no beele. Bó nu ε bee wase Tata Nyo' wvù keηke Mvunγay Mvunciim ε yuw kpwe yibo. ⁵ Ben nu ε ce wase fokuse fεn ε die bikuu binεn no ye yene shieele. Ben nu ε dieken wase ε fanεn díεwε binsoη bi nyám e bi cεyte diuu di bó nu ke esane le. ⁶ Ben nu ε bon bikaa é bonyii εjim bó ε ley ηgεw e. Ben ε yuwye bonyii se bó nu ε jay fiεε ηkuun, ε è nu bonyii bò nulo saa ebon njan ben ε bó kε.

Bonyii bo Nyo' le enù nyεkeey

⁷ Boom bo bwεεm e, fi mum é no nu le ben enù ke nyεkeey egen ebuy seke Tata nu ke ekase eto. Ben etaa eyεn no bonyii bò lemte ηεε ké no nu nyεkeey gen buy seke bó ké gbwele ηgu yi jee ηεε yibole. Bó ké cεy ε jan ghan gbwe ε bó jewe mwεεm, ké cεy ε mvú ghan be. ⁸ Ben tεn enù ke nyεkeey nonεn. Ben eleemε kε tεmyi njefo kefew ké Tata Jisos nu ke eto nu wase nceencee.

⁹ Boom bo bwεεm e, fo wee ewvukεnε waa bwee kε. Wee wvù wvukene waa bwee nu ke ekeηke nsaw. Wee wvù nu ke esumtene bonsaw nu wase é yew fwese. ¹⁰ Boom bo bwεεm e, ben ejo kenfews n fò bonyii bo ntum e bo Nyo' le bó to ké no jemyi é bonyii é diee di Nyo' le. Bó to yene bongεw, nu kε nyεkeey. ¹¹ Beene nu ε yεn le bonyii bocii bó to nu ε kuu shém gen mεse nu ε Nyo' ε lan kεmbonεn yi bó le. Ben nu ε yuw wase ekumε Job no wvù to kuleε shém gen mεse, ε bvuu ε yuw tεn no Tata Nyo' to ghanεε banke ηgεw we ε è tu bvujonkε. Tata to ge nonεn, njefo wvù camte shen bó bonyii, koole yii fò bó le.

¹² Boom bo bwεεm e, fiεε fi fele mwεεm mvunciim nu le, fo wee ke dioo jemyi fiεε kan naa lo kε. Kεnεε wvù kane ε è nu wonj Nyo', kεnεε wvù kane nshε, kεnεε è nu fiεε diee la. E wee beηε fiεε le, “Eε”, ε è no nu no fi

nu. Wvú ε tun le, “Aay”, ε è no nu no fí nu. Ε ben gee nonen, Nyo' saa ke ebvuu elese wee ηgew e ke.

Bunle bô mbee fii lo

¹³ Ε wee mvu ben e yene ηgew, é wvú no bunleè. Wee é no yuuke njon, é wvú no yemtè bensee Nyo'. ¹⁴ Ε wee mvu ben e cemte lo, é wvú tee bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le, ε bó to bunle é wvú we, yefe wvú bô mem é diee di Tata le, ¹⁵ é bunle yidvu yi bó bunlee ε bó ε lese fitele yi Tata le, efi wvú é wvú ebonen, é Nyo' ecake wvú we. Ε è fen nu ε wee wvudvu ε ge kebefε, é Nyo' eleeshε enya é wvú. ¹⁶ Nonen, fí è no nu le, é wee ge fiε fi befe, é wvú see é waa bwee, é wee ebunle fô wee noo wee le, wvu le Nyo' efe ben. Bunle wee wvu teyey keηke mvungay baay gee mwεem nteen.

¹⁷ Ben ejo kenfewsεν yi Elayja le. Wvú to nu ke wee wvu wum diεwe beene le. Ε wvú ke bunle shiee le le fo jan egbwe yi nshe le ke. Ε jan mey ke we nonen yi bilim e bitate bô kenjawten. ¹⁸ Ε wvú ke ne kase bunle, ε Nyo' shike jan, ε mwεem kase no kuu yi nshe le.

¹⁹ Boom bo bwεem e, é wee mvu ben e ne ε cinε je kecey e ε no hvuyte lo, wee mvu ε jo wvú ε tu bô wvú jim, ²⁰ ε wee wvú tu bô wvú jim we no kee le é wee banke wee wvú gee mwεem mvù befe, wvú ε cinε jé ye yi εcici le, tu wvú nu ε bvuse mweten diuw kpwe le, Nyo' ε leeshε bibefe biew bi nu ε bí ε mâ lo.

Nɔwa' wvu fwe wvu Bitá Fiε fi nu ε Nɔwa' Bitá wvu fwe wvun e

Nɔwa' Bitá wvu fwe wvun nu ε wvú to san fô bonyii bo Klistu le bô to nu ε saanɔen gen no cee mondvuum e jεy jεy (1:1). Fiε fi baay fi to gee ε wvú sε san nɔwa' wvun to nu keetefe bonyii ban no bonyii to bone bikaa ε bó ejim e, ε bó yene bonɔew nje fitefe fi bó lese yí Klistu le. Keetefe bó nonen, ε Bitá mum kume bó ekumε saaka wvú jee wvu ekumε Jisos Klistu wvú kpwe ye bó mbuy we yí kpwe le noo njkawma we le wen nu ke ekase eto, nu fiε fi bó etaalé fwe ε bó ε gee bvufee yí dvú le.

Bikuu bi mwεem e ε nɔwa' wvun e

1:1-2 Keɔkewce

1:3-12 Keekume no Nyo' boysee bonyii

1:13-2:10 Ntefe ekumε keecee nce wvú yuule

2:11-4:19 No ε nulo ε wee Klistu ejod bonɔew bó wvú yene

5:1-11 No ε nulo ε wee Klistu eshiwsé ekole kew hvuu lemte ten fô bonyii le

5:12-14 Kemese

¹ Nɔwa' wvun san me wvú Bitá waa ntum Jisos Klistu. E me nsan fô bonyii bó Nyo' nu ε caw le ε nu bew e bó nu ε saanɔen ε no nu biba bi Bontus bó Galeshia noo Kafadosia noo Esia noo Bitinia le. ² Nyo' Icee wesebeene to caw ben no wvú to seyseε wase ε ε beε lo le fi nu ke enú. E Keyoy kew mum seyse ben gee le ben eyuuké Jisos Klistu wvú nu ε cuke ben bó elεmε kew e. Nyo' ebuw ben bó kembonen naa ntay ebvuu enya ben bó mvuntelem mvú leεtene naa ntay.

Beene cee taale ke wase ε ε nu fwe

³ Mbense enú fô Nyo' le wvú nu Nyo' Tata wesebeene wvú Jisos Klistu hvuu nu Ice. Wvú nu e cam shen fô beene le baay, ε boo beene ε mboo wvu fwe le no Jisos Klistu to buyε yí kpwe le. Fifi nu ε ge beene ε no cee keesen taale ke wase ε ε nu fwe, ⁴ keeke edie bvushεw bvú wvú nu ε gee ε beene woj wvu we le. Bvushεw bvun nu bvú yaa nulo efo, kenε ebefe, kenε ekpwe ncom ke. ⁵ Nyo' gemgeme ben bó mvunɔay mwew fele yí fitefe fi ben nu ε lese yí ye le ε no ceyte mboyima wvú nu ke eyene diuu di fokemεse le. ⁶ No ben kee nonen, ε mum ε no yuuke

njon. Geenen ε ben keɔke ke keeyuuke nsase yí kefew e caan nje mmom yí too fô ben e jé le jé le. ⁷ Yí too keemom laa fitefe finen fi ben lese yí Nyo' le temyi ke ntay e. Ke naa ketwaa ke bigew e kè yeεle nu ε bó ké mom bó nguy, ε ketwaa kin nu fiε ε fi nulo ebefe, tu ε nulo ε bó emom ke ten fitefe fi ben lese yí Nyo' le. E fitefe fin nu fiε ε fi fele ketwaa ke bigew e kè yeεle. Nonen, ε ke edioo enu diuu di Jisos Klistu nu ke edunε ekole kew, ε bó ebensee ben, tumte monkum monen, wvumte ben. ⁸ Keseen nu ε ben kooɔke Jisos Klistu ε ben ke baa cim yen wase wvú le ke, ε ben ε lese fitefe yí ye le, yaa yene wvú le ke. Ben ε mum ε no yuuke njon naa wvu baay wvú ε nulo wee saa esee ke, ⁹ njefo ben kee le no ben nu ε lese fitefe yí ye le nu ε Nyo' nu ke eboyse ben. ¹⁰ Bonyii bo ntum Nyo' le bó to jemyi ekumε mbuwma wvú Nyo' to nu keeke ebuw ben dvú to nu ε no temte, gomte keekieε ekumε mboyima wvun. ¹¹ Keyoy ke Klistu le to nu yí bó le no bó to teete le Klistu nu ke eyen nɔew ε ke edioo enu ejim jodvu, ε wvú ekɔke bvukuke. E bó mum no gomte keekieε kefew kè mwεem mvudvu nu ke ekooy, bó je ye yí mvú nu ke eghan sε kooy jó le. ¹² E Nyo' mum ge ε bó kieε le mwεem mvú bó to jemyi mvun nu ε bó yaa jemyi ε ε nu fô bikuu bibole ke, le mvú nu fô ben e. E nu mvú mvú ben to yuweε dew bonyii bó to fewceε saaka wvú jee wvú wvu Nyo' ε ben ε mvunɔay mvu Keyoy ke Yuule kè Nyo' to ciinsεε ki to fowe le. Mvun nu mwεem e naa bonceendaa bó Nyo' le beele keekieε mvú.

Bonyii bo Nyo' le eyuulé yí gee dibole

¹³ No fi nu nonen, ben ekay bicaw binen enú ε ben ε seyse bvufee bvunen. Ben ekemsené bó bikuu binen, taalé ke fwe ε ε nu yí mbuwma wvú nu ke eto fô ben e seke Jisos Klistu ε kase ε dunε ekole kew e. ¹⁴ Ben eyuuké ke Nyo' le diεwe boom bew e. Fo ben ebvuu egeε mwεem bii nyam ye le no ben to shee gee seke ben to beε kenjiwe le ke. ¹⁵ Nyo' wvú to cawεε ben nu ε wvú yuule. Ben ten eyuulé yí gee dinen e dicii, ¹⁶ no fi nu ε bó ε san le,

“Ben eyuulé njefo me n'yuule lo.”

¹⁷ No ben tenε Nyo' le Icee wene, ε wvú nu wee wvú saake wee tfuu yí gee diew e yaa dunɔi kejeεy jεy ke, tu ben keɔke keecee nce wene tfuu bó nfan wvú wvu Nyo' yí kefew e keci le ben nu yí woj wvun e ke diεwe botolo le. ¹⁸ Ke ben kee le Nyo' to nu ε sum wase ben yí nce wvu εcici wvú bo'iceε bonen to kuusεε ben dvú, ε ke wvú to sum ε

è nu bô fiεε diεwε bigew e bi nulo ebefe kε.
 19 Wvú to sum ε è nu bô εleme ke Klistu le kè yaa nu ke fiεε fi ncεw, kè nu diεwε ke waa njee kentanje le wvú yaa kenjke nlom kenεε fiεε fimew yi befe yi dvú le ke. 20 Nyo' to seyyε wvú ε è bεε lo ε wonj sε ke kεw, ε dunjε wvú εdiuw yo fokemese εyan e nje yene. 21 E ge Klistu ben ε sε lese fitele yi Nyo' wvú to bvuseε wvú yi kpwe le nya wvú bô bvukuke le. No wvú ge nonεn, mvuntelem mvunen bô bonjkwawce bonεn ε mum ε no nu ε ben ε geε yi Nyo' le. 22 No ben yuuke keceεy e, ε kί gee ε mvuntelem mvunen yuule wvú le ben ekenjke kenjkonεn fô boom bo bwee wene le ε è nu ke keceεy, ben emum ekonεnè ke nonεn bô mvuntelem mvunen mvunciim. 23 Ben ekonεnè nonεn, njefo bó nu ε kase wase ε boo ben ê mboo wvu fwe le. Ke wee wvu boke ben wvun nu wvú nulo ekspwe kε. E nu Nyo' ke bεε ε wvú yaa nulo ekspwe kε. Wvú to boke ben ε è nu bô diεw ye yi nyaa nshii. E diεw yin nu ke emεy kε eleeme fô. 24 Fí nu no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le,
 “Wee wvu wum tfuu nu ke diεwε εgay e, ε bvujonjke bwew nu ke diεwε fow e. Egay ké no yowlene, ε fow tεn yεete,
 25 geenεn ε diεw Tata nu ke eleeme kε fô sekeci.”
 Diεw yidvu yin nu saaka wvú jee wvú wvu Nyo' wvú bó to fewcεε ê ben.

2

Ekume Tε di kenjke nshii noo ketum kè yuule

1 Fí ε mum ε no nu le, ben ecine mvuntelem mvú befe le, ecine kenlεema noo diεw fiεε le, ecine kendoj ke benεn noo mvunjkunsen e. 2 Ben ekenjke shiee fô emben yo ê keyoy e yò è nu diεw Nyo' εyineyin e, ke lenjlenj no wan wvu caan ké no kenjke fô emben e, wvu le yi egeè ε ben kuu gene fwe yi mboyma wene le, 3 no ben nu ε yεn wase le Tata taale fô ben e. 4 Ben etoð fô Tata le wvú nu tε ε dí kenjke nshii, ε bonyii to tun le kε di jee ke, geenεn ε Nyo' caw fiew le è nu di kenlum e fô wen e. 5 Ben nu diεwε eta yò kenjke tεn nshii le ε Nyo' bomte yew Keyoy kew dvú, ε ben nu njoo bocee ncese bew bô yuule, gee boncese bo ê keyoy e fô wvú le bô wvú koonjke nje Jisos Klistu. 6 Fí nu ê Nwa' Nyo' le le,
 “Ben etaa eyen, me njεεle te ê kelaante kè Sayon e,*

ε è nu tε di buu di yew e.
 E nu tε ε è caw me, ε me njoonjke dí baay.
 Te din nu ε kε wee lese fitele yi ye le ε wvú ke ewuumen kε.”
 7 Fô ben bô nu ε lese fitele yi ye le nu ε tε din jee fô ben e. Geenεn fô bonyii bô baa lese fitele yi ye le nu ε fi nu fô bó le no bó to sanjεε ê Nwa' Nyo' le le,
 “Tε didvu din di bonyii bo kembom e to tunεε
 nu ε nε wase ε tu di bó ebom naa ε è nu buu di yew e dvú.”
 8 E fi bvuu nu ε bó ε sanj le,
 “Tε din nu ke egee ε bonyii baytene yi dvú le. E nu kambaan ε kί nu ke egee ε bonyii gbwekene.”

Bó baytene yi dvú le njefo bó nu ε tun keebεε diεw Nyo' le, ε è nu no Nyo' to seyyεε wase le fí nu ke enu. 9 Geenεn, ben nu finεn kfuu ε è caw Nyo' ben. Ben nu njoo bocee ncese bô lemte Nfon e. Ben nu ketum kè yuule, nu bonyii bô Nyo' nu ε ge le è nu naa bew, le ben esεnj mwεεm mvú jee wvú wvú gee. Wvú nu ε tee ben, ben ε buy ε ejiwε le, ε ley é n'yuw we wvu baay e. 10 E to nu fwele ε ben yaa nu bonyii kε, keseen ben ε no nu wase bonyii bo Nyo' le. Nyo' to baa cam shen fô ben e fwele kε, keseen nu ε wvú ε cam wase shen fô ben e.

Bonyii bo Nyo' le edunji kenje kè jee entelen jo bonyii bocii

11 Nsáa yεm shém, ben ekeè le ben nu botolo yi nshε le fεn fele lo je. Me ε mum ε no nlooci njkule lo can ê ben le fo ben egeè mwεεm mvú nyam ye shieele kε, njefo mwεεm mvumvun diuu bô biyoy binεn. 12 Ben edunji kenje kè jee entelen jo bonyii bô yaa kee kε Nyo' wvu le é bó cim jemyi ekumε ben le ben befe lo, é bó eyenè kenje kenεn kè jee le, é ke edioo enu diuu di Nyo' ε to, é bó etumte monjkum mew.
 13 Ben eyuukè wee tfuu wvú bó nu ε geε le wvú esaaké bonyii le no ben nu bonyii bo Tata le. Ben eyuuké Nfon wvu Lum wvú nu Nfon wvu baay e, 14 eyuuké naa bonyii bô wvú nu ε geε le bó esaaké biba bi wonj e leese bonyii bô gee mwεεm mvú befe njεw e benseε bô gee mwεεm mvu lenj e. 15 Nyo' gomte le ben egeè mwεεm mvu lenj, emum ebaanjke dew biyuj bi bonyii le bô jemyi mwεεm ncεwncεw. 16 Ben eceè diεwε bonyii bô bó nu ε bvuse wase bó bvunfaw e, geenεn

1:20 Efe 1:4 1:21 5:1; Lum 5:2 1:22 2:17; 3:8; 4:8; Lum 12:9; Gal 6:10; 2Bi 1:7; 1Jon 4:11 1:23 Jon 1:13; Ibu 4:12; Jem 1:18 1:24 Yesa 40:6-8; Jem 1:10-11 1:25 Yesa 40:6-9 2:1 Efe 4:25; Jem 1:21; 4:11 2:2 1Kol 3:2 2:3 Mben 34:8 2:4 Mben 118:22; Yesa 28:16 2:5 2:9; Lum 12:1; Efe 2:21-22 2:6 Yesa 28:16; Lum 9:33
 * 2:6 Sayon nu diee di kelaante kè Jεusalem e. 2:7 Mben 118:22; Mat 21:42; Lem 4:11 2:8 Yesa 8:14-15; Lum 9:33 2:9 1:2; Ksm 19:5-6; Lew 19:2; Dito 4:20; 7:6; 14:2; Yesa 9:1; 43:21; 61:6; Lem 26:18; Lum 5:17; 2Kol 4:6; Efe 5:8; Tay 2:14; Ibu 13:12; 1Bi 2:5; Mwm 1:6; 20:4 2:10 Os 2:23; Lum 9:25 2:11 1:1, 17; Mben 39:12; Lum 7:15, 17-23; Gal 5:17; Ibu 13:14 2:12 Yesa 10:3; Mat 5:16; 2Kol 5:10 2:13 Lum 13:1-7; Tay 3:1 2:15 3:16 2:16 1Kol 6:11, 19-20; Gal 5:13 2:17 1:22; 3:16; Bngn 24:21; Mat 22:21; Gal 6:10; Fili 2:12

fo ben emum ejoð fífie tæeke fojise gee bibefe ke. Ben eceè é è nu diéwé bonfaw bo Nyo' le. ¹⁷ Ben ewvumtè bonyii bocii, koonjë boom bo bwee wene le bo mbee le bocii, fanè Nyo', wvumtè Nfon wvu Lum wvù nu Nfon wvu baay.

Bonyii bo Nyo' le ejoð kenfewsën yí ngëw Klistu le

¹⁸ Bonyii bò lemte bomew e, ben eyuukè bonyii bò ben nu é bó ekuse le, wvumtè bó ntay. Fo ben eyuukè ke é è nu bò nu nyékeey taale fò ben e ke. Ben ewvumtè tèn bò befe kenje le. ¹⁹ Me njemyi nën njefo Nyo' ké no yuuke njon bò wee wvù bò nyéwle bò wvù é wvù yuuke nsase é wvù nu é jay fiéé, geenën kuule ke shém njefo wvù nu é gëé bvufée yí Nyo' le. ²⁰ É bó suunje wee é wvù é jay fiéé, wvù é no kuule shém, é séw wvudvu enu la? Geenën, é wee yënë ngëw é è nu yí fiéé fi jee le é wvù é ge, wvù é no kuule shém, é Nyo' eyuuke njon bò wvù. ²¹ É nu bvudvu bvunen keeyëne ngëw nonën, njefo Klistu tèn to nu é yën ngëw nje yene, dunje kenfewsën é ben le ben ejo ekalé kew. ²² “Wvù to ke baa yuu ge naa lo kebefé ke, é ke diéw fiéé to ké no é yuu buy diuw we le ke.” ²³ Seke bó to nan'yi wvù, wvù to baa tfuse ke. É bó dioo njinsene bò wvù, wvù saa séwci ke, geenën nya fiéé ficii é è nu can Nyo' le wvù kee keesaw nsaw lenj. ²⁴ Wvù to nu é tfuse bibefe bisébeene é bí tu yí ye le yí kentam e. Wvù to ge nonën, wvu le beene ekpwe é keba ke kebefé le, eceè nce wvu teytey. Bilémte bì wvù to kenjëé nu é ge wase beene é bonën. ²⁵ Ben to shee njimte diéwé njéle, geenën keseen ben é kase wase é to fò Wee wvù Ceyte bvuu Taale fò biyoy binën e.

3

No kpwoon bò diemsën nulo ecee

¹ Boké' bo bonyii le, ben tèn eyuukè bole' bonën e. É ben gee nonën, é wee wvu bó le nu é wvù tune keebéé diéw Nyo' le, é wvù ke ené ebee é wee baa cim jeme diéw é wvù ke, é é ge kenje ke kpwese le, ² no wvù yene é wvù wvumte ekole kew, cee nce wvù yuule. ³ Fo fiéé fi dunji bvujonjë bvunen enù mwëem mvu ye le diéwé keeseyse yvuw ekole é yí jee, bò keejiise biéé, noo keesuute ye bò ndvù yí jee ke. ⁴ Fiéé fi edunji bvujonjë bvuu wee le enù fiéé fi wee nu fò fitele fiéw e, é è nu fitele fi bonene nu nyékeey. Ke bvun bvujonjë ke yvumen ke, é è nu bvù Nyo' koonjë nta. ⁵ É nyë è no bokéne bó yuule bo fwele bó to

nu é gëé bvufée bvubole yí Nyo' le to ké no dunji bvubole bvujonjë. Bó to yuuke tèn bole' bobole. ⁶ Wee diéwé Sela le to yuuke Abla'am e tenje wvù le tata wen. Ben tèn nu boom bo Sela le fən é ben gee mwëem mvu lenj yaa fane fiéé ke.

⁷ Bolemse, ben tèn ekiéé je yí ben kenjë keecee ben é bóké' bonën jó. Ben enyaa n'wvum é bó no bó baa kenjë mvungay diéwé ben e ke. Nyo' nu é buw ben é bó bocii bò nshii wvù may lo. Ben eceè nonën, wvu le fò fiéé ebaanjë bunle yene ke.

⁸ Keemése, me é no nteete ben bocii le, ben ekënë fitele fimwaan, kenjë shen fò bonyii le, kenjë kenjonen ke bonyii bo mbee le, kenjë mvuntelem mvù jee, é wee yaa joo ke wee mvu ekuse ke. ⁹ Fo wee é ge kebefé bó wee, é wvù tfuse bó kebefé ke. É wee nan wee, fo wvù tfuse bó ncun ke, é wvù tfuse é è nu bò diéw kembonen. Fin nu fiéé fi Nyo' tenje ben le ben egeè é wen ke elanj kembonen yí yene le. ¹⁰ É nu no bó nu é sanj le,

“É wee koonjë keeyuw njon yí nshii we le, bó keeyen édiuw yò jee le,

é wvù no kemsene bó leme diéw, é diéw fiéé yaa buyte diuw we le ke.

¹¹ Wvù kenjë keebanjë jim é mwëem mvù befe le,

egeè é è nu mvù jee, ekujenè nyékeey bì dvù le,

¹² njefo Tata Nyo' ké no yene bonyii bo teytey é yuuke bunle yibo.

Geenën é Nyo' é bon jise yí bonyii bò gee bibefe le.”

¹³ É ben kenjë shiee wvu baay keegee mwëem mvù jee nonën, tu wee wvù nulo ebvuu ege fiéé fi befe bó ben nu yéé?

¹⁴ Geenën, é bonyii cim nyaa lo ngëw é ben njefo ben gee mwëem mvu teytey, tu Nyo' nu ke elanj kembonen yí yene le. “Fo ben efanè bó, kenéé fo mvuntelem ebuukè ben ke.” ¹⁵ Ben ewvumtè é è nu Klistu é mvuntelem mvunen e diéwé Tata wene le. Ben eseyse bikuu binën, eceýté keenya ntfuse é wee wvù nu ebife fiéé fi ben taale fwe yí dvù le. Geenën ben dioo tfuuse, no tfuuse nyékeey bó n'wvum. ¹⁶ Fo ben egeè fiéé fi nlo esaake ben fò fitele le ke, wvu le é bó nan'yi ben, jemyi diéw yí befe ekumé kenje kenën ké jee nje ben nu bonyii bo Klistu le, é bó ewuumene. ¹⁷ Ben ekeè le fi jee keeyen ngëw nje fiéé fi jee fi ben ge é è fən nu le Nyo' koonjë le fi enù nonën, efey keeyen ngëw yí fiéé fi befe le fi ben ge. ¹⁸ É nu ke tèn no

2:18 Efe 5:21-6:9 **2:18** Efe 6:5-8 **2:19** 5:12 **2:20** 4:14 **2:21** Mat 16:24; 20:26-28; Jon 13:15; Lum 15:5
2:22 Yesa 53:9; Jon 8:46; Ibu 4:15 **2:23** 3:9; Yesa 53:7; Mat 26:55-56, 67; 27:14, 27-31 **2:24** Yesa 53:4-5; Lum 6:2, 11; Kolo 2:14; Ibu 9:28 **2:25** Yesa 53:5-6; Esek 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:16; Ibu 13:20 **3:1** 1Kol 7:16; Efe 5:22-24
3:3 1Tim 2:9 **3:7** Efe 5:25-28; 1Tim 2:8 **3:8** 1:22; Efe 4:2-3; Fili 2:2-3 **3:9** 2:23; Job 31:30; Mat 5:44; Lum 12:17
3:10 Mben 34:12-16; Jem 1:26 **3:13** Lum 13:3 **3:14** 4:14; Mat 5:10 **3:15** 1:3-5; Kolo 4:6 **3:16** 2:15 **3:18** 2:21; Lum 5:6-8; 6:10; Ibu 4:15; 7:27

5

Ekumε njée Nyo'

¹ Me ε mum ε no ηgomte keentefe bo-
cee kentaashε ke bonyii bo mbee le ε ben
entelenj. Me nu wee ε ηgoo bocee kentaashε
le, ε me nto n'yeñ bô ejise yem no Klistu to
yeneε ηgew, ε me nu ten wee wvù nu ke eley
bvukuke bvù wvù nu ke eto dvù le. ² Me ε
no nteete le, ben etaalè fô njée Nyo' yì bó nu
ε gee can yene le ntay. Fo ben dioo taale, no
taale ke diewe bó kane lo ben ke. Ben etaalè
bô ηkonj no Nyo' gomte. Fo ben etaalè keηke
ken'yee ejise yì bigew e ke. Ben ekeηkè shiee
ε è nu yì lemme le. ³ Fo ben envuwseè njée
Nyo' yì bó nu ε gee ben ε we jodvu ke. Ben
edunji ε è nu keηge kè jee kè yì eyenè benene.
⁴ Ben gee nonen, é Ekole ke Bonceynjee le ke
dioo ε buynen, é ben ekeηke kefo ke bvukuke
le kè yaa ké kpwe ncom ke.

⁵ Me ε no njemyi ten ε keghan le, ben
eyuukè bocee kentaashε ke bonyii bo mbee
le ntay. Wee tfuu eshiwsè ekole kew ε waa
bwee fwe sekecii. Ben ekeè le, "Kε Nyo' ké
no tomte wee wvù hensee ye ke. Wvù ké
no tomte ε è nu wvù shiwse ekole kew bô
mbuwma we." ⁶ Ben emum eshike bikuu
binen enù ε mvunjay mvu Nyo' le kuse, é
kefew ke dioo ε kocen, é wvù ebense ben.
⁷ Ben egee mwεem mvunciim mvù jewsee
ben can ye le, njefo wvù keηke shiee wene.
⁸ Ben ekemsenè bô bikuu binen, ejinyi ntay
njefo wee wene hvuban wvù dewle ghane
weentene diewe bvule wvù fawte le, gomte
wee keηgele. ⁹ Ben ebon ηaj bô wvù, lese
ke ε è nu fitele yì Nyo' le é fí eteme, ekumyi
le boom bo bwee wene le yene ke ten ηgew
nonen wonj tfuu. ¹⁰ Ngew wvun nu ke yì
kefew e caan, é Nyo' emum ekase eseyse
mwεem é mvù ejon fô ben e, enya ben bô
mvunjay, ege é ben eciim ntay. Nyo' nu wvù
nyaa mbuwma tfuu é bonyii. Wvù nu ε tee
ben keeley bvukuke bwew bvù mεy lo le
nje ben nu bonyii bo Klistu le. ¹¹ Mvunjay
mvunciim nu ε é keηke wvù sekecii se ηka. Fí
enù nonen.

Ngayma

¹² Me nsaj finwa' fin fô ben e ε è fici Silas
* me wvù nu waa bwee wesebeene. No
me n'yene nu ε wvù nu wee wvù è nulo é
wee egee bvufee yì ye le. Me nsaj keentefe
ben, embvuu enge é ben ekiεε le fiεε ficii fi
me nsaj dunji keceey ke ekumε mbuwma
Nyo'. Ben eleemé yì dvù le temyi ntay.
¹³ Kentaashε ke boom bo bwee wesebeene
le ke Babilon kè Nyo' nu ε caw gayte ben e.
Mak wvù waa wem yì mbee le gayte ten ben

e. ¹⁴ Ben egaynen bikuu binen e, enoce yì
keηkonen e. Kembonen enù fô ben e bocii bô
nu ε taashe bô bo Klistu.

Njwa' wvu bokaŋ bofɛɛ wvu Bitá Fiɛɛ fi nu ê Njwa' Bitá wvu bokaŋ bofɛɛ wvun e

Njwa' Bitá wvu bokaŋ bofɛɛ wvun nu e wvú to saŋ fô bonyii bo mbee le bo fwele le, e bó e ce e kenɛn wɔŋ tfuu. Shiee njwa' wvun baay to nu keediu lemme di bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e to ghane gee, bô keediu nce nnyen kenjaŋ wvú n'yɛɛyi bonyii ban to too dvú le le wvú eka. Bitá saŋ njwa' wvun baay taale e è nu fiɛɛ fi bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e ban to duu le ke Jisos beɛ ke ebvuu ekase eto ke. Wvú jemyi le fiɛɛ fi gee e Jisos se dvuyte keeto nu njefo ke Nyo' gomte le wee mvu ke ela ke.

Bikuu bi mwɛɛm e ê njwa' wvun e

1:1-2 Kenkɛwce

1:3-21 Nce bonyii bo Klistu le

2:1-22 Ekumɛ kenje ke bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e noo njɛw wvú nu ke eto fô bó le

3:1-18 Diuu di Klistu nu ke ekase eto

¹ E nu me wvú Semon Bitá, waa lemme Jisos Klistu noo waa we ntum. Me nsaanke njwa' wvun fô ben bô kenke mbee wvú kuuke leŋleŋ diɛwɛ wvú bese kenke le. Jisos Klistu wvú nu Nyo' noo Mboyse wesebeene ké no gee mwɛɛm teytey. E nu nje fifin wvú ben kenke mbee e wvú nu leŋleŋ diɛwɛ wese le. ² Nyo' ebvuu ebuw ben bô kembonen naa ntay, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvú leetene naa ntay, njefo ben kee wvú wvú Nyo' bô Jisos wvú nu Tata wesebeene.

Nce bonyii bô Nyo' nu e tee wase e caw e

³ Mvunjay mwew mvú è nu mvu Nyo' le nu e ge wase beene e kenke mwɛɛm mvunciim mvú nulo ege é beene ekenke nshii wvú mey lo, noo keecee nce bonyii bo Nyo' le. Mvú ge nonen no beene nu e kíɛɛ Nyo' wvú nu e tee beene keeley bvukuke bô bvujonke bvú è nu bwew e. ⁴ No wvú ge nonen, beene e mum e kenke mwɛɛm mvú kuuke baay bvuu jee fele mwɛɛm mvunciim e è nu mvú wvú to kawɛɛ. Mwɛɛm mvun nu keege wvu le ben elewté mwɛɛm mvu yí wɔŋ wvun e mvú nyam ye shieele mvú beete bô bonyii. Nonen é ben emum ekenke nce e è nu we wvú Nyo'. ⁵ No fi nu nonen ben emum emom ntay keebise nce wvú jee yí fitele fi ben lese yí Klistu le. Yí nce wvú jee le, é ben ebise bvufee bvú Nyo' le. ⁶ Yí bvufee bvú Nyo' le é ben ebise bikuu bi kemsɛɛn. Yí bikuu bi kemsɛɛn e, é ben ebise shém yi

kuuleɛn. Yí shém yi kuuleɛn e, é ben ebise nce wvú è nu wvu bonyii bo Nyo' le. ⁷ Yí nce wvú è nu wvu bonyii bo Nyo' le, é wee ekenke shen fô waa bwee le. Yí shen e fô waa bwee wee le, é ben ebise kenkonɛn. ⁸ Me njayte nɛn njefo, é ben kenke wvun nce, e no gɛnɛ dvú fwe fwe, é wvú ege é ben saa ebvuu enu ke lo nɛn ncew kenɛɛ enu diɛwɛ bonyii bô nulo saa ege fiɛɛ diɛwɛ bonyii bô kee fiɛɛ ekumɛ Tata wesebeene wvú Jisos Klistu le ke. ⁹ Ben ekeè le é wee baa ekenke wvu wvun nce tu wvú nu e fefe wase yí mwɛɛm mvu Nyo' le, e wvú yaa bvuu yene mwɛɛm e ncejole ke. Wvú nu e daaye wase le bibefe biew bi wvú to shee gee fwele nu e Nyo' to cuke wase.

¹⁰ Boom bo bwɛɛm e, fi e mum e no nu le ben emum emomté ntay keege mwɛɛm e è nu mvú dunji le Nyo' to nu e tee wase ben, caw. E ben gee nonen ben saa ke eyuu egbwe yí mbee wene le ke. ¹¹ Nonen é bó ke eyene je fô ben e e yí kuuke nɛn gbwuuu, é ben eley bvunfon bvú mey lo bvú Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú Mboyse le.

¹² Me njkee le ben kee wase mwɛɛm mvun, leeme tɛn yí keceɛy kè ben to yuwɛɛ le tɛmyi, geɛnɛ e me njgomte ke keembvuu njkumyi ben ekumɛ mvú sekeci. ¹³ Me n'yɛnɛ le fi nu leŋ nonen le me enkamsè ben ekumɛ mwɛɛm mvun no me mbɛɛ dvú n'yoyte wvu le ben ekumyi, ¹⁴ njefo me njkee lo le è sheete wase caan é keyoy ecinɛ nyam ye le no Tata wesebeene wvú Jisos Klistu nu e ge wase me e njkieɛ le. ¹⁵ Me e mum e no njgomte keemom naa ntay le seke me e ngen wase é ben enu wvú è nulo é ben ekumyi mwɛɛm mvun sekeci.

Saaka wvu ekumɛ nto Jisos nu fiɛɛ fi bonyii nulo egeɛ bvufee yí dvú le

¹⁶ Ben ekeè le ke mwɛɛm mvun mvú bese to jemyeɛ é ben ekumɛ mvunjay mvu Tata wesebeene wvú Jisos Klistu le noo nto we wvú wvú nu ke ekase eto, to nu ke lo mvu-manjaan e bonyii e bosɛn e seye e bese maa é ben ke. Bese to nu e yen naa bvukuke bwew e bô ejise eyese. ¹⁷ E to nu seke Nyo' Ice to buwɛ wvú bô mbense noo bvukuke, e diɛw buy fô wvú wvú nu Nyo' Bvukuke le jemyi le, "Wvun nu Waa wem, wvú nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvú baay." ¹⁸ Bese kebee to nu e yuw diɛw yin no yí shiile too we seke bese to nu bee bo Jisos yí kum Nyo' le. ¹⁹ No bese yuw nonen, mum mɛse kíɛɛ keceɛy ke fiɛɛ fi bonyii bo ntum Nyo' le to jemyeɛ e è beɛ naa lo. E fi jee le ben egeɛ bvufee yí fiɛɛ fidvu le ntay, njefo fi nu diɛwɛ ken'yese le kè baa é ejjwe le egen ebuy Diuu di e kfuŋ nu ke eyuu, é Jisos ebaa fô mvuntelem mvunen e diɛwɛ law e. ²⁰ Fiɛɛ fi kuuke fele mwɛɛm

1:2 Jut 2 1:3 1:16-17; Efe 1:3 1:4 Lum 5:2; Jsm 1:14-15 1:5 Tay 2:11-12 1:6 Gal 5:22-23 1:7 Gal 6:10

1:11 2Tim 4:18; 2:20; Tay 3:6 1:12 Jut 5 1:14 2Kol 5:1; 2Tim 4:6; Jon 21:18-19 1:16 Mat 17:1-8 1:19

Mben 119:105; Lum 1:2; 13:12; 1Bi 1:10-11

mvunciim nu le ben ekeè le, ke ntum Nyo' mvu nu dvú ê Nwa' Nyo' le wvú wee nulo eteete bô bwew bvufee ke. * ²¹ Ke wee ntum Nyo' to baa jemyi naa lo fiεε fi è nu nkpwawce wee wvu wum ke. E to gee Keyoy ke Yuule ε bô se jemyi diεw yi buyte fô Nyo' le.

2

Bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

¹ Ke leŋleŋ no bonyii bomew to nu dvú fwele é bonyii enteleŋ bô to mbiayte le è tum Nyo' bô, è nu ke ten no bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e nu enú ê ben enteleŋ. Bô nu ke ewεentεn eto bô n'yεεyi mvu wvú nulo ebefe bô bonyii, elese é diεw Nyo' le emum emaa naa lo Cee Ekole wvú to kpwee keesum bô. Bô nu ke ege nonεn emum eto lo bô ngeŋ kaŋ mwaan elaj yi bikuu bibole. ² Bonyii nteen nu ke ebenεn nce wvubo nnyεn e, é fifin ege é bonyii ejemyi diεw yi befe ekume je yi keεεy. ³ Ken'yεε ejise ke mwεεm e nu ke ege é bô efii mwεεm can yene le bô binfe bi mbiay e bi bô nu e seyse. Bonyii bodvu ban nu ε Nyo' to seyse wase ngeŋ wvubo ε è beε lo, ε wvú nu ke fô ceyte bô.

⁴ Ben ekeè le Nyo' to baa bawce bonceenda ba bô to gee kebefε ke. Wvú to nu ε shike bô ε bô gεn bvudvuu bvυ ngeŋ e, lese bô yi boncaw e é bintuke bi jiime nen taytaytay e, fô bô nu enú egen ebuy diuu di nsaw e. ⁵ Wvú to baa ebawce ten woj wvu fwele seke wvú to ciinsεε joo ε yi to mi woj bonyii bô to maa lo wvú ke. Wvú to nu ε bawce ke ε è nu Noa' wvú to fewci le bonyii eceé nce wvu teyete é Nyo' ejise, noo bonyii bomew bosoochwiy. ⁶ Wvú to nu ε fiwse kelaante kè Sodom bô kè Gomola ton bô ngyu ε bí fie bvuw, ge ε fifin no nu diεwe kenfewsεn ke fiεε fi nu ke ekooy bô bonyii bô maa lo Nyo' le. ⁷ Geenen, boyse Lot wvú to cee nce wvu teyete ε shém looci ffluuke wvú bô nce nnyεn wvú bonyii bô befe to keŋke. ⁸ (Mwεεm mvú wee wvu teyete wvun to yene bvuu yuuke no wvú to cee é bô enteleŋ to nu ε ge ε fitele fiew fi yuule no ton'yi εdiuw ecii yi gee dibole di befe le.) ⁹ E mwεεm mvun to nu ε kooy nonen, to fi dunji le Tata kee keeboyse bonyii bô yuuke wvú le can ngeŋ e, bvuu kee ten keegeε bonyii bô cee nce wvú yaa nu ke wvu teyete yi ngeŋ e, egen ebuy diuu di nsaw e. ¹⁰ Ngeŋ wvun nu ε wvu bonyii bomew nu ke efey naa lo wvu wee tfuu. Boba bonyii nu bô koonke keebii ke ε è nu fiεε fi ye yi bo yi ngyete shieele ε è nu fi

beete bô wee. E è bvuu nu bô bô joo wee wvú saake bonyii ekuse.

Nyo' nu ke elεse bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

Bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e ban ŋaake baay. Bô bensee ye baay, yaa fane naa lo keenan'yi biyoy bi keŋke mvunŋay fele bô ke. ¹¹ Naa ke bonceenda bô Nyo' le bô keŋke mvunŋay bvuu temyi fele bô yaa ke mom nan biyoy bin fwe dvu Tata ke.

* ¹² Geenen bonyii ban gee mwεεm e è nu mvú elεmε kebole gomte diεwe nyám yi nkpwaaante yi ké no gee mwεεm se yi kpawawci lo, ε yi nu ke le bonyii ke ekooyε esεεye lo le. Bonyii bodvu ban nu bô nan'yi mwεεm se bô kee mvú ŋkuuŋ. Nyo' nu ke elεse bô ke diεwe nyám yi nkpwaaante yin e, ¹³ é nlawma wvubo enu ngeŋ wvú bô nu eyene nje ngeŋ wvú bô se too dvú. Bô ké no kpwaake le keediekene bvuu wukene kenduun e emvunsheen enteleŋ nu lo njoŋ mvu fô bô le. Bô nu lo yile é ben enteleŋ yiise ben. Seke ben ε bô diekene, ε bô no yuuke njoŋ keelele ben bô gee dibole di kenshoose le. ¹⁴ Ejise ebo ké no nu ke ε è nu yo kenjaŋ, yaa ffluule yi kebefε le ke. Bô ké no lewci bonyii bô wεεyi yi mbee le ε bô bô gee kebefε. Ken'yεε ejise nu ε ley wase yi elεmε kebole. Bô nu ε jo wase lo! ¹⁵ Bô nu ε cine wase je yi leŋ e ε jo ε è nu yi ecici. Bô nu ε jo ekale ke Balaam wvú waa Bεwu le wvú to nu ε bee keege fiεε fi yaa nu ke leŋ nje wvú to koonke bigew e. ¹⁶ E kembεεbey wamεn wvú yi fiεε fi befe fin e. Kembεεbey kè ké no nu se kí jemyi lo, ε kí jeme diεwe wee wvu wum e, ci gee di kejewte le di wee ntum Nyo' wvun to gee.

¹⁷ Boban bonyii bo n'yεεyi le nu diεwe diuw joo wvú joo baa bvuu buyte fô le ke, bvuu nu diεwe kekfu kè nu ε gbwe ekfuŋ nffum ε fey ε tuu le. Nyo' nu ε seyse wase bvudvuu bvυ ngeŋ e ε bvú jiime nen taytaytay, ε gee é bô. ¹⁸ Bô kumte diuw wvu ecici baay se kinyi ŋkuuŋ. Bô lewci bonyii bô beε buy ke lo εnte jo bonyii bô yaa kee ke fiεε fi leŋ bô n'yεεyi wvu le è nulo é bô ekase egee mwεεm mvu nnyεn e mvú ye yi bo yi ngyete shieele. ¹⁹ Bô jaa no jemyi é bonyii le ke bô keŋke keenu bonfaw bô fiεε fimew e ke, geenen ε bô bodvu kebeε bô jemyi beε naa bonfaw bo mwεεm mvú beete bô ye wee le. Bô nu bonfaw njefo é wee nya ekole kew é fiεε tu wvú nu nfwaw fiεε fidvu. ²⁰ Ben ekeè le é wee lewte wase mwεεm mvú beete bô wee yi woj wvun e

* **1:20** Kεεε le, "Ke wee ntum Nyo' to nu ε jeme fiεε fi è nulo é wee cεε kinyi kedvu bô bwew bvufee ke." **1:21** 2Tim 3:15-16 **2:1** Jut 4-13 **2:1** Mat 7:15 **2:3** 1Tim 6:5 **2:4** Jut 6 **2:5** 3:6; 1Bi 3:20 **2:6** Kej 19:24-25; Luk 17:29; Jut 7 **2:7** Kej 19:1-16 **2:9** Job 4:7; 1Kol 10:13; Mwμ 3:10 **2:10** Jut 7-8 **2:11** Jut 9 * **2:11** Kεεε le, "... nan bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e ke." **2:12** Jut 10 **2:13** Jut 12 **2:14** Mat 5:28; 2Tim 3:6 **2:15** Ktn 22:7, 17; Jut 11 **2:16** Ktn 22:28-31 **2:17** Jut 13 **2:19** Jon 8:34; Lum 6:16 **2:20** 1:11; Mat 12:45

nje wvú kee wase Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú Mboyse wesebeene, ε kase ε gen ε ley mwεem mvudvu le, mvú ε njim wvú ε no kenjke, ε mwεem efo yí ye le efey lo no mvú se shee nu fwele. ²¹ E wee ge nonen tu fi be jee le fo mweten eyaw ekiεε je nce wvu teyey ke, efey keekiεε ebvuu ekase ecine bonci bô yuule bô bó nu ε nya ε bonyii le. ²² Kfuu boba bonyii gee ε fiεε fi nu ε njan e mum nu kecey le, “Bwe ké suuke mwεem kase bvuu tu fó die.” E wvumvu bvuu nu le, “Bó ké cuke njunyam ε wvú kase ke gen no binjene ε kenca le.”

3

Diiu di Tata nu ke eto

¹ Nsáa yem shém, njwa' wvu keseen wvun nu wase wvu bokañ bofεε wvú me nsañ fô ben e. E bonjwa' ban e bocii nu ε me nsañ diεwε ntañce le keenkamse ben ε ben ekenjke bonjpwawce bo leñ. ² Me njgomte le ben ekumyi mwεem mvú bonyii bo ntum Nyo' le bô yuule to jemyε le mvú nu ke ekooy, ebvuu ekumyi ten mwεem mvú boom bo ntum e bo Jisos e to jemyε ε ben le Tata bô Mboyse nu ε gay le ben egeè. ³ Fiεε fi baay nu le ben ekiεε le ε nu ke edioo nu ε diuw yo fokemεse le, ε bonyii bo kensεwse le enε ekew esεwsee ben, gee mwεem mvú nyam ye yibo gomte. ⁴ Bó nu ke esεwsee ben duu le, “Kε wvú to nu ε kaw le wen nu ke ekase eto, wvú ε fεε keseen? Naa no bo'icee boseεbeene to yuue kpweken, mwεem mvunciim leeme ke bikaa le no mvú to shee nu ε kεw fonjεw no Nyo' to bomεε wonj.” ⁵ Bó jemyi nonen kee ke naa ntay se tune le Nyo' to jeme ke ε ε nu diεw fwele ε εbule mum no nu. E wvú jeme ε nshε buy ε joo, ε wvú to ge nshε yidvu bô joo. ⁶ E wvú ke kase jeme ke ε ε nu diεw, ε joo ban nshε yidvu yí yí to gee ε yí buy, mum lese mwεem mvunciim. ⁷ E nu ke ten diεw yidvu yí wvú nu ε gεε εbule ke keseen bô nshε, ε no ceyte njguy dvú. E wvú ceyte ε ε nu diu di wvú nu ke esaw bonyii bô maa lo wvú, else bô.

⁸ Geenεn nsáa yem shém, fo ben edaayi le fô Tata le nu ε diu dimwaan nu ke leñleñ diεwε bilim ntfuke le, ε bilim ntfuke nu ke leñleñ diεwε diu dimwaan e ke. ⁹ Ke Tata guute lo ye no bonyii bomew kpwaake, keege no wvú to kawεε ke. Wvú kuule ε ε nu shém bô ben. Wvú shieele le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole njefo ke wvú gomte le wee mvu ke ela ke. ¹⁰ Diiu di Tata nu ke ekase eto nu ke enu ke diεwε di coon e. Ebvubwε nu ε εbule nu ke edvum foweεwe emum ela, ε njguy ebunjse mwεem mvunciim

mvú nu we, ε nshε bô mwεem mvú nu yí dvú le efie ebvuu.

¹¹ No njguy nu ke efiese mwεem mvunciim ε yiyin je le, ben kpwaake le ben nulo ecee nce ε ε nu wvu nεε? Ben kenjke kecee nce ε ε nu wvú yuule ε ben ε nya bikuu binen ε Nyo', ¹² ε no ceyte Diiu di Nyo' le din, momte keege le di eyanñen eto. E nu diu di njguy nu ke efiese εbule ε kí efie, ε mwεem mvunciim mvú nu we ebun. ¹³ Geenεn, beene ceyte ε ε nu εbule ke kefe bô nshε yí fiε yí Nyo' to kawεε, ε wvuwvun wonj nu wvú ε nu ke enu ke nce wvu teyey fó maanj.

¹⁴ Nonen nsáa yem shém, no ben ceyte mwεem mvun nen, ben emomte naa ntay keenu se nlom kenεε fiεε fimew fi befe ε Nyo' ejise, noo keenu yí kenleεten e ben ε bo Nyo'. ¹⁵ Ben ekumyi le Tata wesebeene kuule shém nen, nyaa ε ε nu kefew ε bonyii le bó ke eboy. Fiεε fin nu ke fi waa bwee wesebeene wvú Baul wvú nu fitele fiεεbeene to sañεε fô ben e bô bvufee bvú Nyo' nu ε nya ε wvú le. ¹⁶ E bonjwa' bocii bô wvú sañ e nu ε wvú jemyi ke jó ekumε fiεε fin. Wvú saanjke mwεem mvumew ε mvú temyi fô bonyii le keekiεε, nonen ε bimaante bi bonyii le bô yaa kee ke fô bó leeme mum toysee kenyi ke mwεem mvudvu le, ε ε nu ke leñleñ no bó toysee ten mvu ε mondvuum momew ε ε Nwa' Nyo' le. Bó gee nonen, teñe ε ε nu njεw yí bikuu bibole.

¹⁷ Nsáa yem shém, no ben kee wase mwεem mvun nen, ben emum eyenè fo bonyii bô maa lo Nyo' ban ke egufe ben bô gee dibole di befe ε ben enε fô ben leeme wase ekase egbwe lo. ¹⁸ Geenεn, ben eku lo yí mbuwma wvú Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú Mboyse wesebeene nu ε buw ben dvú, ebvuu ekeè wvú gene lo fwe fwe. Mbense enú fô wvú le keseen noo sekeci se njka. Fi enú nonen.

Nwa' wvu fwe wvu Jon Fie fi nu ê Nwa' Jon wvu fwe wvun e

Nwa' wvu fwe wvun wvù Jon to sanjεε fô bintaashε bi bonyii bo mbee le, kεnjke bikuu bi mwεem e bifεε. ε nu keeyvuwse mvuntelem mvu bonyii bô wvù to sanjεε fô bó le, le bó eceè yî kentaashε le bô bo Nyo' noo Waa we wvù Jisot Klisu bô keetefe bó, le bó eyenè fo bó ebii n'yεyi wvu mbiay e. Wee wvù sanj nwa' wvun nu ε looce ε ciise lo le, ε wee cee ente jo n'yu, wvù saa ebvuu egeè gee di ejiwε le ke. Wvù nu ε bvuu ε sanj ten le Jisot Klisu to nu naa wee wvu wum, ε wee ftuu wvù nu ε lese fitele yî ye le ε no koonjke Nyo', kεnjke ten keekoonjke waabwee.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-4 Kεnjkwε

1:5-2:29 Saaka wvu ekumε n'yu bô ejiwε

3:1-24 Boom bô è nu bo Nyo' le bô bô è nu bo dεwle le

4:1-6 Fieε fi è nu fi keceey e bô fi è nu fi mbiay e

4:7-21 Ekumε kenjkonεn

5:1-21 Fitele fi wee lese yî Klisu le soo lo fieε ficii

Diεw yî nyaa nshii

¹ Fieε fi bese saanjke fin nu ekumε Diεw yî nyaa nshii yî to nu wase fonjkwε. Diεw yî nyaa nshii yin nu ε bese to yuw mwεem mvù yî to jemyi, yen yî le bô ejise eyese, taa no yî nu, kum yî le bô can yese. ² Nshii wvun nu ε bó to dunjεε ε bese yen wvù le, ε mum ε no jemyi ekumε wvù, fewci ê ben ekumε nshii wvù mεy lo wvun wvù to nu bô Ice, ε wvù ke dunjεε ê bese. ³ Fifeε fi bese to yenεε bvuu yuw, nu fi fi bese fewci ten ê ben wvu le ben ekεnjke kentaashε beene. Kentaashε kesεse nu ke bee bo Nyo' Ice bô Waa we wvù Jisot Klisu le. ⁴ Bese ε mum ε no saanjke fin wvu le njon wesebeene enu ε wvù ε yinjnεn.

Beene eceè ente jo n'yu

⁵ Wvun nu saaka wvù bese to yuwεε ê wvù, ε mum ε no serje ê ben le, Nyo' nu n'yu ε kejiwε yaa nu naa lo yî ye le ke. ⁶ Nonεn, ε beene duu le beene nu yî kentaashε le beene ε bó, geenεn kaa lene ε è nu ê kejiwε le, tu beene mbiayte lo, yaa cee bii keceey e ke. ⁷ Geenεn, ε beene cee ente jo n'yu no wvù wvù nu ente jo n'yu, tu beene nu enù yî

kentaashε le wee noo wee, ε elεmε ke Jisot wvù Waa we le cuke beene ε beene yuule ente jo bibefeε bisεεbeene bicii. ⁸ ε beene duu le ke beene kεnjke bibefe ke, tu beene lεεle lo bikuu bisεεbeene, ε keceey yaa nu yî yese beene le ke. ⁹ Geenεn, ε beene serje lo bibefeε bisεεbeene ê wvù, no wvù nu wee wvù ké no leeme yî diεw ye le bvuu gee mwεem lej, tu wvù nu elεεshε bibefeε bisεεbeene ecuke beene, ε beene eyuule yî gee disεεbeene le dicii di yaa nu ke teytey e. ¹⁰ ε beene duu le beene baa ge kebefε ke, tu beene joo wvù le wvù nu wee mbiay, ε diεw ye yaa kεnjke bvudvuu yî yese beene le ke.

2

Jisot nu keman kè lεeshi bibefeε bisεεbeene

¹ Boom bem, me nsaanjke fieε fin ê ben wvu le fo ben ke enε ege kebefε ke. Geenεn, ε wee nlo ε ge kebefε, tu beene kεnjke wee wvù kule can ê Nyo' Ice fô beene le, ε wee wvun nu Jisot Klisu wvù nu wee wvu teytey. ² ε nu wvù keman kè lεeshi bibefeε bisεεbeene, ε keman kin yaa nu ke fô bibefeε bisεεbeene le maanj ke, kí nu ten fô bi bonyii bocii le yî woj wvun e.

³ ε beene gεεle bonci bo Nyo' le, ε fifin emum edunji ntay le beene kee wvù. ⁴ Wee wvù duu le wen kee Nyo', geenεn yaa gεεle bonci bew ke, nu wee mbiay, ε keceey yaa nu yî ye le ke. ⁵ Geenεn, wee wvù gεεle njeme we nu wvuwe wvù nu keceey wee wvù koonjke Nyo' gene mεεse. Fieε fi nulo edunjεε ntay ε wee se kίεε le wen nu ε taashe bô Nyo' nu fin fi le: ⁶ ε wee duu le wen nu sekecii yî Nyo' le tu wvù kεnjke keceè ke leηleη ê je yî Klisu to cee le.

Nci wvu fwe

⁷ Nsáa yem shém, ke nci wvù me ngomte keensanj fô ben e nu nci wvu fwe ke. ε nu nci wvu yvum wvù ben to kεnjke ε kwε fonjkwε. ε nci wvu yvum wvun nu saaka wvù ben to yuwεε wase. ⁸ Geenεn nci wvù me nsaanjke ê ben nu ke nci wvu fwe. Keceey ke nci wvun e to nu ε dunjεε yî Klisu le, ε no dunjεε ten yî yene le. Nci wvudvu yen'yi fwe njefo kejiwε kaa wase gene, ε n'yu wvu keceey ε kwε wase ε no baa. ⁹ ε wee duu le wen nu ente jo n'yu bvuu bane waa bwee, tu wvù bεε ke ente jo kejiwε. ¹⁰ Wee wvù koonjke waa bwee nu ε wvù nu sekecii ente jo n'yu ε fieε yaa nu yî ye le fi nulo ege ε wvù elene baytene ke. ¹¹ Geenεn, wee wvù bane waa bwee nu ε wvù nu ê kejiwε le lεne jó yaa kee

1:1 2:13-14; Jon 1:1-2, 14; 4:14; 6:35; 8:12; 11:25 1:2 Jon 15:27 1:4 Jon 15:11 1:5 Jon 8:12 1:5 1Tim 6:16
1:6 2:4 1:7 3:5; Yesa 2:5; Ibu 9:12; Mwm 1:5 1:9 Mben 32:3-5 2:1 Lum 8:34; Ibu 7:25 2:2 4:10; Jon 1:29
2:4 1:6; 4:6; Jon 3:21; 8:44; 16:13 2:5 2:17; 5:3; Jon 14:15; 2Jon 6 2:6 Jon 13:15; 15:5 2:7 4:11; Jon 13:34
2:7 2:24; 3:11 2:8 Jon 1:9-10; 8:12; Lum 13:12 2:9 3:10, 15; 4:20 2:10 Mben 119:165; Lum 14:13 2:11
Jon 12:35-36 2:12 Lem 4:12

fô wvú gene ke, njefo kejiwe kedvu nu e ge wase wvú e fefe.

¹² Boom bem, me nsaanke fô ben e njefo bó nu e læshε wase bibefe binen nje Klistu.

¹³ Bo'icem, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wase wvú wvudvu wε wvú to nu fonkew. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben nu e so wase wee kebefε wε. Boom bem, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wvú wvudvu wε wvú to nu fonkew. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben temyi lo e diw Nyo' nu sekecii yí yene le, e ben e so wase wee kebefε wε.

¹⁵ Me ε mum ε no nteete ben le, fo ben ekoonkè woŋ wvun kenεε mwεem mvu yí woŋ wvun e ke. E wee koonke woŋ wvun, wvú saa ekoonke Nyo' Ice ke. ¹⁶ Ben ekeè le mwεem mvunciim ê woŋ jan mvú nyam ye kenke shiee yí dvu le bó mvú ejise taale koonke, noo mvú bonyii bensee ye yí dvú le yí nshii wvun e, yaa nu mvú nen'yi fô Nyo' Ice le ke. E nu mvu yí woŋ wvun e. ¹⁷ Woŋ wvun nu ke eka, é mwεem mvu yí woŋ wvun e mvú bonyii kenke shiee yí dvú le eka ten. Geenεn, wee wvú gee ε è nu fiεε fi Nyo' shieele nu ke emey enu dvú sekecii.

Bonyii bo bvuban e bo Klistu le

¹⁸ Boom bem, kefew kin nu wase ke fokemεse. No ben to yuwεε le wee bvuban Klistu nu ke eto, nu ε naa keseen nu ε bonyii bo bvuban e bo Klistu le e to wase nteen. E nεε fiεε fi ge beene e mum e kieε le kin nu wase kefew ke fokemεse. ¹⁹ Bonyii bodvu ban to buy ê beene entelen, geenεn ke bó to nu bonyii bosεbeene ke. E bó to nu bonyii bosεbeene, tu bó to bee emey enu beene ε bó. Nonεn ε bó mum buy wvu le fi edunεε endan le ke bó nu bonyii bosεbeene ke. ²⁰ Ben nu finεn ε wvú wvú è nu Wvú wvú Yuule ε yefe* wase ben, ben ε no kee mwεem mvu keceey. ²¹ Ke me nsaanke fô ben e ε è nu njefo ben maa keceey ke. Me nsaanke njefo ben kee keceey, e ben kee ten le ke è nulo é mbiay ebuy ente jo keceey ke. ²² Wee mbiay nu wvú la? Ke è nu wvuwe wvú tune le ke Jisos nu Mboise wvú Nyo' to kawεε le? Wee wvú tune Nyo' Ice bó Waa we nu wvuwe wvú nu wee bvuban Klistu. ²³ Ke wee wvú tune Wan kenke kentaashe bó Icee Wan wvudvu ke. Wee wvú jemyi bó diuw we le wen nu e bee Wan e, nu wvú kenke kentaashe bó Icee Wan ten. ²⁴ Ben egεε fiεε fi ben to yuwεε fonkew é fi enu sekecii yí yene

le. E ben geke fiεε fi ben to yuwεε fonkew fi ε no nu sekecii yí yene le, é ben ten emum enu sekecii yí Waa Nyo' bó Ice le. ²⁵ E fiεε fi Klistu nu ε kaw beene dvú nu nshii wvú mεy lo.

²⁶ Me nsaanke mwεem mvun fô ben e ε è nu ekumε bonyii bó gomte keelele ben. ²⁷ Geenεn n'yefe wvú ben to kenkeε ε Klistu nu sekecii yí yene le, ε ben yaa bvuu shieele lo wee mvu wvú ebvuu eyeyi ben ke. No n'yefe we wvun yeyi wase ben ekumε mwεem mvunciim, ε n'yefe wvudvu nu wvu keceey, se è nu wvu mbiay, ben emum enu sekecii yí Klistu le ke lenlen no n'yefe wvun nu e yeyi ben.

²⁸ Boom bem, ben emum emey enu sekecii yí ye le wvu le seke wvú ε ke e buynen, é beene ekenke filete keeyen wvú le efey keeke enyiimen lo ente jo kenwuumen. ²⁹ E ben kee lo le wvú nu wee wvú gee mwεem teyey, tu ben kenke keeke è ten le wee tfuu wvú gee fiεε fi teyey nu ε è nu mboo we.

3

Beene nu boom bo Nyo' le

¹ Ben etaa ke eyen kfuu kenkonen ka baay kè Nyo' Ice nu ε dunεε fô beene le, ε ge le bó etenε beene le boom bo Nyo' le! E beene nu keceey boom bo Nyo' le. Fiεε fi bonyii bó è nu bo yí woŋ wvun e baa kee beene nu njefo bó baa kee ten wvú wvú Nyo' ke. ² Nsáa yem shém, keseen nu ε beene nu wase boom bo Nyo' le, geenεn beene baa kee wase no beene nu ke enu ke. Fi beene kee nu ke le è nu ke enu seke Klistu ε buynen, é beene enu diwε wvú le, njefo beene nu ke eyen wvú le no wvú nu. ³ Fi ε mum ε no nu le, wee tfuu wvú taale fwe yí ye le nonεn kenke keecuke ekolε kew sekecii yuule no wvú yuule.

⁴ Wee tfuu wvú gee kebefε nu ε wvú ngoyte ε è nu nci Nyo', njefo kebefε nu nci ε wee ε ngoy. ⁵ Ben kee lo le Klistu to to keecake bibefe bi bonyii le. E ke wvú wvú Klistu to kenke kebefε ke. ⁶ Ke wee wvú nu yí Klistu le ké mεy no gee bibefe ke. Ke wee wvú mεy ε no gee bibefe ké no e yen wase wvú le kenεε kee wvú ke. ⁷ Boom bem, fo wee elεε ben ke. Wee wvú gee fiεε teyey nu ke wase wee wvu teyey lenlen no Klistu nu wee wvu teyey. ⁸ Wee wvú mεy ε no gee bibefe nu wee dεwle, njefo dεwle wvun to gee wase bibefe naa ε kew lo fonkew. Shiee wvú Waa Nyo' to toε to nu keefiwe dilemme di dεwle wvun e. ⁹ Ke wee wvú è nu mboo Nyo' ké no gee kebefε ke, njefo fiεε fi è nu Nyo' ficii nu yí ye le

2:13 1:1-2 **2:15** Jem 4:4 **2:16** Bñgn 27:20; Lum 13:14; Gal 5:19-21; Efε 2:3; Jem 4:16 **2:17** Mat 7:21; 1Kol 7:31

2:18 4:3; Mat 7:15; 2Jon 7 **2:19** Lem 20:30 **2:20** 2:27 * **2:20** N'yefe wvun nu Keyoy ke Yuule kè bó nu e nya é bó. **2:22** 4:3; 2Jon 7 **2:23** 4:15; 5:1; Jon 5:23; 15:23; 2Jon 9 **2:24** 2:7 **2:25** Jon 5:24 **2:27** Yeli 31:34; Jon 14:16; 16:13 **2:28** 3:21; 4:17; Jon 5:22; 15:5 **2:29** 3:10 **3:1** 3:10; 4:6; Jon 1:12; 3:16 **3:2** 2Kol 3:18; Fili 3:21 **3:5** 1:7; 2:2; 4:10; Yesa 53:9; Jon 1:29; 8:46; 2Kol 5:21; Ibu 4:15; 9:14; 1Bi 1:19; 2:22, 24; 3:18 **3:6** 3:9; 5:18; Jon 15:5; Lum 6:2, 14 **3:8** Mat 12:26-29; Jon 8:44 **3:10** 2:9, 29

sekecii, ε κε è nulo é wvú ebvuu egee kebefε ke, njefo wvú nu mboo Nyo'. ¹⁰ Fiεε fi nulo ege é beene eyene bonyii bò è nu boom bo Nyo' le bò bò è nu bo dεwle le nu fin: Wee tfuu wvú nu se wvú gee mwεem teyey keνεε wvú nu se wvú koonjke waa bwee, yaa nu Waa Nyo' ke.

Beene ekojenè

¹¹ Saaka wvú ben to yuwεε ε kew fonjke w nu ke wvun wvú le, beene ekojenè. ¹² Fo beene enù diεwe Keen e ke. Wvú to nu waa Satan wvú wee kebefε we, ke mum ne yu waa bwee. Ε wvú to yu wvú nje la? Wvú to yu njefo diew gee to nu di befe, ε di waa bwee le nu di teyey. ¹³ Boom bo bwεem e, fo ben ekeηkè ηghaw le bonyii bò è nu bo yí woη wvun e bane ben ke. ¹⁴ Beene kee lo le beene nu ε buy wase can kpwe le ε ley yí nshii le, njefo beene koonjke boom bo bwee wesebeene le. Wee wvú nu se wvú koonjke waa bwee beε ke nu can kpwe le. ¹⁵ Ε è nu naa yεε wvú bane waa bwee, tu mwεten nu wee wvú yuwyi bonyii. Ε ben kee lo le ke wee wvú yuwyi bonyii keηjke nshii wvú may lo yí ye le ke. ¹⁶ Fiεε fi nu ε dunjε beene keηkonjε ke keηkonjε nu fin fi Klistu to gee: Wvú to nu ε nya nshii we kpwe nje yese beene. Beene ten keηjke keenya wesebeene nshii nje boom bo bwee wesebeene le. ¹⁷ Ε wee keηjke mwεem mvu yí nshε le fen, yene ε waa bwee tane, ε fanε yaa eyene lo fitefe fiew fò wvú le, tu keηkonjε ke Nyo' le nu yí wvuwε wee le neε le? ¹⁸ Boom bem, fo beene ekojenè ke fomvu fomvu keνεε yí njeme le ke. Beene ekojenè yí keceey e, dunji yí gee le.

¹⁹ Ε neε le fiεε fi nu ke ege é beene ekiεε le beene nu bonyii bò è nu bo keceey e, ebvuu ege é beene elεεse mvuntelem mvuseεbeene fwe dvu Nyo', ²⁰ naa seke la wvú mvuntelem mvuseεbeene mvudvu saake beene, njefo Nyo' kuuke fele mvuntelem mvuseεbeene, ε wvú kee fiεε ficii. ²¹ Nsáa yem shém, é mvuntelem mvuseεbeene nu se mvú saake beene, beene saa ekeηjke nfan mvu fwe dvu Nyo' ke. ²² Ε beene leke naa la ε wvú, é wvú enya é beene, njefo beene geεle bonci bew gee fiεε fi ye ejeè wvú. ²³ Ε nci we nu wvun wvú le, beene elεε fitefe yí Waa we wvú Jisos Klistu le, ekojenè ke no wvú gay é beene. ²⁴ Bonyii bocii bò geεle bonci bew nu yí ye le sekecii ε wvú nu ten yí bó le. Fiεε fi gee ε beene se kee le beene nu yí ye le sekecii nu Keyoy ke Yuule kè wvú nu ε nya é beene.

4

Wee wvú keηjke Keyoy ke Nyo' le bò wvú yaa keηjke ke

¹ Nsáa yem shém, fo wee dioo duu le fiεε fi wen jemyi ne fò Keyoy ke Nyo' le, ε ben mum bee ke lo wvú le ke. Ben emom wvú eyen laa keyoy kedvu nu ke Nyo' le keceey ε. Me njemyi nen njefo bonyii bò mbiayte le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le nu wase yí woη wvun e nteen. ² Fiεε fi nulo ege é ben ekiεε keyoy kè è nu ke Nyo' le yí wee le nu fin: Wee tfuu wvú jemyi bò diuw we le Jisos Klistu to nu ε tu wee wvú wum to fokuse fen, nu wvuwε wvú keηjke Keyoy ke Nyo' le. ³ Wee tfuu wvú baa jemyi nonen ekumε Jisos nu wvú keηjke keyoy ε é yaa nu ke Nyo' le ke. Kekin keyoy nu ke wee bvuban Klistu le wvú ben to yuwεε wase le wvú nu ke eto le, ε keseen nu ε wvú ε to wase é woη jan. ⁴ Boom bem, ben nu bonyii bo Nyo' le, ε ben ε so wase bonyii bodvu. Ben so njefo wee wvú nu yí yene le fele wvú nu é woη jan. ⁵ Boba bonyii nu bo yí woη wvun e. Nonen mwεem mvú bó jemyi bo mvu yí woη wvun e, ε bonyii bò è nu bo yí woη wvun e yuuke bó le. ⁶ Beene nu fiεεbeene bonyii bo Nyo' le. Wee tfuu wvú kee Nyo' yuuke beene le, ε wvú yaa nu ke wee Nyo' yaa yuuke fiew beene le ke. Fifi nu fiεε fi gee ε beene se kee keyoy kè è nu ke wee keceey e bó kè è nu ke wee mbiay e.

Nyo' nu Nyo' keηkonjεn

⁷ Nsáa yem shém, beene ekojenè, njefo keηkonjεn nu fiεε fi Nyo' le. Wee wvú koonjke wee mvu, nu mboo Nyo', ε wvú kee Nyo'. ⁸ Ke wee wvú nu se wvú koonjke wee mvu kee Nyo' ke. Fí nu nonen njefo Nyo' nu Nyo' keηkonjεn. ⁹ Yin nu je yí Nyo' to dunjεε keηkonjεn kew fò beene le jó: Wvú to nu ε tum Waa we wvú ε ka ke wvú yí woη wvun e wvu le beene ke ekeηjke nshii fele yí ye le. ¹⁰ Fifi nu fiεε fi bó tenε le keηkonjεn. Ε ke è nu le è to koη beene Nyo' ke. Ε to koη Nyo' beene, tum Waa we le wvú eto ege keman fò bibefe bisεεbeene le.

¹¹ Nsáa yem shém, no Nyo' to koηεε beene é yin je le nen, beene ten keηjke keekojenè. ¹² Ke wee nu dvú wvú ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. Ε beene koηε lo, é Nyo' enu sekecii yí yese beene le, ε keηkonjεn kew nu yí yese beene le gene mεεse.

¹³ Beene kee le beene nu yí ye le sekecii ε wvú nu yí yese beene le, njefo wvú nu ε nya beene bó Keyoy kè è nu kee. ¹⁴ Besε to nu ε

3:11 2:7-8; 4:11 **3:12** Kej 4:8 **3:13** Jon 15:18 **3:14** 2:11; Jon 5:24; 13:35 **3:15** Mat 5:21-22; Mwμ 21:8
3:16 Jon 15:13; Gal 1:4; Fili 2:17; 1Tes 2:8 **3:17** Dito 15:7 **3:18** Jem 2:15-17 **3:21** 2:28 **3:22** Jon 15:16
3:23 Jon 2:23; 13:34 **3:24** 4:13; Jon 14:16; 15:5; Lum 8:5, 9, 14 **4:1** 2:18; Mat 7:15; 1Tes 5:21 **4:2** Jon 1:14;
Lum 10:9; 1Kol 12:3 **4:3** 2:18, 22 **4:4** 5:5 **4:5** Jon 3:31 **4:6** 2:4; 3:1; Jon 8:47; 18:37 **4:8** 4:16 **4:9** Jon
3:16 **4:10** 2:2; 3:5; Lum 5:8, 10 **4:11** 3:11; 4:21; Mat 5:44-45; 18:33; Jon 13:34; 2Jon 5 **4:12** 2:5; 4:17; Jon 1:18
4:13 3:24 **4:14** Jon 15:27 **4:15** 2:23

yen e mum e no seje ê bonyii le Nyo' Ice to nu e tum Waa we le wvù eto eboyse wøj wvun. ¹⁵ E è nu naa yeε wvù jeme bô diuw we le Jisō nu Waa Nyo', tu Nyo' nu yî mwetεn e sekecii e wvù nu ten yî Nyo' le. ¹⁶ No fi nu nonen, beene e mum e kieε, e bee kenkonen kè Nyo' kenke fô beene le.

Nyo' nu Nyo' kenkonen, e wee wvù cee yî kenkonen e sekecii, cee e è nu yî Nyo' le, e Nyo' ten cee yî ye le sekecii. ¹⁷ Fieε fi dunçi le kenkonen nu fô beene le e kí e yijnsen nu fin fi le, ke beene kenke nfan ekumε diuu di nsaw wvu fokemese le ke. E beene yaa kenke ke nfan njefo beene cee yî wøj wvun e diεwe Klistu le. ¹⁸ Ke nfan kè no nu ente jo kenkonen ke. Kenkonen kè nu e leynen e gen e mese kè no buvuse lo nfan, njefo nfan kenke fieε keege e è nu bô ngew wvù è nulo è bô enya è wee. Ke wee wvù kenke nfan nu e ley wase ente jo kenkonen e gen e mese ke. ¹⁹ Beene konene njefo è to yaw Nyo' no koonke beene. ²⁰ E wee duu le wen koonke Nyo', geenen bvuu bane waa bwee, tu wvù nu wee mbiay, njefo é wee nu se wvù koonke waa bwee wvù wvù yene wvù le, wvù saa ke ekoonke Nyo' wvù wvù nu se wvù yene wvù le ke. ²¹ Nci wvù beene to kenkeε è Klistu nu wvun wvù le, wee wvù koonke Nyo' kenke keekoonkè waa bwee ten.

5

Wee wvù soo wøj wvun nu wvù nu e bee Jisō e

¹ Wee tfuu wvù nu e bee le Jisō nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu e wvù nu waa Nyo', e wee tfuu wvù koonke wee, nu e wvù koonke ten mboo mwetεn. ² Fieε fi gee e beene se kee le beene koonke boom bo Nyo' le nu seke beene koonke Nyo' gee fieε fi nci we gayte. ³ Ben ekeè le keekoonke Nyo' nu keegeεle bonci bew, e bonci bew yaa nu bvujite ke, ⁴ njefo wee tfuu wvù è nu mboo Nyo' nu e wvù soo lo wøj wvun. E fieε fi soo wøj wvun nu mbee wesebeene. ⁵ Wee wvù soo wøj wvun nu wvù la? Ke è nu wvuwe wvù nu e bee le Jisō nu Waa Nyo' le?

Mweem mvù leeme jim nsaw Jisō

⁶ Jisō Klistu to nu e to yî wøj wvun e, fey yî joo bô yî elεme le. Ke wvù to fey ke e è nu yî joo le maaj ke. Wvù to fey

yî joo le bô yî elεme le. E Keyoy ke Yuule leeme jim nsaw fieε fin njefo Keyoy jemyi keceεy. ⁷ Mwεem nu dvù mvuntεntem mvù leeme jim nsaw wvu dvu. ⁸ E mwεem mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo elεme. E mwεem mvu mvuntentem mvun nu yî fieε le fimwaan. ^{*} ⁹ Beene kè no berje fieε fi è jemyi wee wvu wum è beene. Geenεn, fieε fi è jemyi Nyo' nu e fi jite fele fi wee wvu wum e. Ben ekeè le fifin nu fieε fi è jemyi Nyo' è beene, leeme jim nsaw wvu Waa we. ¹⁰ Wee wvù nu e bee Waa Nyo' le nu e wvù kenke fieε fi Nyo' jeme fin yî ye le. Wee wvù baa bee Nyo' le nu e wvù gee e Nyo' nu wee mbiay, njefo wvù baa bee fieε fi è jeme Nyo' è beene ekumε Waa we le ke. ¹¹ Njeme Nyo' wvun nu le Nyo' nu e nya beene bô nshii wvù mey lo, e nshii wvun nen'yi yî Waa we le. ¹² Wee wvù kenke Waa Nyo' yî ye le kenke nshii wvu dvu, e wee wvù baa kenke Waa Nyo' yî ye le yaa kenke nshii wvu dvu ke.

Bonyii bô kenke wase nshii wvù mey lo

¹³ Me nsaanke mwεem mvun è ben bô nu e bee Waa Nyo' le, wvu le ben ekieε le ben kenke wase nshii wvù mey lo. ¹⁴ Ke beene yaa kenke nfan keebence egeε fwe dvu Nyo' elεke fieε è wvù ke, njefo é beene leke fieε è wvù bii no wvù shieele, é wvù eyuw fieε fi beene jemyi. ¹⁵ E beene kee le wvù yuuke fieε fi beene jemyi seke beene leke naa la è wvù, é beene emum ekeè ten le beene nu e kenke wase fieε fi beene leke è wvù.

¹⁶ E wee yen e waa bwee gee kebefε kè yaa nulo ege é wvù ekpwe lo ke, é wvù leke le Nyo' enya nshii è wvù. Fifin nu fô wee wvù kebefε kew yaa nulo ege é wvù ekpwe lo ke. Kebefε kemew nu dvù kè nulo ege é wee ekpwe lo. Ke me ngyayte le wee ebunlee fô wvuwe wee le ke. ¹⁷ Gee di befe dicii nu kebefε, geenεn e kebefε kemew nu dvù kè yaa nulo ege é wee ekpwe lo ke.

¹⁸ Beene kee lo le ke wee wvù è nu mboo Nyo' nulo ebvuu emεy egee bibefe ke, njefo Waa Nyo' ceγceyi wvù, e ke wee kebefε we nulo ebvuu ekum wvù le ke. ¹⁹ Beene kee lo ten le beene nu bonyii bo Nyo' le, e bonyii bô è nu bo yî wøj wvun e bocii nu can wee kebefε we le.

²⁰ Beene kee le Waa Nyo' nu e to wase e yene bvufee bvusεbeene keekieε wvù wvù Nyo' wvu keceεy. E beene nu yî ye le wvù è nu keceεy njefo beene nu yî Waa we wvù

4:16 4:8-10; Jon 15:5 **4:17** 2:28; 4:12 **4:20** 2:9 **4:21** 4:11; Mat 22:34-40 **5:1** 1Bi 1:22-23 **5:3** 2:5; Dito 30:11; Mat 11:30 **5:4** Jon 16:33 **5:5** 4:4; Lum 8:37 **5:6** Jon 16:13; 19:34 **5:7** Jon 5:36-37 ***** **5:8** Bojwa' bo boyyuum bomew kenke fibole bincim bin le, "Bonyii nu botete bô leeme jim nsaw wvu dvu fowe. E bonyii ban nu Nyo' Ice bô Diεw noo Keyoy ke Yuule. E bonyii bo botete ban nu yî fieε le fimwaan. ⁸ E mwεem nu dvù mvuntentem mvù leeme jim nsaw wvu dvu yî nshe le. Mwεem mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo elεme. E mwεem mvu mvuntentem mvun nu yî fieε le fimwaan." **5:10** Lum 8:16; Gal 4:6 **5:11** Jon 3:16-18 **5:12** Jon 3:36; 5:24 **5:13** Jon 20:31 **5:14** Jon 15:16 **5:16** Mat 12:31; Ibu 6:4-6 **5:18** 3:6, 9-10; Jon 17:15; 2Tes 3:3 **5:19** Jon 12:31; Gal 1:4 **5:20** Jon 1:14, 18; 11:25; 17:3; 20:28

Jisos Klistu le. E nu wvú wvù Nyo' wvu
keεεy ε nshii wvù mεy lo nu can ye le.

²¹ Boom bem, ben eyεnè εkumε mvunyo'
mvu εcici.

**Nɔwa' wvu bokaŋ bofɛɛ wvu
Jon
Fiɛɛ fi nu ê Nɔwa' Jon wvu
bokaŋ bofɛɛ wvun e**

Jon to saŋ nɔwa' we wvu bokaŋ bofɛɛ wvun, teŋe ɛkolɛ kew lɛ, "Cee ɛkolɛ ke kentaashe ke bonyii bo mbee le (1:1)." Wvù to saŋ fò kpwoon mvu le wvù Nyo' nu ɛ caw bô boom bew e. Kpwoon wvun nelo enu kentaashe ke bonyii bo mbee le kemew, ɛ boom bew ban nu bonyii bo kentaashe kedvu le. Fiɛɛ fi wvù to saŋɛɛ ê nɔwa' wvun e, nu ke nɛn kfuy. Wvù to saŋ keelɛke lɛ bô ekonɛnɛ, bvuu tefe bô lɛ bô eyɛnɛ ɛkumɛ bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e.

Bikuu bi mwɛɛm e ê Nɔwa' wvun e

1-3 Keŋkɛwɛɛ

4-6 Keŋkoŋɛn nu ɛkolɛ ke fiɛɛ ficii le

7-11 Ntefe keeyɛne ɛkumɛ n'yɛɛyi wvu mbiay

12-13 Kemɛɛ

¹ ɛ nu me wvù cee ɛkolɛ kentaashe ke bonyii bo mbee le. Me nsaanɛke nɔwa' wvun fô wo le kpwoon wvù Nyo' nu ɛ caw noo fô boom buw e. Me nkoonɛke ben yi keceɛy e. ɛ ke è mɛy ke me maan wvù koonɛke ben ke. Bonyii bocii bô kee keceɛy koonɛke ten ben. ² Bese koonɛke ben nje keceɛy kè nu yi yese beene le, ɛ kɪ nu ke emɛy nu ke yi yese beene le sekecii. ³ Mbuwma Nyo' bô shen noo nyɛkeey wvù nɛn'yi fô Nyo' Ice bô fô Jisos Klistu wvù Waa Nyo' Ice le nu enu yi yese beene le no beene nu yi keceɛy e bô yi keŋkoŋɛn e.

Ben enù yi keceɛy e noo yi keŋkoŋɛn e

⁴ Me nlanlanɛ baay no me nu ɛ n'yɛn ɛ boom buw bomew bii keceɛy e ke no Nyo' Ice to gayɛɛ lɛ beene egeè. ⁵ Yi keseen e bwee bonyii, me nleke lo wo ngayte lɛ beene ekonɛnɛ. Ke fin nu nci mvu wvu fwɛ ɛ me nsaanɛke fô wo le ke. ɛ nu ke nci wvù beene to keŋke wase ɛ kɛw fonkɛw. ⁶ Keŋkoŋɛn nu fin fi lɛ beene ebii nci we le. ɛ nci wvudvu nu wvun wvù ben to yuwɛɛ wase e è beɛ fonkɛw lɛ ben ceèè yi keŋkoŋɛn e.

⁷ Bonyii bo mbiay e nteen nu wase ê wonɔ, ɛ è nu bonyii bô yaa tomte lɛ Jisos Klistu to nu ɛ tu wee wvu wum to fokuse fɛn ke. Boba bonyii nu bo wee mbiay e wvù nu ten wee bvuban Klistu. ⁸ Ben eyɛnɛ bô bikuu binɛn fo ben ke enɛ elase fiɛɛ fi ben nu ɛ lem wase. Ben emomtè ɛ è nu keeke ekeŋke nlawma wene tfuu. ⁹ Wee tfuu wvù daanɛke gene fwe yaa leeme ke yi n'yɛɛyi wvu Klistu le, nu ɛ

wvù yaa bvuu keŋke Nyo' yi ye le ke. ɛ wee wvù leeme sekecii yi n'yɛɛyi wvu Klistu le, nu ɛ wvù keŋke Nyo' Ice bô Wan yi ye le. ¹⁰ ɛ wee to fô ben e ɛ fanɛ yaa eto ɛ è nu bô wvu wvun n'yɛɛyi, fo ben efiɛn wvù è ben yew keɛɛ egay lo wvù le ke. ¹¹ ɛ wee gay wvù le, tu wvù nu ɛ taashɛ wase bô wvù yi lemme diew di befe le.

Njeme wvu fokemɛɛ

¹² Me nkeŋke naa mwɛɛm nteen keensan è ben, geenɛn ɛ me n'yaa nu ensan lo è nɔwa' le ke. Me n'yɛne lɛ me nu nke ento en'yɛn lo ben e è beene ejemyi ɛ wee yɛne wee le è jise, wvu lɛ beene emɛɛɛ eyuw nɔŋ. ¹³ Boom bo waa bwoo wvù Nyo' nu ɛ caw tɛn e, gayte wo le.

Nɔwa' wvu bokaŋ botɛte wvu Jon Fiɛɛ fi nu ê Nɔwa' Jon wvu bokaŋ botɛte wvun e

Jon wvù teŋe ekolɛ kew le cee ekolɛ ke kentaashɛ ke bonyii bo mbee le, to saŋ ɔwa' we wvu bokaŋ botɛte wvun fô we wvu wvu fwe ê kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ε diee nu Gayus. Wvù nu ε saŋ ε bense Gayus yî nfi wvù wvù nyaa ê bonyii bo mbee le. Wvù nu ε tefe ten Gayus le wvù eyenê ekumɛ we wvu wvù bô to teŋe le Diotefɛs njefo wvù to tune keeyuw diɛw ye le.

Bikuu bi mwɛɛm e ê Nɔwa' wvun e

1-4 Keŋkɛwɛ

5-8 E Jon bense Gayus

9-10 E Jon lom gee di Diotefɛs e

11-12 E Jon bense gee di Demitius e

13-15 Kemɛse

¹ E nu me wvù cee ekolɛ kentaashɛ ke bonyii bo mbee le. Me nsaanɛke ɔwa' wvun fô wo le Gayus wvù nsaa yɛm shém. Me ɔkoonɛke naa wo yî keɛɛy e.

E Jon bense Gayus

² Nsaa yɛm shém, me mbunlee le mwɛɛm mvunciim egene ntay ê keba kuw e, ε wo tɛmyi yî nyam ye le ke no me ɔkee le wo tɛmyi ê keyoy e. ³ Me nto nu ε n'yuw njon baay no boom bo bwee wesebeene le bomew to fɛsɛɛ jan see ekumɛ no wo leeme yî keɛɛy e bô fitele fiuw ficii. E ê nu naa keɛɛy le wo bii keɛɛy e. ⁴ Ke fiɛɛ fimew bvuu nu dvù fi nulo ege é me en'yuuke njon nfele keen'yuuke le boom bobem bii keɛɛy e ke.

⁵ Nsaa yɛm shém, lemme di wo lemte fô boom bo bwee wesebeene le, efey mvunciim fô bô nu botolo le, nu ε wo lemte naa leŋ. ⁶ Bô to nu ε see ê kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke jan ekumɛ keŋkoŋen kuw. E momtê ke fici boba bonyii ê je yî Nyo' shieele le nonɛn yî lenɛ dibole. ⁷ E keê le bô buy ekfuŋ e è nu nje diee di Klistu le, ε bô baa etaale nfi mvu ê bonyii bô yaa nu bo Nyo' le ke. ⁸ Nonɛn, beene keŋɛke keetomtê boba bonyii, wvu le beene ε bô enù bonyii bô lemte yî fiɛɛ le fimwaan ekumɛ keɛɛy.

Ekumɛ Diotefɛs bô Demitius

⁹ Me nto nu ε nsan fiɛɛ fô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le kenen e, geenɛn ε Diotefɛs wvù koonɛke keelewse ekolɛ kew fwe, fanɛ yaa eyuw we wvù è nu me le ke. ¹⁰ Nonɛn, me nu ɔke endioo ε nto, é me enjike fiɛɛ fi wvù gee fin fokuse, no wvù ghane kunsene mvunɔkunsɛn, jemyi diɛw yî befe ekumɛ me. No wvù gee nonɛn, wvù baa cim ffuu bô fifie

ke. Wvù tune ten keefisene boom bo bwee wesebeene le, tune ten fo bonyii bô gomte keefisene bô efiisenè. E bô dioo gomte keefisɛn, é wvù mum kuŋ lo bô é kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ente.

¹¹ Nsaa yɛm shém, fo wo ebeŋenè fiɛɛ fi befe ke. E beŋenè ε è nu fi jee. Wee wvù gee fiɛɛ fi jee nu wee Nyo', ε wvù gee fi befe nu ε wvù baa kee wase Nyo' ke. ¹² Demitius nu fiew wee ε bonyii bocii jemyi mwɛɛm mvù jee ekumɛ wvù, ε keŋge kew kè jee jemyi ten ekumɛ wvù. Bese ten jemyi ekumɛ wvù. E wo kee lo le fiɛɛ fi bese jemyi ekumɛ wvù nu keɛɛy.

Ngayma

¹³ Me mbee ɔkeŋke mwɛɛm nteen keensan ê wo, geenɛn ke me ɔkoonɛke keensan lo bô ete ke ɔwa' le ke. ¹⁴ Me n'yɛne le è shɛke caan é me ento en'yɛn lo wo le, é bee wo ejemyi ε wee yɛne wee le ê jise.

¹⁵ Nyɛkeey enù fô wo le. Nsaa yesebeewo gayte wo le. Gayɛ nsaa yesebeewo le yicii wee mwaan mwaan bô le, enya é me.

Njwa' wvu Jut

Fiεε fi nu ε Njwa' Jut wvun e

Jut to sanj njwa' wvun keetefe bonyii le b6 eyenε ekumε bonyii b6 to duu le b6 nu bonyii bo mbee le mum leεle bonyii b6 n'yεεyi wvu mbiay. Ke njwa' Jut wvun defe ke. Wv6 nu ε sanj mwεεm mvumew ε mv6 nu lenjen ke diεwε mv6 nu ε njwa' Bita wvu bokanj bofεε le. Wv6 sanj keetefe bonyii b6 wv6 sanj f6 b6 le le b6 ediuu keetomte mbee wv6 b6 to nyaε ε bonyii b6 ε nu bo Nyo' le, le mbee wvun nu fiεε ε b6 to nya wase lo kanj mwaanj ε wvumvu yaa bεε ke.

- Bikuu bi mwεεm e ε njwa' wvun e*
- 1-2 Kenkεwε
- 3-16 Kenge, b6 n'yεεyi, noo njεw bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e
- 17-23 Ntefe wv6 le bonyii eleemε yi mbee wvubole
- 24-25 Bunle mbense

1 ε nu me wv6 Jut wee lemme jisos klistu, ε me nu waa bwee jem. Me nsaanke njwa' wvun f6 bonyii b6 Nyo' lcee wesebeene nu ε tee, ε b6 cee yi kenkonen kew e, ε wv6 e gee b6 can jisos klistu le. 2 Nyo' ebvuu ecam shen f6 ben e naa ntay, ebvuu ege ε mvuntelem mvunen eleetene, ε kenkonen kew f6 ben e ebvuu eduu egen fwe.

Bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

3 Nsaa yem shem, me nse njpwawci naa baay le me nu ensanj f6 ben e ekume mboyima wv6 beene bocii nu ε kenke wase, ε ne ε n'yen le fi nu shiee le baay keensanj enleke ben le ben ediuu keetomte mbee wv6 b6 to nyaε ε beene b6 ε nu bonyii bo Nyo' le. ε nu fiεε ε b6 to nya wa lo ε beene kanj mwaanj ε fimew yaa bεε ke. 4 Me njemyi nen njefo bonyii bomew nu ε weenten wase ε ley ε ben ente, ε ε nu b6 b6 to jemyεε wase ekumε b6 ε ε bεε lo le Nyo' nu ε gee wase njεw wvubo. Boban nu bonyii b6 maa lo Nyo', b6 joo mbuwma Nyo' tfuuse ε ε tuu fiεε fi b6 ebεle ekuse jodvu gee nnyen, bvuu maa lo Cee Ekole wesebeene wv6 Tata jisos klistu wv6 ε mey ke wv6. 5 Keseen me ngomte keembvuu enjume ben ekume mwεεm mvumew ε ben kee ke naa wase mv6 ntay. Tata to nu ε bvuse bonyii bo Islael woj wv6 Ijiw e, ε b6 boy yi njεw e, geenen ε wv6 ke kase ke lese bonyii b6 to baa lese fitele yi ye le ke. 6 ε ε nu ke no bonceendaa

bew b6 to baa leeme f6 wv6 to gekεε b6, cine bvudvuu bvubole bvu lenj bvu nce le, nu ε wv6 ε lese boba yi boncaw b6 mey lo le, f6 bvudvuu bv6 jiime nen taytaytay e, f6 b6 nu enu egen ebuy diuu di baay di ε nu di nsaw e. 7 ε ε bvuu nu ke lenjen no wv6 to toneε kelaante kε Sodom b6 kε Gomola b6 nguy wv6 mey lo, noo bilaante bi to nu mbew bi le, bi to cee ten nce nnyen kenjan, ε bokene b6 bolemε joo ten ye yibo gee dv6 ε ε yaa nu ε je yi Nyo' to bomεε le wee egee le ke. Fiεε fin nu kenfewsεn ke fiεε fi nu ke ekooy b6 bonyii b6 cee kfuu wvuwvun nce le.

8 Naa no fi nu nonen, bonyii ban ε jo ke ε ε nu gee didvu. B6 beete b6 ye yibo, tune wee wv6 saake b6, nan'yi biyoy bi kenke mvungay fele b6. B6 gee nonen duu le ε nu njefo b6 yene mwεεm e ε bifile le. 9 Seke Maykel wv6 nu ekole ke bonceendaa bo Nyo' le to waale ewe jo gvune di Muses e, ε b6 dεwle taanke gvune didvu, wv6 to baa cim bvuse diεw yi befe ejeme ε dεwle ke, ε wv6 tfuse ke ε wv6 le, "ε nu esaw Tata wo." 10 Bonyii ban ε no nan'yi lo mwεεm mvuncim mv6 b6 baa kee no mv6 nu ke. B6 gee mwεεm ε ε nu mv6 elεme kebole gomte diεwe nyam yi njkpwante le. ε nu mwεεm mvudvu mvun mv6 beete b6 b6. 11 Njεw wvu baay nu f6 b6 le. B6 nu ε jo gee ε ε nu di Keen e. B6 nu ε ne wase ε no gee mwεεm mv6 befe nje bigew diεwe Balaam e. B6 temyi bikuu ke lenjen diεwe no Koola to temyi. B6 nu ke ekpweken ke no Koola to kpweε. 12 Boban bonyii nu lo yile ε ben entelen seke ben diee njaw kenkonen kenen. * B6 kε no gee diεwe bwε le kefew ke mwεεm mvudien mvun e, ε wee taale ke ε ε nu ekole kew yaa wuмене ke. B6 nu diεwe kembεw f6 kί e suu se kί enya jan e, fwefwe e kase e tawse kί. B6 nu ten diεwe bite bi kε ce gen buy naa seke mondvuum kaa ε bi baa eyum mvuntam ke le. B6 nu diεwe bite bi b6 nu ε mvuwye le. B6 nu ε kpwe wase ε bvuu ε kpwe. 13 B6 nu diεwe joo yi baay yi nffum fεεte bensee we le, ε gee dibole di kenshoose le nu diεwe diffuw di nffum fεεte bensee we yi joo le. B6 nu diεwe j6n yi waysene lo ncεwncεw e. Nyo' nu ε seyse wase bvudvuu bv6 njεw e ε bv6 jiime nen taytaytay sekicii, ε gee ε b6.

14 Enok wv6 njgokε kew to nu ke bisoosh-wiy ε kew yi Adam e, to nu ε yuu jeme diεwe wee ntum Nyo' le ekumε bonyii ban gayte le, "Ben etaa eyen, Tata nu ke eto b6 ngoo bonceendaa bew b6 yuule ε b6 nu bontfuke le, 15 keesaw wee tfuu. Wv6 nu ke eto

1:1 Mat 13:55; Mak 6:3 1:2 2Bi 1:2 1:3 1Tim 1:18 1:4 2Bi 2:1-22 1:4 Gal 5:13; 2Bi 2:1 1:5 Ksm 12:51; Ktj 14:29-30; 1Kol 10:5; 2Bi 1:12-13 1:6 1Bi 3:19-20; 2Bi 2:4 1:7 Kenj 19:1-24; 2Bi 2:6 1:8 2Bi 2:10 1:9 Dito 34:6; Saka 3:2; 2Bi 2:11; Mwμ 12:7 1:10 2Bi 2:12 1:11 Kenj 4:3-8; 1Jon 3:12; Ktj 22:7, 17; 1Bi 2:15; Ktj 16:1-34
1:12 2Bi 2:13, 17 * 1:12 B6 to kε jo ten ntaashe seke njaw wvun. 1:13 Yesa 57:20; 2Bi 2:17 1:14 Mat 25:31; Kenj 5:18, 21-24; Ibu 11:5

edunɔe gee di befe dicii di bonyii bocii bô yaa kee ke Nyo' se gee no bó maa lo wvú noo mwεem mvunciim mvù befe mvù bó se ké no jemyi ekumε Nyo'." ¹⁶ Boban bonyii nu bô ké no diomene ke lo sekecii, gomte diuw, bii ke ε è nu fiεε fi ye yibo yi ηeyte shieele le, seɲe ye yi εcici, lεεle bonyii bô díew yi yeke keekεɲke mwεem mvù bó shieele.

Ntefe ekumε mwεem mvù nu ke ekooy

¹⁷ Geenεn nsáa yem shém, ben ekume mwεem mvù boom bo ntum e bo Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to jemyεε ê ben le mvù nu ke ekooy. ¹⁸ Bó to nu ε jeme ê ben le, "E nu ke edioo enu ediuw yo fokemese le, é bonyii ebuynεn esεwsee ben. Bó nu ke enu bonyii bô maa lo Nyo', gee ε è nu mwεem mvù ye yibo yi ηeyte shieele." ¹⁹ Boban bonyii nu bô too bô keɲgawsen ê bonyii entelεɲ, bii ε è nu mwεem mvu yi nshε le, yaa keɲke Keyoy ke Nyo' le yi bó le ke. ²⁰ Geenεn nsáa yem shém, ben eyoo bikuu binεn eleemè ke ε è nu yi mbee wene wvù nu naa wvù yuule le, ebunleé sekecii ê mvunɲay mvu Keyoy ke Yuule le. ²¹ Ben emεy ke enù yi keɲkoɲen kè ke Nyo' le, eεeytè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ke ecam shen, ege é ben eley nshii wvù mεy lo le. ²² Ben ecamtè shen fô bonyii bô bεε yi kemaɲεn e. † ²³ Ben ecuutè bonyii bô nu ηguy e bvuuσe, boyseè bó. Ben ecamtè shen fô bomew bonyii le, geenεn dioo camte no yene. Ben ebanè naa noo ndvú yibo yi bó nu ε yiise wase bô nce wvù befe.

Bunle Mbense

²⁴ Mbense enù fô Nyo' le! E nu wvú wvù nulo eεeyte ben fo ben ke egbwe. Wvù nu ke egen bô ben fwe dvu bvukukε bwew ε ben nu se nlom nu bô nlanɲaɲ. ²⁵ Beene enyaa mbense ê Nyo' wvù Mboyse wesebeene wvù è mεy ke wvù, fele yi Jisos Klistu wvù Tata wesebeene le. Bvukukε bô mvunɲay noo sa' ekeɲkè ke wvù wvù Nyo' ε kεw no woɲ to kεwεε bô keseen noo sekecii se ηka. Fí enù nonεn.

1:17 2Bi 3:2 **1:18** 2Bi 3:3; 2Tim 3:1; 3:2-6 **1:20** Kolo 2:7 **1:22** 1Tes 5:11
bomew keɲke kencim kin le, "Ben emomtè keegeε ε bonyii bô bεε yi kemaɲεn e kumene."
1:10; 1Tes 5:23 **1:25** Lum 16:27

† **1:22** Boɲwa' bo boyvuum
1:23 Saka 3:2 **1:24** Fili

Nɔwa' Mwɛɛm mvù Jisos to duɲɔɔɛ ê Jon Fiɛɛ fi nu ê Nɔwa' wvun e

Nɔwa' wvun nu ekumɛ mwɛɛm mvù Jisos Klistu to duɲɔɔɛ ê Jon wvù waa we ntum. Jon to san ɲwa' wvun kefew kè bó to bvuseɛ wvù gɛn gɛɛ ê kendvuy kè Batmos e. Wvù to san fò bintaashɛ bi bonyii bo mbee le ɛ bí to nu bisooshwiɔ. Wvù to dioo saanɔke, kew bó mwɛɛm mvù Jisos keɛɛ to duɲɔɔɛ ê wvù le wvù esan eciinse ê bintaashɛ bi bisooshwiɔ bidvu. Fiɛɛ fi bii fò nu ɲgoo mwɛɛm nteen mvù wvù to yene ê fiɛɛ diɛwɛ ɛfile le ekumɛ no Nɔyo' nu ke eboyse bonyii bó ɛ nu bew, lese bó befe ɲgɛw e.

Bikuu bi mwɛɛm e ê Nɔwa' wvun e

1:1-8 Kenɔkɛwɔɔ

1:9-3:22 ɛfile ke fwe noo boɲwa' bó gene fò bintaashɛ bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiɔ e

4:1-8:1 Nɔwa' wvù bó to laceɛ mondvuum mosooshwiɔ bó kelay

8:2-11:19 Disoɲ di disooshwiɔ

12:1-13:18 Kenɲuam ke nyam yi fieesene nyam joo bó nyám yi bemte yifɛɛ

14:1-15:8 Bifile bimew jɛɛy jɛɛy

16:1-21 Bintee bisooshwiɔ bi shém Nɔyo' yi ffuuke le

17:1-20:10 E bó lese Babilon bó nyam yi bemte noo bonyii bo ntum Nɔyo' le bo mbiay e bó dewle

20:11-15 Nsaw wvu fokemɛse

21:1-22:5 Woɲ wvu we wvu fwe bó nshɛ yi fiɛ noo Jelusalem wvu fwe

22:6-21 Kemɛse

Kenɔkɛwɔɔ

¹ Nɔwa' wvun nu ekumɛ mwɛɛm mvù Nɔyo' to nyaɛ ê Jisos Klistu le wvù eduɲɔɔɛ ê bonyii bew, le ɛ nu mvù nu ke ekooyi nfew caan. E Jisos Klistu mum tum nceendaɔ we fò wee we lemme wvun J e keege le bó ekiɛ mwɛɛm mvudvu. ² E wvù mum san naa fiɛɛ ficii fi wvù to yeneɛ, fi ɛ nu diɛw Nɔyo' yin bó mwɛɛm mvù Jisos Klistu to jemɛɛ ê wvù le. ³ Nɲoɲ wvu baay nu ke enu wvù wee wvù nu ke etaanɔke ntum Nɔyo' wvun. E nɲoɲ wvu baay nu ke enu ten wvù bonyii bó nu ke eyuuke fiɛɛ fi bó san ɛ ɲwa' wvudvu wvun e gɛɛle, njefo kefew ke mwɛɛm mvudvu le nu wase nceenceɔ.

E Jon nya ɲgayma ê bintaashɛ bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiɔ

⁴ E nu me wvù Jon, ɛ me nsaanɔke ɲwa' wvun fò bintaashɛ bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiɔ bi nu ɛ biba bi woɲ e bi Esia le. Mbuwma bó nyɛkeɛy enù fò ben e wvù nen'yi fò Nɔyo' le wvù ɛ nu wvuwe wvù nu, ɛ wvù to nu wase, ɛ wvù nu ke to. Mbuwma bó nyɛkeɛy wvun enù fò ben e wvù nen'yi ten fò biyoy bi bisooshwiɔ bi nu fwe dvu kawla we le, ⁵ noo fò Jisos Klistu wvù ɛ nu ke wvù wvù kè no duɲɔɔɛ fiɛɛ fi keɛɛy ekumɛ Nɔyo' ê bonyii le. E to nu wvù wee wvu fwe keekase buy yi kpwe le. E ɛ nu wvù wvù saake bonfon bocii bo yi nshɛ le fen. Mbense enù fò wvù le. E nu wvù wvù koonɔke beene, ɛ wvù to bvuse beene can kebefɛ kesɛbeene le bó ɛɛmɛ kew. ⁶ Wvù nu ɛ ge beene ɛ no nu bonyii bo bvunfon e, ɛ ge beene ɛ no nu boɔɛɛ ncese bó Nɔyo' wvù Ice le. Bvukuke bó mvuɲɲay mvunciim enù fò wvù le sekɛciɛ se ɲka. Fi enù nonɛn.

⁷ Ben etaa eyen, Jisos too lo, ɛ wvù nu ke etoo ê kembɛw e. Bonyii bocii nu ke eyen wvù le naa noo bonyii bó to bonɛɛ wvù bó goo. Bitum bi yi nshɛ le bicii nu ke efuunɔke kpwe nje ye. E nɛɛ no fi nu ke enu. Fi enù nonɛn.

⁸ Tata Nɔyo' gayte le ɛ nu wen Alfa, ɛ ɛ nu wen Omega. E nu wvù wvù nu, ɛ ɛ nu wvù wvù to nu wase, ɛ ɛ nu wvù wvù nu ke eto. E nu wvù Mvunɲay Mvunciim.

E Jon yɛn Jisos e

⁹ E nu me wvù Jon, waa bwee wene yi Jisos e, ɛ beene bocii yene ɲgɛw nje ye, nu ɛ bvunfon bwɛw ente, kuule shém yi mwɛɛm mvunciim e. Me nto nu ɛ kendvuy kè Batmos e ɛ bó to bvuse lo me nje diɛw Nɔyo' yi me nto nfewci mbvuu nseɲɛ ekumɛ Jisos.

¹⁰ E ɛ ke no nu diuu di Tata le, ɛ me nu can Keyoy ke Nɔyo' le, ɛ me nɛ n'yuw e diɛw jemɛy ɛ me ɛjim foweɛwe diɛw soɲ e. ¹¹ Yi to jemɛy gayte le, "Sanɛ mwɛɛm mvù wo yene mvun ɛ ɲwa' le eciinse ɛ bintaashɛ bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiɔ bi nu ɛ bilaante bi Efesus, Similna, Begamum, Tayatila, Saldis bó Filadelfia noo Lawdesia le."

¹² E me mum no mbanɲe ye keen'yɛn wee wvù jemɛy ɛ me le. E me ndioo mbanɲe, n'yɛn mwɛɛm mvù bó tomyi bin'yeeɛ yi dvù le mvusooshwiɔ ɛ bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle. ¹³ E wee mvu nu entelɛɲ jo mwɛɛm mvù bó tomyi bin'yeeɛ yi dvù le mvudvu diɛwɛ wee wvù dieɛ nu Waawee le, ɛ wvù ɛ tfume kekum ɛ kí defe, ɛ waw ɲ'waw yi gvuw e ɛ bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle. ¹⁴ Yvuw ye ɛkole to baa diɛwɛ ndaw wvù baa nen bvuuu le, e ɛjise ɛye beɛnci diɛwɛ leme di ɲɲuy e. ¹⁵ Bikaa

biew to nu lemeleme diεwε ketwaa kè yeεle kè bó ton é lam, ε diεw ye dvùmte diεwε joo yi gbwee le. ¹⁶ Wvù to kenjke jón yisooshwi y é ebo kew ke eçee y e, ε nyo yi koole biba bicii buyte εmvu jo wvù, ε bvushiw bwew baa diεwε diuu seke dí keyte lo le.

¹⁷ No me n'yεneε wvù le, mum ηgbwe é wvù ejise no nu diεwε kenjkpwe ke wee le. É wvù gεε ebo kew ke eçee y yí yem e gay le, "Fo wo efané ke. É nu me Fwe, ε è nu me Ejime. ¹⁸ É nu me wvù nu dvù. Me nto nu ε ηjkpwe, geenεn taa eyen, me nu ε ηkase ε no nu dvù, ε me nu ηke enu dvù sekeci. É kenjke me ken'yene ke kpwe le bó ke wonj bonkfú le. ¹⁹ Nonεn, sañε le mwεem mvù wo yεne, mwεem mvù nu keseen bó mvù nu ke ekooyi ejim jodvu le. ²⁰ Fieε fi jón yi yisooshwi yε yi wo be yen é ebo kem ke eçee e bó mwεem mvu mvusooshwi mwε mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle mvù bó tomyi bin'yeeε yí dvù le dunçi nu fin: Jón yi yisooshwi yε nu bonceendaa bo Nyo' le bó è nu bo bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwi bidvu, ε mwεem mvu mvusooshwi mwε mvù bó tomyi bin'yeeε yí dvù le nu bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bossooshwi bidvu."

2

Ntum Jisos wvù gene fò kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Efesus e

¹ É wee wvù me n'yεneε wε gay é me le, "Sanε ηwa' fò nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Efesus e le, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù jici jón yi yisooshwi e é ebo kew ke eçee y e, lene εntelεη jo mwεem mvu mvusooshwi mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle mvù bó tomyi bin'yeeε yí dvù le: ² Me ηkee lemme dinε bó no ben lemte jimtene, ηkee tεn shém yi ben kuule bó no ke è nulo é ben ebee fieε fi bonyii bó befε too dvù ke. Ben nu ε mom wase bonyii ba bó teñε bikuu bibole le bowen nu boom bo ntum e bo Jisos e ε bó yaa nu ke, ε yen le bó nu bonyii bo mbiay e. ³ Me ηkee no ben looci kuule shém yí fieε ficii le nje yem yaa doose ke. ⁴ Geenεn, fieε fimew nu dvù fi me ηkenjke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ke ben beε kenjke kenjkonεn kè ben to shee kenjke fwele ke. ⁵ Ben ekumε fò ben to shee nu ε se ne ε gbwe. Ben ekumεn mvuntelem mvunεn ekwase egeè no ben to gee fwele. É ben nu se ben ε kumεn, é me ηke ento encake fieε finεn fi bó tomyi ken'yeeε yí dvù le fò fi leeme. ⁶ Geenεn, fieε fi leñ fi

ben gee nu le ben bane gee dí ηgoo bonyii bo Nikolaus e, ε è nu fieε fi me mbane tεn.

⁷ Wee wvù kenjke bitem, ε wvù yuw fieε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi é bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu ηke enya je é wvù edie mvuntam mvu kete kè nyaa nshii le, kè nu fò bvudvuu bvυ njon e bvυ Nyo' le."

Ntum Jisos wvù gene fò kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le

⁸ É wee wvudvu bvuu gay é me le, "Sanε ηwa' fò nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le le, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù è nu wvù Fwe, ε è nu wvù Ejime. É nu wvù wvù to kpweε e kase ε no nu dvù: ⁹ Me ηkee bongεw bó ben yene noo kefufe kenεn, geenεn ben nu bonyii bo bvukukε le. Me ηkee díεw yi befε yi bonyii jemyi ekumε ben. Bó teñε bikuu bibole le bowen nu Bojuu, ε bó yaa nu ke. Bó nu é ηgoo Satan e. ¹⁰ Fo ben efané bongεw bó ben nu keyen e ke. Ben eyeke eyuw, dεwle nu wase keelese ben bomew yew ncaw e keemom ben. Ben nu ke eyen ηgεw yí εdiuw e yuufe. É è cim nu keekpwe, é ben no leeme ke temyi, nonεn é me ηke enya kefo ke bvunfon e kè è nu nshii wvù me y lo é ben.

¹¹ Wee wvù kenjke bitem, ε wvù yuw fieε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi é bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε ke kpwe yi bokan bofεε nu ke ekum wvù le ke."

Ntum Jisos wvù gene fò kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e

¹² É wvù bvuu gay é me le, "Sanε ηwa' fò nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e le, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù kenjke nyo yi koole biba bicii: ¹³ Me ηkee fò ben cee. Ben cee naa fò kawla Satan nu. Geenεn ε ben leeme ke yí dieε diem e temyi. Ben to baa cim tun keeleese fitele yí yem e naa εdiuw yo Antibas wvù wee wem wvu keeçee y ke. Wvù to jemyi ekumε me, ε bó yu wvù é ben εntelεη fε fò Satan cee. ¹⁴ Geenεn, ε me ηkenjke ke mwεem mvumew caan ekumε ben mvù baa jee me le ke. Bonyii bomew nu dvù ηgoo yene le bó bii n'yεyi Balaam wvù to tefεε Balak le wvù ege fieε fi boom bo Israel ebayten yí dvù le egbwe. Wvù to nu ε ge ε bó no dieε mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentanε dvù fò bonyo' le bvuu ge ε bó no cee nce nnyen kenjan. ¹⁵ É è nu ke leñleñ no ben kenjke tεn bonyii bomew ηgoo yene le bó bii n'yεyi bonyii bo Nikolaus e. ¹⁶ Nonεn, ben ekumεn mvuntelem mvunεn. É ben baa

1:16 4:5; 2:12; 9:15; Ibu 4:12 **1:17** 1:8; Dan 8:17-18 **1:18** Lum 14:9; 1Kol 15:3-4, 25-26 **2:1** 1:16, 20; Efe 1:1
2:2 2Kol 11:13; 1Jon 4:1 **2:5** 2:16, 22; 3:3, 19 **2:7** 22:2, 14, 19; Kenj 2:8-9; 3:22; Esek 28:13; 31:8; Mat 13:9, 43 **2:8**
1:8, 18 **2:9** 2Kol 6:10; Jem 2:5; 3:9; 2Kol 11:14-15 **2:10** Mat 10:28; 1Kol 9:24-25 **2:11** 20:6, 14; 21:8 **2:12**
1:16 **2:14** 2:20; Ktn 24:25; 25:1-3; 31:16; 2Bi 2:15 **2:17** Mben 78:23-25; Jon 6:48-51; Saka 3:9; Yesa 62:2; 65:15

ekumen, tu me nu ento nfew caan endiu bonyii bodvu bô nyo yi buyte ê me emvu. ¹⁷ Wee wvù kɛɲke bitem, ε wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu nke enjo fô mana wvù bô to nyilɛɛ le enya wvù dvù, embvuu enya wvù tɛ di baa ε bó ε san diee di dife yi dvù le ε wee yaa nu dvù wvù kee diee didvu εfey wee wvù fi tɛ didvu ke.' "

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le

¹⁸ E wee wvudvu bvuu gay ê me le, "Sanɛ nɔwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le le, 'Wvun nu njeme Waa Nyo'. E nu wvù wvù ejise eye bænci diɛwe lemme di nguy e, ε bikaa biew nu lemeleme diɛwe ketwaa kè yɛɛle kè bó ton ê lam e: ¹⁹ Me nkeee gee dinɛn, nkeee no ben kɛɲke kɛɲkonɛn, nkeee tɛn fitele fi ben lese yi yem e noo lemme di ben lemte bô no ben kuule shém. Me nkeee lo tɛn le gee dinɛn di keseen jee fele di ben to kɛɲke fwele. ²⁰ Geenen, fiɛɛ fimew nu dvù fi me nkeɲke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ben nu ε cinɛ kpwoon wvù Jesebel wε le wvù ε no gee fiɛɛ fi wvù gee. Wvù tenɛ ekole kew le wen nu wee ntuw Nyo', lɛɛle bonyii bem bô n'yɛɛyi we, gee ε bó gee nce nnyen kenjan, bvuu diee mwɛɛm mvudien mvù bó nu ε ge kentanɛ dvù fô bonyo' le. ²¹ Me nu ε nya wvù kefaw keekumen fitele fiew, geenen wvù nu ε tun keekumen nce we nsake. ²² Ben eyeke eyuw, me nu nke entum kencɛm yi ye le é kí ejike wvù entaw é bô bonyii bô bó bó se gee nnyen kenjan engɛyete lo, εfaw ke le bó ε kumen keebii gee di kpwoon wvudvu le. ²³ Me nu nke en'yuwɛ boom bew bo nɔgo le. Nonɛn, é bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii emum ekieɛ le è nu me wvù kee mwɛɛm mvù nu shém bonyii le bô mvù nu è mvuntelem e. Me nu nke enlaw wee tfuu mbii no lemme dieu nu.

²⁴ Geenen, ben bomew ba bo Tayatila bô baa leeme fô wvuwvun n'yɛɛyi le, yaa yɛɛyi tɛn fiɛɛ fi bonyii bomew tenɛ le mwɛɛm mvu Satan e mvu é kenyile le, nu ε me nɔgay le ke è nulo é me embvuu enɔɔɛ lo bvujite bvumew yi yene le ke. ²⁵ Fí nu ke le, ben ejici fiɛɛ fi ben kɛɲke wase le tɛmyi, egɛn ebuy no me nu nke ento. ²⁶ Wee wvù ε ke ε so, wvù gee lemme di me nkoonke ε gɛn e mɛse, nu ε me nu nke enya wvù mvunɔgay é wvù enu ewe jo bitum. ²⁷ Ke lenɛn no Icɛm nu ε nya mvunɔgay é me, nu ε me nu nke enya mvunɔgay é wvù esaake bí bô ketooome ke ketfu le, bvuu ke bí dvù ke diɛwe nsháan mbom yi bó ε bvuw binsɛw e binsɛw e. ²⁸ Me nu nke enya tɛn wvù bô jon yi law

e. ²⁹ Wee wvù kɛɲke bitem, ε wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' "

3

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Saldis e

¹ E wee wvù me n'yɛɛɛ wvudvu bvuu gay ê me le, "Sanɛ nɔwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Saldis e le, 'Wvun nu njeme wvu wvuɛ wvù kɛɲke biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiɔ noo jón yi yisooshwiɔ: Me nkeee gee dinɛn. Ben yen'yi fô bonyii le le ben bæɛ bonyum geenen ε ben ε kpweken wase. ² Ben ekamse, ebise mvunɔgay yi fiɛɛ fi sheke nu wase tɛn diuw kpwe le. Ben ekeè le me mbaa n'yɛn e gee dinɛn jee gene mɛɛse é Nyo' wɛm ejise ke. ³ Ben ekume fiɛɛ fi ben to fiisɛnɛɛ fi è nu fi ben to yuwɛ. Ben ejici fifi le, ekumen mvuntelem mvunen. E ben baa ekamse, tu me nu nke enɛ ento fô ben e diɛwe coon e, ε ben yaa kee kefew kedvu ke. ⁴ Geenen, ben kɛɲke ke bonyii bomew caan Saldis bô baa lom ndvù yi bo ke. Boba nu ke elene bee bó ε bó ε tɛmɛ ndvù yi baa, njefo è nu bonyii ε bó ε kocɛn. ⁵ Wee wvù ε ke ε so nu ε wvù nu ke ejise tɛn ndvù yi baa. Ke wvuɛwe wee nu ε me nu nke enfiwɛ diee dieu é nɔwa' bonyii bô kɛɲke nshii wvù meyo lo le ke. Me nu nke enjeme bô diuw wɛm ekumε wvù fwe dvu Icɛm bô bonceendaa bew le me nkeee wvù. ⁶ Wee wvù kɛɲke bitem ε wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' "

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Filadelfia le

⁷ E wee wvudvu bvuu gay ê me le, "Sanɛ nɔwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Filadelfia le le, 'Wvun nu njeme wvu wvuɛ wvù yuule bvuu nu wee keɛɛy. E nu wvù wvù kɛɲke ken'yene ke bvunfon bvɔ Dawe le. Wvù ke yen'yi, wee saa nu dvù wvù efen ke, é wvù ke efen, wee saa nu dvù wvù eyene ke: ⁸ Me nkeee gee dinɛn. Ben eyeke eyuw, me nu ε n'yene kembuɲ fô ben e ε nɔɔɛ keye, e wee yaa nu dvù wvù nulo efaa ke. Me nkeee lo le ke ben kɛɲke mvunɔgay nɔay ke, geenen ε ben gɛɛle ke njeme wɛm. Ben baa tun me ke. ⁹ Ben eyeke eyuw, bonyii ba bô nu nɔgo Satan e bô duu le bowen nu Bojuu ε bó mbiayte lo, yaa nu ke Bojuu, nu ε me nu nke enɔɔɛ é bó eto egbwe bikaa binɛn e emum ekieɛ le. ¹⁰ No ben nu ε gɛɛ njeme wɛm ekumε keekuule shém, nu ε me nu nke enɔɔɛ gem ben kefew kè mmom nu ke

4

etoo yí ɛkole ke nshɛ le keemom bonyii bocii bô nu yí nshɛ le. ¹¹ Me nto wase nfew caan. Ben ejice fiɛɛ fi ben kenke le eteme, wvu le fo wee mvu ke efi kefo kenɛn ke bvunfon e. ¹² Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ me nu nke enge é wvù enù kfuy wvu yew ncese Nyo' wem e. Ɛ ke è nulo é wvù ke eyuu ebuy dvù ke. Me nu nke ensañ diee di Nyo' wem e yí ye le bô diee di kelaante ke Nyo' wem e kè è nu Jelusalem wvu fwe wvù buyte fô Nyo' wem e fowe. Me nu nke ensañ ten diee diem di dife yí ye le. ¹³ Wee wvù kenke bitem ɛ wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi é bintaashe bi bonyii bo mbee le.' "

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le

¹⁴ Ɛ wvù bvuu gay é me le, "Sañe nwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù diee diew nu, Fí enù nonen. Ɛ nu wvù wvuwe wvù ké no leeme yí diew ye le, ɛ è nu wvù wvù seɗe keɛɛy ɛkume Nyo'. Ɛ nu wvù kenkewɛe ke fiɛɛ ficii fi Nyo' to bomɛ le: ¹⁵ Me nke gee dinen. Ben nu ke lo! Ke ben leɛ, ke ben yuwse. Me nshieele le ben bee keele lo keɛɛ yuwse lo! ¹⁶ Nonen, no ben nu ke lo finen entelɗ yaa leɛ keɛɛ yuwse, me nu nke encuy ben é me emvu. ¹⁷ Ben duu le ben nu bonyii bo kpaw e ɛ ben ɛ kukɛn wase yaa bvuu shieele fiɛɛ ke. Ben gayte nonen yaa yene le finen nu ɛ fi ɛ fo lo? Ben nu bonyii bô shen ekoole bonyii dvù, bô bonyii bo kefufe le, bvuu nu binfefe noo bonyii bô lene binyi bincimte! ¹⁸ Me njomte keentefe ben le ben eguy ketwaa ke bigew e kè yeɛle é me kè bó nu ɛ ton é lam kí ɛ no yuule, é ben emum enu bonyii bo kpaw e. Ben eguy ndvù yí baa yí ben eban bincimte binen dvù, fo bonyii eyene bí le ɛ ben wuumene. Ben eguy ten efuwe ke ejise le é me, eyefe ejise eyene dvù, emum eyene mwɛɛm e. ¹⁹ Bonyii bô me nkoonke nu ɛ me nké nsaw bó yí gee dibole, nya ngeɓw é bó keentefe bó. Nonen, ben edunɗe shiee ekumen mvuntelem mvunen. ²⁰ Ben eyeke eyuw, me nleeme é yew fwese nkumci. Ɛ wee yuw lo diew yem ɛ yene kembun, é me enley ento é wvù le é bee wvù ediekene fiɛɛ fimwaaɗ. ²¹ Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ me nu nke enya wvù bvudvuu é wvù eshii bee wvù yí kawla wem e ke no me nto nsœ nshii bee Icɛm yí kawla we le. ²² Wee wvù kenke bitem ɛ wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi é bintaashe bi bonyii bo mbee le.' "

Ɛ Jon yɛn ɛ bó nya mbense é Nyo' fowe

¹ Ejim jo mwɛɛm mwɛ, ɛ me mbvuu ntaa, ne n'yeɛ kembun ɛ fowe ɛ kí nu keye. Ɛ diew ye yí me mbe n'yaw wase ɛ n'yuw ɛ yí jemyi é me diɛwe soɗ e, bvuu gay é me le, "Bence eto fen é me edunɗe mwɛɛm mvù kenke keekooy ejim jo kufɛɗ kin é wo." ² Kan mwaan, ɛ me ne no nu can Keyoy ke Nyo' le, mum n'yeɛ kawla le ɛ wvù nu fowe, ɛ wee ɛ shii yí dvù le. ³ Wee wvudvu to lawkene diɛwe kfuu eta yomew yò lumte yò bó teɗe le jasba noo yò bó teɗe le kanelia, ɛ kela ɛ daa ɛ keɛkeɛ kawla wvudvu lawkene ten diɛwe te di bó teɗe le emelaal e. ⁴ Bokawla bomew mbaanfiɛɛ ncow bonɛw to nu ɛ keɛkeɛ kawla wvudvu, ɛ bocɛ' bo bonyii le bomew ɛ shiiyen yí dvù le mbaanfiɛɛ ncow bonɛw ɛ bó ɛ jise ndvù yí baa, ɛ bon bifo bi bvunfon e ɛ bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle. ⁵ Jan yí lawkene to buyte yí kawla we le, baykene, dvúmte, ɛ bin'yeese beɛnci fwe dvu kawla wvudvu bisooshwiɓ bí è nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiɓ. ⁶ Fiɛɛ fimew to nu ten fwe dvu kawla wvudvu fieesene joo yí baay mi yí yuule naa nen sakasaka diɛwe kenleɛy e.

Mwɛɛm mvu mvuyuum mvumew mvunem to nu ɛ leem keɛkeɛ kawla wvudvu biba bicii ɛ ejise ɛ yiɗsen lo yí mvù le fwe bó ejim. ⁷ Fiɛɛ fi fiyuum fi fwe to fieesene bvule, ɛ fi bii fó fieesene waa na' wvù diemsɛn, ɛ fi bvuu bii fó kenke bvushiw diɛwe bvuu wee le, ɛ fi ejim fieesene nfaanduy fô wvù bile. ⁸ Mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunem mvudvu to kenke bibɛ bisoocaaɛn bisoocaaɛn, ɛ mvù ɛ yiɗsen lo bó ejise ewe bó ekuse. Mwɛɛm mvudvu to ké no yemte entaɗ bó emvunsheen yaa luu ke. Mvù to ké no yemte le,

"Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo! Ɛ nu wvù Tata Nyo' wvù kenke Mvunɗay Mvunciim.

Ɛ nu wvù wvù to nu wase, ɛ è nu wvù wvù nu, ɛ wvù nu ke eto."

⁹ Mwɛɛm mvu mvuyuum mvudvu to ké dioo tumte moɗkum mo Nyo' le nya n'vwum bó keyoone é wvù wvudvu wvù nu ɛ shii yí kawla le wvù nu dvù sekicii se nka, ¹⁰ ɛ bocɛ' bo bonyii le bo mbaanfiɛɛ ncow bonɛw ba mum gbwe gen fwe dvu wvù nu ɛ shii yí kawla le, nya mbense wvù baay é wvù wvuwe wvù nu dvù sekicii se nka. Ɛ bó dioo gee nonen mum no baayi bifo bibole bi bvunfon e, jiwse fwe dvu kawla yemte le,

3:11 2:10, 25; 2:27, 12, 20; Saka 2:14 **3:12** 2:17; 14:1; 21:2; 22:4; Esek 48:35 **3:14** 1:5; 19:11; Jon 3:1; 2Kl 1:20
3:17 Os 12:8; 1Kl 4:8 **3:18** 6:11; 16:15 **3:19** Bnɗn 3:11-12; Ibu 12:5-6 **3:20** Mat 8:11; Jon 14:23 **3:21** 1:6;
 Mat 22:44; Ibu 8:1 **4:2** 5:7; Mben 11:4; 103:19 **4:3** Esek 1:26-28 **4:4** 5:5, 8, 10; 7:11, 13; 11:16; 14:3; 19:4; Yesa
 24:23; 6:11 **4:5** 8:5; 11:19; 16:18; 17:9; Ksm 9:24; 19:16; Esek 1:13-14 **4:6** 15:2; Esek 1:22; 5:6, 8, 11; 6:1; 7:11; 14:3;
 15:7; 19:4; Esek 1:5-12; 10:14 **4:8** 1:17; 11:17; Yesa 6:2-3; Esek 1:18; 10:12 **4:11** Kenj 1:1, 31; Mwɛ 5:9, 12; 11:15, 17;
 12:10; 15:3-4; 19:6

11 “Wo wvù nu Tata, nu Nyo' wese, wo nu ε kocɛn wvù bó etumte monɔkum muw, nyaa n'wvum ê wo, bense mvunɔɔɛ mwwu, nɔɔɛ è to bom wo mwɛɛm mvunɔɔɛm, ε è to koɔ wo se bom mvù, mvù ε no nu dvù.”

5

Waa Njee nu ε kocɛn keebacɛ bilay bi bisooshwiɔ

1 E me mbvuɔ nɛ n'ɔɛn nɔɔɛ' mvu le ê ebo ke eɔɔɔy ke wee wvù to shilɛɛ yí kawla we le, ε bó ε sarj ente bó ekfɔɔn ε kewe lo, ε lace mondvuɔum mosooshwiɔ bó kelay. 2 E me nɛ n'ɔɛn tɛn nceendaa Nyo' mvu wvù tɛmyi le ε wvù wamte foweɛwe biite le, “E nu yɛɛ dvù wvù nu ε kocɛn keebacɛ bilay bin, efay nɔɔɛ' wvun?” 3 E wee fanɔ yaa nu dvù fowe keɛɛ yí nshɛ le keɛɛɛ ekuse jo nshɛ, wvù nulo efay nɔɔɛ' wvudvu keɛɛ etaa ente jo nɔɔɛ' wvudvu ke. 4 E me mbɛe kpwe baay lɛ wee to baa nu dvù wvù nu ε kocɛn wvù nulo eyene nɔɔɛ' wvudvu keɛɛ taa ente jodvu ke. 5 E wee mvu nɔɔɛ' boce' bo bonyii le ba gay ê me lɛ, “Fo wo ebeelè ke. Yekɛ eyuw, wee wvù bó teɔɔ le Bvule wvù ê kfuɔ di Juda le bvuu teɔɔ tɛn lɛ Biay yí san ê kfuɔ di Nfon Dawe le nu ε so wase, ε è nu wvù wvù nulo ebacɛ bilay bi bisooshwiɔ bidvu efay nɔɔɛ' wvudvu.” *

6 E me nɛ n'ɔɛn Waa Njee le ε wvù leeme entelɛɔ jo kawla bó mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ noo boce' bo bonyii le ba, ε wvù nu ke diɛwε bó nu ε sɛɛ. Wvù to keɔɔɔ biton bisooshwiɔ bó eɔɔɔ esooshwiɔ. Eɔɔɔ yodvu nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiɔ bi wvù nu ε tum bí ε buy ε gen yí ekolɛ ke nshɛ le keci. 7 E Waa Njee wvudvu mum gen fi nɔɔɛ' wɛ è ebo ke eɔɔɔy ke wee wɛ wvù to nu ε shii yí kawla le. 8 No wvù fi nɔɔɛ' wvudvu nonɛn, ε mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ bó boce' bo bonyii le bo mbaanfiɛ ncow bonɛw ba mum gbwe gen fokuse fwe dvu Waa Njee wvudvu. Wee mwaan mwaan bó le to keɔɔɔ kome bó kentee kè bó fɛ bó ketwaa ke bigew e kè yɛɛle, ε jiiɔ nu ε dí ε yinɔɔn jó. E jiiɔ din nu bunle yí bonyii bó è nu bo Nyo' le. 9 E mwɛɛm mwɛ bó boce' bo bonyii le ba mum yem nɔɔɛ' mvu wvù fwe ε wvù jemyi le, “E nu wo wvù nu ε kocɛn keefi nɔɔɛ' wvudvu ebacɛ bilay bidvu, nɔɔɛ bó to nu ε sɛɛ wo ε elɛmɛ kuw sum bonyii can kebefɛ le nya bó è Nyo'.

E bonyii ban buy ê dikfuɔ le dicii, diɛw yicii, dikfuɔ di bonyii le dicii noo bitum e bicii.

10 Wo nu ε nya bó bvunfon ε ge bó ε no nu boceɛ ncese

bo Nyo' wesebeene le.

E bó nu ke esaake yí nshɛ le.”

11 E me ndioo mbvuɔ ntaale, nɛ n'ɔɔɛ diɛw bonceendaa bo Nyo' le ε bó nu lo bontfuke le bontfuke le bó bomala le bomala le. Bó to nu ε leemen keɛɛɛ kawla bó mwɛɛm mvu mvuyuum mwɛ noo boce' ba. 12 Bó to yemte foweɛwe gayte le,

“Waa Njee wvù bó to sɛɛɛ,

è nu wvù wvù nu ε kocɛn keeɔɔɔ ke mvunɔɔɛ bó kpɔwaw noo bvufee bvɔ baay noo dieɛ di kuuke noo n'wvum noo bvukuke noo mbense.”

13 E me nɛ n'ɔɔɛ ε mwɛɛm mvunɔɔɛm mvù Nyo' to bomɛ mvù nu fowe noo yí nshɛ le noo ekuse jo nshɛ noo è joo yí baay e, naa mwɛɛm mvunɔɔɛm mvù nu mondvuɔum man e, ε mvù yemte le,

“Mbense bó n'wvum noo bvukuke noo mvunɔɔɛ

nu ε è keɔɔ ke wvù wvuwɛ wvù nu ε shii yí kawla le

noo Waa Njee wvun sekeci sɛ nɔɔɛ!”

14 No mvù yem nonɛn, ε mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ bee le, “Fí enù nonɛn!” E boce' bo bonyii le ba gbwe gen fokuse nya mbense wvɔ baay.

6

E Waa Njee bacɛ bilay bi bisooshwiɔ

1 E me no ntaale no Waa Njee wɛ to bayte kelay ke fwe ente jo bilay bi bisooshwiɔ biɛ, nɛ n'ɔɔɛ ε fiɛɛ fimew nɔɔɛ' mwɛɛm mvu mvuyuum mwɛ le jeme bó diɛw ke diɛwɛ ε bay jan, gay le, “To!” 2 Lɛ me ntaa, nɛ n'ɔɔɛ nyambala mi yí baa le e wee ε ben yí dvù le, keɔɔ ke nɛw. E bó mum bon kefo ke bvunfon e è wvù efa, ε wvù buy, gen no diuu soo.

3 E Waa Njee ke bay kelay ke bokan bofɛɛ, ε me n'ɔɔɛ ε fiɛɛ fi bokan bofɛɛ nɔɔɛ' mwɛɛm mvu mvuyuum mwɛ le gay le, “To!” 4 E nyambala mi buy ε yí yɛɛle nɛn ghanɔ, ε bó mum nya nyo jem mi yí baay è wee wvù to benɛɛ yí dvù le, nya wvù bó mvunɔɔɛ keecake nyɛkeey yí ekolɛ ke nshɛ le keci wvù le bonyii eyuwi bomew.

5 E Waa Njee ke bay kelay ke bokan botete, ε me n'ɔɔɛ ε fiɛɛ fi bokan botete nɔɔɛ' mwɛɛm mvu mvuyuum mwɛ le gay le, “To!” Lɛ me ntaa, nɛ n'ɔɔɛ nyambala mi yí yiile

5:1 10:2; Yɛsɔ 29:11; Eɛk 2:9-10; Dan 12:4, 9 5:5 4:4; Keɔɔ 49:9; Mat 1:1; Lum 1:3-4; Ibu 7:14 * 5:5 Wee wvun wvù bó teɔɔ le Bvule wvù ê kfuɔ di Juda le noo le Biay yí san ê kfuɔ di Nfon Dawe le, nu Mboyɛ wvù Nyo' to kawɛɛ. 5:6 4:6-7; 5:9, 12; 6; 7:17; 12:11; 13:8; Yɛsɔ 53:7; Yeli 11:19; Jon 1:29; 1Bi 1:19; 4:5; Saka 3:9 5:7 4:2, 9; 5:1, 13; 6:16; 7:10, 15; 19:4; 20:11; 21:5; 1Bfn 22:19; Yɛsɔ 6:1; Eɛk 1:26-28; 10:1 5:8 8:3-4; Mben 141:2; 15:2 5:9 4:11; 5:6; 7:9; 14:3; Mben 96:1 5:10 1:6 5:11 Job 1:6; Dan 7:10; Ibu 12:22 5:12 4:11 5:13 Mben 150:6; Fili 2:10 6:2 19:11, 14; Saka 1:8; 6:1-7

le, ε wee ε ben yî dvù le kɛɲke nfew wvù bô feeke mwɛɛm yî dvù le ê wvù εbo. ⁶ E me ne n'yuw ke diɛwe diew mi jemyi entelɛɲ jo mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ gayte le, "Wee nu ke ejo nlawma wvu yî diuu le dicile se guy fiɲkone fi eɲɲi e dvù, kɛnɛɛ ejo nlawma wvu yî diuu le dicile se guy mvuɲkone mvu εsɛ le dvù mvuntentem. Geenen fo wo eshiw mɛɛm bô mbvuum kɛ!"

⁷ E Waa Njee ke bay kelay ke bokan bonɛw, ε me n'yuw diɛw fiɛɛ fi bokan bonɛw ɲgo mwɛɛm mvu mvuyuum mwɛ le ε yî gay le, "To!" ⁸ E me ntaa, ne n'yeɲ nyambala mi le ε yî yaysɛ lo, ε diee di wee wvù ben yî dvù le nu le Kpwe. E wvumvu wee bii ejim ε diee nu Wonɲonkfu. E bô nya bô bô mvuɲgay le bô ejo bonyii bo yî keba ke nshɛ le kemwaan ɛnte jo binɛw, elɛse bonyii bodvu bô nyô jem noo jɛɲ noo kenfim noo nyám yî ɲkpwaante.

⁹ E Waa Njee ke bay kelay ke bokan botin, ε me n'yeɲ biyoy bi bonyii le ekuse jo ketan ke nɛse le. E biyoy bin nu bi bonyii bô bô to yuwɛyɛ bô nje diɛw Nyo' bô fiɛɛ fi bô to jemyi leeme yî dvù le. ¹⁰ E bi wamte fowɛɛwe le, "O Tata Nyo' wvù nu Ewe jo Mwɛɛm Mvuncium, wo wvù yuule, nu keɛɛy. Wo nu ke eɛy egen ebuy nɛɛ se sumten nsaw wese etfuse ɛnvuke yî bonyii bô to yuwɛyɛ bese le bô nu yî ekolɛ ke nshɛ le?" ¹¹ E bô mum nya ndvù yî baa ε wee mwaan mwaan bô le, gay le bô ebvuu emooɛ caan, egen ebuy no bô nu ke emɛse eyuwɛyɛ boom bo bwee bô le bô nu tɛn bonyii bo lemme le bo Nyo' le bô bô to nu keeke eyuwɛyɛ ke no bô to yuwɛyɛ bô.

¹² E Waa Njee ke bay kelay ke bokan bosooaan, ε me ntaa ne n'yeɲ nshɛ shiw bô mvuɲgay, ε diuu banke no yiile nen tibtibtib diɛwe ndvu kembamkpwe le, ε kpwee wvù tfule banke no yeɛle nen bunɲ diɛwe elɛme le. ¹³ E jón nen'yi fowe gbwekene fokuse diɛwe mvuntam mvù bɛɛ ndɛcɛndɛci ε nffum fele kale le. ¹⁴ E ebule nɛ kɛwe diɛwe kɛmba ke ɲwa' le mum la lo. E dikum dicii bô bindvuy bicii ja fô mvù to nu. ¹⁵ E bonfon bo yî nshɛ le noo bonyii bo baay baay bocii noo bikuu bi bonyii bo nci le bi baay baay noo bonyii bo kpaw e noo bontememvungay naa noo bonyii bocii kɛnɛɛ bonfaw kɛnɛɛ bô yaa nu ke bonfaw, mum no nyiimene ê ditfum e noo ê bimbaan e kuse yî dikum e. ¹⁶ E bô nyiimene nonɛn, fuɲɲke ê dikum bô bimbaan gayte le, "Ben egbweken yî yesɛ le, ebanɲɛ bese fo wee wɛ wvù nu e shii yî kawla le eyene bese le bô fo Waa Njee eduɲɲɛ shém ye yî ffluuke yî yesɛ le. ¹⁷ Diuu di bô nu eduɲɲɛ shém yibo yî ffluuke nu ε to wase ε

kocɛn, ε ke wee yaa nu dvù wvù nulo eleem ê bô fwe kɛ."

7

E bô ge bonciise yî bonyii bo Israel e bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw e (144,000)

¹ Ejim jodvu, ε me n'yeɲ bonceendaa bo Nyo' le bonɛw ε bô leemene ebuw ε wonɲ yo ena le, baanɲke fwefwe wvù buyte ebuw yodvu le fo wvù efele yî nshɛ le kɛnɛɛ yî joo yî baay e, naa noo yî bite le. ² E me mbvuu n'yeɲ nceendaa Nyo' mvu le, ε wvù buyte jô diuu sane, kɛɲke fiɛɛ fi Nyo' wvù kɛɲke nshii le fi wvù ciise bonyii bew dvù εbo. E wvù mum tee bonceendaa bo Nyo' le bo bonɛw ba bô diɛw yî tɛmyi. Bonceendaa ban nu bô bô to nyaɛ mvuɲgay ê bô, le bô ebefe bô nshɛ noo joo yî baay. ³ E wvù tee gay le, "Fo ben ebefe bô nshɛ kɛnɛɛ joo yî baay kɛnɛɛ bite se bese ε ge bonciise yî monshim mo bonyii bo lemme le bo Nyo' wese le kɛ." ⁴ E me n'yuw le bonyii bô bô to ciiseɛ nu bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw (144,000), ε bô buy ê dikfuu di Israel e dicii. ⁵ Bô to nu ε ciise bonyii ê kfuu di Juda le, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Leuben e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Gad e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ⁶ ê kfuu di Ashel e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Naftali le, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Manase le, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ⁷ ê kfuu di Semeon e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Lɛwe le, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Isaka le, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ⁸ ê kfuu di Sɛbulun e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Yosew e, bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le, ê kfuu di Benjamin e, ε bô ciise bontfuke ncow bofɛɛ yuufe le.

Kebombom ke bonyii le ε kî nu nen mama-mama

⁹ Ejim jodvu, ε me ntaa ne n'yeɲ kebombom ke bonyii le nen mamamama e wee yaa nulo etan kɛ. E bô buy bitum e bicii, bô dikfuu le dicii noo bonyii bocii bô diɛw yicii, ε bô leeme fwe dvu kawla noo Waa Njee, ε bô ε jise ndvù yî baa kɛɲke bidaayɛɛ can yibole. ¹⁰ Bô to wvuuyi fowɛɛwe gayte le, "Mboyma nen'yi ε è nu fô Nyo' wese wvù nu ε shii yî kawla le noo fô Waa Njee le." ¹¹ E bonceendaa bo Nyo' le bocii leem gem kɛkɛɛ kawla bô bocɛ' bô bonyii le bo noo mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ, no gbwee tumte monshim fokuse fwe dvu kawla,

6:8 Yeli 14:12; Esek 14:21; Os 13:14 6:9 1:2, 9; 12:11, 17; 19:10; 20:4; 1Jon 1:1-2 6:10 18:24; Mben 13:1-3; Dito 32:43; Luk 18:7 6:11 3:5, 18; 4:4; 7:9, 13; 19:8, 14; Yesa 61:10 6:12 8:5, 12; 11:13, 19; 16:18; Juc 2:10; Mat 24:29
6:14 16:20; 20:11; Yesa 34:4; Ibu 1:11-12 6:15 Yesa 2:10, 19, 21; 24:21 6:16 5:7; Os 10:8; Luk 23:30 6:17 Juc 2:11; Na 1:6; Sef 1:14-18; Mala 3:2 7:1 9:14-15; Yeli 49:36; Dan 7:2 7:3 9:4; 14:1, 3; 22:4; Esek 9:4, 6 7:4 14:1, 3; 21:12-13 7:9 5:9; 6:11; Lɛw 23:40 7:10 5:7 7:11 4:4, 6 7:12 4:11

nyaa mbense wvu baay ê Nyo'. ¹² Bó to gee nonen, gayte le, "Fí enù nonen! Mbense bô bvukukɛ noo bvufee bvú baay nu ɛ è kɛɲke Nyo' wese. Beene enyaá keyoone ê wvú. Ɛ kɛɲke wvú n'wvum bô mvunɔɔɔ, ɛ wvú tɛmyi sekecii se ɲka! Fí enù nonen."

¹³ Ɛ ce' mvu bocɛ' ba le, bife ê me le, "Ban nu baa bô nu ɛ jise ndvú yí baa? Bó buy fɛɛ?" ¹⁴ Ɛ me ntufe ê wvú le, "Cee ekole, è kee ke wo." Ɛ wvú gay ê me le, "Ban nu bonyii bô boy yí kefew ke ɲgew wvu baay e. Bó nu ɛ cuke ndvú yibo ê ɛlɛɛ ke Waa Njee le, yí e no baa, ¹⁵ bô e mum ɛ no nu fwe dvu kawla Nyo', lemte wvú le entan bô ɛmvunsheen yew ye ncese le. Wvú wvudvu wvú nu ɛ shii yí kawla le nu ke enu bô bô nu kebab kebole. ¹⁶ Kɛ jɛɲ bɛɛ ke eyuu bô ke, ɛ kɛ kendon bɛɛ ke eyumte naa lo bô ke. Kɛ mvum bɛɛ ke esuunke bô, ɛ kɛ kɛɲkfum bɛɛ ke eyuuke bô ke. ¹⁷ Fí nu ke enu nonen, njefo Waa Njee wvú nu entelɛɲ jo kawla nu ke ɛɛyɛ bô diɛwe nɛɛynjɛe le, joo bô gɛne bô bô fô joo yí nyaa nshii nu le. Ɛ Nyo' ten nu ke esho misem yicii ejise ɛbole."

8

Ɛ Waa Njee bay kelay ke ejim

¹ Ɛ Waa Njee ke bay kelay ke bokan bosooshwi yí ɲwa' wɛ le, ɛ mondvuum cife fowe nɛn ndvum gen buy kɛɲgawten ke ntaɛ kefew e. ² Ɛ me mum n'ɲen bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô ké no leeme ê Nyo' fwe. Ɛ bô nya dison disooshwi ê bô. ³ Ɛ nceendaa Nyo' wvumvu nɛ to leem fô ketan ke ncese le kɛɲke kelan kè bô tone jiin jô, ɛ bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛɛle. Ɛ bô nya jiin ê wvú ɛ dí duule keetaashe yí ketan ke ncese le bô bunle yí bonyii bô è nu bo Nyo' le. Ɛ ketan kedvu nu ɛ bô e kene bô ketwaa ke bigew kè yɛɛle, ɛ kí nu fwe dvu kawla. ⁴ Ɛ wvú ton, ɛ njiim jiin didvu bô bunle yí bonyii bô è nu bo Nyo' le buy ebo jo wvú ben gen fwe dvu Nyo'. ⁵ Ɛ nceendaa Nyo' wvudvu mum nɛ jo kelan kè bô tone jiin jô kie, jo ɲɔɔy fô ketan ke ncese le, gɛɛ jô ɛ wvú yɲɲɛn, ɛ wvú mum lan yí nshɛ le. No wvú lan nonen, ɛ jan no lawkene, baykene, dvúnte, ɛ nshɛ shiike.

Ɛ bonceendaa bo Nyo' le kɛw ton dison dinɛw

⁶ Ɛ bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô to kɛɲke dison di disooshwi diɛ mum seyse ye keeton dison didvu.

⁷ Ɛ nceendaa Nyo' wvu fwe ton ye son, ɛ ɛbew bô ɲɔɔy ɛ bô e fiysen bô ɛlɛɛɛ tfuwe yí

nshɛ le. Ɛ keba ke nshɛ le kemwaan ente jo biba bitete fie, ɛ keba kemwaan ente jo biba bitete bi bite le fie, ɛ ɛgay yò tɛɛke ɛcii fie tɛn.

⁸ Ɛ nceendaa Nyo' wvu bokan bofɛɛ ton ye son, ɛ bô tfume fieɛ fimew ɛ ɲɔɔy bɛɛnci yí dvú le, ɛ fí nu diɛwe kum wvu baay e. Ɛ fí gbwe ê joo yí baay e. Ɛ keba kemwaan ente jo biba bitete bi joo yí baay e nɛ tu ɛlɛɛ. ⁹ Ɛ keba kemwaan ente jo bitete bi mwɛɛm mvu mvuyuum e mvú nu ê joo yí baay e kpwekɛn. Ɛ keba kemwaan ente jo biba bitete bi bonɔɔw bo ê joo le sawye.

¹⁰ Ɛ nceendaa Nyo' wvu bokan botete ton ye son, ɛ jon mi yí baay nɛ fowe bɛɛnci diɛwe ken'yeele le, gbwe ban keba kemwaan ente jo bitete bi joo yí booke le bô mondvuum mò joo kè no buyte mó le. ¹¹ Diee di jon yidvu le nu le Ncewcew. No yí gbwe nonen, ɛ keba kemwaan ente jo biba bitete bi joo le no cewcewe. Ɛ bonyii nteen kpwekɛn nje joo yidvu yí bô to wuu, njefo jon yidvu to nu ɛ ge wase ɛ joo yidvu no cewcewe lo.

¹² Ɛ nceendaa Nyo' wvu bokan bonɛw ton ye son, ɛ fieɛ fimew bvuu diuu keba kemwaan ente jo biba bitete bô keba kemwaan ke kpwee le ente jo bitete. Ɛ fí bvuw ten jón keba kemwaan ente jo bitete. Ɛ biba bibole kemwaan kemwaan no jiime. Ɛ n'yuw fanɛ yaa bvuu nu dvú ê keba kemwaan e ente jo biba bitete ke ɛmvunsheen noo ke entan e kɛ.

¹³ Ɛ me no ntaale, nɛ n'yuw ɛ nfaandun fuunke foweɛw no wvú to bile entelɛɲ jo ɛbule gayte le, "Nɲɛw ɛɛy, ɲɛy ɛɛy, ɲɛw nu ke enu fô bonyii bô nu yí ekole ke nshɛ le seke bô ɛ ton dison di shɛke di bonceendaa bo botete nu wase keeton e."

9

Ɛ bô ton son yí bokan botin

¹ Ɛ nceendaa Nyo' wvu bokan botin ton ye son, ɛ me n'ɲen jon mi le ɛ yí to nɛ fowe gbwe fokuse. Ɛ bô nya ken'yene ê jon yidvu kè yen'yí kentuke kè shiile nɛn ɲoonɲ e. ² Ɛ jon yidvu mum yene diuw kentuke kedvu, ɛ njiim buy jô nɛn kemm, kɛ yí buy ê mwɛɛm e fô bô ɛ kfum. Ɛ njiim yí buyɛɛ ê kentuke kedvu le ge ɛ diuu bô ɛbule nɛ no yiile lo. ³ Ɛ cúma buy ê njiim yidvu le shii yí nshɛ le. Ɛ bô nya cúma yidvu bô mvunɔɔɔ le yí etawene diɛwe bonɔɔm bo yí nshɛ le, ⁴ lew le fo yí ebeɛ bô mwɛɛm mvú kuu yí nshɛ le, kenɛɛ è nu ɛgay, kenɛɛ bite, kenɛɛ naa la, gay le yí enya ɲɛw ɛ è nu kɛ ê kfuu bonyii ba bô nu se bô kɛɲke nciise wvu Nyo' fojise

fo bó. ⁵ Bó to nu ɛ cine le cúma yidvu enya nɗew ɛ bonyii yí kee le yitin. Geenɛn fo yí eyuwye lo bó ke. Nɗew wvù yí to nu keeke enyaa to nu ke diɛwe wvu nɗam seke wvù ɛ ta wee le. ⁶ Yí kee yí yitin yin e nu ɛ bonyii nu ke egomte kpwe yaa yene yí le ke. Bó nu ke ebeele keekpwe, ɛ kpwe lewte lo bó.

⁷ Cúma yin to nu ke diɛwe nyámbala yí nu ɛ seyse wase keebuy gbwen jem e. Mwɛɛm mvumew to nu ɛ yí efa diɛwe bifo bi bvunfon e bi bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle, ɛ monshim mobole nu diɛwe mo bonyii le. ⁸ Yvúw bikuu bibole to nu diɛwe yí bokene, ɛ bigew bibole no diɛwe bigew bi bobvule le. ⁹ Yí to kenjke nɗáw ɛ yí nu diɛwe ketwaa kè bonyii bo jem e banji gvúw dvù. ɛ yí dioo bile ɛ bibɛ bibole no yole diɛwe bikoto nteen bi ɛ guute nyámbala seke bi lewte gbwen jem e. ¹⁰ ɛ yí kenjke diwvunte bó geɛɗ diɛwe bongam e. ɛ mvunɗay mvubole mvù bó nyaa nɗew dvù ɛ bonyii yí kee yí yitin e nu ɛ ɛ nu yí diwvunte din e. ¹¹ Bó to kenjke nfon wvubo ɛ ɛ nu nceendaa wvù taale fô kentuke kè shiile nɛn nɗoonɗ ɛ kie, ɛ diee diew nu ɛ diɛw Ibulu le ɛ Abadon, nu ɛ diɛw Glek e le, Abollon (ɛ diee din nu le wee wvù beete lo).

¹² Wvun wvù fey beɛ nɗew wvu fwe. Geenɛn ben eyeke eyuw, bomew bonɗew beɛ bii ejim bofeɛ.

ɛ bó tonɗon yí bokaɗ bosoocean

¹³ ɛ nceendaa Nyo' wvu bokaɗ bosoocean tonɗon yé sonɗ, ɛ me n'yuw ɛ diɛw buy fô bitonɗ bi binew bi ɛ nu bi ketanɗ ke ncese le kè bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle, kè nu fwe dvu Nyo', ¹⁴ jemyi ɛ nceendaa Nyo' wvu bokaɗ bosoocean wvù to kenjke sonɗ we le, "Faye bonceendaa bo bonew bó bó nu ɛ kay mbew joo yí kuuke yí Yuflets e." ¹⁵ Nonɛn, ɛ nceendaa Nyo' wvudvu mum fay bonceendaa bo bonew bodvu. Bonceendaa bodvu nu ɛ bó to seyse geɛ no cɛyte kefew bó diuu noo kpwee bó kelum kè bó nu ke efay bó, ɛ bó eyuwye keba kemwaan ɛnte jo bitete bi bonyii le. ¹⁶ Me nto nu ɛ n'yuw no nɗoo bonyii bo jem e bo yí nyámbala le nu. Bó to nu bomala gee fee (200,000). ¹⁷ Nyámbala yí me nto n'yeɛne ɛ fee diɛwe efile le fié bó bonyii bó to benɛe yí dvù le to nu ɛ yin je le: bonyii bodvu to nu ɛ jise bitwaa ban gvúw dvù ɛ ncom wvudvu yeɛle diɛwe nɗuy e, bvuu nu diɛwe ebule le, bvuu nu ten diɛwe fiɗɗeɗe le. Bikuu bi nyámbala yidvu le to fieesene bi bobvule le, ɛ nɗuy bó njiim noo fiɛ fimew diɛwe mvunɗan mvù beɛnci le, buyte ɛ yí ɛmvu. ¹⁸ Mwɛɛm mvu bonɗew e mvun mvù ɛ to nu, nɗuy bó njiim noo fiɛ diɛwe mvunɗan mvù beɛnci le, mvù to buyte

ɛ nyámbala yidvu ɛmvu to nu ɛ yu bonyii keba kemwaan ɛnte jo bitete. ¹⁹ Mvunɗay mvu nyámbala yidvu le nu ɛ ɛ nu ɛmvu jo yí bó yí diwvunte diyile. Diwvunte diyile nu diɛwe yó le kenjke bikuu, ɛ ɛ nu fiɛ fi yí lemsee bonyii dvù.

²⁰ Naa no fi to kooyee nonɛn, kebeɛe ke bonyii le kè mwɛɛm mvu bonɗew e mvun to baa yuwye bó, to baa cim ekumen mvuntelem mvubole yí mwɛɛm mvù bó to gee bó can yibole ke. Bó to baa kumen keebunlee bonceendaa bo dewle le bó mvumooso keɛɛ ɛ nu mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeɛle keɛɛ kè baa keɛɛ bó ketfu kè neɛ, keɛɛ ɛta, keɛɛ kete. ɛ mvumooso mvun nu se mvù nulo eyen fiɛ le keɛɛ eyuw keɛɛ elen. ²¹ Bó to baa cim kumen ten mvuntelem keeyuwyi bonyii keɛɛ keege nɗim keɛɛ cee nce nnyɛn kenjan keɛɛ conjene ke.

10

Nceendaa Nyo' wvù to kenjke fiɗwa' ɛ bó ɛ yene

¹ ɛ me mbvuu n'yeɛn nceendaa Nyo' wvumvu wvù tɛmyi le ɛ wvù shiile too fowe, ɛ kembew ɛ sũm wvù diɛwe ndvu le, ɛ kela ɛ daa ewe jo ekole kew. Bvushiw bwew to nu diɛwe diuu le, ɛ bikaa biew nu diɛwe leme di nɗuy e fô dí bene. ² Wvù to kenjke fiɗwa' fimew ɛ wvù ebo ɛ bó ɛ yene. ɛ wvù shii tome ekale kew ke eɛɛy yí joo yí baay e, tome ke eɗkoɗko yí nshɛ le. ³ No wvù tome nonɛn, fun foweɛwe diɛwe bvule fô wvù wamte le. No wvù funɛe nonɛn, ɛ jan yí kè no baykene bokaɗ bosoochwiy mum jeme. ⁴ No jan yí kè no baykene bokaɗ bosoochwiy yidvu jeme nonɛn, ɛ me mum no nɗomte keensan fiɛ fi yí jeme, ɛ diew mi gay ɛ me fowe le, "Geɛle fiɛ fi jan yí kè no baykene bokaɗ bosoochwiy yin jeme eshem. Fo wo esan ɛ nɗwa' le ke." ⁵ ɛ nceendaa wvù me nto n'yeɛne ɛ wvù leeme yí joo yí baay e noo yí nshɛ le we cake kebo kew ke eɛɛy we, ⁶ kan ɛ diee di wee wvuwe wvù nu dvù sekeci se nka le wvù ɛ nu wvù wvù to bomɛe ebule bó mwɛɛm mvunciiim mvù nu yí dvù le, noo nshɛ bó mwɛɛm mvunciiim mvù nu yí dvù le, noo joo yí baay bó mwɛɛm mvunciiim mvù nu jô. ɛ wvù kan gay le, "Ke Nyo' beɛ edvuyte lo keege fiɛ fi wvù gomte ke! ⁷ ɛ nu ke enu ɛdiuw yò nceendaa Nyo' wvu bokaɗ bosoochwiy nu ke etonɗ ye sonɗ, ɛ Nyo' ege ɛ fiɛ fi wvù nyile eto ekocn no wvù to jemyeɛ wase ɛ bonyii bew bo lemme le bó ɛ nu bonyii bew bo ntum e."

⁸ ɛ diew yí me nto n'yuweɛ wase fowe ye bvuu jeme ɛ me le, "Geɛne efi nɗwa' wvù bó

nu ɛ yene we ɛbo jo nceendaa Nyo' wɛ wvù leeme yí joo yi baay e bó yí nshe le.”⁹ Ɛ me mum nɛn fò nceendaa Nyo' wvudvu le nɔɔɔ le wvù enya fɛnwa' fidvu ɛ me. Ɛ wvù gay ɛ me le, “Ko edie. Wvù nu ke edioo ɛ bow ɛ wo ɛshem cewcewe lo. Geenen, ɛ wvù nu ke eyeke ɛ wo ɛmvu diɛwɛ bvutuw e.”¹⁰ Ɛ me mum nfi fɛnwa' fidvu ɛbo jo nceendaa Nyo' wvudvu, ndie. No me nto ndiee, ɛ wvù nu yeke ɛ me ɛmvu diɛwɛ bvutuw e. Geenen seke wvù to bowɛɛ wase ɛshem no cewcewe lo.¹¹ No me ndiee, ɛ bó mum gay ɛ me le, “Wo kenke keebvu etefe ntum Nyo' ɛ bonyii. Ntum wvun nu ekumɛ dikfuu di bonyii le bó bitum noo bonyii bó jemyi dikfuu di diɛw e noo bonfon.”

11

Bonyii bo ntum Nyo' le bo bofɛɛ

¹ Ɛ bó mum nɛ nya nfew ɛ me ɛ wvù nu diɛwɛ kɛbanj e, gay ɛ me le, “Genɛ efew yew ncese Nyo' bó ketanj ke ncese le, etanj ten bonyii bó bunlee Nyo' dvù,² geenen fo wo efew lakfulɛn yi ɛkfun ke. Cine dvù njefo bó nu ɛ nya wase ɛ bonyii bó yaa nu ke Bojuu. Bó nu ke eben yí kelaante kɛ yuule le, envuwɛ kelaante kedvu yí kee le mbaanye ncow fɛɛ.³ Me nu nke enya mvunɔɔɔ ɛ bonyii bem bo bofɛɛ bó jemyi ekumɛ me, ɛ bó eteete ntum wɛm ɛ bonyii yí ɛdiuw e ntfuke bó gee fɛɛ kecow mbanɔsoocean e (1,260). Bó nu ke eteete ɛ bó ɛ jise bimbampwe.”

⁴ Bonyii bo bofɛɛ ban nu bite bi Olif e bi bifɛɛ noo mwɛɛm mvu mvunɔɔɔ mvù bó tomyi bin'yeese yí dvù le mvù kɛ no leeme fwe dvu Tata wvù kenke nshe.⁵ Ɛ wee ke ene ɛ no gomte keege fɛɛ fi befe bó bó, ɛ nguy ebuɛ dew yibole efiese lo wee wvubo bvuban wvudvu. Ɛ nɛɛ no wee gomte keege fɛɛ fi befe bó bó tu wvù kenke keekpwe nonen.⁶ Bó kenke mvunɔɔɔ mvù ɛ nulo ɛ bó ebanj ɛbulɛ le fo jan ecem naa lo yí nshe le ɛdiuw yò bó nu eteete ntum Nyo' le. Ɛ bó kenke ten mvunɔɔɔ mvù ɛ nulo ɛ bó ebanjɛ jó ɛ yí etu ɛlemɛ noo mvunɔɔɔ keelanj dikfuu di bimfim e yí nshe le naa seke la wvù bó shieele.

⁷ Bó nu ke edioo ɛ mɛse ɛ jeme fɛɛ fi bó kenke keejeme, ɛ nyam yí bɛmte yí buyte ɛ kentuke kɛ kɛ shiile nen nɔɔnɔɔ e, ebuɛ etum jem bó bó, eso bó, eyuwɛ bó,⁸ ɛ ɛgvun ɛbo emɛy ejiime ɛ je ɛ kelaante ke baay e. Kelaante kin nu kɛ bó tenɛ ɛ diɛw yi mawɛen e le Sodom kenɛɛ le Ijwi, ɛ ɛ nu jó jó bó to taz Tata wvubo yí kentam e.⁹ Yí ɛdiuw e eta bó

kenɔɔɔnten nu ɛ dikfuu di bonyii le, kenɛɛ ɛ nu bo ntɛw wvù la le, kenɛɛ bó jemyi kfiuw diɛw yi la, kenɛɛ bo bitum bi la le, nu ke etaale ɛgvun ɛbo no yó jiiimene, etun le fo bó edwey bó ke.¹⁰ Bonyii bó ɛ nu bo yí wɔn wvun e nu ke elanjɛ laa ɛ kpwee bonyii ban ɛ kpweken ɛ. Bó nu ke esakene lo, ɛ wee ciinse nnya ɛ wee, ɛ wee ciinse nnya ɛ wee. Bó nu ke eege nonen njefo bonyii bo ntum Nyo' le bo bofɛɛ ban nu ɛ to bó nɔɔw wvubɛ baay yí bonyii bó ɛ nu bo yí wɔn e.

¹¹ Ɛ fi ke kooy, ɛ ɛdiuw yo eta bó kenɔɔɔnten eyan ke fey, ɛ keyoy kɛ nya nshii nɛ fò Nyo' le, ley yí bó le, ɛ bó kase ja we. Ɛ bonyii yen nonen, kenke nfan baay.¹² Ɛ bonyii bo bofɛɛ bodvu mum yuw ɛ diɛw jeme we bó mvunɔɔɔ gayte ɛ bó le, “Ben eben eto fɛn!” Ɛ bó mum no bene gene we ɛ kɛbɛw e, ɛ bonyii bobole bo bvuban e taale.¹³ Kɛ kefew kedvu le, ɛ nshe nɛ shiw bó mvunɔɔɔ baay, ɛ keba kemwaanj ɛnte jo yuufe jo kelaante kedvu bvuse. Ɛ bonyii bontfuke bosoochwiy (7,000) kpweken no nshe yidvu to shiwɛɛ. Ɛ kebɛse ke bonyii bó to shɛkɛ le, kenke nfan baay, no tumte monkum mo Nyo' wvù nu we le.

¹⁴ Wvun wvù fey nu nɔɔw wvubɛ bokanj bofɛɛ. Geenen ben eyeke eyuw, nɔɔw wvubɛ bokanj botɛte nu eto nfew caan.

Ɛ bó toj soj yi bokanj bosoochwiy

¹⁵ Ɛ nceendaa Nyo' wvubɛ bokanj bosoochwiy ke ton ye soj, ɛ me n'yuw no diɛw jemyi bó mvunɔɔɔ we gayte le, “Bvunfon bvɛ yí wɔn wvun e nu ɛ tu wase bvɛ Tata wesebeene bó Mboyse we wvù wvù to kawɛɛ le, ɛ wvù nu ke esaake sekeciɛ se nka.”¹⁶ Ɛ boce' bo bonyii le bo mbaanfɛɛ ncow bonɛw ba bó shiile yí bokawla bobole fwe dvu Nyo' mum no gbwee tumte monshim mobole fokuse, nya mbense wvubɛ baay ɛ Nyo'.¹⁷ Ɛ bó no gee nonen, gayte le,

“Bese nya keyoone ɛ wo,

Tata Nyo' wvù kenke Mvunɔɔɔ Mvunɔɔɔ, wo nu keseen, ɛ wo to nu wase.

Bese nya keyoone njefo wo nu ɛ jo wase mvunɔɔɔ mvuw mvu baay ɛ kɛw ɛ no saake.

¹⁸ Bonyii bó yaa kee ke wo * to ton'yi shém, ɛ kefew kɛ wo nu edunɛɛ shém yo yí ffuuke nu ɛ kocɛn wase.

Ɛ ɛ nu kefew kɛ wo nu esaw bonyii bó nu ɛ kpweken wase.

Ɛ ɛ bvuu nu ten kɛ wo nu emawɛ bonyii buw bo lemle le

bó ɛ nu bonyii buw bo ntum e,

11:1 21:15 11:2 Mben 79:1; Luk 21:24; 12:6, 14; 13:5; Dan 7:25; 12:7 11:4 Saka 4:1-3, 11-14; Jon 8:17 11:5 2Bfn 1:10; Mben 97:3; Yeli 5:14 11:6 Ksm 7:17-19; 1Bfn 17:1; Jem 5:17 11:7 13:1-2; 17:8 11:8 Luk 13:33-34; Kenj 18:20; Yesa 1:10; Esek 16:46; Ksm 3:16-19; 7:3-5 11:10 Jon 16:20 11:11 Esek 37:9-10 11:12 2Bfn 2:11; Lem 1:9 11:13 6:12-13; Esek 38:19-20 11:15 4:11; Ksm 15:18; Mben 22:28-30; Dan 2:44; 1Kol 15:24-28 11:16 4:4 11:17 1:8; 4:8; 15:3; 16:7; 19:6, 15; 21:22; Amo 4:13; 2Kol 6:18 11:18 19:5; Mben 2:1-5; 110:5-6 * 11:18 Bonyii ban fen nu ɛ bó tenɛ bó teyɛy le, «bitum».

ebvuu emawce bonyii bô è nu bo Nyo' le, emawce ten bonyii bocii bô wvumte diee diuw,

kenɛɛ è nu bo caan caan kenɛɛ bo baay baay. È è nu ten kefow kè wo nu elɛse bonyii bô beete bô ekolɛ ke nshe le.”

¹⁹ È bô nɛ yene kembuɛ ke yew ncese Nyo' yi fowe le. È ŋkuw monkan mo Nyo' le wvù to nu yew ncese yidvu le yene. È jan nɛ no lawkene, baykene, dvũmte, ɛ nshe shiike, ɛ ebew yo baay baay shiile.

12

Kpwoon mvu bô kenɔum ke nyam mi le ɛ yi fieesene nyam joo

¹ È me nɛ n'yɛn kfuu fiɛɛ fimew fi diuw wvù yumɛn e fowe. È to nu kenɔum ke nyam mi le ɛ yi yɛɛle lo, ɛ yi fieesene nyam joo. È yi kenke bikuu bisooswiy bô biton yuufe, ɛ bifo bi bvunfon e bi caan caan bisooswiy nu yi bikuu bidvu le. ⁴ È yi jiw wvun we, ɛ wvù ka keba kemwaan ente jo bitete bi jón e we tfume yi nshe le. È kenɔum ke nyam e kedvu nɛ leem fwe dvu kpwoon wvù to lumte wɛ, wvù le kpwoon wvudvu dɔo ɛ boo, ɛ wen engele lo wan wvudvu wvù wvù boke. ⁵ È wvù boo wan diemɛn, ɛ è nu wvù nu ke esaake bitum bicii bô ketoome ke ketfu le. Geenɛn, no wvù to bokeɛ ɛ bô mum cun wan wvudvu ben dvù fô Nyo' le, ɛ wvù no nu mbew kawla we le. ⁶ È kpwoon wvudvu mum fɛɛ lo gen no nu ŋkpwaante bvudvuu bvù Nyo' to seyseɛ wase fô wvù le. È è nu fô bô nu ke etaale fô wvù le yi ɛdiuw e ntfuke bô gee fɛɛ kecow mban soocan e (1,260).

⁷ È jem nɛ kɛw won Nyo' le, ɛ nceendaa Nyo' wvù Maykɛl bô ŋɔo ye bonceendaa no diuw bô bo kenɔum ke nyam yi fieesene nyam joo ye le. È nyam yidvu bô bew bonceendaa diuw, ⁸ geenɛn ɛ bô so kenɔum ke nyam e kedvu bô ŋɔo ye, ɛ bô fanɛ yaa bvuu kenke bvudvuu won Nyo' le ke. ⁹ È bô bvuse kenɔum ke nyam yi fieesene nyam joo le kiɛ wvumse ɛ kí gbwe fokuse yi nshe le. Kenɔum kin nu yo yi bvuyvuum e ye yi è nu dɛwle bvuu nu Satan. È è nu wvù wvù læle bonyii yi ekole ke nshe le kecii. Bó to

wvumse wvù bô bonceendaa bew ɛ bô gbwe yi nshe le.

¹⁰ È me nɛ n'yuw ɛ diɛw jemyi foweɛwe won Nyo' le gayte le, “È nɛɛ keseen wvù Nyo' nu eboyse bonyii bew, edunɛ mvunɔay mwew mvu lemme le, esaake bvunfon bwew, ɛ Mboyse we wvù wvù to kawɛɛ edunɛ ten mvunɔay mwew mvu sa' le. Fí nu nonɛn keseen njefo bô nu ɛ wvumse wase wee wɛ fokuse wvù se ké no leeme fwe dvu Nyo' wesebeene ɛmvunsheɛn bô entan teyte mwɛɛm yi boom bo bwɛ wesebeene le. ¹¹ Geenɛn, bô nu ɛ so wase wvù nje ɛɛmɛ ke Waa Njee bô diɛw Nyo' yi bô leeme jim nsaw wvudvu le. È kɛ bô to baa koonke nshii wvubô ɛ je yi è nulo ɛ bô emum efane lo keekpwe le ke.

¹² Nonɛn, won Nyo' elanlanɛ, ɛ bonyii bocii bô nu fô, lanlanɛ ten. Geenɛn, ŋɛw wvu baay nu fô ben e nshe bô joo yi baay,

njefo dɛwle nu ɛ shii wase ɛ to ɛ ben e. Wvù nu ɛ yinɛn bô shém yi ffuuke baay, njefo wvù kee lo le kefew kewene sheke wase caan.”

¹³ È kenɔum ke nyam yi fieesene nyam joo ye dɔo yen le bô nu ɛ tfume wase wen, wen ɛ gbwe yi nshe le, ɛ yi daa kenlewtɛ ejim jo kpwoon wɛ wvù to bokeɛ wan diemɛn e. ¹⁴ Geenɛn, ɛ bô nya bibɛ bi nfaandɛn e bifeɛ ɛ kpwoon wvudvu le wvù ebii dvù keelewtɛ yo ye egen enu ŋkpwaante yi bilum e bitete bô kenɔawten ɛ bô taale fô wvù le. ¹⁵ È yo yidvu mum bvuse joo ɛmvu diɛw joo yi booke le ejim jo kpwoon wvudvu wvù le yi etuu wvù egen dvù. ¹⁶ Geenɛn, ɛ nshe fiɛɛ kpwoon wvudvu, yene diuw we mi lo joo yi kenɔum ke nyam e kedvu to bvuseɛ ɛ yi ɛmvu le. ¹⁷ È nyam yidvu mum ton'ye shém bô kpwoon wvudvu, mum ja laa bvudiuw ɛ kebese ke boom bo kpwoon wvudvu le, ɛ è nu bô bô geele bonci bo Nyo' le bvuu leeme jim nsaw jisos. ¹⁸ È yi * mum gen no leeme ŋɛm joo yi baay e.

13

Nyam yi bemte yi to buyɛɛ è joo yi baay e

¹ È me mbvuu nɛ n'yɛn ɛ nyam yi bemte buyte ɛ joo yi baay e, ɛ yi kenke bikuu bisooswiy bô biton yuufe noo bifo bi bvunfon e bi caan caan yuufe yi biton bidvu le, ɛ ediee yô beete bô diee di Nyo' le nu yi bikuu bidvu le. ² Nyam yidvu yi me nto n'yɛnɛ to fieesene bɛɛ, ɛ kaw ɛye nu diɛwɛ yo nyam mi yi bô tenɛ le bɛɛ le, ɛ diuw we

11:19 4:5; 6:12-13; 8:7; 15:5; Job 38:22-23; 1Bfn 8:1, 6 **12:1** Yesa 7:14; 26:17 **12:3** 12:7, 9, 13; 13:2; 16:13; 20:2; Dan 7:7, 24 **12:4** Dan 8:10 **12:5** 19:15; Mben 2:9 **12:6** 1Bfn 17:1-7; 19:5-7; Mat 2:13; 11:2 **12:7** Dan 10:13; **12:9** 20:2; Kenj 3:1; Yesa 14:12; 27:1; Luk 10:18; Jon 12:31 **12:10** 4:11; 11:15; Job 1:9-11; Saka 3:1 **12:11** 6:9; Mat 16:25; 5:6; 1Jon 2:14; 5:4 **12:12** 18:20 **12:14** 11:2 **12:17** 6:9; 11:7; 13:7; Dan 7:21 **12:18** Bonjwa' bo boyvuum bomew kenke fen le, “È me mum ŋɛn ...” **13:1** Dan 7:3; 11:7; 19:20; Dan 7:3-8, 21, 25 **13:2** 2Tes 2:9

nu diɛwɛ wvu bvule le. ɛ kenjuum ke nyam yi fieesene nyam joo le kiɛ mum nya nyam yidvu bô mvungay mwew noo kawla we le yi esaake bô mvungay mvu baay. ³ Ekole ke nyam yidvu le kemew to nu ɛ yuu kenjke wase kfuu kelemtɛɛ kemew ɛ è nu kè to nulo eyu lo yi, geenɛn ɛ kɪ to bonɛn wase. ɛ diuw yum lo bonyii bocii yi ekole ke nshɛ le, ɛ bô no gbwee ejim jo nyam yidvu. ⁴ ɛ bonyii no nyaa mbense wvu baay ê kenjuum ke nyam yi fieesene nyam joo yɛ le, njefo yi to nu ɛ nya nyam yi bɛmte yidvu bô mvungay mwew. ɛ bô mum no nyaa tɛn mbense wvu baay ê nyam yi bɛmte yidvu gayte le, “ɛ nu yɛɛ diɛwɛ nyam yi bɛmte le, ɛ è nulo ediu yɛɛ yi?”

⁵ Bô to nu ɛ cinɛ nyam yidvu le ɛ yi no kenjke diuw wvù è nulo é yi ejemyi diɛw kensaa yɛ dvù, bvuu beete bô dieɛ di Nyo' le, bvuu cinɛ tɛn le yi esaake yi kee le mbaanyɛ ncow fɛɛ. ⁶ ɛ yi mum kɛw no jemyi diɛw yi befe ekume Nyo', beete bô dieɛ diɛw bô bvudvuu bvù Nyo' nu fô le noo bonyii bô nu won Nyo' le. ⁷ Bô to nu ɛ cinɛ tɛn le yi etum jem bô bonyii bô è nu bô Nyo' le, eso bô, cinɛ tɛn le yi ekɛnke mvungay ɛwe jo bontɛw bocii bô bonyii bocii noo bonyii bô diɛw ɛ yicii, noo bitum bicii. ⁸ Bonyii bocii yi ekole ke nshɛ le nu ke enyaa mbense wvu baay ê yi. Bonyii ban nu weɛ tfuu wvù bô to baa san wase dieɛ diɛw ê nwa' le ɛ won sɛ ke kɛw e kɛ. ɛ nwa' wvun nu wvù ɛ dieɛ ɛ bonyii bô kenjke nshii nu jó, ɛ è nu nwa' Waa Njee wvù bô to sɛɛɛ.

⁹ Wee wvù kenjke bitem, ɛ wvù yuw. ¹⁰ ɛ weɛ nu ɛ fi nu le bô nu ekoo wvù, tu bô nu ekoo. Wee é no nu ɛ fi nu le wvù nu ke ekpwe yi finyo le, tu bô nu ke eyu wvù bô finyo. Fin gene fô bonyii bô è nu bô Nyo' le le bô ekuu shɛm, eleese fitele yi ye le.

Nyam yi bɛmte yi to buyɛɛ ê nshɛ le

¹¹ ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn yimi nyam yi bɛmte le, ɛ yiyin buyte ê nshɛ le, ɛ yi kenjke biton bifɛɛ diɛwɛ bi waa njee le, jemyi diɛwɛ kenjuum ke nyam yi fieesene nyam joo yɛ le. ¹² Yi to dunji mvungay mvu nyam yi bɛmte yi fwe yɛ le mvuncim ejise jo nyam yidvu. ɛ yi ge ɛ ekole ke nshɛ le kecii bô bonyii bocii bo yi nshɛ le no nyaa mbense wvu baay ê nyam yi fwe yɛ yi kelemtɛɛ kew kè to nulo eyu lo yi to nu ɛ bonɛn wase le. ¹³ Yi to gee mwɛɛm mvù dunji mvungay mwew, gee naa ɛ nguy nɛn'yi we shiile fokuse ɛ bonyii yene. ¹⁴ No bô to nu ɛ cinɛ le yi egee mwɛɛm mvù dunji mvungay mwew fwe dvu nyam yi bɛmte yimi yɛ, ɛ yi mum no lɛɛle bonyii bô nu yi nshɛ le dvù. ɛ yi mum gay ɛ bô kene lan

yi fieesene nyam yi bô to lɛmɛɛ bô nyo ɛ yi no nu ke dvù yɛ le. ¹⁵ Bô to nu ɛ cinɛ le yi enya keyoy ê lan nyam yi bɛmte yidvu, wvu le è nu naa lo é lan yidvu ejemyi, gee ɛ bô yuwyi bonyii bocii bô faanjke keenyaa mbense wvu baay ê lan yidvu. ¹⁶ Yi to nu ɛ gay le bô ege nciise yi bonyii le bocii yi kebo ke ɛɛɛy e kenɛɛ fojise, gay le bô ege yi wee le kenɛɛ è nu wee wvu caan kenɛɛ wvu baay, kenɛɛ wee kpaw, kenɛɛ wvù fiute, kenɛɛ è nu nfwa, kenɛɛ è yaa nu ke nfwa, ¹⁷ wvu le fo è nulo é wee eguy kenɛɛ egese fieɛ sɛ wvù kenjke nciise wvudvu ke. Nciise wvun nu dieɛ di nyam yi bɛmte yɛ le, kenɛɛ ejise ɛ nwa' yo dieɛ di nyam yidvu le. ¹⁸ Fin nu fieɛ ɛ fi shiiele bvufɛɛ bvù baay. Wee wvù kenjke bvufɛɛ etan ejise ɛ nwa' eyan yò è nu dieɛ di nyam yin e ekieɛ. Ejise ɛ nwa' eyan leeme fô dieɛ di wee wvu wum e, ɛ yó nu ê ntaɛ e le, gee soocaa bô mban soocaa ncow soocaa (666).

14

Waa Njee bô bonyii bo 144,000

¹ Ben eyekɛ eyuw, ɛ me ndioo mbvuu ntaa, nɛ n'yɛn Waa Njee le ɛ wvù leeme yi kum wvù Sayon e, ɛ bonyii bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw (144,000) nu bô wvù. Bonyii ban nu bô to kenjke nciise dieɛ diɛw bô di Ice le fojise fo bô. ² ɛ me n'yuw ɛ diɛw too fowe yole diɛwɛ joo yi gbwee ê nkon e, dvùmte tɛn diɛwɛ jan yi baykene le. Diɛw yi me n'yuwɛ yidvu to jemyi tɛn diɛwɛ dikome fô bonyii kumte le. ³ Bô to yemte njikeɛ mvu wvu fwe fwe dvu kawla bô mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwe noo bocɛ' bô bonyii le ba. Ke è to nulo é wee mvu ekieɛ njikeɛ wvudvu efey bonyii bo bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw ba ke. ɛ è nu bô bô bô to sumɛɛ wase can kebefɛ le yi nshɛ le. ⁴ Boban nu bonyii bô to baa ebefe wase ye yibo bô bokɛnɛ ke, njefo ke bô to kee wase bokɛnɛ ke. ɛ nu bô bô kè no bii Waa Njee le naa fɛɛ fô wvù gene. Bonyii ban nu bô bô to sumɛɛ ente jo ɛngokɛ ke bonyii le kecii le bô enu diɛwɛ mvuntam mvu fwe le fô Nyo' bô Waa Njee le. ⁵ Mbiay ke baa yu buy wase diuw wvubole ke. Bô nu fibole sɛ nlom.

Njeme bonceendaa bo Nyo' le bo botɛɛ

⁶ ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn nceendaa Nyo' mvu le ɛ wvù bile ɛntɛɛn jo ɛbule. Wvù to kenjke saaka wvù jee wvù mey lo keefewɛ è bonyii bô nu yi nshɛ le bocii. Wvù to nu keefewɛ è bitum bicii, bô bontɛw bocii, noo bonyii bô jemyi naa diɛw yi la noo naa bonyii bô la bocii. ⁷ ɛ nceendaa wvudvu fun

13:3 17:8 **13:5** Dan 7:25; 11:36; 11:2 **13:7** 12:17 **13:8** 3:5; 5:6 **13:10** 14:12; Yeli 15:2; 43:11; Luk 8:15

13:11 Mat 7:15 **13:13** 16:14; 20:8 **13:15** 14:9, 11; 15:2; 16:2; 19:20; 20:4; Yesa 44:5; Dan 3:5 **13:17** 13:18; 15:2

14:1 22:4; Yesa 4:5; Jue 3:5; 3:12 **14:2** 1:15; 15:2; 19:6; Esek 1:24-25 **14:3** 4:4, 6; 5:9 **14:4** Jon 10:4-5 **14:5**

Yesa 53:9; Sef 3:12-13 **14:6** Mat 24:14 **14:7** Mben 146:6

foweewe le, “Ben efanè Nyo' tumtè monkum mew, njefo kefew ke nsaw we le nu ε kocɛn wase. Ben enyaà mbense wvu baay ê wvù wvù to bomɛɛ ebule bô nshɛ noo joo yi baay bô mondvuum mò jóo buyte mó le.”

⁸ E wvumvu nceendaa Nyo' wvu le bofɛɛ, no bii wvù le gayte le, “Babilon wvu baay nu ε gbwe wase, wvù nu ε gbwe wase. E nu wvù wvù nu ε ge bitum bicii ε wu nce we nsake diɛwe mbvuum e.”

⁹ E wvumvu nceendaa Nyo' wvu le botete mum bi ten bó le, no fuɗɗɗe foweewe le, “E wee mom lo ε nya mbense wvu baay ê nyam yi bemte ye bô ê lanɗ nyam yidvu, ε kenke ten nciise fojise kenɛ yi kebo le, ¹⁰ tu wvù nu ke ewu shém Nyo' yi ffluuke diɛwe no wee ké wu mbvuum. Shém yidvu nu ε wvù ε beɛse ê fiko fiew fi nsake le ε wvù baa fiysen ke. Wvuwɛ wee nu ε bó nu ke elanɗ wvù ê fiew le ε fi fiew diɛwe mvunɗan e, ε wvù eyene ngew jó. Fifi nu ke enu fwe dvu bonceendaa bo Nyo' le bô yuule bô Waa Njee. ¹¹ Njiim nu ke ebene ke lo sekecii se nka fô bó lanɗ bó ngew e. Ke bonyii ban bô nyaa mbense wvu baay ê nyam yi bemte bô ê lanɗ nyam yidvu noo bonyii bô kenke nciise diee diew nu ke ekenke naa lo nleɛten yi ngew wvubole emvunsheenɗ kenɛɛ entanɗ ke.” ¹² Fifi gene fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bô è nu bó bô geɛle bonci bo Nyo' le, ε bó ε lese fitele yi Jisos e, le bô kenke kekuu shém.

¹³ E me ne n'yuw ε diɛw jemyi wonɗ Nyo' le, gayte ê me le, “Sanɗ fin: E kɛw yi keseen e gen lo nu ε njonɗ wvu baay nu fô bonyii bô kpwee ε bó ε taashe bô bo Tata le.” E Keyoy ke Nyo' le bense le, “Njonɗ wvu baay nu fô bó le keɛɛy, njefo bó nu elɛɛten yi monlum mobole, ε gee dibole di jee ebi bó le.”

Ngbwele wvù è nu nsaw Nyo'

¹⁴ Ben eyeke eyuw, ε me ne ntaa n'yeɛ kembɛw e ε kí baa lo, ε wee ε shii yi kembɛw kedvu le fieesene wee wvù diee nu Waawee. Wvù to nu ε bon kefo ke bvunfon e ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew e kè yeɛle, kenke finyo ebo ε fi nu diɛwe fi yun e, koole. ¹⁵ E wvumvu nceendaa Nyo' ne buy yew ncese le, fuɗɗɗe wee wvù to shilɛ yi kembɛw e foweewe, gay le, “Neke finyo fiuw egbwele ngbwele dvù. Kefew ke ngbwele le nu ε kocɛn wase, ε ekole ke nshɛ le nu ε looce wase ε be kè bó egbwele.” ¹⁶ Nonɛn, e wee wvù to shilɛ yi kembɛw e mum jiw finyo fiew yi ekole ke nshɛ le, ge ngbwele dvù yi nshɛ le.

¹⁷ E wvumvu nceendaa Nyo' bvuu buy yew ncese yi fowe le, ε wvù kenke ten finyo diɛwe fi yun e ebo ε fi koole. ¹⁸ E wvumvu nceendaa Nyo' mum buy fô ketanɗ ke ncese le, ε è nu wvù kenke mvunɗay ewe jo ngyu. E wvù fuv foweewe ê wvumvu we wvù to kenke finyo fi koole fiew le, “Neke finyo fiuw esumye bikawci bi mvuntam mvu mbvuum e dvù yi nshɛ le, njefo mvuntam mvudvu nu ε yeɛ wase.” * ¹⁹ E nceendaa Nyo' wvudvu mum jiw finyo fiew yi nshɛ le, sumye mvuntam mvu mbvuum e mvu yi nshɛ le, baance, tfuw bvudvu bu baay bvù bó some mbvuum fô le, ε fifi duɗɗi fiew fi shém Nyo' yi ffluuke nu ke ege bó bonyii. ²⁰ E bó no some mvuntam mvu mbvuum e modvu bó bikaa ekfuɗ jo kelaante, ε è buyte elɛme, yiɗsene bene buyte diɛwe fô diuw nyambala le, leɗɗɗe gene, gen buy diɛwe bomay e gee fɛɛ.

15

Bonɗew bo bosooswiy bô è nu bo kemɛse le

¹ E me mbvuun ne n'yeɛ kfuu fiew fi diuw wvù yumɛn e fimew fowe, ε è nu naa lo kenɗhaw ke fiew le ke baay. E to nu bonceendaa bo Nyo' le bosooswiy ε bó kenke bonɗew bosooswiy bô è nu bo kemɛse le keenya ê bonyii, njefo boban nu bô Nyo' nu emese eduɗɗe shém ye yi ffluuke dvù.

² E me mbvuun ne n'yeɛ fiew fimew e ε fi fieesene joo yi baay mi yi nu ε bó ε fiysen bó ngyu, ε yi yuule naa diɛwe kenɛɛy e. E bonyii bomew leeme mbew joo yi baay yidvu le ε è nu bó to soe wase nyam yi bemte ye bô lanɗ ye noo ejise ε nwa' yô è nu diee di nyam yidvu le. Bó to leeme fô kenke dikome di Nyo' le can e, ³ yemte nkɛie Muses wvù wee lemme Nyo' bô nkɛie Waa Njee. Bó to yemte le, “O Tata Nyo' wvù Kenke Mvunɗay Mvunciim,

mweɛm mvu wo gee nu naa mvu baay bó mvu kenɗhaw e.

Wo nu Nfon bitum bicii, *
ε je yi wo gee mweɛm jó nu yi teytey bó yi keɛɛy.

⁴ O Tata, wee wvù nulo saa efane wo, tumte monkum muw nu yeɛ?

E mey ke wo maan wvù yuule.

Bitum bicii nu ke etoo nyaa mbense wvu baay ê wo,

njefo bó nu ε yen mweɛm mvù wo gee le ε mvù nu teytey.”

14:8 17:2; 18:2 14:9 13:15 14:10 15:7; 16:1, 19; 19:20; Kenɗ 19:24; Mben 11:6; Yeli 25:15; Esek 38:22; Mat 25:41
14:11 19:3; Yesa 34:10 14:12 13:10 14:13 1:3; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7, 14; Ibu 4:9-10 14:14 Dan 7:3-14; Mat 13:39-40; 17:5; 24:30; Lem 1:9 14:14 1:7, 13 * 14:18 Mvuntam mvun nu è diɛw bala le le, «grapes.» 14:19 19:15; Yesa 63:1-6 15:1 4:5; 15:7; 16:1; 17:1; 21:9 15:2 4:6; 5:8; 13:15, 18; 14:2 15:3 4:11 15:3 16:5-6; 19:2; 22:12; Dito 32:4; Mben 145:17; Ksm 15:1; Mben 111:2; 139:14 * 15:3 Bonɗa' bo boyvuum bomew kenke le, “Nfon wvu sekecii”, bomew le, “Nfon bonyii bô è nu bo Nyo' le”. 15:4 14:7; Mben 86:9; 98:2-3; Yesa 2:2-3; Yeli 10:6-7 15:5 11:19; Ksm 40:34; Lem 7:44

⁵ Ejim jodvu ε me nɛ ntaa, n'yɛn ε bó yene yew ncese yi fowe yi è nu cun yi dunji le Nyo' nu bô bonyii. ⁶ E bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiy bô to kɛnke bonjɛw bo bosooshwiy ba mum buy yew ncese yidvu le. Bô to nu ε tfume ndvù ε yi looci lawkene, waw dij'waw yi gvùw ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛɛle. ⁷ E fiɛ fimwaaŋ ŋgoo mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ le mum nya bintee bisooshwiy è bonceendaa bo bosooshwiy ba ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛɛle. Bintee bidvu to nu ε yiŋsen bô shém yi ffluuke yi Nyo' wvù nu dvù sekecii sɛ ŋka. ⁸ E yew ncese nɛ yiŋsen lo bô njiim yi nɛn'yi fô n'yuu Nyo' bô fô mvunɔŋay mwew e. E fi mum no nu le wee yaa to nulo ebvuu eley yew ncese Nyo' le kɛ, gɛn buy no bonjɛw bo bosooshwiy bô bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiy ba to kɛnke keenya è bonyii to kaa.

16

Bintee bi bisooshwiy bi shém Nyo' yi ffluuke le

¹ E me nɛ n'yuw ε diɛw mi jemyi foweɛwe yew ncese yidvu le è bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiy ba le, “Ben eɛn etfuw shém Nyo' yi ffluuke yi nu è bintee bi bisooshwiy biɛ le yi nshɛ le.” ² E nceendaa Nyo' wvu fwe mum gɛn tfuw kew kɛntee ke shém Nyo' yi ffluuke le yi nshɛ le. E biŋkoken bi bɛmte luci, kooyɛ bonyii bô to kɛnke nciise nyam yi bɛmte yɛ nyaa mbense wvu baay è lan nyam yidvu. ³ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bofɛɛ tfuw kew kɛntee è joo yi baay e, ε joo yidvu banke no nu diɛwɛ ɛlɛmɛ ke kɛŋkpwe ke wee le. E fiɛɛ fici fi to cee è joo yidvu le kpwe. ⁴ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ botete tfuw kew kɛntee è joo yi booke le noo mondvuum mô joo buyte mó le, ε yi nɛ tu ɛlɛmɛ. ⁵ E me n'yuw ε nceendaa Nyo' wvù taale fô joo le jeme le, “Nyo', wo nu Nyo' wvu teyɛy è je yi wo sumtene bonsaw ban e.

Wo wvù nu keseen, ε wo to nu wase.

O Nyo', wo wvù yuule.

⁶ Bonyii ban nu bô ɛlɛmɛ ke bonyii bô è nu buw e

noo bonyii buw bo ntum e nu fobo fô bô.

Wo ε mum ε nya ɛlɛmɛ è bô, bô ε wu.

Fifin nu naa nlawma wvuboo.”

⁷ E me nɛ n'yuw ε diɛw buy fô ketan ke ncese le bense le,

“Eɛ Tata Nyo' wvù Kɛnke Mvunɔŋay Mvunciim,

wo sumtene bonsaw buw bii je keceɛy bô yi teyɛy el!”

⁸ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bonɛw tfuw kew kɛntee ε è nu yi diuu le, ε diuu kɛnke je keekeyɛ lo ton'yi bonyii diɛwɛ ŋgyu e. ⁹ E nton'ye wvu baay wvù to buyte yi diuu le no ton'yi bonyii. Geenɛn ε bô fanɛ yaa ekumɛn lo mvuntelem mvubole, etumte ε è nu monkum mo Nyo' le kɛ. E bó kaa no beete lo bô diee di Nyo' wvù kɛnke mvunɔŋay mvu bonjɛw ban e.

¹⁰ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ botin tfuw kew kɛntee ε è nu yi kawla nyam yi bɛmte yɛ le, ε wonj wvù nyam yidvu to saake nɛ jiiim lo. E bonyii no nu yi monlum e lumyi ɛlɛm ɛbo. ¹¹ E bó nɛ no nan'yi lo Nyo' wvù nu we nje nluce bô biŋkoken bibole. Geenɛn fanɛ yaa ekumɛn gee dibole kɛ.

¹² E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosoocaa tfuw kew kɛntee ε è nu è joo yi Yuflets e, ε joo yidvu mum yum, keeseɛyɛ je wvu le bonfon bô nɛn'yi è keba kè diuu sane le efɛy jó. ¹³ E me nɛ n'yɛn biyoy bi yiile bimew e bitete ε bí fiɛesene bisham. E bí buyte diuw kenguum ke nyam yi fiɛesene nyam joo le, bô diuw nyam yi bɛmte yɛ le, noo diuw wee wvù mbiayɛ le wen nu wee ntum Nyo' le. ¹⁴ Biyoy bin nu bonceendaa bo dɛwle le. E è nu bí bi gee mwɛɛm mvù dunji mvunɔŋay mvubole. Bí ghane gene fô bonfon bo bitum e bicii yi ɛkole ke nshɛ le baanci bó le bô eseyɛɛ jem yi nu ke enu diuu di baay di Nyo' wvù Kɛnke Mvunɔŋay Mvunciim e.

¹⁵ Jisos to nu ε gay le, “Ben eyekɛ eyuw, me nu ŋke enɛ nto diɛwɛ cooŋ e. Njoŋ wvu baay nu wvu wee wvù baa leete kɛ, wvù kɛnke ndvù ye ye le wvu le fo wvù ke enɛ etum ebuy kɛnyi kɛncimɛ è bonyii eyɛn kɛncimɛ kew e.”

¹⁶ E biyoy bidvu ke mum baance bonfon bodvu fô bvudvuu bvù bó tenɛ è diɛw Ibulu le le Amagedon e.

¹⁷ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooshwiy tfuw kew kɛntee we yi fwefwe le. E diɛw mi buy yew ncese le fô kawla nu jemyi foweɛwe le, “Fi ε ge wase ye!” ¹⁸ E jan nɛ no lawkene, baykene, dvùmte ε nshɛ shiike bô mvunɔŋay baay. Kɛ kfuu wvuɛ nshiw wvù nshɛ to shiwɛɛ bô mvunɔŋay baay nɛn to ke baa yuu nu wase dvù ε kɛw no wee to kɛwɛɛ enu yi nshɛ le kɛ. Nshiw wvudvu to nu ε bɛm baay. ¹⁹ E kelaante ke baay senen buy biba bitete. E bilaante bi bitum e no keeshi. Nyo' to nu ε kume kelaante ke baay kin kè è nu Babilon, nya fiko fi shém ye yi ffluuke

le ε wvù selle. ²⁰ Ε bitum bi ê joo entelen bicii fɛɛ lo, ε dikum ten laken lo. ²¹ Ε ebew yo baay baay no gbwekene fowe ε dimwaan jite diɛwɛ bokilu mbaanyɛ le. Ε ebew yodvu gbwekene yí bonyii le. Ε bó no nan'yi lo Nyo', njefo wvù nu ε cainɛ nɔwɛ ebew yí bó le. Wvuwvun nɔwɛ to bɛmte baay.

17

Kentenj ke kpwoon nsake le bó nyam yi bɛmte

¹ Ε nceendaa Nyo' mvu ente jo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiy bó to kenjke bintee bi bisooshwiy biɛ ne to gay ê me le, "To é me endunɛɛ é wo kfuu nɔwɛ wvù bó nu ke enya ê kentenj ke kpwoon nsake wɛ wvù nu ε shii yí jóo le nteen. ² Kpwoon wvun nu wvù bó bonfon bo yí nshɛ le fɛn gee nsake, ε nce wɛ nsake wvun ε koo wase bonyii bo yí nshɛ le fɛn diɛwɛ mbvuum e."

³ Ε nceendaa Nyo' wvudvu nɛ jo me ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, gen dvù nɔwɛ. Ε me n'ɔwɛ kpwoon mvu le ε wvù ε shii yí nyam yí bɛmte le ε yí yɛɛle nɛn ghanj ε yí ε yinɛn lo bó dieɛ yí ye le yici yò beete bó dieɛ di Nyo' le. Nyam yidvu to kenjke bikuu bisooshwiy bó bitonj yuufe. ⁴ Kpwoon wvudvu to nu ε sufe ye bó ndvù bonyii bo baay baay ε yí yɛɛle lo, ε wvù lawkene ye le bó biɛɛ bi bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yɛɛle noo dikfuu di eta yò lumte le noo ejise ε banj. Wvù to jici fiko é wvù ebo ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kè yɛɛle ε fi ε yinɛn bó mwɛɛm mvù bɛmte noo nnyɛn ye kenjan. ⁵ Bó to nu ε sanj dieɛ dimew fojise fo wvù ε dí nu é nɔwɛ le, "Babilon wvu baay wvù bwee bokene bo nsake le noo wvu mwɛɛm mvù bɛmte yí nshɛ le." ⁶ Ε me n'ɔwɛ ε kpwoon wvudvu ε wu wase εɛmɛ ke bonyii bó é nu bo Nyo' le bó bó yuwɛɛ nje Jisos, kí ε koo wvù diɛwɛ mbvuum e.

No me n'ɔwɛε kpwoon wvudvu le nonɛn, ε diuw yum me baay. ⁷ Ε nceendaa Nyo' wɛ bife é me le, "Diuw yumte wo nje la? Me nu ensee é wo kenyile ke fiɛɛ le kè nu ekumε kpwoon wvun bó nyam yi bɛmte yin yi kenjke bikuu bisooshwiy bó bitonj yuufe yi tuule wvù. ⁸ Nyam yi bɛmte yin yi wo yɛn nu ε yí to nu dvù, geenɛn keseen wvun ke yí nu dvù ke. Yí nu ke enɛ ekuse é kentuke kíε kè shiile nɛn nɔwɛn e, eben é we emum egen fò bó nu elɛse lo yí. Diuw nu ke eyumte bonyii bó nu yí nshɛ le bó bó ke baa sanj wase ε dieɛ ebo é nɔwɛ' bonyii bó kenjke nshii le ε kɛw no wɔj to kɛwɛ le. Wvù nu ke eyumte no bó nu ke eyene nyam yin e, njefo nyam yin

to nu dvù, geenɛn yaa bvuu nu dvù ke, ε yí bɛɛ ke ebvuu eto. ⁹ Fin nu fiɛɛ ε fi shiiele ekole kè kenjke bvufɛe. Bikuu bi nyam yɛ le bi bisooshwiy nu dikum disooshwiy di kpwoon wɛ shiile yí dvù le. Bikuu bidvu nu ten bonfon bosooshwiy. ¹⁰ Bonfon bo botin nu ε bó ε gbwe wase, ε mwaan bɛɛ saake, ε wvumvu baa to wase kɛ. Wvuwɛ nu ke edioo ε to, é wvù ekenjke kɛ keenu dvù yí kefɛw e nen caan. ¹¹ Fí ekumε nyam yi bɛmte yɛ yí to nu dvù ε yí yaa bɛɛ dvù ke, nu ε yí nu ten nfon, ε nfon wvun nu wvu bokan nyan, geenɛn ε wvù nu nɔwɛ bonfon bo bosooshwiy ba le. Wvuwɛ ten nu ke edioo ε to emum egen fò bó nu elɛse lo wvù.

¹² Bitonj bi yuufe bi wo yɛn bin nu bonfon yuufe bó bó baa enya wase mvungay mvu sa' le é bó ke. Bó nu ke edioo ε ghaa bó, é bó emum ekenjke mvungay keesaake bó nyam yi bɛmte yɛ. Geenɛn bó nu ke esaw kɛ yí nɔwɛ kefɛw e mwaan maan. ¹³ Boban bocii nu ε bó kenjke kɛ nɔwɛ mwaan. Ε bó nu ke enya mvungay mvubole mvu sa' le mvunciiɛ é nyam yi bɛmte yɛ. ¹⁴ Bó nu ke ebaance etum jem bó Waa Njee, geenɛn é Waa Njee eso bó, njefo wvù nu Tata botata bocii bó Nfon bonfon bocii. Wvù nu ke etum eso bó bonyii bew bó wvù nu ε tee ε caw ε bó leeme bó wvù sekɛci.

¹⁵ Ε nceendaa Nyo' wɛ gay é me le, "Jóo yi wo be yɛn yi kpwoon nsake wɛ shiile yí dvù le nu dikfuu di bonyii le bó bibombom bi bonyii le noo bitum noo bonyii bó jemyi naa díɛw yi la. ¹⁶ Ε bitonj bi yuufe bi wo be yɛn biɛ nu ε bó bo nyam yi bɛmte yɛ nu ke ebane kpwoon nsake wɛ. Bó nu ke eyow mwɛɛm mwew mvunciiɛ é wvù emɛy kenji kencimte, é bó enɔwɛ nyam yɛ ye, emɛse eton wvù bó nɔwɛ. ¹⁷ Fifin nu ε é lese Nyo' é mvuntelem mvubole le bó ege fiɛɛ fi wvù shiiele, ε mum ε ge le bó ekenjke nɔwɛ mwaan keenya mvungay mvubole mvu sa' le é nyam yi bɛmte yɛ egen ebuy no diɛw Nyo' ke eto ekocɛn. ¹⁸ Ε kpwoon wvù wo be yɛn wɛ nu kelaante ke baay kè kenjke mvungay εwɛ jo bonfon bo yí nshɛ le bocii."

18

No kelaante kè Babilon nu ke egbwe

¹ Ejim jodvu ε me n'ɔwɛ nceendaa Nyo' mvu le ε wvù shiile too wɛ kenjke mvungay mvu baay, ε n'yuu wɛ baa yí ekole ke nshɛ le keci. ² Ε wvù funj fowɛwɛ bó diɛw yi tɛmyi le, "Babilon wvu baay nu ε gbwe wase! Wvù nu ε gbwe wase! Wvù nu ε tu wase bvudvuu bvù bonceendaa bo dɛwle le ceɛ

17:1 Yeli 51:13 17:2 14:8; 17:18; 18:3; Yeli 51:7; Na 3:4
Yeli 51:7; Esek 28:13 17:5 Yeli 2:20; Os 1:2 17:6 16:6
Dan 7:7, 24 17:14 19:16, 19; Dito 10:17; Mben 136:3; Dan 2:47; 1Tim 6:15 17:15 17:1 17:16 17:2; 18:8; Lew 21:9; Esek 23:29; Os 2:5 17:17 17:13 18:1 Yesa 13; 47; Esek 27 18:2 14:8; 16:19; Yesa 13:20-22; 21:9; 34:11, 14; Yeli 50:39-40; 51:8

17:3 1:10; 21:10; Esek 8:3; 40:2; 13:1-2 17:4 18:3, 16;
17:7 13:1-2 17:8 13:3; 3:5 17:9 13:18 17:12

fó le. Wvù nu tfum biyoy bi yiile bicii. Wvù nu wase tfum mvunyiim mvù nyene bô mvù bô bane mvunciim. ³ Wvù nu ε gbwe wase njefo bitum bicii nu ε wu wase nce we nnyen kenjan wvù ε koo bô diɛwe mbvuum e, ε bonfon bo yí nshɛ le nu ε ge wase nce nnyen kenjan bô wvù. Bonyii bo way e bocii bo yí nshɛ le nu ε kukɛn wase yí ye le nje kpaw wwe wvù wvù nu ε baance wa wvù ε fum lo.”

⁴ E me mbvuu n'yuw e diɛw mi fuunke won wvù we le gayte le,
“Bonyii bem, ben ebuy lo jó,
wvù le fo ben ke eley bibefe biew e,
bô le fo ben ke eley ten ngew wvù nu ke eto fô wvù le.

⁵ Bibefe biew nu ε bí ε looce wase ε yinɛn ε ben ε buy fowe,
Nyo' ε kume wvù yí mwɛɛm mwew mvù befe le.

⁶ Bô ege bô wvù no wvù ge bô bonyii bomew.

Bô elaw wvù yí gee diew e bokan bofeɛ.

Bô egeɛ mbvuum mò è nu ngew mvunkom mvunfɛɛm

ê fiko fi wvù ké no gɛɛle wvù bonyii bomew e jó,

enya é wvù ewu.

⁷ Bô efew ngew bô nsase enya é wvù ke lenɛɛn no wvù to saale ye é bvukuke ente diee ekole kew.

Wvù shiile no kfune gvuw gayte le,

‘Me nu Yaa yí kawla le,

ke me nu kpweɛ nkfu ke,

ε ke me nu nke en'yuw mbeele nsoo ekole ke.’

⁸ No wvù gayte nonɛn, nu ke no ngew nu ke eto

yí ye le yí diuu le dimwaan.

Kencɛm nu ke egbwe yí ye le, é wvù ebeele soo ekole.

É jɛn nu ke ekoo ten wvù.

Bô nu ke eton wvù bô nguy,

njefo Nyo' Tata wvù nu ke esaw wvù nu ε wvù kenke mvunɲay.

Bonyii bo yí nshɛ le nu ke ebeele Babilon

⁹ Bonfon bo yí nshɛ le bô se gee nnyen kenjan bô wvù, diee ye bô wvù, nu ke ebeele ffule seke bô ε yɛn no njiim bene yí ye le no wvù fiee. ¹⁰ Bô nu ke eleeme lo ntamndwee bô nfan no bô yene ε bó nijnɛne bô wvù. Bô nu ke ecamte ye gayte le, ‘Ey me! Ey me! Babilon, wo wvù kelaante ke baay! Wo wvù kelaante kè kuuke! Ngew nu ε mum ε to lo yí yo le ke yí ntam kefew e nɛn mwaan e?’

¹¹ Bonyii bo way e bo yí nshɛ le nu ke ebeele wvù soo bikuu njefo ke wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte mwɛɛm mvubole ke. ¹² Ke

wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte mwɛɛm mvubole diɛwe mvù bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeɛle kenɛɛ kè baa, kenɛɛ mvù bô kene bô kfuu εta yò lumte kenɛɛ bô ejise ε ban ke. Ke wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte ndvù yibo yí lemeleme kenɛɛ yí yeɛle ngacingaci, kenɛɛ yí bonene kenɛɛ yí yeɛle ghanɲ ke. É ke wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte bite bibole bi samte jee, kenɛɛ mwɛɛm mvubole mvunciim mvù bô kene bô bigew bi keyoo le noo mwɛɛm mvunciim mvù bô kene bô bite bi lumte noo ketwaa noo ketfu noo εta yò lawkene ke. ¹³ Ke wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte bite bibole bi bô keenci bonfey bô shfuunɲene dvù noo mwɛɛm mvù shfuunɲene mvù bô deɛle mwɛɛm dvù noo jiin noo kfuu bonfey bô shfuunɲene bomew, noo kfuu jiin dimew, * noo mbvuum noo mɛɛm noo mvuum mo egin e bô egin εbo ke. Ke wee bɛɛ dvù wvù nu ke eguyte bona' bobole noo njée noo nyámbala noo bikoto bibole bi é guute nyam ke. É ke wee bɛɛ ten dvù wvù nu ke eguyte bonyii bo boyuum bô bô geese le è nu bonfaw ke. ¹⁴ Bô nu ke egayte é wvù le, ‘Mwɛɛm mvunciim mvù fitela fiuw se nu yí dvù le nu ε mvù ε gen wase, ε kpaw wo bô bvukuke bwuw bvucii ε ka wase, ε wo yaa bɛɛ ke ebvuu eyuu eyɛn mvù le ke.’ ¹⁵ Bonyii bo way e bô to geese mwɛɛm kawte bigew can ye le, nu ke eleeme lo ntamndwee nu bô nfan no bô yene ε wvù yene ngew. Bô nu ke efuunke lo kpwe, soo bikuu camte ye gayte le, ¹⁶ ‘Ey me! Ey me! Yii yí baay fô kelaante ke baay kin e kè se nu ε kí ε sufe ye bô ndvù yí lemeleme noo yí yeɛle ngacingaci noo yí yeɛle ghanɲ, lawkene ye le bô bise bi bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeɛle noo kfuu εta yò lumte noo ejise ε ban. ¹⁷ Bô nu ε mum ε yese ke lo bvukuke bwew yí ntam kefew e nɛn mwaan e?’

É bocee bikuu bi bonɲuw e bocii bô bonyii bô lene é bonɲuw e noo bô lemte jó noo bonyii bocii bô lene é joo kamene way, nu ke eleeme lo ten ntamndwee. ¹⁸ Bô nu ke eyɛne njiim yí bene no wvù fiee mum beele ghayte le, ‘Kelaante kè se nu diɛwe kelaante ke baay kin e nu kè la?’ ¹⁹ Bô nu ke ekfumte kebvu εfa no bô fuunke kpwe soo bikuu, beele ghayte le, ‘Ey me! Ey me! Yii yí baay fô kelaante ke baay kin kè bonyii bocii bô kenke bonɲuw bo é joo nu ε kukɛn yí bvukuke bwew e! Bô nu ε mum ε yese lo kí ke yí ntam kefew e nɛn mwaan e?’ ²⁰ Ben bô nu won Nyo' le, ben elanɲɛn finɛn yí fieɛ fi kooy fô wvù le. Ben bocii bô è nu bonyii bo Nyo' le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo

18:3 17:2; 18:11-19; Yɛsa 23:8; Esek 27:22-23, 33

18:4 Yɛsa 48:20; Yeli 51:45; 2Kol 6:17

18:5 Kej 18:20

18:6

Mben 137:8; Yeli 50:29

18:7 Yɛsa 47:8-9

18:8 17:16

18:9 Esek 26:16-17; 27:30-35

18:12 Esek 27:12-24

* 18:13 Kfuu jiin din é diɛw bala le nu le «frankincense», ε kfuu bonfey bô shfuunɲene ban nu ten le «myrrh».

18:15

Yɛsa 47:15; Esek 27:36

18:16 17:4

18:18 Esek 27:28-34

18:20 12:12; Yeli 51:48

ntum Nyo' le bocii, elanlanè njefo Nyo' nu ɛ sumtɛn wase nsaw yí fiɛɛ fi wvù ge bô ben e!"

²¹ ɛ nceendaa Nyo' wvù tɛmyi mvu mum nɛ tuu kebwee ke tɛ le ɛ kí ju nu diɛwɛ diene di baay e, shike ɛ dí shii ê joo yi baay e nɛn wuuu. No wvù shike nonɛn mum gay le, "ɛ nu ke nonɛn no bô nu ke eshike wo wvù kelaante ke baay kè Babilon é wo eshii bô mvungay nɛn, bô saa bvuu ke eyen lo wo le ke. ²² Kɛ bô bɛɛ ke ebvuu eyuw naa lo kome kenɛɛ yowe kenɛɛ ndonj kenɛɛ sonj jo wo ke. Kɛ bô bɛɛ ke ebvuu eyen naa lo ɛ wee lemte fiɛɛ kenɛɛ è nu naa fi la jo wo ke. Kɛ bô bɛɛ ke eyuw naa lo ɛ diene jemyi jo wo ke. ²³ Kɛ ken'yeese bɛɛ ke ebvuu eyɛɛ jo wo ke. Kɛ bô bɛɛ ke ebvuu eyuw naa lo ɛ diɛw cee bvujen kenɛɛ yi jen jemyi jo wo ke. Fí nu ke enu nonɛn njefo bonyii bo way e bo jo wo to nu bonyii bo baay baay bo yí nshɛ le, ɛ wo to lɛle bitum bicii bô nɛm yo. ²⁴ ɛ nu kelaante kin kè elɛmɛ ke bonyii bo ntum Nyo' le bô ke bonyii bô è nu bo Nyo' le nu can kí le. ɛ è nu kí kè bonyii bocii bô bô yuwyi yí nshɛ le nu can kí le."

19

ɛ bô no nya mbense ê Nyo'

¹ ɛjim jodvu, ɛ me nɛ n'yuw ɛ fiɛɛ yosene lo wɔnj wvu we le diɛwɛ è nu kebombom ke bonyii le ke baay, wamte le, "Mbense enù fô Nyo' wese le.

ɛ nu wvù wvù boysee bonyii, ɛ è kɛnjke wvù bvukukɛ bô mvungay.

² Wvù sumtene bonsaw bew bii keɛɛy bô je yi teytey e.

Wvù nu ɛ laj wase nɛw yí kentenj ke kpwoon nsake wɛ wvù se beete ɛkolɛ ke nshɛ le bô nce we nsake le.

Wvù nu ɛ tɛfuse wase ɛnvuke yí kpwoon wvudvu le

ke bonyii bew bo lemme le bô wvù se yuwyi le."

³ ɛ bô bvuu kase no wamte le,

"Mbense enù fô Nyo' le.

Njijim yi bene ê kelaante kin e nu ke ebene ke lo sekecii ɛn nka."

⁴ ɛ bocɛ' bo bonyii le bo mbaanfɛɛ ncow bonɛw ba noo mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛɛ mum gbwe ɛn fokuse nya mbense wvu baay ê Nyo' wvù nu ɛ shii yí kawla le. ɛ bô no gayte le, "Fí enù nonɛn. Mbense enù fô Nyo' le."

⁵ ɛ diɛw mi mum buy fô kawla le gayte le, "Ben bocii bô nu bonyii bo lemme le bo Nyo' le,

ben ebenseè Nyo' wesebeene,

é ben bocii bô fane wvù kenɛɛ è nu bo caan caan

kenɛɛ bo baay baay, enyaà mbense ê wvù."

Njakw bvujen bvuu Waa Njee le

⁶ ɛ me mbvuu nɛ n'yuw fiɛɛ fimew ɛ fi nu diɛwɛ diɛw kebombom ke bonyii le ɛ fi yole diɛwɛ joo yi gbwee ê nkonj e, wamte diɛwɛ janj yi baykene bô mvungay e le,

"Mbense enù fô Nyo' le,

njefo Tata wesebeene wvù Nyo'

wvù kɛnjke Mvungay Mvunciim saake wase.

⁷ Beene elanlanè, sakenè, nyaà mbense ê wvù,

njefo kefew ke bvujen bvuu Waa Njee le nu ɛ to wase,

ɛ Jen nu ɛ wvù e seyse wase ɛkolɛ kew.

⁸ Bô nu ɛ nya wase ndvu yi nu lemeleme

yuule lawkene wvù ɛ tfume."

(Ndvu yin nu gee di teytey di bonyii bô è nu bo Nyo' le.)

⁹ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu bvuu gay é me le, "Sanj fin fi le, 'Njonj wvu baay nu wvu bonyii bô bô nu ɛ be bô le bô eto fô nɛw bvujen bvuu Waa Njee le.'" ɛ wvù bvuu gay é me le, "Bonjeme ban nu naa keɛɛy bonjeme bo Nyo' le." ¹⁰ ɛ me mum nɛ nɛgbwe bikaa biew e keenya n'vwum wvu baay é nceendaa Nyo' wvun. ɛ wvù gay é me le, "Fo wo ege nonɛn ke. Me nu ke ten wee lemme diɛwɛ wo noo boom bo bwoo le bô leeme yí fiɛɛ fi bô jemyi ɛkumɛ Jisos e. ɛ nyaà n'vwum wvu baay ɛ è nu é Nyo'. Fiɛɛ fi bô jemyi ɛkumɛ Jisos fin * nu ke fi keɛɛ fi bonyii bo ntum Nyo' le to jemyi."

ɛ Waa Nyo' tum jem so bonyii bew bo bvuban e

¹¹ ɛ me nɛ n'yɛn ɛ fowe ɛ yene, ɛ nyambala mi yi baa leeme. ɛ wee wvù nu yí dvù le nu ɛ bô teje le Wee wvù Leeme yí Diɛw ye le bô le Wee Keɛɛy, ɛ wvù ké no sumtene bonsaw bew kenɛɛ tumte jem ye teytey. ¹² ɛjise eye to nu diɛwɛ leme di nɛguy e, ɛ bifo bi bvunfon e nu ɛfa jo wvù nteen. Wvù to kɛnjke diee ɛ bô ɛ sanj yí ye le ɛ wee mvu yaa nulo ɛkɛɛ dí ɛfey wvù ke. ¹³ Wvù to nu ɛ shfuse kekum kè defe ye le ɛ bô ɛ lese é bilem e. Diee di bô to teje wvù dvù nu le Diɛw Nyo'. ¹⁴ ɛ bonyii bo jem e bo wɔnj wvu we le bii é wvù ɛjim ɛ bô ɛ jise ndvu yi lemeleme, ɛ yí yuule

18:21 Yeli 51:63-64 18:22 Yesa 16:10; 24:8; Esek 26:13 18:23 Yesa 23:8; 47:12; Yeli 7:34 18:24 16:6; Yesa 26:21; Yeli 51:49; Esek 24:7-8 19:1 4:11 19:2 15:3; 16:6; 22:12; Dito 32:43; Mben 79:10 19:3 14:11; Yesa 34:10 19:4 4:4, 6; 5:7; Mben 106:48 19:5 11:18; Mben 22:25; 115:13; 134:1; 135:1 19:6 11:17; 14:2; Mben 47:5-10; 96:7-10; Saka 14:9 19:7 21:2 19:8 6:11 19:9 14:12; Yesa 25:6; Mat 22:2; Luk 14:15-16; 21:5; 22:6 19:10 6:9; 22:8-9 * 19:10 Kenɛɛ le, "... fiɛɛ fi Jisos jemyi fin ..." 19:11 4:1; 19:2; Mben 72:1-14; 98:9; Yesa 11:4; Esek 1:1-3; Lem 7:56 19:12 1:14-15; 2:17 19:13 Yesa 63:1-6 19:13 Jon 1:1 19:14 6:2-8, 11 19:15 1:16; 2:26-27; 11:17; 14:14-20; Yeli 25:30-31

baa nen bvuuu. ¹⁵ Nyo jem yi koole to buyte emvu jo wvù ε è nu yi wvù nu ke eso bitum dvù emum esaake bi bô mvunɔɔyay mvu baay. Wvù nu ke ebvuse shém Nyo' wvù Kɛɔke Mvunɔɔyay Mvunciim edunjɛɛ è bonyii. Shém Nyo' yin nu yi ffuuke naa baay diɛwe nsom fô bó somte mvuntam ε mbvuum buyte le. ¹⁶ Yi kekum kew e bó yi kebun e nu ε bó to sanj diee diew le, "Nfon bonfon, noo Tata botata."

¹⁷ E me mbvuu ne n'ɛen nceendaa Nyo' mvu le ε wvù leeme ente jo diuu. Wvù to leeme nonen fuunke mvunyiim mvunciim mvù bile we gayte le, "Ben eto etaashe fô nɔkaw wvu baay wvù Nyo' ge le. ¹⁸ Ben nu ke edie εgvun ε bonfon bó yo bocee bikuu bi bonyii bo jem e noo bonyii bô kɛɔke mvunɔɔyay noo yo nyámala bô bonyii bô bene yi, noo yo bonyii bocii bô nu bonfaw bó bô yaa nu ke bonfaw noo bonyii bo caan caan bó bo baay baay." ¹⁹ E me mum n'ɛen nyam yi bemte bó bonfon bo yi nshe le noo bonyii bobole bo jem e ε bó taashe keetum jem bó wee wvù shilɛɛ yi nyambala le noo bew bonyii bo jem e. ²⁰ E jem kɛw, ε wvù koo nyam yi bemte ye bó wee wvù to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo'. Wee wvun nu wvù to ké no shee fwe dvu nyam yidvu, gee mwɛɛm mvu diuw wvù yumɛɛn e. Mwɛɛm mvun nu mvù yi to lɛɛle bonyii bô kɛɔke nciise nyam yi bemte yidvu ye le dvù, nyaa mbense wvu baay ε lanj nyam yi bemte yidvu. Wvù to nu ε tfume bó bofɛɛ ban ε bó nu boyuum é mamase yi é fiee nɔɔyay bó mvunɔɔyay jó le. ²¹ E wvù wvù shilɛɛ yi nyambala ye le mum gbwoce kebese ke bonyii le bó nyo jem yi to buyte emvu jo wvù, ε mvunyiim mvunciim die ye bonyii bodvu no nɛyete lo.

20

Sa'yi bilum ntfuke

¹ E me mum ne n'ɛen nceendaa Nyo' mvu shiile to no fowe kɛɔke ken'yene ke kentuke kè shiile nen nɔɔɔɔn e, noo kebwee ke ncaw e ε wvù εbo. ² E wvù koo kɛɔgvuum ke nyam yi fieesene nyam joo le kɛɛ kè è nu yo yi biyvuum e ye yi è nu dɛwle bvuu nu Satan, kay bó ncaw we le wvù enu yi dvù le egen ebuy bilum ntfuke. ³ No wvù kay nonen, mum tfume é kentuke kè shiile nen nɔɔɔɔn e kɛɛ, fen, mum lay diuw wvudvu le wvù enu jó, wvu le fo wvù ebvuu eghane lɛɛle bonyii bitum e, ke egen ebuy no bilum bi ntfuke bie ke efey. Ejim jodvu nu ε bó nu ke ekase efay

wvù ecine wvù le é wvù eghanci ke yi kefeye e nen caan.

⁴ E me mbvuu ne n'ɛen bokawla le, ε bonyii bô shiile yi dvù le nu bó bó nu ε nya bonsaw bó sawɛɛn can yibole. E me n'ɛen ten biyoy bi bonyii bó bó to yuwɛɛ bvuuɛshɛ bikuu nje bó to fewci ekumɛ Jisos noo diɛw Nyo' le. Bonyii ban nu bó to baa nya mbense wvu baay é nyam yi bemte ye bó lanj ye, ε bó to baa ge ten nciise nyam yi bemte yidvu fojise kenɛɛ can yibole ke. Boban to nu ε kase tu dvù no saake bó bo Klistu yi bilum e ntfuke. ⁵ Bonyii bó to kaseɛ tu dvù ban nu ε fifin nu mvuy wvu yi kpwe le wvu fwe. Ke kebese ke bonyii le bó to kpwekenɛɛ wase to nu ε kase tu dvù ke, gɛn buy no bilum bi ntfuke to feyɛɛ. ⁶ Bonyii bó kɛɔke nɔɔyay wvu baay bvuu yuule, nu bó kɛɔke bvudvuu yi mbuy wvu yi kpwe le wvu fwe wvun e. Ke kpwe yi bokan hofɛɛ bvuu kɛɔke mvunɔɔyay é bó we ke. Bó nu ke enu bocee ncese bo Nyo' le bó bo Mboyse wvù Nyo' to kawɛ le, ε bó bó nu ke esaake egen ebuy yi bilum e ntfuke.

Bó nu ke elɛse Satan

⁷ Bilum bi ntfuke bin nu ke edioo ε fey, é bó efay Satan yew ncaw e, ⁸ é wvù emum ebuy eto eghane lɛɛle bitum bicii bi nu yi ebuw ε wonj yo ena le. Bitum bin nu Gog bó Magog. Wvù nu ke ebaance bó é bó eseyse keetum jem. Bó nu ke elone lo diɛwe monshɛɛn mo é joo yi baay e. ⁹ Bó nu ke ebuy elɛn egen yi nshe le egem bvudvuu bvuu bonyii bó è nu bo Nyo' le bó kelaante kè è nu fitele fieɛ. Geenɛn, nɔɔyay nu ke eshii fowe elɛse lo bó. ¹⁰ Bó nu ke emum ekoo dɛwle wvù to ghane lɛɛle bó, etfume é mamase yi é fiee nɔɔyay bó mvunɔɔyay jó le, fô nyam yi bemte bó wee wvù to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo' nu le. Bó nu ke eyene nɔɔyay fô entan bó emvunshɛɛn sekɛɛi se nɔka.

Nsaw wvù fokemɛse

¹¹ E me mum ne n'ɛen kebwee ke kawla mvu le ε wvù baa lo, n'ɛen ten wee wvù to shiile yi dvù le. E ebule bó nshe ne fɛɛ lo é wvù ejise laken, ε bó fanɛ yaa bvuu yen mvù le bvudvuu le ke. ¹² E me n'ɛen ten bonyii bocii bó to nu ε kpweken wase le bo baay baay noo bo caan caan, é bó leeme fwe dvu kawla. E bó yene bon'wa', yene wvumvu ε è nu wvu edie ε bonyii bó kɛɔke nshii. E bó mum kɛw no sumtene bonsaw bo bonyii bó to nu ε kpweken wase le, bii no gee di wee le to nu no bó sanj é bon'wa' ba le. ¹³ E joo yi baay bvuse bonyii bó to kpwekenɛɛ wase jó é bó to. E kpwe bó wonj bon'kfu bvuse bobole

19:16 17:14 **19:17** Esek 39:4-5, 17-19 **19:18** 13:16 **19:19** 17:12-14; Mben 2:2; Esek 38:2-9, 14-16; Saka 14:2
19:20 13:1-2, 13, 15; 14:10; 20:10, 14; 21:8; Yesa 30:33 **20:1** 10:1; 18:1; 9:1 **20:2** 12:3, 9 **20:4** 6:9; 13:15; Dan
 7:9, 22; Luk 22:30; 1Kol 6:2 **20:6** 1:6; 2:11 **20:8** 13:14; Yosh 11:4; Esek 38:2, 10-12 **20:9** Ktn 2; 2Bfn 1:10, 12;
 Mben 78:68; Esek 38:22; 39:6 **20:10** 19:20 **20:11** 5:7; 6:14; 21:1; Mben 114:3, 7; Mat 24:35; 2Bi 3:10 **20:12** 3:5;
 22:12; Dan 7:9-10 **20:12** Ksm 32:32 **20:14** 20:10; 1Kol 15:26; 2:11

bonyii bô to kpwekeneε wase ε bó to ten. Ε bó mum no sumtene nsaw wee bii fiεε fi wvú to gee le. ¹⁴ Ε bó mum tfume kpwe bô wonj bonkfu ê mamase yi é fiεε nguy jó le. Mamase yi é fiεε nguy jó yin nu kpwe yi bokañ bofεε. ¹⁵ Ε diee di wee le to baa nu ε bó ε sañ ê ñwa' bonyii bô kenjke nshii le, é bó tfume wvú ê mamase yi é fiεε nguy jó yidvu le.

21

εbulε ke kefe bô nshε yi fiε

¹ Ε me nε n'yeñ wase ε ε nu εbulε ke kefe bô nshε yi fiε le, ñjefo εbulε ke keyvuum bô nshε yi yvum to nu ε la wase, ε joo yi baay ten yaa beε ke. ² Ε me n'yeñ kelaante kε yuule kε è nu Jelusalεm wvu fwε le ε kί ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too nu diεwe jen ε ε bó ε bosεn ε sufe keegen nya ê dweese. ³ Ε me n'yuw ε diεw jemýi fô kawla le foweεwe le, “Ben etaa eyen, fô Nyo' nu ke ecee nu wase bô bonyii. Wvú nu ke ecee bô bó. Bó nu ke enu bonyii bew, ε wvú wvú Nyo' kebeε nu bô bó, nu Nyo' wvubu. ⁴ Wvú nu ke esho misem yicii é bô ejise. Ke bonyii beε ke ekpwe ke, ε ke fiεε fimew beε ke enu dvú le bonyii soo bikuu kenεε beele kenεε kenjke nsase mvu ke, ñjefo mwεεm mvú to shee nu, nu ε fey wase.”

⁵ Ε wvú wvuwe wvú to nu ε shii yí kawla le gay le, “Ben etaa eyen, me nu enge mwεεm mvuncim keseen é mvú etu mvunfem.” Ε wvú bvuu gay é me le, “Sanje fiεε fin é ñwa' le, ñjefo bonjeme ban nu bo keceey bô bonyii egεε bvufee yi dvú le.” ⁶ Ε wvú bvuu kase gay é me le, “Fí nu ε ge wase ye. Ε nu me Alfa, ε è nu me Omega. Ε nu me Kenjεwce, ε è nu me Kemεse. Wee wvú kendon yuente wvú nu ε me nu ñke enya wvú bô joo yi buyte fô ntonj joo yi nyaa nshii le é wvú ewu ε wvú baa law fiεε ke. ⁷ Wee wvú nu ke eso nu ε wvú nu ke ekenjke mwεεm mvun mvuncim diεwe bvushεw e. Me nu ñke enu Nyo' we, ε wvú nu waa wem. ⁸ Geenε ε bonyii bô gule mvuntelem noo bô nu sε mbee, noo bô buwyi mwεεm noo bô yuwyi bonyii noo bô gee nnyen kenjanj noo bo nfim e noo bô bunlee bonyo' bomew noo bonyii bo mbiay e bocii, nu ε fibole nu ke enu ε è nu é mamase yi é fiεε nguy bô mvunjanj jó le. Ε fifin nu kpwe yi bokañ bofεε.”

Jelusalεm wvu fwε

⁹ Ε nceendaa Nyo' mvu ê ñgoo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiý bô to kenjke bintee bi bisooshwiý bi to nu ε yinjen bô bongεw bosooshwiý bo ejim ba, nε to gay é me le, “To

é me enjen endunçee Jen wvú è nu kpweε Waa Njee é wo.” ¹⁰ Ε wvú mum jo me ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, ε bee wvú gen fô kum mvu wvu baay ε ε wvú defe é we. Ε wvú dunçee me kelaante kε yuule kε è nu Jelusalεm, ε kί ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too. ¹¹ Kí to shiile nonεn, ε n'yuw Nyo' baa yí dvú le lawkene diεwe te dimew di lawkene di bó tenje le Jasba, yuule nen sakasaka diεwe kenleye. ¹² Kelaante kedvu to kenjke ketaañ ke baay ε kί defe é we εke, ε dew nu yí ketaañ kedvu le yuufe ncow fεε, ε bonceendaa bo Nyo' le yuufe ncow bofεε nu fô dew yidvu le. Bó to nu ε sañ εdiee ε dikfuu di Isael di yuufe ncow difεε yí dew ketaañ yidvu le. ¹³ Dew yin to nu é keba kε diuu sane le te, nu ewεwe te, nu εkuεku te, nu jó diuu seeyi te. ¹⁴ Eta yo kenffuy ke ketaañ kedvu le to nu yuufe ncow εfaa ε bó ε sañ εdiee ε boom bo ntum e bo Waa Njee le bo yuufe ncow bofεε yí eta yodvua le.

¹⁵ Nceendaa Nyo' wvú to jemýi é me to kenjke nfew εbo ε è nu kembanj ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kε yeεle. Nfew wvudvu to nu keefew kelaante kedvu bô dew ketaañ noo bimbew bi ketaañ e dvú. ¹⁶ Kelaante kedvu to nu bimbew binεw ε bí nu lenjεñ bicii, ε mbvuw bô bvundwee noo bvundee nu lenjεñ. Ε wvú mum few kelaante kedvu bô kembanj kew kie ε kί buy bomay ntufuke bó gee tin (1,500). No wvú fewεε ε mbvuw bô bvundwee noo bvundee buy ke lenjεñ. ¹⁷ Ε wvú few ten bimbew ε bí no nu ñkenjεñ mbaanshe ncow yisooaan (36) yí kefiε le. Ε nceendaa Nyo' wvudvu to few bô nfew ε è nu ke wvú wee wvu wum kε no feeke dvú. ¹⁸ Bó to bom bimbew bidvu bô eta yò lumte yò bó tenje le Jasba, ε wunte kelaante kedvu nu ε bó bom bô ketwaa ke bigew e kε yeεle εkinεkin ε kί yuule nen sakasaka diεwe kenleye. ¹⁹ Bó to nu ε fee kenffuy ke kelaante kedvu le bô dikfuu di eta yò lumte le jεy jεy ε yó kenjke ncóm jεy jεy. Di fwe to nu ε bó tenje le Jasba, ε di bii fô nu Safiya, ε di ditete nu Agεt, ε di dinεw nu Emelaan, ²⁰ ε di ditin nu Oniks, ε di disooaan nu Kanilian, ε di disooshwiý nu Klisolit, ε di nyanj nu Belil, ε di bvuuke nu Tobas, ε di yuufe nu Klisobles, ε di yuufe ncow dimwaanj nu Jasint, ε di yuufe ncow difεε nu Ametist. ²¹ Dew ketaañ yi yuufe ncow fεε yin nu ε bó to fε bó ejise ε banj yuufe ncow εfaa, ε bó joo jise di banje le dimwaanj mum fεle diuw ketaañ dvú wvumwaan. Je yi elaante jodvu to nu ε bó fε bô ketwaa ke bigew e kε yeεle εkinεkin, ε je

20:15 3:5 **21:1** 1:5; Yesa 65:17; 2Bi 3:13 **21:2** 3:12; 19:7; 21:9-22:5; 22:17; Yesa 52:1; Mat 22:2; Gal 4:26; Ibu 11:16; 12:22 **21:3** 7:15; Lew 26:12; Esek 37:26-28; Saka 2:9; 2Kol 6:16 **21:4** 7:17; Yesa 26:19; 35:10 **21:5** 5:7; 21:1; Yesa 43:19; 2Kol 5:17; 19:9 **21:6** 1:8; 7:17; 22:1; Yesa 55:1; Saka 14:8; Jon 7:37 **21:7** 2Sam 7:14; Esek 11:20
21:8 2:11; 19:20; 21:27 **21:9** Yesa 54:1-17 **21:9** 15:1 **21:10** 17:3; Esek 40:2; Mat 4:8 **21:11** 21:18, 23; Yesa 60:1-3, 19; Esek 43:2 **21:12** 7:5-8; Kenj 35:22-26; Ksm 28:21; Esek 48:30-35 **21:14** Ibu 11:10; Efe 2:20 **21:15** 11:1; Esek 40:3 **21:16** Esek 48:16-17 **21:18** 21:11; Yesa 54:11-12; Esek 28:13

yidvu yuule tosene diɛwɛ kenlɛɛy e.

²² Me nto mbaa n'ɛyen yew ncese le ê kelaante kin e kɛ, njefo Tata Nyo' wvù Kɛŋke Mvunɔgay Mvunciim bô Waa Njee to nu wase yew ncese yi jó. ²³ Kɛ kelaante kedvu to bvuu kɛŋke shiee diuu kenɛɛ kpwee wvù ebaa jó kɛ, njefo n'yuw Nyo' to nu wase n'yuw wvu jó, ɛ Waa Njee nu wase ken'yeeɛ ke jó. ²⁴ Bitum bicii nu ke elɛne wase ɛ è nu è n'yuw kelaante kedvu le, ɛ bonfon bo yí nshɛ le nu ke etoo bô bvukukɛ bvubole ê kelaante kin e. ²⁵ Kɛ bó nu ke eyuu ebanj dew ketaanj ke kelaante kin e diuu dimwaan kɛ, njefo kɛ ekfunj nu ke eyuu ejiiim jó kɛ. ²⁶ Bó nu ke etoo bô bvukukɛ noo kpaw wvu bitum bicii ê kelaante kin e. ²⁷ Geenɛn kɛ fiɛɛ fi nu sɛ fi yuule lo nu ke eley ê kelaante kin e kɛ. Kɛ wee wvù gee mwɛɛm mvù bɛmte kenɛɛ wvù mbiayte mbiay nu ke eley jó kɛ. ɛ nu ke eley ke bonyii bô bó nu ɛ sanj ɛdiee ɛbô ê ŋwa' Waa Njee wvù bó sanj ɛdiee ɛ bonyii bô kɛŋke nshii le jó.

22

Joo yi nyaa nshii

¹ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu mum dunɛɛ me joo yi nyaa nshii ɛ yi buyte ekuse jo kawla Nyo' bô Waa Njee, ɛ yi booke yuule nen sakasaka diɛwɛ kenlɛɛy e. ² Yí to booke nonɛn fele ɛntelɛŋ jo je yi ê kelaante kedvu le. Kete kè nyaa nshii to kuu biba bi joo yidvu le bicii. Kete kin to kè no yumte mvuntam bokanj yuufe ncow bofɛɛ yi kelum e, yumte kanj mwaan mwaan yi kpwee le. * Bibɛ bi kete kin e to nu ncew yi bó fele bonyii bocii dvù. ³ Kɛ fiɛɛ fi Nyo' nu ɛ jii nu ke enu ê kelaante kin e kɛ. ɛ nu ke enu kawla Nyo' bô Waa Njee jó. Bonyii bew bo lemme le nu ke enyaa mbense wvu baay ê wvù. ⁴ Bó nu ke eyene bvushiw bwew e, ɛ diee diew nu ke enu e bó ɛ sanj fojise fo bó. ⁵ Kɛ ekfunj bɛɛ ke ejiiim jó kɛ, ɛ bó yaa bɛɛ ke ebvuu eshieele n'yuw wvù è nyaa ken'yeeɛ kenɛɛ diuu kɛ, njefo Tata Nyo' nu ke enu n'yuw wvuboo. Bó nu ke esaake diɛwɛ bonfon e sekecii sɛ ŋka.

Jisos too nfew caan

⁶ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu gay ê me le, "Bonjeme ban nu bo keɛɛy bô bonyii egeɛ bvufee yi dvù le. Tata wvù è nu Nyo' biyoy bi bonyii bew bo ntum e nu ɛ tum nceendaa we le wvù eto edunɛɛ ê bonyii bew bo lemme le, fiɛɛ fi kɛŋke keeke ekooy nfew caan." ⁷ Jisos

gayte le, "Ben eyuw, me ntoo nfew caan." Njonj wvu baay nu wvu wee wvù nu ɛ gee ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bô nu è ŋwa' wvun e.

⁸ Me wvù Jon nu wee wvù to yuwɛɛ bvuu yen mwɛɛm mvun e mvunciim. ɛ me ndioo n'yuw mbvuu n'yen mvù le nonɛn, ŋgbwe bikaa bi nceendaa Nyo' wvù to dunɛɛ mwɛɛm mvudvu le è me, keenya n'wvum wvu baay ê wvù. ⁹ Geenɛn, ɛ wvù gay ê me le, "Fo wo emom kɛ. Me nu kɛ ten wee lemme diɛwɛ wo noo boom bo bwoo le bó è nu bonyii bô ntum Nyo' le noo bonyii bô geele bonjeme bô è ŋwa' wvun e. ɛ nyaà n'wvum wvu baay ɛ è nu è Nyo'."

¹⁰ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu bvuu gay ê me le, "Fo wo enyile ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bô nu è ŋwa' wvun e kɛ, njefo kefew kè mvù nu ekooy nu wase nceencee. ¹¹ Wee wvù gee mwɛɛm mvù befe egeɛ kɛ mwɛɛm mvù befe, ɛ wee wvù gee nnyɛn egeɛ kɛ nnyɛn. Wee wvù gee fiɛɛ fi leŋ egeɛ kɛ fiɛɛ fi leŋ, ɛ wee wvù yuule emɛy kɛ eyuulɛ."

¹² Jisos gayte le, "Ben eyekɛ eyuw, me ntoo nfew caan. ɛ me ntoo bô nlawma keenlaw wee tfuu dvù mbii no gee diew nu. ¹³ ɛ nu me Alfa, ɛ è nu me Omega. ɛ nu me Fwe, ɛ è nu me Ejime. ɛ nu me Kɛŋkɛwɛɛ, ɛ è nu me Kemɛse."

¹⁴ Njonj wvu baay nu fô bonyii bô nu ɛ cukɛ ndvù yibole, wvu le è nulo é bó ke eley fô diuw ketaanj e egen ê kelaante kedvu le, bó wvu le bó ke ekeŋkɛ bvuudvuu keedie fô kete kè nyaa nshii le. ¹⁵ Bonyii bô nu ke emɛy ekfunj jo ketaanj nu bó gee diɛwɛ bwé le bó bo nɛm e noo bó gee nnyɛn kenjanj noo bó yuwyi bonyii noo bó bunlee bonyo' bomew, naa noo bonyii bô kooŋke mbiay, mbiayte mbiay e.

¹⁶ "Me wvù Jisos nu ɛ ntum nceendaa wɛm fô ben e keejeme mwɛɛm mvun mvù gene fô bintaashɛ bi bonyii bo mbee le. Me nu Wan bô Biay yi san è kfuu di Nfon Dawe le, ɛ è nu me Jon yi Law e."

¹⁷ Keyoy ke Nyo' le bó Jen gayte le, "To!" Naa yɛ wvù yuuke gay ten le "To!" Wee wvù kendonj yumte wvù eto, ɛ wee wvù shieele eto, ɛ wvù ekeŋkɛ joo yi nyaa nshii ɛ wvù baa law fiɛɛ kɛ.

Ntefe wvu fokemese

¹⁸ Me ncisei ɛ wee tfuu wvù yuuke ntum Nyo' wvù è nu bonjeme bô buyte è ŋwa' wvun e le, ɛ wee mom lo e bise fiɛɛ yi dvù le, ɛ

21:22 11:17	21:23 22:5; Yɛsa 60:1-2, 19-20; 24:23	21:24 Mben 68:29; Yɛsa 60:3	21:25 Yɛsa 60:11	21:27
21:8; 22:15; Yɛsa 35:8; 52:1; Eɛk 44:9; 1Kol 6:9-10; 2Bi 3:13; 3:5	22:1 21:6; Eɛk 47:1-12	22:2 21:21; 2:7	*	22:2
Keneɛ le, "... yumte dikfuu di mvuntam e yuufe ncow difɛɛ yi kelum e."				
22:3 7:15; Yeli 3:17	22:4 14:1; Mben 17:15;			
Mat 5:8	22:5 1:6; 21:23; Dan 7:18, 27	22:6 1:1; 10:7; 19:9; Lem 11:27-28; 13:1	22:7 3:11; 22:12, 20	22:8 1:9;
19:10	22:10 Dan 12:4	22:11 Yɛsa 56:1; Eɛk 3:27; Dan 12:10	22:12 2:23; 6:10; 15:3; 16:5-6; 19:2, 11; 20:12-13;	
22:7; Mben 28:4; Bɛŋn 24:12; Yeli 17:10; Mat 16:27	22:13 1:8	22:14 7:14; Mben 118:19-20; 22:2	22:15 21:27;	
Efe 5:5	22:16 1:1; 5:5; 2:28; Ktj 24:17	22:17 21:2, 6	22:18 Dito 4:2; 13:1	22:18 Dito 29:20
22:19 2:7;				

Nyo' ke ebise bonḡew bò bó nu ε jeme ê ηwa' wvun e yî ye le. ¹⁹ Wee é mom ε bvuse fiεε ê bonjeme bò buyte ê ηwa' wvun e bò è nu ntum Nyo', tu ke Nyo' yaa nu ke ecinε é wvú ekeηke kew keba ke kete kè nyaa nshii le bò kew keba ke kelaante kè yuule le kè bó nu ε

san ηwa' wvun e ke.

²⁰ Wee wvù jemyi ekume mwεεm mvun gayte le, "Yi keceey e, me ntoo nfew caan." Fí enù nonεn. Tata Jisos, to! ²¹ Tata Jisos ebuw ben bocii bò è nu bonyii bo Nyo' le. Fí enù nonεn.